Godna Hundi

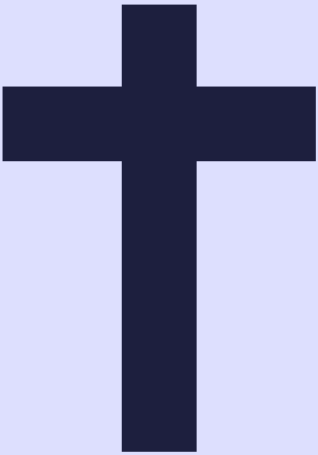

The New Testament and Jonah in the Hanga Hundi language of Papua New Guinea

Godna Hundi

The New Testament and Jonah in the Hanga Hundi language of Papua New Guinea

Nupela Testamen na Jona long tokples Hanga Hundi long Niugini

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hanga Hundi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 20 May 2025 from source files dated 31 Aug 2023
1ddf7e66-687a-510b-a2b8-6f29f6c72eaf

Contents

JONA 1
Matyu 4
Mak 61
Luk 93
Jon 149
Aposel 187
Rom 239
1 Korin 266
2 Korin 290
Galesia 307
Efesus 319
Filipai 329
Kolosi 335
1 Tesalonaika 341
2 Tesalonaika 346
1 Timoti 349
2 Timoti 356
Taitus 361
Filemon 364
Hibru 366
Jems 386
1 Pita 393
2 Pita 401
1 Jon 406
2 Jon 412
3 Jon 413
Jut 414
Wafukandén hundi 416

JONA

Jona dé yaange yi

1 Nak nukwa Néma Du Got Jonaka dé hundi wa. Jona dé Amitaina nyan dé.
2 Got déré dé angi wa, “Méni sé raama yi nukwa xalekwa sakuré. Ye méni wun némafwi
getéfa Ninifambu xakutaméni. Xaakwa hundi hambukmbu wa, Ninifana du takwaka.
Wuni wundé xéwu di haraki saraki sémbut hurundaka.”
3 Wungi wandéka dé Jona hélék ya. Métaka we? Ninifa di Isrelna mama di. Hélék ye
dé Gotré yatakanjoka dé Tarsisré yaange yi. Tarsis afakémbu dé re, nukwa nandikwa
sakumbu. Ye dé Jopambu xaku. Xaakwa dé xé gunjambé Tarsisré yinjoka yae téléka.
Xétaka dé gunjambéka hatikwa duka yéwa hwe. Hwetaka dé gunjambéré wulayi, di wali
Tarsisré yinjoka. Dé Gotré yatakataka yinjoka dé mawuli ya.
4 Ye di gu nyéndékmbu téndaka dé Néma Du Got némafwi mur takandéka dé ya. Yandéka
dé gu némafwimbu dé ramé. Raama dé gunjambéré yafélaménjoka huru.
5 Wungi hurundéka di gunjambémbu jémba yakwa du di roo. Roota di deka nak
nak gotka di wa. Wataka di gunjambémbu rendé jondu héraata di guré yaki gunjambé
xéréfweka xalendéte. Wungi huta téndaka Jona gunjambéna biyakombu dé némafwi xéndi
dé hwa.
6 Wungi hwandéka dé gunjambéka hatikwa du Jonaka dé hwaké. Hwaka xétaka dé
sérkené. Sérkena dé wa, “Métaka méni xéndi hwae? Sé raama ména gotka mé wa. Wamét
nanika saréfa nakéndé wana yingi wana. Nanika saréfa nandét, nani yamba hiyakéme.”
Dé wungi wa.
7 Gunjambémbu jémba yakwa du waréngéna di wa, “Mé yangut nana atéfék xi haaye bu
wurmbu lakwakwa. Lakwataka bu yawiwalendotaka tara bu xékwa, héndé du dé haraki
hurundéka dé ané xakéngali xaku.” Wungi wataka di wandanéngala nae di xé Jonana xi
takumbu rendéka.
8 Xétaka di Jonaka wa, “Méni naniré mé wa! Méta yaméka dé ané xakéngali xaku? Méta
jémba yaméka? Méni yénéna méni ya? Méni yén getéfana méni? Méni yén héméngwal
méni?”
9 Wungi wandaka dé wa, “Wuni Hibruna du wuni. Wuni Néma Du Gotna xi harékéwuka
dé. Dé anwarmbu dé re. Dé hafu dé atéfék gu héfa akwi atéfék jondu akwi dé hurataka.”
10 Wungi we dé wa, “Wuni Gotré yatakataka yaange yinjoka wuni ya.” Wandéka
xékétaka di wungi roo. Roota di wa, “Métaka méni wungi huru? Wungi haraki méni huru!”
11 Wungi wandaka dé gu némafwimbu dé ramé. Raméndéka di Jonaré wa, “Méniré métaki
yambet gu jémba téké́ndé?”
12 Wungi wandaka dé wa, “Wuniré hura guré yakingut, gu jémba tétandé. Wuni wuni
xékélaki wuni haraki huruwuka dé némafwi xakéngali xaku.”
13 Wungi wandéka di déré guré yakinjoka di roo. Roota di gu némafwimbu tu. Tuwa hari
Jonaré tufwambu takanjoka di hurufatiké. Gu tuwa yindaka dé gu némafwi némafwimbu
dé ramé.
14 Raméndéka di Néma Du Gotka wa, “Néma Du, nani ménika nani we. Nani amba duré
guré yakimbet, naniré hasa xiyakéméni. Méni nana sémbutré du xiyana sémbut maki
sarékékéméni. Méni mawuli yamékangalambu dé ané xakéngali xaku. Xakundéka déré
hura guré yakikwe.”
15 Wataka di Jonaré hura di guré yaki. Yakindaka dé némafwimbu raméndé gu bari jémba
té.
16 Gu jémba téndéka di gunjambémbu rekwa du némafwimbu di roo, Gotka. Roota di
Néma Du Gotka nawulak jondu hweta di dé wali hundi bulésékéréké.
17 Guré yakindaka dé Néma Du Got némafwi xéri hamwika wandéka dé ya. Yae dé Jonaré
nyéréké. Nyéréké́ndéka dé Jona xéri hamwina biyakombu dé re, nukwa hufuk gan hufuk.

2

Jona dé Gotré wakwexéké

1 Jona xéri hamwina biyakombu reta dé déka Néma Du Gotka dé wa.
2 Dé angi wa, “Néma Du Got, wuni némafwi xak héraata reta wuni ménika we. Wawuka
méni wambula wuniré wa. Wuni hiyangambana téfambu géraata reta wuni ménika we.
Gérawuka méni xéké.
3 Méni wuniré guré méni yaki, andéla séké nyambaré. Guré yakiméka dé gu wuniré
yakitéfi. Ména gu atéfék raama yae dé wuniré yakitéfi.

4 Yakitéfindéka wuni wuna mawulimbu wuni wa, ‘Néma Du Got wuniré hérekindéka
wuni ambu re. Reta wuni déka tempel wambula xétawuni.’ Wungi wuni wa.
5 Gu wuniré yakitéfindéka wuni yanambi yike ye. Gu wuniré atéfék dé yakitéfi. Gumbu
rekwa wara wuna anéngambambu dé gisangwandé.
6 Wuni naande naande gumbu rekwa némbuna mombu wuni xaku. Wuni séndé ge maki
hafwaré wuni naande yi. Nandiwuka méni Néma Du Got, wuna Néma Du Got, wuniré
wambula héraméka wuni huli re.
7 Némafwi Du, wuni angi wuni saréké, ‘Hiyatawuni.’ Saréka wuni ménika saréké. Saréka
wuni méniré wawuka méni ména yikafre male némafwi gembu reta méni wuna hundi xéké.
8 Yénataka gotna xi harékékwa du di ména yikafre sémbut wundé yatakanda.
9 Yatakandaka wuni gwar waata wuni ména xi haréké. Harékéta wuni wuna jondu
ménika hwetawuni. Wawunéngala hurutawuni. Néma Du Got méni natafa male naniré
wambula héraméka nani huli té.”
10 Wungi wandéka dé Néma Du Got xéri hamwika wandéka hari dé xéri tufwambu
Jonaré gwiyataka.

3

Jona Ninivaré dé yi

1 Hukémbu Néma Du Got wambula dé hundi wa Jonaka. Dé angi wa,
2 “Méni sé raama yi wumba némafwi getéfa Ninifaré. Ye méni hambukmbu mé wa
wawun hundi Ninifana du takwaka.”
3 Wandéka dé Néma Du Gotna hundi xéka raama dé yi Ninifaré. Ninifa némafwi getéfa
dé. Du nak angé sakuré yinjoka nukwa hufuk yitandé.
4 Ye Ninifambu xaakwa dé wulayi. Natafa nukwa wulaaye dé hambuk hundimbu dé
angi wa, “Nukwa dumi yétiyéti (40) yindét Got Ninifaré haraki hurutandé.”
5 Wungi wandéka di Ninifana du takwa Gotna hundi xéka di hénoo yakérta di
gérémbandé nukwa wur di naki, Gotré deka saréfa na wakwenjoka. Di deka néma du
takwa akwi baka du takwa akwi di wungi huru.
6 Wungi hurundaka dé Ninifana némafwi du akwi dé Gotna hundi xéké. Xékétaka dé
déka yikafre jambé yatakataka dé déka yikafre nukwa wur lafwitaka dé gérémbandé
nukwa wur sandataka dé bombu re.
7 Reta dé hundi takandéka dé yi, atéfék Ninifana du takwaka. “Wuni guna némafwi
du wuna néma du akwi nani angi we, ‘Atéfék du takwa hénoo yamba sakénguni. Guna
bulmakau sipsip hamwi akwi yamba sakéndi. Hélingu hénoo akwi yamba sakénguni!
8 Atéfék du takwa bulmakau sipsip hamwi akwi gérémbandé nukwa wur mé sandataka.
Sandatakataka guni némafwimbu mé guni wa, Gotka. Guni atéfék guna nak maki nak maki
haraki saraki sémbut, guna du xiyana sémbut akwi mé guni yataka.
9 Yatakambet Got déka mawuli wi yatakataka nanika saréfa natandé wana. Nanika
saréfa nandét nani yamba hiyakéme.’ ” Dé wungi wa.
10 Wungi hurundaka dé Got wundé xéndé di deka haraki saraki sémbut yatakandaka.
Xétaka dé dika saréfa nae dé dika déka biya mawuli wihambandé. Dé dika wandén maki
huruhambandé.

4

Got Ninifaka saréfa nandéka Jona dé mawuli wi

1 Huruhafi yandéka dé Jona hélék ya. Hélék ye dé Gotka mawuli wi.
2 Mawuli wiya dé Gotka wa, “Néma Du, méni wuna hundi mé xéké. Wuni getéfa
yatakahafi ye wundé xékélakiwu, méni wungi maki male hurumékandé. Wungi xékélaki
wuni Tarsisré yaange yinjoka wundé yiwu. Yiwun mo angi dé, wuni xékélaki méni saréfa
naakwa Got méni. Méni bari hari mawuli wihafi méni. Méni nanika saréfa male naméka
dé. Méni nanika mawuli mawuli yaméka dé. Mawuli mawuli yaméka di nawulak du deka
haraki sémbut yatakandat, dika saréfa nae méni diré haraki huruhafi méni.
3 Méni wungi maki némbuli diré haraki huruhafi yamét, wuni hiyanjoka wuni mawuli
ye. Wuni némbuli hiyawut, wu yikafre dé. Wuni némbuli hiyahafi yawut, wu haraki dé.”
Jona dé wungi wa.
4 Wungi wandéka dé Néma Du Got déré wa, “Méni wungi mawuli wiméka yikafre wana
haraki wana?”
5 Wungi wandéka dé Jona getéfa yatakataka gwande ye dé nukwa xalekwa sakumbu re.
Reta dé boro yakitaka dé hakélékombu re. Reta dé haxéta re, joo nak Ninifambu xakundét
xénjoka.

6 Haxéta rendéka dé Néma Du Got wandéka dé bangwi nak wara dé Jonaré wundé
takatéfindé. Takatéfindéka dé nukwa Jonaré xéhambandé. Xéhafi yandéka dé Jona wun
bangwikombu reta mawuli sawuli dé ya.
7 Mawuli sawuli yata rendéka dé gan hunyindéka xitélakéndéka dé Got hawe nakéka
wandéka dé ya. Yae dé wun bangwina moré dé sa. Sandéka dé bangwi wungi hiya.
8 Hiyandéka dé nukwa xale. Xalendéka dé Néma Du Got takandéka dé séfi ya xérékékwa
mur nukwa xalekwa sakumbu dé ya. Yandéka dé nukwa Jonana anéngambambu dé xé.
Xéndéka dé déka anéngamba jinjawe yandéka dé xakrinjoka huru. Xakrinjoka hura dé
wa, “Wuni hiyanjoka wuni mawuli mawuli ye. Hiyawut, wu yikafre dé.”
9 Wandéka dé Got Jonaré dé angi wa, “Wumba bangwi hiyandéka méni biya mawuli wi.
Biya mawuli wiméka yikafre wana?” Wandéka dé Jona wambula angi wa, “Yawundu!
Wuna mawuli wi wu yikafre dé. Wuni némafwimbu wuni biya mawuli wi. Wuni
hiyanjoka wuni we.”
10 Mawuli windéka dé Néma Du Got déré angi wa, “Wumba bangwi natafa male ganmbu
dé bari hari waré. Wara dé nakémba gan dé hiya. Méni déré yalefu huratakahambaméni.
Méni huratakaméka waréhambandé. Méni wumba yalefu jooka méni saréfa nae.
11 Wuni hafu wuni Ninifaka saréfa wuni nae. Ninifa némafwi getéfa dé. Séfélak yikama
nyangwal wumbu di re (120,000). Di deka yika tamba aki tambaka yike di ye. Séfélak
bulmakau bali akwi wumbu di re.” Néma Du Got wungi dé wa.

Jisas Kraisna hundi Matyu dé hayi

Jisas Kraisna gwal mandékana xi
Luk 3:23-38

1 Ané Jisas Kraisna gwal mandékana xi. Jisas Devitna hémémbu dé xaku. Devit Abrahamna hémémbu dé xaku.
2 Abraham Aisakna yafa dé. Aisak Jekopna yafa dé. Jekop wun Juda déka nyamangu bandingu wali deka yafa dé.
3 Juda dé Peres bér Serana yafa dé. Bérka ayiwa Tamar lé. Peres Hesronéna yafa dé. Hesron Ramna yafa dé.
4 Ram Aminadapna yafa dé. Aminadap Nasonéna yafa dé. Nason Salmonéna yafa dé.
5 Salmon Boasna yafa dé. Boasna ayiwa Rahap lé. Boas Obetna yafa dé. Obetna ayiwa Rut lé. Obet Jesina yafa dé.
6 Jesi Israelna du takwa deka néma du Devitna yafa dé.
Devit Solomonéna yafa dé. Solomonéna ayiwa tale Uriana takwa lé.
7 Solomon Rehoboamna yafa dé. Rehoboam Abiyana yafa dé. Abiya Asana yafa dé.
8 Asa Jehosafatna yafa dé. Jehosafat Joramna yafa dé. Joram Usiana yafa dé.
9 Usia Jotamna yafa dé. Jotam Ahasna yafa dé. Ahas Hesekiana yafa dé.
10 Hesekia Manasena yafa dé. Manase Amosna yafa dé. Amos Josaiana yafa dé.
11 Josaia Jekonia déka nyama bandi wali deka yafa dé. Wun nukwa Israelna mama du Babilonmbu yae di Israel wali ware. Warendaka Babilonéna hambuk Israelna hambukré sarékéngwandéndéka di Babilonmbu yandé du Israelna du takwaré di hérae hura yi Babilonré.
12 Israelna du takwa Babilonmbu rendan nukwa Jekonia Sealtielna yafa dé. Sealtiel Serubabelna yafa dé.
13 Serubabel Abiutna yafa dé. Abiut Eliakimna yafa dé. Eliakim Asorna yafa dé.
14 Asor Sadokna yafa dé. Sadok Akimna yafa dé. Akim Eliutna yafa dé.
15 Eliut Eleasarna yafa dé. Eleasar Matanéna yafa dé. Matan Jekopna yafa dé.
16 Jekop Josepna yafa dé. Josep Mariana du dé. Maria Jisasré lé héra. Déka nani wa, “God wasékendén du Krais dé.”
17 Abrahamré tale handékéné ye ye Devitré hukémbu handékéné angi dé tamba atéfék ye man yétiyéti (14) héméngwal di yi. Devitré tale handékéné ye ye Israel Babilonmbu rendan nukwaré handékéné angi dé tamba atéfék ye man yétiyéti (14) héméngwal di yi. Israel Babilonmbu rendan nukwaré tale handékéné ye ye God wasékendén du Kraisré hukémbu handékéné angi dé tamba atéfék ye man yétiyéti (14) héméngwal di yi.

Maria lé Jisas Kraisré héra

18 Maria Jisas Kraisré héralén hundi angi dé wa. Tale Mariana yafa ayiwa di waséke, lé Josepré humbwiléte. Wasékendaka hukémbu bér natafambu rehambambér. Bér rehafi yambéka dé Godna Hamwinya gaye dé léré hambuk hwendéka lé nyan té.
19 Léré hukémbu hérandé du, déka xi Josep, dé yikafre male du dé. Lé nyan téléka dé wun jooka xékéta déka mawulimbu dé wa, “Lé nak du wali lé hwa. Némbuli léré yatakatawuni.” Wungi wataka dé wambula wa, “Wuni léré atéfék du takwana makambu takawut, lé rootalé. Wuni nakélak léré yatakatawuni.”
20 Wungi wataka wun jooka sarékéta hwandéka dé janji nak ya. Yandéka Néma Duna ensel nak gaye dé déré wa, “Méni Josep, Devitna mandéka, mé xéké. Méni rookéméni, Mariaré héranjoka. Godna Hamwinya gaye léré hambuk hwendéka lé nyan té. Godna Hamwinya wungi hwendénka méni léré héranjoka yamba rookéméni.
21 Lé dunya hératalé. Héralét, méni déka xi angi wataméni, Jisas. Déka xina mo angi dé: dé du takwaré Satanéna tambambu hérae hurundan haraki saraki sémbut hérekitandé.” Wungi dé Josepré wa.
22 Wun nukwa profet wandén hundi mwi hundi dé ya. Hanja Néma Du God déka profet ané hundi wandéka dé Godna nyingambu angi hayi:
23 “Du wali hwahafi yalé takwa hési nyan tétalé. Te héralét di déka xi Emanuel watandi.”
Wungi hayindéka wun nukwa wun hundi mwi hundi dé ya. Wun xi Emanuel angi dé wa:
God nani wali dé re.
24 Josep janji hwae waréngéna raama dé Néma Duna ensel wandén maki dé ya. Ye dé Mariaré dé héra.
25 Hérae dé, wun nukwambu Josep lé wali hwahambambér. Hukémbu nyan héraléka dé déka xi wa, Jisas.

2

Nukwa xalekwa sakumbu yandé du di Jisaska hwaka yi

1 Herot Judana du takwa deka néma du rendén nukwa Maria lé Jisasré héra,
Betlehemémbu. Betlehem Judiana héfambu dé té. Héraléka hukémbu di nyirmbu tékwa
hunkwarika xékélakikwa du nukwa xalekwa hafwambu yae di Jerusalemré yi. Ye xaakwa
di wa, “Nani nukwa xalekwa sakumbu reta nyirmbu tékwa huli hunkwariré nani xé.
Xétaka nani xékélaki. Yikafre male nyan dé xaku.
2 Dé Judana du takwa deka néma du retandé. Xékélakita hunkwariré xétaka déka nani
ya, déka hwati se wandé danjoka. Dé yimbu dé re?”
3 Wungi wandaka néma du Herot xékétaka waréngéna dé wa, “Wafewana wun nyan
hukémbu wuna hafwa hératandé?” Wungi wataka wun jooka hélék dé ya. Hélék yandéka
Jerusalemémbu rekwa séfélak du takwa di wun jooka saréké waréké.
4 Herot hélék yata wandéka di prisna néma du atéfék, xékélelakikwa du atéfék wungi di
ya. Yandaka dé diré wakwexéké, “God wasékendén du Krais yimbu xakutandé?”
5 Wungi wandéka di déré wa, “Judiambu rekwa getéfa, Betlehemémbu xakutandé. Wun
jooka hanja profet nak Godna nyingambu angi dé hayi:
6 Guni Betlehemémbu rekwa du takwa, mé xéké.
Guna getéfa baka getéfa yingafwe. Guna getéfa némafwi dé.
Hukémbu guna getéfana du nak néma du retandé.
Reta dé wuna du takwa Israelka jémba hatitandé.
Wungi dé hayi Godna nyingambu.”
7 Judana néma du Herot wun hundi xékétaka dé wa, nukwa xalekwa sakumbu yandé
du déka yandate. Wandéka xéka yandaka dé di wali nakélak hundi bulé. Buléta dé diré
wakwexéké, “Yimba gan dé wun hunkwari nyirmbu tale xaku?”
8 Wungi wakwexékéndéka déré wandaka dé wa, “Betlehemré sa guni yi. Ye jémba mé
hwaké wun nyanka. Hwaka xétaka wambula yae guni wuniré wa. Wangut wuni akwi ye
hwati se déka wandé datawuni.” Wungi wata dé dika yéna dé ya.
9 Herot wungi wandéka xékétaka di yi. Ye di nukwa xalekwa sakumbu hanja xéndan
hunkwariré di wambula xé. Wun hunkwari nyirmbu tale yindéka di déka hukémbu yi.
Yindaka dé wun hunkwari nyan hwandéka ge anwarmbu dé té.
10 Téndéka xéta yikafre mawuli yata di némafwi mawuli sawuli ya.
11 Mawuli yata di geré wulaaye di xé wun nyan déka ayiwa Maria wali rembéka. Xétaka
hwati se di wandé da déka. Yata di deka wurmbu hwandé jondu taré. Tara di yikafre
jondu déka hwe. Gol motu, ya xérékéndaka yikafre yama xaakwa joo (frankinsense),
yikafre yama xaakwa hulingu déka xi mir, wungi di déka hwe.
12 Hwetaka re hwandaka dé janji hwandéka dé God diré wa, “Guni Herotka wambula
yamba yikénguni.” Wungi wandéka waréngéna raama di nak yambumbu wambula yi
deka getéfaré.

Josep dé déka takwa akwi nyan akwi hura yi Isipré

13 Wunde du yindaka Josep janji hwandéka Néma Duna ensel nak gaye dé déré wa,
“Herot wun nyanka hwakétandé. Hwaka xe déré xiyatandé. Méni sé raama wun nyan
déka ayiwa wali hura yaange yi afaké hafwa Isipré. Yaange ye guni Isipmbu re. Hukémbu
wuni guniré wawut, guni wambula yatanguni.”
14 Wungi wandéka dé Josep bari waréngéna raama wun nyan déka ayiwa wali hura di
gan yaange yi.
15 Ye xaakwa di Isipmbu re. Re di Herot hiyandéka di deka getéfaré wambula yi. Wungi
yindaka profet hayindén hundi mwi hundi dé ya. Wun profet Néma Du Godna hundi
xékéta wun hundi Godna nyingambu angi dé hayi: Wuna nyan Isipmbu rendét wuni
déré wawut dé Isip yatakataka wambula yatandé.

Herot wandéka di séfélak dunyaré xiyasanda

16 Josep déka takwa nyan wali Isipré yaange yindaka dé Judana néma du Herot
Jerusalemémbu reta nukwa xalekwa sakumbu yandé du déka wambula yandate dé
haxéfatiké. Haxéfatika dé mawuli wita dé wa, “Wunika yéna di ya.” Wungi wataka dé déka
mawulimbu wa, “Nukwa xalekwa sakumbu yandé du di wa, ‘Héki hwari yéték yindéka
nani wun nyirmbu tékwa hunkwariré tale xé.’ Wungi di wa.” Wungi wandan hundika
sarékéta dé déka xi warekwa duré wa, “Guni sa yi Betlehemré. Ye guni Betlehemémbu
rekwa hafwaré akwi ye atéfék dunyaré mé guni xiyasanda. Héki hwari yéték yandé
dunyaré, héki hwari natafa yandé dunyaré, hérandan wayikana dunyaré akwi, diré atéfék
mé guni xiyasanda.” Wungi wandéka ye di wun nyangwalré atéfék di xiyasanda.

17 Hanja profet nak, déka xi Jeremaia, dé Godna hundi Godna nyingambu dé hayi. Wun
xiyasandandan nukwa déka hayindén hundi mwi hundi dé ya. Déka hayindén hundi angi
dé:
18 Ramambu di séfélak du takwa di némafwimbu géra.
Wun getéfambu saréfa naata di némafwimbu géra.
Reselna mandéka deka nyangwal di bu hiya.
Nawulak du takwa yae di deka biya yikafre hurunjoka yandaka deka hiyandé nyang-
walka sarékéta di hélék ya.
Dika némafwimbu saréfa naata di géra.

Josep déka takwa, nyan wali wungi di wambula ya

19 Hukémbu Herot dé hiya. Hiyandéka Josep déka takwa, nyan wali Isipmbu di re.
Wumbu re dé Josep janji hwandéka dé Néma Duna ensel gaye dé Josepré wa,
20 "Wun nyanré xiyanjoka mawuli yandé du di bu hiya. Némbuli méni sé raama wun
nyan déka ayiwa wali hura Israelna héfaré wambula sa guni yi."
21 Wungi wandéka Josep waréngéna raama wun nyan déka ayiwa wali hura di Israelna
héfaré wambula yi.
22 Josep Israelna héfa xaakwa dé xéké, Arkelaus déka yafa Herotna hafwa hérae
Judiambu rekwa du takwaka néma du rendéka. Xékétaka Judiambu renjoka dé roo.
Roondéka nak janji yandéka God déré wandéka dé wun nyan déka ayiwa wali hura di
Galilina héfaré yi.
23 Ye di Nasaretmbu re. Josep, Maria, Jisas wun getéfambu rendaka profet hanja
hayindan hundi mwi hundi dé ya. Jisaska di angi hayi: Déka watandi, dé Nasaretna
du dé.

3

Guré husandakwa du Jon dé hundi wa
Mak 1:3-8; Luk 3:2-17

1 Hukémbu nukwa nak guré husandakwa du Jon dé du rehafi Judiana hafwambu dé
tale Godna hundi wa. Wun hafwaré yandé du takwaré dé angi wa,
2 "God néma du reta gunika hatitendéka nukwa andé yae. Hatitendékaka saréka guna
haraki saraki sémbutka mé hu hwe." Wungi dé Jon wa.
3 Hanja profet nak déka xi Aisaia Jonka Godna nyingambu angi dé hayi:
Du nak dé wa, du rehafi hafwambu.
Wata dé angi wa, "Néma Duna yambu hurutanguni.
Hurungut déka yambu jémba retandé."
Wungi dé wa.
4 Jon hafu dé yikafre nukwa wur, yikafre hénooka sarékéhambandé. Dé kamelna séfina
yuwimbu yatindan nukwa wur dé sanda. Sandataka dé bulmakau bali séfiré rundan yoo
dé naki. Dé hawuluki dé sa. Nongérana gék dé jéma sa.
5 Dé Godna hundi wandéka di Jerusalemémbu rekwa du takwa, Judiana héfambu rekwa
du takwa, Jordan xéri tufwambu rekwa du takwa wungi di séfélak du takwa di déka yi.
6 Ye di hurundan haraki saraki sémbutka hélék yata wandaka dé diré Godna ximbu guré
husanda, Jordan xérimbu.
7 Judana du deka néma du séfélak akwi di yi, Jon diré Godna ximbu guré husandandéte.
Farisi, Sadyusi, wungi di yi. Yindaka dé Jon diré haraki hundi wata dé wa, "Guni
haraki hambwena nyangwal guni. God guna sémbutka xéta mawuli wiya gunika haraki
hurutandé. Héndé gunika wa Godna mawuli wika yaange yingute?
8 Tale guni hurungun haraki saraki sémbut yatakataka guni yikafre sémbut male
hurutanguni. Hurungut nawulak du takwa xéta watandi, 'Di haraki saraki sémbut
yatakataka némbuli yikafre sémbut di huru.' Wungi watandi.
9 Guni guna mawulimbu guni wa, 'Nani Abrahamna mandéka nani. Nani jémba
retame.' Wungi wata yéna guni ye. Wungi wakénguni. God mawuli ye wandét ané motu
du maki xaakwa ye di Abrahamna mandéka maki xakutandi.
10 "Sataku hundi nak watawuni. Mi nak sék xakéhafi yandét, du nak misange hérae wun
miré xélitandé. Xéle yambu tutandé. Némbuli wun sataku hundika mé saréké. Némbuli God
déka hundi xékéhafi yakwa du takwaré hurundan haraki saraki sémbut hasa hwetandé.
Hasa hwendét di ya yanéta tékwa hafwaré yitandi.
11 "Guni guna haraki saraki mawuli yatakangut, wuni guniré Godna ximbu guré
husandatawuni. Wuna hukémbu yate yakwa du wu néma du dé. Wuni baka du wuni.
Déka hambuk wuna hambukré dé sarékéngwandé. Wuni baka du re yingi maki déka
jémba yatawuni? Wuni baka du rewuka dé néma du rendéka wuni déka jondu hura

yinjoka wuni hurufatiké. Wuna hukémbu yate yakwa du Godna Hamwinya gunika hwetandé. Guna haraki saraki jondu hérae yambu tutandé.
12 Du wit sék hérae yikafre wit sék héranjoka di lékeki. Lékekitaka di yikafre wit sék gembu taka. Takataka di haraki wit sékna séfi di yaki. Nandaka maki wuna hukémbu yate yakwa du wungi yatandé. Dé déka du takwaré hérae hura ye déka getéfambu takatandé. Haraki saraki joo yandé du takwaré hérae xérékéta tékwa yambu yakitandé." Wungi dé Jon wa.

Jon dé Jisasré guré husanda
Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Jon 1:31-34

13 Wun nukwa Jisas Galilina héfa yatakataka dé Jordan xériré dé yi. Jon déré Godna ximbu guré husandandéte dé yi.
14 Ye xakundéka Jon hélék yata dé wa, "Méni néma du méni re. Wuni baka du wuni re. Métaka méni wunika ya, wuni méniré guré husandawute? Méni wuniré guré husandamét, wu sékérékétandé."
15 Wungi wandéka dé Jisas wa, "Yinga. Méni wuniré guré husandataméni. Wungi hurumét God wandén maki hurutaani." Wungi wandéka dé wa, "Yawundu."
16 Yawundu nae dé Jisasré guré husandandéka dé bari gumbu xale. Xalendéka nyir télaméndéka dé xé Godna Hamwinya nyamwe afwi maki déka gayandéka.
17 Gayandéka dé Godna getéfambu hundi angi wa, "Ané wuna nyan dé. Déka wuni némafwimbu mawuli ya. Déka wuna mawuli yikafre dé ye."

4

Satan dé Jisasna mawuli hurukwexé dé haraki sémbut hurundéte
Mak 1:12-13; Luk 4:1-13

1 Jon Jisasré guré husandandéka Godna Hamwinya Jisasré dé hérae hura yi, du rehafi hafwaré. Satan Jisasna mawuli hurukwexéndéte Godna Hamwinya déré wun hafwaré dé hérae hura yi.
2 Hura yindéka Jisas wun hafwambu reta hénoo hulingu sahambandé. Dumi yétiyéti (40) gan nukwa baka dé re. Re hukémbu hénooka dé hiya.
3 Hiyandéka Satan yae dé déré wa, "Méni angi méni wa, 'Wuni Godna nyan wuni.' Wungi wata némbuli wun jooka wuniré wakwetaméni. Méni wamét ané séfélak rekwa motu waleka bret xakundé. Wungi wamét bret xakundét wuni ménika xékélakitawuni."
4 Wungi wandéka dé wa, "Yingafwe. Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: Du takwa hénooka male sarékéta di jémba yamba rekéndi, yingafwe. Di Godna hundi xékéndat, deka mawuli jémba téndét, di jémba retandi. Wun hundi xékéta motu bret xakundéte wuni yamba wakéwuni."
5 Jisas wun hundi wandéka Satan dé déré hérae hura yi Jerusalemré. Hura wara dé déré tempelna hanjimbu taka.
6 Takataka dé déré wa, "Méni angi méni wa, 'Wuni Godna nyan wuni.' Wungi wata méni mé wuréféka naande yi. Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: 'God déka enselré wandét di ménika jémba hatitandi. Hatindat méni deka tambambu reta ména man motumbu yamba xatukwekéméni.' Méni wun hundi xékéta wuréféka naande ye jémba remét, atéfék du takwa xéta xékélakitandi. Méni Godna nyan méni."
7 Wungi wandéka dé Jisas wa, "Yingafwe. Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: God dé ména Néma Du dé. Déré yamba hurukwexékéméni. Wun hundi xékéta wuni wuréféka naande yamba yikéwuni."
8 Jisas wun hundi wandéka Satan déré dé hérae hura wari némafwi némburé. Hura wara dé ané héfambu rekwa atéfék getéfa, wun getéfambu rekwa atéfék yikafre jondu akwi dé Jisasré wakwe.
9 Wakwetaka dé wa, "Méni hwati se wunika wandé dae wuna ximbu harékémét wuni atéfék getéfa, wumbu rekwa jondu akwi ménika hwetawuni."
10 Wungi wandéka dé wa, "Méni, Satan, méni séléka. Godna nyingambu angi dé wa: Ména néma du dé God male dé. Méni déka wandé dae déré wataméni. Déka ximbu male harékétaméni. Wun hundi xékéta wuni ménika wandé yamba dakéwuni."
11 Wungi wandéka dé Satan déré yatakataka yi. Yindéka di ensel gaye Jisasré yikafre huru.

Jisas Galilimbu dé tale jémba ya

12 Romna néma du dé guré husandakwa du Jon hérae dé déré séndé gembu taka. Takandéka hwandéka wun jooka Jisas hundi xékétaka dé Galilina héfaré yi.

13 Ye déka getéfa Nasaret yatakataka dé Kaperneamré yi. Wun getéfa Galilina tukweseke
tufwambu dé té. Wun getéfa Sebulun bér Naptalina hafwambu dé té.
14 Jisas wun getéfaré ye Godna hundi wandéka hanja reta Godna profet déka xi Aisaia
déka hundi mwi hundi dé ya. Aisaia hanja ané hundi Godna nyingambu dé hayi:
15 Sebulunéna hafwa Naptalina hafwa akwi bér némanguré yikwa yambumbu bér té.
Jordan xéri angé sakumbu bér té.
Galilina héfambu séfélak nak téfambu yandé du takwa di re.
16 Halékingambu re di xé, némafwi ya hanyindéka.
Hiyangambana héfambu rekwa du takwa di xé, xitélakéndéka nukwa hanyindéka.
17 Jisas wun hafwaré ye xaakwa dé tale Godna hundi wa. Wata dé wa, “God néma du
reta gunika hatitendéka nukwa andé yae. Yatendékaka sarékéta guni guna haraki saraki
mawuli mé yataka.” Wungi dé wa.

Jisas dé wa, du yétiyéti dé wali yindate
Mak 1:16-20; Luk 5:2-11; Jon 1:35-42

18 Jisas Galilina tukweseke tufwambu yita dé xé Saimon, déka nak xi Pita, déka bandi
Andru wali bérka jémba yambéka. Bér atéfék nukwa yambén maki wun tukwesekembu
bér mara yaki, xéri hamwika.
19 Xétaka dé bérka wa, “Béni mé ya wuni wali. Yambét wuni béniré nak jémbaka
wakwetawuni. Wakwewut béni xéri hamwi hurumbén maki du takwaré hératambéni.
Hérambét di wuna hundi xékétandi.”
20 Wungi wandéka bari mara yatakataka raama bér dé wali yi.
21 Yalefu ye dé xé Sebedina nyan yétékré, Jems wali déka bandi Jon wali. Bérka yafa
Sebedi wali di gunjambémbu reta mara yarafuta rendaka dé Jisas bérka wa, dé wali
yimbéte.
22 Wandéka bér bérka yafa gunjambémbu rendéka yatakataka bér Jisas wali yi.

Jisas Godna hundi wata dé séfélak du takwaré dé huréhaléké

23 Jisas yitaka yatakata dé Galilimbu tékwa atéfék getéfaré yi. Ye xaakwa dé Godna hundi
buléndaka gembu reta du takwaré dé wakwe, Godna jémbaka. Atéfék du takwaré dé hundi
wa, God néma du reta déka du takwaka jémba hatitendékaka. Bar hiyaakwa du takwa,
séfimali haraki yandé du takwaré akwi dé huréhaléké.
24 Wungi yandéka di Siriana atéfék héfambu Jisaska hundi wa saafa yi. Wa saafa
yindaka di wun hundi xékéta séfélak du takwaré déka hura yi. Bar hiyaakwa du takwa
nyangwal, séfimali haraki yandé du takwa nyangwal, haraki hamwinya hura téndé
du takwa nyangwal, sayiké hiyaakwa du takwa nyangwal, matamba lékémbandé du
takwa nyangwal, wun du takwa nyangwalré di hura yi, Jisaska. Hura yindaka dé diré
huréhaléké.
25 Huréhaléké́ndéka séfélak séfélak du takwa di dé wali yi. Galilimbu yandé du takwa,
Dekapolismbu yandé du takwa, Jerusalemémbu yandé du takwa, Judiambu yandé du
takwa, Jordan xéri angé sakumbu yandé du takwa, wungi di dé wali yi.

5

Jisas némburé wara dé déka duré hundi wa
Luk 6:20-23

1 Séfélak du takwa yandaka Jisas xétaka dé némbu nakré wari. Wara rendéka déka du
di déka ya.
2 Yandaka dé dika Godna jémbaka dé wakwe. Wakweta dé angi wa.
3 “Du takwa nawulak deka hambukéka sarékéhafi yata Godna hambukéka sarékéta di
déka jémba ya. Wunde du takwa Godna hémémbu rendaka dé néma du reta dika dé jémba
hati. Hatindét yikafre mawuli yatandi.
4 “Du takwa nawulak di géra. Wunde du takwana mawuliré God yikafre hurutandé.
Hurundét, yikafre mawuli yatandi.
5 “Du takwa nawulak deka ximbu harékéhafi yata nak du takwaré haraki hundi wahafi
yata jémba di re. Wunde du takwaré God yikafre hurundét, di ané héfambu néma du
takwa retandi. Reta yikafre mawuli yatandi.
6 “Du takwa nawulak Godka sarékéta yikafre mawuli yata yikafre jondu male yanjoka
di némafwimbu mawuli ya. Hénooka hiyaakwa du hénoo sanjoka némafwimbu mawuli
yandaka maki, di yikafre jondu male yanjoka di némafwimbu mawuli ya. Wunde du
takwaré God jémba yandét deka mawuli jémba téndét di jémba male retandi. Reta yikafre
mawuli yatandi.

7 “Du takwa nawulak di nawulak du takwaka saréfa nae di diré yikafre huru. Wunde
du takwaka God saréfa nae yikafre hurutandé. Yikafre hurundét yikafre mawuli yatandi.
8 “Du takwa nawulak deka mawulimbu yikafre mawuli male dé té. Wunde du takwa
Godré xéta di dé wali jémba retandi. Reta sarékéta yikafre mawuli yatandi.
9 “Du takwa nawulak nawulak du takwa waru warendaka di nyéndékmbu di té. Téndaka
di warehambandi. Wun nyéndékmbu tékwa du takwaka God watandé, ‘Di wuna nyangwal
di.’ Wungi wandét sarékéta wun nyéndékmbu tékwa du takwa yikafre mawuli yatandi.
10 “Du takwa nawulak Godna jémba yandaka nawulak du takwa hélék yata diré di haraki
huru. Haraki hurundaka di Godna jémba yakwa du takwa Godna hémémbu rendaka God
néma du reta dika dé jémba hati. Hatindét yikafre mawuli yatandi.
11 “Mé xéké. Guni wunika yangut, du nawulak wunika hélék yata guniré haraki hundi
wata haraki saraki sémbut guniré huruta gunika yénataka hundi wandat, guni yikafre
mawuli yatanguni.
12 Hanja di séfélak profetré wungi di haraki huru. Diré wungi haraki hurundanka
sarékéta di guniré wungi haraki hurundat, guni yikafre mawuli yatanguni. Hukémbu
God guniré némafwimbu yikafre hurundét, guni dé wali jémba male retanguni. Jémba
retengukaka sarékéta guni yikafre mawuli yata mawuli sawuli yata wungi re wungi re
retanguni.” Wungi dé Jisas wa.

Jisaska jémba sarékékwa du takwa di hunyi maki di, hama ya maki di

13 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Ané sataku hundi mé xéké. Takwa di hunyi
taka, hénoo résék yandéte. Hunyi résék yahafi yandét, yingi maki yandat, résék wambula
yatandé? Yingafwe. Résék wambula yamba yakéndé. Résék yahafi yandét, hénoombu
yamba takakéndi. Di wun hunyi baka yakitaka di manmbu xakélakitandi. Némbuli wun
hundika mé saréké. Guni, wuna du, guni hénoombu takandaka hunyi maki guni. Guni
nawulak du takwaré yikafre hurungut, di haraki saraki joo wambula yamba hurukéndi.
Guni nawulak du takwaré yikafre huruhafi yangut, résék yahafi yakwa hunyi baka
yakitaka manmbu xakélakindakangala, God guniré yakitandé.
14 “Guni, wuna du, guni yanékwa hama ya maki guni re. Renguka nawulak du takwa
guniré di xé. Guni némbumbu tékwa getéfa maki guni re. Renguka nawulak du takwa
guniré di jémba xé, némbumbu tékwa getéfaré jémba xéndaka maki.
15 “Ané sataku hundi mé xéké. Du hama ya xéréka hura yae aki ekombu di samétaka,
o yingafwe? Yingafwe. Di jambé takumbu di taka. Takandaka wumbu rekwa atéfék du
takwa di jémba xé.
16 Némbuli wun hundika mé saréké. Guni wun hama ya maki guni re. Guni Godka
yikafre jémba yatanguni. Wun jémba fakukénguni. Du takwana makambu yatanguni.
Yangut di jémba xétandi. Xéta anwarmbu rekwa du guna yafa Godna ximbu harékétandi.

God wandéka Moses wandén hambuk hundika dé Jisas hundi wa

17 “Guni angi wakénguni, ‘Moses wandén hambuk hundika hu hwenjoka Jisas dé ya.
Hanja rendé Godna profet deka hundika hu hwenjoka Jisas dé ya.’ Wungi wakénguni.
Moses wandén hambuk hundi atéfék Godna profetna hundi atéfék akwi jémba xékéta
wandan maki yanjoka wuni ya. Guni wun hundika jémba xékélakingute wuni ya.
18 Ané hundi mé xéké. Nyir héfa hényiwata téndét, Moses wandén atéfék hambuk hundi
reséketandé. Rendét guni wun hundi xékéta wandéka maki yatanguni. Hukémbu nyir héfa
hényitandé. Hényindét, Moses wandén hambuk hundi akwi hényitandé. Mwi hundi wuni
guniré we.
19 Du nawulak Moses wandén hambuk hundi nakéka angi wandat, ‘Wun hambuk hundi
wun yikama hundi male. Nani wun hundi yatakambet, wu yikafre dé.’ Wungi wandat,
God néma du reta dika watandé, ‘Di baka du di. Di wuna tambambu baka di re. Deka
ximbu yamba harékékéwuni.’ Wungi wandét, di nawulak du wun hambuk hundi xékéta
wakwa maki yata angi wandat, ‘Wun hambuk hundi atéfék jémba xékétame. Nak hundi
yamba yatakakéme.’ Wungi wandat, God néma du reta dika watandé, ‘Di néma du di. Di
wuna tambambu jémba di re. Deka ximbu harékétawuni.’ Wungi watandé.
20 Guni Moses wandén hambuk hundika jémba xékélakingute, wuni guniré we.
Xékélelakikwa du, Farisi akwi, di Moses wandén hambuk hundi atéfék jémba xékéta wakwa
maki yanjoka di hambuk jémba ya. Yandaka nawulak du diré xéta di wa, ‘Di yikafre
sémbut hurukwa du di re.’ Wungi wandaka God deka mawuli xékélakita dé dika wa,
‘Wu yingafwe.’ Wungi wandéka guniré wuni we. Guni yikafre mawuli yata yikafre joo
yatanguni. Yangut guna yikafre sémbut Farisina sémbut xékélelakikwa duna sémbutré akwi
sarékéngwandéndét, guni Godna hémémbu retanguni. Guna yikafre sémbut deka sémbutré
sarékéngwandéhafi yandét, guni Godna hémémbu yamba rekénguni.” Wungi dé Jisas wa.

Du xiyana sémbut
Luk 12:58-59

21 Wun hundi wataka dé diré angi wa: “Hanja rendé du ané hundi wandaka guni wundé xékéngu. Angi di wa, ‘Guni du takwaré xiyakénguni. Guni diré xiyangut, di guniré kot xékékwa néma duka hura yindat, dé wun haraki saraki jooka guniré hasa hwetandé.’
22 Wungi wandaka némbuli wuni nak hundi guniré we. Mé xéké. Du nawulak nak duré rékambambu wandat, God wun haraki saraki jooka diré hasa hwetandé. Du nawulak nak duré haraki hundi wata angi wandat, ‘Méni xékélakihafi du méni.’ Wungi wandat, God kot xékékwa néma du reta wun haraki saraki jooka wungi wakwa duré hambukmbu hasa hwetandé. Du nawulak nak duré hambukmbu haraki hundi wata angi wandat, ‘Méni wangété du méni.’ Wungi wandat, God wandét wungi wakwa du ya yanékwa hafwaré yitandi.
23-24 Wun jooka sarékéta guni nak nak angi hurutanguni. Guni Godka joo hwenjoka yata, déka joo hwendaka jambé tékwambu téta, nak du takwaré hurungun haraki saraki jooka sarékéngut, tale guni Godka hwetenguka joo jambé tékwa sakumbu takataka, wun du takwaka bari yitanguni. Ye guni di wali hundi buléta guni di wali natafa mawuli hérae jémba retanguni. Re hukémbu wambula yae takangun joo Godka hwetanguni.
25 “Du nawulak guniré kotka harindat, guni di wali yambumbu yita di wali hundi buléta di wali hundi gitanguni. Guni natafa mawuli hératanguni. Guni di wali wun hundi gihafi yangut, wafewana di guniré kot xékékwa néma duka hura yindat, dé wandét di guniré séndé gembu takatandi? Takandat guni séndé gembu hwatanguni.
26 Kot xékékwa néma du wandén atéfék yéwa guniré haraki hundi wandé duka hwengut, wun nukwa male séndé ge yatakataka gwande jémba yitanguni. Mwi hundi wuni guniré we.

Nak duna takwa wali haraki saraki sémbutka dé wa

27 “Hanja rendé du ané hundi wandaka guni wundé xékéngu. Angi di wa, ‘Guni nak duna takwa wali haraki saraki sémbut yamba hurukénguni.’
28 Wungi wandaka némbuli wuni guniré angi we. Du nak nak duna takwaré xéta léré héranjoka mawuli raméndét, déka mawulimbu lé wali dé hwa. Mawuli raméndéka déka mawuli haraki dé té. Dé wungi léré xéta léré héranjoka mawuli raméndéka dé haraki saraki sémbut huru.
29 Guni guna yika tamba sakumbu tékwa dama nak duna takwaré xéta, lé wali haraki saraki sémbut hurunjoka sarékéta mawuli raméndét, wun dama mé hérae yaki. Guna natafa dama male téndét, wun haraki saraki sémbut huruhafi yata hukémbu Godna getéfaré yingut, wu yikafre dé. Guna dama yéték téndét guni wun haraki saraki sémbut hurungut God wandét, guni haraki hafwaré yingut, wu haraki dé.
30 Guna yika tamba haraki saraki sémbut hurundét, guni wun tamba mé xatéka yaki. Guna natafa tamba male téndét wun haraki saraki sémbut huruhafi yata hukémbu Godna getéfaré yingut, wu yikafre dé. Guna tamba yéték téndét guni wun haraki saraki sémbut hurutaka hukémbu guni haraki hafwaré yingut, wu haraki dé.

Du deka takwaré yatakandaka yindakaka dé wa

31 “Hanja rendé du ané hundi akwi wandaka guni wundé xékéngu. Angi di wa, ‘Du nak déka takwa déré yatakataka yiléte mawuli yata, dé wun jooka nyinga hayitandé. Hayitaka léka hwendét, lé wun nyinga hura yitalé.’
32 Wungi wandaka némbuli wuni guniré angi we. Takwa hési nak du wali haraki saraki sémbut huruhafi yalét, léka du lé déré yatakataka yiléte wandét, wu haraki dé. Lé déré yatakataka yiléte wandét, lé ye nak du wali relét lé wun du wali haraki saraki sémbut bér huru. Tale relén du haraki saraki sémbut hurundéka bér akwi haraki saraki sémbut bér huru.” Wungi dé Jisas diré wa.

Yénataka jooka wata Godna xi wali wandamboka dé wa

33 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Hanja rendé du ané hundi akwi wandaka guni wundé xékéngu. Angi di wa, ‘Guni jémba nak yanjoka yawundu nae hundi giya, guni wun jémba yatanguni. Wun jémba yamba yatakakénguni.’
34 Wungi wandaka némbuli wuni guniré angi we. Guni hundi yamba gikénguni. Guni Godna getéfana ximbu hundi gikénguni, wun God rendéka hafwa dé.
35 God héfambu déka man xakindéka héfana ximbu akwi hundi gikénguni. Jerusalem nana néma Du Godna hafwa dé, Guni Jerusalemna ximbu akwi hundi gikénguni.
36 Guni géli némbé wama yandéte wama némbé géli yandéte yanjoka hurufatikéta, guni guna makambu akwi hundi gikénguni.

37 Di guniré jémbaka wakwexékéndat, guni yawundu nae guni angi watanguni, ‘Xéxé,
wun jémba yatame.’ Wungi yanjoka hélék yata guni angi watanguni, ‘Yingafwe. Wun
jémba yamba yakéme.’ Wungi watanguni. Nak hundi wakénguni. Guna hundi ginjoka
nawulak jonduna ximbu wakénguni. Guna hundi ginjoka nawulak jonduna ximbu wata
guni Satanéna hundi xékéta wakwa maki yatanguni.

Haraki saraki joo hasa hwehafi yatendakaka dé Jisas hundi wa

38 “Hanja rendé du ané hundi wandaka guni wundé xékéngu. Angi di wa, ‘Du yéték
wareta du nak duna dama yaféneké ndét, dé hasa déka dama yaféneké tandé. Du yéték
wareta du nak duna némbi nak tangurundét, dé hasa déka némbi nak tangurutandé.’
39 Wungi wandaka némbuli wuni guniré angi we. Du nawulak guniré haraki saraki
sémbut hurundat, guni diré haraki sémbut hasa yamba hwekénguni. Du nawulak guniré
guna yika tamba saku hufwimbu xiyandat, guni hasa xiyahafi yata waleka baka tétanguni,
di guna aki tamba saku hufwimbu xiyandate.
40 Du nawulak guniré kot xékékwa néma duka harindat, dé di guna sanda wur hérandate
yawundu nandét, guni guna séményi nukwa wur akwi dika hwetanguni.
41 Du nawulak guni di wali yita deka jondu nawulak yambumbu hura yingute wandat,
guni di wali yita deka jondu tambéngwa yambumbu hura yitanguni.
42 Du nawulak guniré jooka wakwexékéndat, guni wun joo dika hwetanguni. Du
nawulak guna jooka mawuli yata gunika wun joo hukémbu hasa hwenjoka wandat, guni
wun joo dika hwetanguni.

Mamaka némafwimbu mawuli yandate dé Jisas hundi wa

43 “Hanja rendé du ané hundi wandaka guni wundé xékéngu. Angi di wa, ‘Guni guna
nyémayikaka némafwimbu mawuli yata guna mamaka hélék yatanguni.’
44 Wungi wandaka némbuli wuni guniré angi we. Guni guna mamaka némafwimbu
mawuli yatanguni. Du nawulak guniré haraki saraki sémbut hurundat, guni Godré
wakwexékétanguni, dé diré yikafre hurundéte.
45 Guni wungi yata guni anwarmbu rekwa du guna yafa God wali natafa mawuli
hératanguni. Héraata guni déka nyangwal retanguni. God natafa jémba dé ya, atéfék
du takwaka. God wandéka dé nukwa xé. God wandéka dé wali giya. Nukwa xéndéka
wali giyandéka hénoo jémba dé xale, yikafre sémbut hurukwa du takwana héfambu akwi,
haraki saraki sémbut hurukwa du takwana héfambu akwi.
46 Guni gunika mawuli yakwa du takwaka male guni némafwimbu mawuli yangut, God
guniré méta joo hasa hwetandé? Romna yéwa héraakwa du akwi di dika mawuli yakwa
du takwaka male di mawuli ye. Guni atéfék du takwaka némafwimbu mawuli yatanguni.
47 Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa di deka du takwaka male yikafre mawuli yata
di wali di hundi bulé. Guni di hurundaka maki, guna du takwaka male yikafre mawuli
yata, di wali hundi buléta guni jémba yamba rekénguni. Atéfék du takwaka yikafre mawuli
yata, di wali hundi bulétanguni.
48 Anwarmbu rekwa du guna yafa dé yikafre sémbut male hurukwa du dé re. Guni dé
rendéka maki yikafre sémbut male hurukwa du retanguni.” Wungi dé Jisas wa, déka duré.

6

Du takwaré yikafre hurundate dé Jisas hundi wa

1 Jisas hundi nawulak akwi dé angi wa: “Guni Godka yikafre jémba yata déka male
sarékétanguni. Guni Godka yikafre jémba yanguka nawulak du takwa di xétaka guna
ximbu haréké ndate mawuli yata deka makambu wun jémba yata, guni gunika guni
saréké. Wungi sarékéta deka makambu yangut, anwarmbu rekwa du guna yafa hukémbu
guna ximbu yamba harékéké ndé.
2-3 “Yéna yakwa du nawulak deka ximbu harékéta di Godna hundi buléndaka geré
wulaaye téta yambumbu akwi téta di jambangwe du takwaka jondu hwe. Séfélak du
takwa xéta wun yéna yakwa duna ximbu haréké ndate, di yéna yakwa du jambangwe
du takwaka jondu di hwe. Wungi hwendaka séfélak du takwa xéta wun yéna yakwa duna
ximbu di haréké. Séfélak du takwa deka ximbu némbuli haréké ndaka hukémbu God wun
yéna yakwa duna ximbu yamba harékéké ndé. Mwi hundi wuni guniré we. Guni yéna
yakwa du hwendaka maki hwekénguni. Guni jambangwe du takwaka jondu hwenjoka
yita nak du takwaré wun jooka wakénguni. Nakélak hwetanguni. Wungi hwengut nak
du takwa wun jooka xéhafi yandat guni wali rekwa du takwa akwi wun jooka yamba
xékéndi.
4 Guni wungi nakélak hwengut, anwarmbu rekwa du guna yafa xétandé. Xétaka
hukémbu dé hwengun yikafre jondu gunika hasa hwetandé.

God wali hundi buléndakaka dé Jisas wa
Luk 11:2-4

5 "Yéna yakwa du Godka wanjoka, di Godna hundi buléndaka geré wulaaye téta yambumbu akwi téta di Godka wa. Séfélak du takwa diré xéta deka xi haréké ndate di wumbu téta Godka wa. Wungi wandaka séfélak du takwa deka xi di haréké. Yéna yakwa du wun du takwa yikafre joo di hasa wundé héranda. Hukémbu God yandan yikafre joo hasa yamba hweké ndé. Mwi hundi wuni guniré we. Guni yéna yakwa du Godka wandaka maki wakénguni.
6 Guni God wali hundi bulénjoka guni nak nak guna geré wulaaye ge yambu téfitaka hafu reta dé wali hundi bulétanguni. Buléngut guna yafa God guni wungi reta buléngut, xéta guna hundi xékétandé. Déré xéhambanguni. Dé guna hundi xékéta hukémbu dé wangun yikafre joo hasa hwetandé."
7 "Godka xékélakihafi yakwa du takwa di wa, 'Nani séfélak hundi buléta nana nak nak godka wambet, di xékétandi.' Wungi wata séfélak hundi di baka buléta wa. Guni séfélak hundi buléndakangala bulékénguni, God wali.
8 Guni déré wakwexékéhafi yangun nukwa guna yafa God bu xékélakindé, wangun jooka. Xékélakindénka sarékéta guni dé wali hundi buléta guni séfélak hundi bulékénguni.
9 Guni déré angi watanguni:
Nana yafa, méni ména getéfambu méni re.
Nani ména ximbu harékénjoka nani mawuli ye.
10 Méni néma du reta atéfék du takwaka jémba hatiméte nani mawuli ye.
Ména getéfambu rekwa du ména hundi jémba xékéndaka maki, nani ané héfambu rekwa du takwa akwi ména hundi jémba xékénjoka nani mawuli ye.
11 Ané nukwa nanika hénoo hweméte me we.
12 Du takwa naniré haraki hurundaka nani wun jonduka wambula sarékéhambame.
Sarékéhafi yambet, méni hurumben haraki sémbut yakwanyi méni wun jonduka wambula sarékéhafi yaméte mawuli me ye.
13 Méni nanika hurukwexé takamét, yakéndé. Naniré haraki hurukwa joo, mé héreki.
[Méni nani atéfék du takwaka jémba hatita hambuk ye néma du reséketaméni wungi re wungi re.] Wungi nani ménika we.
14 "Guni wun hundika mé saréké. Guni nawulak du takwa guniré yandan haraki saraki jooka sarékéhafi yangut, anwarmbu rekwa du guna yafa God yangun haraki jondu yakwanyi wun jonduka wambula yamba sarékéké ndé.
15 Guni nak du takwa guniré yandan haraki saraki jonduka sarékéta diré hasa hwenangut, guna yafa God yangun haraki saraki jonduka sarékéta wun haraki saraki jondu yakwanyihafi yata guniré hasa hwetandé." Wungi dé Jisas wa.

Hénooka yakérka dé Jisas hundi wa

16 Wun hundi wataka dé diré wambula wa: "Yéna yakwa du God wali hundi bulénjoka di nak nukwa nak nukwa hénooka yakér. Yakérta nak du takwa hénooka yakérndanka xékélakindate di deka saawimbu wama héfa ya. Yandaka deka saawi wama male dé xaku. Xakundéka nawulak du takwa xéta di wa, 'Wun du Godka sarékéta di hénooka hiyae. Wu yikafre sémbut hurukwa du di.' Wungi wata deka ximbu di haréké. Yéna yakwa du wun du takwa yikafre joo di hasa wundé héranda. Hukémbu God yandan yikafre joo hasa yamba hweké ndé. Mwi hundi wuni guniré we.
17 Guni di yandakangala yakénguni. Guni God wali hundi bulénjoka mawuli yata, hénooka yakérta guna saawi yakwanyitanguni. Ye gwaaré hulingu blekétaka némbé séférétanguni, atéfék nukwa yanguka maki.
18 Guni wungi yangut, nawulak du takwa guniré xéta yamba xékélakiké ndi, guni God wali hundi bulénjoka mawuli yata hénooka yakérngunka. Di wun jooka xékélakihafi yandate guni guna saawi yakwanyitanguni. Wungi yangut, guna yafa God male wun jooka xékélakitandé. Déré nani xéhambame. Guni hénooka yakérta dé wali hundi buléta hafu rengut, dé xéta hukémbu yangun yikafre joo guniré hasa hwetandé."

Godna getéfambu jémba retendakaka dé Jisas hundi wa
Luk 11:34-36

19-21 "Guni atéfék nukwa séfélak jondu héranjoka guni saréké waréké. Sarékéta wun jonduka male guni mawuli ye. Mé xéké. Guni wungi yata guni ané héfana séfélak jondu héranjoka sarékékénguni. Ané héfana jondu néma joo yingafwe. Bwiyaak wun jonduré di héréké. Sufu wun jonduré dé we. Sélé héraakwa du nak duna ge héréka wulaaye wun jondu di sélé héra. Wun jondu rehafi yatendékaka sarékéta guni Godna getéfambu jémba retengukaka sarékétanguni. Sarékéta guni yikafre sémbut male hurutanguni. Godna getéfambu reta hurutenguka jondu wu némafwi joo dé. Wun jondu ané héfana jondu

maki yingafwe. Godna getéfambu reta hurutenguka jondu wungi retandé. Bwiyaak wun
jonduré yamba hérékékéndi. Sufu yamba wekéndé. Sélé héraakwa du yamba hérakéndi.
Ané héfambu jondu héraakwa du takwa di ané héfana jonduka male di némafwimbu mawuli
ye. Godna getéfambu renjoka sarékékwa du takwa di dé wali jémba renjoka di némafwimbu
mawuli ye.

Yikafre jonduka xétendakaka dé Jisas hundi wa

22 "Guna dama guna séfina ya maki dé. Guni yikafre jonduka male xéngut, guna dama
larétandé. Laréndét, guna séfi akwi larétandé.
23 Guni haraki saraki jonduka male xéngut, guna séfi halékingambu retandé. Guna séfina
ya halékingambu rekwa jonduka male xéndét, guna séfi gan hunyitandé.

Natafa néma duna jémba male yatendakaka dé wa

24 "Du nak néma du yétékéka jémba yanjoka dé hurufatiké. Wungi jémba yandét, dé
nak néma duka yikafre mawuli yata nakéka hélék yatandé. Guni wun du maki guni re.
Guni néma du Godka jémba yata déka male sarékéta guni déka yikafre mawuli yatanguni.
Yata guni yéwa héranjoka sarékékénguni. Guni yéwa héranjoka male sarékéta guni néma
du Godka hélék yatanguni." Wungi dé Jisas wa.

Baka jooka saréké ndakaka dé Jisas hundi wa
Luk 12:22-31

25 Wun hundi wataka dé Jisas diré wambula wa: "Natafa néma duna jémba yatengukaka
sarékéta wuni guniré we. Guni roota hénoo, hulingu, nukwa wurka akwi saréké
warékékénguni. Hénoo, hulingu, nukwa wur wu baka joo di. Néma joo yingafwe. Guni
wun jooka saréké warékékénguni. God wandéka guni re. God guna séfi guna mawuli guna
hamwinya xéndéka guni re. Wu néma joo dé.
26 Guni afwiré mé xé. Di hénoo sehafindi. Di hénoo héraata handi gembu takahafindi.
Yandaka anwarmbu rekwa du guna yafa dé dika hénoo hwe. Afwi wu yikama joo di.
Guni du takwa guni némafwi joo guni. God wungi afwika hénoo hwendét xéta guni
xékélakitanguni. Gunika akwi hénoo hwetandé.
27 Mé xéké. Guna du nak séfélak héki hwari renjoka saréké warékéta, dé wata séfélak
héki hwari renjoka hambuk yatandé, o yingafwe? Wu yingafwe. Dé hafu wata séfélak
héki hwari renjoka akwi hurufatikétandé.
28 "Métaka guni nukwa wurka guni saréké waréké? Wungi sarékékénguni. Guni maweka
mé saréké. Nani wun mawe sehambame. Di baka di xale. Di jémba yahambandi. Di
nukwa wur hundafanéhafindi. Hundafanéhafi yandaka God dé dika jémba hati.
29 Dika dé yikafre waka dé hwe. Hanja xérénjuwi mama néma du nak déka xi
Solomon yikafre nukwa wur dé sanda. Sandata wun mawe maki sandandaka yikafre
joo sandahambandé. Mawe sandandaka yikafre joo Solomon sandandén yikafre jooré
dé sarékéngwandé.
30 God wun maweka dé jémba hati. Wun mawe nawulak male tétandi. Némbuli
te séri réka yatandi. Réka yandat du takwa wun mawe féla yambu tutandi. Wun
mawe wun yikama joo di. Guni du takwa guni némafwi joo guni. Guni Godka jémba
sarékéhambanguni. Sarékéhafi yata roota guni wa, 'Nanika jémba hatitandé, o yingafwe?'
Wungi wanguka némbuli wuni guniré we. God mawe wungi sandandét xéta guni
xékélakitanguni. Gunika nukwa wur hwetandé.
31 Wungi xékélakita guni roohafi yata angi wakénguni, 'Méta joo satame? Méta hulingu
satame? Méta nukwa wur sandatame?'
32 Guni wun joo héranjoka hurufatikénguka anwarmbu rekwa du guna yafa
xékélakindéka wungi yamba wakénguni. Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa di wun
jooka di saréké waréké. Guni di saréké ndaka maki sarékékénguni.
33 Sarékéhafi yata guni Godna hémémbu reta déka hundi jémba xékéta wandéka maki
yata déka jémba yanjoka némafwimbu mawuli yatanguni. Wungi yangut, dé gunika wun
jondu hwetandé.
34 Hwetendékaka sarékéta guni sérina jonduka sarékékénguni. Sérina jonduka saréké
warékékénguni. Némbulina jonduka male sarékétanguni." Wungi dé Jisas diré wa.

7

Diré haraki hundi wandamboka dé Jisas hundi wa
Luk 6:41-42

1 Wun hundi wataka dé Jisas wambula wa: "Nak du takwa yandan jooka sarékéta
guni bari angi wakénguni, 'Wun du takwa wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa

di.’ Wungi wakénguni. Guni wungi hundi wangut, God hurungun sémbut xéta guniré watandé, ‘Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa guni.’
2 Wungi watendékaka sarékéta, guni dika bari angi wakénguni, ‘Wu haraki saraki mawuli xékékwa du takwa di.’ Wungi wakénguni. God nak du takwaka wangun hundi xéka, guniré hasa watandé.
3 Nak du takwa yandan haraki joo, wu damambu hwakwa mikulanyi maki dé. Yangun haraki joo wu damambu hwakwa némafwi bangi maki dé. Métaka guni nak du takwana damambu hwakwa mikulanyi xe guni guna damambu hwakwa némafwi bangi xéhambanguni? Guni wungi xe guni nak du takwa yandan yikama haraki jooka wata guni yangun néma haraki jooka sarékéhambanguni.
4 Guni némafwi haraki saraki sémbut hurutaka métaka guni yikama haraki sémbut hurundé du takwaka guni angi wa? ‘Guni haraki saraki joo guni huru. Guni jémba rengute wuni guniré yikafre hurutawuni.’
5 Wungi wakénguni. Guni wungi wata guni yéna yakwa du takwa guni re. Tale guni némafwi haraki hurungun jooka yatakatanguni. Yatakataka guni yikama haraki joo yandé du takwaré yikafre hali hurungu.
6 “Guni Godna hundika hélék yakwa du takwaré Godna hundi wakénguni. Guni diré Godna hundi wangut, di duré tíkwa wasa du takwaré haraki hurundaka maki guniré haraki hurutandi. Du takwa nawulak di Godna hundika hu hwe. Diré akwi Godna hundi wakénguni. Du waréndaka yéwasé balika hwehafindi. Wungi hwendat, bali wangété reta wun yéwasémbu baka xakélaki sakélakitandi. Godna hundi wu yikafre hundi dé. Guni waréndaka yéwasé balika hwehafi yanguka maki, Godka hu hwekwa du takwaré Godna hundi wakénguni. Guni diré déka hundi wangut, wafewana di bali xakélaki sakélakindaka maki guniré haraki hurutandi?

Godré wakwexékéndate dé Jisas hundi wa
Luk 11:9-13

7 “Guni Godré wakwexékéngut, dé gunika hwetandé. Ané sataku hundi mé xéké. Guni hwaka hwaka xétanguni. Guni gena yambumbu xiyangut, gena yambu nafwitandé.
8 Du takwa Godré wakwexékéndat, dé dika hwetandé. Du takwa hwaka hwaka xétandi. Du takwa gena yambumbu xiyandat, gena yambu nafwitandé. Guni wun sataku hundi xékétaka guni Godré wakwexékétanguni. Wakwexékéngut, dé guna hundi xékétandé.”
9 “Ané hundi akwi mé xéké. Guni yafa, guna nyangwal hénoo hwengute wandat, guni motu hwetanguni, o yingafwe? Yingafwe. Guni dika hénoo hwetanguni.
10 Di xéri hamwi hwengute wandat, guni hambwe hérae hwetanguni, o yingi maki dé? Wu yingafwe. Guni dika xéri hamwi hwetanguni.
11 Némbuli wun hundika mé saréké. Guni haraki saraki mawuli xékékwa du reta guni guna nyangwalka yikafre joo guni hwe. Anwarmbu rekwa du guna yafa yikafre mawuli yakwa du reta guniré sarékéngwanda dé némafwi yikafre joo hwetandé, déré wakwexékéndé du takwaka.
12 “Guni nak du takwa guniré yikafre hurundate mawuli yanguka maki, guni diré yikafre hurutanguni. Moses wandén hambuk hundi Godna profetna hundi akwi guni wungi yangute dé wa.

Yambu yétékéka dé Jisas hundi wa

13-14 “Haraki hafwaré yikwa yambu wu némafwi yambu dé. Wun yambumbu néma ge fété dé té. Du takwa wun néma fétémbu wulayinjoka we yamba hurukéndi. Séfélak du takwa wun néma fétémbu wulaaye di wun yambumbu ye di fakutandi. God wali yamba rekéndi. Guni wun yambumbu yikénguni. Godna getéfaré yikwa yambu wu yikama yambu dé. Wun yambumbu yikama ge fété dé té. Nawulak du takwa male wun yikama fétémbu wulaaye wun yikama yambumbu di yi. Di God wali jémba retandi, wungi re wungi re. Guni wun yikama yambumbu yitanguni.” Wungi dé Jisas wa.

Mi déka sékéka dé wa
(15) Hur 20:29, 2 Pi 2:1 (16) Jem 3:12 (19) Jon 15:6 (21) Luk 6:46, Jem 1:22, 25 (23) 2 Ti 2:19

15 Wun hundi wataka dé angi wa: “Guni xékélaki natanguni. Du nawulak gunika yae yéna yata angi watandi, ‘Nani Godna ximbu nani hundi we.’ Wungi wata nak hundi wata guna mawuli haraki hurundat, nawulak du takwa wangété reta dika watandi, ‘Wunde yikafre sémbut hurukwa du di. Sipsip bali jémba rekwa maki di jémba re. Deka hundi xékétame.’ Wungi wata di xékélakihambandi. Haraki wasa haraki mawuli yandaka maki di yéna yakwa du haraki saraki mawuli di xéké. Xékéndaka wungi xékélakihambandi.

16 Guni deka jémbaré jémba xétanguni. Xétaka deka mawulika xékélakitanguni. Héfambu
tékwa jooka mé saréké. Rami yoombu wana sék xakéhafindé. Hamungwa mimbu mamu
sék xakéhafindé.
17 Yikafre mimbu yikafre sék dé xaké. Haraki mimbu haraki sék dé xaké.
18 Yikafre mimbu haraki sék xakéhafindé. Haraki mimbu yikafre sék xakéhafindé.
19 Yikafre sék xakéhafi yakwa mi xéle di yambu tu.
20 Guni wun jooka sarékéta mi sékré xéta xékélakitanguni. Nak mi yikafre mi dé. Nak mi
haraki mi dé. Némbuli wun duka mé saréké. Guni deka haraki sémbutka xe xékélakitanguni.
Wun haraki saraki sémbut huruta yéna yakwa du di."
21 "Séfélak du takwa yéna yata di wunika watandi, 'Méni nana Néma Du méni.' Wungi
wata yénataka hundi wata di anwarmbu rekwa du wuna yafa Godna hundi xékéhambandi.
Wun du takwa di Godna hémémbu yamba rekéndi. Godna hundi xéka wandén maki
yakwa du takwa male di Godna hémémbu retandi.
22 Wuni némafwi kot xékékwa néma du retewuka nukwa séfélak du takwa wuniré angi
watandi, 'Nana Néma Du, ména ximbu nani Godna hundi wa. Ména ximbu wambeka di
haraki hamwinya yaange yi. Ména ximbu wata nani séfélak hanja xéhafi yandan hambuk
jémba nani ya. Nani ména du takwa me.'
23 Wungi wandat wuni diré watawuni: 'Wu yingafwe. Yéna guni ye. Wuni gunika
xékélakihambawuni. Guni wuni wali natafa mawuli hérahambanguni. Guni haraki saraki
mawuli xékékwa du takwa. Guni séléka!' Wungi watawuni."

Du yéték ge tombénka dé Jisas sataku hundi wa
Luk 6:47-49

24-25 "Ané sataku hundi mé xéké. Xékélelakikwa du nak dé motu takumbu ge to. Tondéka
hukémbu némafwi mur hurundéka némafwi wali giyandéka némafwi hwe gwandéndéka
wun ge jémba dé hwa, motu takumbu tondén ge. Wun sataku hundika mé saréké. Wuna
hundi xékéta wawun maki yatekwa du takwa di motu takumbu yikafre ge tondé du maki
di.
26-27 Jémba sarékéhafi yandé du nak dé am héfambu ge to. Tondéka hukémbu némafwi
mur hurundéka némafwi wali giyandéka némafwi hwe gwandéndéka wun ge dé xakri.
Xakrindéka hwe yae dé wun ge yate hura yi. Wun hundika mé saréké. Wuna hundi
baka xékéta wawun maki yahafi yate du takwa, di am héfambu ge tondé du maki di."
Wungi Jisas dé diré wa.
28-29 Jisas wungi wandéka séfélak du takwa di déka hundika waréngéné, dé hambuk
yata diré Godna hundi wandéka. Waréngéna di wa, "Owa. Dé Godna jémbaka dé jémba
xékélaki. Xékélakita dé naniré wakwe. Hambuk hundika xékélelakikwa du di naniré Godna
jémbaka wungi wakwehambandi." Wungi wata déka hundi xékéta waréngéna di saréké
waréké.

8

Jisas walisufu hurundé du nakré dé huréhaléké
Mak 1:40-44; Luk 5:12-14

1 Jisas du takwaré Godna hundika wakweta rendén némbu yatakataka naande yindéka
di séfélak du takwa di déka hukémbu yi.
2 Yindaka dé walisufu hurundé du nak déka yae hwati se wandé daata dé wa, "Néma
Du, wuni yikafre yawute méni mawuli ye hurumét, wuni yikafre yatawuni."
3 Wungi wandéka dé déka tambambu huruta dé wa, "Wuni yikafre yaméte wuni mawuli
ye. Méni yikafre yataméni." Wungi wandéka dé wun walisufu hétéké ndéka dé wun du
yikafre ya.
4 Yandéka dé déré wa, "Mé xéké. Méniré yawun jooka nawulak du takwaré yamba
wakéméni. Méni priska ye déka makambu témét, dé ména séfiré xétandé. Xéndét, méni
Moses hanja wandén maki Godka hamwi hwetaméni. Hwemét, nak du takwa xéta
xékélakitandi, walisufu hétéké ndéka méni yikafre yaménka." Wungi dé Jisas déré wa.

Jisas wandéka dé matamba lékémbandé du nak yikafre ya
Luk 7:1-10

5-6 Jisas Kaperneamré yindéka dé Romna xi warekwa duna néma du nak yae dé déré
wa, "Néma Du, mé xéké. Wuna jémba yakwa duna matamba lékémbandéka dé némafwi
hangéli héraata dé gembu male dé hwae."
7 Wungi wandéka dé wa, "Wuni yae déré huréhalékétawuni."
8 Wungi wandéka dé wa, "Néma Du, wu yingafwe. Wuni baka du wuni. Méni néma du
méni. Wungi reta méni ye wuna geré yamba wulayikéméni. Méni ambu reta baka wamét,
dé wuna du wambula yikafre yatandé.

9 Nak du wunika dé néma du re. Rendéka wuni wandén maki wuni ya. Wuni xi
warekwa duna néma du wuni re. Wuni du nakéka, ‘Méni sa yi,’ nawuka dé yi. Nak duka,
‘Méni mé ya,’ nawuka dé ya. Wuna jémba yakwa duré, ‘Wun jémba mé huru,’ nawuka
dé wun jémba ya. Méni yawuka maki yataméni. Méni baka wamét, wuna du wambula
yikafre yatandé.” Wungi dé wa.
10 Jisas wun hundi xékéta dé waréngéna dé saréké waréké. Sarékéta dé déka hukémbu
yandé du takwaré wa, “Ané du dé wunika jémba male saréké. Wuni wawut, du takwa
yikafre yatendakaka dé xékélaki. Guni Israelna du takwa nawulak male guni wunika
jémba saréké. Dé Romna du rendéka déka yikafre mawuli guni Israelna du takwa guna
yikafre mawuli wundé saréké ngwandéndé. Mwi hundi wuni guniré we.
11 Mé xéké. Israelna du takwa nawulak di Godna getéfaré wulayitandi. Di male
yingafwe. Atéfék getéfambu yandé séfélak du takwa akwi déka getéfaré wulayitandi.
Séfélak nukwa xalekwa sakumbu yae séfélak nukwa nandikwa sakumbu yae di séfélak
du takwa déka getéfaré wulayitandi. Wulaaye di Godna hémémbu reta nana mandéka
Abraham, Aisak, Jekop wali, wungi reta hénoo satandi.
12 Israelna séfélak du takwa Godna getéfaré yamba wulayikéndi. Wun du takwaka God
hu hwetandé. Hweta wandét di haraki hafwaré yitandi. Wun hafwambu halékinga male
dé té. Nukwa xéhambwe. Wun hafwambu rekwa du takwa néma hangéli héraata di
némafwimbu géraata némbi titandi.”
13 Wungi wataka dé Romna xi warekwa duna néma duré wa, “Ména geré wambula
yitaméni. Ye xaakwa wunika jémba saréké ta wuna hundika ‘Mwi hundi dé’ naménka méni
wamén jooka xétaméni.” Wungi dé Jisas wa. Némbuli male wandéka dé Romna xi warekwa
duna jémba yakwa du dé wambula yikafre ya.

Séfélak du takwaré Jisas dé huréhaléké.
Mak 1:29-34; Luk 38-41

14 Jisas ye Pitana geré wulaaye dé xé Pitana nakéma séfi ya xéréké ndéka hiyaata hwaléka.
15 Xétaka dé léka tambambu hurundéka bar dé hényi. Hényindéka yikafre ye raama lé
hénoo humbwe lé Jisaska hwe.
16 Gérambu galam di haraki hamwinya hura téndé séfélak du takwa nyangwalré di hura
ya, Jisaska. Hura yandaka dé wandéka di haraki hamwinya yaange yi. Bar hiyaakwa du
takwa nyangwal, séfimali haraki yandé du takwa nyangwalré akwi di déka hura ya. Hura
yandaka dé diré huréhaléké ndéka di atéfék wambula yikafre ya.
17 Jisas wungi yandéka dé Godna profet Aisaia hanja wandén hundi mwi hundi dé ya.
Déka hundi Godna nyingambu angi dé wa:

Nanika hiyambar yandéka dé naniré huréhaléké. Nana haraki saraki jondu dé
huréhaléké.
Séfimali haraki yandéka dé hambuk yata wandéka nani wambula yikafre ya.

Wungi dé Aisaia hayi.

Jisas wali yitaka yatakanjoka mawuli yandé du
Luk 9:57-60

18 Séfélak du takwa hérangwanda téndaka Jisas xéta dé déka duré wa, “Gunjambémbu
wara tukweseke angé sakuré yitame.”
19 Wungi wandéka dé xékélelakikwa du nak yae dé déré wa, “Néma Du, méni naniré
Godna jémbaka méni wakwe. Wuni méni wali yitaka yatakanjoka wuni mawuli ye.
Yiteméka atéfék hafwaré wuni akwi yitawuni.”
20 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Jémba mé saréké. Haraki wasa dé héfambu tékwa
wekwambu dé hwae. Afwi deka wurmbu di hwae. Wuni Duna Nyan hwatewuka ge
yingafwe.”
21 Wungi wandéka dé déka du nak déré wa, “Néma Du, méni yawundu namét tale wuni
ye rewut wuna yafa hiyandét wuni déka fusa hérae rémétawuni. Rémétaka wuni méni wali
yitaka yatakatawuni.”
22 Wungi wandéka dé wa, “Yinga. Némbuli wuni wali mé ya. Wuna hundi xékéhafi yakwa
du takwa di hiyandé du takwa maki di re. Wunde du takwa deka hiyandé du takwaré
rémétandi.”

Jisas wandéka dé néma mur fakéna
Mak 4:36-41; Luk 8:22-25

23 Wun hundi wataka Jisas gunjambémbu waréndéka di déka du akwi waré.
24 Wara yindaka Jisas xéndi hwandéka dé néma mur yandéka dé gu raama wara
gunjambémbu gwande dé yasamangunjoka huru.

25 Hwandéka déka du ye di déré sérkené. Sérkenéta di wa, “Néma Du, nani hiyatame.
Méni sé raama naniré yikafre huru.”
26 Wungi wandaka dé diré wa, “Métaka guni roo? Roota wunika jémba
sarékéhambanguni.” Wungi wataka dé raama wandéka mur fakénandéka dé gu wambula
jémba té.
27 Téndéka di atéfék waréngéna di wa, “Owa. Dé wandéka dé mur gu déka hundi xékéta
wandén maki dé ya. Wu yingi maki du dé?” Wungi wataka di Jisas wali jémba yi,
gunjambémbu.

Jisas wandéka di haraki hamwinya yaange yi
Mak 5:1-17; Luk 8:26-37

28 Jisas déka du wali gunjambémbu ye di tukweseke angé saku xaku. Gadarana héfambu
di xaku. Xakundaka bér du yéték du takwa hiyandaka réméndan hafwambu re bér déré
xénjoka yi. Haraki hamwinya di wun du yétékré hura té. Hura téndaka bér wangété yata
nawulak duré xiyanjoka hurumbéka nak du takwa wun yambumbu yihambandi.
29 Bér ye Jisasré xe bér hambukmbu wakwexéka bér wa, “Méni, Godna nyan, aniré méta
yataméni? Aniré hangéli hwetaméni, o yingi maki dé? Kot xékékwa néma du reteméka
nukwa wayika xakuténdé. Némbuli aniré hangéli hwekéméni.” Wungi bér déré wa.
30 Wun hafwambu séfélak bali di hénoo sata té.
31 Sandaka di wun du yétékré hura téndé haraki hamwinya di Jisasré wa, “Méni naniré
hélekinjoka mawuli yata méni wamét nani wun balina mawulimbu wulayitame.”
32 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni wumbére duré mé yatakataka guni yaange yi.”
Wungi wandéka di wumbére du yétékré yatakataka ye di wun balina mawulimbu wulaaye
té. Téndaka wun bali némbumbu yaange naande ye gumbu xakre hulingu se di hiya.
33 Hiyandaka di balika hatikwa du yaange ye néma getéfa xaakwa di wun jooka du
takwaré hundi wa. Wata di haraki hamwinya hura téndé du yétékéka akwi hundi wa.
34 Wungi wandaka xékétaka di wun getéfambu rekwa du takwa yi, Jisasré xénjoka. Ye
déré xe di wa, dé deka héfa yatakataka yindéte.

9

Jisas wandéka dé matamba lékémbandé du yikafre ya
Mak 2:3-12; Luk 5:18-26

1 Jisas gunjambé nakmbu wara dé tukweseke angé sakuré ye dé déka getéfa xaku.
2 Xakundéka di matamba lékémbandé du nakré déka yate hura yi. Dé jambémbu
hwandéka di déka yate hura yi. Yindaka Jisas dé xékélaki. Di deka mawulimbu di wa, “Jisas
hambuk yata nana duré huréhalékétandé.” Wungi wandaka Jisas xékélakita dé matamba
lékémbandé duré wa, “Wuna du, ména mawuli jémba tétandé. Hurumén haraki saraki joo
wundé hérekiwu.”
3 Wungi wandéka di xékélelakikwa du di hafu buléta di wa, “God hafu dé du hurundan
haraki saraki joo yakwanyitandé. Wun du dé wa, ‘Wuni hurumén haraki saraki joo
wundé hérekiwu.’ Wungi wata dé Godka haraki hundi wa, dé du male du dé.”
4 Wungi wandaka Jisas deka mawuli xékélakita dé diré wa, “Métaka guni guna
mawulimbu wun haraki saraki mawuli xéké? Wungi xékékénguni.
5-6 Wuni Duna Nyan ané héfambu reta hurundan haraki saraki sémbut hali hérekiwu.
Guni wun jooka xékélakihambanguni. Méta hundi wuni hali wawu, ‘Wuni hurumén haraki
saraki joo wundé hérekiwu’ o ‘Sé raama ména jambé hura yi.’ Guni wuna hambukéka
jémba xékélakingute wuni ané hundi akwi déré watawuni.” Wungi wataka dé matamba
lékémbandé duré dé wa, “Méni sé raama ména jambé hura yi, ména geré.”
7 Wungi wandéka dé raama déka geré yi.
8 Yindéka wumbu téta xéndé du takwa roota Godna ximbu di haréké. Harékéta di Jisaska
wa, “God wun duka hambuk hwendéka dé wungi huru.” Wungi di wa.

Jisas dé Matyuré wa dé wali yindéte
Mak 2:14-17; Luk 5:27-32

9 Jisas wun hafwa yatakataka dé yi. Yita dé xé Romka yéwa héraakwa du nak déka xi
Matyu yéwa héra gembu rendéka. Xe dé déré wa, “Méni wuni wali mé ya.” Wungi wandéka
raama dé Jisas wali yi.
10 Jisas déka du wali Matyuna gembu reta hénoo sandaka di yéwa héraakwa séfélak du,
séfélak nak maki haraki sémbut hurukwa du akwi wungi di ya. Yae di dé wali reta di
hénoo sa.
11 Reta sandaka Farisi nawulak xe di Jisasna duré wa, “Métaka dé guna néma du yéwa
héraakwa du, haraki sémbut hurukwa du nawulak dé di wali hénoo sa?”

12 Wungi wandaka Jisas xéka dé wa, “Yikafre yakwa du takwa doktaka yihafindi.
Séfimali haraki yandé du takwa di doktaka yi. Yindaka dokta dé deka séfi huréhaléké.
Wuni du takwana haraki saraki mawuli wuni huréhaléké.
13 Godna nyingambu angi dé wa: God dé wa, ‘Guni wunika hamwi xiyae hwengute
hélék wuni ye. Guni nak du takwaka saréfa naata diré yikafre hurungute wuni mawuli
ye.’ God wungi wandéka déka hundi déka nyingambu dé wa. Guni ye wun hundika jémba
sarékétanguni. Haraki saraki mawuli yakwa du takwa wunika yae wuna hundi xékéndate
wuni gaya. Yikafre mawuli yakwa du takwaka saréka gayahambawuni.” Wungi dé Jisas
wa.

Hénooka yakérndakaka dé Jisas hundi wa
Mak 2:18-22; Luk 5:33-39

14 Guré husandakwa du Jonéna du di Jisaska ye déré wa, “Nani, Farisi akwi God wali
hundi bulénjoka nani séfélak nukwa hénooka yakér. Métaka di ména du nani hénoo
yakérmbekangala di yakérhafi ye?”
15 Wungi wandaka dé Jisas diré sataku hundi angi wa: “Du nak takwa hérandét, di hénoo
humbwe yikafre mawuli yata hénoo satandi, o yingafwe? Di satandi. Takwa hérandé
du di wali rendét, di yikafre mawuli yata satandi. Hukémbu di nawulak du yae wun
duré hura yindat, di déka du takwa déka saréfa naata hénoo yamba sakéndi. Wuni wun
takwa hérandé du maki wuni re. Wuni wuna du wali wungi rewuka di yikafre mawuli
yata hénoo di se. Hukémbu wuni diré yatakawut, di wunika saréfa naata hénoo yamba
sakéndi.”
16 Wungi wataka dé diré sataku hundi yéték akwi angi wa: “Du takwa huli nukwa
wur nak léngae hérae nyo nukwa wurmbu tékwa mofombu hundafanéhambandi. Di huli
nukwa wur nak léngae hérae nyo nukwa wurmbu tékwa mofombu hundafanétaka gumbu
yakwanyindat huli nukwa wur séméndét nyo nukwa wur munae dé némafwi mofo tétandé.
17 Nak héki hwarimbu xiyae rundan meme bali séfimbu huli wain hulingu wukasanda-
hafindi. Wungi wukasandandat, wun meme bali séfi nyo ye télamétandé, hulingu atéfék
yitandé. Yisékendéka dé wun meme bali séfi yikafre yamba yakéndé. Huli meme bali
séfimbu huli wain hulingu jémba tétandé.” Jisas wungi wandéka déka sataku hundina mo
hundi angi dé: Nyo hundi wali huli hundi wali yamba tékémbér.

Jisas takwa yétékré dé huréhaléké
Mak 5:22-43; Luk 8:41-56

18 Jisas wun hundi wata téndéka dé Judana néma du nak yae Jisaska hwati se wandé
dae dé wa, “Wuna takwanya wayika male lé hiya. Méni yae ména tamba léré hurumét, lé
wambula ramétalé.”
19 Wungi wandéka dé raama déka hukémbu yindéka di déka du akwi di dé wali yi.
20-21 Yindaka lé takwa hési Jisasna hukémbu yi. Tamba atéfék man yéték héki hwari
ramu yindéka lé re. Lé Jisaska wandan hundi xékétaka lé saréké, “Déka nukwa wurmbu
tamba séngétaka wuni wambula yikafre yatawuni.” Wungi saréka lé yae lé déka nukwa
wurna wambumbu huru.
22 Huruléka Jisas waleka léré xéta dé wa, “Nyénawa, nyéni yikafre mawuli yatanyéni.
Nyéni nyéniré huréhalékétewuka hambukéka sarékéta némbuli yikafre wundé yanyé.”
Wungi wandéka lé wule takwa bari yikafre ya.
23 Jisas wungi wataka dé néma duna geré yi. Ye dé xé du nawulak hiyalé takwanyaka
saréfa naata hama yondaka séfélak du takwa di némafwimbu gérandaka.
24 Xéta hafwambu téta dé wa, “Wule takwanya hiyahambalé. Lé baka xéndi lé hwae.
Guni atéfék sé gwandi hafwaré.” Wungi wandéka di déka wangi.
25 Wangindaka dé wandéka di atéfék du takwa yindaka dé wule takwanya hwalén
hafwaré wulayi. Wulaaye dé léka tambambu hurundéka lé ramé.
26 Raméléka di séfélak du takwa atéfék getéfaré yita wun jooka di hundi wa saafa yi.

Jisas dé dama hiyandé du yétékré huréhaléké

27 Jisas wun hafwa yatakataka yindéka bér dama hiyandé du yéték Jisasna hukémbu yi.
Yita hambukmbu bér wa, “Ménawa, Devitna mandéka. Méni anika mé saréfa na.”
28 Wungi wambéka dé Jisas geré wulayi. Wulayindéka bér déka yi. Yimbéka dé bérré
angi wakwexéké, “Yingi béni saréké, wunika? Wuni béna dama hali huréhalékéwu, o
yingafwe?” Wungi wakwexékéndéka bér wa, “Xéxé. Néma Du, méni hali huréhalékémé.”
29 Wungi wambéka dé déka tamba bérka damambu huruta dé wa, “Béniré
huréhalékétewuka hambukéka jémba sarékémbéka béna dama wambula yikafre yatandé.”
30 Wungi wandéka bérka dama dé wambula yikafre ya. Yandéka dé Jisas bérré
hambukmbu wa, “Béni wun jooka nak duré wakémbéni.”

31 Wungi wandéka bér déka hundi xékéhafi yata ye atéfék getéfambu bér wun jooka hundi
wa saafa yi.

Jisas dé hundi buléhafi yandé duré huréhaléké
32 Wun du yéték yimbéka di Jisaska du nakré hura yi. Wun du haraki hamwinya déka
mawulimbu wulaaye téndéka dé hundi buléhambandé.
33 Di wun duré Jisaska hura yindaka dé Jisas wandéka wun haraki hamwinya yaange
yindéka dé wun du hundi bulé. Buléndéka di wumbu téndé du takwa saré warékéta di
wa, “Owa. Wu yikafre joo dé. Hanja angina joo Israelmbu xakundéka xéhambame.”
34 Wungi wandaka di Farisi wa, “Wun yikafre joo yingafwe. Haraki hamwinyana néma
du Satan dé déka hambuk hwendéka dé wandéka di atéfék haraki hamwinya yaange yi.”

Jisas du takwaka dé saréfa na
35 Jisas dé atéfék getéfambu yitaka yataka. Yitaka yatakataka nak getéfa xaakwa dé
Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé Godna hundi dé diré wa. God néma du reta
dika jémba hatitendékaka dé hundi wa. Wata dé bar hiyandé du takwa nyangwal, séfimali
haraki yandé du takwa nyangwalré akwi dé huréhaléké.
36 Séfélak du takwa déka yindaka dé dika saréfa na. Sipsip balika hatikwa du sipsip
balika hatihafi yandét, di wun sipsip bali wangété maki tétandi. Jisaska yindé du takwa
di wun sipsip bali maki di. Wungi téndaka Jisas dika saréfa na.
37 Saréfa naata dé déka duré sataku hundi angi wa, “Hénoo semben yawimbu séfélak
hénoo akwe dé té. Téndéka nawulak du male di jémba ya.
38 Nawulak male jémba yandaka guni wun yawina yafaré mé wakwexéké. Wak-
wexékéngut, dé séfélak jémba yakwa duré wandét di yae déka hénoo hératandi.” Wungi dé
Jisas sataku hundi wa, séfélak du takwa Godna hundi xékénjoka mawuli yandaka Godna
jémba yata déka hundi wakwa du nawulak male rendakaka.

10

Jisasna hundi hura yikwa duna xi
Mak 3:16-19; Luk 6:14-16; Hur 1:13
1 Jisas déka du tamba atéfék ye man yétékré wandéka yandaka dé dika hambuk hwe,
di wandat atéfék haraki hamwinya yaange yindate. Dika nak hambuk akwi dé hwe, di
bar hiyandé atéfék du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé atéfék du takwa nyangwalré
akwi huréhaléké ndate.
2 Di déka hundi hura yindate dé diré wa. Deka xi angi dé: Saimon, déka nak xi Pita.
Déka bandi Andru. Sebedina nyan yéték, Jems déka bandi Jon wali.
3 Filip, Bartolomyu, Tomas, Matyu. Tale Matyu Romka yéwa dé héra. Alfiusna nyan
Jems. Tertius.
4 Nakémba Saimon. Tale atéfék getéfaré yita dé wa, “Nak téfana du nanika néma du
rendéte hélék wuni ye.” Nak du déka xi Judas Iskariot. Hukémbu Jisasré dé mama duna
tambambu taka.

Jisas dé déka hundi hura yikwa duka jémba hwe
Mak 6:8-11; Luk 9:3-5, 10:4-12
5 Jisas wun duré angi dé hundi wa, “Guni Samariambu tékwa getéfaré yikénguni. Nak
héfambu tékwa getéfaré akwi yikénguni.
6 Guni Israelmbu tékwa getéfaré male yitanguni. Israelna du takwa deka mawuli yike dé
ye. Fakundé sipsip bali deka mawuli yike yakwa maki, Israelna du takwa Godna hundika
hu hwendaka deka mawuli yike dé ye.
7 Dika yita guni angi diré hundi watanguni, ‘Néma Du God gunika hatitendéka nukwa
walémba dé, yatandé.’
8 Wungi wataka guni bar hiyandé du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé du
takwa nyangwalré akwi huréhaléketanguni. Hiyandé du takwaré wangut, di wambula
ramétandi. Walisufu hurundé du takwaré huréhaléketanguni. Du takwana mawulimbu
tékwa haraki hamwinyaré wangut, di yaange yitandi. Wuni gunika hambuk baka wuni
hwe. Hwewuka guni wun jémba baka yatanguni. Wun jémba yata yéwa hérakénguni.
9 Guni yéwa nawulak hérae hura yikénguni.
10 Guni yita sandangun joo male hura yitanguni. Wur nak akwi, nukwa wur nawulak
akwi, su, séto bangi, wungi hura yikénguni. Guni du takwaré yikafre hurungut, di guniré
yikafre hurutandi.
11 “Guni nak getéfaré wulaaye guni jémba xétanguni. Xéngut, yikafre du guni wali hundi
buléndét, guni déka gembu male retanguni. Nak geré yikénguni. Déka gembu re yitanguni.

12 Guni ge nakmbu wulaaye wumbu rekwa du takwaré angi watanguni, ‘Yikafre
mawuli yata retanguni.’
13 Guni wungi wangut wumbu rekwa du takwa gunika yikafre mawuli yandat, God
diré yikafre hurundét, di jémba retandi. Wumbu rekwa du takwa gunika yikafre mawuli
yahafi yata gunika hu hwendat, God diré yikafre huruhafi yata guniré yikafre hurundét,
guni jémba retanguni.
14 Guni getéfa nakré wulayingut, wumbu rekwa du takwa guna hundi xékéhafi yata,
gunika hu hwendat, guni wun getéfa yatakatanguni. Yatakataka yita guna manmbu tékwa
harki létékétaka guni yitanguni.”
15 Jisas wungi wata dé angi wa, “Gunika hu hwetekwa du takwaka wuni guniré we.
Di gunika wungi hu hweta di haraki saraki sémbut di huru. Hanja Sodom Gomorambu
rendé du takwa akwi di haraki sémbut di huru. Hukémbu God némafwi kot xékéta néma
du retendéka nukwa dé wandét di Sodom Gomorambu rendé du takwa hangéli hératandi.
Du takwa gunika hu hwendat, wun natafa haraki saraki sémbut Sodom Gomorambu
rendé du takwa hurundan haraki sémbutré saréké ngwandétandé. Wun nukwa God wandét
gunika hu hwetekwa du takwa némafwi hangéli hératandi. God deka haraki sémbut hasa
hwetendékaka xékélakindate guni guna manmbu tékwa harki mé létéké.”

Nak maki nak maki xak xakutekwaka dé wa
Mak 13:11-13; Luk 21:12-17

16 “Mé xéké. Wawut guni atéfék getéfaré yitanguni. Haraki wasa sipsip baliré haraki
hurundaka maki, wun getéfambu rekwa du takwa di guniré haraki hurunjoka mawuli
yatandi. Hambwe yita haraki saraki joo déré haraki hurundémboka xékélakindéka maki,
guni haraki jooka xékélaki natanguni. Nyamwe afwi warehafi yata yikafre rendaka maki,
warehafi yata jémba retanguni.
17 Guni xékélaki natanguni. Du nawulak guniré hérae guniré duna makambu takatandi.
Du nawulak Godna hundi buléndaka gembu guniré xiyatandi.
18 Guni wuna du renguka du nawulak wuna jémbaka hélék yata guniré hura yindat, guni
deka néma duna makambu tétanguni. Di wungi yandat guni diré wuna hundi watanguni.
Nak téfana du takwaré akwi wuna hundi watanguni.
19 Du nawulak guniré duna makambu takandat, guni roohafi yata guna mawulimbu
angi wakénguni, ‘Nani méta hundi watame? Dika hundi yingi maki hasa watame?’ Wungi
wakénguni, wun nukwa God watenguka hundi gunika hwetandé.
20 Wun nukwa guna yafa Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndét, guni
déka hundi xékéta watanguni. Guna mawulimbu sarékéta hundi wakénguni.
21 “Hukémbu séfélak du deka nyamangu bandinguré duna makambu takandat, di
nyamangu bandinguré xiyatandi. Yafa deka nyangwalré duna makambu takandat, di
wun nyangwalré xiyatandi. Nyangwal akwi yafa ayiwaré duna makambu takandat, di
yafa ayiwaré xiyatandi.
22 Guni wuna du renguka atéfék du takwa gunika hélék yatandi. Guni guna mawulimbu
hambuk yata wuna jémba hurungut, hukémbu God guniré hérandét, guni dé wali jémba
reséketanguni, wungi re wungi re.
23 Nak getéfambu guniré haraki hurundat, guni nak getéfaré yaange yitanguni. Israelna
atéfék getéfambu jémba yasékehafi yangut, wuni Duna Nyan wambula yatawuni. Mwi
hundi wuni guniré we.”
24 “Ané sataku hundi mé xéké. Nyangwal diré wakwekwa duré
saréké ngwandéhambandi. Jémba yakwa du dika jémba hwekwa duré
saréké ngwandéhambandi.
25 Nyangwal diré wakwekwa du wali sékéré téndat, wu yawundu. Jémba yakwa du dika
jémba hwekwa du wali sékéré téndat, wu yawundu. Némbuli wun hundika mé saréké.
Nak du wuni guna néma duré yanguka maki, di guni wuna duré akwi yatandi. Nak du
wunika haraki saraki hundi wata di wa, ‘Guna néma du dé atéfék haraki hamwinyana
néma du dé, déka xi Belsebul dé.’ Di wunika wungi wata guni wuna du gunika haraki
hundi watandi.” Wungi dé Jisas déka duré wa.

Godka male roondate dé Jisas hundi wa
Luk 12:2-9

26 Wun hundi wataka dé Jisas déka duré ané hundi wa, “Du nawulak guniré haraki
hurundat, guni dika rookénguni. Hurutaka fakungun joo hukémbu séfélak du takwa
xétandi. Nakélak wangun hundi hukémbu séfélak du takwa xékétandi.
27 Gan reta wawun hundi guni nukwambu watanguni. Némbuli wuni guni wali reta
nakélak wuni hundi wa. Séfélak du wuna hundi xékéhambandi. Guni male guni xéké.
Hukémbu guni hafwambu téta wun hundi hambukmbu wangut, di xékétandi.

28 Du nawulak di wa, guniré xiyatendakaka. Dika rookénguni. Di guniré xiyaata di guna
hamwinyaré xiyanjoka hurufatikétandi. Guni Godka rootanguni. Dé male wun jooka dé
hambuk ya. Dé du takwana séfi du takwana hamwinyaré akwi hali xiyandé. Diré ya
yanékwa hafwaré hali yakisandandé.
29 Ané hundi mé xéké. Du takwa di yikama yéwa hwetaka yikama afwi yéték di héra.
Yikama afwi nak héfambu xakriléka guna yafa God wun jooka dé xékélaki. Afwi nak
héfambu xakrihafi yaléte wandét, wule afwi yamba xakrikélé.
30 Gunika akwi dé xékélaki. Atéfék jooka dé xékélaki. Guna makambu tékwa némbé atéfék
handékéna wun jooka akwi dé xékélaki. Xékélakita dé gunika jémba hati.
31 Hatindékaka sarékéta guni rookénguni. Afwi yikama joo dé. Du takwa néma joo dé.
Guna yafa God yikama afwika wungi jémba hatita gunika jémba male hatitandé.
32 "Du nawulak séfélak du takwana makambu téta nak nak angi wandat, 'Wuni Jisasna
du wuni.' Wungi wandat, hukémbu wuni wuna yafana getéfambu reta déka makambu
téta wuni déré watawuni, 'Ané du wuna du dé.' Wungi watawuni.
33 Du nawulak séfélak du takwana makambu téta nak nak angi wandat, 'Wuni Jisasna
du yingafwe.' Wungi wandat wuni wuna yafana getéfambu reta déka makambu téta wuni
déré watawuni, 'Wun du wuna du yingafwe.' Wungi watawuni Godka.

Mama retendakaka dé Jisas hundi wa
Luk 12:51-53

34 "Yingi guni we? Atéfék héfambu rekwa atéfék du takwa warehafi yata jémba rendate
wuni ya, o yingafwe? Wu yingafwe. Yawuka du nawulak wuna hundi jémba xékéndat
deka hém rékambambu wata di wali waretandi.
35 Yawuka du takwa nawulak wuna hundi jémba xékéndat, du takwa nawulak wuna
hundika hu hwetandi. Yata nyangwal deka yafa wali waretandi. Takwanya deka ayiwa
wali waretandi. Miyanyingu deka yo wali waretandi.
36 Natafa gembu rekwa du takwa di akwi waretandi.
37 Guni guna yafa ayiwaka némafwimbu mawuli yata wunika yikamambu mawuli yata
guni wuna du takwa yamba rekénguni. Guni guna nyangwalka némafwimbu mawuli yata
wunika yikamambu mawuli yata guni wuna du takwa yamba rekénguni.
38 Guni angi wangut, 'Jisasna jémba yata hangéli héraata mimbu hiyambet, wu baka joo
dé. Néma joo yingafwe.' Wungi wata guni wuna jémba yata guni wuna du retanguni.
Guni wungi wahafi yata wuna jémba yahafi yata guni wuna du takwa yamba rekénguni.
39 Guni wunika sarékéta wuna jémba yangut, di wuna mama guniré xiyandat, guni wuni
wali wungi re wungi re jémba retanguni. Guni guna séfika male sarékéta guna jémba male
ye guni hiyae fakutanguni. Wuni wali yamba rekénguni." Wungi dé Jisas déka duré wa.

God hurutendaka yikafre joo hasa hwetendékaka dé Jisas wa

40 Wun hundi wataka dé Jisas déka duré angi dé wa, "Du takwa guniré yikafre huruta
di wuniré akwi yikafre huru. Huruta wunika yawute wandén du Godré akwi di yikafre
huru.
41 Guni profet nakré xe angi wangut, 'Wun du dé Godna ximbu hundi wa. Wuni déka
retendéka hafwa, hénoo akwi hwetawuni.' Wungi wata yangut, hukémbu God guniré
yikafre hurutandé, déka profetré yikafre hurungun maki. Guni yikafre jémba yakwa du
nakré xe angi wangut, 'Wun du dé yikafre jémba male dé ya. Wuni déka retendéka hafwa,
hénoo akwi hwetawuni.' Wungi wata yangut, hukémbu God guniré yikafre hurutandé,
yikafre jémba male yakwa duré yikafre hurungun maki."
42 "Ané hundi akwi mé xéké. Du takwa wuna duré xéta angi wandat, 'Wun du di
néma du yingafwe. Di baka du di. Reta di Jisasna jémba di ya. Diré yikafre hurutame.
Di hulingu hiyae yandat, dika hulingu hwetame.' Wungi wata di wun yikama jémba
yandat, God wun yikama jémbaka yike yamba yakéndé. Hukémbu wun yikafre jémba hasa
hwetandé diré. Mwi hundi wuni guniré we." Wungi dé Jisas déka duré wa. Wandéka di
déka jémba yanjoka di yi.

11

1 Jisas Krais déka du tamba yéti man yétékré hundi wataka wun getéfa yatakataka dé
wun hafwambu tékwa getéfaré yita dé du takwaré Godna hundi wa.

Jon déka duré wandéka di Jisaska yi
Luk 7:18-35

2 Wata Godna jémba yandéka dé guré husandakwa du Jon séndé gembu reta dé yandén
jémbaka hundi xéké. Xékéta déka duré wandéka di Jisaska yi.

3 Ye di Jisasré wa, “Hanja Godna nyingambu di hundi hayi, naniré yikafre hurunjoka
hukémbu yatekwa duka. Méni wun du méni, o nak duka haxétame? Wun jooka
xékélakinjoka dé Jon mawuli ye.”
4 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni wambula ye guni xéngun jondu xékéngun hundika
Jonré watanguni.
5 Dama hiyandé du takwa xéndaka man haraki yandé du takwa yikafre ye di yitaka
yataka. Walisufu hurundé du takwa yikafre yandaka waan héténdé du takwa di hundi
xéké. Wun du takwaré wuni huréhaléké. Wuni wawuka hiyandé du takwa di wambula
raama. Jambangwe du takwaré wuni Godna yikafre hundi we.
6 Du takwa nawulak di wunika wa, ‘God déré dé waséke, dé naniré yikafre hurundéte.
Wu mwi hundi dé.’ Wungi wata di wunika jémba saréké. Wunika wungi sarékékwa du
takwa di yikafre mawuli yata jémba retandi. Wungi Jonka watanguni.” Wungi dé Jonéna
duré wa.
7 Jisas wungi wandéka Jonéna du yindaka dé Jisas wumbu rendé du takwaré Jonka angi
wa, “Guni du rehafi hafwaré ye yingi maki duré xénjoka guni yi? Mur yandéka séngénékwa
suwa maki yakwa duré xénjoka guni yi, o yingi maki dé? Jon wun joo maki yingafwe. Jon
dé hambuk jémba yakwa du dé.
8 Yikafre nukwa wur husandandé duré xénjoka guni yi, o yingi maki dé? Jon wun du
maki yingafwe. Yikafre nukwa wur husandandé du di néma duna gembu di re.
9 Profet nakré xénjoka guni yi, o yingi maki dé? Xéxé, Jon dé profet dé. Dé néma du dé.
Godna profetna néma duré sarékéngwanda dé néma du dé re.
10 Jonka du nak Godna nyingambu angi dé hayi:
Mé xé, ané wuna hundi hura yikwa du dé.
Déré watawuni, dé ména makambu yindéte.
Dé tale ye ména yambu hurutandé.
Nani wun hundi xéta nani xékélaki. Jon dé Godna hundi hura yita tale yambu hurukwa
du dé.
11 Wungi xékélakita guniré wuni we. Guré husandakwa du Jonéna jémba ané héfambu
rekwa takwa hérandan atéfék duna jémbaré dé sarékéngwandé. Sarékéngwanda dé wuni
guniré yikafre yatewuka jémbaka xékélakihambandé. Xékélakihafi yandéka dé du takwa
wuni guniré yikafre hurutewuka jémbaka xékélakita Godna hémémbu reta di Jonré
sarékéngwandétandi. Di Godna hémémbu baka du reta di Jonré sarékéngwandétandi. Wuni
guniré mwi hundi wuni we.”
12 Wungi wataka Jisas dé angi wa, “Jon yae dé du takwaré Godna hundi wa. Tale wandén
nukwa némbuli akwi séfélak du takwa Godna hémré di haraki huru. Haraki hura di wunde
di warekwa du di hambuk yata Godna hémré haraki huru.
13 Moses wandén hambuk hundi akwi, Godna profet atéfék akwi di God néma du reta
du takwaka jémba hatitendékaka di wa. Jon akwi dé wun jooka wa.
14 Guni ané hundi xékénangut, wu yikafre dé. Jon hafu dé wambula yatekwa du Elaija
dé.
15 Guni xékélakinjoka mawuli yata waan take jémba xékétanguni.
16 “Némbuli rekwa du takwa yingi maki di? Guniré watawuni. Némbuli rekwa du takwa
di nyéndé amembu rekwa nyangwal maki di. Di reta di nak nyangwalré wa.
17 Wata di wa: ‘Nani hama yombeka guni hétihiyahambanguni. Nani saréfa naata gamba
gwar wambeka guni wata gérahambanguni.’ Némbuli rekwa du takwa di wungi wakwa
nyangwal maki di.
18 Jon yae sambeka hénoo sahafi yata sambeka wain hulingu sahambandé. Sahafi
yandéka di déka sémbutka hélék yata di Jonka wa, ‘Haraki hamwinya déka mawulimbu
wulaaye téndéka dé wangété ye.’
19 Wungi wandaka wuni Duna Nyan yae sambeka hénoo sata sambeka wain hulingu
wuni sa. Sawuka di wunika hélék yata di wa, ‘Mé xé. Wun du séfélak hénoo wain hulingu
satéfwa du dé. Dé Romka yéwa héraakwa du wali reta, haraki saraki sémbut hurukwa du
takwa wali reta dé deka nyayika dé re.’ Wungi wandaka wuni guniré we. God dé atéfék
jonduka xékélaki. Déka jémba yikafre jémba dé. Wu mwi hundi dé. Wun hundika sarékéta
guni Godka yandéka jémbaka jémba sarékétanguni.” Wungi dé Jisas wunde du takwaré wa.

Du takwa Jisaska hu hwendanka dé Jisas hundi wa
Luk 10:13-15

20 Jisas néma getéfambu nawulak dé hanja xéhafi yandan séfélak hambuk jémba dé ya.
Yandéka di wumbu rendé du takwa hurundan haraki saraki sémbut yatakahafi ye Godka
sarékéhambandi.

21 Sarékéhafi yandaka Jisas dé diré angi wa, “Haraki du takwa, guni Korasinmbu
rekwa du takwa! Haraki du takwa, guni Betsaidambu rekwa du takwa! Wuni guna
getéfambu reta wuni hambuk jémba wuni ya. Yawuka guni xé. Xéta guni Godka
sarékéhambanguni. Tairmbu hanja rendé du takwa, Saidonmbu hanja rendé du takwa
akwi, Godka xékélakihafi ye wun hambuk jémba xe, hanja di hurundan haraki saraki
sémbutka hélék yata, wun haraki sémbut yatakatandi. Hurundan haraki saraki sémbutka
hélék yata, nak du takwa deka mawulika xékélakindate di nyo nukwa wur naake bombu
retandi.
22 “Guni mé xéké. Hukémbu God némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwambu
dé wandét di Tairmbu hanja rendé du takwa, Saidonmbu hanja rendé du takwa akwi
di hangéli hératandi. Guni, Korasinmbu rekwa du takwa, Betsaidambu rekwa du takwa
akwi, guni wuna jémba xe guni wunika hu hwe. Hu hwenguka wun natafa haraki saraki
sémbut di hurundan atéfék haraki sémbutré dé sarékéngwandé. Wun nukwa God wandét
guni némafwi hangéli hératanguni.
23 “Guni Kaperneamémbu rekwa du takwa, guni wambula wambula guni wa, ‘Nani
Godna getéfaré waritame.’ Wungi wanguka guniré wuni we. God wandét guni haraki
hafwaré nanditanguni. Guni Godna getéfaré yamba warikénguni. Wuni guna getéfambu
reta wuni hambuk jémba wuni ya. Yawuka guni xé. Xe guni Godka sarékéhambanguni.
Hanja Sodomémbu rendé du takwa séfélak haraki saraki sémbut hura wun hambuk jémba
xe deka hurundan haraki sémbut yatakatandi. Wungi yatakandat, God wun getéfaré
haraki yamba hurukéndé.
24 “Guni mé xéké. Hukémbu God némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwambu dé
wandét di Sodomémbu rendé du takwa hangéli hératandi. Guni Kaperneamémbu rekwa du
takwa, guni wuna jémbaka wunika akwi guni hu hwe. Hu hwenguka wun natafa haraki
saraki sémbut di hurundan atéfék haraki saraki sémbutré dé sarékéngwandé. Wun nukwa
God wandét guni némafwi hangéli hératanguni.” Wungi dé Jisas wa.

Di déka yandat deka mawuli jémba téndéte dé wa
Luk 10:21-22

25 Wun hundi wataka Jisas angi dé Godré wa, “Wuna yafa, méni nyir héfaka néma du
méni re. Ména jémbaka nawulak fakuméka séfélak jonduka xékélakikwa du ména jémbaka
xékélakihambandi. Séfélak jooka xékélakihafi yata nyangwalna mawuli maki tékwa du
takwa diré ména jémbaka méni wakwe. Wungi wakweméka, wu yikafre dé.
26 Wuna yafa, ména mawuli yamékangalambu méni huru. Wu yawundu.”
27 Wun hundi wataka dé angi wa, “Wuna yafa dé déka atéfék jondu wunika dé hwe.
Wuni déka nyan rewuka di du takwa wunika xékélakihambandi. Wuna yafa male dé
wunika xékélaki. Du takwa déka xékélakihambandi. Wuni male wuni déka xékélaki. Déka
wakwewun du takwa akwi di déka xékélaki.
28 “Guni guna mawulimbu saréké warékéta jémba renjoka hambuk jémba yakwa du
takwa, guni wunika yangut, wuni wawut guna mawuli jémba tétandé. Wunika yangut
wawut resétotanguni.
29 Wuni jémba yawuka maki guni jémba yatanguni. Guni wuna jémbambu xalengut,
wuni wun jémbaka guniré wakwetawuni. Wakwewut, nani natafa mawuli hérae wun
jémba yatame. Wuni nakélak huruta wuna ximbu harékéhafi yakwa du wuni. Guni wuna
jémba yangut, guna mawuli jémba tétandé.
30 Hwetewuka jémba guni mawuli yatenguka jémba dé. Rootenguka jémba yingafwe.
Guni wuna jémba yangut, guna mawuli jémba tétandé. Téndét guni jémba retanguni.”
Wungi dé Jisas wa.

12

Baka hwa nukwaka dé Jisas hundi wa
Mak 2:23-28; Luk 6:1-5

1 Hukémbu Judana baka hwa nukwa nak Jisas déka du wali di wit tékwa yawimbu di yi.
Yindaka déka du hénoo yandéka di wit humbu nawulak tukwee di sa.
2 Sandaka di Farisi xéta di Jisasré wa, “Mé xé. Ména du wit humbu di tukwee se, baka
hwa nukwambu. Nana hambuk hundi angi dé wa, ‘Guni baka hwa nukwambu jémba
yamba yakénguni.’ Wun hambuk hundi ména du xékéhambandi. Di wit humbu tukweta
di jémba ya baka hwa nukwambu. Wungi haraki di huru.”
3 Wungi wandaka dé diré wa, “Hanja nana mandéka Devit yandén jooka di Godna
nyingambu hayi. Wun hundika xékélakihambanguni wana? Hanja Devit déka du wali
hénoo yandéka

4 di Godna geré wulaaye wun prisré dé wakwexéké, Godka hweta takandan bret dika
hwendéte. Wakwexékéndéka hwendéka Devit déka du wali di wun bret sa. Wungi sata di
nana hambuk hundi xékéhambandi. Nana hambuk hundi angi dé wa, 'Pris male Godka
hwendan hénoo satandi. Nak du wun hénoo yamba sakéndi.' Wungi dé wa. Guni Devit
hurundén jooka xékélakihambanguni wana?"
5 "Nak hundika akwi mé saréké. Pris di baka hwa nukwa di tempelmbu jémba ya. Moses
wandén hambuk hundi dé angi wa, 'Pris baka hwa nukwa akwi tempelmbu wun jémba
yatandi. Wu yikafre dé.' Wungi wandéka di baka hwa nukwa wun jémba yandaka guni
dika haraki hundi wahambanguni. Wahafi yata métaka guni wuna duka guni haraki
hundi wa?
6 Mé xéké. Wuni tempelré saréké ngwanda wuni néma du wuni re. Mwi hundi wuni
guniré we."
7 "Godna nyingambu angi dé wa: God dé wa, 'Guni nawulak du takwaka saréfa naata
diré yikafre hurungute, wuni mawuli ye. Guni wunika hamwi xiyae hwengute hélék
wuni ye.' Wungi dé God wa. Wandéka wun hundi déka nyingambu rendéka guni wun
hundika xékélakihambanguni. Guni wun hundika jémba xékélakita guni haraki saraki
sémbut huruhafi yandé duré haraki hundi yamba wakénguni.
8 Wuni Duna Nyan wuni baka hwa nukwaka néma du reta wuni wun hundi we. Wuni
du takwana jémbaka yawundu nawut, di yawundu nawun maki hurutandi, baka hwa
nukwambu." Wungi dé Jisas wa.

Baka hwa nukwa Jisas wandéka dé tamba lékémbandé du yikafre ya
Mak 3:1-6; Luk 6:6-11

9 Wun hundi wataka dé Jisas wun hafwa yatakataka dé Godna hundi buléndaka geré
wulayi.
10 Wulayindéka tamba lékémbandé du nak dé wumbu té. Téndéka Jisaska hélék yakwa
du deka mawulimbu di wa, "Jisas baka hwa nukwa jémba yandét, nani déré duna
makambu takatame." Wungi wata di Jisasré wa, "Baka hwa nukwambu du nak bar
hiyaakwa duré huréhalékéta, dé nana hambuk hundika dé hu hwe, o yingi maki dé?
Wun jooka yingi méni wa?"
11 Wungi wandaka dé diré wa, "Guna du nak déka sipsip bali baka hwa nukwambu
xakre wekwambu téndét, dé wun sipsip baliré husaletandé, o yingi maki dé? Dé déka
sipsip baliré husaletandé. Wu mwi hundi dé.
12 Sipsip bali wu yikama joo dé. Du takwa wu némafwi joo dé. Baka hwa nukwambu
du nak duré yikafre hurundét, nana hambuk hundi wun jooka déré haraki hundi yamba
wakéndé. Wuni baka hwa nukwambu duré yikafre huruwut, nana hambuk hundi wun
jooka wuniré haraki hundi yamba wakéndé."
13 Wungi wataka dé tamba lékémbandé duré wa, "Ména tamba mé huritéké." Wungi
wandéka dé déka tamba huritékéndéka dé nak tamba téndé maki jémba dé té.
14 Téndéka di Farisi mawuli wita wun ge yatakataka di hundi bulé, Jisasré xiyanjoka.

Jisas wu Godna jémba yakwa yikafre du dé

15 Jisas wun jooka xékélakita dé wun getéfa yatakataka dé yi. Yindéka di séfélak du takwa
déka hukémbu di yi. Yindaka dé wandéka bar hiyandé du takwa atéfék, séfimali haraki
yandé du takwa atéfék di yikafre ya.
16 Yandaka dé diré hambukmbu wa, di déka jémbaka nawulak du takwaré hundi
wandamboka.
17 Wungi wandéka Godna profet Aisaiana hundi wun nukwambu mwi hundi dé ya.
Hanja Aisaia ané hundi dé Godna nyingambu hayi:
18 "God dé wa, 'Wun wasékewun duré mé xé. Dé wuna jémba yatekwa du dé.
Wuni déka némafwimbu mawuli yawuka wuna mawuli yikafre dé ya, déka.
Wuni wawut wuna Hamwinya déka mawulimbu wulaaye tétandé.
Téndét dé néma kot xékékwa néma du reta wuna hundi nak téfana du takwaré watandé.
19 Dé waruhafindé.
Dé hambukmbu wahafindé.
Dé yambumbu téta diré hambukmbu wahafindé.
20 Dé funya hwaakwa suwaré hutukwahafindé.
Dé ya yaki mulukéta téndét sékunyihafindé.
Dé wungi huruta déka sarékékwa nawulak du takwaré yikafre hurundét, di hambuk yata
déka jémba sarékétandi.
Dé jémba yandét yikafre jondu male tétandé.
Haraki jondu hényitandé.

21 Nak téfambu rekwa du takwa déka jémba sarékéta watandi, ‘Dé naniré yikafre hurutandé.’
Wungi wata déka haxétandi.’
Wungi dé God wa.”
Wungi dé Aisaia hayi.

Di wa, “Belsebul hambuk dé hwe Jisaska”
Mak 3:23-27; Luk 11:17-22

22 Du nawulak di du nakré Jisaska hura yi. Wun duré haraki hamwinya dé hura té. Téndéka dé déka dama hiyandéka dé hundi buléhambandé. Buléhafi yandéka dé Jisas déré huréhaléké ndéka dé hundi buléta dama xé.
23 Yandéka di séfélak du takwa xéta waréngénéta di wa, “Owa. Wun du Devitna mandéka, o yingi maki dé?” Wungi di wa.
24 Farisi wun jooka xékéta di di hafu hundi buléta di wa, “Wun du dé God wasékendén du yingafwe. Haraki hamwinyana néma du déka xi Belsebul déka mawulimbu dé wulaaye té. Téta hambuk hwendéka wun du wandéka di haraki hamwinya yaange yi.”
25 Wungi wandaka Jisas deka mawuliré xékélakita dé diré wa, “Ané hundi mé xéké. Néma getéfambu rekwa du watémbéra hafu hafu reta wareta di jémba yamba rekéndi. Natafa gembu rekwa du takwa watémbéra di hafu wareta di akwi jémba yamba rekéndi.
26 Wun hundika mé saréké. Haraki hamwinyana néma du Satan déka du wali wungi di re. Di watémbéra deka du wali wareta di jémba yamba rekéndi. Guni wuniré wangun maki, Satan déka hém yaange yindate wandét, di jémba yamba rekéndi. Satan wungi jémba yahambandé.
27 Guni wunika angi guni we, ‘Haraki hamwinyana néma du, Belsebul wuna mawulimbu téta wunika hambuk hwendéka wuni wawuka di haraki hamwinya yaange yi.’ Wu yéna guni ye. Wawuka maki guna du nawulak di akwi wandaka di haraki hamwinya yaange yi. Di wun jémbaka xékélakita di hukémbu wangun yénataka hundika guniré duna makambu takatandi.
28 Mé xéké. Godna Hamwinya wuna mawulimbu téta dé wunika hambuk hwe. Hwendéka wuni haraki hamwinyaré wawuka di yaange yi. Guni wun jooré xéta angi xékélakitanguni. God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka nukwa wundé yandé gunika.
29 Ané hundi mé xéké. Du nak hara duna geré wulaaye déka jondu sélé héranjoka tale dé wun duré hura yoombu gitandé. Gitaka déka geré wulaaye déka jondu sélé hératandé. Wun hundika mé saréké. Satan wun hara du maki dé. Wuni wun duré yoombu gikwa du maki wuni. Wuna hambuk Satanéna hambukré dé saréké ngwandé.
30 Wuni wali jémba yahafi yakwa du takwa di wuna mama di. Wuni du takwaré hérawuka di wuni wali di té. Wuni wali sékéré hérahafi yakwa du di wuna du takwaré héle nambwe yakindaka di yi.”
31 “Wun jooka sarékéta wuni guniré we. Du takwa haraki saraki sémbut hurutaka wun haraki saraki sémbutka hélék ye yatakandat, God hurundan haraki saraki sémbut yakwanyitandé. Du takwa haraki hundi wataka wun haraki hundika hélék ye yatakandat, God wun haraki hundi yakwanyitandé. Di Godna Hamwinyaka haraki hundi wandat, God wun haraki saraki sémbut yamba yakwanyikéndé.
32 Wuni Duna Nyan wuni re. Du takwa wunika haraki hundi wataka wun haraki hundika hélék ye yatakandat, God wun haraki sémbut yakwanyitandé. Di Godna Hamwinyaka haraki hundi wandat, God wun haraki saraki sémbut yamba yakwanyikéndé. Némbuli yamba yakwanyikéndé. Hukémbu akwi yamba yakwanyikéndé.”
Wungi dé Jisas wa.

Haraki mimbu haraki sék xakékwaka dé wa

33 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa, “Yikafre mimbu dé yikafre sék xaké. Haraki mimbu dé haraki sék xaké. Nani misékré xéta nani xékélaki, yikafre mika akwi, haraki mika akwi.
34 Guni Farisi, guni duré tikwa hambwe maki guni re. Guni haraki saraki mawuli male guni xéké. Xéka yingi maki guni yikafre hundi watanguni? Du takwa deka mawuli sarékémbu hundi di bulé.
35 Yikafre mawuli yakwa du takwa di yikafre sémbut huruta yikafre hundi di bulé. Haraki saraki mawuli xékékwa du takwa di haraki saraki sémbut huruta haraki saraki hundi di bulé.
36 Mé xéké. Guniré wuni we. God néma kot xékéta néma du retendéka nukwa atéfék du takwaré God wakwexékéndét, di buléndan néma hundi, buléndan baka hundi, buléndan atéfék hundika déré hasa watandi.

37 Hukémbu dé guna hundi atéfék xékétaka dé nawulakéka angi watandé, ‘Guni yikafre
sémbut hurukwa du takwa guni.’ Wataka nawulakéka angi watandé, ‘Guni haraki saraki
sémbut hurukwa du takwa guni.’ Wungi God watandé.” Wungi dé Jisas Farisiré wa.

Jisas hambuk jémba nak yandéte di déré wa
Luk 11:29-32

38 Wun hundi wandéka di xékélelakikwa du nawulak akwi, Farisi nawulak akwi wungi
di Jisasré wa, “Néma du, nani hanja xéhafi yamben hambuk jémba nak yamét xénjoka
nani mawuli ye. Méni yamét nani xéta xékélakitame. God wandéka méni ya. Wungi
xékélakitame.”
39 Wungi wandaka dé diré wa, “Ané nukwa rekwa du takwa haraki saraki sémbut di
huru. Di hu wundé hwenda, Godka. Wuniré wangun hambuk jémba, hanja xéhafi yangun
hambuk jémba, yamba yakéwuni. Godna profet Jona hanja yandén maki male yatawuni.
40 Hanja Jona gan hufuk nukwa hufuk wungi némafwi xéri hamwina biyakombu
hwandén maki, wuni Duna Nyan réméndat, wekwambu gan hufuk nukwa hufuk wungi
hwatawuni.
41 Hanja Ninivembu rendé du takwa di Jonana hundi xékétaka hurundan haraki
saraki sémbut di yataka. Jona néma du rendéka wuni guna nyéndékmbu tékwa du
wuni Jonaré wuni saréké ngwandé. Hukémbu God néma kot xékéta néma du retendéka
nukwa Ninivembu rendé du takwa raama Godna makambu téta gunika watandi, ‘Jona
naniré Godna hundi wandéka nani xéka hurumben haraki saraki sémbut yatakataka nani
Godna hundi jémba xéké. Jisas Jonaré saréké ngwanda guniré Godna hundi wandéka guni
hurungun haraki saraki sémbut yatakahafi ye guni Godna hundi xékéhambanguni. Wungi
yata guni némafwi haraki saraki sémbut guni huru.’ Wungi watandi gunika.
42 “Hanja néma takwa hési, afaké téfambu yae lé néma du Solomonéna hundi xékénjoka
lé afaké yambumbu ya. Dé xékélelakikwa du rendéka wuni guna nyéndékmbu tékwa du
Solomonré wuni saréké ngwandé. Hukémbu God néma kot xékéta néma du retendéka
nukwa wule néma takwa raama Godna makambu téta lé gunika watalé, ‘Wuni afaké
téfambu wuni ya. Yae Solomonéna hundi wuni xéké. Jisasna hundi Solomonéna hundiré
dé saréké ngwandé. Guni Jisasna hundi xékéhambanguni. Wungi yata némafwi haraki
saraki sémbut guni huru.’ Wungi wule takwa watalé gunika.” Wungi dé Jisas diré wa.

Haraki hamwinya yaange ye wambula yandénka dé Jisas wa
Luk 11:24-26

43 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa, “Ané hundi mé xéké. Haraki hamwinya ye
dé nak duna mawulimbu wulaaye te yatakataka dé yi. Wali giyahafi yakwa hafwambu
yitaka yatakataka retendéka hafwaka dé hwaké.
44 Hwakéfatika dé wa, ‘Wuni hanja rewun geré wambula yitawuni.’ Wungi wataka
wambula ye dé xé wun duna mawuli yikafre ye baka téndéka.
45 Xétaka ye dé haraki hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba hufukré hura ya. Hura
yandén haraki hamwinya hurundan haraki saraki sémbut tale hurundén haraki sémbutré
dé saréké ngwandé. Wunde haraki hamwinya atéfék di wun duna mawulimbu wulaaye té.
Tale haraki hamwinya nak déka mawulimbu wulaaye téta dé wun duré nawulak haraki
sémbut dé huru. Hukémbu séfélak haraki hamwinya déka mawulimbu wulaaye téta di
wun duré séfélak haraki saraki sémbut di huru. Wun hundika mé saréké. Séfélak haraki
saraki sémbut hurundé du rendén maki, némbuli rekwa du takwa wunika jémba saréké hafi
yata baka reta séfélak haraki saraki sémbut hurukwa du takwa retandi.” Wungi dé diré
wa.

Jisas dé déka ayiwa déka bandinguka wa
Mak 3:31-35; Luk 8:19-21

46 Jisas du takwaré hundi wata téndéka déka ayiwa, déka bandingu akwi yae di
hafwambu té. Téta di dé wali hundi bulénjoka di mawuli ye.
47 Mawuli yandaka dé du nak wulaaye Jisasré wa, “Mé xéké. Ména ayiwa, ména
bandingu yae hafwambu téta di méni wali hundi bulénjoka di we.”
48 Wungi wandéka dé Godna hémka diré wakwenjoka mawuli yata dé déré wa, “Wuna
ayiwa bandingu héndé?”
49 Wungi wataka dé déka duré déka tambaré wakweta dé wa, “Mé xé. Ané wuna ayiwa,
wuna bandingu di.
50 Anwarmbu rekwa du wuna yafana hundi xékéta wandén maki hurukwa du takwa,
wu wuna bandingu, wuna nyangengu, wuna ayiwa di.” Wungi dé Jisas wa.

13

Wit sék yawulalama yakikwa duka dé Jisas sataku hundi wa
Mak 4:1-12; Luk 8:4-10

1 Wun nukwa Jisas hundi wataka ge yatakataka dé tukwesekeré yi. Ye dé tukweseke
tufwambu re.
2 Rendéka di séfélak du takwa yae di dé rendénmbu hérangwandé. Hérangwanda di
déka hundi jémba xékénjoka mawuli yandaka dé gunjambéré wara dé re, tukwesekembu.
Rendéka di du takwa tukweseke tufwambu di té.
3 Téndaka dé diré séfélak sataku hundi wa. Tale dé diré angi wa: “Du nak dé déka
yawimbu wit sék yawulalama yakinjoka dé yi.
4 Ye yawulalama yakindéka di wit sék nawulak yambumbu di xakri. Xakre baka
rendaka di afwi yae hérae di sa.
5 Wit sék nawulak di motu takumbu rekwa héfambu xakri. Wun héfa motuna takumbu
male dé té. Wungi téndéka xakre di bari takélaka waré.
6 Wara di deka méngi jémba huruhafi yandéka némafwi nukwa xéndéka réka ye di hiya.
7 Wit sék nawulak di rami wara téndénmbu xakri. Xakre rendaka rami wara wura dé
yakétéfindéka di hiya.
8 Wit sék nawulak di yikafre héfambu xakri. Xakre wumbu re di jémba takélaka waré.
Wara di yikafre sék xaké. Nawulak di nawulak sék xaké (30). Nawulak di séfélak sék xaké
(60). Nawulak di séfélak séfélak sék xaké (100).”
9 Wungi wataka dé Jisas wa, “Guni xékélakinjoka mawuli yata waan take jémba
xékétanguni.”
10 Wun hundi wandéka Jisasna du déka yae di wa, “Métaka méni diré sataku hundi wa?
Méni diré sataku hundi wamét, di ména hundi jémba xékénjoka di hurufatiké.”
11 Wungi wandaka dé diré wa, “Hanja God dé néma du reta du takwaka jémba
hatitendékaka dé hundi faku. Fakutaka némbuli dé guni wun hundi xékéngute dé yawundu
na. Nawulak du wun hundi xékéndate God yawundu nahambandé.
12 Yikafre mawuli yakwa du takwa wuna hundi di xéké. Wuna hundi jémba xékékwa
du takwa hukémbu Godna atéfék hundika jémba xékélakitandi. Wuna hundi jémba xékéhafi
yakwa du takwa di wa, ‘Nani Godna hundi wundé xékélakikwa.’ Wungi wataka hukémbu
Godna hundika yike yata baka retandi.
13 Wun du takwa dama xe di xéndan jooka xékélakihambandi. Wun du takwa waan xéka
di xékéndan hundika xékélakihambandi. Xékélakihafi yandaka wuni diré sataku hundi wa.
14 Dika Godna profet Aisaia hanja Godna nyingambu hayindén hundi némbuli mwi
hundi dé ya. God wandéka Aisaia du takwaka déka hundi angi dé hayi:
Guni wuna hundi xéka xéka wun hundika yamba xékélakikénguni.
Xe xe jémba yamba xékénguni.
15 Wungi wataka God dé Aisaiaré wa:
Wun du takwa wuna hundika xékélakinjoka hélék yandaka deka mawuli haraki dé té.
Deka waan di géféti.
Deka dama di hunyi.
Deka dama hunyihafi yata di jémba xétandi.
Deka waan géfétihafi yata di jémba xékétandi.
Wungi xéta wungi xékéta di deka mawulimbu wuna hundi jémba xékélakitandi.
Xékélakita di wunika wambula yatandi.
Yandat diré huréhalékétawuni.
Wungi Aisaia dé hayi, God nyingambu.”
16 Wungi wataka Jisas dé déka duré wa, “Guna mawuli deka mawuli maki yingafwe.
God guniré dé yikafre huru. Hurundéka guna mawuli yikafre dé ya. Yandéka guni jémba
xéta, jémba xékéta, jémba guni xékélaki.
17 Ané hundi mé xéké. Godna profet séfélak, Godna du takwa séfélak akwi, hanja reta
di yawuka xéngun jémbaré xénjoka némafwimbu mawuli yata di xéhambandi. Di wawuka
xékéngun hundi xékénjoka némafwimbu mawuli yata di xékéhambandi. Mwi hundi wuni
guniré we.” Wungi dé Jisas wa.

Jisas dé hundi wa wun sataku hundika
Mak 4:13-20; Luk 8:11-15

18 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa, “Wit sék yawulalama yakikwa duka wawun
sataku hundina mo hundika wawut, guni mé xéké.
19 God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka hundi, wun hundi du takwa
nawulak baka di xéké. Xéka di wun hundika xékélakihambandi. Wunde du takwa di

yambumbu xakrindé wit sék maki di. Di tale wun hundi di jémba xéké. Xékéndaka Satan yae dé wun hundi hérae hura yi. Yindéka di wun hundika yike di ye.
20 Motu wali rendé héfambu xakrindé wit sék di ande du takwa di. Di wun hundi di bari xéké. Xéka di tale wun hundika yikafre mawuli yata mawuli sawuli di ya.
21 Yata di jémba sarékéhambandi. Wun hundi deka mawulimbu naande téhafi yandéka di jémba sarékéhambandi. Sarékéhafi yandaka di nawula du Godna hundika hélék yata diré haraki hurundaka xakéngali nawulak dika yandéka di Godna hundi bari yataka.
22 Rami warambu xakrindé wit sék di ande du takwa di. Di Godna hundi tale di jémba xéké. Xéka di ané héfana jonduka male sarékéndaka deka mawuli yéwa héranjoka dé géné. Wun jondu dé Godna hundiré takatéfi. Takatéfindéka di wunde du takwa Godna jémba yahambandi.
23 Yikafre héfambu xakrindé wit sék di ande du takwa di. Di Godna hundi jémba xéka, wandén maki huruta, di déka hundika jémba xékélaki. Xékélakita di déka yikafre jémba ya. Nawulak di déka nawulak yikafre jémba yandaka, nawulak di déka séfélak yikafre jémba yandaka, nawulak di déka séfélak séfélak yikafre jémba di ya." Wungi dé Jisas diré wa.

Haraki waraka dé Jisas sataku hundi wa

24 Wun hundi wataka dé Jisas sataku hundi nak akwi angi wa, "God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka angi dé. Du nak déka yawimbu yikafre wit sék dé yawulalama yaki.
25 Yawulalama yakindéka du takwa gan xéndi hwandaka dé wun duna mama yae haraki wara sék yikafre wit sékna nyéndékmbu yawulalama yakitaka dé yi.
26 Yindéka hukémbu wit sék takélaka wara sék xakénjoka yandéka di xé haraki wara wun wit wali téndéka.
27 Xétaka di jémba yakwa du ye di wun yawina yafaré wa, 'Néma du, hanja méni yikafre wit sék méni yawulalama yaki. Yingi maki ye wun haraki wara dé waré?'
28 Wungi wandaka dé diré wa, 'Nana mama nak yae dé wun waranji yaki.' Wungi wandéka di jémba yakwa du déré wa, 'Méni mawuli méni ye nani haraki wara félémbete?'
29 Wungi wandaka dé diré wa, 'Yingafwe. Haraki wara féléta wafewana yikafre wit wali nawulak félétanguni? Haraki wara fééké́nguni. Baka tékwandé.
30 Yikafre wit haraki wara wali yituku warékwambér. Wara sék xakémbét wuni sék xatékékwa duré angi watawuni, Tale guni wun haraki wararé féla guni hatambu gitanguni. Gitaka yambu tutanguni. Tutaka guni wit sék xatéka faata hari wuna handi gembu husola takatanguni. Wungi watawuni wit sék xatékékwa duré.' Wungi dé yawina yafa wa."

Miyar sékéka akwi yiska akwi dé Jisas hundi wa
Mak 4:30-32; Luk 13:18-21

31-32 Wun hundi wataka dé Jisas hundi nak akwi angi dé wa, "God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka, wu miyar sék maki dé. Wun misék wu yikama sék male dé. Nana héfambu tékwa mina sék wu némafwi di. Du nak wun miyar sék hérae dé déka héfambu takandét dé bari hari wara némafwi ye dé wun héfambu tékwa miré sarékéngwandétandé. Némafwi mi téndéka di afwi yae di wun mi galimbu wur yatitaka di re."
33 Wun hundi wataka dé nak hundi angi wa, "God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka wu yis maki dé. Takwa hési wun yis hérae flawa wali lé hanjaméneké. Hanjaménekéléka dé wun flawa atéfék dé wula waré." Wungi dé Jisas diré wa.
34 Jisas séfélak sataku hundi dé du takwaré wa. Diré wafuke wahambandé. Sataku hundimbu male dé diré wa.
35 Diré sataku hundi wungi wandéka Godna profet nak déka hundi mwi hundi dé ya. Wun du hanja Jisaska angi dé Godna nyingambu hayi:
Wuni sataku hundi diré watawuni.
Hanja God héfa huratakandén nukwambu déka hundi nawulak dé faku.
Fakundéka rendé hundika némbuli wuni watawuni.

Haraki waraka wandén sataku hundika dé wa

36 Jisas déka hérangwanda téndé du takwaré yatakataka dé ge nakré wulayi. Wulayindéka déka du déka wulaaye di déré wa, "Wun haraki waraka méni sataku hundi wa. Némbuli wun jooka méni wamét nani jémba xékélakitame."
37 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, "Yikafre wit sék yawulalama yakindé du wu wuni wuni. Wuni Duna Nyan wuni.
38 Wun héfa wu héfambu tékwa atéfék getéfa dé. Yikafre wit sék wu Godna hémémbu xalendé du takwa di. Haraki wara wun Satanéna du takwa di.

39 Haraki wara yawulalama yakindé du dé Satan dé. Wit sék xatékétendaka nukwa dé
hukémbu yatewuka nukwa dé, ané héfana hukétéfi nukwa dé. Wit sék xatékékwa du di
ensel di.
40 Haraki wara féla yambu tundan maki, hukémbu ané héfana hukétéfi nukwa, di haraki
saraki sémbut hurukwa du takwaré wungi hurutandi.
41 Wuni Duna Nyan wuni wawut, wuna ensel atéfék getéfaré ye Godna du takwa wali
reta haraki saraki sémbut hurukwa du takwaré hératandi. Atéfék haraki saraki jondu, du
takwana mawuliré haraki hurukwa atéfék jondu akwi hératandi.
42 Hérae di wun du takwaré akwi, wun haraki saraki jonduré akwi némafwi yambu
yakisandatandi. Yakisandandat haraki saraki sémbut hurundé du takwa wun yambu
yanéta di némafwi hangéli hératandi. Héraata di némafwimbu géraata di némbi titandi.
43 Wun nukwa Godna du takwa di dé wali retandi, déka getéfambu. Reta di nukwa
hanyikwa maki retandi. Guni xékélakinjoka mawuli yata waan take jémba xékétanguni."
Wungi dé Jisas déka duré wa.

Fakundan yéwaka akwi warandaka yéwaséka akwi dé Jisas sataku hundi wa

44 Wun hundi wataka dé angi wa, "God néma du reta du takwaka hatitendéka angi dé.
Du nak ye yawi nakmbu dé xé, séfélak yéwa fakundaka rendéka. Xétaka dé yikafre mawuli
ye dé wun yéwa wambula fakutaka ye déka jondu atéfék hwetaka yéwa hérae wun yéwa
hwetaka séfélak yéwa xéndén yawi dé héra."
45 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa, "God néma du reta du takwaka hatitendéka angi
dé. Du nak déka jémba yata warandaka yéwaséka dé hwaké.
46 Hwaka yikafre yikafre yéwaséka xétaka wun yéwasé héranjoka dé déka jondu atéfék
hwetaka dé séfélak yéwa héra. Hérae wun yéwa atéfék hwetaka dé wun yikafre yéwasé
héra."

Maraka dé Jisas hundi wa

47 Wun hundi wataka dé Jisas nak hundi angi wa, "God néma du reta du takwaka
hatitendéka angi dé. Du nak mara tukwesekembu husandandéka hwandéka di nak maki
nak maki xéri hamwi wulayi.
48 Wulayindaka mara sukwekéndéka di tufwaré témbéra hura wari. Hura wara di reta
xéri hamwi xarémoni. Xarémone di yikafre xéri hamwi hérae akimbu lakwa. Lakwataka
di haraki xéri hamwi yaki.
49-50 Hukémbu ané héfana hukétéfi nukwa God wandét déka ensel wungi hurutandi. Di
gaye Godna du takwa wali reta haraki saraki sémbut hurundé du takwaré hérae némafwi
yambu yakisandatandi. Yakisandandat haraki sémbut hurundé du takwa wun yambu
yanéta némafwi hangéli hératandi. Héraata di némafwimbu géraata di némbi titandi."

Hanja xékéndan hundi huli hundika akwi dé wa

51 Wun hundi wataka Jisas dé diré wakwexéké, "Guni wun hundika atéfék jémba guni
xékélaki?" Wungi wakwexékéndéka di wa, "Xéxé. Nani xékélaki."
52 Wungi wandaka dé diré wa, "Godna hambuk hundi xékélakikwa du di God néma du
reta du takwaka jémba hatitendékaka hundi xéka di gena yafa maki retandi. Gena yafa dé
déka geré wulaaye hanja takandén yikafre jondu akwi huli yikafre jondu akwi dé hura ya.
Hura yandéka maki, dé déka mawulimbu xékéta hanja xékéndén hundi, God du takwaka
jémba hatitendéka huli hundi akwi di wa."

Nasaret di Jisaska hu hwe
Mak 6:1-6

53 Wun hundi wataka dé Jisas wun getéfa yatakataka dé yi.
54 Ye déka motéfambu xaakwa dé du takwaré Godna jémbaka wakwe, Godna hundi
buléndaka gembu. Wakwendéka di waréngéna di wa, "Owa. Yingi maki dé wun jonduka
xékélaki? Yingi maki ye dé hanja xéhafi yamben hambuk jémba ya?
55 Dé ge tokwa duna nyan dé. Déka ayiwa wu Maria lé. Déka bandingu wu Jems, Josep,
Saimon, Judas di.
56 Déka nyangengu atéfék nani wali di re. Dé néma du yingafwe. Wu yalefu nyan dé.
Wungi nani xékélaki. Yimbu dé wun hundi héra?"
57 Wungi wataka déka hambukéka xékélakihafi yata di déka hélék ya. Hélék yandaka dé
Jisas diré wa, "Profetka di nak téfana du takwa wa, 'Wu néma du dé. Dé yikafre jémba dé
ya.' Wungi wandaka déka hém déka motéfambu rekwa du takwa akwi di déka wa, 'Wu
baka du dé. Nani maki du dé.' Wungi di wa."
58 Wungi wataka di déka jémba sarékéhafi yandaka dé Jisas hanja xéhafi yandan séfélak
hambuk jémba déka motéfambu huruhambandé.

14

Guré husandakwa du Jon bu hiya
Mak 6:14-29

1 Wun nukwa Galilina héfambu rekwa du takwa deka néma du déka xi Herot Jisaska
hundi wandaka dé xéké.
2 Xékéta dé déka jémba yakwa duré wa, “Wun du dé guré husandakwa du Jon dé. Hanja
wuni wawuka di déka humbu xatéké. Xatékéndaka hiyae némbuli wambula dé ramé.
Raama dé néma hambuk hérae wun hambuk jémba dé ya.” Wungi dé Herot wa.
3-4 Hanja Jon hiyahafi yandén nukwambu Herot dé déka nyama Filipna takwaré héra.
Wule takwana xi Herodias lé. Hérandéka dé Jon déré wa, “Ména nyama rendéka déka
takwaré héramén, wu haraki méni huru. God wun jooka dé haraki hundi wa.” Wungi
wandéka Herodias Jonéna hundika hélék yata waléka Herot léka hundi xékéta wandéka
di déka du ye Jonré huluke yoombu giya séndé geré di hari.
5 Harindaka séndé gembu hwandéka Herot déré xiyanjoka mawuli dé ya. Judana du
takwa di wa, “Jon dé profet dé.” Wungi wandaka Herot dé Jonré xiyanjoka dé roo.
6 Nak nukwa di du nawulak yae Herot wali hérangwanda reta Herotna ayiwa déré
héralén nukwaka sarékéta di hénoo sa. Sandaka Herodiasna takwanya yae wun duna
makambu téta lé hétihiya. Hétihiyaléka Herot xéta dé némafwimbu mawuli ya.
7 Yata dé léré wa, “Nyéni nak jooka mawuli yata wanyét, wuni wun joo hwetawuni.
Wawun maki hurutawuni. Mwi hundi wuni we.”
8 Wungi wandéka ye lé léka ayiwaré wun jooka wakwexékéléka lé léka ayiwa waléka lé
wambula yi, Herotka. Ye lé léka ayiwa walén maki lé Herotka wa, “Guré husandakwa du
Jonéna humbu xatéka andémbu takataka méni wunika hwetaméni.”
9 Wungi waléka dé Herot wungi yanjoka hélék yata dé saréké waréké, mwi hundi
wandéka dé wali reta hénoo sandé du di xékéndanka. Sarékéta, nak maki hundi wanjoka
hélék yata dé wa, ‘Yawundu.’
10 Yawundu nataka dé wandéka déka du ye séndé geré wulaaye di Jonéna humbu xatéké.
11 Xatéka humbu andémbu take di wule takwaka hura yi. Hura yindaka lé léka ayiwaka
hwe.
12 Wungi hurundaka Jonéna du yae déka fusa hérae hura ye di rémé. Rémétaka ye di
Jisasré wun jooka safé.

Jisas dé séfélak (5000) duka hénoo hwe
Mak 6:32-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13

13 Jisas wun hundi xékétaka dé wun getéfa yatakataka gunjambémbu wara dé du rehafi
hafwaré yi. Dé hafu dé yi, gunjambémbu. Yindéka du takwa déka hundi xékétaka deka
getéfa yatakataka di héfambu dé yindénré di yi.
14 Yindaka Jisas tukweseke tufwaré yae gunjambé yatakataka dé xé, séfélak du takwaka.
Xéta dika saréfa naata dé bar hiyandé du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé du takwa
nyangwalré akwi dé huréhaléké.
15 Gérambu yandéka di Jisasna du déka yae di déré wa, “Ané gérambu dé. Ané du rehafi
hafwa dé. Méni wamét ané du takwa di getéfaré yitandi. Ye di deka hénoo hératandi.”
16 Wungi wandaka dé diré wa, “Di yindate wuni yamba wakéwuni. Guni dika hénoo
hwetanguni.”
17 Wungi wandéka di wa, “Nani séfélak hénoo yingafwe. Yikama bret natamba xéri
hamwi yéték wungi male dé re.”
18 Wungi wandaka dé wa, “Mé hura ya wunika.”
19 Wungi wandéka hura yandaka dé wumbu téndé du takwaré wa, wara takumbu
rendate. Wandéka rendaka dé yikama bret natamba xéri hamwi yéték hérae hura téta
nyirré yasawara xéta dé Godka diména na. Diména nataka bret fukae dé déka duka hwe.
Hwendéka di du takwaka mune hwe.
20 Mune hwendaka di atéfék du takwa jémba hura sa. Sandaka bret nawulak rendéka
di Jisasna du di wasara tamba atéfék ye man yéték (12) wungi di lakwa sukweké.
21 Wun hénoo sandé du séfélak di (5,000). Séfélak takwa nyangwal akwi wumbu di reta
sa.

Jisas dé gu takumbu féta yi
Mak 6:45-51; Jon 6:15-21

22 Jisasna du wungi hurundaka Jisas dé diré wa, “Guni gunjambéré wara guni tale
yitanguni, tukweseke angé sakuré.” Wungi wandéka déka du yindaka dé wun du takwaré
wa, deka getéfaré yindate.

23 Wandéka yindaka God wali hundi bulénjoka dé hafu dé némburé wari. Warindéka
nukwa naande yindéka dé hafu dé re némbumbu.
24 Rendéka déka du rendé gunjambé ye lé tukweseke nyéndékmbu téléka yinjoka mawuli
yandan sakumbu mur yandéka lé gunjambé hambukmbu lé waréngaya.
25 Wara gayaléka ye xitélakénjoka yandéka dé Jisas gu takumbu déka duka féta yi.
26 Yindéka di déré xéta waréngéné. Waréngéna di wa, “Wu gamba nak dé ya.” Wungi
wata némafwimbu roota di hambukmbu wanji.
27 Wanjindaka dé Jisas diré bari wa, “Ané wuni wuni ya. Guni rookénguni. Yikafre
mawuli yatanguni.” Wungi dé diré wa.
28 Wun hundi wandéka dé Pita Jisaska wa, “Néma Du, wu méni xe méni wuniré wamét,
wuni gu takumbu ménika yatawuni.”
29 Wungi wandéka dé wa, “Méni mé ya.” Wungi wandéka dé gunjambé yatakataka
naande ye dé gu takumbu tale féta yita dé Jisas téndénré yinjoka mawuli ya.
30 Mawuli yandéka mur hurundéka gu raméndéka xéta dé roo. Roota dé gumbu naande
yinjoka yi. Yita hambukmbu dé wa, “Néma Du, wuniré mé huru.”
31 Wungi wandéka dé déré bari huruta dé wa, “Métaka méni wuna hambukéka méni
sarékéhafi ye? Wunika mé jémba saréké.”
32 Wungi wataka déré hura ye gunjambéré warémbéka dé mur fakéna.
33 Fakénandéka gunjambémbu rendé du di déka ximbu harékéta di wa, “Méni Godna
nyan méni. Wu mwi hundi dé.” Wungi di wa.

Genesaretmbu Jisas dé diré huréhaléké
Mak 6:53-56

34 Jisas déka du wali tukweseke angé sakuré gunjambémbu ye di Genesaretna héfa xaku.
35 Xakundaka di wun getéfambu rekwa du takwa Jisaska xékélaki. Xékélakita wun
héfambu rekwa du takwaré hundi wa saafa yindaka di bar hiyandé du takwa nyangwal
akwi, séfimali haraki yandé du takwa nyangwal akwi, diré di hura yi Jisaska.
36 Hura yita di Jisaska wa, “Méni yawundu namét, nani ména nukwa wurna wambumbu
male séngétakatame.” Wungi wandaka dé yawundu nandéka di déka nukwa wurna
wambumbu séngétakata di yikafre ya.

15

Godna hundi mandékana hundiré saréké ngwandéndénka dé wa
Mak 7:1-23

1 Wun nukwa di Farisi nawulak, xékélelakikwa du nawulak, wungi di Jerusalem
yatakataka Jisas wali hundi bulénjoka di yi.
2 Ye di déré wa, “Nana mandéka wungi di wa, ‘Hénoo sawu nae tale wamben maki
guna tamba jémba yakwanyitanguni. Wungi yakwanyitaka guni Godna makambu jémba
retanguni.’ Wungi wandaka nani hénoo sawu nae tale nani nana tamba wandan maki
jémba yakwanyi. Métaka di ména du nana mandéka wandan hundi xékéhafi ye? Di sawu
nae tale deka tamba nana mandéka wandan maki jémba yakwanyihafindi.”
3 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni yingi maki guni? Métaka guni guna mandékana
hundi male xékéta guni Godna hundika hu hwe?
4 God angi dé wa, ‘Guni guna yafa ayiwaré yikafre hurutanguni.’ Wungi wataka angi
akwi dé wa, ‘Du nak déka yafa ayiwaka haraki hundi wandét, guni wun duré xiyangut
dé hiyatandé.’
5 Wungi wandéka guni Godna hundika hu hweta nak hundi guni wa. Guni angi guni
wa, ‘Du nak déka yafa ayiwaré angi wandét, Wuna atéfék jondu Godka hwenjoka wuni
waséke. Godka hwehafi yata bénika yamba hwekéwuni. Béniré yikafre hurunjoka wuni
hurufatiké.
6 Wungi wata dé déka yafa ayiwaré yikafre yamba hurukéndé, Godka hwenjoka
wasékendénka.’ Guni wungi wata guna mandékana hundi xékéta guni Godna hundika
hu hwe.
7 Guni yéna yakwa du guni. Hanja Godna profet Aisaia ané hundi wata dé mwi hundi
wa gunika. Angi dé wa:
8 God dé wa, ‘Ané du takwa di wunika yikafre hundi wa.
Wungi wata di wunika deka mawulimbu jémba sarékéhambandi.
9 Di du wandan hambuk hundi xékéta wandan maki huruta di wun hundika wa: Wu
Godna hundi dé.
Wungi wata wuna ximbu baka di haréké.’
Wungi God wandéka Aisaia dé hayi.”

Haraki saraki mawuli xékéta haraki saraki sémbut hurundanka dé wa

10 Wun hundi wataka Jisas dé du takwaka wandéka yandaka dé diré angi wa, “Guni
wuna hundi mé jémba xéké. Xékéta ané jooka jémba xékélakitanguni.
11 Duna hundiré wulayikwa jondu déka mawuliré haraki yamba hurukéndé. Duna
hundimbu gwandekwa jondu wun duna mawuliré haraki hurutandé, dé Godna
makambu haraki sémbut hurukwa du rendéte.”
12 Wungi wandéka déka du déka yae di wa, “Farisi di wamén hundika hélék di ye.”
13 Wungi wandaka dé Jisas ané sataku hundi wa, “Anwarmbu rekwa du wuna yafa dé
némafwi yawi nak huru. Séfélak mi dé se wun yawimbu. Sehafi yandéka hafu waréndé
mi dé méngi wali félétandé.”
14 Wataka dé angi wa, “Guni Farisika sarékékénguni. Di dama hiyandé du maki di.
Dama hiyandé du nak dé nak dama hiyandé duré yambu wakwenandét, bér ye yituku
wekwaré nanditambér. Yimbén maki Farisi nak duré Godka yindaka yambu wakwenjoka
di hurufatiké.” Wungi dé wa.
15 Wandéka dé Pita déré wa, “Hundiré wulayikwa jonduka wamén sataku hundika
naniré wamét, nani wun hundika jémba xékélakitame.”
16 Wungi wandéka dé wa, “Guni akwi wun hundika xékélakihambanguni, o yingi maki
dé?
17 Mé xéké. Du takwa sandaka jondu deka biyaré naande ye di takuré dé yi. Sandaka
jondu deka mawuliré haraki yamba hurukéndé.
18 Watendaka hundi tale du takwana mawulimbu dé té. Du takwana mawulimbu
xalekwa jonduka sarékéta God watandé, ‘Wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa
di.’ Wungi watandé, wun jooka.
19 Du takwana mawulimbu haraki saraki mawuli dé xale. Xalendéka di haraki saraki
mawuli xékéta di du takwaré xiyaata, du nak nak duna takwa wali dé haraki sémbut
huruta, takwa hési hési takwana du wali lé haraki sémbut huruta, du wali takwa wali
haraki sémbut di huruta, sélé héraata, yénataka hundi wata, nak du takwaka haraki hundi
wata, wungi di haraki saraki sémbut huru.
20 Wun haraki saraki sémbut hurundaka God dé dika wa, ‘Wu haraki saraki sémbut
hurukwa du takwa di.’ Wungi wata dé God xékéndan haraki saraki mawulika dé saréké.
Du takwa di mandékana hundi xékéhafi yata deka tamba jémba yakwanyihafi yandat, God
deka sémbutka “haraki sémbut dé” yamba nakéndé.” Wungi dé Jisas wa.

Takwa hési lé Jisaska jémba saréké
Mak 7:24-30

21 Wun hundi wataka dé Jisas déka du wali wungi di wun getéfa yatakataka di nak
hafwaré yi. Tair Saidonéna hafwaré di yi.
22 Yindaka lé Kenanmbu yalé takwa hési lé ya. Lé Judana takwa rehafi yata nak téfambu
yalé takwa re lé Jisaska ya. Yae lé hambukmbu wakwexéka lé wa, “Néma Du, méni Devitna
mandéka méni re. Méni wunika mé saréfa na. Haraki hamwinya nak wuna takwanyana
mawulimbu wulaaye téta léré dé haraki huru.”
23 Wungi waléka dé Jisas hundi nak wahambandé. Wahafi yandéka déka du di déré wa,
“Wule takwa nana hukémbu yata hambukmbu lé we. Méni wamét lé léka geré wambula
yilé.”
24 Wungi wandaka dé wule takwaré wa, “God wandéka wuni Israelna fakundé sipsip
baliré male héranjoka wuni ya. Nyéni nak téfana takwa nyéni. Israelna takwa yingafwe.”
25 Wungi wandéka lé yae déka hwati se wandé dae lé wa, “Néma Du, wuniré yikafre
hurutaméni.”
26 Wungi waléka dé léré wa, “Nani nyangwalna hénoo hérae yikama wasaka hwembet,
wu haraki dé.”
27 Wungi wandéka lé wa, “Néma Du, wu mwi hundi méni wa. Wuni angi wuni we.
Nyangwal hénoo sandaka nawulak héfambu xakrindéka di deka wasa hérae sa. Méni
wuniré yikafre hurumét, wu yikafre dé.”
28 Wungi waléka dé wa, “Wuni nyéna takwanyaré yikafre hurutewuka hambukéka wata
nyéni wunika nyéni jémba male saréké. Wu yikafre dé. Nyéni mawuli yanyékangalambu
hurutawuni.” Wungi wandén nukwa lé léka takwanya yikafre ya.

Jisas séfélak du takwaré dé huréhaléké
Mak 7:31-37

29 Jisas wun getéfa yatakataka dé Galilina tukweseke tufwambu dé yi. Ye dé némbu
nakmbu wara dé re.
30 Rendéka di séfélak du takwa déka ya. Man haraki yandé du takwa nyangwal, dama
hiyandé du takwa nyangwal, afa angwa yandé du takwa nyangwal, hundi buléhafi yandé

du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé séfélak du takwa nyangwal akwi, wun du takwa nyangwalré atéfék hérae yate di Jisaska hura ya. Yae di wun du takwa nyangwalré Jisasna man mombu taka. Takandaka dé diré huréhaléké.
31 Huréhaléké ndéka di wumbu rendé du takwa di xé. Hundi buléhafi yandé du takwa nyangwal di hundi bulé. Afa angwa yandé du takwa nyangwal deka afa huritékéndéka di jémba té. Man haraki yandé du takwa nyangwal di yitaka yataka. Dama hiyandé du takwa nyangwal di xé. Di wungi yikafre yandaka xe di saréké waréké. Sarékéta di Israelna Godna ximbu haréké.

Jisas dé séfélak (4,000) duka hénoo hwe
Mak 8:1-10

32 Séfélak du takwa wumbu téndaka Jisas déka duré wandéka yandaka dé diré wa, “Wuni wunde du takwaka wuni saréfa nae. Nukwa hufuk di wuni wali re. Deka hénoo bu hényi. Di hénoo wali di re. Di hénoo wali re deka getéfaré yindate wanjoka hélék wuni ye. Hénoo wali ye yambumbu hiyatandi.”
33 Wungi wandéka di déka du wa, “Ané hafwa du rehafi hafwa dé. Wunde du takwa séfélak di. Yimbu bret nawulak hérae wunde du takwaka hwembet satandi?”
34 Wungi wandaka dé diré wa, “Bret hatika dé re?” Wungi wandéka di wa, “Yikama bret angé yétiyéti angé hufuk di, yikama xéri hamwi nawulak akwi dé re.”
35 Wungi wandaka dé wun du takwaka wa, héfambu rendate.
36 Wandéka rendaka dé wun yikama bret xéri hamwi akwi hérae dé Godka diména na. Diména nataka wun bret akwi xéri hamwi akwi fukae dé déka duka hwe. Hwendéka di atéfék du takwaka hwe.
37 Hwendaka di atéfék jémba hura sa. Sandaka hénoo nawulak rendéka di wasara angé yétiyéti angé hufuk wungi di lakwa sukweké.
38 Wun hénoo sandé du séfélak séfélak di (4,000). Séfélak takwa nyangwal akwi di wumbu reta sa.
39 Di atéfék wungi sasékendaka dé Jisas du takwaka wandéka di deka getéfaré yi. Yindaka dé gunjambé nakmbu wara dé Magadanéna héfaré yi.

16

Jisas hambuk jémba yandéte di déré wakwexéké
Mak 8:11-21

1 Farisi nawulak akwi Sadyusi nawulak akwi wungi di yi Jisaska. Ye di déré hurukwexénjoka di déré wa, “Méni hanja xéhafi yamben hambuk jémba nak yamét, nani xétame. Wungi xéta nani xékélakitame. God wandéka méni ya.”
2 Wungi wandaka dé diré wa, “Gérambu yandéka nukwa naande yindéka nyirmbu waka hwandéka xéta guni wa, ‘Nyirmbu waka dé hwae. Hwandéka séri yikafre nukwa xétandé.’
3 Wungi wataka guni ganémbambu nyirmbu géli waréndéka xéta guni wa, ‘Nyirmbu géli dé waré. Waréndéka némbuli wali giyatandé.’ Wungi guni wa. Guni nyirré xéta guni xékélaki, nukwaka akwi, walika akwi. Métaka guni wuna huruwun jonduka xékélakihafi ye? Guna mawuli yike dé ye.
4 Ané nukwambu rekwa du takwa di haraki saraki sémbut huruta di Godka hu wundé hwenda. Hu hweta di hanja xéhafi yandan hambuk jémba xénjoka di mawuli ya. Mawuli yata di hanja xéhafi yandan jémba nak male xétandi. Di hanja rendé du Jona hurundén maki joo male xétandi.” Wungi wataka dé Jisas diré yatakataka dé yi.

Farisi Sadyusi deka hundi yis maki yandaka dé wa

5 Jisas déka du wali di tukweseke angé sakuré yi. Ye xaakwa déka du di wa, “Nani bret hurehambame. Yike nani ya.”
6 Wungi wandaka Jisas dé diré ané sataku hundi wa, “Guni xékélaki natanguni. Farisi Sadyusi akwi deka yis yamba hurukénguni.”
7 Wungi wandéka di di hafu buléta di wa, “Nani bret nawulak hurehambame. Wungi hurehafi yambeka dé bret némafwi yandéte takandaka joo yiska dé wa.”
8 Wungi buléndaka dé xékélakita dé wa, “Métaka guni angi wa? ‘Nani bret yingafwe.’ Wuni guniré yikafre hurutewuka hambukéka jémba sarékéhambanguni.
9 Guni wuna hambukéka jémba xékélakihambanguni. Hanja séfélak séfélak (5,000) duka yikama bret natamba hwewuka jémba hura sandaka bret nawulak rendéka séfélak wasara lakwangunka guni saréké wana?
10 Nak nukwa séfélak séfélak (4,000) duka yikama bret angé yétiyéti angé hufuk hwewuka bret nawulak rendéka séfélak wasara lakwangunka guni saréké wana? Wu yingafwe.

11 Jémba sarékéta xékélakitanguni. Wuni bret séfélak xakundéte wuni hambuk ye. Yata
wuni yiska wata wuni bretka sarékéhambawuni. Farisi Sadyusi deka yiska xékélaki
natanguni."
12 Wungi wandéka di xékélaki. Dé bretmbu takandaka yiska wahambandé. Dé Farisina
Sadyusina haraki hundika dé wa.

Pita dé Jisasré wa, "Méni God wasékendén du Krais méni"
Mak 8:27-29; Luk 9:18-20

13 Jisas déka du wali di Sisaria Filipaina héfaré yi. Ye dé Jisas déka duré wa, "Wuni Duna
Nyan wuni re. Wunika du takwa yingi di we?"
14 Wungi wandéka di wa, "Ménika nawulak di wa, 'Dé guré husandakwa du Jon dé.'
Nawulak di wa, 'Dé hanja rendé Godna profet Elaija dé.' Nawulak di wa, 'Dé Godna profet
déka xi Jeremaia dé.' Nawulak di wa, 'Jeremaia yingafwe. Godna profet nak dé.' Wungi
di ménika we."
15 Wungi wandaka dé diré wa, "Guni wunika yingi guni we?"
16 Wungi wandéka dé Saimon Pita wa, "Méni naniré yikafre hurumète God wasékendén
du Krais méni. Méni wungi re wungi re rekwa Godna nyan méni."
17 Wungi wandéka dé wa, "Jonana nyan Saimon, méni yikafre mawuli méni ye. Ané
héfambu rekwa du wunika wamén hundi méniré wahambandi. Anwarmbu rekwa du
wuna yafa God dé hafu dé méniré wun hundi wa.
18 Ané wuni méniré wuni we. Ména xi Pita dé. Nana hundina mo hundi angi dé: Yikama
motu dé. Wun némafwi motu takumbu wuna hundika xékékwa du takwaré takatawuni.
Takawut Satanéna hambuk diré yamba yasandakéndé. Di jémba retandi, wungi re wungi
re.
19 Wuni ménika yambu nafwi joo hwetawuni. Hwewut méni Godna getéfana yambu
nafwimét nawulak du takwa Godna hémémbu wulayitandi. Méni ané héfambu téta nak
jooka gimét, God déka getéfambu reta wun jooka akwi gitandé. Méni ané héfambu téta,
nak jooka yatakamét, God déka getéfambu reta, wun jooka akwi yatakatandé."
20 Wungi wataka dé déka duré wa, "Mé xéké. Guni nak duré angi wakénguni, 'Jisas dé
naniré yikafre hurundéte God wasékendén du Krais dé.' Wungi wakénguni." Wungi dé
Jisas wa.

Jisas hiyae wambula ramétendékaka dé hundi wa
Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27

21 Wun nukwa dé Jisas tale ané hundi dé déka duré wa, "Wuni Jerusalemré wariwut, di
getéfana néma du, prisna néma du, xékélelakikwa du, di wuniré haraki hurutandi. Hura
di wuniré xiyandat hiyatawuni. Hiyae nukwa hufuk yindét God wandét wuni wambula
ramétawuni."
22 Wungi wandéka Pita déré hura ye bér hafu téta dé wa, "Néma Du, méni wungi
wakéméni. God wun haraki saraki jooka yamba yawundu nakéndé."
23 Wungi wandéka dé waleka dé Pitaré wa, "Méni Satan, méni séléka! Méni wuna yambu
méni takatéfi. Méni Godna hundi xékéhambaméni. Méni ané héfambu rekwa duna hundi
male méni xéké." Wungi dé Jisas Pitaré wa.
24 Wun hundi wataka Jisas déka duré dé wa, "Guni wuni wali yaata wuna jémba
yanjoka mawuli yata angi yatanguni. Guni guna mawuli yangukangala yatakatanguni.
Yatakataka guni wunika sarékéta angi watanguni, 'Nani déka jémba yatame. Yata nani
hangéli héraata mimbu hiyambet, wu baka joo dé. Néma joo yingafwe.' Wungi wata
wuna jémba hurutanguni.
25 Wunika sarékékwa du takwa wuna jémba yandat, wuna mama diré xiyandat di wuni
wali jémba retandi, wungi re wungi re. Wunika sarékéhafi yakwa du takwa deka séfika
male sarékéta deka jémba male yata di hiyae fakutandi. Wuni wali yamba rekéndi.
26 Du takwa ané héfana jondu atéfék héranjoka sarékéta, deka jémba male yata, hiyae
yingi maki di jémba retandi? Yingafwe. Jémba yamba rekéndi. Di Godna getéfaré yinjoka
mawuli yata yéwa hwetandi, o yingi maki dé? Yingafwe. Di yamba yikéndi.
27 Hukémbu wuna yafa God déka hambuk wunika hweta wandét wuni Duna Nyan
nukwa maki haanye gayatawuni. Ensel wali gayatawuni. Gaye atéfék du takwa hurundan
jondu hasa hwetawuni.
28 Ané hundi mé xéké. Guni ambu tékwa du nawulak hiyahafi re xétanguni, wuni néma
du reta hambuk yatewuka. Wuni Duna Nyan yawut xétanguni. Mwi hundi wuni guniré
we." Wungi dé Jisas déka duré wa.

17

Jisasna séfi waleka dé nak maki xaku
Mak 9:2-13; Luk 9:28-36

1 Nukwa gwongofu yindéka dé Jisas, Pita, Jems, Jemsna bandi Jonré wungi hura di némafwi némbu nakré wari. Wara di di hafu wumbu re.
2 Re di xé, Jisasna séfi nak maki xakundéka. Xakundéka déka saawi nukwa maki dé hanyi. Hanyindéka déka nukwa wur wama male ya maki dé hanyi.
3 Hanyindéka, owa, mé xé, hanja rendé Godna profet Moses bér Elaija Godna getéfambu gaye Jisas wali hundi buléta téndaka di Jisasna du hufuk xé.
4 Pita diré xéta dé Jisasré wa, “Néma Du, nani ambu rembeka, wu yikafre dé. Méni mawuli yamét, wuni wama ge hufuk ambu totawuni. Ménika nak, Moseska nak, Elaijaka nak.”
5 Pita wun hundi wata téndéka dé wama hanyikwa buwi nak gaye dé diré takatéfi. Takatéfindéka dé hundi nak buwikombu gwande dé wa, “Ané wuna nyan dé. Déka wuni némafwimbu mawuli ye. Déka wuna mawuli yikafre dé ye. Guni déka hundi male mé xéké.”
6 Wun hundi xékétaka Jisasna du di némafwimbu roota xakre di héfambu hwa.
7 Hwandaka dé Jisas dika yae diré huruta dé wa, “Guni sé ramé. Rookénguni.”
8 Wungi wandéka raama nak duré xéhambandi. Jisasré male di xé.
9 Di wun némbu yatakataka naande yita dé Jisas diré wa, “Mé xéké. Guni xéngun jooka nak duré némbuli yamba wakénguni. Wuni Duna Nyan hiyawut God wandét wuni wambula raméwut, guni wun nukwa wun jooka watanguni.”
10 Wungi wandéka di déka du déré wa, “Xékélelakikwa du di angi wa, ‘Godna profet Elaija tale yatandé. Yandét God wasékendén du Krais hukémbu yatandé.’ Métaka di wungi wa?”
11 Wungi wandaka dé wa, “Wu mwi hundi di wa. Elaija tale yatandé. Yae dé du takwana mawuli huréhalékétandé, di Kraisna hundi xékéndate.
12 Guniré wuni we. Elaija wundé yandé. Yandéka du takwa déka xékélakihafi yata di mawuli yandaka maki di déré haraki huru. Déré hurundan maki wuni Duna Nyan wuniré haraki hurutandi.”
13 Wungi wandéka di xékélaki dé Elaijaka wata dé guré husandakwa du Jonka dé wa.

Haraki hamwinya hura téndé nyanré dé Jisas huréhaléké
Mak 9:14-28; Luk 9:37-42

14 Jisas, Pita, Jems, Jon, wungi naande ye di déka du nawulak akwi séfélak du takwa akwi hérangwanda téndanmbu di xaku. Xakundaka dé du nak Jisaska yae dé déka hwati se wandé da.
15 Wandé dae dé wa, “Néma Du, méni wuna nyanka mé saréfa na. Nak nukwa nak nukwa dé wangété yata dé sayiké hiya. Sayiké hiyae séfélak nukwa dé yambu xakre dé gumbu akwi dé xakri.
16 Xakrindéka wuni ména duka hura yiwuka di déré huréhalékénjoka di hurufatiké.”
17 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Yingi maki dé? Guni wunika jémba sarékéhambaméni. Guna mawuli jémba téhambandé. Hatika bafu wuni guni wali rewut guni wunika jémba sarékétanguni? Guni wun nyanré wunika mé hura ya.”
18 Wungi wandéka hura yandaka dé Jisas wun nyanré hura téndé haraki hamwinyaré hambukmbu wandéka dé wun nyanré bari yatakataka yaange yi. Yaange yindéka dé wun nyan yikafre ya.
19 Hukémbu Jisas hafu rendéka di déka du déka yae di déré wa, “Nani wun haraki hamwinyaré wambeka dé yaange yihambandé. Métaka nani wun jémba yanjoka nani hurufatiké?”
20-21 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni Godka jémba sarékéhafi yata guni wungi yanjoka guni hurufatiké. Mé xéké. Guni Godka jémba sarékéta guni hambuk jémba yatanguni. Ané némburé mé xé. Guni Godka jémba sarékéngut, guna sarékéngun mawuli miyar sék maki yikama male téndét, ané némbu raama yindéte Godré wangut, ané némbu raama yitandé. Guni déka jémba sarékéta déré wangut, guni hanja xéhafi yandan hambuk jémba atéfék akwi yatanguni.”

Jisas hiyae wambula ramétendékaka dé wambula wa

22 Jisas déka du wali Galilina hafwambu yitaka yatakata Jisas dé diré wa, “Hukémbu di wuni Duna Nyanré mamaka hwendat, wuni deka tambambu retawuni.
23 Rewut wuniré xiyandat hiyatawuni. Hiyae nukwa hufuk yindét God wandét wuni wambula ramétawuni.” Wungi wandéka deka biya mawuli némafwi xak dé ya.

Tempelka Jisas dé yéwa hwe

24 Jisas déka du wali di Kaperneamré di yi. Ye xakundaka di tempelka yéwa héraakwa
du Pitaka yae di déré wa, “Guna néma du tempelka yéwa nawulak dé hwe, o yingafwe?”
25 Wungi wandaka dé Pita wa, “Xéxé. Dé hwe.” Wungi wataka geré wulaaye Jisasré
wun hundi wahafi téndéka Jisas dé déré wakwexéké, “Saimon, yingi méni saréké? Ané
héfambu rekwa néma du héndéka di yéwa héra? Deka hémna du takwaka di héra, o nak
téfana du takwaka di héra?”
26 Wungi wandéka dé Pita wa, “Nak téfana du takwaka male di yéwa héra.” Wungi
wandéka dé Jisas wa, “Wu mwi hundi dé. Néma du deka du takwana yéwa hérahafindi.
Wuni Godna nyan wuni re. Wuni déka geka yéwa hwehafi yata wuni déka nyan rewukaka
sarékéta dé God wuniré haraki hundi yamba wakéndé.
27 Wuni tempelka hwehafi yawut, di nanika haraki mawuli xékétandi. Deka mawuli
jémba téndéte, wuni akwi yéwa hwetawuni. Méni ye méni tukwesekembu xéri hamwi
séngwa yaki. Tale hérateméka xéri hamwi hérae taak husene méni xéri hamwina taakmbu
yéwa nak xétaméni. Xétaka hérae hura yae méni dika hwetaméni. Hweteméka yéwa wu
ana yéwa dé, méni akwi wuni akwi. Ana yéwa hari dika hwe, tempelka.” Wungi dé Jisas
Pitaré wa.

18

Godna hémémbu rekwa néma duka dé Jisas hundi wa
Mak 9:33-37; Luk 9:46-48

1 Wun nukwa di Jisasna du déka yae di déré wa, “Héndé atéfék néma duré sarékéngwanda
néma du re, Godna hémémbu?”
2 Wungi wandaka dé Jisas nyan nakré wandéka yae dé deka nyéndékmbu té.
3 Téndéka dé diré wa, “Mé xéké. Guna haraki saraki mawuli yatakataka guni yikafre
mawuli yatanguni. Guna mawuli yikama nyangwalna mawuli maki téhafi yandét, guni
Godna hémémbu yamba xakukénguni.
4 Ané nyan dé déka ximbu harékéhambandé. Déka mawuli jémba dé té. Déka mawuli
téndéka maki deka mawuli jémba tékwa du takwa, di deka ximbu harékéhafi yata
Godna hémémbu reta, néma du takwa retandi. Di nawulak néma du takwaré akwi
sarékéngwandétandi.
5 Du takwa wunika jémba sarékéta ané nyanré yikafre huruta di wuniré akwi yikafre
huru.” Wungi dé Jisas wa.

Di haraki saraki sémbut hurundamboka dé Jisas hundi wa

6 Wun hundi wataka dé angi wa: “Ané yikama nyangwal di wuna hundi jémba xéké. Du
nak wandét wun nyangwal nak déka hundi xékéta wuna hundi yatakandét, God wungi
wandé duré hurundén haraki saraki sémbut hasa hwendét, wu némafwi joo dé. Nawulak
du di wun duré déka holéméngimbu némafwi motu gitaka déré yakisandandat, dé wun
haraki sémbut huruhafi yata tukwesekembu naande ye hulingu se hiyandét, wu yikama
joo dé.”
7 “Séfélak du takwa di ané héfana haraki jonduka male sarékéta di wuna hundika yike
ye. Wunde du takwaka wuni saréfa nae. Du nawulak wandat, wuna hundi xékékwa du
takwa deka hundi xékéta wunika hu hwendat, wungi wun du deka mawuliré di haraki
huru. Wu némafwi haraki saraki joo dé. God wungi wakwa duré hurundan haraki saraki
sémbut hasa hwetandé.
8 “Guna man tamba haraki saraki joo hurundét, guni wun man tamba xatéka mé
yaki. Guna natafa man natafa tamba male téndét wun haraki joo huruhafi yata Godna
hémémbu xakungut, wu yikafre dé. Guna man yéték tamba yéték téndét guni wun haraki
joo hurutaka hukémbu ya yanékwa hafwaré naande yingut, wu haraki dé.
9 Guni guna dama haraki saraki jooré xéta wun haraki joo hurungut, wun dama
hurufuneka mé yaki. Guna natafa dama male téndét wun haraki joo huruhafi yata Godna
hémémbu xakungut, wu yikafre dé. Guna dama yéték téndét guni wun haraki joo hurutaka
hukémbu ya yanékwa hafwaré naande yingut, wu haraki dé.

Fakundé sipsip balika dé Jisas sataku hundi wa
Luk 15:4-7

10-11 “Mé xéké. Guni yikama nyangwalka hu hwekénguni. Dika angi wakénguni, ‘Di
yikama nyangwal male di. Dika sarékékéme.’ Anwarmbu rekwa du wuna yafana ensel
dika jémba hatindaka guni wungi wakénguni. Wun ensel wuna yafana makambu di re,
wungi re wungi re.”
12 “Ané sataku hundika mé saréké. Du nak dé séfélak (100) sipsip balika dé hati. Natafa
sipsip bali fakundét, wun du méta yatandé? Dé fakundé sipsip balika hwakétandé, o

yingi maki dé? Déka nawulak sipsip bali némbumbu wara sata téndat dé diré yatakataka
ye fakundé sipsip balika hwakétandé.
13 Hwaka xétaka dé wun natafa sipsip balika némafwimbu mawuli sawuli yatandé. Dé
wali rendé sipsip balika mawuli yata fakundé sipsip balika dé némafwimbu mawuli sawuli
yatandé. Mwi hundi wuni guniré we.
14 Guni wun hundika sarékéta xékélakitanguni. Wun du sipsip balika jémba hatindéka
maki, anwarmbu rekwa du wuna yafa dé du takwaka jémba hati. Hatita dé wun yikama
nyan faakwa haraki hafwambu rendémboka hélék dé ye."

Diré haraki saraki sémbut hurukwa duka dé Jisas hundi wa

15 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: "Ména nyayika nak méniré haraki hurundét,
méni déka ye béni hafu reta méni déré wataméni, 'Méni wuniré haraki méni huru.' Wungi
wataméni déré. Nak du takwaré wun jooka yamba wakéméni. Méni déka ye déré wamét,
dé ména hundi xékéta méniré hurundén haraki joo yatakandét, wu yikafre dé. Béni yituku
natafa mawuli hérae jémba retambéni.
16 Dé ména hundi xékéhafi yandét, méni wuna hundika xékékwa du natafa yétékré akwi
hérae guni déka wambula ye déré wambula wataméni, méniré hurundén haraki jooka.
Wungi waméte hanja du nak ané hundi Godna nyingambu dé hayi: Du yéték hufuk
natafa hundi wandat, guni deka hundika 'Mwi hundi dé' natanguni. Nak du wun hundi
xékétandi. Hayindén hundika sarékéta méni du yétékré hérae guni atéfék méniré haraki
hurundé duna hundi xékétanguni.
17 Méni bérré hura méniré haraki hurundé duré hundi wangut, dé guna hundi xékénjoka
hélék yandét, méni wuna hundika xékékwa du takwa hérangwanda rendat, diré wataméni,
méniré hurundén haraki jooka. Wamét di wun jooka déré wandat, dé deka hundi akwi
xékénjoka hélék yandét, guni atéfék déré watanguni, dé guniré yatakataka yindéte. Nak
téfana du akwi, yéwa héraata haraki sémbut hurukwa du akwi wuna hundika xékéhafi yata
afakémbu rendaka maki, dé akwi guniré yatakataka ye afakémbu retandé."
18 "Guniré wuni we. Guni ané héfambu téta nak jooka gingut, God déka getéfambu
reta wun jooka akwi gitandé. Guni ané héfambu téta, nak jooka yatakangut God déka
getéfambu reta, wun jooka akwi yatakatandé. Mwi hundi wuni guniré we.
19 Nak hundi akwi guniré wuni we. Guna du yéték natafa mawuli héraata anwarmbu
rekwa du wuna yafa Godka wambét, dé bérka hundi xéka wambén maki hurutandé.
20 Angi wuni we, du yéték hufuk wunika sarékéta natafa mawuli héraata natafa
hafwambu rendat, wuni deka nyéndékmbu retawuni." Wungi dé Jisas wa.

Jémba yakwa du haraki saraki mawuli xékéndénka dé wa

21 Pita Jisaska ye dé déré wa, "Néma Du, wuna nyémayika wuniré haraki hurundét, wuni
déré angi watawuni, 'Wun jooka wambula yamba sarékékéwuni. Reséndé.' Wun hundi
yambu angé yétiyéti angé hufuk watawuni, o hatika yambu dé?"
22 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, "Wuni yambu angé yétiyéti angé hufuk wungi
waméte wahambawuni. Ména du séfélak yambu méniré haraki hurundét, méni wungi
re wungi re déré angi wataméni, 'Wun jooka wambula yamba sarékékéwuni. Reséndé.'
Wungi wata wun hundi yamba yatakakéméni. Wungi wateméka yambu handékénénjoka
méni hurufatikétaméni."
23 Wun hundi Pitaré wataka dé ané sataku hundi wa: "God néma du reta déka hémka
jémba hatitendéka angi dé. Néma du nak dé wa, 'Séfélak jémba yakwa duka wuni yéwa
hwe. Hwewuka di wunika hasa hwehambandi. Némbuli di wuna yéwa hasa hwendate
wuni mawuli ye.'
24 Wungi wataka dé dika wa, wungi hasa hwendate. Wandéka di du nakré déka hura
ya. Wun du séfélak séfélak yéwa dé héra (10 milion kina).
25 Wun du yéwa nawulak hura yahambandé. Wun yéwa hasa hwenjoka dé hurufatiké.
Hurufatikéndéka dé néma du wa, di wun du, déka takwa, déka nyangwal, déka atéfék
jondu nak duka hwetaka yéwa hérae déka yéwa hasa hwendate.
26 Wungi wandéka dé wun du néma du rendénmbu hwati se wandé dae dé wa, 'Néma
du, méni wunika saréfa naata wunika haxétaméni. Hukémbu wuni ména yéwa atéfék hasa
hwetawuni.'
27 Wungi wandéka dé wun jémba yakwa duna néma du déka saréfa naata dé déré wa,
'Reséndé. Wunika hasa hwekéméni. Méni baka yitaméni.' Wungi dé néma du wa.
28 "Wun jémba yakwa du hafwaré gwande dé dé wali jémba yakwa du nakré xé. Wun
du tale démbu bangi tamba yéti yéwa dé héra. Hérandén yéwa hasa hwehambandé. Xétaka
dé déré huluke dé déka holéméngimbu hambukmbu hutukwakéta dé wa, 'Méni wunimbu
héramén yéwa atéfék némbuli hasa hwetaméni.'

29 Wungi wandéka dé wun du hwati se wandé dae dé wa, ‘Méni wunika saréfa naata
wunika haxétaméni. Hukémbu wuni ména yéwa hasa hwetawuni.’
30 Wungi wandéka hélék dé ya. Hélék yata dé déré hura ye duna makambu takataka
séndé gembu taka. Take dé déré wa, ‘Méni wuna yéwa hasa hwetaka méni séndé ge
yatakataka gwandetaméni.’ Wungi wandéka dé séndé gembu hwa.
31 “Dé wali jémba yandé du xe di déka némafwimbu saréfa na. Saréfa naata di deka néma
duré wun jooka safé.
32 Saféndaka dé néma du wandéka wun du yandéka dé déré wa, ‘Méni haraki sémbut
hurukwa du méni. Tale méni wuniré wakwexékéméka wunimbu héramén némafwi yéwaka
wuni wa, Reséndé. Wunika hasa yamba hwekéméni.
33 Wungi wata ménika wuni saréfa na. Métaka méni wuni huruwun maki méni wali
jémba yandé duka saréfa nahafi ya? Méni déka saréfa nahafi ye méni haraki saraki sémbut
hurukwa du méni.’
34 Wungi wataka dé biya mawuli wita dé wun duré séndé gembu taka, déka du déré
hangéli hwendate. Take dé déré wa, ‘Wuna yéwa atéfék hasa hwetaka, méni séndé ge
yatakataka gwandetaméni.’ Wungi dé wa.”
35 Wun hundi wataka dé Jisas wa, “Guni wun hundika mé saréké. Du nak guniré
haraki hurundét, guni angi watanguni, ‘Reséndé. Wun haraki jooka wambula yamba
sarékékéme.’ Guni wungi wahafi yangut, God hurungun haraki saraki sémbutka wungi re
wungi re sarékétandé. Sarékéta wun haraki saraki sémbut yamba yakwanyikéndé.” Wungi
dé Jisas diré wa.

19

Deka takwaré yatakandakaka dé Jisas wa
Mak 10:1-12

1 Jisas wun hundi wataka dé Galilina héfa yatakataka dé Jordan xérimbu xaake Judiana
héfaré dé yi.
2 Yindéka séfélak du takwa di déka hukémbu yi. Yindaka dé wun hafwambu bar hiyandé
du takwa akwi séfimali haraki yandé du takwaré akwi dé huréhaléké.
3 Farisi nawulak di Jisaska ye di déré hurukwexénjoka di déré wa, “Nana hambuk hundi
yingi dé wa? Du nak déka takwaré yatakandét, wungi yikafre dé, o haraki dé?”
4 Wungi wandaka dé diré wa, “Métaka guni wunika wakwexéké wun jooka? Hanja
Godna nyingambu du nak wun jooka hundi hayindéka wundé xéngu. Angi dé hayi: Hanja
tale God atéfék jondu huratakataka dé du takwaré akwi dé hurataka.
5 Huratakataka dé wa, ‘Du déka yafa ayiwaré yatakataka takwa hérae bér natafambu
retambér. Reta natafa séfi retambér.’
6 Wun hundika sarékéta nani xékélaki. Du takwa hérae bér natafambu bér re. Séfi yéték
yingafwe. God gindén joo du nak yamba lukukéndé.” Wungi dé Jisas diré wa.
7 Wun hundi wandéka di Farisi wa, “Moses nak hundi nanika angi dé wa, ‘Du nak déka
takwaré yatakanjoka mawuli ye tale nyinga nak hayitandé, wun jooka. Haaye léka hweta
wandét, lé déré yatakataka yitalé.’ Métaka dé Moses wungi wa?”
8 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni atéfék haraki saraki mawuli xékékwa du takwa
renguka dé Moses gunika wun hundi wa. Hanja God du takwaré tale huratakandén
nukwa di du wungi huruhambandi.
9 Wuni guniré angi wuni we. Duna takwa nak du wali haraki sémbut huruhafi yalét,
léka du léré baka yatakataka, dé takwa hésiré hérae, wun du dé hukémbu hérandén takwa
wali bér haraki sémbut bér huru.”
10 Wun hundi wandéka Jisasna du di déré wa, “Méni wungi waméka nani angi saréké.
Du déka takwa yamba yatakakéndé. Du takwa hérahafi baka téndat, wu yikafre dé.”
11 Wungi wandaka dé diré wa, “Du nawulak wungi hurunjoka di hambuk ya. Baka
téndate God dika dé hambuk hwe. Séfélak du baka ténjoka di hurufatiké.
12 Ané du di takwa hérahafi ye. Du nawulak deka ayiwa diré hérandaka deka séfi haraki
yandéka di takwa yamba héraké ndi. Du nawulak deka mandé hérekindat, di takwa hérae
nyan yamba héraké ndi. Du nawulak Godna jémbaka male sarékéta di takwa hérahambandi.
Wun hundi xékéta wungi hurunjoka mawuli yakwa du di wun hundi jémba xékétandi.”
Wungi dé Jisas wa.

Jisas dé yikama nyangwalré yikafre huru
Mak 10:13-16; Luk 18:15-17

13 Du takwa nawulak di yikama nyangwalré Jisaska hura yi, dé deka anéngambambu
tamba take dika Godka wandéte. Hura yindaka di Jisasna du diré haraki hundi wa.

14 Haraki hundi wandaka dé Jisas diré wa, “Yikama nyangwal di wunika métaka yanda.
Yandat guni diré haraki hundi yamba wakénguni. Godna hémémbu wulayinjoka mawuli
yakwa du takwa di wun yikama nyangwal maki retandi.”
15 Wungi wata dé deka anéngambambu tamba taka. Takataka dé wun hafwa yatakataka
dé yi.

Xérénjuwi mama du dé Jisas wali hundi bulé
Mak 10:17-21; Luk 18:18-30

16 Wayikana du nak dé Jisaska ye dé wa, “Godna jémbaka wakwekwa du, méta yikafre
sémbut hura wuni huli mawuli hérae wungi re wungi re jémba retawuni?”
17 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Métaka méni yikafre jooka wuniré wakwexéké? God
hafu yikafre sémbut hurundékandé. Méni wungi re wungi re jémba renjoka mawuli yata
God wandéka Moses wandén hambuk hundi mé xéké.”
18 Wungi wandéka dé wun du wa, “Méta hundi?” Wungi wandéka dé Jisas wa, “Ané
hundi. Du takwaré xiyakéméni. Nak duna takwa wali haraki sémbut hurukéméni. Sélé
hérakéméni. Nak duka yénataka hundi wakéméni.
19 Méni ména yafa ayiwaré yikafre hurutaméni. Méni hafuka némafwimbu mawuli
yaméka maki, ména nyémayikaka némafwimbu mawuli yataméni. Mawuli yata diré yikafre
hurutaméni.”
20 Wun hundi xékétaka dé wun wayikana du déré wa, “Wun hundi atéfék xékéta
wandéka maki wuni huru. Méta joo nak akwi hurutawuni?”
21 Wungi wandéka dé wa, “Angi akwi hurutaméni. Méni yikafre xakuwu nae méni
takamén atéfék jondu nak duka hwetaka yéwa hérae méni jambangwe du takwaka
hwetaméni. Hwemét God méniré yikafre hurundét, hukémbu méni Godna getéfaré ye
wumbu jémba male retaméni. Méni jambangwe du takwaka yéwa hwetaka wambula yae
wuna hukémbu yataméni.”
22 Wungi wandéka wun wayikana du xékétaka déka séfélak jondu hwenjoka hélék yata
déka biya mawuli xak dé ya. Yandéka Jisasré yatakataka dé yi.
23 Dé yindéka dé Jisas déka duré wa, “Xérénjuwi mama du Godna héfaré wulayinjoka
weséka wulayitandé. Mwi hundi wuni guniré we.
24 Ané hundi akwi wuni we: Xérénjuwi mama du Godna héfaré wulayinjoka mawuli ye,
dé némafwi jémba yatandé. Némafwi kamel bali nak nukwa wur hundafanéndaka ramina
yambumbu wulayinjoka mawuli ye yalefu jémba yatandé.”
25 Wun hundi xékétaka Jisasna du saréké warékéta di wa, “Xérénjuwi mama du Godna
hémémbu wulayinjoka weséka wulayindat, yingi maki ye jambangwe du takwa Godna
hémémbu wulaaye jémba retandi, wungi re wungi re?”
26 Wungi wandaka dé diré xéta dé wa, “Du takwa di hafu hambuk yata di Godna
hémémbu wulaaye jémba renjoka di hurufatiké. God hafu atéfék jondu hali hurundé.”
27 Wun hundi xékétaka dé Pita wa, “Mé xéké. Nani nana jondu atéfék yatakataka nani
ména jémba yata méni wali yitaka yataka. Wungi huruta, méta joo hératame?”
28 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Hukémbu nyir héfa
atéfék jondu akwi huli xakundét, wuni Duna Nyan néma duna yikafre jambémbu reta
du takwaka néma du retawuni. Wun nukwa guni wuna du tamba atéfék ye man yéték,
guni néma duna jambémbu reta, Israelna hém tamba atéfék ye man yéték wun hémka guni
néma du reta dika hatitanguni.
29 Wunika jémba sarékékwa du takwa wuna jémba yanjoka di deka ge, nyamangu,
bandingu, ayiwa, yafa, nyangwal, yawi yatakandat, God dika séfélak séfélak wungi maki
jondu hweta diré yikafre hurundét, di jémba retandi, wungi re wungi re.
30 Némbuli rekwa séfélak néma du takwa hukémbu baka du takwa retandi. Némbuli
rekwa séfélak baka du takwa di hukémbu néma du takwa retandi.” Wungi dé Jisas wa.

20

Wain yawimbu jémba yandé duka dé sataku hundi wa

1 Jisas dé diré ané hundi wa: “God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka angi dé:
Du nak némafwi wain bangwi tékwa yawi nak dé huru. Hurutaka nak ganémba, nukwa
xalehafi yandéka ye dé wun yawimbu jémba yatekwa duka dé hwaké.
2 Hwaka xétaka dé diré wa, ‘Guni ané atéfék nukwa jémba yangut, wuni guni nak
nakéka natafa yéwa hwetawuni.’ Wungi wandéka di wa yawundu. Yawundu nandaka
dé wandéka di déka yawiré yi, déka jémba yanjoka.
3 Hukémbu nukwa xalendéka dé wun yawimbu jémba yatekwa du nawulakéka akwi
hwaka dé du hérangwandéndaka hafwaré yi. Ye dé xé du nawulak baka téndaka.

4 Xe dé diré wa, ‘Guni akwi ye wuna yawimbu jémba yatanguni. Yangut wuni guni nak
nakéka sékéré yéwa hwetawuni.’
5 Wungi wandéka di déka yawiré yi. Nukwa dawimbu téndéka ye dé déka yawimbu
jémba yatekwa du nawulakéka akwi hwaka xé. Xétaka wandéka di akwi déka jémba
yandaka nukwa tengura naande yinjoka yandéka dé du nawulakéka akwi hwaka xé.
Xétaka wandéka di akwi di déka jémba ya.
6 Yandaka gérambu nukwa nandindéka dé du hérangwandéndaka hafwaré wambula ye
dé xé du nawulak akwi baka téndaka. Xe dé diré wa, ‘Métaka guni amba nukwa ambu
baka té?’
7 Wungi wakwexékéndéka di wa, ‘Naniré du nak jémba yambete wahambandé.’ Wungi
wandaka dé diré wa, ‘Guni akwi ye wuna yawimbu jémba yatanguni.’
8 “Hukémbu gan hunyindéka yawina yafa dé jémba yakwa duka hatikwa duré dé wa,
‘Méni jémba yakwa duré wamét yandat méni dika yéwa hwetaméni. Tale méni hukémbu
yae jémba yandé duka hwetaméni. Hwetaka méni nyéndék nukwa yae jémba yandé duka
hwetaka, hukémbu méni ganémbambu yae jémba yandé duka hwetaméni.’
9 Wungi wandéka dé wungi hwendéka di gérambu yae jémba yandé du déka yae di nak
nak natafa yéwa héra.
10 Hérandaka tale yae jémba yandé du yéwa héranjoka yata xétaka di angi saréké,
‘Wafewana nani néma yéwa hératame?’ Wungi sarékéta di akwi di nak nak natafa yéwa
héra.
11 Hérae di yawina yafa wali waru.
12 Waruta angi di wa, ‘Wunde du gérambu yae yalefu male di jémba ya. Nani tale yae
nani ganémbambu jémba tale yataka némafwi jémba yambeka nukwa dé nana séfimbu xé.
Métaka méni ména jémba yandé atéfék duka natafa yéwa hwe? Wu haraki méni huru.’
13 Wungi wandaka dé yawina yafa wumbu téndé du nakré wa, ‘Nyayika, mé xéké. Wuni
guniré haraki huruhambawuni. Ganémbambu guniré angi wuni wa, Guni wuna jémba
yangut, wuni gunika natafa yéwa hwetawuni. Wungi wawuka guni wun yéwaka guni
yawundu na. Wawun maki wuni gunika hwe.
14 Guni guna yéwa hérae hura getéfaré yitanguni. Wuni wuna mawuli yawukan-
galambu hukémbu yae jémba yandé duka akwi gunika hwewun yéwa maki male
hwetawuni.
15 Wu wuna jémba dé. Wu wuna yéwa dé. Guni dika hwewun yéwaka yamba
bulékénguni. Wuni diré yikafre huruta yandan yikama jémbaka némafwi yéwa hwenjoka
mawuli yawuka, métaka guni wunika haraki hundi we?’ Wungi dé yawina yafa wa.”
16 Wungi wataka dé Jisas diré wa, “Wungi maki di hukémbu yaakwa du takwa di tale
wulayitandi. Tale yikwa du takwa di hukémbu wulayitandi.” Wungi dé Jisas wa.

Jisas hiyae wambula ramétendékaka dé wambula wa
Mak 10:32-34; Luk 18:31-33

17-18 Jisas Jerusalemré warinjoka yita dé déka du tamba atéfék ye man yéték diré male
hura dé di wali hundi bulé. Buléta dé diré wa, “Mé xéké. Némbuli Jerusalemré nani wari.
Warimbet di Duna Nyanré hérae prisna néma du akwi, xékélelakikwa du akwi wuniré dika
hwendat wuni deka tambambu retawuni. Rewut di wuniré xiyandate watandi.
19 Wandat nak téfana du wuniré hérae wuniré haraki hundi wata rami yoombu xiyataka
wuniré xiyae mimbu hatekandat hiyatawuni. Hiyae nukwa hufuk yindét God wandét
wambula ramétawuni.” Wungi dé Jisas déka duré wa.

Jems bér Jonéna ayiwa lé bérka Jisasré wakwexéké
Mak 10:35-45

20 Sebedina nyan yéték bérka ayiwa lé bérré hura yi Jisaska. Ye héfambu hwati se wandé
dae lé déré wakwexéké, dé léré yikafre hurundéte.
21 Wakwexékéléka dé Jisas wa, “Métaka nyéni mawuli ye?” Wungi wandéka lé déré wa,
“Hukémbu méni du takwaka néma du reta méni wamét bér wuna nyan yéték nak ména yika
tambambu, nak ména aki tambambu retambér. Bér wumbu reta nawulak du takwaka
néma du retambér.”
22 Wungi waléka dé wa, “Guni wuniré wakwexékénguka jooka xékélakihambanguni. Béni
wuna satewuka hanyandémbu hali sambé?” Wungi wata dé déka hératendéka hangélika
dé wa. Wungi wandéka bér wa, “Xéxé. Hali sana.”
23 Wungi wambéka dé wa, “Wuna hanyandémbu satambéni. Wu mwi hundi dé.
Hukémbu héndé wuna yika tamba, héndé wuna aki tambambu rete? Wuni wun jooka
yamba wakéwuni. Wuna hundi yingafwe. Wumbu retekwa duka wuna yafa hanja déka
mawulimbu dé waséke.”

24 Wun hundi wandéka di Jisasna du tamba yéti wun jooka xékéta di bérré rékambambu
wa.
25 Wandaka dé Jisas wandéka yandaka dé diré wa, “Guni xékélaki. Nak téfana néma du
di deka du takwaka hambukmbu yasandata di wa, deka hundi jémba xékéta deka jémba
yandate.
26-27 Guni di hurundaka maki yamba hurukénguni. Guni wali rekwa du nak Godna
makambu néma du renjoka mawuli yata, dé guna jémba yakwa du retandé. Reta dé guna
hundi xékéta wanguka maki yatandé.
28 Wuni Duna Nyan wungi wuni ya. Nak du takwaka jémba yata diré yikafre hurunjoka
wuni ya. Du takwa wunika jémba yandate yahambawuni. Wuni hiyae séfélak du takwaré
Satanéna tambambu hérawut, di God wali jémba rendate wuni ya.” Wungi dé Jisas diré
wa.

Dama hiyandé du yétékré dé Jisas huréhaléké
Mak 10:46-52; Luk 18:35-43

29 Jisas déka du wali Jeriko yatakataka di yi. Yindaka séfélak du takwa di déka hukémbu
yi.
30 Yindaka bér dama hiyandé du yéték yambumbu bér re. Reta bér hundi xéké, Jisas
yambumbu yindéka. Xéka bér wa, “Ménawa, Devitna mandéka. Anika mé saréfa na.”
31 Wungi wambéka di wunde du takwa bérka haraki hundi wa, bér nakélak rembéte.
Haraki hundi wandaka bér hambukmbu wambula wa, “Ménawa, Devitna mandéka.
Anika mé saréfa na.”
32 Wungi wambéka wumbu téta dé Jisas wa, déka yambéte. Wandéka déka yambéka dé
wa, “Béniré méta yawute béni mawuli ye?”
33 Wungi wandéka bér wa, “Néma Du, méni aniré huréhalékémét, ani wambula xénjoka
ani mawuli ye.”
34 Wungi wambéka dé bérka saréfa naata déka tamba bérka damambu takandéka dé
bérka dama bari yikafre yandéka xe bér Jisas wali yi.

21

Jisas néma du re dé Jerusalemré wulayi
Mak 11:1-10; Luk 19:29-38; Jon 12:12-15

1-2 Jisas déka du wali Jerusalemré warinjoka ye di Betfage xaku. Wun getéfa Oliv
némbumbu dé té. Jerusalem sakumbu dé té. Di xaakwa dé Jisas déka du yétékré wa, “Béni
wun getéfaré wulaaye xétambéni, donki bali yéték témbét. Ayiwa donki bali léka nyan wali
mimbu lékindaka bér té. Xétaka béni wumbére donki bali yéték lukwa béni hura yatambéni.
3 Lukwambét du nak wun jooka béniré wakwexékéndét, béni angi watambéni, ‘Nana
Néma Du dé wumbére donki balika mawuli ye.’ Wungi wambét dé bari yawundu natandé,
béni wumbére donki hura yambéte.”
4 Jisas wungi wandéka hanja rendé profet Godna nyingambu hayindén hundi mwi
hundi dé ya. Angi dé hayi:
5 Guni ye Saionmbu rekwa du takwaré angi watanguni,
“Mé xé. Guna néma du gunika dé yae.
Dé déka ximbu harékéhafi yata yikafre mawuli yata dé yae.
Dé donki bali nyanéna bunungulmbu re dé yae.”
Wungi dé hayi.
6 Jisasna du yéték déka hundi xékéta bér wandén maki yi.
7 Ye bér ayiwa donki bali léka nyan wali lukwa hura yi déka. Ye bér yifa yandéka sama
témbén nukwa wur lafe bér donki balina bunungulmbu bér taka. Takambéka dé Jisas
donki bali nyanéna bunungulmbu wara re.
8 Re yindéka di séfélak du takwa nukwa wur di yambumbu xélitaka di yambumbu taka.
Takandaka du nawulak di téfa téménga xatéka di yambumbu taka.
9 Takataka di du takwa nawulak tale yindaka di nawulak Jisasna hukémbu yita
hambukmbu di wa,
“Devitna mandéka nanika dé yae. Wu yikafre dé.
Néma Du God wandéka dé yae. Wu yikafre dé.
God déré yikafre hurutandé.
Anwarmbu rekwa du Godna ximbu harékétame.”
10 Wungi wandaka dé Jisas Jerusalemré wulayi. Wulayindéka wun getéfambu rekwa
atéfék du takwa déré xe waréngéna di wa, “Wu héndé du dé?”
11 Wungi wandaka di dé wali yandé du takwa di wa, “Ané Profet déka xi Jisas dé. Dé
Galilina héfambu dé yae. Déka getéfa Nasaret dé.”

Tempelmbu dé duré héreki
Mak 11:15-18; Luk 19:45-47

12 Jisas tempelré wulaaye dé xé du nawulak jondu hweta yéwa hérandaka. Xétaka dé
diré héreki. Hérekita dé nak téfana yéwa héraata tempelna yéwa hwekwa duna jambé
yanguréka yaki. Yangurékéta dé xiyae Godka hwetendaka nyamwe afwi hwekwa du
rendan mi jambé xasémeka yaki.
13 Yakita dé diré wa, “Godna nyingambu angi dé wa, ‘Wuna ge dé du takwa wunika
yaata hundi buléndaka ge dé.’ Wungi dé God wa. Wun hundika guni sarékéhambanguni.
Guni jondu hweta yéwa héranguka ané ge sélé héraakwa duna ge maki dé té.” Wungi dé
Jisas diré wa.
14 Jisas tempelmbu téndéka di dama hiyandé du takwa nawulak, man haraki yandé du
takwa nawulak akwi wungi di déka ya. Yandaka dé diré huréhaléké.
15 Huréhaléké ndéka di prisna néma du akwi, xékélelakikwa du akwi di xé. Xe di xéké,
nyangwal tempelmbu hambukmbu wandaka. Angi di wa, “Devitna mandéka nanika dé
yae. Wu yikafre dé.” Wungi wandaka di xékéta Jisas wun du takwaré huréhaléké ndéka
xétaka di déka mawuli wi.
16 Mawuli wita di déré wa, “Ménika wandaka hundi méni xéké, o yingafwe? Wungi
wandaka haraki dé.” Wungi wandaka dé Jisas wa, “Xéxé. Wuni xéké. Wu yikafre hundi
di we. Wungi watendaka Godna nyingambu angi dé wa: God méni yikama nyangwalka
akwi munya sakwa nyangwalka akwi méni wa, di ména ximbu jémba haréké ndate. Wun
hundika yike guni ye, o yingi maki dé?”
17 Wungi wataka Jisas diré yatakataka Jerusalem yatakataka dé Betaniré yi. Ye dé
wumbu hwa.

Jisas wandéka dé mi nak réka ya
Mak 11:12-14, 20-24

18 Jisas wumbu hwae ganémbambu dé Jerusalemré wambula yinjoka yambumbu
yindéka dé hénoo ya.
19 Yandéka yita dé xé hambingal maki mi nak yambu gambémbu téndéka. Séfélak ganga
wun mimbu téndéka xe dé angi saréké, “Séfélak ganga téndéka sék dé xaké wana. Nawulak
géle satawuni.” Wungi wataka dé wun misék géle sanjoka yi. Ye wun misék nawulak xaka
téndéka xéhambandé. Ganga male téndéka dé xé. Xéta dé wa, “Ané mimbu sék wambula
yamba xakéké ndé.” Wungi wandéka dé wun mi bari réka ya.
20 Yandéka Jisasna du xe waréngéna di wa, “Owa. Yingi maki ye dé wun mi bari réka
ya?”
21 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Guni Godka jémba
sarékéta watémbéréhafi yata guni wun mika wawun maki watanguni. Guni wangut, mi
réka yatandé. Wun joo male hurukénguni. Nawulak joo akwi hurutanguni. Ané némbu
ye némangumbu naande yindéte wangut, dé ye némangumbu naande yitandé.
22 Guni Godka jémba male sarékéta déré wangut, dé gunika atéfék jonduka wangun maki
hwetandé.” Wungi dé déka duré wa.

Déré di wakwexéké, “Héndé wun jémba ménika hwe?”
Mak 11:27-33; Luk 20:1-8

23 Jisas Jerusalemémbu xaakwa dé tempelré wulayi. Wulaaye dé du takwaré Godna
jémbaka wakwe. Wakwendéka dé prisna néma du akwi, getéfana néma du akwi yae di
Jisaska wa, “Méta hambuk hérae méni wun jémba ya? Héndé hwe ménika wun jémba?”
24 Wungi wandaka dé diré wa, “Wuni akwi nak hundi guniré wakwexékétawuni.
Wakwexékéwut, guni wuna hundi hasa wangut, wuni guna hundi hasa watawuni.
25 Guni mé wa. Héndé wa Jonka dé du takwaré guré husandandéte? God dé wungi wa,
o héfambu rekwa du nak dé wungi wa?” Wungi wakwexéké ndéka di di hafu buléta waruta
di wa, “Nani angi wambet, ‘God dé wungi wa.’ Wungi wambet dé naniré angi watandé,
‘Métaka guni déka hundi xékéhambanguni?’
26 Wafewana nani angi watame? ‘Héfambu rekwa du nak dé wa.’ Nani du takwaka roota
wungi wakéme. Séfélak du takwa di Jonka wa, ‘Godna profet nak dé. Wu mwi hundi dé.’
Wungi di we.”
27 Wungi bulétaka di yéna yata Jisasré wa, “Nani xékélakihambame. Wun jooka wakéme.”
Wungi wandaka dé diré wa, “Wuni akwi gunika yamba wakéwuni, wunika jémba hwendé
duka.”

Duna nyan yétékéka dé Jisas sataku hundi wa

28 Wun hundi wataka dé Jisas ané sataku hundi wa: “Yingi guni saréké? Du nak dunya
yéték dé héra. Nak nukwa dé maka dunyaka ye dé wa, ‘Wuna nyan, némbuli méni ye wuna
wain yawimbu jémba yataméni.’
29 Wungi wandéka dé déka nyan wa, ‘Wuni hélék wuni ye.’ Wungi wataka hukémbu
mawuli yata dé wun yawimbu jémba yanjoka dé yi.
30 Wun du ye dé maka dunyaré wandén maki dé déka mwi dunyaré wa. Wandéka dé
nyan wa, ‘Xéxé. Némbuli yitawuni.’ Wungi wataka yawimbu jémba yanjoka yihambandé.
31 Wumbére yéték nyan héndé yafana hundi xéké?” Wungi wandéka di wa, “Maka
dunya.” Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Yéwa héraakwa
haraki du, yambumbu tékwa takwa, di tale Godna hémémbu wulayitandi. Wulayindat
guni hukémbu wulayitanguni, o yingafwe?
32 Guré husandakwa du Jon yae dé wa, ‘Guni haraki saraki mawuli yatakataka Godna
hundi jémba xékétanguni.’ Wungi wandéka guni déka hundi xékéhambanguni. Xékéhafi
yanguka di yéwa héraakwa haraki du, yambumbu tékwa takwa akwi di déka hundi
xéké. Xéka hurundan haraki saraki sémbut yatakataka di Godna hundi jémba xéké.
Xékéndaka xe guni hurundan maki huruhambanguni. Guni hurungun haraki saraki
sémbut yatakahafi ye déka hundi xékéhambanguni.”

Jisas sataku hundi dé wa wain yawika hatikwa duka
Mak 12:1-12; Luk 20:9-19

33 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa: “Guni ané sataku hundi akwi mé xéké.
Du nak dé wain bangwi tékwa yawi nak huru. Séndé gitaka dé wain bangwi se. Setaka
dé hukémbu wain hulingu hérae sanjoka wain sék gurikésande akinjinyindate dé wekwa
motumbu xa. Xataka dé yawika hatindate séménýi ge nak dé to. Totaka dé wun yawika
hatita yawimbu jémba yata yéwa héraakwa duka jémba hwe. Hwetaka dé afaké téfaré yi.
34 “Wain sék géli nukwa yandéka dé dé wali reta jémba yakwa duka dé nawulak wa, di
yawika hatikwa duka yindate. Dé wain sék nawulak hwendat hura yandate dé mawuli
ya.
35 Yata wandéka déka jémba yakwa du yindaka di yawika hatikwa du diré xétaka nakré
xiyae, nakré xiyandaka hiyandéka, di nakré motumbu naake xiya.
36 Xiyandaka hukémbu dé yawina yafa déka jémba yakwa du nawulakré akwi wandéka
di yi. Séfélak duré wandéka di yi. Yindaka di yawika hatikwa du diré wungi male di xiya.
37 “Xiyandaka hukémbu dé yafa déka mawulimbu dé wa, ‘Di wuna dunyana hundi
xékétandi.’ Wungi wataka dé déka nyanré wandéka dé yawika hatikwa duka yi.
38 Yindéka di yawika hatikwa du déka nyanré xe di di hafu hundi bulé. Buléta di angi
wa, ‘Yawina yafa hiyandét wun nyan déka yafana atéfék jondu hératandé. Nani déré
xiyataka ané yawi hératame.’
39 Wungi wataka di déré huluke di yawi yatakataka hafwaré hura gwande di déré
xiyandaka dé hiya.”
40 Wun hundi wataka Jisas dé diré wa, “Guni yingi guni saréké? Hukémbu yawina yafa
yae yawika hatikwa duré yingi maki yatandé?”
41 Wungi wakwexékéndéka di déré wa, “Dé yae wunde haraki saraki sémbut hurundé
duré xiyatandé. Wungi hurutandé. Xiyae nawulak duka wun yawi hwetandé, di yawika
hatindate. Hwendét hukémbu wain sék géli nukwa di wun wain sék géle déka hwetandi.”
Wungi di Jisasré wa.
42 Wungi wandaka dé diré angi wa, “Xiyandan nyanka Godna nyingambu angi dé wa:
Ge tokwa du yikafre motuka hwaka natafa motuka hélék yandaka dé baka re.
Rendéka Néma Du God wun moturé xéta dé wa, ‘Wu yikafre motu dé. Wun motu rendét ge
jémba tétandé.’ Wungi wataka wun motu hérae takandéka dé ge jémba té. Téndéka
nani xéta nani yikafre mawuli ye.
“Wun hundi Godna nyingambu xétaka guni xékélakihambanguni.
43 Wun hundika guniré wuni we. Hanja guni Juda Godna hémémbu guni re. Reta guni
déka jémbaka hélék ye. Hélék yangut God wandét guni déka hémémbu rehafi yangut nak
téfana du takwa déka hémémbu xakutandi. Wunde du takwa déka jémba jémba yatandi.
44 Du nak wun motu takumbu xakre dé aki maki també també fikatandé. Wun motu
duna séfimbu xakre wun duré yawulalama yakitandé.” Wungi dé Jisas wa.
45 Wun hundi wandéka di prisna néma du akwi, Farisi akwi wun sataku hundi yétékéka
xéka di xékélaki. Jisas dika dé wun hundi wa.
46 Wungi xékélakita di wa, “Nani déré hura séndé gembu takatame.” Wungi wata di angi
wa, “Atéfék du takwa di wa, ‘Jisas dé profet nak dé.’ Wungi wandaka nani déré hura séndé
gembu takambet, di naniré haraki hurutandi.” Wungi wataka wun du takwa diré wungi
haraki hundi wandamboka roota di Jisasré huruhambandi.

22

Du takwa hérandéka hénoo sandanka dé Jisas wa
Luk 14:16-24

1 Jisas dé diré sataku hundi nak akwi angi wa.
2 “God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka angi dé. Néma du nak dé re.
Déka dunya takwa héranjoka yandéka dé wandéka di némafwi hénoo humbwe sanjoka ya.
Yandaka wun néma du dé séfélak du takwaré wa, di hukémbu yae di wali hénoo sandate.
Wandéka déka du takwa di hénoo humbwi.
3 Humbwindaka dé déka jémba yakwa duré angi wa, ‘Guni atéfék getéfaré yita wawun
du takwaré watanguni, di némbuli yae hénoo sandate.’ Wungi wandéka di ye wandaka
wunde du takwa yanjoka hélék di ya.
4 Hélék yandaka wun néma du dé déka jémba yakwa du nawulakré akwi wa, ‘Guni ye
guni hanja wawun du takwaré angi watanguni: Mé xéké. Nani hénoo bu humbwikwa.
Némafwi bulmakau bali wali, mwiwuléndé bulmakau bali nyan wali nani xiyae tu. Atéfék
hénoo humbwimbeka dé re. Guni mé yae sa. Wungi diré watanguni.’ Wungi wandéka di
wandén maki yi.
5 Di ye wandaka di wun hénoo sanjoka hélék di ya. Hélék yata deka jémbaka male di
saréké. Nak raama dé déka yawiré yi. Yindéka nak raama yéwa héranjoka jémba yanjoka
dé yi.
6 Yindéka nawulak raama di néma duna jémba yakwa duré huluke diré haraki huruta
di diré xiyandaka di hiya.
7 Hiyandaka dé néma du mawuli wita dé déka xi warekwa duré wandéka ye di déka
jémba yakwa duré xiyandé duré atéfék xiyasanda. Xiyaata di deka getéfa yambu tusanda.
8 Hukémbu dé néma du déka jémba yakwa duré wa, ‘Nani hénoo humbwimbeka dé re.
Yandate wawun du takwa di yikafre du takwa yingafwe, nana hénoo satekwa.
9 Némbuli sa guni ye atéfék yambumbu téta atéfék xétenguka du takwaré angi watanguni:
Mé guni yae humbwimben hénoo sa. Wungi watanguni diré.’
10 Wungi wandéka di jémba yakwa du raama ye yambumbu téta di xéndan du takwaré
wa, yandate. Yikafre sémbut hurukwa du takwa akwi, haraki saraki sémbut hurukwa du
takwaré akwi di wa. Wandaka yae di takwa hérandé duna yafana gembu re. Rendaka
wun ge dé sukweké.”
11 “Wun néma du hénoo satekwa du takwaré xénjoka dé wun geré wulayi. Wulaaye
dé yikafre male nukwa wur sandahafi yandé du nak rendéka. Nyo nukwa wur male dé
sanda re.
12 Rendéka dé néma du déré wa, ‘Nyayika, métaki nae méni yikafre nukwa wur sandahafi
ye méni angiré gwande?’ Wungi wandéka wun du hundi hasa wanjoka dé hurufatiké.
13 Hurufatikéndéka dé néma du déka jémba yakwa duré wa, ‘Guni wun duré huluke
déka man tamba giya guni hafwaré yakisangwandétanguni. Yakisangwandéngut dé
halékingambu retandé. Wumbu reta dé néma hangéli héraata hambukmbu géraata némbi
titandé.’
14 Wun sataku hundika mé saréké. God séfélak du takwaka dé wa. Wungi wataka dé
nak nakré dé waséke.”

Romka yéwa hwendakaka di Jisasré wakwexéké
Mak 12:13-17; Luk 20:20-26

15 Hukémbu di Farisi nawulak ye di di hafu hundi bulé. Buléta di wa, “Nani Jisasré
nawula jooka wakwexékémbet, dé haraki hundi hasa watandé wana? Dé haraki hundi
wandét, nani déré hura séndé gembu takatame.”
16 Wungi wataka di deka du nawulakré akwi Herotna du nawulakré akwi wandaka di
Jisaska ye di wa, “Néma du, méni naniré Godna jémbaka méni wakwe. Méni mwi hundi
male wata naniré Godna hundika jémba méni wakwe. Méni natafa hundi male méni wa,
néma du takwa, baka du takwaka akwi. Méni dika roohambaméni. Wungi nani xékélaki.
17 Méni wungi yata némbuli méni naniré mé wa. Yingi méni saréké? Nana hambuk hundi
yingi dé wa? Nani yéwa Romna néma duka hwetame, o yingafwe?”
18 Wungi wandaka dé Jisas deka mawuli dé xékélaki. Di deka mawulimbu angi di wa,
“Némbuli dé haraki hundi wandét, nani déré séndé gembu takatame.” Wungi wandaka
Jisas xékélakita dé diré wa, “Guni yéna yakwa du guni. Métaka guni wunika wungi
wakwexéké?
19 Guni Romka hwenguka yéwa nak wunika mé hura yangut xéwu.” Wungi wandéka di
wun yéwa nak hura ya déka.
20 Hura yandaka dé diré wa, “Ané yéwambu rekwa waka héna saawi dé? Héna xi di ané
yéwambu hayi?”

21 Wungi wakwexékéndéka di wa, “Wu Romna néma duna xi, Sisar dé.” Wungi wandaka
dé diré wa, “Wu mwi hundi dé. Sisarna jondu Sisarka mé guni hwe. Godna jondu Godka
mé guni hwe.”
22 Wungi wandéka di wun hundi xékéta waréngéna di saré waréké. Saré warékéta di
déré yatakataka di yi.

Du hiyae ramétendakaka di Jisasré wakwexéké
Mak 12:18-27; Luk 20:27-40

23 Wun nukwa Sadyusi nawulak di Jisaska ye di déré wakwexéké. Wunde du deka
mawulimbu di angi wa, “Hiyandé du takwa wambula yamba ramékéndi.”
24 Jisaska wakwexékéta di angi wa: “Néma du, méni du takwaré Godna jémbaka méni
wakwe. Méni ané jooka naniré mé wa. Hanja Moses angi dé wa, ‘Du nak takwaré hérae
nyan hérahafi ye hiyandét, déka bandi wule takwaré hératandé. Hérandét nyan héralét wun
nyanka watandi, Nyamana nyan dé. Wungi watandi.’ Wungi dé Moses wa.
25 Némbuli mé xéké. Hanja nyamangu bandingu angé yétiyéti angé hufuk di nana
nyéndékmbu re. Nyama takwaré hérae nyan hérahafi ye dé hiya. Hiyandéka déka bandi dé
wule takwaré hérae nyan hérahafi ye dé hiya. Hiyandéka nak bandi akwi wule takwaré
hérae nyan hérahafi ye dé akwi hiya.
26 Hiyandéka atéfék bandingu wungi male léré hérae di atéfék nyan hérahafi ye di akwi
hiya.
27 Hiyandaka hukémbu lé wule takwa hiya.
28 Némbuli naniré mé wa, hiyandé du takwa ramétendaka nukwaka. Wun nukwa wule
takwa héndé wali retalé? Hanja wun nyamangu bandingu atéfék di léré héra.” Wungi di
Sadyusi Jisasré wa.
29 Jisas deka hundi xékétaka dé diré wa, “Guni Godna nyingambu rendé hundika
xékélakihambanguni. Xékélakihafi yata Godna hambukéka akwi xékélakihambanguni.
Xékélakihafi yata guni séféla guni we. Mé xéké.
30 Hukémbu God wandét hiyandé du takwa raama di Godna getéfambu reta déka ensel
maki retandi. Reta du di takwa yamba hérakéndi. Takwa di du yamba humbwikéndi.
31 Hundi nawulak akwi watawuni, hiyandé du takwa ramétendakaka. God guniré
wandéka déka nyingambu rendé hundi nawulak xétaka guni jémba sarékéhambanguni.
32 God dé wa, ‘Wuni Abrahamna God, Aisakna God, Jekopna God wuni.’ Wungi wandéka
nani xékélaki. Dé hiyandé duna God yingafwe. Dé huli rekwa duna God dé. Wunde du di
hiyae Godna makambu huli du di re. Wungi nani xékélaki.”
33 Wungi wandéka wumbu téndé du takwa wun hundi xékéta déka hundika waréngéna
di saré waréké xéké.

Atéfék hundiré sarékéngwandéndé hundika dé Jisas wa
Mak 12:28-31

34 Wun hundi wandéka di Sadyusi hundi buléhafi re. Rendaka Farisi xékétaka yae di di
wali hérangwanda re.
35 Rendaka dé di wali reta hambuk hundika xékélelakikwa du nak Jisasré huruk-
wexénjoka dé déré angi wakwexéké,
36 “Néma du, méni Godna hundika méni naniré wakwe. Nana hambuk hundimbu méta
néma hundi dé atéfék néma hundiré sarékéngwandé?”
37 Wungi wakwexékéndéka dé déré wa, “Guni guna Néma Du Godka némafwimbu mawuli
yatanguni. Yata guni déré wangut dé guna mawuli, guna hamwinya, guna mawuli
sarékéka dé néma du retandé.
38 Wun hundi néma hundi dé. Atéfék néma hundiré dé sarékéngwandé.
39 Nak néma hundi akwi wungi male dé. Angi dé wa, ‘Guni guni hafuka némafwimbu
mawuli yanguka maki guna nyémayikaka némafwimbu mawuli yatanguni. Yata diré
yikafre hurutanguni.’
40 Wumbére hundi néma hundi dé. Atéfék néma hundiré dé sarékéngwandé. Guni wun
hundi xékéta wandén maki huruta guni Moses wandén hambuk hundi akwi Godna profet
wandan hundika akwi guni xéké.” Wungi dé Jisas wa.

Jisas dé diré wakwexéké, God wasékendén duka
Mak 12:35-37; Luk 20:41-44

41 Farisi yae natafambu hérangwanda téndaka dé Jisas diré wakwexéké,
42 “Guniré yikafre hurundéte God wasékendén du Krais, dé yingi maki du dé? Yingi guni
déka saréké? Dé héna mandéka dé?” Wungi wakwexékéndéka di déré wa, “Dé Devitna
mandéka dé.”

43 Wungi wandaka dé diré wa, “Hanja Krais ané héfambu rehafi yandéka Godna
Hamwinya Devitna mawulimbu wulaaye téndéka Devit dé Kraiska angi wa, ‘Wuna Néma
Du dé.’ Wungi wata dé angi wa:
44 Néma Du God wuna Néma Duré dé wa,
‘Méni néma du reta wuna yika tambambu retaméni.
Remét wuni ména mamaré ména man mombu takatawuni.’
Wungi dé God wa.
45 Devit God wasékendén du Kraiska ‘Wuna Néma Du dé’ nandéka yingi maki dé Krais
Devitna mandéka re? Krais Devitna mandéka reta Devitna néma du akwi dé re, o yingi
maki dé?”
46 Wungi wandéka di Jisasna hundi hasa wanjoka di hurufatiké. Wun nukwa di
déré hundi nawulak akwi wakwexékénjoka di roo. Hukémbu akwi di déka wambula
wakwexékéhambandi.

23

Xékélelakikwa du Farisika akwi dé wa
Mak 12:38-39; Luk 20:45-46

1 Jisas dé déka du akwi, séfélak du takwaka akwi dé hundi wa.
2 Angi dé wa: “Xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi di Moses hanja wandén hambuk
hundika di jémba xékélaki.
3 Xékélakindanka sarékéta guni deka hundi xékéta wandan maki hurutanguni. Huruta
guni di hurundaka maki hurukénguni. Di séfélak hundi wata di wandan maki huruham-
bandi.
4 Du nak séfélak jondu yatandéka nak du yae nawulak xak akwi takandéka maki, Farisi
akwi xékélelakikwa du akwi di hambuk jémba nawulak akwi du takwaka di hwe. Hweta di
diré angi wa, ‘Guni ané hambuk hundi atéfék xékéta wandén maki hurutanguni.’ Wungi
wandaka di wun hundi xékéta wandén maki hurunjoka némafwi jémba di ya. Yandaka di
dika saréfa nahafi yata diré yikafre huruhambandi.
5 Atéfék du takwa diré xéta dika ‘Yikafre du dé’ nandate di mawuli ye. Yata Godna hundi
nawulak nyingambu haaye di wun nyinga deka makambu akwi deka tambambu akwi di
gi. Gitaka di yikafre séményi yoo di deka nukwa wurna wambumbu léki.
6 Di nak du wali hénoo sata di yikafre hafwaka hwakéta du takwana makambu renjoka
di mawuli ye, di xéta deka ximbu haréké ndate. Di Godna hundi buléndaka geré wulaaye
néma duna hafwambu renjoka di mawuli ye.
7 Di du takwa hérangwandéndaka hafwambu yitaka yatakandat du takwa diré xéta angi
wandate di mawuli ye: ‘Nana néma du andé yae. Naniré Godna hundika wakwekwa du
di.’ Wungi wandate di mawuli ye.
8 “Guni wuna du reta guni wungi hurukénguni. Guni atéfék wuna hundika xéka nyama
bandi guni re. Rengut guna nyama bandi gunika yamba wakéndi, ‘Naniré Godna hundika
wakwekwa du di.’ Wungi wakéndi, wuni hafu guniré Godna hundika wakwekwa du
wuni.
9 Anwarmbu rekwa du guna yafa dé natafa male dé. Rendéka guni ané héfambu rekwa
duka ‘Nana yafa dé’ nakénguni.
10 Guna néma du wuni God wasékendén du Krais wuni. Wungi xékélakita guni nak duka,
‘Nana néma du dé’ nakénguni.
11 Guna du nak néma du renjoka mawuli yata dé guna jémba yakwa du retandé.
12 Deka ximbu harékékwa du takwa hukémbu God wandét di baka du takwa retandi.
Deka ximbu harékéhafi yakwa du takwa hukémbu God wandét di néma du takwa retandi.”

Yéna yandakaka dé Jisas hundi wa

13 Wun hundi wataka dé Jisas xékélelakikwa duka akwi, Farisika akwi dé angi wa: “Guni
xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi, xékélakina! Guni yéna yakwa du guni. Séfélak du takwa
Godna hémémbu xakunjoka di mawuli ye. Yandaka guni hundi wanguka xékéta di Godna
hémémbu xakunjoka di hurufatiké. Guni akwi Godna hémémbu yamba xakukénguni.
14 [“Guni xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi, xékélakina! Guni yéna yakwa du guni. Guni
du hiya takwana jondu atéfék guni héra. Hérae guni yéna yata némafwi hundi Godka wa,
nawula du takwa guniré xe guna ximbu haréké ndate. Wungi hurungut némafwi xakéngali
gunimbu xakutandé.]
15 “Guni xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi, xékélakina! Guni yéna yakwa du guni.
Guni afaké yambumbu yita némangumbu yita guni guna hundi xékétekwa du nakéka
guni hwaké. Hwaka xénguka wun du guna jémba yandéte déré wakwenguka dé séfélak

haraki saraki sémbut huru. Hurundén haraki saraki sémbut guna hurungun haraki saraki
sémbutré dé saréké̂ngwandé. Guni akwi dé akwi atéfék haraki hafwaré yitanguni.
16 “Dama hiyandé du dé nak duré yambu wakwenjoka hurufatikéndéka maki, guni du
takwaré yikafre yambu wakwenjoka hurufatikétanguni. Guni xékélakina! Guni angi guni
we, ‘Du nawulak jémba nak yanjoka tempelna ximbu wasékéréké̂ndat, wu baka joo dé.
Hukémbu di mawuli yata wun hundi yatakatandi. Di jémba yanjoka tempelmbu takandan
gol motumbu wasékéréké̂ndat, wu néma joo dé. Wandan maki hurutandi. Hukémbu di
wun hundi yamba yatakakéndi.’
17 Guni wungi wata guni dama hiyandé wangété du guni. Méta joo némafwi joo dé,
tempel dé, o wun tempelmbu rekwa gol dé? Wun gol tempelmbu rehafi yata dé baka gol
xakutandé.
18 Guni angi akwi guni we, ‘Du nawulak jémba nak yanjoka hamwi xiyae Godka
hwendaka jambéna ximbu wasékéréké̂ndat, wu baka joo dé. Hukémbu di mawuli yata
wun hundi yatakatandi. Di jémba nak yanjoka wun jambémbu hwandé hamwina
ximbu wasékéréké̂ndat, wu néma joo dé. Wandan maki hurutandi. Wun hundi yamba
yatakakéndi.’
19 Guni wungi wata guni dama hiyandé du guni. Méta joo némafwi joo dé, Godka
hwendan hamwi dé, o Godka hwendaka hamwi hwandé jambé dé?
20 Hamwi xiyae Godka hwendaka jambé wu Godna dé. Wun jambémbu hwandé
hamwi akwi Godna dé. Du wun jambéna ximbu wasékéréké̂ta di wun jambémbu hwandé
hamwina ximbu akwi di wasékéréké.
21 God tempelmbu dé re. Du tempelna ximbu wasékéréké̂ta di Godna ximbu akwi di
wasékéréké.
22 God déka anwarmbu rekwa getéfambu dé re. Du Godna getéfana ximbu wasékéréké̂ta
di God rendéka jambéna ximbu di wasékéréké. Wungi wasékéréké̂ta di Godna ximbu akwi
wasékéréké.”
23 “Guni xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi, xékélakina! Guni yéna yakwa du guni. Guni
atéfék jondu tamba yétékmbu mune guni també Godka hwe. Wungi hweta guni atéfék
nyaa akwi wungi male guni nak també Godka hwe. Nyaa néma joo yingafwe. Wu yikama
joo dé. Guni wun yikama jooka sarékéta guni Moses wandén hambuk hundimbu rekwa
néma jooka saréké̂hambanguni. Guni nawula du takwaré yikafre huruhambanguni. Guni
nawula du takwaka mawuli yata saréfa nahambanguni. Guni Godka jémba saréké̂hafi
yata guni hurunjoka wangun maki huruhambanguni. Guni guna jondu tamba yétékmbu
mune també Godka hwengut, wu yikafre dé. Wun joo yatakakénguni. Wun yikama joo
huruta guni wayika male wawun némafwi joo akwi huruta guni jémba retanguni.
24 Guni dama hiyandé du dé du nakré yambu wakwenjoka hurufatikétanguni. Guni
yikama joo hurunjoka guni hambukmbu jémba ye. Néma joo hurunjoka guni yike guni
ye. Yike yata ané du maki guni huru. Dé hulingu tuwa sanjoka nyéngwi gumbu hwandéka
xékélake dé héreki. Hérekindéka dé kamel bali gumbu hwandéka xékélakihafi ye dé atéfék
nyéréké.
25 “Guni xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi, xékélakina! Guni yéna yakwa du guni. Guni
aki yakwanyita taku male guni yakwanyi. Také yakwanyihambanguni. Yakwanyihafi
yanguka také haraki dé té. Guni guna séfika male sarékéta guni du takwana séfélak jondu
sélé héranguka guna mawuli haraki dé té, wun akina také haraki tékwangala.
26 Guni Farisi, guni dama hiyandé du guni. Guni aki yakwanyita tale také yakwanyi-
tanguni. Wungi yakwanyingut, taku akwi yikafre yatandé.
27 “Guni xékélelakikwa du, Farisi akwi, xékélakina! Guni yéna yakwa du guni. Guni fusa
réméndan hwandafu maki guni. Du takwa wun hwandafu takumbu di yikafre jondu
taka. Takandaka nawula du takwa xe wun jonduka male sarékéta di wa, ‘Wu yikafre
dé.’ Wungi wata di andéla hwandafumbu hwaakwa hiyandé duna afa haraki jonduka
akwi xékélakihambandi.
28 Guni wungi maki guni. Du takwa guniré xéta di wa, ‘Wu yikafre sémbut hurukwa
du di.’ Wungi wata di xékélakihambandi, guna mawulimbu haraki tékwaka. Xékélakihafi
yandaka guni yéna yata haraki saraki sémbut guni huru.

Hurundan haraki saraki sémbut God diré hasa hwetendékaka dé wa

29 “Guni xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi, xékélakina! Guni yéna yakwa du guni. Godna
profet, nawula yikafre sémbut hurukwa du akwi hanja re hiyandaka réméndaka guni
réméndan hafwambu yikafre jondu taka.
30 Takataka guni wa, ‘Nani nana mandéka rendan nukwa reta, nani, di hurundan maki,
Godna profetré yamba hali xiyakwa.’

31 Wungi wata guni diré xiyandé duna mandéka nanguka guna mawuli deka mawuli
maki dé té.
32 Téndéka di haraki saraki sémbut hurundan maki, guni akwi haraki saraki sémbut mé
guni huru, wun sémbut sukwekéndéte.
33 Guni haraki saraki sémbut hurukwa du guni. Guni du nakré tikwa hambwe maki
reta guni haraki saraki sémbut guni huru. God wandét guni haraki hafwaré yitanguni.
Nak hafwaré yaange yinjoka hurufatikétanguni.
34 "Wuni wawut profet nawulak, xékélelakikwa du nawulak, Godna hundika wakwekwa
du nawulak akwi gunika yatandi. Wuni xékélaki. Di yandat guni nawulakré xiyatanguni.
Nawulakré xiyae mimbu hatekatanguni. Nawulakré guni Godna hundi buléndaka gembu
rami yoombu xiyatanguni. Nawulakré nambwangut, di nak nak téfaré yitandi.
35 Guni wungi hurungut God hurungun haraki saraki sémbut guniré hasa hwetandé.
Hanja guna mandéka séfélak yikafre sémbut hurundé duré di xiya. Tale Kein déka bandi
Abelré dé xiya. Xiyandéka guna mandéka yikafre sémbut hurukwa duka hélék yata di diré
xiya. Xiyae ye di hukémbu Berekiana nyan déka xi Sekaraiaré akwi di xiya. Dé Godna
gena nyéndékmbu téndéka di déré xiya.
36 Mwi hundi wuni guniré we. God hurundan haraki saraki sémbutka sarékéta guni
deka mandékaré hambukmbu hasa hwetandé. Guni ané nukwa rekwa du, hurundan
haraki saraki sémbut guniré hambukmbu hasa hwetandé."

Jisas Jerusalemémbu rekwa du takwaka dé némafwimbu saréfa na

37 Jisas wun hundi wataka angi wa, "Jerusalem, Jerusalem, guni Godna profetré guni
xiya. God wandéka déka profet gunika yindaka guni diré motumbu xiyanguka di hiya.
Gunika wuni saréfa nae. Séra héralén nyanka sarékto reta dika jémba hatiléka maki, wuni
séfélak nukwa guniré yikafre huruta gunika jémba hatinjoka wuni mawuli ye. Mawuli
yawuka guni wunika hélék ye.
38 Mé xéké, hukémbu du nawulak yae guna getéfaré haraki hurutandi. Haraki hurundat
guni wumbu yamba rekénguni. Guna getéfa baka hafwa tétandé.
39 Wuni guniré angi wuni we. Guni wuniré wambula yamba xékénguni. Hukémbu guni
wunika angi watanguni, 'God wandéka dé wun du ya. Nani déka ximbu harékétame.'
Wungi wangut wuni wambula yawut guni wuniré wambula xétanguni." Wungi dé Jisas
wa.

24

Hukétéfi nukwambu xakutekwa jondu
Mak 13:1-37; Luk 21:5-36

1 Jisas tempel yatakataka yinjoka yindéka di déka du déka ya. Yae di déré wa, "Mé xé.
Ané ge yikafre ge dé."
2 Wungi wandaka dé diré wa, "Xéxé, némbuli wun ge yikafre dé. Yikafre moturé
takandaka nani xé. Mwi hundi wuni guniré we. Hukémbu du yae ané geré haraki
hurutandi. Haraki huruta di wunde motu hérae yakisandandat, wun motu nak motu
takumbu yamba hwakéndé."
3 Wun hundi wataka dé Jisas tempel yatakataka ye dé Oliv némburé wari. Wara rendéka
déka du male déka ye di déré wakwexéké, "Naniré mé wa. Yimba nukwa tempelré haraki
hurutandi? Méta joo tale yandét, xétaka angi watame, 'Xéxé, némbuli Jisas wambula
yatendéka nukwa bari yatandé. Yandét ané héfa bari hényitandé.' Yimba nukwa nani
wungi watame?"
4 Wungi wakwexékéndaka dé Jisas wa, "Guni xékélaki natanguni. Xékélaki naata yéna
yakwa duna hundi xékékénguni.
5 Séfélak du yae di guniré yéna yanjoka mawuli yatendakaka wuni wun hundi wuni we.
Yéna yata wuna ximbu wata di nak nak angi watandi, 'Wuni God wasékendén du Krais
wuni.' Wungi wandat séfélak du takwa yéna yandaka hundi xékétandi.
6 Séfélak du waretandi. Warendat nawulak du warendakaka bulétandi. Buléndat xékéta
guni rookénguni. Di wungi hurundat, hukétéfi nukwa bari yamba yakéndé.
7 Nak héfambu rekwa du takwa di nak héfambu rekwa du takwa wali waretandi. Nak
néma duna hém nak néma duna hém wali waretandi. Séfélak héfambu du takwa hénoo
wali re hiyatandi. Séfélak héfambu séfélak nukwa némafwi nono yatandé.
8 Wun xakéngali wu takwa nyan tale héranjoka yikama hangéli hérandaka maki
dé. Détakwa némafwi hangéli hurutendaka maki, hukémbu némafwi xakéngali akwi
xakutandé."
9 "Guni wuna du renguka atéfék héfambu rekwa du takwa gunika hélék yatandi. Yata
guniré hérae hura ye guniré haraki huruta xiyatandi.

10 Wun nukwa séfélak du takwa wunika hu hwetandi. Séfélak du takwa deka du
takwaka hélék yata diré deka mamaka hwetandi.
11 Hukémbu séfélak du yae nak nak yéna yata angi watandi, ‘Wuni Profet wuni.’ Wungi
wata yéna yandat, séfélak du takwa deka hundi xékétandi.
12 Séfélak du takwa séfélak haraki saraki sémbut hurutandi. Huruta di yikafre mawuli
yatakataka di nak du takwaka némafwimbu mawuli yamba yakéndi.
13 Wun nukwa wuna du takwa deka mawulimbu hambuk yata wuna jémba hurundat,
hukémbu God diré hérandét di dé wali jémba retandi, wungi re wungi re.
14 Wuna du takwa atéfék getéfaré yita atéfék héfambu rekwa du takwaré wuna hundi
angi watandi, ‘God néma du reta du takwaka jémba hatitandé.’ Wungi wandat hukémbu
hukétéfi yatekwa nukwa yatandé.” Wungi dé Jisas wa.
15 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Hanja Godna profet nak déka xi Daniel dé
ané hundi hayi: Hukémbu du nak yae Godna tempel nyéndémbu haraki saraki joo nak
takatandé. Takandét tempel haraki ye baka tétandé. Wungi hayindén joo xakundét guni
xétanguni. (Guni ané nyinga xéta ané jooka jémba sarékétanguni.)
16 Xéta wun nukwa guni Judiambu rekwa du takwa guna getéfa yatakataka némburé
bari yaange yitanguni.
17 Wun nukwa hafwambu rekwa du takwa bari yaange yitandi. Deka jondu héranjoka
deka geré wambula yamba yikéndi. Baka yaange yitandi.
18 Yawimbu tékwa du takwa getéfaré wambula ye nukwa wur nawulak akwi yamba
hérakéndi. Bari yaange yitandi.
19 Wun haraki nukwa nyan tékwa takwa, nyangwalka munya hwekwa takwa bari
yaange yinjoka hurufatikétandi. Dika wuni saréfa nae.
20 Wun haraki nukwa yifa yakwa nukwambu yandét, yingi maki ye guni bari yaange
yitanguni? Wun haraki nukwa baka hwa nukwambu yandét, yingi maki ye guni bari
yaange yitanguni? Yitengukaka sarékéta guni Godré watanguni, wun haraki nukwa yifa
yakwa nukwambu akwi baka hwa nukwambu akwi yahafi yandéte.
21 Wun nukwa némafwi xakéngali xakutandé. Wun xakéngali atéfék néma xakré
sarékéngwandétandé. Hanja God atéfék jondu huratakandén nukwa wungi maki xak
nawulak xakuhambandi. Némbuli akwi hukémbu akwi wungi maki xak wambula yamba
xakukéndé.
22 Wun némafwi xakéngali xakundét God dé wasékendén du takwaka saréfa naata wandét
wun xakéngali bari hényitandé. Wungi wahafi yandét atéfék du takwa hiyatandi.”
23 “Wun nukwa du nawulak guniré angi wandat, ‘Ané duré mé xé. God wasékendén du
Krais wumbu dé re.’ Wungi wandat, guni deka hundi yamba xékékénguni. Di yéna di ye.
24 Séfélak yénataka Krais akwi yénataka profet akwi xakutandi. Xaakwa di God
wasékendén du takwaré yéna yanjoka di nak maki nak maki hambuk jémba akwi, hanja
xéhafi yangun hambuk jémba akwi yatandi. Di God wasékendén du takwaré yéna yanjoka
hurufatikétandi.
25 Guniré wuni we, hukémbu xakutekwa jonduka. Hukémbu wun jondu xakundét guni
xéta xékélakita guni deka hundi xékékénguni.”
26 “Du takwa nawulak guniré watandi, ‘Mé xé. God wasékendén du Krais dé du rehafi
hafwambu dé re.’ Wungi wandat, guni wun hafwaré yikénguni. Di guniré watandi, ‘Mé
xé. God wasékendén du Krais wun gekombu dé re.’ Wungi wandat, guni deka hundi
xékékénguni.
27 Wuni Duna Nyan wambula gayawut, atéfék du takwa xétandi. Nyir tulem nandéka
atéfék du takwa xéndaka maki, guni atéfék wuni gayawut xétanguni. Wungi xétengukaka
sarékéta guni deka yénataka hundi xékékénguni.”
28 Wungi wataka dé Jisas ané hundi wa, “Barokwaru jindaka xéta guni xékélaki, hiyandé
hamwi nak rendéka. Wun jooka xékélakinguka maki, guni wawun joo xéta xékélakitanguni,
wuni wambula yatewukaka.”
29 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Wun xakéngali hényindét bari nukwa xéhafi
yandét gan hunyitandé. Hunyindét bafu akwi xéhafi yalét, hunkwari nyirmbu xakritandi.
Xakrindat nyirmbu tékwa atéfék jondu séngéněta yitaka yatakatandi.
30 Yitaka yatakandat, ané héfambu rekwa atéfék du takwa hanja xéhafi yandan hambuk
joo xétandi nyirmbu. Xe wunika xékélakita gératandi. Géraata di wuni Duna Nyanré xétandi.
Wuni némafwi hambuk wali yaata nukwa hanyikwa maki yaata buwimbu re gayawut
xétandi.
31 Xéndat wawut nyirmbu rekwa ensel nak fuli némafwimbu yondét, wuna ensel atéfék
héfambu tékwa getéfaré ye Godna du takwaré hérae hari natafambu takatandi.”
32 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Mika jémba mé saréké. Mi nawulak ganga fiyae
huli ganga hunyalandéka xe guni xékélaki. Hénoo naré yakwa nukwa andé yae.

33 Wun miré xe nukwaka xékélakinguka maki, guni wawun jonduré xe xékélakitanguni.
Wuni bari hari wambula yatawuni. Wungi xékélakitanguni.
34 Mwi hundi wuni guniré we. Ané hém hiyahafi re wawun atéfék jondu xétandi.
35 Nyir héfa akwi hényitandé. Wuna hundi yamba hényiké ndé. Wungi retandé.

Wambula yatendéka nukwaka xékélakihafi yatendakaka dé wa
Luk 17:26-27

36 "Yimba nukwa wambula yatawuni? Ané héfambu rekwa du takwa wun nukwaka
xékélakihambandi. Ensel wun nukwaka xékélakihambandi. Wuni Godna nyan reta wuni
akwi xékélakihambawuni. Wuna yafa dé hafu dé wambula yatewuka nukwaka xékélaki.
37 Hanja Noa rendén nukwa du takwa hurundan maki, wambula yatewuka nukwa du
takwa wungi male hurutandi.
38 Noa rendén nukwa némafwi hwe gwandéhafi yandéka du takwa di Godka sarékéhafi
yata ané héfana jonduka male di saréké. Sarékéta hénoo sata, hulingu sata, takwa héraata,
wungi yandaka dé Noa némafwi gunjambé hurutaka dé wun gunjambéré wulayi.
39 Wunde du takwa Godka sarékéhafi yata némafwi hwe yatendéka nukwaka
sarékéhambandi. Sarékéhafi yandaka némafwi hwe gwandéndéka di hulingu se di atéfék
hiya. Wuni Duna Nyan wambula yatewuka nukwa séfélak du takwa wunde du takwa
hurundan maki, ané héfana jonduka male sarékétandi.
40 Wambula yatewuka nukwa du yéték yawimbu jémba yata témbét, ensel nakré héraata
nakré yatakatandi.
41 Wun nukwa takwa yéték hénoo humbwita rembét, ensel hésiré héraata hésiré
yatakatandi.
42 Di wungi hératendakaka guni wunika jémba haxéta re xétanguni. Wuni guna Néma
Du yatewuka nukwaka xékélakihambanguni. Xékélakihafi yata guni wunika haxéta re
xétanguni.
43 Ané sataku hundi mé jémba xéké. Sélé héraakwa du yatendéka nukwaka gena yafa
xékélakita dé xéndi hwahafi yata haxéta huli rendét, sélé héraakwa du dé déka ge yamba
héréka wulayiké ndé.
44 Wun hundika sarékéta guni wunika haxéta re xétanguni. Guni xékélakihambanguni.
Yimba nukwa wuni Duna Nyan wambula yatawuni? Duna Nyan yatendéka nukwaka
guni angi watanguni, "Dé yamba yaké ndé." Wungi wangun nukwambu male wambula
yatawuni. Wungi yatewukaka sarékéta guni wunika haxéta re xétanguni."

Yikafre jémba yakwa du akwi haraki saraki jémba yakwa du akwi
Luk 12:42-46

45 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: "Yikafre mawuli yata yikafre jémba yakwa
du angi hurutandé. Déka néma du déré angi watandé, 'Méni wuna jémba yakwa duka
hatitaméni. Hatita méni dika hénoo mune hwetaméni, di satendaka nukwambu.' Wungi
wataka yindét dé wungi hatitandé.
46 Hatindét hukémbu déka néma du wambula yae xéta watandé, 'Méni yikafre jémba
méni ya. Wu yikafre dé.' Wungi wandét yikafre jémba yakwa du yikafre mawuli yata
jémba retandé.
47 Déka néma du yandén yikafre jémbaré xéta watandé, 'Méni wambula yatewuka
nukwaka xékélakihafi yata, méni yikafre jémba méni ya. Wu yikafre dé. Némbuli méni
wuna atéfék jonduka jémba hatitaméni.' Wungi watandé.
48 Haraki saraki mawuli yata haraki saraki jémba yakwa du déka mawulimbu angi
watandé, 'Wuna néma du nak getéfaré ye dé bari wambula yamba yaké ndé.'
49 Wungi wataka dé dé wali jémba yakwa duré xiyatandé. Xiyataka dé wangété yandaka
hulingu sakwa du wali reta hénoo sata wangété yandaka hulingu sata dé wangété
yatandé.
50 Wangété yata déka néma duka sarékéhafi yandét, wun nukwa déka néma du wambula
yatandé. Xékélakihafi yatendéka nukwa wambula yatandé.
51 Yae wun jémba yakwa du hurundén haraki saraki sémbutré xe déré hambukmbu
xiyatandé. Xiyaata wandét dé ye yéna yakwa du wali retandé, haraki hafwambu. Wun
hafwambu retekwa du takwa néma hangéli héraata gératandi. Yikafre hafwambu renjoka
mawuli yata di hambukmbu gératandi." Wungi dé Jisas sataku hundi wa.

25

Tamba yéti wayikana takwaka dé Jisas sataku hundi wa

1 Wun hundi wataka dé Jisas angi hundi wa: "Wambula yatewuka nukwa God néma du
reta du takwaka hatitendéka angi dé. Du nak takwa héranjoka dé ya. Yandéka wayikana

takwa tamba yéti deka lam hérae hura di déré xéta hura ye du takwa hérandét hénoo sanjoka di yambumbu yi.
2 Wunde takwa natamba xékélakikwa takwa di. Takwa natamba di wangété takwa di.
3 Wangété takwa di deka lam hura yita di ya xéréké hulingu nawulak akwi hura yihambandi.
4 Hura yihafi yandaka di xékélakikwa takwa deka lam hura yita ya xéréké hulingu nawulak akwi di hura yi.
5 Ye yambumbu rendaka dé takwa hératekwa du bari yahambandé. Yahafi yandéka wunde takwana dama xéndi yandéka di hwa."
6 "Nyéndé gan du nak dé angi némafwimbu wa, 'Mé xé. Takwa hératekwa du andé yae. Guni ye yambumbu déré xe guni hura yatanguni.'
7 Wungi wandéka wun hundi xékétaka di wunde takwa atéfék waréngéna raama di deka lamna wik husoré.
8 Husoréndaka di wangété takwa di xékélakikwa takwaré wa, 'Guni nanika ya xéréké hulingu nawulak mé hwe. Nana lam hiyatandé.'
9 Wungi wandaka di xékélakikwa takwa diré wa, 'Yingafwe! Ané ya xéréké hulingu nawulak male dé té. Nani gunika gu nawulak hwembet, nana lam atéfék hiyatandé. Guni sétoaré sé ye guni nawulak héra.'
10 Wungi wandaka di wun hulingu héranjoka yindaka dé takwa hératekwa du ya. Yandéka di xékélakikwa takwa déré hura ye di hénoo satendaka geré wulayi. Wulayindaka di gena yambu téfi."
11 "Hukémbu wangété takwa yae di wa, 'Néma du, néma du, nanika yambu mé nafwimét bu gwandekwa.'
12 Wungi wandaka dé takwa hératekwa du diré wa, 'Yingafwe. Mwi hundi wuni guniré we. Wuni gunika xékélakihambawuni.' Wungi dé wangété takwaré wa."
13 Wun hundi wataka Jisas dé diré wa, "Wun hundika sarékéta wunika akwi mé saréké. Wambula yatewuka nukwaka guni xékélakihambanguni. Xékélakihafi yata guni wunika haxéta re xétanguni."

Jémba yakwa du hufukéka dé Jisas sataku hundi wa
Luk 19:12-27

14 Wun hundi wataka dé Jisas ané sataku hundi wa: "Wambula yatewuka nukwa God néma du reta du takwaka hatitendéka angi dé. Néma du nak dé nak getéfaré yinjoka déka jémba yakwa duré wandéka yandaka dé diré wa, di déka yéwa hérae wun yéwa wali jémba yandate.
15 Wataka deka hambukéka xékélakita dé dika nak nak yéwa mune hwe. Nakéka dé dumi natamba bangi yéwa hwe (K5,000). Nakéka dé dumi yéték bangi yéwa hwe (K2,000). Nakéka dé dumi natafa bangi yéwa hwe (K1,000). Wungi hwetaka dé yi.
16 Yindéka bangi natamba yéwa hérandé du bari ye wun yéwambu jémba ye dé yéwa nawulak akwi héra.
17 Bangi yéték yéwa hérandé du dé akwi wun yéwambu jémba ye dé yéwa nawulak akwi héra.
18 Bangi natafa yéwa hérandé du dé wun yéwambu jémba yahambandé. Dé hari wun yéwa wekwa xae dé rémétaka.
19 "Hukémbu séfélak bafu yindéka dé néma du wambula ya, déka jémba yakwa duka. Yae dé dika hwendén yéwaka dé di wali hundi bulé.
20 Buléndéka dé bangi natamba yéwa hérandé du wun yéwa hura yae hweta dé wa, 'Néma du, méni wunika bangi natamba yéwa méni hwe. Némbuli mé xé. Wun yéwambu jémba ye wuni bangi natamba akwi héra.'
21 Wungi wataka bangi tamba yéték yéwa hwendéka dé déka néma du wa, 'Méni yikafre jémba yakwa du méni. Mawuli yawuka makimbu méni jémba ya. Méni yikama jooka méni jémba hati. Hatimékaka wawut méni séfélak jonduka néma du retaméni. Méni wuni wali reta, ani yikafre mawuli yata jémba retaani.'
22 "Dé wungi wandéka dé bangi yéték yéwa hérandé du yae dé wa, 'Néma du, méni wunika bangi yéték yéwa méni hwe. Némbuli mé xé. Wun yéwambu jémba ye wuni bangi yéték yéwa akwi héra.'
23 Wungi wataka bangi yétiyéti yéwa (4,000) hwendéka dé déka néma du wa, 'Méni yikafre jémba yakwa du méni. Mawuli yawuka makimbu méni jémba ya. Méni yikama jooka méni jémba hati. Hatiméka wuni wawut méni séfélak jonduka néma du retaméni. Méni wuni wali reta, ani yikafre mawuli yata jémba retaani.'

24 “Dé wungi wandéka dé bangi natafa yéwa hérandé du yae dé wa, ‘Néma du, wuni ménika wuni xékélaki. Méni du takwaka saréfa nahafiméni. Méni sehafi yamén yawimbu méni hénoo hérae. Méni jémba yahafi yamén héfambu méni jondu hérae.
25 Wuni ménika roota wuni héfambu wekwa xae ména yéwa rémé. Wambula hérae wuni ména yéwa ménika wuni hura ya. Mé héra.’
26 Wungi wandéka dé néma du déka wa, ‘Méni haraki sémbut huruta jémba yahafi du méni. Méni wunika angi méni saréké. Wuni du takwaka saréfa nahafiwuni. Wuni sehafi yawun yawimbu wuni hénoo hérae. Wuni jémba yahafi yawun héfambu wuni jondu hérae.
27 Wungi sarékéta métaka méni wuna yéwa hura ye yéwa takandaka gembu takahafi ya? Méni wumbu takamét wuni wambula yae wun yéwa héraata yéwa nawulak akwi hératawuni.’
28 Wungi wataka dé jémba yakwa du nakré wa, ‘Guni déka hwewun yéwa hérae guni bangi tamba yéti yéwa hérandé duka hwetaméni.
29 Wuni jondu hérandé duka hwewut, dé séfélak jondu hératandé. Du nak joo hérahafi yandét, wuni déka takandén joo hérawut dé baka retandé.”
30 Wumba haraki saraki jémba yandé duré hérae hafwaré yakisangwandétanguni. Yakisangwandéngut dé halékingambu retandé. Wun hafwambu retekwa du takwa néma hangéli héraata némbi tita gératandi.’ Wungi dé néma du wa.”

Jisas néma du reta hurundan sémbut hasa hwetendékaka dé wa

31 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Hukémbu Duna Nyan némafwi hambuk héraata nukwa hanyikwa maki hanyita yatandé, déka ensel wali. Yae dé yikafre male jambémbu néma du retandé.
32 Dé wandét ané héfambu rekwa atéfék du takwa déka makambu hérangwandéndat dé diré xarémonitandé, sipsip balika hatikwa du xarémonindéka maki. Sipsip balika hatikwa du dé jémba yata sipsip bali meme bali xarémonindéka di sipsip bali nak hafwaré yindaka di meme bali nak hafwaré di yi.
33 Wungi xarémonindét di sipsip bali déka yika tambambu téndat, di meme bali déka aki tambambu tétandi.
34 Téndat wun néma du déka yika tambambu tétekwa du takwaka angi watandé, ‘Wuna yafa God guniré dé yikafre huru. Hanja ané hafwa huratakataka dé guna jémba retenguka hafwa dé jémba huru. Némbuli wun hafwaré sa guni wulayi.
35 Hanja wuni hénoo wali rewuka guni wunika hénoo hwe. Hulinguka hiyawuka guni wunika hulingu hwe. Wuni nak téfambu yawuka guni wunika xékélakihafi yata wuniré yikafre huruta guna geré hura yi.
36 Wuni nukwa wur yike baka téwuka guni wunika nukwa wur hwenguka wuni naki. Wuni bar hiyawuka guni wuniré yikafre huru. Wuni séndé gembu hwawuka guni yae guni wuniré xé. Wungi hurungunka némbuli yikafre hafwambu jémba retanguni.’
37 “Wungi wandét yikafre sémbut hurukwa du takwa angi watandi, ‘Néma Du, yinga nukwa méni hénoo wali reméka nani ménika hénoo hwe? Yinga nukwa méni hulinguka hiyaméka nani ménika hulingu hwe?
38 Yinga nukwa méni nak téfambu yaméka nani méniré nana geré hura yi? Yinga nukwa méni nukwa wur yike baka téméka nani ménika nukwa wur hwe?
39 Yinga nukwa méni bar hiyaméka nani méniré yikafre huru? Yinga nukwa méni séndé gembu hwaméka nani méniré xénjoka yi?’
40 Wungi wakwexékéndat dé néma du dika angi watandé, ‘Mwi hundi wuni guniré we. Guni wuna hundika xékékwa baka du takwa nakéka yikafre huruta guni wunika akwi yikafre guni huru.’
41 “Wungi wataka dé déka aki tambambu tétekwa du takwaka angi watandé, ‘God gunika hu wundé hwendé. Némbuli guni wuniré yatakataka ya yanékwa hafwaré yitanguni. Wun ya yamba hiyakéndé. Hanja God wun hafwa hurataka dé wa, Satan déka du wali wun haraki hafwambu rendate. Wandén hafwaré yitanguni.
42 Hanja wuni hénoo wali rewuka guni wunika hénoo hwehambanguni. Hulinguka hiyawuka guni wunika hulingu hwehambanguni.
43 Wuni nak téfambu yawuka guni wuniré guna geré harihambanguni. Wuni nukwa wur yike baka téwuka guni wunika nukwa wur hwehambanguni. Wuni bar hiyawuka, séndé gembu akwi hwawuka guni wunika yae xéhambanguni.’
44 “Wungi wandét di akwi watandi, ‘Néma Du, yinga nukwa méni hénoo hulinguka hiyaméka xe nani ménika hénoo hulingu hwehafi ya? Yinga nukwa méni nak téfambu yaméka, nukwa wur yike baka téméka, méni bar hiyaméka, séndé gembu hwaméka, xe nani méniré yikafre huruhafi ya?’

45 Wungi wandat néma du dika angi watandé: ‘Mwi hundi wuni guniré we. Guni wuna
hundi xékékwa baka du takwa nakéka yikafre huruhafi yata guni wunika akwi yikafre
huruhafi ya. Dika hu hweta wunika akwi guni hu hwe.’
46 “Dé wungi wandét di haraki hafwaré yitandi. Ye némafwi hangéli héraata di wumbu
retandi, wungi re wungi re. Di rendat di yikafre sémbut hurundé du takwa yikafre getéfaré
ye wungi re wungi re jémba retandi.” Wungi dé Jisas wa.

26

Néma du Jisasré xiyanjoka di hundi gi
Mak 14:1-2; Luk 22:1-2

1 Jisas wun hundi wataka dé déka duré ané hundi wa.
2 “Guni xékélaki. Nukwa yéték male re nani Juda Pasovana hénoo humbwe satame. Wun
nukwa di Duna Nyanré wuna mamaka hwendat di wuniré xiyae mimbu hatekatandi.”
Wungi dé diré wa.
3 Wun nukwa prisna néma du akwi, getéfana néma du akwi ye atéfék prisna néma duna
néma gembu hérangwanda di re. Wun néma duna xi Kaiafas dé.
4 Reta hundi di bulé, di nakélak ye Jisasré huluke xiyanjoka. Buléta wungi hurunjoka
di hundi gi.
5 Reta di angi wa, “Déré xiyatame. Némafwi hénoo humbwe satembeka nukwa déré
yamba hulukikéme. Némbuli séfélak du takwa wun hénoo sanjoka ané getéfaré di ya.
Némbuli nani Jisasré hulukimbet, di mawuli wita naniré haraki hurutandi. Di yindat nani
déré huluke xiyatame.” Wungi di wa.

Takwa hési lé yikafre yama xaakwa hulingu Jisasna anéngambambu bleké
Mak 14:3-9; Luk 7:37-38; Jon 12:1-8

6 Jisas Jerusalem yatakataka dé Betaniré yi. Ye xaakwa dé hanja walisufu hurundé du
déka xi Saimon déka gembu dé re.
7 Di hénoo sata rendaka lé takwa hési motumbu yatakandan yikama andé hura ya. Wun
andémbu yikafre yama xaakwa hulingu dé té. Du wun hulingu héranjoka séfélak yéwa
hwetandi. Wule takwa yae lé Jisas rendénmbu téta lé déka anéngambambu wun hulingu
bleké.
8 Blekéléka di Jisasna du xe di rékambambu wa. Wata di wa, “Métaka lé wun hulingu
baka bleké?
9 Wun hulingu wu yikafre hulingu dé. Lé wun hulingu hwetaka séfélak yéwa hérae
jambangwe du takwaka hwelét, wu yikafre dé.”
10 Jisas deka hundi xékétaka dé diré wa, “Métaka guni wule takwaka haraki hundi we?
Wungi wakénguni. Lé yikafre joo lé huru, wunika.
11 Jambangwe du takwa di guni wali retandi, wungi re wungi re. Guni dika mawuli
yata dika yikafre hurutanguni. Wuni guni wali wungi re wungi re yamba rekéwuni.
12 Wule takwa wuni hiyawut wekwambu rémétendakaka sarékéta lé wun hulingu wuna
séfimbu bleké.” Wungi wata dé Juda fusa réméndaka sémbutka dé wa.
13 Wataka dé diré angi wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Hukémbu di wuna hundi atéfék
héfambu wata ale takwa hurulén jooka akwi watandi. Wata léka sarékétandi.” Wungi dé
diré wa.

Judas Jisasré mama duka hwenjoka dé bulé
Mak 14:10-11; Luk 22:3-6

14 Wun nukwa dé Jisasna du nak déka xi Judas Iskariot dé prisna néma duka yi.
15 Ye dé diré wa, “Guni wunika méta hwengut wuni Jisasré gunika hwetawuni?” Wungi
wandéka di déka bangi hufuk yéwa (K30) hwe.
16 Hwendaka ye dé Jisasré dika hwetendékaka dé saréké. Sarékéta dé wun jooka buléhafi
yata déré hwetendéka yambuka dé hwaké.

Jisas déka du wali di Pasovana hénoo sa
Mak 14:12-21; Luk 22:7-13

17 Pasovana hénoo humbwe sa nukwa di Juda yis takahafi yandan bret male di sa. Wun
nukwa yandéka yis takahafi yandan bret tale humbwindan nukwa Jisasna du déka yae
di wa, “Yimbu reta Pasovana hénoo humbwe sambete méni we?”
18 Wungi wandaka dé wa, “Guni Jerusalemré wulaaye hanja wawun duré xe déré
watanguni, ‘Nana wakwekwa du angi dé wa, Wuni hiyatewuka nukwa andé yae. Wuni
wuna du wali ména gembu Pasovana hénoo satame.’ Wungi watanguni, déré.”
19 Wungi wandéka di Jisasna du wandén maki ye di hénoo humbwi.

20 Nukwa nandindéka dé Jisas yae déka du tamba atéfék ye man yéték wungi di wali
reta di hénoo sa.
21 Sata dé diré wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Nani wali rekwa du nak wuniré wuna
mamaka hwetandé.”
22 Wungi wandéka xékétaka di biya mawuli xak yandéka waréngéna di nak nak déré
wakwexéké, “Néma Du, wu wunika méni we, o héndéka?”
23 Wungi wakwexékéndaka dé wa, “Wuni wali andémbu tékwa gumbu bret husan-
datekwa du wuniré mamaka hwetandé.
24 Wuni Duna Nyan hiyatawuni. Godna nyingambu hiyatewukaka hanjambu di hundi
hayi. Hiyawut haraki saraki xakéngali xakutandé, wuniré mamaka hwetekwa duka. Wun
duré déka ayiwa hérahafi yalét, wu yikafre dé.”
25 Wungi wandéka dé Jisasré mamaka hwetekwa du Judas dé wa, “Néma du, wu wunika
méni we, o yingi maki dé?” Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Xéxé. Méni hafu wundé
wamé.” Wungi dé Jisas wa.

Jisas dé déka duka bret akwi wain hulingu akwi dé hwe
Mak 14:22-25; Luk 22:17-20; 1 Kor 11:23-25

26 Jisas déka du wali hénoo sata reta dé bret hérae dé Godka diména nataka bret fukae
dé déka duka hweta dé wa, “Guni mé hérae sa. Ané wuna séfi dé.”
27 Wungi wataka dé wain hulingu téndé hanyandé nak hérae dé Godka diména nataka
dé déka duka hweta dé wa, “Guni atéfék ané wain hulingu mé hérae sa.
28 Ané wuna nyéki dé. Di wuniré xiyandat wuna nyéki bleké ndét guni xéta
xékélakitanguni, God du takwaré yikafre hurunjoka wasékéréké ndén hundi mwi hundi
yandéka. Wuna nyéki bleké ndét God séfélak du takwa hurundan haraki saraki sémbut
yakwanyitandé.
29 Guniré wuni we. Ané héfambu wayika reta wuni wain hulingu wambula yamba
sakéwuni. Hukémbu wuna yafa God du takwaka néma du rendét, nani déka getéfambu dé
wali reta wuni guni wali huli wain hulingu satawuni.”
30 Wun hundi wandéka di Godna nyingambu rekwa gwar wataka raama gwande di
Oliv némburé wari.

Jisas dé wa, Pita déka hu hwetendékaka
Mak 14:27-31; Luk 22:31-34

31 Di yambumbu yita dé Jisas déka duré wa, “Némbuli gan guni atéfék wunika hu hweta
yaange yitanguni. Wungi wuni xékélaki. Yaange yitengukaka Godna nyingambu angi dé
wa: Wuni sipsip balika hatikwa duré xiyawut, di sipsip bali yaange yitandi.
32 Wun hundi wandéka maki yaange yingut, wuni hiyatawuni. Hiyae hukémbu
wambula raama wuni Galiliré tale yitawuni. Yiwut guni hukémbu yatanguni.”
33 Wungi wandéka dé Pita déré wa, “Wuni ménika yamba hu hwekéwuni. Wuni yamba
yaange yikéwuni. Nawulak du ménika hu hweta yaange yindat, wuni wungi yamba
yikéwuni.”
34 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Mwi hundi wuni méniré we. Némbuli gan séra wahafi
yandét, méni yambu hufuk angi wataméni, ‘Wuni Jisaska xékélakihambawuni.’ Wungi
wamét séra watandé.”
35 Wungi wandéka dé Pita wa, “Yingafwe. Wungi yamba wakéwuni. Wuni méni wali
hiyanjoka yamba rookéwuni. Wungi yamba wakéwuni.” Wungi wandéka Jisasna du atéfék
wungi male di wa.

Jisas dé Godka wa, Getsemanimbu
Mak 14:32-42; Luk 22:40-46

36 Wun hundi wataka Jisas déka du wali wungi di hafwa nakré wulayi. Wun hafwana
xi Getsemani dé. Wumbu téta dé diré wa, “Guni ambu re. Wuni ye God wali hundi
bulétawuni.”
37 Wungi wataka dé Pita, Sebedina nyan yétékré hura di yi. Yindaka dé déka biya
mawuli némafwi xak yandéka dé xékélaki.
38 Xékélakita dé diré wa, “Wuna biya mawuli xak yandéka hiyawata wuni huru. Guni
ambu retanguni. Xéndi hwakénguni.”
39 Wungi wandéka di rendaka dé yalefu ye héfambu xakre hwaata dé Godka wa, “Wuna
yafa, hurutéméka yambu rendét, ané wunika yaakwa hanyandé mé héreki. Wungi
ménika wuni we. Méni wuna mawuli yawukangalambu yamba hurukéméni. Méni mawuli
yamékangalambu hurutaméni.”

40 Wun hundi wataka dé déka duka wambula ye dé xé, di xéndi hwandaka. Xe dé
diré sérkena dé Pitaré wa, “Yingi maki dé? Guni yikama nukwa wuni wali renjoka guni
hurufatiké. Métaka guni xéndi hwae?
41 Guni xéndi hwahafi reta jémba sarékéta Godka mé wa, guniré hurukwexé haraki joo
yandémboka. Wuni xékélaki. Guni huli renjoka mawuli yanguka guna séfi hambuk yahafi
yandéka guni xéndi hwae.”
42 Wungi wataka wambula diré yatakataka yalefu ye dé Godka angi wa, “Wuna
yafa, wunika yatekwa haraki hanyandé wunika yandét, yamba talékakéwuni. Wun
hanyandémbu satawuni. Méni mawuli yamékangalambu hurutaméni.”
43 Wungi wataka déka duka wambula ye dé xé, di wambula xéndi hwandaka. Deka
dama xak yandéka di xéndi hwa.
44 Déka duré wambula yatakataka ye dé Godka wambula wa. Tale Godka wandén maki
dé wambula wa.
45 Wataka déka duka wambula yae diré sérkenéta dé wa, “Yingi maki dé? Métaka guni
xéndi male hwae? Mé xéké. Wuni Duna Nyan wuniré haraki saraki sémbut hurukwa duka
hwetendéka nukwa andé yae.
46 Sé raméngut yikwa. Mé xé. Wuniré mamaka hwetekwa du andé yae.”

Judas dé Jisasré mamaka hwe
Mak 14:43-50; Luk 22:47-53

47 Jisas wata téndéka dé déka du nak Judas ya. Séfélak du di xi warendaka yar akwi
bangi akwi hura di dé wali ya. Prisna néma du akwi, Israelna getéfana néma du akwi
wungi wandaka di ya.
48 Jisasré mamaka hwetekwa du Judas dé Jisasré hulukitekwa duré wa, “Wuni du nakré
tamaruwut, wun du Jisas dé. Guni déré mé huluki.”
49 Judas Jisaska bari yae dé wa, “Néma du, diména!” Wungi wataka dé déré tamaru.
50 Tamarundéka dé Jisas déré wa, “Nyayika, méni mena mawuli yamékangalambu yamén
joo mé huru.” Wungi wandéka di déka yae déré huluki.
51 Hulukindaka dé Jisas wali téndé du nak xi warendaka yar hafute dé prisna néma
duna jémba yakwa duré xiyae déka waan xatékéndéka dé xakri.
52 Xakrindéka dé Jisas déré wa, “Ména yar mé lakwa, déka wurmbu. Du nak xi
warendaka yarmbu du xiyandét nak du déré xi warendaka yarmbu xiyatandé. Xiyandét
dé hiyatandé.
53 Wuni mawuli yata wuna yafaré wawut dé bari wandét déka séfélak séfélak ensel yae
wuniré yikafre hurutandi. Wun jooka méni xékélakihambaméni wana?
54 Hanja du nawulak Godna nyingambu di hayi, nak du yae wuniré huluke hura ye
xiyatendakaka. Wuna yafa wuniré yikafre hurundéte wawut, hayindan hundi mwi
hundi yamba xakuténdé. Wuni wuna yafaré wahafi yawut, wun hundi mwi hundi
xakutandé.”
55 Wun hundi wataka dé Jisas déré hulukinjoka yandé duré wa, “Guni wuniré
hulukinjoka yata métaka guni xi warendaka yar akwi bangi akwi hura ya? Guni sélé
héraakwa duré xiyanjoka guni wun joo hura ya, o yingi maki dé? Séfélak nukwa wuni
tempelmbu reta wuni du takwaré Godna hundika wakwe. Wumbu rewuka guni wuniré
hulukihambanguni.
56 Wuniré hurunguka jooka hanja du nawulak Godna nyingambu di hayi. Hayindaka
némbuli deka hundi mwi hundi dé ya.” Wungi wandéka déka du atéfék déré yatakataka di
yaange yi.

Jisas Israelna néma duna makambu dé té
Mak 14:53-65; Jon 18:12-13, 19-24

57 Jisasré hulukindé du di déré hura yi Kaiafasna geré. Kaiafas dé atéfék prisna néma du
dé. Xékélelakikwa du akwi, Israelna getéfana néma du akwi Kaiafasna gembu hérangwanda
rendaka di Jisasré wun geré hura yi.
58 Yindaka dé Pita Jisasna hukémbu ye dé afakémbu té. Téta dé xé Jisasré hulukindé
du déré hura wun gembu wulayindaka. Xe dé gélindu wali hafwambu dé re. Jisasré
yatendakangala xénjoka dé re.
59 Prisna néma du akwi, Israelna atéfék néma du akwi di Jisasré xiyanjoka di mawuli ya.
Yata di wa, “Jisas hurundén haraki saraki sémbutka héndé wate, nani déré duna makambu
takanjoka?” Wungi wata di yénataka hundi xékénjoka di mawuli ya.
60 Yata wandaka di séfélak yéna yakwa du yae di Jisas hurundén sémbutka wa. Wandaka
néma du di wungina hundi xékéhambandi. Xékéhafi yandaka bér du yéték ya.
61 Yae bér wa, “Wun du angi dé wa, ‘Wuni tempelré glarétawuni. Glarétaka nukwa hufuk
yindét wuni wambula totawuni.’ Wungi dé wa.”

62 Wun hundi wambéka dé prisna néma du raama téta dé Jisasré wa, “Métaka méni bérka
hundika hasa wahafi ye? Bérka hundi yingi maki dé?”
63 Wungi wandéka Jisas hundi nawulak buléhambandé. Buléhafi yandéka dé prisna
néma du déré wa, “Wuni wungi rekwa Godna ximbu wata wuni we, méni wuniré mwi
hundi wamété. Méni God wasékendén du Krais méni, o yingi maki dé? Méni Godna nyan
méni, o yingafwe?”
64 Wun hundi wandéka dé wa, “Xéxé. Wundé wami. Ané hundi guniré atéfék wuni
we. Hukémbu guni xétanguni, wuni Duna Nyan néma du reta némafwi hambuk yakwa du
Godna yika tambambu re buwi wali nyirmbu gayawut.”
65 Jisas wungi wandéka dé prisna néma du mawuli wita dé déka nukwa wur léngaata dé
wa, “Dé wungi wata dé Godka haraki hundi we. Guni déka hundi guni xéké. Wu haraki
hundi dé. Nak duré yamba wakwexékékéme, hurundén sémbutka.
66 Yingi guni wa déka?” Wungi wandéka di wa, “Dé haraki saraki joo dé huru. Métaka
hiyandé.”
67 Wun hundi wataka Jisasna saawimbu simbar séxandaka di nawulak déré tambambu
xiya.
68 Xiyaata déré haraki hundi wata di wa, “Méni God wasékendén du Krais, héndé méniré
xiyae?” Wungi di wa.

Pita dé wa, “Wuni Jisaska xékélakihambawuni”
Mak 14:66-72; Luk 22:55-62; Jon 18:16-18, 25-27

69 Pita hafwambu dé re. Geka séndé gisangwandéndanmbu dé re. Rendéka lé wun
gembu jémba yakwa takwa hési yae lé déré wa, “Méni akwi wun Galilimbu yandé du Jisas
wali méni té.”
70 Wungi waléka dé Pita wumbu rekwa du takwana makambu téta dé wa, “Yingafwe.
Wuni wanyéka hundika yike wuni ye.”
71 Wungi wataka gwande dé yambumbu re. Rendéka jémba yakwa takwa hési akwi
déré xéta lé lé wali téndé du takwaré wa, “Ané du Nasaretna du Jisas wali dé té.”
72 Wungi waléka dé hambukmbu wa, “Yingafwe. Wun duka xékélakihambawuni. Mwi
hundi wuni we.”
73 Wungi wandéka hukémbu di wumbu téndé du nawulak déka yae di wa, “Galilimbu
yandé du hundi buléndaka maki méni hundi bulé. Méni akwi Galilimbu yandé du méni.
Méni Jisasna du nak méni. Wu mwi hundi dé.”
74 Wungi wandaka dé Pita diré hambukmbu wa, “Yingafwe. Wun duka
xékélakihambawuni. Mwi hundi wuni we. Mwi hundi wahafi yawut, God wuniré
xiyatandé.” Wungi wandéka dé séra wa.
75 Wandéka dé Jisas déré wandén hundika dé saréké. Tale Jisas dé wa, “Wuni xékélaki.
Séra wahafi yandét méni yambu hufuk angi wataméni, ‘Wuni déka xékélakihambawuni.’
Wungi wamét séra watandé.” Wun hundika sarékéta Pita gwande némafwimbu saréfa
naata dé géra, dé Jisaska hu hwendénka.

27

Pailatka di Jisasré hura yi

1 Xitélakéndéka di prisna néma du, Israelna getéfana néma du wungi di hundi gi, Jisasré
xiyanjoka.
2 Hundi gita déré yoombu giya di Romna néma du Pailatka di déré hura yi.

Judas dé hiya

3 Jisasré mamaka hwendé du Judas dé hundi xéké, di Jisasré xiyanjoka hundi buléndaka.
Xékétaka dé nak mawuli xékéta prisna néma du, Israelna getéfana néma du wungi rendaka
dé dika wambula yi. Ye dé déka hwendan yéwa dika wambula hwe.
4 Hweta dé wa, “Wuni haraki wuni huru. Wuni haraki sémbut huruhafi duré wuni déka
mama duka hwe. Hwewuka di déré xiyandat dé hiyatandé.” Wungi wandéka di wa, “Nana
jémba yingafwe. Ména jémba dé.”
5 Wungi wandaka dé wun yéwa tempelmbu yakisolotaka dé yi. Ye dé dé hafuré yoombu
xalétéka dé hiya.
6 Prisna néma du yakisolondén yéwa héraata di wa, “Ané duré xiyandat déka nyéki
bleké ndéte hwemben yéwa dé. Ané yéwa tempelmbu rekwa yéwa wali takata Moses
wandén hambuk hundika hu hwetame. Wun yéwa wali yamba takakéme.”
7 Wungi hundi bulétaka di wun yéwa hwetaka di aki yatakakwa duna héfa héra. Hérae
di wa, “Nak téfambu yandé du takwa nana getéfambu hiyandat, nani diré ané héfambu
rémétame.”

8 Wungi wataka wungi hurundaka du takwa wun héfaka ye di angi wa, “Nyéki héfa dé.”
Némbuli akwi wun héfaka wungi nani we.
9 Prisna néma du wungi hurundaka dé profet Jeremaia hayindén hundi mwi hundi
dé ya. Jeremaia Godna nyingambu angi dé hayi: “Israelna du takwa angi di wa, ‘Déré
hératame. Bangi hufuk yéwa (30) hwetaka nani déré hératame.’
10 Wungi wataka di wun yéwa aki yatakakwa duka hwetaka déka héfa di héra. Néma
Du God wuniré dé wa, wuni wungi huruwute.” Wungi dé Jeremaia hayi.

Jisas Pailatna makambu dé té
Mak 15:2-15; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16

11 Jisasré hura yindaka dé Romna néma du Pailatna makambu té. Téndéka dé Pailat
déré wakwexéké, “Méni Judana néma du o yingafwe?” Wungi wakwexékéndéka dé Jisas
wa, “Xéxé. Méni hafu wundé wami.”
12 Wungi wandéka di prisna néma du akwi, Israelna getéfana néma du akwi di yénataka
hundi wa, Jisas hurundén sémbutka. Jisas wun haraki sémbut huruhambandé. Di
déka yénataka hundi wandaka dé deka hundi hasa wahambandé. Hundi nawulak
buléhambandé.
13 Buléhafi yandéka dé Pailat déré wa, “Méni ménika wandaka atéfék hundi nawulak méni
xéké, o yingi maki dé? Métaka méni hundi buléhafi té?”
14 Wungi wandéka dé Pailatré hundi nawulak wahambandé. Wahafi yandéka dé Pailat
saré waréké.
15 Atéfék héki hwari Pasova hénoo sa nukwa dé Romna néma du séndé gembu hwaakwa
du nakré wandéka dé séndé ge yatakataka gwande dé jémba yi. Jerusalemémbu rekwa du
takwa deka mawuli sarékémbu Romna néma duré wandaka dé mawuli yandaka duré
wandéka dé séndé ge yatakataka gwande dé jémba yi.
16 Wun nukwa haraki saraki sémbut hurundé du nak séndé gembu dé hwa. Déka xi
Barabas dé. Séfélak du takwa déka di xékélaki.
17-18 Pailat dé xékélaki. Jisas haraki sémbut nawulak huruhambandé. Séfélak du takwa
Jisaska mawuli yandaka di prisna néma du haraki mawuli di Jisasré gitaka hura ya déka.
Wungi xékélakita déka mawulimbu dé wa, “Wafewana ambu hérangwanda tékwa du takwa
Jisaska mawuli yatandi, o yingi wana?” Wungi wata dé wunde du takwaré wa, “Yingi
maki guni mawuli ye? Héndéré wawut dé jémba yitandé? Barabasré wawut dé séndé
ge yatakataka gwande jémba yitandé, o Jisasré wawut dé jémba yitandé? Wun du Jisas
nawulak du angi di wa, dé God wasékendén du Krais dé.”
19 Pailat hundi xékéndéka hafwambu rendéka lé déka takwa hundi déka takata lé wa,
“Méni wun yikafre sémbut hurukwa duré haraki hurukéméni. Gan hwae wuni déka janji
hwa. Janji hwae némafwi xak wuni héra.” Wungi lé wa.
20 Prisna néma du akwi, Israelna getéfana néma du akwi wungi di wumbu téndé du
takwaré wa, di Pailatré wandat dé wandét Barabas séndé ge yatakataka gwande jémba
yindét di Jisasré xiyandate.
21 Wungi wandaka dé néma du Pailat diré wambula dé wakwexéké, “Ambére duka yingi
guni saréké? Héndéré wawut dé gunika gwande jémba yitandé?” Wungi wandéka di wa,
“Barabas.”
22 Wungi wandaka dé Pailat wa, “Krais nandaka du Jisasré yingi maki yatawuni?”
Wungi wakwexékéndéka di atéfék wa, “Déré xiyae mimbu mé hateka.”
23 Wungi wandaka dé wa, “Métaka we? Méta haraki joo dé huru.” Wungi wandéka di
hambukmbu wa, “Déré xiyae mimbu mé hateka.”
24 Di wungi wandaka dé Pailat déka mawulimbu wa, “Di wuna hundi xékéhambandi.
Wuni deka hundi xékéhafi yawut, di waretandi.” Wungi wataka dé hulingu nawulak
hérae dé atéfék du takwana makambu téta déka tamba yakwanyi. Yakwanyita dé wa,
“Wuni guna makambu tamba wuni yakwanyi, guni xéta angi xékélakingute. Wuni ané
duré xiyanjoka hélék wuni ye. Guni déré xiyangut, wu guna jémba dé. Wuna jémba
yingafwe.”
25 Wungi wandéka di wumbu téndé du takwa wa, “Nani xéké. Dé hiyandéte nani mawuli
ye. God wun jooka ‘Haraki saraki joo dé’ naata dé naniré nana nyangwalré akwi hasa
xiyatandé.”
26 Wungi wandaka dé Pailat wa, Barabas séndé ge yatakataka gwande jémba yindéte.
Wataka déka xi warekwa duré dé wa, di Jisasré rami yoombu hambukmbu xiyataka déré
xiyae mimbu hatekandate.

Xi warekwa du wangita di Jisaska haraki hundi wa
Mak 15:16-20

27 Pailatna xi warekwa du di déka néma geré di Jisasré hura yi. Hura yindaka di atéfék
xi warekwa du di dé téndénmbu hérangwandé.
28 Hérangwanda di déka nukwa wur lafitaka néma duna waka nukwa wur sandataka.
29 Sandatakataka di rami yoo nak hérae néma du husandandakangala gootuwa di déka
anéngambambu sandataka. Sandatakataka bangi nak hérae di déka yika tambambu taka.
Take déka hwati se wangita haraki hundi wata di wa, “Diména, Judana néma du.”
30 Wungi wata déré simbar séxaata di wun bangi hérae di déka anéngambambu séfélak
yambu xiya.
31 Wungi hurutaka di sandandan waka nukwa wur lafitaka di déka nukwa wur
sandataka. Sandatakataka déré xiyae mimbu hatekanjoka di déré hura yi.

Jisasré di xiyae mimbu hateka
Mak 15:22-32; Luk 23:33-43; Jon 19:17-24

32 Yambumbu yita di xi warekwa du Sairinimbu yandé du déka xi Saimonré di xé. Xe
di déré wa, dé Jisasré xiyae hatekatendaka mi yatandéte.
33 Wandaka yatandéka ye di Golgota nandaka hafwa xaku. Wun Judana hundi. Mo
hundi angi dé Anéngambana Afa.
34 Wara di marasin wali yandan wain hulingu Jisaska hwe, dé se némafwi hangéli
hérahafi yandéte. Hwendaka dé sakwexétaka dé sahambandé.
35 Sahafi yandéka di déré xiyae mimbu hateka. Xiyae mimbu hatekataka di reta déka
nukwa wur muninjoka di deka xi haaye wurmbu lakwataka hérae di nak duna xi xé.
Xétaka wun du Jisasna nukwa wur dé héra.
36 Hérandéka di wun hafwambu Jisaska hate re.
37 Jisasré xiyae hatekandan mimbu di Pailat hayindén nyinga taka. Pailat dé Jisasré
xiyandanéna moka dé angi hayi: “Ané Judana néma du Jisas dé.”
38 Jisasré xiyae mimbu hatekataka di yarmbu xiyaata sélé hérandé du yétékré xiyae di
mi yétékmbu hateka. Nakré di déka yika tamba sakumbu xiyae mimbu hateka. Nakré di
déka aki tamba sakumbu xiyae mimbu hateka.
39 Du nawulak yitaka yatakata Jisasré xiyae mimbu hatekandaka téndéka xéta di déka
wangita haraki hundi wa.
40 Wangita di wa, “Ménawa. Yingi maki dé? Méni tempel glara nukwa hufuk yindét méni
wambula tonjoka méni wa. Némbuli méni méni hafu ména séfiré yikafre hurutaméni. Méni
Godna nyan xe méni wun mi yatakataka gayataméni.”
41 Wungi wandaka di prisna néma du, xékélelakikwa du, Israelna getéfana néma du
wungi di akwi di Jisasré wangita haraki hundi wa.
42 Wangita di wa, “Dé nawulak duré dé yikafre huru. Déka séfiré yikafre hurunjoka dé
hurufatiké. Dé Israelna néma du re dé xiyae hatekandan mi yatakataka gayandét nani
xéta déka ‘God wasékendén du Krais méni’ natame.
43 Dé dé wa, ‘Wuni Godna nyan wuni. God wuniré yikafre hurutandé.’ Wungi dé wa.
Némbuli nani xétame. God déka mawuli yata déré yikafre hurutandé, o yingi maki dé?”
44 Wungi wandaka bér Jisas wali xiyae mimbu hatekandan du yéték bérka mimbu téta
bér akwi wungi male wata déré bér haraki hundi wa.

Jisas dé hiya
Mak 15:33-41; Luk 23:44-49

45 Nukwa dawimbu téndéka dé atéfék héfambu gan hunyi.
46 Hunyindéka hukémbu nukwa tengura nandinjoka yindéka Jisas Hibruna hundimbu
hambukmbu dé angi wa, “Heli, Heli, lama sabaktani.” Wun hundi nana hundimbu angi
dé: “Wuna God, wuna God, métaka méni wunika hu hwe?”
47 Wungi wandéka wumbu téndé du nawulak wun hundi xékéta di wa, “Wun du dé
hanja rendé Godna profet Elaijaka dé we.”
48 Wungi wataka dé wumbu téndé du nak bari fétékéra ye nyamba maki joo nak hérae
dé nyingi yakwa wain hulingumbu husanda. Husandandéka gufwi yandéka bangimbu
take dé Jisas sandéte husawara hwe.
49 Hwendéka nawulak téta di wa, “Wayika! Nani xétame. Wafewana Elaija yae déré
yikafre hurutandé wana?”
50 Wungi wandaka dé Jisas hambukmbu wambula waanje déka hamwinya take dé
wungi hiya.
51 Jisas hiyandéka tempelmbu lékindan séményi nukwa wur anwarmbu léngae ye dé
andélambu xaku. Xaakwa dé hafu hafu té. Téndéka nono yandéka di némafwi motu
nyéndékmbu fuka.
52 Fukandaka hiyandé du takwaré réméndan hwandafu nafwindéka di hanja hiyandé
Godna du takwa séfélak di wambula ramé.

53 Hukémbu Jisas raméndéka di Jerusalemré wulayi. Wulayindaka séfélak du takwa di
diré xé.
54 Xi warekwa du akwi deka néma du akwi wungi di Jisaska hate té. Téndaka nono
yandéka xakundé jonduré akwi xe di némafwimbu roo. Roota di wa, “Wun du Godna
nyan dé. Wu mwi hundi dé.”
55 Séfélak takwa yae afaké makimbu téta di xé. Wunde takwa hanja Jisas Galili
yatakataka yandéka di déka hukémbu yaata déré yikafre hurundé takwa di.
56 Wule takwa hési wu Makdalambu yalé takwa Maria lé. Hési wu Jems bér Josepna
ayiwa Maria lé. Hési Sebedina nyan yétékna ayiwa lé.

Wekwambu di Jisasna fusa taka
Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42

57 Gérambu yandéka Arimateambu yandé du nak déka xi Josep dé ya. Dé xérénjuwi mama
du dé. Dé akwi dé Jisasna du nak dé.
58 Yae dé Romna néma du Pailatka yi. Ye dé Jisasna fusa héranjoka dé déré wakwexéké.
Wakwexékéndéka wandéka di Josepka hwe.
59 Hwendaka dé hérae dé yikafre wama nukwa wurmbu banyitaka.
60 Baanye hura ye dé déka motu tékwa wekwambu taka. Tale wun wekwa déka jémba
yakwa du di xa. Dé Jisasna fusa wun wekwambu take némafwi motu nak sérmena hari dé
yambumbu takatéfi. Takatéfitaka dé yi.
61 Yindéka bér Makdalambu yalé takwa Maria, Jems bér Josepna ayiwa Maria Jisasré
takandan wekwa téndénmbu bér xéta re.

Jisasré takandan wekwaka di xi warekwa du hati

62 Jisas hiyandéka hwae ganémba di prisna néma du akwi, Farisi akwi, wungi di Pailatka
yi.
63 Ye di déré wa, “Néma du, nani wun yéna yandé duna wandén hundika nani saréké.
Angi dé wa, ‘Nukwa hufuk yindét wuni wambula ramétawuni.’
64 Wun hundika sarékéta nani méniré wakwexéké. Méni wamét di xi warekwa du ye déré
takandan wekwaka nukwa hufuk jémba hate tétandi. Hatihafi yandat, wafewana déka du
ye déka fusa sélé hérae hura yita du takwaré angi watandi? ‘Hiyae dé wambula ramé.’
Wungi wandat, hukémbu watendaka yénataka hundi tale wandan yénataka hundiré
sarékéngwandétandé.”
65 Wungi wandaka dé Pailat diré wa, “Guni xi warekwa duré hérangut di ye wun
hafwaka hatitandi, guni hafwaka jémba hatinguka maki.”
66 Wungi wandéka ye di wekwambu takatéfindén motumbu yoo gitaka bi maki joo taka,
du nafwindémboka. Takataka xi warekwa duré nawulak wandaka di wun wekwaka hate
té.

28

Jisas dé wambula ramé
Mak 16:1-8; Luk 24:1-10; Jon 20:1-8

1 Judana baka hwa nukwa yindéka Sande ganémbambu nukwa xalenjoka yandéka lé
Makdalambu yalé takwa Maria, Jems bér Josepna ayiwa Maria wali wungi bér Jisasna
fusa takandan hafwa xénjoka bér yi.
2 Yimbéka dé némafwi nono ya. Yandéka dé Néma Duna ensel nak Godna getéfambu dé
gaya. Gaye wekwambu takatéfindan motu sérmena taka dé wun motu takumbu re.
3 Déka saawi nyir tulem nandéka maki dé na. Nandéka déka nukwa wur buwi maki
wama xaku.
4 Xakundéka wumbu téndé xi warekwa du némafwimbu roota héfambu xakre di hiyandé
du maki hwa.
5 Wumbére takwa ye xémbéka dé ensel bérré wa, “Béni rookémbéni. Wuni xékélaki. Béni
xiyae mimbu hatekandan du Jisaska hwaka xénjoka béni ya.
6 Dé hanja wandén maki dé wambula ramé. Dé ambu hwahambwe. Mé béni yae xé
hwandén hafwa.
7 Xétaka béni bari hari ye déka duré angi watambéni, ‘Jisas hiyae némbule wambula
wundé raméndé. Raama dé Galiliré dé tale yi. Guni ye déré wumbu xétanguni.’ Wungi
watambéni diré. Yak. Béniré wungi wuni we.”
8 Wungi wandéka bér roota yikafre mawuli yata mawuli sawuli yata bér wun hafwa
yatakataka bér bari hari fétékéré yi, déka duré wun hundi wanjoka.
9 Yimbéka dé Jisas bérré yambumbu xe dé wa, “Dimbéna.” Wungi wandéka bér déka yae
hwati se déka manmbu huruta bér déka wandé da.

10 Wandé dambéka dé Jisas bérré wa, “Béni rookémbéni. Béni ye wuna duré wambét, di
Galiliré yitandi. Ye wun hafwambu wuniré xétandi.” Wungi dé Jisas bérré wa.

Jisasna fusaka hatindé du di ané hundi wa

11 Wumbére takwa yimbéka di Jisasna fusa takandan hafwaka hatindé du nawulak
Jerusalemré wulaaye di xakundéka xéndan jooka prisna néma duré wa.
12 Wandaka di prisna néma du wali Israelna getéfana néma du wali hérangwanda reta
hundi bulétaka di hundi nak gi. Gita di hatindé duka séfélak yéwa hwe.
13 Hweta di diré wa, “Guni angi du takwaré watanguni, ‘Gan nani xéndi hwambeka di
Jisasna du yae di déka fusa sélé hérae hura yi.’
14 Wungi wangut Romna néma du wun hundi xéka mawuli windét, nani déré hundi
wambet dé gunika haraki hundi yamba wakéndé.”
15 Wungi wandaka di hatindé du wun yéwa hérae hura ye di prisna néma du wandan
maki wa. Wandaka di Judana du takwa wun hundi xéké. Némbuli akwi wun hundi male
di xéké.

Jisas dé déka duka jémba hwe

16 Jisasna du tamba atéfék man natafa wungi di Galiliré yi. Ye di Jisas yindate wandén
némburé yi.
17 Ye Jisasré wumbu xéta di déka hwati se wandé da. Wandé dae di nawulak déka jémba
sarékéhafi yata di wa, “Ané du ané hiyae raméndé du Jisas wana?” Wungi di saré waréké
xéké.
18 Jisas yae dé déka duré wa, “God wunika atéfék hambuk dé hwe. Wunika hwendéka
wuni nyir héfaka akwi néma du retawuni.
19 Retewukaka sarékéta wuni guniré we. Guni ye atéfék héfambu rekwa du takwaré
wangut di wuna hundika xékétandi. Xékéndat guni Godna ximbu akwi wuna ximbu akwi
Godna Hamwinyana ximbu akwi diré guré husandatanguni.
20 Wuni guniré wawun atéfék hundi diré wangut di wuna hundi jémba xékétandi. Xékéta
wawun maki hurutandi. Atéfék gan nukwa wuni guni wali tétawuni. Némbuli akwi,
hukétéfi nukwa akwi wuni guni wali tétawuni.” Wungi dé Jisas déka duré wa.

Jisas Kraisna hundi Mak dé hayi

Guré husandakwa du Jon dé hundi wa
Mat. 3:1-11; Luk 3:2-16

1 Ané yikafre hundi Godna nyan Jisas Kraisna mo hundi dé.
2 Tale profet Aisaia Godna nyingambu angi dé hayi:
"Mé xé, ané wuna hundi hura yikwa du dé.
Déré watawuni, dé ména makambu yindéte.
Dé ména yambu hurutandé.
3 Du nak du rehafi hafwambu dé angi wa,
'Néma Duna yambu hurutanguni.
Hurungut déka yambu jémba retandé.' "
4 Wungi hayindéka hukémbu guré husandakwa du Jon dé té du rehafi hafwambu. Te dé déka yandé du takwaré wa, "Guni hurungun haraki saraki mawuli yatakangut wuni Godna ximbu guniré guré husandatawuni. Guni wungi yangut Godna ximbu guré husandawut God guna haraki saraki mawuli yakwanyitandé."
5 Wungi wandéka di Jerusalemémbu rekwa du takwa, Judiana hafwambu rekwa du takwa akwi, wungi di yi déka. Ye hurundan haraki saraki sémbutka hélék ye wafukandaka dé Godna ximbu diré guré husanda jordan xérimbu.
6 Jon yikafre nukwa wur yikafre hénooka sarékéhambandé. Dé kamel balina séfina yuwimbu yatindan nukwa wur dé sanda. Sandataka dé bulmakau balina séfi rundan yoo dé naki. Dé hawuluki dé sa. Nongérana gék dé jéma sa.
7 Dé du takwaré angi dé hundi wa, "Wuna hukémbu du nak yatandé. Déka hambuk wuna hambukré dé sarékéngwandé. Dé néma du dé. Wuni baka du wuni. Yingi maki déka jémba yakéwuni? Wuni yikafre du yingafwe, déka manéna harki létékétewuka.
8 Wuni Godna ximbu wuni guniré guré husande. Dé Godna Hamwinya gunika hwetandé." Wungi dé Jon wa.

Jon dé Jisasré Godna ximbu guré husanda.
Mat. 3:13-17; Luk 3:21-22

9 Wun nukwa Jisas Nasaretmbu dé ya. Wun getéfa Galilimbu dé té. Yandéka dé Jon jordan xérimbu dé déré Godna ximbu guré husanda.
10 Husandandéka dé gumbu xale dé xé nyir bari télaméndéka Godna Hamwinya nyamwe afwi maki déka gayandéka.
11 Gayandéka dé hundi nak Godna getéfambu dé angi wa, "Méni wuna nyan. Ménika mawuli mawuli wuni ye. Ménika némafwi mawuli wuni ye." Wungi dé wa.

Satan dé Jisasna mawuli hurukwexé
Mat. 4:1-11; Luk 4:1-13

12 Godna Hamwinya bari wandéka dé Jisas du rehafi hafwaré yi.
13 Haraki wasa male tékwa hafwaré. Ye xaakwa dé séfélak (40) nukwa wumbu hafu rendéka satan yae dé déka mawuli hurukwexé. Hurukwexéndéka di ensel gayae di Jisasré yikafre huru.

Jisas dé Galilimbu tale Godna jémba ya

14 Hukémbu Romna néma du wandéka dé Jon séndé gembu hwandéka dé Jisas yi Galilina hafwaré. Ye dé Godna hundi angi wa.
15 "Hanja God dé wa, dé néma du re guniré hatitandé. Némbuli God néma du re gunika hatitendéka nukwa andé yae. Yandét saréka guni guna haraki saraki mawuli yatakataka Godna hundi xékétanguni." Wungi dé wa.

Jisas dé wa du yétiyéti dé wali yindate
Mat. 4:18-20; Luk 5:2-11; Jon 1:35-42

16 Jisas Galilina tukweseke nak tufwambu ye dé xé Saimon déka bandi Andru wali bérka jémba yambéka. Bérka jémba ye bér wun tukwesekembu mara yaki xéri hamwika.
17 Xétaka dé wa, "Béni mé ya wuni wali. Yambét wuni béniré jémba nak wakwetawuni. Wakwewut béni xéri hamwi hurumbén maki du takwaré hératambéni. Hérambét di wuna hundi xékétandi."
18 Wungi wandéka bér bari mara yatakataka raama bér dé wali yi.
19-20 Di yalefu ye dé Jisas xé du yétékré, Jems wali déka bandi Jon wali. Bér bérka yafa Sebedi wali déka jémba yakwa du wali wungi di bérka gunjambémbu re. Reta mara

yarafuta rembéka dé Jisas bérré wa, dé wali yimbéte. Wandéka bér bérka yafa déka du wali gunjambémbu rendaka bari yatakataka bér Jisas wali yi.

Jisas wandéka dé haraki hamwinya hura téndén du yikafre ya
Luk 4:31-37

21 Jisas déka du wali di yi kaperneamré. Ye xaakwa baka hwa nukwa dé Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé du takwaré Godna hundi dé wa.
22 Wata dé diré Godna hundi hambukmbu dé wa. Wungi wandéka di xékélelakikwa du wungi wahafi yandaka du takwa déka hundi xéka waréngéna di déka saré waréké xéké.
23-24 Saréké ndaka dé haraki hamwinya hura téndé du nak wun Godna hundi buléndaka geré wulayi. Wulaaye dé Jisasré wakwexéké, “Méni Nasaretna du Jisas, méni naniré méta yataméni? Naniré haraki hurunjoka méni ya, o yingi maki dé? Wuni ménika wuni xékélaki. Méni Godna yikafre male du méni.”
25 Wungi wandéka dé Jisas haraki hamwinyaré wa, “Méni hundi yamba bulékéméni. Wun duré yatakataka sa yaange yi.”
26 Wungi wandéka dé wun duré xasémekitaka waanje dé yaange yi.
27 Yaange yindéka di atéfék du takwa xe waréngéna di di hafu buléta di wa, “Owa. Ané du méta huli hundi dé wa? Dé hambuk ye haraki hamwinyaré wandéka dé déka hundi xéké.”
28 Wungi wandaka di Galilina hafwambu rekwa atéfék getéfaré Jisas hurundén jooka bari hari wa safé yi.

Jisas dé Saimonéna nakémaré huréhaléké
Mat. 8:14-15; Luk 4:38-39

29 Jisas Godna hundi buléndaka ge bari yatakataka dé yi. Jems, déka bandi Jon, du nawulak akwi, di Jisas wali di yi. Ye di Saimon bér Andruna geré di wulayi.
30 Saimonéna nakéma baré hiyaata lé hwa. Hwaléka di Jisaska bari di wa, léka.
31 Wandaka dé wulaaye dé léka tambambu hurundéka raméléka dé léka baré wungi hényi. Hényindéka lé hénoo humbwe lé dika hwe.

Jisas dé séfélak du takwaré huréhaléké
Mat. 8:16-17; Luk 4:40-41

32 Nukwa nandindéka gérambu baka hwa nukwa yindéka di baré hiyaakwa du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé du takwa nyangwal, haraki hamwinya hura téndén du takwa nyangwalré akwi di Jisaska hura yi.
33 Hura ye di wun getéfambu rekwa du takwa wali te di hérangwandé gena fétémbu.
34 Hérangwandéndaka dé séfélak du takwa nyangwalré huréhaléké. Wandéka di séfélak haraki hamwinya wun du takwa nyangwalré di yataka. Yatakataka yaange yinjoka yandaka dé haraki hamwinyaré hambuk hundimbu wa, di hundi wandamboka. Diré dé haraki hundi wa. Métaka we? Di wundé xékélakinda déka.

Jisas dé God wali hundi bulé
Luk 4:42-43

35 Ganémbambu xitélakéndéka dé Jisas raama gwande yi, du takwa rehafi hafwaré. Ye dé wumbu God wali hundi bulé.
36 Buléndéka Saimon béri di déka hwaké.
37 Hwaka xétaka di déré wa, “Atéfék du takwa ménika di hwaké.”
38 Wungi wandaka dé wa, “Reséndé. Nani nak getéfaré yitame. Wun getéfambu akwi Godna hundi wanjoka yitawuni. Wun jémba yanjoka wuni ya.”
39 Wungi wataka dé yi Galilimbu rekwa atéfék getéfaré. Ye dé Godna hundi wa séfélak Godna hundi buléndaka gembu. Godna hundi we dé hambukmbu wandéka di du takwambu tékwa haraki hamwinya xéka di yaange yi.

Jisas wandéka dé walisufu hurundé du nak yikafre ya
Mat. 8:2-4; Luk 5:12-14

40 Walisufu hurundé du nak dé yi Jisaska. Ye hwati se wandé dae dé déré wa, “Wuni yikafre ya nawut, méni mawuli yaméka makimbu mé hurumét wuni yikafre xakuwu.”
41 Wungi wandéka dé déka saréfa nae déka tamba yaake wun duna séfimbu séngétakéta dé wa, “Wuni mawuli wuni ye méni yikafre xakuméte.”
42 Wungi wandéka dé walisufu bari hényi.
43-44 Hényindéka dé déré hambukmbu wa, “Mé xéké. Méniré huruwun jooka nak duré wakéméni. Méni priska bari ye déka makambu témét dé ména séfiré xétandé. Xéndét méni yikafre yaménka Moses hanja wandéngala Godka hamwi hwe. Hwemét nawula du takwa xéta di walisufu hényindéka méni yikafre xakuménka xékétandi.”

45 Wungi wandéka dé Jisasna hundi xékéhafi ye dé wun jooka wa safé yi, atéfék
getéfambu. Saféndéka séfélak du takwa Jisas wali hérangwandénjoka mawuli yandaka dé
Jisas hélék ye deka getéfaré wulayihambandé. Dé du takwa rehafi hafwaré dé yi. Ye
rendéka di du takwa deka atéfék getéfa yatakataka déré xénjoka di ya.

2

Jisas wandéka dé matamba lékémbandé du yikafre ya
Mat. 9:2-8; Luk 5:18-26

1 Hukémbu Jisas dé wambula yi kaperneamré. Wambula ye gembu rendéka di séfélak
du takwa di xéké dé yae rendéka.
2 Xéka di séfélak du takwa di wun geré wulayi. Wulaaye téndaka dé hafwa sukweké.
Sukwekéndéka yambu yingafwe. Yandaka dé Jisas Godna hundi wa diré.
3 Wandéka di du yétiyéti matamba lékémbandé duré jambé nakmbu yate hura ya.
4 Yae di Jisas téndénmbu wulayinjoka di hurufatiké, séfélak du takwa hérangwanda
téndaka. Fatika di gembu wara di Jisas téndénmbu male di tawinge féra. Férae di wun
du hwandén jambémbu yoo léke di wun yambumbu husanda, du takwana nyéndékmbu.
5 Husande di Jisas téndénmbu takandaka dé xe dé xékélaki, wunde duna mawulika. Deka
mawulimbu di wa, “Dé wun duré huréhalékétandé.” Wungi xékélakita dé wun duré wa,
“Wuna nyan, wuni ména hurumén haraki saraki sémbut bu hérekiwu.”
6 Jisas wun hundi wandéka di xékélelakikwa du nawulak wumbu re di deka mawulimbu
di angi wa,
7 “Wun du métakika dé wungi we? God hafu dé du hurundén haraki saraki sémbut hali
hérekindé. Wun du dé angi wa, ‘Wuni hurundén haraki saraki sémbut bu hérekiwu.’ Wungi
wata dé Godré haraki hundi we. Métaka we, dé du male du dé.”
8 Wungi wandaka dé Jisas deka mawuli xékélake dé diré wa, “Métaka guni guna
mawulimbu wungi saréké? Wungi sarékékénguni.
9-11 Wuni Duna Nyan ané héfambu reta hurundan haraki sémbut hali hérekiwu. Guni
wun jooka xékéhambanguni. Méta hundi wuni hali wawu, ména haraki sémbut bu
hérekiwu, o sé raama ména jambé hura yi? Guni wuna hambukéka jémba xékélakingute,
ané hundi akwi mé xéké.” Wungi wataka dé matamba lékémbandé duré wa, “Méniré andé
wawi. Méni sé raama ména jambé hura sa yi ména geré.”
12 Wungi wandéka dé raama dé hwandén jambé bari hérae hura dé atéfék du takwana
makambu yi. Yindéka xe di atéfék du takwa waréngéné. Waréngéna di Godna ximbu
haréké ndaka deka mawuli généndéka di wa, “Owa. Wungina joo hanja xéhambame.”

Jisas dé Livairé wa dé wali yindéte
Mat. 9:9-13; Luk 5:27-32

13 Jisas wambula gwande dé tukweseke tufwambu té. Téndéka di séfélak du takwa déka
yae hérangwandéndaka dé diré Godna hundi wa.
14 Wataka ye dé xé alfiusna nyan déka xi Livai Romka yéwa hwenjoka yéwa hérandéka
gembu rendéka. Xétaka dé wa, “Méni mé ya wuni wali.” Wungi wandéka dé raama dé
Jisas wali yi.
15 Jisas yindéka di séfélak du takwa di dé wali yi. Yindaka di Romka yéwa héraakwa du,
haraki saraki sémbut hurukwa du nawulak akwi di dé wali yi. Ye di Jisas déka du akwi
Livai wali hénoo sata re, déka gembu.
16 Sata rendaka di Farisina xékélelakikwa du nawulak xétaka di Jisasna duré wa, “Métaka
dé Romka yéwa héraakwa du, haraki sémbut hurukwa du wali dé hénoo se?”
17 Wungi wandaka dé diré sataku hundi angi wa, “Yikafre yakwa du takwa doktaka
yihafindi. Baré hiyaakwa du takwa di male di yi doktaka. Yindaka dokta di deka
séfi huréhaléké.” Wungi wataka dé wa, “Wuni du takwana haraki saraki mawuli wuni
huréhaléké. Haraki mawuli yakwa du takwa wunika yae wuna hundi xékéndate wuni
gaya. Yikafre mawuli yakwa du takwaka yahambawuni.” Jisas dé wungi wa.

Hénooka yakérndakaka Jisas dé hundi wa
Mat. 9:14-17; Luk 5:33-38

18 Nak nukwa guré husandakwa du Jonéna du Farisina du akwi di God wali hundi
bulénjoka ye di hénooka yakér. Yakérndaka du takwa nawulak ye di Jisaska wa, “Jonéna
du Farisina du akwi séfélak nukwa di hénooka yakér. Yakéra baka re di God wali hundi
bulé. Ména du wungi yahambandi. Di atéfék nukwa hénoo di se. Métaka we di ména du
hénooka yakérhafi ye?”

19 Wungi wandaka dé Jisas diré sataku hundi angi wa: “Du nak takwa hérandét di hénoo
humbwe némafwi mawuli ye hénoo satandi, o yingafwe? Di satandi. Takwa hérandé du
di wali rendét di némafwi mawuli ye satandi.
20 Hukémbu di nawulak du yae wun duré hura yindat wun nukwambu di déka du takwa
déka saréfa naata di hénoo sahafi retandi. Wuni wuna du wali rewuka di némafwi mawuli
yata di hénoo di se.”
21 Wun hundi wataka dé dika sataku hundi yéték akwi angi wa: “Du takwa huli nukwa
wur nak léngae hérae nyo nukwa wurmbu tékwa moforé hundafanéhafindi. Di huli nukwa
wur nak léngae hérae nyo nukwa wurmbu tékwa moforé hundafanéndat hukémbu gumbu
yakwanyindat huli nukwa wur yalefu maki yatandé nyo nukwa wur munae dé némafwi
mofo tétandé.
22 Nak héki hwarimbu xiyae rundan meme bali séfimbu huli wain hulingu wukasanda-
hafindi. Wungi wukasandandat wun meme bali séfi nyo ye télamétandé, hulingu atéfék
yitandé. Yisékendéka dé wun meme bali séfi yikafre yamba yakéndé. Huli meme bali
séfimbu wain hulingu jémba tétandé.” Wungi maki nyo hundi wali huli hundi wali yamba
tékémbér.

Baka hwa nukwaka dé Jisas hundi wa
Mat. 12:1-8; Luk 6:1-5

23 Baka hwa nukwa nak dé Jisas déka du wali di wit yawi nyéndékmbu yi. Ye di déka du
wit sék sanjoka di wit nawulak hutukwe.
24 Hutukwendaka di Farisina du nawulak xe di Jisasré wa, “Mé xé. Di wit di hutukwe
baka hwa nukwambu. Godna hambuk hundi angi dé wa. ‘Guni baka hwa nukwambu
jémba yamba yakénguni.’ Wun hambuk hundi di xékéhambandi. Di wit hutukweta di
jémba di ye, baka hwa nukwambu. Yingi makika di wungi huru?”
25-26 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Hanja nana mandéka Devit hurundén jooka
di Godna nyingambu hayi. Wun hundika guni sarékéhambanguni. Hanja Devit déka du
wali hénoo yandéka dé Godna némafwi geré wulayi wun prisré dé wakwexéké, Godka
hweta takandan hénoo dika hwendéte. Wun nukwa Abiatar dé prisna néma du dé.
Wakwexéké ndéka hwendéka Devit wun hénoo déka duka hwendéka di atéfék sa. Wungi
ye di Godna hambuk hundi xékéhambandi. Godna hambuk hundi angi dé wa, ‘Pris male di
Godka hwendan hénoo satandi. Nawulak du wun hénoo yamba sakéndi.’ Wungi wandéka
Devit déka du wali wungi yandaka guni dika angi wahambanguni, ‘Di haraki saraki
sémbut di huru.’ Wungi wahafi ye, métaka guni wuna duka haraki hundi we, Godna
hambuk hundika xékéhambandi? Guni wungi wata guni jémba xékéhambanguni.” Wungi
dé wa.
27 Wataka dé diré wa, “God du takwaka yikafre hurunjoka dé diré baka hwa nukwa
hwe. God du takwaka haraki hurunjoka dé baka hwa nukwa hwehambandé.
28 Wungika we saréka wuni guniré andé wawi. Duna Nyan baka hwa nukwana néma
du dé.” Jisas dé wungi wa.

3

Baka hwa nukwa Jisas wandéka dé tamba haraki du yikafre ya
Mat. 12:9-14; Luk 6:6-11

1 Nak nukwa baka hwa nukwa dé Jisas Godna hundi buléndaka geré wulayindéka tamba
haraki du nak dé wumbu re.
2 Rendéka di Jisasna hundika hélék yakwa du nawulak wun gembu re di Jisasré xé. Deka
mawulimbu di wa, “Jisas baka hwa nukwambu wun duré huréhalékétandé, o yingafwe?
Déré huréhaléké ndét dé Godna hambuk hundika hu hwendét nani déré watame.”
3 Wungi wandaka dé tamba haraki duré wa, “Sé raama yae méni nyéndékmbu té.”
4 Wungi wandéka dé raama wumbu téndéka dé diré wa, “Godna hambuk hundi yingi
dé wa? Baka hwa nukwa nani yikafre joo hurutame, o haraki saraki joo hurutame? Baka
hwa nukwa hiyawata hurukwa du takwaré yikafre hurutame, o diré haraki hurutame?”
Wungi wandéka di hundi buléhambandi.
5 Ye déka hundi xékénjoka hélék yandaka dé déka mawuli windéka dé dika dé saréfa na.
Saréfa nae dé wun duré wa, “Ména tamba mé huritéké.” Wungi wandéka dé déka tamba
huritékéndéka dé wambula yikafre ya.
6 Yandéka di Farisina du gwande ye Jisasré xiyanjoka di Herotna du wali hundi bulé.

Séfélak du takwa di tukweseke tufwambu té
Mat. 12:15-16; Luk 6:17-19

7 Jisas déka du wali di tukweseke tufwaré yi. Yindaka di séfélak Galilina du takwa deka
hukémbu yi. Hurundén jooka hundi xékétaka di déka yi. Judiambu rekwa getéfa nawulak
akwi,
8 Jerusalem, Idumea, jordan xéri angé saku, tairna hafwa, Saidonéna hafwa, wun
getéfana séfélak du takwa di Jisasna hurundén jooka xéka di déka ya.
9-10 Yae xakundaka dé baré hiyaakwa séfélak du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé
séfélak du takwa nyangwalré dé huréhaléké. Huréhaléké ndéka di du takwa wambula
yikafre yanjoka we di déka séfimbu hurunjoka mawuli ye hérangwandéndaka hafwa dé
sukweké. Sukweké ndéka dé déka duré wa, "Retewuka gunjambé nak hura tétanguni,
séfélak du takwa hérangwanda tétandi." Wungi dé wa.
11 Haraki hamwinya Jisasré xe di déka makambu xakre hwaata némafwimbu di wa,
"Méni Godna nyan méni."
12 Wungi wandaka dé Jisas diré hambuk hundimbu wa, di déka xi wandamboka.

Jisas déka aposel tamba yéti man yétékré dé waséke
Mat. 10:2-4; Luk 6:14-16; Apo. 1:13

13 Jisas dé némburé waré. Wara dé mawuli yandéka duré waséke wandéka di déka ya.
14-15 Yandaka dé du tamba atéfék man yéték wungi diré dé wa, di déka jémba yandate.
Wunde duka dé angi wa, aposel dé. Di dé wali yitaka yataka déka hundi xéka di du
takwaré Godna hundi wakwe hambuk hérae wandat haraki hamwinya yaange yitandi.
16 Déka duna xi angi dé: Saimon, déka nak xi Pita dé.
17 Sebedina nyan yéték, Jems akwi déka bandi Jon akwi. Bérka nak xi Boanerges dé. Mo
hundi angi dé wa, jar maki hundi hambuk wakwa du.
18 Andru, Filip, bartolomyu, Matyu, Tomas, alfiusna nyan Jems, tertius, nak Saimon. Dé
hanja atéfék getéfaré ye dé wa, "Romna du nanika néma du rendéte hélék wuni ye."
19 Judas Iskariot. Hukémbu dé Jisasré mama duka dé hwe.

Di wa, "Jisas belsebul wali dé jémba ya."
Mat. 12:25-29; Luk 11:17-22

20 Hukémbu Jisas dé wambula yi geré. Ye xaakwa déka du wali hénoo sa nukwa
yingafwe, séfélak du takwa di hérangwanda té.
21 Téndaka di du takwa nawulak di Jisaska wa, "Dé wangété du dé." Wungi wandaka di
Jisasna hém xékétaka di déré héranjoka we di déka yi.
22 Xékélelaki du nawulak Jerusalemmbu hanja di yi. Ye xaakwa Jisasré xe di déka wa,
"Déka mawulimbu atéfék haraki hamwinyana néma du déka xi belsebul dé wulaaye té.
Téta hambuk hwendéka dé wandéka di haraki hamwinya yaange yi."
23 Wungi wandaka dé diré wa, yandate. Wataka dé diré sataku hundi nak angi dé wa,
"Ané hundi mé xéké. Yingi maki ye dé satan dé hafuré hérekiké ndé? Yingafwe.
24 Natafa téfana du watémbéra hafu hafu warendat, wun getéfana du jémba yamba
rekéndi.
25 Natafa gena du watémbéra hafu hafu warendat di akwi jémba yamba rekéndi.
26 satan déka du wali wungi di re. Di watémbéra hafu hafu warendat di jémba yamba
rekéndi. Di yingafwe yatandi.
27 "Du nak hara duna geré wulaaye déka jondu sélé héranjoka tale dé wun duré hura
yoombu gitaka. Gitaka déka geré wulaaye déka jondu sélé hératandé." Wungi wataka dé
wa, "Satan wun hara du maki dé. Wuni wun duré yoombu gikwa du maki dé. Wuna
hambuk satanéna hambukré dé sarékéngwandé."
28 Jisas wungi wataka dé wa, "Mwi hundi wuni guniré we. Du takwa haraki saraki
joo ye wun haraki saraki jooka hélék ye yatakandat God hurundan haraki saraki
joo yakwanyitandé. Du takwa Godré haraki hundi wandat God wun haraki hundi
yakwanyitandé.
29 Di haraki hundi we haraki hundi Godna Hamwinyaka wandat God wun haraki hundi
yamba yakwanyiké ndé. Wun haraki saraki joo reséketandé."
30 Wungi dé wa, di Godna Hamwinyaka haraki hundi wa. Métaka we? Di nawulak
Godna Hamwinyaka sarékéhafi ye di wa, "Haraki hamwinyana néma du dé Jisasna
mawulimbu wulaaye té." Wungi we di Godna Hamwinyaka haraki hundi wa.

Héndé Jisasna ayiwa bandingu
Mat. 12:46-50; Luk 8:19-21

31 Wun nukwa Jisasna ayiwa déka bandingu akwi di déka yi. Ye hafwambu téta di
Jisaska hundi taka.
32 Takandaka di séfélak du takwa Jisas wali re di déré wa, "Ména ayiwa, ména bandingu,
ména nyangengu di yae hafwambu téta di méniré xénjoka di we."

33 Wungi wandaka dé wa, “Wuna ayiwa bandingu héndé?”
34 Wungi wataka atéfék du takwaré xe dé wa, “Guni andu wuna ayiwa, wuna bandingu.
35 Godna hundi xékékwa du takwa wu wuna ayiwa, wuna nyangengu, wuna bandingu maki di re.” Jisas dé wungi wa.

4

Wit sék yawulalama yakindé duka dé Jisas sataku hundi wa
Mat. 13:1-15; Luk 8:4-10

1 Jisas wambula dé hundi wa tukweseke tufwambu. Wandéka di séfélak du takwa yae di dé rendénmbu hérangwandé. Hérangwandéndaka dé, di déka hundi jémba xékéndate mawuli ye, dé gunjambémbu wara re tukweseke gumbu dé re. Rendéka di du takwa tukweseke tufwambu re.
2 Rendaka dé diré séfélak sataku hundi diré dé wa Godka. We dé diré angi wa:
3 ”Mé xéké. Du nak dé déka yawimbu wit sék yawulalama yakinjoka dé yi.
4 Ye yawulalama yakindéka di wit sék nawulak yambumbu di xakri. Xakre di baka rendaka di afwi yae hérae di atéfék sa.
5 Wit sék nawulak di motu wali rendé héfambu xakri. Xakre di bari takélaka waré.
6 Waréndaka dé méngi jémba huruhafi yandéka nukwa xéndéka dé yalinga talinga ye di bari réka ye di hiya.
7 Wit sék nawulak di rami wara téndénmbu xakri. Xakre rendaka dé rami wara wura dé yakétéfi. Yakétéfindéka di wit sék nawulak sék xakéhafi ye di hiya.
8 Wit sék nawulak di yikafre héfambu xakri. Xakre wumbu re di jémba waré. Wara di yikafre sék xaké. Nawulak di wungi dumi hufuk sék di xaké. Nawulak di dumi gwongofu sék di xaké. Nawulak di dumi tamba yéti sék di xaké.”
9 Wungi wataka dé Jisas wa, “Guni xékénjoka mawuli ye waan take jémba xékétanguni.” Wungi dé wa.
10 Wun du takwa yindaka di, dé wali yitaka yatakakwa du déka du nawulak akwi di Jisasré wun sataku hundika wakwexéké.
11 Wakwexékéndaka dé diré wa, “Hanja God déka jémba yakwa du takwana hundi dé faku. Némbuli wun fakundé hundi guniré dé wakwe. Hafwambu tékwa du takwaré wun jooka sataku hundi male wuni wa.
12 Wawuka di Godna nyingambu rekwa hundi wandén maki di ya:
Di xe xe jémba yamba xékéndi.
Di hundi xéka xéka wun hundika jémba yamba xékékéndi.
Xéka di wu Godna hundi xékéndat dé God deka hurundan haraki saraki sémbut yakwanyitandé.”
Jisas dé wungi wa.

Jisas wun sataku hundi dé wakwe
Mat. 13:18-23; Luk 8:11-15

13 Jisas wungi wataka dé diré wa, “Wun sataku hundina mo guni xékéhambanguni wana? Xékéhafi ye yingi maki atéfék sataku hundika xékétanguni?
14 ”Némbuli wun sataku hundi wakwetawuni. Wit sék yawulalama yakindé du dé Godna hundi dé yaki.
15 Du takwa nawulak Godna hundi di jémba xéké. Xékéndaka satan bari yae dé wun hundi hérae yaki. Yakindéka di wun hundika yike ya. Wunde du takwa di yambumbu xakrindé wit sék maki di.
16 Du takwa nawulak di motu wali rendé héfambu xakrindé wit sék maki di. Tale Godna hundi di bari xéké. Xéka di tale wun hundika yikafre mawuli ye mawuli sawuli di ya.
17 Ye di sarékéhambandi. Wun hundi deka mawulimbu nandihafi yandéka di sarékéhambandi. Yandaka di nawulak du Godna hundika hélék ye diré haraki hurundaka haraki saraki joo nawulak dika yandéka di Godna hundi bari yataka.
18 Du takwa nawulak wu rami wara téndénmbu xakrindé wit sék maki di. Di Godna hundi tale di jémba xéké.
19 Hukémbu di ané héfana jooka male sarékéndaka dé deka mawuli yéwa héranjoka male di saréké. Sarékéta di nawulak jonduka akwi di mawuli ya. Wun jondu dé Godna hundiré takatéfi. Takatéfindéka di wun du takwa Godna jémba yahambandi.
20 Du takwa nawulak wu yikafre héfambu xakrindé wit sék maki di. Di Godna hundi jémba di xéké, wandén maki di ya, déka hundi di jémba xéké. Xéka di yikafre jémba ya. Nawulak di déka wungi dumi hufuk yikafre jémba yandaka nawulak déka dumi gwongofu yikafre jémba yandaka nawulak di déka dumi tamba yéti yikafre jémba ya.” Wungi dé wa.

Hama nyu yaka dé Jisas sataku hundi wa

21 Wun hundi wataka dé Jisas wa, “Mé xéké. Du hama nyu ya xéréka hura yae
samétakandan aki ekombu di taka, o jambé ekombu di taka? Wu yingafwe. Di jambé
takumbu di taka.
22 Faakwa rekwa jondu hukémbu xétanguni. Nakélak faakwa wandan hundi hukémbu
xékétanguni.
23 Guni xékénjoka mawuli ye waan nakélak take jémba xékétanguni.” Wungi dé wa.
24 Wataka dé diré wa, “Wun hundika mé jémba saréké. Guni jémba saréka wuna
hundi xékétanguni. Guni nawula xékéngut nawula akwi xékétanguni. Xékéngut God gunika
yikafre mawuli ye nawulak xékélelaki akwi hwetandé.
25 Wuna hundi jémba xékékwa du takwa hukémbu Godna hundika jémba xékétandi.
Wuna hundi jémba xékéhafi yakwa du takwa di wa, ‘Nani Godna hundi bu xékékwa.’
Wungi wataka di hukémbu déka hundika yike ye baka retandi.” Jisas dé wungi wa.

Takélaka waréndé wit sékka dé Jisas sataku hundi wa

26 Wun hundi wataka dé wa, “Godna jémba yakwa du dé wit sék yawulalama yakikwa
du dé. Dé wit sék héfambu yawulalama yakitaka
27 gan hwae ganémba raama dé xé wit sék takélaka waré. Waréndéka dé
xékélakihambandé. Yingi maki dé wit sék takélaka waré?
28 Héfa dé hafu hurundéka dé wun wit sék takélaka wara ganga wee xaka dé sék xaké.
29 Xaka mwi téndéka dé wun du xe dé yarmbu xatéké.”

Miyar sékka dé Jisas sataku hundi wa
Mat. 13:31-32; Luk 13:18-19

30 Wun hundi wataka dé wa, “Godna jémba yakwa du takwaka yingi maki watawuni?
Méta sataku hundi wawut xékétanguni?
31 Wuni angi wuni we. Wun du takwa tale yalefu hém retandi. Hukémbu némafwi hém
xakutandi. Wun hém wu miyar sék maki di. Wun miyar sék wu yalefu sék male dé. Nana
héfambu tékwa atéfék hénoona sék wu némafwi dé.
32 Du wun miyar sék fukandéka dé wura wara néma gali fukandéka némafwi mi dé té.
Téndéka hakélékombu di séfélak afwi yae wur yatitaka di hwae.” Jisas dé wungi wa.
33 Wungi dé séfélak sataku hundi du takwaré wa. Di xékéndakangalambu xe hundi
wundé hwendé.
34 Sataku hundi male dé diré wa. Wataka dé hukémbu déka du male téndaka dé diré mo
hundi wa, di jémba xékéndate.

Jisas wandéka dé néma mur fakéna
Mat. 8:18, 23-27; Luk 8:22-25

35 Nukwa nandindéka gan hunyindéka dé Jisas déka duré wa, “Mé yangut yikwa
tukweseke angé sakuré.”
36 Wungi wandéka di wumbu rendé séfélak du takwaré yatakataka di Jisas rendén
gunjambémbu waré. Wara di déré hura yi. Yindaka di du nawulak nak gunjambémbu
akwi di yi, di wali.
37 Yindaka néma mur hurundéka dé gu raama wara gunjambémbu gwande dé sukweké.
38 Sukwekéndéka dé Jisas gunjambéna hungalimbu dé xéndi hwa. Ambutékérmbu dé
anéngamba hokate hwa. Hwandéka di déré sérkené. Sérkena di wa, “Néma du, nani
hiyatame. Nanika méni saréké, o yingi maki dé?”
39 Wungi wandaka dé waréngéna raama wandéka dé mur fakénandéka dé gu jémba té.
40 Téndéka dé déka duré wa, “Métaka guni roo? Guniré yikafre huruwun hambukka
sarékéhambanguni.”
41 Wungi wandéka di roo. Roota di hafu bula di wa, “Owa. Dé yingi maki du dé? Dé
wandéka dé mur wali gu wali déka hundi xéké.” Di wungi di wa.

5

Jisas wandéka dé haraki hamwinya hura téndé du dé yikafre ya
Mat. 8:28-34; Luk 8:26-39

1 Jisas déka du wali tukweseke angé sakuré yae di Gerasana héfambu xaku.
2 Xaakwa dé Jisas gunjambé yatakataka yandéka dé haraki hamwinya hura téndé du
nak yae dé Jisasna saawi xéwata dé ya. Wun du dé du takwa hiyandaka réméndan
hafwambu re dé Jisaska ya.
3-4 Dé atéfék nukwa duré réméndan hafwambu dé re. Rendéka du nawulak séfélak
nukwa déka man tamba yoombu di gi. Gindaka dé wun yoo nékéte yatakataka dé yaange

yi. Hambuk yoombu akwi gindaka dé wun yoo nékéte yatakataka dé yaange yi. Yindéka di déré méta maki nae hulukiéndi. Déré yoombu wambula ginjoka di hurufatiké.
5 Gan nukwa dé du takwa hiyandaka réméndan hafwambu, némbumbu wata male wata male reta dé dé hafu déka séfi motumbu séké.
6 Jisas xakundéka dé wun du Jisasré afakémbu xé. Xe dé déka fétékéré yae hwati se wandé da.
7-8 Yandéka Jisas xe dé wa, “Méni haraki hamwinya wun duna mawuli mé yatakataka gwande yaange yi.” We wandéka dé hambukmbu wa, “Jisas, méni anwarmbu rekwa Godna nyan. Méni wuniré méta yataméni? Godna ximbu wuni méniré we. Méni wuniré hangéli hwekéméni.”
9 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Ména xi yingi dé?” Wungi wandéka dé déré wa, “Wuna xi Xi Warekwa Du me. Nani séfélak me.”
10 Wungi wataka dé wa, “Nani nak héfaré yinjoka hélék me ye. Nani yatakataka nak téfaré yimbete wakéméni.” Wungi we dé hambukmbu wa.
11 Wun némbumbu séfélak bali hénoo sata téndaka.
12 Sandaka di wun duré hura téndé haraki hamwinya Jisasré wa, “Méni naniré hélekinjoka mawuli ye méni wamét nani wun balina mawuliré wulayitame.”
13 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni mé xaakwa yaange yi.” Wungi wandéka di wun duré yatakataka ye di wun balina mawulimbu wulayi. Wulayindaka wun bali (2,000 maki) néma takumbu yaange naande ye gumbu xakre hulingu se di wungi hiya.
14 Wungi yandaka wun balika hatikwa du xétaka di yaange yi. Ye di atéfék getéfambu rendé du takwaré wun jooka safé. Saféndaka di du takwa wun joo xénjoka di yi.
15 Ye di Jisas téndén héfambu xaakwa di séfélak haraki hamwinya hura téndé duré di xé. Dé nukwa wur naake yikafre mawuli ye Jisasna man mombu rendéka di xé. Xe di roo.
16 Roondaka dé Jisas wun joo hurundéka xéndé du takwa di diré safé, haraki hamwinya hura téndé du yikafre yandéka bali hiyandanka.
17 Saféndaka di Jisasré wa, dé deka héfa yatakataka nak hafwaré yindéte.
18 Wandaka dé Jisas diré yatakataka yinjoka ye gunjambémbu waréndéka dé haraki hamwinya hura téndéka yikafre yandé du déré wa, “Wuni méni wali yinjoka wuni mawuli ye.”
19 Wungi wandéka dé déré wa, “Méni ména getéfana duka wambula ye diré hundi mé safé, Néma Du ménika saréfa nae méniré yikafre hurundénka.”
20 Wungi wandéka dé déré yatakataka ye dé hundi safé, Dekapolisna héfambu rekwa séfélak getéfambu. Jisas déré hurundén jooka dé hundi safé. Saféndéka atéfék du takwa xéka di waréngéna di saréké waréké.

Jisas dé takwa yétékré yikafre huru
Mat. 9:18-26; Luk 8:41-56

21 Jisas déka du wali gunjambémbu ye di tukweseke angé sakumbu xakundaka di séfélak du takwa hérangwanda di dé wali té. Dé tukweseke tufwambu dé té.
22-23 Téndéka dé du nak déka xi jairus dé déka yi. Dé wun getéfana Godna hundi buléndaka gena néma du dé. Ye dé hwati se dé Jisaska wandé dae dé déré wa, “Wuna nyan hiyatalé. Méni yae ména tambambu léré hurumét lé wambula yikafre yatalé.”
24 Wungi wandéka dé dé wali yi.

Jisas yambumbu yindéka di séfélak du takwa déka hukémbu yi. Yindaka yambu haak hwahambandé.
25 Yindéka lé takwa hési lé di wali yi. Séfélak (12) héki hwari ramu yindéka lé re.
26 Hanja séfélak nukwa lé séfélak doktaka yi, di léré huréhaléékéndate. Ye lé léka atéfék yéwa hweléka wun ramu sékéhambandé. Yikafre yahambalé.
27-28 Ye lé Jisaska saféndan hundi xéka lé léka mawulimbu wa, “Wuni déka nukwa wurmbu séngétakéwut wuni wambula yikafre yatawuni.” Wungi wataka lé séfélak du takwa wali ye déka hukémbu ye lé déka nukwa wurmbu séngétaké.
29 Séngétakéléka dé ramu bari sékéndéka lé yikafre xaku.
30 Xakuléka Jisas bari dé xéké, déka hambuk nawulak yindéka. Xéka waleka dé déka hukémbu yindé du takwaré wa, “Héndé wuna nukwa wurmbu séngétaké?”
31 Wungi wandéka déka du di wa, “Séfélak du takwa di méni wali yindaka hafwa sukwekéndéka méni xé. Di nawulak méniré di séngétaké, wana? Métaka méni naniré we, méniré séngétakéndanka?”
32 We wandaka dé deka hundi xékéhafi ye dé déré séngétakéndé duka hwaké.
33 Hwakéndéka wule takwa léka hurulén jooka xéka némafwimbu roota lé déka ya hwati se wandé dae lé wun jooka hundi safé.

34 Saféléka dé wa, “Takwanya, nyéniré huréhalékéwun hambukka jémba saréka némbuli
yikafre andé yanyi. Yikafre mawuli ye yitanyéni.”
35 Te dé hundi buléndéka di du nawulak Godna hundi buléndaka gena néma duna gembu
di ya. Yae xaakwa di wumba néma duré wa, “Ména takwanya bu hiya. Méni wamét
wumba néma du yamba yikéndé. Dé ye déka nawulak jémba yatandé.”
36 We wandaka dé Jisas wun hundi xéka dé Godna hundi buléndaka gena néma duré wa,
“Méni rookéméni. Wuni ména takwanyaré yikafre huruwun hambukka sarékétaméni.”
37 Wungi wataka dé Pita, Jems, Jemsna bandi Jon diré dé wa, “Guni hafu wuni wali mé
ya. Nawulak du takwa yakéndi.”
38 Wungi wandéka di dé wali yi, wumba néma duna geré. Ye di xé séfélak du takwa
hérangwanda di wule takwanyaka saréfa naata némafwimbu gérandaka.
39 Xétaka di geré wulayindaka dé wa, “Métaka guni wungi gérae? Lé hiyahambalé. Baka
xéndi lé hwae.”
40 Wungi wandéka di déka wangi. Wangindaka dé deka hundi xékétaka wandéka di
atéfék gwandi hafwaré. Gwandindaka dé takwanyana yafa ayiwa, déka du hufuk wali
wungi di wulayi, takwanya hwalénré.
41 Wulaaye dé léka tambambu hura dé déka hundimbu léré wa, “Talita kum.” Wun mo
hundi angi dé: “Takwanya, sé ramé.”
42 Jisas wandéka lé bari raama lé yitaka yataka. Léka héki hwari tamba atéfék man
yéték. Yitaka yatakaléka xe di waréngéné.
43 Waréngénéndaka dé wa, “Mé xéké. Wun jooka safékénguni. Nawulak du takwa
xékékéndi. Hénoo nawulak hwengut satalé.” Jisas dé wungi wa.

6

Nasaret di Jisaska hu hwe
Mat. 13:54-58

1 Jisas wun getéfa yatakataka dé déka motéfaré yi. Yindéka di déka du di dé wali yi.
2 Ye xaakwa baka hwa nukwa dé Godna hundi buléndaka geré wulayi. Wulaaye dé
Godna hundika du takwaré dé wa. Wandéka di séfélak du takwa xéka waréngéna di wa,
“Owa. Wun du yimbu dé wun hundi héra? Yimbu dé wun xékélelaki héra? Dé hanja xéhafi
yamben séfélak hambuk jémba dé ya.
3 Dé ge tokwa du dé. Maria lé déka ayiwa lé. Jems, Joses, Judas, Saimon di déka
bandingu di. Déka nyangengu atéfék ambu di re, nani wali. Dika nani xékélaki. Dé néma
du yingafwe. Dé baka du dé. Yingi maki dé wun hundi wa?” Wungi we di hélék ya déka.
4 Hélék yandaka dé Jisas wa, “Profet nak déka motéfambu reta hundi wandét déka hém,
déka gembu rekwa du takwa akwi, déka motéfambu rekwa du takwa akwi, di déka hundi
xékénjoka hélék di ya. Nawulak getéfana du takwa déka hundi xéka di déka xi harékétandi.”
5 Wungi wandéka di Jisaska jémba saréké hafi yandaka dé hanja xéhafi yandan hambuk
jémba yahambandé wun getéfambu. Ané jémba male dé ya. Baré hiyaakwa nawula du
takwaré déka tamba takandéka di yikafre ya.
6 Wun getéfambu rekwa du takwa déka hundi xékéhafi yandaka dé Jisas saré waréké
xéké. Hukémbu dé séfélak getéfaré ye dé Godna hundi du takwaré wa saafa yi.

Jisas déka duka dé jémba hwe
Mat. 10:1, 9-14; Luk 9:1, 3-5

7 Jisas déka du tamba atéfék man yéték wandéka yandaka dé dika hambuk hwe, di
wandat duna mawulimbu téndé haraki hamwinya yaange yindate. Hwetaka dé diré wa,
“Du yéték yéték wungi sa guni yi.
8 Hénoo, wur, yéwa hura yikénguni. Séto bangi male mé guni hura yi.
9 Su mé sanda. Nukwa wur natafa male guni naki. Yéték yingafwe.
10 Guni ye getéfa nak xaakwa ge nakré wulaaye wun gembu male guni re. Wun gembu
re hukémbu nak getéfaré yitanguni.
11 Guni nak getéfaré wulayingut wun getéfambu rekwa du takwa guna hundi xékéhafi ye,
gunika hu hwendat, guni wun getéfa yatakataka yita guna manmbu tékwa harki létékétaka
sa guni yi. Guni wungi yangut di xe watandi, ‘Nani dika hu hweta nani Godna hundika
nani hu hwe. Hukémbu God hurumben haraki saraki joo naniré hasa hwetandé.’ Wungi
watandi.”
12 Wungi wandéka di déka du yi. Ye di du takwaré wa, “Hurungun haraki saraki sémbut
mé guni yataka.”
13 Wungi wataka di duna mawulimbu téndé haraki hamwinyaré wandaka di yaange yi.
Baré hiyaakwa du takwa Godka jémba saréké ndate di deka séfimbu di wel taka. Takandaka
di yikafre ya. Wungi di Jisasna du huru na hara na yi.

Guré husandakwa du Jon dé hiya
Mat. 14:1-12; Luk 9:7-9

14 Jisasna du wungi yandaka néma du Herot dé hundi xéké. Métaka we? Atéfék
getéfambu Jisaska wata di hundi bulé. Du takwa nawulak di wa, “Guré husandakwa du
Jon hiyae wambula dé ramé. Raama néma hambuk hérae dé wun hambukmbu jémba ya.”
15 Wungi wandaka di nawulak wa, “Wu hanja rendé du elaija dé.” Wungi wandaka di
nawulak wa, “Wu profet dé, hanja rendé du maki dé.”
16 We wandaka dé Herot wun jooka xéka dé wa, “Hanja wuni wawuka di Jonéna humbu
xatéké. Xatékéndaka hiyae némbuli dé wambula wundé raméndé.”
17-18 Hanja Herot dé déka nyama Filipna takwaré héra. Wule takwana xi herodias.
Hérandéka dé Jon wa, “Ména nyamana takwaré haraki méni héra. God wun jooka dé
haraki hundi wa.” We wandéka dé Herot Jonéna hundika hélék ye wandéka di déka du ye
di Jonré huluke yoombu giya di déré séndé geré hura yi.
19 Yindaka séndé gembu hwandéka lé herodias haraki mawuli xéka lé Jonré xiyanjoka
lé mawuli ya. Mawuli ye lé déré xiyanjoka lé hurufatiké.
20 Métaka we? Herot wungi xiyanjoka hélék dé ye. Herot dé xékélaki. Jon dé Godna
hundi xékéta yikafre sémbut hurukwa du dé. Wungi xékélakita dé Herot roo dé Jonré
xiyahambandé. Déré yikafre dé huru. Hura dé nak nak nukwa Jon wali hundi bula dé
déka hundika mawuli ye dé saré waréké xéké.
21 Hukémbu lé herodias Jonré xiya yambuka hwaké. Herot wandéka déka du di némafwi
hénoo humbwi, déka ayiwa déré héralén nukwa yandéka. Humbwindan hénoo sandate
wandéka di déka jémba yakwa duna néma du, xi warekwa duna néma du, Galilimbu
rekwa duna néma du, wungi di yi.
22 Ye rendaka herodiasna nyan gwande lé hétihiya. Hétihiyaléka Herot wali hénoo sata
rendé du xe di atéfék némafwi mawuli ya. Ye dé Herot wule takwaré wakwexéké, “Métaka
nyéni mawuli ye? Mawuli yanyéka joo hwetawuni.”
23 Wataka dé wambula wa, “Nawulak jooka akwi mawuli yanyét hwetawuni. Wuna
héfa, wuna ge, wuna joo nyéndékmbu mune hwetawuni. Wungi maki hurunjoka wuni
we. Wuni mwi hundimbu wuni we.” Herot wungi dé wa.
24 Dé wungi wandéka lé wule takwa gwande lé léka ayiwaré wakwexéké, “Méta jooka
wawut wunika hweké ndé?” Wungi wakwexékéléka lé léka ayiwa wa, “Guré husandakwa
du Jonéna humbuka watanyéni. Wataka héranyét dé hiyandét mawuli yatawuni.”
25 Wungi waléka lé bari hari néma du rendanré yi. Ye lé wa, “Némbuli guré husandakwa
du Jonéna humbu mé xatéka andémbu take méni wuniré hwetaméni.”
26 Wungi waléka dé Herot saréfa nae dé léré mwi hundi wandéka di dé wali reta hénoo
sandé du di akwi xéké. Saréfa nae dé nak maki hundi wanjoka hélék ye dé wa yawundu.
27 Yawundu nae wandéka dé déka du nak ye séndé geré wulaaye dé Jonéna humbu
xatéké.
28 Xatéka dé humbu andémbu take dé wule takwaka hura yi. Hura ye dé wule takwaka
hwendéka lé léka ayiwaka hwe.
29 Wungi yandaka Jonéna du xékétaka ye di Jonéna fusa hérae hura ye di rémé.

Jisas dé séfélak (5,000) duka hénoo hwe
Mat. 14-13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:5-13

30 Jisasna du di wambula ya déka. Yae di dé wali reta di yandan atéfék jémbaka, wandan
atéfék hundika akwi di déré safé.
31 Saféndaka di séfélak du takwa yitaka yataka. Yitaka yatakandaka Jisas déka du wali
resétota hénoo sahambandi. Wungi yandaka dé diré wa, “Nani hafu du takwa rehafi
hafwaré ye resétotame.”
32 Wungi wataka di gunjambé hérae hura di du takwa rehafi hafwaré yi.
33 Di yindaka séfélak du takwa xe di déka hundi xéké. Xéka di atéfék getéfana du takwa
bari fétékéré ye di tale xaku.
34 Xakundaka dé Jisas gunjambémbu yae tukweseke tufwambu te dé séfélak du takwaré
xé. Xe déka mawulimbu dé wa, “Sipsip balika hatikwa du rehafi yandét di sipsip bali
jémba yamba tékéndi. Wunde du takwa di wun sipsip bali maki di.” Wungi we dé dika
saréfa na. Saréfa nae dé diré séfélak hundi wa.
35 Wandéka gérambu yandéka déka du yae di déré wa, “Ané du rehafi hafwa dé. Nukwa
a nanditandé.
36 Méni mé wamét ande du takwa atéfék getéfaré ye di deka hénoo hérae sanda.”
37 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Yingafwe. Guni dika hénoo hwetanguni.” Wungi
wandéka di wa, “Nani dika bret héranjoka séfélak yéwa hwetame (200 nukwana yéwa dé).

Nani ye wun du takwaka atéfék hénoo nawulak hérae dika hwembete méni mawuli ya, o yingi maki dé?"
38 Wungi wandaka dé wa, "Bret hatika dé re? Sa guni ye xé." Wungi wandéka di hwaka xé. Xétaka wambula yae di wa, "Yalefu bret natamba xéri hamwi yéték wungi dé re." Wungi di wa, Jisaska.
39 Wandaka dé atéfék du takwaré wa, "Guni sé naande guni wumbu wara takumbu re."
40 Wungi wandéka di nawulak némafwi hémémbu, nawulak yalefu hémémbu wungi di wumbu wumbu re.
41 Rendaka dé wun yalefu bret natamba wali xéri hamwi yéték wungi hérae dé nyirré yasawara xéta dé Godka diména nae dé hwe. Wungi wataka bret fukae dé déka duka hwe, du takwaka mune hwendate. Hwetaka dé wun xéri hamwi yéték akwi dé hwe, mune hwendate.
42 Hwendéka mune hwendaka di atéfék du takwa jémba hura sa.
43 Sandaka nawulak bret wali nawulak xéri hamwi wali rendéka di Jisasna du wasara tamba yéti manmbu yéték di lakwa sukweké.
44 Séfélak (5,000) du di wun bret sa. Séfélak takwa, séfélak nyangwal akwi wumbu di reta sa.

Jisas dé gu tokumbu yi
Mat. 14:22-32; Jon 6:15-21

45 Jisasna du wungi yandaka dé diré wa, "Guni gunjambémbu wara guni tale yitanguni, tukweseke angé sakuré, Betsaidaré." Wungi wandéka déka du yindaka dé dé wali téndé du takwaré wa, di deka getéfaré yindate.
46 Wandéka yindaka dé God wali hundi bulénjoka dé némburé waré.
47 Gan hunyindéka déka du gunjambémbu re tukweseke nyéndékmbu rendaka Jisas hafu dé re némbumbu.
48 Re dé xé mur yandéka gunjambé yawiwaleké́ndéka di déka du gunjambémbu yinjoka hambuk jémba yandaka. Xétaka ye télakénjoka hurundéka dé gu tokumbu dika yi. Ye dé diré tenangérénjoka nae dé yi.
49 Ye gu tokumbu yindéka xe di wa, "Wu wali du nak wana." Wungi wataka di atéfék déré xe némafwimbu roota di wanji.
50 Wanjindaka dé bari wa, "Guni rookénguni! Ané wuni wuni yae. Yikafre mawuli mé ya."
51 Wungi wataka dé gunjambémbu waré. Wara dé di wali rendéka mur yahambandé. Yahafi yandéka waréngénéta di wa, "Owa. Wu yingi maki du dé?" Wungi wata di saré waréké xéké.
52 Nalikambu Jisas wunde du takwaka bret hwendénka di sarékéhambandi. Wun jooka yike yata waréngénéta di wungi wa.

Genesaretmbu Jisas dé du takwaré huréhaléké
Mat. 14:34-36

53 Jisas déka du wali di tukweseke angé sakuré gunjambémbu yae di Genesaretna héfambu xaku. Xaakwa di gunjambé hari di mimbu lékitaka.
54 Lékitaka yindaka di du takwa Jisasré xé.
55 Xétaka di atéfék getéfaré fétékéré ye di baré hiyaakwa du takwa nyangwalré hérae di jambémbu yate hura ya. Yate hura di Jisas téndén hafwaré yi.
56 Jisas yindén atéfék getéfaré, di baré hiyaakwa du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé du takwa nyangwalré yate hari. Yate hura ye di hérangwanda téndan hafwambu taka. Takataka di déré wa, "Méni yawundu namét di ména nukwa wurna wambumbu male séngétakétandi." Wungi wandaka di déka nukwa wurmbu séngétaka di yikafre ya.

7

Godna hundi dé mandékana hundiré dé sarékéngwandé
Mat. 15:1-20

1 Xékélelakikwa du nawulak di Jerusalemémbu re yae di Farisina du wali wungi di hérangwandé Jisas téndénmbu.
2 Hérangwanda di xé Jisasna du nawulak tamba gu yakéhafi hénoo sandaka. Di deka tamba gu yakéhafi yandaka di Farisina du diré xe di wa, "Nana hambuk hundi xékéhambandi. Wu haraki saraki sémbut hurukwa du di." Wungi di wa.
3 Farisina du, séfélak Judana du akwi, deka mandéka wandan maki wungi male tamba jémba gu yakétaka di hénoo sa.

4 Di jondu hérandaka hafwaré yitaka yae di tamba gu yakéte. Yakétaka di hénoo sate.
Deka mandéka wandan maki di aki, andé, hanyandé akwi di wungi male jémba yakwanyi.
5 Di wungi yandaka Jisasna du mandéka wandan maki yahafi yandaka di Farisina du
xékélelakikwa du akwi di Jisasré wakwexéké, “Métaka di ména du nana mandéka wandan
hundi xékéhafi ye deka tamba gu yakéhafi di hénoo sa?”
6 Wungi wakwexékéndaka dé Jisas wa, “Wuna du haraki sémbut huruhambandi. Guni
hafu yéna yakwa du guni. Hanja Profet Aisaia ané hayindén hundi wu mwi hundi dé hayi
gunika. Angi dé hayi:
God dé wa, “Ané du takwa di wunika yikafre hundi wa.
Wungi we di wunika deka mawulimbu sarékéhambandi.
7 Di deka hambuk hundi xéka wandén maki xéka di wun hundika wa, ‘Wu Godna hundi
dé.’
Wungi maki di baka haréké wuna xi.”
God wandénéngala dé Aisaia dé hayi.
8 Guni wun du maki guni re. Guni Godna hundi xékéhafi ye guni duna hundi male guni
xéké.”
9 Wun hundi wataka dé Jisas wa, “Guni Godna hundi xékéhafi ye nana mandéka wandan
hundi male xékéta guni wa, ‘Nani xékélelakikwa du me.’ Wungi wanguka guna mawuli
haraki dé re.
10 Hanja Moses Godna hundi dé angi wa, ‘Guni guna yafa ayiwaré yikafre mé huru.’
Wungi wataka dé ané hundi akwi dé wa, ‘Du nak déka yafa ayiwaka haraki saraki
hundi wandét wun duré mé xiyangut dé hiyandé.’ Wungi wandéka wun hundi Godna
nyingambu dé re.
11 Guni wun hundi xékéhafi ye guni wa, ‘Du nak déka yafa ayiwaré angi wandét, Wuna
atéfék jondu Godka hwenjoka wuni waséke. Godka hwehafi yata wun jondu bénika
yamba hwekéwuni. Béniré yikafre hurunjoka wuni hurufatiké.
12 Wungi wata déka yafa ayiwaré yikafre yamba hurukéndé.’
13 Guni wungi we guni Godna hundi xékéhafi yata guna mandékana hundi male xékéta
hundi wanguka di du takwa akwi wungi haraki di huru. Hurundaka guni haraki saraki
sémbut akwi guni huru.” We dé diré wa.
14 Jisas wun hundi wataka dé du takwaka wandéka di déka ya. Yandaka dé diré wa,
“Guni wuna hundi mé jémba xéké. Xéka ané hundika guni jémba xékétanguni.
15-16 Du takwana biyaré wulayikwa jonduka God dé wa, ‘Wun jondu du takwana
hamwinyaré haraki yamba hurukéndé.’ Du takwana mawulimbu xalekwa jooka God dé
wa, ‘Wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.’ Wungi dé wa.
17 Jisas wungi wataka dé du takwaré yatakataka dé déka du wali di geré wulayi.
Wulaaye di déka du déré wakwexéké wun hundika.
18-19 Wakwexékéndaka dé diré wa, “Guni akwi wun hundika xékéhambanguni, o yingi
maki dé? Mé xéké. Du takwa sandan joo deka biyaré dé naande dé di takuré dé yi.
Sandan joo deka mawuliré haraki huruhambandé.” Wungi dé wa.
Jisas wungi wandéka nani xéké. Atéfék hénoo hamwi wu yikafre dé. Nani nawulak
hénoo hamwika yamba yakérkémé.
20 Jisas dé wambula wa, “Du takwana mawulimbu xalekwa jooka God dé wa, ‘Wu haraki
sémbut hurukwa du takwa di.’ Wungi wataka dé, wun jooka dé xéké.
21-22 Du takwana mawulimbu haraki saraki mawuli dé xale. Xalendéka di haraki saraki
mawuli xékéta di, du wali takwa wali haraki sémbut huruta di, sélé héraata di, du xiyaata
di, du nak duna takwa wali haraki sémbut huruta, takwa hési takwana du wali haraki
sémbut huruta, mawuli raméta di, nak maki nak maki haraki saraki sémbut huruta di,
yénataka hundi wata di, fakumbeka séfi hafwambu wakweta di, mawuli wiya raméta di,
yénataka haraki hundi wata di, wasowaso téta di, wangété sangété yata té.
23 Wun haraki saraki sémbut atéfék du takwana mawulimbu dé xale. Xalendéka di
haraki saraki sémbut huru. Haraki saraki sémbut hurundaka God dika dé wa, ‘Wu haraki
saraki sémbut hurukwa du takwa di.’ Dé wungi wa.”

Fonisiana takwa lé Jisaska jémba saréké
Mat. 15:21-28

24 Wun hundi wataka dé Jisas wun getéfa yatakataka dé tairna héfaré yi. Ye dé getéfa
xaakwa dé ge nakré wulayi. Wulaaye dé déka mawulimbu wa, “Wuni ané gembu rewut
di du takwa yamba xékéndi.” Wungi wandéka di déré xé.
25-26 Xe di hundi buléndaka lé takwa hési xékétaka lé déka bari yi. Lé Judana takwa
yingafwe, lé nak téfambu yalé takwa lé déka yi. Léka motéfa Fonisia Siriana héfambu
dé re. Léka takwanyana mawulimbu haraki hamwinya nak wulaaye téndéka lé léka

ayiwa Jisaska yi. Ye lé hwati se wandé dae lé déré wa, “Haraki hamwinya dé té, wuna takwanyana mawulimbu. Méni wamét dé yaange yindéte wuni we.”
27 Wungi waléka dé wa, “Nani nyangwal sandaka hénoo hérae wasaka hwembet, wu haraki dé. Nani tale nyangwalka hwetame.”
28 Wungi wandéka lé wa, “Néma Du, wu mwi hundi méni we. Wuni angi wuni we. Nyangwal hénoo sandaka nawulak héfambu xakrindéka di deka wasa hérae sa. Méni wuniré yikafre hurumét wu yikafre dé.”
29 Wungi waléka dé léré wa, “Wungi jémba wataka némbuli nyéna getéfaré yitanyéni. Haraki hamwinya nyéna takwanyana mawuli yatakataka dé yaange yi.”
30 Wungi wandéka lé léka getéfaré wambula ye lé xé takwanya yikafre ye jambémbu hwaléka. Xe lé xékélaki haraki hamwinya léré yatakataka yaange yindénka.

Jisas wandéka dé waan xékéhafindé du yikafre ya
Mat. 15:29-31

31 Hukémbu tairna héfa yatakataka Saidonéna héfambu ye dé Dekapolisna héfambu ye dé Jisas Galilina tukwesekembu xaku.
32 Ye xakundéka di du nakré hura yi déka. Wun du waan xékéhafindé, hundi akwi buléhafindé. Wun duré hura ye di Jisasré wa, déré tamba takandéte.
33 Wandaka dé Jisas wun duré hura dé, wunde du takwaré yatakataka dé ye bér hafu té. Te dé Jisas déka sékétamba yéték wun duna waanéna yambumbu takataka simbar séxae dé déka sékétambambu wun duna tékalimbu taka.
34 Takata dé nyirré yasawara xé. Yasawara xe, saréfa nae dé yanambi hérae dé déka hundimbu wa, “Efata.” We dé wa. Mo hundi angi dé: Mé nafwi.
35 Jisas wungi wandéka dé jémba xéké. Xékéndéka déka tékali yikafre yandéka dé jémba bulé.
36 Buléndéka dé Jisas du takwaré waleka xe dé diré wa, “Wun jooka safékénguni.” Wungi wandéka di déka hundi xékéhafi ye di wun jooka hundi wa saafa yi.
37 Wa saafa yindaka xéka warénguéna di wa, “Owa. Wu yingi maki du dé? Yikafre male jémba dé ye. Yandéka di hundi xékéhafi yandé du takwa di jémba xéké. Hundi buléhafi du takwa di hundi bulé.” We di wa.

8

Jisas dé séfélak (4,000) du takwaka hénoo hwe
Mat. 15:32-39

1-2 Nakémba nukwa séfélak du takwa ye di hérangwandé, Jisas téndénmbu. Hérangwanda re hénooka hiyandaka Jisas wandéka déka du déka yandaka dé diré wa, “Wun du takwa nukwa hufuk wuni wali re deka atéfék hénoo bu sasékenda, némbuli hénoo wali rendaka dika wuni saréfa nae.
3 Nawulak di afaké téfambu di ya. Wuni dika hénoo hwehafi yawut di deka getéfaré wambula ye yambumbu hénooka hiyatandi.”
4 Wungi wandéka di déka du déré wa, “Ané du rehafi hafwa dé. Yingi maki nani séfélak du takwaka hénoo hwetame?”
5 Wungi wandaka dé Jisas diré wakwexéké, “Bret hatika dé re?” Wungi wakwexékéndéka di wa, “Bret angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk dé re.”
6 Di wungi wandaka dé atéfék du takwaré wa, “Guni sé naande re héfambu.” Wungi wandéka rendaka dé wun yalefu bret hérae dé Godka diména nae dé bret fukae dé déka jémba hurukwa duka hwe, du takwaka mune hwendate. Hwendéka di mune hwe.
7 Nawula yalefu xéri hamwi akwi di hura ya. Jisas wun xéri hamwi hérae dé Godka diména nae dé déka jémba hurukwa duka hwe, du takwaka mune hwendate.
8 Hwendéka mune hwendaka di atéfék jémba hura sa. Sandaka dé Jisas fukandén bret nawulak wali xéri hamwi nawulak wali rendéka di Jisasna du wasara angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wungi di lakwa sukweké.
9 Séfélak (4,000 maki) du takwa di wumbu reta sa. Rendaka Jisas wandéka di du takwa yi deka getéfaré.
10 Yisékendaka Jisas déka du wali gunjambémbu wara di Dalmanutana héfaré yi.

Farisina du di Jisasré wakwexéké hambuk jémba yandéte
Mat. 16:1-4

11 Farisina du nawulak yae di Jisas wali warunjoka nae di ya. Yae di deka mawulimbu di wa, “God wandéka dé Jisas ya, o du male du wana?” Wungi saréka di déré wa, “Méni hanja xéhafi yamben hambuk jémba nak yataméni. Yamét nani xe xékélakitame, God wandéka méni ya.”

12 Wungi wandaka dé Jisas hélék ye dé wakwexéké, “Métaka guni némbuli rekwa du
takwa guni hanja xéhafi yangun hambuk jémbaka wakwexéké? Wungi yamba xékénguni.
Mwi hundi wuni guniré we.”
13 Wungi wataka diré yatakataka déka du wali gunjambémbu wambula wara di
tukweseke angé sakuré yi.

Farisina yénataka hundika akwi Herotna yénataka hundika akwi dé Jisas wa
Mat. 16:5-12

14 Jisasna du bretka yike ye di natafa bret male di hérae hura yi gunjambémbu.
15 Yindaka dé Jisas diré ané sataku hundi hambukmbu dé wa, “Mé guni xékélaki na.
Farisina du, Herot akwi, deka yis hurukénguni.”
16 Wungi wandéka di di hafu bula di wa, “Nani bret nawulak hurehafi yambenka dé
we. Wungi yambenka dé bret némafwi yandéte takandaka joo yiska dé wa.”
17 Wungi buléndaka dé xéka dé wa, “Guni yingi guni we, ‘Nani bret yingafwe.’ Métaka
guni wungi we? Guni wungi wata guni wuna hambukka xékélakihambanguni. Guna
mawulimbu yike guni ye, o yingi maki dé?
18 Guna dama wundé té. Métaka guni xéhafi ya? Guna waan wundé té. Métaka guni
hundi xékéhafi ya? Métaka guni guna mawulimbu jémba sarékéhafi ya?
19 Hanja séfélak (5,000) duka bret natamba fukae hwewuka di sa. Sandaka nawulak
rendéka wasara hatika guni lakwa?” Wungi wakwexékéndéka di wa, “Wasara tamba
atéfék man yéték nani lakwa.”
20 Wungi wandaka dé wa, “Hanja nak nukwa séfélak (4,000) du takwaka bret angé tamba
yétiyéti angé tamba hufuk fukae hwewuka di sa. Sandaka nawulak rendéka wasara hatika
guni lakwa?” Wungi wakwexékéndéka di wa, “Wasara angé tamba yétiyéti angé tambambu
hufuk nani lakwa.”
21 Wungi wandaka dé diré wa, “Wu mwi hundi dé. Wungi we métaka guni wuna
hambukéka xékéhafi ye?” Jisas dé wungi wa.

Jisas dé dama hiyandé duré huréhaléké

22 Hukémbu Jisas déka du wali yae di Betsaidambu xaku. Xakundaka di dama hiyandé
du nakré hura yi Jisaska. Hura ye di Jisasré wa, déka tamba wun duré takandéte.
23 Wandaka dé wun duna tambambu hurundéka bér getéfa yatakataka bér yi. Ye
yambumbu te dé simbar déka damambu séxataka dé Jisas déka tamba taka déka
damambu. Damambu takataka dé wakwexéké, “Némbuli nawulak joo méni xé?”
24 Wakwexékéndéka wun du xe dé wa, “Duré mi maki wuni xé. Xéwuka di yitaka yataka.”
25 Wungi wandéka dé wambula tamba taka déka damambu. Takandéka dé hambukmbu
xéndéka déka dama yikafre yandéka dé jémba xé.
26 Jémba xéndéka dé Jisas wa, “Ména geré sa yi. Wun getéfaré wambula yikéméni.”

Pita dé hundi wa Jisaska
Mat. 16:13-16; Luk 9:18-20

27 Jisas wungi wataka déka du wali wungi di yi, Sisaria Filipaimbu rekwa getéfaré.
Yambumbu ye dé diré wakwexéké, “Du takwa wunika yingi di we?”
28 Wungi wakwexékéndéka di wa, “Ménika nawulak di wa, ‘Dé guré husandakwa du Jon
dé.’ Nawulak di ménika wa, ‘Dé elaija dé.’ Nawulak di ménika wa, ‘Dé hanja rendé profet
nak dé.’ Wungi di wa.”
29 Wungi wandaka dé diré wakwexéké, “Guni hafu yingi maki guni wunika we?” Wungi
wakwexékéndéka dé Pita wa, “Méni naniré yikafre hurumete God wasékendén du Krais
méni.”
30 Wungi wandéka dé diré wa, “Wun hundi nak du takwaré wakénguni.”

Jisas hiyae wambula ramétendékaka dé hundi wa
Mat. 16:21-28; Luk 9:22-27

31 Jisas wungi wataka dé déka duré angi wa, “Hukémbu getéfana néma du akwi, prisna
néma du akwi, xékélelakikwa du akwi di Duna Nyanré haraki saraki sémbut hurutandi.
Hura di wungi wunika hu hwetandi. Wunika hu hweta wuniré xiyandat hiyatawuni.
Hiyae wuni nukwa hufuk yindét wambula ramétawuni.”
32 Wungi we dé sataku hundi wahafi ya. Yandéka di jémba xéké. Xéka dé Pita déré hura
ye dé wa, “Wungi wakéméni.”
33 We wandéka dé Jisas waleka déka duré xe dé Pitaré wa, “Méni satan méni, mé yaange
yi. Méni Godna hundi xékéhambaméni. Méni ané héfambu rekwa duna hundi méni xéké.”
Wungi dé wa.
34 Wataka dé wambula wandéka di séfélak du takwa déka du akwi di déka ya. Yandaka
dé diré wa, “Guni wuni wali yae wuna jémba yanjoka mawuli ye angi yatanguni. Guni

guna mawuli yanguka yatakatanguni. Yatakataka guni wunika saréka angi watanguni, ‘Nani déka jémba yatame. Ye nani hangéli hérae mimbu hiyambet wu méta yakéndé. Néma joo yingafwe.’ Wungi we wuna jémba hurutanguni.
35 Wunika sarékékwa du takwa wuna jémba hurusékendat wuna mama du diré xiyandat di wuni wali jémba reséketandi wungi re wungi re. Wunika sarékéhafi yakwa du takwa deka séfika male sarékéta, deka jémba male yata di hiyae fakutandi. Wuni wali yamba rekéndi.
36 Du takwa ané héfana joo atéfék héraata, deka jémba male yata hiyae yingi maki nae di jémba reséketandi? Yingafwe. Jémba yamba rekéndi.
37 Di Godna getéfaré yinjoka mawuli yata yéwa hwetandi, o yingi maki dé? Yingafwe. Di yamba yikéndi.
38 Némbuli rekwa séfélak du takwa di haraki saraki sémbut huruta di Godna hundi xékéhambandi. Hukémbu wuna yafa wunika hambuk hwendét Duna Nyan nukwa larékwa maki gayatawuni. Ensel wali gayatawuni. Gayae wuni hu hwetawuni, wunika hu hwekwa du takwaka.”

9

1 Wungi wataka dé Jisas diré wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Guni ambu tékwa du takwa nawulak hiyahafi te guni God ané héfa hatindéka nukwa némafwi hambuk xakundét xétanguni. Wuni guniré mwi hundimbu wuni we.” Dé Jisas wungi wa.

Jisasna séfi waleka dé nak maki xaku
Mat. 17:1-13; Luk 9:28-36

2 Nukwa gwongofu yindéka dé Jisas, Pita, Jems, Jonré wungi hérae di némafwi némbu nakré wari. Wara di hafu di wumbu re. Re xéndaka Jisasna séfi waleka dé nak maki xaku.
3 Déka nukwa wur dé wama male xaku. Ané héfambu rekwa du nukwa wur yakwanyindat, wungi maki wama yamba xakukéndi.
4 Xakundéka hanja rendé profet Moses wali elaija wali Jisas wali hundi buléndaka di Jisasna du hufuk di xé.
5-6 Xétaka di némafwimbu roo. Roondaka dé Pita déka mawulimbu dé wa, “Méta hundi watawuni?” We dé Jisasré wa, “Néma du, nani ambu rembeka yikafre dé. Nani ge hufuk totame. Ménika nak, Moseska nak, elaijaka nak.”
7 Wungi wandéka buwi nak gayae dé diré takatéfi. Takatéfindéka dé buwimbu hundi nak xaakwa dé wa, “Ané wuna nyan dé. Déka wuni némafwimbu mawuli ye. Guni déka hundi mé xéké.”
8 Wungi wandéka xékétaka di xé Jisas male téndéka. Nak duré xéhambandi.
9 Dé wun némbumbu gayae dé Jisas diré wa, “Mé xéké. Némbuli guni xéngun jooka nak duré safékénguni. Duna Nyan hiyawut God wandét raméwut guni wun jooka safétanguni.”
10 Wungi wandéka di nak duré saféhambandi wun jooka. Di hafu bula di wakwexéké, “Hiyae raméndét wu méta hundi dé?”
11 Jisasna du di déré wakwexéké, “Xékélelakikwa du di angi wa, ‘Hanja rendé profet elaija tale yatandé. Yandét God wasékendén du Krais hukémbu yatandé.’ Métaka di wungi we?”
12 Wungi wandaka dé wa, “Wu mwi hundi di wa. elaija tale yatandé. Yae dé Kraisna yambu hurutandé. Wun hundika sarékéta wunika akwi mé saréké. Godna nyingambu rekwa hundi wandé maki Duna Nyanré haraki saraki sémbut huruta wunika hu hwetandi. Métaka we di wun hundi hayi?
13 Wuni guniré wuni we. elaija wundé yandé. Yandéka du nawulak di déré haraki huru. Hanja wun jooka akwi di Godna nyingambu hayi.” Jisas dé wungi wa.

Haraki hamwinya hura téndé nyanré dé Jisas huréhaléké
Mat. 17:14-19; Luk 9:37-43

14 Jisas, Pita, Jems, Jon wali wungi di naande yi Jisasna nawulak duka. Naande ye di xé séfélak du takwa di wali hérangwanda téta xékélelakikwa du di wali warundaka.
15 Xéndaka di atéfék du takwa Jisasré xe di waréngéné. Waréngéna di déka fétékéré ye di déré wa, “Ménawa. Méni wundu.”
16 Wungi wandaka dé Jisas déka duré wakwexéké, “Méta hundi guni di wali bulé?”
17 Wungi wakwexékéndéka dé, du nak dé wa, “Néma du, wuna nyan wuni hura yae ménika. Haraki hamwinya nak dé té déka mawulimbu. Téndéka dé hundi buléhafindé.
18 Wun haraki hamwinya déré hambukmbu hura dé héfambu xakri. Xakrindéka dé wama simbar déka hundimbu dé xaku. Xakundéka némbi tita dé déka séfi hambuk dé ya. Talembu ména duré wuni wa, di wandat haraki hamwinya yaange yindéte. Wawuka di wungi hurunjoka di hurufatiké.” Dé wungi wa.

19 Wandéka dé Jisas wun du takwaré wa, “Yingi maki dé? Guni wunika jémba
sarékéhambanguni. Wuni séfélak bafu guni wali yita téwuka guni wunika jémba
sarékéhambanguni. Guni wun nyan wunika mé hura ya.”
20 Wungi wandéka déré hura yandaka dé déré hura téndé haraki hamwinya Jisasré
xétaka dé wumba nyanré xasémeki. Xasémekindéka dé héfambu xakre yawiwaleké ndéka
dé wama simbar déka hundimbu xaku.
21 Xakundéka dé Jisas déka yafaré wakwexéké, “Hatika héki hwari dé wungi re?” Wungi
wakwexékéndéka dé wa, “Yalefu nyan rendéka dé xaku.
22 Séfélak nukwa dé wun haraki hamwinya déré gumbu akwi, yambu akwi, yakindéka
dé xakre dé hiyanjoka huru. Ména hambukka yawundu nae wamét wuna nyan yikafre
yatandé.”
23 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Métaka méni wungi we? Du takwa Godka jémba
sarékéndat di atéfék joo hali hurunda.”
24 Wungi wandéka dé wun nyanéna yafa hambukmbu dé wa, “Godka wuni yalefu wuni
saréké. Méni wuniré yikafre hurumét wuni Godka némafwimbu sarékétawuni.”
25 Wungi wandéka dé Jisas xé séfélak du takwa fétékéra yae hérangwandéndaka. Xe dé
wun haraki hamwinyaré wa, “Méni déré hura téméka dé wumba nyan hundi buléhafi yata
hundi xékéhambandé. Méni déré yatakataka sa yaange yi. Yaange ye méni wambula déka
mawuliré wulayikéméni.”
26 Wungi wandéka dé némafwimbu waanje dé wun nyanré dé némafwimbu xasémeka
yaki. Xasémekitaka dé déré yatakataka dé yaange yi. Yindéka dé wun nyan hiyandé du
maki dé hwa. Hwandéka di du nawulak wa, “Dé bu hiya.”
27 Wungi wandaka dé Jisas déka tambambu hura haréké ndéka dé raama té.
28 Dé yikafre ye raméndéka Jisas déka du wali di gekoré wulayi. Wulaaye di di hafu reta
di déka du déré wa, “Nani wun haraki hamwinyaré wambeka dé yaange yihambandé.
Métaka nani wun jémba yanjoka hurufatiké?”
29 Wungi wakwexéké ndaka dé wa, “Wun jooka Godré watanguni. Godré tale wangut,
wunde haraki hamwinya yaange yitandi. Guni Godré wahafi yangut haraki hamwinya
guna hundi xékéhafi ye yamba yaange yikéndi.” Dé wungi wa.

Jisas dé wambula wa, “Wuni hiyae ramétawuni.”
Mat. 17:22-23; Luk 9:44-45

30 Jisas déka du wali wun getéfa yatakataka di Galilina héfambu yitaka yataka. Yitaka
yatakata dé déka duré wa, “Nawulak du takwa naniré xéndate hélék wuni ye. Nani nakélak
yimbet
31 wuni hundi nawulak gunika watawuni.” Wungi wataka dé dika ané hundi wa,
“Hukémbu du nak wuna mama duka Duna Nyan hwetandé. Hwendét wuniré xiyandat
hiyatawuni. Hiyae re nukwa hufuk yindét wambula ramétawuni.”
32 Wungi wandéka di wun hundi jémba xékéhambandi. Ye wun hundika déré wak-
wexékénjoka di roo.

Héndé néma du dé?
Mat. 18:1-5; Luk 9:46-48

33 Hukémbu di kaperneamré yi. Ye xaakwa di geré wulayi. Wulaaye dé Jisas déka duré
wakwexéké, “Yambumbu yita méta hundika guni bulé?”
34 Wungi wakwexékéndéka di hundi buléhambandi. Yambumbu yita di hafu bula di wa,
“Héndé naniré sarékéngwanda nanika néma du rete?” Wungi wata di roo di Jisas wali
hundi buléhambandi.
35 Yandaka dé re dé diré wa, “Guni mé yae xéké. Guni tale yinjoka mawuli ye, guni
hukétéfi yitanguni. Guni néma du renjoka mawuli ye, guni atéfék du takwaka jémba
yakwa du retanguni.”
36-37 Wungi wataka dé nyan nakré hura wandéka dé deka nyéndékmbu té. Téndéka dé
wun nyanré huruta dé diré wa, “Mé xéké. Du takwa wunika sarékéta ané nyanré yikafre
hurundat, wuniré akwi yikafre hurutandi. Di wuniré yikafre hurundat wuniré wandéka
yawun duré akwi di yikafre hurutandi.”

Déka hu hwehafi yakwa du déka du retandi Jisas wungi dé wa
Luk 9:49-50

38 Jisas wun hundi wandéka dé Jon déré wa, “Néma du, du nak ména ximbu haraki
hamwinyaré wandéka yaange yindaka nani xé. Dé nani wali yitaka yatakahambandé.
Yandéka nani déré wa, wun jémba yandémboka.”
39 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Wun jémba yakwa duré haraki hundi wakénguni.
Wuna ximbu hambuk jémba yakwa du wunika bari haraki hundi yamba wakéndé.

40 Nanika hu hwehafi yakwa du wu nana du di re.
41 Mwi hundi wuni guniré we. Du takwa guni wuna duré xe angi wandat, ‘Wun du di Jisasna jémba yakwa du di. Diré yikafre hurutame. Di hulinguka hiyae yandat dika hulingu hwetame.’ Wungi we di wun yalefu jémba yandat God wun yalefu jémbaka yike yamba yakéndé. Hukémbu wun yikafre jémba hasa hurutandé diré. Mwi hundimbu wuni guniré we.” Jisas dé wungi wa déka duré.

Di haraki saraki sémbut hurundamboka dé Jisas hundi wa
Mat. 18:6-9; Luk 17:2

42 Wun hundi wataka dé angi wa: “Ané yalefu nyangwal di wuna hundi jémba xéké. Du nak wandét wunde nyangwal nak déka hundi xéka wuna hundi yatakandét God wungi wandé duré hasa hangéli hwetandé. Wu némafwi haraki joo dé. Wun duré déka holéméngimbu némafwi motu lékitaka déré yakisandandat, dé tukweseke gumbu naande dé hulingu se dé hiyandét, wu yalefu joo dé.
43-44 Guna tamba haraki saraki sémbut hurundét guni wun tamba mé xatéka yaki. Guna natafa tamba male téndét wun haraki saraki joo yahafi ye Godna hémémbu xakungut wu yikafre dé. Guna tamba yéték téndét guni wun haraki saraki sémbut hurutaka hukémbu haraki hafwaré naande yingut, wu haraki dé.
45-46 Guna man haraki saraki sémbut hurundét guni wun man mé xatéka yaki. Guna natafa man male téndét wun haraki saraki joo yahafi ye Godna hémémbu xakungut, wu yikafre dé. Guna man yéték téndét guni wun haraki saraki sémbut hurutaka hukémbu haraki hafwaré naande yingut wu haraki dé.
47 Guni guna dama haraki saraki jooré xe wun haraki saraki sémbut yanjoka mawuli yangut wun dama mé héreki. Guna natafa dama male téndét wun haraki saraki joo yahafi ye Godna hémémbu xalengut wu yikafre dé. Guna dama yéték téndét guni wun haraki saraki sémbut hurutaka hukémbu haraki hafwaré naande yingut wu haraki dé.
48 Wumba hafwambu ya yanéta wungi re wungi re dé. Yanéndéka di fusambu sakwa hawe yamba hiyakéndi.”
49 Wun hundi wataka dé wa, “Nani hunyi hénoombu takambet, dé yikafre yatandé. Wungi maki God wandét ya maki yanéndét guni atéfék hangéli hura hukémbu yikafre yatanguni.
50 Hénoo résék yandéte nani hunyi taka. Hunyi yikafre yahafi yandét yingi maki yambet wambula yikafre yatandé? Yingafwe. Yikafre wambula yamba yakéndé. Hénoombu yikafre hunyi takambet wun hénoo yikafre yatandé. Guni hunyi maki ye guni atéfék du takwaré yikafre yatanguni. Ye guni di wali natafa mawuli hérae jémba retanguni.” Jisas dé wungi wa.

10

Deka takwa yatakandamboka dé Jisas wa
Mat. 19:1-9

1 Wun getéfa yatakataka Judiana héfaré ye yatakataka di Jisas déka du wali jordan xérimbu di xaki. Xaake angé sakumbu téndaka di séfélak du takwa Jisaska ye di hérangwanda. Hérangwandéndaka dé Jisas déka sémbut hurundéngalaka dé wambula diré Godna hundi wa.
2 Dé wungi wandéka di Farisina du nawulak di déka yi. Ye deka mawulimbu di wa, “Nani déré nak jooka wakwexékémbet wafewana dé haraki saraki hundi wandét nani déré duna makambu takatame?” Wungi saréka di déré wa, “Godna hambuk hundi yingi dé wa? Du nak déka takwa déré yatakataka yiléte wandét wu yikafre dé, o yingafwe?”
3 Wungi wandaka dé diré wa, “Wun jooka nana mandéka Moses yingi dé wa?”
4 Wungi wandéka di wa, “Moses dé wa, ‘Du nak déka takwa déré yatakataka yiléte we dé tale nyinga nak hayitandé wun jooka. Nyingambu haaye dé léré hwetaka dé wa lé déré yatakataka yiléte.’ Moses dé wungi wa.”
5 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni atéfék Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa renguka dé Moses gunika wun hundi hayi.
6 Hanja God du nawulak deka takwaré yatakandate God wahambandé.
7 Wungi hayitaka ané hundi akwi dé hayi: Du déka yafa ayiwa yatakataka dé takwa hérae bér natafambu retambér.
8 Reta bér natafa séfi xaakwa retambér. Wun hundika sarékétame. Du takwa hérae ya bér natafambu bér re. Natafa séfi xaakwa bér re. Séfi yéték yingafwe.
9 God bérka dé wa, ‘Natafa séfi xaakwa bér re.’ Wungi wandét dé du nak déka takwaré yamba wakéndé, lé déré yatakataka yiléte.” Jisas diré dé wungi wa.
10 Wataka dé déka du wali di geré wulayi. Wulaaye di wun hundika Jisasré wakwexéké.

11 Wakwexékéndaka dé diré wa, “Du déka takwaré yatakandét yilét dé hési takwa hérae
dé wule takwa wali haraki sémbut dé huru.
12 Takwa léka duré yatakataka nak duka ye lé wun du wali haraki sémbut lé huru.”
Wungi dé wa.

Jisas dé yalefu nyangwalré yikafre huru
Mat. 19:13-15; Luk 18:15-17

13 Du takwa di yalefu nyangwalré Jisaska hura ya, dé diré tamba séngétakéndéte. Hura
yandaka di Jisasna du xe di diré haraki hundi wa.
14 Haraki hundi wandaka dé xétaka rékambambu we dé déka duré wa, “Yalefu nyangwal
mé taka yanda wunika. Yandat guni diré haraki hundi wakénguni. Godna héfambu rekwa
du takwa wu yalefu nyangwal maki di.
15 Mwi hundi wuni guniré we. God néma du reta déka du takwaka jémba hatitandé.
Dé wungi hatindéka di yalefu nyangwal yikafre mawuli di ya Godka. Nawulak du takwa
yalefu nyangwal maki yatandi. God wun du takwaka jémba hatindéka di yikafre mawuli
yata, di déka héfambu retandi. Nawulak du takwa yalefu nyangwal maki yahafi yatandi.
Wunde du takwaka God hatinjoka wandét, di hélék ye di déka héfaré yamba wulayikéndi.”
16 Wungi wataka dé nyangwalré nak nak hérae dé déka tamba dé deka anéngambambu
takataka dé wa, “God guniré yikafre hurutandé.” Dé wungi wa.

Xérénjuwi mama du
Mat. 19:16-30; Luk 18:18-30

17 Jisas wambula yambumbu yinjoka yandéka dé du nak déka yae dé déka hwati se
wandé da. Dae dé wa, “Méni yikafre du méni Godna jémbaka méni naniré wakwe. Méni
mé wa. Métaki nae wuni huli hamwinya hérae wungi re wungi re jémba reséketawuni?”
18 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Métaka méni wunika ‘Yikafre du’ na? God hafu dé
yikafre du dé re.
19 God wandéka Moses wandén ané hambuk hundi méni xéké: Du takwaré xiyakéméni.
Méni nak duna takwa wali haraki saraki sémbut hurukéméni. Sélé hérakéméni. Nak duka
yénataka hundi wakéméni. Yéna yahafi ye nak duna joo hérakéméni. Méni ména yafa
ayiwaré yikafre huru. Moses wun hundi wandéka méni xéké.”
20 Wungi wandéka dé wa, “Néma du, wuni yalefu nyan te wuni wun hambuk hundi
wuni xéké. Ané nukwa akwi wuni xéké.”
21 Wungi wandéka dé Jisas wun duka xe dé déka mawuli mawuli ye dé wa, “Méni
nakémba jooka yingafwe méni ye. Méni takamén atéfék joo nak duka hwetaka yéwa hérae
méni jambangwe du takwaré hwetaméni. Hwemét God méniré yikafre hurundét hukémbu
méni Godna getéfaré ye wumbu jémba male reséketaméni. Méni jambangwe du takwaré
yéwa hwetaka wambula yae méni wuni wali yite.”
22 Wungi wandéka dé wun hundi xékétaka dé déka biya mawuli xak dé ya. Métaka we?
Dé séfélak xérénjuwi diré baka hwenjoka hélék dé ye.
23 Wun du yindéka Jisas déka duré xe dé wa, “Xérénjuwi mama du takwa nakélak nakélak
ye di Godna héfaré yamba wulayikéndi. Di Godna héfaré wulayinjoka mawuli yandat, wu
némafwi jémba dé.”
24 Wungi wandéka di déka hundi xéka di waréngéné. Waréngénéndaka dé wa, “Gunawa,
mé xéké. Du takwa Godna héfaré wulayinjoka di mawuli yandat, wu némafwi jémba dé.
25 Kamel bali nak nukwa wur hundafanéndaka ramina yambumbu wulayinjoka
mawuli ye, wu yalefu jémba yatandé. Xérénjuwi mama du takwa Godna héfaré
wulayinjoka mawuli yandat, wu némafwi jémba dé.”
26 Wungi wandéka di waréngéna di di hafu buléta di wa, “Owa. Xérénjuwi mama du
takwa Godna héfambu wulayinjoka némafwi hambuk yandat, yingi maki jambangwe du
takwa Godna héfambu wulaaye jémba reséketandi, wungi re wungi re? Wu yingafwe.
Godna héfambu wulayinjoka di hurufatikétandi.”
27 Wungi wandaka dé wa, “Du takwa deka hambukmbu jémba ye, di Godna héfambu
yamba wulayikéndi. God hafu dé hambuk dé. God atéfék joo hali hurundé.”
28 Wun hundi wandéka dé Pita wa, “Mé xéké. Nana atéfék jondu yatakataka nani ména
jémba yata méni wali me yitaka yatake.”
29-30 Wungi wandéka dé wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Wunika jémba sarékékwa du
takwa Godna hundi wanjoka nae di deka ge, nyamangu, bandingu, nyangengu, heengu,
ayiwa, yafa, nyangwal, yawi yatakandat God némbuli diré yikafre hurundét di séfélak ge,
nyamangu, bandingu, nyangengu, heengu, ayiwa, nyangwal, yawi akwi hératandi. Di
wuna hundi wandat du nawulak diré haraki hurutandi. Hukémbu di jémba retandi wungi
re wungi re. Mwi hundimbu wuni guniré we.

31 Ané hundi akwi mé xéké. Némbuli rekwa séfélak néma du takwa hukémbu baka du
takwa retandi. Némbuli baka rekwa séfélak du takwa di hukémbu néma du takwa retandi.”
Jisas dé wungi wa.

Yambu hufuk dé Jisas wa, hiyae wambula ramétendékaka
Mat. 20:17-19; Luk 18:31-33

32 Hukémbu Jisas déka du wali wungi di Jerusalemré yi. Dé yambumbu tale yindéka di
Jisasna du xe waréngéna di wa, “Owa. Wun getéfaré wambula yinjoka dé roohambandé.”
Wungi wandaka di déka hukémbu yikwa du takwa déré xe di roo. Yambumbu ye Jisas
déka duré male dé hundi wa, déka xakutekwa jooka.
33 Dé wa, “Mé xéké. Némbuli nani Jerusalemré andé warikwe. Warimbet di Duna Nyanré
hérae prisna néma du, xékélelakikwa du akwi deka makambu wuniré takatandi. Takataka
di wuniré xiyatendakaka watandi. We di nak téfana duka wuniré hwetandi.
34 Hwendaka hérae di wuniré haraki hundi wata wuniré simbar séxatandi. Rami wali
yoombu xiyataka wuniré xiyandat, hiyatawuni. Hiyae wuni nukwa hufuk hwae wuni
wambula ramétawuni.” Wungi dé Jisas wa.

Jems bér Jon néma du renjoka bér mawuli ya
Mat. 20:20-28

35 Jisas wungi wandéka bér Sebedina nyan yéték Jems bér Jon déka yi. Ye bér wa, “Néma
du, ani ménika wanat nak joo méni hurumété ani mawuli ye.”
36 Wungi wambéka dé wa, “Méta yawute béni mawuli ya?”
37 Wungi wandéka bér wa, “Hukémbu méni némafwi hambuk ye du takwaka néma du re,
méni wamét ana nak ména yika tamba sakumbu rendét, nak ména aki tamba sakumbu
retandé. Ani wumbu re nawulak du takwaka néma du retaani. Wungi ani mawuli ya.”
38 Wungi wambéka dé wa, “Béni wunika wambéka jooka xékélakihambambéni. Béni
wuna hanyandémbu satambéni? Béni wuni nandiwun guré nanditambéni?” Jisas dé
wungi wa. Mo hundi angi dé, wun hanyandé déka hératendéka hangéli dé. Wun guré
nandindén hiyatendékaka dé we.
39 Wungi wandéka bér wa, “Xéxé. Hérataani.” Wungi wambéka dé wa, “Béni wuna
hanyandémbu satambéni. Béni wuni nandiwun guré nanditambéni. Wu mwi hundi dé.
40 Hukémbu héndé wuna yika tamba sakumbu rete, héndé wuna aki tamba sakumbu
rete? Wuni wun jooka yamba wakéwuni. Wu wuna hundi yingafwe. Wumbu retekwa
duka God hanja déka mawulimbu dé wa.”
41 Wun hundi wandéka di Jisasna du tamba atéfék wun jooka xéka di Jems bér Jonré
rékambambu wa.
42 Wandaka dé Jisas wandéka yandaka dé diré wa, “Guni xéké. Nak téfana néma du
nawulak di du takwaka hambuk ye di wa, deka hundi jémba xéka di deka jémba yandate.
43-44 Guni di yandaka maki yakénguni. Guni wali rekwa du nak Godna makambu néma
du renjoka mawuli yandét, dé guna jémba yakwa du retandé. Re dé guna hundi xéka dé
wangun maki jémba yatandé.
45 Duna Nyan wungi wuni ya. Du takwa wunika jémba yandate yahambawuni. Wuni
du takwaka jémba ye diré yikafre hurunjoka wuni ya. Wuni hiyae séfélak du takwaré
satanéna tambambu hérawut di God wali jémba rendate wuni ya.” Jisas dé wungi wa déka
duré.

Jisas dama hiyandé duré dé huréhaléké
Mat. 20:29-34; Luk 18:35-43

46 Hukémbu Jisas déka du wali Jerikoré di yi. Ye xaakwa Jeriko yatakataka di séfélak
du takwa wali di yambumbu yi. Yindaka dé dama hiyandé du nak yambumbu re dé du
takwana yéwa héranjoka dé wa. Wun du dé Timeusna nyan Bartimeus dé.
47 Wungi wata re dé hundi xéké Nasaretna du Jisas yindéka. Xéka dé Jisasré
hambukmbu wakwexéka dé wa, “Ménawa, Devitna mandéka, wunika mé saréfa na.”
48 Wungi wandéka séfélak du takwa di déré haraki hundi wa, “Nakélak sé nandé re.”
Wungi wandaka dé nakélak rehambandé. Wambula wakwexéka dé wa, “Néma Du,
Devitna mandéka, wunika mé saréfa na.”
49 Wungi wandéka Jisas xékétaka yambumbu te dé wa, “Wun duré mé wa wunika
yandéte.” Wungi wandéka di dama hiyandé duré wa, “Jisas dé we, déka yiméte. Méni
sé ramé. Yikafre mawuli yataméni.”
50 Wungi wandaka dé yifa yandéka sama rendén nukwa wur yakitaka dé raama yi
Jisaska.

51 Ye xakundéka dé déré wakwexéké, “Méniré méta yawute méni mawuli ye?” Wungi
wakwexékéndéka dé dama hiyandé du wa, “Néma du, dama wambula xénjoka wuni
mawuli ye.”
52 Wungi wandéka dé wa, “Méni némbuli yitaméni. Méniré huréhalékéwun hambukka
jémba sarékéméka némbuli ména dama yikafre wundé yandé.” Wungi wandéka déka dama
bari yikafre yandéka dé jémba xé. Xe dé Jisas wali yambumbu yi.

11

Jisas néma du reta dé Jerusalemré wulayi
Mat. 21:1-9; Luk 19:29-38; Jon 12:12-15

1-2 Jisas déka du wali di Jerusalemré wara di betfagembu xaku. Xaakwa di xé Betani wali
Oliv Némbu wali walémba rendéka. Wumbére getéfa yéték Oliv némbu walémbambu bér té.
Xe xakunjoka ye Jisas dé déka du yétékré wa, “Béni wun getéfaré wulaaye xétambéni, donki
nyan nak téndéka. Mimbu lékindaka dé té. Hanja du déka bunungulmbu rehambandé.
Béni déka yoo lukwa hura mé béni ya.
3 Yambét du nak béniré angi wakwexékéndét, ‘Méta yanjoka béni wun donki nyan lukwa
hura yi?’ Wungi wandét béni angi watambéni, ‘Nana néma Du dé wun donkika mawuli
ya. Dé bari hura yitandé.’ Wungi déré watambéni.”
4 Wun hundi xékétaka bér ye bér xé donki ge makambu mimbu lékindaka yambumbu
téndéka. Xétaka bér wun donkina yoo luku.
5 Lukumbéka di du nawulak wumbu te di wa, “Wun donki nyan lukwa méta
yatambéni?”
6-7 Wungi wakwexékéndaka bér Jisas wandén maki bér wa. Wambéka di wa, “Yawundu.”
Wandaka bér donki nyan hura yi Jisaska. Ye bér bérka nukwa wur nawulak donkina
bunungulmbu bér taka. Takambéka dé Jisas wumbu re.
8 Re yindéka di séfélak du takwa nukwa wur nawulak di yambumbu taka. Takandaka
di du nawulak di téfa téménga yambumbu xélitaka.
9 Xélitaka di du takwa nyangwal nawulak tale yindaka di nawulak Jisasna hukémbu
yitandi némafwimbu di wa:
Néma Du God wandéka dé ya. Wu yikafre dé. God déré yikafre hurutandé.
10 Nana mandéka Devit hanja néma du rendén maki, dé néma du re nanika jémba
hatitandé.
Néma du retendéka nukwa bari dé ya. Wu yikafre dé. Anwarmbu rekwa du Godna xi
harékétame.
Wungi di wa.
11 Wandaka dé Jisas Jerusalemré wulayi. Wulaaye dé tempelré wulayi. Wulaaye dé
atéfék jooré xé. Xétaka nukwa nandinjoka yandéka dé wun nukwa jémba yanjoka hélék
ye dé déka du wali Jerusalem yatakataka di Betaniré wambula yi.

Jisas wandéka dé mi nak réka ya
Mat. 21:18-22

12 Jisas Betanimbu hwae ganémbambu dé Jerusalemré wambula yinjoka nae yam-
bumbu yindéka dé déré hénoo ya.
13 Yandéka ye dé xé hambingal maki mi nak afakémbu téndéka. Séfélak ganga wun
mimbu téndéka xe déka mawulimbu dé wa, “Séfélak ganga téndéka sék dé xaké wana.
Nawulak géle satawuni.” Wungi wataka dé wun misék géle sanjoka yi. Ye wun misék
nawulak xaka téndéka xéhambandé. Wun misék xakékwa nukwa yahambandé. Ganga
male téndéka dé xé.
14 Xe dé wa, “Du takwa ané mimbu wambula sék géle sakéndi.” Wungi wandéka déka
du di déka hundi xéké.

Tempelmbu dé duré héreki
Mat. 21:12-16; Luk 19:45-47; Jon 2:13-16

15 Jisas déka du wali di Jerusalemré yi. Ye xaakwa dé tempelré wulaaye dé xé du
nawulak jondu hweta yéwa hérandaka. Xétaka dé diré héreki. Hérekitaka dé yéwa
yawulekékwa duna jambé yanguréka yaki. Yakitaka dé xiyae Godka hwendan afwi
hwekwa du rendé jambé yasamango yaki.
16 Yakitaka dé diré wa, “Guni ané tempelmbu joo nawulak hérae hura yitaka
yatakakénguni.”
17 Wungi wataka dé wa, “Ané hundi Godna nyingambu dé re: God dé wa, ‘Atéfék
héfambu yandé du takwa wuna geré xale wuni wali hundi bulétandi.’ God dé wungi wa.

Wun hundika guni sarékéhambanguni. Guni ané gembu God wali hundi buléhambanguni.
Guni jondu hweta yéwa héranguka ané ge sélé héraakwa duna ge maki dé."
18 Wungi wandéka di atéfék du takwa déka hundi xéka di waréngéné. Waréngénéndaka
di prisna néma du, xékélelakikwa du akwi di wun jooka hundi xéké. Xéka di roo Jisaska.
Roo di wa, "Yingi maki déré xiyakéme? Séfélak du takwa déka hundi xéka mawuli ye di
waréngéné." Wungi di wa.
19 Nukwa nandindéka Jisas déka du wali di Jerusalem yatakataka di wambula yi.

Wambula ye di xé wumba mi réka yandéka
Mat. 21:19-22

20 Nak getéfambu hwae ganémbambu raama Jisas déka du wali Jerusalemré wambula
ye di xé wun mi réka ye téndéka. Nyinga, hambuk, méngi akwi, atéfék dé réka ya.
21 Yandéka Pita xétaka dé Jisas wandén hundika saréka dé déré wa, "Néma du, mé xé.
Wun mi bu réka ya. Nalika méni wun mika méni wa, 'Du takwa ané mimbu wambula sék
géle sakéndi.' Wungi waméka némbuli dé bu réka ya."
22 Dé wungi wandéka Jisas dé diré wa, "Guni Godka mé jémba saréké.
23 Mwi hundi wuni guniré we. Guni Godka jémba saréka mawuli yéték xékéhafi ye
wangut, 'God wuna hundi xékétandé.' Wungi wata guni ané némbu ye néma xérimbu
naande yindéte wangut dé ye néma xérimbu naande yitandé.
24 Wun jooka saréka guniré wuni we. Guni Godré wakwexékéngut guna mawulimbu
wangut 'God hwetandé,' wu God guniré hwetandé.
25 Guni God wali hundi buléta yikafre mawuli yatanguni. Nak du takwa guniré haraki
saraki joo yandat guniré yandan haraki saraki joo yatakatanguni. Wungi yatakangut
anwarmbu rekwa du guna yafa God yangun haraki saraki joo yakwanyitandé wun jooka
wambula yamba sarékékéndé.
26 [Guni nak du takwa guniré yandan haraki saraki jooka diré hasa hurunjoka mawuli
yangut anwarmbu rekwa du guna yafa God yangun haraki saraki jooka guniré hasa
hwetandé.]" Jisas dé wungi wa.

Jisasré di wakwexéké, "Héndé hwe ménika wun jémba?"
Mat. 21:23-27; Luk 20:1-8

27 Jisas déka du wali di wambula yi Jerusalemré. Ye xaakwa dé tempelré wambula
wulayi. Wulaaye yitaka yatakandéka di prisna néma du, xékélelakikwa du, getéfana néma
du, wungi di déka yi.
28 Ye di déré wa, "Méta hambuk hérae méni wun jémba ya? Héndé hwe ménika wun
jémba, nana tempelmbu?"
29 Wungi wandaka dé diré wa, "Wuni akwi nak hundi guniré wakwexékétawuni.
Wakwexékéwut guni wuna hundi hasa wangut wuni guna hundi hasa watawuni.
30 Guni mé wa. Héndé wa Jon du takwaré guré husandandéte? God dé wungi wa, o
héfambu rekwa du nak dé wungi wa?"
31 Wungi wakwexékéndéka di di hafu buléta di wa, "Nani angi wambet, 'God dé wungi
wa.' Wungi wambet dé naniré angi watandé, 'Métaka we guni déka hundi xékéhafi ya?'
32 Nani yingi wakéme? Nani angi wambet, 'Héfambu rekwa du nak dé wa.' Nani wungi
wambet du takwa nani wali warutandi. Séfélak du takwa Jonka di wa, 'Dé Godna profet
dé. Wu mwi hundi dé.' Wungi di wa."
33 Wungi bulétaka di yéna ye Jisasré wa, "Nani nawulak xékélakihambame. Wun hundi
yamba wakéme." Wungi wandaka dé diré wa, "Wuni akwi wuniré jémba hwendé duka
yamba wakéwuni." Dé wungi wa diré.

12

Jisas sataku hundi dé wa wain yawika hatikwa duka
Mat. 21:33-46; Luk 20:9-19

1 Jisas dé ané sataku hundi diré wa: "Du nak dé wain bangwi dé se yawimbu.
Setaka dé séndé gi. Séndé gitaka dé wekwa xa motumbu. Wun motu wekwa wain sék
xakinjinyitendéka dé. Xataka dé yawika hatindate séménYi ge nak dé to. Totaka dé wun
yawika hatikwa duré jémba hwetaka dé afaké téfaré yi.
2 Bangwi sék géli nukwa yandéka dé dé wali re jémba yakwa duré wa, dé déka yawiré
yindéte. Dé bangwi sék nawulak hwendat hura yandéte dé mawuli ya.
3 Ye wandéka déka du yindéka di yawika hatikwa du déré xiya. Xiyataka di déré wa, dé
bangwi sék hérahafi baka yindéte.
4 Wandaka yawina yafaka wambula yindéka dé déka du nakéka akwi wandéka dé yi
dika. Yindéka di déka makambu xiyae di déré haraki saraki sémbut huru.

5 Hurundaka dé yawina yafa déka jémba yakwa du nakéka akwi wandéka dé yi. Yindéka
di déré xiyandaka dé hiya. Hiyandéka dé yafa du nawulakéka akwi wandéka di yi.
Yindaka di atéfékré xiyandaka di nawulak hiya, nawulak hiyahambandi.
6 Hiyandaka hukémbu dé yafa déka mawulimbu dé wa, 'Wuna nyan male dé re. Déka
wuni némafwi mawuli mawuli ye. Déka hundi xékétandi.' Wungi wataka dé déka nyanré
wandéka dé yawika hatikwa duka yi.
7 Yindéka di yawika hatikwa du déré xe di di hafu hundi bulé. Bula di angi wa, 'Yawina
yafa hiyandét wumba nyan déka yafana atéfék jondu hératandé. Nani déré xiyataka nani
yawi hératame.'
8 Wungi wataka di déré hura xiya. Xiyataka di déka fusa hérae hafwaré yakisang-
wandé."
9 Jisas wungi wataka dé diré wa, "Guni yingi guni saréké? Yawina yafa yae yawika
hatindé duré yingi maki yatandé? Dé yae wun duré xiyatandé. Xiyae dé nawulak duka
wun yawi hwetandé.
10-11 Xiyandan nyanka ané hundi Godna nyingambu dé re:
Ge tokwa du yikafre motuka hwaka natafa motuka hélék yandaka dé baka re.
Rendéka Néma Du God wun moturé xe dé wa, 'Wun yikafre motu dé. Wun motu rendét
ge jémba tétandé.' Wungi wataka dé wun motu hérae takandéka dé ge jémba té.
Téndéka nani xe nani yikafre mawuli ya.
Wun hundi Godna nyingambu xétaka guni sarékéhambanguni." Jisas dé wungi wa.
12 Wun hundi wandéka di néma du di xéké. Jisas dika dé wun hundi safé. Wungi xéka di
wa, "Nani déré duna makambu takatame." Wungi wataka di déré huruhambandi. Métaka
we? Di du takwaka di roo. Roo di déré yatakataka di yi.

Jisasré di wa Romka yéwa hwenjoka
Mat. 22:15-22; Luk 20:20-26

13 Néma du nawulak di hafu bula di wa, "Nani Jisasré nak jooka wakwexékémbet
wafewana dé haraki saraki hundi hasa watandé, o yingafwe? Dé haraki saraki hundi
wandét nani déré duna makambu takatame." Wungi we di Farisina du nawulak, Herotna
du akwi diré wandaka di Jisaska yi.
14 Ye di déré wa, "Néma du, méni Godna jémbaka diré méni wakwe. Méni mwi hundi male
wata diré Godna hundika jémba méni wakwe. Méni natafa hundi male méni wa, néma du
takwa, baka du takwaré akwi. Méni dika roohambaméni. Wungi nani xéké. Méni wungi
ye némbuli méni naniré mé wa. Yingi méni saréké? Nana hambuk hundi yingi dé wa?
Nani yéwa Sisarka hwetame, o yingafwe?
15 Nani Romka yéwa hwembet wu yikafre wana o haraki wana?" Wungi wandaka dé
Jisas deka mawuli wundé xékélakindé. Di deka mawulimbu angi di wa, "Némbuli dé haraki
saraki hundi wandét nani déré duna makambu takatame." Wungi wandaka Jisas deka
haraki mawuli xéka dé diré wa, "Guni yénataka du guni. Métaka we guni wuniré wungi
wa? Guni wunika yéwa nak mé hura yawut xétawuni."
16 Wungi wandéka di déka yéwa nak hura yi. Hura yindaka dé wa, "Ané yéwambu rekwa
waka wu héna saawi dé? Héna xi dé re yéwambu?" Wungi wakwexékéndéka di wa, "Wu
Satanéna dé."
17 Wungi wandaka dé diré wa, "Wu mwi hundi dé. Sisarna joo guni déka hwetanguni.
Godna joo guni Godka hwetanguni." Wungi wandéka di wun hundi xéka di waréngéna di
saré waréké.

Du hiyae ramétendakaka di Jisasré wakwexéké
Mat. 22:23-33; Luk 20:27-38

18 Sadyusina du deka mawulimbu di angi wa, "Hiyandé du takwa wambula yamba
ramékéndi." Di wungi wa. Di nawulak Jisaska yae di déré angi wa.
19 "Néma du, méni du takwaré Godna jémbaka méni wakwe. Méni ané jooka naniré mé
wa. Hanja Moses angi dé hayi: Nyama takwa hési hérandéka lé nyan hérahafi yaléka dé
hiya. Hiyandéka déka takwa relét déka bandi wule takwaré hératandé. Hérandét nyan
héralét wun nyanka watandi, 'Nyamana nyan dé.' Wungi watandi. Wungi dé Moses hayi.
20 Némbuli mé xéké. Hanja nyama bandi angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di re.
Tale nyama nak takwa dé héra. Hérandéka lé nyan hérahafi yaléka dé hiya.
21 Hiyandéka lé déka bandiré humbwe lé nyan hérahafi yaléka dé akwi dé hiya.
Hiyandéka lé déka nak bandiré humbwe lé nyan hérahafi yaléka dé hiya.
22 Hiyandéka lé atéfék bandinguré wungi male humbwe lé nyan hérahafi yaléka di hiya.
Hiyandaka hukémbu lé wule takwa lé hiya.

23 Némbuli naniré mé wa. Hiyandé du takwa ramétendaka nukwaka mé wa. Wumba
nukwambu wule takwa héndé wali retalé? Hanja wunde nyama bandi atéfék diré lé
humbwi." Wungi di Sadyusina du Jisasré wa.
24 Jisas deka hundi xéka dé diré wa, "Guni Godna nyingambu rekwa hundi nawu-
lak xékélakihambanguni. Xékélakihafi ye Godna hambukka akwi xékélakihambanguni.
Xékélakihafi ye guni du takwa wambula ramétendakaka akwi guni xékélakihambanguni.
25 Mé xéké. Hukémbu God wandét hiyandé du takwa raama di Godna getéfambu re déka
ensel maki retandi. Reta du dé takwa yamba hérakéndi. Takwa lé du yamba humbwikélé.
26 Hundi nak akwi watawuni, hiyandé du takwa ramétendakaka. Hanja yalefu mi nak
ya xéréké ndéka dé Moses te xéndéka dé God déré hundi wa. Wandén hundi Moses Godna
nyingambu angi dé hayi: Wuni Abrahamna néma du. Wuni Aisakna néma du. Wuni
Jekopna néma du. Wuni deka néma du God wuni re. Wungi hayindéka guni wun hundi
déka nyingambu xétaka guni sarékéhambanguni.
27 Wun hundika sarékéta xékétame. Dé hiyandé duna néma du yingafwe. Wun du
hanja di hiya. Tale di hiya. Hukémbu God dé wun hundi wa. Di hiyae wambula raama
retendakaka dé God wun hundi wa. God hiyae raama huli tékwa duna néma du dé re.
God wu huli rekwa duna néma du dé. Wungi nani xéké. Guni nak hundi wanguka guna
mawuli haraki dé ya." Wungi dé Sadyusina duré wa.

Godna natafa hundi dé atéfék hundiré sarékéngwandé
Mat. 22:34-40

28 Di hundi buléndaka dé xékélelakikwa du nak dé wumbu te dé xéké. Xékéndéka dé
Jisas Sadyusina hundi jémba hasa wandéka dé xékétaka yae dé Jisasré wakwexéké, "Godna
hambuk hundimbu méta néma hundi dé atéfék néma hundiré sarékéngwandé?"
29 Wungi wakwexékéndéka dé Jisas wa, "Ané hundi dé atéfék néma hundiré
sarékéngwandé: 'Israelna du takwa, guni mé xéké. Nana Néma Du God wu natafa male
dé. Dé hafu néma du dé re.
30 Guni guna Néma Du Godka némafwimbu mawuli mawuli yatanguni. Ye guni déré
wangut dé guna mawuli, guna hamwinya, guna anéngamba, guna hambukka dé néma
du retandé.'
31 Nak néma hundi angi dé: 'Guni hafuka mawuli yanguka maki, guna nyémayikaka
némafwimbu mawuli yatanguni. Mawuli ye guni diré yikafre hurutanguni.' Wumbére
hundi yéték wu néma hundi bér. Atéfék néma hundiré yéték hundi bér sarékéngwandé."
32 Dé wungi wandéka dé wa, "Néma du, méni jémba méni we. Nana Néma Du God dé
hafu nana néma du dé re. Nak néma du yingafwe. Méni mwi hundimbu méni we.
33 Wamén maki, du takwa Godka némafwi mawuli yatandi. Ye di déré wandat dé deka
mawuli, deka hamwinya, deka anéngamba, deka hambukéka dé néma du retandé. Rendét
di hafuka mawuli yandaka maki, di deka nyémayikaka némafwimbu mawuli yatandi.
Nani wun hundi yéték xéka nani jémba tétame. Wun hundi yéték hanja wandan atéfék
hundiré wundé sarékéngwandémbé. Hanja wandaka nani hamwi xiyae motu jambémbu
takataka nani Godka hwe. Hénoo akwi nani Godka hwe. Ména hundi Godka hamwi hénoo
hwemben hundiré dé sarékéngwandé. Wamén hundi wu néma hundi dé."
34 Wun du jémba saréka dé wungi wa. Wandéka dé Jisas xéka dé déré wa, "Méni Godna
héfa walémbambu méni té." Wungi wandéka di nak hundi Jisasré wakwexékénjoka di roo.

Jisas dé diré wakwexéké God wasékendén duka
Mat. 22:41-46; Luk 20:41-44

35 Jisas tempelmbu hundi wakwe dé diré wa, "Xékélelakikwa du di wa, 'God wasékendén
du Krais wu Devitna mandéka dé.' Métaka di wungi wa?
36 Hanja Krais ané héfambu rehafi yandéka Godna Hamwinya Devitna mawulimbu
wulayi téndéka Devit dé Kraiska angi wa, 'Wuna Néma Du dé.' Wungi we dé angi wa:
Néma Du God wuna Néma Du Kraisré dé wa,
'Méni néma du re wuna yika tamba sakumbu retaméni.
Remét wuni ména mama ména man mombu takatawuni.'
God dé wungi wa.
37 Devit wun hundi we dé Kraiska 'Wuna Néma Du dé' dé na. Métaka dé Devit Kraiska
wungi wa? Devit God wasékendén du Kraiska 'Wuna Néma Du dé' nandéka yingi maki
dé Krais Devitna mandéka re? Krais Devitna mandéka re Devitna néma du akwi dé re, o
yingi maki dé?" Wungi Jisas wandéka di séfélak du takwa déka hundi xéka di déka yikafre
mawuli ya.

Xékélelakikwa duka dé Jisas hundi wa
Mat. 23:1-7; Luk 20:45-47

38 Jisas ané hundi akwi dé diré wa: “Guni xékélelakikwa duka xékélaki na. Di séménýi
nukwa wur sandataka du takwa hérangwandéndaka hafwambu yitaka yatakanjoka di
mawuli ya. Yitaka yatakandat du takwa diré xe angi wandate di mawuli ye: ‘Wu nana
néma du di yi.’ Wungi wandate di mawuli ye.
39 Di Godna hundi buléndaka geré wulaaye di néma duna héfambu renjoka di mawuli
ya. Di séfélak du wali hénoo sata di yikafre hafwambu du takwana makambu renjoka di
mawuli ya, di xe deka xiré haréké́ndate.
40 Di duke takwana atéfék jondu héranjoka di mawuli ya. Di yéna yata di néma hundi
Godré wa, nawulak du diré xe deka xiré haréké́ndate. Yandaka God wandét némafwi
haraki saraki joo dika yatandé.” Wungi dé wa.

Jambangwe duke takwa lé yéwa hwe Godka
Luk 21:1-4

41 Jisas yéwa takandaka hafwa walémbambu dé re, tempelmbu. Re dé xé séfélak du
takwa Godka yéwa hwendaka. Xérénjuwi mama du takwa némafwi yéwa hwendaka dé xé.
42 Xéndéka lé jambangwe duke takwa hési yae yalefu yéwa yéték Godka hweléka dé xé.
43-44 Xe déka duré wandéka di yandaka dé diré wa, “Xérénjuwi mama du takwa di Godka
yéwa nawulak di hwe. Hwendaka deka yéwa nawulak akwi dé re gembu. Wule takwa
yalefu yéwa yéték hwe lé hura relén yéwa atéfék lé hwe. Hwetaka lé hénoo hérateléka yéwa
yingafwe. Godka hwelén yikafre sémbut, di hwendan sémbutré dé sarékéngwandé. Mwi
hundi wuni guniré we.” Jisas dé wungi wa.

13

Jisas dé angi wa, “Néma ge haraki yatandé.”
Mat. 24:1-2; Luk 21:5-6

1 Jisas tempel yatakanjoka yandéka déka du nak dé déré wa, “Néma du, ané yikafre geré
mé xé. Yikafre motu male dé.”
2 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Xéxé, némbuli wun yikafre ge dé. Yikafre motu
téndéka nani xé. Hukémbu mamawa du yae ané ge atéfékré haraki hurutandi. Haraki
hura di ané motu hérae yakisandandat ané motu nak motu tokumbu yamba rekéndé.
Yingafwe.”

Jisas séfélak xak xakutekwaka dé wa
Mat. 24:3-14; Luk 21:7-19

3-4 Wun hundi wataka Jisas tempel yatakataka ye dé Oliv némburé waré. Wara re dé
tempelré xé. Xéndéka di déka du Pita, Jems, Jon, Andru, di male déka yae di déré wa,
“Naniré mé wa. Yinga nukwa tempel haraki hurutandi? Méta joo tale yandét xétaka
nani angi watame? ‘Némbuli wun haraki saraki joo yatandé.’ Yinga nukwa nani wungi
watame?”
5 Wungi wakwexéké́ndaka dé wa, “Guni xékélaki na. Ye yénataka duna hundi
xékékénguni.
6 Séfélak du yae wuna ximbu yéna yata di watandi, ‘Wuni God wasékendén du Krais
wuni.’ Wungi wandat séfélak du takwa yénataka hundi xékétandi.
7 Séfélak du waretandi. Warendat guni waretendakana hundi xékétanguni. Xékéta guni
rookénguni. Tale wungi yatandi. Hukétéfi nukwa wayika xakuké́ndé.
8 Nak héfambu rekwa du takwa di nak héfambu rekwa du takwa wali waretandi. Nak
néma duna hém, nak néma duna hém wali waretandi. Séfélak héfambu, séfélak nukwa
nono yatandé. Du takwa hénooka hiyatandi. Nawulak takwa nyan héranjoka hangéli
hérandaka maki wungi xaké sérikéma xakutandé.”
9 “Guni xékélaki na. Guni wuna du nawulak wuna jémbaka hélék ye di guniré huluke
hari guniré duna makambu takate. Godna hundi buléndaka gembu guniré xiyatandi.
Guniré hura yindat guni deka néma duna makambu tétanguni. Métaka we? Guni wuna
jémba guni ye. Te guni wuna hundi diré safétanguni.
10 Wuna du takwa tale di atéfék héfambu rekwa du takwaré wuna hundi safétandi.
Saféndat hukétéfi nukwa yatandé.
11 Guniré hura duna makambu takandat guni tale guna mawulimbu angi wakénguni,
‘Nani yingi hasa watame?’ Wungi wakénguni. Métaka we? Godna Hamwinya déka hundi
gunika hwetandé. Godna Hamwinya guna mawulimbu te guniré hundi watandé. Wandét
guni xéka wun hundi diré safétanguni. Guna mawulimbu saréka hundi wakénguni.
12 Wun haraki saraki nukwa séfélak du deka nyamangu bandinguré duna makambu
takandat di nyama bandiré xiyandat hiyatandi. Yafa deka nyanré duna makambu

takandat di wun nyanré xiyate. Nyangwal akwi deka yafa ayiwaré duna makambu
takandat di yafa ayiwaré xiyate.
13 Guni wuna duka atéfék du takwa hélék yatandi. Wun jooka rookénguni. Hukémbu
wun xak xakundét wuna jémba yakwa du wun jooka roohafi yandat, God wun du takwaré
hérandét di dé wali jémba reséketandi, wungi re wungi re." Jisas dé wungi wa.

Jisas dé wa, "Séfélak xakéngali xakutandé"
Mat. 24:15-28; Luk 21:20-24

14 Wun hundi wataka dé Jisas angi dé wa: "Hanja profet nak dé ané hundi hayi:
Hukémbu du nak yae tempelmbu Godka haraki hundi wandén joo nak takatandé.
Takandét di wun geka 'Haraki saraki ge dé' natandi. (Guni ané nyingambu xe ané jooka
jémba sarékétanguni.) Wungi hayindén joo xakundét guni xétanguni. Xe wun nukwa guni
Judiambu rekwa du takwa guna getéfa yatakataka yaange némburé yitanguni.
15 Wun nukwa taku gembu rekwa du takwa bari yaange yitandi. Deka joo héranjoka
deka geré wambula yamba wulayikéndi. Baka yaange yitandi.
16 Yawimbu tékwa du takwa deka sanda wur héranjoka getéfaré wambula yamba yikéndi.
Bari yaange yitandi.
17 Wun haraki saraki nukwa nyan tékwa takwa, nyangwalka munya hwekwa takwa
bari yaange yinjoka hurufatikétandi. Dika wuni saréfa nae.
18 Guni Godka mé wa, "Wun joo yifa ya nukwambu xakukéndé."
19 Wun nukwa séfélak xakéngali xakutandé. Hanja God atéfék joo huratakandén nukwa
wungi maki xakéngali nawulak xakuhambandé. Némbuli akwi hukémbu akwi wungi maki
xakéngali wambula yamba xakukéndé.
20 Wun xakéngali xakundét God déka du takwaka saréfa nandét wun xakéngali bari
hényitandé. Wungi wahafi yandét wu atéfék du takwa hiyatandi.
21 Wun nukwa du nawulak gunika angi wandat, 'Ané duré mé xé. Ané God wasékendén
du Krais dé.' Wungi wandat guni deka hundi xékékénguni. Di angi wandat, 'Wun duré
mé xé. Wu God wasékendén du Krais wumbu dé re.' Wungi wandat guni deka hundi
xékékénguni. Di yéna di ye.
22 Séfélak du yae Godna du takwaré yéna ye nak nak angi watandi, 'Wuni God
wasékendén du Krais wuni.' Wungi wandat nawulak yéna ye nak nak angi watandi, 'Wuni
Godna profet wuni.' Wungi wataka di yéna yata di nak maki nak maki hambuk jémba,
hanja xéhafi yangun hambuk jémba akwi yatandi. Guna mawuli haraki hurunjoka di
wungi yatandi.
23 Guni xékélaki na. Guniré wuni we, hukémbu xakute yakwa jooka. Hukémbu wun joo
yandét guni xe xéka guni deka hundi xékékénguni."

Hukémbu Duna Nyan yatandé
Mat. 24:29-31; Luk 21:25-28

24 Wun hundi wataka dé Jisas angi dé wa: "Wun némafwi xak hényindét bari nukwa
yindét gan hunyitandé. Hunyindét bafu akwi yamba larékélé.
25 Atéfék hunkwari nyirmbu te xakritandi. Xakrindat nyirmbu tékwa atéfék joo séngéna
yitaka yatakatandi.
26 Yitaka yatakandat ané héfambu rekwa du takwa di Duna Nyanré xétandi. Wuni
némafwi hambuk ya nukwa xékwa maki wuni ye buwimbu re gayawut xétandi.
27 Xéndat wuni wawut wuna ensel atéfék héfambu tékwa atéfék getéfaré ye wuna du
takwaré hura yae natafambu takatandi."

Jisas mi nakéka dé sataku wa
Mat. 24:32-35; Luk 21:29-33

28 Wun hundi wataka dé Jisas angi dé wa: "Mika jémba mé saréké. Mi nawulak ganga
xakre huli ganga hunyi yalendéka xe guni xéké. Héki naré yakwa nukwa dé.
29 Wun miré xénguka maki, guni safé wun jooka xe xékélakitanguni. Wuni bari hari
wambula yatawuni.
30 Guniré mwi hundi wuni we. Némbuli rekwa du takwa nawulak hiyahafi ye wuna
safé wun hundi xétandi.
31 Nyir akwi héfa akwi hényitandé. Wuna hundi yamba hényiké ndé. Wungi reséketandé.
Mwi hundi wuni guniré we."

Jisas dé wa, "Wambula yatewuka nukwaka yamba xékélakikénguni"
Mat. 24:36-51; Luk 21:34-36

32 "Ané héfambu rekwa du takwa wun nukwaka xékélakihambandi. Ensel akwi wun
nukwaka xékélakihambandi. Wuni Godna nyan wuni akwi xékélakihambawuni. Wuna yafa
dé hafu dé wambula yatewuka nukwaka dé xékélaki.

33 Guni xékélaki na. Guni wunika mé haxéta té. Guni guna Néma Du yatewuka nukwaka
xékélakihambanguni.
34 Ané hundika mé saréké. Néma du nak getéfaré yinjoka ye tale dé déka jémba yakwa
duka nak nak jémba hwe. Hwetaka dé yambuka hatikwa duré wa, 'Méni wuna geka jémba
hatitaméni.' Wungi wataka dé déka ge yatakataka dé afaké getéfaré yi. Wunde du yikafre
jémba ye wambula yatendékaka saréka jémba haxétandi.
35 Guni wunde du maki jémba haxétanguni. Guni xékélakihambanguni. Yinga nukwa
wuni guna néma du wambula yatawuni? Gérambu yatawuni wana, o gan yatawuni
wana, o séra wandét yatawuni wana, o ganémba yatawuni wana? Wun nukwaka
xékélakihambanguni.
36 Bari yae xétawuni, wunika huli reta haxétanguni wana o xéndi hwatanguni wana.
37 Guniré saféwun hundi gunika atéfék wuni we. Guni xékélaki na." Jisas dé wungi wa
déka duré.

14

Néma du Jisasré xiyanjoka di hundi bulé
Mat. 26:1-5; Luk 22:1-2

1 Nukwa yéték yindét yis huruhafi yandé bret hura sa nukwa yatandé. Wun nukwa
di Juda némafwi hénoo hura satandi. Wun hénooka di wa Pasova. Wun nukwa di prisna
néma du, xékélelakikwa du akwi di mawuli ya, di nakélak ye Jisasré huluke déré xiyanjoka.
2 Ye di wa, "Déré xiyatame. Hénoo hura sa nukwa déré yamba hurukéme. Némbuli séfélak
du takwa wun hénoo sanjoka ané getéfaré di ya. Némbuli nani Jisasré hurumbet di nani
wali waritandi. Di yindat nani déré hura xiyatame." Di wungi wa.

Takwa hési lé yikafre yama xaakwa hulingu Jisasna anéngambambu bleké
Mat. 26:6-16; Jon 12:1-8

3 Jisas dé Betaniré yi. Ye xaakwa dé hanja walisufu hurundén duna gembu dé re, wun
duna xi Saimon. Reta dé di wali hénoo sata rendéka lé takwa hési motuna andémbu
hulingu téndéka lé hura ya. Wun hulingu yikafre yama xaakwa hulingu dé. Du wun
hulingu héranjoka séfélak yéwa hwetandé. Wule takwa yae lé Jisas rendénmbu te lé andé
hutukwe lé déka anéngambambu wun hulingu bleké.
4 Blekéléka di du nawulak xe di di hafu bula di léré rékambambu wa. Rékambambu we
di wa, "Métaka lé wun hulingu baka bleké?
5 Wun hulingu wu yikafre hulingu dé. Lé wun hulingu hwetaka séfélak yéwa hérae
jambangwe du takwaka hwelét wu yikafre dé." Wungi wataka di léré haraki hundi wa.
6 Jisas deka hundika hélék ye dé diré wa, "Métaka guni wule takwaré haraki hundi we?
Wungi wakénguni. Wu yikafre lé huru wunika.
7 Jambangwe du takwa di guni wali reséketandi. Di wungi rendat guni dika mawuli ye
guni diré yikafre hurutanguni. Wuni guni wali yamba resékekéwuni.
8 Wule takwa lé wuniré jémba lé huru. Wuni hiyawut wekwambu rémétendakaka
saréka lé némbuli wun hulingu wuna séfimbu bleké." Dé wungi wa. Judana sémbut angi
dé, du hiyandét yama xaakwa hulingu déka séfimbu blekétandi.
9 Wataka dé diré angi wa, "Hukémbu di wuna hundi atéfék héfana du takwaré we, ale
takwa hurulén jooka akwi safétandi. Saféta di léka sarékétandi. Mwi hundi wuni guniré
we." Dé wungi wa diré.

Judas Jisasré prisna néma duka hwenjoka dé hundi bulésékéréké
Mat. 26:14-16; Luk 22:3-6

10 Wun nukwa dé Jisasna du nak, déka xi Judas Iskariot, dé prisna néma duka yi. Ye dé
Jisasré dika hwenjoka dé hundi bulé.
11 Buléndéka di déka hundi xéka di mawuli sawuli ya. Ye di déka yéwa nawulak
hwenjoka di hundi bulé sékéréké. Hundi bulé sékéréké ndaka dé Jisasré mama duré hwe
yambuka dé hwaké.

Jisas déka du wali di Pasovana hénoo sa
Mat. 26:17-25; Luk 22:7-18,21-23

12 Yis yike bret sa nukwa dé xaku. Tale wun nukwa sipsip bali nyanré di xiya, wun
nukwaka di angi wa Pasova God israelka saréké ndén yikafre nukwa dé. Wun nukwa
Jisasna du déka yae di wa, "Méni yin hafwaka méni mawuli ye Pasovana hénoo sanjoka?"
13 Wungi wakwexéké ndaka dé du yétékré wa, "Béni ye Jerusalemré wulaaye hulingu yate
yaakwa du nakré xétambéni. Xe béni déka hukémbu yitambéni.

14 Ye wulayindéka geré sa béni wulayi. Wulaaye wun gena yafaré angi béni wa, ‘Godna
hundika naniré wakwekwa du dé ménika angi dé wa: Wuni wuna du wali Pasovana
hénoo satembeka ge yimbu dé té? Wungi dé wa.’
15 Wungi wambét dé anwarmbu tékwa néma ge nak wakwetandé. Wun gembu hénoo
sa jambé, re jambé akwi dé té. Béni wun gembu hénoo nanika humbwinjoka yitambéni.”
16 Wungi wandéka bér ye Jerusalemré wulaaye Jisas wandén maki bér xé. Xétaka bér
Pasovana hénoo humbwi.
17 Nukwa nandindéka dé Jisas déka du tamba atéfék man yéték wali wungi di ya.
18 Yae reta di hénoo sa. Sata reta dé diré wa, “Nani wali reta sakwa du nak wuniré
mama duka hwetandé. Mwi hundi wuni guniré we.”
19 Wungi wandéka di haraki mawuli xéka di nak nak déré wakwexéké, “Wu wunika
méni wa, o héndéka méni we?”
20 Wungi wakwexékéndaka dé wa, “Wuna du nak. Wuni wali andémbu també bret hura
sakwa du wuniré mama duka hwetandé.
21 Duna Nyan hiyawata wuni ya. Godna nyingambu hiyatewukaka di hanja hundi hayi.
Saréfa wuni nae wumba duka, Duna Nyanré mama duka hwetekwa duka. Wun duré déka
ayiwa hérahafi yalét wu yikafre dé.” Jisas dé wungi wa.

Jisas dé déka duka bret wali hulingu wali dé hwe
Mat. 26:26-29; Luk 22:19-20; 1 Kor 11:23-25

22 Di hénoo sata rendaka dé Jisas bret hérae dé Godka diména nataka dé bret fukae dé
déka duka hwe dé wa, “Guni hura satanguni. Ané wuna séfi dé.”
23 Wungi wataka dé wain hanyandé wali hulingu hérae dé Godka diména nataka dé
dika hwendéka di sa.
24 Sandaka dé diré wa, “Ané wuna nyéki dé. Di wuniré xiyandat wuna nyéki yindét guni
xe xékétanguni, God du takwaré yikafre hurunjoka wandén hundi mwi hundi dé ya. Wuni
hiyae séfélak du takwaré yikafre hurunjoka wuni ya.
25 Mwi hundi wuni guniré we. Ané yalefu nukwambu guni wali sataka wuni wain
hulingu wambula yamba sakéwuni. Hukémbu wuna yafa God du takwaka néma du rendét
nani déka getéfambu dé wali re wuni guni wali huli wain hulingu satawuni.”
26 Wungi wandéka di Godna nyingambu rekwa gwar wataka raama gwande di Oliv
némburé wari.

Jisas dé wa, “Pita, wunika hu hwetaméni.”
Mat. 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 14:38

27 Jisas dé déka duré wa, “Wuni xéké. Guni atéfék wunika hu hwe yaange yitanguni.
Yaange yitengukaka Godna hundi déka nyingambu angi dé wa: Wuni sipsip balika
hatikwa duré xiyawut di sipsip bali yaange yitandi.
28 Wun hundi wandén maki yaange yitanguni. Yingut wuni hiyatawuni. Hiyae
hukémbu wambula raama wuni Galiliré tale yitawuni. Yiwut guni hukémbu yatanguni.”
29 Wungi wandéka dé Pita déré wa, “Wuni ménika hu yamba hwekéwuni. Wuni yaange
yamba yikéwuni. Di ménika hu hwe yaange yindat wuni wungi yamba yikéwuni.”
30 Wungi wandéka dé wa, “Mwi hundi wuni ménika we. Némbuli gan yambu hufuk
wataméni, ‘Wuni Jisaska yike wuni ye.’ Wungi tale wamét séra yambu yéték watandé.”
31 Wungi wandéka dé wa, “Yinga! Wungi yamba wakéwuni. Wuni méni wali hiyatawuni
wuni yamba rookéwuni. Wungi yamba wakéwuni.” Wungi wandéka di Jisasna du atéfék
wungi male di wa.

Jisas dé Godka wa Getsemanimbu
Mat. 26:36-46; Luk 22:40-46

32 Wun hundi wataka di Jisas wali nak yawiré wulayi. Wun yawina xi Getsemani.
Wulaaye dé déka duré wa, “Guni ambu re. Wuni God wali hundi bulénjoka yitawuni.”
33 Wungi wataka dé Pita, Jems, Jonré hérae hura di yi. Yindaka dé déka mawuli xak
yandéka dé saré waréké.
34 Xak yandéka dé diré wa, “Wuna biya mawuli xak yandéka hiyawata wuni huru. Guni
ambu re. Guni xéndi hwakénguni.”
35-36 Wungi wandéka rendaka dé wambula ye dé héfambu xakre hwaata dé Godka wa,
“Wuna yafa, méni atéfék joo hali hurumé. Mé héreki ané hanyandé. Wunika hwekéméni.
Méni wuna mawuli yawukangalambu hurukéméni. Méni ména mawuli yamékangalambu
hurutaméni.”
37 Wun hundi wataka dé déka duka wambula ye dé xé di xéndi hwandaka. Xéta dé diré
sérkena dé Pitaré wa, “Saimon, xéndi méni hwae, o yingi maki dé? Méni yalefu nukwa
wuni wali reta hatitaméni, yingafwe?

38 Guni xékélaki na. Godka wangut guniré hurukwexé nukwa yamba xakukéndé. Guna
hamwinya mawuli dé ye, guna séfimbu xak dé ye."
39 Wungi wataka dé wambula ye dé tale Godka wandéngala hundi male dé wambula
wa.
40 Wataka dé déka duka wambula yae dé xé di wambula xéndi hwandaka. Deka
dama némafwi xéndi yandéka di xéndi hwa. Hwae waréngéna di déré wambula xe di
xékéhambandi. Méta hundi déré watandi? Xékéhafi ye di nakélak re.
41 Dé wambula ye Godka wataka dé déka duka wambula yae diré sérkena dé wa, "Yingi
makika guni xéndi hwae? Yak. Mé xé. Duna Nyanré haraki saraki sémbut hurukwa duka
hwendén nukwa andé yae.
42 Sé raméngut yikwa. Mé xé. Wuniré mama duré hwete yakwa du bu yae dé té."

Judas dé Jisasré mama duna tambambu dé taka
Mat. 26:47-56; Luk 22:47-50; Jon 18:3-11

43 Jisas wata téndéka dé tamba atéfék ye man yéték jémba yandén du nak Judas bari dé
ya. Séfélak du di warendaka yar akwi bangi akwi hura di dé wali ya. Prisna néma du,
getéfana néma du, xékélelakikwa du akwi talembu wungi wandaka di ya.
44 Talembu Jisasré mama duka hwetekwa du Judas dé Jisasré hurute yakwa duré dé
wa, "Wuni du nakré tamaruwut, wumba du wu Jisas dé. Guni déré hura jémba hate hura
yitanguni."
45 Judas Jisaska bari yae dé wa, "Néma du." Wungi wataka dé déré hura tamaru.
46 Rundéka di dé wali yandé du di Jisaska yae di déré huru.
47 Hurundaka dé wumbu téndén du nak warendaka yar hafute dé prisna néma duka
jémba yakwa duna waan xatékéndéka dé xakri.
48 Yandéka dé Jisas diré wa, "Guni wuniré hurunjoka yae métaka guni warendaka yar
akwi bangi akwi hura ya? Guni sélé héraakwa duré xiyanjoka guni wun joo hura ya, o
yingi maki dé?
49 Séfélak nukwa wuni tempelmbu reta wuni du takwaré Godna hundika wakwe.
Wumbu rewuka guni wuniré huruhambanguni. Wuniré yangun jooka hanja du nawulak
Godna nyingambu di hayi. Hanjambu hayindan hundi némbuli mwi hundi dé xaku."
50 Wungi wandéka déka du atéfék déré yatakataka di yaange yi.

Wayikana du nak dé yaange yi

51 Déka du yaange yindaka di Jisasré hura yi. Hura yindaka natafa wama nukwa
wur male nakindé du nak dé Jisasna hukémbu yi. Dé wayikana du dé. Yindéka di déré
hurunjoka ye di déka nukwa wurmbu huru.
52 Hurundaka dé nukwa wur lafitaka dé séfi male yaange yi.

Jisas israelna néma duna makambu dé té
Mat. 26:57-68; Luk 22:67-71; Jon 18:12-13, 19-24

53 Jisasré hurundé du di déré hura yi, prisna néma duka. Prisna atéfék néma du, getéfana
néma du, xékélelakikwa du akwi di prisna néma du déka gembu hérangwanda di re.
54 Pita afaké maki Jisasna hukémbu ye dé néma duna geka séndé gisangwandéndan
hafwaré wulayi. Wulaaye dé gélindu wali hafwambu re. Yifa yandéka dé di wali yambu
re.
55 Prisna néma du, israelna nawulak néma du akwi di Jisasré xiyandat hiyandéte di
mawuli ya. Wunde du di wa, nawulak duka yae wandate Jisas hurundén sémbutka.
Wungi wandaka du nak wungi wahambandé.
56 Séfélak yénataka du yae di Jisas hurundén jooka safé. Saféta di natafa hundi
wahambandi.
57-58 Du nawulak te yéna ye di Jisaska wa, "Wun du angi dé wa, 'Du tondan ané ge,
tempel wuni glara yakitawuni. Glara yakitaka nukwa hufuk yindét wuni nak maki ge
totawuni.' Wungi wandéka nani xéké."
59 Wungi we di nak maki hundi nak maki hundi di wa. Natafa hundi wahambandi.
60 Wun hundi wandaka dé prisna néma du raama te dé Jisasré wa, "Métaka we méni
deka hundi hasa wahafi méni? Deka hundi yingi maki dé?"
61 Wungi wandéka dé hundi nawulak buléhambandé. Buléhafi yandéka dé prisna néma
du déré wa, "Méni God wasékendén du Krais méni? Méni Néma Du Godna nyan méni wana,
o yingafwe?"
62 Wungi wandéka dé wa, "Xéxé. Hukémbu guni xétanguni, Duna Nyan néma du re
némafwi hambuk hérae Godna yika tambambu re buwi wali nyirmbu gayatewuka."

63 Wungi wandéka dé prisna néma du waréngéné nae dé hafu déka nukwa wur haléngataka dé wa, “Wu haraki saraki hundi dé. Nawulak duka yamba wakéme, hurundén haraki saraki jooka.
64 Dé Godka haraki hundi wandéka guni déka hundi bu xékéngu. Yingi guni we déka?” Wungi wandéka di wa, “Dé haraki saraki sémbut dé huru. Dé métaka hiyandé.”
65 Wun hundi wataka di nawulak Jisasna séfimbu simbar séxa. Séxataka di déka damambu nukwa wur nak gi. Gitaka di déré xiya. Xiyaata déré haraki hundi wata di wa, “Méni Godna profet méni atéfék jooka méni xéké. Xéka, naniré mé wa. Héndé méniré xiyae?” Wungi wandaka di gélindu déré hura di déré xiya.

Pita dé wa, “Wuni Jisaska yike wuni ye.”
Mat. 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:16-18, 25-27

66 Pita andélambu dé re. Geka séndé gindan hafwambu dé re. Rendéka lé prisna néma du déka jémba yakwa takwa hési ya.
67 Yae lé xé Pita yambu rendéka. Xe lé déré wa, “Méni akwi Nasaretmbu yandé du Jisas wali méni té.”
68 Wungi waléka dé wa, “Yingafwe. Wuni wanyén mo hundika yike wuni ye.” Wungi wataka gwande dé tambumbu re. Rendéka dé séra wa.
69 Wandéka wule takwa déré wambula xe lé lé wali téndé du takwaré wa, “Ané du akwi wu déka jémba hurundé du dé.”
70 Wungi waléka dé wambula wa, “Yingafwe.” Wungi wandéka nawula re di wumbu téndé du di wambula wa, “Di Galilimbu di ya. Méni akwi Galilina du méni. Méni Jisasna du nak méni. Wu mwi hundi dé.”
71 Wungi wandaka dé Pita diré hambukmbu dé wa, “Yingafwe. Wanguka duka yike wuni ye. Mwi hundimbu wuni we. Mwi hundi wahafi yawut God wuniré xiyatandé.”
72 Wungi wandéka dé séra wambula wa. Wandéka dé Jisas déré wandén hundika dé saréké. Nalika Jisas dé wa, “Wuni xékélaki. Séra yambu yéték wandét méni yambu hufuk wataméni, ‘Wuni déka yike wuni ye.’ Wungi wamét séra wambula watandé. Wungi wuni xékélaki.” Wun hundika saréka dé Pita némafwimbu saréfa naata dé géra, dé Jisaska hu hwendénka.

15

Jisas dé Pailatna makambu té
Mat. 27:1-2, 11-26; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16

1 Télakéndéka di prisna néma du, israelna getéfana néma du, xékélelakikwa du, atéfék néma du akwi hérangwanda di hundi bulé. Bulétaka wandaka di Jisasré yoombu gitaka di Romna néma du Pailatka di déré hura yi.
2 Hura yindaka dé Pailat Jisasré wakwexéké, “Méni Judana néma du o yingafwe?” Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Xéxé. Méni hafu méni wundé wamé.”
3 Wungi wandéka di prisna néma du di séfélak yénataka hundi safé, Jisas hurundén jooka.
4 Saféndaka dé Pailat déré wa, “Di ménika séfélak hundi di safé, hurumén jooka. Métaka méni deka hundi hasa wahafi ye méni xékéta nakélak té?”
5 Wungi wandéka dé Pailatré hundi nawulak akwi wahambandé. Wahafi yandéka dé saré waréké.
6 Atéfék héki hwari Pasovana nukwa dé Romna néma du wandéka du takwa mawuli yandan du nak séndé ge yatakataka gwande dé jémba yi.
7 Wun nukwa haraki saraki sémbut hurundé du nawulak di séndé gembu hwa. Hanja di Romna duka hélék ye Jerusalemmbu rekwa du takwaré wandaka di Romna du wali ware. Nak nukwa di duré xiya. Wun haraki saraki sémbut hurundé du nak wu Barabas dé.
8 Atéfék du takwa yae di Pailatré wakwexéké, atéfék héki hwari wandén maki wambula wandéte.
9-10 Wakwexékéndaka dé Pailat xékélaki, Jisas haraki saraki joo nawulak yahambandé. Prisna néma du di Jisaska hélék ye déré gitaka di hura ya déka. Wungi xéka dé déka mawulimbu dé wa, “Wafewana ambu hérangwanda tékwa du takwa Jisaska mawuli yatandi, o yingafwe?” Wungi we dé wun du takwaré wa, “Judana néma duré wawut dé jémba yindéte guni mawuli ye, o yingafwe?”
11 Wungi wandéka di prisna néma du di wumbu téndé du takwaré wandaka di Pailatré wa, “Yinga! Jisasré mé hulukita, Barabasré métaka yindé.”
12 Wungi wandaka dé Pailat dé diré wambula wa, “Wangun Judana néma duré yingi maki yakéwuni?”

13 Wungi wakwexékéndéka di atéfék di wa, “Déré mé xiyae hateka mimbu.”
14 Wungi wandaka dé wa, “Métaka we? Méta haraki saraki sémbut dé huru?” Wungi
wandéka di hambukmbu wa, “Déré mé xiyae hateka mimbu.”
15 Wungi wandaka Pailat déka mawulimbu dé wa, “Wuni deka hundi xékéwut di wunika
mawuli yatandi.” Wungi wataka dé wa, Barabas séndé ge yatakataka gwande jémba
yindéte. Wataka dé déka xi warekwa duré dé wa, di Jisasré rami yoombu xiyae déré
mimbu hatekandate.

Xi warekwa du di nak maki nak maki hundi wa Jisaska
Mat. 27:27-31

16 Pailatna xi warekwa du di déka néma geré di Jisasré hura wulayi. Hura wulaaye
amembu téta di wandaka di atéfék xi warekwa du yae di dé téndénmbu hérangwandé.
17 Hérangwanda di Jisaska wangita haraki hundi wa, déka nukwa wur lafitaka di néma
du gindaka waka nukwa wur sandataka. Sandataka di rami yoo nak hérae di néma du
sandandakangala gootuwa di déka anéngambambu sandataka.
18 Sandataka di déré wa, “Méni, Judana néma du, jémba retaméni.”
19 Wungi we bangi nak hérae di déka anéngambambu xiya. Xiyaata di déré simbar séxata
di déré haraki hundi we, déka hwati se di wandé da.
20 Wungi hurutaka di sandatakandan waka nukwa wur lafitaka di déka nukwa wur
wambula sandataka. Sandataka di déré hura yi mimbu hatekanjoka.

Jisasré xiyae di mimbu hateka
Mat. 27:32-44; Luk 23:26, 32-43; Jon 19:17-24

21 Yambumbu ye di xi warekwa du Sairinimbu yandé du nakré di xé. Déka xi Saimon dé.
Déka nyan yéték Aleksander bér Rufus. Dé nak hafwambu yae Jerusalemré wulayinjoka
yandéka di xé. Xe di déré wa, dé Jisasré xiyae hatekate ya mi yatandéte.
22 Jisasré hura yae di xaku nakémba hafwambu. Wun hafwana xi Golgota. Mo hundi
angi dé: Duna Anéngambana Héfa.
23 Xaakwa di marasin wali hurundan wain hulingu Jisaska hwe, dé se némafwi hangéli
yahafi yandéte. Hwendaka dé sahambandé.
24 Sahafi yandéka di déré xiyae mimbu hateka. Hatekataka di déka nukwa wur mune
di di yalefu motu yakisawaré. Yakisawaréndaka wara gaya xakrindéka di wa, “Méta joo
hératame?”
25 Ganémba di Jisasré xiyae mimbu hateka.
26 Déré xiyae hatekandan mi anwarmbu haaye takandan hundi wu angi dé: Ané Judana
néma du dé.
27 Jisasré xiyae mimbu hatekataka di sélé hérandé du yétékré akwi di xiyae mimbu
hateka. Nakré di déka yika tamba sakumbu xiyae hateka. Nakré di déka aki tamba
sakumbu xiyae hateka.
28 [Wungi hurundaka Godna nyingambu hanja hayindan hundi wun nukwa mwi hundi
dé ya. Angi di hayi: Déré di xé haraki saraki sémbut hurundé du wali téndéka.]
29 Du nawulak yitaka yatakata Jisasré xiyae mimbu hatekandaka téndéka xe di déka
wangita di haraki hundi wa. Ye di wa, “Ménawa. Yingi maki dé? Méni tempel haraki hura
nukwa hufuk yindét méni wambula tonjoka méni wa.
30 Némbuli méni hafu ména séfiré yikafre hurutaméni. Méni hambuk ye wun mi
yatakataka mé gaya.”
31 Wungi wandaka di prisna néma du, xékélelakikwa du akwi di hafu bula di Jisaska
wangita di haraki hundi wa. We di wa, “Dé nak duré dé yikafre huru. Déka séfiré yikafre
yamba hurukéndé.
32 Dé God wasékendén du Krais re israelna néma du rendét déré xiyae hatekandan mi
yatakataka gayandét nani xe déka hundika ‘Mwi hundi’ natame.” Wungi wandaka bér
Jisas wali mimbu xiyae hatekandan du yéték bérka mimbu te bér akwi bér déka haraki
hundi wa.

Jisas dé bu hiya
Mat. 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30

33 Nukwa dawimbu téndéka dé gan hunyi. Hunye téndéka hukémbu nukwa tengura
naande nukwa hufuk héra.
34 Hérandéka Jisas déka hundimbu hambukmbu dé angi wa, “Eloi, Eloi, lama sabaktani.”
Mo hundi angi dé: “Wuna God, wuna God, métaka we méni wuniré yataka?”
35 Wungi wandéka wumbu téndén du nawulak wun hundi xéka di wa, “Mé xéké. Wun
du dé hanja rendé profet elaijaka dé we.”

36 Wungi wandaka dé du nak fétékéré ye nyamba maki joo nawulak hérae dé nyingi
yakwa wain hulingumbu husanda. Husandandéka gufwi yandéka bangimbu giya dé Jisas
sandéte haréka hwe. Ye dé wa, “Wayika. Yae xémbet. Wafewana elaija yae déré hurundét
gayatandé?”
37 Wungi wandéka dé Jisas hambukmbu waanje dé hiya.
38 Jisas hiyandéka tempelmbu lékindan séményi nukwa wur anwarmbu léngae ye dé
andélambu xaku. Léngae dé angé yéték xaku.
39 Jisas wungi hiyandéka xi warekwa duna néma du te dé xé. Xe dé wa, “Wun du wu
Godna nyan dé. Wu mwi hundi dé.” Wungi dé wa.
40 Nawulak takwa yae afakémbu téta di xé. Deka nyéndékmbu télé takwa hési léka xi
angi lé, Makdalambu yalé takwa Maria lé. Takwa hési akwi Maria lé, lé wayikana du
Jems bér Josesna ayiwa lé. Takwa hési akwi Salome lé.
41 Hanja Jisas Galilimbu téndéka wunde takwa di dé wali yitaka yataka. Yitaka yatakata
di Jisaska hénoo hwe. Séfélak takwa akwi di Jisasna hukémbu yi Jerusalemré. Yae te di xé
Jisas hiyandéka.

Wekwambu di Jisasna fusa taka
Mat. 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42

42-43 Gérambu arimateana du josep wundé yandé. Wun du israelna néma du nak dé. Dé
yikafre du dé, atéfék du takwana makambu. Dé hafu dé God déka du takwaka hatindéka
nukwaka haxékwa du dé. Séri baka hwa nukwa xaku wandéka di hénoo jondu husamé.
josep Jisasna fusa héranjoka dé Pailatka yi. Ye dé Pailatna makambu roohafi té. Te dé
Pailatré wakwexéké, déka fusaka.
44 Wakwexékéndéka dé Pailat saréka waréka. Saréka dé déka xi warekwa duna néma
duka wakwexéké, “Jisas dé bu hiya, o yingafwe?”
45 Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Xéxé. Dé bu hiya.” Wungi wandéka dé Pailat josepré
wa, “Méni déka fusa sé ye héra.”
46 Wungi wandéka dé yikafre wama nukwa wur hérae Jisasna fusa lukwa hura gayae
dé nukwa wurmbu samétaka. Samétaka hura ye dé wekwa nakmbu taka. Hanja di jémba
yakwa du motumbu wekwa di xa. josep Jisasna fusa wun wekwambu takataka dé motu
nak sérmena dé yambu takatéfi.
47 Takatéfindéka bér Makdalambu yalé takwa Maria bér Josesna ayiwa Maria bér Jisasré
takandén wekwa xé.

16

Jisas dé wambula ramé
Mat. 28:1-8; Luk 24:1-10

1 Judana baka hwa nukwa yindéka di takwa hufuk, Makdalambu yalé takwa Maria,
Jemsna ayiwa Maria, Salome, wungi di Jisasna fusambu hurunjoka yikafre yama xaakwa
hulingu hura yi.
2 Hura ye Sande ganémbambu nukwa xalendéka di Jisasna fusa takandén hafwaré yi.
3 Yambumbu ye di di hafu bula di wa, “Héndé hérekite wekwambu takatéfindan motu?”
4 Wungi di wa, wun motu némafwi motu dé. Wataka di xé wekwambu takatéfindan motu
nafwe takandaka rendéka.
5 Xétaka wekwambu wulaaye di xé wayikana du nak wama nukwa wur sandataka yika
tamba sakumbu rendéka. Xe di waréngéné.
6 Waréngénéndaka dé wa, “Guni rookénguni. Wuni xékélaki. Guni Nasaretmbu yandéka
xiyae mimbu hatekandan du Jisaska guni hwaké. Dé bu ramé wambula. Dé ambu
rehambandé. Guni yae guni takandaka hwandén hafwa xétanguni.
7 Némbuli guni ye guni déka du, Pitaré akwi, angi watanguni, ‘Jisas dé Galiliré tale dé yi.
Guniré hanja wandén maki déré wumbu xétanguni.’ Wungi diré watanguni.”
8 Dé wungi wandéka di waréngéné saréké waréka di wekwa yatakataka gwande yaange
yi. Ye némafwimbu roo di wun jooka hundi wahambandi.

Makdalambu yalé takwa Maria lé Jisasré xé

9 Sande ganémbambu Jisas dé wambula ramé. Raama yandéka lé Makdalambu yalé
takwa lé déré tale xé. Hanja haraki hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk léka
mawulimbu wulaaye téndaka Jisas wandéka di léré yatakataka yaange yi.
10 Jisas raméndéka lé déré xétaka lé déka duka yi. Yiléka di déka saréfa nae gérandaka lé
diré wa, “Jisas dé bu wambula ramé. Raméndéka déré wuni xé.”
11 Wungi waléka di xéka di wa, “Yingafwe. Wu yéna nyéni ye.” Wungi di wa.

Jisasna du yéték bér Jisasré xé

12 Hukémbu Jisasna du yéték Jerusalem yatakataka yambumbu bér yi. Yimbéka Jisas
nak maki xaakwa ye dé bérka yandéka bér déré xé.
13 Xétaka getéfaré wambula ye bér Jisasna duré wa, “Déré wundé xéna.” Wungi wambéka
di wambula wa, “Yingafwe. Wu yéna béni ye.” Wungi di wa.

Jisas déka duka dé jémba hwe

14 Hukémbu Jisasna du tamba atéfék man natafa hénoo sata rendaka dé Jisas dika yi. Ye
dé diré wa, “Raméwuka di wuniré xétaka di gunika hundi wa. Métaka guni deka hundi
xékéhafi ya? Métaka guni wunika sarékéhafi ya?”
15 Wungi wataka dé diré wa, “Guni ye atéfék héfambu rekwa du takwaré wuna hundi
safétanguni.
16 Wuna hundi xéka di wunika jémba saréka di wunika biya hwe di wuna ximbu guré
nandindat God diré satanéna tambambu hérandét di jémba reséketandi. Wunika jémba
sarékéhafi yakwa du takwa God wandét di fakutandi.
17 Atéfék wuna hundi xéka yikwa du takwa deka tambambu God némafwi jémba
yatandé. Di wuna ximbu wandat du takwana mawulimbu wulaaye tékwa haraki
hamwinya yaange yitandi. Di hanja xékéhafi yandan huli hundimbu watandi.
18 Du takwaré tikwa hambweré hurundat diré tindét yamba hiyakéndi. Di haraki
saraki hulingu se di yamba hiyakéndi. Di baré hiyaakwa du takwaré tamba takandat
di wambula yikafre yatandi.” Jisas dé wungi wa.

God wandéka dé Jisas Godna getéfaré wari

19 Néma Du Jisas wungi wandéka hukémbu God wandéka dé Godna getéfaré wara néma
du re, déka yika tambambu.
20 Déka du atéfék getéfaré ye di déka hundi di safé. Saféndaka Néma Du di wali jémba ye
déka hambuk hwendéka di deka hundi xékékwa du, takwa, hanja xéhafi yandan hambuk
jémba di xé. Xe di wa, “Deka hundi wu mwi hundi dé.” Wungi di wa.

Jisas Kraisna hundi Luk dé hayi

Jisasna jémbaka dé Luk ané hundi hayi
Apo. 1:1

1 Néma du Tiofilas, ménika wuni ané hundi hayi. Méni xékélaki, séfélak du Jisas nana
nyéndékmbu yasékendén jémbaka di hayikwe hayikwexé.
2 Hanja Jisasna jémba yakwa du akwi Jisas hurundéka xéndén du akwi di hundi safé.
Saféndaka xékétaka di hayi.
3 Hayindaka xékétaka wuni Jisasna jémba yakwa du akwi Jisas hurundéka xéndé du
takwaka akwi wundé wakwexékéwu. Wakwexékétaka wuni wundé xékélakiwu, tale
xakundé hundi, nyéndékmbu xakundé hundi, hukémbu xakundé hundika akwi. Xékélake
wuni ané hundi ménika hayitawuni.
4 Hayiwut méni jémba xékélakitaméni. Wun jooka méniré wandan hundi wu mwi hundi
dé.

Jon xakutendékaka dé ensel wa

5 Herot Judiana néma du rendén nukwa pris nak dé re. Déka xi Sekaraia dé. Dé Aronéna
mandéka Abiyana hémémbu dé re. Déka takwa léka xi Elisabet lé Aronéna hémémbu akwi
lé re.
6 Bér Néma Du Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa bér. Bér déka
hambuk hundi jémba xékéta wandén maki huruta bér haraki saraki sémbut huruhafimbér.
7 Lé nyan hérahambalé. Hérahafi yaléka bér hafu bér re. Nyangwal yingafwe. Bér gwalefa
bér.
8 Nukwa nak Sekaraiana hémna jémba ya nukwa dé. Sekaraia akwi Godna makambu
dé prisna jémba ya.
9 Jémba yandéka di atéfék pris hérangwanda téta di deka sémbut maki di deka atéfék xi
hayitaka di wurmbu lakwa. Lakwataka hérae di xé, Sekaraiana xi. Xétaka wandaka dé
Sekaraia Néma Du Godna geré wulayi, yikafre yama xaakwa joo xéréké ndét yaki muluka
waréndéte.
10 Wandaka dé wulayindéka yikafre yama xaakwa joo xérékétendéka nukwambu di
séfélak du takwa hafwambu hérangwanda téta di Godka wata té.
11 Wata téndaka dé Sekaraia awulambu téta dé xé, Néma Duna ensel nak yikafre yama
xaakwa yaki tékwa jambéna yika tamba sakumbu téndéka.
12 Xétaka waréngéna dé némafwimbu roo.
13 Roondéka dé ensel déré wa, “Sekaraia, méni rookéméni. God ména hundi wundé
xékéndé. Xékétaka dé wa, ména takwa Elisabet dunya héraléte. Héralét méni déka xi Jon
wataméni.
14 Ména takwa wumba nyan héralét, méni wun nyanka yikafre mawuli yata mawuli
sawuli yataméni. Séfélak du takwa akwi wun nyanka mawuli sawuli yatandi.
15 Métaka we? Dé Godna makambu déka xi némafwi yatandé. Dé wain hulingu, sata
wangété yandaka hulingu akwi yamba sakéndé. Wun nyan ayiwana biyakombu rendét,
dé Godna Hamwinya déka mawulimbu wulaaye tétandé.
16 Dé wandét hanja Godka hu hwendé Israelna séfélak du takwa di deka Néma Du Godna
hundi wambula xékétandi.
17 Dé profet Elaija hurundén maki hurutandé. Dé Elaijambu téndéngala hamwinya
hératandé. Wandét yafa deka nyangwal wali wambula yikafre mawuli yatandi. Godna
hundi xékéhafi yandé du takwa di Godna hundi xékékwa du takwana hundi xékétandi. Dé
tale yita wandét du takwa jémba sarékéta Néma Du yatendékaka haxétandi.” Wungi dé
ensel wa.
18 Wandéka dé Sekaraia déré wa, “Yingi maki nae xékélakitawuni, ména hundi mwi hundi
wana? Ani wuna takwa wali ani gwalefa ani.”
19 Wungi wandéka dé ensel wa, “Wuni Godna ensel nak wuni. Wuna xi Gebriel dé.
Wuni Godna makambu téwukandé. Téwuka God wuniré wandéka wuni déka hundi hura
gaya, méniré wanjoka.
20 Némbuli mé xéké. Méni wuna hundi xékéhafi yaménka némbuli méni hundi yamba
bulékéméni. Tale wawun atéfék jondu xakundét, wun nukwa wuna hundi mwi hundi
yandét méni wambula hundi bulétaméni. God wasékendén nukwambu wun joo xaku-
tandé.” Wungi wataka dé ensel yi.
21 Du takwa hafwambu téta di Sekaraiaka haxéndaka dé tempelré bari gwandehafi
yandéka di saré waréké.

22 Haxéta téndaka dé hukémbu hafwaré gwande dé di wali hundi bulénjoka dé
hurufatiké. Hurufatikéndéka di xékélaki, dé tempelmbu janji maki jooré dé xé. Wungi
xékélakindaka dé hundi bulénjoka hurufatika dé déka tamba male dé yamanyi.
23 Hukémbu déka jémba hényindéka dé déka geré wambula yi.
24 Ye rendéka hukémbu déka takwa Elisabet lé nyan té. Te lé bafu natamba lé léka gembu
male lé re.
25 Reta lé wa, “Hanja wuni nyan hérahafi takwa rewuka du takwa di wunika haraki
hundi wa. Wandaka wuni haraki mawuli xéké. Némbuli Néma Du God wunika saréfa
naata wuniré dé yikafre huru.” Wungi lé Elisabet wa.

Ensel dé Mariaré wa

26 Elisabet nyan téléka bafu gwongofu yindéka, God wandéka dé déka ensel Gebriel dé
Nasaretré yi. Nasaret Galilimbu dé re.
27 Wun nukwa takwa hési léka xi Maria lé wumbu re. Hanja lé du nak wali
hwahambalé. Hanja léka yafa ayiwa Josepna yafa ayiwa wali hundi di gi, lé hukémbu
Josepré humbwiléte. Josep Devitna hémémbu dé re.
28 God wandéka Gebriel ye dé Mariaré wa, “Nyénawa. Néma Du God nyénika mawuli
yata nyéni wali dé té.”
29 Wungi wandéka wun hundi xékéta roota lé léka mawulimbu wa, “Ané méta maki
hundi dé?”
30 Sarékéta téléka dé léré wa, “Maria, rookényéni. God nyénika mawuli mawuli dé ye.
Mawuli yata nyéniré yikafre hurutandé.
31 Mé xéké. Nyéni nyan te dunya nak hératanyéni. Hérae déka xi Jisas watanyéni.
32 Dé némafwi du retandé. Anwarmbu rekwa God déka angi watandé, ‘Méni wuna
nyan méni.’ Néma Du God wandét déka mandéka Devit néma du reta Judana du takwaka
hatindén maki, dé néma du reta dika hatitandé.
33 Dé néma du wungi re wungi re reséketandé, Israelna du takwaka. Reta dika jémba
hatitandé, wungi re wungi re.” Wungi dé Gebriel wa.
34 Wandéka lé Maria déré wa, “Yingi maki nae wuni nyan tétawuni? Wuni du
humbwihambawuni?”
35 Wungi waléka dé wa, “Godna Hamwinya nyénika gayatandé. Gayandét God nyénika
hambuk hwetandé. Hwendét nyan te hératanyéni. Héranyét wun nyanka angi watandi,
‘Dé Godna nyan dé.’ Wungi watandi.
36 Ané hundi mé xéké. Hanja nyéna hémna takwa hési Elisabetka di wa, ‘Lé nyan hérahafi
takwa lé.’ Wungi wandaka gwalefa yaléka God wandéka lé nyan lé té. Bafu gwongofu lé
nyan té.
37 God dé némafwi dé. Atéfék joo hali hurundé.”
38 Wungi wandéka lé Maria wa, “Wuni xéké. Wuni Néma Du Godna jémba yakwa takwa
wuni. Wuniré wamén maki Néma Du hurutandé. Wu yikafre dé.” Wungi waléka dé wun
ensel yi.

Maria lé Elisabetré xénjoka lé yi

39 Wun nukwa Maria raama lé Judiana némbumbu rekwa getéfa nakré bari yi.
40 Ye lé Sekaraiana geré wulaaye lé Elisabetka dinyéna na.
41 Naléka Elisabet Mariana hundi xékéléka léka biyakombu rendé nyan dé waréngéné.
Waréngénéndéka dé Godna Hamwinya Elisabetna mawulimbu wulaaye té.
42 Téndéka lé némafwimbu wa, “God nyéniré yikafre wundé hurundé. Wu mwi hundi dé.
Nyéniré yikafre hurundén joo hési takwaré yikafre hurundén jooré dé sarékéngwandé.
God nyéna biyambu rekwa nyanré akwi dé yikafre huru.
43 Nyéni wuna Néma Duna ayiwa nyéni. Nyéni wunika yanyén, wu yikafre dé.
44 Nyéni yae wunika dinyéna nanyéka wuni nyéna hundi xékéwuka wuna biyakombu
rekwa nyan mawuli sawuli yata waréngénéndéka wuni xéké.
45 Nyéni Néma Du Godna hundi jémba xékéta nyéni wa, ‘Wandén maki hurutandé. Wu
mwi hundi dé.’ Wungi wataka nyéni yikafre mawuli yata jémba retanyéni.” Wungi lé
Elisabet wa.

Mariana gwar
1Sa. 2:1-10

46 Maria wun hundi xékétaka lé gwar angi wa:
Wuna mawuli Godna ximbu dé haréké.
47 Wuna hamwinya wuniré Satanéna tambambu héraakwa Godka dé mawuli sawuli yata
dé déka ximbu haréké.
48 Wuni néma takwa yingafwe.

Wuni baka takwa déka jémba yakwa takwa wuni re.
Rewuka dé God wunika dé saréké.
Saréké́ndéka hukémbu atéfék du takwa akwi watandi, ‘God Mariaré dé yikafre huru. Wu mwi hundi dé.’
49 Dé némafwi hambuk yakwa God dé. Dé wuniré némafwi joo dé huru.
Déka xi yikafre male dé.
50 Godka rookwa du takwaka God dé saréfa na.
Némbuli, hukémbu akwi, God wungi hurukwa du takwaka saréfa natandé.
51 Godna tamba hambuk dé. Déka tambambu séfélak némafwi jémba dé ya.
Du deka mawulimbu deka xi haréké́ndaka dé diré déka tambambu yawulalama yaki.
52 Dé wandéka nak nak téfambu rendé néma du di baka du di re.
Dé wandéka deka hafu ximbu haréké́hafi yakwa du takwa di néma du takwa re.
53 Hénooka hiyaakwa du takwaka dé yikafre jondu hwendéka dé deka biya sukweké.
Xérénjuwi mama du takwaka wandéka di jondu yike baka yi.
54-55 Déka jémba yakwa Israelna du takwaré dé yikafre huru.
Hanja God dé Abraham nana mandékanguka akwi dé wa, ‘Guni Israelna du takwa, gunika saréfa naata némbuli, hukémbu akwi, atéfék nukwambu akwi, guniré yikafre hurutawuni.’
Wungi wataka dé wun hundika saréké.
56 Wun gwar wungi wataka Maria Elisabet wali lé re. Bafu hufuk re lé léka geré wambula yi.

Elisabet lé Jonré héra

57 Elisabet nyan hérateléka nukwa xakundéka lé dunya héra.
58 Héraléka Elisabetna hémna du takwa akwi léka nyémayika akwi xékéta di léka yikafre mawuli yata di mawuli sawuli ya. Mawuli sawuli yata di wa, “Néma Du God yikafre joo dé huru, Elisabetka.” Wungi di wa.
59 Nukwa angé yétiyéti angé hufuk yindéka di nukwa nak yae di hérangwanda, déka hémna du wun nyanéna séfi sékénjoka. Hérangwanda di déka séfi séka di wun nyanéna xi Sekaraia wanjoka di saréké, déka yafangala.
60 Saréké́ndaka lé déka ayiwa lé wa, “Yingafwe. Déka xi Jon watame.”
61 Wungi waléka di léré wa, “Hanja béna hém wun xi wahambandi.”
62 Wungi wataka di déka yafa Sekaraiaré wakwexéké. Sekaraia hundi buléhafi rendéka di déré tambambu yamanyita di angi wakwexéké, “Méta xi wakéme, déré?”
63 Wungi wakwexéké́ndaka dé tambambu yamanyi, déka nyinga hwendate. Hwendaka dé nyingambu angi hayi, “Déka xi Jon dé.” Wungi hayindéka di atéfék saréké waréké.
64 Saréké́ndaka déka hundi bari yikafre yandéka dé Sekaraia wambula hundi bulé. Buléta dé Godna ximbu haréké.
65 Buléndéka di déka getéfambu rendé du takwa atéfék di némafwimbu roota saré waréké xéka di wun jooka hundi wa saafa yi, Judiana némbumbu rekwa atéfék getéfaré.
66 Wa saafa yindaka wun hundi xéké́ndé du takwa di xékélaki, Néma Du God wun nyanka dé hambuk hwe. Wungi xékélakita saréké waréké xékéta di wa, “Hukémbu wun nyan yingi maki retandé?”

Sekaraia dé gwar wa

67 Godna Hamwinya dé wun nyanéna yafa Sekaraiana mawulimbu wulaaye té. Téndéka dé Godna hundi angi wa:
68 Nani Israelna du takwa, nana Néma Du Godna ximbu haréké́tame.
Naniré yikafre hurunjoka dé gaya. Gaye dé Satanéna tambambu naniré hératandé.
69 Godna jémba yakwa du Devitna hémémbu némafwi hambuk du dé taka. Takandéka dé naniré mama duna tambambu hératandé.
70 Godna profet wandanéngala dé xaku.
71 Wunde profet di angi wa, “Nana mama du, nanika hélék yakwa du akwi, naniré xiyanandat, God naniré hératandé, deka tambambu.”
72 God dé wungi nana mandékanguka saréfa nae.
Dé déka yikafre wasékéréké́ndén hundika saréké́ta wandén maki dé huru.
73-74 Wun mwi hundi God dé nana mandéka Abraham déka hémré akwi dé wasékéréké.
Wandén maki dé naniré yikafre huruta naniré nana mama duna tambambu hératandé.
Hérandét nani déka roohafi yata déka jémba yatame.
75 Jémba yata nani ané héfambu reta atéfék nukwa déka du takwa male reta yikafre sémbut male hurutame.
76 Wun hundi wataka dé Sekaraia déka nyanré angi wa:
Méni wuna nyan, méni tale ye Néma Duna yambu hurutaméni.

Yitemékaka du takwa ménika watandi, “Anwarmbu rekwa Godna profet méni.” Wungi watandi.
77 Méni wun Néma Duna du takwaré wataméni, di hurundan haraki saraki sémbut yakwanyi diré hérae Godna tambambu takatendékaka.
78 God nanika némafwimbu saréfa nandénka némbuli male déka yikafre hanyikwa ya déka getéfambu gaye nanika hanyitandé.
79 Tale nani halékingambu reta nani du hiyana sémbutna hakimbu nani re.
Déka yikafre hanyikwa ya nanika hayindét, nani nakélak huru mawuli hwekwa yamburé xéta wun yambumbu jémba yitame.
Wungi dé Sekaraia wa.
80 Hukémbu wun nyan Jon némafwi yandéka déka mawuli jémba dé té. Dé du rehafi hafwambu dé re. Reta dé Israelna du takwaré Godna hundi watendéka nukwaka dé haxé.

2

Maria lé Jisasré héra

1 Wun nukwa Romna néma du déka xi Ogastus dé déka duré wa, di atéfék Romna héfambu rekwa du takwana xi hayita diré handékénéndate.
2 Hanja di atéfék du takwaré handékénéhambandi. Wun jémba tale yandaka dé Kwirinius Romna néma duka jémba yata Siriana héfambu dé néma du re.
3 Atéfék du takwa deka motéfaré di yi, di deka xi hayindat, di diré handékénéndate.
4 Josep Israelna néma du Devitna hémémbu dé re. Devitna motéfa Betlehem dé. Betlehem Judiambu dé re. Josep Galilimbu rekwa getéfa Nasaretré yatakataka dé déka hémna motéfa Betlehemré yi.
5 Déka yafa ayiwa wasékembén takwa wali bér Betlehemré yi, bérka xi hayinjoka. Wule takwa léka xi Maria lé. Lé nyan lé té.
6-7 Ye bér Betlehemémbu xakumbéka séfélak du takwa hwandaka ge wundé sukwekéndé. Bér hwa hafwa yingafwe. Fatika lé nyan héranjoka lé bulmakau bali hwandaka geré wulayi. Wulaaye lé maka du nyan héra. Hérae lé nukwa wurmbu banyitaka. Banyitakataka lé bulmakau bali hénoo sandaka suwangembu takaléka dé hwa.

Ensel di sipsip balika hatikwa duré wa

8 Wun gan du nawulak nak hafwambu deka sipsip balika di hate té. Wun hafwa Betlehem rekwambu dé re.
9 Hate téndaka dé Néma Duna ensel nak gaye téndéka némafwi ya maki dé hanyi. Hanyindéka xéta di némafwimbu roo.
10 Roondaka dé Godna ensel diré wa, “Guni rookénguni. Mé xéké. Yikafre hundi watawuni. Atéfék du takwa ané hundi xékéta yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatandi.
11 Némbule takwa hési nyan lé héra, Devitna getéfambu. Héralén nyan wu guniré Satanéna tambambu hérae guniré yikafre hurute yakwa du dé. Dé God wasékendén du Krais dé. Wu nana Néma Du dé.
12 Némbuli ye wun nyanré xétanguni. Ayiwa nukwa wurmbu banyitaka bulmakau bali hénoo sandaka suwangembu takaléka dé hwae. Ye xétaka xékélakitanguni, wuna hundi mwi hundi dé.” Wungi dé wa.
13 Wandéka di séfélak ensel bari gaye di wun ensel wali té. Téta angi di gwar wa:
14 “Anwar Godna getéfambu Godna ximbu harékétame.
Ané héfambu God mawuli yandéka du takwa nakélak huru mawuli hératandi.”
Wungi di wa.

Sipsip balika hatikwa du ye di Jisasré xé

15 Wunde ensel wungi gwar wataka di diré yatakataka wambula wari, Godna getéfaré. Warindaka di sipsip balika hatikwa du di hafu buléta di wa, “Betlehemré yitame. Nani ye Néma Du wandén jooka xétame.”
16 Wungi wataka di bari hari yi. Ye getéfambu xaakwa di Maria bér Josep, wun nyanré akwi di xé, nyan bulmakau bali hénoo sandaka suwangembu hwandéka.
17 Nyanré xétaka di ensel wun nyanka wandén hundika di du takwaré wa saafa yi.
18 Wa saafa yindaka di wun hundi xékéndé du takwa atéfék di sipsip balika hatikwa du wandan jonduka di saréké waréké.
19 Wungi saréké waréké ndaka lé Maria léka mawulimbu wun hundi hulukita wun jonduka lé saréké waréké xéké.
20 Sipsip balika hatikwa du wambula yita Godna ximbu harékéta di déka yikafre mawuli ya. Yata di wa, “Néma Du God naniré hundi wandéka xékétaka nani wun joo atéfék nani xé.” Wungi di wa.

Di déka xi wa Jisas

21 Nukwa angé yétiyéti angé hufuk yindéka nak nukwambu di wun nyanéna séfi séké.
Sékétaka di déka xi angi wa, Jisas dé. Hanja Maria nyan téhafi yalén nukwa dé ensel nak
wun xika léré wa.

Simeon bér Ana bér Jisasré xé, Godna tempelmbu

22 Maria nyan hérae lé Moses wandén hambuk hundi wandén maki hurunjoka lé
mawuli ya, léka séfi Godna makambu wambula yikafre yandéte. Mawuli ye wun hambuk
hundimbu wandén maki nukwa yindéka lé Josep wali bér Jerusalemré yi, bér Jisasré Néma
Du Godka hwenjoka.
23 Néma Du Godna hambuk hundi nak angi dé wa, “Takwa hérandan atéfék maka du
nyan Godka hwetandi.”
24 Néma Du Godna hambuk hundi nak akwi angi dé wa, “Du wali takwa wali bérka
dunya Godka hweta bér nyamwe afwi yéték wali xiyae déka hwetambér. Nyamwe afwika
fatika nyamwengala afwi yéték hwetambér.” Maria bér Josep wun hundi wandé maki
hurunjoka bér Jerusalemré yi.
25 Wun nukwa du nak déka xi Simeon dé Jerusalemémbu re. Dé yikafre sémbut male
huruta dé Godka wakwexékékwa du dé re. God Israelna du takwaré yikafre hurutendéka
nukwaka dé haxé. Godna Hamwinya déka mawulimbu dé wulaaye té.
26 Hanja Godna Hamwinya dé Simeonré wa, “Méni hiyahafi re Néma Du God wasékendén
du Kraisré xétaméni.” Wungi wandéka dé wun jooka dé haxé.
27 Godna Hamwinya déka mawulimbu wulaaye téta wandéka dé tempelré wulayi.
Wulayindéka bér Jisasna yafa ayiwa Jisasré hura wulayi, Godna hambuk hundi wandé
maki maka du nyan Godka hwenjoka.
28 Hura wulayimbéka dé Simeon wun nyanré hérae déka tambambu hura téta dé Godna
ximbu harékéta dé angi wa:
29-30 Néma Du, hanja wamén hundi némbuli mwi hundi dé ya.
Némbuli wuni xé, naniré yikafre huruta naniré hérae Godna tambambu takatekwa duré.
Némbuli méni ména jémba yakwa du wuniré wamét, wuni yikafre mawuli hérae wuni
hiyatawuni.
31 Ané nyan méni wasékemén du dé. Dé ména jémba yandét, atéfék héfambu rekwa du
takwa xétandi.
32 Dé xérékékwa ya maki ané du nak téfana du takwana mawulimbu hanyitandé.
Hanyindét di Godka jémba sarékétandi.
Sarékéta di Israelna du takwana ximbu harékétandi.
Wungi dé wa.
33 Jisasna yafa ayiwa Simeon wandén hundika bér saréké waréké xéké.
34 Sarékémbéka dé Simeon Godka wakwexéké, dé bérré yikafre hurundéte. Wak-
wexékétaka dé nyanéna ayiwa Mariaré angi dé wa, “Mé xéké. God dé waséke, ané du
jémba yandét, Israelna séfélak du takwa xakrindat, Israelna séfélak du takwa raméndate.
Dé Godna jémba yandét séfélak du takwa déka haraki hundi watandi.
35 Haraki hundi wata séfélak du takwa deka mawulimbu saréké ndan hundi hafwa
hafwa yatandé. Du nawulak déré haraki saraki sémbut hurundat, nyéni xényét, nyéna
mawulimbu xi maki joo xiyatandé. Wungi dé Simeon wa.
36 Gwalefa takwa hési léka xi Ana, lé wumbu re. Lé Fanuelna takwanya lé. Aserna
hémémbu lé re. Lé Godna profet hési lé. Hanja lé du wali lé re. Reléka héki hwari angé
tamba yétiyéti angé tamba hufuk yindéka dé léka du hiya.
37 Hiyandéka lé séfélak héki hwari lé duke takwa lé hwa. Léka atéfék héki hwari angi dé
dumi angé yétiyéti angé yétiyéti ye nak duna tamba yétiyéti (84) wungi héki hwari dé. Godna
tempelmbu lé re. Reta lé wun ge yatakahafi lé. Gan nukwa lé Godna ximbu harékéléka
dé. Nak nukwa nak nukwa hénooka yakérta lé God wali hundi bulé.
38 Simeon hundi Josep bér Mariaré wataka téndaka lé yae wun nyanré xéta lé Godka
diména naata lé God Jerusalemré wambula hératendéka nukwaka haxékwa du takwaka
lé wa déka.

Di Nasaretré di wambula yi

39 Néma Du Godna hambuk hundi wandé maki hurutaka bér Jisasré hura bér Nasaretré
wambula yi. Nasaret Galilimbu dé re.
40 Wun nyan némafwi ye dé hambuk ye dé yikafre xékélelaki dé hérandéka dé God déré
yikafre huru.

Jisas dé tempelmbu re

41 Atéfék héki hwari Jisasna yafa ayiwa bér Jerusalemré wari Pasovana hénoo sanjoka.

42 Jisasna héki hwari tamba yéti man yéték (12) yindéka bér déré hura di wari, Pasovana
hénoo sanjoka atéfék héki hwarimbu warimbékangala.
43 Hukémbu Pasova hénoo sandaka nukwa yindéka di deka getéfaré wambula yinjoka
yambumbu yi. Yindaka dé Jisas Jerusalemémbu dé re. Rendéka déka yafa ayiwa
xékélakihambambér.
44 Bér bérka mawulimbu bér wa, “Jisas ana hém wali dé yi.” Wungi wataka bér nukwa
nak yambumbu yi. Ye gérambu bér yambumbu yindé bérka hém bérka nyémayikanguka
wakwexéké, déka.
45 Wakwexékétaka déré xéhafi yata bér déka hwaké. Hwaka bér hwakéfatiké. Hwakéfatika
bér Jerusalemré wambula yi, déka hwakénjoka.
46 Ye nukwa hufuk bér déka hwaké. Hwaka hukémbu bér xé, dé tempelmbu rendéka. Dé
nawulak du wali Godna hundika wakwekwa néma du wali deka nyéndékmbu reta deka
hundi xékéta dé diré nak maki nak maki jonduka wakwexéké.
47 Wakwexékéndéka déka hundi xékéndé du di waréngénéta di saréké waréké, dé deka
hundi jémba xékélakita deka hundi jémba hasa wandéka.
48 Déka yafa ayiwa déré xétaka bér waréngéné. Waréngéna lé déka ayiwa déré wa, “Nyan,
métaka méni anika wungi huru? Ani ména yafa wali ana mawuli xak yandéka ani ménika
atéfék hafwaka ani hwakéfatiké.” Wungi lé wa.
49 Waléka dé bérka wa, “Métaka béni wunika hwaké? Wuni wuna yafana gembu rewuka
xékélakihambambéni, o yingi maki dé?”
50 Wungi wandéka bér wun mo hundika xékélakihambambér.
51 Xékélakihafi yambéka dé bér wali wambula ye di Nasaretmbu xaku. Xaakwa reta dé
bérka hundi xékéta dé wambén maki huru. Hurundéka déka ayiwa wun jonduka léka
mawulimbu lé saréké waréké xéké.
52 Jisas némafwi yandéka déka mawuli laréndéka dé séfélak jonduka dé xékélaki. God
akwi du takwa akwi di déka yikafre mawuli ya.

3

Guré husandakwa du Jon dé hundi wa
Mat. 3:1-112; Mak 1:3-8

1 Taiberius Romémbu néma du Sisar tamba yéti manmbu yétiyéti héki hwarimbu re.
Rendéka nak héki hwari Pontius Pailat dé Judiana héfambu néma du dé rendéka Herot
Galilina héfambu rekwa du takwaka dé néma du rendéka, déka nyama Filip Ituriana
héfambu rekwa du takwaka, Trakonitisna héfambu rekwa du takwaka akwi dé néma du
rendéka Lisanias Abilenembu rekwa du takwaka dé néma du re.
2 Rendéka Anas bér Kaiafas atéfék prisna néma du bér re. Wun nukwa Sekaraiana nyan
Jon du rehafi hafwambu rendéka God dé déré hundi wa.
3 Wandéka Jon déka hundi xékéta dé Jordan xéri yikwambu yitaka yataka. Yitaka
yatakata dé du takwaré angi wa, “Guni hurungun haraki saraki sémbut yatakangut wuni
Godna ximbu guniré guré husandatawuni. Guni wungi yatakataka Godna ximbu guré
nandingut, dé guna haraki saraki mawuli yakwanyitandé.” Wungi dé Jon wa.
4 Jon wungi hurundéka hanja Godna profet déka xi Aisaia Godna nyingambu angi dé
hayi:
Du nak dé wa du rehafi hafwambu.
Wata dé angi wa, “Néma Duna yambu huréhalékétanguni.
Huréhalékéngut déka yambu jémba rendé.
5 Atéfék yafékwa yakitéfitanguni, yambu yindéte.
Atéfék némafwi némbu atéfék yikama némbu akwi jémba bwatanguni, yambu yindéte.
Angwa yandé yambu hurungut yambu huritéké rendé.
Yambumbu rekwa motu hérekingut yambu jémba rendé.
6 Wungi hurungut atéfék du takwa xétandi, God du takwaré Satanéna tambambu
hératendékaka.”
Wungi dé Aisaia hanja hayi, Jonka.
7 Hayindén maki séfélak du takwa Jon diré guré husandandéte yandaka dé diré angi
wa, “Guni haraki hambwena nyangwal guni. God gunika dé némafwimbu mawuli wita
dé hukémbu hurungun haraki sémbut hasa hwetandé. Héndé wa, guni déka mawuli wika
yaange yingute?
8 Tale guni hurungun haraki saraki sémbut yatakataka yikafre joo male hurutanguni.
Hurungut du takwa xéta xékélakitandi, guni guna haraki sémbut wundé yatakangu. Guni
guna mawulimbu guni wa, ‘Nani Abrahamna mandéka rembeka dé God nanika dé

mawuli ye.' Wungi wakénguni. God mawuli yata wandét ané motu du takwaré xaakwa
di Abrahamna mandéka maki retandi.
9 Misange mi mombu haxéta dé re. Atéfék yikafre sék xakéhafi yakwa miré xéle yakitaka
yambu tutandé."
10 Jon wungi wandéka di déka hundi xékéta di déré wakwexéké, "Nani méta yatame?"
11 Wungi wandaka dé diré wa, "Guni nukwa wur yéték héra re, guni nak nukwa wur hafi
du takwaka hwetanguni. Guni hénoo hura re, guni hénoo yike du takwaka hwetanguni."
12 Wun hundi wandéka di Romka yéwa héraakwa du nawulak di déka ya, dé diré guré
husandandéte. Yae di déré wa, "Wakwekwa du, nani méta yatame?"
13 Wungi wandaka dé diré wa, "Guni Romna gavman guniré wandan maki male yéwa
hératanguni. Nawulak akwi hérakénguni."
14 Wun hundi wandéka di xi warekwa du nawulak déré wakwexéké, "Nani yingi maki
dé? Nani méta yatame?" Wungi wandaka dé diré wa, "Guni du takwaka hambuk
yata deka yéwa baka hérakénguni. Guni du takwaka yénataka hundi wata deka yéwa
hérakénguni. Guni jémba yata héranguka yéwaka yikafre mawuli yatanguni."
15 Jon wungi huruta wungi wandéka atéfék du takwa saréké waréké xékéta deka
mawulimbu di wa, "Jon wun naniré yikafre hurundéte God wasékendén du Krais dé, o
yingi maki du dé?"
16 Wungi saréké ndaka dé Jon diré wa, "Wuni guniré Godna ximbu guré wuni husanda.
Wuna hukémbu yatekwa duna hambuk wuna hambukré dé saréké ngwandé. Yingi maki
nae wuni déka jémba yatawuni? Wu yingafwe. Déka jémba yanjoka hurufatikétawuni.
Wuna hukémbu yatekwa du Godna Hamwinya gunika hwetandé. Guna haraki saraki
sémbut hérae yambu tutandé.
17 Du wit hérae yikafre wit sék héranjoka di lékeki. Lékekitaka di yikafre wit sék gembu
takataka di séfi yaki. Hurundén maki wuna hukémbu yatekwa du wungi hurutandé. Dé
déka du takwaré hérae hura ye déka gembu takataka, haraki saraki sémbut hurukwa du
takwaré hérae yambu tutandé."
18 Jon wun hundi du takwaré wata dé Godna hundi nawulak akwi dé wa, deka mawuli
jémba téndéte.

Herot wandéka di Jonré séndé gembu taka
Mat. 14:3-5; Mak 6:17-20

19 Galilimbu rekwa du takwana néma du Herot dé déka nyama hiyahafi rendéka dé
déka takwaré héra. Léka xi Herodias lé. Herot séfélak haraki saraki sémbut akwi dé huru.
20 Hurundéka Jon déré haraki hundi wandéka Herot dé ané haraki saraki sémbut akwi
dé huru. Dé wandéka déka du di Jonré séndé gembu taka.

Jon Jisasré dé Godna ximbu guré husanda
Mat. 3:13-17; Mak 1:9-11

21-22 Hanja Herot Jonré séndé gembu takandate wahafi yandén nukwa Jon déka yandé
atéfék du takwaré dé guré husanda. Husandataka dé Jisasré akwi guré husanda.
Husandandéka téta God wali hundi buléndéka nyir télaméndéka dé Godna Hamwinya
nyamwe afwi maki dé Jisaska gaya. Gayandéka hundi nak Godna getéfambu dé wa, "Méni
wuna nyan méni. Ménika wuni némafwimbu mawuli ye. Ménika wuna mawuli yikafre dé
ye."

Jisasna mandékanguna xi
Mat. 1:1-17

23 Jisas déka héki hwari dumi hufuk (30) yandéka dé déka jémba tale ya. Du takwa di
déka wa, "Dé Josepna nyan dé." Wungi di wa.
Josep Helina nyan dé.
24 Heli Matatna nyan dé. Matat Livaina nyan dé. Livai Melkina nyan dé. Melki Janaina
nyan dé. Janai Josepna nyan dé.
25 Josep Matatiasna nyan dé. Matatias Amosna nyan dé. Amos Nahumna nyan dé.
Nahum Eslina nyan dé. Esli Nagaina nyan dé.
26 Nagai Matna nyan dé. Mat Matatiasna nyan dé. Matatias Semenéna nyan dé. Semen
Josekna nyan dé. Josek Jodana nyan dé.
27 Joda Joananéna nyan dé. Joanan Resana nyan dé. Resa Serubabelna nyan dé.
Serubabel Sealtielna nyan dé. Sealtiel Nerina nyan dé.
28 Neri Melkina nyan dé. Melki Adina nyan dé. Adi Kosamna nyan dé. Kosam
Elmadamna nyan dé. Elmadam Erna nyan dé.
29 Er Josuana nyan dé. Josua Elieserna nyan dé. Elieser Jorimna nyan dé. Jorim
Matatna nyan dé. Matat Livaina nyan dé.

30 Livai Simeonéna nyan dé. Simeon Judana nyan dé. Juda Josepna nyan dé. Josep
Jonamna nyan dé. Jonam Eliakimna nyan dé.
31 Eliakim Meleana nyan dé. Melea Menana nyan dé. Mena Matatana nyan dé. Matata
Natanéna nyan dé. Natan Devitna nyan dé.
32 Devit Jesina nyan dé. Jesi Obetna nyan dé. Obet Boasna nyan dé. Boas Salmonéna
nyan dé. Salmon Nasonéna nyan dé.
33 Nason Aminadapna nyan dé. Aminadap Atminéna nyan dé. Atmin Arnina nyan dé.
Arni Hesronéna nyan dé. Hesron Peresna nyan dé. Peres Judana nyan dé.
34 Juda Jekopna nyan dé. Jekop Aisakna nyan dé. Aisak Abrahamna nyan dé. Abraham
Terana nyan dé. Tera Nahorna nyan dé.
35 Nahor Serukna nyan dé. Seruk Reuna nyan dé. Reu Pelekna nyan dé. Pelek Eberna
nyan dé. Eber Selana nyan dé.
36 Sela Kainanéna nyan dé. Kainan Arpaksatna nyan dé. Arpaksat Siemna nyan dé.
Siem Noana nyan dé. Noa Lamekna nyan dé.
37 Lamek Metuselana nyan dé. Metusela Enokna nyan dé. Enok Jaretna nyan dé. Jaret
Mahalalelna nyan dé. Mahalalel Kenanéna nyan dé.
38 Kenan Enosna nyan dé. Enos Setna nyan dé. Set Adamna nyan dé. Adam Godna
nyan dé.

4

Satan dé Jisasna mawuliré haraki hurunjoka dé hurukwexé
Mat. 4:1-11; Mak 1:12-13

1 Godna Hamwinya Jisasna mawulimbu wulaaye téta hambuk yata wandéka dé Jordan
xéri yatakataka dé yi. Yindéka Godna Hamwinya dé déré hérae hura yi, du rehafi hafwaré.
2 Hura yindéka dé wun hafwambu dumi yétiyéti (40) nukwa rendéka dé Satan déka
mawuli hurukwexé. Wunde nukwambu dé hénoo nawulak sahambandé. Sahafi yandéka
wunde nukwa yindéka hukémbu dé Jisasré hénoo ya.
3 Yandéka dé Satan déré wa, “Méni Godna nyan xe méni wamét ané motu waleka bret
xakutandé.”
4 Wungi wandéka dé wa, “Yingafwe. Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: Du
takwa hénooka male sarékéta di jémba yamba rekéndi. Wun hundi xékéta motu bret
xakundéte yamba wakéwuni.”
5 Jisas wun hundi wandéka Satan déré dé hérae hura wari. Hura wara dé déré ané
héfambu tékwa atéfék getéfa bari wakwe.
6 Wakweta dé déré wa, “Ané héfambu tékwa atéfék getéfa, wun getéfambu rekwa atéfék du
takwa atéfék jondu akwi di wuna tambambu di re. Wuni wun jondu du nakré hwenjoka
mawuli ye, wu hwetawuni, wun duka. Hwewut dé dika néma du retandé.
7 Méni wunika hwati séta wuna ximbu harékémét, wuni ané jondu ménika hwetawuni.
Hwewut méni dika néma du retaméni.”
8 Wungi wandéka dé wa, “Yingafwe. Godna nyingambu hayindén hundi angi dé: Ména
néma du God male dé. Méni déka hwati séta déka ximbu male harékétaméni. Harékéta
déka jémba male yataméni.”
9 Jisas wun hundi wandéka Satan déré hérae hura yi Jerusalemré. Hura wara déré dé
tempelna dawi gembu taka. Takataka dé déré wa, “Méni Godna nyan xe méni mé wuréféka
nandi.
10 Wun jooka Godna nyingambu hayindén hundi angi dé wa:
“God déka enselré wandét di ménika jémba hatitandi, méni jémba reméte.”
11 Ané hundi akwi dé re:
“Méni deka tambambu jémba retaméni.
Reta ména man motumbu yamba xiyakéméni.”
12 Wungi wandéka dé wa, “Yingafwe. Wun jooka Godna hundi angi dé wa: Méni ména
néma du Godré yamba hurukwexékéméni.”
13 Wungi wandéka dé Satan nak jémba yandéte Jisasré wahambandé. Wahafi yata déré
yatakataka dé déré wambula hurukwexétendéka nukwaka dé haxé.

Jisas Galilimbu dé tale jémba ya

14 Godna Hamwinya Jisasna mawulimbu téta hambuk yandéka dé Galiliré wambula yi.
Yindéka wun héfambu tékwa atéfék getéfambu di déka wa saafa yi.
15 Dé Godna hundi buléndaka geré wulaaye du takwaré dé Godna hundi wa. Wandéka
di atéfék Jisasna ximbu haréké.

Nasaret di Jisaska hu hwe

16 Jisas wungi huruna harana ya dé Nasaretmbu xaku. Hanja yikama nyan re dé yafa
ayiwa wali wun getéfambu re dé wumbu néma du ya. Wun nukwa Nasaretré wambula
ye dé wun getéfambu re. Reta baka hwa nukwa dé Godna hundi buléndaka geré wulayi.
Atéfék baka hwa nukwa wulayindéka maki ye dé Godna hundi buléndaka geré wulayi.
Wulaaye re dé Godna hundi nyingambu xéta wanjoka dé raama té.
17 Téndéka di profet Aisaia hayindén nyinga déka hwe. Hwendaka lae dé xé, ané hundi
rendéka. Xéta dé diré angi wa:
18 Néma Du God wuniré dé waséke, wuni déka hundi jambangwe du takwaré wawute.
Wataka déka Hamwinya hwendéka dé wuna mawulimbu wulaaye té.
God wuniré dé waséke, wuni yae ané hundi diré wawute.
Di séndé gembu rekwa du takwa wun ge yatakataka jémba retandi.
Di dama hiyandé du takwa némbuli wambula xétandi.
Xak héraakwa du takwa wambula xak yamba hérakéndi.
19 Néma Du God wuniré dé waséke, wuni dé du takwaré yikafre hurutendéka héki hwarika
hambukmbu wawute.
20 Jisas wungi wataka wun nyinga gétamétaka dé wun geka hatikwa duka hwe. Hwetaka
wun hundina moka diré wakwenjoka dé re. Rendéka wun gembu rekwa atéfék du takwa
di déré male xé.
21 Xéndaka dé diré wa, “Némbuli Godna nyingambu rekwa hundi mwi hundi dé ya.
Yandéka wundé xékéngu.”
22 Wungi wandéka di wun hundi xékéta di waréngénéta déka hundika saré saréké na.
Sarékéta di wa, “Owa. Wun yikafre hundi dé wa.” Wungi wataka di wa, “Wun du Josepna
nyan dé. Yingi maki nae dé wun yikafre hundi wa?”
23 Di wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Wafewana guni ané sataku hundika wuniré angi
watanguni? ‘Dokta, méni hafu ména séfiré yikafre hurutaméni.’ Wungi wata wafewana
guni angi akwi watanguni? ‘Kaperneamémbu yamén jémbaka bu xékékwa. Yamén maki
male méni ména motéfambu jémba yataméni.’ Wungi watanguni wana.
24 Mwi hundi wuni guniré we. Profet deka motéfambu reta hundi wandaka deka
motéfambu rekwa du takwa deka hundi xékénjoka hélék di ya.
25 Mé xéké. Hanja profet Elaija rendéka Israelmbu séfélak du hiyandé takwa di re.
Wun nukwa héki hwari hufuk bafu nawulak akwi rendaka wali giyahambandé. Giyahafi
yandéka atéfék getéfa némafwi hénooka di hiya.
26 Hiyandaka God Elaijaré wahambandé, dé ye Israelmbu rekwa du hiyandé takwaré
yikafre hurundéte. God Elaijaré dé wa, dé ye nak héfambu rekwa du hiyandé takwa hésiré
yikafre hurundéte. Lé Saidonmbu rekwa getéfa déka xi Sarefatmbu lé re.
27 Ané hundi akwi mé xéké. Profet nak déka xi Elisa rendéka séfélak walisufu hurundé
du Israelmbu di re. Rendaka Elisa diré huréhalékéhambandé. Natafa male duré dé
huréhaléké. Wun du dé Siriana héfambu yandé du nak déka xi Naman dé. Wun du
Israelna du yingafwe.”
28 Godna hundi buléndaka gembu rendé du takwa Jisas wandén hundi xékétaka di
xékélaki. Jisas wungi wata diré dé haraki hundi wa. Wungi xékélakita di némafwimbu
biya mawuli wi.
29 Mawuli wita raama di Jisasré huluke getéfa yatakataka hafwaré témbéra hura
gwande di déré deka getéfa tondén némbuna takumbu hura yi. Déré némbumbu
yakisandanjoka di déré wungiré hura yi.
30 Hura ye wungi hurunjoka di hurufatiké. Dé deka nyéndékmbu ye diré yatakataka dé
yi.

Jisas wandéka dé haraki hamwinya hura téndé du yikafre ya
Mak 1:21-28

31 Jisas dé Kaperneamré naande yi. Wun getéfa Galilimbu dé re. Naande ye xaakwa dé
re. Reta baka hwa nukwa dé Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé du takwaré Godna
hundika wakwe.
32 Hambuk yata dé diré Godna hundi wa. Wungi wandéka di xékéta waréngéna di déka
hundika saréké waréké.
33 Haraki hamwinya hura téndé du nak dé re wun gembu. Rendéka dé haraki hamwinya
hambukmbu wa.
34 Wata dé wa, “Méni Nasaretna du Jisas. Méni naniré méta yataméni? Naniré haraki
hurutaméni, o yingi maki dé? Wuni ménika wuni xékélaki. Méni Godna yikafre male du
méni.”

35 Wungi wandéka dé wa, “Méni makété. Wun duré yatakataka mé yaange yi.” Wungi
wandéka dé wun duré xasémékandéka dé héfambu xakri. Xakrindéka dé déré haraki
huruhafi ye déré yatakataka dé yi.
36 Yindéka atéfék du takwa xéta waréngénéta di hafu buléta di wa, “Owa. Ané du
métakina hundi dé wa? Dé hambuk yata du takwaré hura tékwa haraki hamwinyaré
wandéka di wunde du takwaré yatakataka di yi.”
37 Wungi wandaka di wun héfambu rekwa atéfék getéfambu Jisaska hundi wa saafa yi.

Jisas dé Pitana nakémaré huréhaléké
Mat. 8:14-15; Mak 1:29-31

38 Jisas Godna hundi buléndaka ge yatakataka dé Saimonéna geré wulayi. Saimonéna
nakémana séfi némafwimbu ya yandéka bar hiyaata lé hwa. Hwaléka di Jisasré wa, dé yae
léré huréhaléké ndéte.
39 Wandaka wulaaye lé hwalén wali téta dé wun barré hambukmbu wandéka dé léka
bar hényi. Hényindéka wule takwa bari raama lé hénoo humbwe lé dika hwe.

Séfélak du takwaré Jisas dé huréhaléké
Mat. 8:16-17; Mak 1:32-34

40 Gérambu nukwa nandindéka baka hwa nukwa yindéka di bar hiyaakwa du takwa
nyangwal, séfimali haraki yandé du takwa nyangwalré akwi di Jisaska hura yi. Hura
yindaka dé déka tambambu wun du takwa nyangwalré hurundéka di wambula yikafre
ya.
41 Yandaka dé haraki hamwinyaré wandéka di séfélak du takwaré yatakataka yaange yi.
Yita di wa, “Méni Godna nyan méni.” Wungi wata di xékélaki, dé God wasékendén du Krais
dé. Wungi xékélakindaka dé diré hambukmbu wa, di wun jooka hundi wandamboka.
Wandéka di yaange yi.

Jisas yitaka yatakata dé Godna hundi wa
Mak 1:35-39

42 Ganémbambu raama dé Jisas wun getéfa yatakataka dé du rehafi hafwaré yi, God wali
hundi bulénjoka. Yindéka di du takwa déka hwaké. Hwaka di déré xéta di wa, “Méni nani
wali retaméni. Nak getéfaré yamba yikéméni.”
43 Wungi wandaka dé diré wa, “Wuni nawulak getéfaré akwi ye Godna hundi watawuni,
God néma du reta du takwaka hatitendékaka. God wun jémba yawute wandéka wuni ya.”
44 Wungi wataka Galilina héfa yatakataka ye dé Judiana héfambu yitaka yatakata dé
Godna hundi buléndaka gembu Godna hundi du takwaré wa.

5

Jisas dé wa du nawulak dé wali yindate
Mat. 4:18-22; Mak 1:16-20; Jon 1:40-42

1 Nak nukwa Jisas Genesaretna tukweseke tufwa nakmbu téndéka di séfélak du takwa
yae hérangwanda di dé wali walémbambu té, Godna hundi xékénjoka.
2 Téndaka dé xé gunjambé yéték tukweseke tufwambu rembéka. Xéri hamwi wurukwa
du wun gunjambé takataka di mara yakwanyi. Yakwanyita téndaka deka gunjambé yéték
rembéka dé xé.
3 Xéta dé gunjambé nakmbu waré. Wun gunjambé Saimonéna gunjambé dé. Wara
reta dé Saimonré wa, dé gunjambé xasémekindét yalefu ye nyambambu téléte. Wandéka
wungi yandéka dé wule gunjambémbu reta dé tufwambu téndé du takwaré Godna
hundika wakwe.
4 Hundi wataka dé Saimonré wa, “Gunjambé mé nyamba tukwesekeré hura wulaaye
méni ména du wali guni mara yakisande guni xéri hamwi nawulak wurutanguni.”
5 Wungi wandéka dé wa, “Néma Du, némbule gan nani hambuk jémba nani ya. Yata
nani xéri hamwi nawulak wuruhambame. Waménka sarékéta wuni mara wambula
yakisandatawuni.”
6 Wungi wataka mara yakisande di séfélak xéri hamwi wuru. Wurundaka mara
nékétinjoka dé huru.
7 Hurundéka di nak gunjambémbu rendé duka wa, di yae di wali hurundate. Wandaka
yandaka di gunjambé yétékmbu xéri hamwi témbéra husale. Husalendaka bér gunjambé
yéték guré nandinjoka huru.
8 Hurundéka xéta dé Saimon Jisasna man mombu hwati se dé déré wa, “Néma Du, méni
wuniré yatakataka yitaméni. Wuni haraki saraki sémbut hurukwa du wuni. Wuni wali
yamba tékéméni.”

9 Dé séfélak xéri hamwi wurundanka sarékéta waréngéna dé wungi wa. Dé wali
gunjambémbu rendé du akwi di waréngéné.
10 Sebedina nyan yéték Jems bér Jon bér akwi bér waréngéné. Bér Saimon wali jémba
yambékandé. Waréngéna Saimon wungi wandéka dé déré wa, “Rookéméni. Méni xéri
hamwi hurumén maki méni wuna jémba yata méni du takwaré hérataméni, di wuna hundi
xékéndate.”
11 Wungi wandéka di gunjambémbu tufwaré ye tufwambu témbéra husawarétaka di
deka atéfék jondu yatakataka di dé wali yi.

Jisas wandéka dé walisufu hurundé du yikafre ya
Mat. 8:2-4; Mak 1:40-44

12 Jisas ye dé getéfa nakmbu re. Wun getéfambu walisufu hurundé du nak dé re. Séfélak
wasi dé té déka séfimbu. Wun du Jisasré xéta dé yae hwati se wandé daata dé déré wa,
“Néma Du, wuni yikafre yawute méni mawuli yata wamét, wuni yikafre yatawuni.”
13 Wungi wandéka dé déré tambambu huruta dé wa, “Wuni yikafre yaméte wuni
mawuli ye. Méni yikafre yataméni.” Wungi wandéka dé wun walisufu hétéké ndéka dé
wun du yikafre ya.
14 Yandéka dé déré wa, “Mé xéké. Méniré yawun jooka nak duré yamba wakéméni. Méni
priska ye déka makambu témét dé ména séfiré xétandé. Xéndét méni yikafre yaménka
méni Moses hanja wandén maki Godka hamwi hwetaméni. Hwemét nak du takwa xéta
walisufu hétéké ndanka méni yikafre yaménka xékélakitandi.” Wungi wandéka dé yi.
15 Jisas wungi yandéka séfélak getéfambu séfélak du takwa di Jisaska hundi bulé. Buléta
séfélak du takwa di Jisaska ya, déka hundi xékéta Jisasré wakwexékéndat dé séfimali haraki
yandé du takwaré huréhaléké ndéte.
16 Yandaka dé séfélak nukwa diré yatakataka dé du rehafi hafwaré ye wumbu dé God
wali hundi bulé.

Jisas wandéka dé matamba lékémbandé du nak yikafre ya
Mat. 9:2-8; Mak 2:3-12

17 Nak nukwa dé Jisas du takwaré Godna hundika wakwendéka di Farisina du nawulak,
hambuk hundi wakwekwa du nawulak, wungi di re. Wunde du Galilina héfambu rekwa
atéfék getéfa, Jerusalem, Judiana héfambu rekwa nawulak getéfa akwi, wunde getéfambu
di ya. Yae rendaka dé Néma Du Godna hambuk Jisasna mawulimbu wulaaye téndéka dé
du takwaré dé huréhaléké.
18 Huréhaléké ndéka du nawulak di matamba lékémbandé du nakré jambémbu yate hura
ya. Yate hura yae di gekoré wulaaye Jisas téndénmbu takanjoka di mawuli ya.
19 Yandaka séfélak du takwa téndaka hafwa dé sukweké. Sukweké ndéka déré hura
wulayi yambuka di hwakéfatiké. Hwakéfatika di ge dawiré wara di ge nyéndékmbu féra.
Férae di wun du hwandén jambémbu yoo léke di wun yambumbu husanda, du takwana
nyéndékmbu. Husanda di Jisasna makambu taka.
20 Takandaka Jisas dé xékélaki. Di deka mawulimbu di wa, dé wun duré hali
huréhaléké ndé. Wungi xékélakita dé wun duré wa, “Wuna nyayika, wuni hurumén haraki
saraki sémbut wundé yakwanyiwu.”
21 Jisas wun hundi wandéka di xékélelakikwa du, Farisina du akwi wungi di di hafu
buléta di wa, “Wun du yingi maki du dé? God hafu du hurundan haraki saraki
sémbut yakwanyitandé. Wun du dé wa, ‘Wuni hurumén haraki saraki sémbut wundé
yakwanyiwu.’ Wungi wata dé Godré haraki hundi wa, dé baka du dé.”
22 Wungi wandaka Jisas deka mawuliré xékélakita dé diré wa, “Métaka guni guna
mawulimbu wungi saréké? Wungi sarékéké nguni.
23 Méta hundi hali wawu? Wuni hurumén haraki saraki sémbut wundé yakwanyiwu
o méni sé raama féta yi? Méta hundi wawut guni wawun hundika mwi hundi
xékélakitanguni?
24 Wuni Duna Nyan ané héfambu reta hurundan haraki saraki sémbut hali yakwanyiwu.
Guni wun jooka xékélakihambanguni. Guni wuna hambukéka jémba xékélakingute wuni
ané hundi némbuli déré watawuni.” Wungi wataka dé matamba lékémbandé duré wa,
“Méni sé raama ména jambé hérae hura méni ména geré yi.”
25 Wungi wandéka dé atéfék du takwana makambu bari ramé. Raama dé hwandén
jambé hérae Godna ximbu harékéta dé déka geré hura yi.
26 Yindéka xéta di atéfék du takwa waréngéné. Waréngéna Godna ximbu harékéta
némafwimbu roota di wa, “Owa. Némbuli nak maki hambuk jémba nani xé.”

Jisas dé Livairé wa, dé wali yindéte
Mat. 9:9-13; Mak 2:14-17

27 Hukémbu Jisas ye dé xé Romka yéwa héraakwa du nak yéwa hérandaka gembu
rendéka. Wumba duna xi Livai dé. Jisas déré xétaka dé wa, “Méni wuni wali mé ya.”
28 Wungi wandéka dé raama atéfék jondu yatakataka dé Jisas wali yi.
29 Livai ye dé Jisaska némafwi hénoo huru, déka gembu. Hurutaka wandéka di Romka
yéwa héraakwa séfélak du akwi, séfélak du akwi wungi di bér wali hénoo sa.
30 Sandaka di Farisina du nawulak, deka xékélelakikwa du nawulak, wungi di Jisasna
duré haraki hundi wata di wa, “Métaka guni Romka yéwa héraakwa du wali, haraki saraki
sémbut hurukwa du wali, guni hénoo hulingu sa?”
31 Wungi wandaka dé Jisas diré sataku hundi angi wa, “Bar hiyahafi yakwa du takwa
doktaka yihafindi. Bar hiyaakwa du takwa di doktaka yi.”
32 Wungi wataka dé wa, “Wuni du takwana haraki mawuli wuni huréhaléké. Haraki
mawuli yakwa du takwa yandan haraki saraki mawuli yatakataka wunika yae wuna
hundi xékéndate wuni gaya. Yikafre mawuli yakwa du takwaka saréka gayahambawuni.”
Wungi dé Jisas diré wa.

Hénooka yakérndakaka dé Jisas hundi wa
Mat. 9:14-17; Mak 2:18-22

33 Du nawulak yae di Jisasré wa, “Guré husandakwa du Jonéna du di God wali hundi
bulénjoka séfélak nukwa di hénooka yakér. Yakérta baka reta di God wali hundi bulé.
Farisina du akwi wungi male di ya. Ména du wungi yahambandi. Di atéfék nukwa hénoo
hulingu sandakandé. Métaka ména du di hénooka yakérhafi ye?”
34 Wungi wandaka dé Jisas diré sataku hundi angi wa, “Du nak takwa hérandét, di hénoo
humbwe yikafre mawuli yata hénoo satandi, o du nak wandét di hénooka yakértandi? Di
satandi. Takwa hérandé du di wali rendét, di yikafre mawuli yata satandi.
35 Hukémbu nukwa nawulak xakundat, takwa hérandé du diré yatakataka yindét di
hénooka yakértandi.”
36 Wun hundi wataka dé diré sataku hundi yéték akwi angi wa, “Du takwa huli nukwa
wur nak léngae hérae nyo nukwa wurmbu tékwa moforé hundafanéhafindi. Di huli nukwa
wur nak léngae hérae nyo nukwa wurmbu tékwa moforé hundafanétaka hukémbu gumbu
yakwanyindat, huli nukwa wur yalefu maki yata dé léngatandé. Yalefu yandéka dé nyo
nukwa wurmbu némafwi mofo tétandé. Huli nukwa wur wali nyo nukwa wur wali jémba
yamba tékémbér.
37 Nak héki hwari xiyae rundan meme balina séfimbu huli wain hulingu wukasanda-
hafindi. Wungi wukasandandat, wun meme balina séfi nyo ye télaméndét wain hulingu
atéfék yitandé. Yindét wun meme balina séfi wambula yikafre yamba yakéndé.
38 Huli meme balina séfimbu wukasandandat, huli wain hulingu jémba tétandé.
39 Talena wain hulingu sakwa du di huli wain hulingu sanjoka hélék yatandi. Hélék
yata di wa, ‘Talena yikafre dé.’ Wungi watandi.”

6

Baka hwa nukwaka dé Jisas hundi wa
Mat. 12:1-8; Mak 2:23-28

1 Baka hwa nukwa nak dé Jisas déka du wali di wit tékwa yawi nakmbu yi. Yita déka
duré hénoo yandéka di witna humbu hutukwe di deka tambambu lékekita di wit sék sa.
2 Sandaka di Farisina du nawulak xéta di diré wa, “Guni witna humbu hutukwe
tambambu lékekita guni jémba ya, baka hwa nukwambu. Nana hambuk hundi angi dé
wa, ‘Guni baka hwa nukwa jémba yamba yakénguni.’ Métaka guni jémba ya, baka hwa
nukwambu?”
3 Wungi wandaka dé diré wa, “Hanja nana mandéka Devit hurundén sémbutka di
Godna nyingambu hayi. Wun hundika guni sarékéhambanguni. Hanja Devit déka du wali
hénooka hiyandaka dé
4 Godna geré wulaaye wun gembu prisré dé wakwexéké, Godka hweta takandan bret
dika hwendate. Wakwexékéndéka hwendéka Devit wun bret déka duka hwendéka di
atéfék sa. Wungi huruta di nana hambuk hundi xékéhambandi. Nana hambuk hundi angi
dé wa, ‘Pris male Godka hwendan hénoo satandi. Nak du wun hénoo yamba saké ndi.’
Wungi dé hambuk hundi wa.”
5 Wungi wataka dé diré wa, “Wuni Duna Nyan wuni baka hwa nukwaka wuni néma du
re.” Wungi dé Jisas wa.

Baka hwa nukwambu Jisas wandéka dé tamba haraki yandé du yikafre ya
Mat. 12:9-14; Mak 3:1-6

6 Baka hwa nukwa nakmbu Jisas dé Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé du
takwaré Godna hundika wakwe. Wun gembu yika tamba haraki yandé du nak dé re.
7 Rendéka di xékélelakikwa du akwi, Farisina du akwi di wun gembu reta di Jisasré
xé. Deka mawulimbu di wa, “Jisas baka hwa nukwambu wun duré huréhalékétandé, o
yingafwe? Déré huréhalékéta dé nana hambuk hundika hu hwetandé. Wungi yandét,
nani déré duna makambu takatame.”
8 Wungi wandaka dé deka mawuli dé xékélaki. Xékélakita dé tamba haraki yandé duré
wa, “Sé raama ye deka makambu témét, atéfék méniré xénda.” Wungi wandéka dé raama
dé wumbu té.
9 Téndéka dé Jisas diré wa, “Wuni guniré hundi nak wakwexékétawuni. Nana hambuk
hundi yingi dé wa? Baka hwa nukwambu nani yikafre joo yatame, o haraki sémbut
hurutame? Baka hwa nukwambu hiyanjoka hurukwa du takwaré yikafre hurutame, o
diré xiyatame?”
10 Wungi wataka di nak nakré xétaka dé wun duré wa, “Ména tamba mé huritéké.”
Wungi wandéka dé déka tamba huritékéndéka dé wambula yikafre ya.
11 Yandéka di némafwimbu mawuli wita di hafu buléta di wa, “Nani Jisasré méta yatame?”
Wungi di wa.

Jisas du nawulakré dé waséke di déka aposel rendate
Mat. 10:2-4; Mak 3:16-19; Apo. 1:13

12 Wun nukwa Jisas God wali hundi bulénjoka dé némburé wari. Ware gan dé God wali
hundi bulé. Hundi buléndéka dé xitélaké.
13 Xitélakéndéka nukwa xalendéka dé déka duka wandéka di ya. Yandaka dé du tamba
yéti manmbu yéték wungi diré dé waséketa dé ané xi dika hwe, aposel dé.
14 Deka xi angi dé: Saimon. Déka Jisas dé nak xi hwe, Pita. Saimonéna bandi, Andru.
Jems. Jon. Filip. Bartolomyu.
15 Matyu. Tomas. Alfiusna nyan, Jems. Saimon. Dé hanja atéfék getéfaré yita dé wa,
“Nak téfana du nanika néma du rendémboka hélék wuni ye.”
16 Jemsna nyan, Judas. Judas Iskariot. Hukémbu dé Jisasré mama duka hwe.

Jisas dé séfélak du takwaré yikafre huru

17 Jisas déka du wali naande ye dé bwiyande hafwa nakmbu dé té. Déka séfélak du
dé wali téndaka séfélak du takwa di akwi di té. Di Jerusalem, Judiana héfambu rekwa
nawulak getéfa, Tair, Saidonmbu akwi di ya. Tair, Saidon akwi némafwi xéri tufwambu
bér té.
18 Wunde du takwa nawulak Jisasna hundi xékénjoka di ya. Wunde du takwa nawulak
bar hiyae di dé diré huréhaléké ndéte di ya. Wunde du takwaré nawulak haraki hamwinya
hura téndaka di akwi di ya. Yandaka dé wandéka yaange yindaka di wunde du takwa
yikafre ya.
19 Yandaka dé wandéka di xékélaki. Jisasna hambuk némafwi yandéka dé diré
huréhaléké. Wungi xékélakita di atéfék di déka séfiré séngétakanjoka di mawuli ya.

Nawulak yikafre mawuli yandat nawulak gératendakaka dé wa
Mat. 5:3-12

20 Jisas déka duré xéta dé diré wa, “Guni jambangwe du takwa, guni Godna hémémbu
renguka God néma du reta gunika dé jémba hati. Hatindékaka guni yikafre mawuli
yatanguni.
21 “Guni némbuli hénooka hiyaakwa du takwa, hukémbu guni séfélak hénoo satanguni.
Satengukaka guni yikafre mawuli yatanguni.
“Guni némbuli géraakwa du takwa, hukémbu guni wangitanguni. Wangitengukaka guni
yikafre mawuli yatanguni.
22 “Mé xéké. Wuni Duna Nyan rewuka guni wuna hundika guni xéké. Du nawulak
wuna mama du reta gunika hélék yata gunika hu hweta guniré haraki hundi wata guniré
angi watandi, ‘Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa guni.’ Wungi wandat, guni
yikafre mawuli yatanguni.
23 Hanja wunde duna mandéka di Godna profetré wungi di haraki huru. Diré
wungi haraki hurundanka sarékéta di guniré wungi haraki hurundat guni yikafre
mawuli yatanguni. Hukémbu God déka getéfambu guniré némafwimbu yikafre hurutandé.
Hurutendékaka guni yikafre mawuli yata némafwimbu mawuli sawuli yatanguni.
24 “Guni xérénjuwi mama du takwa, guni guna yikafre jondu wundé hérangu. Héraata
guni jémba re. Guni xékélaki na. Hukémbu xakéngali gunika yandét, guni jémba yamba
rekénguni.

25 “Guni hénoo sata biya sukwekéndéka rekwa du takwa, guni xékélaki na. Hukémbu
xakéngali gunika yandét guni hénooka hiyatanguni.
“Guni wangikwa du takwa, guni xékélaki na. Hukémbu haraki mawuli xékéta
gératanguni.
26 “Atéfék du takwa guna ximbu haréké ndat, guni xékélaki natanguni. Hanja guna
mandéka yénataka hundi wandé duna ximbu di haréké. Némbuli rekwa du guna ximbu
haréké ndat, wafewana guni akwi yénataka hundi wakwa du guni re? Némbuli rekwa du
guna ximbu haréké ndat, xakéngali gunika yatandé.”

Mama duka némafwimbu mawuli yatendakaka dé wa
Mat. 5:39-42

27 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa, “Guni, wuna hundika xékékwa du takwa,
guniré wuni we. Guni guna mama duka némafwimbu mawuli yatanguni. Gunika
némafwimbu hélék yakwa du takwaré yikafre hurutanguni.
28 Gunika haraki hundi wakwa du takwaka guni Godré wakwexékétanguni, dé diré
yikafre hurundéte. Guniré haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka guni Godré
wakwexékétanguni, dé dika yikafre mawuli hwendéte.
29 Du nak guna saawimbu yika tamba sakumbu guniré xiyandét, guni waleka baka
tétanguni, dé guna saawimbu aki tamba sakumbu xiyandéte. Du nak guna nukwa wur
hérandét, guni guna sanda wur akwi déka hwetanguni.
30 Du nawulak guniré joo nakéka wakwexékéndat, guni wun joo dika hwetanguni. Di
guna joo hérandat, guni wun joo wambula héranjoka diré wakénguni.
31 Nak du guniré yikafre hurundate mawuli yanguka maki, guni diré wungi yikafre
hurutanguni.
32 “Guni gunika némafwimbu mawuli yakwa du takwaka male némafwimbu mawuli
yangut, méta yikafre jémba guni ya? Wu yingafwe. Haraki saraki sémbut hurukwa du
takwa akwi di dika némafwimbu mawuli yakwa du takwaka di némafwimbu mawuli ya.
33 Guni guniré yikafre hurukwa du takwaré male guni yikafre hurungut, méta yikafre
jémba guni ya? Wu yingafwe. Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa akwi di wungi
huru.
34 Guni nawulak du takwa gunika hasa hwendate guni dika joo nak hwengut, méta
yikafre jémba guni ya? Wu yingafwe. Haraki sémbut hurukwa du takwa akwi di nawulak
du takwaka jondu di hwe, di hasa hwendate.
35 Guni guna mama duka némafwimbu mawuli yatanguni. Yata guni diré yikafre
hurutanguni. Huruta guni dika joo hweta wun joo hasa hwetendakaka sarékékénguni.
Guni wungi hurungut, némafwi hambuk yakwa God gunika watandé, ‘Di wuna nyangwal
di.’ Wungi wata guniré yikafre male hurutandé. Hurundét guni jémba retanguni. Guna
yafa God dé saréfa na, déka sarékéhafi yata haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka.
36 Dé dika saréfa nandéka maki, guni akwi dika saréfa natanguni.”

Di nak duna sémbutka haraki hundi wandamboka dé Jisas hundi wa
Mat. 7:1-5

37 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa, “Nawulak du takwa hurundan jooka sarékéta
guni diré haraki hundi wahafi yata bari angi wakénguni, ‘Wunde du takwa di haraki
saraki sémbut hurukwa du takwa di.’ Wungi wahafi yangut, God hurungun jonduka
sarékéta dé akwi bari angi yamba wakéndé, ‘Guni haraki saraki sémbut hurukwa du guni.’
Wungi yamba wakéndé. Guni wunde du takwaré bari wahafi yata guni di hurundan
haraki saraki sémbutka sarékékénguni. Wungi sarékéhafi yangut God hurungun haraki
saraki sémbut yakwanyitaka dé wun jooka wambula yamba sarékékéndé.
38 Guni du takwaka jondu hwetanguni. Hwengut God gunika hwetandé. Dé hwengunré
sarékéngwanda dé séfélakmbu hwetandé. Guni nawulak du takwaré yikafre hurunguka
maki God guniré yikafre hurutandé.”
39 Wun hundi wataka dé Jisas diré ané sataku hundi wa, “Dama hiyandé du nak
dé nak dama hiyandé duré yambu wakwetandé, o yingafwe? Wungi yingafwe. Déré
wakwenjoka ye bér yituku wekwambu xakritambér.
40 Skulka yikwa nyangwal di baka du maki di. Diré wakwekwa du dé deka néma du
dé. Dé diré wakwendét jémba xékéta hukémbu wunde nyangwal diré wakwendé du maki
néma du retandi.”
41 Wun sataku hundi wataka dé Jisas diré angi wa, “Métaka guni guna nyayikana
damambu hwakwa yikama mikulanyiré xéta guni guna damambu hwakwa némafwi
bangiré xéhafi ye?
42 Guna damambu hwakwa bangiré xéhafi ye yingi maki nae guni guna nyayikaka
watanguni, ‘Wuni ména damambu hwakwa yikama mikulanyi hérekitawuni.’ Wungi wata

guni yéna guni ye. Tale guna damambu hwakwa némafwi bangi hérekitaka jémba xe hukémbu guna nyayikana damambu hwakwa mikulanyi hali hérekingu."

Sék xakékwa mika dé Jisas sataku hundi wa
Mat. 7:16-20

43 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa, "Ané sataku hundi mé xéké. Yikafre mimbu
haraki sék xakéhafindi. Haraki mimbu yikafre sék xakéhafindi.
44 Nani misékré xéta nani xékélaki. Méta mi yikafre mi dé? Méta mi haraki mi dé? Nani
xékélaki. Rami yoombu nani jangéra gélihafime. Jufwembu nani wana sék gélihafime.
45 Mika xékélakimbeka maki, nani du takwana jémbaré xéta nani deka mawulika nani
xékélaki. Yikafre du deka mawulimbu yikafre mawuli male xalendéka di yikafre hundi
buléta yikafre sémbut huru. Haraki saraki du deka mawulimbu haraki saraki mawuli
male xalendéka di haraki saraki hundi buléta haraki saraki sémbut huru.

Du yéték ge tombénka dé Jisas hundi wa
Mat. 7:24-27

46 "Guni wunika guni we, 'Méni, nana Néma Du méni.' Wungi wata guni wuna hundi
xékéhafi ye. Métaka guni wungi wata wuna hundi xékénjoka hélék ye?
47 Wunika yata wuna hundi xékéta wawun maki hurukwa du takwa di ané du maki di.
48 Dé yikafre ge tonjoka dé némafwi wekwa xa. Xataka motumbu dé hwaar se. Setaka
hambuk yandéka yikafre ge dé to. Tondéka wali giyandéka hwe gwanda wun geré teléka
wun ge xakrihambandé. Hambuk ye jémba dé té.
49 Wuna hundi baka xékéta wawun maki huruhafi yakwa du takwa di ané du maki di.
Dé ge bari tonjoka dé hwaar baka xataka. Xatakataka dé ge jémba téndéte sarékéhafi yata
dé wekwa xahambandé. Xahafi yandéka wali giyandéka hwe gwanda wun geré teléka dé
wun ge bari xakri. Xakrindéka hwe yae lé wun geré yate hura yi." Wungi dé Jisas diré
wa.

7

Jisas dé xi warekwa duna néma duna jémba yakwa duré huréhaléké
Mat. 8:5-13

1 Jisas du takwaré wun hundi wataka dé Kaperneamré yi.
2 Wun getéfambu dé Romna xi warekwa duna néma du nak dé re. Dé déka jémba yakwa
du nakéka dé némafwimbu mawuli ya. Yandéka dé déka jémba yakwa du bar hiyae dé
hiyanjoka huru.
3 Hurundéka wun néma du dé xéké, Jisas wun getéfambu rendéka. Xékétaka dé Judana
néma du nawulakré wandéka di Jisaska ya, dé di wali ye déka jémba yakwa duré
huréhaléké ndéte.
4 Yae di déré wa, "Wun du dé yikafre du dé, méni déré yikafre huruméte.
5 Dé nani Judaka dé némafwimbu mawuli ye. Dé Godna hundi buléndaka ge dé to,
nanika."
6 Wungi wandaka dé Jisas deka hundi xékétaka dé di wali yi. Ye gembu xakunjoka
yandéka xi warekwa duna néma du déka nyayika nawulakré wandéka di yae Jisasré déka
hundi angi wa, "Néma Du, wuni baka du wuni re. Méni néma du méni re. Wungi reta méni
wuna geré yamba xalekéméni.
7 Wungi rewuka sarékéta wuni ménika yahambawuni. Méni baka wamét wuna du
wambula yikafre yatandé.
8 Wuni akwi nak duna ekombu reta, nawulak xi warekwa duka néma du re. Wuni du
nakré 'Sa yi' wawuka dé yi. Nak duré 'Mé ya' wawuka dé yae. Wuna jémba yakwa duré
'Ané jémba mé ya' wawuka dé wun jémba ya."
9 Jisas wun hundi xékétaka dé wun duka némafwimbu waréngéné. Waréngéna waleka
déka hukémbu yandé séfélak du takwaré dé wa, "Guniré wuni we. Wun du wunika
jémba male sarékéndékangala wuni nawulak hafwambu xéhambawuni. Israelmbu akwi
xéhambawuni."
10 Wunde hundi hura yindé du di geré wambula ye wulaaye di xé, néma duna jémba
yakwa du wambula yikafre ye rendéka.

Jisas wandéka dé hiyandé du wambula ramé

11 Hukémbu dé Jisas nak getéfaré yi. Wun getéfana xi Nain dé. Séfélak du takwa akwi,
déka du akwi, di dé wali yi.
12 Ye wun getéfana wulayi gwande yambumbu xakunjoka yandaka di hiyandé bweku
du nakré yata xale. Déka ayiwa déré male lé héra. Nak nyan akwi yingafwe. Wule

takwana du hanjambu dé hiya. Wun getéfambu rendé séfélak du takwa di wule takwa wali yi.
13 Yindaka Néma Du xéta dé wule takwaka saréfa naata dé léré wa, “Gérakényéni.”
14 Wungi wataka ye dé hiyandé duna jambémbu hura té. Téndéka di jambé yatandé du té. Téndaka dé wa, “Wayikana du, méniré wuni we. Méni sé ramé.”
15 Wungi wandéka dé hiyandé du raama reta dé hundi bulé. Buléndéka Jisas dé déré déka ayiwaka hwe.
16 Hwendéka di atéfék du takwa waréngéna némafwimbu roota di Godna ximbu haréké. Harékéta di wa, “Némafwi profet nak dé nana nyéndékmbu dé xaku.” Wungi wata di wa, “Némbuli God déka du takwaré yikafre hurunjoka dé ya.”
17 Wungi di Jisas hurundén jooka wa saafa yi. Wa saafa yindaka dé deka hundi dé atéfék Judiana hafwambu, walémbambu rekwa hafwambu akwi dé yi.

Jon dé déka du yétékré wa, Jisaska yimbéte
Mat. 11:2-19

18 Guré husandakwa du Jon séndé gembu hwandéka déka du yae di déré Jisas hurundén atéfék jonduka wa. Wandaka dé Jon wandéka déka du yéték yambéka dé bérré wa,
19 “Béni Jisaska ye béni déré angi wakwexékétambéni, ‘Méni hukémbu yatekwa du méni wana yingafwe wana? Nani nak duka haxétame wana?’ Wungi déré watambéni.”
20 Wungi wandéka ye bér Jisas rendénmbu xaakwa bér wa, “Guré husandakwa du Jon aniré wandéka ani ménika ya. Ané hundi méniré wakwexékénjoka ani ya. Méni hukémbu yatekwa du méni wana yingafwe wana? Nani nak duka haxétame wana?”
21 Wun nukwa dé Jisas bar hiyaakwa séfélak du takwa akwi, séfimali haraki yandé séfélak du takwaré akwi haraki hamwinya hura téndé séfélak du takwaré akwi dé huréhaléké. Huréhaléka dé dama hiyandé du takwaré wandéka di wambula jémba xé.
22 Jisas wungi hura dé Jonéna du yétékré wa, “Béni wambula ye béni xéta xékéngun jonduka Jonré watambéni. Dama hiyandé du takwa wambula xéndaka di man haraki yandé du takwa yikafre ye di yitaka yataka. Walisufu hurundé du takwa yikafre yandaka di waan héténdé du takwa di hundi xéké. Wuni wawuka hiyandé du takwa di wambula raama re. Jambangwe du takwaré wuni Godna hundi wa.
23 Wunika yéték mawuli sarékéhafi yakwa du takwa di yikafre mawuli yata jémba retandi.” Wungi dé Jonéna duré wa.
24 Jisas wungi wandéka Jonéna du yéték yimbéka dé Jisas wumbu rendé séfélak du takwaré Jonka angi wa, “Guni métakina jooré xénjoka guni du rehafi hafwaré yi? Guni mur yata funyi hwaakwa suwaré xénjoka guni yi wana?
25 Guni méta jooré xénjoka guni wungi gwande? Yikafre nukwa wur sandakwa duré xénjoka guni yi? Wu yingafwe. Yikafre nukwa wur sandata yikafre jondu hura tékwa du di néma duna yikafre gembu di re.
26 Guni méta jooré xénjoka guni wungi gwande? Profet nakré wana? Xéxé, Jon profet nak dé. Guniré wuni we. Dé profet male yingafwe.
27 Jonka ané hundi Godna nyingambu dé re:
Mé xé, ané wuna hundi hura yikwa du dé.
Déré watawuni, dé ména makambu yindéte.
Dé tale ye ména yambu hurutandé.
28 Guniré wuni we. Jon atéfék ané héfambu rekwa duré dé sarékéngwandé. Sarékéngwandéndéka dé God néma du rendéka getéfambu yikama nyangwal maki rekwa du takwa di Jonré sarékéngwandé.”
29 Wun hundi wandéka di wumbu tékwa atéfék du takwa akwi Romka yéwa héraakwa du akwi di wun hundika yikafre mawuli ya. Hanja wunde du takwa di Jonéna hundi xékéndaka Jon diré guré husanda. Husandandénka di Jisasna hundi xékétaka yikafre mawuli yata di wa, “Godna sémbut yikafre dé.”
30 Wungi wandaka di Farisina du akwi, xékélelakikwa du akwi di God mawuli yandéka makimbu hurunjoka hélék di ya. Hanja akwi di Jonéna hundika hu hwendaka Jon diré guré husandahambandé.
31 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa, “Némbuli rekwa du takwaka yingi maki watawuni? Di héndéngala di?
32 Di amembu reta nak nakéka wakwa nyangwal maki di. Wunde nyangwal di nak nakéka angi wata re, ‘Nani hama yombeka guni hétihiyahambanguni. Nani saréfa gwar wambeka guni gérahambanguni.’
33 Wunde nyangwal wandaka maki, guré husandakwa du Jon yae dé bret akwi wain hulingu akwi sahafi yandéka guni déka angi wa, ‘Haraki hamwinya déka mawulimbu dé té.’

34 Wungi wanguka Duna Nyan yae dé hénoo akwi wain hulingu akwi sandéka guni déka angi wa, ‘Mé xé. Wun du dé séfélak hénoo séfélak wain hulingu satéfwa du dé. Dé Romka yéwa héraakwa haraki du wali reta, haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wali reta dé deka nyayika dé re.’
35 Wu yak. Jémba sarékéta jémba xékélakikwa du takwa God hurundén sémbutka yawundu natandi.” Wungi dé Jisas wa.

Haraki saraki sémbut hurulé takwa lé Jisasna man yakwanyi
Mat 26:6-13 Mak 14:3-9 Jon 12:1-8

36 Farisina du nak déka xi Saimon Jisasré dé wa, dé yae dé wali hénoo sandéte. Wandéka yae wun duna geré wulaaye jambémbu hwaata dé hénoo sa.
37 Dé wun Farisina gembu sata hwandéka lé haraki saraki sémbut hurukwa takwa hési lé wun getéfambu reta lé xéké. Xékétaka lé motumbu tandan yikama andé hura ya. Wun andémbu yikafre yama xaakwa hulingu dé té.
38 Hura yae lé Jisasna hungali sakumbu téta déka man mombu téta géraata lé léka ménengu déka manmbu bleké. Blekétaka lé léka anéngambambu tékwa séményi némbémbu lé déka man létéké. Lété́kétaka séfélak yambu lé déka manré tamaruta lé yikafre yama xaakwa hulingu lé déka manmbu bleké.
39 Blekéléka Jisas yandéte wandé Farisina du xéta dé déka mawulimbu angi wa, “Wun du profet reta dé déré hurukwa takwaka hurulén sémbutka akwi xékélakitandé. Wu, lé haraki saraki sémbut hurukwa takwa lé.”
40 Wungi saréké́ndéka Jisas dé déré wa, “Saimon, wuni méniré nak hundi wanjoka wuni mawuli ye.” Wungi wandéka dé wa, “Wakwekwa du, méni mé wa.”
41 Wungi wandéka dé wa, “Du yéték bér nak dumbu yéwa baka héra. Nak du dé séfélak (500) nukwana yéwa héra. Nak du dé nawulak (50) nukwana yéwa male dé héra. Hérambéka hukémbu dé haxé, wun yéwa hasa hwembéte.
42 Wumbére du yéték bér déka yéwa hasa hwenjoka bér hurufatiké. Hurufatikémbéka dé bérré baka yikafre huruta dé wa, ‘Reséndé. Wun yéwaka wambula yamba sarékékéwuni.’ Wungi wandénka yingi méni saréké? Wumbére du yéték héndé yéwa hwendé duka némafwimbu mawuli yatandé?”
43 Wungi wandéka dé Saimon wa, “Séfélak yéwa hérandé du. Wungi wuni saréké.” Wungi wandéka dé wa, “Wu mwi hundi méni wa.”
44 Wun hundi wataka Jisas wule takwaka waleka dé Saimonré wa, “Ale takwaré méni xé? Wuni ména geré gwandewuka méni hulingu nawulak wunika hwehambaméni, wuna man yakwanyiwute. Ale takwa lé léka ménengumbu wuna man yakwanyita lé léka némbémbu lé létéké.
45 Méni wuniré tamaruhambaméni. Wuni ambu xale rewuka wule takwa yae lé wuna manré wambula wambula tamaruta re.
46 Méni wuna anéngambambu wel hulingu blekéhambaméni. Lé yikafre yama xaakwa hulingu wuna manmbu lé bleké.
47 Wungi maki wuni méniré we. Hurulén séfélak haraki saraki sémbut wundé hérekiwu. Hérekiwunka lé wunika némafwimbu mawuli ya. Déka yalefu haraki saraki sémbut hérekiwun du dé wunika yalefumbu mawuli dé ye.”
48 Wungi wataka dé wule takwaré wa, “Hurunyén haraki saraki sémbut bu yakwanyiwu.”
49 Wungi wandéka di dé wali hénoo sata rendé du di hafu buléta di wa, “Yingi maki dé? Dé haraki saraki sémbut hali hérekindé wana?”
50 Wungi wandaka dé Jisas wun hundi hasa wahafi yata dé wule takwaré wa, “Nyéni wunika jémba sarékényékaka wuni nyéniré yikafre huruta nyéna haraki saraki sémbut héreki. Nyéni sa ye nyéna mawuli nakélak mé téndé.” Wungi dé léré wa.

8

Takwa nawulak Jisas wali di yitaka yataka

1 Nawulak nukwa yindéka dé Jisas séfélak getéfambu yitaka yataka. Yitaka yatakata dé yikafre hundi du takwaré wa, God néma du reta du takwaka jémba hatitendékaka. Déka du tamba yéti man yéték di dé wali yindaka
2 takwa nawulak akwi di dé wali yi. Hanja wunde takwa nawulak di bar hiyandaka nawulak haraki hamwinya deka mawulimbu téndéka dé Jisas di atéfékré huréhaléké. Wunde takwa hési Maria lé. Léka di wa Makdalambu yalé takwa lé. Hanja haraki hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di léka mawulimbu re di léré yatakataka yaange yi.

3 Hési takwa akwi léka xi Joana. Lé Kusana takwa lé. Kusa dé Herotna geka hatikwa
du dé. Hési takwa Susana lé. Séfélak takwa akwi di di wali yi. Wunde takwa di deka hafu
yéwa hénoo hérae di Jisas déka duka akwi hwe.

Wit sék yawulalama yakindé duka dé Jisas sataku hundi wa
Mat 13:2-23 Mak 4:1-20

4 Séfélak du takwa di Jisaska yae hérangwanda té. Wunde du takwa séfélak getéfambu di
ya. Yandaka dé diré ané sataku hundi wa:
5 "Du nak dé déka yawimbu wit sék yawulalama yakinjoka dé yi. Ye yawulalama
yakindéka di wit sék nawulak yambumbu di xakri. Xakrindaka du takwa yitaka yatakata
di yambumbu rendé wit sékmbu xaki. Xakindaka di afwi yae hérae di sa.
6 Wit sék nawulak motu wali rendé héfambu di xakri. Xakre bari takélaka wara di bari
yalinga talinga ye di hiya, wun héfambu hulingu téhafi yandénka.
7 Wit sék nawulak di rami wara téndénmbu xakri. Xakre rendaka rami wara wura dé
yakétéfi.
8 Wit sék nawulak di yikafre héfambu xakri. Xakre wumbu re di jémba wara di séfélak
yikafre sék xaké." Wungi wataka dé Jisas wa, "Guna waan téndét, guni wun hundi mé
jémba xéké."
9 Jisas wun hundi wandéka di déka du wun sataku hundika déré wakwexéké.
10 Wakwexékéndaka dé diré wa, "God dé yawundu na, guni God néma du reta du
takwaka jémba hatitendéka hundi jémba xékélakingute. Wun hundi dé faakwa re. Wungi
rendéka wuni nawulak du takwaré sataku hundi wa, di 'xe jémba xéhafi yata, hundi xéka
wun hundika xékélakihafi yandate.'
11 "Némbuli wun sataku hundika watawuni. Wun wit sék Godna hundi dé.
12 Yambumbu xakrindé wit sék di Godna hundi xékéndé du takwa di. Di wun hundi
xékéndaka Satan yae dé wun hundi deka mawulimbu hérae hura yi, di Godka jémba
sarékéhafi yandat, God diré yikafre huruhafi yandéte.
13 Wun motu wali rendé héfambu xakrindé wit sék di ande du takwa di. Di tale
Godna hundi xéka wun hundika yikafre mawuli ya. Mawuli yandaka wun hundi deka
mawulimbu jémba téhafi yandéka di nawulak nukwa male Godka jémba saréké. Wungi
saréké ndaka mawuliré hurukwexé joo dika yandét, di Godna hundi bari yataka.
14 Wun rami warambu xakrindé wit sék di ande du takwa di. Tale di Godna hundi jémba
xéké. Xékéndaka nawulak nukwa yindéka di ané héfana jonduka sarékéta séfélak yéwa
yikafre jondu akwi héranjoka di mawuli ya. Wun jondu dé Godna hundiré takatéfindéka
di yikafre wit sék xakéhambandi.
15 Yikafre héfambu xakrindé wit sék di Godna hundi jémba xékékwa du takwa di. Di
yéna yahafi yandaka déka mawuli jémba téndéka di Godna hundi jémba male xéké. Xéka
di wun hundi hulukita di wendé nahafi yata di yikafre sék di xaké." Wungi dé Jisas wa.

Jisas sataku hundi dé wa hanyikwa yaka

16 Wun hundi wataka dé Jisas wa, "Du hanyikwa ya xéréka hura yae di wun hanyikwa
ya akimbu samétakahambandi. Di wun hanyikwa ya jambé ekombu akwi takahambandi.
Di wun hanyikwa ya jambé takumbu takatandi, wun hanyikwa ya xérékéta hanyindét
jémba xénjoka.
17 Atéfék fakuta rekwa jondu hukémbu hwiya hafwambu tétandi. Nakélak wandan hundi
hukémbu larékombu téndét atéfék xékélakitandi.
18 Wungi maki wuna hundi xékénjoka xékélaki natanguni. Wuna hundi jémba xékékwa
du takwa hukémbu Godna hundika jémba xékélakitandi. Wuna hundi jémba xékéhafi
yakwa du takwa di wa, 'Nani Godna hundika bu xékélakikwa.' Wungi wataka hukémbu di
déka hundika yike yata baka retandi." Wungi dé Jisas wa.

Jisas dé déka ayiwa déka bandinguka wa
Mat. 12:46-50; Mak 3:31-35

19 Wun nukwa Jisasna ayiwa déka bandingu akwi di déka ya. Yandaka séfélak du takwa
gekombu sukweka téndaka di téndénré wulayinjoka di hurufatiké.
20 Hurufatikéndaka du nawulak di déré wa, "Ména ayiwa, ména bandingu yae
hafwambu téta di méniré xénjoka di mawuli ye."
21 Wungi wandaka dé diré wa, "Godna hundi xékéta wandén maki hurukwa du takwa
di wuna ayiwa wuna bandingu di." Wungi dé Jisas wa.

Jisas wandéka dé néma mur fakéna
Mat. 8:23-27; Mak 4:36-41

22 Nukwa nak dé Jisas déka du wali di gunjambé nakmbu waré. Wara dé diré wa, "Nani
tukweseke angé sakuré yitame." Wungi wandéka di wungi yi.

23 Yita dé Jisas xéndi hwa. Hwandéka néma mur yandéka dé gu raama wara
gunjambémbu gwanda dé sukwekénjoka huru. Hurundéka di hiyanjoka huru.
24 Huruta di Jisasré sérkena di déré wa, “Néma du, nani hiyatame.” Wungi wandaka
waréngéna raama wandéka mur fakénandéka dé gu naande ye dé jémba té.
25 Téndéka dé diré wa, “Métaka wuni guniré yikafre hurutewuka hambukéka guni
sarékéhambanguni?” Wungi wandéka di roota waréngéna di hafu buléta di wa, “Owa. Dé
wandéka dé mur akwi xéri akwi déka hundi xékéta wandén maki bér huru. Dé yingi maki
du dé?”

Jisas wandéka di haraki hamwinya yaange yi
Mat. 28-34; Mak 5:1-20

26 Jisas déka du wali gunjambémbu ye di Geresana héfambu xaku. Wun hafwa
tukweseke angé sakumbu téndéka Galilina héfa angé sakumbu dé té.
27 Xaakwa gunjambé yatakataka tukweseke tufwambu yinjoka hurundaka wun
getéfana haraki hamwinya huru téndén du nak dé Jisasré xénjoka ya. Hanjambu take dé
nukwa wur nakihafi yata dé séfi baka dé re. Dé gembu rehafi yata dé du takwa hiyandaka
réméndan hafwambu male dé re.
28-29 Déré hura téndé haraki hamwinya séfélak nukwa di déré huluke haraki huru.
Haraki hurundaka dé wangété yandéka du nawulak déka man tamba senmbu di gi.
Giya di déka hatita té. Téndaka dé wun sen nékétindéka di haraki hamwinya du rehafi
hafwaré déré hura yi. Wun du Jisasré xénjoka yandéka dé Jisas wa, déré hura téndé haraki
hamwinya yaange yindate. Wandéka dé déré xétaka wanjita dé Jisasna man mombu xakre
hwaata dé wa, “Anwarmbu rekwa Godna nyan, Jisas. Méni wuniré méta yataméni? Wuni
méniré wuni wakwexéké, méni wunika hangéli hwemémboka.”
30 Wungi wandéka dé déré wa, “Ména xi yingi dé?” Wungi wandéka dé wa, “Wuna xi
Séfélak dé.” Séfélak haraki hamwinya hura téndéka dé wungi wa.
31 Wunde haraki hamwinya di Jisasré wa, “Nani haraki hafwaré yinjoka hélék nani ye.
Méniré nani wakwexéké, méni nani wungiré yimbete wamémboka.” Wungi di wa.
32 Wun némbumbu séfélak bali di hénoo sata téndaka di wun duré hura téndé haraki
hamwinya Jisasré wa, “Méni yawundu namét, nani wunde balina mawuliré wulayitame.”
Wungi wandaka dé diré wa, “Yak. Sa guni yi.”
33 Wungi wandéka di wun duré yatakataka ye di wunde baliré wulayi. Wulaaye téndaka
wunde bali takumbu yaange ye gumbu xakre hulingu se di hiya.
34 Wun balika hatindé du wungi yandaka xétaka di yaange yi. Ye di wun getéfambu
rendé du takwaré akwi wun getéfa walémbambu rendé du takwaré akwi wun jooka wa
safé.
35 Wa saféndaka di du takwa wun jooré xénjoka di yi. Ye Jisas téndénmbu xaakwa di
haraki hamwinya yatakataka yindé duré di xé. Dé nukwa wur nakitaka yikafre mawuli
yata Jisasna man mombu rendéka di xé. Xéta di némafwimbu roo.
36 Roondaka di Jisas hurundén jooré xéndé du takwa di diré hundi wa, haraki hamwinya
hura téndé du yikafre yandénka.
37 Wandaka di Geresana héfambu rendé atéfék du takwa di némafwimbu roota Jisasré
wa, dé diré yatakataka yindéte. Wandaka dé Jisas diré yatakataka yinjoka huruta dé
gunjambémbu waré.
38 Waréndéka dé haraki hamwinya yatakataka yindén du dé déré wambula wambula
wakwexéké, “Wuni méni wali yinjoka wuni mawuli ye.” Wungi wakwexékéndéka dé Jisas
yawundu nahafi yata dé déré wa,
39 “Méni ména getéfaré wambula ye méni God méniré hurundén jooka hundi wataméni.”
Wungi wandéka ye dé déka getéfambu rendé atéfék du takwaré Jisas déré hurundén
némafwi yikafre jooka dé hundi wa.

Jisas takwa yétékré dé yikafre huru
Mat. 9:18-26; Mak 5:22-43

40 Jisas tukweseke angé sakuré wambula ye xakundéka atéfék du takwa déré xéta di
mawuli sawuli ya, déka haxéndanka.
41-42 Mawuli yandaka du nak déka xi Jairus dé Jisaska ya. Dé wun getéfambu rekwa
Godna hundi buléndaka gembu dé néma du re. Déka natafa male takwanya gembu
hiyawata huruta hwaléka dé wungi ya. Léka héki hwari tamba yéti man yéték male di. Dé
wungi yae Jisasna man mombu xakre hwaata dé déré wa, dé déka geré yindéte. Wungi
wandéka dé dé wali yindéka di séfélak du takwa dé wali walémbambu di yi.
43 Deka nyéndékmbu takwa hési lé yi. Wule takwa lé tamba yéti man yéték héki
hwarimbu ramu yindéka lé re. Séfélak dokta léré huréhalékénjoka di hurufatiké.

44 Hurufatikéndaka lé Jisasna hukémbu yae lé déka nukwa wurna wambumbu
séngétakaléka léka ramu bari fakénandéka lé yikafre ya.
45 Yikafre yaléka dé Jisas wa, “Héndé wuniré séngétaka?” Wungi wandéka di atéfék wa,
“Nani yingafwe.” Wungi wata téndaka dé Pita wa, “Néma Du, séfélak du takwa di méni wali
walémbambu male di té.”
46 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Nak dé wuniré séngétaka. Séngétakandéka wuna
hambuk nawulak yindéka wuni xékélaki.”
47 Wungi wandéka lé wule takwa xékélaki. Jisas dé léka xékélaki. Wungi xékélakita lé
généta yae lé Jisasna makambu xakre hwaata lé atéfék du takwana makambu lé déré
séngétakaléréna moka akwi, bari yikafre yalénka akwi lé safé.
48 Saféléka dé léré wa, “Takwanya, nyéni wunika jémba sarékényénmbu wuni nyéniré
huréhaléké. Némbuli nyéna mawuli nakélak téndét, nyéni jémba yitanyéni.”
49 Jisas wungi wata téndéka dé du nak Jairusna gembu dé ya. Yae dé wun néma duré
wa, “Ména takwanya bu hiya. Méni wamét wun wakwekwa du yahafi yata déka nawulak
jémba yatandé.”
50 Wungi wandéka dé Jisas wun hundi xékéta dé Jairusré wa, “Méni roohafi yata wunika
jémba sarékétaméni. Wungi sarékémét, lé wambula yikafre yatalé.”
51 Wungi wataka dé ye wun duna gembu xaakwa dé Pita, Jon, Jems, léka yafa ayiwaré
akwi wa, di dé wali wulayindate. Nawulak du takwa dé wali wulayindate dé watéfi.
52 Wungi wandéka wumbu téndé atéfék du takwa wule takwanyaka saréfa naata
gérandaka dé diré wa, “Gérakénguni. Lé hiyahambalé. Lé baka xéndi lé hwae.”
53 Wungi wandéka di déka wangi. Di xékélaki, lé bu hiya.
54 Wangindaka dé wulaaye léka tambambu huruta dé léré wa, “Nyan sé ramé.”
55 Wungi wandéka léka hamwinya wambula yaléka lé bari ramé. Raméléka dé Jisas diré
wa, di léka hénoo hwendat saléte.
56 Lé wungi raméléka bér léka yafa ayiwa léré xéta bér waréngéné. Waréngénémbéka dé
bérré wa, “Béni nawulak du takwaré wun jooka yamba wakémbéni.” Wungi dé bérré wa.

9

Jisas déka duka dé jémba hwe
Mat. 10:9-15; Mak 6:8-11

1 Jisas déka duré wandéka yandaka dé dika hambuk hwe, di wandat atéfék haraki
hamwinya yaange yindate. Dika nak hambuk akwi dé hwe, di bar hiyandé du takwaré
akwi séfi haraki yandé du takwaré akwi huréhaléréndate.
2 Hwetaka dé diré wa, di ye du takwaré God néma du reta dika jémba hatitendékaka
hundi wata diré huréhaléréndate.
3 Wungi wata dé diré angi wa, “Guni yinjoka jondu nawulak hura yamba yikénguni.
Guni sandangun jondu male hura yitanguni. Séto bangi, wur, hénoo, yéwa, wun jondu
hura yikénguni. Nukwa wur yéték hura yikénguni.
4 Guni ge nakré wulaaye wun gembu male retanguni. Re wun getéfambu jémba yataka
wun ge yatakataka nak getéfaré yitanguni.
5 Guni getéfa nakré yingut, wun getéfambu rekwa du takwa guna hundi xékéhafi yata,
gunika hu hwendat, guni wun getéfa yatakatanguni. Yatakanjoka yita guna manmbu
hwakwa harki lété kétaka guni yitanguni. Guni wungi hurungut di hurundan haraki
sémbutka xékélakitandi.
6 Wungi wandéka ye di atéfék getéfambu yitaka yataka. Yitaka yatakata Godna hundi
wata di atéfék getéfambu du takwaré huréhaléké.

Herot Jisaska dé hundi xéké
Mat. 14:1-2; Mak 6:14-16

7-8 Galilina héfambu rekwa du takwana néma du Herot dé Jisas yandén atéfék jémbaka
hundi xéké. Du takwa nawulak di Jisaska angi wa, “Guré husandakwa du Jon hiyae dé
wambula ramé.” Wandaka nawulak di wa, “Elaija wambula dé xaku.” Nawulak di wa,
“Hanja rendé profet nak dé wambula ramé.” Wungi wandaka Herot deka hundi xékéta
dé saré waréké.
9 Saré warékéta dé wa, “Wuni wawuka di Jonéna humbu xatéké. Némbuli nak duka wuni
hundi xéké. Wun du héndé?” Wungi wata dé Jisasré xénjoka dé huru.

Jisas 5,000 maki duka dé hénoo hwe
Mat. 14:13-21; Mak 6:32-44; Jon 6:5-13

10 Jisasna aposel wambula yae di Jisasré hurundan atéfék jonduka wa safé. Wa
saféndaka dé diré hura di wun hafwa yatakataka di di hafu getéfa nakré yi. Wun getéfana
xi Betsaida dé.
11 Yindaka séfélak du takwa wun jooka hundi xékétaka di déka hukémbu yi. Yindaka dé
diré xéta dika yikafre mawuli yata dé diré hundi wa, God néma du reta du takwaka jémba
hatitendékaka. Wataka dé bar hiyandé du takwaré huréhaléké.
12 Gérambu yandéka di déka du tamba yéti man yéték déka yae di wa, “Ané du rehafi
hafwa dé. Méni wamét ande du takwa di walémbambu tékwa getéfaré ye hénoo nawulak
hérae sataka bu hwanda.”
13 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni hafu mé guni hwe, di sandate.” Wungi wandéka
di wa, “Nani séfélak hénoo yingafwe. Yikama bret natamba xéri hamwi yéték wungi male
dé re. Wafewana, nani wunde du takwaka hénoo héranjoka nani ye yéwa hweta hénoo
hérambete méni mawuli ye wana?”
14 Séfélak (5,000 maki) du wumbu téndaka di wungi wa.
Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Guni diré wangut di dumi natambambu dumi
natambambu retandi.”
15 Wungi wandéka di wandén maki wa, wunde du takwa atéfék wungi rendate.
16 Rendaka dé Jisas bret natamba xéri hamwi yéték wungi hérae nyirré yasawara xéta
dé Godka diména nataka dé bret xéri hamwi fukae dé déka duka wambula wambula hwe,
di du takwaka mune hwendate.
17 Mune hwendaka di atéfék du takwa hura sa, mawuli yandaka maki. Sandaka bret xéri
hamwi nawulak rendéka di hérae wasara tamba yéti man yéték wungi di lakwa sukweké.

Pita dé wa, “Jisas dé God wasékendén du Krais dé”
Mat. 16:13-16; Mak 8:27-29

18 Nak nukwa dé Jisas hafu God wali hundi buléta rendéka di déka du dé wali di re.
Rendaka dé diré wakwexéké, “Du takwa wunika yingi di wa?”
19 Wungi wakwexékéndéka di wa, “Ménika nawulak di wa, ‘Dé guré husandakwa du
Jon dé.’ Nawulak di wa, ‘Dé Elaija dé.’ Nawulak di wa, ‘Hanja rendé Godna profet nak
wambula dé ramé.’ Wungi di wa.”
20 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni yingi maki? Guni wunika yingi guni wa?” Wungi
wandéka dé Pita déré wa, “Méni naniré yikafre huruméte God wasékendén du Krais méni.”

Jisas hiyae wambula ramétendékaka dé wa
Mat. 16:21; Mak 8:31-9:1

21 Pita wungi wandéka dé Jisas diré wakweta dé hambukmbu wa, di nawulak du
takwaré wun jooka wandamboka.
22 Wungi wata dé diré wa, “Wuni Duna Nyan séfélak xakéngali hératawuni. Hérawut,
Judana néma du akwi, prisna néma du akwi, xékélelakikwa du akwi wunika hu hwendat,
wuniré xiyandat, wuni hiyatawuni. Hiyae nukwa hufuk wungi hwawut, God wuniré
wambula husaramétandé.”
23 Wun hundi wataka dé diré angi wa, “Du nak wuna hukémbu yinjoka mawuli yata dé
dé hafuka hu hweta atéfék nukwa déka hangéli hératendéka mi hérae yate dé wungi wuna
hukémbu yitandé.
24 Ané héfambu male jémba renjoka mawuli yakwa du takwa hiyae fakutandi. Du takwa
nawulak di wuna jémba yanjoka mawuli yata ané héfambu rendakaka sarékéhafi yata di
jémba retandi, wungi re wungi re.
25 Du takwa di ané héfana jondu atéfék héraata, di fakunjoka di hafuré haraki huruta,
di yingi maki retandi? Yingafwe. Di hiyae fakutandi.
26 Du takwa wuna hundika hélék yata wunika hu hwendat, hukémbu wuni Duna Nyan
wambula yae dika hu hwetawuni. Wun nukwa wuni némafwi hambuk yata nukwa
hanyikwa maki hanyita wuni wuna yafana némafwi hambuk wali déka yikafre enselna
némafwi hambuk wali gayatawuni.
27 Guniré wuni mwi hundi we. Guni ambu tékwa du nawulak hiyahafi reta xétanguni,
God néma du reta déka du takwaka jémba hatindékaka.” Wungi dé déka duré wa.

Jisasna séfi yawuleka dé nak maki xaku
Mat. 17:1-8; Mak 9:2-8

28 Nukwa angé tamba yétiyéti angé tamba yétiyéti maki yindéka hukémbu nukwa nak dé
Jisas Pita, Jon, Jemsré akwi hura dé némburé wari, God wali hundi bulénjoka.
29 Dé wumbu God wali hundi buléta rendéka déka saawi yawuleka dé nak maki xaku.
Xakundéka déka nukwa wur wama male xaakwa dé hanyi.

30-31 Hanyindéka, yak, du yéték bari xaakwa bér Jisas wali téta hundi bulé. Wumbére du Moses bér Elaija bér. Bér Jisas wali téta Jisas Jerusalemémbu yatendéka jémbaka ané héfa yatakatendékaka bér dé wali bulé.
32 Tale Pita dé wali yandé du yéték deka dama xéndi yandéka di xéndi hwataka waréngéna raama di xé, Jisasna séfi nukwa hanyikwa maki hanyindéka wumbére du yéték dé wali témbéka.
33 Xéndaka bér yinjoka hurumbéka dé Pita Jisasré wa, “Néma Du, nani ambu rembeka, wu yikafre dé. Nani ge hufuk totame. Ménika nak, Moseska nak, Elaijaka nak.” Wungi wata dé wandén hundika xékélakihambandé.
34 Wungi wandéka buwi nak xaakwa dé diré takatéfinjoka dé huru. Hurundéka di roo.
35 Roondaka dé hundi nak wun buwimbu xale dé wa, “Ané wuna nyan dé. Dé wasékewun du dé. Guni déka hundi mé xéké.”
36 Wun hundi wandéka xékétaka di xé, Jisas hafu téndéka. Xéta hundi nawulak buléhambandi. Buléhafi yata wunde nukwambu di xéndan joo nakéka du nakré wahambandi.

Haraki hamwinya hura téndén nyanré dé Jisas huréhaléké
Mat. 17:14-18; Mak 9:14-27

37 Nukwa nak yindéka di némbumbu gayandaka di séfélak du takwa Jisaska ya.
38 Yandaka dé di wali yandé du nak dé bari hambukmbu wata dé wa, “Wakwekwa du, wuni méniré wuni wakwexéké, méni wuna dunyaré xéméte. Dé wuna natafa male nyan dé.
39 Mé xé. Haraki hamwinya nak dé déré huluki, séfélak nukwambu. Hulukindéka dé bari wanjindéka dé déré héfambu yakindéka dé sayiké hiyae dé wama simbar déka hundimbu xale. Wun haraki hamwinya wungi déré némafwimbu haraki huruta dé yalefu nukwa male déré yataka, dé baka rendéte.
40 Wungi hurundéka wuni ména duré wakwexéké, di wandat wun haraki hamwinya yaange yindéte. Wakwexékéwuka di wungi wanjoka di hurufatiké.”
41 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Guni némbuli rekwa du takwa guni atéfék Godka jémba sarékéhafi yata haraki saraki sémbut hurukwa du takwa guni. Hatika nukwa wuni guni wali reta guna sémbutré xétawuni? Wu yak. Méni ména nyanré mé hura ya.”
42 Wungi wandéka dé déka nyan hura yae Jisas téndénmbu xakunjoka hurundéka dé wun haraki hamwinya déré huluke héfambu yakindéka dé wungi sayiké hiyae. Jisas wun haraki hamwinyaré hambukmbu wa, dé wun nyanré yatakataka yaange yindéte. Wandéka yaange yindéka dé Jisas wungi wun nyanré huréhalékéta dé déré déka yafaka wambula hwe.
43 Hwendéka di wumbu téndé du takwa atéfék xétaka di Godna némafwi hambukéka di warénگéné.

Jisas hiyatendékaka dé wambula hundi wa
Mat. 17:22-23; Mak 9:30-32

Wunde du takwa Jisas yandén atéfék jémbaka wungi saré warékéta téndaka dé Jisas déka duré angi wa,
44 “Ané hundi guna waanré mé taka wulayindé, jémba xékéngute. Hukémbu di wuni Duna Nyanré mama duna tambambu takatandi.”
45 Wungi wandéka dé God wun hundina mo dé faku, di wun hundina moka xékélakindamboka. Xékélakihafi yata di wun hundika Jisasré wakwexékénjoka di roo.

Némafwi du héndé
Mat. 18:1-5; Mak 9:33-37

46 Jisasna du di hafu buléta deka nyéndékmbu rendé néma duka di waru.
47 Warundaka dé Jisas deka mawuli sarékéka xékélakita dé nyan nakré hura yandéka dé dé wali dé té.
48 Téndéka dé diré angi wa, “Mé xéké. Guni wuna ximbu ané nyanré yikafre huruta guni wuniré akwi guni yikafre huru. Guni wuniré yikafre huruta guni wuniré wandéka yawun duré akwi guni yikafre huru. Guna nyéndékmbu reta déka ximbu harékéhafi yakwa du, wu dé némafwi du dé.”

Gunika hu hwehafi yakwa du takwa di guna sakumbu tékwa du takwa di
Mak 9:38-40

49 Jisas wun hundi wandéka dé Jon déré wa, “Néma du, du nak ména ximbu haraki hamwinyaré wandéka di du takwana mawulimbu yaange yindaka nani xé. Dé nani wali yitaka yatakahafi yandéka nani déré watéfi, dé wun jémba yandémboka.”

50 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Guni déré watéfikénguni. Gunika hu hwehafi yakwa
du takwa di guna sakumbu tékwa du takwa di.” Wungi dé diré wa.

Samariana du takwa nawulak di Jisaska hélék ya

51 God Jisasré déka getéfaré hura waritendéka nukwa walémbambu yandéka dé Jisas
Jerusalemré yinjoka dé némafwimbu mawuli yata dé wungi yi.
52 Yita duré nawulak wandéka di tale ye déka hundi hura yi. Ye di Samariana getéfa
nakré wulayi, déka jondu huréhalékénjoka.
53 Wulayindaka di wun getéfambu rekwa du takwa Jisas Jerusalemré yitendékaka di
xékélaki. Xékélakita di dé wumbu rendéte hélék yata di wungi déka hu hwe.
54 Hu hwendaka Jisasna du yéték Jems bér Jon xéta bér Jisasré wa, “Néma Du, méni
mawuli yamét ani wataani, ya Godna getéfambu gaye wunde du takwaré tusandandéte.
Ani wungi wanate méni mawuli ye, o yingafwe?”
55 Wungi wambéka dé waleka dé bérré hambukmbu watéfi.
56 Wungi wataka dé déka du wali di nak getéfaré yi.

Jisas wali yitaka yatakanjoka mawuli yandé duré dé wa
Mat. 8:19-22

57 Jisas déka du wali yambumbu yindaka dé du nak yae déré wa, “Wuni ména hukémbu
yitawuni, yiteméka atéfék hafwaré.”
58 Wungi wandéka dé déré wa, “Afakana wasa di héfambu tékwa wekwambu di hwae.
Afwi deka wurmbu di hwae. Wuni Duna Nyan xéndi hwatewuka ge nak téhambwe.”
59 Wungi wataka dé nak duré wa, “Méni wuna hukémbu mé ya.” Wungi wandéka dé wa,
“Méni yawundu namét, wuni tale ye wuna yafana fusa rémétaka bu yawu.”
60 Wungi wandéka dé déré wa, “Yingafwe. Hiyandé du takwa di deka hiyandé du
takwaré rémétandi. Némbuli wuni méniré wuni we. Méni sa ye atéfék getéfaré yita du
takwaré wataméni, God néma du reta dika jémba hatitendékaka.”
61 Wungi wandéka dé nak du Jisasré wa, “Néma Du, wuni ména hukémbu yitawuni. Méni
yawundu namét, wuni tale wuna getéfaré ye wuna hémré tamba hurutaka bu yawu.”
62 Wungi wandéka dé déré wa, “Du takwa di Godna jémba yanjoka hurutaka di hanja
hurundan maki wambula hurunjoka sarékéta di Godna hémna jémba jémba yamba hali
yanda.” Wungi dé Jisas wa.

10

Jisas 70 duré wandéka di yi

1 Hukémbu dé Jisas dumi angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk duré waséketa dé diré
wa, di yéték yéték wungi ye déka yitendéka atéfék getéfaré akwi atéfék yitendéka héfaré
akwi tale yindate.
2 Wungi wataka dé diré wa, “Séfélak hénoo akwe di té. Téndaka jémba yakwa du nawulak
male di re. Wungi maki guni wun akwe hénoona Néma Duré wakwexékétanguni, dé
wandét séfélak jémba yakwa du ye wun hénoo hérandate.
3 Yak, sa guni yi. Mé xéké. Guni wawun maki wungi yita guni haraki wasana
nyéndékmbu yikwa sipsip bali maki yitanguni. Di guniré haraki hurunjoka mawuli
yatandi.
4 Guni yéwa, wur, su akwi hura yamba yikénguni. Guni yambumbu bari yitanguni.
Nawulak du takwa wali hundi bulékénguni.
5 Guni geré nak wulaaye tale guni angi watanguni, ‘Godna nakélak huru mawuli ané
gembu retandé.’
6 Wungi wangut nakélak huru mawuli hurukwa du nak wun gembu rendét, wangun
nakélak huru mawuli démbu retandé. Nakélak huru mawuli hurukwa du nak wun gembu
rehafi yandét, wangun nakélak huru mawuli gunika wambula yatandé.
7 Guni tale wulayingun gembu male retanguni. Nak ge nak geré wulayikénguni. Wun
gembu reta guni hwetendaka hénoo hulingu satanguni. Jémba yakwa du wungi jémba
yataka deka yéwa hérandat, wu sékérékétandé.
8 “Guni getéfaré nakré wulayingut wumbu rekwa du takwa gunika yikafre mawuli
yandat, guni hwetendaka hénoo satanguni.
9 Guni wumbu rekwa bar hiyaakwa du takwaré huréhalékéta diré angi watanguni, ‘God
néma du reta du takwaka jémba hatitendéka nukwa yae dé guni wali walémbambu dé té.’
10 “Guni getéfaré nak wulayingut wun getéfambu rekwa du takwa gunika hélék yandat,
guni ye wun getéfana yambumbu téta guni angi watanguni,
11 ‘Guna getéfana harki nawulak nana manmbu dé hwae. Némbuli nani wun harki
nani létéké, guni xe hurungun haraki saraki sémbutka xékélakingute. Guni ané jooka

xékélakitanguni. God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka nukwa yae walémbambu
téndéka guni déka hu hwe.' Wungi guni diré watanguni.
12 Guniré wuni we. Hukétéfi nukwambu wun getéfambu rekwa du takwa di némafwi
hangéli hératandi. Hératendaka hangéli Sodomémbu rendé du takwa hératendaka hangéliré
saréké ngwandétandé."

Du takwa Jisaska hu hwendanka dé wa
Mat. 11:21-24

13 "Guni Korasinmbu rekwa du takwa, gunika saréfa wuni nae. Guni Betsaidambu
rekwa du takwa, gunika saréfa wuni nae. Wuni guna getéfambu séfélak hanja xéhafi
yandaka hambuk jémba yawuka guni wuna hundi xékéhambanguni. Wun wumbére hanja
téndé getéfa yéték Tair bér Saidonmbu wun hambuk jémba yawut, wumbu rendé du takwa
di hanjambu deka haraki saraki sémbut yatakatandi. Deka hurundan sémbutka saréfa
nandakakaka wakwenjoka di nyo nukwa wur nakita bombu retandi.
14 Wungi maki hukémbu God némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwambu guni
némafwi hangéli hératanguni. Hératenguka hangéli Tairmbu Saidonmbu rendé du takwa
hératendaka hangéliré saréké ngwandétandé.
15 Guni Kaperneamémbu rekwa du takwa, yingi guni saréké? God guniré déka getéfaré
hura waritandé wana? Wu yingafwe. Guni hiyandé du takwana hafwaré nanditanguni."
16 Wun hundi wataka dé déka duré angi wa, "Guna hundi xékétekwa du takwa di wuna
hundi xékétandi. Gunika hu hwetekwa du takwa di wunika hu hwetandi. Wunika hu
hwekwa du takwa di wuniré wandéka gayawun Godka akwi di hu hwe."

Jisasna jémba yakwa du di wambula ya

17 Di wungi ye déka hundi wataka hukémbu wunde dumi angé tamba yétiyéti angé tamba
hufuk du di wambula yae di yandan jémbaka yikafre mawuli ya. Mawuli yata di Jisasré
wa, "Néma Du, nani ména ximbu wambeka di haraki hamwinya akwi nana hundi xéka
wamben maki huru."
18 Wungi wandaka dé diré wa, "Guni wungi yinguka wuni xé, Satan nyirmbu
gayandéka, nyir tulem nandéka maki.
19 Mé xéké. Wuni gunika hambuk wundé hwewu, guni hambweré akwi hularé akwi
xakingut, di guniré haraki hurundamboka. Hwewun hambuk Satanéna atéfék hambukré
saréké ngwandétandé. Saréké ngwandéndét, joo nak guniré haraki yamba hurukéndé.
20 Wun jooka saréké kénguni. Guni atéfék haraki hamwinya guna hundi xékéndakaka
yikafre mawuli yamba yakénguni. Guni God guna xi déka getéfambu rekwa nyingambu
hayindénka male yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanguni." Wungi dé Jisas diré wa.

Jisas yikafre mawuli yata dé Godré wa
Mat. 11:25-27, 13:16-17

21 Wun nukwa dé Jisas Godna Hamwinyambu dé némafwimbu mawuli sawuli yata
dé wa, "Wuna yafa, méni nyir akwi héfaka akwi méni néma du re. Méni ané jondu
fakuméka di jémba xékélakikwa du takwa akwi xékélelakikwa du takwa akwi di wun
jonduka xékélakihambandi. Xékélakihafi yandaka méni ramunya maki du takwaré wun
jonduka wakwe. Yafa, méni mawuli yaméka maki méni wungi wakwe. Wakweménka
wuni ména ximbu wuni haréké."
22 Wungi Godré wataka dé wa, "Wuna yafa dé atéfék jondu wuna tambambu taka. Wuni
déka nyan rewuka di du takwa wunika xékélakihambandi. Dé male dé wunika xékélaki. Du
takwa di yafaka xékélakihambandi. Wuni male wuni déka xékélaki. Déka wakwewun du
takwa akwi di déka xékélaki."
23 Wun hundi wataka waleka dé déka duré male wa, "Guni séfélak jondu xéngun, guna
dama yikafre mawuli yatandi.
24 Guniré wuni we. Hanja séfélak profet akwi séfélak néma du akwi di xénguka jonduré
xénjoka mawuli yata di xéhambandi. Xéhafi yata di xékénguka hundi xékénjoka mawuli
yata di xékéhambandi."

Samariana du déka mamaka saréfa nandénka dé wa
Mat. 22:34-40; Mak 12:28-31

25 Wun hundi wandéka dé hambuk hundika xékélakikwa du nak dé raama téta dé Jisasré
hurukwexénjoka dé déré wa, "Wakwekwa du, wuni méta jémba yatawuni, huli mawuli
hérae wungi re wungi re jémba renjoka?"
26 Wungi wandéka dé déré wa, "Méta hundi Moses wandén hambuk hundimbu dé re?
Hayindén hundika yingi méni saréké?"
27 Wungi wandéka dé wa, "Guni guna mawulimbu, guna hamwinyambu, guna
hambukmbu, guna mawuli sarékémbu guni Néma Du Godka némafwimbu mawuli

yatanguni. Mawuli yata guni guna nyémayikaka némafwimbu mawuli yatanguni, guni hafuka némafwimbu mawuli yanguka maki.”
28 Wungi wandéka dé déré wa, “Wu yawundu. Jémba méni wa. Méni wungi huruta méni huli mawuli hérae wungi re wungi re jémba retaméni.”
29 Jisas wungi wandéka wun du dé du takwana makambu yikafre sémbut hurukwa du renjoka mawuli yata dé Jisasré wakwexéké, “Wuna nyémayika héndé?”
30 Jisas déka hundi hasa wanjoka dé ané hundi wa, “Du nak Jerusalem yatakataka dé Jerikoré nandinjoka yambumbu yi. Yindéka di sélé héraakwa du déré yambumbu huluke di déka jondu déka atéfék nukwa wur akwi héraata di déré hambukmbu xiya. Xiyataka yindaka dé yambumbu hiyanjoka huruta dé hwa.
31 Hwandéka dé wun nukwa pris nak dé wun yambumbu yi. Ye wun duré xétaka yambuna angé sakumbu yita déré tenangéra dé yi.
32 Yindéka dé Livaina hémna du nak ye dé wun du hwandénmbu xaakwa déré xétaka dé akwi angé sakumbu ye déré tenangéra dé yi.
33 Yindéka dé Samariana du nak dé afaké téfaré yinjoka dé wun yambumbu ye dé wun du hwandénmbu xaku. Xaakwa wun duré xéta dé déka saréfa na.
34 Saréfa naata dé déka ye xiyandan wasiré wain hulingumbu akwi wel hulingumbu akwi yakwanyitaka dé gi. Gitaka dé wun duré hérae déka donkimbu takandéka dé re. Rendéka dé yambumbu yita dé yéwa hweta hwandaka ge nakré déré hura ye dé wumbu déré yikafre huru déka hati.
35 Gan hwae ganémba yita yéwa nawulak wun gena yafaka hweta dé déré wa, ‘Méni ané duka jémba mé hati. Hatita wun duka jondu nawulak héranjoka ména yéwa nawulak akwi hwemét, wuni wambula yatewuka nukwambu wuni ména yéwa hasa hwetawuni.’ Wungi wataka dé yi.
36 “Némbuli yingi méni saréké? Du hufuk di wun yambumbu yi. Héndé sélé héraakwa du xiyandan duna nyémayika dé?”
37 Wungi wandéka dé wa, “Déka saréfa naata déré yikafre hurundé du dé.” Wungi wandéka dé déré wa, “Méni sa ye wungi male huru.” Wungi dé Jisas wa.

Jisas dé Maria bér Marta wali hundi bulé

38 Nak nukwa Jisas déka du wali yambumbu ye di getéfa nakré wulayi. Wulayindaka lé takwa hési léka xi Marta lé Jisasré wa, dé yae léka gembu hénoo sandéte.
39 Waléka wulaaye rendéka lé léka bandi Maria yae lé Néma Du Jisasna man mombu reta lé déka hundi xéké.
40 Xékéléka lé Marta séfélak hénoo humbwinjoka lé némafwi jémba yata lé déka hundi xékéhambalé. Xékéhafi yaléka Maria baka reléka lé Marta Jisaska yae lé déré wa, “Néma Du, wuna bandi baka reléka wuni hafu hénoo humbwiwukaka méni saréké wana? Méni léré wamét lé yae wuni wali hénoo humbwitaani.”
41 Wungi waléka dé Néma Du léré wa, “Marta, Marta, nyéni séfélak jonduka nyéni saréké waréké.
42 Nyéni natafa male joo hurunyét, wu yikafre dé. Maria wun yikafre joo héranjoka lé mawuli ye. Mawuli yaléka joo lémbu téndét, yamba hérekikéndi.” Wungi dé Jisas Martaré wa.

11

Godré wakwexékétendakangalaka dé Jisas hundi wa
Mat 6:9-13, 7:7-11

1 Nak nukwa Jisas nak hafwambu dé God wali hundi bulé. Hundi buléséketaka rendéka dé déka du nak yae dé déré wa, “Hanja guré husandakwa du Jon dé déka duré wakwe, Godré wakwexékétendakangalaka. Diré wakwendén maki méni naniré wakwetaméni.”
2 Wungi wandéka dé déré wa, “Guni Godré wakwexékénjoka mawuli yata angi watanguni:
Nana yafa, nani ména yikafre ximbu harékénjoka nani mawuli ye.
Méni néma du reta atéfék du takwaka jémba hatiméte nani mawuli ye.
3 Atéfék nukwana satembeka hénoo hweméte nani méniré wakwexéké.
4 Du takwa naniré haraki saraki sémbut hurundaka nani diré hasa hwehafi yata wun jooka wambula sarékéhambame.
Sarékéhafi yambet méni hurumben haraki saraki sémbut yakwanyita wun jooka wambula sarékékéméni.
Méni naniré yikafre hurumét naniré hurukwexékwa joo nanika yamba yakéndé. Wungi nani méniré wakwexéké.”

5 Wungi wataka dé diré angi wa, “Wafewana guna du nak angi hurutandé? Dé nyéndék
gan déka gembu hwandéka déka nyayika nak yae angi watandé, ‘Wuna nyayika, wunika
hénoo nawulak hwetaméni.
6 Némbule wuna nyayika nak dé nak getéfaré yinjoka dé wunika yandéka wuni déka
hwetewuka hénoo nawulak yingafwe. Méni wunika hénoo nawulak hwemét, wuni
hukémbu hasa hwetawuni.’
7 Wungi wandét dé awula gekombu hwandé du watandé, ‘Némbuli wun jooka wuniré
yamba wakéméni. Gena yambu wundé téfiwu. Wuna nyangwal wuni wali xéndi di hwae.
Némbuli wuni raama ménika hénoo yamba hwekéwuni.’ Wungi watandé.
8 Guniré wuni we. Dé ‘Wuna nyayika’ naata male, dé raama hénoo déka yamba
hwekéndé. Wun du wumbu téta wambula wambula wandét, dé raama wun du mawuli
yandéka hénoo atéfék déka hwetandé.
9 “Guniré wuni we. Guni wakwexékéngut, dé gunika hwetandé. Guni hwaka hwaka
xétanguni. Guni gena yambumbu xiyaata téngut, dé gena yambu nafwitandé.
10 Atéfék wakwexékékwa du takwa hératandi. Atéfék hwakékwa du takwa xétandi. Atéfék
gena yambumbu xiyaakwa du takwaka dé gena yambu nafwitandé.
11 “Ané hundi akwi mé xéké. Guni yafa, guna nyan xéri hamwi hwengute wandét, guni
hambwe déka hwetanguni wana? Wu yingafwe. Guni déka xéri hamwi hwetanguni.
12 Guna nyan séra gék hwengute wandét guni hula déka hwetanguni wana? Wu
yingafwe. Guni séra gék male déka hwetanguni.
13 Némbuli mé saréké. Guni haraki saraki sémbut hurukwa du reta guni guna
nyangwalka yikafre jondu hwenjoka guni xékélaki. Wungi maki guna anwarmbu
rekwa yafa guniré saréké ngwanda dé déka Hamwinya hwetandé, déré wakwexékékwa
du takwaka.” Wungi dé diré wa.

Di wa, “Jisas Belsebul wali dé jémba ye”
Mat. 12:22-29; Mak 3:23-27

14 Nukwa nak Jisas dé haraki hamwinya nakré wa, dé hura téndén duré yatakataka
yindéte. Wun haraki hamwinya dé hundi buléhafindé. Jisas wungi wandéka dé wun duré
yatakataka yaange yindéka dé hundi buléhafi yandé du dé hundi bulé. Buléndéka di du
takwa wun jooka saré waréké.
15 Saré waréké ndaka di du nawulak wa, “Atéfék haraki hamwinyana néma du Belsebul
Jisasna mawulimbu téndéka dé Jisas wungi wa, di haraki hamwinya yaange yindate.”
16 Wungi wandaka nawulak di déré hurukwexénjoka di déré wa, “Méni hanja xéhafi
yamben hambuk jémba nak yamét, nani xéta xékélakitame, God déka jémba yaméte méniré
wandénka.”
17 Wungi wandaka Jisas deka mawuli xékélakita dé diré wa, “Néma getéfambu rekwa du
watémbéra hémémbu hémémbu reta wareta di jémba yamba rekéndi. Deka héfa baka héfa
xakutandé. Natafa gembu rekwa du takwa watémbéra di hafu wali wareta di akwi jémba
yamba rekéndi.
18 Wungi maki Satan déka du wali wungi watémbéra wareta, yingi maki nae di hambuk
yata jémba tétandi? Wu yingafwe. Guni wuniré wangun maki Belsebul déka haraki
hamwinya yaange yindate wandét, di atéfék jémba yamba tékéndi.
19 Wuni haraki hamwinya yaange yindate Belsebulna hambukmbu wawut, méta
hambukmbu di guna dunya nawulak wa, haraki hamwinya yaange yindate? Wungi maki
di hurungun sémbutka kot xékékwa néma du retandi.
20 Mé xéké. God wunika hambuk dé hwe, wuni haraki hamwinyaré wawut di yaange
yindate. Hwendénka guni angi xékélakitanguni. God néma du reta du takwaka jémba
hatitendéka nukwa gunika wundé yandé.
21 “Ané hundi mé xéké. Hambuk yakwa du xi warekwa jondu hura déka geka hatindét,
déka jondu atéfék jémba retandé.
22 Wun du angi dé saréké, ‘Wuna xi warekwa jondu wuniré yikafre hali hurundé, wuni
jémba rewute.’ Wungi saréké ndéka hukémbu némafwi hambuk yakwa du nak yae wun du
wali ware déré saréké ngwanda dé déka xi warekwa jondu atéfék akwi hérae déka jondu
akwi hérae dé wun jondu nak duka mune hwetandé.
23 “Wuni wali jémba yahafi yakwa du takwa di wuna mama di. Wuni du takwaré
hérawuka di wuni wali di té. Wuni wali sékéré hérahafi yakwa du di wuna du takwaré
héle nambwe yakindaka di yi.”

Haraki hamwinya yaange ye wambula yandénka dé wa
Mat. 12:43-45

24 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa, “Ané hundi mé xéké. Haraki hamwinya
nak duna mawuli yatakataka ye dé wali giyahafi yakwa hafwambu yitaka yatakata reséto
hafwaka dé hwaké. Hwakéfatika dé wa, ‘Wuni hanja rewun geré wambula yitawuni.’
25 Wungi wataka wambula yae dé xé, wun ge hafwa yaka hutaféka takandéka téndéka.
26 Xétaka ye dé haraki hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba hufukré hura ya. Hura
yandén haraki hamwinya di némafwi haraki saraki sémbut hurundaka deka sémbut dé tale
yandé haraki hamwinyana haraki sémbutré dé saréké ngwandé. Wunde haraki hamwinya
atéfék di wun duna mawuliré wulaaye té. Wun du hukémbu hérandén xak dé tale hérandén
xakré saréké ngwandé.”

God diré yikafre hurutendékaka dé Jisas wa

27 Jisas wun hundi wata téndéka di séfélak du takwa dé wali téndaka lé takwa hési deka
nyéndékmbu téta lé hambukmbu wata lé angi déré wa, “Hanja méniré hérae ménika munya
hwelé takwaré dé God yikafre huru, lé yikafre mawuli yata jémba reléte.”
28 Wungi waléka dé Jisas wa, “Wun jooka saréké hafi yata ané jooka mé saréké. Godna
hundi xékéta wandén maki hurukwa du takwaré God némafwimbu yikafre hurutandé, di
yikafre mawuli yata jémba male rendate.” Wungi dé Jisas wa.

Jisas Jona yandén maki hambuk jémba yatendékaka dé wa
Mat. 12:39-42

29 Séfélak du takwa akwi yae hérangwandéndaka dé diré angi wa, “Ané nukwambu rekwa
du takwa di haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di. Wuniré di wakwexéké, wuni
hanja xéhafi yandan hambuk jémba yawute. Wakwexéké ndaka wuni ané hanja xéhafi
yandan hambuk jémba male yatawuni. Hanja Jona dé xéhafi yandan hambuk jémba nak
dé ya. Wuni Jona yandén maki male yatawuni.
30 Hanja Ninivembu rekwa duna makambu dé Jona hanja xéhafi yandan hambuk
jémba maki dé xaku. Wungi male wuni Duna Nyan ané nukwambu rekwa du takwana
makambu hanja xéhafi yandan hambuk jémba maki xakutawuni.
31 Hanja sautna sakumbu téndé héfana néma takwa lé néma du Solomonéna xékélelaki
hundi xékénjoka lé afaké téfambu ya. Mé xéké, némbuli rekwa joo dé Solomonré
saréké ngwandé. Wungi maki hukémbu God némafwi kot xékékwa néma du retendéka
nukwa wule néma takwa raama Godna makambu téta lé guni némbuli rekwa duré haraki
hundi watalé, hurungun haraki saraki sémbutka.
32 Hanja Ninivembu rendé du takwa di Jona wandén Godna hundi xékétaka di
hurundan haraki saraki sémbut di yataka. Mé xéké. Némbuli rekwa joo dé Jonaré
saréké ngwandé. Wungi maki hukémbu God némafwi kot xékékwa néma du retendéka
nukwambu di Ninivembu rendé du di Godna makambu téta di guni némbuli rekwa du
takwaré haraki hundi watandi, hurungun haraki saraki sémbutka.”

Jémba male retendakaka dé Jisas hundi wa
Mat. 6:22-23

33 Wun hundi wataka dé diré angi wa, “Du hanyikwa ya xéréka hura yae di gena
fakundén hafwambu takahafindi. Di aki ekombu akwi takahafindi. Di jambé takumbu
di taka, wun geré wulayindé du takwa jémba xéndate.
34 Guna dama wu guna séfina hanyikwa ya maki dé. Guna dama jémba téndét, guna
séfi atéfék larékombu retandé. Guna dama haraki téndét, guna séfi atéfék halékingambu
retandé.
35 Guni guna séfimbu reta hanyikwa ya haléki maki téndémboka guni xékélaki natanguni.
36 Wungi maki wun ya guna séfimbu jémba haanye téndét, guna séfina jondu atéfék
halékingambu rehafi yata atéfék larékombu rendat, guna séfi wun larékombu jémba male
retandé, guni yikafre hanyikwa yana larékombu jémba renguka maki.”

Farisina du akwi hambuk hundi xékélakikwa du akwi di haraki saraki sémbut huru

37 Jisas wun hundi wataka téndéka dé Farisina du nak déré wa, dé yae dé wali hénoo
sandéte. Wandéka dé yae déka geré wulaaye dé wali sanjoka dé re.
38 Wun nukwa Farisina sémbut angi dé, di sanjoka di tale deka tamba yakwanyi. Jisas
hénoo sanjoka déka tamba yakwanyihafi yandéka dé Farisina du xe dé waréngéné.
39 Waréngénéndéka dé Néma Du Jisas déré wa, “Ané nukwa guni Farisi guni andéna
hafwasaku akwi hanyandéna hafwasaku akwi guni yakwanyi. Guna takésakumbu sélé
héranguka sémbut akwi haraki saraki sémbut akwi dé gunimbu sukweka té.
40 Guni wangété du guni. Guna hafwasakumbu huratakandén God dé guna takésaku
akwi dé hurataka.
41 Guni wun takésakumbu rekwa jondu jambangwe du takwaka hwetanguni. Hwengut
guna jondu atéfék Godna makambu yikafre retandi.

42 “Guni Farisina du, gunika wuni saréfa nae. Guni guna yawimbu hérangun atéfék nyaa
mune guni tamba yétina també nak Godka hwe. Guni wungi hweta guni ambére yikafre
sémbut yétékéka sarékéhambanguni. Guni du takwaré yikafre sémbut huruhafi yata guni
Godka némafwimbu mawuli yahambanguni. Guni Godka jondu hweta wumbére némafwi
yikafre sémbut akwi hurungut, wu yikafre dé.
43 “Guni Farisina du, gunika wuni saréfa nae. Guni Godna hundi buléndaka geré
wulaaye guni néma duna hafwambu renjoka guni némafwimbu mawuli ye. Guni
maketmbu yitaka yatakangut, du takwa guna ximbu harékéta gunika dinguna nandate
guni némafwimbu mawuli ye.
44 “Gunika saréfa wuni nae. Guni fakundén hwandafu maki guni. Hukémbu du takwa
wun hwandafu takumbu féta ye di andélambu rekwa haraki jooka xékélakihambandi.”
45 Jisas wun hundi wandéka dé hambuk hundika xékélakikwa du nak dé déré wa,
“Wakwekwa du, méni wungi wata naniré akwi méni haraki hundi we.”
46 Wungi wandéka dé angi wa, “Guni hambuk hundika xékélakikwa du, gunika akwi
wuni saréfa nae. Guni du takwaka némafwi xak jondu guni hwe, di wun jondu
yatandate. Hwenguka di wesékéta yatandaka guni hafu guna sék tambambu wun xak
jondu séngétakahafinguni, di wali wun jondu yatanjoka.
47 “Gunika wuni saréfa nae. Hanja guna mandéka di Godna profetré xiyandaka di hiya.
Hiyandaka guni réméndan hwandafumbu ge maki joo to.
48 Guna mandéka xiyae réméndan duna hafwambu wungi ge maki joo tongunka nani
xékélaki. Guni guna mandékanguna sémbutka xékélakita wun sémbutka guni yawundu na.
49 Wun moka dé xékélelakikwa God dé wa, ‘Wuni profetré akwi aposelré akwi watawuni,
dika yindate. Yindat nawulakré haraki huruta nawulakré xiyandat hiyatandi.
50 Wungi hurundat, wuni atéfék profetna blekéndan nyékika sarékéta némafwi kotna
néma du reta diré hasa hwetawuni. Ané héfa huratakawun nukwambu blekéndan nyéki
akwi hukémbu blekéndan nyéki akwi atéfék diré hasa hwetawuni.
51 Tale Kein déka bandi Abelré xiyandéka déka nyéki dé bleké. Xiyandéka di guna
mandéka di Sekaraiaré xiyandaka déka nyéki dé bleké. Sekaraia dé Godna gena
nyéndékmbu téndéka di déré wungi xiya. Guniré wuni we. God blekéndan nyéki atéfékéka
sarékéta guni ané nukwa rekwa du takwaré hambukmbu hasa hwetandé.
52 “Guni hambuk hundi xékélakikwa du, gunika wuni saréfa nae. Guni Godka
xékélakindaka yambuna ki guni héreki. Hérekitaka guni hafu wun yambumbu wulayiham-
banguni. Wulayihafi yata guni wun yambumbu wulayinjoka mawuli yakwa du takwaré
guni haraki huru, di wulayindamboka.” Wungi dé Jisas wa.
53-54 Wataka yindéka di xékélelakikwa du akwi Farisina du akwi di déka némafwimbu
hélék yata di hafu buléta di wa, “Wafewana dé nana hundi hasa wanjoka dé haraki saraki
hundi nawulak watandé? Wandét nani déré duna makambu takatame.” Wungi wata di
séfélak xak hundika déré wakwexéké.

12

Farisina yiska dé wa
(2-3) Mat. 10:26-27

1 Wun nukwambu séfélak séfélak du takwa yae hérangwanda téndaka dé hafwa sukweké.
Sukwekéndéka nawulak di nawulak duna manmbu xaki. Xakindaka dé Jisas déka duré
tale ané hundi wa, “Xékélaki natanguni. Farisina duna yis hurukénguni. Deka yiska wata
wuni deka yéna yandaka sémbutka wuni wa.
2 God némbuli faakwa téfindan joo atéfék wakwetandé. Atéfék nakélak wandan hundika
hukémbu séfélak du takwa xékélakitandi.
3 Wungi maki, guni gan reta hundi buléngut, hukémbu du takwa nukwana larékombu
téta wun hundi xékétandi. Guni gekombu reta hundi nakélak buléngut, hukémbu di gena
takumbu téta wun hundi hambukmbu watandi.”

Godka male roondate dé Jisas hundi wa
Mat. 10:28-31

4 “Wuna nyayikangu, guniré wuni we. Guni hiyangute guna séfiré xiyaakwa duka
rookénguni. Di guniré xiyandat guni hiyangut hukémbu di guniré haraki hurunjoka
hurufatikétandi.
5 Guni ané duka male rootanguni. Guni Godka male rootanguni. Dé guniré xiyandét,
guni hiyangut, dé guniré ya yanékwa hafwaré yakisandanjoka dé hali hurundé. Wun
jooka sarékéta guni déka rootanguni.
6 “Guni xékélaki. Du takwa yikama yéwa yéték hwetaka di yikama afwi natamba héra.
Wun afwi wun yikama joo male rendaka God di atéfékéka dé saréké.

7 Wungi maki dé gunika akwi sarékéta dé guna anéngambambu tékwa némbé atéfék
handékéna dé di atéfékéka dé xékélaki. Godna makambu di afwi yikama joo rendaka nani
du takwa néma joo nani re. Wun jooka sarékéta yamba rookénguni."

Dika "Wuna du" watendékaka dé Jisas wa
Mat. 10:32-33

8 "Guniré wuni we. Du nak dé duna makambu téta angi wandét, 'Wuni Jisasna du wuni.'
Wungi wandét, hukémbu wuni Duna Nyan Godna enselna makambu téta wuni déka angi
watawuni, 'Ané du wuna du dé.' Wungi watawuni.
9 Du nak dé duna makambu téta angi wandét, 'Wuni Jisasna du yingafwe.' Wungi
wandét wuni Godna enselna makambu téta wuni déka angi watawuni, 'Wun du wuna
du yingafwe.' Wungi watawuni déka.
10 "Du takwa di duna nyanka haraki hundi wandat, God wun haraki saraki sémbut
yakwanyitandé. Di Godna Hamwinyaka haraki hundi wandat, God wun haraki saraki
sémbut yamba yakwanyiké́ndé.
11 "Du nawulak guniré Godna hundi buléndaka gembu rekwa duré akwi, néma duré
akwi, gavmanéna duré akwi hura yindat, guni deka makambu téta, guni roohafi
yata watenguka hundika akwi deka hundi hasa watenguka hundika akwi yamba
sarékékénguni.
12 Wun nukwa male Godna Hamwinya watenguka hundi guniré wakwetandé. Wun
jooka sarékéta yamba rookénguni." Wungi dé diré wa.

Xérénjuwi mama duka dé Jisas sataku hundi wa

13 Jisas wali séfélak du takwa di té. Di wali téndé du nak dé Jisasré wa, "Wakwekwa du,
méni wuna nyamaré wamét dé ana yafana jondu mune dé wunika nawulak hwetandé.
Wungi wuni mawuli ye."
14 Wungi wandéka dé Jisas wa, "Héndé wa, wuni bénika kot xékékwa du maki rewute?"
15 Wungi wataka dé diré wa, "Guni xékélaki natanguni. Guni nak duna jondu akwi
séfélak jondu akwi héranjoka yamba sarékékénguni. Du nak dé séfélak jondu hérandét,
wun jondu déka mawuliré yikafre hurunjoka dé hurufatikétandé. Du takwa huli mawuli
hérae jémba renjoka, di jondu héranjoka yamba sarékékéndi."
16 Wungi wataka dé diré sataku hundi nak angi wa, "Xérénjuwi mama du nak déka
yawimbu dé séfélak yikafre hénoo wara dé té.
17 Téndéka dé xérénjuwi mama du déka mawulimbu dé wa, 'Wuna hénoo taka ge séfélak
yingafwe. Némbuli métaki yakéwuni?'
18 Wungi sarékéta dé wa, 'Némbuli angi hurutawuni. Wuni hénoo taka ge atéfék glarétaka
némafwi huli ge totawuni. Totaka atéfék hénoo nawulak jondu akwi wuni wumbu
takatawuni.
19 Take wuni wuna hamwinyaré watawuni: Hamwinya, méni séfélak yikafre jondu
wundé takamé, séfélak héki hwari baka renjoka. Wungi maki némbuli ambu resétota,
hénoo hulingu sata mawuli sawuli yataméni. Wungi watawuni.
20 Wun du wungi wandéka dé God déré wa, 'Méni wangété du méni. Némbuli gan hwae
hiyataméni. Hiyamét takamén jondu héndé hérate?' Wungi dé God déré wa.
21 Du takwa di ané héfambu séfélak jondu héraata Godna getéfambu yikafre jondu
takahafi ye, di wun du maki retandi."

Séfélak jonduka saré warékékwa duka dé Jisas hundi wa
Mat. 6:25-33

22 Wun hundi wataka dé Jisas déka duré wa, "Wun jooka sarékéta wuni guniré we.
Guni ané héfambu rengukaka, guna satenguka hénooka akwi guna séfimbu sandatenguka
nukwa wurka akwi yamba saréké warékékénguni.
23 Guni wungi renjoka mawuli yata guni hénooka male yamba sarékékénguni. Guni
guna séfimbu jémba renjoka mawuli yata guni nukwa wurka male yamba sarékékénguni.
24 Guni hwanyi afwika mé xé. Di hénoo sehambandi. Di hénoo hérae takahambandi. Di
hénoo takandaka ge yingafwe. Wungi huruhafi yandaka God dé dika hénoo hwe. Godna
makambu afwi di yikama joo rendaka guni némafwi joo maki guni re. Wu mwi hundi dé.
25 Mé xéké. Guna du nak héki hwari nawulak akwi renjoka saré waréké xékéta dé
wataka héki hwari nawulak akwi renjoka hambuk yatandé wana? Wu yingafwe. Dé
hafu wataka héki hwari nawulak akwi renjoka hurufatikétandé.
26 Guni wun yikama joo hurunjoka hurufatikéta métaka guni nak jooka guni saré
waréké xéké? Wungi sarékékénguni.
27 "Guni mawe waréndakangalaka mé saréké. Di jémba yahafi yata nukwa wur
hundafanéhambandi. Wungi huruhafi yata deka sandandan nukwa wur dé yikafre male

dé. Hanja rendé néma du Solomon dé némafwi hambuk héraata séfélak jondu hérandéka
dé déka yikafre nukwa wur dé mawena nukwa wur maki yingafwe. Mawena nukwa wur
dé Solomon sandandén yikafre nukwa wurré saréké ngwanda dé yikafre male dé.
28 Wunde mawe di nawulak nukwa male retaka bari hiyandaka di du takwa diré hérae
yambu tutandi. God wun bari hiyatekwa maweka wungi nukwa wur hweta dé méta
yatandé, gunika hatinjoka. Dé gunika akwi nukwa wur hweta gunika jémba hatitandé.
Wungi maki métaka guni Godka jémba saréké hafi ye?
29 Guni satenguka hénoo, satenguka hulinguka akwi hwakéhafi yata wun jooka
wambula saré warékéké nguni.
30 Atéfék héfambu rekwa du takwa di wun jondu héranjoka saréké waréké ndaka dé guna
yafa dé fatiké ngun jonduka dé xékélaki.
31 Guni wun jonduka saréké hafi yata guni God néma du reta du takwaka hatitendéka
nukwa xakundéte némafwimbu mawuli yatanguni. Wungi mawuli yangut, dé gunika wun
jondu hwetandé."

Godna getéfambu jémba retendakaka dé Jisas wa

32 "Guni, wuna du, guni yikama hém sipsip bali maki renguka guna yafa gunika yikafre
mawuli yata dé guniré waséke, guni déka hémémbu rengut dé néma du reta gunika jémba
hatinjoka. Gunika hatindékaka saréké ta guni yamba rooké nguni.
33 Guni guna jondu hweta yéwa hérae jambangwe du takwaka hwetanguni. Wungi
hweta guni haraki yahafi yakwa jondu héranjoka saréké tanguni. Wun jondu dé Godna
getéfambu reta dé haraki yamba yakéndé. Sélé héraakwa du wun jondu yamba hérakéndé.
Tétémbér wun jondu yamba sakéndé.
34 Guna mawuli guna takangun yikafre jondu rendén hafwambu male tétandé."

Néma du wambula yatendékaka haxékwa duka dé wa
Mat. 25:1-13, 24:43-44; Mak 13:33-37

35 "Mé xéké. Guni guna nukwa wur jémba sandataka guna hanyikwa ya jémba
hurutanguni, guna néma du wambula yandét, guni jémba ténjoka.
36 Guni ande du maki hurutanguni. Deka néma du dé takwa hératekwa du wali némafwi
hénoo sanjoka dé yi. Yindéka di jémba yakwa du di jémba haxéta té, deka néma du
wambula yae yambumbu xiyandét, di bari yambu nafwinjoka.
37 Deka néma du wambula yandét, déka jémba yakwa du di déka haxéta huli re, wu
wunde jémba yakwa du yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatandi. Mwi hundi wuni
guniré we. Deka néma du dika yikafre mawuli yata dé hafu jémba yakwa duna nukwa
wur sandataka dé diré watandé, di hénoo sanjoka jambémbu rendate. Wandét rendat dé
yae dika hénoo hwetandé, di jémba sandate.
38 Dé nyéndék gan néma gan wambula yae di déka jémba haxéndat xéndét, di yikafre
mawuli yatandi.
39 "Guni ané hundika mé saréké. Gena yafa sélé héraakwa du yatendéka nukwaka
xékélakita dé wun nukwa déka geka jémba hatitandé, di déka geré haféka wulayin-
damboka.
40 Guni akwi, guni jémba haxéta retanguni. Wuni Duna Nyan, wuni xékélakihafi
yatenguka nukwambu wambula yatawuni."

Yikafre jémba yakwa duka, haraki saraki jémba yakwa duka dé wa
Mat. 24:45-51

41 Jisas wungi wandéka dé Pita wa, "Néma Du, nanika male saréké ta méni wun sataku
hundi wa wana atéfék du takwaka méni wa wana?"
42 Wungi wandéka dé Néma Du angi wa, "Jémba saréké ta yikafre jémba yata geka
hatikwa du angi hurutandé. Déka néma du déré angi watandé, 'Méni wuna jémba yakwa
duka hatita satendaka nukwambu dika hénoo hwetaméni.' Wungi wataka yindét dé
wungi hurutandé.
43 Hurundét hukémbu déka néma du wambula yae xéndét, dé yikafre mawuli yata jémba
retandé.
44 Mwi hundi wuni guniré we. Déka néma du yikafre mawuli yata déré watandé, dé
déka atéfék jondu hatindéte.
45 Haraki mawuli yata haraki jémba yakwa du déka mawulimbu angi watandé, 'Wuna
néma du nak getéfaré ye séfélak nukwambu wumbu retandé. Dé bari wambula yamba
yakéndé.' Wungi wataka dé jémba yakwa du takwaré xiyae séfélak hénoo sata, wangété
yandaka hulingu sata, wangété yatandé.
46 Yata déka néma du wambula yatendékaka saréké hafi yandét wun nukwa déka néma
du wambula yatandé. Xékélakihafi yatendéka nukwa wambula yatandé. Yae hurundén

sémbutré xe déré tambémbu tambémbu xatékéndét hiyatandé. Hiyae dé Godka sarékéhafi yandé du takwana hafwambu retandé.
47 “Déka néma du mawuli yandéka jémbaka xékélakindé du, dé jémba haxéhafi yata wun jémba yahafi yandét, déka néma du wandét di déré séfélak yambu xiyatandi.
48 Déka néma du mawuli yandéka jémbaka xékélakihafi yandé du, dé haraki sémbut nawulak hurundét, déka néma du wandét, di déré yéték hufuk yambu xiyatandi. God séfélak jondu hwendén du takwaré watandé, di séfélak jondu hasa hwendate. God du takwa nawulakéka dé séfélak jondu hwe, di wun jonduka hatindate. God wunde du takwaré watandé, wun jondu nawulak akwi hasa hwendate.” Wungi dé Jisas diré wa.

Du takwa hémémbu hémémbu rendate dé Jisas ya
Mat. 10:34-36
49 Wataka dé diré wa, “Wuni ya ané héfaré yakinjoka wuni ya. Wun ya némbule hénjarandéte wuni mawuli ye.
50 Tale nak maki guré nanditawuni. Guré nanditewukaka wuna mawuli némafwimbu xak dé ye. Nanditaka wambula jémba retawuni.
51 Yingi guni saréké? Atéfék héfambu rekwa atéfék du takwa warehafi yata jémba rendate wuni ya, o yingafwe? Wu yingafwe. Du takwa watémbéréta hémémbu hémémbu rendate wuni ya.
52 Guniré wuni we. Ané nukwa akwi hukémbu akwi natamba du takwa nak gembu reta di watémbéra retandi. Hufuk angé sakumbu téndat, yéték angé sakumbu tétandi. Yéték angé sakumbu téndat, hufuk angé sakumbu tétandi.
53 Yafa déka dunya wali waretambér. Nyan déka yafa wali waretambér. Ayiwa léka takwanya wali waretambér. Nyan léka ayiwa wali waretambér. Yo léka miyanyi wali waretambér. Miyanyi léka yo wali waretambér.” Wungi dé Jisas wa.

Xakutekwa jonduka xékélakindate dé Jisas hundi wa
54 Wun hundi wataka dé dé wali téndé séfélak du takwaré wa, “Guni némafwi wali géli waréndéka xéta xékélakita guni wa, ‘Némbuli wali giyatandé.’ Wungi wanguka dé wali giya.
55 Guni gan séfélak hunkwariré xéta xékélakita guni wa, ‘Séri némafwi nukwa xétandé.’ Wungi wanguka dé némafwi nukwa xé.
56 Guni yéna yakwa du takwa guni. Guni nyirmbu xakukwa jondu héfambu xakukwa jondu xéta guni xékélaki. Wali giyatandé. Nukwa xétandé. Wungi xékélakita métaka guni ané nukwambu xakukwa jonduka xékélakihafi ye?

Guniré duna makambu takatekwa du wali hundi bulétanguni
57 “Métaka we guni hafu yikafre sémbut hurunjoka xékélakihafi ye?
58 Du nak méniré majestretna makambu takanjoka méniré hura yindét, méni dé wali yambumbu yita dé wali natafa mawuli héranjoka hurutaméni. Dé wali natafa mawuli hérahafi yamét, wafewana dé méniré kot xékékwa néma duka hura yindét, dé wandét gélindu méniré séndé gembu takatandi?
59 Takandat méni wumbu retaméni. Guniré wuni we. Méni wumbu re méni kot xékékwa néma du wandén atéfék yéwa hwengut, wun nukwa male séndé ge yatakataméni.” Wungi dé Jisas wa.

13

Hurundan haraki saraki sémbut yatakandate dé wa
1 Wun nukwa du nawulak Jisaska yae di déré wa, “Néma du Pailat wandéka déka du Galilina héfaré yae di Galilina duré nawulak xiya. Wun du Godka hamwi xiyae hweta téndaka di Pailatna du diré xiyandaka deka nyéki dé hwetendaka hamwina nyéki wali dé bleké.”
2 Wungi wandaka Jisas dé diré wa, “Galilina du wungi hiyandanka yingi guni saréké? Wunde du séfélak haraki saraki sémbut hurundaka hurundan haraki saraki sémbut nawulak du hurundan haraki saraki sémbutré dé saréké ngwandé wana?
3 Wu yingafwe. Guniré wuni we. Guni hurungun haraki saraki sémbut yatakahafi yata guni akwi hiyatanguni, di hiyandan maki.
4 Guni xékélaki. Hanja Siloamémbu téndé séménýi ge dé tamba yéti angé man yétiyéti angé man yétiyéti dumbu xakre diré xiyandéka di hiya. Némbuli yingi guni saréké? Wungi xiyandén du hurundan haraki saraki sémbut dé Jerusalemémbu rekwa nawulak du hurundan haraki saraki sémbutré dé saréké ngwandé wana?
5 Wu yingafwe. Guniré wuni we. Guni hurungun haraki saraki sémbut yatakahafi yata guni akwi hiyatanguni, di hiyandan maki.”

Sék xakéhafi yandé mika dé Jisas hundi wa

6 Wun hundi wataka dé Jisas ané sataku hundi diré wa, “Du nak dé hambingal mi se,
déka wain yawimbu. Sendéka wumbu téndéka séfélak nukwa wun du dé ya, sék nawulak
gélinjoka. Yae dé hwakéfatiké.
7 Hwakéfatika dé wain yawika hatikwa duré wa, ‘Héki hwari hufuk wuni ané mimbu
sék nawulak gélinjoka wuni ya. Yae wuni hwakéfatiké. Méni wun mi xélitaméni. Yikafre
héfambu baka yamba tékéndé.’
8 Wungi wandéka dé wa, ‘Néma du, métaka téndé, anémba héki hwari akwi. Téndét
wuni wun mi mombu héfa xae, héfa yikafre yandéte bulmakau balina di sangwe hura
yae takatawuni.
9 Takawut wafewana ané héki hwari sék xakétandé wana? Wungi xakéndét, wu yikafre
dé. Xakéhafi yandét méni xélitaméni.’ Wungi dé wa.” Wungi dé Jisas diré wa.

Baka hwa nukwa dé Jisas takwa hésiré huréhaléké

10 Baka hwa nukwa nak dé Jisas Godna hundi buléndaka gembu reta dé du takwaré
wakwe.
11 Wakwendéka lé takwa hési lé wumbu re. Haraki hamwinya dé wule takwaré
xiyandéka léka bunungul hambuk yahafi yata dé angwa ya. Yandéka lé huritékénjoka
lé hurufatiké. Séfélak (18) héki hwari lé wungi re.
12 Reléka Jisas léré xéta wandéka yaléka dé léré wa, “Takwa, némbuli wuni nyéniré bu
lukwawu, nyéni yikafre yanyéte.”
13 Wungi wata déka tambambu wule takwaré hurundéka lé bari huritéka té. Téta lé
Godna ximbu haréké.
14 Jisas baka hwa nukwa léré wungi huréhaléké ndénka dé Godna hundi buléndaka
gena néma du rékamba wata dé wumbu téndé du takwaré wa, “Nani gwongofu
nukwambu jémba yatame. Wungi maki guni wunde nukwambu yatanguni, dé guniré
huréhaléké ndéte. Guni baka hwa nukwambu wungi yakénguni.” Wungi dé wa.
15 Wun du wungi wandéka dé Jisas wa, “Guni yéna yakwa du guni. Atéfék nukwa guni
ye bulmakau bali donki tékwa geré wulaaye yoo lukwa guni diré hura gwandi, hulingu
sandate. Baka hwa nukwa akwi guni wun jémba ya.
16 Wule takwa lé Abrahamna mandéka akwi lé. Satan dé léré gindéka lé wungi haraki
re, tamba yéti angé man yétiyéti angé man yétiyéti (18) héki hwarimbu. Relénka wuni baka
hwa nukwambu léré Satanéna tambambu wungi lukwawut, wu yikafre dé.”
17 Wungi wandéka di déka mama roota di nakélak re. Rendaka wumbu téndé du takwa
yandén atéfék yikafre male jémbaka di yikafre mawuli yata mawuli sawuli ya.

Miyar sékéka akwi yiska akwi dé Jisas sataku hundi wa
Mat. 13:31-33; Mak 4:30-32

18 Du takwa wungi mawuli yandaka dé Jisas diré wa, “God néma du reta du takwaka
jémba hatitendéka, wu yingi maki dé? Méta sataku hundi guniré watawuni?
19 Dé miyarna sék maki dé. Du nak wun misék hérae déka yawimbu dé yakisanda.
Yakisandandéka wara némafwi ye dé wun yawimbu tékwa miré dé saréké ngwandé. Dé
némafwi mi téndéka di afwi yae di wun mina galimbu wur yatitaka hwa.”
20 Wun hundi wataka dé wambula wa, “God néma du reta du takwaka jémba
hatitendékaka méta sataku hundi watawuni?
21 Dé yis maki dé. Takwa hési yis hérae lé séfélak flawa wali yanjaménekéléka dé wun
flawa atéfék dé wula némafwi ya.” Wungi dé Jisas diré wa.

Yikama gena yambuka dé Jisas hundi wa

22 Wataka wun getéfa yatakataka dé Jerusalemré yinjoka dé nak getéfaré nak getéfaré
yi. Ye dé du takwaré wakwe dé wungi yi.
23 Yindéka dé du nak déré wa, “Néma Du, God nawulak du takwaré male yikafre
hurutandé wana, di jémba rendate?” Wungi wakwexékéndéka dé wumbu téndé du
takwaré dé wa,
24 “Guni wun yikama yambumbu wulayinjoka guni weséka jémba yatanguni. Séfélak du
takwa wun gena yambumbu wulayinjoka mawuli yata di hurufatikétandi.
25 Wun gena yafa raama wun gena yambu téfindét, guni yae hafwambu téta gena
yambumbu xiyaata angi watanguni, ‘Néma Du, nanika gena yambu mé nafwi.’ Wungi
wangut guniré angi watandé, ‘Guni yimbu guni ya? Wuni gunika yike wuni ye.’
26 Wungi wandét guni angi watanguni, ‘Nani méni wali hénoo hulingu sékéré nani sa.
Méni nana getéfana yambumbu téta méni naniré wakwe.’

27 Wungi wangut dé guniré angi watandé, ‘Guniré wuni we. Wuni gunika akwi yangun
getéfaka akwi yike wuni ye. Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa guni. Guni
atéfék wuniré yatakataka sa guni yi.’
28 Wungi wandét guni hafwambu téta xétanguni, Abraham, Aisak, Jekop, Godna profet
atéfék akwi Godna getéfambu rendat. Xéta guni dé hafwambu takatendékaka hambukmbu
géraata némbi titanguni.
29 Guni hafwambu téngut di séfélak du takwa nukwa xalekwa sakumbu akwi, nukwa
nandikwa sakumbu akwi, notna sakumbu akwi, sautna sakumbu akwi yae Godna
getéfaré wulaaye di dé wali hénoo sanjoka retandi.
30 Guniré wuni we. Némbuli hukétéfi yikwa du takwa nawulak di hukémbu tale yitandi.
Némbuli tale yikwa du takwa nawulak di hukémbu hukétéfi yitandi.”

Jisas Jerusalemka dé némafwimbu saréfa na
Mat. 23:37-39

31 Jisas wungi wata téndéka di Farisina du nawulak yae di Jisasré wa, “Herot méniré
xiyanjoka dé mawuli ya. Wungi maki méni ané getéfa yatakataka nak getéfaré yitaméni.”
32 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni ye wun yéna yakwa baka duré angi watanguni,
‘Mé xéké. Ané nukwa akwi, séri akwi wuni du takwaré huréhalékéta haraki hamwinyaré
watawuni, di yaange yindate. Séri hénya wuni yitewuka héfambu xakutawuni.
33 Wu yak. Wuni némbuli, séri, hénya wuni yambumbu yitawuni. Godna profet nak
Jerusalemémbu hiyahafi yata nak héfambu hiyandét, wu yamba sékérékéké ndé.’ Wungi
Herotré watanguni.”
34 Wungi wataka dé wa, “Jerusalem, Jerusalem, nyéni Godna profetré xiyaakwa getéfa
nyéni. God wandéka yindé duré nyéni motumbu xiyanguka di hiya. Séra héralén nyanka
léka yék ekombu dika jémba hatiléka maki, wuni séfélak nukwa nyéna nyangwalré yikafre
huruta dika jémba hatinjoka wuni mawuli ya. Mawuli yawuka nyéni hélék nyéni ya.
35 Mé xé, God guna ge yatakataka dé guna tambambu taka. Guniré wuni we. Guni
wuniré bari yamba xékénguni. Hukémbu guni wunika wangut, ‘Dé Néma Duna ximbu
yakwa du dé. Nani déka ximbu harékétame.’ Wungi wangut wuni yawut guni wuniré
xétanguni.” Wungi dé Jisas wa.

14

Man tamba wuléndé duré dé Jisas huréhaléké

1 Baka hwa nukwa nak dé Jisas Farisina duna néma du nakna geré wulayi, wumbu
hénoo sanjoka. Wulayindéka di déré xéséfwa di jémba xé.
2 Xéndaka man tamba wuléndé du nak dé Jisasna makambu té.
3 Di wungi Jisasré xéséfundaka dé wun duré xéta dé hambuk hundika xékélakikwa duré
akwi Farisina duré akwi dé wakwexéké, “Nana hambuk hundi yingi dé wa? Nani baka
hwa nukwambu du takwaré huréhalékémbet, wu yikafre wana haraki wana?”
4 Wungi wakwexékéndéka di hundi nawulak buléhambandi. Buléhafi yandaka dé Jisas
wun duré hura huréhalékétaka wandéka dé yi.
5 Yindéka dé diré wa, “Guna nyan guna bulmakau bali baka hwa nukwambu
hutungumbu xakre nandindét guni déré bari hura xaletanguni, o yingafwe? Xéxé, baka
hwa nukwambu wungi hurutanguni.”
6 Wungi wandéka di déka hundi hasa wanjoka di hurufatiké.

Deka ximbu harékéhafi yatendakaka dé Jisas wa

7 Jisas dé xé wun hénoo sanjoka yandé du yae néma duna hafwambu renjoka
hurundaka. Xétaka dé diré ané sataku hundi wa,
8 “Du nak takwa hérandén hénoo sangute guniré wandét, guni ye néma duna
hafwambu yamba rekénguni. Guni néma duna hafwambu rengut, wafewana guniré
saréké ngwandéndé néma du nak yandét,
9 guniré wandé du yae guniré angi watandé, ‘Guni wun yikafre hafwa ané duka
hwetanguni.’ Dé wungi wandét guni roota néma duna hafwa yatakataka yae hukétéfi
hafwambu retanguni.
10 Dé guni wun hénoo sangute guniré wandét, guni ye hukétéfi hafwambu retanguni.
Wungi rengut guniré wandé du yae guniré watandé, ‘Nyayika, guni yae néma duna
hafwambu retanguni.’ Wungi wandét guni ye néma duna hafwambu rengut wun gembu
rekwa duna makambu guni néma du retanguni.
11 Du takwa deka ximbu harékéndat, God deka xiré husandatandé. Du takwa deka xiré
husandandat, God deka ximbu harékétandé.”

Di yae di wali hénoo sandate watendakaka dé wa

12 Wun hundi wataka dé dé wali hénoo sandéte wandé duré wa, “Méni hénoo humbwe
sanjoka huruta ména nyayika, ména nyamangu bandingu, ména hém, ména getéfambu
rekwa xérénjuwi mama duré yamba wakéméni, di yandate. Méni wungi maki duré wamét,
hukémbu di humbwe méniré wandat yamét di ménika hénoo hasa hwetandi.
13 Méni wungi hurukéméni. Méni némafwi hénoo humbwe sanjoka huruta méni
jambangwe du, séfimali haraki yandé du, man haraki yandé du, dama hiyandé duré
wataméni, di yandate.
14 Wun du di ménika hénoo hasa hwenjoka dé hurufatikétandi. Wungi maki, yikafre
sémbut hura hiyandé du takwa wambula ramétendaka nukwambu God méniré hasa
hwetandé. Hasa hwendét, méni yikafre mawuli yataméni.” Wungi dé Jisas déré wa.

Némafwi hénoo satendakaka dé sataku hundi wa
Mat. 22:2-14

15 Di wali reta hénoo sandé du nak wun hundi xékétaka dé Jisasré wa, “Godna getéfambu
reta hénoo satekwa du di yikafre mawuli yatandi.”
16 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Du nak némafwi hénoo humbwinjoka dé huru. Huruta
dé séfélak duré wa, di yae wun hénoo sandate.
17 Wandéka hénoo satendaka nukwa yandéka dé déka jémba yakwa duré dé wa, dé hanja
wandén duka ye diré ané hundi wandéte, ‘Atéfék jondu huratakambeka dé re. Guni mé
ya.’
18 “Dé dika ye wandéka di atéfék yinjoka hélék yandakaka di nak maki nak maki hundi
wa. Du nak dé déré wa, ‘Wuni yéwa hwetaka héfa nak wuni héra. Hérataka némbuli wun
héfa xénjoka yitawuni. Méni yawundu namét, wuni yakéwuni. Wungi wuni mawuli ye.’
19 Wungi wandéka dé nak wa, ‘Wuni bulmakau bali tamba yéti wuni héra. Hérataka
wuni ye diré hurukwexétawuni. Di wuna jémba jémba yatandi, o yingi maki dé? Méni
yawundu namét, wuni yakéwuni. Wungi wuni mawuli ye.’
20 Wungi wandéka dé nak wa, ‘Wuni wayika male takwa hési wuni héra. Wun moka,
wuni yakéwuni.’
21 “Di wungi wandaka dé jémba yakwa du wambula yae dé déka néma duré deka
hundika wa. Wandéka dé wun gena yafa mawuli wita dé déka jémba yakwa duré wa,
‘Méni ané getéfambu hwakwa atéfék yambumbu bari hari ye méni jambangwe du, séfimali
haraki yandé du, dama hiyandé du, man haraki yandé duré hérae wuna geré hura
yataméni.’
22 Wungi wandéka dé jémba yakwa du ye wandén maki hurutaka wambula yae dé wa,
‘Néma du, wuni wamén maki bu huruwu. Huruwuka hafwa nawulak baka dé té.’
23 Wungi wandéka dé néma du déka jémba yakwa duré wa, ‘Méni némafwi yambumbu
akwi yikama yambumbu akwi sa ye méni wumbu tékwa du takwaré hérae hura yataméni.
Hura yamét wuna ge sukweké ndéte wuni mawuli ye.
24 Némbuli guniré wuni we. Hanja wawun atéfék du wuna hénoo yamba sakéndi.’ Wungi
dé néma du wa.”

Jémba saréka déka hukémbu yitendakaka dé wa

25 Séfélak du takwa di Jisas wali yambumbu yindaka dé waleka dé diré wa,
26 “Du nak wunika yae wuna hukémbu yinjoka mawuli yata dé angi hurutandé. Dé
déka yafa, ayiwa, takwa, nyangwal, nyamangu bandingu nyangenguka némafwimbu hélék
yatandé. Dé ané héfambu renjoka akwi némafwimbu hélék yatandé. Dé wungi némafwimbu
hélék yahafi yata dé wuna hukémbu yikwa du yamba rekéndé.
27 Du takwa di diré xiyae hatekatendaka mi yatahafi yata di wuna hukémbu yikwa du
takwa yamba rekéndi.
28 “Ané hundi mé xéké. Guna du nak séménýi ge nak tonjoka mawuli yata tale dé reta
jémba sarékétandé, wun ge totendéka yéwaka. Wafewana dé hura rendéka yéwaré wun ge
sékérékéké ndé wana?
29 Tale wungi jémba sarékéhafi ye dé hwaar male husandandét yéwa hényindét ge
tosékehafi yandét, atéfék du xéta wun duka bangwa wata wangitandi.
30 Wangita di watandi, ‘Wun ge tale tonjoka hurundéka yéwa hényindéka némbuli
tosékenjoka dé hurufatiké.’
31 “Ané hundi akwi mé xéké. Néma du nak dé xéké, nak néma du déka xi warekwa du
wali yandéka, di wali warenjoka. Xékéta di wali warenjoka mawuli yata tale reta dé angi
watandé, ‘Wuna xi warekwa du séfélak yingafwe. Déka xi warekwa du séfélak di. Yingi
maki nae nani diré sarékéngwandétame? Wafewana di naniré sarékéngwandétandi?’
32 Wun néma du wungi saréké ndét, wun yatekwa néma du afaké hafwambu wayika
téndét dé duré wandét di dika yae hundi bulétandi, di hundi bulésékéréka xi warehafi
yandate.

33 Wungi maki deka jondu atéfék hwehafi yandé du takwa di wuna hukémbu yikwa du
takwa yamba rekéndi.

Résék yahafi yakwa hunyika dé sataku hundi wa
Mat. 5:13; Mak 9:50

34 "Mé xéké. Hunyi yikafre joo dé. Wun hunyi résék yahafi yandét nani méta joo wun
hunyimbu takatame, dé wambula résék yandéte? Yingafwe. Résék wambula yamba
yakéndé.
35 Wun hunyi dé baka joo wundé xakundé. Dé hénooré akwi héfaré akwi yikafre yamba
hurukéndé. Du takwa wun hunyi baka yakitandi. Guna waan téndét, wu ané hundi mé
guni xéké." Wungi dé Jisas diré wa.

15

Fakundé sipsip balika dé Jisas sataku hundi wa
Mat. 18:12-14

1 Nak nukwa Romka yéwa héraakwa du akwi, nak haraki saraki sémbut hurukwa du
takwa akwi di Jisas téndénré yi, déka hundi xékénjoka.
2 Yindaka di Farisina du akwi xékélelakikwa du akwi wun jooka hélék yata di wa, "Wun
du haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wali téta dé di wali hénoo sa."
3 Wungi wandaka dé diré ané sataku hundi wa:
4 "Wafewana guna du nak angi hurutandé? Du nak dé dumi tamba yéti (100) sipsip
bali dé hura re. Hura rendéka dé nak faku. Fakundéka déka séfélak sipsip bali yikafre
hafwambu sata téndaka dé diré yatakataka ye fakundé natafa sipsip balika dé hwaké.
5 Hwaka hwaka xétaka hérae déka warafumbu yate hura mawuli sawuli ye dé yi.
6 Ye getéfambu xaakwa dé du takwaré wandéka yae hérangwandéndaka dé diré wa, 'Guni
wuni wali yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanguni, wuna sipsip bali nak fakundéka
hwaka xétaka hérawunka.' Wungi dé diré wa."
7 Wungi wataka dé Jisas wa, "Guniré wuni we. Wungi male haraki saraki sémbut
hurundé du nak déka haraki saraki sémbut yatakata Godka wambula yindét, Godna
getéfambu di mawuli sawuli yatandi. Godna getéfambu di yikafre sémbut huruta
hurundan sémbutka yatakanjoka sarékéhafi yakwa séfélak du takwaka wungi yikafre
mawuli yahambandi."

Yéwa fakundénka dé Jisas sataku hundi wa

8 "Wafewana guna takwa hési angi hurutalé? Takwa hési silva yéwa tamba yéti hura
reléka nak fakundéka lé hanyikwa ya xéréka gena hafwa yakéta lé hwaka hwaka lé wun
yéwa xé.
9 Xétaka hérae lé nyayikanguré akwi nyémayikanguré akwi waléka yae di
hérangwandéndaka lé diré wa, 'Guni wuni wali mawuli sawuli yatanguni, wuna yéwa nak
fakundéka hwaka xétaka wambula hérawunka.' Wungi lé diré wa."
10 Wungi wataka dé Jisas diré wa, "Guniré wuni we. Wungi male haraki saraki sémbut
hurundé du déka haraki saraki sémbut yatakataka Godka wambula yindét, di Godna ensel
mawuli sawuli yatandi."

Du déka yafaré yatakandénka dé sataku hundi wa

11 Wataka dé Jisas nak sataku hundi angi wa, "Du nak dé nyan yéték héra.
12 Hukémbu hérandén nyan dé déka yafaré wa, 'Yafa, méni hukémbu hiyamét di ména
jondu mune hwetandi, wuna nyamaka akwi, wunika akwi. Méni hératewuka jondu
némbuli wunika hweméte wuni mawuli ye.' Wungi wandéka dé yafa déka yéwa jondu
bérka mune hwe.
13 Hwendéka dé nawulak nukwa male yindéka dé hukémbu hérandén nyan déka jondu
atéfék nak duka hwetaka yéwa hérae hura dé afaké getéfaré yi. Ye wun getéfambu reta dé
déka yéwa hweséke, hurundén haraki saraki sémbutka.
14 Hwendéka déka yéwa atéfék hényindéka hukémbu dé wun hafwambu némafwi hénoo
ya. Yandéka déka hénoo dé hényi.
15 Hényindéka ye dé wun héfambu rendé du nakéka wa, jémba nak hwendét yanjoka.
Wandéka hwendéka ye dé déka bali téndan héfaré yi, dika hénoo hwenjoka.
16 Ye dé bali sandaka hénoo sanjoka némafwimbu mawuli yandéka dé nak du déka hénoo
hwehambandé.
17 "Wun du wungi hurutaka dé déka mawulimbu jémba saréké. Sarékéta dé wa, 'Wuna
yafaka jémba yakwa séfélak du di séfélak hénoo sandaka hénoo nawulak baka dé re.
Rendéka wuni ambu reta hénooka wuni hiyae.

18 Némbuli wuni raama wuna yafaka wambula ye déré angi watawuni: Wuni Godré
haraki saraki sémbut huruta wuni méniré akwi haraki saraki sémbut huru.
19 Huruwunka méni wunika ‘Wuna nyan dé’ namét, wu yamba sékérékékéndé. Méni
yawundu namét, wuni ména jémba yakwa du wali ména jémba yatawuni. Wungi
watawuni.’
20 Wun nyan wungi wataka déka yafaka wambula yinjoka dé yambumbu yi.

“Wun nyan ye afakémbu téndéka dé déka yafa déré xé. Xéta déka némafwimbu saréfa
naata dé fétékéra ye déka nyanré rota dé tamaru.
21 Tamarundéka dé déka nyan déré wa, ‘Yafa, Wuni Godré haraki saraki sémbut huruta
wuni méniré akwi haraki saraki sémbut huru. Huruwunka méni wunika “Wuna nyan dé”
namét, wu yamba sékérékékéndé.’
22 Wungi wandéka dé déka yafa déka jémba yakwa duré wandéka yandaka dé diré wa,
‘Guni yikafre nukwa wur bari hérae hura yae guni déré nakitakatanguni. Nakitakataka
guni wo déka tambambu sandataka su déka manmbu sandatanguni.
23 Sandataka guni mwiwuléndé bulmakau bali nyan nakré hérae hura yae déré
xiyatanguni. Xiyae nani sata mawuli sawuli yatame.
24 Owa. Hanja wuna nyan dé hiyandé du maki dé re. Némbuli dé wambula ramé. Hanja
dé faku. Némbuli wuni déré wambula xé. Wambula yandénka mawuli sawuli yatame.’
Wungi wandéka di déka mawuli sawuli yata hénoo humbwinjoka di huru.

25 “Wun duna makandu nyan yawimbu dé té. Te hukémbu wambula yae gembu
xakunjoka yata dé xéké, hangu xiyaata hétihiyandaka.
26 Xékéta dé jémba yakwa duré nak wandéka yandéka dé déré wakwexéké, ‘Di méta di
ye?’
27 Wungi wakwexékéndéka dé jémba yakwa du wa, ‘Ména bandi wambula yae dé bar
hiyahafi yata dé jémba té. Yandéndéka ména yafa déka yikafre mawuli yata wandéka di
mwiwuléndé bulmakau bali nyan nak xiyae di hénoo sata mawuli sawuli ye.’
28 Wungi wandéka dé makandu nyan mawuli wita dé wulayinjoka hélék ya. Hélék
yandéka déka yafa gwande dé déré wa, gekoré wulayindéte.
29 Wandéka dé yafaré wa, ‘Mé xéké. Séfélak héki hwari wuni baka jémba yakwa du maki
wuni ména jémba ya. Ye wuni wamén hundi atéfék wuni xéké. Yawunka méni wunika
yikafre joo nak meme bali nyan nak hwehambaméni, wuni wuna nyayikangu wali sata
mawuli sawuli yambete.
30 Yak. Ména amba nyan ye ména séfélak jondu yambumbu tékwa takwaka hweséketaka
wambula yae méni déka yikafre mawuli yata mwiwuléndé bulmakau bali nyan méni xiya,
di sata mawuli sawuli yandate.’
31 Wungi wandéka dé yafa déré wa, ‘Wuna nyan, atéfék nukwambu méni andé re, wuni
wali. Wuna atéfék jondu ména jondu male dé.
32 Hanja ména bandi dé hiyandé du maki dé re. Némbuli dé wambula xaku. Hanja
dé faku. Némbuli nani déré wambula xé. Wambula yandénka nani yikafre mawuli yata
mawuli sawuli yambet, wu yikafre dé.’ Wungi dé yafa déka makandu nyanré wa.” Wungi
dé Jisas wa.

16

Jooka hatita jémba saréléndé duka dé wa

1 Hukémbu Jisas déka duré ané sataku hundi akwi dé wa, “Du nak dé xérénjuwi mama
duna jonduka dé hati. Hatindéka di du nawulak di xérénjuwi mama duka yae di déré wa,
‘Ména jonduka hatikwa du dé yikafre jémba yahambandé. Yahafi yata dé ména jondu
baka dé hwe.’
2 Wungi wandaka dé déka jonduka hatikwa duré wandéka yandéka dé déré wa,
‘Ménika xékéwun hundi yingi maki dé? Méni wuna jondu, wuna yéwa atéfék handékéna
nyingambu hayitaka wun nyinga wunika mé hura ya. Hura yae méni wuna jémba
wambula yamba yakéméni.’
3 Wungi wandéka dé jonduka hatikwa du déka mawulimbu dé wa, ‘Wuna néma du dé
wuni déka jonduka wambula hatinjoka hélék dé ye. Wuni méta yakéwuni? Wuni baki
xanjoka wuni hambuk yingafwe. Wuni nak du wunika yéwa hwendéte wanjoka wuni
roo.
4 Némbuli wuni xékélaki. Wuna néma du déka jémba yatakataka yiwute wandét, di wuna
néma dumbu jondu hérandé du wuna nyayika reta wandat, wuni deka geré wulaaye di
wali renjoka angi hurutawuni.’

5 Wungi wataka dé déka néma dumbu yéwa hérandé duré wandéka di nak nak di ya.
Yandaka dé tale yandé duré wa, ‘Méni wuna néma duna jondu hatika hérae méni hasa
hwetaméni?’
6 Wungi wandéka dé wa, ‘Dumi tamba yéti (100) oliv wel hulingu tékwa némafwi
aki.’ Wungi wandéka dé jonduka hatikwa du déré wa, ‘Wun jondu atéfék hasa yamba
hwekéméni. Hasa hweméte hayindén nyinga andé re. Méni reta bari nak hundi wun
nyingambu mé hayi. Méni dumi natamba (50) male hayitaméni.’
7 Wungi wataka dé nak duré wa, ‘Méni wuna néma duna jondu hatika hérae hasa
hwetaméni?’ Wungi wandéka dé wa, ‘Dumi tamba yéti (100) bek wit.’ Wungi wandéka
dé wa, ‘Wun jondu atéfék hasa yamba hwekéméni. Hasa hweméte hayindén nyinga andé
re. Méni nak hundi wun nyingambu mé hayi. Méni dumi angé tamba yétiyéti angé tamba
yétiyéti (80) male hayitaméni.’
8 Hukémbu wun néma du dé déka jonduka hatikwa du yéna yata hurundénka dé hundi
xéké. Xékétaka dé wun duna ximbu haréké, dé jémba sarékéta hurundénka. Wu yak. Ané
héfana du takwa di deka du takwa wali jémba yanjoka di jémba saréké. Larékombu rekwa
du takwa di deka du takwa wali jémba yanjoka di wungi jémba sarékéhambandi.
9 “Guniré wuni we. Guni ané héfana haraki xérénjuwi hérae du takwaré yikafre
hurutanguni, di guna nyayikangu rendate. Rendat guna xérénjuwi hényindét, di guniré
yikafre hurutandi, guni wungi re wungi re gembu rengute.
10 Yikama jooka jémba hatikwa du takwa di némafwi jooka akwi jémba hatitandi.
Yikama jooka séféla hatikwa du takwa di némafwi jooka akwi séféla hatitandi.
11 Guni ané héfana haraki xérénjuwika jémba hatihafi yangut, héndé gunika mwi
xérénjuwi hwetandé, guni wun jooka hatingute? Yingafwe.
12 Guni nak duna jooka jémba hatihafi yangut, héndé gunika mwi joo hwetandé, wun
joo guna hafu joo rendéte? Yingafwe. Yamba hwekéndé.
13 Du nak néma du yétékéka jémba yanjoka dé hurufatikétandé. Wungi jémba yata dé
nak néma duka yikafre mawuli yata nakéka hélék yatandé. Wungi jémba yata dé nak
néma duna hundi xékéta nak néma duka hu hwetandé. Guni wun du maki guni. Guni
Godka akwi ané héfana xérénjuwika akwi jémba yamba yakénguni.” Wungi dé Jisas diré
wa.

Moses wandén hambuk hundika akwi Godna hémka akwi dé wa

14 Farisina du di yéwaka némafwimbu mawuli yakwa du reta di wun hundi xékéta di
Jisaska bangwa hundi wa.
15 Wandaka dé diré wa, “Guni duna makambu guni atéfék nukwambu yikafre sémbut
guni huru, di guniré xéta angi wandate, ‘Guni yikafre sémbut hurukwa du guni.’ Wungi
wandate guni wungi hurunguka dé God guna mawulika dé xékélaki. Du takwa guna
sémbutré xe guna ximbu haréké ndaka dé God guna sémbutka némafwimbu hélék ye.
16 “Hanja di Moses wandén hambuk hundi wata Godna profetna hundi akwi wandaka di
du takwa wun hundina ekombu di re. Rendaka Jon rendén nukwa yindéka némbuli wuni
du takwaré wa, God néma du reta du takwaka jémba hatitendékaka. Wawuka séfélak du
takwa déka getéfaré wulayinjoka di hambuk jémba di ye.
17 Moses wandén yikama hambuk hundi nak bari hényikéndé. Wandén hundi atéfék
wungi retandé. Hukémbu nyir héfa tale hényindét wun hundi hényitandé.

Du deka takwaré yamba yatakakéndi

18 “Du déka takwaré yatakataka hési takwa hérae dé hukémbu hérandén takwa wali
haraki saraki sémbut bér huru. Du déka takwaré yatakandét nak du wule takwa hérae
dé wule takwa wali haraki saraki sémbut bér huru.”

Xérénjuwi du bér Lasarus

19 “Ané hundi mé xéké. Hanja xérénjuwi mama du nak dé re. Atéfék nukwa dé yikafre
nukwa wur akwi waka sanda wur akwi sandandékandé. Sandata atéfék nukwa dé séfélak
yikafre hénoo sata dé yikafre mawuli yata re.
20-21 Jambangwe du nak, déka xi Lasarus, dé xérénjuwi duna gena yambumbu hwandéka
déka séfimbu séfélak wasi téndéka dé Lasarus xérénjuwi mama duna jambémbu xakrindé
mangé hénoo sanjoka dé némafwimbu mawuli ya. Mawuli yandéka séfélak nukwa di wasa
yae di déka wasimbu bwiyaké.
22 “Hukémbu wun jambangwe du Lasarus dé hiyandéka di ensel déré hura wara di
Abraham wali taka. Takandaka dé xérénjuwi mama du akwi hiyandéka di rémé.
23 Réméndaka dé ye ya yanékwa hafwambu reta dé némafwi hangéli héraata yasawara
dé xé, Abraham Lasarus wali anwar afakémbu rembéka.

24 Xéta dé wanjita wa, ‘Wuna yafa Abraham, wuni ané ya yanékwa hafwambu reta wuni némafwi hangéli hérae. Hérawukaka méni wunika saréfa naata Lasarusré wamét dé déka
sékétambambu hulingu nawulak hura yae dé wuna tékalimbu takatandé.’ Wungi dé wa.
25 “Wandéka dé Abraham wa, ‘Nyan, méni mé saréké. Hanja méni héfambu reta séfélak
yikafre jondu méni héra. Héraméka Lasarus wungi hérahambandé. Haraki saraki jondu
male dé déka ya. Némbuli dé ambu rendéka nani déka mawuliré yikafre hurumbeka méni
haraki hafwambu reta hangéli méni héra.
26 Ané jooka akwi mé saréké. Ani renakambu méni reméka nyéndékmbu God dé némafwi
baki nak taka. Takandéka ambu rekwa du méni reméka hafwaré yinjoka di hurufatiké.
Wumbu rekwa du akwi angiré yanjoka di hurufatiké.’
27 “Wun hundi xékétaka dé hanja xérénjuwi mama hura rendé du wa, ‘Wuna yafa, wuni
wun jooka sarékéta wuni méniré wakwexéké, méni Lasarusré wamét, dé wuna yafana
geré yindéte.
28 Dé ye wuna bandingu natambaré hambukmbu watandé, di akwi ané hafwaré yae
némafwi hangéli hérandamboka.’
29 Wungi wandéka dé Abraham wa, ‘Yingafwe. Moses wandén hambuk hundi, Godna
profetna hundi akwi dé Godna nyingambu re. Di wun hundi métaka xékénda.’
30 “Wun hundi wandéka dé wa, ‘Yafa Abraham, wungi yingafwe. Di deka hundi yamba
xékékéndi. Hiyandé du nak raama dika yindét, di déka hundi xékéta hurundan haraki
saraki sémbut yatakatandi.’
31 Wungi wandéka dé Abraham wa, ‘Di Mosesna hundi akwi profetna hundi akwi
xékéhafi yata di hiyae wambula raméndé duna hundi akwi yamba xékékéndi.’ Wungi dé
Abraham wa.” Wungi dé Jisas diré wa.

17

Hurundan haraki saraki sémbutka dé Jisas hundi wa

1 Jisas dé déka duré wa, “Wuni xékélaki. Du takwana mawuliré hurukwexé jondu
xakutandi, du takwa wun jondumbu xakre haraki saraki sémbut hurundate. Wun jondu
hura yatekwa duka wuni saréfa nae.
2 Wun jondu hura yatekwa duré di tale deka hwalimbu némafwi motu gitaka diré
néma xérimbu yakisandandat, di hulingu se hiyandat, wu yikama joo dé. Wunde du wun
jondu hura yandat, wuna yikama nyangwal deka hundi xéka haraki saraki sémbutmbu
xakrindat, hukémbu God wun jondu hura yatekwa duré hambukmbu hasa hwendét, wu
némafwi haraki joo dé.
3 Guni xékélaki natanguni. Guna nyama bandi nak haraki saraki sémbut hurundét, guni
déré hambuk hundimbu watanguni. Hambuk hundimbu wangut, dé hurundén haraki
saraki sémbut yatakandét, guni wun jooka wambula sarékékénguni.
4 Dé natafa nukwambu angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk yambumbu guniré haraki
saraki sémbut hura dé angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk yambumbu gunika yae
angi wandét, ‘Guniré huruwun haraki saraki sémbutka hélék ye némbuli wuni wun sémbut
yatakatawuni.’ Wungi wandét, guni angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk yambumbu
guni watanguni, ‘Yak. Hurumén haraki saraki sémbutka wambula sarékékéme.’ Wungi
watanguni.”

Godka jémba sarékétendakaka dé Jisas wa

5 Jisasna du di déré wa, “Néma Du, méni naniré yikafre hurumét nana Godka jémba
sarékémbeka mawuli némafwi yatandé.”
6 Wungi wandaka dé Néma Du Jisas dé wa, “Guni Godka jémba sarékénguka mawuli dé
miyar sék maki yalefu male rendét, guni ané miré angi wangut, “Méni ména méngi féla
méni hafuré néma xérimbu takataméni.” Wangut ané mi guna hundi xékéta wangun maki
hurutandé.

Jémba yatendakaka dé Jisas hundi wa

7 Wun hundi wataka dé Jisas diré wa, “Guni du, guna be nak déka jémba yakwa du héfa
dé wee wana dé sipsip balika dé hati wana? Dé gérambu jémba yaséketaka déka néma
duna geré yindét, wafewana déka néma du déré angi watandé? ‘Méni bari mé yae reta
sa.’
8 Wu yingafwe. Dé angi watandé, ‘Méni wuna hénoo mé humbwi. Humbwitaka méni
yikafre nukwa wur nakitaka wuna hénoo wunika hwetaméni. Hwemét, wuni tale sawut
méni hukémbu sataméni.’

9 Wun néma du wungi wandét déka jémba yakwa du wungi hurundét, wun néma du
déka jémba yakwa duka diména natandé o yingafwe? Wu yingafwe. Wun jémba yakwa
du dé néma du wandén maki male dé jémba ya.
10 Guni wun jémba yakwa du maki Godna jémba yatanguni. Godna jémba yata guni nak
nakéka angi watanguni, 'Nani baka jémba yakwa du nani re. God hwendén jémba male
nani ya.' Wungi watanguni." Wungi dé Jisas diré wa.

Jisas walisufu hurundé du tamba yétiré dé huréhaléké

11 Jisas Jerusalemré yikwa yambumbu dé yi. Samariana héfa angé sakumbu téndéka
Galilina héfa angé sakumbu dé té.
12 Jisas yambumbu ye getéfa nakmbu xakundéka di walisufu hurundé du tamba yéti
wungi di afakémbu téta déré di yambumbu xé.
13 Xéta di hambukmbu wa, "Néma du, Jisas, nanika mé saréfa naata naniré yikafre
huru."
14 Wungi wandaka dé diré xéta dé wa, "Guni sa ye guni prisré guna séfi wakwe." Wungi
wandéka di déka hundi xékéta yindaka dé deka séfi wambula yikafre ya.
15 Yandéka dé wun du nak déka séfi yikafre yandéka xéta dé wambula ya. Yae
hambukmbu wata dé Godna ximbu haréké.
16 Harékéta Jisasna man mombu xakre hwaata dé wambula wambula Jisaska diména
na. Wun du Samariana héfambu yandé du dé.
17 Yandéka Jisas dé wa, "Du tamba yéti deka séfi yikafre dé ya. Du angé tamba natamba
angé tamba yétiyéti di yimbu di té?
18 Métaka we natafa du male, nak téfambu yandé du dé hafu wambula ya, Godna ximbu
harékénjoka?"
19 Wungi wataka dé wun duré wa, "Méni wunika jémba sarékéménka méni wambula
yikafre xaku. Méni sé raama yi." Wungi dé Jisas wun duré wa.

God néma du reta du takwaka jémba hatitendékaka dé wa
(26-27) Mat. 24:37-39

20 Farisina du nawulak di Jisasré wakwexéké, "God néma du reta du takwaka jémba
hatitendéka nukwa yinga nukwa yatandé." Wakwexékéndaka dé diré wa, "God néma du
reta du takwaka jémba hatitendéka nukwa yandét guni yamba xékénguni.
21 Wun nukwaka du nawulak angi wakéndi, 'Mé xé. God ambu dé néma du re.' Wungi
wahafi yandat nawulak du angi wakéndi, 'Mé xé. God wun hafwambu néma du dé
re.' Wungi wakéndi, God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka nukwa guna
nyéndékmbu dé xaku."
22 Wun hundi wataka dé Jisas déka duré angi wa, "Hukémbu guni Duna Nyan retendéka
nukwaré xénjoka mawuli yatanguni. Mawuli yata guni wun nukwaré yamba xékénguni.
23 Wun nukwa du nawulak guniré angi watandi, 'Wun duré mé xé. Duna Nyan ambu
dé re.' Wungi wandat nawulak watandi, 'Yingafwe. Wumbu dé re.' Wungi wandat guni
deka hundi xékékénguni. Deka hukémbu yamba yikénguni.
24 Nyir tulem nandéka atéfék du takwa xéndaka maki, wuni Duna Nyan wuni wambula
yatewuka nukwambu gayawut, guni atéfék wuniré xétanguni.
25 Tale némbuli rekwa du takwa wuniré séfélak haraki sémbut huruta wunika hu
hwetandi.
26 "Hanja Noa rendén nukwambu du takwa hurundan maki, Duna Nyan wuni wambula
yatewuka nukwa du takwa wungi male hurutandi.
27 Wun nukwambu du takwa di hénoo sata, hulingu sata, takwa héraata, duré
humbwita, di wungi hurundaka dé Noa némafwi gunjambémbu wulayi. Wulayindéka
némafwi hwe gwandéléka di atéfék hulingu se di hiya.
28 Lot rendén nukwambu Sodomémbu rendé du takwa wungi male di huru. Di hénoo
sata, hulingu sata, jondu héraata, yéwa hweta, yawimbu seta, ge tota, wungi di huru.
29 Hurundaka dé Lot Sodom yatakandé nukwambu dé ya akwi yanékwa motu akwi bér
wali giyaakwa maki nyirmbu xakre bér atéfék du takwaré xiyasanda.
30 Wunde du takwa hurundan maki, wuni Duna Nyan gayawut wuniré xétendaka
nukwambu du takwa wungi male hurutandi.
31 "Wun nukwa gena hafwambu tékwa du takwa bari yaange yitandi. Deka jondu
héranjoka deka geré wambula yamba wulayikéndi. Wungi male yawimbu tékwa du takwa
akwi di deka getéfaré wambula yihafi ye di bari yaange yitandi.
32 Guni Lotna takwaka mé saréké.
33 Wungi maki hiyahafi renjoka mawuli yakwa du takwa di hiyae fakutandi. Hiyanjoka
roohafi yakwa du takwa jémba retandi, wungi re wungi re.

34 Guniré wuni we. Wambula yatewuka gan du déka takwa wali natafa jambémbu
hwambét ensel nakré héraata nakré yatakatandi.
35 Wun nukwa takwa yéték hénoo humbwita rembét, ensel hésiré héraata hésiré
yatakatandi.
36 [Wun nukwa du yéték yawimbu jémba yata témbét, ensel nakré héraata nakré
yatakatandi.]"
37 Wun hundi wandéka xékéta déka du di wa, "Néma Du, wun joo yimbu xakutandé?"
Wungi wandaka dé Jisas diré wa, "Barokwaru yae hérangwandéndaka xéta guni hiyandé
hamwi nak rendékaka guni xékélaki. Wungi maki guni xe xékélakitanguni." Wungi dé Jisas
diré wa.

18

Takwa hési kot xékékwa néma duré wakwexékélénka dé wa

1 Jisas ané sataku hundi dé déka duré wa. Di atéfék nukwambu God wali buléta déré
wakwexékénjoka wendé nandamboka dé diré angi wa.
2 "Néma getéfambu dé kot xékékwa néma du nak dé re. Wun du dé Godka roohafi yata,
dé du takwaka akwi sarékéhafindé.
3 Du hiyandé takwa hési lé wun getéfambu re. Reta lé kot xékékwa néma duka wambula
wambula yita lé angi déré wa, 'Wuna mama wuniré haraki hurunjoka dé huru. Méni
hambuk hundimbu déré watéfiméte wuni mawuli ye.'
4 Wungi waléka wun du dé wa, 'Yingafwe.' Wataka tale léré yikafre hurunjoka hélék
dé ya. Hélék yandéka lé séfélak nukwa yita déré wakwexékéléka hukémbu dé déka
mawulimbu wa, 'Wuni Godka roohafi yata, du takwaka akwi sarékéhambawuni.
5 Sarékéhafi yata wuni wule takwa wunika wambula wambula yaata wuniré wak-
wexékélét wuni wendé natawuni. Lé wungi huruta wuna mawuliré haraki hurulémboka,
wuni léka hundi xékéta léré yikafre hurutawuni.' Wungi dé kot xékékwa néma du wa."
6 Néma Du Jisas wun hundi wataka dé diré wa, "Guni wun haraki saraki sémbut huruta
kot xékékwa néma du wandén hundika mé saréké.
7 Wun du wungi hurundénka, God méta yatandé, déka wasékendén du takwa atéfék
nukwa atéfék gan dé diré yikafre hurundéte déré wakwexékéndat? Dé deka hundi bari
xékétandé o yingi maki dé?
8 Guniré wuni we. Dé diré bari yikafre huruta deka mamaré hasa hwetandé. Ané jooka
akwi mé saréké. Hukémbu wuni Duna Nyan wambula gayata Godka jémba sarékékwa du
takwaré xétawuni wana?"

Farisina du bér Romka yéwa hérandé duka dé wa

9 Jisas dé xékélaki. Du takwa nawulak deka mawulimbu di wa, "Nani Godna makambu
yikafre sémbut hurukwa du takwa nani re. Nawulak du takwa déka makambu haraki
sémbut hurukwa du takwa di re." Wungi wakwa duré dé Jisas ané sataku hundi wa:
10 "Du yéték God wali hundi bulénjoka bér tempelré wari. Wun du nak Farisina du dé.
Nak Romka yéwa hérandé du dé.
11 Farisina du wumbu téta dé hafuré dé angi wa, 'Méni God, wuni yikafre du rewukaka,
wuni ménika diména nae. Wuni nawulak du takwa maki yingafwe. Di nak duna jondu
sélé héraata di yénataka hundi wata, du nak duna takwa wali hwaata wungi huruta di
haraki saraki sémbut huru. Wuni ambu tékwa Romka yéwa héraakwa du hurundéka maki
huruhafi wuni.
12 Wuni atéfék wik wuni nukwa yéték hénoo sahafi wuni re. Reta wuni hérawuka atéfék
jondu mune tamba yétina natafa també wuni ménika hwe.'
13 Wungi wandéka dé Romka yéwa hérandé du afakémbu téta dé hurundén haraki saraki
sémbutka sarékéta dé nyirré yasawara xénjoka dé roo. Roota dé hurundén sémbutka
némafwimbu saréfa naata dé Godré angi wa, 'Méni God, wuni haraki saraki sémbut
hurukwa du wuni. Méni wunika mé saréfa naata wuniré yikafre huru.' Wungi dé wa."
14 "Guniré wuni we. Romka yéwa hérandé du wungi wandéka God hurundén haraki
saraki sémbut yakwanyindéka dé Godna makambu yikafre du reta dé jémba yi, déka geré.
Farisina du dé Godna makambu yikafre du rehambandé. Deka ximbu harékékwa du
takwa hukémbu God deka xiré husandatandé. Deka ximbu harékéhafi yakwa du takwa
hukémbu God deka ximbu harékétandé." Wungi dé Jisas diré wa.

Jisas dé yikama nyangwalré yikafre huru
Mat. 19:13-15; Mak 10:13-16

15 Du takwa di yikama nyangwalré Jisaska hura yi, dé diré séngétakandéte. Hura
yindaka di Jisasna du xéta di diré haraki hundi wa.

16 Haraki hundi wandaka dé Jisas wun nyangwalré wa, di déka yandate. Wataka dé
déka duré wa, “Yikama nyangwal wunika métaka yanda. Yandat guni diré watéfikénguni.
Godna getéfaré wulayitekwa du takwa di wunde yikama nyangwal maki di.
17 Mwi hundi wuni guniré we. God néma du reta déka du takwaka jémba hatitandé.
Yikama nyangwal maki, du takwa dé dika jémba hatitendékaka yikafre mawuli yata
di déka getéfaré wulayitandi. Yikama nyangwal mawuli yandaka maki yikafre mawuli
yahafi yakwa du takwa di déka getéfaré yamba wulayikéndi.” Wungi dé Jisas diré wa.

Xérénjuwi mama du dé Jisas wali hundi bulé
Mat. 19:16-19; Mak 10:17-30

18 Néma du nak dé Jisasré wa, “Yikafre wakwekwa du, méni mé wa. Wuni huli mawuli
hérae wungi re wungi re jémba renjoka méta joo hurutawuni?”
19 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Métaka méni wunika ‘Yikafre du’ wa? God hafu dé
yikafre du dé.
20 Méni ané hambuk hundika bu xékélakimé. ‘Méni nak duna takwa wali yamba
hwakéméni. Du takwa hiyandate diré yamba xiyakéméni. Sélé yamba hérakéméni. Nak du
hurundén jooka yénataka hundi yamba wakéméni. Méni ména yafa ayiwana hundi xékéta
béniré yikafre hurutaméni.’ Wungi méni xékélaki.”
21 Wungi wandéka dé wa, “Wuni nyan rewun nukwa wuni wun hambuk hundi wuni
xéké. Ané nukwa akwi wuni xéké.”
22 Wungi wandéka Jisas déka hundi xéka dé wa, “Méni nak joo akwi yataméni. Méni
takamén atéfék jondu nak duka hwetaka yéwa hérae méni jambangwe du takwaka
hwetaméni. Hweta méni Godna getéfambu yikafre male jondu hérataméni. Wungi hwetaka
wambula yae wuna hukémbu yitaméni.”
23 Wungi wandéka wun hundi xékéndéka déka mawuli némafwimbu xak dé ya, dé séfélak
xérénjuwi hérandénka.
24 Jisas wun duré xéta dé déka duré wa, “Xérénjuwi mama du takwa God néma du rendéka
getéfaré wulayinjoka mawuli yata, wu weséka jémba yatandi.
25 Némafwi kamel bali nak nukwa wur hundafanéndaka ramina yambumbu wulay-
injoka mawuli ye, wu yalefu jémba yatandé. Xérénjuwi mama du takwa God néma du
rendéka getéfaré wulayinjoka mawuli ye, wu némafwi jémba yatandi.”
26 Wungi wandéka di wun hundi xékéndé du di wa, “Xérénjuwi mama du takwa wungi
hurundat, héndé huli mawuli hérae wungi re wungi re retandi?”
27 Wungi wandaka dé wa, “Du takwa hurufatikéndaka joo God dé hali hurundé.”
28 Wun hundi wandéka dé Pita wa, “Mé xéké. Nani nana ge nana jondu akwi yatakataka
nani ména hukémbu nani yi.”
29 Wungi wandéka dé diré wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Du takwa di God néma du
reta du takwaka hatitendékaka sarékéta Godna jémba yanjoka di deka ge, deka du, deka
takwa, nyamangu, bandingu, yafa, ayiwa, nyangwalré yatakandat,
30 God némbuli dika séfélak yikafre jondu hasa hwetandé. Hukémbu dé diré yikafre
hurutandé di jémba rendate, wungi re wungi re.” Wungi dé diré wa.

Jisas hiyae wambula ramétendékaka dé wambula wa
Mat. 20:17; Mak 10:32-34

31 Jisas déka du tamba yéti manmbu yéték di wali male hundi buléta dé diré wa, “Mé
xéké. Némbuli Jerusalemré nani wari. Warimbet di Godna profet hanja Duna Nyanka
hayindan maki atéfék hurusékétandi.
32 Jerusalemémbu di wuniré nak téfana duka hweta wunika bangwa hundi wata wuniré
haraki huruta di wuniré simbar séxatandi.
33 Di wuniré rami yoombu xiyataka wuniré xiyatandi. Xiyandat hiyae nukwa hufuk
wungi hwataka wuni wambula ramétawuni.”
34 Wungi wandéka déka du wun hundi atéfékéka yike di ya. God wun joo fakundéka di
Jisas wandén hundika yike di ya.

Jisas dama hiyandé duré dé huréhaléké
Mat. 20:29-34; Mak 10:46-52

35 Hukémbu Jisas déka du wali di Jerikombu xakunjoka yandaka dé dama hiyandé du
nak dé yambumbu reta dé du takwaré wa, yéwa héranjoka.
36 Héranjoka wata dé xéké, séfélak du takwa yindaka. Xékéta dé du nawulakré
wakwexéké, “Wu méta di ye?”
37 Wungi wakwexékéndéka di déré wa, “Nasaretna du Jisas andé yae.”
38 Wungi wandaka dé wa, “Devitna mandéka Jisas, wunika mé saréfa naata wuniré
yikafre huru.”

39 Wungi wandéka di tale yindé du déré hambukmbu wata di wa, “Nakélak sé naande
re.” Wungi wandaka dé deka hundi xékéhafi yata dé wambula wambula wanjita dé wa,
“Devitna mandéka Jisas, wunika mé saréfa naata wuniré yikafre huru.”
40 Wungi wandéka dé Jisas téta dé diré wa, di wun duré hura yandate. Wungi wandéka
dé wun du yae Jisas téndénmbu xakundéka dé déré wakwexéké,
41 “Wuni méniré méta yawute méni mawuli ye?” Wungi wandéka dé wa, “Néma Du, wuni
wambula xénjoka wuni mawuli ye.”
42 Wungi wandéka dé déré wa, “Ména damambu wambula mé xé. Méni wunika jémba
sarékéménka méni wambula yikafre ya.”
43 Wungi wandéka dé déka dama bari hari wambula yikafre yandéka dé xé. Xéta dé
Jisasna hukémbu yita dé Godna ximbu haréké. Haréké ndéka di wun joo xéndé du takwa
akwi di Godna ximbu haréké.

19

Sakius dé Jisaska jémba saréké

1 Jisas dé Jerikoré wulaaye dé nak getéfaré yinjoka dé yambumbu yi.
2 Wun getéfambu dé Romka yéwa hérandé du nak déka xi Sakius dé re. Dé Romka yéwa
hérandé duna néma du dé. Dé xérénjuwi mama du dé.
3 Dé Jisasré xénjoka dé mawuli ya. Mawuli yandéka séfélak du takwa téndaka dé Jisasré
xénjoka dé hurufatika, dé fosék du dé.
4 Hurufatika dé Jisas yitendéka yambumbu tale fétékéré ye dé mimbu nak waré, Jisasré
xénjoka.
5 Wara rendéka Jisas yae wun hafwambu xaakwa déré yasawara xéta dé déré wa,
“Sakius, méni bari mé gaya. Ané nukwa wuni méni wali ména gembu retawuni.”
6 Wungi wandéka dé bari gayata dé mawuli sawuli yata dé Jisasré déka geré hura yi.
7 Yindéka di atéfék du takwa xéta di wa, “Jisas dé haraki saraki sémbut hurukwa du wali
renjoka dé déka geré yi. Wungi haraki dé.”
8 Di wungi wandaka Sakius dé wumbu téta dé Néma Duré angi wa, “Néma Du, mé xéké.
Némbuli wuni wuna jondu nyéndékmbu munitawuni. Mune nak també jambangwe du
takwaka hwetawuni. Hweta angi akwi hurutawuni. Wuni hanja duré nawulak yéna ye
deka jondu hérataka némbuli wuni dika wambula hweta també hufuk akwi hwetawuni.”
9 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Ané du akwi dé Abrahamna mandéka dé re. Rendékaka
némbuli God déré déka gembu rekwa du takwaré akwi Satanéna tambambu démbu héra.
10 Wuni Duna Nyan fakundé du takwaka hwaka xéta diré Satanéna tambambu hérae
diré yikafre hurunjoka wuni ané héfaré gaya.” Wungi dé diré wa.

Jémba yandé du yéwa hérandanka dé sataku hundi wa
Mat. 25:14-30

11 Di déka hundi xékéta rendaka dé Jisas diré sataku hundi nak akwi wa. Wumbu rendé
du di angi saréké, “God néma du reta nanika jémba hatitendéka nukwa bari xakutandé.”
Jisas deka mawulika sarékéta, Jerusalem walémbambu téndénka akwi sarékéta dé diré ané
sataku hundi wa.
12-13 “Néma du nak dé afaké téfaré yinjoka dé tale déka jémba yakwa du tamba yétiré
wandéka yandaka dé di nak nakéka dé bangi nak yéwa hwe (20 kina maki). Hweta dé
diré wa, ‘Ané yéwa hura jémba yangut, wuni wambula yae hératawuni.’ Wungi wataka dé
afaké téfaré yi, wumbu rekwa néma du déré wandét, dé déka hafu getéfambu rekwa du
takwaka néma du renjoka. Ye wun hundi xékétaka bari wambula yanjoka dé saréké.
14 Dé yindéka di déka getéfambu rendé du takwa nawulak déka hélék yata, di duré
nawulak wandaka di déka hukémbu yi. Ye di afaké téfambu rendé néma duré wa, ‘Wun
du nanika néma du rendémboka hélék nani ye.’
15 “Hukémbu wun afaké téfambu rendé néma du dé wun duré wa, dé déka getéfambu
rekwa du takwaka néma du rendéte. Wandéka xékétaka re dé wambula ya. Yae dé wa,
‘Hanja yéwa hwewun duré mé wa, di yandate. Hwewun yéwa hura jémba ye yéwa hatika
di héra?’
16 Wungi wandéka du nak tale yae dé déré wa, ‘Néma du, wuni ména yéwa hura jémba
ye wuni bangi tamba yéti yéwa akwi wuni héra.’
17 Wungi wandéka dé néma du déré wa, ‘Wu jémba méni huru. Méni yikafre jémba
yakwa du méni. Méni yikama jooka jémba hatiménka wuni wawut méni getéfa tamba
yétika néma du retaméni.’
18 Wungi wandéka dé nak du akwi yae dé wa, ‘Néma du, wuni ména yéwa hura jémba
ye wuni bangi natamba yéwa akwi héra.’

19 Wungi wandéka dé néma du wa, ‘Wu yikafre dé. Némbuli wuni wawut méni getéfa
natambaka néma du retaméni.’
20-21 Wungi wandéka nak du yae dé wa, ‘Néma du, wuni ménika wuni xékélaki. Méni
du takwaka saréfa nahafiméni. Méni takahafi yamén joo méni hura yi. Méni sehafi yamén
héfambu méni hénoo héra. Wungi xékélakita wuni ménika roota wuni hwemén yéwa nukwa
wurmbu giya wuni taka. Mé xé. Ména yéwa ambu.’
22 Wungi wandéka dé néma du wa, ‘Méni haraki jémba yakwa du méni. Wamén
hundimbu wuni yamén haraki saraki sémbut méniré hasa hwetawuni. Méni angi méni
wa. ‘Wuni du takwaka saréfa nahafiwuni. Wuni takahafi yawun joo wuni hura yi. Wuni
sehafi yawun héfambu wuni hénoo héra.’ Méni wungi xékélakita
23 métaka wuna yéwa méni yéwa takandaka gembu takahafi ye? Méni wumbu takamét,
wuni wambula yae wun yéwa hérae nawulak yéwa akwi hératawuni.’
24 Wungi wataka dé wumbu téndé duré wa, ‘Guni déka hwewun yéwa démbu hérae guni
bangi tamba yéti yéwa hérandé duka hwetanguni.’
25 Wungi wandéka di déré wa, ‘Néma du, dé yéwa tamba yéti wundé hérandé.’
26 Wungi wandaka dé diré wa, ‘Yikafre jémba ye séfélak jondu hérandé du takwa
hukémbu jondu nawulak akwi hératandi. Yikafre jémba yahafi yata joo hérahafi yandé
du takwa hukémbu baka retandi.
27 Yak, wuna mama di wuni deka néma du rewumboka hélék di ya. Hélék yandanka
guni diré mé hura yae wuna makambu xiyangut hiyanda.’ Wungi dé néma du wa.”

Jisas néma du reta dé Jerusalemré wulayi
Mat. 21:1-9; Mak 11:1-10; Jon 12:12-15

28 Jisas wun hundi wataka dé tale ye dé déka du wali Jerusalemré warinjoka dé yi.
29 Ware dé Betfage bér Betanimbu xakunjoka dé ya. Wumbére getéfa yéték Oliv
némbumbu bér té. Xakunjoka yaata dé déka du yétékré wa, bér tale yimbéte.
30 Dé bérré angi wa, “Béni wun angé sakumbu tékwa getéfaré wulaaye xétambéni,
wayikana donki nak mimbu lékindaka téndéka. Hanja du déka bunungulmbu reham-
bandé. Béni déré mé lukwa béni hura ya.
31 Lukwambét du nak béniré angi wakwexékéndéte, ‘Méta yanjoka béni wun wayikana
donki luku?’ Wungi wandét béni angi watambéni, ‘Néma Du dé wun donkika mawuli ye.’
Wungi watambéni déré.”
32 Wun hundi xékétaka bér ye bér xé, Jisas wandén maki wun donki wumbu téndéka.
33 Xétaka wun wayikana donkina yoo lukumbéka di wun donkina yafa yae di bérré wa,
“Méta yanjoka béni wun wayikana donki luku?”
34 Wungi wandaka bér wa, “Néma Du dé wun donkika mawuli ye.”
35 Wungi wambéka yawundu nandaka bér wayikana donki hura yi Jisaska. Ye bér bérka
sanda wur donkina bunungulmbu xakétaka, Jisas wumbu rendéte.
36 Wun donkimbu reta yindéka di du takwa deka nukwa wurré yambu xéletaka.
37 Xéletakandaka dé Oliv némbu yatakataka naande ye Jerusalemémbu xakunjoka
yandéka déka jémba sarékékwa séfélak du takwa di déka yikafre mawuli yata mawuli
sawuli ya. Yata hanja xéhafi yandan hambuk jémba xéndanka sarékéta di hambukmbu
wata di Godna ximbu haréké. Harékéta di wa:
38 Néma Du God déka ximbu xaakwa néma duré yikafre hurutandé.
Godna getéfambu rekwa du nakélak huru mawuli héraata jémba retandi.
Nani anwarmbu rekwa Godna ximbu harékétame.
39 Farisina du nawulak wun du takwa wali téta xékéta di Jisasré wa, “Wakwekwa du,
ména du takwaré mé watéfi.”
40 Wungi wandaka dé diré wa, “Guniré wuni we. Di hundi buléhafi yandat, ande motu
hambukmbu wata wuna ximbu harékétandi.” Wungi dé diré wa.

Jisas Jerusalemka dé géra

41 Jisas ye Jerusalemémbu xakunjoka yata getéfaré xéta saréfa naata dé géra.
42 Géraata dé wa, “Nyéni, nyéni akwi ané nukwa God wali nakélak huru mawuli
hératenyéka yambuka xékélakinyét, wu yikafre dé. Wu yak, némbuli wun yambu nyénika
faakwa rendéka nyéni wun yamburé yamba xékénguni.
43-44 Guni God guniré yikafre hurutendéka nukwa yandékaka xékélakihambanyéni.
Xékélakihafi yanyékaka hukémbu guna mama yae guna getéfa hérangwanda nyéna atéfék
sakumbu tétandi. Téta di héfa xae yitenguka atéfék yambu takatéfitandi. Takatéfita di
getéfaré wulaaye guniré, guna nyangwalré akwi xiyasandatandi. Xiyasandata atéfék geré
glarétandi. Glaréndat ge tondan atéfék motu héfambu xakre hafu hafu retandi.” Wungi dé
wa.

Tempelmbu dé duré héreki
Mat. 21:12-16; Mak 11:15-18; Jon 2:13-16

45 Jisas ye tempelré wulaaye dé xé du nawulak jondu hweta yéwa hérandaka. Xéta dé
diré hérekinjoka huruta
46 dé diré angi wa, “Ané hundi Godna nyingambu dé re: God dé wa, ‘Wun gembu du
takwa wuni wali hundi bulétandi.’ Wungi dé God wa. Guni wungi huruhambanguni.
Guni jondu hweta yéwa héranguka ané ge dé sélé héraakwa duna ge maki dé xaku.” Wungi
dé diré wa.

Tempelmbu dé hundi wa

47 Atéfék nukwambu dé tempelmbu du takwaré wakwendéka di prisna néma du,
xékélelakikwa du, néma du nawulak akwi di déré xiyanjoka huru.
48 Hurundaka atéfék du takwa déka yikafre mawuli yata déka hundi xékénjoka mawuli
yandaka di wunde néma du déré xiyanjoka di hurufatiké.

20

Jisasré di wakwexéké, “Héndé wa méni wun jémba yaméte?”
Mat. 21:23-27; Mak 11:27-33

1 Nukwa nak dé Jisas tempelmbu téta du takwaré wakweta Godna yikafre hundi wata
téndéka di prisna néma du, xékélelakikwa du, Israelna néma du, wungi di déka ya.
2 Yae di déré wa, “Méta hambuk hérae méni wun jémba ye? Héndé wa méni wun jémba
yaméte?”
3 Wungi wandaka dé diré wa, “Wuni akwi guniré nak hundi wakwexékétawuni. Guni
wuniré mé wa.
4 Héndé Jonré wa dé du takwaré guré husandandéte? God dé wungi wa, o du male dé
wungi wa?”
5 Wungi wakwexékéndéka di di hafu buléta di wa, “Nani angi wambet, ‘God dé wungi
wa.’ Wungi wambet dé naniré angi watandé, ‘Métaka guni déka hundi xékéhafi ye?’
6 Nani angi wambet, ‘Du male dé wa.’ Wungi wambet, atéfék du xékéta naniré motumbu
naake xiyatandi, di Jonka ‘Godna profet dé’ nandanka.”
7 Wungi bulétaka di Jisasré wa, “Nani yike nani ye. Wun jooka yamba wakéme.”
8 Wungi wandaka dé diré wa, “Wuni akwi yamba wakéwuni, wuniré wandéka yae ané
jémba yawun duka.”

Jisas sataku hundi dé wa wain yawika hatindé duka
Mat. 21:33-46; Mak 12:1-11

9 Wun hundi wataka dé du takwaré ané sataku hundi wa, “Du nak dé wain yawi nak
huru. Hukémbu dé yawika hatikwa du nawulakéka wun yawi hwe, di wun yawimbu
jémba yata sék gélitendaka nukwambu nawulak sék déka hwendate. Hwetaka dé nak
hafwaré ye dé séfélak bafu wumbu re.
10 Rendéka wain sék gélitendaka nukwa yandéka dé wali reta déka jémba yakwa duré
nak dé wa, dé yawika hatikwa duka yindéte. Di wain sék nawulak hwendat hura yandéte
dé mawuli ya. Mawuli yata wandéka déka jémba yakwa du yindéka di yawika hatikwa
du déka hundi xékéhambandi. Xékéhafi yata di wun duré xiyaata wandaka dé wain sék
nawulak hérahafi yata dé baka wambula ya.
11 Yandéka déka jémba yakwa nak duré wandéka, yindéka, déré akwi xiyaata haraki
saraki sémbut huruta wandaka dé wain sék nawulak hérahafi yata dé baka wambula ya.
12 Yandéka déka jémba yakwa nak duré akwi wandéka, yindéka, déré hambukmbu
xiyaata di déré hafwaré yakisangwandé.
13 Yakisandandaka wambula yandéka yawina yafa dé wa, ‘Wuni méta yatawuni?
Wuni wuna némafwimbu mawuli yawuka nyanré watawuni, dé yindéte. Dé ye wandét,
wafewana, di déka hundi xékétandi wana?’
14 Wungi wataka dé déka dunyaré wandéka, yindéka, di yawika hatikwa du déré xéta
di hafu buléta angi di wa, ‘Yawina yafa hiyandét, wun nyan déka yafana jondu atéfék
hératandé. Nani déré xiyataka ané yawi hératame.’
15 Wungi wataka di déré hura yawi yatakataka hafwaré hura gwandi di déré xiyandaka
dé hiya.” Wungi wataka dé Jisas diré wa, “Guni yingi guni saréké? Di wungi hurundanka
wun yawina yafa diré méta yatandé?
16 Dé yae wun wain yawika hatikwa duré xiyasandatandé. Xiyae nawulak duka wun
yawi hwetandé, di yawika hatindate.”
Wumbu téndé du wun hundi xékétaka di wa, “Yingafwe. Dé wungi yamba hurukéndé.”

17 Wungi wandaka dé diré xéta dé wa, “Guni Godna nyingambu rekwa hundika nak
guni yike ye wana. Wun hundi angi dé:
Ge tokwa du di motu nakéka hélék yata di wun motu yaki.
Yakindaka nak dé wun motu hérae takandéka dé ge jémba té.
18 Du nak wun motu takumbu xakre dé aki maki també també fikatandé. Wun motu
duna séfimbu xakre dé wun duré fikaséketandé.” Wungi dé Jisas wa.

Yéwa hwendakakwa dé Jisas hundi wa
Mat. 22:15-22; Mak 12:12-17

19 Wun hundi wandéka di xékélelakikwa du prisna néma du akwi di xékélaki, Jisas dika
dé wun sataku hundi wa. Xékélakita déré bari hulukinjoka mawuli yata di du takwaka
roota di déré hulukihambandi.
20 Hulukihafi yata di déré hulukitendaka yambuka hwakéta di yéna yakwa du nawu-
lakré wa, di nakélak ye Jisasré nak maki nak maki jooka wakwexéké ndate, du nak Jisasré
Godna yikafre sémbutka wakwexéké ndéka maki. Wungi wata di deka mawulimbu angi
wa, “Di wungi déré wakwexéké ndat, wafewana dé hasa wata haraki hundi nawulak
watandé? Wandét nani déré duna makambu takatame. Duna makambu takataka nani
déré ané hafwambu rekwa Romna duka hwetame.” Wungi wandaka
21 wun yéna yakwa du Jisasré ye di wa, “Wakwekwa du, nani xékélaki, méni yikafre
hundi wata diré Godna hundika jémba méni wakwe. Méni natafa hundi male méni wa
néma du takwa, baka du takwaré akwi. Méni mwi hundi wata Godna yambuka méni
wakwe. Wungi xékélakita némbuli nani méniré angi wakwe,
22 nana hambuk hundi yingi dé wa? Nani Romna néma duka yéwa hwetame, o
yingafwe?”
23 Wungi wandaka dé Jisas deka yéna yakwa mawulika xékélakita dé diré wa,
24 “Guni guna yéwa nak wuniré mé wakwe. Ané yéwambu rekwa waka héna saawi dé?
Héna xi di ané yéwambu hayi?” Wungi wakwexéké ndéka di wa, “Wu Romna néma duna
xi, Sisar dé.”
25 Wungi wandaka dé diré wa, “Wu mwi hundi dé. Romna néma duna jondu guni déka
hwetanguni. Godna jondu guni Godka hwetanguni.”
26 Jisas wungi wandéka di yéna yakwa du di Jisas du takwana makambu wandén
hundika haraki hundi wanjoka di hurufatiké. Di wandén hundika déré Romna néma
duna makambu takanjoka di hurufatiké. Hurufatikéta di déka hundika saréké warékéta
di hundi buléhafi té.

Du hiyae ramétendakaka di Jisasré wakwexéké
Mat. 22:23-33; Mak 12:18-27

27 Nak nukwa Sadyusina du nawulak di Jisaska ya. Sadyusina du di angi saréké,
“Hiyandé du takwa wambula yamba ramékéndi.” Wungi di wa.
28 Di nawulak Jisaska yae di déré angi wa, “Wakwekwa du, hanja Moses nanika dé angi
hayi, ‘Du nak takwa hérae nyan hérahafi ye hiyandét, déka bandi wule takwaré hératandé.
Hérandét nyan héralét wun nyanka watandé, ‘Wuna nyamana nyan dé.’ Wungi watandé.’
Wungi dé Moses hayi.
29 Némbuli mé xéké. Hanja nyamangu bandingu angé tamba yétiyéti angé tambambu
hufuk di re. Nyama takwaré hérae nyan hérahafi ye dé hiya.
30 Hiyandéka déka bandi wule takwaré hérae nyan hérahafi ye dé hiya.
31 Hiyandéka nak bandi wule takwaré hérae nyan hérahafi ye dé hiya. Hiyandéka atéfék
bandingu wungi male léré hérae di atéfék nyan hérahafi ye di hiya.
32 Hiyandaka hukémbu lé wule takwa akwi hiya.
33 Némbuli naniré mé wa. Hiyandé du takwa wambula ramétendaka nukwambu wule
takwa héndéna takwa retalé? Hanja wunde nyamangu bandingu atéfék di léré héra.”
Wungi di Sadyusina du Jisasré wakwexéké.
34 Jisas deka hundi xékéta dé diré wa, “Némbuli rekwa du di takwa hérandaka takwa di
du humbwi.
35-36 Hukémbu God nawulak du takwana sémbutka saréketa dé diré waséketandé, di
hukémbu xakutekwa nukwambu rendate. Wunde hiyandé du takwa di wambula raama
di ensel maki reta di wambula yamba hiyakéndi. Wungi maki wunde du di takwaré
yamba hérakéndi. Wunde takwa di du yamba humbwikéndi. Di Godna nyangwal retandi.
Di hiyandé du takwa wambula ramétendaka nukwana nyangwal retandi.
37 Wu yak, hiyandé du takwa wambula ramétandi. Ramétendakaka hanja Moses dé
wakwe. Dé yikama mi ya yanéndén hundimbu Néma Du Godka angi wa: Dé Abrahamna
God dé. Dé Aisakna God dé. Dé Jekopna God dé.

38 Moses wun hundi hayindéka nani xékélaki. Dé hiyandé duna God yingafwe. Dé huli
rekwa duna God dé. Godna makambu atéfék du di huli du di re. Wungi nani xékélaki."
39 Wungi wandéka di xékélelakikwa du nawulak di déré wa, "Wakwekwa du, méni yikafre
hundi méni wa."
40 Wungi wandaka di déré nak jooka wambula wakwexékénjoka di roo.

Jisas dé diré wakwexéké God wasékendén duka
Mat. 22:41; Mak 12:35-37

41 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, "Yingi maki nae God wasékendén du Krais dé
Devitna mandéka retandé?
42 Hanja Devit hafu dé Godna nyingambu rekwa gwar dé Kraiska angi hayi:
"Néma Du God wuna Néma Duré dé wa,
'Méni néma du reta wuna yika tambambu retaméni.
43 Remét wuni ména mamaré ména man mombu takatawuni.' "
44 Devit wun hundi hayita dé Kraiska, 'Wuna Néma Du,' nandéka yingi maki dé Krais
Devitna mandéka re? Krais Devitna mandéka reta, Devitna néma du akwi dé re, o yingi
maki dé?" Wungi dé diré wakwexéké.

Hambuk hundi xékélakikwa duka dé Jisas hundi wa
Mat. 23:1-7; Mak 12:38-40

45 Atéfék du takwa Jisasna hundi xékéta téndaka dé Jisas déka duré dé angi wa,
46 "Guni xékélelakikwa duka xékélaki natanguni. Di séményi nukwa wur nakitaka
du takwa hérangwandéndaka hafwambu yitaka yatakanjoka di mawuli ye. Yitaka
yatakandat, nak du takwa diré xéta deka ximbu harékéta dika dinguna nandate di mawuli
ye. Di Godna hundi buléndaka geré wulaaye di néma duna hafwambu renjoka di mawuli
ye. Du nak dé némafwi hénoo hurundét, di dé wali sata di atéfék du takwana makambu
yikafre hafwambu renjoka di mawuli ye.
47 Di du hiyandé takwana jondu atéfék di héra. Di yéna yata némafwi hundi Godré wa,
du takwa diré xéta deka ximbu haréké ndate. Hurundanka God diré hambukmbu male
hasa hwetandé." Wungi dé Jisas wa.

21

Jambangwe du hiyandé takwa lé Godka yéwa hwe
Mak 12:41-44

1 Jisas tempelmbu téta dé xé xérénjuwi mama du takwa Godka yéwa hwendaka.
2 Xéndéka jambangwe du hiyandé takwa hési yae yikama yéwa yéték Godka hweléka dé
xé.
3 Xéta dé wa, "Mwi hundi wuni guniré we. Wule jambangwe du hiyandé takwa hwelén
yéwa dé atéfék xérénjuwi mama du takwa hwendan yéwaré dé saréké ngwandé.
4 Wunde xérénjuwi du takwa di séfélak jondu hura di Godka yéwa nawulak male di hwe.
Wule takwa lé séfélak yéwa huruhafi yata lé hura relén yéwa atéfék Godka hwe. Hwetaka
lé hénoo hérateléka yéwa yingafwe."

Tempel haraki hurutendakaka dé wa
Mat. 24:2; Mak 13:2

5 Jisasna du nawulak di tempelka buléta di wa, "Ané yikafre ge dé. Yikafre motumbu
di to. Du takwa Godka hwendan yikafre jondumbu jémba di yasu." Wungi wandaka dé
Jisas diré wa,
6 "Némbuli xénguka jondu, yak, hukémbu nak nukwa yandét, nawulak du yae ané geré
haraki hurutandi. Haraki huruta atéfék motu hérae yakisandandat motu nak nak motu
takumbu yamba hwakéndé."

Séfélak xakéngali yatendakaka dé Jisas wa
Mat. 24:3-14; Mak 13:3-13

7 Wun hundi wandéka di déré wakwexéké, "Wakwekwa du, yimba nukwa wun ge
haraki hurutandi? Méta joo tale yandét nani xéta wun joo yatendékaka xékélakitame?"
8 Wungi wandaka dé Jisas wa, "Guni xékélaki natanguni. Naata yéna yakwa duna hundi
xékékénguni. Séfélak du yae di guniré yéna yanjoka wuna ximbu wata di nak nak angi
watandi, 'Krais wambula yatendéka nukwa andé yae. Wuni Krais wuni.' Wungi wandat
guni deka hundi xékékénguni.
9 Wun nukwa xékétanguni, séfélak du takwa deka héfambu rekwa du takwa wali, nak
téfambu rekwa du takwa wali warendat. Xékéta guni rookénguni. Tale wun joo xakutandé.
Xakundét, hukétéfi nukwa hukémbu yatandé. Bari yamba yakéndé." Wungi dé wa.

10 Wataka dé diré wa, “Natafa héfambu rekwa du takwa di nak héfambu rekwa du takwa
wali waretandi. Nak néma duna hém nak néma duna hém wali waretandi.
11 Séfélak nukwa némafwi nono hurutandé. Séfélak héfambu némafwi hénoo yandét
némafwi bar akwi hiyatandi. Nyirmbu roonguka jondu akwi hanja xéhafi yangun jondu
xakundat guni xétanguni.
12 “Wun jondu wayika xakuhafi yandat, tale du nawulak di guni wuna du rengukaka
akwi wuna jémbaka akwi hélék yata, di guniré huluke guniré haraki hurutandi. Huruta di
Godna hundi buléndaka gembu guniré duna makambu takatandi. Di guniré séndé gembu
takatandi. Guniré hura yindat guni némafwi héfana néma du akwi, yikama héfana néma
du akwi deka makambu tétanguni.
13 Di wungi hurundat wun nukwa guni diré wuna hundi watanguni.
14 Watengukaka sarékéta guni tale guna mawulimbu angi wakénguni, ‘Nani deka hundi
yingi maki hasa watame?’
15 Wungi wakénguni. Wun nukwa wuni gunika yikafre xékélaki akwi watenguka hundi
akwi gunika hwetawuni. Wuni wungi hwewut watenguka hundi guna mama watendaka
hundiré saréké ngwandétandé. Saréké ngwandéndét di guna hundi hasa wanjoka huru-
fatikétandi.
16 Guna yafa ayiwa, guna nyamangu bandingu, guna hémna nawulak du, guna
nyayikangu wungi di guniré mamaka hwetandi. Hwendat guna be nawulakré xiyandat
hiyatanguni.
17 Guni wuna du rengukaka atéfék du takwa gunika némafwimbu hélék yatandi.
18 Hélék yata guniré haraki hurundat, guna anéngambambu tékwa némbé nak hiyae
yamba fakuké ndé.
19 Di guniré haraki hurundat, guni wendé nahafi yata wuna jémba yatakahafi yata guni
wuni wali wungi re wungi re jémba retanguni.”

Jerusalemré haraki hurutendaka dé Jisas hundi wa
Mat. 24:15-27; Mak 13:14-23

20 “Hukémbu xi warekwa du Jerusalemré hérangwanda téndat xéta xékélakitanguni.
Jerusalemré haraki hurutendaka nukwa andé yae.
21 Xékélakita guni Judiambu rekwa du takwa némburé bari yaange yitanguni. Guni
Jerusalemémbu rekwa du takwa wun getéfa yatakataka bari yaange yitanguni. Guni
yawimbu tékwa du takwa wun getéfaré wulayikénguni.
22 Wungi wuni wa, wun nukwa dé God Jerusalemémbu rekwa du takwa hurundan
haraki saraki sémbut diré hasa hwetendéka nukwa dé. Hanja hayindan hundi mwi hundi
xakundate di wun jondu wun nukwambu xakutandi.
23 Wun nukwa nyan tékwa takwa akwi, nyangwalka munya hwekwa takwa akwi bari
yaange yinjoka hurufatikétandi. Dika wuni saréfa nae. Wun nukwa némafwi xakéngali
ané héfambu xakutandé. Godna mawuli wi Judana du takwaka yatandé.
24 Yandét mama yae di Judana du takwa nawulakré xi warekwa yarmbu xiyandat di
hiyatandi. Nawulakré di huluke hura ye di séfélak téfambu takatandi. Wunde mama
nak téfambu yae di Jerusalemré haraki huruta di Jerusalemna héfambu xakita yitaka
yatakatandi. Yitaka yatakandat, God wandén maki nak téfana duna nukwa hényindét,
di wun héfa yatakatandi.

Duna Nyan yatendékaka dé Jisas wa
Mat. 24:29-31; Mak 13:24-27

25 “Nukwa, bafu, nyirmbu tékwa hunkwari nak maki nak maki jondu xakundat du
takwa xétandi. Néma xéri hambukmbu raméta wilét séfélak héfambu rekwa du takwa xéta
roota saré warékétandi.
26 Nyirmbu tékwa hambuk jondu séngénéta yitaka yatakatandi. Yitaka yatakandat
séfélak du takwa di ané héfambu xakutekwa haraki jonduka sarékéta di némafwimbu roota
jinjawe maki yandét xakritandi.
27 Wun nukwambu wuni Duna Nyan némafwi hambuk yata nukwa hanyikwa maki
haanye buwimbu reta gayawut xétandi.
28 Wun joo tale yandét guni xékélakitanguni. Nawulak nukwa male yindét, wuni guniré
hérae Godna getéfaré hura yitawuni. Wungi xékélakita guni yikafre mawuli yata raama
yasawara xétanguni.” Wungi dé Jisas diré wa.

Jémba xékélakindate dé Jisas hundi wa
Mat. 24:32-35; Mak 13:28-31

29 Wataka dé diré angi wa, “Hambingal mi akwi atéfék mika akwi mé saréké.

30 Mi ganga fiyae huli ganga hunyalandéka xe guni xékélaki. Hénoo naré yakwa nukwa
andé yae.
31 Wun miré xéta nukwaka xékélakinguka maki, guni wawun jonduré xéta
xékélakitanguni. God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka nukwa andé yae. Wungi
xékélakitanguni.
32 Mwi hundi wuni guniré we. Némbuli rekwa du takwa nawulak hiyahafi reta wawun
atéfék jonduré xétandi.
33 Nyir héfa akwi hényitandé. Wuna hundi yamba hényikéndé. Reséketandé.

Jisasna du déka jémba haxéndate dé diré wa
Mat. 24:36-39; Mak 13:32-33

34 "Guni xékélaki natanguni. Du nawulak séfélak hénoo sata, wangété yandaka hulingu
sata wangété yata, ané héfana jonduka male sarékéta, wungi hurundaka deka mawuli xak
yandéka di wunika sarékéhambandi. Guni di hurundaka maki yamba hurukénguni. Guni
wungi hurungut, wun hukétéfi nukwa gunika bari yatandé, biyami bari xiyandéka maki.
35 Wun nukwa dé ané héfambu rekwa atéfék du takwaka bari yatandé.
36 Guni atéfék nukwa wunika haxétanguni. Haxéta guni Godré wakwexékétanguni, dé
guniré yikafre hurundét, wun xakéngali xakutendéka nukwambu guni hambuk yata
jémba ténjoka. Guni wungi te hukémbu guni wuni Duna Nyanéna makambu jémba
tétanguni." Wungi dé Jisas diré wa.
37 Atéfék nukwa Jisas tempelmbu téta dé Godka du takwaré wakwe. Wakwendéka gan
yandéka dé Oliv némburé ye dé wumbu hwa.
38 Hwandéka atéfék ganémbambu atéfék du takwa di tempelré yi, déka hundi xékénjoka.

22

Judas Jisasré mama duka hwenjoka dé wa
Mat. 26:2-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11

1 Yis takahafi yandan bret sandaka nukwa, wun nukwana xi Pasova, dé walémbambu
dé ya.
2 Wun nukwa di prisna néma du, xékélelakikwa du akwi wungi di Jisasré xiyanjoka
mawuli yata di du takwaka roota di Jisasré xiyatendaka yambuka di hwaké.
3 Hwakéndaka dé Satan Judasna mawulimbu dé wulayi. Judasna nak xi Iskariot dé. Dé
wun Jisasna tamba yéti man yéték du nak dé.
4 Wulayindéka dé Judas ye dé prisna néma du wali gélindu wali dé hundi bulé, Jisasré
dika hwenjoka.
5 Buléndéka di mawuli sawuli yata di déka yéwa nawulak hwenjoka hundi gi.
6 Gindaka dé Judas yawundu nataka ye dé Jisasré dika nakélak hwetendéka nukwaka
dé haxé. Séfélak du takwa Jisas wali rehafi yatendaka nukwaka dé haxé.

Jisasna du yéték bér Pasovana hénoo humbwi
Mat. 26:17-19; Mak 14:12-16

7 Yis takahafi yandan bret sandaka nukwa dé ya. Wun nukwa di sipsip bali nyanré
xiya, Pasova nukwana hénooka.
8 Xiyandakaka sarékéta Jisas dé Pita bér Jonré wa, "Béni sa ye Pasova nukwana hénoo
humbwimbét nani satame."
9 Wungi wandéka bér déré wa, "Ani yimbu humbwinate méni mawuli ye?"
10 Wungi wakwexékémbéka dé wa, "Mé xéké. Béni ye Jerusalemré wulaaye hulingu
tékwa aki yate yikwa du nakré xétambéni. Xéta béni déka hukémbu ye wulayitendéka geré
wulayitambéni.
11 Wulaaye béni wun gena yafaré angi watambéni, 'Nana wakwekwa du dé méniré angi
wa, 'Wuni wuna du wali Pasova nukwana hénoo satembeka ge yimbu dé té?' Wungi dé
wa.'
12 Wungi wambét dé gena takumbu tékwa néma ge bénika wakwetandé. Wun
gembu hénoo satembeka jambé, retembeka jambé akwi dé té. Béni wun gembu hénoo
humbwitambéni."
13 Wungi wandéka bér ye bér Jisas wandén maki bér xé. Xétaka bér Pasova nukwana
hénoo bér humbwi.

Jisas dé déka duka bret akwi wain hulingu akwi dé hwe
Mat 26:20-29; Mak 14:18-25; Jon 13:21-20; 1 Kor 11:23-25

14 Hénoo satendaka nukwa yandéka dé Jisas déka aposel wali yae di hénoo sanjoka di
re.

15 Reta dé Jisas diré wa, “Hukémbu wuni némafwi hangéli hératawuni. Tale wuni ané
Pasova nukwana hénoo guni wali sanjoka wuni némafwimbu mawuli wuni ye.
16 Guniré wuni we. Wuni wun hénoo bari wambula yamba sakéwuni. Wuni God néma
du reta du takwaka hatitendéka nukwambu wun hénoona mo huruséketaka, wuni wun
hénoo wambula satawuni.”
17 Wungi wataka dé wain hulingu téndé hanyandé nak hérae dé Godka diména nataka
dé déka duré wa, “Guni hérae nak nak satanguni.
18 Guniré wuni wa. Wuni ané héfambu reta wun wain hulingu wambula yamba
sakéwuni. Hukémbu God néma du reta du takwaka hatitendéka nukwa yandét, wuni wain
hulingu wambula satawuni.”
19 Wungi wataka dé bret hérae dé Godka diména nataka bret fukae dé déka duka hweta
dé diré wa, “Ané wuna séfi dé. [Guniré yikafre hurunjoka wuni wuna séfi hwe. Guni
wunika sarékéta wungi hurutanguni.”
20 Wungi wandéka di atéfék sandaka dé Jisas wain hulingu téndé hanyandé hérae wungi
male huruta dé wa, “Ané wuna nyéki dé. Wuna nyéki bleké ndét, God gunika huli hundi
wasékérékétandé.”]
21 Wun hundi wataka dé Jisas diré wa, “Mé xéké. Wuniré mamaka hwetekwa du némbuli
dé wuni wali reta dé hénoo se.
22 Wu yak, hanja di Duna Nyanré haraki huruta xiyatendakaka di hayi. Hayindan maki
wuniré xiyandat hiyatawuni. Wu mwi hundi dé. Wuniré mamaka hwetekwa duka wuni
saréfa nae. Démbu némafwi xakéngali yatandé.”
23 Wungi wandéka di hafu buléta di wakwexéké, “Héndé wungi hurute?”

Héndé néma du rendékaka di Jisasna du waru
Mat. 20:25-28; Mak 10:42-45

24 Jisasna du di hundi buléta waru. Waruta di wa, “Nani wali rekwa du héndé nana
néma du rete?”
25 Wungi wandaka dé diré wa, “Nak téfambu rekwa du takwana néma du di hambuk
yata deka du takwaka di hati. Hatindaka deka du takwa di dika wa, ‘Wu naniré yikafre
hurukwa du dé.’
26 Wungi wandaka guni wun néma du maki yamba hurukénguni. Guna nyéndékmbu du
nak dé néma du renjoka mawuli yata dé wayikana du maki retandé. Guna makambu tale
yikwa du dé guna jémba yakwa du retandé.
27 Héndé néma du dé re, jambémbu sanjoka rekwa du wana hénoo humbwita jémba
yakwa du wana? Wu jambémbu rekwa du dé. Wuni wungi huruhambawuni. Wuni guni
wali reta wuni guna jémba yakwa du wuni re.
28 “Guni wuni wali ténguka xak wunika yandéka guni wuniré yatakahafi yata wuni wali
té.
29 Wuna yafa wuniré dé waséke, wuni néma du reta du takwaka jémba hatiwute.
Wasékendén maki wuni guniré waséke,
30 wuni néma du rewut guni wuna jambémbu wuni wali reta wuni wali hénoo hulingu
sangute. Sata guni Israelna hém tamba yéti manmbu yétékéka néma du reta dika
hatitanguni.”

Jisas dé wa Pita déka hu hwetendékaka
Mat. 26:33-35; Mak 14:29-31

31 Wungi wataka dé Jisas Saimon Pitaré wa, “Saimon, Saimon, méni mé xéké. Satan dé
guniré hurukwexénjoka dé némafwimbu mawuli ye. Yata dé Godré wakwexéké, dé wungi
hurunjoka.
32 Wungi wakwexékéndéka wuni ménika Godré bu wakwexékéwu, méni wunika jémba
sarékémét ména mawuli jémba téndéte. Téndét méni wunika hu hwe hukémbu wambula
yae méni wuna duré yikafre hurumét, deka mawuli akwi hambuk tétandé.”
33 Wungi wandéka dé Pita déré wa, “Néma Du, wuni méni wali yinjoka wuni mawuli ye.
Wuni méni wali ye séndé gembu hwawut, wu yikafre dé. Wuni méni wali ye hiyawut, wu
yikafre dé.”
34 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Pita, méniré wuni we. Némbuli gan séra wahafi
yandét méni yambu hufuk angi wataméni, ‘Wuni Jisaska xékélakihambawuni.’ Wungi
wamét séra watandé.” Wungi dé Jisas Pitaré wa.

Yéwa, wur, xi warendaka yar hura yindate dé wa

35 Jisas dé déka duré angi wa, “Hanja guniré wawuka yita guni yéwa, wur, su hura
yihambanguni. Wun nukwa guni jondu nawulak fatiké wana?” Wungi wandéka di wa,
“Yingafwe.”

36 Wungi wandaka dé diré angi wa, “Némbuli wuni guniré angi we. Guni yéwa hura re
guni yéwa hura yitanguni. Guni wur hura re guni wur hura yitanguni. Guni xi warendaka
yar huruhafi re guni guna nukwa wur nak hwetaka yéwa hérae guni xi warendaka yar
hératanguni.
37 Guniré wuni we, wunika hayindan maki wuniré hurusékétandi. Wun hundi angi
dé: ‘Déka di wa, Dé akwi haraki saraki sémbut hurukwa du dé.’ Wunika hayindan maki
xakutandé.”
38 Wungi wandéka di wa, “Néma du, mé xé. Nani xi warendaka yar yéték nani hura re.”
Wungi wandaka dé wa, “Wu yak.”

Getsemanimbu dé Jisas Godré wakwexéké
Mat. 26:36-46; Mak 14:32-42

39 Wun hundi wataka Jisas gwande dé Oliv némburé yi, séfélak nukwa hanja yindén
maki. Déka du akwi di dé wali yi.
40 Ye wun hafwambu xaakwa dé diré wa, “Guni Godré wakwexékétanguni, dé guniré
yikafre hurundét guniré hurukwexé joo xakundémboka.”
41 Wungi wandéka di rendaka dé motu nakindaka xakrikwa hafwaré maki dé yi. Ye dé
hwati se Godré wata
42 dé angi wa, “Wuna yafa, méni mawuli ye, ané wunika yaakwa hanyandé mé héreki.
Wungi ménika wuni we. Méni wuna mawuli yawukangalambu yamba hurukéméni. Méni
mawuli yamékangalambu hurutaméni.”
43 [Wungi wandéka dé ensel nak Godna getéfambu gaye dé déré yikafre huru, dé hambuk
yata jémba téndéte.
44 Jisas déka mawulimbu dé némafwi hangéli hérae dé Godré wambula hambukmbu
wakwexéké. Wakwexékéndéka dé wangér nyéki maki ye dé héfambu xakri.]
45 Jisas Godré wakwexékétaka raama te dé déka duka yi. Ye dé xé, di xéndi hwandaka.
Deka mawulimbu némafwi xak yandéka di wungi xéndi hwa.
46 Hwandaka xéta diré sérkenéta dé wa, “Guni métaka guni xéndi hwae? Guni sé
raama Godré wakwexékétanguni, dé guniré yikafre hurundét guniré hurukwexé joo
xakundémboka.”

Judas dé Jisasré mamaka hwe
Mat. 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11

47 Jisas wun hundi wata téndéka, mé xé, séfélak du di ya. Jisasna du nak Judas
yambumbu tale yindéka di wunde du ya. Judas Jisasré tamarunjoka dé Jisas téndénmbu
xaku.
48 Xakundéka dé Jisas déré wa, “Judas, méni Duna Nyan wuniré tamaruta méni mama
duka hwetaméni wana?”
49 Jisas wali téndé du di wun jooré xe di Jisasré hulukitendakaka xékélakita di Jisasré
wa, “Néma Du, nani xi warendaka yarmbu diré xiyambete méni mawuli ye?”
50 Wungi wataka deka du nak dé prisna néma duna jémba yakwa duré xiyaata déka
yika tamba sakumbu téndé waan xatékéndéka dé xakri.
51 Xakrindéka Jisas xéta dé wa, “Yak. Wungi hurukénguni.” Wungi wataka dé wun duna
waanmbu hurundéka dé wun duré huréhaléké.
52 Prisna néma du akwi, tempelna gélindu akwi, Israelna getéfana néma du akwi, wungi
di ya, Jisasré huluke hura yinjoka. Yandaka dé Jisas diré wa, “Guni wuniré hura yinjoka
yata métaka guni xi warendaka yar bangi akwi hura ya? Guni sélé héraata duré xiyaakwa
duré hulukinjoka guni wun joo hura ya wana?
53 Séfélak nukwa wuni tempelmbu guni wali rewuka guni wuniré hulukihambanguni.
Wu yak, ané guna nukwa dé. Némbuli halékingambu guni hambuk hérae wungi huru.”

Pita dé wa, “Wuni Jisaska xékélakihambawuni”
Mat. 26:69-75; Mak 14:66-72; Jon 18:16-18, 25-27

54 Jisas wun hundi wandéka di déré huluke hura yi. Hura ye di prisna néma duna geré
wulayi. Wulayindaka dé Pita deka hukémbu ye dé afakémbu té.
55 Téndéka di Jisasré hura yindé du nawulak geka séndé gisangwandéndanmbu reta di
ya xéréké. Xérékétaka rendaka dé Pita deka nyéndékmbu re.
56 Rendéka lé jémba yakwa takwa hési déré xé. Xéta déka saawiré xéséfu naata lé wa,
“Ané du akwi Jisas wali dé té.”
57 Wungi waléka dé Pita wa, “Nyénawa, wuni déka xékélakihambawuni.”
58 Wungi wandéka nawulak re hukémbu dé du nak déré xéta dé wa, “Méni akwi Jisasna
du nak méni.” Wungi wandéka dé wa, “Ménawa, wuni yingafwe.”

59 Wungi wandéka nawulak re hukémbu dé du nak akwi déré xéta dé hambukmbu wa,
“Ané du akwi dé Galilimbu yandé du dé. Dé akwi dé Jisas wali té. Wun mwi hundi dé.”
60 Wungi wandéka dé Pita wa, “Ménawa, wuni waméka hundika yike wuni ye.” Wungi
wata téndéka dé séra nak bari wa.
61 Wandéka dé Néma Du Jisas waleka dé Pitaré xé. Xéndéka dé Jisas déré tale wandén
hundika wambula saréké. Tale Jisas dé déré wa, “Méni yambu hufuk wataméni, ‘Wuni
Jisaska xékélakihambawuni.’ Wungi wamét séra watandé.”
62 Wun hundika sarékéta Pita gwande némafwimbu saréfa naata dé géra.

Jisaska bangwa hundi wata di déré xiya
Mat. 26:67-68; Mak 14:65; Jon 18:22-23

63 Jisasré hurundé du di déka bangwa hundi wata di déré xiyaata
64 déka damambu nukwa wurré gitaka di déré wa, “Méni profetna hundi naniré mé wa.
Héndé méniré xiya?”
65 Wungi wata di séfélak haraki hundi akwi déka wata di déka xiré husanda.

Jisas Israelna néma duna makambu dé té
Mat. 26:63-66; Mak 14:61-63; Jon 18:19-21

66 Nukwa xalendéka di Israelna getéfana néma du, prisna néma du, xékélelakikwa du
wungi yae di hérangwanda rendaka di Jisaska hatikwa du déré hura ya dika. Hura
yandaka dé deka makambu té.
67 Téndéka di déré wa, “Méni naniré mé wa. Méni God wasékendén du Krais, o yingafwe?”
Wungi wandaka dé diré wa, “Wuni guniré wawut, guni wunika yamba sarékékénguni.
68 Wuni guniré hundi wakwexékéwut, guni wuna hundi hasa yamba wakénguni.
69 Némbuli Duna Nyan dé némafwi hambuk yakwa Godna yika tambambu retandé.”
70 Wungi wandéka di atéfék wa, “Yingi méni we? Méni Godna nyan méni wana?” Wungi
wandaka dé wa, “Xéxé. Wu wuni wuni.”
71 Wungi wandéka di wa, “Déka hafu dé haraki hundi wandéka bu xékékwa. Xékétaka
nani hurundén jonduka hundi nawulak akwi xékénjoka yamba hurukéme.” Wungi di wa,
Jisaska.

23

Jisas Pailatna makambu dé té
Mat. 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-37

1 Wunde néma du di atéfék raama di Jisasré hura ye di Pailatna makambu taka.
2 Takataka di Jisaska déré angi wa, “Ané du dé haraki sémbutka nana du takwaré
wakweta dé diré wa, Romna néma du Sisarka yéwa hwendamboka. Wungi wata dé wa,
‘Wuni néma du wuni re. Wuni God wasékendén du Krais wuni.’ Wungi wandéka nani
déré ménika hura ya.”
3 Wungi wandaka dé Pailat Jisasré wakwexéké, “Méni Judana néma du méni?” Wungi
wandéka dé Jisas wa, “Xéxé. Wamén hundi mwi hundi dé.”
4 Wungi wandéka dé Pailat prisna néma duré akwi, wumbu téndé séfélak du takwaré
akwi dé wa, “Ané dumbu haraki saraki sémbut nawulak xéhambawuni.”
5 Wungi wandéka di hambukmbu wata di wa, “Dé déka hundi Judiambu rekwa atéfék
du takwaré wandéka di jémba rehafi yata warenjoka di mawuli ya. Tale Galilimbu hundi
wataka némbuli yae dé naniré wungi wa.”

Jisas Herotna makambu dé té

6 Pailat wun hundi xékétaka dé diré wakwexéké, “Ané du Galilina du wana?”
7 Wungi wandéka di wa, “Yawundu.” Yawundu nandaka Pailat dé xékélaki. Herot dé
Galilina héfambu rekwa du takwaka néma du rendéka dé Jisas déka ekombu dé re. Wun
nukwa Herot akwi Jerusalemémbu dé re. Wungi xékélakita Pailat wandéka di Jisasré hura
yi Herotka.
8 Hanja Herot Jisaska hundi xékétaka déré xénjoka dé mawuli ya. Séfélak bafu re Jisasré
xéhafi yandéka wun nukwa déré hura yandaka dé Herot xéta dé mawuli sawuli ya. Jisas
hanja xéhafi yandén hambuk jémba nak déka makambu yandéte dé mawuli ya.
9 Mawuli yata dé Jisasré séfélak jonduka wakwexéké. Wakwexékéndéka Jisas déka hundi
nak hasa wahambandé.
10 Buléhafi yandéka di prisna néma du akwi, xékélelakikwa du akwi wumbu téta di
hambukmbu haraki hundi wa, Jisas hurundén jonduka.
11 Wandaka Jisas Herotna hundi hasa wahafi yandéka dé Herot déka du wali di Jisasna
xiré husandata di Jisaska bangwa hundi wata dé Herot wandéka di yikafre nukwa wur
hérae Jisasré sandataka di déré wambula hura yi Pailatka.

12 Hanja Pailat Herotna mama dé re. Pailat Herot hurundén jooré xéta yikafre mawuli
yata wun nukwa male dé Herotna nyayika xakundéka dé Herot Pailatna nyayika dé xaku.

Jisasré xiyae mimbu hatekandate dé Pailat wa
Mat. 27:15-30; Mak 15:6-18; Jon 18:38-19:16

13 Pailat wandéka di prisna néma du akwi, Israelna néma du akwi séfélak du takwa akwi
yae di hérangwandé.
14 Hérangwandéndaka dé diré wa, “Guni ané duré wunika hura yae guni wa, ‘Dé du
takwaré dé haraki hundi wa, di Romna gavman wali warendate.’ Wungi wanguka wuni
guna makambu téta wuni déré wun jooka wakwexéké. Wakwexékétaka wuni guniré angi
wa. Dé wangun haraki saraki sémbut huruhambandé.
15 Herot akwi wungi male dé wa. Wungi wandéka di déré wambula hura ya wunika.
Mé xéké. Dé haraki saraki sémbut huruhafi yandénka nani déré yamba xiyakéme, dé
hiyandéte.
16 Wuni wawut wuna du déré baka male xiyandat dé baka yitandé.”
17 [Atéfék héki hwari Pasovana hénoo sandaka nukwa dé Romna néma du séndé gembu
hwakwa duré nak wandéka dé séndé ge yatakataka dé baka yi.]
18 Pailat wun hundi wandéka di wumbu téndé du takwa di atéfék wanjita di angi wa,
“Ané duré hérekitaka méni Barabasré wamét dé séndé ge yatakataka baka yitandé.”
19 Hanja wun du Barabas Romna duka hélék yata Jerusalemémbu rekwa du takwaré
wandéka di Romna du wali ware. Nak nukwa Barabas du nakré xiyandéka dé hiya.
Wungi hurundéka di déré séndé gembu takandaka dé wumbu hwa.
20 Wumbu téndé du takwa wungi wandaka dé Pailat Jisas baka yindéte dé mawuli ya.
Mawuli yata dé diré wambula wa, Jisas baka yitendékaka.
21 Wandéka hélék yata di hambukmbu wata di wa, “Déré mimbu mé xiyae hateka. Déré
mimbu mé xiyae hateka.”
22 Wungi wandaka dé diré wambula wa, “Métaka we? Méta haraki saraki sémbut dé
huru? Wuni démbu haraki saraki sémbut xéhambawuni. Xéhafi yawunka nani déré yamba
xiyakéme, dé hiyandéte. Wuni wawut wuna du déré baka male xiyandat dé baka yitandé.”
23 Wungi wandéka hélék yata di hambukmbu wata di wambula wambula wa, dé wandét
di Jisasré xiyae mimbu hatekandate. Wungi wandaka deka hundi dé Pailatna hundiré
sarékéngwandénjoka dé huru.
24 Hurundéka dé Pailat yawundu nataka dé déka duré wa, di wunde du takwa wandaka
maki hurundate.
25 Wata dé wandéka mawuli yandan du Barabas séndé ge yatakataka gwande dé baka yi.
Hanja Barabas du takwaré dé wa, di Romna du wali warendate. Nak nukwa Barabas du
nakré xiyandéka dé hiya. Wungi hurundéka di déré séndé gembu takandaka dé wumbu
hwa. Pailat Barabas jémba yindéte wataka dé wa, di Jisasré xiyae mimbu hatekandate.

Jisasré di xiyae mimbu hateka
Mat. 27:31-43; Mak 15:20-32; Jon 19:17-24

26 Romna xi warekwa du Jisasré hura yita di xé, Sairinimbu yandé du déka xi
Saimon Jerusalemré wulayinjoka yandéka. Xéta déré huluke di wa, dé Jisasré xiyae
hatekatendaka mi yate Jisasna hukémbu yindéte. Wandaka yate dé di wali yi.
27 Yindaka di séfélak du takwa di Jisasna hukémbu yi. Yita di takwa nawulak saréfa
naata di déka hambukmbu géra.
28 Gérandaka Jisas waleka dé diré wa, “Guni Jerusalemémbu rekwa takwa, guni wunika
gérakénguni. Guni guni hafuka, guna nyangwalka akwi gératanguni.
29 Mé xéké. Haraki nukwa nawulak yandat du takwa angi watandi, ‘Nyan hérahafi
yakwa takwa, nyangwalka munya hanja hwehafi yakwa takwa akwi yikafre mawuli
yatandi, nyangwalka hatihafi yandanka.’
30 Wungi wata di némafwi némburé angi watandi, ‘Nanimbu mé xakri.’ Wungi wata di
yalefu némburé angi watandi, ‘Naniré mé samétéfi.’ Wungi watandi.
31 Di yikafre miré angina sémbut hurundat, di méta yatandi, réka yandéka miré?” Wungi
dé Jisas wunde takwaré wa.
32 Haraki saraki sémbut hurundé du yétékré akwi di xi warekwa du hura yi. Bérré Jisas
wali xiyanjoka di hura yi.
33 Hura ye di Anéngambana Afa wandan hafwambu xaku. Xaakwa wumbu di Jisasré
xiyae mimbu hateka. Hatekataka di wun haraki saraki sémbut hurundén du yétékré akwi
xiyae mi yétékmbu hateka. Nakré di Jisasna yika sakumbu xiyae hateka. Nakré di déka
aki tamba sakumbu xiyae hateka.

34 Jisasré xiyae mimbu hatekandaka dé Jisas wa, “Wuna yafa, di hurundaka jooka
xékélakihambandi. Wungi maki méni wuniré hurundaka haraki saraki sémbutka sarékéhafi
yata méni diré hasa yamba hwekéméni.” Wungi dé wa.
Jisasré xiyae mimbu hatekataka di reta déka nukwa wur akwi sanda wur akwi
muninjoka di deka xi haaye wurmbu lakwataka hérae di nak duna xi xé. Xétaka wun
du Jisasna nukwa wur dé héra.
35 Mune hérandaka di du takwa téta di xé. Xéndaka di Israelna néma du Jisasré wangita
haraki hundi wata di wa, “Dé nak duré dé yikafre huru. Dé naniré yikafre hurundéte God
wasékendén du Krais reta dé dé hafuré métaka yikafre hurundé.”
36 Wungi wandaka di xi warekwa du akwi déka wangita haraki hundi wata déka yae
nyingi yakwa wain hulingu di hweta
37 di wa, “Méni Judana néma du reta méni méni hafuré mé yikafre huru.”
38 Jisasré xiyae hatekandan mi anwarmbu haaye takandan hundi angi dé: Ané du
Judana néma du dé.
39 Jisas wali xiyae mimbu hatekandan du nak dé Jisasré haraki hundi wata dé wa, “Méni
naniré yikafre huruméte God wasékendén du Krais wana? Méni Krais reta méni méni
hafuré mé yikafre huruta aniré akwi yikafre huru.”
40 Wungi wandéka dé Jisas wali xiyae mimbu hatekandan nak du wun duré haraki
hundi wata dé wa, “Jisas hiyandéte wandaka maki di ménika akwi wa, méni hiyaméte.
Hiyatemékaka, métaka méni Godka akwi roohafi ye?
41 Haraki saraki sémbut hurunanka di aniré xiya. Wungi sékérékétandé. Ané du dé
haraki saraki sémbut nawulak huruhambandé.”
42 Wungi wataka dé wa, “Jisas, méni du takwaka hatinjoka néma du reta méni wunika
wambula mé sarékétaméni.”
43 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Mwi hundi wuni méniré wa. Ané nukwa male méni
wuni wali Godna yikafre hafwambu retaméni.” Wungi dé Jisas déré wa.

Jisas dé hiya
Mat. 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 20:25-30

44-45 Nukwa dawimbu téndéka dé atéfék héfambu gan hunyi. Hunye téndéka nukwa
xéhambandé. Hukémbu nukwa tengura nandinjoka yandéka dé tempelmbu lékitakandan
séményi nukwa wur nyéndékmbu léngae dé també yéték xaku.
46 Xakundéka dé Jisas hambukmbu wanjita dé angi wa, “Wuna yafa, wuna hamwinya
ména tambambu wuni take.” Wungi wataka dé hiya.
47 Hiyandéka dé xi warekwa duna néma du xéta Godna ximbu harékéta dé wa, “Wun
du yikafre sémbut male hurundé du dé. Wu mwi hundi dé.” Wungi dé wa.
48 Wun joo xénjoka yae hérangwanda téndé atéfék du takwa Jisas hiyandéka xéta
némafwimbu saréfa naata di deka getéfaré wambula yi.
49 Yindaka Jisaska xékélakindé du akwi, takwa nawulak akwi wungi di afaké maki téta
di wun jondu yandéka di xé. Hanja Jisas Galili yatakataka yandéka di wunde takwa dé
wali di ya.

Jisasna fusa motumbu xandan wekwambu di taka
Mat. 27:57-61, Mak 15:42047; Jon 19:38-42

50-51 Arimateambu yandé du nak déka xi Josep dé re. Déka getéfa Judana getéfa nak dé.
Dé yikafre sémbut male hurukwa du reta, dé God néma du reta du takwaka hatitendéka
nukwaka dé haxé. Dé Israelna néma du nak reta nawulak néma du wali hérangwanda
reta, Jisasré xiyanjoka buléndan hundika yawundu nahambandé.
52 Wun du dé Pailatka ye dé Jisasna fusa héranjoka wakwexéké.
53 Wakwexékéndéka dé yawundu nandéka ye dé Jisasna fusa lukwa hura gaye dé
wama nukwa wurmbu banyitaka dé motumbu xandan wekwa nakmbu taka. Hanja wun
wekwambu di hiyandé du nakré takahambandi.
54 Gérambu dé Josep Jisasna fusa wekwambu takandéka dé Judana baka hwa nukwa
yanjoka ya.
55 Galilimbu Jisas wali yandé takwa di Josepna hukémbu ye di xé Jisasna fusa
takandénéngala. Takandén hafwa akwi di jémba xé.
56 Xétaka getéfaré wambula ye di fusambu takanjoka yikafre yama yakwa joo humbwi.
Baka hwa nukwambu di Moses wandén hambuk hundi wandén maki di baka hwa.

24

Jisas dé wambula ramé
Mat. 28:1-8; Mak 16:1-8; Jon 20:1-8

1 Baka hwa nukwa yindéka Sande ganémbambu nukwa xalenjoka yandéka wunde
takwa di humbwindan yikafre yama xaakwa joo hérae hura di yi. Jisasna fusa takandén
hafwaré di yi.
2 Ye di xé wekwambu takatéfindan motu sérmena takandéka rendéka.
3 Xétaka di wekwaré wulaaye di Néma Du Jisasna fusaré xéhambandi.
4 Xéhafi yataka wun jooka saré warékéta wumbu téndaka du yéték bari xaakwa bér di
wali té. Bérka nukwa wur wama male yata dé némafwimbu hanyi.
5 Témbéka di roota di hwati se deka saawi héfambu taka. Takandaka bér wa, “Métaka
we guni hiyandé duna hafwambu huli rekwa duka hwaké?
6 Dé ambu rehambwe. Dé wambula dé ramé. Dé Galilimbu guniré wandén hundika
mé saréké.
7 Dé angi dé wa, ‘Di Duna Nyan wuniré haraki saraki sémbut hurukwa duna tambambu
takandat di wuniré xiyae mimbu hatekandat wuni hiyae nukwa hufuk wumbu hwae
wambula ramétawuni.’ Wungi dé wa.”
8 Di bérka hundi xékétaka di wunde takwa Jisas hanja wandén hundika wambula saréké.
9 Sarékéta di fusa takandan wekwa yatakataka di wambula ye di Jisasna du tamba yéti
man natafa diré wun jooka wa. Jisasna du takwa nawulakré akwi di wun jooka wa.
10 Jisasna duré wun hundi wandé takwa di Makdalambu yalé takwa Maria, Joana,
Jemsna ayiwa Maria, takwa nawulak akwi.
11 Di wun hundi wandaka di Jisasna du wa, “Wu wangété duna hundi male di bulé.”
Wungi wataka di deka hundi xékéhambandi.
12 [Xékéhafi yandaka dé Pita raama dé Jisasna fusa takandan hafwaré fétékéra yi. Ye
hwaséleka yasalo dé xé fusa banyitakandan nukwa wur male rendéka. Xétaka déka geré
wambula ye dé wun jooka saré waréké xéké.]

Jisasna du yéték Emeusré yita bér Jisasré xé

13 Wun nukwa bér hanja Jisas wali yitaka yatakandé du yéték Emeusré yindaka
yambumbu yi. Du Jerusalem yatakataka wun getéfaré yita afaké maki yitandi (11
kilomita).
14 Bér yita bér xakundan atéfék jonduka bér hafu hundi bulé.
15 Buléta yimbéka dé Jisas hafu yae dé bér wali yi.
16 Yindéka déré xéta bér déka xékélakihambambér, God déka saawi bérka damambu
fakundénka.
17 Xékélakihafi yambéka dé bérré wa, “Béni yita bulémbéka hundi méta maki hundi dé?”
Wungi wandéka bér Jisas hiyandénka sarékéta némafwimbu saréfa naata bér té.
18 Téta du nak déka xi Kliopas dé déka hundi hasa wata dé wa, “Nak téfambu yandé
séfélak du takwa Jerusalemémbu némbuli reta di xékélaki, hurundan jonduka. Méni, nak
téfambu yandé du, méni hafu ande nukwambu Jerusalemémbu hurundan jonduka méni
xékélakihafi ye wana?”
19 Wun hundi wandéka dé Jisas bérré wakwexéké, “Méta jondu?” Wungi wandéka bér
déré wa, “Nasaretna du Jisasré di wun jondu huru. Dé wun Godna profet nak reta dé
Godna makambu akwi séfélak du takwana makambu akwi téta dé yikafre male hambuk
jémba yata némafwi hundi wa.
20 Wandéka di prisna néma du akwi, nana néma du akwi déré di hwe Romna duka, di
déré xiyandate. Hwendaka di déré xiyae mimbu hatekandaka dé hiya.
21 Tale nana mawulimbu angi nani wa, ‘Wun du nani Israelna du takwa naniré hérae
naniré yikafre hurutandé.’ Wungi wambeka di déré xiya. Wun jooka hundi buléta ané
jooka akwi ani bulé. Nanga di Jisasré xiyandaka nukwa yéték yindéka némbuli nukwa
hufuk dé ya.
22 Nak jooka akwi ani hundi bulé. Némbuli nani wali Jisasna hukémbu yindé takwa
nawulak hundi wandaka nani waréngéné. Ganémbambu di déka fusa takandan hafwaré
di yi.
23 Ye di déka fusaré xéhambandi. Xéhafi yataka wambula yae di naniré angi akwi wa,
‘Nani ye janji maki enselré xémbeka bér angi wa, Dé wambula dé ramé. Wungi bér wa.’
24 Wunde takwa yae naniré wungi wandaka di nana du nawulak yi, Jisasna fusa
takandan hafwaré. Ye di wunde takwa wandan maki xé. Xéta di Jisasré xéhambandi.”
25 Wun hundi wambéka dé Jisas bérré wa, “Béni wangété du béni. Béna mawuli jémba
téhafi yandéka béni profet hanja wandan hundi nawulak male béni xéké.
26 Wunde du di angi wa, ‘Tale di God wasékendén du Kraisré haraki hurundat dé hangéli
hérae hukémbu dé néma du reta nukwa hanyikwa maki hanyitandé.’ Wungi wandan
hundi béni xékéhambambéni.”

27 Wungi wataka dé tale Moses hayindén hundimbu hukémbu atéfék Godna profet
hayindan hundimbu akwi dé bérré Godna nyingambu rendén hundika wakwe, démbu
xakundén jooka.
28 Yambumbu yita bér yitembéka getéfa di xakunjoka ya. Ye xaakwa dé Jisas nawulak
akwi yinjoka dé yi.
29 Yindéka bér déré wa, “Wu gérambu dé. Gan bari hunyitandé. Méni ani wali retaméni.”
Wungi wambéka dé wulaaye dé bér wali re.
30 Reta hénoo sanjoka reta dé bret hérae dé Godka diména nataka dé bret fukae dé bérka
hwe.
31 Hwendéka bérka dama bari landéka bér déka xékélaki. Xékélakimbéka dé bari faku.
Bér déré xéhambambér.
32 Xéhafi yata bér hafu hundi buléta angi wa, “Ani yambumbu yinaka dé ani wali buléta
Godna nyingambu rekwa hundika aniré wandéka, dé ana mawulimbu ya maki dé yané.
Wu mwi hundi dé.”
33 Wungi wataka bér bari raama Jerusalemré wambula yi. Ye bér xé Jisasna du tamba
yéti manmbu natafa akwi di wali rendé du takwa wali hérangwanda rendaka.
34 Xémbéka di bérré wa, “Nana Néma Du wambula dé ramé. Wu mwi hundi dé.
Raméndéka Saimon dé déré xé.”
35 Wungi wandaka bér yambumbu yita Jisas bérka yandénka bér hundi wa. Jisas bér
wali reta bret fukandéka wun nukwa male déka xékélakimbénka akwi bér diré wa.

Jisas déka duka yandéka di déré xé
Mak 16:14; Jon 20:19-25

36 Bér wun hundi wata témbéka dé Jisas hafu yae dé deka nyéndékmbu té. Téta dé wa,
“Guna mawuli nakélak mé téndé.”
37 Wungi wandéka di waréngéna roota di deka mawulimbu wa, “Wu gambaré nani xé.”
38 Wungi wandaka dé diré wa, “Métaka guni waréngéné? Métaka guni guna mawulimbu
saréké waréké?
39 Wuna man tambaré xéta ramimbu xiyandan mé xé. Wuniré huruta xéta
xékélakitanguni. Ané wuni wuni té. Wuni gamba yingafwe. Gamba di séfi afa hura
téhambandi, wuni hura téwuka maki.”
40 [Wungi wataka déka man tamba dé diré wakwe, di ramimbu xiyandan xéndate.]
41 Jisasna du déré xéta di saréké warékéta yikafre mawuli yata mawuli sawuli yata di
deka mawulimbu wa, “Yingi maki dé? Ané hiyae raméndé du Jisas, o héndé?” Wungi
saréké ndaka dé diré wakwexéké, “Guni ambu hénoo nawulak guni taka?”
42 Wungi wakwexékéndéka di tuwa takandan xéri hamwi déka hwe.
43 Hwendaka dé hérae deka makambu sandéka di xé.
44 Wun xéri hamwi sataka dé diré wa, “Hanja wuni guni wali reta guniré wuni angi wa,
‘Hanja Moses wunika hayindéka, Godna profet akwi wunika di hayi. Godna nyingambu
rekwa gwarmbu akwi di wunika hayi. Wunika hayindan maki huruséketandi.’ Wungi
wawuka némbuli wun hundi mwi hundi dé ya.”
45 Wungi wataka dé deka mawuliré yikafre huru, di Godna nyingambu rekwa hundika
jémba xékélakindate.
46 Huruta dé diré wa, “Godna nyingambu ané hundi dé re: ‘God wasékendén du
Krais némafwi hangéli hérae hiyatandé. Hiyae nukwa hufuk wumbu hwataka wambula
ramétandé.
47 Raméndét déka du déka ximbu du takwaré watandi, di hurundan haraki saraki
sémbutka hélék ye yatakandat, God hurundan haraki saraki sémbut yakwanyindéte. Wun
hundi Jerusalemémbu rekwa du takwaré tale wata hukémbu di atéfék héfambu rekwa du
takwaré akwi wun hundi watandi.
48 Guni hafu wun jondu atéfék wundé xéngu. Xétaka wun jonduka watanguni.
49 Mé xéké. Wuni wuna yafa wasékéréké ndén Hamwinya gunika hwetawuni. Tale guni
Jerusalemémbu déka haxétanguni. Haxéngut Godna Hamwinya anwarmbu gaye gunika
hambuk hwendét guni wun jonduka watanguni.”

God wandéka dé Jisas Godna getéfaré wari
Apo. 1:3-8

50 Wun hundi wataka dé Jisas diré hura Jerusalem yatakataka di Betaniré yi. Ye
Betanimbu xaakwa dé déka tamba harékéta dé Godré wakwexéké, dé diré yikafre
hurundéte.
51 Dé wakwexékéta téta dé diré yatakandéka dé God déré déka getéfaré hura wari.
52 Warindéka di yikafre mawuli yata némafwimbu mawuli sawuli yata di Jerusalemré
wambula yi.

53 Ye atéfék nukwa tempelmbu téta di Godna ximbu haréké.

Jisas Kraiska Jon hayindén hundi

Du nak déka xi Hundi reta wandéka di du takwa re

1 Hanja nyir héfa atéfék jondu xakuhafi yandéka Hundi dé re. Dé God wali dé re. Dé
hafu dé God dé.
2 Hanja talembu Hundi dé God wali re.
3 Rendéka God wandéka dé hafu dé nyir héfa atéfék jonduré hurataka. Nak joo hafu
xakuhambandé. Atéfék jonduré Hundi male dé hurataka.
4 Dé huli mawuli hwekwa du dé. Wun huli mawuli dé ya hanyindéka maki du takwana
mawulimbu dé hanyi, di Godka jémba xékélakindate.
5 Wun hanyikwa ya dé halékingambu dé hanyita té. Halékinga wun hanyikwa yaré
yamba yasékunyikéndé.
6 God du nakéka wandéka dé ya. Wun duna xi Jon dé.
7 Dé du takwaré wun hanyikwa yaka hundi wanjoka dé ya. Du takwa wun hanyikwa
ya maki duka jémba sarékéta déka hundika "Mwi hundi dé" nandate dé Jon wun hundi
wa.
8 Dé wun xéréka hanyikwa ya maki duka dé du takwaré hundi wanjoka ya. Dé wumba
hanyikwa ya maki du yingafwe.
9 Wun hanyikwa ya dé natafa male dé. Dé atéfék du takwana mawulimbu hanyinjoka
dé ané héfaré gaya, di Godka jémba xékélakindate.
10 Tale wun hundi dé ané héfaré hurataka. Huratakataka dé ané héfaré gayandéka di
ané héfambu rekwa du takwa déka xékélakihambandi.
11 Déka motéfaré dé gaya. Gayandéka déka getéfana du takwa déka hundi xékéhafi yata
déka hélék di ya.
12 Nawulak di déka hundi jémba xéké. Xékéta di wa, "Dé nana néma du dé." Wungi
wandaka dé wandéka di Godna nyangwal di xaku. Déka xina hambukéka jémba
sarékékwa du takwa di Godna nyangwal di xaku.
13 Deka ayiwa yafa dika mawuli yandaka ayiwa diré hérandaka di Godna nyangwal
xaku, wana héfambu rekwa du nak wandéka di Godna nyangwal xaku wana? Wungi
yingafwe. God hafu wandéka di déka nyangwal di xaku.
14 Hundi du xaakwa dé nana héfaré gaya. Gaye dé nani wali re. Reta naniré yikafre
huruta dé mwi hundi male wa. Wandéka déré xéta nani wa, "God dé déré déka hambuk
hwe. Hwetaka wandéka dé gaya. Dé hafu dé Godna nyan dé. Du nak dé hurundén maki
yamba hurukéndé." Wungi nani wa.
15 Jon wun du yandéka xéta dé wa, "Déré mé xé. Hanja ané duka wuni guniré wa, 'Wuna
hukémbu yatekwa du dé néma du dé. Wuni baka du wuni tale ya. Wuniré ayiwa hérahafi
yaléka hanja wun du dé re.' Wungi wuni déka we." Jon wungi dé wa.
16 Godna saréfana Hundimbu dé sukweka té. Téndéka dé Hundi naniré yikafre huru.
Hura dé naniré wambula yikafre huru.
17 Hanja God wandéka dé Moses Godna hambuk hundi dé du takwaré wa. Hukémbu
Godna saréfana Godna mwi hundi Jisas Kraismbu dé xaku.
18 Du nak Godré xéhafi yata déka jémba xékélakihambandé. Déka natafa male nyan Jisas
dé wali re xétaka dé déka jémba xékélaki. Xékélake gaye dé naniré yikafre hundi wakwe,
déka yafa Godka. Wakwendéka nani Godka jémba xékélaki.

Guré husandakwa du Jon dé hundi wa
Mat. 3:1-12; Mak 1:2-8; Luk 3:4-20

19 Jon téndéka di Judana néma du di pris nawulak Livaina duré nawulak wungi
wandaka di Jerusalemémbu yae di Jonka wakwexéké, "Méni héndé?"
20 Wungi wakwexékéndaka dé Jon wa, "Wuni God wasékendén du Krais yingafwe."
Wungi wata mwi hundi dé wa. Hundi fakuhambandé.
21 Wandéka di déré wambula wakwexéké, "Méni héndé méni? Méni elaija wana
héndé wana?" Wungi wakwexékéndaka dé Jon wa, "Yinga! Wuni elaija yingafwe."
Wungi wandéka di wambula wa, "Méni nani haxéta témbeka profet méni?" Wungi
wakwexékéndaka dé Jon wa, "Yingafwe."
22 Wungi wandéka di déré wambula wakwexéké, "Méni héndé? Du nawulak di naniré
wandaka nani ya. Nani wambula ye diré yingi wakéme? Méni hafuka yingi méni we?"
23 Wungi wakwexékéndaka dé Jon wa, "Wuni du rehafi hafwambu téta hundi wakwa
du wuni. Wuni du rehafi hafwambu téta angi wuni we, 'Néma Du yatendéka yambu

hurutanguni.' Hanja profet Aisaia wun hundi Godna nyingambu hayindéka némbuli wuni yae wuni wun hundika we." Jon dé wungi wa.
24 Hanja Farisi diré wandaka di ya.
25 Yae di Jonéna hundi xékétaka di déré wakwexéké, "Du takwa deka haraki saraki mawuli yatakandaka méni Godna ximbu diré guré husanda. Métaka méni wungi huru? Méni elaija yingafwe. Méni God wasékendén du Krais yingafwe. Méni haxéta témbeka profet yingafwe. Méni baka du méni, métaka méni Godna ximbu diré guré husanda?"
26 Wungi wakwexékéndaka dé Jon wa, "Wuni Godna ximbu wuni diré guré husande. Ané yikama jémba male dé. Néma du nak guni wali dé re. Guni déka xékélakihambanguni.
27 Dé wuna hukémbu yatandé. Yae dé hambuk jémba yatandé. Dé néma du dé. Wuni baka du wuni, yingi maki nae déka jémba yatawuni? Wuni déka manmbu sandandéka suna yoo yingi nae lukukéwuni?" Wungi dé wa.
28 Betanimbu reta dé Jon wun hundi bulé. Wun getéfa jordan xéri angé sakumbu dé té. Wumbu reta dé Godna ximbu du takwaré guré husanda.

Jisas dé Godna sipsip balina nyan maki dé
Mat. 3:13-17; Mak 1:9-11; Luk 3:21-22

29 Nukwa nak yindéka Jon téta dé xé, Jisas dé rendén hafwambu yandéka. Yandéka Jon déré xe dé wa, "Guni atéfék ané duré mé xé. Dé Godna sipsip balina nyan dé. Dé ané héfambu rekwa du takwana haraki saraki sémbut hérekinjoka hiyatandé.
30 Hanja wun duka guniré angi wuni wa, 'Wuna hukémbu yatekwa du dé néma du dé. Wuni baka du wuni tale ya. Wuniré ayiwa hérahafi yaléka hanja wun du dé re.' Wungi wuni wa.
31 Hanja déka xékélakihambawuni. Némbuli male déka wuni xékélaki. Déka guniré hundi wata wuni Godna ximbu guniré guré husanda. Guni israel ané duka xékélakingute wuni wungi huru."
32 Jon xéndén jooka wata dé Jisaska angi wa, "Godna hamwinya nyamwe afwi maki dé Godna getéfambu gaye dé wun dumbu té.
33 Tale wuni wun duka xékélakihambawuni. Xékélakihafi yawuka God wuniré dé angi wa, 'Wuna Hamwinya gaye du nak wali téndét xe xékélakitaméni. Wun du wandét wuna Hamwinya du takwana mawulimbu wulayitandé.'
34 Wandén maki wundé xéwu. Xe wuni xékélaki, dé Godna nyan dé. Wuni xékélake wuni guniré hundi we." Wungi dé Jon wa.

Jisas dé du nawulakéka wa, di dé wali yindate
Mat. 4:18-22; Mak 1:16-20; Luk 5:2-11

35 Nak nukwa yindéka dé Jon wambula téndéka déka du yéték akwi bér dé wali té.
36 Témbéka dé Jon xé, Jisas yindéka. Xe dé wa, "Mé xé. Dé Godna sipsip balina nyan dé."
37 Wungi wandéka bér Jisasna hukémbu yi.
38 Yimbéka Jisas waleka dé xé, déka hukémbu yimbéka. Xe dé bérka wa, "Métaka béni hwaké?" Wungi wakwexékéndéka bér wa, "Rabai, yén gembu méni re?" (Wun hundi Rabai nana hundimbu angi di wa, "Godna hundika wakwekwa du.")
39 Wungi wambéka dé wa, "Mé yae xétambéni." Wungi wandéka ye bér xé, dé rendéka ge téndéka. Xétaka wun nukwa bér dé wali re. Gérambu yandéka bér yihambambér.
40 Bér Jonéna hundi xékétaka bér Jisasna hukémbu yi. Du nak déka xi Andru dé Saimonéna bandi dé. Saimonéna nak xi Pita dé.
41 Andru Jisasré yatakataka bari ye dé Saimonka hwaka xe dé wa, "Ani Mesaiaré wundé xéna." Wungi dé wa. Wun xi Mesaia nana hundimbu angi dé: God wasékendén du Krais.
42 Wataka dé Andru Saimonré hura yi Jisaska. Hura yindéka Jisas Saimonré xe dé wa, "Méni Jonéna nyan Saimon méni. Hukémbu ménika angi watame, Sifas." Wungi dé Jisas wa. Wun xi, Sifas, Grikna hundimbu angi dé, Pita. Nana hundimbu angi dé, Motu.

Jisas dé Filip bér Natanielré wa, bér dé wali yimbéte

43 Nak nukwa dé Jisas Galiliré yinjoka dé saréké. Saréka ye Filipré xe dé wa, "Méni wuni wali mé ya."
44 Filip Betsaidambu dé ya. Betsaida Andru bér Pitana motéfa akwi dé.
45 Wungi wandéka dé Filip ye dé Natanielka hwaké. Hwaka xe dé déré wa, "Hanja nana mandéka Moses Godna profet nawulak akwi di du nakéka Godna nyingambu hayi. Wun duré wundé xékwa. Wun du Nasaretna du Jisas dé. Dé josepna nyan dé."
46 Wungi wandéka dé Nataniel déré wa, "Nasaret haraki getéfa dé. Yingi maki nae yikafre du Nasaretmbu xaletandé?" Wungi wandéka dé Filip wa, "Méni mé yae xé." Wungi wandéka dé yi.

47 Nataniel yandéka Jisas xéta dé déka angi wa, “Mé xé. israelna yikafre du nak andé
yae. Yénataka hundi wahafindé.”
48 Wungi wandéka dé Nataniel wa, “Yingi maki ye méni wunika xékélaki?” Wungi
wakwexékéndéka dé Jisas déré wa, “Filip ménika wahafi yandéka méni wun hambingal
mi mombu afakémbu reméka wuni xe ménika wundé xékélakiwu.”
49 Wungi wandéka dé Nataniel wa, “Wakwekwe du, méni Godna nyan méni. Méni nani
israelna néma du méni.”
50 Wungi wandéka dé wa, “Méniré wun mi mombu reméka xéwunka wuni we. Wawuka
némbuli wunika méni jémba saréké. Hukémbu xéteméka joo yae némbuli xéméka jooré
saréké ngwandétandé.”
51 Wungi wataka dé déré wa, “Mwi hundimbu wuni guniré we. Hukémbu guni xétanguni,
Godna getéfa nafwindét déka ensel wari gayandat wuni Duna Nyanka.” Wungi dé Jisas
wa.

2

Du nak dé takwa héra Kanambu

1 Nukwa yéték yindéka dé du nak takwa héra Kanambu. Wun getéfa Galilimbu dé té.
Jisasna ayiwa takwa hérandéka xénjoka lé wumbu re.
2 Takwa hératekwa du dé Jisaska hundi taka, Jisas déka du wali yandate.
3 Yae rendaka hukémbu dé wain hulingu wungi hényi. Hényindéka lé Jisasna ayiwa déré
wa, “Di wain hulingu yingafwe.”
4 Wungi waléka dé Jisas wa, “Wuna ayiwa, métaka we nyéni wun jooka wuniré wa.
Wuna jémba yatewuka nukwa wayika yakéndé.”
5 Wungi wandéka lé Jisasna ayiwa jémba yakwa duré wa, “Guniré hundi wandét, guni
déka hundi xékéta guni wandén maki hurutanguni.” Wungi lé diré wa.
6 Judana du deka hambuk hundi xékéta di man tamba jémba yakwanyi. Wun gembu
rekwa du wungi man tamba yakwanyindate di motumbu bérandan aki gwongofu wungi
di té. Wun aki némafwi di (100 lita maki di).
7 Jisas dé jémba yakwa duré wa, “Wun akimbu hulingu mé guni wukasanda.” Wungi
wandéka di hulingu wukasandandaka dé sukweka té.
8 Sukwekéndéka dé diré wa, “Nawulak mé tuwa hura yi, hénooka hatikwa duka.” Wungi
wandéka di tuwa hura yi.
9 Hura yindaka dé hénooka hatikwa du dé wun hulingu sakwexé. Wun hulingu dé wain
hulingu xaku. Sakwexe wun wain hulinguka xékélakihafi yandéka di jémba yakwa du di
xékélaki, wun wain hulinguka.
10 Xékélakihafi yata dé hénooka hatikwa du dé takwa hérandé duré wandéka yandéka dé
déré wa, “Atéfék du yikafre wain hulingu di tale hwe. Hwendaka du séfélak wain hulingu
sandaka hukémbu di haraki wain hulingu hwe. Méni yikafre wain hulingu fakutaka tale
haraki wain hulingu méni hwe. Hukémbu yikafre wain hulingu hweméka nani jémba sa.
Wun yikafre wain hulingu dé.” Wungi dé wa.
11 Wun nukwa dé Jisas tale hanja xéhafi yandan hambuk jémba dé ya. Kanambu dé
wun hambuk jémba ya. God déka hambuk hwendéka wun hambukmbu jémba yandéka
déka du di xé. Xe di déka xékélakita di déka du déka jémba sarékéta di wa, “Wun du Godna
nyan dé. Wu mwi hundi dé.” Wungi di wa.
12 Wun hénoo sataka dé Jisas, déka ayiwa, déka bandingu, déka du, wungi di yi
kaperneamré. Ye nukwa nawulak di wun getéfambu re.

Godna tempelmbu du nawulak jémba yandaka dé Jisas diré héreki
Mat. 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46

13 Judana némafwi nukwa Pasova xakundéka dé Jisas Jerusalemré yi.
14 Ye dé tempelré wulaaye dé Jisas xé, du nawulak jémba yandaka. Di yéwa héraata di
sipsip bali bulmakau bali afwi hwe, di pris xiyae Godka hwendate. Du nawulak di nak
téfana yéwa héraata di wun getéfana yéwa dika hwe.
15 Di wungi hurundaka dé Jisas xé. Xétaka hélék yata dé yikama yoo nawulak hérae
dé hambuk yoombu léki. Lékitaka hura téta dé wumbu rendé du, sipsip bali, bulmakau
bali, atéfékré dé héreki. Hérekita dé yéwa hérandan jambé yanguréka yakita wun yéwa
bleké ndéka dé xakri.
16 Xakrindéka dé afwi hura téndé duré wa, “Wun afwi sa hura yi. Guni wuna yafana ge
jondu hérandaka ge maki hurukénguni.” Wungi dé Jisas wa.
17 Jisas wungi hurundéka di déka du ané Godna nyingambu rekwa hundika di saréké:
“God, wuni ména geka wuni némafwimbu mawuli ye. Yawuka wuna mawulimbu ya maki

dé yané. Yanéndéka ména ge jémba téndéte hambuk jémba wuni ya." Wun hundika di saréké.
18 Jisas wungi hurundéka di Judana néma du wun jooré xe di wa, "God ménika hambuk hwendéka méni wungi huru, o yingi maki dé? Méta hanja xéhafi yamben hambuk jémba yamét xe ména hambukéka xékélakitame."
19 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, "Guni ané yikafre geré glaréngut nukwa hufuk yindét wuni wambula totawuni."
20 Wungi wandéka di wa, "Séfélak (46) héki hwari di ané tempel to. Yinga maki ye nukwa hufukmbu wambula totaméni?" Wungi di néma du wa Jisasré.
21 Jisas wungi wata déka séfika dé sataku hundi wa. Tempelka wahambandé.
22 Wataka hukémbu hiyandéka nukwa hufuk yindéka God wandéka dé wambula ramé. Raméndéka di déka du wun nukwa wandén hundika wambula saréké. Sarékéta di Godna nyingambu hanja hayindan hundi akwi Jisas wandén hundika akwi sarékéta di wa, "Wu mwi hundi dé." Wungi di wa.

Jisas atéfék du takwana mawulika dé xékélaki

23 Wun Pasovana nukwa Jisas Jerusalemémbu dé re. Reta hanja xéhafi yandan hambuk jémba yandéka di séfélak du takwa di xé. Xe di wa, "Dé Godna nyan dé."
24 Wungi wandaka dé Jisas deka mawulika dé xékélaki. Deka hundi baka hundi dé. Déka jémba sarékéhambandi. Wungi xékélake dé dé hafuka diré wafuke wahambandé.
25 Dé atéfék du takwana mawulika dé xékélaki. Du nak déré wakwehambandé, deka mawulika. Dé hafu dé deka mawulika xékélaki.

3

Jisas Nikodemus wali dé hundi bulé

1 Judana néma du nak dé re. Déka xi Nikodemus dé. Wun du Farisina du dé.
2 Nak gan wun du Jisaska ye dé déré wa, "Wakwekwa du, God méniré wandéka méni ya, déka hundika naniré wakwenjoka. Nani wundé xékélakikwa. Baka du méni yamén maki hanja xéhafi yamben hambuk jémba yamba yakéndé. God méni wali téndéka méni wun hambuk jémba ya."
3 Dé wungi wandéka dé Jisas déré wa, "Mwi hundi wuni méniré we. Du takwa huli wambula xakuhafi yandat, dé God néma du reta diré jémba yamba hatikéndé. Hatihafi yandét, di Godna du takwa yamba rekéndi."
4 Wungi wandéka dé wakwexéké, "Du takwa gwalefa ye yingi maki ye di huli wambula xakutandi? Wafewana, di yikama nyangwal maki re ayiwana biyakombu wulayindat ayiwa wambula hératalé, o yingi maki dé?"
5 Dé wungi wandéka dé wa, "Mwi hundi wuni méniré we. Du takwa Godna hémémbu xakunjoka mawuli yata tale di hulingumbu akwi Godna Hamwinyambu akwi huli xakutandi. Wungi huruhafi ye di Godna hémémbu yamba xakukéndi.
6 Séfimbu xakundé joo, wu séfina dé. Godna Hamwinyambu xakundé joo, wu hamwinyana dé.
7 Wungi wataka dé wambula wa, "Ménika wuni we, guni huli du takwa xakungute. Wun hundi xéka waréngénékéméni.
8 Mur séta mawuli yandékangalambu dé yi. Yindéka méni déka hamré male méni xéké. Xékéta méni xékélakihambaméni. Yimbu dé ya? Yingiré yitandé? Murka xékélakihafi yaméka maki, méni Godna Hamwinya yandéka jémbaka yamba xékélakikéméni. Godna Hamwinya deka mawulimbu wulayindét di huli du takwa retendakaka yamba xékélakikéméni."
9 Wungi wandéka dé wa, "Wun joo yingi maki xakutandé?"
10 Nikodemus wungi wandéka dé wa, "Méni Judana wakwekwa du méni. Métaka méni wun jooka xékélakihafi ye?
11 Mwi hundi wuni méniré we. Nani xékélakimben jooka nani ménika we. Xémben jooka akwi nani hundi we. Wambeka guni nana hundi xékénjoka hélék guni ye.
12 Wuni ané héfana jonduka ménika wawuka méni wun jonduka jémba xékéhambaméni. Wuni Godna getéfana jonduka ménika wawut, yingi maki ye méni wun hundi xékétaméni?
13 Du natafa male dé Godna getéfaré wari. Tale Duna Nyan Godna getéfambu re dé ané héfaré gaya. Gayandéka ané héfana du nak Godna getéfaré warihambandé.
14 "Hanja nana mandékangu du rehafi hafwambu yitaka yatakandaka dé Moses bras ainmbu nandan hambwe nak mimbu haréka dé hateka, di xéta yikafre yandate. Haréké ndén maki, di Duna Nyanré wungi harékétandi.
15 Haréké ndat di wuniré xéta wunika jémba sarékéta wuna hundika 'Mwi hundi dé' nae di huli mawuli hérae God wali wungi re wungi re jémba retandi." Wungi dé Jisas wa.

16 God ané héfambu rekwa du takwaka némafwimbu mawuli yata dé déka natafa male
dunyaré wandéka dé gaya. God wungi dé wa, du takwa déka nyanka jémba sarékéta huli
mawuli hérae dé wali jémba rendate, wungi re wungi re. Yamba hiyakéndi.
17 God déka nyanré wandéka dé ané héfaré gaya, du takwa hurundan haraki saraki
sémbut hérekinjoka. Hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwendéte, God waham-
bandé.
18 Déka nyanka jémba sarékékwa du takwaré God watandé, “Guni yikafre du takwa guni.
Jémba retanguni.” Wataka dé déka nyanka jémba sarékéhafi yakwa du takwaré watandé,
“Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa guni. Wuna nyanka jémba sarékéhafi
yanguka wuni hurungun haraki saraki sémbut hasa hwetawuni.” God wungi watandé.
19 Jisas yikafre ya maki hanyinjoka dé ané héfaré ya. Yandéka di du takwa haraki saraki
sémbut huruta di halékingambu renjoka di mawuli ya. Wun yaka hélék yandat, God diré
haraki hundi watandé.
20 Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wun yaka hélék yata larékwa hafwaré yamba
yikéndi. Ya xérékéta hanyindét, di nawulak du deka hurundan haraki saraki sémbut
xéndamboka hélék yata, di larékwa hafwaré yamba yikéndi.
21 Mwi hundi xékékwa du takwa wunde du takwa maki yingafwe. God dika hambuk
hwendéka di yikafre jémba ye. Yata di larékwa hafwaré yindaka di nawulak du hurundan
yikafre jémbaré xé. Xéndaka God dika hambuk hwendéka di xékélaki.

Jisaska dé guré husandakwa du Jon hundi wa

22 Hukémbu Jisas déka du wali di Judiaré yi. Ye wun héfambu reta di Godna ximbu diré
guré husanda.
23 Jon akwi dé Ainonmbu téta dé du takwaré guré husanda, séfélak xéri rekwambu. Wun
getéfa Salim wali walémbambu dé té. Wun hafwambu séfélak du takwa yandaka dé Godna
ximbu diré guré husanda.
24 Wun nukwa néma du Herot Jonré séndé gembu takahambandé. Dé baka téta dé jémba
ya.
25 Jonéna du di du nak wali waru. Juda deka hambuk hundi xékéta di gu yakéndakaka
di waru.
26 Warutaka Jonéna du déka ye di déré wa, “Wakwekwa du, hanja du nak méni wali
jordan xéri angé sakumbu dé té. Hanja déka jémbaka méni naniré wa. Wun du yae téta
Godna ximbu dé du takwaré guré husandandéka di atéfék du takwa naniré yatakataka
di déka yi. Di atéfék déka male yindamboka hélék me ye.”
27 Wungi wandaka dé Jon diré wa, “God du nakéka nak jémba hwehafi yandét, wun du
wun jémba yamba yakéndé.
28 Guni hafu wuna hundi xéka wawun hundika guni wa. Tale wuni angi wa, ‘Wuni God
wasékendén du Krais yingafwe. God wandéka wuni wun duna yambu hurunjoka wuni
tale ya. Dé wuna hukémbu yatandé.’ Wungi wata wuni wun jémba ye, atéfék du takwa
wun duna hundi xékéndate.
29 Du nak takwa hési héranjoka mawuli yandét déka nyayika téta xéndét wun du wule
takwa hérandét dé wali mawuli sawuli yatandé. Wuni wun takwa héraakwa duna nyayika
maki wuni. Séfélak du takwa Jisaska yita déka hundi xékéndaka wuni xéta yikafre mawuli
yata mawuli sawuli wuni ye.
30 Déka jémba métaka némafwi yandé, wuna jémba yikama yandé.” Wungi dé Jon wa.
31 Anwarmbu re gayandé du dé atéfék du takwana néma du dé. Ané héfambu rekwa
du héfana jonduka male di xékélaki. Anwarmbu gayandé du atéfék jonduka xékélakita dé
diré sarékéngwandé.
32 Dé xéndén jonduka akwi xékéndén hundika akwi dé diré wa. Wandéka di déka hundi
xékénjoka hélék di ya.
33 Du nak déka hundi xékéta dé wun hundika angi watandé, “God mwi hundi male dé
we.” Wungi watandé.
34 God wandéka yandé du dé Godna hundi wa. God déka Hamwinya atéfék dé hwe, wun
duka. Hwendéka dé Godna hundi wa.
35 Yafa God déka nyanka dé némafwimbu mawuli ye. Némafwimbu mawuli yata dé déka
atéfék jondu hwe, dé wun jonduka jémba hatindéte.
36 Godna nyanka jémba sarékékwa du takwa huli mawuli hérae wungi re wungi re jémba
retandi. Déka hundi xékéhafi yakwa du takwa huli mawuli yamba hérakéndi. Godna
mawuli wi dimbu dé té, wungi té wungi té.

4

Jisas samariana takwa wali dé hundi bulé

1-2 Wun nukwa du nawulak di wa, “Séfélak du takwa di Jisasna hundi jémba xéké.
Xékéndaka dé Jisas Godna ximbu diré guré husanda. Wungi hurundéka déka jémba
guré husandakwa du Jonéna jémbaré dé saréké ngwandé.” Wungi wata xékélakihambandi.
Jisasna du male di Godna ximbu du takwaré guré husanda. Jisas diré guré husandaham-
bandé. Jisasna jémbaka wungi wandaka di Farisi wun hundi xékéta buléndaka dé Jisas
xéké.
3 Xékétaka dé Jisas Judia yatakataka dé Galiliré wambula yinjoka dé yi.
4 Galiliré yindaka yambu samariana hafwambu dé yi. Jisas wun yambumbu dé yi.
5 Ye dé samariana getéfa nakmbu xaku. Wun getéfana xi Sikar dé. Hanja Judana
mandéka Jekop dé déka nyan josepka hafwa nak dé hwe. Sikar wun hafwa walémbambu
dé té.
6 Wun hafwambu Jekopna hutungu dé re. Jisas afakémbu yae wun hutungumbu
xakundéka resétonjoka dé wun hutungumbu re, nukwa dawimbu téndéka.
7-8 Jisas wumbu rendéka di déka du getéfaré yi, hénoo nawulak héranjoka. Yindaka
rendéka lé samariana takwa hési gu tunjoka ya. Yaléka dé Jisas léré wa, “Hulingu nawulak
mé hura yanyét, sawu.”
9 Wungi wandéka lé samariana takwa déré wa, “Méni Judana du méni. Wuni samariana
takwa wuni. Yingi maki ye hulingu hwewut sanjoka méni we?” Wungi lé wa, Juda
samaria wali yitaka yatakahafi di.
10 Waléka dé Jisas wa, “Tale wuni nyénika angi wa, ‘Hulingu nawulak mé hura yanyét,
sawu.’ Wungi wawuka nyéni God hwendén yikafre jooka xékélakita wunika akwi xékélake,
nyéni wunika nak maki hulinguka wakwexékétanyéni. Nyéni wun hulingu sataka nyéni
jémba retanyéni.”
11 Dé wungi wandéka lé déka hundika xékélakihafi yata lé wa, “Néma du, méni gu
tuteméka aki yingafwe. Ané wekwambu hulingu andélambu dé té. Waméka hulingu
yimbu héra hwetaméni?
12 Nana mandéka Jekop dé nanika ané hutungu hwe. Déka nyangwal akwi, déka
sipsip bali akwi, déka bulmakau bali akwi, dé akwi di ané hulingumbu sa. Méni Jekopré
saréké ngwandé wana?”
13 Wungi waléka dé Jisas wa, “Atéfék du takwa wun hulingu sataka hukémbu hulinguka
wambula hiyatandi.
14 Di hwetewuka hulingu sataka di hukémbu hulinguka wambula yamba hiyakéndi.
Yingafwe. Hwetewuka hulingu deka mawulimbu huli hutungungala xakutandé. Xakuta
blekéndét, di huli mawuli hérae jémba retandi, wungi re wungi re.”
15 Wungi wandéka lé déré wa, “Yika du, némbuli wunika wun hulingu mé hwe. Wunika
hwemét hukémbu wuni wambula hulinguka yamba hiyakéwuni. Wambula yae ané
wekwambu hulingu yamba tukéwuni.”
16 Wungi waléka dé Jisas angi wa, “Sé ye nyéni nyéna du hura béni ya.”
17 Wungi wandéka lé wa, “Wuni du yingafwe.” Wungi waléka dé wa, “Wu mwi hundi
nyéni we.
18 Hanja du natamba wali nyéni re. Némbuli hura tényéka du nyéna du yingafwe. Nyéna
hundi wu mwi hundi dé.”
19 Wungi wandéka lé wa, “Néma du, némbuli andé xékélakiwi. Méni profet nak méni.
20 Wuna mandékangu ané némbumbu wara di Godna ximbu haréké. Guni Juda guni wa,
‘Godna ximbu harékémbeka hafwa Jerusalemémbu dé té.’ Wungi wangut, yingi Godna
ximbu harékékéme?”
21 Lé wungi waléka dé léré wa, “Nyéni wuna hundiré jémba mé xéké. Nukwa nak yandét,
guni Godna ximbu harékénjoka guni ané némbumbu akwi, Jerusalemémbu akwi renjoka
yamba sarékékénguni.
22 Guni samaria Godka jémba xékélakihafi yata, guni déka ximbu haréké. Nani Juda
Godka xékélakita nani déka ximbu haréké. Du takwana haraki saraki mawuli hérekitekwa
du dé Judana hémembu dé xaku.
23 Nukwa nak xakundét Godna ximbu harékékwa du takwa angi hurutandi. Di nana
yafa Godka mwi hundi wata deka hamwinyambu déka ximbu harékétandi. Wunde du
takwa déka ximbu haréké ndate dé mawuli ye. Déka ximbu harékétendaka nukwa andé
yae.
24 God dé hamwinya dé. Dé séfi yingafwe. Du takwa Godna ximbu harékénjoka mawuli
yata di mwi hundi naata deka hamwinyambu déka ximbu harékétandi.” Wungi dé wa.
25 Wandéka lé wa, “God wasékendén du Mesaia déka nak xi Krais yatandé, naniré yikafre
hurunjoka. Wungi wuni xékélaki. Dé yae atéfék hundika naniré wakwetandé.”
26 Wungi waléka dé Jisas léré wa, “Wun du nyéni wali andé buléndi. Wuni andu.”

27 Jisas wungi wandéka di déka du hénoo hérae hura di wambula ya. Yae takwa wali
buléta téndéka xétaka di saréké waréké. Sarékéta wahambandi, “Méta héranjoka nyéni
mawuli ye? Métaka méni lé wali hundi bulé?” Wungi wahambandi.
28-29 Wahafi yandaka lé wule takwa hulingu tuléka aki yatakataka lé getéfaré wambula
yi. Ye lé du takwa nawulakré wa, “Mé yae guni xé, du nakré. Hanja wuniré xéhambandé.
Dé hanja huruwun atéfék jonduka dé wuniré wa. Dé God wasékendén du Krais wana?”
30 Wungi waléka di getéfa yatakataka di Jisaska ya.
31 Di yambumbu yandaka di Jisasna du déré wa, “Wakwekwa du, hénoo mé sa.”
32 Wungi wandaka dé wa, “Wuna hénoo wundé re. Wun hénooka xékélakihambanguni.”
33 Wungi wandéka di déka du di hafu buléta di wa, “Du nak déka hénoo bu hwendé
wana?”
34 Di wungi wandaka dé diré wa, “Wuna hénoo angi dé. Wunika wandéka yawun duna
hundi xékétawuni. Xékéta wunika hwendén jémba yaséketawuni. Wun jémba wuna hénoo
dé.
35 Guni hénoo setaka angi guni wa, ‘Hénoo hératembeka bafu yétiyéti dé re.’ Wanguka
wuni guniré we: Némbuli male hératanguni. Mé guni xé. Yawina hénoo mwi dé té.
36 Némbuli male hénoo séngwaakwa du di jémba yata yéwa hérae. Di wunde du takwaré
séngwandat, wunde du takwa jémba retandi wungi re wungi re. Séngwandat, God deka
yikafre jémbaka hasa hwendét, tale hénoo sendé du wali hénoo séngwaakwa du wali
mawuli sawuli yatandi.
37 Hanja ané hundi du nak dé wa, ‘Du nak dé hénoo se. Sendéka nak du dé wun hénoo
héra.’ Wandéka némbuli wun hundi mwi hundi dé ya.
38 Wuni guniré wuni wa, guni jémba yahafi yangun hénoo hérangute. Hanja du nawulak
di wun hénoo sendaka némbuli guni di wali jémba yatanguni.” Wungi dé Jisas diré wa.
39 samariana takwa lé wun getéfambu rekwa du takwaré wa, “Wun du hanja huruwun
atéfék jonduka dé wuniré wa.” Wungi waléka di séfélak samariana du takwa di Jisaska
jémba saréké.
40 Sarékéta Jisaska yae di déré wakwexéké, dé di wali rendéte. Wungi wakwexékéndaka
dé di wali nukwa yéték dé re.
41 Reta di wali hundi buléndéka di séfélak du takwa déka hundi xékéta di déka jémba
saréké.
42 Sarékéta di wule takwaré wa, “Tale nyéna hundi nani xéké. Xékétaka nani Jisaska
jémba saréké. Sarékéta hukémbu nani Jisasna hundi xéké. Déka hundi xékétaka némbuli
nani xékélaki. Dé ané héfambu rekwa du takwaré satanéna tambambu hératekwa du dé.
Wu mwi hundi dé.” Wungi di samariana du takwa wa.

Jisas wandéka dé néma duna nyan yikafre ya

43-44 Jisas Samariambu nukwa yéték re nak nukwa dé wa, “Godna profet nak rendét déka
motéfana du takwa déka di wa, ‘Dé nani maki du dé. Dé néma du yingafwe. Wu baka du
dé.’ Wungi wandaka di nak téfana du takwa déka di wa, ‘Wu néma du dé.’ Wungi di wa.”
Jisas wungi wataka dé wun getéfa yatakataka dé déka motéfa Galiliré yi.
45 Hanja Pasovana hénoo hura sa nukwa di Galilina du takwa nawulak Jerusalemré yi.
Ye di xé Jisas hanja xéhafi yandan hambuk jémba yandéka. Xétaka deka héfaré wambula
ye re di xé, Jisas deka getéfaré yandéka. Xéta di déka mawuli yata mawuli sawuli ya. Yata
di déka hundi xéké.
46-47 Dé Galilimbu ye dé Kanambu xaku. Hanja Jisas wun getéfambu reta wandéka
hulingu dé wain hulingu xaku. Jisas Judia yatakataka Galiliré ye Kanambu xaakwa
rendéka dé néma du nak xéké. Wun néma duna nyan bar hiyaata dé kaperneamémbu
hwa. Hwandéka dé néma du Jisaska ya. Yae déré dé wa, “Némbuli male wuna nyan
hiyatandé. Méni wuni wali yae wuna nyanré yikafre hurumét, dé yikafre yandé.”
48 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Guni hanja xéhafi yangun hambuk jémba yawuka xéta
guni wunika jémba saréké, o yingi maki dé?”
49 Wungi wandéka dé néma du wa, “Néma du, bari mé ya. Yahafi yamét wuna nyan
hiyatandé.”
50 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni sa yi. Ména nyan yikafre yatandé.” Wungi
wandéka dé Jisasna hundi jémba xékétaka dé yi.
51 Déka jémba yakwa du yae déré yambumbu xe di wa, “Ména nyan yikafre wundé
yandé.”
52 Wungi wandaka dé diré wakwexéké, “Méta nukwa dé yikafre ya?” Wakwexékéndéka
di wa, “Nalika nukwa dawimbu téndéka déka bar wungi hényi.”

53 Wungi wandaka dé yafa xékélaki. Nalika Jisas dé wali hundi buléndén nukwa dé déka
nyan yikafre ya. Wungi xékélakita dé déka hém wali atéfék di Jisaska jémba sarékéta déka
hundika di “Mwi hundi dé” na.
54 Jisas tale Judia yatakataka Galiliré ye wandéka dé wun nyan yikafre ya. Wungi yata
dé Jisas hanja xéhafi yandan hambuk jémba yambu yéték dé ya.

5

Tukweseke tufwambu dé Jisas du nakéka wandéka dé yikafre ya

1 Hukémbu Judana némafwi hénoo hura sandaka nukwa xakundéka dé Jisas Jerusalemré
wari.
2 Jerusalemna motumbu gindan séndémbu yambu nak dé té. Wun yambuna xi angi dé,
sipsip balina yambu dé. Wun yambu tékwambu dé xandan gu nak dé re. Wun xandan gu
Hibruna hundimbu angi di wa, Betesda. Wun gumbu hasafwi ge natamba dé té.
3 Séfélak du takwa di wun gembu re. Dama hiyandé du takwa, man haraki yandé du
takwa, hambuk yahafi du takwa, wungi di re. [Wun gu gungan yandét xénjoka di re.
4 Hanja nak nukwa nak nukwa Godna ensel nak gaye dé wun hulingumbu nandindéka
dé gu gungan ya. Gu gungan yandéka xétaka dé guré tale nandindé du dé yikafre ya.]
5 Du nak séfélak (38) héki hwari déka séfi haraki dé té.
6 Dé wun hasafwi gembu hwandéka Jisas déré xe dé xékélaki, séfélak héki hwari wumbu
hwandéka. Wungi xékélake dé Jisas déré wakwexéké, “Méni yikafre yanjoka méni mawuli
ye?”
7 Wungi wakwexékéndéka dé séfimali haraki yandé du wa, “Néma du, yingi maki
yatawuni? Gu gungan yandéka wuniré hérae guré husandatekwa du yingafwe. Wuni
hafu nandinjoka yiwuka nak du wuniré tenangéra dé tale nandi.”
8 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni sé raama hwamén be hérae hura yi.”
9 Wungi wandéka dé wun du wambula yikafre ye dé déka be hérae hura yi.
Wun nukwa baka hwa nukwa dé.
10 Wun du yindéka di Judana néma du yikafre yandé duré wa, “Baka hwa nukwa dé.
Méni baka hwa nukwambu ména be hura yamba yikéméni.”
11 Wungi wandaka dé diré wa, “Du nak wandéka yikafre yawuka dé wuniré wa, ‘Ména
be hérae hura yitaméni.’ Wungi wandéka wuni hérae hura yi.”
12 Wungi wandéka di wakwexéké, “Ména be hérae hura yiméte héndé wa?”
13 Wungi wandaka xékélakihambandé. Wun hafwambu séfélak du takwa téndaka Jisas
wundé yindé.
14 Hukémbu dé Jisas déré tempelmbu xé. Xe dé wa, “Mé xéké. Némbuli méni wundé
yikafre yamé. Haraki saraki sémbut wambula yamba hurukéméni. Wuna hundi xékéhafi
yamét némafwi xakéngali ménika yatandé.”
15 Wungi wandéka wun du ye dé Judana néma duré wa, “Wunika wandéka yikafre
yawun du, wu Jisas dé.”
16 Dé wungi wandéka xékétaka di baka hwa nukwambu wungi hurundénka di tale
Jisasré haraki hundi wata di haraki hurunjoka saréké.
17 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Wuna yafa atéfék nukwa dé jémba ye. Yandéka
wuni akwi wuni jémba ye.”
18 Wungi dé déka yafa Godka wata dé dé hafu God maki rendékaka dé wa. Wandéka
xékétaka di Judana néma du déré xiyanjoka di mawuli ya, wun duré baka hwa nukwambu
huréhaléékéndénka akwi God maki rendékaka akwi.

Godna nyan hundi wanjoka dé hambuk héra

19 Di wungi hurundaka dé Jisas diré wa, “Mwi hundimbu wuni guniré we. Wuna yafa
jémba yandéka, wuni déka nyan xe wun jémba wuni ye. Wuni hafu wuna mawuli yambu
jémba nak yamba yakéwuni. Wuna yafa jémba yandéka maki wuni akwi yatawuni.
20 Wuna yafa wunika némafwimbu mawuli yata dé déka jémba wuniré wakwe. Hukémbu
wunika wakwetendéka jémba némbuli yawuka jémbaré sarékéngwandétandé. Wuni wun
huli jémba yawut guni xe waréngéna sarékétanguni, wun jémbaka.
21 Wuna yafa hiyandé du takwaré wandéka di raama jémba di re. Wandéka maki wuni
mawuli yawuka du takwaka wawut, di hiyahafi jémba retandi.
22 Wuna yafa némafwi kot xékékwa néma du reta, du takwa hurundan sémbutka hundi
yamba wakéndé. Wun jémba wunika wundé hwendé. Wuni némafwi kot xékékwa néma
du reta hurundan sémbutka hundi watawuni.
23 Atéfék du takwa wuna yafana ximbu harékéndaka maki, wuna ximbu harékéndate dé
wun jémba wunika hwe. Wuna ximbu harékéhafi yakwa du takwa di wunika wandéka
yawun duna ximbu akwi harékéhambandi.

24 “Mwi hundimbu wuni guniré we. Wuna hundi jémba xéka wuniré wandéka yawun
duka jémba sarékékwa du takwa atéfék huli mawuli di hérae. Hérae wungi re wungi re
God wali jémba retandi. Hukémbu wuni néma du reta deka hundi xékéta hurundan haraki
saraki sémbutka hundi yamba wakéwuni. Haraki hafwaré yamba yikéndi.
25 Mwi hundimbu wuni guniré we. Hiyandé du takwa di Godna Nyanéna hundi
xékétandi. Xékétaka di huli mawuli hérae jémba retandi. Wun nukwa némbuli andé yae.
26 Yafa God dé du takwaka hamwinya dé hwe, di ané héfambu rendate. Hwendén
maki, dé déka nyanka dé hambuk hwe, dé akwi du takwaka huli hamwinya hwendéte.
Hwendét, di huli mawuli hérae jémba retandi, wungi re wungi re.
27 Déka nyan dé Duna Nyan dé re. Rendénka God déka hambuk hwe, hukémbu dé kot
xékékwa néma du reta, atéfék du takwa hurundan sémbutka hundi xékéta wandéte.
28 Wun jooka waréngénékénguni. Nak nukwa yandét, hiyandé du takwa réméndan
hwandafumbu hwaata déka nyanéna hundi xékétandi.
29 Xékétaka ramétandi. Yikafre sémbut hurundé du takwa raama wungi re wungi re
jémba retandi. Haraki saraki sémbut hurundé du takwa raméndat, God diré hurundan
haraki saraki sémbut hasa hwetandé.” Wungi dé Jisas wa.

Du nawulak di Jisasna jémbaka hundi wa

30 Jisas wungi wataka dé Judana néma duré wambula wa, “Wuni nak joo wuna mawuli
sarékémbu yamba hurukéwuni. Wuniré wandéka yawun duna hundi xéka wandén maki
wuni du takwa hurundan sémbutka wuni hundi we. Wuna mawuli sarékémbu wahafi
yata déka hundi male wawuka dé wawun hundi mwi hundi dé.
31 Wuni hafu wuna jémbaka hundi wawut, guni watanguni, ‘Déka hundi yénataka hundi
dé.’ Wungi wata guni wunika jémba yamba sarékékénguni.
32 Du nak akwi dé wuna jémbaka hundi wa. Wandéka wuni xékélaki. Wuna jémbaka
wandéka hundi wu mwi hundi dé.
33 Hanja guni nawulak duré wanguka di Jonka ye di wakwexéké. Wakwexéké ndaka dé
guniré mwi hundi wa wunika.
34 Wuni du wunika wandénka sarékéhambawuni. Sarékéhafi yawuka guni wuna hundika
jémba xékéngut God guniré yikafre hurundéte wuni Jonka wa.
35 Hama ya yanéta hanyindéka di du jémba xé. Jon hama ya maki xéréka hanyindéka
guni déka larékombu reta guni mawuli sawuli ya.
36 “Jon wunika hundi wandéka wundé xékéngu. Wuna hambuk jémba déka hundiré
dé sarékéngwandé. Wuna yafa yawute hwendén jémba andé yawi. Wuna jémba wunika
dé wakwe. Nawulak du takwa wuna jémbaré xe di wa, ‘Déka yafa God wandéka dé ya.
Wungi nani xékélaki.’ Wungi di wa.
37 Wuna yafa wuniré wandéka yawuka dé akwi dé wunika wa. Guni déka hundi rasi
xékéhambanguni. Wu yingafwe. Guni déka saawi akwi xéhambanguni.
38 God wuniré wandéka wuni ya. Guni wunika jémba sarékéhafi yanguka déka hundi
guna mawulimbu téhambwe.
39 Guni huli mawuli hérae jémba renjoka sarékéta, guni Godna nyingambu hayindan
hundika hwaké. Wun hayindan hundi wunika dé wa.
40 Wunika yae huli mawuli hérae jémba renjoka hélék guni ye.
41 “Du takwa wuna ximbu haréké ndate wahambawuni.
42 Guna mawuli wuni xékélaki. Guna mawulimbu Godka mawuli ya téhambwe.
43 Wuni wuna yafana ximbu wuni ya. Yawuka guni wuna hundi xékéhafi guni. Nak du
yae déka hafu ximbu wandét, guni déka hundi xékétanguni.
44 Du takwa guna ximbu haréké ndate guni mawuli ye. Natafa male God guna ximbu
haréké ndéte hélék guni ye. Wungi huruta wunika jémba sarékénjoka guni hurufatiké.
45 “Guni angi sarékékénguni, ‘Jisas hurumben haraki saraki sémbutka Godré hundi
watandé.’ Wungi sarékékénguni. Guni nana mandéka Moseska guni angi wa, ‘Nani Moses
wandén hundi xékéta wandén maki hurungut, dé naniré yikafre hurutandé.’ Wungi wata
guni ané hundi mé xéké. Moses hurungun haraki saraki sémbutka Godré watandé.
46 Hanja Moses dé hayi wunika. Guni wun hundi xékéhambanguni. Guni Moses
hayindén hundi xékétaka guni wuna hundi xékétanguni.
47 Guni hayindén hundi xékéhafi yata yingi maki ye wuna hundi jémba xékétanguni?
Wuna hundi jémba xékénjoka guni hurufatiké.” Wungi dé Jisas Judana néma duré wa.

6

Jisas dé séfélak (5,000) duka hénoo hwe
Mat. 14:13-21; Mak 6:32-44; Luk 9:10-17

1 Wun hundi wataka dé Jisas tukweseke angé sakuré yi. Wun tukwesekena xi Galili dé.
Nak xi taiberius dé.
2 Hanja séfélak du takwa di xé Jisas séfélak hambuk jémba yandéka. Yandéka di bar
hiyaakwa du takwa yikafre ya. Xétaka di déka hukémbu yi.
3 Jisas déka du wali némbu nakmbu wara di wumbu re.
4 Pasovana nukwa, Judana némafwi hénoo hura sa nukwa xakundéka di wumbu re.
5 Rendaka dé Jisas xé, séfélak du takwa déka yandaka. Xétaka dé Filipré wa, “Hénoo
yimbu hérae wun du takwaka hwembet sakéndi?”
6 Filipna mawuli hurukwexénjoka dé wungi wa. Jisas yatendéka jémbaka dé xékélaki.
7 Jisas wungi wandéka dé Filip déré wa, “Nani séfélak séfélak yéwa hwetaka bret nawulak
hérambet, di wali yamba sékérékéké ndé. Di nak nak du takwa nyangwal yalefu yalefu
satandi.”
8 Wungi wandéka Jisasna du nak Andru dé wumbu té. Wun du dé Saimon Pitana bandi
dé. Téta dé wa,
9 “Nyan nak andé té. Dé yikama bret natamba xéri hamwi yéték wungi dé hura té. Wun
yikama bret wali yikama xéri hamwi wali séfélak du takwaré yingi maki hwetame?”
10 Wungi wandéka dé Jisas diré wa, “Wun du takwaré mé wa renda.” Wun hafwambu
séfélak wara dé té. Wungi wandéka wandaka wara takumbu di re. Séfélak séfélak du
takwa di wumbu re (5000 du maki di).
11 Rendaka dé Jisas wun bret hérae Godka diména nataka dé du takwaka mune
hwendéka di sa. Bret munindén maki male dé xéri hamwi yéték akwi wungi muni. Mawuli
yandan makimbu dé mune hwe.
12 Mune hwendéka sandaka dé Jisas déka duka wa, “Sandan també hénoo mé héra, baka
rendémboka.”
13 Wungi wandéka di du takwa sandaka rendé bret wasara tamba atéfék ye man yéték
wungi di hérae lakwa.
14 Lakwandaka di du takwa Jisas yandén hambuk jémbaré xéta di wa, “Profet nak ané
héfaré yatandé. Déka nani haxé. Haxémben du Jisas dé. Wu mwi hundi dé.”
15 Wungi wandaka dé Jisas xékélaki. Di déré huluke takandat dé deka néma du rendéte
di mawuli ya. Wungi xékélakita wun getéfambu néma du renjoka hélék ye dé dé hafu
némburé wambula wari.

Jisas dé gu takumbu féta yi
Mat. 14:22-33; Mak 6:47-51

16-17 Gérambu yandéka Jisasna du tukwesekeré nandi. Naande gunjambémbu wara
di kaperneamré yinjoka mawuli ya. Mawuli yandaka Jisas dika yahambandé. Yahafi
yandéka gan hunyindéka di yi.
18 Yindaka némafwi mur yandéka dé gu hambukmbu raama waré.
19 Waréndéka gunjambé yiléte di gutuwa yi. Wungi gutuwa afakémbu di yi (6 kilomita
maki). Ye di xé Jisas gu takumbu yandéka. Xéta di roo.
20 Roondaka dé diré wa, “Ané wuni wuni yae. Guni rookénguni.”
21 Wungi wandéka di yikafre mawuli ye di gunjambéré xalendéte di mawuli ya.
Yandaka dé gunjambéré wari. Wara rendéka di gunjambémbu ye wun getéfambu bari
hari xaku.

Séfélak du takwa di Jisaska hwaké

22 Xitélakéndéka di séfélak du takwa tukweseke angé sakumbu di té. Téta di hafu angi wa,
“Nalika natafa gunjambé lé re. Reléka Jisasna du wun gunjambémbu wara di yi. Yindaka
Jisas di wali yihambandé. Dé ané hafwambu dé re.”
23 Wungi wata di Jisaska hwaké. Hwakéfatikéndaka taiberiusmbu di gunjambé nawulak
akwi ya. Yae di nalika reta bret sandan hafwambu di re. Nalika Jisas bret hérae Godré
wataka dé dika hwe, wun hafwambu.
24 Jisas déka du akwi wun hafwambu rehafi yandaka di du takwa hwakéfatika, wun
gunjambémbu wara di tukweseke angé sakuré yi, kaperneamré. Jisaska hwaka xénjoka
di yi.

Jisas Godna getéfambu gayandé bret maki dé

25 Wunde du takwa ye xaakwa Jisasré xe di déré wakwexéké, “Wakwekwa du, méta
nukwa méni angiré ya?”
26 Wungi wakwexékéndaka dé Jisas diré wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Bret sanguka
guna biya bu yata. Yatandéka guni wunika hwaké, bret nawulak akwi hwewute. Hambuk
jémba yawuka xéngunka jémba sarékéhambanguni.

27 Guni jémba yata guni yama xe gérékéndé xaakwa hénooka yamba sarékékénguni. Guni
jémba yata nak maki hénooka sarékétanguni. Wun hénoo wungi retandé. Guni wun hénoo
sataka jémba retanguni, wungi re wungi re. Wun hénoo Duna Nyan dika hwetandé. Dé
wungi hwendéte dé Yafa God hafu déré waséke."
28 Wungi wandéka di wa, "Méta maki ye Godna jémba yakéme?"
29 Wungi wandaka dé wa, "Godna jémba angi dé. Guni God wandéka yandé duka jémba
sarékétanguni. Wungi saréka guni Godna jémba yatanguni."
30 Wungi wandéka di wa, "Méta hambuk jémba yamét xe nani ménika jémba sarékétame?
Méta yataméni?
31 Hanja nana mandékangu du rehafi hafwambu yitaka yatakata di nak maki hénoo sa.
Wun hénooka di wa, 'Mana dé.' Hanja rendé du di Godna nyingambu wun hénooka angi
hayi: Dé du takwaka Godna getéfambu gayandé bret hwendéka di sa. Wungi di hayi."
32 Di wungi wandaka dé Jisas diré wa, "Mwi hundi wuni guniré we. Hanja Moses Godna
getéfambu gayandé bret hwehambandé. Wuna yafa male dé Godna getéfambu yikafre
male gayandé bret hwe.
33 God hwendén bret dé Godna getéfaré yatakataka dé ané héfaré gaya, du takwaré
yikafre hurunjoka. Dé diré yikafre hurundét di jémba retandi, wungi re wungi re."
34 Wungi wandéka di Jisasré wa, "Néma Du, nani wun yikafre bret héranjoka nani
mawuli ye. Wungi té wungi té mé hwe naniré."
35 Di wungi wandaka dé Jisas diré wa, "Wuni hafu wuni huli mawuli hwekwa bret
wuni. Guni wunika yae guni hénooka wambula yamba hiyakénguni. Guni wunika jémba
sarékéta guni hulinguka wambula yamba hiyakénguni.
36 Guni wuni hambuk jémba yawuka xe guni wunika jémba sarékéhambanguni. Hanja
guniré wungi wuni wa.
37 Wuna yafa séfélak du takwa wunika dé hwe. Wunde du takwa atéfék wuna hundi
xékéta wunika yatandi. Yandat nakré yamba hérekikéwuni.
38 Wuni Godna getéfambu re wuni ané héfaré gaya. Wuna mawuli sarékémbu jémba
yanjoka gayahambawuni. Wuna yafa wandéka wuni gaya, dé mawuli yandén jémba
yanjoka.
39 Wuna yafa wandéka wuni gayawuka déka mawuli ya angi dé. God wunika hwendén
du takwa atéfék wunika yatandi. Nak yamba fakuténdé. Hukétéfi yatekwa nukwa wuni
diré husaramétawuni. Wungi dé God mawuli ya.
40 Wuna yafana mawuli ya angi dé. Godna nyanré xe wunika jémba sarékéta wuna
hundika 'Mwi hundi dé' naakwa atéfék du takwa huli mawuli hérae wungi re wungi re
jémba retandi. Wun hukétéfi nukwa wuni hafu wuni wunde du takwaré husaramétawuni.
Wungika dé wuna yafa mawuli ye."
41 Jisas wungi wandéka di Judana néma du wun hundi xékéta di hélék ya. Jisas dé wa,
"Wuni hafu Godna getéfambu gayandé bret wuni."
42 Wungi wandéka xékéta hélék di ya. Hélék yata di wa, "Godna getéfambu gayaham-
bandé. Dé josepna nyan dé. Déka xi Jisas dé. Déka yafa ayiwaka nani xékélaki. Dé nana
getéfambu rekwa du dé. Dé we, 'Godna getéfambu wuni gaya.' Métaka dé wungi wa? Dé
yéna dé ye." Wungi di wa.
43 Wandaka dé Jisas diré wa, "Guni wuna hundika hélék yata guni hafu wungi
bulékénguni.
44 Du takwa deka mawuli yambu wunika yamba yakéndi. Tale God wasékendét di
wunika yatandi. Hukétéfi nukwambu wuni diré husaramétawuni.
45 Hanja Godna profet déka nyingambu di angi hayi: God atéfék du takwaré déka
jémbaka wakwetandé. Wungi di hayi. Du takwa Godna hundi xékéta déka jémbaka
xékélake, wunde du takwa atéfék wunika yatandi.
46 Du nak yafa Godré xéhambandé. God wali re yandé du male dé yafa Godré wundé
xéndé.
47 "Mwi hundi wuni guniré we. Wunika yae jémba sarékéta wuna hundika 'Mwi hundi
dé' naakwa du takwa di huli mawuli hérae di jémba retandi, wungi re wungi re.
48 Wuni hafu wuni huli mawuli hwekwa bret wuni.
49 Guna mandékangu du rehafi hafwambu yitaka yatakata di mana se di hiya.
50 Godna getéfambu gayandé bret angi dé. Du takwa wun bret sataka yamba hiyakéndi.
51 Wuni hafu wuni wungi re Godna getéfambu gayandé bret wuni. Wuni du takwa huli
mawuli hérandate wuni gaya. Du takwa wun bret sataka di jémba retandi, wungi re wungi
re. Di jémba rendate hwetewuka bret wu wuna séfi dé."
52 Judana néma du wun hundi xékétaka di hafu waruta di wa, "Ané yingina hundi dé?
Yingi maki ye wun du déka séfi nanika hwendét satame?"

53 Di wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Guni Duna Nyanéna
séfi wali déka nyéki wali sahafi ye, guni hiyandé du takwa maki retanguni.
54 Du takwa wuna séfi wali wuna nyéki wali sataka di huli mawuli hérae jémba retandi,
wungi re wungi re. Hukémbu hiyandat hukétéfi nukwambu wuni diré husaramétawuni.
55 Wuna séfi wu yikafre hénoo dé. Wuna nyéki akwi wu yikafre hulingu dé. Wu mwi
hundi dé.
56 Wuna séfi wali wuna nyéki wali sakwa du takwa di wuni wali retandi. Rendat wuni
deka mawulimbu tétawuni.
57 Wuna wungi re Yafa God wandéka wuni gaya. Gayawuka déka hambuk hwendéka
wuni jémba re. Rewuka maki, wuna séfi sakwa du takwaka wuna hambuk hwewut, di
jémba retandi, wungi re wungi re.
58 Godna getéfambu gayandé bret dé mandékangu hanja sandan bret maki yingafwe. Di
wun bret se di hiya. Du takwa Godna getéfambu gayandé bret sataka di jémba retandi,
wungi re wungi re.”
59 Wungi dé Jisas wa, Godna hundi buléndaka gembu. Wungi wata dé kaperneamémbu
dé du takwaré wakwe.

Jisas hundi dé wa wungi re wungi re retendakaka

60 Jisasna du séfélak déka hundi xékéta di wa, “Jisas wandéka hundi wu xak hundi dé.
Héndé xékéte, déka hundi?”
61 Wungi wandaka dé Jisas deka mawuli xékélakita dé wakwexéké, “Wuna hundi guna
mawuliré haraki dé huru wana?
62 Wuni anwarmbu wuni gaya. Wambula waréwut, guni xe yingi sarékékénguni?
63 Godna Hamwinya hafu huli mawuli hwendét, du takwa huli mawuli hérae di jémba
retandi, wungi re wungi re. Taku séfina joo guniré yikafre yamba hurukéndé. Gunika
wawun hundi wu Hamwinyana hundi dé, huli mawuli hwetekwa hundi dé.
64 Guni wali tékwa du nawulak wuna hundika jémba xékéhambandi.” Wungi dé Jisas wa.
Déka jémba sarékéhafi yakwa duka dé xékélaki. Déré mama duka hwetekwa duka akwi dé
xékélaki. Xékélakita dé wungi wa.
65 Wungi wataka dé angi wa, “Tale wuni guniré wa, ‘Du takwa deka mawuli yambu
wunika yamba yakéndi. Tale God wasékendét di wunika yatandi.’ Guni nawulak wunika
jémba sarékéhafi yanguka wuni tale wungi wa.”
66 Wungi wandéka di déka du séfélak déré yatakataka di yi. Dé wali wambula
yihambandi.
67 Yihafi yandaka di déka du tamba atéfék ye man yéték di wumbu té. Téndaka dé Jisas
diré wa, “Guni yingi maki dé? Guni akwi wuniré yatakataka yitanguni, o yingafwe?”
68 Wungi wakwexékéndéka dé Saimon Pita wa, “Néma Du, méniré yatakataka héndéka
yikéme? Méni hafu méni naniré yikafre hundi wa, nani huli mawuli hérae jémba rembete.
69 Ménika nani jémba sarékéé. Nani xékélaki. Méni God wasékendén yikafre du méni.”
70 Wungi wandéka dé Jisas diré wa, “Wuni hafu wuni tamba atéfék ye man yéték du
guniré wuni waséke. Wasékewuka guna be nak satanéna du dé.”
71 Wungi wandén dé Saimon Iskariotna nyan Judaska dé wa. Judas dé déka du nak dé.
Hukémbu dé Jisasré déka mama duka hwetandé. Judas wungi hurutendékaka dé Jisas wa.

7

Jisasna bandingu déka jémba sarékéhambandi

1 Judana néma du Judiambu reta di Jisasré xiyanjoka di huru. Wungi hurundaka deka
héfambu yihambandé. Yihafi ye dé Galilimbu yitaka yatakata dé déka jémba ya.
2 Judana némafwi hénoo sa nukwa nak walémba dé. Wun nukwa Judana du takwa di
deka ge yatakataka yikafre mawuli yata Jerusalemré ye boro yakitaka di re.
3 Wun nukwa di Jisasna bandingu déré angi wa, “Ané héfa yatakataka méni Judiaré
yitaméni. Wun héfaré yimét di ména hundi xékénjoka mawuli yata wumbu rekwa du
takwa di yateméka jémba xétandi.
4 Méni du takwana makambu néma du renjoka mawuli yata, méni ye faakwa jémba
yamba yakéméni. Méni wun jémba yawu nae sé ye hwiya hafwambu téta jémba yamét bu
du takwa atéfék xénda.”
5 Jisasna bandingu déka sarékéhafi yata di wungi wa.
6 Wandaka dé Jisas diré wa, “Atéfék nukwa guni Judiaré yinjoka mawuli yata yitanguni.
Wuni yitewuka nukwa wayika yakéndé.
7 Ané héfana du takwa gunika yamba mama wakéndi. Wuni dika wuni wa, ‘Guni haraki
saraki sémbut guni huru.’ Wungi wawukaka di wunika mama we.

8 Guni hafu wun némafwi hénoo sa nukwaka sa guni yi. Wuni yamba yikéwuni. Wuni
yitewuka nukwa wayika xakukéndé."
9 Jisas wungi wataka dé Galilimbu re.

Jisas dé yi Jerusalemré

10 Jisasna bandingu némafwi hénoo sa nukwaka xénjoka Jerusalemré yindaka hukémbu
dé Jisas yi. Jisas faakwa yindéka du takwa nawulak déré xéhambandi. Dé duna makambu
yihambandé.
11 Némafwi hénoo sa nukwa yandéka di Judana néma du Jisaska hwakéta di wa, "Wun
du yimbu dé re?"
12 Wungi wandaka di du takwa di hafu buléta di angi wa. Nawulak di wa, "Dé yikafre
du dé." Wungi wandaka nawulak di wa, "Yingafwe. Dé du takwaka yéna yakwa du dé."
13 Wungi wata Judana néma du xékéndamboka hélék yata némafwimbu buléhambandi.
14 Hénoo sata rendaka dé Jisas tempelré wulaaye dé du takwaré Godna jémbaka wakwe.
15 Wakwendéka di Judana néma du saréké warékéta di wa, "Wun du dé xékélelakikwa du
wandaka maki dé wa. Yingi maki ye dé wungi wa? Nana du déré wakwehambandi."
16 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, "Guniré wakwewuka hundi wuna hundi yingafwe.
Wakwewun hundi wuniré wandéka yawun du Godna hundi dé.
17 Guni déka hundi xéka wandén maki hurunjoka mawuli ye wakwewun hundika jémba
xékélakitanguni. Wuna mawuli sarékémbu wuni wakwe wana, Godna hundi wuni wakwe
wana? Wungi xékélakitanguni.
18 Nawulak du deka ximbu haréké́ndate mawuli yata di du nawulakéka deka mawuli
sarékémbu hundi wa. Wuni wungi wahambawuni. Wuna yafa God wandéka wuni ya.
Nawulak du Godna ximbu haréké́ndate mawuli yata wuni God mawuli yandéka maki
wuni hundi we. Guni wuna hundi xékéta xékélakitanguni. Mwi hundi male wuni we.
Haraki sémbut nawulak wunimbu téhambwe.
19 "Hanja Moses dé gunika hambuk hundi hwe. Hwendéka guni wun hambuk hundi
xékéhambanguni. Métaka guni wuniré xiyanjoka huru?"
20 Wungi wandéka di wa, "Haraki hamwinya ména mawulimbu dé té. Héndé méniré
xiyanda hiyate?"
21 Wungi wandaka dé Jisas wa, "Baka hwa nukwa hambuk jémba nak yawuka guni
waréngéna guni saré waréké.
22 Hanja Moses dé dunyana séfi séké́ngute dé gunika wakwe. Wakwendéka xéka guni
baka hwa nukwambu dunyana séfi séké. Wun jooka Moses tale wakwehambandé. Nana
mandékangu di wun jooka tale wakwe.
23 Guni Mosesna hundi jémba xéka guni baka hwa nukwambu dunyana séfi séké. Wungi
sékéta métaka guni wunika biya mawuli wi, baka hwa nukwambu duré huréhalékéwuka.
24 Guni taku damambu xénguka jooka wakénguni. Guni yikafre sémbutka sarékéta guni
huruwun jooka wa." Wungi dé Jisas wa.

Nawulak di wa, "Jisas héndé?"

25 Jerusalemémbu rekwa du takwa nawulak di wa, "Ané duré mé xé. Xiyatendaka du
dé.
26 Dé atéfék duna makambu téta dé hundi wa. Wandéka néma du déré hundi nak
wahambandi. Dé God wasékendén du Kraiska di xékélaki wana?
27 Nani wun duna motéfaka nani xékélaki. Naniré yikafre hurundéte God wasékendén
du Krais xakundét, nani déka motéfaka yamba xékélakikéme." Wungi di wa.
28 Wandaka dé Jisas tempelmbu téta dé du takwaré hundi wa. Wata dé wa, "Guni
wunika xékélakita wuna yawun téfaka guni xékélaki. Wuna mawuli yambu yahambawuni.
Wuna yafa wandéka wuni ya. Déka sémbut yikafre dé. Guni déka xékélakihambanguni.
29 Wuni hafu wuni déka xékélaki. Wuni dé wali rewuka dé wandéka wuni ya."
30 Wungi wandéka di déré huluke hura yinjoka di huru. Hura déré hulukihambandi.
Métaka we? Déka hiyatendéka nukwa wayika yakéndé.
31 Hurundaka séfélak du takwa déka jémba sarékéta di wa, "God wasékendén du
Krais hanja xéhafi yamben hambuk jémba yandét, ané du yandéka jémbaré yamba
sarékéngwandékéndé. Ané du God wasékendén du Krais dé. Wungi nani xékélaki." Wungi
di wa.

Gélindu nawulakré wandaka di Jisasré hurunjoka yi

32 Jisaska wun hundi buléndaka di Farisi xéké. Xékétaka di prisna néma du wali gélinduré
wandaka di yi, Jisasré huluke séndé gembu takanjoka.
33 Ye xakundaka dé Jisas wa, "Wuni nawulak nukwa re wuniré wandéka gayawun duka
wambula yitawuni.

34 Yiwut guni wunika hwaka hwakéfatikétanguni. Hwakéfatika guni rewuka hafwaré
yamba yakénguni.”
35 Wungi wandéka di Judana néma du di hafu buléta di wa, “Dé yingiré yindét nani déka
hwakéfatikétame? Grikna héfambu rekwa Judana du takwaka ye Grikna du takwaré déka
jémbaka wakwetandé wana?
36 Dé angi dé wa, ‘Guni wunika hwaka hwakéfatikétanguni. Guni wuni rewuka hafwaré
yamba yakénguni.’ Ané hundina mo hundi yingi dé?” Wungi di di hafu wa.

Jisas huli mawuli hwekwa hulinguka dé wa

37 Némafwi hénoo sa nukwana hukétéfi nukwa yandéka di séfélak du takwa re. Rendaka
dé Jisas téta hambukmbu wa, “Guni hulinguka hiyae wunika mé yae hulingu sa.
38 Guni wunika jémba saréké ngut guna mawulimbu huli mawuli hwekwa hulingu
xaakwa sukweka blekétandé. Wun jooka hanja di hayi, Godna nyingambu.” Wungi dé
Jisas wa.
39 Dé wungi wandén dé Godna Hamwinya déka jémba sarékékwa du takwana
mawulimbu wulaaye tétendékaka dé Jisas wa. Jisas wungi wandén nukwa dé Godna
getéfaré wambula yihafi yandéka Godna Hamwinya gayahambandé.

Du takwa watémbéra di hafu hafu re

40 Du takwa nawulak wun hundi xékétaka di wa, “Wu mwi hundi dé. Dé haxémbeka
profet dé.”
41 Wungi wandaka nawulak di wa, “Yinga. Dé God wasékendén du Krais dé.” Wungi
wandaka nawulak di wa, “Yinga. Wun du Galilimbu dé ya. God wasékendén du Krais
Galilimbu yamba yakéndé.
42 Hanja Godna nyingambu déka angi di hayi: God wasékendén du Krais Devitna
hémémbu xakutandé. Dé hanja Devit rendén getéfa Betlehemémbu xakutandé. Wungi
di hayi.” Wungi di wa.
43 Wun hundi xékétaka watémbéra di hafu hafu re.
44 Reta di nawulak Jisasré hura séndé gembu takanjoka di mawuli ya. Mawuli yata déré
huruhambandi.

Judana néma du Jisaska sarékéhambandi

45 Wungi hurundaka di gélindu di Farisi, prisna néma duka wambula yi. Yindaka di diré
wakwexéké, “Métaka we guni déré hura yahafi ye?”
46 Wakwexékéndaka di gélindu wa, “Hanja du nak dé buléndékangala hundi
buléhambandé.”
47 Wungi wandaka di Farisi wa, “Yingi maki dé gunika akwi yéna ye?
48 Nana néma du akwi nani Farisi akwi nani atéfék déka sarékéhambame.
49 Nana hambuk hundika xékélakihafi du takwa male di déka hundi xéké. Hukémbu God
wandét di haraki hafwaré yitandi.” Wungi di Farisi wa.
50 Nikodemus akwi dé Farisi dé, hanja Jisaska yindé du dé. Nikodemus deka hundi
xékétaka dé wa,
51 “Nana hambuk hundi xékéta angi nani huru. Duna hundi xékéta hurundén haraki
saraki sémbutka akwi xékétaka néma du watandé, ‘Wu haraki sémbut hurukwa du dé.
Hurundén haraki sémbut déré hasa hwetame.’ Wungi watandé. Tale dé wun duna hundi
xékétandé. Xékétaka déré haraki hundi watandé. Déré baka haraki hundi yamba wakéndé.
Wun du wandén maki, nani Jisaska baka haraki hundi yamba wakéme. Tale déka hundi
xékétame.”
52 Wungi wandéka di déré haraki hundi wata di wa, “Méni akwi Galilina méni? Godna
nyingambu mé jémba xe xékélakitaméni. Godna profet Galilimbu yamba xakukéndé.”
Wungi di wa.
53 Wun hundi wataka di deka geré yi.

8

Takwa hési lé nak du wali haraki saraki sémbut huru

1 Yindaka dé Jisas Oliv némburé wari.
2 Wara re ganémbambu dé naande ye tempelré wambula yi. Yindéka di atéfék du takwa
déka ya. Yandaka re dé diré Godka wakwe.
3 Wakwendéka di xékélelakikwa du akwi Farisi akwi di takwa hésiré hura ya. Wule takwa
lé nak du wali haraki sémbut huruléka di xé. Hura yae di wandaka lé nyéndékmbu té.
4 Téléka di Jisaska angi wa, “Wakwekwa du, ale takwa lé nak du wali haraki sémbut
huruta hwaléka me xé.

5 Hanja Moses Godna nyingambu wungi hurukwa takwaka dé angi hayi, ‘Wungi
hurukwa takwaré motumbu naake xiyatanguni. Xiyangut hiyatalé.’ Wungi dé Moses
hayi. Méni yingi méni we, wule takwaka?”
6 Di Jisaska hurukwexénjoka di wungi wa. Tale di hafu di angi wa, “Nani Jisaska wun
jooka wakwexékémbet dé naniré haraki hundi hasa wandét, nani déré duna makambu
takatame.” Di Jisaska wungi wandaka dé Jisas wandé dae dé déka sékétambambu héfambu
hayi.
7 Hayindéka wumbu téta wambula wakwexékéndaka Jisas raama dé diré wa, “Ambu
tékwa du nak hanja haraki saraki sémbut huruhafi ye mé tale naki motu léka.”
8 Wungi wataka wambula wandé dae dé héfambu hayi.
9 Wungi hayita rendéka déka hundi xékétaka di nak nak wun hafwa yatakataka di yi.
Gwalefa du tale yindaka di wayikana du deka hukémbu yi. Yindaka dé Jisas hafu rendéka
lé wule takwa wumbu té.
10 Jisas raama téta dé wule takwaré wa, “Nyénawa, wunde du yindu? Nyénika haraki
hundi watekwa du ambu téhambwe, yingafwe?”
11 Wungi wandéka lé wa, “Néma du, wunika haraki hundi watekwa du nak yingafwe.”
Wungi waléka dé wa, “Wuni akwi haraki hundi nyénika yamba wakéwuni. Nyéni sé ye
wambula haraki sémbut hurukényéni.” Wungi wandéka lé wungi yi.

Jisas ané héfambu hanyikwa ya maki dé

12 Jisas tempelmbu téta dé du takwaka wambula wa, “Wuni hafu wuni ané héfambu
hanyikwa ya wuni. Du wuna hukémbu ye halékingambu yamba yikéndé. Yingafwe. Dé
hanyikwa huli mawuli hératandé.”
13 Wungi wandéka di Farisi wa, “Méni hafu ménika méni we. Waméka nani ména hundi
yamba xékékéme.”
14 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Wuni hafu wunika wawuka wuna hundi mwi hundi
male dé. Métaka we? Wuni yawun hafwaka akwi yitewuka hafwaka akwi wuni xékélaki.
Guni yawun hafwaka akwi yitewuka hafwaka akwi xékélakihambanguni.
15 Guni taku séfimbu huruwuka jooka xétaka guni haraki hundi we. Némbuli wuni du
takwana hurundan sémbutka haraki hundi wahambwe.
16 Wuni hafu jémba yahambawuni. Wunika wandéka yawun yafa dé wuni wali jémba
dé ya. Yanaka wuni du takwana hurundan sémbutka wata wuni mwi hundi male
watawuni.
17 Guna hambuk hundimbu angi dé hayi: Du yéték natafa hundi male wambét,
wumbére duna hundi wu mwi hundi dé.
18 Wuni hafu wuna sémbutka wuni we. Wuna yafa wuniré wandéka yawuka dé akwi
wuna sémbutka dé we. Ana hundi nata maki dé.”
19 Dé wungi wandéka di wa, “Ména yafa yimbu dé re?” Wungi wandaka dé wa, “Guni
wunika akwi wuna yafaka akwi xékélakihambanguni. Guni wunika xékélake wu wuna
yafaka akwi xékélakitanguni.”
20 Jisas wun hundi dé diré wa tempelmbu. Yéwa takandaka hafwambu téta dé diré wun
hundi wa. Wandéka di déré huluke hura yihambandi, dé hiyatendéka nukwa wayika
yakéndé.

Jisas diré dé wa, “Guni yitewuka getéfaré yamba yikénguni”

21 Jisas diré dé wambula wa, “Wuni yitawuni. Yiwut guni wunika hwakéfatikétanguni.
Hwakéfatika hiyangut hurungun haraki saraki sémbut wungi tétandé. Guni yitewuka
getéfaré yamba yikénguni.”
22 Wungi wandéka di Judana néma du wa, “Métaka dé angi we, nani dé yitendéka
getéfaré yamba yikéme. Dé dé hafuré xiyae hiyanjoka dé wungi wa, o yingi maki dé?”
23 Di wungi wandaka dé wa, “Guni andélana guni. Wuni anwarna wuni. Guni ané
héfana du guni. Wuni ané héfana du yingafwe.
24 Guni wungi renguka wuni gunika angi wuni we, ‘Guni hiyangut hurungun haraki
saraki sémbut wungi tétandé.’ Wuni hafu wuni wungi té. Guni wunika jémba sarékéhafi
ye hiyangut, hurungun haraki saraki sémbut wungi tétandé.”
25 Wungi wandéka di wa, “Méni héndé?” Di wungi wakwexékéndaka dé Jisas wa, “Hanja
wuni guniré wundé wawu.
26 Wuni guna hurungun sémbutka séfélak hundi hali wawu. Wunika wandéka yawun
duna hundi male watawuni. Déka hundi mwi hundi dé. Déka hundi xékéta wuni ané
héfambu rekwa du takwaka we.”
27 Wungi wandéka di déka yafaka wandénka xékélakihambandi.

28 Xékélakihafi yandaka dé Jisas wa, “Hukémbu Duna Nyanré harékétaka guni wunika
xékélakitanguni. Wuni hafu wuni wungi té. Wuna mawuli sarékémbu joo nak yaham-
bawuni. Wuna yafa wun jonduka wuniré wakwendéka wuni wakwendén jonduka male
wuni we. Wungi akwi xékélakitanguni.
29 Wuna yafa wunika wandéka yawuka dé wuni wali dé té. Wuni déka mawuli
yandékangalambu male huruwuka dé wuniré yatakahambandé. Wuni hafu reham-
bawuni.”
30 Wungi wandéka di séfélak du takwa déka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi
dé” di na.

Mwi hundi xékéta jémba retandi

31 Wungi saréké́ndaka dé Jisas wun jémba sarékékwa Judana du takwaka wa, “Guni wuna
hundi xékéta wawun maki huruta guni wuna du takwa guni. Wu mwi hundi dé.
32 Wuna du reta guni mwi hundika xékélakitanguni. Xékélakita guni nak duka baka jémba
yakwa du maki yamba rekénguni. Guni jémba retanguni.”
33 Wungi wandéka di déré wa, “Nani Abrahamna mandéka me. Hanja nani nak duka
baka jémba yahambame. Nani jémba me re. Méni angi méni we, ‘Guni nak duka baka
jémba yakwa du maki yamba rekénguni. Guni jémba retanguni.’ Métaka méni wungi we?”
34 Di wungi wandaka dé Jisas wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Du takwa di haraki
saraki sémbut huru. Wungi huruta di haraki saraki sémbutna ekombu reta di wun
sémbutna jémba yakwa du di re.
35 Wunde jémba yakwa du takwa di yafana gembu wungi re wungi re rehafindi. Déka
nyan male wungi re wungi re dé re, déka gembu.
36 Wun nyan baka jémba yingute wandét, guni jémba yitanguni. Wu mwi hundi dé.
37 Wuni xékélaki. Guni Abrahamna mandéka guni. Wungi renguka wuna hundi guna
mawulimbu téhambwe. Téhafi yandéka guni wuniré xiyanjoka guni huru.
38 Wuni wuna yafa wali reta xéwun jonduka wuni guniré we. Wawuka guni guna
yafana hundi male guni xéké.” Wungi dé Jisas wa.
39 Jisas wungi wandéka di wa, “Nana yafa Abraham dé.” Wungi wandaka dé Jisas wa,
“Guni Abrahamna mandéka guni. Wu mwi hundi dé. Métaka guni hurundén sémbut
huruhafi ye?
40 God wunika mwi hundi wandéka xéka wuni gunika wun hundi wa. Wawuka némbuli
wuniré xiyanjoka guni huru. Abraham wungi huruhambandé.
41 Guni guna yafa hurundén maki male guni huru.”
Dé wungi wandéka di wa, “Nana ayiwa yambumbu te naniré hérahambalé. Nana yafa
natafa male dé God dé.”
42 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Wuni God wali re wuni gaya. Wuna mawuli sarékémbu
gayahambawuni. God wandéka wuni gaya. God guna yafa xe, guni wunika némafwimbu
mawuli yatanguni.
43 Métaka we guni wuna hundika xékélakihafi ye? Guni wuna hundi xékénjoka yamba
hali xékéngu.
44 Guni satanéna nyangwal guni. Wungi reta guni guna yafana mawuli yandéka
makimbu guni jémba ye. Hanja akwi némbuli akwi dé du takwaré xiyandéka di hiya.
Wungi yata mwi hundi xékéhambandé. Dé yénataka hundi male dé wa. Yénataka hundi
wu déka hundi dé. Dé yénataka hundina yafa dé.
45 Guni déka nyangwal renguka wuni mwi hundi male wawuka guni wuna hundika
hélék yata wuna hundika jémba sarékéhambanguni.
46 Wuni haraki saraki sémbut huruhambawuni. Huruwun haraki saraki sémbutka guna
du nak wunika haraki hundi wanjoka dé hurufatiké. Wuni mwi hundi wawuka métaka
guni wuna hundi xékéhafi ye?
47 Godna nyangwal atéfék di déka hundi xéké. Guni Godna nyangwal yingafwe. Wungi
reta guni déka hundi jémba xékéhambanguni.” Wungi dé Jisas wa.

Hanja Abraham rehafi yandéka Jisas dé re

48 Wandéka di Judana néma du Jisasré haraki hundi wata di wa, “Nani angi wa, ‘Méni
samariana du méni. Haraki hamwinya ména mawulimbu dé té.’ Némbuli nani xékélaki
wambeka hundi wu mwi hundi dé.”
49 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Wunimbu haraki hamwinya téhambwe. Wuni wuna
yafana ximbu harékéwuka guni wuna ximbu harékéhambanguni.
50 Wuni wuna ximbu harékénjoka hélék wuni ye. Nak dé wuna ximbu harékénjoka dé
wuna sémbutka xéta watandé.
51 Mwi hundi wuni guniré we. Wuna hundi jémba xékékwa du takwa yamba hiyakéndi.”

52 Dé wungi wandéka di néma du wa, “Ména mawulimbu haraki hamwinya dé té.
Némbuli wungi nani xékélaki. Abraham wundé hiyandé. Hiyandéka Godna profet akwi
wundé hiyanda. Hiyandaka méni angi méni we, ‘Wuna hundi jémba xékékwa du takwa
yamba hiyakéndi.’ Métaka méni wungi we?
53 Nana mandéka Abraham wundé hiyandé. Méni déré méni saréké̂ngwandé, o yingi
maki dé? Godna profet akwi wundé hiyanda. Méni héndé? Ménika yingi méni we?”
54 Di wungi wandaka dé Jisas wa, “Wuni wuna ximbu hafu harékéwut, wuna xi wu baka
joo dé. Wuna yafa hafu wuna ximbu haréké̂ndéka guni déka angi wa, ‘Dé nana God dé.’
55 Wungi wata guni déka xékélakihambanguni. Wuni déka wuni xékélaki. Wuni angi
wawut, ‘Wuni déka yike wuni ye.’ Wungi wata wuni guni maki yéna yakwa du wuni.
Wuni déka xékélakita wuni wandén maki huru.
56 Guna mandéka Abraham jémba yatewuka nukwaka xékélakita dé mawuli sawuli ya.
Yata xéndéka déka mawuli yikafre dé ya.”
57 Wungi wandéka di néma du wa, “Ména héki hwari séfélak yingafwe. Yingi maki méni
Abrahamré xé?”
58 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Hanja Abraham xakuhafi
yandéka wuni re.”
59 Wungi wandéka di mawuli wiya di motu héra, dé hiyandéte déré xiyanjoka.
Hérandaka dé Jisas faakwa ye tempel yatakataka dé gwande yi.

9

Dama hiyandé duna hundi

1 Jisas yambumbu ye dé xé dama hiyandé du nakré. Déka ayiwana biyambu dama
hiyae rendéka lé héra.
2 Wungi xéndéka Jisasna du déré wakwexéké, “Wakwekwa du, héndé haraki sémbut
hurukwa lé déka ayiwa dama hiyae rendéka héra? Wun du haraki sémbut dé huru, o
déka yafa ayiwa bér haraki saraki sémbut huru?”
3 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Wun du akwi déka yafa ayiwa akwi haraki sémbut
huruhambandi, dé wungi rendéte. Guni déré God yatendéka hambuk jémba xéngute dé
déka dama hiya.
4 Némbuli nukwa dé. Nani God hwendén jémba yatame. Dé wandéka wuni ya. Gan
hunyindét nak du déka jémba yamba yakéme.
5 Wuni ané héfambu reta wuni ané héfana xérékékwa ya wuni.” Wungi dé wa.
6 Wataka dé héfambu simbar séxa. Séxataka dé héfa wali nawulak hérae dé wun duna
damambu taka.
7 Takataka dé déré wa, “Sé ye Siloam hutungumbu yaké.” (Siloamna mo hundi angi dé:
Wandaka dé yi.) Wungi wandéka ye dé wun hutungumbu yaké. Yakéndéka déka dama
yikafre yandéka jémba xe dé wambula ya.
8 Wun du wambula yandéka déka nyémayika akwi déré hanja xéndé du takwa akwi déré
xe di wa, “Ané du hanja yambumbu reta yéwa hwendate wandé du wana?”
9 Wungi wandaka di nawulak wa, “Xéxé, dé wun du dé.” Nawulak di wa, “Yinga. Dé
maki du dé.” Wungi wandaka dé wun du wa, “Xéxé. Ané wuni wuni.”
10 Wungi wandéka di déré wa, “Yingi maki yaméka dé ména dama yikafre ya?”
11 Wungi wakwexéké̂ndaka dé wa, “Du nak déka xi Jisas dé héfa hérae simbar séxataka dé
wuna damambu taka. Takataka dé wuniré wa, ‘Sé ye Siloam hutungumbu yaké.’ Wungi
wandéka ye wuni hutungumbu yakéwuka dé wuna dama yikafre yandéka wuni jémba
xé.”
12 Wungi wandéka di déré wa, “Wun du yindu?” Wungi wakwexéké̂ndaka dé wa,
“Wafewana. Yike wuni ye.” Wungi dé wa.
13 Di dama hiyae yikafre yandé duré Farisika hura yi.
14 Baka hwa nukwa dé Jisas héfa hérae simbar séxataka dé wun duna damambu
takandéka dé yikafre ya.
15 Hura yindaka Farisi di déré wambula wakwexéké, “Ména dama yingi maki ye dé
yikafre ya?” Wungi wakwexéké̂ndaka dé wa, “Héfa hérae simbar séxataka wandéka
yakéwuka dé wuna dama yikafre ya.”
16 Wungi wandéka di Farisi nawulak wa, “Wun du baka hwa nukwambu jémba yata dé
nana hambuk hundi xékéhambandé. Xékéhafi yandéka nani xékélaki. God déré wandéka
yahambandé.” Wungi wandaka di nawulak wa, “Haraki sémbut hurukwa du dé yikafre
jémba yamba yakéndé.” Wungi wataka di watémbéra di hafu hafu re.
17 Wungi reta di dama hiyandé duré wambula wa, “Ména damaré yikafre hurundé duka
yingi méni we?” Wungi wakwexéké̂ndaka dé wa, “Dé Godna profet nak dé.” Wungi dé wa.

18 Hanja wun duna dama dé hiya. Némbuli déka dama yikafre dé ya. Yandéka di Judana
néma du wun jooka “Mwi hundi dé” nahambandi. Nahafi yata di dama hiyandé duna
yafa ayiwaka hundi taka.
19 Takandaka yambéka di bérré wakwexéké, “Ané béna nyan dé, o yingafwe? Ayiwa
héraléka dé dama hiya. Béni wungi béni wa, o yingafwe? Yingi maki ye dé dama xé?”
20 Wungi wandaka bér angi wa, “Ani ani xékélaki. Dé ana nyan dé. Dé dama hiyae re
dé xaku, ayiwana biyambu. Wunka ani xékélaki.
21 Némbuli dama lae xéndéka ani yike ani ye. Méta yandéka wana déka dama landé.
Héndé hurukwa wana landé. Wunka yike ani ye. Déré mé guni wakwexéké. Dé néma du
dé. Dé hafu watandé.”
22 Judana néma du bérré haraki hundi wandamboka bér wungi wa. Tale néma du di
angi wa, “Du nak ‘Jisas God wasékendén du Krais dé’ nandét wambet wun du Godna hundi
buléndaka ge yatakataka ye wambula yamba wulayiké ndé.” Wungi di wa.
23 Di bérré wungi wandamboka bér wun duna yafa ayiwa roo. Roota bér wa, “Dé néma
du dé. Déré mé guni wakwexéké.”
24 Bér wungi wambéka di néma du wun duré wambula wa. Wandaka yandéka di déré
wa, “Méni mwi hundi wata Godna ximbu harékétaméni. Nani nani xékélaki. Jisas dé haraki
saraki sémbut hurukwa du dé.”
25 Wungi wandaka dé diré wa, “Wuni yike wuni ye. Dé yikafre du wana haraki du
wana. Angi male wuni xékélaki. Hanja wuna dama dé hiya. Némbuli wuna dama yikafre
yandéka wuni jémba xé.”
26 Wungi wandéka di wa, “Méniré méta dé ya? Yingi ye hurundéka ména dama yikafre
ya?”
27 Wungi wakwexékéndaka dé wa, “Tale wundé wawu. Wawuka guni xékéhambanguni.
Métaka guni wambula xékénjoka mawuli ya? Guni akwi déka du xakunjoka guni mawuli
ye, o yingi maki dé?”
28 Wungi wandéka di déré haraki hundi wata di wa, “Méni déka du méni. Nani Mosesna
du me.
29 Nani angi nani xékélaki God Moses wali dé hundi bulé. Wun duka yike me ye. Yandén
hafwaka akwi yike me ye.”
30 Wungi wandaka dé wa, “Yingi maki dé? Ané nak maki guni we. Dé wuna dama dé
hula. Hulandéka dé yandén hafwaka yike guni ye.
31 Nani xékélaki. God haraki saraki sémbut hurukwa duna hundi xékéhafindé. Déka
jémba sarékéta déka jémba yakwa duna hundi dé xéké.
32 Hanjambu yae némbuli du nak dama hiyae rendéka déka ayiwa héraléka du nak déka
dama hulandéka xékéhambame.
33 God wun du takahafi yandét wun du angina joo yamba hurukéndé.”
34 Wungi wandéka di mawuli wita di wa, “Ména yafa ayiwa haraki saraki sémbut hura
bér méniré héra. Hérambéka méni akwi haraki saraki sémbut hurukwa du méni. Wungi reta
yingi maki ye méni naniré wakwetaméni.” Wungi wataka di wa, “Godna hundi buléndaka
ge yatakataka gwande wambula yamba wulayikéméni.” Wungi wandaka dé yi.

Di dama hiyandé du maki re

35 Wun du yindéka Jisas xékétaka déka hwaka xe dé déré wa, “Méni Duna Nyanka jémba
méni saréké, o yingafwe?”
36 Wungi wandéka dé wa, “Néma du, wun du héndé? Méni wuniré wamét wuni déka
jémba sarékétawuni.”
37 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni déré wundé xémé. Wun du némbuli méni wali andé
buléndi.”
38 Wungi wandéka dé wa, “Néma Du, wuni ménika andé sarékéwi.” Wungi wataka dé
héfambu hwati se dé Jisasna ximbu haréké.
39 Wungi hurundéka dé Jisas wa, “Wuni du takwana sémbutré xe wanjoka wuni ané
héfaré gaya. Dama hiyandé du jémba xétandi. Jémba xékwa du dama hiyandé du
xakutandi.”
40 Wungi wandéka di Farisi nawulak wumbu reta wun hundi xékéta di déré wa, “Yingi
méni we? Nani akwi dama hiyandé du me, o yingafwe?”
41 Wungi wakwexékéndaka dé wa, “Guni dama hiyandé du reta guni guni haraki sémbut
huruhafi yakwa du retanguni. Guni guni wa, ‘Nani jémba me xé.’ Wungi wanguka guna
haraki sémbut wungi dé té.” Wungi dé Jisas Farisiré wa.

10

Jisas dé sipsip balika hatikwa yikafre du dé

1 Jisas dé wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Du nak sipsip bali tékwa hafwaré
wulayinjoka mawuli ye, yambuka hélék ye, séndémbu wuréféka wulayindét, wun du sélé
héraata jondu nyéngélékwa du dé.
2 Yambumbu wulayikwa du dé sipsip balika hatikwa du dé.
3 Wun du wulayinjoka yandéka dé yambumbu tékwa du dé yambu nafwi. Nafwindéka
wulayindéka di sipsip bali déka hundi xéké. Déka sipsip balina ximbu dé wa. Wataka tale
yindéka di déka hundi xékéta di déka hukémbu yi.
4 Yindaka dé tale yindéka déka sipsip bali déka hundika xékélakita di déka hukémbu yi.
5 Di nak duna hukémbu yamba yikéndi. Di déka hundika xékélakihafi ye déka roo yaange
yitandi.”
6 Jisas wun sataku hundi wandéka di wun hundina mo hundika xékélakihambandi.
7 Xékélakihafi yandaka dé Jisas wambula wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Wuni sipsip
bali wulayindaka yambu wuni.
8 Du nawulak tale yandaka wuni deka hukémbu ya. Tale yandé du di sélé héraata jondu
nyéngélékwa du di. Di yandaka sipsip bali deka hundi xékéhambandi.
9 Wuni hafu wuni yambu wuni. Du takwa wunimbu wulayindat God diré yikafre
hurutandé. Di wulayita yikafre hénoo hérae satandi.
10 Sélé héraakwa du sélé héraata sipsip baliré xiyaata sipsip baliré haraki hurunjoka
dé ya. Wuni diré yikafre huruta huli mawuli hwenjoka wuni ya. Hwewut huli mawuli
dimbu sukweké ndét, di mawuli yata wungi re wungi re jémba retandi.
11 “Wuni hafu wuni sipsip balika hatikwa yikafre du wuni. Sipsip balika hatikwa
yikafre du dé déka sipsip baliré yikafre hurunjoka hurundét déka mama déré xiyandat
dé hiyatandé.
12 Yéwaka jémba yakwa du dé sipsip balika hatikwa du yingafwe. Dé sipsip balina
yafa yingafwe. Wungi rendéka haraki wasa yandat, dé sipsip bali yatakataka yaange
yitandé. Yaange yindét haraki wasa sipsip baliré tinjoka nambwandat, di sipsip bali
yaange yitandi.
13 Wun du yéwaka male jémba yata dé sipsip balika saréfa nahafi ye yaange yitandé.
14-15 “Wuni hafu wuni sipsip balika hatikwa yikafre du wuni. Wuna yafa wunika
xékélakindéka wuni déka xékélakiwuka maki wuni wuna sipsip balika xékélakiwuka di
wunika xékélaki. Wuna sipsip baliré yikafre hurunjoka huruwut, di wuna mama wuniré
xiyandat hiyatawuni.
16 Wuna sipsip bali nawulak akwi di té, nak séndémbu. Wuni diré akwi hura yatawuni.
Hurewut di wuna hundi xékétandi. Hurewut di tale téndé sipsip bali wali sékéré téndat bu
natafa male du hati dé.
17 “Wuni diré yikafre hurunjoka hiyae wuni wambula ramétawuni. Wungi yatewukaka
wuna yafa dé wunika némafwimbu mawuli ya.
18 Wuni hélék yawut di wuniré yamba xiyakéndi. Wuni hafu yawundu nawut di wuniré
xiyandat hiyatawuni. Wu wuna jémba dé. Wuni hambuk ye yawundu nawut wuniré
xiyandat hiyae hambuk hérae wambula ramétawuni. Wun jémba yawute wuna yafa dé
wuniré wa.” Wungi dé wa.
19 Wungi wandéka di Judana néma du wun hundi xékétaka watémbéra di hafu hafu re.
20 Reta di séfélak du wa, “Haraki hamwinya déka mawulimbu téndéka dé wangété ya.
Guni déka hundi xékékénguni.”
21 Di wungi wandaka di nawulak wa, “Yingafwe. Haraki hamwinya déka mawulimbu
téndét wungina hundi yamba buléké ndé. Hanja dé wandéka dé dama hiyandé du jémba
xé. Haraki hamwinya wandét dama hiyandé du wambula yamba xéké ndé.” Wungi di wa.

Judana néma du Jisaska hélék di ya

22 Jerusalemémbu di némafwi hénoo sanjoka di ya. Wun hénoo sa nukwa di deka
mandéka hanja tempel wambula tondanka di saréké.
23 Wun nukwa yifa yakwa nukwa dé. Wun nukwa tempelmbu dé Jisas yitaka yataka.
Gena tafékambu dé yitaka yataka. Wun tafékaka di wa, Solomonéna taféka dé.
24 Wun tafékambu yitaka yatakandéka di Judana néma du yae hérangwanda téta di
déré wa, “Méta nukwa méni naniré wamét nani ménika jémba xékélakitame? Méni God
wasékendén du Krais xe naniré jémba mé wa.” Wungi di wa.
25 Wandaka dé Jisas wa, “Wuni guniré wundé wawu. Wawuka guni jémba
xékéhambanguni. Wuna yafa hambuk hwendéka wuni déka jémba ye. Guni yawuka
jémbaré jémba xe wunika xékélakitanguni.
26 Guni wuna sipsip bali yingafwe. Guni wuna hundi xékéhafi guni.
27 Wuna sipsip bali wuna hundi di xéké. Xékéndaka wuni dika xékélakita tale yiwuka di
wuna hukémbu yi.

28 Yindaka wuni dika huli mawuli hwe, wungi re wungi re jémba rendate. Di yamba hiyakéndi. Wuna tambambu rendat du nak diré yamba hérakéndé.
29 Wuna yafa dé diré wunika hwe. Déka hambuk atéfék duna hambukré dé sarékéngwandé. Déka hambuk wungi téndét nak du wuna sipsip baliré yamba hérakéndé, wuna yafana tambambu.
30 Ani wuna yafa wali natafa ani."
31 Dé wungi wandéka di Judana néma du motu wambula hérae di dé hiyandéte déré xiyanjoka di huru.
32 Hurundaka dé Jisas diré wa, "Wuni wuna yafana séfélak yikafre jémba yawuka guni xé. Guni méta jémbaka sarékéta guni wuniré motumbu xiyanjoka huru?"
33 Dé wungi wandéka di néma du wa, "Nani yikafre jémbaka sarékéta nani méniré motumbu xiyanjoka huruhambame. Méni Godka haraki hundi wata méni haraki saraki hundi bulé. Méni du male du méni. Méni baka du reta méni hafuka 'Wuni God wuni' naméka nani méniré motumbu xiyanjoka huru." Wungi di wa.
34 Wandaka dé wa, "Yingi maki dé? Guna hambuk hundimbu angi di hayi: 'Wuni angi wuni we, Guni god guni.'
35 God déka hundi xékéndé duka dé angi wa, 'Guni god guni.' Wungi wandéka wun hundi déka nyingambu rendéka dé déka hundi yamba yatakakéndé.
36 God dika wungi wandéka, wuni wun hundi male wawuka métaka guni wunika haraki hundi we? Wuna yafa dé wuniré wa, du takwaré yikafre huruwute. Wuniré wandéka wuni ané héfaré gaya. Gaye wuni wa, 'Wuni Godna nyan wuni.' Wungi wawuka guni wa, 'Méni wun hundi wata méni Godka haraki hundi méni we.' Métaka guni wungi we?
37 Wuni wuna yafana jémba yahafi yawut, guni wuna hundi yamba xékékénguni.
38 Wuni déka jémba yawut, guni wuna hundi xékénjoka hélék yata yawuka jémbaka mé jémba saréké. Guni wungi sarékéta xékélakitanguni. Wuna yafa wunimbu téndéka wuni akwi wuna yafambu wuni té."
39 Wungi wandéka di déré wambula hulukinjoka di huru. Hurundaka dé yindéka di déré hulukihambandi.
40 Jisas wambula ye dé jordan xéri angé sakuré yi. Ye dé Jon diré guré husandandén hafwambu xaku. Xaakwa dé wun hafwambu re.
41 Rendéka di séfélak du takwa déka ya. Yae xétaka di hafu buléta di wa, "Jon hanja xéhafi yamben hambuk jémba huruhambandé. Huruhafi yata wun duka wata mwi hundi male dé wa."
42 Wungi wataka di wumbu rekwa du takwa séfélak di déka jémba sarékéta di wa, "Jisas Godna nyan dé. Wu mwi hundi dé."

11

Lasarus dé hiya

1 Betanimbu rendé du nak, déka xi Lasarus, dé bar hiya. Betani Maria bér léka nyama Martana motéfa dé.
2 Wule takwa Maria lé hukémbu yikafre yama xaakwa hulingu blekékwa takwa lé. Hukémbu lé wun hulingu Néma Du Jisasna manmbu blekétalé. Blekétaka lé léka némbémbu létékétalé. Wule takwana hee Lasarus bar dé hiyae.
3 Bar hiyandéka dé Jisas afakémbu rendéka bér Lasarusna nyange yéték ané hundi wambéka ye di Jisaska wa: "Néma Du, némafwimbu mawuli yaméka du bar dé hiyae."
4 Jisas wun hundi xékétaka dé wa, "Dé hiyandéte wun bar xakuhambandé. Du takwa Godna ximbu harékéta wuna ximbu akwi haréké́ndate dé wun bar xaku." Wungi dé wa.
5 Jisas dé Marta akwi, léka bandi akwi, Lasaruska akwi dé némafwimbu mawuli ya.
6 Mawuli ye dé Lasarus bar hiyandékaka xékétaka dé rendén getéfambu nukwa yéték akwi re.
7 Re dé déka duré wa, "Judiaré wambula yitame."
8 Wungi wandéka di déka du wa, "Néma du, némbule di méniré motumbu xiyanjoka huru. Hurundaka métaka méni wun hafwaré wambula yinjoka we?"
9 Wungi wandaka dé Jisas wa, "Ganémbambu take ye gérambumbu nukwa xéta laréta tékwandé. Du nukwambu ye ané héfana hanyikwa yana larékombu ye yamba xakriké́ndé.
10 Du halékingambu yindét, wun du xakritandé, wun hanyikwa ya déka mawulimbu téhafi yandénka."
11 Wungi wataka dé diré wambula wa, "Nana nyayika Lasarus xéndi dé hwae. Wuni ye déré husaramétawuni."
12 Wungi wandéka di déka du wa, "Néma Du, dé baka xéndi hwandét, déka bar hényitandé."

13 Tale Jisas Lasarus hwandénka wata dé Lasarus hiyandénka dé wa. Wungi wandéka di
déka du Lasarus hiyandénka xékélakihambandi. Di angi saréké, “Dé baka xéndi dé hwae.”
14 Wungi saréké ndaka dé diré wa, “Lasarus bu hiya.
15 Hiyandéka wuni dé wali rehambawuni. Guni wuna hambukéka xékélakingute wuni
déka yihafi yawuka dé wuna mawuli yikafre ya. Némbuli déka yitame.”
16 Wungi wandéka déka du nak Tomas, déka nak xi Didimas dé Jisasna du nawulakré
wa, “Nani akwi ye dé wali hiyatame.”

Jisas wandét di wambula ramétandi

17 Wungi wandéka di Jisas déka du wali yi. Ye xaakwa dé Jisas hundi xéké, Lasaruska.
Lasarus nukwa yétiyéti dé réméndan wekwambu hwa.
18 Betani Jerusalem wali walémbambu dé té (3 kilomita maki).
19 Marta bér Mariana hee hiyandéka di séfélak du takwa Jerusalem yatakataka di
Betaniré yi, bér wali reta bérka mawuliré yikafre hurunjoka.
20 Jisas yambumbu yandéka lé Marta hundi xéké. Xékétaka Jisasré yambumbu xénjoka
lé yi. Yiléka Maria gembu lé re.
21 Reléka ye Jisasré xe lé Marta wa, “Néma Du, méni ambu remét wuna hee yamba hali
hiyandé.
22 Némbuli akwi Godré wakwexékémét, wakwexékémén joo hwetandé. Wungi wuni
xékélaki.”
23 Wungi waléka dé Jisas wa, “Nyéna hee wambula ramétandé.”
24 Wungi wandéka lé Marta wa, “Wuni xékélaki. Hiyandé atéfék du takwa ramétendaka
hukétéfi nukwambu ramétandé.”
25 Wungi waléka dé Jisas wa, “Wuni hafu hiyandé du takwaré husaraméta huli mawuli
hwekwa du wuni. Du takwa wunika jémba saréka hiyandat, wuni wawut di wambula
ramétandi.
26 Du takwa wunika jémba sarékéta huli mawuli hérae di yamba hiyakéndi. Di jémba
retandi. Ané hundika ‘Mwi hundi dé’ nyéni nae, o yingafwe?”
27 Wungi wandéka lé wa, “Néma Du, wu mwi hundi dé. Méni God wasékendén du Krais
méni. Méni Godna nyan méni. Méni haxémbeka du méni. Wu mwi hundi dé.” Wungi lé
wa.

Jisas dé géra

28 Marta wungi wataka ye lé léka bandi Mariaré wa. Waléka yaléka hura ye hafwambu
téta lé nakélak wa, “Wakwekwa du yae téta nyéniré xénjoka dé we.”
29 Wungi waléka lé bari raama lé Jisasré xénjoka yi.
30 Jisas wungi ye getéfambu xakuhambandé. Dé Marta déré xélén hafwambu dé té.
31 Wumbu téndéka lé Maria déré xénjoka yiléka di lé wali rendé du takwa xé. Tale wunde
du takwa Mariana mawuli yikafre yandéte di Jerusalem yatakataka yae di lé wali re
gembu. Lé raama hafwaré bari gwandiléka xe di wa, “Lasarusré réméndanmbu géranjoka
lé gwandi.” Wungi wataka di léka hukémbu raama yi.
32 Wungi ye lé Jisas téndénmbu xaakwa lé Maria Jisasré xé. Xétaka hwati se lé déré wa,
“Néma Du, ambu remét wuna hee yamba hali hiyandé.”
33 Wungi wata géraléka dé Jisas xé. Jerusalemémbu yandé du takwa akwi lé wali yaata
gérandaka dé xé. Xétaka saréfa nandéka déka mawulimbu némafwimbu xak dé ya.
34 Xak yandéka dé wa, “Déré yimbu guni rémé?” Wungi wakwexékéndéka di wa, “Néma
Du, mé yae xé.”
35 Wungi wandaka Jisas dé géra.
36 Gérandéka xe di wa, “Mé xé. Dé wun duka némafwimbu dé mawuli ye.”
37 Wungi wandaka di nawulak wa, “Hanja wandéka dé dama hiyandé du wambula xé.
Dé Jisas wandét Lasarus yamba hiyakéndé wana? Métaka we dé déré huréhalékéhafi ye?”
Wungi di nawulak wa.

Jisas wandéka dé Lasarus wambula ramé

38 Jisasna mawulimbu némafwi xak yandéka ye dé réméndan wekwambu xaku. Wun
wekwa motu wekwa dé. Wun wekwana yambumbu di némafwi motu nak gétamétaka.
39 Jisas xaakwa dé wa, “Wun motu mé sérmené.” Wungi wandéka lé hiyandé duna
nyange Marta lé déré angi wa, “Néma Du, hiyandéka nukwa yétiyéti bu yi. Nani motu
rafwimbet haraki yama xatandé.”
40 Wungi waléka dé Jisas wa, “Tale nyéniré wundé wawu, ‘Wunika jémba saréka Godna
hambuk xétanyéni.’ Wun hundika mé saréké.”
41 Wungi wandéka di motu sérmené. Sérmenéndaka Jisas nyirré yasawara xéta dé wa,
“Wuna yafa, diména wuni nae, wuna hundi xékémékaka.

42 Wuni xékélaki. Atéfék nukwambu méni wuna hundi xékémékandé. Ambu tékwa
du takwaka sarékéta wuni méniré we. Di ménika wawuka hundi xékéta watandi, 'God
wandéka dé Jisas gaya. Wu mwi hundi dé.' Wungi wandate wuni mawuli ye."
43 Wungi wataka dé hambukmbu wa, "Lasarus, méni sé raama gwande."
44 Wungi wandéka dé hiyandé du wambula raama gwande. Hanja nukwa wurmbu di
déka man tamba giya giya taka. Déka saawi akwi nukwa wurmbu giya giya takandaka
dé wungi hwa. Hwae raama gwandendéka dé Jisas wa, "Nukwa wur mé léfwingu yindé."
Wungi wandéka di léfwi.

Néma du di hundi gi Jisasré xiyanjoka

45 Mariaka yae lé wali rendé séfélak du takwa di xé Jisas wungi hurundéka. Xe di Jisas
anwarmbu gayandénka di jémba saréké.
46 Wandaka nawulak Farisika ye di Jisas hurundén jooka safé.
47 Saféndaka di prisna néma du akwi Farisi akwi wandaka atéfék Judana néma du yae di
Jisaska angi wa, "Wun du hanja xéhafi yamben séfélak hambuk jémba dé ya. Méta yatame?
48 Nani déka jémbaka déré watéfihafi yambet dé téta wungi male hurundét atéfék du
takwa déka 'Nana néma du dé' natandi. Nandat néma du reta Romna néma duna
hafwa hérandét Romna du hélék yata yae tempelré haraki huruta nana du takwaré akwi
xiyatandi." Wungi di néma du wa.
49 Wun héki hwari Kaiafas atéfék prisna néma du dé. Dé wunde néma duna hundi
xékétaka dé diré wa, "Guni nawulak xékélakihambanguni.
50 Mé xéké. Wun du Jisas atéfék du takwana hafwa hérae hiyandét, wungi sékérékétandé.
Dé hafu hiyandét, nani atéfék yamba hiyakéme."
51 Wun hundi wata, déka mawuli sarékémbu wahambandé. Dé wun héki hwari prisna
néma du rendéka God déré wandéka dé wun hundi wa, Jisas hiyae Judana du takwaré
yikafre hurutendékaka.
52 Jisas hiyae Judana du takwaré male yikafre yamba hurukéndé. Jisas atéfék getéfambu
rekwa Godna nyangwalré hérae natafambu takanjoka dé hiya.
53 Kaiafas wungi wandéka di Judana néma du hundi bulésékéréké, Jisasré xiyanjoka.
54 Hundi gindaka Jisas Jerusalemémbu rekwa duna makambu wambula yitaka yataka-
hambandé. Dé déka du wali Jerusalem yatakataka di Efraimré ye di wun getéfambu re.
Wun getéfa du rehafi hafwa wali walémbambu dé té.
55 Judana némafwi nukwa Pasova walémba maki yandéka di Judana du takwa séfélak
Jerusalemré yi, di deka haraki saraki sémbut huréhaléka re wun nukwana hénoo jémba
sanjoka.
56 Ye xaakwa di Jisaska hwaké. Hwakéfatika tempelmbu téta di di hafu buléta di wa,
"Yingi guni saréké? Pasovana hénoo sanjoka yakéndé wana?" Wungi di wa.
57 Hanja prisna néma du akwi Farisi akwi angi di wa, "Jisasré hura ye séndé gembu
takatame." Wungi wataka di wa, "Jisas rendéka hafwa du nak xékélakitaka yae naniré
watandé." Wungi di wa.

12

Maria lé yikafre yama xaakwa gu Jisasna manmbu bleké
Mat. 26:6-13; Mak 14:3-9

1 Nukwa gwongofu yindét Pasovana nukwa yatandé. Wun nukwa Jisas Betaniré dé
yi. Betani Lasarusna getéfa dé. Hanja wumba du hiyandéka Jisas wandéka dé wambula
ramé.
2 Lasarusna gembu di hénoo humbwi, Jisaska. Marta lé hénoo munita reléka dé Lasarus
Jisas wali déka du wali jambémbu di re, hénoo sanjoka.
3 Rendaka lé Maria yikafre yama xaakwa hulingu lé hura yae lé Jisasna manmbu
blekétaka lé léka makambu téndé séményi némbémbu lété ké. Wungi huruléka wun
hulinguna yama xae dé wun geré hunamé.
4 Jisasna du nak, déka xi Judas Iskariot, dé Jisasré déka mamaka hwetekwa du dé angi
wa,
5 "Métaka lé wungi huru? Nani wun hulingu hwetaka némafwi yéwa hali hérakwa. Hérae
jambangwe du takwaka hali hwekwa."
6 Wungi wata dé jambangwe du takwaka sarékéhambandé. Dé sélé héraakwa du dé.
Dé Jisasna duna yéwaka hatindékandé. Hatita dé déka jondu héranjoka dé wun yéwa
hérandékandé.
7 Dé wungi wandéka dé Jisas wa, "Léka haraki hundi wakéméni. Hukémbu hiyawut
wekwambu rémétendakaka sarékéta lé wungi huru."

8 Wataka dé wa, “Jambangwe du takwa guni wali wungi té retandi. Wuni guni wali
wungi té yamba rekéwuni.” Wungi dé wa.

Néma du di hundi gi Lasarusré xiyanjoka

9 Jerusalemémbu rekwa séfélak du takwa di xéké, Jisas déka du wali Betanimbu rendaka.
Xékétaka di déré xénjoka yi. Jisasré male xénjoka yihambandi. Lasarusré akwi xénjoka
di yi. Lasarus hiyandéka Jisas wandéka dé wambula raméndénka di xékélaki. Wungi
xékélake di déré xénjoka yi.
10-11 Wun hafwambu rekwa du takwa di hundi xéké Lasaruska. Xékéta séfélak du di
Jisaska jémba saréké. Sarékéta di deka néma duna hundika hélék ya. Hélék yandaka di
prisna néma du Lasarusré akwi xiyanjoka di hundi gi.

Jisas néma du re dé Jerusalemré wulayi
Mat. 21:4-9; Mak 11:7-10; Luk 19:35-38

12 Séfélak du takwa di Jerusalemré yi, Pasovana hénoo sanjoka. Ye di re. Ganémbambu
di xéké Jisas Jerusalemré yanjoka yandéka.
13 Wungi xéka di Jisasré xénjoka di yi. Ye di téméngara hura yita di angi wa,
Néma Du, naniré mé yikafre huru.
God déka ximbu yaakwa duré yikafre hurutandé.
Dé nani israelna néma du dé.
14 Jisas wayikana donkiré xétaka wun donkina bunungulmbu re dé yi. Jisas wungi
huruta du nak Godna nyingambu hanja hayindén maki dé huru. Angi dé hayi:
15 Guni israelna du takwa rookénguni.
Mé xé. Guna néma du andé yae.
Donki nyanéna bunungulmbu re dé yae.
16 Wungi dé hayi. Wungi wandaka Jisasna du wun jooka xékélakihambandi. Hukémbu
Jisas Godna getéfaré warindéka di hurundan jooka, hanja hayindén hundika akwi di
saréké. Sarékéta di xékélaki.
17 Hanja séfélak du takwa di xé, Jisas wandéka Lasarus wambula raméndéka. Xétaka di
hundi wa.
18 Wandaka séfélak du takwa di wun hambuk jémba yandénka di xéké. Xékétaka di
Jisasré xénjoka yi.
19 Ye déka ximbu haréké́ndaka di Farisi hélék ya. Hélék yata di di hafu buléta di wa, “Nana
wambeka hundi baka dé yi. Mé xé. Atéfék du takwa Jisaska di némafwimbu mawuli ye.”
Wungi di wa.

Grikna du nawulak di Jisasré xénjoka mawuli ya

20 Judana du takwa séfélak di Pasovana hénoo sata Godna ximbu haréké́njoka di
Jerusalemré yi. Nak téfambu yandé du akwi wungi hurunjoka di Jerusalemré yi. Di Grikna
du di.
21 Wunde du nawulak yae di Jisasna du nak wali bulé. Wun duna xi Filip dé. Filipna
motéfa Betsaida dé. Galilimbu dé té. Wunde du di Filipré wa, “Yika du, nani ye Jisasré
xénjoka nani mawuli ye.”
22 Wungi wandaka dé Filip ye dé Andruré wandéka bér yi, wun jooka Jisasré wanjoka.
23 Ye wambéka dé Jisas bérré wa, “God Duna Nyanéna ximbu haréké́tendéka nukwa andé
yae.
24 Mwi hundi wuni guniré we. Wit sék nak héfambu xakre hiyahafi re natafa male
tétandé. Wit sék héfambu xakre hiyae takélaka wara séfélak wit sék xakétandé.
25 Deka séfika male sarékékwa du takwa hiyatandi. Huli mawuli hérae wungi re wungi
re jémba yamba rekéndi. Deka séfika sarékéhafi yata wuna jémbaka male sarékékwa du
takwa di huli mawuli hérae wungi re wungi re jémba retandi.
26 Du takwa wuna jémba yanjoka mawuli yata di wuna hundi xékétandi. Xékéta di
wuni retewuka hafwambu retandi. Wuna yafa wuna jémba yakwa du takwana ximbu
haréké́tandé.” Wungi dé Jisas wa.

Jisasré haréka hatekatandi

27 Wun hundi wataka dé wambula wa, “Némbuli wuna mawuli xak dé ye. Hiyatewuka
nukwa andé yae. Yingi watawuni, ‘Yafa, némbuli wunimbu xakute yakwa joo mé héreki.
Wungi yamba wakéwuni. Ané jooka we wuni andé héfaré gaya.”
28 Wungi wataka dé Godré wa, “Wuna yafa, ména xi métaka némafwi yandé.” Wungi
wandéka dé Godna getéfambu ané hundi gaya: “Wuni huruwuka wuna xi némafwi wundé
yandé. Wambula hurutawuni, wuna xi némafwi yandéte.”
29 Wungi wandéka di wumbu rendé du takwa xékétaka nawulak di wa, “Jar dé yae.”
Nawulak di wa, “Godna ensel nak dé Jisas wali hundi bulé.”

30 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Godna getéfambu gayandé hundi guniré yikafre
hurunjoka dé gaya. Wunika gayahambandé.
31 Némbuli God néma du reta ané héfambu rekwa du takwa hurundan sémbutka watandé.
Némbuli dé ané héfana néma du satanré hérekitandé.
32 Wuniré haréka hatekandat wuni atéfék héfambu rekwa du takwaré wunika hura
yatawuni.”
33 Wungi wandén déré xiyae mimbu hatekatendakaka dé wa. Di wun jooka
xékélakindate dé wungi wa.
34 Jisas wungi wandéka di déré wa, “Nani hanja Godna nyingambu hayindan hundi
wundé xékwa. God wasékendén du Kraiska ané hundi di hayi: Dé hiyahafi ye wungi re
wungi re reséketandé. Hayindan hundi xémbeka métaka méni angi we, ‘Duna Nyanré
haréka hatekatandi.’ Wun Duna Nyan héndé?”
35 Di wungi wandaka dé Jisas wa, “Yalefu nukwa male hanyikwa ya guni wali tétandé.
Téta hanyindét guni déka larékombu yitanguni, gan hunyi yae guniré takatéfindémboka.
Halékingambu yikwa du yitendaka yambuka xékélakihambandi.
36 Némbuli wun hanyikwa ya guni wali dé re. Rendét guni wun hanyikwa yaka jémba
sarékétanguni. Sarékéta guni hanyikwa yana nyambali retanguni.” Wungi dé Jisas sataku
hundi wa. Jisas wungi wataka diré yatakataka ye dé faakwa re.

Séfélak Judana du takwa Jisaska sarékéhambandi

37 Dé hanja xéhafi yandan séfélak hambuk jémba yandéka di xé. Xéta déka
sarékéhambandi. Sarékéhafi yata God wandéka Jisas gayandénka xékélakihambandi. Di yike
di ya.
38 Hanja Godna profet Aisaia dé dika angi hayi, Godna nyingambu: “Néma Du, héndé
wamben hundi xéké? Méni hambuk jémba yaméka héndé xé?” Hanja Aisaia wungi
hayindéka wunde du takwa Jisaska jémba sarékéhafi yandaka déka hundi mwi hundi dé
ya.
39-40 Hanja Aisaia ané hundi akwi dé hayi, Godna nyingambu:
God deka dama hurundéka di hiya.
Hiyandaka wandéka deka mawuli motu maki dé re.
Dé wungi huruhafi yandét di deka damambu jémba xétandi.
Dé wungi wahafi yandét deka mawuli jémba téndét di déka hundika xékélakitandi.
Wungi xe xékélake yawuleka wunika yandat wuni diré huréhalékétawuni.
Wungi dé Aisaia Godna hundi hayi. Du takwana mawulika sarékéta dé wungi hayi.
Hanja hayindéka hukémbu di wunde du takwa Jisaska sarékéhambandi.
41 Aisaia Jisasna hambukré xétaka xéndénka wata dé wun hundi hayi.
42 Judana néma du nawulak di Jisaska jémba saréké. Sarékéta di Farisika roota Jisaska
jémba saréké ndakaka hundi wahambandi. Wun hundi wandat, Farisi diré hérekindat, di
Godna hundi buléndaka geré yamba wulayikéndi.
43 Jisaska jémba saréké ndakaka hundi wahafi yata di nawula du deka ximbu haréké ndate
di mawuli ya. God deka ximbu haréké ndéte sarékéhambandi.

Jisas wandén hundi du takwana sémbutré hurukwexétandé

44 Jisas hambukmbu dé wa, “Guni wunika jémba sarékéta guni wunika male
sarékéhambanguni. Guni wunika jémba sarékéta guni wuniré wandéka gayawun duka
akwi guni jémba saréké.
45 Guni wuniré xéta guni wuniré wandéka yawun duré akwi guni xé.
46 Wuni hanyikwa ya maki wuni ané héfaré gaya. Gayawuka guni wunika jémba
sarékéta guni halékingambu yamba rekénguni.
47 Du nak wuna hundi xékéta wawun maki huruhafi yandét, wuni déré angi yamba
wakéwuni, ‘Méni haraki saraki sémbut hurukwa du méni.’ Wungi yamba wakéwuni. Wuni
du takwana sémbutka hundi wanjoka ané héfaré gayahambawuni. Wuni atéfék héfambu
rekwa du takwa satanéna tambambu héranjoka wuni gaya.
48 Du takwa wunika hu hweta wuna hundika xékéhafi yandat, hukémbu hukétéfi nuk-
wambu wawun hundi deka hurundan haraki sémbutka diré watandé, Godna makambu.
49 Wuni wuna mawuli sarékémbu hundi wahambawuni. Wuna yafa wunika wandéka
yawuka dé watewuka hundi wunika dé wa. Wandéka wuni guniré wun hundi male wuni
wa.
50 Wata wuni xékélaki. Guni wun hundi jémba xéka huli mawuli hérae jémba retanguni,
wungi re wungi re. Wungi xékélakita wuna yafa wuniré wandén maki wuni guniré we.”
Wungi dé Jisas wa.

13

Jisas déka duna man dé yakwanyi

1 Pasovana némafwi hénoo hura sa nukwa yandéka dé Jisas xékélaki. Hiyae ané héfa
yatakataka déka yafaka yitendéka nukwa andé yae. Xékélakita dé déka du wali reta dika
sarékéta dé dika némafwimbu mawuli ya.
2 Gérambu Jisas déka du wali hénoo sata rendaka dé satan yae dé Judas Iskariotna
mawulimbu dé déré wa, Jisasré déka mamaka hwendéte. Judas dé Saimon Iskariotna
nyan dé.
3 Jisas dé xékélaki. Déka yafa atéfék du takwa jondu akwi déka tambambu takataka
wandéka dé gaya. Gaye déka jémba yataka dé Godka wambula yitandé.
4 Wungi xékélakita dé di wali reta hénoo sataka raama téta déka nukwa wur léfwitaka dé
gu lété kéndaka nukwa wur hérae dé déka yifwambu naki.
5 Nakitaka akimbu hulingu nawulak wukae dé deka man yakwanyi. Yakwanyitaka dé
nakindén nukwa wurmbu lété ké.
6 Wungi hura ye dé Saimon Pita rendénmbu xaku. Xakundéka dé Pita déré wa, “Néma
Du, métaka yakwanyitaméni, wuna man? Méni wungi hurumété hélék wuni ye.”
7 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Némbuli huruwuka jooka xékélakihambaméni. Hukémbu
wun jooka xékélakitaméni.”
8 Wungi wandéka dé Pita wa, “Yingafwe! Wuna man yamba yakwanyikéméni.” Wungi
wandéka dé Jisas wa, “Wuni méniré yakwanyihafi yawut, méni wuna hémémbu yamba
rekéméni.”
9 Wungi wandéka dé Pita angi wa, “Néma Du, méni wuna man, tamba, anéngamba, atéfék
yakwanyitaméni.”
10 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni wundé gu yakémé. Ména manmbu male dé harki
té. Wuni ména man yakwanyiwut, méni yikafre retaméni. Guni yikafre guni re. Guni
atéfékéka wahambawuni.”
11 Wungi wata Jisas dé xékélaki, déré mamaka hwetekwa duka. Wungi xékélakita dé diré
wa, “Guni atéfék yikafre rehambanguni.”
12 Jisas deka man yakwanyitaka dé déka nukwa wur wambula sandataka dé wambula
reta dé diré wakwexéké, “Guni huruwun jooka guni xékélaki wana?
13 Guni wunika ‘Néma Du’ akwi ‘Wakwekwa du’ akwi guni nae. Wungi yawundu
wangwi. Wuni wungi wuni.
14 Wuni guna néma du guna wakwekwe du reta guna man wundé yakwanyiwu.
Yakwanyiwun maki guni akwi nawulak duna man yakwanyitanguni.
15 Guni huruwun maki hurungute wundé wakwewu.
16 Mwi hundi wuni guniré we. Jémba yakwa du dé déka néma duré
sarékéngwandéhafindé. Wungi maki hundi harikwa du dé hundi hwendé duré
sarékéngwandéhafindé.
17 Guni wun hundika xékélakita wawun maki huruta guni yikafre mawuli yata jémba
retanguni.
18 “Guni atéfékéka wahambawuni. Wuni wuna wasékewun duka wuni xékélaki. Guna
du nak wuniré haraki saraki sémbut hurutandé. Wunka wuni xékélaki. Hanja du nak
Godna nyingambu wun duka angi dé hayi: “Du nak wuni wali reta hénoo sataka wuniré
haraki hurutandé.” Hayindén hundi bari mwi hundi yatandé.
19 Guniré andé wawi. Wawuka joo hukémbu yandét guni xe wuni anwarmbu
gayawunka jémba sarékétanguni.
20 Mwi hundi wuni guniré we. Wawun du ye wuna hundi wandat guni wun hundi
jémba xékéta diré yikafre huruta guni wuniré akwi yikafre guni huru. Wuna hundi
xékéta wuniré yikafre huruta guni wunika wandéka yawun duré akwi guni yikafre huru.”
Wungi dé Jisas wa.

Judas Jisasré déka mamaka hwetandé

21 Jisas wungi wandéka déka mawuli xak yandéka dé wa, “Mé xéké. Guna du nak wuniré
mama duka hwetandé.”
22 Wungi wandéka di déka du xékélakihambandi. Héndéka dé Jisas we? Xékélakihafi yata
di nak nakré xé.
23 Jisas déka du nakéka némafwimbu mawuli yandéka dé wun du dé wali walémbambu
re.
24 Rendéka dé Saimon Pita humbu yakénakéta dé déré wa, “Méni Jisasré mé wakwexéké.
Héndéka dé wa?”
25 Wungi wandéka dé Jisas wali sata reta dé déré wakwexéké, “Néma Du, héndéka méni
we?”

26 Wungi wakwexékéndéka dé Jisas wa, “Bret gumbu tondéréka hwetewuka du dé wun
du dé.” Wungi wataka nawulak bret hérae dé gumbu tondéréka dé Saimon Iskariotna
nyan Judaska hwe.
27 Hwendéka Judas hérandéka dé satan déka mawuliré wulayi. Wulayindéka dé Jisas
Judasré wa, “Hurunjoka sarékémén joo bari mé huru.”
28 Wungi wandéka di hénoo sata rendé du wun jooka xékélakihambandi.
29 Xékélakihafi yata nawulak di deka mawulimbu wa, “Judas dé nana yéwaka hatindéka
dé Jisas déré wa, hénoo nawulak hérandéte.” Nawulak di wa, “Judas nana yéwaka
hatindéka dé Jisas déré wa, jambangwe du takwaka nawulak hwendéte.” Wungi wata
xékélakihambandi, Jisas Judasré wandén hundika.
30 Judas Jisas hwendén hénoo hérae sataka dé diré yatakataka dé bari gwandi. Gan
hunyindéka dé gwandi.

Huli hambuk hundi

31 Judas raama gwandindéka dé Jisas diré wa, “Némbuli guni Duna Nyanéna hambukré
xe déka ximbu harékétanguni. Wungi harékéta wuna yafa God néma du rendékaka
xékélake déka ximbu akwi harékétanguni.
32 Wuna hambukré xe Godka xékélakingut God bari wandét wuni dé wali néma du
retawuni.
33 Guni wuna nyangwal guni. Gunika wuni némafwimbu mawuli ye. Wuni guni wali
yamba rekéwuni. Wuni bari guniré yatakataka yiwut guni wunika hwakétanguni. Hanja
wuni Judana néma duré angi wuni wa, ‘Wuni yitewuka hafwaré guni yamba yikénguni.’
Wungi wawun hundi male wuni guniré we.
34 Némbuli guniré huli hambuk hundi watawuni. Guni nak nakéka némafwimbu mawuli
yatanguni. Wuni gunika némafwimbu mawuli yawuka maki, guni nak nakéka némafwimbu
mawuli yatanguni.
35 Guni nak nakéka wungi némafwimbu mawuli yangut, atéfék du xe di guni wuna du
rengukaka xékélakitandi.

Jisas dé Pitaré wa, dé déka hu hwetendékaka
Mat. 26:33-35; Mak 14:29-31; Luk 22:33-34

36 Jisas wungi wandéka dé Saimon Pita wa, “Néma Du, nak hafwaré yinjoka méni we.
Yingiré yitaméni?” Wungi wakwexékéndéka dé Jisas wa, “Wuni yitewuka hafwaré yamba
yikéméni. Hukémbu wuni yitewuka hafwaré yitaméni.”
37 Wungi wandéka dé Pita wa, “Néma Du, métaka we méni wali yamba yikéwuni? Wuni
méni wali hiyanjoka mawuli wuni ye.”
38 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni wuniré yikafre hurunjoka hiyataméni, o yingafwe?
Wu yingafwe. Mwi hundi wuni méniré we. Némbuli gan méni yambu hufuk angi
wataméni, ‘Wuni Jisaska xékélakihambawuni.’ Wungi wamét hukémbu séra watandé.”
Wungi dé Jisas wa.

14

Jisas dé Godka yitendaka yambu dé

1 Jisas déka duré dé angi wa, “Guna mawuli xak yakéndé. Guni Godka jémba sarékéta
wunika akwi jémba sarékétanguni.
2 Hanja guniré wuni wa, ‘Wuni ye retenguka hafwa huréhalékétawuni.’ Wungi wata
guniré mwi hundi wuni wa. Wuna yafa rendéka gembu séfélak hafwa dé re.
3 Guni retenguka hafwa wumbu dé re. Wuni ye guna hafwa huréhalékétawuni.
Huréhalékétaka wuni wambula yae guniré hérawut wuni wali ye wuni wali retanguni.
4 Wuni yitewuka yambuka wundé xékélakingu.”
5 Wungi wandéka dé Tomas Jisasré wa, “Néma Du, méni yiteméka getéfaka
xékélakihambame. Wun getéfaré yiteméka yambuka akwi xékélakihambame.”
6 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Wuni hafu wun yambu wuni. Wuni hafu mwi hundina
mo wuni. Wuni huli mawuli hwekwa du wuni. Du nak nak yambambu yamba yikéndé,
wuna yafaka. Yingafwe. Wunimbu yae yitandé.
7 Guni wunika xékélake wu wuna yafaka akwi xékélakitanguni. Némbuli déka andé
xékélakingwi. Xékélakita déré andé xéngwi.”
8 Jisas wungi wandéka dé Filip wa, “Néma Du, naniré yafa mé wakwemét xe bu
xékélakikwa. Wungi wakwemét, wu sékérékétandé.”
9 Wungi wandéka dé Jisas Filipré angi wa, “Séfélak nukwa wuni guni wali wuni re.
Métaka méni wunika xékélakihafi ye? Wuniré xéndé du dé wuna yafaré akwi dé xé. Métaka

méni angi wa? ‘Ména yafa mé wakwemét xékwa.’ Wungi wakéméni. Méni déré wundé xémé.
10 Wuni wuna yafambu téwuka dé wuna yafa wunimbu dé té. Wun hundika méni xékélaki, o yingafwe? Guniré wawun atéfék hundi wuna mawuli sarékémbu wahambawuni. Yafa wuna mawulimbu téta déka jémba yandéka wuni wun hundi wa.
11 Guni wawun hundika jémba sarékéta guna mawulimbu angi watanguni, ‘Jisas déka yafambu téndéka déka yafa démbu dé té. Wu mwi hundi dé.’ Wungi watanguni. Wungi wahafi yata guni yawuka xéngun hambuk jémbaka sarékéta wunika jémba sarékétanguni.
12 “Ané hundi mé xéké. Guni wuna hundi jémba xékékwa du guni akwi wuni yawuka hambuk jémba yatanguni. Wuni wuna yafaka yiwut, guna jémba wuna jémbaré sarékéngwandétandé.
13 Guni wunika jémba sarékéta wuna ximbu wuna yafaka wakwexékéngut, wuni wakwexékéngun maki hurutawuni. Wungi huruwut atéfék du takwa xe wuna yafana ximbu harékétandi.
14 Guni wuna ximbu wunika wakwexékéngut, wuni wakwexékéngun maki hurutawuni.” Wungi dé wa.

God wandét déka Hamwinya yatandé

15 Jisas dé wa, “Guni wunika némafwimbu mawuli yata guni wuna hundi jémba xékéta wawuka maki hurutanguni.
16 Hurungut wuni wuna yafaré wakwexékéwut nak du yae wuna hafwa hératandé. Dé gaye guniré yikafre huruta guni wali wungi re wungi re retandé.
17 Wungi wata wuni Godna Hamwinyaka wuni we. Dé mwi hundi male dé wa. Wuna hundika xékékwa du takwa male déka xékélake déré hératandi, deka mawulimbu. Ané héfana du takwa déré xéta déka xékélakihambandi. Xékélakihafi yata di déré yamba hérakéndi. Dé guni wali re guna mawulimbu téndét guni déka xékélakitanguni.
18 “Wuni guniré yatakawut guni yafa ayiwa hiyae yatakandan nyangwal maki yamba rekénguni. Wuni gunika wambula yatawuni.
19 Tale yalefu nukwa yindét ané héfana du takwa wuniré yamba xékéndi. Guni hafu wuniré xétanguni. Wuni huli téwukangala maki, guni akwi huli tétanguni, wungi té wungi té.
20 Wun nukwambu guni angi xékélakitanguni. Wuni wuna yafambu téwuka guni wunimbu ténguka wuni gunimbu wuni té.
21 Wuna hundi xékéta wawuka maki hurukwa du takwa di wunika némafwimbu mawuli ye. Di wunika némafwimbu mawuli yandat, wuna yafa God dika némafwimbu mawuli yatandé. Wuni akwi wunde du takwaka némafwimbu mawuli yatawuni. Mawuli yata wuni hafuka diré wakwetawuni.”
22 Jisas wungi wandéka dé nakémba Judas déré wa. (Dé Judas Iskariot yingafwe.) Dé angi wa, “Néma Du, métaka we méni naniré male wakwetaméni, ané héfana du takwaré wakwehafi yata?”
23 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Wunika némafwimbu mawuli yakwa du takwa di wawun maki hurutandi. Wungi hurutekwa du takwaka wuna yafa némafwimbu mawuli yatandé. Mawuli yandét ani wuna yafa wali ye wunde du takwana mawulimbu wulaaye tétaani.
24 Wunika némafwimbu mawuli yahafi yakwa du takwa di wuna hundi xékéhambandi. Wawun hundi wuna hundi yingafwe. Wuna yafa wandéka xékéta wuni guniré we.
25 “Némbuli guni wali reta wuni ané hundi we.
26 Hukémbu guniré yikafre hurutekwa du Godna Hamwinya dé wuna ximbu gunika yatandé. Wuna yafa wandét dé yae wuna hafwa hérae dé atéfék jonduka guniré wakwetandé. Yae wakwendét, guni wawun atéfék hundika wambula sarékétanguni.
27 “Wuni guniré yatakataka yita nakélak huru mawuli gunika hwetawuni. Wuna nakélak huru mawuli gunika hwetawuni. Ané héfana duna mawuli maki hwehambawuni. Hwewut guna mawuli xak yahafi yandét yamba rookénguni.
28 Guniré angi wuni wa, ‘Wuni guniré yatakataka ye wambula yatawuni.’ Wuni wungi wawuka guni wun hundi wundé xékéngu. Xékéta wunika némafwimbu mawuli yata guni yikafre mawuli yatanguni, wuna yafaka yitewukaka. Wuna yafa néma du reta dé wuniré sarékéngwandé. Sarékéngwandéndéka wuni yi, déré xénjoka.
29 Némbuli guniré wundé wawu, wuni yitewukaka. Hukémbu wuni yiwut, guni angi watanguni. ‘Tale Jisas yitendékaka wandéka wundé xékélakikwa. Dé God wali dé re. Wu mwi hundi dé.’ Wungi wangute wuni wun hundi we.
30 “Gunika séfélak hundi yamba wakéwuni. Ané héfana néma du satan andé yae. Yae déka hambuk wuna hambukré yamba sarékéngwandékéndé.

31 Saréké̂ngwandéhafi yandét, ané héfambu rekwa du takwa xékélakitandi, wuna yafaka némafwimbu mawuli yawukaka. Di wungi xékélakindate wuni mawuli ye. Mawuli yata wuna yafa wuniré wandén jémba wuni ye. Yak. Sé raama yikwa." Wungi dé Jisas wa.

15

Jisas wain bangwi maki dé

1 Jisas dé angi wa, "Wuni yikafre male wain bangwi wuni. Wuna yafa God dé wun bangwika hatikwa du dé.
2 Séfélak gali dé fuka, wun bangwimbu. Bangwina gali nawulak sék xakéhafi yandat, wuna yafa wun galiré xatéka yakitandé. Bangwina gali nawulak sék xakéndat, dé wun galina saalé male sénatandé, di séfélak sék xakéndate.
3 Wuni gunika wawuka guni wawun hundi xékénguka guna mawuli yikafre dé té.
4 Guni wunimbu téngut wuni gunimbu tétawuni. Wungi wuni mawuli ye. Bangwina gali ye bangwi wali téhafi yata sék nawulak yamba xakékéndé. Wungi maki guni wuni wali téhafi ye hénoo yamba xakékénguni.
5 "Wuni hafu wun wain bangwi wuni. Guni wun bangwina gali guni. Du nak wunimbu téndét wuni démbu téwut dé séfélak hénoo xakétandé. Dé wuniré yatakataka ye hafu te yikafre jémba yamba yakéndé.
6 Du nawulak galiré xatéké̂ndat, wun gali réka yatandé. Hukémbu wun gali natafambu takataka di yambu tutandi. Wun gali maki, du nak wuniré yatakataka ye hafu téndét, déré héreke yambu tutandi.
7 Guni wunimbu téngut, wuna hundi guna mawulimbu téndét, Godré wakwexékéngut dé mawuli yanguka jondu atéfék hwetandé.
8 Guni séfélak yikafre jémba yangut séfélak du takwa xéta watandi, 'Jisasna jémba di ya. Déka du di. Wu mwi hundi dé.' Wungi wata wuna yafana ximbu harékétandi.
9 "Wuna yafa wunika némafwimbu mawuli yandéka maki wuni gunika némafwimbu mawuli wuni ye. Guni wuna mawuli yawukambu mé wulaaye té.
10 Wuni wuna yafana hundi xékéta wandén maki huruta wuni déka mawuli yandékambu wuni té. Téwuka maki guni wuna hundi xékéta wawun maki huruta guni wuna mawuli yawukambu wulaaye tétanguni.
11 Guni yikafre mawuli yata mawuli sawuli yangute wuni guniré wun hundi we. Wuna yikafre mawuli guna mawulimbu sukwekéndéte wuni wungi we.
12 "Wuna hambuk hundi angi dé. Wuni gunika némafwimbu mawuli yawuka maki, guni akwi nak nakéka némafwimbu mawuli yatanguni.
13 Du nak déka nyayikaré yikafre hurunjoka hiyandét, nani xékélaki, dé déka nyayikaka dé némafwimbu mawuli ye. Déka mawuli ya atéfékna mawuli yaré dé sarékéngwandé.
14 Guni wuna hundi xéka wawun maki huruta guni wuna nyayikangu guni.
15 Némbuli wuni gunika wambula angi yamba wakéwuni: Guni wuna jémba yakwa du guni. Wungi yamba wakéwuni. Jémba yakwa du di deka néma duna mawulika xékélakihambandi. Wuna yafa wandén atéfék hundi xékétaka wuni guniré we. Wawuka guni wuna mawulika guni xékélaki. Xékélakinguka wuni we: Guni wuna nyayikangu guni. Wungi wuni guniré we.
16 "Guni wuniré wasékehambanguni. Wuni guniré wuni waséke, guni ye séfélak hénoo xakéngute. Xakéngut, guna hénoo wungi té wungi té tétandé. Téndét guni wuna yafaka wuna ximbu wangut, dé wangun joo hwetandé, gunika.
17 Ané hambuk hundi wuni guniré we. Guni nak nakéka némafwimbu mawuli yatanguni."

Di Jisasna duka hélék yatandi

18 "Ané héfambu rekwa du takwa gunika hélék yandat, wu baka joo dé. Tale wunika wungi di hélék ya. Wungi guni xékélaki. Wunika hélék yata hukémbu gunika akwi hélék yatandi.
19 Guni ané héfana du takwa rengut, ané héfana du takwa gunika mawuli yatandi. Wuni guniré wundé wasékewu, guni ané héfa yatakangute. Guni ané héfana du takwa rehafi yanguka di ané héfana du takwa gunika hélék ye.
20 Guni hanja wawunka guni xékélaki? 'Jémba yakwa du déka néma duré sarékéngwandéhafindé.' Wawun makika jémba sarékétanguni. Di wuniré haraki hurundanéngala, guniré akwi haraki hurutandi. Di wuna hundi xékétaka wu guna hundi akwi xékétandi.
21 Di wunika wandéka yawun Godka xékélakihambandi. Xékélakihafi ye di wunika hélék ye guniré haraki hurutandi, guni wuna du rengukaka.

22 “Wuni yae diré hundi wahafi yawut, di deka haraki saraki sémbutka yamba
xékélakikéndi. Wuni yae diré hundi wawuka hurundan haraki saraki sémbutka di xékélaki.
Xékélakita angi yamba wakéndi, ‘Nani xékélakihafi ye me haraki saraki sémbut huru.’
Wungi yamba wakéndi.
23 Wunika hélék yakwa du takwa di wuna yafaka akwi di hélék ye.
24 Hanja du nawulak yae yawun maki jémba yahambandi. Wuni deka nyéndékmbu téta
séfélak hanja xéhafi yandan hambuk jémba wuni ya. Wuni wun jémba yahafi yawut, di
ané héfambu rekwa du takwa deka haraki saraki sémbutka yamba xékélakikéndi. Wuni
wun jémba yawuka di xé. Xétaka deka haraki saraki sémbutka xékélakita di wuna yafa
wali anika di hélék ye.
25 Wuni haraki saraki sémbut nawulak huruhafi yawuka di wunika baka hélék yandaka
Godna nyingambu rekwa hundi nak némbuli mwi hundi dé ya. Hanja du nak angi dé hayi,
“Wunika baka nyéndé di hélék ye.”
26 “Hukémbu wawut guniré yikafre hurutekwa du gunika yatandé. Némbuli dé wuna
yafa wali dé re. Wuni wuna yafaré wawut, dé wandét yatandé. Wun du Godna
Hamwinya dé. Mwi hundi male wata wunika du takwaré wakwetandé.
27 Guni akwi wunika diré watanguni. Hanja akwi némbuli akwi guni wuni wali reta
wuna jémbaré wundé xéngu. Xéngunka guni diré akwi wakwetanguni.”

16

1 “Némbuli guni wunika jémba saréké. Guni wuna hundi yatakahafi yangute wuni wun
hundi guniré we.
2 Hukémbu néma du nawulak watandi, guni Godna hundi buléndaka ge yatakataka wun
geré wambula wulayihafi yangute. Yatakangut du nawulak watandi, ‘Di haraki saraki
sémbut hurukwa du di. Nani diré xiyaata nani Godna jémba me ye.’ Wungi wata di guniré
xiyatandi.
3 Wunde du wuna yafa wali anika xékélakihambandi. Xékélakihafi yata di guniré haraki
hurutandi.
4 Némbuli guniré wuni we, wun jooka. Hukémbu di guniré haraki hurundat guni
watanguni, ‘Hanja Jisas dé naniré hundi wa, di naniré haraki hurutendakaka. Wandén
maki némbuli wungi di huru.’ Wungi wata wuna hundika sarékétanguni.” Wungi dé Jisas
wa.

Godna Hamwinya ané jémba yatandé

Wun hundi wataka dé wa, “Hanja guni wali téta wuni guniré wun hundi waham-
bawuni.
5 Némbuli guniré yatakanjoka huruta wuni guniré wun hundi we. Nawulak nukwa
yindét wunika wandéka gayawun duka wambula yitawuni. Yitewukaka guna be nak
wunika wakwexékéhambandé, ‘Méni yingiré yitaméni?’ Wungi wakwexékéhambandé.
6 Ané wawuka hundi xékénguka guna mawuli xak dé ye.
7 “Némbuli mwi hundi wuni guniré we. Wuni yiwut, wu yikafre dé. Wuni yihafi yawut,
guna mawuliré yikafre hurutekwa du yamba yakéndé. Wuni ye wawut, wun du yatandé.
8 Wun du yae dé ané héfambu rekwa du takwaré watandé, deka hurundan haraki saraki
sémbutka akwi, yikafre sémbutka akwi, God haraki sémbut hasa hwetendékaka akwi.
9 Dé haraki saraki sémbutka angi watandé, ‘Guni Jisaska jémba sarékéhafi yata guni
haraki saraki sémbut guni huru.’
10 Wungi wataka dé wuna yikafre sémbutka angi watandé, ‘Jisas yikafre sémbut male
hurutaka dé déka yafaka wambula yindéka guni déré xéhambanguni. Jisas déka yafa wali
rendéka guni xékélaki, dé yikafre male sémbut hurukwa du dé.’
11 Dé God haraki sémbut hasa hwetendékaka angi watandé, ‘God néma du reta satan
hurundén sémbutka déré hasa hwetendékaka wundé wandé. Wandénka dé guna sémbutka
akwi watandé.’ Guna mawuliré yikafre hurutekwa du wungi watandé.”
12 “Wuni séfélak hundi akwi guniré wanjoka wuni mawuli ye. Mawuli yawuka guni
wuna hundika yamba hali xékékéngu.
13 Hukémbu Godna Hamwinya gunika yatandé. Dé mwi hundi male watandé. Yae mwi
hundi wata guna mawuliré yikafre hurundét guni atéfék mwi hundika xékélakitanguni.
Déka mawuli sarékémbu yamba wakéndé. Wuni ye wawut dé yae wawun hundi guniré
watandé. Dé hukémbu xakutekwa jonduka guniré watandé.
14 Dé wuna jondu hérae wun jonduka guniré wakweta dé wuna ximbu harékétandé.
15 Wuna yafana atéfék jondu wuna dé. Wungi xékélakita wuni guniré we, ‘Godna
Hamwinya wuna jondu hérae wun jonduka guniré wakwetandé.’ ” Wungi dé Jisas wa.

Mawuli xak yawuleka dé yikafre mawuli xakutandé

16 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa, “Nawulak nukwa yindét guni wuniré yamba
xékénguni. Hukémbu nawulak nukwa yindét wuniré wambula xétanguni.”
17 Wungi wandéka déka du nawulak di hafu angi bulé, “Jisas wandéka hundina mo
hundi yingi dé? Angi dé wa, ‘Nawulak nukwa yindét guni wuniré yamba xékénguni.
Hukémbu nawulak nukwa yindét wuniré wambula xétanguni.’ Wungi wataka nak hundi
akwi dé wa, ‘Wuni wuna yafaka yitawuni.’ ”
18 Di wungi wataka di angi wa, “Métaka dé nawulak nukwaka dé wa? Nani déka hundina
mo hundika yike me ye.” Wungi di wa.
19 Jisasré wun hundika wakwexékénjoka mawuli yandaka dé Jisas deka mawuli
xékélakita dé diré wa, “Guniré wuni we, ‘Nawulak nukwa yindét guni wuniré yamba
xékénguni. Hukémbu nawulak nukwa yindét wuniré wambula xétanguni.’ Wungi wawuka
guni wuna hundika xékélakihafi yata, wun hundika guni guna hafu hundi bulé, o yingi
maki dé?
20 Mwi hundi wuni guniré we. Wuni guniré yatakataka yiwut guni haraki mawuli
xékéta gératanguni. Gérangut di ané héfambu rekwa du takwa mawuli sawuli yatandi.
Tale guna mawuli xak yatandé. Hukémbu guna mawuli xak yawuleka yikafre mawuli
xakutandé.
21 Takwa nyan héranjoka tale hangéli lé héra. Héraata mawuli sawuli yahambalé. Yahafi
ye lé wun nyan hérataka wun hangélika wambula sarékéhambalé. Héralén nyanré xéta
mawuli sawuli lé ya.
22 Guna mawuli wule takwana mawuli maki dé. Némbuli guna mawuli xak yandéka
guni mawuli sawuli yahambanguni. Hukémbu wuni guniré wambula xéwut, guni yikafre
mawuli yata mawuli sawuli yatanguni. Wambula raméwunka mawuli yangut di guna
yikafre mawuliré haraki yamba hurukéndi.
23 “Guni yikafre mawuli yata wun nukwa wunika yamba wakwexékékénguni. Mwi
hundi wuni guniré we. Guni wuna yafaka wuna ximbu wakwexékéngut dé xékétaka
mawuli yanguka jondu hwetandé.
24 Hanja Godka wuna ximbu wakwexékéhambanguni. Némbuli wakwexékétanguni. Wak-
wexékéngut dé mawuli yanguka jondu hwendét guni yikafre mawuli yata némafwimbu
mawuli sawuli yatanguni.”

Jisasna hambuk ané héfana hambukré dé saréké ngwandé

25 Jisas wungi wataka dé wa, “Wuni sataku hundimbu male wuni guniré we. Hukémbu
sataku hundi wambula yamba wakéwuni. Wahafi yata guniré wafuke watawuni, wuna
yafaka.
26 Wungi watewuka nukwambu guni wuna ximbu wuna yafaka wakwexékétanguni,
guniré yikafre hurundéte. Wungi wata wuni angi wahambawuni, ‘Wuni déré
wakwexékétawuni, dé guniré yikafre hurundéte.’ Yingafwe. Guni hafu déré wak-
wexékétanguni,
27 dé gunika némafwimbu mawuli yandékaka. Guni wuniré xéta guni wa, ‘Jisas God wali
re dé gaya. Wu mwi hundi dé.’ Wungi wata guni wunika némafwimbu mawuli guni ye.
Wungi mawuli yanguka wuna yafa gunika dé némafwimbu mawuli ye.
28 Hanja wuni wuna yafa wali re wuni ané héfaré gaya. Gaye re ané héfa yatakataka
wuna yafaka wambula yitawuni.”
29 Dé wungi wandéka di déka du wa, “Méni sataku hundi wahafi yaméka némbuli nani
ména hundi xékéta nani xékélaki.
30 Méni atéfék jonduka méni xékélaki. Xékélake du takwana hundika akwi xékélakiméka
di huli hundi nak méniré yamba wakwexékékéndi. Wungi xékélakita nani ménika jémba
saréké. Méni God wali re méni gaya. Wu mwi hundi dé.” Wungi di wa.
31 Wungi wandaka dé wa, “Némbuli male wunika guni jémba saréké wana?
32 Mé xéké. Naniré haraki hurutendaka nukwa andé yae. Yandét guni nak nak yaange
yitanguni, guna geré. Guni wuniré yatakataka yaange yingut, wuni hafu tétawuni. Wuni
hafu téhambwe, wuna yafa wuni wali dé té.
33 Wun hundi wuni guniré we, guni nakélak huru mawuli yangute. Ané héfambu
rekwa du takwa guniré haraki hurutandi. Haraki hurutendakaka sarékéta guni
rookénguni. Wuni néma du rewuka wuna hambuk deka hambukré dé saréké ngwandé.
Saréké ngwandéndéka guni yikafre mawuli yatanguni.” Wungi dé Jisas wa.

17

Jisas Godré dé wakwexéké, déka duré yikafre hurundéte

1 Jisas wungi wataka Godna getéfaré yasawara xéta dé angi wa, “Yafa, wuni hiyatewuka
nukwa andé yae. Némbuli ména nyanka hambuk mé hwemét, du takwa xe bu déka ximbu
haréké́nda. Di ména nyanré xe ména hambukéka akwi xékélakita di ména ximbu haréké́te.
2 Tale méni ména nyanré waméka dé ané héfambu rekwa du takwaka néma du re. Reta
wunika hwemén atéfék du takwaka huli mawuli hwewut, di jémba retandi, wungi re
wungi re.
3 Di huli mawuli hérae angi xékélakitandi. Méni hafu méni néma du God méni. Méni
waméka dé Jisas Krais ya. Wungi xékélakita jémba retandi, wungi re wungi re.
4 Ané héfambu yawute wamén jémba wundé yawu. Yata wuni ména ximbu haréké.
5 Hanja ané héfa baka téndéka wuni méni wali reta nukwa hanyikwa maki wuni re.
Ménika wambula yiwut wamét wuni nukwa hanyikwa maki wambula retawuni.”
6 Jisas wungi wataka dé wa, “Hwemén duré ména xika wundé wakwewu. Wakwewuka
di ménika xékélaki. Hanja di ané héfambu rendaka méni diré wunika méni hwe. Tale di
ména du rendaka diré wunika hweméka di ména hundi jémba xéké.
7 Némbuli di xékélaki, wuna jondu atéfék méni hwemén dé.
8 Hwemén hundi wuni diré wuni hwe. Hwewuka di wun hundika jémba xéka xékélakita
di wa, ‘Hanja Jisas God wali dé re. Rendéka God wandéka dé Jisas ané héfaré gaya. Wu
mwi hundi dé.’ Wungi watandi.
9 “Némbuli méniré wuni wakwexéké, wunde duka. Ané héfana du takwaka waham-
bawuni. Méni wunika hwemén du takwaré yikafre hurumé́te wuni méniré wakwexéké.
10 Ména du takwa wuna du takwa di. Wuna du takwa ména du takwa di. Di wuna
hundi xékétaka wuna jémba yandaka nawula du takwa xéta di wuna ximbu haréké.
11 Némbuli wuni ané héfambu yamba resékekéwuni. Rehafi yawut di ané héfambu
retandi. Wuni ménika wambula yitawuni. Wuna yafa, méni yikafre du méni. Méniré
wuni wakwexéké, wunde duka. Ména hambuk wundé hwemé, wunika. Némbuli méni
hambuk yata dika jémba hatitaméni. Hatimét di ani natafa mawuli héranaka maki natafa
mawuli hérae jémba retandi. Wungika wuni mawuli ye.
12 Méni hambuk hweméka wuni di wali reta wuni dika jémba hati. Jémba hatiwuka
nawulak du diré haraki huruhambandi. Di jémba di re. Natafa du male fakutandé.
Fakundét Godna nyingambu wun duka hayindan hundi mwi hundi yatandé.
13 “Némbuli ménika yatawuni. Wuni ané héfambu reta wun hundi wuni we, wuna du
roohafi yata wuna mawuli hérae yikafre mawuli yandate.
14 Ména hundi dika wawuka di xéké. Di ané héfana du yingafwe. Wuni akwi ané héfana
du yingafwe. Nani wungi rembeka ané héfana du takwa di nanika hélék ye.
15 Wuni diré ané héfambu hérae ména getéfaré hura yaméte, wahambawuni. Méni diré
satanéna tambambu rendamboka hatiméte wuni we.
16 Di ané héfana du yingafwe. Wungi maki wuni ané héfana du yingafwe.
17 Ména hundi mwi hundi dé. Méni wamét wuna du ména mwi hundi male xékéta ména
du retandi.
18 Hanja méni waméka wuni ané héfambu rekwa du takwaka gaya. Wunika wamén
maki wuni dika wa, di ané héfana du takwaka ye wuna hundi wandate.
19 Wuni ména hundi xékéta ména jémba male wuni ya. Wuna du xéta ména hundi xékéta
ména jémba male yandate wuni wungi ya.
20 “Wuna yafa, wunde duka male ménika wakwexékéhambawuni. Wun du yita
wuna hundi watandi, nawulak du takwaka. Watendaka hundi xékétaka wunika jémba
sarékétekwa du takwaka akwi méniré wuni wakwexéké.
21 Di atéfék natafa mawuli hératandi. Wungi wuni mawuli ye. Yafa, méni wunimbu
téméka wuni ménimbu téwuka maki, di animbu tétandi. Wungi téndat, ané héfana du takwa
xe watandi, ‘God wandéka dé Jisas gaya. Wu mwi hundi dé.’ Wungi watandi.
22 Hanja méni wunika hambuk hwe, wuni jémba yawut nawulak du takwa wuna ximbu
haréké́ndate. Hwemén maki wuni dika hambuk hwe. Di ani natafa mawuli héranaka maki
natafa mawuli hérandate, wuni wun hambuk hwe.
23 Wuni dimbu téwuka méni wunimbu té. Wungi téta nani atéfék natafambu té. Témbet,
ané héfana du takwa diré xéta xékélakita watandi, ‘God wandéka dé Jisas ané héfaré gaya.
God Jisaska némafwimbu mawuli yandéka maki, Jisasna du takwaka akwi dé némafwimbu
mawuli ye.’ Wungi watandi.
24 “Wuna yafa, wuni hwemén duka wuni méniré wakwexéké. Di wuni wali ména
getéfambu sékéré rendate wuni mawuli ye. Hanja ané héfa baka téndéka méni wu-
nika némafwimbu mawuli yata waméka wuni nukwa hanyikwa maki reta wuni ména
getéfambu re. Nukwa hanyikwa maki wambula rewut di ména getéfaré yae xéndate wuni
mawuli ye.

25 Wuna yafa, yikafre jémba male méni ya. Ané héfana du takwa ménika
xékélakihambandi. Wuni ménika xékélakiwuka di wuna du akwi ménika di xékélaki. Méni
waméka wuni gaya. Wungi di xékélaki.
26 Wuni diré ména xika wundé wakwewu. Wakwewuka di ménika xékélaki. Wambula
wawut xékélakitandi. Wuni wawut méni wunika némafwimbu mawuli yaméka maki, di
deka du nak nakéka némafwimbu mawuli yatandi. Mawuli yandat wuni deka mawulimbu
tétawuni." Wungi dé Jisas Godré wakwexéké.

18

Judas dé Jisasré hwe, déka mama duka
Mat. 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53

1 Jisas wun hundi wataka déka du wali di Kidron huté angé sakuré yi. Yikafre mi sendan
yawi nak wumbu téndéka di Jisas déka du wali wun yawiré wulayi.
2 Wun nukwa Jisasré mama duka hwetekwa du Judas di wali yahambandé. Tale séfélak
nukwambu Jisas déka du wali di wun yawimbu wulaaye wumbu re. Hanja Judas Jisas
wali yitaka yatakata dé wun yawika xékélaki.
3 Wungi xékélakitaka dé Romna xi warekwa du nawulak akwi, gélindu du nawulak akwi
wungi hura yae di wun hafwaré ya. Prisna néma du akwi, Farisi akwi di wun gélindu duré
wandaka di ya. Xi ware jondu akwi, téméngara akwi, hanyikwa ya akwi di hura ya.
4 Hura yandaka dé Jisas xékélaki, déré hurutendaka atéfék jonduka. Xékélake ye dé diré
wa, "Héndéka guni hwaké?"
5-6 Wungi wakwexékéndéka di wa, "Nasaretna du Jisaska nani hwaké." Wungi wandaka
dé Jisasré mama duka hwekwa du Judas dé di wali té. Téndéka wandaka dé Jisas wa,
"Wuni andu." Wungi wandéka roo hu hu ye di héfambu xakri.
7 Xakrindaka dé diré wambula wakwexéké, "Héndéka guni hwaké?" Wungi wak-
wexékéndéka di wa, "Nasaretna du Jisaska nani hwaké."
8 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, "Guniré wundé wawu. Wuni andu, hwakénguka du.
Wuna duré mé takangut yinda."
9 Wungi wandéka wandén hundi dé mwi hundi ya: "Wunika hwemén du nakré haraki
huruhambandi."
10 Du nak déka xi Malkus dé gélindu wali té. Dé prisna néma duka jémba yakwa du nak
dé. Téndéka dé Saimon Pita xi warendaka yarré tara dé déka yika tamba sakumbu téndé
waan xatéké.
11 Xatékéndéka dé Jisas Pitaré wa, "Wungi hurukéméni. Ména yar mé lakwa wurmbu.
Wuni wuna yafa hwendén hanyandémbu satawuni. Wuni wun hanyandémbu sawum-
boka yamba watéfikéméni."

Jisasré hura yi, Anaska
Mat. 26:57

12 Jisas wungi wandéka di Romna xi warekwa du nawulak, deka néma du, Judana
gélindu nawulak wungi di déré huluke di yoombu gi.
13 Gitaka di Anaska hura yi. Anas dé Kaiafasna nakéma dé. Wun héki hwari Kaiafas
atéfék prisna néma du dé re.
14 Hanja Kaiafas dé Judana néma duré angi wa, "Wun du atéfék du takwana hafwa hérae
hiyandét, wungi sékérékétandé. Dé hafu hiyandét, nani atéfék yamba hiyakéme." Wungi
dé wa.

Pita dé wa, "Wuni Jisaska xékélakihambawuni."
Mat. 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57

15 Di Jisasré hura yindaka bér Saimon Pita Jisasna nakémba du wali déka hukémbu yi.
Ye bér prisna néma duna gembu xaku. Wun néma du Jisasna nakémba duka dé xékélaki.
Xékélakindéka dé Jisasna hukémbu ye dé néma duna gena séndékoré wulayi.
16 Wulayindéka Pita hafwambu dé té. Téndéka dé Jisasna nakémba du dé gena séndéna
yambuka hatikwa takwaré wa, Pitaka walét wulayindéte.
17 Wandéka Pita wulayindéka lé wule takwa Pitaré wakwexéké, "Méni akwi Jisasna du
méni?" Wungi wakwexékéléka dé Pita wa, "Wuni yingafwe."
18 Wungi wandéka di jémba yakwa du wali gélindu du wali di wumbu té. Téndaka
dé yifa yandéka di ya hénjara, deka séfi tangurénjoka. Pita akwi di wali dé té, déka séfi
tangurénjoka.

Prisna néma du dé Jisaska wakwexéké, déka jémbaka
Mat. 26:59-68; Mak 14:55-65; Luk 22:63-71

19 Prisna néma du dé Jisasré déka duka wakwexéké. Du takwaka wakwendén hundika
akwi dé wakwexéké.
20 Wakwexékéndéka dé Jisas wa, “Wuni atéfék du takwana makambu téta wuni diré
hundi wa. Godna hundi buléndaka gembu, tempelmbu akwi téta wuni du takwaka hundi
wa. Wuni faakwa téta hundi nawulak wahambawuni.
21 Métaka méni wunika wakwexéké? Wuna hundi xékéndé du takwaka mé wakwexéké.
Wawuka xékéndan hundika méniré watandi.” Wungi dé wa.
22 Wandéka dé gélindu nak wumbu te dé Jisasna saawimbu xiyaata dé wa, “Prisna néma
duka wungi yamba wakéméni.”
23 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Wuni haraki hundi wawut, méni wunika wun hundi
wataméni. Wuni mwi hundi wawuka métaka méni wuniré xiyae?”
24 Wungi wandéka Anas wandéka di Jisasré hura yi, atéfék prisna néma du Kaiafaska.
Déré gindan yoo wungi téndéka di hura yi.

Pita dé wambula wa, “Wuni Jisaska xékélakihambawuni”
Mat. 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62

25 Saimon Pita déka séfi tangurénjoka dé ya walémbambu té. Téndéka xe di wa, “Méni
akwi Jisasna du méni?” Wungi wakwexékéndaka dé wa, “Wuni yingafwe.”
26 Wungi wandéka dé Pita waan xatékéndén duna hémna du dé xéké. Dé akwi jémba
dé ya prisna néma duka. Xékétaka dé wa, “Méni Jisas wali yawimbu téméka wuni xé. Wu
mwi hundi dé.”
27 Wungi wandéka dé Pita wambula wa, “Yingafwe.” Wungi wandéka dé séra bari wa.

Pailatka di Jisasré hura yi
Mat. 27:11-18; Mak 15:2-11; Luk 23:2-3, 18-21

28 Ganémbambu Jisasré hura Kaiafas yatakataka di Romna néma duna geré yi. Ye
di deka hambuk hundi xékéta Pasovana hénoo sanjoka di Romna néma duna geré
wulayihambandi. Judana hambuk hundi angi dé wa, “Guni nak téfana duna geré wulaaye
guni haraki saraki sémbut hurutanguni. Hura guni Pasovana hénoo yamba sakénguni.”
Wungi dé deka hambuk hundi wa.
29 Wulayihafi yata hafwambu téndaka dé Romna néma du Pailat dika ye dé diré wa,
“Wun duka méta hundi watanguni?”
30 Wungi wandéka di wa, “Ané du haraki saraki sémbut dé huru. Dé haraki saraki sémbut
huruhafi yandét, nani ménika déré hura yamba yakéme.”
31 Wungi wandaka dé Pailat wa, “Guni déré hura ye guni hafu bulétanguni. Bulétaka
guna hambuk hundi wandé maki guni déré duna makambu takatanguni.” Wungi
wandéka di wunde Judana du wa, “Hanja guni Rom guni naniré watéfi, nani haraki
saraki sémbut hurukwa duré duna makambu takataka déré xiyambemboka. Nani Jisasré
xiyandate wanjoka nani hurufatiké.” Wungi di wa.
32 Hanja Jisas mimbu hiyatendékaka dé hundi wa. Wunde du Pailatré wungi wandaka
dé Jisas wandén hundi mwi hundi dé xaku.
33 Wunde du wungi wandaka dé Pailat wambula wulayi geré. Wulaaye gembu reta dé
Jisaska wandéka wulayindéka dé déka wakwexéké, “Méni Judana néma du, o yingafwe?”
34 Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Méni hafu sarékéta méni wungi wa, o nak du dé
méniré wa?”
35 Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Wuni Judana du yingafwe. Wuni ménika
xékélakihambawuni. Ména hafu getéfana du akwi prisna néma du akwi di méniré wunika
hura ya. Méta méni ya?”
36 Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Wuni ané getéfambu néma du rewut wuna du
warendat nawulak du wuniré hura ye Judana duka yamba hwekéndi. Némbuli wuni ané
getéfaka néma du rehambawuni.”
37 Wungi wandéka dé wakwexéké, “Méni néma du wana?” Wungi wakwexékéndéka dé
wa, “Wu yawundu. Wuni néma du wuni. Wuni angi wuni we. Mwi hundi wanjoka wuni
ané héfaré gaya. Mwi hundi wawute lé wuna ayiwa wuniré héra. Mwi hundi xékékwa du
takwa di wuna hundi xéké.”
38 Wungi wandéka dé wakwexéké, “Mwi hundi méta hundi dé?”

Jisasré xiyae mimbu hatekandate dé Pailat wa
Mat. 27:20-30; Mak 15:12-19; Luk 18:22-25

Pailat wungi wataka dé Judana duka wambula gwandi. Gwande dé diré wa, “Wun du
haraki saraki sémbut huruhambandé.

39 Atéfék héki hwari Pasovana hénoo sa nukwa guni wunika wangukandé, séndé
gembu rekwa du nakéka wawut dé gwandindéte. Némbuli Judana néma duré wawut dé
gwandindéte guni mawuli ye, o yingafwe?"
40 Wungi wakwexékéndéka hambukmbu wata di wa, "Yingafwe. Déka hélék me ye.
Barabasré wamét gwandindéte nani mawuli ye." Wungi di wa. Wun du Barabas dé duré
xiyaata jondu sélé héraakwa du dé.

19

1 Judana du wungi wandaka dé Pailat wandéka Romna xi warekwa du di Jisasré xiya,
rami wali yoombu.
2 Xiyataka di rami yoo hérae di anéngambambu sanda joo gootutaka di déka
anéngambambu sandataka, néma du sandaka maki. Sandatakataka di néma duna waka
nukwa wur déré sandataka.
3 Sandatakataka di déré haraki hundi wata di wangi. Wangita di wa, "Judana néma du,
jémba retaméni!" Wungi wata di deka tambambu déka saawiré di xiya.
4 Xiyandaka Pailat gwande dé Judana duré wa, "Mé xé. Déré wuni gunika hura gwande.
Guni xe xékélakitanguni. Dé haraki saraki sémbut huruhambandé."
5 Wungi wandéka dé Jisas gwande. Gootundan rami yoo dé déka anéngambambu té.
Sandatakandan waka nukwa wur akwi déka séfimbu dé té. Téndéka dé Pailat diré wa,
"Ané duré mé xé."
6 Wungi wandéka déré xéta di prisna néma du akwi gélindu du akwi di hambukmbu
angi wa, "Déré mé xiyae mimbu hateka. Déré mé xiyae mimbu hateka." Wungi
wandaka dé Pailat diré wa, "Yingafwe. Wuni hurundén haraki saraki sémbut nawulakéka
xékéhambawuni. Guni hafu déré hura ye xiyae mimbu hatekatanguni."
7 Wungi wandéka di Juda déré wa, "Wun du métaka hiyandé. Dé angi dé wa, 'Wuni
Godna nyan wuni.' Wungi wata dé nana hambuk hundi xékéhambandé. Wun hundi angi
dé wa, 'Du nak Godka haraki hundi wandét, guni déré xiyatanguni.' Nana hambuk hundi
wungi dé wa."
8 Pailat wun hundi xékétaka dé déka mawulimbu wa, "Wun du Godna nyan wana?"
Wungi sarékéta dé némafwimbu roo.
9 Roota dé geré wambula wulayi. Wulayi wandéka Jisas wambula wulayindéka dé
déka wakwexéké, "Méni yimbu méni ya?" Wungi wakwexékéndéka Jisas hundi nak
buléhambandé.
10 Buléhafi yandéka dé Pailat wa, "Métaka méni wuni wali buléhafi ye? Wuni mawuli
ye wawut jémba yitaméni. Wuni mawuli ye wawut, di méniré xiyae mimbu hatekatandi.
Wuni ambu wuni néma du re. Wun jooka méni xékélaki, o yingafwe?"
11 Wungi wandéka dé Jisas wa, "God ménika hambuk hwehafi yandét méni ambu néma
du yamba rekéméni. Wuniré ménika hwendé du némafwi haraki saraki sémbut di huru.
Di hurundan haraki saraki sémbut méni huruméka haraki sémbutré dé sarékéngwandé."
12 Pailat wun hundi xékétaka dé Jisas baka takandét yitendéka yambuka dé hwaké.
Hwaka dé Judaré wa, Jisasré wandét dé baka yindéte. Wandéka di wa, "Wun du angi
dé wa, 'Wuni néma du wuni.' Wungi wata dé Romna néma duna hafwa héranjoka dé
huru. Wungi huruta dé Romna néma duna mama dé re. Méni dé baka yindéte wamét,
méni akwi Romna néma duna mama retaméni."
13 Pailat wun hundi xékétaka wandéka di Jisasré hura gwande. Gwandendaka dé Pailat
kot xékékwa néma duna jambémbu re. Wun jambéka di wa, Motumbu yandan jambé dé.
Hibruna hundimbu angi di wa, Gabata.
14 Wun nukwa Judana du takwa Pasovana hénoo sanjoka di humbwi. Nukwa dawimbu
ténjoka hurundéka dé Pailat néma duna jambémbu reta dé Judaka wa, "Guna néma duré
mé xé."
15 Wungi wandéka hambukmbu di angi wa, "Déré mé héreki. Déré mé héreki. Déré mé
xiyae mimbu hateka." Wungi wandaka dé Pailat wakwexéké, "Guna néma duré xiyae
mimbu hatekawute guni mawuli ye?" Wungi wandéka di prisna néma du wa, "Dé nana
néma du yingafwe. Romna néma du dé male nana néma du dé."
16 Wungi wandaka dé Pailat Judana néma duna hundi xékétaka wandéka di Romna xi
warekwa du Jisasré hura yi, xiyae mimbu hatekanjoka.

Jisasré di xiyae mimbu hateka
Mat. 27:33-44; Mak 15:22-32; Luk 23:26-43

17 Jisasré hura yindaka dé Jisas hafu dé déré xiyae hatekatendaka mi dé yata. Yatandéka
Judana néma getéfa Jerusalem yatakataka di Anéngambana Afana hafwaré yi. Hibruna
hundimbu angi di wa, Golgota.

18 Wun hafwambu di Romna xi warekwa du Jisasré xiyae mimbu hateka. Du yétékré
akwi di mi yétékmbu xiyae hateka. Nakré di aki tamba sakumbu xiyae hateka. Nakré di
yika tamba sakumbu xiyae hateka. Xiyae hatekandaka dé Jisas nyéndékmbu téndé mimbu
té.
19 Pailat hundi nak haaye dé Jisasré hatekandan mimbu xiyataka. Angi dé hayi:
Nasaretna du Jisas. Judana néma du dé.
20 Pailat wun hundi Hibruna hundimbu akwi, Romna hundimbu akwi, Grikna
hundimbu akwi wungi dé hayi. Jisasré xiyae mimbu hatekandan hafwa Judana néma
getéfa walémbambu dé té. Téndéka di séfélak Juda wun hundi di xé.
21 Xétaka di Judana prisna néma du di Pailatré wa, “Angi hayikéméni, Judana néma du
dé. Wungi hayikéméni. Angi hayitaméni, ‘Ané du angi dé wa, Wuni Judana néma du wuni.’
Wungi hayitaméni.”
22 Wungi wandaka dé Pailat wa, “Wuni hayiwun hundi wuni wundé hayiwu. Nak hundi
wambula yamba hayikéwuni.” Wungi dé wa.
23 Romna xi warekwa du yétiyéti di Jisasré xiyae mimbu hateka. Hatekataka di
déka nukwa wur hérae di mune hari. Nak nak héraata di déka yikafre sanda wur
munihambandi. Wun sanda wur atéfék natafambu yatindan dé, di hundafanéhambandi.
24 Wun yikafre sanda wurré xéta di xi warekwa du wa, “Nani ané sanda wur yamba
léngakéme. Nani nana xi haaye bu xékwa héna xi wana xakuténdé wana. Xakundét dé
wun sanda wur hératandé.” Wungi wataka hurundaka dé du nak héra. Hérandéka Godna
nyingambu rekwa hundi nak mwi hundi dé ya. Wun hundi angi dé:
Di wuna nukwa wur nawulak mune di héra.
Di wuna yikafre sanda wur héranjoka di deka xi hayindaka xakundéka dé héra.
25 Jisas téndénmbu di Jisasna ayiwa Maria akwi, léka bandi akwi, Klopasna takwa Maria
akwi, Makdalambu yalé takwa Maria akwi wungi di té. Wunde takwa Jisasré xiyae
hatekandan mi walémbambu di té.
26 Téndaka dé Jisas déka ayiwa wali déka mawuli mawuli yandéka du wali bér
walémbambu témbéka. Xe dé déka ayiwaré wa, “Ayiwa, wun nyéna nyan dé.”
27 Wataka dé déka duré wa, “Wule ména ayiwa lé.” Wungi wandéka wun nukwambu
dé Mariaré hérae hura yi déka geré. Hura ye dé léré hati.

Jisas dé hiya
Mat. 27:46-50; Mak 15:34-37; Luk 23:36

28 Jisas wungi wataka dé xékélaki. Dé déka jémba wundé yasékendé. Xékélake dé Godna
nyingambu atéfék hayindan maki hurunjoka dé angi wa, “Wuni hulinguka wuni hiyae.”
29 Jisasré xiyae mimbu hatekandanmbu aki nak dé re. Wun akimbu nyingi wain
hulingu nawulak dé té. Gumbu hwaakwa nyamba nak hérae di wun hulingumbu
husanda. Husandataka bangimbu takataka husora di Jisaska hwe, dé jéma sandét déka
holéméngi yikafre yandéte.
30 Jisas wun hulingu sataka dé wa, “Yak. Andé hényi.” Wungi wataka dé wandé dae dé
hafu déka hamwinya taka.

Romna xi warekwa du dé Jisasna yikanyambu xiya

31 Judana néma du Pasovana hénoo sanjoka di angi wa, “Séri baka hwa nukwambu
hénoo satame. Wun nukwa néma nukwa dé. Séri deka fusa mimbu yamba téténdé.”
Wungi wata di Pailatré wa, “Méni wamét guna du xiyae mimbu hatekandan duna man
yatukwetandi. Yatukwendat hiyandat di deka fusa hura ye rémétandi.”
32 Wungi wandaka Pailat wandéka di xi warekwa du ye Jisas wali xiyae mimbu
hatekandan du yéték bérka man di yatukwe.
33 Yatukwetaka Jisaska ye di xé, dé wundé hiyandé. Xétaka déka man yatukweham-
bandi.
34 Yatukwehafi yandaka dé Romna xi warekwa du nak xi hérae dé Jisasna yikanyambu
xaréngériké. Xaréngériténdéka dé nyéki wali hulingu wali bari dé bleka gaya.
35 Gayandéka wuni ané nyinga hayindé du wuni xé. Xéwun jooka wuni gunika hundi
hayi, guni akwi Jisaska jémba saréténgute. Wawun hundi wu mwi hundi dé. Wungi wuni
xékélaki.
36 Xi warekwa du wungi hurundaka Godna nyingambu rekwa hundi yéték mwi hundi
bér xaku. Wun hundi nak angi dé: “Déka afa nak yatukwehambandi.”
37 Nak hundi akwi angi dé: “Ximbu xiyandan duré xétandi.” Wun nukwa wun hundi
mwi hundi dé xaku.

Jisasna fusa motumbu xandan wekwambu di taka
Mat. 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56

38 Romna xi warekwa du wungi hurundaka dé arimateana du josep ye dé Pailatré
wakwexéké, Jisasna fusa héranjoka. josep dé Jisasna du nak dé. Dé Judana néma duka
roota faakwa dé wa, “Jisas Godna nyan dé. Wu mwi hundi dé.” Wungi wata dé Jisaska
jémba saréké. josep wakwexékéndéka Pailat yawundu nandéka dé josep yi, Jisasna fusa
héranjoka.
39 Yindéka dé Nikodemus josep wali dé yi. Hanja gan nak wun du dé Jisaska yi, dé wali
hundi bulénjoka. Dé yikafre yama xaakwa mina bi yéték, bérka xi mir akwi alos akwi,
hérae wukasande hura dé yi. Wun joo xak dé (30 kilo maki).
40 Wumbére du ye bér Jisasna fusa héra. Hérae hura ye bér Judana du réméndaka maki,
bér yikafre yama xaakwa mina bi fusambu takataka bér nukwa wurmbu barataka.
41 Jisasré xiyae mimbu hatekandan hafwambu dé mi sendan yawi nak dé té. Wun
hafwambu du hiyandét takatendaka huli wekwa nak dé té. Wun wekwambu hiyandé du
nakré hanja takahambandi.
42 Wun wekwa afakémbu téhambandé. Téhafi yandéka bér Jisasna fusa hura ye bér
wulaaye wun wekwambu taka, Juda Pasovana hénoo sa nukwa bari yatendékaka. Wun
nukwa di Juda hiyandé duré wekwambu takahafindi.

20

Jisas dé wambula ramé
Mat. 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-10

1 Sande lé Makdalambu yalé takwa Maria raama lé Jisasna fusa takambén hafwaré yi,
ganémbambu nukwa xalehafi téndéka. Ye lé xé wun wekwambu takatéfimbén motu wun
wekwambu téhafi yandéka.
2 Xétaka fétékéra ye lé Saimon Pita wali Jisasna mawuli mawuli yandéka du wali bér
yambumbu xé. Xe lé bérré wa, “Nana Néma Du wekwambu rendéka wundé hura yinda.
Hura ye takandan hafwaka yike me ye.” Wungi lé wa.
3 Wun hundi xékétaka Pita wali Jisasna nakémba du wali getéfa yatakataka bér Jisasna
fusa takambén wekwaré fétékéra yi.
4 Ye nakémba du ye dé Pitaré tenangérétaka dé tale yi. Tale ye dé Jisasna fusa takambén
wekwambu xaku.
5 Xaakwa hwaséleka yasalo dé xé fusa baratakambén nukwa wur male rendéka. Xétaka
wulayihambandé.
6 Saimon Pita hukémbu yae dé Jisasré takambén wekwaré wulayi. Wulaaye dé xé fusa
baratakambén nukwa wur rendéka.
7 Jisasna anéngambambu gimbén nukwa wur akwi lamweka takandéka jémba rendéka
dé xé. Wun nukwa wur nawulak nukwa wur wali rehambandé. Dé hafu dé re.
8 Rendéka xéndéka dé tale yandé du dé akwi wulayi. Wulaaye xe dé xékélaki, “Jisas
wundé raméndé.”
9 Hanja di Jisas hiyae wambula ramétendékaka hundi hayi, Godna nyingambu. Hanja
bér wun hundika xékélakihafi ya.
10 Bér wun jonduré xe bér bérka geré wambula yi.

Makdalambu yalé takwa Maria lé Jisasré xé
Mak 16:9-11

11 Maria hafwambu téta lé géra.
12 Géraata téta hwaséleka lé wekwaré yasalo xé, Godna ensel yéték wama nukwa wur
sandataka rembéka. Jisasna fusa takambén hafwambu bér re. Nak dé humbu sakumbu
re. Nak dé man sakumbu re.
13 Reta bér Mariaka wa, “Nyénawa, métaka nyéni gérae?” Wungi wakwexékémbéka lé
bérré wa, “Wuna Néma Duré wundé hura yinda. Hérae hari takandan hafwaka yike wuni
ye.”
14 Wungi wataka waleka lé xé, Jisas téndéka. Xe déka xékélakihambalé.
15 Xékélakihafi yaléka dé Jisas léré wa, “Nyénawa, métaka nyéni gérae? Héndéka nyéni
hwaké?” Wungi wakwexékéndéka lé Maria angi saréké “Dé yawika hatikwa du wana?”
Wungi sarékéta lé wa, “Yika du, méni déré hérataka wuniré mé wakwemét wuni ye déré
hérae hura yitawuni.”
16 Wungi waléka dé Jisas wa, “Maria.” Wungi wandéka lé waleka déka xékélakita lé
Hibruna hundimbu angi wa, “Rabonai.” Wun hundi na mo hundi angi dé, “Wakwekwa
du.”
17 Maria wungi waléka dé Jisas wa, “Nyéni wuniré hurukényéni. Wuni wuna yafaka
warihafi wuni té. Nyéni wuna bandinguka ye angi watanyéni, ‘Dé déka yafa guna yafaka
dé yi. Dé déka God guna Godka dé yi.’ Wungi watanyéni diré.”

18 Wungi wandéka xékétaka lé Makdalambu yalé takwa Maria ye lé déka duré wa, “Wuni
nana Néma Duré wundé xéwu.” Wungi wataka lé Jisas wandén maki safé.

Jisasna du di déré xé
Mak 16:14; Luk 24:36-43

19 Wun nukwambu Jisasna du di Judana néma duka roota di rendan gena yambu jémba
téfi. Sande nukwa nandindéka dé Jisas yae deka nyéndékmbu té. Téta dé diré wa, “Guna
mawuli nakélak mé téndé.”
20 Wungi wata dika dé tambana haak akwi, yikanyana haak akwi wakwe. Wakwendéka
deka Néma Duré xe mawuli ye di mawuli sawuli ya.
21 Mawuli yandaka dé Jisas diré wambula wa, “Guna mawuli nakélak mé téndé. Wuna
yafa wandéka wuni déka jémba yanjoka wuni ya. Wandén maki wuni wawut guni wuna
jémba yanjoka yitanguni.”
22 Wungi wataka dé déka yanambi diré yota dé diré wa, “Guni Godna Hamwinya
hératanguni.
23 Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka angi wangut, ‘God hurungun haraki
saraki sémbut hérekitandé.’ Wungi wangut God wungi hurutandé. Guni haraki saraki
sémbut hurukwa du takwaka angi wangut, ‘God hurungun haraki saraki sémbut yamba
hérekiké ndé.’ Wungi wangut God hurundan haraki saraki sémbut yamba hérekiké ndé.”
Wungi wataka dé Jisas yi.

Tomas dé Jisasré xé

24 Jisas dika yandén nukwa déka du nak rehambandé. Déka xi Tomas dé. Déka nak xi
Didimas dé.
25 Jisasna du déré xe di wa, “Nana Néma Du Jisas hiyae wambula raméndéka wundé
xékwa.” Wungi wandaka dé Tomas wa, “Wuni déka tambambu ramimbu xiyandan xe,
wuna sékétamba wumbu husolata, wuna tamba déka yikanyambu akwi husolataka, wuni
guna hundi jémba xékétawuni. Némbuli guna hundi yamba xékékéwuni.” Wungi dé wa.
26 Nukwa angé yétiyéti angé hufuk yindéka di Jisasna du wambula gekombu re. Tomas
akwi di wali dé re. Atéfék yambu jémba téfitaka rendaka Jisas yae dé deka nyéndékmbu té.
Téta dé wa, “Guna biya nakélak mé téndé.”
27 Wataka dé Tomasré wa, “Méni ména sékétamba ambu mé husolataka wuna tambaré
xé. Méni ména tamba mé hura yae husolo, wuna yikanyambu. Méni deka hundika yamba
hu hwekéméni. Némbulimbu wunika mé jémba saréké.”
28 Wungi wandéka dé Tomas Jisaska jémba sarékéta dé wa, “Owa, méni wuna Néma Du
God méni.”
29 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni wuniré xe méni wunika jémba saréké. Wuniré
xéhafi yata wunika jémba sarékékwa du takwa yikafre mawuli yata jémba retandi.” Wungi
dé Jisas Tomasré wa.

Guni Jisaska jémba saréké ngute dé Jon ané hundi hayi

30 Jisas hanja xéhafi yamben séfélak hambuk jémba nawulak akwi nani déka duna
makambu dé ya. Yandén jémba atéfék ané nyingambu hayihambawuni.
31 Ané hayiwun hundi xéta Jisaska jémba saréké ngute wuni hayi. Guni watanguni, “Jisas
dé God wasékendén du Krais dé. Dé Godna nyan dé.” Guni wungi wata déka jémba
sarékéta hwetendéka huli mawuli hérae wungi re wungi re jémba rengute wuni hayi.

21

Jisasna du nawulak di déré xé

1 Hukémbu Jisasna du di taiberius tukwesekembu téndaka dé Jisas dika wambula yi, di
déré jémba xéndate. Dika yindénéna hundi angi dé.
2 Saimon Pita, Tomas, déka nak xi Didimas, Kanambu yandé du Nataniel, Sebedina nyan
yéték, Jisasna du yéték akwi wungi di wun tukweseke tufwambu té. Kana Galilimbu dé
té.
3 Saimon Pita dé diré wa, “Wuni xéri hamwi héranjoka yitawuni.” Wungi wandéka di
déré wa, “Nani akwi méni wali yitame.” Wungi wataka di atéfék ye di gunjambé nakmbu
wara di yi. Ye di wun gan atéfék di jémba yata xéri hamwi nawulak hérahambandi.
4 Xitélakéndéka Jisas yae dé tukweseke tufwambu té. Téndéka di déka du gunjambémbu
reta déré xe di déka xékélakihambandi.
5 Xékélakihafi yandaka dé diré wakwexéké, “Gunawa, xéri hamwi nawulak guni hérae
wana?” Wungi wakwexéké ndéka di wa, “Yingafwe.”

6 Wungi wandaka dé wa, “Guni guna yika tamba sakumbu mara yakisandataka guni
xéri hamwi hératanguni.” Wungi wandéka di mara yakisandandaka di séfélak xéri hamwi
marambu wulaaye téndaka di témbéra hura warinjoka di hurufatiké.
7 Hurufatikéndaka dé Jisas mawuli mawuli yandén du dé Saimon Pitaré wa, “Dé nana
Néma Du dé.” Wandéka xékétaka Pita jémba yanjoka lafindén nukwa wur wambula
sandataka dé guré naande dé xéra yi.
8 Di gu tufwa walémbambu di té. Afakémbu téhambandi (100 mita maki). Dé yindéka di
gunjambémbu yita mara xéri hamwi wali témbéra hura yi.
9 Di ye tufwambu xaakwa di xé, ya nak yanéta rendéka. Xéri hamwi, bret wungi dé wun
yambu yanéta re.
10 Rendéka dé Jisas diré wa, “Wayika male hérangun xéri hamwi nawulak mé hérae hura
ya.”
11 Wungi wandéka Saimon Pita gunjambémbu wara dé mara lakéra hura ya, tufwaré.
Séfélak (153) némafwi xéri hamwi di marakombu hwa. Hwandaka mara nékétihambandé.
12 Yandéka dé Jisas diré wa, “Guni mé yae sa.” Wungi wandéka di Jisasré “Méni héndé”
naata wakwexékénjoka di roo. Di wundé xékélakinda. Dé deka Néma Du dé.
13 Jisas yae dé bret wali xéri hamwi wali hérae dé dika hwe.
14 Jisas hiyae raama tale nukwa yéték dé déka duna makambu xaakwa té. Némbuli
xakundéka nukwa hufuk dé wa.

Jisas sataku hundi dé wa, Pita Jisasna du takwaka hatitendékaka

15 Bret xéri hamwi sataka dé Jisas Saimon Pitaré wa, “Saimon, Jonéna nyan, méni
anémbu tékwa duré saréké ngwanda méni wunika némafwimbu mawuli ye?” Wungi
wakwexékéndéka dé Pita wa, “Xéxé. Néma Du, méni xékélaki. Wuni ménika némafwimbu
mawuli wuni ye.” Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni wuna sipsip bali nyanka hénoo mé
hwe.”
16 Wungi wataka dé wambula wa, “Saimon, Jonéna nyan, wunika némafwimbu mawuli
méni ye?” Wungi wandéka dé wa, “Xéxé. Néma Du, méni xékélaki. Wuni ménika
némafwimbu mawuli wuni ye.” Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni wuna sipsip balika
jémba mé hati.”
17 Wungi wataka dé wambula wa, “Saimon, Jonéna nyan, méni wunika némafwimbu
mawuli méni ye?” Wungi wandéka dé déka mawuli xak dé ye, Jisas yambu hufuk
wakwexékéndénka. Mawuli xak yandéka dé Jisasré wa, “Néma Du, méni atéfék jonduka
méni xékélaki. Wunika akwi méni xékélaki. Wuni ménika némafwimbu mawuli wuni ye.”
Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni wuna sipsip balika hénoo mé hwe.
18 Mwi hundi wuni méniré we. Hanja méni wayikana du téta méni nukwa wur naake
méni mawuli yamén maki yitaka yataka. Hukémbu méni gwalefa xaakwa ména tamba
harékémét nak du méniré gitandi. Gitaka yinjoka hélék yaméka hafwaré méniré hura
yitandi.”
19 Wungi wata dé Pitaré xiyatendakaka dé hundi wa. Pitaré xiyandat hiyae dé Godna
ximbu harékétandé. Wungi yatendékaka dé Jisas wun hundi wa. Wungi wataka dé Pitaré
wambula wa, “Méni wuna hukémbu mé ya.” Wungi dé Jisas wa.

Jisas mawuli mawuli yandéka duka dé hundi wa

20 Jisas wungi wandéka Pita waleka dé xé, Jisas mawuli mawuli yandéka du bérka
hukémbu yandéka. Hanja Jisas wali reta hénoo sata dé déré wakwexéké, “Néma Du, héndé
méniré ména mama duka hwetandé?” Wungi dé wa.
21 Pita wun duré xe dé Jisaska wa, “Néma Du, wun du méta yatandé?”
22 Wungi wakwexékéndéka dé Jisas wa, “Dé rendéte mawuli yata wawut dé wambula
yatewuka nukwaka haxétandé. Wungi wawut, wu déka jémba dé. Méni wun jooka yamba
sarékékéméni. Méni wuna hukémbu mé ya.”
23 Dé wungi wandéka di déka hundi xékékwa du nawulak di wun duka wa, “Wun du
yamba hiyakéndé.” Wungi di wa. Wandaka wun du hiyahafi yatendékaka Jisas Pitaré
wahambandé. Angi male dé wa, “Dé rendéte mawuli yata wawut, dé wambula yatewuka
nukwaka haxétandé. Wu déka jémba dé. Méni wun jooka yamba sarékékéméni.” Wungi
male dé Jisas wun duka wa. Wun du wun nukwaka haxéndéte wahambandé.
24 Wuni Jisas yandén jémbaka haaye wuni wun du wuni. Wuni ané nyingambu mwi
hundi wuni hayi. Nani xékélaki. Hayiwuka hundi wu mwi hundi dé.
25 Jisas yandén jémba séfélak dé. Yandén jémbaka atéfék hayihambawuni. Du nawulak
yandén jémbaka atéfék hayindat, hayindan nyinga ané héfambu takandat, atéfék héfa
sukwekétandé. Hafwa nak yamba rekéndé. Wungi wuni saréké.

Jisasna Aposel Yandan Jémba

Jisas dé wa, "Wuni wawut Godna Hamwinya yatandé."

1 Méni Tiofilaska, wuni ané nyinga hayi. Hanja nak nyingambu Jisas yandén atéfék
jémbaka wali wandén atéfék hundika wali wuni hayi.
2 Hanja Jisas déka duré dé waséke, di déka aposel rendate. Hukémbu Godna
Hamwinyambu dé déka duré wa, di déka jémba yandate. Wandéka hukémbu God wandéka
dé Jisas wari, Godna getéfaré. Wun jonduka wundé hayiwu.
3 Guni xékélaki, hanja Jisas hangéli hérae dé hiya. Hiyae hukémbu raama dé déka duka yi.
Dumi yétiyéti nukwa dé dika yi. Ye di wali reta nak maki nak maki hambuk jémba yandéka
xéndaka hundi wandéka xékéta di wa, "Dé hiyae dé wambula ramé. Wu mwi hundi dé."
Wungi wandaka dé diré hundi wa, God néma du reta du takwaka hatitendékaka.
4 Wataka dé di wali reta dé wambula diré wa, "Guni Jerusalem yatakakénguni. Guni
wumbu reta guni wuna yafana Hamwinyaka haxétanguni. Hanja wuna yafa dé wa,
déka Hamwinya hwetendékaka. Wuni akwi guniré wundé wawu, déka Hamwinya
hwetendékaka. Guni haxétanguni.
5 Hanja Jon dé du takwaré guré dé husanda, Godna ximbu. Guré husandandéka maki,
nawulak nukwa yindét, God wandét, Godna Hamwinya guna mawuliré wulaaye tétandé."
Wungi dé Jisas wa.
6 Jisasna du dé wali hundi buléta di déré wakwexéké, "Néma Du, némbuli méni nani
israelna du takwaka néma du retaméni, hanja Devit néma du rendén maki?"
7 Wungi wakwexékéndaka dé Jisas diré wa, "Yingafwe. Hanja wuna yafa God hafu
wundé wetakandéka dé re, hukémbu xakute yakwa joona nukwaka. Wun déka jémba
dé. Guni wandén nukwaka yamba xékélakikénguni.
8 Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téta gunika hambuk hwendét, guni wu-
nika hundi watanguni. Jerusalemémbu rekwa du takwaka, Judiana héfambu samariana
héfambu rekwa du takwaka, atéfék héfambu rekwa du takwaka akwi hundi watanguni,
wunika." Wungi dé Jisas wa.

God wandéka dé Jisas Godna getéfaré wari
Mak 16:19-20; Luk 24:50-53

9 Jisas wungi wandéka God wandéka dé wari, Godna getéfaré. Warindéka xéta téndaka
buwi nak takatéfindéka di déré xéhambandi.
10 Xéhafi yandaka yindéka di yasawara xéta hwakéndaka bér wama nukwa wur
sandandé du yéték bari hari gwande bér di wali té.
11 Téta bér wa, "Gunawa, Galilina du, métaka guni wumbu téta nyirré yasawara xé? God
wandéka dé Jisas guniré yatakataka dé Godna getéfaré wari. Warindéka guni xé. Xéngun
maki male Jisas wambula gayatandé." Wungi bér wa.

Jisasna du di wa nak du Judasna hafwa hérandéte

12 Wumbére du wungi wambéka di Jisasna du Oliv némbu yatakataka ye di Jerusalemré
wambula wulayi. Wun némbu Jerusalem wali walémbambu dé té. Yindaka yambu afaké
yingafwe.
13 Jerusalemré wulaaye di rendan gena taku geré wari. Pita, Jon, Jems, Andru, Filip,
Tomas, bartolomyu, Matyu, alfiusna nyan Jems, nak Jemsna nyan Judas, Saimon, wungi
di wara re. Wumba du Saimon nak héfana du déka getéfana duka néma du rendémboka
hélék yandé du dé.
14 Wunde du atéfék di du takwa nawulak akwi, Jisasna ayiwa Maria akwi, Jisasna
bandingu akwi, wungi di atéfék nukwa hérangwanda God wali hundi bulé.
15 Nukwa nawulak yindéka Jisasna hundi xékékwa séfélak (120 maki) du takwa gembu
hérangwandéndaka dé Pita deka nyéndékmbu téta dé angi wa,
16 "Wuna nyama bandi, hanja Godna Hamwinya wandéka dé Devit Judaska hundi hayi,
Godna nyingambu. Wun hundi mwi hundi yandéte dé Judas Jisasré hura dé wakwe, déka
mamaka.
17 Wun hundi mwi hundi dé ya, Judas yandén jémbaka. Hanja Jisas wandéka dé wun
du Judas nani wali yitaka yatakata dé jémba ya." Wungi dé Pita wa.
18 Judas haraki saraki sémbut hura Jisasré mamaka hwetaka dé yéwa nawulak héra.
Hérae hwetaka dé héfa nak héra. Hérae dé wun héfambu dé xakri. Xakre dé déka biya
fukandéka dé di jamuneka gwandendéka dé wungi hiya.

19 Hiyandéka di Jerusalemémbu rekwa atéfék du takwa di wun hundi xéké. Hibru
hundimbu wun héfaka di wa, “Akeldama.” Wun hundina mo hundi angi dé, “Nyéki rekwa
héfa dé.”
20 Pita Judaska sarékéta dé dé wali rekwa du takwaré angi wa, “Devit hayindén gwar
angi dé wa:
Déka rendén hafwa baka retandé.
Nak du wumbu yamba rekéndé.
Wungi dé hayi. Nak hundi akwi angi dé wa:
Nak du déka jémba hérae du takwaka hatitandé.
Wungi dé hayi Judaska.
21-22 ”Wungi maki, némbuli wambet Jisasna jémbaré xéndé du nak nani wali yitaka
yatakata dé akwi du takwaka watandé, ‘Néma Du Jisas hiyae dé wambula ramé. Wungi
wuni xé.’ Wungi watandé. Hanja guré husandakwa du Jon dé du takwaré yikafre hundi
wa. Wandén nukwa du nawulak di nani wali yitaka yataka. Yitaka yatakata di nani wali
nana Néma Du Jisas wali jémba ya. Yambeka God wandéka Jisas Godna getéfaré warindéka
di nani wali té. Wunde duka sarékétame. Sarékéta wunde du nakré wasékembet, dé nani
wali yitaka yatakatandé.”
23 Wungi wandéka di du yétékna xi wa, josep, déka nak xi Basabas. Nawulak déka angi
di wa, Jastus. Nakémba du akwi, Matias dé.
24-25 Wataka di Jisaska angi wakwexéké, “Nana Néma Du, méni xékélaki. Judas dé ména
jémba yatakataka hiyae dé déka hafu hafwaré yi. Yindéka némbuli nani méniré we. Méni
atéfék duna mawulika méni xékélaki. Wungi xékélakita némbuli méni ambére du yétékré
xe wasékemén duré nanika wakwetaméni. Wakwemét, wun du ména aposel reta ména
jémba yatandé. Yata dé Judasna hafwa hératandé.”
26 Wungi wakwexékétaka di motumbu bérka xi hayi. Hayitaka motu take di xé Matiasna
xi hayindan motu xalendéka. Xéndaka dé Matias Jisasna aposel tamba yéti angé man
natafa wali yitaka yatakata dé Jisasna jémba ya.

2

Godna Hamwinya dé gaya

1 Pentikosna néma nukwa xakundéka di Jisasna du atéfék di natafa gembu hérangwanda
re.
2 Reta di xéké, némafwi ham Godna getéfambu bari gayandéka. Wun ham némafwi
hambuk mur maki dé ya. Wun ham rendan geré wulaaye dé sukweka té.
3 Xékéta di xé séfélak yalefu ya maki jondu natafambu te mutala ye di nak nak duna
anéngambambu xérékéta téndaka.
4 Xéndaka dé Godna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye téta dika hambuk hwendéka
di nak nak téfana hundimbu di bulé.
5 Hanja séfélak Judana du di atéfék getéfambu ya. Yae di Jerusalemémbu re. Wunde du
di Godna ximbu harékékwa du di.
6 Wun ham xékétaka di séfélak du di Jisasna du téndanmbu hérangwanda té. Téta nak nak
di xéké Jisasna du nak nak deka getéfana hundimbu buléndaka. Xékéta di saréké waréké
xéké.
7 Saréka waréngéna nae di wa, “Owa. Wun hundi bulékwa du di Galilina du di wana?
8 Wunde du nana hundi yike di ye. Yingi maki nae di nana getéfana hundimbu bulé?
Buléndaka nani nak nak nana getéfana hundimbu xéké.
9 Nani séfélak héfambu nani ya. Partia, Midia, Elam, Mesopotemia, Judia, Kapadosia,
Pontus, Esia,
10 Frigia, Pamfilia, Isip, Libiana hafwa Sairini wali walémbambu tékwa, wun héfambu
nani ya. Nani nawulak Romémbu yae nawulak nukwa male ambu re. Nawulak nani
Judana du. Nawulak nani nak téfana du nani Judana hambuk hundi xéké.
11 Nawulak nani Kritna héfambu nani ya. Nawulak nani Arebiana héfambu nani ya.
Nani atéfék nana getéfana hundimbu nani xéké. Di nana getéfana hundimbu buléta God
hurundén hambuk jémbaka wandaka nani xéké. Yingi maki nae di nana hundimbu bulé?”
12 Wungi wata di waréngéné. Waréngénéta saréké waréké xékéta di di hafu buléta di
wa, “Owa. Ané yingi maki joo dé?”
13 Wungi wandaka di nawulak Jisasna duré bangwa hundi wata di wa, “Séfélak huli
wain hulingu sataka di wangété ye.” Wungi di wa.

Pita dé hundi wa

14 Wandaka dé Pita Jisasna du tamba yéti angé man natafa di wali téta dé atéfék du
takwaré hambukmbu wata dé wa “Gunawa, Judana du takwa, Jerusalemémbu rekwa du
takwa, waan mé nakélak take wuna hundi xéké. Xékéta xéngun jooka xékélakitanguni.
15 Guni séféla guni we. Némbuli ganémba male dé. Nani Judana du wain hulingu
ganémbambu sahafime. Yingafwe. Guni wungi guni xékélaki. Wunde du wangété yandaka
hulingu sahambandi. Di wangété yahambandi.
16 Hanja Godna profet Joel dé wun huli jémbaka Godna nyingambu angi dé hayi:
17 God dé wa, ‘Hukétéfi nukwa walémba téndét, wuni wuna Hamwinya blekétawuni, atéfék
du takwaka.
Hwewut guna dunya, takwanya, wuna hundi xékéta, profetna hundi watandi.
Guna wayikana du janji maki joo xéndat,
di guna gwalefa du janji hwatandi.
18 Wun nukwambu wuni wuna Hamwinya blekétawuni, wuna jémba yakwa du takwaka.
Blekéwut di profetna hundi watandi.
19 Nak maki joo hurutawuni, nyirmbu akwi, héfambu akwi.
Huruwut, du takwa xéta waréngénétandi.
Nyéki wali, ya wali, yaki wali huruwut xakundét xétandi.
20 Wawut nukwa hiyandét gan hunyitandé. Wungi yandét bafu akwi nyéki maki xakutalé.
Xakulét hukémbu Néma Duna némafwi nukwa xakutandé. Wun nukwambu Néma Du déka
némafwi hambuk wakwetandé.
21 Wun nukwa du takwa dika yikafre hurundéte di Godka wandat, dé diré yikafre hura
satanéna tambambu hérandét, di jémba retandi.’
Wungi dé God hanja wa.
22 Wun hundi wataka dé Pita wambula wa, “Israelna du, guni mé xéké ané hundi.
Nasaretna du Jisaska watawuni. God wandéka dé Jisas nak maki nak maki hanja xéhafi
yangun hambuk jémba dé ya, guna nyéndékmbu. Yandéka guni ambu reta wun jémba
xétaka guni xékélaki, ‘Dé Godna du dé.’
23 Wun duré du nak dé guna tambambu taka, God hanja sarékéta xékélakindén maki.
Takandéka guni déré Godna hundi xékéhafi yandé duna tambambu takanguka di Jisasré
xiyae mimbu hatekandaka dé hiya.
24 Hiyandéka God du hiyana sémbut hérekindéka dé wambula ramé. Hiya sémbut déré
hulukinjoka dé hurufatiké.
25 Hanja Devit angi dé wa, déka:
Wuni atéfék nukwambu wuni xé, Néma Du wuni wali téndéka.
Dé wuna yika tambambu té, wuni roota généwumboka.
26 Xéwuka dé wuna mawuli yikafre yandéka wuni mawuli sawuli yata wuna hundimbu
wuni déka ximbu haréké.
Wuni wamén hundika sarékéta wuni hiyanjoka roohafi yata jémba retawuni.
27 Méni God, méni wa, wuna hamwinya hiyandé duna getéfambu rehafi yandéte.
Méni wamét ména yikafre duna fusa yamba yama xakéndé.
28 Méni wuniré wunde wakwemé, huli hamwinya héra yambu.
Wakweméka wuni méni wali téta yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatawuni.
Wungi dé Devit hanja hayi.”
29 Wun hundi wataka dé Pita wambula wa, “Nyama bandi, guni mé xéké. Wuni wawut,
guni jémba xékélakitanguni, ané hundi. Nana mandéka Devit wundé hiyandé. Hiyandéka
di déré wundé réménda. Déré réméndan hwandafu ané getéfambu némbuli andé re.
30 Devit wun hundi hayita dé hafuka hayihambandé. Wun hundi hayindén wu nak
duka dé hayi. Godna hundi wanjoka hukémbu yate yakwa duka dé hayi. Hanja God dé
déré wa, ‘Ména mandéka nak ména hafwa hérae dé néma du retandé. Mwi hundi wuni
méniré we.’ Wungi God wandéka dé Devit xéké.
31 Xékéta God yatendéka jémbaka xékélakita dé wa, ‘God wandét dé hiyandé duna
getéfambu yamba rekéndé. Déka fusa yamba yama xakéndé.’ Wungi wata Devit God
wasékendén du Krais hiyae ramétendékaka dé hayi. Guni wun hundika sarékéta némbuli
ané hundi mé xéké.
32 Jisas hiyandéka dé God déré wambula husaraméndéka nani Jisasna du wundé xékwa.
Xémbenka guniré wuni we.
33 God wandéka dé Jisas Godna getéfaré wara dé Godna yika tamba sakumbu re. Hanja
déka yafa God dé Jisasré wa, ‘Wuna Hamwinya ménika hwetawuni.’ Wungi wataka déka
Hamwinya hwendéka hérae dé nanika bleka yakindéka xe xéka andé xékélakingwi.
34 Hanja Devit Godna getéfaré warihambandé. Warihafi ye dé hafu dé angi wa:
Néma Du God wuna Néma Duré dé wa, ‘Méni wuna yika tambambu retaméni.
35 Remét wuni wawut ména mama ména manéna ekombu retandi.

Wun hundi wandén, wu Jisaska dé wa.
36 ”Guni, israelna du takwa, mé xéké. Xékéta jémba xékélakitanguni. Wun du Jisaska
wuni we. Jisasré guni xiyae mimbu hatekanguka dé hiya. Hiyandéka God wandéka dé
Jisas Néma Du dé re. Wun du God wasékendén du Krais dé.” Wungi dé Pita wa.

Séfélak du takwa Jisaska jémba saréké ndaka di Jisasna ximbu diré guré husanda

37 Wandéka di du takwa wun hundi xékéndaka xi maki xiyandéka di Pitaré akwi Jisasna
aposelré akwi di wakwexéké, “Gunawa, nana du, méta yatame?”
38 Wungi wakwexékéndaka dé Pita wa, “Guni nak nak guna haraki saraki sémbut
yatakangut nani Jisas Kraisna ximbu guniré guré husandatame. Guni wungi hurungut
God guna haraki saraki sémbut yakwanyitaka déka Hamwinya hwetandé, gunika.
Hwendét déka Hamwinya guna mawulimbu wulaaye tétandé.
39 Hanja God dé wa, ‘Wuni guniré akwi, guna mandékaré akwi yikafre hurutawuni.
Mwi hundi wuni we.’ Wungi wataka dé afakémbu rekwa du takwaka akwi déka
Hamwinya hwenjoka dé mawuli ye. Nana Néma Du God wasékendén du takwa atéfékéka
déka Hamwinya hwenjoka dé mawuli ye.”
40 Wun hundi wataka dé Pita wambula hundi nawulak wata dé wa, “Ambu rekwa du
takwa séfélak haraki saraki sémbut hurundanka God wun sémbut diré hasa hwendét, di
hangéli hératandi. Guni guna haraki saraki sémbut mé yataka. Yatakataka yikafre mawuli
yata di wali wun hangéli yamba hérakénguni.”
41 Wungi Pita wandéka di séfélak du takwa déka hundi xéké. Xékéta di Jisaska jémba
saréké. Sarékéta mawuli yandaka di diré Kraisna ximbu guré husanda. Wun nukwambu
3,000 du takwa di Jisasna du takwa wali re.
42 Wungi reta di atéfék nukwambu di Jisasna aposel wakwendan hundi xékéta di Jisasna
du takwa wali jémba reta di Jisaska sarékéta bret fukae sata di God wali hundi bulé.

Jisasna hundi xékékwa du takwa wungi di re

43 God wandéka di Jisasna aposel di nak maki nak maki, hanja xéhafi yandan hambuk
jémba di ya. Yandaka di atéfék du takwa xéta waréngéna di roo.
44 Jisasna hundi xékékwa du takwa natafa mawuli héraata di atéfék jémba re. Reta di
deka jondu hura yae di wa, “Ané Jisaska jémba sarékékwa atéfék du takwana jondu dé.
Ané nana jondu male yingafwe.”
45 Wungi wataka di nawulak du takwa deka jondu deka héfa akwi hwetaka, yéwa hérae
di wun yéwa mune hwe, jondu yike reta Jisasna hundi xékékwa du takwaka.
46 Atéfék nukwa tempelmbu hérangwanda reta di God wali hundi bulé. Bulétaka wun ge
yatakataka di nak du nak duna geré wulaaye di nata mawuli hérandaka dé deka mawuli
yikafre téndéka di hénoo sékéré sa.
47 Wungi huruta Godna ximbu haréké ndaka di séfélak du takwa xe di wa, “Wunde
yikafre du takwa di. Jémba male di re.” Atéfék nukwa Néma Du dé du takwa nawulakré
akwi dé wa, déka hundi xékéndate. Wandéka déka hundi xékéta di, di akwi Jisaska jémba
saréké. Sarékéta di Jisasna du takwa wali di re.

3

Man haraki yandé du nak dé yikafre ya

1 Gérambu nak Pita bér Jon tempelré yinjoka bér yambumbu wari, atéfék gérambu
yimbéka maki.
2 Man haraki yandé duré akwi di nawula du tempelré yate hura yi, yambumbu. Déka
ayiwa déré héralén nukwambu dé déka man haraki ye wungi té. Téndéka di atéfék nukwa
déré yate hura yi, tempelna wulayi gwande yambumbu takanjoka. Wun yambuna xi
angi dé, “Yikafre yambu dé.” Di yate hura yindaka dé wun yambumbu reta dé tempelré
wulayikwa du takwaka yéwaka wakwexéké, déka hwendate.
3 Pita bér Jon akwi wara wulayinjoka yambéka dé wun man haraki yandé du bérré
xétaka dé bérka wakwexéké, bér déka yéwa hwembéte.
4 Wandéka Pita bér Jon dama xéféke hambukmbu xe dé Pita wa, “Méni mé yakite xé,
aniré.”
5 Wungi wandéka dé bérré xéséfu. Xéséfwa xe dé wa déka mawulimbu, “Wafewana yéwa
nawulak wuniré hwetambér wana?”
6 Wungi wandéka dé Pita déré wa, “Wuni yéwa yingafwe. Hura téwuka joo male méniré
hwetawuni. Nasaretna du Jisas Kraisna ximbu wuni méniré we: Méni sé raama féta yi.”
7 Wungi wataka dé déka yika tambambu hura dé husaraméndéka dé déka man wali
déka wulanyima wali bari hambuk yandéka dé yikafre ya.

8 Wun du yikafre ye dé wuréféka xale xayitéka te dé, wungi féta yi. Féta ye dé bér wali
tempelré wulayi. Wulaaye dé mawuli sawuli yata dé wuréféka gwerééfékéta dé Godna
ximbu haréké.
9 Atéfék du takwa di xé, wun du wungi féta yita Godna ximbu haréké ndéka.
10 Xéta di déka xékélaki. Dé yéwa héranjoka wata tempelré wulayindaka yikafre
yambumbu rendé du dé. Dé wungi yikafre yandéka xéta di waréngéné. Waréngénéta
saréké waréké xékéta di wa, “Owa. Wun man haraki yandé du némbuli yikafre dé ya.”
Wungi di wa déka.

Pita hundi dé wa tempelmbu

11 Wun du Pita bér Jonré hulukindéka atéfék du takwa hundi xékéta waréngéna di di
téndanré di fétékéré yi. Ye di di wali hérangwanda té, gena tafékambu. Wun tafékana xi
angi dé, Solomonéna taféka dé.
12 Hérangwanda téndaka dé Pita diré xéta dé wa, “Gunawa, israelna du, métaka guni wun
jooré xe waréngéna guni aniré wungi xéséfu? Guni angi guni saréké ani hafu ani wun
hambuk jémba ya. Ani Godna makambu yikafre te wanaka dé ané du féta yi. Wungi
sarékékénguni. Wun ana jémba yingafwe.
13 Abrahamna néma du, Aisakna néma du, Jekopna néma du, nana atéfék mandékana
néma du God dé wandéka déka jémba yakwa du Jisas dé néma du re. Guni Jisasré
guni hwe, guna néma duka. Hwenguka di Jisasré haraki sémbut hurundate dé néma du
Pailat hélék dé ya. Jisas baka téndéte dé Pailat mawuli ya. Mawuli yandéka guni Pailat
rendénmbu téta guni Jisaska guni hu hwe.
14 Jisas haraki saraki sémbut huruhambandé. Yikafre sémbut huruta Godna hundi
xékékwa du dé. Guni déka hu hweta guni Pailatré wa, ‘Méni Jisasré yamba takamét
yikéndé. Du nakré xiyandé duré mé takamét yindé.’
15 Wungi wataka guni du takwa jémba resékendate huli hamwinya hwekwa duré guni
xiyanguka dé hiya. Hiyandéka God wandéka dé Jisas wambula ramé. Raméndéka ani
wundé xéna.
16 Jisasna hambukmbu dé wun man haraki yandé du yikafre ya. Wun hambuk wu
Jisasna hambuk dé. Ana hambuk yingafwe. Ani Jisaska jémba saréké naka dé déka
hambuk aniré hwendéka ani déka ximbu wanaka dé wun du yikafre ye dé yikafre male
té. Yikafre téndéka guni téta xéta guni xékélaki. Ani Jisaska jémba saréké naka dé Jisas hafu
dé wun jémba ya.
17 ”Wuna nyama bandi, guni mé xéké. Guni guna néma du wali guni Jisaska jémba
xékélakihafi ye guni déré xiyanguka dé hiya. Wungi wuni xékélaki.
18 Hanja God wandéka atéfék profet di wa, God wasékendén du Krais hangéli
hératendékaka. Wandaka God wandén maki dé Jisas hangéli héra.
19 Guni guna haraki saraki sémbut mé yatakataka Godna hundi xékéngut, God guna
haraki saraki sémbut hérekitandé. Hérekitaka dé Néma Du God gunika hambuk hweta guni
wali téndét, guna mawuli jémba tétandé.
20 Téndét God wandét Jisas Krais wambula yatandé. Hanja God dé Jisasré waséke, dé
guniré yikafre hurundéte.
21 Némbuli Jisas Godna getéfambu dé re. Hanja God atéfék jondu huratakandéka dé atéfék
jondu yikafre male dé té. Te dé wun jondu haraki ya. Wun jondu wambula yikafre téndéte
God wandét, Jisas wambula yatandé. Hanja God wandéka di déka profet déka hundi xéka
di wambula yikafre tétendékaka wa.
22 ”Hanja nana mandéka Moses dé wa, ‘Guna Néma Du God wandéka wuni déka profet
wuni xaku. God wuniré wandén maki hukémbu wambula wandét guna hémémbu du nak
xakutandé. Xakundét guni déka hundi atéfékéka jémba xékétanguni.
23 Wun profetna hundi xékéhafi yakwa du takwaré God xiyae haraki hurutandé. Di
israelna du takwa wali yamba rekéndi.’
24 Wungi Moses wandéka dé Godna profet Samuel dé ané nukwambu xakundé jooka
dé hayi. Samuelna hukémbu yandé profet atéfék akwi di ané nukwambu xakundé jooka
di hayi.
25 ”Guni God déka profetré wandén hundi akwi, guna mandékanguré wasékéréké ndén
hundi akwi némbule wundé hérangu. Hanja God guna mandéka Abrahamré dé wa, ‘Wuni
ména mandékambu atéfék héfambu rekwa du takwaré yikafre hurutawuni.’
26 Wungi wataka God hukémbu wandéka dé déka jémba yakwa du Jisas tale dé gunika
ya, guniré yikafre hurunjoka. Yikafre hurundét guni guna haraki saraki sémbut nak nak
yatakatanguni.” Wungi dé Pita wa.

4

Pita bér Jonré di séndé geré hura yi

1 Pita bér Jon du takwaka wata témbéka di pris, tempelka hatikwa duna néma du,
Sadyusina du yae di bér témbénmbu xaku.
2 Tale di xéké bér angi wambéka, “Jisas hiyae wambula wundé raméndé. Raméndén
maki, hiyandé du takwa ramétandi.” Wungi wambéka xékétaka di bérka hundika hélék
yata mawuli wita yae di bér témbénmbu xaku.
3 Xakundaka nukwa nandindéka di bérré huluke di hura yi séndé geré. Hura ye di wa,
“Séri bérka hundi xékétame, némbuli gan dé.” Wungi di wa.
4 Wandaka bér tale tempelmbu téta bér hundi wambéka di séfélak du takwa xéké. Bérka
hundi xékétaka di Jisaska jémba saréké. Wun nukwa di 5,000 du takwa di Jisaska jémba
saréké.

Néma du di bérré duna makambu taka

5 Gan hwae ganémbambu di israelna néma du, deka néma du akwi, xékélelakikwa du
akwi, wungi di Jerusalemémbu hérangwandé, hundi bulénjoka.
6 Hérangwandéndaka dé prisna néma du Anas dé wumbu re. Kaiafas akwi, Jon akwi,
Aleksander akwi, atéfék prisna néma duna hémna du akwi wungi di hundi bulénjoka
hérangwanda re.
7 Reta di Pita, Jon, man haraki ye yikafre yandé duré akwi séndé gembu hura yandaka
di deka makambu té. Téndaka di Pita bér Jonré wakwexéké, “Méta yambéka dé wun
man haraki yandé du yikafre ya? Yingi maki béni wun hambuk jémba ya? Héna ximbu
wambéka dé wun du yikafre ya?”
8 Di wungi wakwexékéndaka dé Godna Hamwinya Pitana mawulimbu hambuk ye
téndéka dé Pita wa, “Gunawa, israelna néma du, atéfék néma du,
9 némbuli guni aniré wakwexéké, ané man haraki yandé du yikafre yandénka. Aniré
guni wakwexéké, yikafre jémba yananka.
10 Guni mé xéké. Guniré némbuli wuni we. Wawut guni akwi israelna atéfék du takwa
akwi xékéta xékélakitanguni. Nasaretna du Jisas Kraisna hambuk hwendéka ani déka
ximbu wanaka dé ané man haraki yandé du dé yikafre ya. Yikafre ye némbuli dé ané
du guna makambu dé té. Guni Jisasré xiyae mimbu hatekanguka dé hiya. Hiyandéka
God wandéka dé wambula wundé raméndé.
11 Jisaska ané hundi Godna nyingambu dé re:
Ge tokwa du di motu nakéka hélék yata di wun motu yaki.
Yakindaka nak dé wun motu hérae takandéka dé ge jémba té.
12 Wungi rendéka némbuli guniré wuni we déka. Dé hafu dé naniré yikafre hurundét,
nani huli mawuli hérae jémba reséketame. Jisas dé hafu naniré wungi yikafre hurutandé.
Nak du yingafwe.”
13 Pita wungi wandéka di néma du xékétaka di waréngéné. Waréngénéta di wa, “Owa.
Wun du yéték roohafi téta bér naniré hundi wa. Bér xékélakikwa du yingafwe. Nana
xékélelakikwa du bérré wakwehambandi, nyinga hayimbéte.” Wungi wataka di xékélaki.
Bér Jisas wali yitaka yatakandé du bér.
14 Xékélakita di xé man haraki yandé du yikafre ye Pita bér Jon wali téndéka. Xéta di
bérka hundi hasa wanjoka di hurufatiké.
15 Wahafi yata di bérré wa, hafwaré gwandimbéte. Wandaka gwandimbéka di di hafu
bulé.
16 Buléta di wa, “Bérré méta yatame? Bér yikafre male hambuk jémba bér ya. Yambéka
wun du yikafre yandéka di Jerusalemémbu rekwa atéfék du takwa di xékélaki. Nani yamba
wakéme, “Bér wun jémba yahambambér.” Wungi yamba wakéme.
17 Du takwa nawulak akwi wun jooka xékéndamboka hélék nani ye. Hélék yata nani
bérré hambukmbu watame, Jisasna ximbu wambula wahafi yambéte.”
18 Wungi wataka di wandaka bér wambula wulayi. Wambula wulayimbéka di wa,
“Béni mé xéké. Jisasna ximbu wambula wakémbéni. Du takwaré Jisaska yamba
wakwekémbéni.”
19 Di wungi wandaka bér Pita bér Jon wa, “God dé aniré wa, atéfék du takwaré déka
hundi wanate. Guni aniré guni watéfi, wun hundi wahafi yanate. Némbuli guni mé wa
aniré. God yingika dé mawuli ye? Yingi maki yikafre joo yataani? Guna hundi xékétaani,
o Godna hundi xékétaani?
20 Ani angi yataani. Jisas yandé jémbaré xétaka ani wun jémbaka wataani. Jisas wandéka
xékénan hundika wataani. Wungi male wataani. Ani nakélak yamba rekéani.”
21 Bér wungi wambéka di néma du bérré hambukmbu wata di wa, “Mé xéké. Hundi
yamba wakéméni, Jisaska. Nana hundi xékéta baka tétambéni.” Wungi di wa. Wun hundi

wata di bérré xiyanjoka di roo, du takwaka. Man haraki yandé du yikafre yandénka di atéfék du takwa Godna ximbu di haréké. Haréké́ndaka di néma du Pita bér Jonré xiyanjoka roo wandaka bér baka yi.
22 Wun man haraki yandé du dumi yétiyéti nawulak héki hwari akwi rendéka bér Jisasna ximbu wambéka dé yikafre ya.

Jisasna hundi xékékwa du takwa di Godré wa

23 Pita bér Jon bér Jisasna hundi xékékwa du takwaka bari wambula yi. Wambula ye bér prisna néma du israelna néma du bérré wandan atéfék haraki hundika bér safé, diré.
24 Wambéka di du takwa xékétaka natafa mawuli héraata di angi Godré wa: “Méni nana Néma Du méni. Hanja tale méni atéfék jondu méni hurataka. Nyir, héfa, gu, méni hurataka. Wumbu rekwa atéfék jondu akwi méni hurataka.
25 Hanja méni waméka ména Hamwinya dé nana mandéka Devitré wa. Wandéka dé ména jémba yandé du Devit dé ména nyingambu angi hayi:
Métaka di nak téfana du di rékambambu we?
Métaka di nana du deka mawuli haraki yandéka di Néma Du wasékendén duré xiyanjoka hundi bulé?
26 Néma Du déka wasékendén du wali, bér wali warenjoka di atéfék héfambu rekwa néma du di hérangwanda té.
27 ”Devit wungi hayindéka déka hundi mwi hundi dé ya. Néma du Herot bér pontius Pailat bér nak téfana du israelna du akwi bér di wali hérangwanda ané getéfambu té. Di ména yikafre jémba yakwa du Jisasré xiyanjoka di hérangwanda hundi bulé. Hanja méni Jisasré waséke, ména jémba yandéte.
28 Wunde du hundi bulétaka di haraki saraki sémbut di huru, Jisasré. Hanja méni hambuk ye mawuli yata méni wa, di wun sémbut hurutendakaka. Talembu xe méni wa, hukémbu di wungi hurundate.
29 Néma Du, némbuli wandan haraki hundika sarékéta nanika hambuk mé hwe, nani ména jémba yakwa du takwa dika roohafi yata, ména yikafre hundi jémba wambete.
30 Méni hambuk hwemét di bar hiyaakwa du takwa yikafre yatandi. Méni wamét ména yikafre jémba yakwa du Jisas hambuk naniré hwendét, nani déka ximbu wata nak maki nak maki hanja xéhafi yandan hambuk jémba yatame.” Wungi di Godré wakwexéké.
31 Wakwexéké́ndaka dé wun hundi buléta téndan ge huséngéné. Huséngéné́ndéka Godna Hamwinya deka mawulimbu sukweka téndéka di atéfék, néma duka roohafi yata di Godna hundi wa.

Jisasna hundi xékékwa du takwa di natafa mawuli héra

32 Jisasna hundi xékékwa du takwa di natafa mawuli héra. Héraata di deka jonduka wa, “Ané jondu atéfék duna jondu dé. Wun nana baté jondu yingafwe.” Wungi wataka di deka jondu mune hweta di atéfék wun jondu taka.
33 Séfélak nukwa Jisasna aposel di hambukmbu di wa, “Néma Du Jisas hiyae wundé raméndé. Wu mwi hundi dé.” Wungi wa saafa yindaka dé God Jisasna du takwa atéfékré némafwimbu yikafre huru.
34 Yikafre hurundéka di atéfék jémba di re. Jambangwe du yingafwe. Du nawulak deka ge héfa hwetaka yéwa hérae di aposelka wun yéwa hwe, di mune hwendate.
35 Hwendaka di aposel yéwa mune hwe, jonduhafi rendé du takwaka. Wungi huruta di atéfék jémba di re.
36-37 Du nak déka xi josep dé akwi wungi huruta déka héfa hwetaka yéwa hérae dé wun yéwa Jisasna duka hwe, di mune hwendate. Dé Livaina hémémbu yandé du dé. Saiprusna héfambu dé ya. Jisasna du di déka huli xi hwe, Barnabas. Wun deka hundimbu wandaka maki dé. Wun xina mo hundi angi dé: “Deka mawuliré yikafre hurukwa du dé.”

5

Ananaias bér Safaira

1 Du nak déka xi Ananaias dé déka takwa Safaira wali bér re. Bér bérka héfa hwetaka bér yéwa nawulak héra.
2 Hérae dé wun yéwa nawulak hura reta dé nawulak hura ye dé Jisasna aposelré wa, “Wuna héfa hwetaka wuni ané yéwa héra. Hérae némbuli atéfék yéwa gunika andé hwewi.” Wungi wataka hura yae yéna yata dé hérandén yéwa nawulak dika hwe, mune hwendate. Hérandén yéwa atéfék hwehambandé. Hwendéka lé déka takwa akwi lé xékélaki, wun yéwaka.
3 Ananaias wun yéwa hwendéka dé Pita déré wa, “Yinga maki naméka satan ména mawulimbu wulaaye téndéka méni ména héfa hwetaka héramén yéwa nawulak méni faku?

Fakutaka méni wa, ‘Wuni hérawun yéwa atéfék wuni hwe.’ Wungi wata méni Godna Hamwinyaka méni yéna ye. Métaka méni wungi we?
4 Tale méni wun héfa hwehafi yaméka wun héfa ména ximbu dé re. Méni wun héfa hwetaka yéwa héramén wu ména yéwa dé. Métaka we méni wungi hurunjoka méni saréké. Wungi huruta méni duka male yéna yahambaméni. Méni Godka akwi méni yéna ya. Wungi haraki sémbut méni huru.”
5 Wungi wandéka dé Ananaias xékétaka dé bari xakre dé wungi hiya. Hiyandéka xékéndé du takwa atéfék di roo.
6 Wayikana du nawulak yae di Ananaiasna fusa nukwa wur samétaka hérae hura ye di wekwambu rémé.
7 Hukémbu lé Ananaiasna takwa gwande. Gwande léka du hiyandénka xékélakihambalé.
8 Xékéhafi yaléka dé Pita léré wakwexéké, “Nyéna du wali héfa hwetaka hérambén yéwa atéfék béni nanika hwe, o yingafwe? Wuniré mé wa.” Wungi wakwexékéndéka lé wa, “Xéxé. Wu mwi hundi dé. Wun yéwa atéfék ani wundé hwena.” Wungi wata lé yéna ya.
9 Yéna yaléka dé Pita wa, “Nyéna du wali béni béna mawulimbu béni wa, ‘Ani nawulak yéwa fakutaani, Néma Duna Hamwinya yamba xékélakikéndé.’ Wungi wataka déka yéna béni ya. Wungi haraki saraki sémbut béni huru. Mé xéké. Nyéna duré réméndé du fétémbu di té. Nyéniré akwi hura yitandi.”
10 Wungi wandéka lé bari téndénmbu xakre lé wungi hiya. Hiyaléka di wayikana du gwande yae di léré xétaka hérae hura ye di léka du wali sékéré rémé.
11 Jisasna hundi xékékwa du takwa akwi wun hundi xékéndé du takwa atéfék akwi di némafwimbu roo.

Jisasna du di nak maki nak maki hambuk jémba ya

12 Jisasna aposel di séfélak nak maki hanja xéhafi yandan hambuk jémba yandaka di du takwa xé. Séfélak nukwa Jisasna hundi xékékwa du takwa atéfék di tempelré wulaaye hérangwanda di Solomonéna tafékambu té.
13 Téndaka di atéfék du takwa diré xéta di wa, “Wunde du takwa yikafre di.” Wungi wata Jisaska jémba saréké hafi yakwa du takwa di di wali yitaka yatakanjoka di roo.
14 Séfélak du takwa roohafi yata di akwi Néma Du Jisaska jémba di saréké. Sarékéta di séfélak séfélak du takwa akwi Jisasna hundi xéké.
15 Jisasna aposel séfélak nak maki hambuk jémba yandaka di bar hiyaakwa du takwaré jambémbu take di yate hura yi. Yate hura ye di diré yambumbu taka. Takata angi di wa, “Wafewana Pita wandét di yikafre yatandi wana? Wahafi yata yambumbu yindét wafewana déka haki bar hiyaakwa duré hérandét di yikafre yatandi?” Wungi di saréké.
16 Atéfék Jerusalem walémbambu rekwa getéfambu séfélak du takwa di yi Jerusalemré. Ye di bar hiyaakwa du takwa, haraki hamwinya hura téndé du takwaré akwi di hérae hura yi. Wungi hurundaka di Jisasna aposel wandaka di atéfék di yikafre ya.

Ensel gayandéka di séndé ge yatakataka yi

17 Jisasna aposel wungi hurundaka dé atéfék prisna néma du déka du wali hélék di ya. Wunde du di Sadyusina du di. Hélék yata haraki mawuli xékéta di hundi bulé.
18 Hundi bulétaka wandaka di Jisasna aposelré huluke di hura yi séndé geré. Hura yindaka di wumbu re.
19 Gan hunyindéka dé Néma Duna ensel nak dé gaya. Gaye dé séndé gena yambu nafwe dé Jisasna aposelré hura gwande yi hafwaré.
20 Hura gwande dé diré wa, “Guni ye guni tempelré wulayitanguni. Wulaaye guni guni huli mawuli hérae jémba reséketendaka atéfék hundika du takwaré watanguni.”
21 Wungi wandéka di Jisasna aposel xékétaka ganémbambu di tempelré wulaaye di du takwaré Godna hundi wa.

Wun jooka xékélakihafi yata, atéfék prisna néma du déka du wali wandaka di deka getéfana du, israelna néma du atéfék, wungi di ya. Yae hérangwanda di atéfék di hundi bulé. Bulétaka, di gélinduré wa, di séndé geré ye Jisasna aposelré dika hura yandate.
22 Wandaka di deka du ye séndé gembu xaakwa di Jisasna aposelka hwakéfatiké.
23 Hwakéfatika wambula yae di wa, “Nani séndé gembu xaakwa nani xé gena yambu jémba téfindaka séndé geka hatikwa du jémba téndaka. Xétaka gena yambu nafwitaka nani wunde duka hwakéfatiké.”
24 Di wungi wandaka dé tempelna gélinduna néma du, prisna néma du wali di xékétaka di Jisasna du yindanka di saréké waréké xéké.
25 Sarékéta rendaka dé du nak wulaaye dé diré wa, “Mé xéké. Nalika wanguka di du nawulak di séndé gembu re. Wunde du némbuli di tempelmbu téta di hundi andé we, du takwaka.”

26 Wungi wandéka di néma geka hatikwa du deka néma du wali di Jisasna aposelka yi.
Ye xaakwa di wumbu tékwa du diré rékambambu wata diré motumbu xiyandamboka di
roo. Roota di Jisasna aposelré di nakélak hura yi. Hambukmbu diré hundi wahambandi.

Jisasna du néma duré hundi wanjoka roohambandi

27 Diré hura ye wandaka di Jisasna aposel néma duna makambu di wambula té. Téndaka
dé atéfék prisna néma du diré wa,
28 ”Nani gunika hambukmbu nani watéfi, guni wun duna ximbu wakwengumboka.
Guni nana hundi xékéhambanguni. Guni wun duka hundi guni we, Jerusalemémbu rekwa
atéfék du takwaré. Nani déré xiyambeka hiyandénka guni we.”
29 Wungi wandéka dé Pita wali, Jisasna nawulak du wali di wa, “Nani Godna hundi male
xékétame. Nani héfambu rekwa duna hundi yamba xékékéme.
30 Hanja guni Jisasré mimbu xiyae hatekanguka dé hiya. Hiyandéka nana mandékana
Néma Du God déré dé husaramé.
31 Husaraméndéka dé Jisas Godna yika tambambu reta Néma Du re, nani atéfék israel,
nana haraki saraki mawuli yatakambet, God nana haraki saraki mawuli yakwanyindéte.
32 God wandéka Jisas wungi yandéka nani atéfék xétaka nani wun jooka hundi we.
Godna Hamwinya akwi dé wun hundi we. God dé déka Hamwinya hwe, déka hundi
xékékwa du takwaka." Wungi di wa.

Gamaliel dé hundi wa néma duré

33 Wandaka di néma du xékétaka di rékambambu wata di diré xiyanjoka di huru.
34 Xiyanjoka hurundaka dé néma du nak déka xi Gamaliel dé té. Dé Farisina du reta
dé deka hambuk hundika wakwe sakwe séfélak duré. Dé atéfék du takwana makambu
yikafre du dé re. Gamaliel téta wandéka di Jisasna aposelré hura gwandi hafwaré.
35 Hura gwandindaka dé Gamaliel néma duré wa, “Guni, nana getéfana du, israel, guni
mé jémba saréké. Wunde duré méta yatanguni?
36 Hanja du nak déka xi Teudas yae dé wa, ‘Wuni néma du wuni. Guni wuna hukémbu
mé guni ya.’ Wungi wandéka di 400 maki du di déka hukémbu yi. Yindaka hukémbu
di déré xiyandaka di déka du yaange yi atéfék getéfaré. Yindaka déka jémba yambumbu
yihambandé, baka dé xakri.
37 Hukémbu gavman di atéfék du takwana xi hayindaka dé nak du déka xi Judas Galilina
héfambu dé ya. Yandéka di séfélak du déka hundi xéké. Xékéta di déka jémbambu wulayi.
Wulayindaka hukémbu du nawulak di déré xiya. Xiyandaka hiyandéka di déka du di
yaange yi atéfék getéfaré.
38 Némbuli Jisasna duka guniré watawuni. Wunde duré yamba xiyakénguni. Mé
takangut yinda! Di héfambu rekwa duna hundi male xékéta déka jémba yandat, deka
jémba baka xakritandé.
39 Di Godna hundi xékéta déka jémba yandat, deka jémba reséketandé. Resékendét guni
di wali waru diré yamba saréké ngwandéké nguni. Wafewana guni God wali warutanguni?”
Wungi wandéka di néma du Gamalielna hundi xéké.

Jisasna aposel yikafre mawuli yata di re

40 Néma du déka hundi xékétaka wandaka di Jisasna aposelré wambula hura xale. Hura
xalendaka wandaka di deka séfimbu témbéré, rami yoombu. Témbéréta di néma du diré
wa, “Jisaska wambula yamba wakénguni. Wun duna ximbu wakénguni. Némbuli guni
yitanguni.”
41 Wungi wandaka di Jisasna aposel wun ge yatakataka di wungi yi. Ye di wa, “God
nani Jisasna jémba yambekaka yikafre mawuli yata dé wa, wunde du naniré xiyandat,
nani hangéli héraata Jisasna ximbu harékémbete. Wu yikafre dé.” Wungi wataka yandan
jooka di mawuli ya.
42 Atéfék nukwambu di tempelmbu akwi, du takwana gembu akwi di Godna hundi
wambula wa. Wata di wa, “Jisas wu God wasékendén du Krais dé.” Wungi wata di wun
jémba yatakahambandi.

6

Di du nawulakré waséke, Jisasna aposel wali jémba yandate

1 Wun nukwambu séfélak du takwa akwi di Jisaska jémba saréké. Jisaska jémba
sarékékwa du nawulak di Grikna hundi xéké. Nawulak di Hibruna hundi xéké. Nak
nukwa di Grikna hundi xékékwa Judana du di Hibruna hundi xékékwa Judana du wali
di waru. Waruta di Grikna hundi xékékwa du di wa, “Atéfék nukwa guni nawulak jondu
male guni mune hwe, nana getéfana du hiyandé takwaka. Guna du hiyandé takwaka
guni séfélak jondu mune hwe. Nani wungina sémbutka hélék nani ye.”

2 Wungi wandaka di aposel tamba yéti angé man yéték wandaka di Jisasna hundi
xékékwa du takwa atéfék di hérangwandé. Hérangwandéndaka di wa, “Mé xéké. Nani Godna
hundi wambeka jémba yatakataka hénoo mune hwembet, wungi haraki dé. Jondu mune
hwe jémba nana jémba yingafwe.
3 Nyama bandi, wungi maki guni wali rekwa du angé tamba yétiyéti angé tamba
hufukéka hwakétanguni, jondu mune hwendate. Di xékélakikwa du di. Godna Hamwinya
deka mawulimbu hambuk ye tékwa du di. Guni hwaka xétaka wunde duna xi wangut
nani diré watame, di wun jémba yandate.
4 Di wun jémba yandat, nani God wali hundi buléta Godna hundi wakwetame. Wu nana
jémba dé.”
5 Di wungi wandaka di atéfék du takwa xékétaka di deka hundika mawuli ya. Mawuli
yata di ande duré wa, di jondu mune hwendate:
Stiven. Dé Jisaska hambukmbu jémba saréké. Déka mawulimbu Godna Hamwinya
hambuk ye dé té.
Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Pamenas.
Nikolas. Dé nak téfana du reta dé Judana hambuk hundi xékéta dé deka sémbut huru. Dé
Antiokmbu dé ya.
6 Wunde duna xi wandaka di wunde du angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk Jisasna
aposelna makambu té. Téndaka di Jisasna du deka anéngambambu nak nak tamba takata
di Godka wa, di jondu jémba mune hwendate.
7 Wataka di Jisasna aposel di Godna hundi wa saafa yi. Wa saafa yindaka di
Jerusalemémbu rekwa séfélak du takwa deka hundika xéka di Jisaska jémba saréké.
Saréké ndaka di Jisasna du takwa di séfélak xaku. Séfélak pris akwi di Jisaska jémba saréké.

Juda di Stivenré duna makambu taka

8 God wun du Stivenré némafwimbu yikafre huruta hambuk hwendéka dé Stiven dé
séfélak nak maki hanja xéhafi yandan hambuk jémba dé ya. Yandéka du takwa déka
jémbaré xéta di warénguné.
9 Warénguénéndaka di Judana du nawulak di Stivenka hélék ye di mama wa. Wunde du
di Godna hundi buléndaka ge nakmbu di ya. Wun gena xi angi dé, “Dé dé hafuka jémba
yakwa duna ge dé.” Wunde du di Sairinina héfambu, Aleksandriana héfambu, Silisiana
héfambu, Esiana héfambu akwi yae di Jerusalemémbu re. Wunde du atéfék di Stivenka
hélék yata di dé wali waru.
10 Warundaka dé Godna Hamwinya hambuk hwendéka dé Stiven jémba xékélakita dé
diré wa. Wandéka di déka hundi hasa wanjoka di hurufatiké.
11 Hurufatikéta di yéna yakwa duka nakélak hwaké. Hwaka xétaka di dika yéwa hwe,
yénataka hundi wandate. Hwendaka wun yéna yakwa du di wa, “Wun du Stiven dé nana
mandéka Moseska wali, Godka wali dé haraki hundi wa. Haraki hundi wandéka nani
xéké.”
12 Di wungi wata yéna yandaka di du takwa wali, getéfana du wali, xékélelakikwa du
akwi wungi xékéta di rékambambu wata Stivenka ye di déré témbéra hura yi, néma du
reta hundi buléndaka geré.
13 Hura yindaka Stiven néma duna makambu téndéka wandaka di yéna yakwa du
nawulak di wulayi, wun geré. Wulaaye di wa, “Wun du atéfék nukwambu dé Godna
tempelka dé haraki hundi wata dé Mosesna hambuk hundika akwi haraki hundi wa.
14 Angi dé wa, ‘Nasaretna du Jisas tempelré haraki hurutandé. Haraki hurutaka dé
Moses hwendén sémbut yatakataka huli sémbut hérambete dé naniré wa.’ Wungi Stiven
wandéka nani xéké.” Wungi di yéna ya.
15 Yéna yandaka di atéfék néma du Stivenré xéséfwa xe di xé déka saawi enselna saawi
maki xakundéka.

7

Stiven dé néma duka hundi wa

1 Atéfék prisna néma du dé Stivenré wakwexéké, “Deka hundi mwi hundi wana
yingafwe wana?”
2-3 Dé wungi wakwexéké ndéka dé Stiven angi wa, “Yafa, nyama, bandi, wuna hundi
mé xéké. Hanja nana mandéka Abraham Mesopotemiana héfambu rendéka dé hambuk
yakwa Néma Du God déka yae dé déré wa, ‘Ména hém ména héfa yatakataka méniré
wakwetewuka héfaré yitaméni.’ Wungi wandéka dé Abraham Haranré yi.
4 Abraham wungi Kaldiana héfa yatakataka ye dé Haranmbu rendéka déka yafa wumbu
hiyandéka God wandéka dé Abraham némbuli ané rembeka héfaré dé ya.

5 ”Abraham ané héfaré yandéka dé God déka héfa hwehambandé, wun nukwambu.
Wun nukwa Abraham nyan hérahafi yandéka dé God déré wa, ‘Hukémbu wuni ané héfa
hwetawuni ménika. Hwewut méni ména mandéka guni yafa yatanguni, ané héfaka. Mwi
hundi wuni we.’ Wungi dé God wa.
6 God ané hundi akwi dé Abrahamré wa: ‘Ména mandéka nak héfambu retandi. Rendat
wun héfana du hambuk yata diré haraki huruta watandi, ména mandéka deka némafwi
jémba baka yandate. Yéwa yamba hérakéndi. Séfélak séfélak (400) héki hwari reta wun
jémba male yatandi.
7 Yandat hukémbu wuni wun némafwi jémba dika hwendé duré hasa hwewut, di némafwi
hangéli hératandi. Némafwi hangéli hérandat, di ména mandéka wun héfa yatakataka di yae
ané héfambu reta wuna ximbu harékétandi.’
8 Wungi wataka dé God Abrahamré wa, ‘Méni wuna mwi hundi sarékéta méni ména du
wali guna séfi sékétanguni.’ Wungi God wandéka dé Abraham xékétaka wungi huruta déka
nyan Aisak hérae dé déka séfi akwi dé séké. Aisak angé yétiyéti angé yétiyéti nukwa rendéka
dé déka yafa déka séfi séké. Hukémbu dé Aisak Jekopna yafa xaku. Xakundéka Jekop dé
tamba yéti angé man yéték duna yafa xaku. Wungi xakundéka di nana mandékangu di re.
9 ”Jekopna nyambali deka bandi josepka haraki mawuli xékéta di déré nawulak duka
hwetaka di yéwa héra. Hérandaka di wunde du di josepré hura yi, Isipré. Hura yindaka
josep wun héfambu rendéka dé God dé wali té wungi té wungi té.
10 Téta dé déré yikafre huruta wandéka hukémbu atéfék haraki saraki joo déka
yahambandé. God josepré yikafre huruta yikafre xékélelaki hwendéka dé josep yikafre
hundi wa. Wandéka xékétaka dé Isipna néma du Fero déré xéta josepka mawuli yata dé
wa, josep néma du reta dé Isipna héfaka akwi Ferona geka akwi dé hati.
11 ”Hukémbu dé hénooka hiyatendaka nukwa dé xaku, kenanéna héfambu Isipna
héfambu akwi. Xakundéka di séfélak du takwa di hénooka hiya. Hiyae di nana mandéka
akwi hénooka hwakéfatiké.
12 Hwakéfatika Jekop dé xéké, hénoo Isipmbu rendéka. Xékétaka dé déka nyambali nana
mandékaré wandéka di tale wun héfaré yi.
13 Hukémbu di wambula Isipré yi. Ye xaakwa josepka xékélakihafi yandaka dé josep diré
wa, ‘Guni wuna nyama bandi guni. Wuni josep wuni.’ Wungi wandéka di déka xékélaki.
Xékélakindaka dé Fero hundi xéké josepna hémka.
14 Xékétaka wandéka dé josep déka nyama bandiré wa, ‘Guni ye wuna yafa Jekop déka
hémré akwi watanguni, Isipré yandate.’
15 Wungi wandéka ye déka hundi wandaka dé Jekop déka hém atéfék wungi di Isipré
yi. Séfélak (75) du takwa di yi. Hukémbu Jekop, déka nyambali nana mandéka akwi, di
Isipmbu hiya.
16 Hiyandaka di deka fusa hura yi Sekemna héfaré. Hura ye di diré Abrahamna
wekwambu rémé. Hanja deka mandéka Abraham dé yéwa hwe, Hamorna hémka.
Hwetaka dé wun wekwa téndé héfa héra.”
17 ”God hanja Abrahamré wasékéréké ndénéngala hurutendéka nukwa walémbambu
téndéka israelna du takwa nana mandéka némafwi hém di xaku, Isipmbu.
18 Xakundaka dé nak néma du Fero dé re Isipmbu. Dé josep akwi déka jémbaka akwi
xékélakihambandé.
19 Wun néma du yéna yata dé nana mandékaré dé haraki huru. Huruta dé wa, di deka
huli nyan hérae hafwambu takandat re hiyandate.
20 Wun nukwa Mosesna ayiwa lé déré héra. Dé Godna makambu yikafre nyan dé.
Héraléka dé déka yafana gekombu male dé munya sata re. Bafu hufuk rendéka lé roo
lé déré hafwambu taka.
21 Hafwambu takaléka rendéka lé Ferona takwanya déré xétaka hérae hura ye lé déré
hati, léka nyan maki.
22 Hatiléka di Isipna hambuk hundi di Mosesré wakwe sakwe. Wakwendaka dé xékélaki.
Xékélakita hambuk hérae dé yikafre hundi wata dé hambuk jémba ya.
23 ”Hukémbu Mosesna héki hwari dumi yétiyéti yandéka dé wa, ‘Wuni wuna nyama bandi
israelna duka yitawuni, diré xénjoka.’
24 Wungi wataka ye dé xé, Isipna du nak israelna du nakré xiyandéka. Xéta dé déka
hémna du wali téta dé wun haraki sémbut hasa hwenjoka dé Isipna duré xiyandéka dé
hiya.
25 Moses déka mawulimbu angi dé saréké, ‘Di wun duré xiyawukaka xékélake
xékélakitandi, God wuniré dé waséke, wuni diré yikafre huruta ané héfa yatataka yimbete.
Wungi xékélakitandi.’ Wungi saréké ndéka di wun jooka xékélakihambandi.
26 Wun du hiyandéka nukwa nak yindéka dé Moses wambula yi, israelna duka. Ye dé
xé israelna du yéték warembéka. Xétaka bér warehafi yata jémba rembéte dé mawuli

ya. Mawuli yata dé bérré wa, ‘Bénawa. Béni nyama bandi béni. Métaka béni ware? Béni warekémbéni.’
27 Wungi wandéka dé warendé du nak Mosesré xasémekindéka dé Moses hu hu yi.
Yindéka déré haraki hundi wata dé wakwexéké, ‘Héndé wa méni nana néma du reméte.
Héndé wa nanika hatiméte?
28 Wafewana wuniré xiyataméni, nalika Isipna duré xiyamén maki?’
29 Wungi wakwexékéndéka dé Moses xékétaka roo dé yaange yi. Yaange ye Isip
yatakataka dé Midianmbu dé nak téfambu yandé du maki dé re. Wumbu re takwa hérae
dé nyan yéték héra.
30 ”Moses dumi yétiyéti héki hwari wumbu re dé nak nukwa Moses du rehafi hafwambu
Sainai némbu tékwambu téta dé xé, Godna ensel nak gaye dé ya xérékékwa yikama mi
ekombu téndéka.
31 Xéta warengéna dé saréké waréké xéké. Sarékéta dé jémba xe xékélakinjoka dé yi.
Yindéka dé Néma Duna hundi dé xaku.
32 Néma Du dé déré wa, ‘Wuni ména mandékana God wuni. Wuni Abrahamna God,
Aisakna God, Jekopna God wuni.’ Wungi wandéka xéka dé Moses généta xénjoka dé roo.
33 Roondéka dé Néma Du wa, ‘Ména su mé futi. Téméka hafwa wuna héfa dé.’
34 Wungi wataka dé God wambula wa, ‘Wuni xé, wuna du takwa Isipmbu reta némafwi
hangéli hérandaka. Wuni wundé xékéwu, némafwi hangéli héraata gérandaka. Xékétaka
wuni gaya, diré hura gwandenjoka. Méni mé xéké. Méni wuna jémba yanjoka méni raama
wambula yitaméni, Isipré.’ Wungi dé God wa.
35 ”Tale israelna du di Moseska hu hweta di déré wakwexéké, ‘Héndé wa méni nana
néma du reméte?’ Wungi wakwexékétaka hukémbu God dé hu hwendan du Mosesré dé
wa, dé déka jémba yata deka néma du rendéte. Godna ensel gaye ya yanékwa yikama
mimbu téndéka dé God Mosesré wa, dé deka néma du reta diré hura gwandendét di jémba
rendate.
36 Wandéka dé wumba du Moses nak maki nak maki hanja xéhafi yandan hambuk jémba
yataka dé diré hura ye di Isip yatakataka di yi. Ye di Moses dé nawulak hambuk jémba
akwi dé ya, Waka Xérimbu akwi du rehafi hafwambu akwi. Dé wun du rehafi hafwambu
dumi yétiyéti héki hwari dé diré hura yitaka yataka.
37 Wun du Moses dé nana mandéka israelna duré wa, ‘God wandéka wuni déka profet
wuni xaku. God wuniré wandén maki hukémbu wambula wandét guna hémémbu du nak
xakutandé.’ Wungi dé Moses wa.
38 Wun du Moses israelna du wali wungi di hérangwanda du rehafi hafwambu. Moses
nana mandékangu wali dé re. Re dé Sainai némburé wara dé Godna ensel wali téndéka
wun ensel déré hundi wa. Wandéka dé huli mawuli hérae jémba retembeka hundi dé
héra, nanika hwenjoka.
39 ”Moses wun némbumbu téndéka di nana mandékangu Mosesna hundi xékéhafi yata di
Moseska hu hwe. Hu hweta di Isipré wambula yinjoka di mawuli ya.
40 Mawuli yata hanja hurundan sémbutka sarékéta di Mosesna nyama aronré wa, ‘Tale
wun du Moses naniré dé hura ya, Isipmbu. Hura yandéka nani ambu rembeka dé wun
némburé wari. Wara wambula gayahambandé. Wambula gayatandé, o yingafwe? Métaki
nae déré xétame? Méni gwalinya nak tataméni nanika. Wun gwalinya nana néma du
retandé. Reta dé tali yindét nani déka hukémbu yitame.’
41 Wungi wataka di némafwi yénataka god ta, bulmakau balina nyan maki. Tataka di
hamwi xiyae di déka hwe. Hwetaka di némafwi hénoo sata deka tambambu tandan jooré
xéta di mawuli sawuli ya.
42 Yandaka dé God hu hwe dika. Hu hwendéka di nukwa, bafu, hunkwarina ximbu di
haréké. Hukémbu Godna profet nak dé wun jooka angi hayi Godna nyingambu:
God dé wa, ‘Gunawa, israelna du, mé xéké.
Hanja guni dumi yétiyéti héki hwari du rehafi hafwambu yitaka yatakata guni hamwi
xiyae hwe.
Hamwi hwengun héndéka guni hwe? Wunika hwehambanguni. Yingafwe.
43 Guni yénataka god Molekna ge meme balina séfimbu totaka guni hura yi.
Guni yénataka god Refanéna hunkwariré guni hura yi. Guni wumbére yénataka godré
guni ta, bérka ximbu haréké́njoka.
Wungi hurunguka némbuli wawut di guniré Babilonéna angé saku hafwaré hura yitandi.’
Wungi dé God wa.
Wandéka wungi dé hayi Godna nyingambu.
44 ”Wungi hurundaka dé God Mosesré wakwe, déka ximbu haréké́ndaka ge meme balina
séfimbu totendakangalaka. Wandéka Moses xe wandéka di xéndén maki ge di to. Totaka

di hérae hura yitaka yataka, du rehafi hafwambu. Di wun geré xéta di wa, ‘God nani wali dé té.’
45 Hukémbu di wun ge di hwe, deka nyangwalka. Hwendaka di Josuana ekombu reta di wun ge hura ye di deka héfa héra. Hura yandaka dé God nana mandékana makambu dé deka mamaré hérekindéka di ané héfaré ya. Yae di wun ge totaka di ané héfambu re. Hukémbu Devit néma du xakundéka dé wun ge wungi té.
46 God Devitka dé mawuli ya. Mawuli yandéka dé Devit Godré wakwexékéta dé wa, dé Jekopna Godna ge tonjoka. Wakwexékéndéka dé God wa, ‘Yingafwe.’
47 Wandéka hukémbu Devitna nyan Solomon dé yikafre ge to, Godka.
48 ”Yandénka mé saréké. Atéfék duna Néma Du God dé du tondan gembu yamba rekéndé. Godna profet nak wun jooka dé angi hayi:
49 Néma Du dé wa, ‘Nyir wuni néma du rewuka jambé dé. Héfa wuna man takawuka jambé dé.
Métakina ge wunika totanguni?
Méta hafwambu wuni resétotawuni?
50 Wu yingafwe. Wuni wun jondu atéfék wuni hafu wuni hurataka.’
God wungi wandéka dé hayi.
51 ”Némbuli guni mé xéké. Guni guna waanmbu Néma Duna hundi xékéhafi yata guna mawulimbu guni séfi sékéhafi yandé du guni. Guni mawuli yanguka maki male hurukwa du guni. Guna mandéka hurundan maki huruta guni Godna Hamwinyana hundi xékénjoka hélék guni ye, atéfék nukwambu.
52 Guna mandéka di haraki saraki sémbut di huru, Godna profet atéfékré. Hanja Godna profet di wa, Godna yikafre male sémbut hurutekwa du yatendékaka. Wun jooka wandaka guna mandéka di diré xiyandaka di hiya. Hiyandaka hukémbu wun yikafre male sémbut hurukwa du yandéka guni déré déka mamaka hwetaka guni déré xiyanguka dé hiya.
53 Godna ensel déka hambuk hundi Mosesré wandéka guni wun hambuk hundi hérae wandén maki huruhambanguni.” Wungi dé Stiven wa.

Stivenré motumbu xiyandaka dé hiya

54 Stiven wungi wandéka néma du xékéta di némafwimbu mawuli wita deka némbi ti, déka.
55 Némbi tindaka dé Godna Hamwinya Stivenéna mawulimbu hambuk ye téndéka dé Stiven Godna getéfaré yasawara xé. Xéta dé xé God nukwa hanyikwa maki hanyindéka Jisas déka yika tambambu téndéka.
56 Xéta dé Stiven wa, “Mé xé. Wuni yasawara wuni xé Godna getéfa nafwe téndéka, Duna Nyan Godna yika tambambu téndéka.”
57 Dé wungi wandéka di déka hundi xékénjoka hélék yata hambukmbu wanjita di deka waan géféti. Géféti ye di atéfék déka fétékéra yi.
58 Ye di déré huluke hura getéfa yatakataka di déré hafwaré hura gwandi. Gwande di motumbu naake déré xiya. Stivenka haraki hundi wandé du motumbu nakinjoka di yifa yandéka sandandan nukwa wur lafe di wayikana du nak déka xi Sol déka man mombu taka. Takandaka dé deka nukwa wurka hate té.
59 Hate téndéka di Stivenré motumbu naake xiyandaka dé Stiven Néma Duka wa, “Néma Du Jisas, wuna hamwinya mé héra.”
60 Wungi wataka dé hwati se dé hambukmbu wanjita dé wa, “Néma Du, wunika hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwekéméni.” Wungi wataka dé Stiven wungi hiya.

8

Sol Jisasna hundi xékékwa du takwaré dé haraki huru

1 Di Stivenré xiyandaka dé Sol xétaka dé mawuli ya.
Wun nukwa di Jerusalemémbu reta Jisasna hundi xékékwa du takwaré tale di haraki huru. Hurundaka di Jisasna hundi xékékwa du takwa atéfék Jerusalem yatakataka di Judiana hafwaré samariana hafwaré akwi di yaange yi. Yindaka di Jisasna aposel male di Jerusalemémbu re.
2 Godna hundi jémba xékékwa du nawulak di Stivenré rémé. Réméta di déka némafwimbu géra.
3 Gérandaka dé Sol Jisasna hundi xékékwa du takwaré haraki hurunjoka dé mawuli ya. Mawuli yata dé atéfék geré wulaaye dé hambuk yata Jisasna hundi xékékwa du takwaré huluke hura yi. Huluke hura ye séndé gembu takandéka di hwa.

Jisasna hundi di wa samariambu

4 Jerusalem yatakataka yaange yindé du takwa di atéfék getéfaré yita di Jisasna hundi
wa saafa yi.
5 Wa saafa yindaka dé deka du nak Filip samariana getéfa nakré ye dé du takwaré hundi
wa, God wasékendén du Kraiska.
6 Wandéka di séfélak du takwa Filipna hundi xékéta di xé, Filip hanja xéhafi yandan
hambuk jémba yandéka. Xéta déka hundika mawuli yata di jémba xéké.
7 Séfélak du takwana mawulimbu haraki hamwinya di té. Téndaka Filip wandéka di
haraki hamwinya hambukmbu waanje di diré yatakataka di yaange yi. Man haraki yandé
séfélak du takwa, man tamba lékémbandé séfélak du takwa akwi di re. Rendaka Filip
wandéka di yikafre ya.
8 Yikafre yandaka di atéfék du takwa mawuli yata di mawuli sawuli ya, samariambu.
9 Du nak déka xi Saimon wun getéfambu dé re. Hanja foo tuta laku yakwa du dé.
Yandéka di samariana du takwa xéta di déka saré waréké. Saimon dé wa, “Wuni némafwi
du wuni.”
10 Wungi wandéka di wun getéfambu rekwa atéfék néma du, baka du akwi, wungi di
déka hundi jémba xéké. Xékéta di wa, “Wun du Godna hambuk dé héra. Hérae dé némafwi
hambuk yata dé néma du re.”
11 Wungi wataka waréngéna di wa, “Owa. Séfélak nukwambu dé laku yaata dé wungi
hambuk jémba dé ye.” Wungi wataka di deka mawuli déka takata di déka hundi xéké.
12 Hukémbu Filip yae dé diré yikafre hundi wa, God néma du reta du takwaka
hatitendékaka. Jisas Kraiska akwi dé wa. Wandéka xékéta di Jisaska jémba saréké.
Saréké ndaka dé Jisasna ximbu diré guré husanda, duré akwi takwaré akwi.
13 Saimon akwi dé Jisaska jémba saréké. Saréké ndéka dé Jisasna ximbu déré guré
husanda. Guré husandandéka dé Filip wali yitaka yatakata dé xé, Filip nak maki hanja
xéhafi yandén hambuk jémba akwi yandéka. Xéta waréngénéta dé saré waréké.
14 Jisasna aposel Jerusalemémbu reta di xéké, samariana du takwa Godna hundi
xéké ndaka. Xékétaka wandaka Pita bér Jon bér yi, samariana du takwaka.
15 Ye xaakwa bér Godré wakwexéké, dé déka Hamwinya dika hwendéte.
16 Tale wunde du takwa Jisaska jémba saréké ndaka dé Filip Jisasna ximbu diré guré
husanda. Guré husandandéka dé Godna Hamwinya dika gayahambandé.
17 Hukémbu Pita bér Jon yae Godré wakwexékéta deka anéngambambu tamba
takambéka dé Godna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye té.
18 Saimon dé xé Pita bér Jon deka anéngambambu tamba takambéka Godna Hamwinya
deka mawulimbu wulaaye téndéka.
19 Xétaka dé yéwa nawulak hérae hura yae dé bérré wa, “Wuni yéwa bénika hwewut béni
wun hambuk wuniré hwetambéni. Wuniré hwembét wuni akwi duna anéngambambu
tamba takawut Godna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye tétandé.”
20 Dé wungi wandéka Pita déré dé angi wa, “Wungi yingafwe. Wungi hura, méni ména
yéwa wali haraki hafwaré yitaméni. God déka Hamwinya baka hwendéka dé. Yéwa
héranjoka déka Hamwinya hwehafindé.
21 Méni yéwambu héranjoka waméka ména mawuli haraki dé té. Haraki téndéka God
ména mawulika hélék dé ye. Méni wun hambuk yamba hérakéméni. Méni ani wali wun
jémba yamba yakéméni.
22 Méni mena haraki saraki sémbut mé yatakataka Godka wa. Wamét, wafewana, dé
ména mawuli sarékémén joo yakwanyita wun joo wambula yamba sarékétandé wana.
23 Wuni xé, méni haraki mawuli xékéméka haraki sémbut ména mawuliré hulukindéka
méni yoombu gindan du maki méni re.”
24 Wungi wandéka Saimon dé Pita bér Jonré wa, “Béni Néma Duré watambéni, wunika.
Wambét dé wuniré yikafre hurundét wambén joo wunika yamba xakukéndé.” Wungi dé
wa.
25 Pita bér Jon Néma Du Jisaska hundi wataka bér Jerusalemré wambula yinjoka bér
yambumbu yi. Ye bér samariambu rekwa séfélak getéfambu bér Néma Duna hundi wa
saafa yi.

Filip dé Jisaska hundi wa Itiopiana néma duré

26 Néma Du Godna ensel dé Filipré wa, “Yambu nak Jerusalem yatakataka dé Gasaré
yi. Méni raama méni wun yambumbu yitaméni.” Wungi dé wa. Wun yambu du rehafi
hafwambu dé yi.
27 Filip Godna enselna hundi xékétaka raama dé yi. Ye dé xé Itiopiana néma du nak
yambumbu yandéka. Hanja di déka mandé héreki, dé atéfék Itiopiana du takwana néma

takwa Kandasika jémba yandéte. Dé wun jémba yata dé léka yéwaka hati. Tale dé Jerusalemré yi, Godna ximbu harékénjoka.
28 Harékétaka dé déka getéfaré wambula yinjoka ye karis tokumbu re. Reta dé Aisaia hanja hayindén nyingambu rekwa hundiré xéta dé wata re.
29 Nyingaré xéta wata rendéka dé Godna Hamwinya Filipré wa, “Méni sa ye dé wali sékéré yi.”
30 Wungi wandéka dé Filip fétékéra ye dé xéké, Itiopiana du Aisaia hayindén nyingaré xéta wandéka. Xékétaka dé déré wakwexéké, “Méni hayindén hundina mo hundika méni xékélaki, o yingafwe?”
31 Dé wungi wakwexékéndéka dé wa, “Yingafwe. Du nak wuniré wun hundika wahambandé. Wahafi yandét, yingi maki nae xékélakitawuni.” Wungi wataka dé Filipré wa, dé wara dé wali rendéte. Wungi wandéka dé Filip yawundu nae dé waré.
32 Wara reta bér Aisaia hayindén hundiré xé, Godna nyingambu. Aisaia hanja angi dé hayi:
Hura ye xiyatendaka sipsip bali maki nakélak téndéka di déré hura yi.
Sipsip bali nyanéna yuwi sékéndaka nakélak téndéka maki, dé té. Hundi nak wahambandé.
33 Di déka wa, ‘Haraki saraki sémbut dé huru.’ Wungi wataka di déka hundi xékéhafi yata di yéna ya.
Di déré xiyandaka dé ané héfambu téhambandé.
Déka hémka héndé xékélake wate?
Wungi dé Godna profet Aisaia hanja hayi.
34 Itiopiana du wun nyinga xétaka dé Filipré wakwexéké, “Héndéka dé Godna profet hayi? Déka hafu dé hayi, o héndéka dé hayi? Wuniré mé wa.”
35 Wungi wandéka dé Filip déka wa. Tale wun hundina mo hundi dé wa. Wungi wata hukémbu akwi dé Jisaska wa.
36-37 Wata yambumbu bér yi. Ye bér gu rekwa hafwambu xaakwa dé Itiopiana du wa, “Mé xé. Xéri andé re. Héndé wuniré watéfite, méni Jisasna ximbu wuniré guré husandamét?”
38 Wun du wungi wataka dé wun karisré hurukwa duré wa, karis hulukindéte. Wandéka wun karis hulukindéka bér Itiopiana du Filip wali guré nandi. Naande ye dé Filip Jisasna ximbu wun duré guré husanda.
39 Guré husandandéka bér wambula xale. Xalembéka dé Néma Duna Hamwinya dé Filipré bari hura yi. Hura yindéka dé Itiopiana du déré wambula xéhambandé.
40 Wun du yikafre mawuli yata mawuli sawuli ye dé yi, déka getéfaré. Yindéka Filip dé Asdotmbu dé té. Te dé atéfék getéfaré yita dé yikafre hundi we, Jisaska. Wa saafa ye dé Sisariambu xaku.

9

Sol huli mawuli hérae dé Jisaska jémba saréké
Apo. 22:4-16, 26:9-18

1 Filip wungi huruta téndéna nukwambu Sol rékambambu wata dé Néma Du Jisasna du takwaré xiyandat hiyandate dé hambukmbu wa. Wataka dé atéfék prisna néma duka yi.
2 Ye dé déré wa, “Méni wuna jémbaka akwi wunika akwi nyingambu hayiméte wuni ya. Haaye wunika hwetaméni. Hwemét wuni Damaskusré ye wuni wun nyinga hwetawuni, Godna hundi buléndaka gena néma duka. Hwewut di nyinga xétaka wunika xékélakita yawundu nandat, wuni wuna jémba yatawuni. Yata wuni Jisasna hundi xékékwa du takwaka hwakétawuni. Hwaka xétaka wuni diré yoombu giya hura yatawuni, Jerusalemré.”
3 Wun hundi wataka nyinga hérae Jerusalem yatakataka dé Sol Damaskusré yi. Ye wun getéfambu xakunjoka yandéka dé némafwi ya nyirmbu tulem nae dé wungi gaya, Sol téndénmbu.
4 Gayandéka dé Sol héfambu xakri. Xakrita dé xéké ané hundi wandéka, “Sol Sol, métaka méni wuniré haraki huru?”
5 Wungi wandéka dé wakwexéké, “Néma Du, méni héndé?” Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Wuni Jisas. Wuniré méni haraki huru.
6 Sé raama ané getéfaré wulayi. Wulayimét du nak wandét méni déka hundi xékétaka dé wandén maki hurutaméni.” Wungi dé wa.
7 Wandéka di Sol wali yindé du hundi nawulak xékétaka wun hundi buléndé duka di hwakéfatiké. Hwakéfatika di nakélak té. Hundi nawulak buléhambandi.

8 Buléhafi yandaka dé Sol raama dé dama lanjoka hurufatiké, déka dama gan hunye
téndéka. Wungi téndéka di déka tambambu hura di Damaskusré wulayi.
9 Wulaaye nukwa hufuk rendéka déka dama lahambandé. Wungi yandéka dé hénoo
hulingu sahambandé.
10 Jisasna du nak dé re Damaskusmbu. Déka xi Ananaias. Janji makimbu dé Néma Du
Jisas déré wa, “Ménawa, Ananaias.” Wungi wandéka dé Ananaias wa, “Néma Du, wuni
andé re.”
11 Wungi wandéka dé Néma Du wa, “Méni sé raama ané watewuka yambu nakmbu
yi. Wun yambuna xi angi dé, Huritéké Yambu dé. Du nak déka xi Judas dé re
wun yambumbu. Judasna gembu Tarsusmbu yandé du déka xi Sol dé re. Méni déka
hwakétaméni, Judasna gembu. Wun du Sol némbuli dé wunika wata dé re.
12 Dé janji maki hwandéka wuni ané joo déré wuni wakwe. Du nak déka xi Ananaias
déka yae déka dama wambula jémba yandéte dé déka damambu tamba taka.”
13 Néma Du Jisas wungi wandéka dé Ananaias wa, “Néma Du, séfélak du di hundi wa,
wun du haraki saraki sémbut ména du takwaré hurundénka, Jerusalemémbu. Wandaka
wuni xéké.
14 Prisna néma du déka nyinga hwendaka dé Damaskusré dé ya, ména du takwaré
huluke hura yinjoka. Nani ména ximbu wata Godré wakwexékékwa atéfék du takwaré
huluke hura yinjoka dé mawuli ya.”
15 Dé wungi wandéka dé Néma Du wa, “Yingafwe. Méni yitaméni, Solka. Wuni wundé
wasékewu, dé wuna jémba yatekwa du dé. Dé wunika hundi watandé, nak téfana du
takwaka, deka néma duka akwi, ména getéfa israelna du takwaka akwi.
16 Wandét nawula du wuna ximbu wandén hundi hélék yata déré xiyandat, dé némafwi
hangéli hératandé. Wuni déré wakwetawuni wun jooka.” Wungi dé wa.
17 Wandéka dé Ananaias raama ye Judasna geré wulaaye dé déka tamba Solna
anéngambambu taka. Takata dé wa, “Wuna bandi Sol, méni yambumbu yae Néma Du
Jisasré wundé xémé. Xéménka wandéka wuni andé yawu, ména dama wambula jémba
téndét Godna Hamwinya ména mawulimbu wulaaye téndéte.”
18 Wungi wandéka dé xéri hamwina haar maki joo Solna damambu dé xakri. Xakre
déka dama yikafre yandéka dé wambula jémba xé. Xe dé raama té. Téndéka dé Ananaias
Jisasna ximbu déré guré husanda.
19 Guré husandandéka dé hénoo se dé déka hambuk wambula héra.

Sol dé Jisaska hundi wa Damaskusmbu

Nawulak nukwa dé Sol Jisasna du wali dé Damaskusmbu re.
20 Dé bari Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé tale Jisaska ané hundi dé wa, “Jisas
dé Godna Nyan dé.”
21 Wungi wandéka di xékétaka waréngéna di wa, “Owa. Yingi maki dé? Tale wun du
dé hambuk yata dé Jisasna hundi xékékwa du takwaré dé haraki huru, Jerusalemémbu.
Wun du angiré dé ya, Jisasna hundi xékékwa du takwaré yoombu giya prisna néma duka
hura yinjoka.” Wungi wata di wun jooka saréké.
22 Di wungi saréké́ndaka dé Sol hambuk yata dé yikafre hundi hambukmbu wa. Dé wa,
“Jisas dé God wasékendén du Krais dé. Wu mwi hundi wuni we.” Wungi wata hambuk
yandéka di Damaskusmbu rekwa Judana du déka hundi hasa wanjoka di hurufatiké.

Judana du Solka hélék yandaka dé Damaskus yatakataka yaange yi

23 Séfélak nukwa rendéka di Damaskusmbu rekwa Judana du déré xiyanjoka di hundi
bulé.
24 Buléndaka di xékétaka di Solré wa, wun jooka. Gan nukwa Judana du di wun getéfaka
motumbu gindan séndémbu tékwa atéfék yambumbu téta déré xiyanjoka di haxéta té.
25 Haxéta téndaka di Solna hundi xékétaka Jisasna hundi xékékwa du nawulak yoo di
léki, némafwi wasarambu. Lékitaka gan nak di getéfana séndémbu wara reta wandaka Sol
wun wasarambu rendéka di yoombu hura di séndé tékwa wekwa nakmbu husangwanda
husande di héfambu takandaka te dé wungi yi.

Sol Jerusalemémbu dé re

26 Sol Jerusalemré dé yi. Ye xaakwa dé Jisasna hundi xékékwa du takwa wali renjoka
dé mawuli ya. Mawuli yandéka di atéfék du déka roota angi di wa, “Dé yéna dé ye. Dé
Jisaska jémba saréké́hambandé.”
27 Wungi wandaka dé Barnabas Solré yikafre huruta dé déré hura bér yi, Jisasna
aposelka. Hura ye dé diré wa, “Sol yambumbu ye dé Néma Duré xé. Xéndéka dé Néma
Du déré hundi wa. Wandéka dé Sol hambuk yata roohafi yata Jisasna ximbu dé Godna
yikafre hundi wa Damaskusmbu.” Wungi dé Barnabas Solka wa.

28 Wandéka di wa, “Wungi yawundu. Nani wali retandé.” Wungi wandaka dé Sol di wali
reta dé Jerusalemémbu yitaka yatakata roohafi yata dé diré hundi wa, Néma Du Jisaska.
29 Dé Grikna hundi xékékwa Judana duré akwi dé hundi wa. Wata di wali hundi
buléndéka hélék yata, di déré xiyanjoka huru.
30 Hurundaka di Jisasna hundi xékékwa du wun jooka xékéta di Jerusalem yatakataka
di Solré hura ye Sisariaré. Hura ye di déré wa, “Méni Tarsusré yitaméni.” Wungi wandaka
dé wun getéfaré yi.
31 Jisasna hundi xékékwa du takwa di jémba re, Judiana héfambu, Galilina héfambu,
samariana héfambu akwi. Du nawulak diré haraki huruhambandi. Godna Hamwinya
di wali jémba yandéka di séfélak du takwa Jisasna hundika di xéké. Xéka di atéfék yikafre
mawuli yata, hambuk yata, di Néma Duka roota déka hundika jémba xéka di némafwi hém
xaku.

Pita wandéka dé Einias yikafre ya

32 Hukémbu Pita dé wumbu rekwa atéfék téfaré dé yitaka yataka. Yitaka yatakata dé
nukwa nak dé Godna du takwaré xénjoka dé Lidaré yi.
33 Ye dé du nakré xé. Wun duna xi Einias dé. Déka matamba hiyandéka dé héki hwari
angé yétiyéti angé yétiyéti wungi dé hwa, jambémbu. Yitaka yatakahambandé.
34 Dé wungi hwandéka dé Pita déré xéta dé wa, “Ménawa Einias. Jisas Krais méniré
wundé huréhaléké ndé. Méni sé raama ména tafu wura taka.” Wungi wandéka Einias bari
raama dé té.
35 Saronéna héfambu rekwa du takwa, Lidambu rekwa atéfék du takwa akwi di atéfék
di xé, dé yikafre ye téndéka. Xétaka di Néma Du Jisaska jémba saréké.

Pita wandéka lé Tabita ramé

36 Takwa hési léka xi Tabita Jopambu lé re. Grikna hundimbu léka xi angi di wa, Dorkas.
Tabita lé Jisaska jémba saréké. Sarékéta lé yikafre jémba yata lé jondu yike rekwa du
takwaré yikafre huru.
37 Wun nukwa bar hiyae lé wungi hiya. Hiyaléka di léka fusaka guyateke hura ware di
taku gembu taka. Takandaka lé hwa.
38 Lida Jopa walémbambu dé re. Jisasna hundi xékékwa du Jopambu reta di xéké, Pita
Lidambu téndéka. Xékétaka wandaka bér du yéték Jopa yatakataka bér yi Pitaka. Ye bér
déré wa, “Méni bari hari ani wali yitaméni. Wungi nani mawuli ye.”
39 Wungi wambéka dé Pita bér wali wungi yi Joparé. Ye xakundaka di Pitaré hérae hura
di wari, Dorkasna fusa rendé hafwaré. Warindaka di duke takwa atéfék Pita téndénmbu
téta di géra. Géraata di Dorkas reta hundafana hwelén nukwa wur wakwe, déka.
40 Wakwendaka Pita wandéka di atéfék du takwa wun hafwa yatakataka di gwandi.
Gwandindaka dé Pita hwati se dé Néma Duré wa. Wataka waleka léka fusaré xéta dé wa,
“Tabita, sé ramé.” Wungi wandéka lé dama lae déré xe lé wungi raama re.
41 Reléka dé tambambu hurundéka lé raama té. Téléka wandéka di Godna du takwa
wali duke takwa akwi wungi di xale. Xalendaka dé diré wa, “Némbuli lé jémba lé re.”
42 Wungi wandéka di wun jooka hundi wa saafa yi, Jopambu. Wa saafa yindaka di
séfélak du takwa di Néma Duka jémba saréké.
43 Séfélak nukwa Pita dé Jopambu re. Du nak déka xi Saimon wali dé re. Saimon dé
bulmakau balina séfi ruwa dé wun séfimbu jémba ya.

10

Godna ensel dé Korniliusré hundi wa

1 Du nak déka xi Kornilius dé re Sisariambu. Dé Romna du dé. Dé Judana du yingafwe.
Dé 100 Romna xi warekwa duna dé néma du re. Déka duka di wa, “Italina xi warekwa du
di.” Wungi di wa.
2 Kornilius Godka dé jémba saréké. Sarékéta yikafre mawuli yata dé déka hém wali
wungi di Godna ximbu haréké. Dé Judana jambangwe du takwaka yéwa baka hweta
Godka wandékandé.
3 Gérambu nak dé God wali wata dé janji maki hwa. Hwae dé xé Godna ensel nak déka
gaye angi wandéka, “Ménawa, Kornilius.”
4 Wungi wandéka dé déré xe roota dé wa, “Néma du, métaka méni mawuli ya?” Wungi
wandéka dé Godna ensel wa, “Méni Godka waméka dé ména hundi wundé xékéndé.
Méni jambangwe du takwaka yéwa baka hweméka God wundé xékélakindé. Xékélakita
dé ménika saréké.
5 Némbuli wamét di ména du nawulak Joparé yitandi. Ye di du nakéka hwakétandi. Déka
xi Saimon. Déka nak xi Pita dé.

6 Dé bulmakau balina séfimbu jémba yakwa du Saimon wali dé re, néma xéri tufwambu.”
7 Wungi wataka dé Godna ensel dé yi. Yindéka dé Kornilius wandéka bér jémba yakwa
du yéték bér ya. Xi warekwa du nak akwi dé ya. Dé akwi Godna ximbu haréké ndékandé.
Dé akwi Kornilius wali rendékandé.
8 Wunde du hufuk yandaka dé Kornilius Godna enselna hundi diré wa. Wataka diré
wandéka di yi, Joparé.

Pita dé janji maki hwa

9 Yindaka nukwa nak yindéka di Jopambu xakunjoka yandaka nukwa dawimbu téndéka
dé Pita dawi geré wari, God wali hundi bulénjoka.
10 Warindéka hénoo yandéka dé hénoo sanjoka dé mawuli ya. Mawuli yandéka di hénoo
humbwindaka dé janji maki hwa.
11 Hwae dé xé, nyir télaméndéka némafwi nukwa wur maki joo gayandéka. Gayandéka
di nukwa wurna yétiyéti wambumbu hura di Pita rendénmbu husanda, héfaré.
12 Wun joombu nak maki nak maki hamwi hambwe afwi di re.
13 Rendaka dé Pita ané hundi xéké, “Méni sé raama xiyae sa.”
14 Pita wun hundi xékétaka dé wa, “Néma Du, wungi yingafwe. Ména hambuk hundi
dé naniré watéfi, wunde hamwi sambemboka. Watéfindéka wuni wunde haraki hamwi
hanja sahambawuni. Némbuli haraki hamwi yamba sakéwuni.”
15 Wungi wandéka dé God wambula wa, “Wuni wunde jonduré wundé huréhalékéwu.
Wun huréhalékéwun jonduka angi yamba wakéméni, ‘Wun haraki joo dé.’ Wungi yamba
wakéméni.” Wungi dé God wa.
16 Yambu hufuk Pita wun jooré xéta dé wun hundi xéké. Xékéndéka dé wun joo bari
nyirré wambula wari.
17 Pita saré waré xékéta dé déka mawulimbu wa, “Ané xéwun joona mo yingi dé?” Dé
wungi sarékéta rendéka di Korniliusna du nawulak duré angi wakwexéké, “Saimonéna ge
yimbu dé té?” Wungi wakwexékétaka xéka ye di Saimonéna gena fétémbu té.
18 Téta di wa, “Du nak déka xi Saimon déka nak xi Pita ambu dé re, o yingafwe?”
19 Wungi wandaka dé Pita xéndén jooka sarékéta rendéka dé Godna Hamwinya déré wa,
“Mé xéké. Du hufuk ménika hwaka ya.
20 Sé raama naande yi, di wali. Wuni hafu wawuka yandaka di wali yinjoka rookéméni.”
21 Wungi wandéka dé Pita naande ye dé diré wa, “Hwakéngun du, wuni andu. Méta
yanjoka guni ya?”
22 Wungi wandéka di wa, “Xi warekwa duna néma du Kornilius wandéka nani ya. Dé
yikafre du dé. Godna ximbu harékékwa du dé. Judana du atéfék di déka wa, ‘Dé yikafre
du dé.’ Wungi di wa. Godna ensel nak dé Korniliusré wa, méni déka geré ye hundi wamét
xékéndéte.”
23 Wungi wandaka dé Pita wa, “Mé gwande. Ambu hwatanguni.” Wungi wandéka di
wulaaye di wumbu hwa. Hwae ganémbambu dé Pita di wali yi. Jopambu reta Jisasna
hundi xékékwa du nawulak akwi di Pita wali yi.

Pita dé Korniliusna geré yi

24 Yindaka nukwa nak yindéka di Sisariambu xaku. Kornilius déka hém déka du
takwaré wandéka yae di hérangwanda reta di Pitaka haxéta re.
25 Haxéndaka Pita yae wulayinjoka hurundéka dé Kornilius gwande déré xe mawuli ye
hwati se dé wandé da, déka man mombu.
26 Hwati séndéka dé Pita hélék yata dé wa, “Sé ramé. Wuni akwi du male wuni.”
27 Wungi wandéka dé Kornilius raama bér Pita wali hundi bula bér geré wulayi.
Wulaaye dé Pita xé, séfélak du takwa hérangwanda rendaka.
28 Xéta dé diré wa, “Nana hambuk hundimbu di wa, ‘Judana du nak téfana duna geré
yamba wulayikéndi. Judana du nak téfana du wali yamba yitaka yatakakéndi. Nak téfana
du di Godka xékélakihafi yata di haraki du di re.’ Wungi wandaka guni xékélaki. Wuni
Judana du wuni. Nanga janji maki hwawuka God dé wuniré huli hundi wa, nak téfana
duka. Déka hundi xékétaka wuni dika angi yamba wakéwuni, Di haraki du di. Wungi
yamba wakéwuni.
29 God huli hundi wuniré wandéka wuni hundi buléhafi ye wuni ya. Métaka guni wunika
wa, gunika yawute?” Wungi dé wa.
30 Wandéka dé Kornilius wa, “Nukwa hufuk yindéka angina nukwambu wuni gembu
reta wuni Godka wa. Wawuka dé du nak nukwa hanyikwa maki nukwa wur sandataka
dé wuna makambu bari té.
31 Téta dé wa, ‘Kornilius. Méni Godka waméka dé ména hundi wundé xékéndé. Méni
jambangwe du takwaka yéwa baka hweméka God wundé xékélakindé. Xékélakita dé
ménika saréké.

32 Méni wamét di ména du nawulak Joparé yitandi. Ye di du nakéka hwakétandi. Déka xi
Saimon dé. Déka nak xi Pita. Dé bulmakau balina séfimbu jémba yakwa du Saimon wali
dé re, néma xéri tufwambu.'
33 Wungi wandéka bari wawuka di wuna du yi, ménika hwakénjoka. Ye méniré xétaka
wandaka méni naniré yikafre huruta méni ya. Wungi yikafre dé. Némbuli nani atéfék
Godna makambu nani ambu re, Néma Du méniré wandén hundi wamét xékénjoka." Wungi
dé Kornilius Pitaré wa.

Pita dé hundi wa, Korniliusna gembu

34 Pita hundi angi dé wa, "Némbuli wundé xékélakiwu. God natafa hémna du takwaka
male mawuli yahambandé.
35 Atéfék getéfana du takwa Godka roota yikafre sémbut hurundat, God di atéfékéka
mawuli yatandé.
36 God hundi wandéka dé Jisas Krais wun hundi wa, nani israelna duré, nani God wali
jémba rembete. Jisas dé atéfék duna néma du dé.
37 Guni wundé xékélakingu, Galilina héfambu akwi Judiana atéfék héfambu akwi xakundé
jonduka. Tale Jon du takwaré wandén maki dé Jisasré guré husanda.
38 Husandandéka God déka Hamwinya dé Nasaretna du Jisaska hwendéka dé némafwi
hambuk héra. God wungi dé wali téndéka dé Jisas atéfék getéfaré yita du takwaré dé
yikafre huru. satan haraki hurundé du takwaré wandéka di yikafre ya.
39 Nani wundé xékwa, Jisas Jerusalemémbu akwi, nana héfambu akwi déka jémba
yandéka. Hukémbu di déré xiyae mimbu hatekandaka dé hiya.
40 Hiyandéka nukwa yéték yindéka nukwa hufukmbu God déré wambula husaramé.
God déré husarama wandéka nawulak du di déré xé.
41 Atéfék du déré xéhambandi. Nani God hanja wasékendén du male nani xé. Hanja God
naniré dé waséke, nani Jisaska hundi wambete. Jisas wambula raama rendéka nani dé
wali hénoo hulingu sa.
42 Jisas naniré dé wa, 'Guni du takwaré hundi watanguni, wunika. God wuniré
wasékendéka wuni jémba ya. Hukémbu wuni kot xékékwa néma du reta wuni hiyandé du
takwana hundi, rekwa du takwana hundi akwi, xékétawuni. Xékéta deka haraki saraki
mawuli deka yikafre mawulika akwi diré hundi watawuni. Wun jémbaka akwi guni
watanguni.' Wungi dé Jisas naniré wa.
43 Hanja Godna profet atéfék di Jisaska hundi wa. Wata di wa, 'Du takwa déka
jémba sarékéta déka hundika 'mwi hundi dé' nandat, God deka haraki saraki sémbut
yakwanyitandé.' Wungi di wa." Wungi dé Pita wa.

God déka Hamwinya dé nak téfana du takwaré bleké

44 Pita diré wata téndéka dé Godna Hamwinya Pitana hundi xékékwa du takwana
mawulimbu wulaaye té.
45-46 Wulaaye téndéka di Jisaska jémba sarékékwa Judana du Pita wali Jopambu yae
di xéké, wunde du takwa xékéhafi yandaka hundimbu wata Godna ximbu haréndaka.
Xékéta waréngénéta di wa, "Owa. God déka Hamwinya dé bleké, nak téfana du takwaka
akwi."
47 Wungi wandaka dé Pita wa, "Godna Hamwinya wunde du takwana mawulimbu dé
wulaaye té, nana mawulimbu hanjambu wulaaye téndéka maki. Héndé naniré haraki
hundi wate, Jisasna ximbu diré guré husandambet? Yingafwe. Nani Jisasna ximbu diré
guré husandatame."
48 Wungi wataka Pita wandéka di dé wali yandé du Jisas Kraisna ximbu wata di diré
guré husanda. Guré husandandaka di Pitaré wakwexéké, dé di wali nukwa nawulak
rendéte.

11

Pita dé hundi wa Jerusalemémbu rekwa Jisasna du takwaka

1 Jisasna aposel, Jisasna hundi xékékwa du wali di Judiana héfambu reta di xéké, nak
téfana du takwa Godna hundi jémba xékéndaka.
2 Hukémbu Pita dé Jerusalemré wambula yi. Ye xakundéka di Jisaska jémba sarékékwa
du nawulak di Pita wali waru. Wunde du di angi saréké, atéfék du Godna hundi xékénjoka
di tale séfi sékétandi.
3 Wungi sarékéta waruta di angi wa, "Méni nak téfana duna geré wulaaye méni di wali
hénoo sa. Wungi sata haraki méni huru." Wungi di wa.
4 Wandaka dé Pita Kornilius wali reta hurundan atéfék jooka dé diré angi wa:

5 “Wuni Jopambu reta God wali hundi buléta wuni janji maki hwa. Hwae wuni xé némafwi nukwa wur maki joo nyirmbu gayandéka. Gayandéka di nukwa wurna wambu yétiyétimbu hura husandandaka dé rewunmbu té.
6 Téndéka wuni jémba xéta wuni xé nak maki nak maki hamwi hambwe afwi wumbu rendaka.
7 Xéta wuni ané hundi xéké, ‘Méni Pita, sé raama méni wun tékwa hamwi xiyae sa.’
8 Wun hundi xékétaka wuni wa, ‘Néma Du, wungi yingafwe. Ména hambuk hundi naniré dé wunde hamwi sambemboka. Watéfindéka wuni wunde haraki hamwi hanja sahambawuni. Némbuli yamba sakéwuni.’
9 Wungi wawuka dé God wambula wa, ‘Wuni wun jonduré wundé huréhalékéwu. Wun huréhalékéwun jonduka angi yamba wakéméni, ‘Wun haraki joo dé.’ Wungi yamba wakéméni.’ Wungi dé God wa.
10 Yambu hufuk wuni wun jooré xéta wuni wun hundi xéké. Xékéwuka di wun joo nyirré wambula hura wari.
11 Hura warindaka di Sisariambu yandé du hufuk deka néma duna hundi xékétaka yae di rewun gembu bari xaku.
12 Xakundaka dé Godna Hamwinya wuniré wa, wuni roohafi yata bari di wali yiwute. Ande Jisaska jémba sarékékwa du gwongofu di wuni wali yi Sisariaré. Ye nani atéfék Korniliusna geré wulayi.
13 Wulayimbeka dé naniré wa, Godna ensel nakré xéndénka. Wun ensel Korniliusna gembu téta dé déré wa, ‘Méni wamét di ména du nawulak yitandi Joparé. Ye di du nakéka hwakétandi. Déka xi Saimon. Déka nak xi Pita dé.
14 Dé yae méniré hundi watandé. Wandét guni guna hém wali xékéngut, God guna haraki saraki sémbut yakwanyindét, guni jémba retanguni.’ Wungi dé Godna ensel wa Korniliusré.
15 Wandéka dé Kornilius wun jooka wandéka wuni diré wayika wata téwuka dé Godna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye té, nana mawulimbu tale wulaaye téndéka maki.
16 Godna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye téndéka wuni Néma Duna hundika wuni saréké. Hanja dé Néma Du wa, ‘Guré husandakwa du Jon dé Godna ximbu diré guré husanda. God déka Hamwinya hwetandé gunika. Hwendét Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye tétandé.’ Wungi dé Néma Du Jisas wa.
17 Nani Néma Du Jisas Kraiska tale jémba sarékémbeka dé God déka Hamwinya nanika dé hwe. God déka Hamwinya dé wunde nak téfana du takwaka akwi dé hwe. God wungi hwendéka, wuni héndé, wuni déka jémba takatéfitewuka. Wungi yingafwe, wu déka jémba dé.”
18 Pita wungi wandéka di Judana du wambula déré haraki hundi wahambandi. Wahafi yata di Godna ximbu harékéta di wa, “God yikafre dé. Dé nak téfana du takwaka akwi dé wa. Di deka haraki saraki mawuli yatakataka huli mawuli hérae jémba retandi, wungi re wungi re.” Wungi di wa.

Antiokmbu rekwa du takwa akwi di Jisaska jémba saréké

19 Tale di Stivenré xiya motumbu. Xiyandaka hiyandéka di Jisasna hundi xékékwa du takwaré haraki hurunjoka hurundaka di atéfék getéfaré yaange yi. Yaange yita nawulak afakéré ye di Fonisiana héfambu re. Nawulak di Saiprusna héfambu re. Nawulak di Antiokmbu re. Reta di Judana du takwaré male di Jisaska hundi wa. Nak téfana du takwaré déka hundi wahambandi.
20 Saiprusna héfambu yandé du Sairinimbu yandé du akwi Jisaska jémba sarékéta Antiokré ye di Judana du takwaré akwi, nak téfambu yandé du takwaré akwi, di Néma Du Jisaska hundi wa.
21 Wandaka dé Néma Du dika hambuk hwendéka di séfélak du takwa deka haraki saraki mawuli yatakataka di Néma Duka jémba saréké.
22 Jerusalemémbu reta Jisasna hundi xékékwa du di wun jooka hundi xékéta wandaka dé Barnabas yi Antiokré.
23 Ye xaakwa dé xé, God wun du takwaré yikafre hurundéka jémba rendaka. Xéta yikafre mawuli yata mawuli sawuli yata dé diré yikafre hundi wa, di deka mawulimbu hambuk yata Néma Duna jémba yatakandamboka.
24 Barnabas dé yikafre du dé. Godna Hamwinya déka mawulimbu wulaaye hambuk ye dé té. Téndéka dé Jisaska jémba male saréké. Wun nukwa séfélak du takwa Barnabasna hundi xékétaka di akwi di Jisaska jémba saréké.
25 Hukémbu Barnabas Solka hwaka xénjoka dé Tarsusré yi.
26 Ye hwaka xétaka dé déré hura bér yi Antiokré. Hura ye héki hwari natafa bér Antiokmbu reta bér Jisasna hundi xékékwa du takwa wali hérangwanda bér hundi bulé.

Séfélak du takwaré bér wakwe sakwe, Jisaska. Antiokmbu di Jisasna du takwaka di ané xi tale hwe, “Kristen.” Wun xina mo angi dé, “Kraisna du takwa.”
27 Wun nukwa profet nawulak di Jerusalem yatakataka di Antiokré nandi.
28 Wun du nak déka xi Agabus. Godna Hamwinya déka mawulimbu sukweka téndéka dé téta wa, “Hénooka hiyatendaka nukwa xakutandé. Xakundét atéfék héfambu rekwa du takwa hénooka hiyatandi.” Wungi dé Agabus wa. Hukémbu Klodius Romna néma du dé re. Rendéka wun hénoo hiyatendaka nukwa dé xaku.
29 Agabus wun jooka wandéka di Jisasna du takwa xékéta di wa, “Nani nak nak Jisasna hundi xékéta Judiambu rekwa du takwaka sarékéta nani yéwa hunduwe dika hwetame. Nani yéwa hérambeka maki dika hwetame, diré yikafre hurunjoka.”
30 Wungi wataka yéwa hérae di Sol bér Barnabaska hwe. Hwetaka wandaka bér Jerusalemré wara bér hwe, Jisasna hundi xékékwa du takwana néma duka.

12

Herot wandéka di Jemsré xiyataka di Pitaré hura yi séndé geré

1 Wun nukwa dé néma du Herot dé Jisasna hundi xékékwa du takwa nawulakré huru, diré haraki hurunjoka.
2 Haraki huruta wandéka di Jonéna nyama Jemsré xiya, xi warendaka yarmbu. Xiyandaka dé hiya.
3 Hiyandéka di Judana du xéta di mawuli ya. Mawuli yandaka dé Herot wungi xékélakita wandéka di Pitaré huluke hura yi, séndé geré. Yis takahafi bret sandaka nukwambu Herot wandéka di Pitaré wungi hura yindaka dé séndé gembu re.
4 Rendéka Herot wandéka di xi warekwa du tamba yéti man gwongofu di déka hatita té, dé yaange yindémboka. Tale yétiyéti hukémbu yétiyéti di wungi male Pitaka hatita té. Herot angi dé wa, “Pasovana hénoo sa nukwa hényindét, wawut Pitaré hura yandat dé Judana duna makambu tétandé. Téndét hundi bulétaka di déré xiyatandi.” Wungi dé wa.
5 Pita séndé gembu rendéka di xi warekwa du déka hate té. Téndaka di Jisasna hundi xékékwa du takwa di nukwambu héndék Godka hambukmbu wa, dé Pitaré yikafre hurundéte.

Godna ensel dé Pitaré hura gwandi séndé gembu

6 Nawulak nukwa yindéka Herot angi dé wa, “Séri Pitaré hura xalendat, dé Judana duna makambu tétandé, tale wawun maki.” Wungi wandéka wun gan dé Pita séndé gembu xéndi hwa. Xi warekwa du yéték bér sen yétékmbu Pitana tambambu gimbéka dé bérka nyéndékmbu dé xéndi hwa. Hwandéka xi warekwa du nawulak di séndé gena yambumbu hati.
7 Hatindaka dé Néma Duna ensel bari xakundéka dé séndé ge nukwa maki hanyi. Hanyindéka dé wun ensel Pitana bélangaré xiyaata dé wa, “Sé ramé, bari.” Wungi wandéka dé wun sen Pitana tambambu lukwa dé xakri.
8 Xakrindéka dé Godna ensel wa, “Ména nukwa wur sandata ména su akwi mé sanda.” Wungi wandéka dé Pita wandén maki huru. Hurundéka dé wambula wa, “Yifa yandéka sama téméka nukwa wur akwi sandataka mé ya, wuna hukémbu.”
9 Wungi wandéka dé Pita wun ge yatakataka dé enselna hukémbu yi. Pita Godna ensel hurundén jooka xékélakihambandé. Déka mawulimbu dé wa, “Wuni baka janji maki wuni hwae.”
10 Wungi wata dé Godna enselna hukémbu yi. Ye bér tale xi warekwa du yétékré tenangéré. Tenangérétaka hukémbu bér téndé xi warekwa duré akwi tenangérétaka bér séndé gena ainmbu xiyandan yambumbu xaku. Du wun yambu nafwitaka dé néma getéfaré yitandé. Gena yambumbu xakumbéka dé wun gena yambu hafu nafwi, gwandimbéte. Nafwindéka gwande bér yambu nakmbu yi. Ye dé Godna ensel Pitaré bari yatakataka dé wungi yi.
11 Wun ensel yindéka Pitana mawuli laréndéka dé xékélakita dé angi wa, “Némbuli andé xékélakiwu. Néma Du wandéka dé Godna ensel wunika gaya. Gaye wuniré dé séndé gembu hura gwande, Herotna tambambu. Hura gwandindéka di Judana du sarékéndan joo wuniré yamba hurukéndi. Wungi wuni xékélaki. Wu mwi hundi dé.”
12 Wungi wataka wun jooka xékélakita dé Mariana geré yi. Maria lé Jonéna ayiwa lé. Déka nak xi Mak dé. Mariana gembu séfélak du takwa hérangwanda reta di Godka wa.
13 Godka wandaka dé Pita yae dé hafwambu téta dé gena fétémbu xiya. Xiyandéka lé jémba yakwa takwa hési léka xi Roda lé gena yambu nafwinjoka lé ya.
14 Yae Pitana hundi xékétaka lé xékélaki, wun du Pita dé. Xékélakitaka mawuli sawuli yata lé bari wambula wulayi. Gena yambu nafwihambalé. Wambula wulaaye lé diré wa, “Pita andé té, hafwambu.”

15 Wungi waléka di wa, “Nyéni wangété nyéni ye.” Wungi wandaka lé wambula
wambula wa, “Mwi hundi wuni we. Dé andé té, hafwambu.” Wungi waléka di wa, “Wu
Pitana ensel wana.” Wungi male di wata re.
16 Wata rendaka dé Pita gena fétémbu wambula wambula xiya. Xiyandéka yae ge nafwe
déré xe di warénggéné.
17 Warénggénéndaka dé Pita tamba haréké, hundi buléhafi yandate. Haréké ndéka
hundi buléhafi yandaka dé séndé gembu hwandéka Néma Du Jisas déré hafwaré hura
gwandendénka dé hundi wa. Wataka dé diré wa, “Wun jooka Jisasna hundi xékékwa du
atéfékré wata Jemsré akwi watanguni.” Wungi wataka Mariana ge yatakataka dé nak
hafwaré yi.
18 Ganémbambu di séndé gembu Pitaka hatindé xi warekwa du di Pitaka hwakéfatika
némafwimbu roota warénggéna di wa, “Owa. Pita yingiré dé yi?”
19 Wungi wandaka dé Herot wandéka di Pitaka hwaké. Hwaka déré xéhambandi.
Xéhafi yandaka dé Herot séndé gembu Pitaka hatindé xi warekwa duré hambukmbu
wakwexéké, Pitaka. Wakwexékéndéka di Pita yindénka xékélakihafi yandaka dé déka du
diré xiyandat hiyandate dé wa. Wataka dé Herot Judiana héfa yatakataka dé Sisariaré yi.
Ye xaakwa séfélak nukwa dé wumbu re.

Herot dé hiya

20 Hanja akwi némbuli akwi Herot dé tairna du takwaka Saidonéna du takwaka dé
mawuli wi. Mawuli windéka di du nawulak wumbére getéfambu di ya, Herot wali hundi
bulénjoka. Di deka hénoo Herotna héfambu héraata wungi maki Herot wali jémba renjoka
di mawuli ya. Yae tale di Herotna geka hatikwa du Blastus wali hundi buléndaka dé diré
yikafre hurundéka di Herot wali hundi bulénjoka hérangwanda té.
21 Herot wandén nukwambu dé déka yikafre nukwa wur sandataka dé néma duna
yikafre jambémbu reta dé du takwaka némafwi hundi dé wa.
22 Wata rendéka di du takwa angi wa, “Duna hundi maki yingafwe. Ané God nakna
hundi maki dé.”
23 Wungi wandaka dé Herot deka hundi xékéta mawuli sawuli dé ya. Mawuli yata déka
ximbu dé haréké. Godna ximbu harékéhambandé. Harékéhafi yandéka dé Néma Du Godna
ensel déré bari xiyandéka dé hawe déka biyambu tindaka dé wungi hiya.
24 Wun xak xakundéka nukwambu séfélak du takwa nawulak akwi Godna hundi
xékétaka di Jisaska jémba saréké.
25 Barnabas bér Sol bérka jémba yata wun yéwa hwetaka bér Jonré hura di Jerusalem
yatakataka di wambula yi Antiokré. Jonéna nak xi Mak dé.

13

Godna Hamwinya dé wa Barnabas bér Sol yimbéte

1 Antiokmbu reta Jisasna hundi xékékwa du nawulak di profetna hundi wa. Nawulak
di du takwaré wakwe Jisasna jémbaka. Wunde duna xi angi di: Barnabas, simeon déka
nak xi Niger, Sairinimbu yandé du Lusius, néma du Herotna nyayika du Manain, Sol.
2 Nak nukwa Antiokmbu reta Jisasna hundi xékékwa du takwa Néma Duna ximbu
harékéta hénoo sahafi yata Néma Du wali buléndaka dé Godna Hamwinya diré wa, “Guni
wangut bér Barnabas bér Sol wuna jémba yatambér. Wuni waséke, bér wawun jémba
yambéte.”
3 Wungi wandéka di hénoo sahafi yata reta Godré wakwexékétaka bérka makambu
tamba takata di wa, bér wun jémba yanjoka yimbéte.

Barnabas bér Sol bér Jisasna hundi wa Saiprusna héfambu

4 Godna Hamwinya wandéka bér Barnabas bér Sol Selusiaré yi. Ye gunjambémbu wara
bér Saiprusna héfaré yi.
5 Ye bér Salamismbu xaku. Xaakwa bér Godna hundi wa, Judana Godna hundi
buléndaka gembu. Jon Mak bér wali dé Jisasna jémba ya.
6 Barnabas bér Sol héfambu yita bér Saiprusna atéfék getéfaré yita bér Pafosmbu xaku.
Ye xaakwa bér xé, hundi sufu wakwa du nakré déka xi Bar-Jisas. Dé Judana du dé. Dé
yénataka profet dé.
7 Dé Saiprusna néma du wali dé re. Wun néma duna xi Sergius Paulas dé. Dé
xékélelakikwa du dé. Dé wandéka bér Barnabas bér Sol yambéka dé bérré wa, “Wuni Godna
hundi xékénjoka wuni mawuli ye. Béni wuniré mé wa wun hundi.”
8 Wungi wandéka dé wun hundi sufu wakwa du, Saiprusna néma du dé Jisaska jémba
saréké ndémboka hélék yata, dé wa, “Méni bérka hundi xékékéméni.” Wun du Grikna
hundimbu déka xi angi di wa, “Elimas.”

9 Wungi elimas wandéka dé Godna Hamwinya Solna mawulimbu wulaaye hambuk ye
dé té. Téndéka dé Sol déka nak xi Pol elimasré némafwimbu xéséfuta dé wa,
10 ”Méni satanéna nyan méni. Méni atéfék yikafre sémbutka mama wakwa du méni.
Yénataka sémbut haraki sémbut ménimbu sukweka dé té. Néma Duna yikafre yambu méni
haraki huru. Méta nukwa huruméka haraki sémbut yatakataméni?
11 Mé xéké. Némbuli Néma Du méniré xiyatandé. Xiyandét ména dama hiyatandé.
Hiyandét séfélak nukwambu méni nukwaré yamba xékéméni.” Wungi Pol wandéka dé
géli buwi maki joo gaye déka dama saméndéka elimasna dama dé hiya. Hiyandéka yitaka
yatakata dé du takwaré wa, déka tambambu hura yindate.
12 Yandéka dé Saiprusna néma du Sergius Paulas xe Néma Du Jisasna hundi xéka wun
hundika waréngénéta dé Jisaska jémba sarékéta déka hundika dé “Mwi hundi dé” na.

Pol bér Barnabas bér hundi wa Pisidiambu rekwa getéfa Antiokmbu

13 Pol déka nyayikangu wali gunjambémbu wara Pafos yatakataka di Pergambu xaku.
Wun getéfa Pamfiliana héfambu dé re. Xaakwa dé Jon Mak bérré yatakataka dé
Jerusalemré wambula yi.
14 Wambula yindéka Pol bér Barnabas Perga yatakataka bér Antiokré yi. Wun getéfa
Pisidiana héfambu dé re. Ye wumbu reta baka hwa nukwa bér Godna hundi buléndaka
geré wulayi. Wulaaye bér re.
15 Rembéka di wun gena néma du Godna nyingambu xéta Moses hayindén hambuk
hundi nawulak xéta wataka di profet hayindén hundi nawulak akwi xéta wataka di néma
du nawulak du nakré wandaka dé Pol bér Barnabaska yae dé deka hundi angi wa, “Nyama
yéti, béni du takwaré yikafre hundi wanjoka mawuli ye némbuli watambéni. Wambét
xékéndat deka mawuli yikafre yatandé.”
16 Wungi wandéka dé Pol raama téta tamba harékéta dé ané hundi wa: “Gunawa,
israelna du akwi, Godka rookwa nak téfana du akwi, mé xéké.
17 Hanja israelna duna God dé nana mandékaré waséke, di déka hundi xékéndate.
Wasékendéka di nana mandéka israelna du takwa deka getéfa yatakataka nak Isipré ye
wumbu rendaka dé God diré yikafre huru, di némafwi hém xakundate. Xakundaka dé
God déka tamba harékéta déka hambuk wakweta dé diré hura gwandi Isipmbu.
18 Diré hura gwande dumi yétiyéti héki hwari dé deka hurundan haraki sémbutka wendé
nahafi yata dika dé jémba hati, du rehafi hafwambu.
19 Hatita dé angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk kenanmbu rendé hémna getéfaré
xiyasandataka dé wun héfa diré mune hwe, di wun héfambu rendate.
20 Di Isipré ye yatakataka deka héfaré hérandan héki hwari angi dé 450 héki hwari. Deka
héfambu rendaka hukémbu God wandéka di du nawulak di kot xékékwa néma du maki
reta di israelna du takwaka di hati. Hatindaka hukémbu Godna profet Samuel dé akwi
kot xékékwa néma du maki reta dé israelna du takwaka hati.
21 “Hukémbu di israelna du Godré wa, ‘Méni wamét dé néma du nak nanika hatitandé.’
Wungi wandaka God wandéka dé Kisna nyan Sol dé deka néma du re. Dé Benjaminéna
hémna du dé. Dumi yétiyéti héki hwari dé deka néma du re.
22 Rendéka God déré hérekitaka wandéka dé Devit deka néma du re. God dé Devitka angi
wa, ‘Jesina nyan Devitré wuni xé. Dé wuna mawuli yawukangala hurunjoka dé mawuli
ye. Dé wuna mawuli yawuka maki atéfék hurutandé.’
23 Wungi wataka God dé mwi hundi wata dé Devitré wa, Devitna mandéka nak israelna
du takwaré satanéna tambambu hérandéte. Wungi wataka hukémbu wandéka dé Devitna
mandéka Jisas dé ya.
24 “Tale guré husandakwa du Jon dé israelna atéfék du takwaré angi hundi wa, ‘Guni
guna haraki saraki mawuli yatakangut, wuni Godna ximbu guniré guré husandatawuni.’
25 Wungi wataka déka jémba yasékenjoka yata dé wa, ‘Guni yingi guni saréké wunika?
Wuni héndé? Wuni néma du yingafwe. Nak duka guni haxé. Wunika haxékénguni. Mé
xéké. Wuna hukémbu dé yatandé. Dé néma du dé. Wuni baka du wuni. Wuni yikafre du
yingafwe, déka su hérekiwute.’ Wungi Jon wandéka hukémbu Jisas dé ya.” Wungi dé Pol
wa.
26 Wataka dé angi wa, “Nyama bandi, Abrahamna mandéka, guna nyéndékmbu reta
Godka rookwa nak téfana du akwi, mé xéké. God dé naniré satanéna tamba hératendéka
hundi dé naniré wundé wandé.
27 Wandéka dé Jisas diré yikafre hurunjoka yandéka di Jerusalemémbu rekwa du takwa
deka néma du akwi déka xékélakihambandi. Atéfék baka hwa nukwa di xéké, néma
du nawulak Godna nyingambu xéta Godna profet hayindan hundi xéta hambukmbu
wandaka. Xékéta di wun hundika xékélakihambandi. Xékélakihafi yata di wa, Jisasré
xiyandate. Wungi wandaka Godna profetna hundi mwi hundi dé xaku.

28 Di Jisasré xiyanjoka mawuli yata di hurundén haraki saraki sémbutka hwakéfatiké.
Hwakéfatika di yéna yata di néma du Pailatré wa, déka du di Jisasré xiyandate.
29 Godna profet hanja di Jisasré haraki saraki sémbut hurutendakaka di hayi. Hayin-
daka hukémbu di Jerusalemémbu rekwa du wun atéfék jondu di Jisasré huru. Hurundaka
dé déka fusa mimbu téndéka lukwa hura ye di wekwambu rémé.
30 Réméndaka God déré dé wambula husaramé.
31 Husaraméndéka hukémbu Jisas wali Galilina héfa yatakataka Jerusalemré yindé du
takwa di séfélak nukwambu di déré xé. Xétaka némbuli di israelna du takwaré hundi we
déka.
32 “Hanja God dé nana mandékanguré diré yikafre hurutendékaka dé wasékéréké.
Némbuli ani wun yikafre hundi guniré ani we.
33 God hanja wasékéréké ndén maki dé Jisasré husaraméta dé nani deka nyangwalré
yikafre huru. Dé Jisasré husaramétendékaka dé wa Godna nyingambu rekwa Gwar
nakmbu. Dé angi wa: “God dé wa, ‘Méni wuna nyan méni. Némbuli wuni ména yafa
wuni xaku.’ ” Dé wungi wa.
34 “Nak nukwa God wandét Jisas raméndét déka fusa blaréhafi yatendékaka, dé hundi wa.
Wandéka dé du nak Godna nyingambu angi hayi: ‘Guniré Devitka hanja wasékérékéwun
yikafre male joo gunika hwetawuni.’
35 Wungi God wataka dé gwar nakmbu akwi angi dé wa:
‘Méni God, méni wamét ména yikafre male duna fusa yamba blaréké ndé.’
36 “Nani xékélaki. Devit ané héfambu rendén nukwambu dé Devit God mawuli yandéka
maki dé jémba ya. Jémba yataka hiyandéka déka mandéka wali déré réméndaka déka fusa
dé blaré.
37 Devitna fusa blaréndéka dé God husaraméndén duna fusa blaréhambandé.
38 Wuna nyama bandi, mé xéké. Wun dumbu God guna haraki saraki sémbut dé héreki.
God guna haraki sémbut hérekitendékaka guniré andé wawi.
39 Guni wun du Jisaska jémba sarékéngut, God guna haraki sémbut atéfék yakwanyindét
guni déka makambu yikafre sémbut hurukwa du retanguni. Guni Godna makambu
yikafre sémbut hurukwa du renjoka sarékéta Moses wandén hambuk hundika xékéta, wu
hurufatikétanguni.
40 Wun hundika sarékéta guni xékélaki na, Godna profet hayindé joo gunimbu
xakundémboka. Profetna hundi angi dé:
41 Guni bangwa hundi wakwa du, guni yatewuka jémbaré mé xé.
Wuni renguka nukwambu wuni némafwi jémba wuni ye.
Du nak dé wuna jémbaka guniré wandét, guni déka hundika ‘mwi hundi dé’ yamba
nakénguni.
Wuna jémbaré xe saréké warékéta guni hiyatanguni.
Wungi di Godna hundi hayi.” Wungi dé Pol wa.
42 Wun hundi wataka Pol bér Barnabas gwandinjoka yimbéka di du takwa bérka wata
té, bér nak baka hwa nukwa wambula yae wambén jonduka wambula wambéte.
43 Wungi wataka di Godna hundi buléndaka ge yatakataka di gwandi. Gwande di séfélak
Judana du takwa, séfélak Judana sémbutka xékékwa nak téfana du takwa akwi, wungi di
Pol bér Barnabas bérka hukémbu di yi. Yindaka bér diré hundi wa, di Godna saréfanambu
wungi male téndate.
44 Baka hwa nukwa yandéka wun getéfambu rekwa séfélak séfélak du takwa Néma Duna
hundi xékénjoka di yae hérangwanda re.
45 Rendaka di Judana du nawulak wunde du takwaré xéta hélék yata di haraki mawuli
xéké. Xéka di Polna hundika bangwa wata di Polka akwi di haraki hundi wa.
46 Haraki hundi wandaka bér Pol bér Barnabas hambuk ye roohafi yata angi wa, “Ani
yikafre sémbut hurunjoka sarékéta ani tale guni Judana du takwaré Godna hundi wa.
Wanaka guni wun hundika guni hu hwe. Hu hweta guni huli mawuli hérae jémba renjoka
hélék guni ye. Némbuli ani guniré yatakataka nak téfana du takwaré Godna hundi wanjoka
yitaani.
47 Néma Du ani nak téfana du takwaka yitenakaka hanja angi dé wa:
Hanja wuni méniré wa, méni yanékwa hama ya maki reméte.
Wungi reta wuna hundi nak téfana du takwaré wamét di xékélakitandi.
Méni wamét atéfék héfambu rekwa du takwaré wuni satanéna tambambu hératawuni.
Wungi God dé wa.”
48 Pol bér Barnabas wungi wambéka di wumbu rekwa nak téfana du takwa yikafre
mawuli yata mawuli sawuli di ya. Yata di wa, “Néma Duna hundi wu yikafre hundi dé.”
Wungi di wa. God wasékendén du takwa di Jisaska jémba sarékéta di déka hundika “Mwi

hundi dé" di na. Hanja God wunde du takwaré dé waséke, di huli mawuli hérae jémba rendate.
49 Wun héfambu di séfélak du takwaré di Néma Duna hundi wa saafa yi.
50 Wa saafa yindaka di Judana du nawulak wun jooka hélék yata di Pol bér Barnabaska haraki saraki hundi wa. Wata di wun getéfana néma du Godka jémba sarékékwa néma takwaré akwi di wa, wun jooka. Wandaka di bérka hélék yata di bérré tale haraki huru. Haraki huruta di bérré haraki hundi wa, deka héfa yatakataka yimbéte.
51 Haraki hundi wandaka bér angi bérka mawulimbu wa, "Wun getéfana du takwa aniré haraki sémbut hurundaka God hurundan haraki sémbut diré hasa hwetandé." Wungi wata wunde du takwa xéta wun jooka xékélakindate bér bérka manmbu hwandé harki létéké. Létékétaka bér wun héfa yatakataka bér Aikoniamré yi.
52 Antiokmbu rekwa Jisasna hundi xékékwa du takwa di yikafre mawuli yandaka dé Godna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye sukweka té.

14

Pol bér Barnabas bér jémba ya Aikoniamémbu

1 Pol bér Barnabas Aikoniamémbu reta Judana Godna hundi buléndaka geré wulaaye yikafre hundi jémba wambéka di Judana du takwa séfélak, wumbu rekwa séfélak nak téfana du takwa akwi di Jisaska jémba saréké.
2 Saréké ndaka di Judana du nawulak Jisaska jémba sarékéhafi yata di nak téfana du takwaré Pol bér Barnabaska akwi haraki hundi wa. Wandaka di nak téfana du takwa deka hundi xékéta di Jisasna hundi xékékwa du takwaka hélék ya.
3 Wungi maki séfélak nukwambu Pol bér Barnabas wun getéfambu bér re. Reta bér roohafi yata bér hundi wa, Néma Duka. Bérka hundi angi dé, God atéfék du takwaré dé yikafre huru. Wumbu rekwa du takwa bérka hundika mwi hundi dé nandate dé Néma Du bérka hambuk hwendéka bér nak maki hanja xéhafi yandan hambuk jémba bér ya, bérka tambambu.
4 Wungi yambéka di wun getéfambu rekwa du takwa di watémbéré re. Nawulak di Jisaska jémba sarékéhafi yakwa Judana du wali té. Nawulak di bérka hundika xéka di bér wali té.
5 Hukémbu di nak téfana du nawulak, Judana du nawulak, deka néma du nawulak, wungi di hafu buléta di wa, "Nani bérré haraki hurutame. Nani bérré motumbu naake xiyatame."
6 Wungi wandaka bér wun hundi xékétaka bér Aikoniam yatakataka bér yaange yi, Likoniana héfambu rekwa getéfaré, Listraré akwi, Derberé akwi, wumbu rekwa hafwaré akwi.
7 Ye bér wumbu rekwa du takwaré bér yikafre hundi wa, Néma Du Jisaska.

Bér Listrambu bér jémba ya

8 Man haraki yandé du nak dé re Listrambu. Déka ayiwa déré héraléka dé wungi re. Yitaka yatakanjoka dé hurufatiké.
9 Pol hundi wandéka dé wun du xéké. Xékéndéka dé Pol déré xéséfuta dé xékélaki, wun du Godka dé jémba saréké, déré huréhaléké ndéte.
10 Wungi xékélakita dé hambukmbu wa, "Méni sé raama jémba té." Wungi wandéka dé bari raama dé yitaka yataka.
11 Pol wungi wandéka wun du yitaka yatakandéka di du takwa xéta waréngéna hambukmbu wata di deka Likoniana hundimbu di wa, "Owa. Nana God du maki xaakwa nanika bér gaya."
12 Wungi wataka di Barnabaska wa, "Dé God Sus dé." Wataka di Polka wa, "Dé hundi wakwa néma du dé. Dé God Hermes dé." Wungi di wa.
13 Susna ximbu haré ké ndaka ge dé getéfa tékwa hafwambu dé té. Susna pris dé bulmakau bali nawulak akwi mawe nawulak akwi dé hura yi, wun getéfana yamburé. Dé wun getéfana du takwa wali di bulmakau bali xiyae bérka hwenjoka wungi di mawuli ya, "Bér nana God bér," nandanka.
14 Mawuli yandaka bér Pol bér Barnabas wun jooka hundi xéké. Xékéta hélék yata bérka nukwa wur haléngataka dika fétékéra ye wanjita bér wa:
15 "Gunawa, métaka guni wungi huru? Wungi hurukénguni. Ani du male ani, guni maki ani. Ani God yingafwe. Ani yikafre hundi guniré wanat guni wun haraki saraki sémbut yatakataka wungi re wungi re rekwa Néma Du Godna hundi xékéngute ani ya. Dé nyir héfa, hulingu, atéfék ambu rekwa jondu, dé hurataka.
16 Hanja God atéfék du takwaka dé wa, 'Tékwandi. Mawuli yandaka maki hurutandi."

17 Wungi wata dé guni déka yike yangute hélék dé ya. Hélék yata dé guni déka
xékélakingute dé guniré yikafre huru. Huruta dé wa, wali giyandét hénoo jémba
waréndéte. Waréndéka guni hérae sata guna biya sukwekéndéka guni mawuli sawuli ya."
18 Wungi bér wa, du takwa bérka bulmakau bali xiyae hwendamboka. Wungi wata
hambuk jémba yambéka di du takwa bérka hwehambandi.

Polré di motumbu naake xiya

19 Judana du nawulak di Antiokmbu Aikoniamémbu akwi di ya. Yae Pol bér Barnabaska
haraki saraki hundi wandaka di wun getéfambu rekwa du takwa deka hundi di xéké.
Xékéta di akwi Polna hundika hélék ya. Hélék yata di Polré motumbu naake xiya. Xiyataka
di angi wa, "Dé bu hiya." Wungi wata di déré témbéra getéfa yatakataka hura gwandi.
Témbéra hura gwande di déré hafwambu takataka di getéfaré wambula wulayi.
20 Wulayindaka di Jisasna hundi xékékwa du Pol hwandénmbu hérangwanda téndaka dé
raama té. Raama te dé getéfaré wulayi. Wulaaye hwae ganémbambu raama dé Barnabas
wali wun getéfa yatakataka bér wungi yi Derberé.

Siriambu rekwa getéfa Antiokré bér yi

21 Pol bér Barnabas bér Néma Du Jisaska hundi wa Derbembu. Wambéka séfélak
du takwa xékéta di Jisaska jémba saréké. Saréké ndaka bér Listraré wambula yi. Ye
Aikoniamré wambula ye bér Pisidiambu tékwa getéfa Antiokré wambula yi.
22 Ye bér Jisasna hundi xékékwa du takwana mawuliré bér yikafre huru. Huruta bér di
Jisasna hundi yatakandamboka bér diré angi wa, "Nani Godna getéfaré wulayinjoka tale
nani séfélak xakéngali hératame."
23 Wungi wambéka wunde getéfambu Jisasna hundi xékékwa du takwa hérangwanda
rendaka bér deka du nawulakré wa, di deka hatikwa néma du rendate. Wataka bér Néma
Duka sarékéta hénoo sahafi ye bér déré angi wa, "Wunde du takwa di ménika jémba saréké.
Méni diré yikafre hurumét di jémba retandi." Wungi bér wa.
24 Wataka bér Pisidiana héfambu ye bér Pamfiliana héfambu wambula xaku.
25 Wambula xaakwa bér Jisasna hundi wambula wa Pergambu. Wataka bér Ataliaré yi.
26 Ye gunjambémbu wara bér Antiokré wambula yi. Hanja wun getéfambu Jisasna hundi
xékékwa du di bérré wa, "Béni Godna Hamwinya wandén jémba yatambéni. Yambét dé God
béniré yikafre hurutandé." Wungi wandaka bér ye wun jémba yaséketaka bér wambula
yi.
27 Antiokmbu xaakwa wambéka di Jisasna hundi xékékwa du takwa hérangwanda re.
Rendaka bér diré ané hundi wa, "God ani wali téndéka wungi nani jémba ya. God yambu
dé nafwi di nak téfana du takwa akwi Jisaska jémba saréké ndate." Wungi wataka bér
yambén jémbaka atéfék safé.
28 Safétaka séfélak nukwa bér Jisasna hundi xékékwa du takwa wali bér re wun
getéfambu.

15

Jisasna hundi xékékwa du takwa di hundi bulé Jerusalemémbu

1 Judana du nawulak Judiana héfa yatakataka naande di yi Antiokré. Ye di Jisasna hundi
xékékwa du takwaré wa, "Guni Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yangut, di guna
séfi sékéhafi yandat, God guniré satanéna tambambu yamba héraké ndé."
2 Wungi wandaka bér Pol bér Barnabas hélék yata rékambambu wata bér di wali waru,
wun hundika. Warundaka di Jisasna hundi xékékwa du nawulak di wa, Pol bér Barnabas,
Antiokmbu rekwa Jisasna hundi xékékwa du nawulak akwi wungi yindate, Jerusalemré.
Jisasna aposel wali, Jisasna du takwaka hatikwa néma du wali warundan hundika
bulénjoka di Jerusalemré yindate di wungi wa.
3 Wungi wataka di Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwa hérangwanda wandaka di
Pol bér Barnabas, deka du nawulak akwi, wungi di yi. Yita di Fonisiana héfambu yita,
samariana héfambu akwi yita, di Jisasna hundi xékékwa du takwaré wa saafa yi, nak
téfana du takwa Jisaska jémba saréké ndan atéfék jémbaka. Wa saafa yindaka di xékéta
mawuli yata mawuli sawuli di ya.
4 Yandaka ye di Jerusalemémbu xaku. Xakundaka di wumbu rekwa Jisasna hundi
xékékwa du takwa, Jisasna aposel, néma du akwi, wungi di dika mawuli yata diré yikafre
huru di wali hundi bulé. Wungi buléndaka bér Pol bér Barnabas diré wa, God bér wali
téta wungi yandan jémbaka.
5 Wambéka di du nawulak di wanjoka di wumbu té. Wunde du tale di Farisina hundi
xéka di hukémbu Jisasna hundika akwi jémba xéké. Wunde du téta di angi wa, "Nak téfana

du Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du renjoka di deka séfi sékétaka di Moses
wandénéngala hambuk hundi xékétandi. Wungi hurundat, wu yikafre dé." Wungi di wa.
6 Wandaka di Jisasna aposel, hatikwa néma du akwi wun jooka hundi bulénjoka di
hérangwandé.
7 Hérangwanda reta némafwi hundi buléndaka dé Pita raama téta dé wa, "Nyama bandi,
mé xéké. Hanja wuni guni wali rewuka dé God wuniré waséke, nak téfana duré déka
hundi wawute. Wungi guni xékélaki. God wandéka wuni ye diré Godna yikafre hundi
wa, di Néma Duka jémba saréké ndate.
8 Wuni wawuka di Néma Duka jémba saréké ndaka dé God atéfék mawulika xékélakita
dé deka mawulika xékélakita dé diré déka Hamwinya hwe, nani Néma Duka jémba
saréké ndanka xékélakimbete. Nanika hanja hwendén maki dé diré akwi wungi hwe.
9 God natafa hundi male dé atéfék du takwaré wa, nani Judana du takwaré akwi, nak
téfana du takwaré akwi. Nak téfana du takwa nawulak déka jémba saréké ndaka dé deka
haraki saraki mawuli dé huréhaléké.
10 Wun jooka saréké ta, métaka guni Godna mawuliré hurukwexétanguni? Métaka guni
Moses wandén hundina xak jémba nak téfana duka hwetanguni? Wungi hurukénguni.
Nana mandéka akwi nani akwi wun jémba yanjoka nani hurufatiké.
11 Hurufatika nani angi nani saréké, nani Néma Du Jisaska jémba saréké mbeka dé naniré
baka yikafre hurundéka dé God naniré héra, satanéna tambambu. Wungi male God nak
téfana du takwaré akwi yikafre hurutandé." Wungi dé Saimon Pita wa.
12 Wandéka di Barnabas bér Polna hundi xékénjoka di nakélak re. Wungi rendaka,
Barnabas bér Pol bér diré hundi wa, nak téfana du takwa xéndaka God bér wali téta nak
maki hambuk jémba yandanka.
13 Wambéka dé Jems wa, "Nyama bandi, wuna hundi mé xéké.
14 God nak téfana du takwaka mawuli ye wakwendénka Saimon wundé wandé. Wunde
du takwa déka du takwa waséketa dé wungi wakwe.
15 Hanja Godna profet nawulak wun jooka di hundi wa. Profet nak angi dé hayi:
16 Néma Du dé wa, 'Hukémbu wuni wambula yatawuni. Wambula yae wuni Devitna
hémna du takwaré huréhaléké tawuni.
Di glaréndé ge maki di re. Wuni wun ge wambula totawuni.
Wungi towut di jémba retandi.
17 Rendat atéfék téfana du takwa akwi wuna hundi xékénjoka mawuli yatandi.
Wasékewun nak téfana du takwa atéfék wuna hundi xékénjoka mawuli yata wuna du
takwa retandi.'
18 Wungi dé Néma Du wa. Hanjambu akwi dé wun jooka wakwe.
Wungi Godna profet dé hayi."
19 Jems wungi wataka dé wa, "Wuna mawulimbu saréké ta wuni angi wa. Godka jémba
saréké kwa nak téfana du takwaka némafwi jémba yamba hwekéme. Diré yamba wakéme,
'Guni Moses wandén hambuk hundi atéfék xékétanguni.' Wungi yamba wakéme.
20 Di ané hundi male xékéndate nani dika nyinga nak hayitame. Angi hayitame: 'Guni
yénataka godka hwendan hamwi sakénguni. Wu haraki hamwi dé. Guni nak du takwa
wali haraki saraki sémbut yamba hurukénguni. Guni holéméngimbu hutukwakéndan
hamwi sakénguni. Guni nyéki sakénguni.'
21 Wungi hayitame dika. Nani xékélaki, hanja akwi némbuli akwi du nawulak di Moses
wandén hambuk hundi wa atéfék getéfambu. Di atéfék baka hwa nukwa Moses wandén
hambuk hundi xéta di hambukmbu wa, Godna hundi buléndaka gembu. Wungi nani
xékélaki."

Di nyinga di hari hwe, nak téfambu rekwa Jisasna hundi xékékwa du takwaka

22 Jems wungi wandéka di Jisasna aposel akwi, Jisasna du takwaka hatikwa néma du
akwi, Jisasna hundi xékékwa du atéfék akwi wungi hundi bulétaka di wa, "Nani wali rekwa
du nawulak di akwi Pol bér Barnabas wali yitandi Antiokré." Wungi wataka di Judas déka
nak xi Basabas bér Sailasré wa, yimbéte. Bér deka nyéndékmbu néma du bér re.
23 Ané nyinga hayitaka di bérka hwe, Antiokmbu rekwa du takwaka hura yimbéte:
"Gunawa, nani Jisasna aposel akwi, nani Jisasna du takwa hatikwa néma du akwi, nani
guna nyama bandi akwi nani gunika angi hayi. Nani guni Antiokmbu rekwa Siriana
héfambu rekwa Silisiana héfambu rekwa nyama bandika nani hayi. Nani guni nak téfana
du takwaka haaye gunika dinguna nani nae.
24 Nani wali rendé du nawulak gunika ye di guniré hundi nawulak wa. Nani diré
wun hundi wahambame. Deka mawuli saréké mbu di guniré hundi wa. Wandaka guni
xékénguka guna mawuli haraki dé ya. Wun hundi wundé xékékwa.

25 Xékétaka nani hérangwanda reta hundi nani bulé, wun jooka. Hundi bulétaka natafa
mawuli héraata nana du yétékré nani wa, gunika nana hundi hura yimbéte. Bér mawuli
yambeka du Barnabas bér Pol wali yitambér.
26 Barnabas bér Pol Néma Du Jisas Kraisna yata bér hiyanjoka roohambambér.
27 Nani Judas bér Sailasré nani wa, bér wali yimbéte. Bér ye guniré wamben jooka
watambér.
28 Godna Hamwinya nani wali téndéka nani natafa mawuli héraata hundi bulétaka angi
nani wa: Guni Moses wandén hambuk hundina némafwi jémba yahafi yata ané yalefu
jémba male yatanguni:
29 Guni yénataka godka hwendan hamwi sakénguni. Guni nyéki sakénguni. Guni
holéméngimbu hutukwakéndan hamwi sakénguni. Guni nak du takwa wali haraki saraki
sémbut hurukénguni. Guni wun hundi xékéta jémba hurutanguni. Wungi yata jémba
retanguni. Yak. Dinguna."
30 Di wungi haaye nyinga hwetaka wandaka bér deka du wali Pol bér Barnabas wali
wungi di naande yi Antiokré. Ye xaakwa wandaka di Jisasna hundi xékékwa atéfék du
takwa di hérangwanda re. Rendaka bér Judas bér Sailas wun nyinga hwe.
31 Hwembéka hayindan hundi xéta wataka di wun hundika mawuli sawuli ya, deka
mawuli yikafre hurundénka.
32 Judas bér Sailas Godna profet reta bér némafwi hundi wa, Jisasna hundi xékékwa du
takwaka. Wambéka di yikafre mawuli hérae roohafi yata di hambuk ye re.
33 Rendaka bér nawulak nukwa wun getéfambu re. Re Jerusalemré wambula yinjoka
hurumbéka di Jisasna hundi xékékwa du bérré wa, "Béni jémba yitambéni." Wungi
wandaka bér wambula yi, Jerusalemémbu rekwa duka. Hanja wun du di bérré wa,
yimbéte.
34 [Sailas renjoka mawuli yata dé Antiokmbu re.]
35 Pol bér Barnabas Antiokmbu reta bér nawulak du wali Néma Duna hundi diré bér
hambukmbu wata bér wakwe.

Pol bér Barnabas hafu hafu bér yi

36 Hukémbu Pol dé Barnabasré wa, "Yitaani, wambula tale yita Néma Duna hundi wanan
atéfék getéfaré. Ye ani Jisasna hundi xékékwa du takwaré xétaani. Jémba di re, o yingafwe?"
37 Wungi wandéka dé Barnabas Jon Mak bér wali yindéte dé mawuli ya.
38 Mawuli yandéka dé Pol wun jooka hélék yata dé wa, "Hanja Jon Mak Pamfiliana
héfambu aniré yatakataka dé yi. Ani wali atéfék jémba yanjoka yihambandé. Némbuli
dé ani wali yamba yikéndé."
39 Wungi wandéka bér némafwimbu waru, wun jooka. Warutaka bér hafu hafu yi.
Barnabas Makré hérae hura bér gunjambémbu wara bér yi, Saiprusna héfaré.
40 Bér wungi yimbéka dé Pol Sailasré waséke, dé wali yindéte. Wandéka di Jisasna hundi
xékékwa du di déré wa, "Béni yimbét God béniré yikafre hurutandé. Wungi nani déré wa."
41 Wungi wandaka bér yi, Siriana héfaré akwi, Silisiana héfaré akwi. Yita dé Pol Jisasna
hundi xékékwa du takwaka wandéka deka mawuli jémba téndéka di hambuk ye re.

16

Timoti dé Pol wali yi

1 Pol dé yi, Derberé. Ye hukémbu dé Listraré yi. Jisasna hundi xékékwa du nak déka xi
Timoti Listrambu dé re. Déka ayiwa akwi lé Jisaska jémba saréké. Lé Judana takwa lé.
Déka yafa dé Grikna du dé.
2 Jisaska jémba sarékéta Listrambu rekwa du takwa, Aikoniamémbu rekwa du takwa
akwi di Timotika wa, "Wu yikafre du dé." Wungi di wa.
3 Pol dé mawuli ya, Timoti dé wali yindéte. Mawuli yata dé wun héfambu rekwa Judana
duka sarékéta dé Timotina séfi séké. Wumbu rekwa Judana du atéfék di xékélaki, Timotina
yafa Grikna du dé. Xékélakindaka dé Pol di Timotika mawuli yandate dé déka séfi séké.
Séké ndéka di Pol, Sailas, Timoti wungi di yi.
4 Atéfék getéfaré yita di Jisasna hundi xékékwa du takwaré wa, Jerusalemémbu reta
Jisasna aposel, néma du akwi wandan hundika, di wandan maki hurundate.
5 Di diré hundi wandaka di Jisasna hundi xékékwa du takwa xéké. Xékéta Jisasna hundi
yatakahafi yata di hambuk ye re. Atéfék nukwa séfélak du takwa akwi di Jisaska jémba
saréké.

Masedoniana duré dé Pol xé

6 Tale Pol déka du wali di Esiana héfaré yita Jisasna hundi wanjoka hurundaka dé Godna
Hamwinya diré tatéfi. Tatafindéka di Frigiana héfambu, Galesiana héfambu akwi yita

7 Misiana héfambu xaakwa di Bitiniana héfaré yinjoka di huru. Hurundaka dé Jisasna
Hamwinya diré watéfi.
8 Wungi wandéka di Misiana héfambu ye di Troasré yi.
9 Ye gan Pol dé janji maki hwae dé xé, Masedoniana héfana du nak téndéka. Téta dé
Polré wa, “Méni bari yae méni naniré yikafre hurutaméni.”
10 Wungi wandéka dé Pol wun hundi xékétaka raama wandéka nani xékélaki, God naniré
dé wa, nani ye diré Jisasna hundi wambete. Xékélakita bari nani Masedoniana héfaré
yinjoka nani yambuka hwaké. Wuni ané nyinga hayindé du wuni di wali yambuka
hwaké.

Lidia lé Jisaska jémba saréké

11 Gunjambémbu wara nani Troas yatakataka nani néma xérimbu ye nani Samotresré
male wungi yi. Ye hwae ganémbambu raama Samotres yatakataka nani Neapolisré yi
gunjambémbu.
12 Ye xaakwa gunjambé yatakataka nani Filipairé nani yi. Hanja séfélak Romna du
deka héfa yatakataka ye di wun getéfambu re. Wun getéfa Masedoniana héfambu dé re.
Dé néma getéfa dé. Nawulak nukwa nani wun getéfambu re.
13 Baka hwa nukwa getéfa yatakataka nani xériré yi. Yita angi nani saréké, “Wafewana
Judana du takwa ambu hérangwanda retandi, God wali hundi bulénjoka?” Wungi sarékéta
ye nani xé, takwa nawulak hérangwanda rendaka. Xétaka nani di wali reta hundi bulé.
14 Hundi bulémbeka lé takwa hési léka xi Lidia lé nana hundi xéké. taiatairambu hanja
yae lé waka maki nukwa wur hweta lé yéwa héra. Lé Godna ximbu harékélékandé. Néma
Du God léka mawuli nafwindéka lé Polna hundika jémba xéké.
15 Xékéléka nani léré Jisasna ximbu guré husandataka léka gembu rekwa du takwa
atéfékré akwi nani Jisasna ximbu guré husanda. Guré husandambeka lé naniré wa, “Néma
Duka jémba wuni saréké. Wu mwi hundi dé. Guni wuna hundi mwi hundi dé naata yae
guni wuna gembu retanguni.” Wungi wata hambuk yaléka nani léka hundi xéka nani léka
geré yi.

Pol bér Sailas Filipaimbu bér séndé gembu re

16 Nak nukwa nani wambula yi, God wali hundi buléndaka hafwaré. Yimbeka lé jémba
yata yéwa hérahafi yakwa takwa hési naniré yambumbu xé. Wule takwana mawulimbu
haraki hamwinya nak dé té. Téta wandéka lé hukémbu xakutekwa jonduka wa. Séfélak
du takwaré lé wa, diré hukémbu xakutekwa jonduka. Léka hatikwa du nawulak léré
wandaka lé haraki hamwinyana hundi xékéta lé wun hundi wa. Wun jémba yaléka di
wun du séfélak yéwa di héra.
17 Pol wali yimbeka lé nana hukémbu yita lé wanjita lé wa, “Wun du di Néma Du Godna
jémba yakwa du di. Di God guniré yikafre huruta satanéna tambambu hératendéka yambu
di guniré wakwe.” Wungi lé wa.
18 Séfélak nukwa lé wungi male huruléka hukémbu dé Pol wun jooka wendé naata hélék
yata waleka dé wun haraki hamwinyaré wa, “Wuni Jisas Kraisna ximbu wuni méniré we,
méni léré mé yatakataka gwande yi!” Wungi wandéka dé wun haraki hamwinya wule
takwaré bari yatakataka dé yaange yi.
19 Wule takwana néma du di xé, yéwa hérandaka yambu hényindéka. Xéta di Pol bér
Sailasré huluki. Huluke hambuk ye di hérangwandéndaka hafwaré hura yi, deka néma
duna makambu takanjoka.
20 Bérré hura ye di deka néma duré wa, “Ambére du Judana du bér. Bér nana getéfambu
rekwa du takwaré bér haraki huru.
21 Bér nak maki sémbut nanika wakwe. Nani Romna du reta nani Romna néma duna
hundi xékénjoka nani bér wambén hundi xékéhafi yata wambén maki yamba hurukéme.”
22 Wungi wandaka di séfélak du takwa bérré xiyanjoka di ramé. Raméndaka wunde
néma du di wa, Pol bér Sailasna nukwa wur hangérika yakitaka bérré bangimbu xiyandate.
23 Wandaka di bérré séfélak yambu di xiya. Xiyataka di bérré séndé gembu taka.
Takandaka di wunde néma du séndé geka hatikwa duré wa, “Méni bérka jémba hatitaméni,
bér yaange yimbémboka.”
24 Wungi wandaka dé séndé geka hatikwa du wun hundika xékétaka dé Pol bér Sailasré
hura ye dé nyéndék gembu takataka dé bérka man mina wekwambu husolotaka gindéka
bér wungi re.
25 Nyéndék gan Pol bér Sailas God wali hundi buléta bér Godna ximbu harékéndaka gwar
bér wa, Godka. Wambéka di séndé gembu rekwa du xékéta di re.
26 Rendaka dé némafwi nono hurundéka bari dé séndé ge hambukmbu séngéné.
Séngénéndéka di atéfék gena yambu di hafu di nafwi. Nafwindaka dé séndé gembu rekwa
atéfék duna tambambu gindan sen di hafu di luku.

27 Lukundaka séndé geka hatikwa du waréngéna raama dé xé, séndé gena atéfék gena
yambu nafwi téndaka. Xe dé wa, “Séndé gembu rendé atéfék du bu yaange yinda.” Wungi
wataka dé xi warendaka yar hérae dé déka tambambu hura dé hafuré xiyae hiyanjoka
dé huru.
28 Hurundéka dé Pol hambukmbu wata dé wa, “Méni hafuré haraki hurukéméni. Nani
atéfék andé re.”
29 Wungi wandéka dé séndé geka hatikwa du dé hama yaka wandéka di fétékéra hura
ya. Hura yandaka dé fétékéré wulaaye némafwimbu roondéka dé déka séfi géné. Géréndéka
dé Pol bér Sailaska hwati se.
30 Hwati sétaka raama dé bérré hafwaré hura gwande dé wa, “Yika du, méta yawut God
wuniré yikafre hurundét wuni jémba reséketawuni?”
31 Wungi wakwexéréndéka bér wa, “Néma Du Jisaska jémba sarékémét, God méniré
yikafre hurundét, méni ména hém akwi jémba reséketanguni.”
32 Wungi wataka bér déré Néma Duna hundi wa. Wambéka dé xéké. Déka gembu rekwa
du takwaka akwi bér wun hundi wa.
33 Wambéka wumba gan male dé bérka séfimbu tékwa wasi bangimbu xiyandan dé
yakwanyi. Yakwanyindéka bér Jisasna ximbu déré guré husanda. Déka hém atéfékré akwi
bér Jisasna ximbu diré guré husanda.
34 Guré husandambéka dé bérré hura yi, déka geré. Hura ye dé bérka hénoo hwe.
Hwendéka bér sa. Wun du déka hém wali Godka jémba sarékéta yikafre mawuli yata
di mawuli sawuli ya.
35 Ganémba di deka néma du deka gélinduré wandaka di séndé geré yi. Ye di séndé geka
hatikwa duré wa, “Wumbére du mé takamét yimbé.”
36 Wungi wandaka dé séndé geka hatikwa du ye dé Polré wa, “Néma du di wa, béni
yimbéte. Némbuli séndé ge yatakataka jémba yitambéni. Béna mawuli jémba tétandé.”
37 Wungi wandéka dé Pol gélinduré wa, “Ani Romna du ani. Romna néma du hatindaka
deka ekombu ani re. Ani haraki saraki joo huruhambaani. Huruhafi yanaka di guna
néma du di du takwana makambu di aniré baka xiya. Xiyataka di aniré séndé gembu
takandaka ani re. Di wungi hurutaka némbuli anika fakuta di wa, ani nakélak yinate.
Wungi yinat du takwa aniré yamba xékéndi. Wungi yingafwe. Wun néma du wungi
yamba hurukéndi. Di hafu yae aniré yikafre hundi wata aniré yikafre hurundat, ani di
wali yita séndé ge yatakataka yitaani.”
38 Dé wungi wandéka di gélindu ye bérka hundi wa néma duré. Wandaka wun néma du
Pol bér Sailasna hundi xékéta di roo, bér Romna du bér.
39 Roota di Pol bér Sailaska yi. Ye di wa, “Nani haraki saraki joo nani huru béniré. Wun
jooka nani saréfa nae. Némbuli séndé ge yatakataka béni nani wali gwande yitambéni. Ye
nana getéfa yatakataka nak getéfaré yitambéni. Wungi nani mawuli ye.”
40 Wungi wandaka bér Pol bér Sailas séndé ge yatakataka bér Lidiana geré yi. Ye Jisasna
hundi xékékwa du takwaré xe bér diré yikafre hundi wa. Wambéka deka mawuli jémba
téndéka bér wun getéfa yatakataka bér yi.

17

Tesalonaikana du di Pol bér Sailaska hélék ya

1 Pol bér Sailas héfambu ye bér Amfipolismbu xaku. Amfipolis yatakataka bér yi
Apoloniaré. Apolonia yatakataka bér Tesalonaikambu xaku. Wun getéfambu Judana
Godna hundi buléndaka ge nak dé té.
2 Pol dé wun geré wulayi, atéfék getéfambu tékwa Godna hundi buléndaka geré
wulayindén maki. Baka hwa nukwa hufuk wun geré wulaaye dé Judana du takwa wali dé
hundi bulé. Buléta dé diré wa, “Hanja di Godna nyingambu hundi hayi, God wasékendén
du Kraiska.
3 Hukémbu wun hundi angi mwi hundi dé xaku. Wun du Krais dé yae némafwi hangéli
hérae dé hiya. Hiyandéka God déré dé husaramé. Némbuli guniré wuni we. Wun du Jisas
dé. Jisas dé God wasékendén du Krais dé.” Wungi wataka dé hundi nawulak akwi di wali
bulé, God wasékendén du Jisas Kraiska.
4 Wandéka xékéta di wunde Judana du takwa nawulak di déka hundika wa, “Wu mwi
hundi dé.” Wungi wataka di Pol bér Sailas wali Jisasna hundi jémba xéké. Godna ximbu
harékékwa Grikna du takwa séfélak akwi, wun getéfambu rekwa néma takwa séfélak akwi,
wungi di bér wali Jisasna hundi jémba xéké.
5 Wunde Judana du takwa nawulak Jisaska jémba sarékéndaka nawulak Jisaska
sarékéhambandi. Sarékéhafi yata di xé, séfélak du takwa Polna hundi xékéndaka. Xéta di
haraki mawuli xékéta di jémba yahafi yata getéfambu baka rekwa haraki du nawulakré

wa. Wandaka di raama di séfélak du takwaré akwi wa, di akwi raama Pol bér Sailaska
mawuli windate. Wandaka séfélak du takwa wungi raama Pol bér Sailasré hurunjoka di
Jesonéna geré bari yi. Di Pol bér Sailasré wun getéfana néma duna hérangwanda hafwaré
hura yinjoka di mawuli ya.
6 Mawuli yata bérka hwakéfatika di Jeson akwi Jisasna hundi xékékwa du nawulakré
akwi huluke di diré hura yi, wun getéfana néma duka. Hura ye di hambukmbu wa, “Du
yéték bér haraki saraki hundi wa, atéfék getéfambu. Wambéka du takwa bérka hundi
xékéta di haraki saraki sémbut huru. Némbuli wumbére du nana getéfaré bér wundé
yambé.
7 Yae bér ané du Jesonéna gembu bér re. Wun du atéfék di Romna néma duna hambuk
hundi xékéhambandi. Xékéhafi yata di wa, ‘Du nak déka xi Jisas wu nana Néma Du dé.’
Wungi di wa.”
8 Wungi wandaka di wumbu tékwa du takwa getéfana néma du akwi di wun hundi xéka
waréngéna di hambukmbu wa.
9 Wandaka di néma du di Jeson dé wali tékwa duré akwi angi wa, “Guni nanika
yéwa nawulak hwetanguni. Hwetaka yikafre sémbut hurungut, nani guna yéwa gunika
wambula hwetame.” Wungi wandaka di yéwa hwetaka di jémba yi.

Pol bér Sailas jémba bér ya Beriambu

10 Gan hunyindéka di Jisasna hundi xékékwa du wandaka, Pol bér Sailas Tesalonaika
yatakataka bér yi Beriaré. Ye xaakwa bér Judana Godna hundi buléndaka geré wulayi.
11 Beriambu rekwa Judana du takwa di yikafre mawuli yata jémba re. Deka mawuli
Tesalonaikambu rekwa du takwana mawuliré dé sarékéngwandé. Di Polna hundi xékéta
di némafwimbu mawuli ya. Yata angi di wa, “Polna hundi mwi hundi, o yingafwe?” Wungi
sarékéta di Godna nyingambu jémba xé, atéfék nukwambu.
12 Wungi huruta séfélak Judana du takwa di Jisaska jémba saréké. Séfélak Grikna néma
takwa akwi séfélak Grikna du akwi wungi di Jisaska jémba saréké.
13 Tesalonaikambu rekwa Judana du di xéké Pol Godna hundi Beriambu wandéka.
Xékéta hélék yata di yi Beriaré. Ye xaakwa di du takwa Pol bér Sailaska haraki hundi
wa, wunde du takwa bérka hélék yandate.
14 Wandaka di Jisasna hundi xékékwa du bari Polré taka, dé bari néma xérina tufwaré
yindéte. Yindéka Sailas bér Timoti Beriambu bér re.
15 Pol wali yindé du di Polré Atensmbu takandaka Pol dé diré wa, “Guni Sailas bér
Timotiré watanguni, bér angiré bari yae wuni wali rembéte.” Wungi wataka wumbu
rendéka di déré yatakataka di wambula yi Beriaré.

Pol dé hundi wa Atensmbu

16 Pol Sailas bér Timotika dé haxé Atensmbu. Haxéta re dé xé séfélak yénataka god wun
getéfambu rendaka. Xétaka dé di wun yénataka godna ximbu haréké ndamboka hélék dé
ya.
17 Hélék yata dé wun jooka hundi bulé, Godna hundi buléndaka gembu. Dé Judana du
wali, Godna ximbu harékékwa nak téfana du wali dé wungi hundi bulé. Atéfék nukwa du
takwa hérangwandéndaka hafwambu akwi dé wun jooka hundi bulé, wumbu rekwa du
wali.
18 Epikurianéna hundika xékélakikwa du nawulak, Stoikna hundika xékélakikwa du
nawulak akwi di Pol wali hundi bulé. Nawulak di wa, “Dé baka reta baka hundi bulékwa
du dé. Yingi watandé?” Nawulak di wa, “Dé nak téfana Godka dé wa, o yingi maki dé?”
Pol Jisaska hundi wata Jisas wambula raméndénka akwi wandéka xéka di déka hundika
xékélakihafi yata di wun hundi wa.
19 Wataka di Polré hura wari, Areopagusna némburé. Hura wara di Polré wa, “Huli
hundi méni wa. Némbuli nani wun hundi xékénjoka nani mawuli ye.
20 Hanja wun hundi xékéhambame. Méni wamét nani xékéta wun hundina moka
xékélakitame.” Wungi di wa.
21 Atéfék Atensna du, atéfék nak téfambu yae wun getéfambu rekwa du wali, di atéfék
nukwa hérangwanda hundi bulénjoka male di mawuli ya. Di nak jémba yanjoka hélék di
ya. Di huli hundi wata huli hundi xékéta wungi male di wata re.
22 Di wungi Polré Areopagusna némburé hura yindaka Pol dé wumbu hérangwanda
rekwa duna makambu téta dé wa: “Atensmbu rekwa du, guni nak maki nak maki Godna
ximbu harékénjoka guni hambukmbu jémba yanguka wuni xé.
23 Tale wuni guna getéfambu yitaka yatakata wuni xé deka ximbu harékénguka hafwaré.
Xéta wuni xé hayingun motu jambé nakré. Wun motu jambémbu guni angi hayi, ‘Ambu
nani xékélakihafi yambeka Godka we.’ Wungi hayinguka wuni xé. Guni déka xékélakihafi
yata guni déré we. Némbuli déka wuni guniré we.

24 “God dé nyir héfa atéfék jondu dé hurataka. Huratakandén atéfék jonduka dé Néma
Du re. Néma Du reta dé du tondan gembu rehambandé.
25 Dé hafu Néma Du dé re, atéfék jonduka. Du jémba yata wun jondu nawulak déka
hwenjoka hurufatikétandi, wu déka jondu dé. Dé hafu dé atéfék duka dé hamwinya,
yanambi, atéfék jondu dé hwe. Dé hafu wandéka nani re. Dé wahafi yandét nani yamba
rekéme.
26 Hanja dé du nakré hurataka. Huratakataka wandéka wun duna mandéka séfélak
yata atéfék du takwa di xaku. Xaakwa di nak maki nak maki hundi buléta ye di atéfék
getéfambu re. Hanja dé di retendaka héfaka héki hwarika akwi dé wa. Wandéka hukémbu
di wun héki hwari wun héfambu re.
27 God atéfék du takwa déka hwaka xétaka déka ximbu haréкéndate wungika dé
hurataka. Dé nani nak nakmbu afakémbu téhambandé. Dé nani wali walémbambu dé
té.
28 Dé wandéka nani yitaka yatakata hambuk yata nani re. Guna du nawulak di akwi
angi déka hayi: ‘Nani akwi déka nyangwal nani re.’ Wungi di hayi.”
29 “Wungi maki nani Godna nyangwal nani re. Wungi reta nani déka angi yamba
sarékékéme, dé gol silva motumbu tandan gwalinya maki dé. Wungi yamba sarékékéme.
Wun gwalinya du nawulak di ta, deka mawuli sarékémbu. Nak du Godré tahambandé.
30 Hanja du takwa di wungi Godka xékélakihafi yandaka dé God hurundan haraki saraki
sémbutka sarékéhambandé. Némbuli dé atéfék héfambu rekwa atéfék du takwaré dé angi
wa, ‘Guni guna haraki saraki sémbut mé guni yataka.’ Wungi dé wa.
31 Dé nukwa nak dé waséke. Wun nukwa dé wandét dé déka du nak néma kot xékékwa
néma du reta atéfék héfambu rekwa du takwa hurundan sémbutka hundi watandé. Dé
yikafre sémbutmbu male dé deka hurundan sémbutka watandé. Wun hundi watekwa duré
God dé waséke. Wun du hanja dé hiya. Hiyandéka God déré dé husaramé, nani wun duré
wasékendénka xékélakimbete.”
32 Pol wungi wandéka di du nawulak du hiyae raméndén hundika xékéta di déka
hundika haraki hundi wata di wangi. Wangindaka di du nawulak wa, “Nani wun hundi
wambula xékénjoka nani mawuli ye.”
33 Wungi wandaka dé Pol diré yatakataka dé yi.
34 Du takwa nawulak déka hundi xékéta di Jisaska jémba saréké. Areopagusna
némbumbu hundi bulékwa néma du nak, déka xi Dionisius, takwa hési léka xi Damaris,
du takwa nawulak akwi wungi di Jisaska jémba saréké.

18

Pol dé jémba ya Korinmbu

1 Hukémbu Pol Atens yatakataka dé yi Korinré.
2 Ye xaakwa dé xé, Judana du nakré. Wun duna xi Akwila dé. Déka motéfa Pontus dé.
Hanja wun du Roémbu rendéka hukémbu Romna néma du Klodius dé wa, atéfék Judana
du takwa Rom yatakandate. Wungi wandéka dé Akwila déka takwa Prisila wali bér Rom
yatakataka Italina hafwa yatakataka ye bér Korinmbu re. Nawulak nukwa male rembéka
dé Pol bérka ya.
3 Yae dé bér wali reta dé bér wali hanja yandén jémba wambula ya. Di meme balina
yuwimbu yatindan nukwa wur hundafané. Hundafanéndaka di du nawulak yéwa
hwetaka hundafanéndan nukwa wur hérae di wun nukwa wurmbu ge to.
4 Atéfék baka hwa nukwa Pol dé Godna hundi buléndaka geré wulayi. Wulaaye dé di
Jisaska jémba saréкéndate dé Judana du takwa Grikna du takwa wali dé hundi bulé.
5 Hukémbu Sailas bér Timoti Masedoniana héfa yatakataka bér yi Korinré. Ye
xakumbéka dé Pol du takwaré Jisasna hundi wata dé nak jémba yahambandé. Wata
Judana du takwaré dé angi wa, “Jisas dé God wasékendén du Krais dé.”
6 Wungi wandéka di déka hundika hélék yata di haraki hundi wa déka. Wandaka
dé déka nukwa wurmbu hwandé boinjo yakuté. Yakutéta dé wa, “Guna nyéki guna
anéngambambu retandé. Wuna anéngambambu yingafwe. Tale wuni guni Judana du
takwaré Jisasna hundi wataka némbuli wuni nak téfana du takwaka ye wuni diré wun
hundi watawuni.”
7 Wungi wataka dé Pol Judana du takwaré yatakataka dé nak téfambu yandé duna geré
yi. Wun duna xi Titius Jastus. Dé Godna ximbu harékékwa du dé. Déka ge Godna hundi
buléndaka ge tékwambu dé té.
8 Du nak déka xi Krispus néma du dé re Godna hundi buléndaka gembu. Dé déka hém
wali di Néma Duka jémba saréké. Korinmbu rekwa séfélak du takwa akwi di Polna hundi

xékéta di Néma Duka jémba saréké. Saréké́ndaka di Néma Du Jisasna ximbu diré guré husanda.
9 Gan nak Pol janji maki dé hwa. Hwandéka dé Néma Du déré wa, “Wun getéfambu rekwa duka rookéméni. Atéfék du takwaré hundi wataméni, wuna hundika. Wun jémba yatakakéméni.
10 Wuni méni wali wuni té. Wuna du takwa séfélak di re, ané getéfambu. Du nak méniré haraki yamba hurukéndé.”
11 Wungi wandéka dé Pol re. Séfélak (18) bafu dé re Korinmbu. Reta dé atéfék du takwaré Godna hundi wa.
12 Hukémbu Romna néma du wandéka dé Galio ye Akaiana héfambu rekwa du takwaka dé néma du re. Wun nukwa di Judana du natafambu hérangwanda Polré huluke hura yi, hundi buléndaka hafwaré, néma du Galioka.
13 Hura ye di wa, “Ané du dé nak maki hundi dé wa, nani Romna hambuk hundi xékéhafi yata Godna ximbu harékémbete.”
14 Wungi wandaka dé Pol hundi wanjoka mawuli yandéka dé Galio wunde duré wa, “Guni Judana du, mé xéké. Ané du nana hambuk hundi xékéhafi yata haraki saraki sémbut hurundét guna hundi xékétawuni.
15 Guni yae nak téfana hundi, nak duna xi, guna hambuk hundika akwi wuniré yamba wakwexékékénguni. Guni hafu wun jooka hundi bulétanguni. Wun jooka wuni xékénjoka hélék wuni ye.”
16 Wungi wata dé diré wa, di wun hafwaré yatakataka yindate.
17 Wungi wandéka yita di néma du nakré huluki. Wun du déka xi Sostenes dé Godna hundi buléndaka geka dé néma du re. Huluke di hundi buléndaka hafwa tékwambu di déré xiya. Xiyandaka dé Galio xéta wun jooka saréké́hambandé.

Pol dé Siriana héfaré wambula yi Antiokré

18 Séfélak nukwa dé Pol Jisasna hundi xékékwa du wali dé re Korinmbu. Re diré yatakataka Prisila bér Akwila wali Siriana héfaré yinjoka di yi. Tale Pol Godré wasékéréké́ndén hundika saréké́ta dé déka némbé séké, Senkriambu. Sékétaka Prisila bér Akwila wali Siriana héfaré yinjoka di gunjambéré wara di wungi yi.
19 Ye di Efesusmbu xaakwa Prisila bér Akwila wun getéfambu bér re. Hukémbu Pol bérré yatakataka dé yi. Tale dé Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé Judana du wali hundi bulé.
20 Buléndéka di déré wa, “Séfélak nukwa méni nani wali retaméni. Wungi nani mawuli ye.” Wungi wandaka dé wa, “Yingafwe.
21 Némbuli yitawuni. Wafewana hukémbu wambula yatawuni? God wambula yawute mawuli yandét, hukémbu wuni gunika wambula yatawuni.” Wungi wataka Efesusré yatakataka gunjambémbu wara dé yi.
22 Ye dé Sisariambu xaku. Xaakwa wun getéfa yatakataka dé wari, Jerusalemré. Wara dé Jisasna hundi xékékwa du takwa wali dé hundi bulé. Hundi bulétaka dé wambula naande yi Antiokré.
23 Ye re dé hukémbu wun getéfa yatakataka dé Pol wambula yi. Ye dé Galesia bér Frigiana héfambu dé yitaka yataka, hanja yitaka yatakandén maki. Yitaka yatakata dé Jisaska jémba saréké́kwa atéfék du takwaré Godna hundi wa. Wandéka deka mawuli jémba téndéka di hambuk yata re.

Apolos dé hundi wa Efesusmbu Korinmbu akwi

24 Wun nukwambu Judana du nak déka motéfa Aleksandria yatakataka dé Efesusré yi. Déka xi Apolos dé. Dé hundi jémba wandékandé. Godna nyingambu hanja hayindan atéfék hundika jémba dé xékélaki.
25 Hanja du nawulak di déré Néma Duna yambuka wakwendaka dé xékélakindéka déka mawuli hambuk yandéka dé atéfék du takwaré hundi jémba wa, Jisaska. Wungi wata dé Jon du takwaré hundi wata guré husandandénka male dé xékélaki.
26 Xékélakita dé Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé roohafi yata Judana duré hundi wa, Jisaska. Wandéka bér Prisila bér Akwila xéké. Xékétaka wambéka dé bér wali yi, bérka geré. Ye reta bér Godna yikafre yambuka déré jémba wa safé. Wa safémbéka dé jémba xéké.
27 Hukémbu Apolos Akaiana héfaré yinjoka dé wa. Wandéka di wumbu rekwa Jisasna hundi xékékwa du déré yikafre huruta di Akaiana héfambu rekwa Jisasna hundi xékékwa duka di nyinga nak hayi, di déré yikafre hurundate. Wungi hayindaka dé wun nyinga hura ye dé Akaiana héfambu xaku. Xaakwa dé hanja God diré yikafre hurundéka Jisaska jémba saréké́ndé du takwaré dé némafwimbu yikafre huru.

28 Dé angi diré yikafre huru. Dé atéfék du takwana makambu téta dé hundi hambukmbu
wa Jisaska. Wata dé Godna nyingambu hayindan hundi xéta hambukmbu wata dé wa,
“Jisas dé God wasékendén du Krais dé.” Apolos wun hundi hambukmbu wandéka Judana
du di déka hundi hasa wanjoka di hurufatiké.

19

Pol hundi dé wa Efesusmbu

1 Apolos Korinmbu rendén nukwa dé Pol ye dé Galesiana héfambu Frigiana héfambu
rekwa yambu ye dé Efesusmbu xaku. Ye xaakwa dé Jisasna hundi xékékwa du nawulakré
xé.
2 Xétaka dé diré wakwexéké, “Guni tale Jisaska jémba saréké́nguka Godna Hamwinya
guna mawulimbu dé wulaaye té, o yingafwe?” Wungi wakwexéké́ndéka di wa, “Yingafwe.
Godna Hamwinya, wun méta dé? Wun jooka xékéhambame.”
3 Wungi wandaka dé Pol diré wakwexéké, “Métaka di Godna ximbu guniré guré
husanda?” Wungi wakwexéké́ndéka di wa, “Jonéna hundika saréké́ta di Godna ximbu
naniré guré husanda.”
4 Wun hundi wandaka dé Pol wa, “Hanja Jon hundi dé wa, du takwa deka haraki saraki
mawuli yatakandate. Deka haraki saraki mawuli yatakandaka dé Godna ximbu diré guré
husanda. Jon hundi nawulak akwi du takwaré dé wa, di déka hukémbu yatekwa duka
jémba saréké́ndate. Wun du Jisas dé.”
5 Wungi wandéka xékétaka di Néma Du Jisaska jémba saréké́ndaka dé Néma Duna ximbu
diré guré husanda.
6 Guré husandataka dé Pol deka anéngambambu tamba taka. Takandéka dé Godna
Hamwinya deka mawulimbu wulaaye té. Wulaaye téndéka di huli hundimbu wata di
profetna hundi wa, Godna ximbu.
7 Wunde du angi di tamba yéti man yéték maki di.
8 Bafu hufuk wumba reta dé Pol dé Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé diré
hundi wa, God néma du reta dika hatitendékaka. Wata dika roohafi yata dé Godna hundi
xékéndate dé di wali hundi bulé.
9 Buléndéka di nawulak deka mawuli hambuk yandéka di déka hundi xékénjoka hélék
yata di wun getéfambu rekwa du takwana makambu téta di haraki hundi wa, Godna
yikafre yambuka. Wungi wandaka dé Pol diré yatakataka dé Jisasna hundi xékékwa du
takwaré hura di yi. Ye atéfék nukwa dé Tiranusna wakwendaka gembu dé du takwa wali
hundi bulé.
10 Héki hwari yéték dé wungi huru. Huruta dé Néma Duna hundi wandéka di Esiana
héfambu rekwa atéfék du takwa di xéké, Judana du takwa akwi, nak téfana du takwa akwi.
11 God hambuk hwendéka dé Pol nak maki nak maki hanja xéhafi yandan hambuk jémba
dé ya.
12 Du nawulak di Polna saawimbu lété́kéndén yalefu nukwa wur nawulak akwi déka
jémba yandéka nukwa wur akwi hérae hura ye di bar hiyaakwa du takwana séfimbu
takandaka di yikafre yandaka di wun du takwana mawulimbu tékwa haraki hamwinya
akwi di diré yatakataka yaange yi.
13 Judana du nawulak yitaka yatakata di wa, duna mawulimbu tékwa haraki hamwinya
wun duré yatakataka yaange yindate. Wunde du nawulak di haraki hamwinya hurundé
du takwaré di Jisasna ximbu wa, haraki hamwinya hérekinjoka. Angi di wa, “Wuni Pol
wakwendén du Jisasna ximbu wuni méniré we. Méni mé yaange yi.”
14 Skevana dunya angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di akwi di wungi huru. Skeva
dé prisna néma du nak dé.
15 Nak nukwa Skevana dunya wungi wandaka dé wun haraki hamwinya diré dé angi
wa, “Jisaska wuni xékélaki. Polka akwi wuni xékélaki. Guni héndé?”
16 Wungi wataka dé wun haraki hamwinya hura téndé du hambuk yata dé dika
wuréféka dé diré hambukmbu xiyae di atéfékré saréké́ngwandé. Saréké́ngwanda dé deka
séfiré haraki huruta dé deka nukwa wur haléngata léfwi. Wungi hurundéka di wun ge
yatakataka di baka yaange yi.
17 Yaange yindaka di Efesusmbu rekwa atéfék du takwa di wun jooka hundi xéké,
Judana du takwa akwi, Grikna du takwa akwi. Xékétaka waréngéna roota di Néma Du
Jisasna ximbu di haréké.
18 Jisasna hundi xékékwa séfélak du takwa di du takwana makambu téta di hurundan
haraki saraki sémbutka hélék yata di wafuka.

19 Hundi séfu wakwa séfélak du di hundi séfu hayindan nyinga hura ya. Hura yae di
natafambu taka. Takataka di atéfék du takwana makambu téta di wun nyinga yambu tu.
Du wun nyinga héranjoka mawuli yata di 50,000 silva yéwa hwetandi.
20 Wungi hurundaka dé Néma Duna hundi hambuk yata némafwi ye dé hurundan haraki
saraki sémbutré dé saréké ngwandé.

Efesusmbu rekwa du takwa Polré rékambambu wata di hambukmbu wa

21 Pol wumbu wun jémba yasékendéka Godna Hamwinya déré wandéka dé Pol wa,
"Wuni Masedonia, Akaiana héfaré akwi yitawuni. Ye yatakataka Jerusalemré yitawuni.
Ye re yatakataka hukémbu wuni Romré yitawuni, wun héfa xénjoka."
22 Wungi wataka dé dé wali sékéré jémba yakwa du Timoti bér Erastusré dé wa,
Masedoniana héfaré yimbéte. Wandéka yimbéka dé Pol nawulak nukwambu Esiana
héfambu re.
23 Wun nukwa du nawulak Godna yikafre yambuka hélék yata di hérangwanda
hambukmbu wa, Efesusmbu.
24 Du nak déka xi Demitrius dé re. Dé silva motumbu dé jémba ya. Wun jémba yata
dé wun motumbu gwalinya maki dé ta, Artemisna ximbu haréké ndaka néma ge maki.
Demitrius wun jémba yata dé séfélak yéwa héra. Dé wali jémba yakwa du akwi di séfélak
yéwa héra.
25 Du nawulak akwi di wun jémba ya. Demitrius wandéka di wun jémba yakwa du
atéfék yae di hérangwanda re. Hérangwanda rendaka dé diré wa, "Gunawa, mé xéké. Nani
ané jémba yata séfélak yéwa nani héra. Nani ané jémba yahafi yata yingi maki nani séfélak
yéwa hératame? Wu yingafwe. Wungi guni xékélaki.
26 Wun du Pol yénataka hundi wandéka di séfélak du takwa déka hundi xékéndaka guni
xé. Guni wun jooka guni xéké. Pol dé wa, 'Duna tambambu tandan gwalinya di God
yingafwe.' Artemiska akwi dé wungi wa Wungi wandéka di nana getéfa Efesusmbu rekwa
séfélak du takwa di déka hundi xéké. Esiana héfambu rekwa séfélak du takwa di akwi di
déka hundi xéké. Xékéta di wa, 'Déka hundi mwi hundi dé.'
27 Wafewana Polna hundi xékéta angi watandi? 'Gwalinya tandaka jémba dé haraki
saraki jémba dé. Artemis lé nana néma takwa yingafwe. Artemisna ximbu haréké ndaka
néma ge dé baka ge dé.' Wungi wataka méta yatandi? Némbuli Esiana héfambu rekwa
atéfék du takwa, atéfék héfambu rekwa du takwa akwi di Artemisna ximbu haréké.
Hukémbu Polna hundi xékéta léka ximbu yamba haréké kéndi."
28 Demitrius wungi wandéka di déka hundi xékéta Polna hundika mawuli wita di
wanjita wa, "Artemis lé némafwi takwa lé. Lé nani Efesusmbu rekwa du takwana néma
takwa lé."
29 Wungi wandaka di wun getéfambu rekwa atéfék du takwa akwi di hambukmbu di wa.
Wataka di Gaius bér Aristarkusré huluke hura fétékéré yi, hérangwandéndaka hafwaré.
Hanja wumbére du Masedoniana héfambu yae Pol wali bér yitaka yataka.
30 Wumbére duré huluke hura yindaka dé Pol du takwana makambu téta di wali hundi
bulénjoka dé mawuli ya. Mawuli yandéka di Jisasna hundi xékékwa du di déré wa,
"Wungiré yamba yikéméni." Wungi wandaka dé yihambandé.
31 Esiana héfana néma du nawulak Polka mawuli yata di akwi dé hérangwandéndaka
hafwaré yindémboka hélék yata di déré hundi hambukmbu wa.
32 Wun hafwambu séfélak du takwa di hérangwanda téta di hambukmbu wa. Nawulak
di nak maki hundi wandaka nawulak di nak maki hundi wa. Wungi wata séfélak du
takwa xékélakihambandi, hérangwandéndanéna moka.
33 Xékélakihafi yandaka Judana du wandaka dé deka du nak déka xi Aleksander du
takwana makambu dé té. Téndéka di du takwa nawulak déré xéta angi di wa, "Anéke
du wandéka nani yae ambu nani hérangwanda." Wungi wandaka dé Aleksander tamba
haréké ta dé diré ané hundi wanjoka dé huru, "Nani Judana du haraki saraki sémbut
huruhambame."
34 Wun hundi wanjoka hurundéka di déré xéta di xékélaki, dé Judana du dé. Wungi
xékélakita hélék yata di atéfék ané natafa hundi male hambukmbu di wa, "Artemis lé
némafwi takwa lé. Lé nani Efesusmbu rekwa du takwana néma takwa lé." Wungi male di
wata té.
35 Hukémbu wun getéfana néma du nak téta dé duré wa, "Guni, Efesusmbu rekwa du,
guni wuna hundi mé xéké. Nakélak retanguni. Nani Efesusmbu rekwa du takwa nani
néma takwa Artemisna ximbu haréké ndaka néma geka nani hati. Nyirmbu gaye xakrindé
motuka akwi nani hati. Wun motu Artemisna waka maki dé. Wun jooka atéfék du takwa
di xékélaki.

36 Wuna hundi mwi hundi dé. Yénataka hundi yingafwe. Guni wuna hundi xéka nakélak
male retanguni. Yikafre mawuli mé ya. Yata haraki saraki sémbut yamba hurukénguni.
37 Guni wumbére duré guni hura ya, angiré. Bér Artemisna ximbu harékémbeka gembu
joo nawulak sélé hérahambambér. Bér haraki hundi wahambambér, nana néma takwaka.
38 Demitrius déka jémba yakwa du wali di rékambambu wata duka nak hundi wanjoka
mawuli yandat, di néma duka yitandi. Kot xékétendaka nukwa andu. Kot xékékwa néma
du andé re. Wun néma duna makambu male téta wun jooka watandi.
39 Guni wun jooka hélék yata nak hundika wanjoka mawuli yata guni ané getéfana
atéfék du hundi bulénjoka hérangwandétendaka nukwa yatanguni. Yae guni hundi
bulétanguni.
40 Wafewana Romna néma du némbuli yamben jooka xékéta naniré rékambambu
watandi? Angi watandi, 'Métaka guni hérangwanda téta hambukmbu wa? Wungi
huruta guni haraki saraki sémbut guni huru.' Wungi wandat méta hundi hasa watame?
Hérangwandémbenéna mo yingafwe. Baka tétame. Deka hundi hasa yamba wakéme.
41 Némbuli ané hafwa yatakataka sa guni yi." Wungi wandéka di yi.

20

Pol dé hundi wa Masedoniana héfambu Grikna héfambu

1 Efesusmbu rekwa du takwa hambukmbu wataka nakélak rendaka hukémbu Pol
wandéka di Jisasna hundi xékékwa du takwa di hérangwanda re. Hérangwanda rendaka
dé deka mawuli jémba téndéte dé diré hundi wa. Hundi wataka dé wa, "Dinguna. Jémba
guni re." Wungi wataka diré yatakataka dé Masedoniana héfaré yi.
2 Wun héfaré ye dé wumbu reta Jisasna hundi xékékwa du takwaré séfélak hundi
wandéka deka mawuli jémba téndéka di hambuk yata jémba re. Rendaka dé yi Grikna
héfaré.
3 Ye dé bafu hufuk dé wumbu re. Re gunjambémbu Siriana héfaré yinjoka dé mawuli
ya. Mawuli yata dé xéké Judana du nawulak déré xiyatendaka hundi buléndaka. Xékétaka
nak yambumbu ye dé Masedoniana héfaré wambula yi.
4 Angi du di dé wali yi. Beriambu yandé du, Sopater. Wun du Pirusna nyan dé.
Tesalonaikambu yandé du yéték, Aristarkus bér Sekundus; Derbembu yandé du Gaius;
Timoti; Esiana héfambu yandé du yéték Tikikus bér Trofimus. Wungi di Pol wali yi.
5 Ye Polré yatakataka di tale yi Troasré. Ye wumbu di anika haxé.
6 Yishafi bret sa nukwa re hukémbu Filipai yatakataka gunjambémbu wara wuni ané
nyinga hayindé du Pol wali ani yi. Nukwa natamba ye ani Troasmbu xaku. Xaakwa
nukwa angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk ani wunde du wali re.

Troasmbu reta Pol wandéka dé Yutikus ramé

7 Baka hwa nukwa gan hunyindéka nani Jisaska sarékéta hénoo sanjoka nani
hérangwanda re, ge nakmbu. Rembeka dé Pol téta dé du takwaré hundi wa. Séri diré
yatakataka yinjoka dé némafwi hundi wa. Wungi wata téndéka dé gan hunye dé nyéndé
gan ya.
8 Gan yandéka nani jémba xémbete di séfélak yikama ya xéréké. Xéréké ndaka nani
wumbu re, gena takumbu.
9 Wayikana du nak déka xi Yutikus dé mur wulayikwa yambumbu dé re. Rendéka
Pol hundi wandéka dé Yutikusna dama xéndi dé ya. Xéndi yandéka dé xéndi hwa. Xéndi
hwae dé anwarmbu dé xakre héfaré. Xakrindéka di héranjoka nandi. Naande di xé hiyae
hwandéka.
10 Pol akwi dé nandi. Naande dé hwati se. Hwati séta wun duré huruta dé diré wa,
"Haraki mawuli xékékénguni. Jémba dé re."
11 Wungi wataka dé Pol wambula wari, wun geré. Warindéka Jisasna hundi xékékwa
du takwa akwi warindaka dé di wali hénoo sa. Sataka dé di wali némafwi hundi bulé.
Bulétaka xitélakéndéka dé diré yatakataka dé yi.
12 Yindéka di wun duré hura di yi déka geré. Wun du yikafre yandéka deka mawuli dé
jémba té.

Pol Troas yatakataka dé Miletusré yi

13 Pol dé naniré wa, "Guni gunjambémbu wara Asosré yitanguni. Wuni héfambu
yitawuni Asosré. Ye wumbu wuni gunjambémbu wara guni wali yitawuni." Wungi
wandéka nani gunjambémbu wara nani yi Asosré.
14 Ye Asosmbu rembeka dé Pol yae naniré xé. Naniré xétaka gunjambémbu warindéka
nani Pol wali Mitiliniré yi.

15 Ye Mitilini yatakataka nani yi. Yimbeka gan hunyindéka hwae ganémba nani xé
Kios angé sakumbu téndéka. Xétaka nani yi. Yimbeka gan hunyindéka wambula hwae
ganémba nani Samosmbu xaku. Xaakwa Samos yatakataka yimbeka gan hunyindéka
wambula hwae nani Miletusmbu xaku. Xaakwa nani wumbu re.
16 Pol Jerusalemré bari ye Pentikosna nukwambu wumbu renjoka dé mawuli ya. Dé
Efesusmbu séfélak nukwa Esiana héfambu renjoka hélék dé ya. Hélék yandéka nani
gunjambémbu ye Efesus tenangéra Miletusmbu xaku.

Pol Efesusmbu yandé néma duré dé hundi wa

17 Xaakwa Miletusmbu reta dé Pol hundi taka, Efesusmbu rekwa du takwaka. Jisasna
hundi xékékwa du takwana néma du yae déré xéndate wungi dé mawuli ya. Mawuli yata
dé dika hundi taka.
18 Hundi takandéka yandaka dé diré ané hundi wa:

"Guni hafu guni xékélaki, tale Esiana héfambu yawun nukwambu ye hukémbu rewun
nukwambu akwi guni wali reta huruwun sémbutka.
19 Wuni guni wali reta wuna ximbu harékéhafi yata gunika némafwimbu saréfa naata
géraata wuni Néma Duna jémba wuni ya. Judana du nawulak wuna hundika hélék yata
wuniré xiyanjoka mawuli yandaka wuni Néma Duna jémba yatakahambawuni. Wungi
guni xékélaki.
20 Wuni roohafi yata wuni guniré yikafre hurutendéka hundi atéfék wuni gunika
wakwe. Hundi nawulak fakuhambawuni. Hérangwandéndaka hafwambu, guna nak nak
gembu akwi, wuni wun hundi wa. Wungi guni xékélaki.
21 Judana du takwaka akwi nak téfana du takwaka akwi wuni hundi wa. Gunika wuni
hambukmbu wa, guna haraki saraki mawuli yatakataka Godna hundi xékéta Néma Du
Jisas Kraiska jémba saréké ngute.
22 Némbuli Godna Hamwinya wandén hundi xékéta wuni Jerusalemré yitawuni. Yita
Jerusalemémbu wunimbu xakutekwa jooka xékélakihambawuni.
23 Atéfék yiwun getéfambu Godna Hamwinya dé wuniré ané hundi wa, 'Méni séndé
gembu retaméni. Méniré haraki hurutandi.' Wungi wandéka wuni wun jooka male wuni
xékélaki.
24 "God du takwaré dé yikafre huru. Wuni wun yikafre jooka diré hundi wawute Néma
Du Jisas dé hanja wuniré wa. Wunika hwendén jémba atéfék yasékenjoka wuni mawuli
ye. Hwendén jémba wu némafwi joo dé. Bari hiyatawuni, o yalefu re hiyatawuni? Wun
jooka sarékéhambawuni. Wu baka joo dé.
25 "Mé xéké. Hanja gunika wuni ya. Yae wuni hundi wa saafa yi, God néma du reta
gunika jémba hatitendékaka. Guni wuniré wambula yamba xékénguni. Némbuli wungi
wuni xékélaki.
26-27 Xékélakita némbuli wuni guniré ané hundi wa: Wuni roohafi yata Godna hundi
atéfék guniré wuni wa. Hundi nawulak fakuhambawuni. Guni wali rekwa du nak huli
mawuli hérae jémba resékehafi yandét, wun déka jémba dé. Wuna jémba yingafwe. Mwi
hundi wuni guniré wa.
28 "Mé xéké. Guna mawuli jémba téndéte, xékélaki natanguni. Jisasna hundi xékékwa du
takwa jémba rendate, guni néma du reta dika jémba hatitanguni. Dika jémba hatingute,
Godna Hamwinya wun jémba dé hwe gunika. Godna hundi xékékwa du takwa di sipsip
bali maki di. Guni sipsip balika hatikwa du maki guni. Guni dika jémba hatitanguni. God
wandéka di déka du takwa di re, déka nyan Jisas dika hiyandéka déka nyéki blekéndénka.
29 Wuni xékélaki. Wuni guniré yatakataka yiwut, haraki wasa maki du yae guna
nyéndékmbu reta di guni Godna sipsip baliré haraki hurutandi. Wungi wuni xékélaki.
30 Hukémbu guna nyéndékmbu rekwa du nawulak akwi raama haraki hundi watandi.
Jisasna hundi xékékwa du takwa Kraisré yatakata deka hundi male xékéndate, di wungi
yatandi.
31 Wun jooka sarékéta xékélaki natanguni. Ané jooka yike yakénguni. Héki hwari hufuk
Godna hundi guniré wuni wa. Gan, nukwa, wuni gunika saréfa naata wuni géraata wuni
guni nak nakéka hambukmbu wa, guni Kraisna hundi yatakahafi yangute.
32 "Némbuli wuni guniré Godna tambambu wuni taka, dé gunika jémba hatindéte. God
guniré yikafre hurundéka hundi dé guniré yikafre hali hurundé. Yikafre hurundét,
guni wun hundimbu hambuk ye jémba téngut, God déka wasékendén du takwaré yikafre
hurundéka maki, dé gunika akwi wandén yikafre joo hwetandé, guni hambuk yata jémba
rengute.
33 Wuni nak duna yéwaka akwi yikafre nukwa wurka akwi mawuli yahambawuni.

34 Guni xékélaki. Guni wali reta wuna tambambu male jémba yata yéwa hérae wuni
hafu wuna jondu wuni héra. Wuni wali yitaka yatakakwa duka akwi wuni jondu héra.
Wungi guni xékélaki.
35 Wuni wun hambuk jémba yata dika jondu hwewuka guni xé. Xétaka huruwuka maki
guni akwi hambuk jémba yata hambuk yahafi yakwa du takwaré yikafre hurutanguni.
Hanja Néma Du Jisas dé wa, 'Jondu baka hwekwa duna yikafre mawuli dé jondu héraakwa
duna yikafre mawuliré dé saréké ngwandé.' Wungi dé Jisas wa. Nani déka hundi xékéta
diré yikafre hurutame."
36 Pol wungi wataka dé wunde néma du wali hwati séta dé Godka wa.
37 Wandéka di déka mawuli yata déré hura rota géraata di déka saawiré wambula
wambula tamaru.
38 Wungi huruta di saréfa na. Pol dé diré wa, "Guni wuniré wambula yamba xékénguni."
Wungi wandéka wun hundika saréké ta di némafwimbu saréfa na. Saréfa naata di Polré
hura yi, gunjambé tékwa hafwaré.

21

Pol Jerusalemré yinjoka dé gunjambéré wari

1 Diré yatakataka wuni ané nyinga hayindé du, Pol akwi, déka du nawulak akwi, wungi
nani gunjambémbu wara nani yi. Tale nani Kosré male yimbeka nukwa nak yindéka nani
Rodesré yi. Ye xaakwa Rodes yatakataka nani Patararé yi.
2 Ye xaakwa gunjambé yatakataka ye nani Fonisiana héfaré yitekwa gunjambéré xé.
Xétaka wun gunjambéré wara nani yi.
3 Yita nani Saiprusna héfa aki tamba sakumbu afakémbu téndéka nani xé. Xétaka nani
yi, Siriana héfaré. Ye tairmbu nani xaku. Wun getéfambu di gunjambémbu rekwa jondu
hérekinjoka di mawuli ya. Mawuli yandaka nani gunjambé yatakataka ye nani wun
getéfaré wulayi.
4 Wulaaye nani hwaké, Jisasna hundi xékékwa du takwaka. Hwaka xétaka nukwa
angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk nani di wali re. Rembeka Godna Hamwinya diré
wandéka di Polré wa, "Méni Jerusalemré yamba yikéméni." Wungi wandaka dé deka
hundi xékéhambandé.
5 Re diré yatakataka yinjoka hurumbeka di atéfék du takwa nyangwal wungi di nani
wali yi. Ye getéfa yatakataka nani néma xérina tufwambu yi. Ye xaakwa nani wumbu
hwati séta Godka wa.
6 Wataka nani diré wa, "Dinguna. Jémba guni re." Wambeka di nanika wungi wa.
Wandaka gunjambéré warémbeka di deka getéfaré wambula yi.

Sisariambu dé Agabus hundi wa Polré hukémbu xakutekwa jooka

7 Gunjambéré wara tair yatakataka nani yi, Tolemesré. Ye xaakwa gunjambé
yatakataka ye nani Jisasna hundi xékékwa du takwaré xé. Xétaka nani natafa nukwa
di wali re.
8 Re gan hwae ganémba nani Tolemes yatakataka nani yi Sisariaré. Ye xaakwa nani
Filipna geré ye nani di wali re. Filip dé du takwa Godka jémba saréké ndate hundi wakwa
du dé. Hanja aposel Jerusalemémbu reta di du angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk duré
di waséke, jondu mune hwendate. Filip dé wun jondu mune hwendé du nak dé.
9 Déka takwanya yétiyéti di du humbwihambandi. Di profet di.
10 Séfélak nukwa nani Filip wali re. Rembeka dé Godna profet nak ya, Judiana héfambu.
Déka xi Agabus.
11 Nanika yae dé Pol nukwa wurmbu gindén yoo hérae dé dé hafu déka man tamba
gi. Gitaka dé wa, "Godna Hamwinya angi dé we, 'Jerusalemémbu rekwa Judana du ané
yoombu gikwa duré wungi gitandi. Gitaka di nak téfana duka déré hwetandi.' Wungi dé
we."
12 Agabus wungi wandéka xékéta nani wumbu rekwa du takwa wali nani Polré wa,
"Méni Jerusalemré yamba yikéméni. Méni yimémboka hélék nani ye."
13 Wungi wambeka dé wa, "Métaka we guni wungi géraata guni wuna mawuliré haraki
hurunjoka guni saréké? Wungi yakénguni. Wuni séndé gembu renjoka roohambawuni.
Wuni Jerusalemémbu hiyanjoka roohambawuni. Wuni wungi huruta wuni Néma Du
Jisasna ximbu harékéwut, wu yikafre dé."
14 Wungi wata nana hundi xékéhambandé. Xékéhafi yandéka nani déka hundi hasa
wahafi yata nani wa, "Reséndé. Néma Du mawuli yandéka maki métaka yandé." Wungi
nani wa.

Pol dé néma duré hundi wa Jerusalemémbu

15 Nukwa nawulak wumbu nani re. Re jondu huréhaléka nani Jerusalemré yi.
16 Jisasna hundi xékékwa du nawulak deka getéfa Sisaria yatakataka di naniré hura yi,
Nasonéna gembu dé wali rembete. Hanja Nason dé Jisasna hundika xéké. Dé Saiprusna
héfambu yandé du dé.
17 Nani Jerusalemémbu xakumbeka di Jisasna hundi xékékwa du naniré xéta di yikafre
mawuli ya.
18 Gan hwae ganémba Jemsré xénjoka dé Pol nani wali yi. Ye nani xé Jisasna hundi
xékékwa duna néma du atéfék Jems wali rendaka.
19 Xéta dé Pol dika dinguna nataka dé diré atéfék hundi wa, God yandén atéfék jémbaka.
Hanja God wandéka dé Pol ye nak téfana du takwaré hundi wata dé Godna jémba ya. Wun
jooka dé Pol diré hundi wa.

Pol néma duna hundi xékéta dé tempelré wulayi

20 Wunde du Polna hundi xékétaka di Godna ximbu haréké. Harékétaka di Polré wa,
“Nyayika, mé xéké. Séfélak séfélak Judana du takwa di Jisaska jémba sarékéta di Moses
wandén hambuk hundi wandén maki hurunjoka di némafwimbu mawuli ye.
21 Mawuli yandaka du nawulak di ané hundi wa: ‘Pol nak téfaré ye dé nak téfambu reta
Judana du takwaré hundi dé wa, di Mosesna hambuk hundi yatakata, deka nyangwalna
séfi sékéhafi yata, nani Judana sémbut maki hurundamboka.’ Wungi du nawulak di ménika
hundi wandaka di Jisaska jémba sarékékwa Judana du di xéké.
22 Némbuli ané getéfaré méni ya. Di xékétandi yaménka. Méta yatame?
23 Angi yaméte nani mawuli ya. Du yétiyéti ambu di re. Di hurutendaka jooka di hanja
God wali bulésékéréké.
24 Méni wunde duré hura ye méni di wali séfi yikafre yatendéka sémbut hurutanguni,
guna séfi Godna makambu yikafre yandéte. Diré hura ye méni priska yéwa hwetaméni,
dé wunde duna némbé xindét, deka bulésékéréké ndan hundi hényindéte. Xindét méni
wungi hurumét atéfék du takwa xéta xékélakitandi. Méni Mosesna hambuk hundi méni
xéké. Wungi xékélakitandi.
25 Nak téfambu rekwa Jisasna hundi xékékwa du takwa di Mosesna hambuk hundi
xékéhambandi. Wungi nani xékélaki. Wu yikafre dé. Hanja nani nyinga nak dika hari
hwe. Angi nani hayi: Guni yéna Godka hwendan hamwi sakénguni. Guni nyéki sakénguni.
Guni holéméngimbu hutukwakéndan hamwi sakénguni. Guni nak du takwa wali haraki
saraki sémbut hurukénguni. Wungi dika nani hayi.”
26 Wungi wandaka dé Pol deka hundi xéké. Xékétaka gan hwae raama dé wunde duré
hura ye dé di wali dé déka séfi yikafre yatendéka sémbut hurunjoka dé tempelré wulaaye
dé priska wa, wun sémbut hurusékenjoka nak nak hamwi hénoo hura yae hwetendaka
nukwaka.

Polré di huluke tempelmbu

27 Nukwa angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk yinjoka yandéka di Esiana héfambu
yandé Judana du di xé Pol tempelmbu téndéka. Xéta di atéfék du takwaré wa, di Polka
mawuli windate. Wata di Polré huluki.
28 Déré hulukita wanjita di wa, “Israelna du, mé yae nani wali déré huluki. Ané du atéfék
getéfaré yita dé atéfék du takwaré déka hundi wa. Wata dé nani israelna duka akwi, Moses
wandén hambuk hundika akwi, ané geka akwi dé hu hwe. Némbuli dé nak téfana duré
hura yae dé di wali tempelré wulayi. Wulayindaka dé wun yikafre male tempel haraki
dé ya, nak téfana du wulayindanka.” Wungi di wunde du wa.
29 Tale di xé Efesusmbu yandé du Trofimus Pol wali Jerusalemémbu yitaka
yatakambéka. Xétaka di xé Pol hafu tempelmbu téndéka. Xétaka angi di deka mawulimbu
wa, “Pol wun nak téfana duré hura yae bér wulayi, tempelré. Wungi wulayita dé Pol
haraki saraki sémbut dé huru.” Wungi wata di xékélakihambandi. Pol hafu dé tempelmbu
té.
30 Di wungi wata hambukmbu wandaka di Jerusalemémbu rekwa atéfék du takwa
xékéta waréngéna fétékéré yae di Polré huluki. Huluke di déré tempelmbu témbéra hura
gwandi. Témbéra hura gwandita di gena yambu bari téfi.

Romna xi warekwa duna néma du dé Polré huluki

31 Gena yambu téfindaka di du takwa Polré hiyandéte xiyanjoka di huru. Di Polré
xiyanjoka huruta téndaka hundi ye dé Romna xi warekwa duna néma dumbu xakundéka
dé xéké. Di hambukmbu wata di yitaka yatakandaka dé wungi xéké.
32 Xéka dé wun néma du déka xi warekwa du nawulakré wandéka di wali dé bari hari
yi, du takwa hérangwandéndaka hafwaré. Ye xakundaka di du takwa di xi warekwa du
deka néma duré akwi xéta di Polré wambula xiyahambandi.

33 Xiyahafi yandaka dé néma du Polka ye déré huluke dé déré sen yétékmbu gindate dé
déka duré wa. Wataka dé du takwaré wakwexéké, “Ané du héndé? Méta dé ya?”
34 Wungi wakwexékéndéka nawulak di nak hundi hambukmbu wandaka nawulak di
nak hundi hambukmbu wa. Nak maki nak maki hundi wandaka dé deka hundi jémba
xékéhambandé. Xékéhafi yata Polka xékélakihafi yata dé déka duré wa, “Guni déré huluke
hura yitanguni, nana geré.”
35 Wungi wandéka di xi warekwa du Polré hura yi, deka geré. Hura ye warinjoka
hurundaka di du takwa biya mawuli wita Polré xiyanjoka mawuli yandaka di déré yate
hura wari.
36 Du takwa di déka hukémbu ye di hambukmbu wanjita di wa, “Déré mé xiya. Déré mé
xiya.” Wungi di wa.

Pol dé Judana du takwaré hundi wa déka jémbaka

37 Xi warekwa du Polré deka geré hura warinjoka hurundaka dé Pol deka néma duré
Grikna hundimbu wa, “Méniré hundi nawulak watawuni.” Wungi wandéka dé wun néma
du wa, “Yingi maki dé? Méni Grikna hundi méni xéké.
38 Hanja Isipna héfambu yandé du nak dé Romna gavmanka hélék yata wandéka di 4,000
du déka hundi xéké. Xékéndaka nani wunde duka nani wa, “Duré xiyaakwa du di. Wunde
du di Isipna duna hukémbu ye di yi, du rehafi hafwaré. Méni wun Isipna du méni wana?”
39 Wungi wandéka dé Pol wa, “Yingafwe. Wuni Judana du wuni. Wuna motéfa Tarsus
dé. Silisiana héfambu dé re. Wuna getéfa dé néma getéfa dé. Wuni ande du takwaré hundi
wanjoka wuni mawuli ye. Wamét wuni wunde du takwaré hundi watawuni.”
40 Wungi wandéka dé néma du wa, “Mé wa.” Wandéka dé Pol jambé takumbu téta tamba
haréké ndéka di wun du takwa hundi buléhafi yandaka dé diré Hibruna hundimbu angi
wa:

22

1 “Wuna yafa nyama bandi, mé xéké. Némbuli guna hundi guniré hasa watawuni.”
2 Wungi wata dé Hibruna hundimbu wa. Wandéka di déka hundi xékéta di nakélak té.
Téndaka dé Pol angi wa:
3 “Wuni Judana du wuni. Wuna ayiwa wuniré Tarsusmbu lé héra. Tarsus Silisiambu
dé re. Hanja wuni ané getéfa Jerusalemré wuni ya. Yae ambu rewuka dé Gamaliel
wuniré wakwe, nana mandékana hambuk hundika. Wakwendéka hambuk yata wuni
atéfék nukwambu God mawuli yandéka maki hurunjoka wuni némafwimbu mawuli ya,
guni ambu tékwa du mawuli yanguka maki.
4 Mawuli yata wuni Godna yikafre yambumbu wulayindé du takwaré haraki huru.
Haraki huruwuka nawulak di hiya. Wuni wunde du takwa nawulakré huluke hura yi,
séndé geré.
5 Mwi hundi wuni we. Atéfék prisna néma du guna getéfana du akwi wungi di xékélaki.
Xékélakita di guniré watandi, wun jooka. Di Damaskusmbu rekwa Judana duka hundi
nyingambu hayitaka wuniré hwendaka wuni wun nyinga hura yi Damaskusré. Wun
Jisasna yambumbu wulayindé du takwaré huluke senmbu ginjoka wuni yi. Gitaka
Jerusalemré hura wambula yae hurundan sémbut diré hasa hwenjoka wuni wun getéfaré
yi.

Pol dé diré hundi wa Jisaska tale jémba saréké ndénka
Apo 9:3-19, 26:12-18

6 “Yambumbu yita nukwa dawimbu téndéka wuni Damaskusmbu xakunjoka ya. Xakun-
joka yawuka dé némafwi ya yanékwa maki joo nyirmbu gaye téta dé wuna damambu
wuséra.
7 Wusérandéka wuni héfambu xakri. Xakre hwaata wuni xéké ané hundi wandéka,
‘Méni, Sol, métaka méni wuniré haraki huru?’
8 Wungi wandéka wuni wakwexéké, ‘Néma Du, méni héndé?’ Wakwexékéwuka dé wa,
‘Wuni Nasaretna du Jisas wuni. Wuniré méni haraki huru.’ Wungi dé wa.
9 Wuni wali yindé du di xé némafwi ya yanékwa maki joo gaye rendéka. Xéta wandén
hundi jémba xékéhambandi.
10 “Wuni wa, ‘Néma Du, méta yatawuni?’ Wawuka dé wa, ‘Sé raama méni Damaskusré
wulayi. Wulayimét du nak méniré watandé, wunika yateméka jémbaka.’ Wungi dé wa.
11 Némafwi ya yanékwa maki joo reta wuna damambu wusérandéka wuni xénjoka
hurufatiké. Xénjoka hurufatikéwuka wuni wali yindé du wuna tambambu hurundaka
nani Damaskusré wulayi.

12 “Yikafre du nak dé wumbu re. Déka xi Ananaias dé. Dé Moses wandén hambuk
hundika jémba xékéndéka di Damaskusmbu rekwa atéfék Judana du di déka wa, ‘Dé
yikafre du dé.’ Wungi di wa.
13 Ananaias dé wunika ya. Yae wuni wali téta dé wa, ‘Wuna bandi Sol, némbuli wambula
mé xé.’ Wungi wandéka wuna dama bari wambula landéka wuni déré xé.
14 Déré xéwuka dé wuniré wa, ‘Nana mandékana God dé méniré waséke, méni déka
mawulika xékélakita, déka yikafre male duré xéta déka hundi xékéméte.
15 Xe xékétaka méni ye atéfék du takwaré déka hundi wataméni. Xémén jooka, xékémén
hundika akwi wataméni.
16 Némbuli haxékéméni. Sé ramé. Mé ya. Wuni méniré guré husandatawuni. Méni
Jisasna ximbu wakwexékémét, dé ména haraki saraki mawuli yakwanyakitandé.’ Wungi
dé Ananaias wuniré wa.

God wandéka dé Pol yi, nak téfana du takwaka

17 “Hukémbu wuni Jerusalemré wambula ya. Wambula yae tempelmbu téta wuni God
wali hundi bulé. Hundi buléta janji maki hwaata wuni Néma Duré xé.
18 Xéwuka dé wuniré angi wa, ‘Jerusalem yatakataka bari hari yitaméni. Wunika ambu
hundi wamét, atéfék du takwa ména hundi yamba xékékéndi.’
19 Wungi wandéka wuni angi wa, ‘Néma Du, di hafu di xékélaki. Hanja wuni Godna
hundi buléndaka geré wulaaye wuni ménika jémba sarékékwa du takwaré huluke séndé
gembu takataka wuni diré xiya. Wungi di xékélaki.
20 Di ménika hundi wandé du Stivenré motumbu naake xiyandaka hiyandéka wuni xéta
wuni mawuli ya. Yata wuni motumbu xiyaakwa duna yifa yandéka sama téndan nukwa
wurka wuni hate té. Di atéfék wungi di xékélaki.’
21 Wungi wawuka dé Néma Du wuniré wa, ‘Yingafwe. Méni yitaméni. Wawut méni
afakéré yitaméni, nak téfana du takwaka.’ Wungi dé Néma Du wuniré wa.” Wungi dé Pol
wa.

Pol dé Romna xi warekwa duré angi wa, “Wuni Romna du wuni”

22 Pol wandéka tale di wumbu tékwa du déka hundi xéké. Xékéndaka dé nak téfana
du takwaka hundi wandéka di mawuli wita hambukmbu wa, “Déré mé xiya. Dé métaka
hiyandé. Ané du nana héfambu yamba rekéndé.”
23 Wungi wanjita némafwimbu biya mawuli wita di yifaka sanda wur yakita di boinjo
hérae di yakisawuré.
24 Yakisawuréndaka dé xi warekwa duna néma du déka duré wa, “Wun duré hura
nana geré wulayitanguni. Wulaaye déré rami wali yoombu xiyatanguni. Métaka we
wunde Judana du di wungi hambukmbu wata déka hélék ya? Guni déré xiyaata déré
wakwexékétaka wun jooka xékélakitanguni.”
25 Wungi wandéka di Polré hura wulaaye gitaka déré xiyanjoka huru. Hurundaka dé
Pol wumbu tékwa xi warekwa duna néma duré wa, “Kot xékékwa néma du wuna hundi
xékéhambandé. Wuni Romna du wuni. Guni Romna duré baka xiyangut, wu yikafre
wana?”
26 Polna hundi xékétaka dé wun du deka néma duka ye dé déré wa, “Méta méni ya? Wun
du dé Romna du dé.”
27 Wungi wandéka néma du Polka ye dé wa, “Mé wa. Méni Romna du méni, o yingafwe?”
Wungi wandéka dé Pol wa, “Xéxé.”
28 Wandéka dé néma du wa, “Wuni séfélak yéwa Romna gavmanka hwetaka wuni Romna
du wuni re.” Wungi wandéka dé Pol wa, “Wuna yafa Romna du rendéka wuni akwi Romna
du wuni re.”
29 Wungi wandéka di Polré xiyanjoka hurundé du déré yatakataka bari yindaka dé
xi warekwa duna néma du Polna hundi xékétaka déka xékélakita dé roo, Romna duré
gindanka.
30 Wun xi warekwa duna néma du dé Judana du Polka haraki hundi wandanéna moka
xékélakinjoka dé mawuli ya. Mawuli yata nukwa nak yindéka dé déka duré wa, “Polmbu
tékwa sen léfwitanguni. Judana duré mé wa, deka néma du atéfék, prisna néma du akwi
hundi bulénjoka hérangwandéndate.” Wungi wandéka di hérangwanda. Hérangwandéndaka
dé Polré hura ye deka makambu taka.

23

Pol Judana néma duré dé hundi wa

1 Pol néma duna makambu téta diré xéséfuta dé angi wa, “Wuna nyama bandi, mé xéké.
Wuni Godna makambu yitaka yatakata wuna sémbut hanjambu take ye amba nukwambu
wuni angi wuni saréké, wuni haraki sémbut nak huruhambawuni.”
2 Wungi wandéka dé atéfék prisna néma du Ananaias Pol téndékambu tékwa duré dé wa,
“Déka hundimbu mé xiya.”
3 Wungi wandéka dé Pol déré wa, “Méni wama héfa xakindan séndé maki méni.
Hukémbu God méniré xiyatandé. Méni néma du reta wuna hundi xékéta méni wa, Mosesna
hambuk hundi xékéhafi yawunka. Méni diré wa, wuniré xiyandate. Méni wungi wata méni
Mosesna hambuk hundi xékéhambaméni.”
4 Wungi wandéka di Pol wali tékwa du déré wa, “Méni Godna prisna néma duka méni
haraki hundi wa.”
5 Wungi wandaka dé Pol wa, “Wuna nyayika, dé prisna néma du rendékaka
xékélakihambawuni. Déka xékélakita déka wungi yamba wakéwuni. Hanja di angi hayi
Godna nyingambu: Guni guna néma duka haraki hundi yamba wakénguni. Wungi di
hayi.” Wungi dé Pol wa.
6 Pol dé xékélaki, wunde néma du nawulak di Farisina du, nawulak di Sadyusina
du di. Xékélakita dé atéfék néma duré wanjita dé wa, “Wuna nyama bandi, mé xéké.
Wuna yafa Farisina du dé. Wuni akwi Farisina du wuni. Du hiyae wambula ramétandi.
Ramétendakaka xékélakita wuni hundi wa. Wawuka di wuniré duna makambu takanjoka
di wuniré huluke angiré hura ya.”
7 Wungi wandéka di Farisina du waru, Sadyusina du wali. Waruta di watémbéra té.
8 Farisina du di du hiyae wambula ramétendakaka, enselka akwi, hamwinyaka akwi
di jémba saréké. Sadyusina du di wun jonduka sarékéhambandi. Wungi sarékéta Polna
hundi xékétaka di Sadyusina du Farisina du wali di waru.
9 Waruta hambukmbu wandaka di xékélelakikwa Farisina du nawulak deka makambu
téta di wa, “Mé xéké. Ané du haraki saraki sémbut huruhambandé. Wu mwi hundi dé.
Wafewana, Godna ensel nak dé déré hundi wa, o hamwinya nak déré dé hundi wa? Yingi
maki nae xékélakitame?”
10 Di wungi wandaka di Judana néma du atéfék hundi wambula hambukmbu wa.
Wandaka dé Romna xi warekwa duna néma du angi dé wa, “Di watémbéréta Polré témbéra
hura yitaka yatakata déré haraki hurutandi.” Wungi wata dé roo. Roota dé déka duré wa,
“Guni deka naande ye Polré huluke hura wambula yitanguni, nana néma geré.” Wungi
wandéka di déka du Polré huluke hura yi, deka geré.
11 Wun gan Néma Du Jisas Pol wali téta dé wa, “Hambuk yata yamba rookéméni.
Méni Jerusalemémbu reta wunika hundi wundé wamé. Romémbu akwi wunika hundi
wataméni.” Wungi dé Néma Du Jisas wa.

Juda di Polré xiyanjoka di hundi gi

12 Ganémbambu raama Judana du nawulak natafambu hérangwanda di hundi
bulésékéréké. Bulésékéréké̂ta di wa, “Polré xiyatame. Déré xiyataka hulingu hénoo
wambula satame. Némbuli hulingu hénoo yamba sakéme. Mwi hundi nani we.” Wungi
wataka di bulésékéréké.
13 Dumi yétiyéti du nawulak du akwi di Polré xiyanjoka di bulésékéréké.
14 Bulésékéréké̂taka prisna néma du getéfana néma duka akwi ye di wa, “Nani atéfék
nani bu bulésékéréké̂kwa. God naniré xéndéka nani bu bulésékéréké̂kwa. Bulésékéréké̂taka
hénoo yamba sakéme. Baka re Polré xiyatame. Déré xiyataka, wu hénoo satame.
15 Wungi hurumbete némbuli guni atéfék néma du wali guni Romna xi warekwa duna
néma duka hundi watanguni. Angi watanguni, ‘Polna hundi nawulak akwi xékénjoka nani
mawuli ye. Méni wamét di ména du Polré wambula hura gayatandi.’ Wungi wangut nani
yambumbu reta déka haxétame. Haxéta rembet dé yae guni rengukaré yinjoka yandét
nani déré xiyatame.” Wungi di wa deka néma duré.
16 Yambumbu re Polré xiyanjoka hundi buléndaka dé Polna raa xéké. Xékétaka dé xi
warekwa duna néma geré ye wulaaye dé Polré wun hundi wa.
17 Wandéka dé Pol xi warekwa duna néma du nakré wakwexéka dé wa, “Ané wayikana
duré mé hura yi guna néma duka. Hundi nawulak wanjoka dé mawuli ya.”
18 Wungi wandéka dé wun xi warekwa du Polna raaré hura déka néma duka hura ye
dé wa, “Séndé gembu tékwa du Pol wuniré wakwexéka dé wa, ‘Ané wayikana duré néma
duka hura yitaméni. Dé néma duré hundi nawulak wanjoka dé mawuli ya.’ Wungi Pol
wandéka wuni ménika wun wayikana duré hura ya.”
19 Wun hundi wandéka dé néma du Polna raana tambambu hurundéka yalefu ye bér
hafu té. Hafu téta dé déré wakwexéké, “Méta hundi wuniré wataméni?”

20 Wungi wakwexékéndéka dé Polna raa wa, “Judana du nawulak di hundi bulésékéréké,
séri méniré wakwexékéndat ména du Polré hura ye nana néma duka naande yindate. Di
yéna yata watandi, ‘Déka hundi nawulak akwi xékénjoka nani mawuli ya.’
21 Wungi wandat deka hundi yamba xékékéméni. Wunde du dumi yétiyéti nawulak akwi
di angi wa, ‘Nani hulingu hénoo yamba sakéme. Polré xiyataka wu hulingu hénoo satame.’
Wungi wataka di nakélak yambumbu faakwa Polka haxéta retandi, déré xiyanjoka. Hundi
bulésékérékétaka di méni yawundu naméte di haxé.”
22 Wungi wandéka dé néma du wun duré wa, “Wuniré wamén hundi nak duré yamba
wakéméni. Némbuli yitaméni.” Wungi wandéka dé yi.

Néma du wandéka di Polré hura yi néma du Felikska

23 Xi warekwa duna néma du déka du yétékré wata dé wa, “Béni wambét béna du
Sisariaré yitandi. Angi yitanguni. Xi warekwa du séfélak (200) yitandi. Du nawulak (70)
horsmbu reta yitandi. Séfélak (200) du xi warendaka xi hura héfambu yitandi. Wungi gan
yitanguni.
24 Pol yitendéka hors nawulak hératambéni. Hérataka déré jémba hura yitanguni, nana
néma du Felikska.”
25 Wungi wataka dé nyinga nak angi hayi:
26 Wuni Klodius Lisias wuni. Méni Feliks, méni néma du reta séfélak du takwaka méni
hati. Wuni ané nyinga wuni hayi ménika. Ménika wuni diména nae.
27 Judana du di ané duré huluke hura xiyanjoka di huru. Hurundaka wuni hundi xéké,
dé Romna du dé. Xékétaka nani xi warekwa du wali yae nani déré hura ya, nana néma
geré. Hura yambeka dé re.
28 Rendéka wuni déré hurundan haraki joona moka xékélakinjoka mawuli yata hukémbu
wuni déré hura naande yi, deka néma du hérangwandéndaka hafwaka.
29 Hura naande yi wuni xéké, dé deka hambuk hundi xékéhafi yandénka hundi
buléndaka. Xékétaka wuni wa, “Dé Romna hambuk hundi dé xéké. Déré xiyakénguni.
Séndé gembu takakénguni.”
30 Wungi wataka wuni hundi nawulak xéké, déka getéfana du nawulak nakélak faakwa
re di déré xiyanjoka hundi bulésékéréké ndaka. Xékétaka wuni wa, wuna du déré ménika
bari hura yindate. Wataka wuni déka haraki hundi wandé duka angi wa, “Guni ye néma
du Feliks wali hundi bulétanguni wun jooka.” Wungi wuni diré wa. Yak. Wuna hundi
andu.
Wungi hayitaka dé wun nyinga déka duka hwe.
31 Néma du wun nyinga bérka hwendéka bér bérka xi warekwa du wali di Polré gan
hura yi. Antipatrisré di déré hura yi.
32 Hura ye wumbu hwae ganémbambu raama di héfambu yita xi warekwa du di
wambula yi, Jerusalemré. Wambula yindaka di horsmbu yita xi warekwa du di Polré
hura yi Sisariaré.
33 Hura ye xaakwa di néma du Felikska nyinga hwetaka di wa, Pol déka makambu
téndéte.
34 Wungi wandaka dé wun néma du dé nyinga xé. Xétaka dé Polré wakwexéké, “Ména
motéfa méta héfambu dé té?” Wungi wakwexékéndéka dé Pol wa, “Wuna motéfa Silisiana
héfambu dé té.”
35 Wungi wandéka xékétaka dé déré wa, “Ménika haraki hundi wandé du yandat wuni
ména hundi xékétawuni.” Wungi wataka déka duré wandéka di Polré hura yi, Herotna
néma geré. Hura yindaka di déka wumbu hate té, dé yaange yindémboka.

24

Judana néma du di Polré Feliksna makambu taka

1 Hukémbu nukwa natamba yindéka dé atéfék prisna néma du Ananaias dé néma du
nawulak wali wungi di Sisariaré yi. Du nak déka xi Tertulus dé di wali yi, dé deka hundi
xékéta dé Feliksré wanjoka. Ye xaakwa di Feliksna makambu téta dé Polka wa.
2 Wandaka dé Feliks Polré wa, dé yandéte. Wandéka yandéka dé Tertulus dé Polka
hundi wa, di Polré séndé gembu takandate. Angi dé wa:
“Méni Feliks méni nana néma du. Séfélak héki hwari méni nanika jémba hatiméka nani
jémba reta nawulak nukwa warehambame. Méni nana hafwambu haraki saraki jonduré
xéta waméka ména du yikafre jémba nanika yandaka nani jémba nani re.
3 Reta xéta wun jonduka mawuli yata nani ménika némafwimbu diména nani nae.
4 “Méni wuna hundika weséké dé nahafi yaméte wuni yalefu hundi male watawuni.
Méni naniré saréfa namét, wuni méniré wakwexékétawuni, méni wuna foo hundi xékéméte.

5 Ané du Pol dé haraki saraki sémbut hurukwa du dé. Atéfék du takwaré dé haraki huru. Atéfék getéfaré yita déka hundi wandéka di Juda déka hundi xékéndaka haraki saraki mawuli xakundéka di néma duna hundi xékénjoka hélék yata haraki saraki sémbut huru. Ané du dé néma du dé re wun jémbaka. Wun jémbaka di wa Nasaretna duna jémba dé. Wungi nani xékélaki.
6 Dé tempelmbu haraki saraki sémbut hurunjoka dé wulayi. Wun haraki saraki sémbut hurundét wun tempel haraki ge xakutandé. Wun haraki saraki sémbut hurunjoka wulayindéka nani déré huluki.
7 [Huluke nani nana hambuk hundi wandén maki nani déré hasa hwenjoka nani mawuli ya. Yata témbeka dé xi warekwa duna néma du Lisias yae hambuk yata dé déré hura yi.
8 Hura ye dé wa, ‘Guni wun duka hundi nawulak wanjoka mawuli yata néma du Felikska yitanguni.’ Wungi wandéka nani ya, ménika.] Méni déré wakwexékétaméni wun jooka. Wakwexékémét wandét méni xékélakitaméni, wamben atéfék hundika.”
9 Tertulus wungi wandéka di wumbu tékwa Judana du atéfék di Tertulusna hundika yawundu nae di akwi wa, Tertulus wandén maki.

Pol hundi dé wa Feliksré

10 Di wungi wandaka dé néma du Feliks Polré wa, “Méni sake mé wa.” Wungi wandéka dé Pol ané hundi wa:
“Méni séfélak héki hwari kot xékékwa néma du reta méni nanika jémba hati. Hatiméka wungi xékélakita némbuli hundi wanjoka wuni mawuli ye. Deka hundi hasa watawuni.
11 Hanja, nukwa tamba yéti man yéték hanja wuni Jerusalemré yi, Godna ximbu harékénjoka. Diré wakwexékémét, di méniré watandi, yiwunka.
12 Wuni tempelmbu akwi, Godna hundi buléndaka gembu akwi, wun getéfambu akwi téta nak du wali waruhambawuni. Waruhafi yata di haraki saraki sémbut hurundate du takwaré wahambawuni. Méta haraki saraki sémbut huruwuka di wunde Judana du di xé? Wu yingafwe.
13 Haraki saraki sémbut huruhambawuni. Di yéna di ya. Deka hundi mwi hundi yingafwe. Deka hundi mwi hundika méniré wakwenjoka hurufatikétandi.
14 “Ané wandan hundi natafa male dé mwi hundi dé. Huli yambumbu wuni wulayi. Wun yambuka di wa, ‘Wu haraki yambu dé.’ Wungi di wa. Wun yambu yikafre dé. Haraki yambu yingafwe. Wun yambumbu wulaaye wuni nana mandékana Néma Du Godna ximbu haréké. Wuni nana mandéka Mosesna hambuk hundi akwi profetna hayindén hundi akwi wuni jémba xéké.
15 Wun hundi atéfék wuni xéké. Hukémbu God wandét di atéfék du takwa, yikafre sémbut hurukwa du takwa, haraki saraki sémbut hurukwa du takwa akwi hiyae wambula ramétandi. Wungi xékélakita wuni wun jooka haxé. Ambu tékwa du akwi wungi di xékélaki.
16 Atéfék du takwa hiyae ramétendakaka sarékéta wuni hambuk yata wuni yikafre sémbut huru. Wungi huruta Godna makambu, du takwana makambu akwi yikafre sémbut hurukwa du renjoka wuni mawuli ya.
17 “Wuni séfélak héki hwari nak hafwambu re hukémbu wuni Jerusalemré wambula yi, Judana jambangwe du takwaka akwi Godka akwi nawulak jondu hwenjoka.
18 Ye wuna séfi Godna makambu yikafre xakundéte wuni Mosesna hambuk hundi xékéta wuni jémba nawulak ya. Wun jémba yataka wuni wunde jondu Godka hweta téwuka di wuniré xé, tempelmbu. Wuni jémba téwuka di wuniré xé. Hundi nawulak hambukmbu wahambawuni. Séfélak du takwa wuni wali téhambandi.
19 Téhafi yandaka di Judana du nawulak Esiana héfambu yae di wuniré xé. Xétaka di huruwun haraki saraki sémbutka hundi wanjoka mawuli yata di hafu angiré yatandi. Yae di ména makambu téta hundi watandi.
20 Yahafi yandat ambu tékwa du huruwun haraki saraki sémbutka watandi. Tale Judana néma du hérangwanda téndaka wuni deka makambu téwuka di wuniré wakwexéké, huruwun sémbutka. Di wuna hundi xékéndanéngalambu méniré watandi.
21 Wunde néma duna makambu téta ané hundi male hambukmbu wata wuni diré wa, ‘God wandét hiyandé du takwa wambula ramétandi. Wun hundika wawuka di wuniré guna makambu taka.’ Wungi wuni diré wa.” Wungi dé Pol wa.
22 Feliks Jisasna yambuka jémba xékélakita dé wumbu tékwa duré wa, “Hundi bulénguka wundé xékéwu. Némbuli yak. Hukémbu xi warekwa duna néma du Lisias Jerusalemémbu gayandét, wuni hundi wambula watawuni guniré.”
23 Wungi wataka dé xi warekwa du nakré wa, “Méni Polka mé hati, dé yaange yindémboka. Takamét, dé yalefu yitaka yatakatandé. Déka nyémayikangu déré yikafre

hurunjoka yandat, méni diré haraki hurukéméni.” Wungi wandéka dé Polka hatindéka dé re séndé gembu.

Feliks wandéka héki hwari yéték dé Pol re séndé gembu

24 Feliksna takwa lé Judana takwa lé. Léka xi Drusila lé. Nukwa nawulak Pol séndé gembu rendéka bér Feliks bér Drusila bér ya. Yae Feliks wandéka dé Pol déka ya. Yae dé bérré hundi wa, Krais Jisaska. Dé wa, “Krais Jisaska jémba mé saréké.” Wungi wandéka dé Feliks Polna hundika saréké.

25 Saréké ndéka dé Pol wambula hundi dé angi wa, “Du takwa yikafre sémbut hurutandi. Deka mawuli deka séfika jémba hatitandi. Hukémbu nukwa nak yatandé. Wun nukwa God kot xékékwa néma du reta dé du takwa hurundan sémbutka hundi watandé.” Wungi Pol wandéka dé Feliks roota dé wa, “Yak. Némbuli sa yi. Wafewana, nak nukwa wuni baka reta méniré watawuni, wambula yaméte?”

26 Wungi wandéka dé Pol wambula wulayi séndé geré. Wulaaye rendéka dé Feliks angi saréké, “Wafewana Pol séndé ge yatakanjoka mawuli yata séfélak yéwa wuniré hwetandé, o yingafwe?” Wungi sarékéta séfélak nukwa wandéka dé Pol déka yae dé dé wali hundi bulé. Bulétaka dé Felikska yéwa nawulak hwehafi ye dé wambula wulayi, séndé geré.

27 Pol héki hwari yéték séndé gembu rendéka Porsius Festus dé Feliksna hafwa héra. Hérae dé néma du re. Feliks yinjoka huruta angi dé déka mawulimbu wa, “Judana du wunika mawuli yandate wuni mawuli ye. Di Polka hélék di ye. Pol métaka rendé, séndé gembu. Rendét Judana du wunika mawuli yatandi.” Wungi wandéka dé Pol re séndé gembu.

25

Pol dé wa, “Wuni Romna néma duré hundi watawuni.”

1 Festus wun héfambu rendéka nukwa hufuk yindéka dé Sisaria yatakataka dé Jerusalemré wari.

2 Wara xakundéka di prisna néma du Judana néma du wali wungi yae di déré wa, di Polré déka makambu takanjoka. Wungi wata di déré hambukmbu wakwexéké,

3 dé Polré bari hura yandéte, Jerusalemré. Pol yandét du nawulak yambumbu faakwa re déré xiyandate di yéna yata wa.

4 Wandaka dé Festus wa, “Pol séndé gembu dé re Sisariambu. Wuni bari wambula yitawuni, wun getéfaré.

5 Yiwut ména néma du wuni wali yitandi. Ye xaakwa Pol hanja hurundén jooka hundi watandi. Dé haraki saraki sémbut hurundét, di wuna makambu takatandi.”

6 Festus wungi wataka nawulak nukwa dé re Jerusalemémbu. Re hukémbu dé wambula yi Sisariaré, wunde Judana du wali. Ye xaakwa gan hwae ganémba raama dé kot xékékwa néma du dé re, hundi buléndaka hafwambu. Reta dé déka duré wa, Polré hura yandate.

7 Wandéka Polré hura yandaka di Jerusalemémbu yandé Judana du di Polré gisangwanda té. Téta di Festusré wa, “Ané du séfélak haraki saraki jondu dé huru.” Wungi wata deka hundi mwi hundi wakwenjoka di hurufatiké.

8 Wungi wandaka dé Pol deka hundi hasa wata dé wa, “Wuni Judana hambuk hundiré akwi, tempelré akwi, Sisarré akwi wuni haraki saraki joo nak huruhambawuni.” Wungi dé wa.

9 Wandéka dé Festus Judana duna mawuliré yikafre hurunjoka mawuli yata di Polré angi wa, “Wafewana ani Jerusalemré ye wumbu wuni ména hundi xékétawuni? Wungi méni mawuli ye, o hélék méni ye?”

10 Dé wungi wandéka dé Pol angi wa, “Hélék wuni ye. Wuni Romna du wuni. Nak du wuniré duna makambu takanjoka mawuli yandét, wuni Romna gavmanéna du nakna makambu téwut, wu sékérékétandé. Méni xékélaki. Wuni Judana duré haraki joo nak huruhambawuni.

11 Wuni haraki saraki joo huruwut, méni wuna huruwun jooka hasa hwenjoka wuniré xiyamét, wuni hiyawut, wu sékérékétandé. Deka hundi mwi hundi xakuhafi yandét, du nak wuniré dika yamba hweké ndé, di wuniré xiyandate. Sisar wuna hundi xéké ndéte wuni mawuli ye.”

12 Wungi wandéka dé Festus déka mawuli saréké hwekwa du wali dé hundi bulé. Bulétaka dé Polré wa, “Sisar ména hundi xéké ndéte méni mawuli ye. Mawuli yata Sisarka yitaméni.” Wungi dé Festus wa.

Festus dé Agriparé hundi wa Polka

13 Nukwa nawulak yindéka dé néma du nak déka xi Agripa déka nyange Bernaisi wali bér yi Sisariaré. Yikafre mawuli yata Festus wali hundi bulénjoka bér yi.

14 Ye séfélak nukwa rembéka hukémbu dé Festus ané hundi wa Polka: “Méni, Agripa, mé
xéké. Feliks néma du reta wandéka du nak déka xi Pol dé séndé gembu re. Rendéka Feliks
wun néma duna jémba yatakataka yindéka wuni déka hafwa héra. Hérae wuni xéké wun
du séndé gembu rendéka.
15 Xékétaka Jerusalemré yiwuka di Judana néma du, prisna néma du akwi, di wuniré
hundi wa, haraki saraki sémbut hurundénka. Wataka hurundén haraki saraki sémbut déré
hasa hwewute di wuniré wakwexéké.
16 Wakwexékéndaka wuni diré angi wa, ‘Romna sémbut angi dé. Du nawulak nak duna
hurundén haraki sémbutka hundi wanjoka mawuli yata di tale hundi buléndaka hafwaré
yitandi. Yindat wun du wali kot xékékwa duna makambu téta deka maka sékéré take
téta di wun jooka wandat wun du deka hundika hasa watandé. Wandét kot xékékwa du
yawundu nandét di wun haraki sémbut hurundé duré hura xiyatandi. Kot xékékwa du
tale yawundu nahafi yandét di wun duré yamba xiyakéndi.
17 “Wungi wawuka di angiré ya, wuni wali Polka hundi nawulak wanjoka. Yandaka
wuni deka hundi bari xékénjoka mawuli yawuka natafa nukwa male yindéka wuni hundi
buléndaka hafwambu néma du reta wuni wa, wun duré wunika hura yandate.
18 Déré hura yandaka deka makambu téndéka di Judana néma du déka hundi wa.
Wandaka angi wuni wuna mawulimbu wa, ‘Haraki saraki sémbut hurundénka watandi.’
Wungi wawuka di haraki saraki sémbut nawulakéka wahambandi.
19 Deka Godna ximbu haréké ndaka sémbutka di waru. Hiyandé du Jisaska akwi di waru.
Wun duka Pol dé wa, ‘Dé wambula wundé raméndé.’
20 Wungi wandéka angi wuni wuna mawulimbu wa, ‘Yingi maki nae wuni wun jooka
jémba xékélakitawuni?’ Wungi sarékéta wuni Polré wa, ‘Wafewana ani Jerusalemré ye
wumbu wuni ména hundi xékétawuni? Wungi méni mawuli ye, o hélék méni ye?’
21 Wungi wawuka dé Pol wa, ‘Yingafwe. Sisar wuna hundi xékéndéte wuni mawuli ye.
Wuniré takamét wuni séndé gembu rewut, hukémbu takamét bu wuni Sisarka yitawuni.’
Wungi wandéka wawuka dé séndé gembu re. Hukémbu wawut dé Sisarka yitandé.”
22 Wungi Festus wandéka dé Agripa wa, “Wuni hafu wun duna hundi xékénjoka wuni
mawuli ye.” Wungi wandéka dé wa, “Séri méni déka hundi xékétaméni.” Wungi dé wa.

Pol dé néma du Agriparé hundi wa

23 Wandéka gan hwae ganémba bér Agripa bér Bernaisi yikafre male nukwa wur
sandataka bér ya. Yae bér xi warekwa duna néma du, wun getéfana néma du wali, wungi
di hundi buléndaka geré wulayi, séfélak du takwa xéta téndaka. Wulayindaka Festus
wandéka di Polré hura ya.
24 Hura yandaka dé Festus wa, “Néma du Agripa, guni, ambu tékwa yikafre du takwa
atéfék, guni mé xéké. Guni ané duré guni xé. Judana du takwa atéfék di wun duka haraki
hundi wa. Jerusalemémbu rekwa du takwa akwi ambu rekwa Judana du takwa akwi di
wungi wa. Haraki hundi wata nawulak di wunika ya. Yae di wuniré hambukmbu wa,
‘Wun du hiyandéte nani mawuli ya. Wamét di déré xiyatandi.’
25 Wungi wandaka xékétaka angi wuni wa, ‘Wun du haraki saraki sémbut huruham-
bandé. Métaki wuni wawut di déré xiyatandi?’ Wungi sarékéwuka dé wa, ‘Sisar wuna
hundi xékéndéte wuni mawuli ye.’ Wungi wandéka wuni yawundu nataka wawut Sisarka
yitandé.
26 Wuni hurundén jooka jémba xékélakihafi yata wun jooka Sisarka nyinga nak
hayinjoka wuni hurufatiké. Hurufatikéta wuni déré hura yae guna makambu atéfék taka.
Takawuka méni néma du Agripa méni déka hundi xékétaka wuniré wamét, wuni wun
nyinga hayitawuni.
27 Wuni nyinga hayihafi yawut dé Sisarka baka yindéte yamba wakéwuni. Dé hurundén
jooka hayitewuka nyinga wali yindét, wu sékérékétandé.” Wungi dé Festus wa.

26

1 Festus wungi wandéka dé Agripa Polré wa, “Méni ména hundi mé safé.” Wungi
wandéka dé Pol déka tamba harékéta dé déka hundi angi wa:
2-3 “Néma du Agripa, méni nani Judaka atéfék méni xékélaki. Nana hambuk hundika
akwi nana nak maki nak maki hundika akwi méni xékélaki. Xékélakiméka némbuli wuna
hundi wanjoka ména makambu téta wuni yikafre mawuli ya. Judana du wunika wandan
hundika hasa watawuni. Méni nakélak reta wuna hundi xékéta bari wendé namémboka
wuni mawuli ye.
4 “Judana du atéfék wunika jémba di xékélaki. Wuni yikama nyan reta huruwun
sémbutka di xékélaki. Némafwi du xaakwa reta huruwun sémbutka akwi di xékélaki. Tale

wuni yikama nyan reta wuni wuna hém wali wuni re. Hukémbu ye wuni Jerusalemémbu re.
5 Tale séfélak héki hwarimbu wuni di wali rewuka di wunika jémba xékélake di mawuli yata di huruwun sémbutka watandi. Wuna sémbut angi dé, wuni Farisina duna hambuk hundi wuni xéké. Farisina du Moses wandén maki hurunjoka di hambuk jémba di ya. Wun jémba atéfék Judana duna jémbaré dé sarékéngwandé.
6 Némbuli ambu wuni té, méni néma du reta wuna hundi xékéméte. Ané moka wuni ambu té. Hanja God dé nana mandékaré angi wasékéréké, ‘Guniré yikafre hurutawuni.’
7 Wungi wandéka di Judana hém tamba yéti man yéték nani Judana du takwa atéfék wungi nani God wasékéréké ndén hundika sarékéta naniré yikafre hurutendéka nukwaka nani haxé. Gan nukwa nani Godka wata nani wun nukwaka nani haxé. Wuni akwi God naniré yikafre hurutendéka nukwaka wuni haxé. Haxéwuka di Judana du nawulak wunika di wa, ‘Wungi huruta haraki saraki sémbut dé huru.’ Néma du, di wungi wandaka wuni ména makambu té.
8 Guni angi guni we, ‘God hiyandé du takwaré yamba husaraméké ndé.’ Métaka guni wungi wa? Métaka guni Godka jémba sarékéhafi ye?
9 “Hanja angi wuni wuna mawulimbu wa, ‘Nasaretna du Jisasré haraki hurutawuni. Déka jémba sarékékwa du takwaré haraki huruta déré akwi haraki hurutawuni.’
10 Wungi wata wuni diré haraki huru Jerusalemémbu. Prisna néma du wuniré wandaka wuni wandan maki Godna du takwaré huluke wuni séndé geré hura yi. Hura yiwuka di diré xiyanjoka hundi buléndaka wuni akwi diré xiyanjoka wuni wa.
11 Séfélak nukwa wuni Godna du takwaré haraki huru, Godna hundi buléndaka atéfék gembu. Néma Du Jisaska haraki hundi wandate wuni diré haraki huru. Dika némafwimbu mawuli wita wuni afaké téfaré yita diré haraki hurunjoka wuni mawuli ya.” Wungi dé Pol wa.

Pol dé Jisaska jémba sarékéndénka hundi wa
Apo. 9:3-19, 22:6-16

12 Pol wungi wataka dé angi wa, “Nukwa nak diré haraki huruwute di prisna néma du nyinga wuniré hweta wandaka wuni hérae hura yi Damaskusré.
13 Néma du, yak, wuni yambumbu yiwuka nukwa dawimbu téndéka némafwi ya nyirmbu gaye dé wuni wali yindé du témbenmbu hanyi. Wun ya hanyita nukwana hanyiré dé sarékéngwandé. Gaye téndéka wuni xé.
14 Ya téndéka nani héfambu xakri. Xakre hwaata wuni xéké, hundi nak wuniré Hibruna hundimbu wandéka. Angi dé wa, ‘Méni, Sol, métaka méni wuniré haraki huru? Ramimbu xakita méni hangéli héra. Méni wuniré haraki hurunjoka méni méni hafuré haraki huru.’
15 Wungi wandéka wuni wakwexéké, ‘Néma Du, méni héndé?’ Wungi wakwexékéwuka dé wa, ‘Wuni Jisas wuni. Wuniré méni haraki huru.
16 Sé raama ména manmbu té. Wuni ménika wuni ya, méni wuna jémba yaméte. Wuniré némbuli xétaka méni wun jooka hundi wataméni. Hukémbu wakwetewuka jémbaka akwi hundi wataméni.
17 Hundi wamét di ména du, nak téfambu rekwa du akwi méniré haraki hurunjoka hurundat, wuni ménika hatitawuni. Wawut méni nak téfambu rekwa du takwaka yitaméni.
18 Ye méni deka damaré lataméni. Lamét di halékingaka hu hwetaka bu larékombu ténda. Deka damaré lamét satanéna hambuk yatakataka bu Godka yinda. Wungi yindat, wuni hurundan haraki saraki sémbut yakwanyita dika yikafre huruwut, di jémba retandi, wungi re wungi re. Wuni atéfék wunika jémba sarékékwa du takwaka wuni waséke, wuni dika wungi hurunjoka.” Wungi dé Pol wa.

Pol dé Agriparé yandén jémbaka hundi wa

19 Pol wungi wataka dé angi wa: “Néma du Agripa, mé xéké. Wun joo nyirmbu gayandéka xéta hundi xékétaka wun duna hundika hu hwehambawuni.
20 Hu hwehafi yata wuni tale Damaskusmbu rekwa du takwaré, hukémbu Jerusalemémbu rekwa du takwaré, hukémbu Judiana héfambu rekwa atéfék getéfana du takwaré, hukémbu nak téfana du takwaré akwi wuni déka hundi wa. Angi wuni wa, ‘Guni guna haraki saraki mawuli yatakataka guni Godna hundi xékétanguni. Xékéta yikafre sémbut male hurutanguni. Wungi hurungut, nawulak du takwa xéta xékélakitandi, guni guna haraki sémbut wundé yatakangu.’ Wungi wuni diré wa.
21 Wun hundi wataka tempelré wulaaye téwuka di Judana du wawun hundika hélék yata di wuniré huluke di wuniré xiyanjoka huru.
22 Hurundaka God dé wuniré yikafre hurundéka wuni jémba té. Wun nukwambu akwi némbuli akwi God dé wuniré yikafre hurundéka wuni ambu téta némbuli néma duna

makambu, baka duna makambu akwi téta guniré wuni hundi wa. Wuni hanja Moses
wandén maki male Godna profet wandan maki male akwi wuni hundi wa. Deka hundi
angi dé,
23 'God wasékendén du Krais hangéli hérae hiyae wambula ramétandé. Dé tale
ramétandé. Hukémbu atéfék hiyandé du takwa ramétandi. Krais raama dé nana getéfana
du takwa, nak téfana du takwaré akwi hundi watandé, larékombu retendakaka.' Wungi
wandaka wuni akwi wuni wungi wa." Wungi dé Pol wa.

Agripa déka hundi xékéndéte dé Pol hundi wa

24 Pol wungi wata téndéka dé Festus hambukmbu wata dé wa, "Pol, méni séfélak hundi
xékéta séfélak nyingambu xéta wangété méni ye."
25 Wungi wandéka dé Pol wa, "Néma du Festus, wuni wangété yahambawuni. Wuna
hundi mwi hundi dé. Yénataka hundi yingafwe.
26 Néma du Agripa dé wun jonduka dé xékélaki. Wun jondu faakwa rehambandé.
Rehafi yata di déka makambu xaku. Xakundaka wuni angi wuni saréké, dé wawun atéfék
jonduka dé xékélaki. Wungi sarékéta wuni déré wun jonduka wanjoka roohambawuni.
27 Néma du Agripa, méni profetna hayindan hundika méni jémba saréké, o yingafwe?
Wuni xékélaki, méni jémba méni saréké."
28 Wungi wandéka dé Agripa wa, "Yingi maki dé? Wafewana méni foo nukwambu
wunika wamét, xékéta wuni Jisas Kraiska jémba sarékétawuni wana?"
29 Wungi wandéka dé Pol wa, "Méni bari o hukémbu Jisas Kraiska jémba sarékéméte wuni
Godka wa. Méni male yingafwe. Atéfék wuna hundi xékéta tékwa du takwa wuni maki
téndate wuni mawuli ye. Huli mawuli hérawunka wuni hundi we. Ané senmbu wuniré
gindanka wahambawuni."
30 Pol wungi wandéka dé néma du Agripa raama téndéka di néma du Festus, Bernaisi,
di wali rendé atéfék du takwa akwi di wungi raama té.
31 Raama te di gwandi. Gwande di hafu buléta di wa, "Wun du haraki saraki joo
huruhambandé. Déré séndé gembu yamba takakéndi. Déré yamba xiyakéndi."
32 Wungi wandaka dé Agripa Festusré wa, "Wun du Sisar déka hundi xékéndéte dé tale
wa. Wahafi yandét, méni dé baka yindéte hali wamé." Wungi dé Agripa wa.

27

Pol Romré yindéte di déré gunjambémbu hura yi

1 Hukémbu Festus dé wa, "Némbuli guni gunjambémbu wara Italina héfaré yitanguni."
Wungi wandéka di Pol akwi séndé gembu rendé du nawulak akwi diré di hura yi, néma
duka. Wun du déka xi Julius dé Romna xi warekwa du nawulakéka dé néma du re. Déka
duka di wa, "Romna néma duna xi warekwa du di." Wungi di wa. Wun néma du dé séndé
ge yatakandé duka dé hati, di yaange yindamboka.
2 Hate dé diré hura yi. Wuni ané nyinga hayindé du akwi wuni di wali nani yi.
Tesalonaikambu yandé du Aristarkus akwi dé nani wali yi. Tesalonaika Masedoniana
héfambu dé re. Ye Adramitiumémbu yandé gunjambé nakmbu nani waré. Wun gunjambé
Esiana héfambu tékwa getéfaré yinjoka yaléka nani yi.
3 Ye gan hwae ganémba nani Saidonmbu xaku. Xakumbeka dé xi warekwa duna néma
du Julius Polré yikafre huru, dé déka nyayikaka yindét, di déka jémba hatindate.
4 Hatindaka gunjambémbu wambula wara Saidon yatakataka nani wambula yi.
Yimbeka mur yandéka Saiprusna héfa aki tambambu téndéka nani mur hambukmbu
yahafi yakwa sakumbu yi.
5 Saiprus yatakataka néma xérimbu ye Silisiana héfa, Pamfiliana héfa akwi afakémbu
téndéka nani xé. Xéna harana ye nani Mairambu xaku. Maira Lisiana héfambu dé té.
6 Wun getéfambu xaakwa nani gunjambé yataka. Yatakataka rembeka dé xi warekwa
duna néma du dé Italina héfaré yitekwa gunjambéka hwaka xé. Wun gunjambé
Aleksandriambu lé ya. Hwaka xétaka yae dé naniré hura yindéka nani wun gunjambémbu
waré.
7 Wara mur hurundéka nani séfélak nukwa nakélak nakélak yi. Nakélak yita di wun
gunjambémbu jémba yakwa du hambuk jémba yandaka nani Nidasré xé. Xétaka yinjoka
hurumbeka dé némafwi mur yandéka nani yinjoka hurufatiké. Ye nak yambumbu
yimbeka Kritna héfa yika tambambu téndéka nani mur hambukmbu yahafi yakwa
sakumbu yi. Ye Kritna héfa Salmoneré xétaka ye
8 nani Kritna héfa tékwambu yi. Ye hambuk jémba yandaka nani nak hafwambu xaku.
Wun hafwaka di wa, "Gunjambé jémba tékwa hafwa dé." Wungi di wa. Wun hafwa Lasea
tékwambu dé re.

9 Nani séfélak nukwa yambumbu yimbeka dé Judana hénooka yakérndaka nukwa
yindéka nani wun hafwambu xakumbeka dé némafwi mur yakwa nukwa dé ya. Wun
nukwa néma xéri hambukmbu raméta warélékandé. Wun nukwa gunjambé jémba yamba
yikélé. Pol wun nukwaka xékélakita dé gunjambémbu rekwa duré ané hundi wa,
10 "Gunawa, wuni xékélaki. Nani némbuli yimbet, néma xakéngali nanika yandét séfélak
jondu fakutandi. Gunjambémbu rekwa jondu séfélak fakundat, nani nawulak akwi
hiyatame. Némbuli yamba yikéme."
11 Wungi wandéka gunjambé hurukwa du akwi gunjambémbu jémba yakwa duna néma
du akwi bér wa, "Yingafwe. Nani yitame." Wungi wambéka dé xi warekwa duna néma
du bérka hundi xékéta Polna hundi xékéhambandé.
12 Wun nukwa remben hafwa yikafre hafwa yingafwe. Némafwi mur yandékandé.
Wungi xékélakita bérka hundi xékétaka di gunjambémbu rekwa séfélak du di hundi
bulésékéréké, wun hafwa yatakataka yinjoka. Ye Finiksmbu xaakwa némafwi mur yakwa
nukwa wumbu renjoka di mawuli ya. Finiks Kritna héfambu dé té. Wun hafwa dé mur
yandéka gunjambé jémba tékwa hafwa dé.

Némafwi mur yandéka lé néma xéri hambukmbu raméta waré

13 Hukémbu dé yikafre mur angé sakumbu yae dé nakélak ya. Yandéka di wun
hafwaré yinjoka di hundi bulé. Bulétaka di gumbu yakisandandan ain témbéra hura wara
gunjambémbu takataka di Kritna héfa tékwambu nakélak yi.
14 Yindaka bari dé némafwi mur Kritna héfambu dé ya. Wun murka di wa, "Notna
sakumbu yakwa mur dé."
15 Némafwi mur yandéka lé gunjambé yinjoka hurufatiké. Hurufatikéléka nani baka
rembeka dé mur gunjambéré hura yi.
16 Hura yindéka nani néma xérimbu tékwa yikama héfa Kauda tenangéra nani mur
hambukmbu yahafi yakwa sakumbu yi. Yita wumbu di hambuk jémba ya, wun
gunjambéna yikama kanu jémba reléte.
17 Di hambuk jémba yata di yoombu témbéra hari di wun yikama kanu gunjambémbu
husawara taka. Take di hambuk yoombu gunjambé gisangwandé, hambuk ye reléte.
Gisangwandétaka di roo, gunjambé baka ye Afrikana hafwambu tékwa awemémbu wara
haraki yalémboka. Roota di yoombu gindan joo nak guré di husandataka, wun joo guré
hurundét gunjambé bari yilémboka. Husandandaka mur yandén maki gunjambé lé yi.
18 Yiléka nukwa nak yindéka némafwi mur yandéka lé néma xéri némafwimbu raméta
lé waré. Waréléka nak nukwa gunjambémbu rendé jondu di néma xériré yakisanda,
gunjambé xéréfweka xaleléte.
19 Yakisandandaka nak nukwa akwi yindéka di gunjambéna jondu nawulak, nukwa
wur, yoo, mi, wungi di néma xériré yakisanda.
20 Yakisandataka yita séfélak nukwa reta nani hunkwariré nukwaré xéhambame. Xéhafi
yambeka dé némafwi mur hényihambandé. Hényihafi yandéka nani wa, "Nani jémba yamba
rekéme. Hiyatame."
21 Séfélak nukwa yindéka hénoo sahambandi. Sahafi yandaka dé Pol raama deka
nyéndékmbu téta dé wa, "Gunawa, guni tale wuna hundi xékéta Kritna héfa yatakahafi
yangut, nanimbu ané xak yamba hali xakundé. Xakuhafi yandét, wun jondu yamba hali
fakunda.
22 Mé xéké. Nana du nak yamba fakukéndé. Gunjambé male fakutalé. Yikafre mawuli
yatanguni. Rookénguni.
23 Wuni Godna du reta wuni déka jémba ya. Nalika gan Godna ensel nak gaye wuni
wali téta dé wa,
24 'Pol, rookéméni. Méni Sisarna makambu tétaméni, déré hundi wanjoka. God ména
hundi xékétaka dé wa, méni wali yindé du jémba rendate. Nak yamba hiyakéndé.' Wungi
dé wuniré wa.
25 Guni wun hundi xékétaka rookénguni. Wuniré wandén maki God hurutandé. Déka
hundi mwi hundi dé. Wungi wuni xékélaki.
26 Wandén maki mur yata gunjambéré hambukmbu hura yindét, nani nak téfwambu
waritame. Néma xérina nyéndékmbu tékwa héfambu xakutame." Wungi dé wa.
27 Nani baka rembeka némafwi mur yata dé gunjambéré hura yi. Tamba yéti manmbu
yétiyéti nukwa nani Mediterenian néma xérimbu nani wungi yi. Ye gan hunyindéka
nyéndéngan di gunjambémbu jémba yakwa du di nawulak jondu xe di angi wa, "Téfwa
nakmbu xakutame."
28 Wungi wata di némafwi motu léki, yoombu. Lékitaka di guré yakisanda. Yakisan-
dataka di handékéné. Handékéna di xékélaki, némafwi nyamba dé (37 mita maki). Wungi

xékélakita nawula ye di wambula wun motu yakisanda. Yakisandataka handékéna di xékélaki, yalefu nyamba dé (28 mita maki).
29 Wungi xékélakita di roo, gunjambé ye motu rekwa hafwambu warilémboka. Roota di
lékindan ain yétiyéti gunjambéna hungalimbu gumbu yakisanda, gunjambé wumbu téléte.
Yakisandataka di mawuli ya, nukwa bari xalendéte.
30 Mawuli yata di gunjambémbu jémba yakwa du di gunjambé yatakandaka yambuka
hwaké. Hwakéta di hanja takandan yikama kanu hérae yoombu lékitaka di néma xériré
husanda. Husandata yéna yata di wa, “Nani kanuré naande gunjambéna makambu ye
lékimben ain nawulak akwi gumbu yakisandatame.”
31 Wungi wandaka dé Pol xi warekwa du, deka néma duré akwi dé wa, “Wunde du
gunjambémbu rehafi yandat, guni fakutanguni.”
32 Wungi wandéka di xi warekwa du kanumbu lékindan yoo xatéké. Xatékéndaka wule
kanu baka lé yi.
33 Xitélakénjoka hurundéka dé Pol atéfék duré wa, “Hénoo mé sa. Tamba yéti man yétiyéti
nukwa guni roota reta hénoo nawulak sahambanguni.
34 Mé xéké. Rookénguni. Guni jémba retanguni. Yamba fakukénguni. Némbuli mé sa.
Sangut guna biya hambuk yandét guni hambuk yata jémba yitanguni. Hénoo sahafi yata
guni hambuk yahafi yata fakutanguni.”
35 Wungi wataka dé bret hérae deka makambu téta dé Godka diména nataka dé fukae
sa.
36 Pol sandéka di atéfék du xéta deka mawulimbu hambuk yata di hénoo sa.
37 Nani wun gunjambémbu yindé du séfélak (276) me.
38 Wun hénoo sataka angi di wa, “Séfélak jondu gunjambémbu rehafi yandat, gunjambé
xéréfweka xaleta jémba yitalé.” Wungi wata di gunjambémbu rendé wit sék néma xériré
yakisanda.

Gunjambé lé haraki ya

39 Nukwa xalendéka di téfwa nakré xé. Xéta wun téfwaka xékélakihambandi. Xékélakihafi
yata di xé yikafre awem yikafre hafwambu rendéka. Xéta angi di wa, “Wafewana
gunjambé wun awemmbu wara jémba retalé, o yingafwe?”
40 Wungi wata di ainmbu hanja lékindan yoo xatékéndaka di ain néma xérimbu re.
Rendéka di gunjambé hurundaka mi huréhaléka di wun mimbu gunjambéré hura yi.
Hura ye di gunjambéna makambu téndé nukwa wur wambula husawara, mur hurundét
gunjambé bari yiléte. Husawaréndaka lé gunjambé yi.
41 Ye lé gunjambé néma xérimbu rekwa awemémbu wari. Ware hambuk yandéka lé
yinjoka hurufatiké. Hurufatikéléka dé néma xéri hambukmbu raama yae dé gunjambéré
xiyandéka lé gunjambéna hungali félaménjoka huru.
42 Huruléka di xi warekwa du séndé gembu téndé duré xiyanjoka bulé, di xéra yaange
yindamboka.
43 Wungi buléndaka dé xi warekwa duna néma du dé Polré yikafre hurunjoka dé diré
wa, “Yingafwe. Wungi xiyakénguni.” Wungi wataka dé naniré wa, “Guni, xérénjoka
xékélakikwa du, guni tale gunjambé yatakataka néma xérimbu naande xéra yitanguni,
téfwaré némbu tale xakutanguni.
44 Guni, xéréhafi yakwa du, juwi mi, fukandé mimbu hura hwangut, dé néma xéri guniré
hura yitalé, téfwaré.” Wungi wandéka nani wungi yi. Wungi ye nani atéfék jémba yi
téfwaré. Du nak hiyahambandé.

28

Pol Maltambu dé re

1 Ye téfwambu xaakwa nani xéké. Wun héfana xi Malta dé. Néma xérina nyéndékmbu dé
té.
2 Wun héfambu rekwa du takwa di naniré némafwimbu yikafre huru. Hurundaka wali
giyandéka dé yifa ya. Yifa yandéka di ya hénjarataka di naniré wandaka ye nani yambu
re.
3 Rembeka dé Pol mwaa wali nyu hérae dé yambu taka. Takandéka dé hambwe nak wun
yaka roo yaange yinjoka dé mwaa wali nyumbu xale dé Polna tambambu tiya hayilaka
hwa.
4 Déka tambambu tiya hayilaka hwandéka di wun getéfambu rekwa du takwa di xé. Xéta
di hafu buléta di wa, “Wun du duré xiyaakwa du dé, o nak haraki saraki sémbut hurukwa
du dé. Wun du néma xérimbu hiyahambandé. Hiyahafi yandéka dé haraki sémbut hasa
hwekwa God déré xiyanjoka dé wun hambwe taka, hambwe déré tindéte.”

5 Wungi buléndaka dé Pol wun hambweré yaxéréka dé yaré yaki. Yakitaka Pol hiyahafi
yata dé jémba re.
6 Rendéka di reta angi di deka mawulimbu wa, “Déka tamba wulétandé. Wuléhafi yandét
dé bari xakre hiyatandé.” Wungi wata di haxéta re. Reta xéndaka dé joo nak démbu
xakuhafi yandéka di nak mawuli sarékéta di wa, “Dé God nak dé.” Wungi di wa.
7 Maltana héfambu Publius dé néma du re. Déka héfa wun témben hafwa wali
walémbambu dé re. Wun du naniré wa, nani déka geré yambete. Wandéka naniré yikafre
hurundéka nani déka gembu nukwa hufuk re.
8 Rembeka Publiusna yafa némafwi bar hiyaata dé hwa. Déka séfi ya yandéka dé
di guriké. Yandéka dé Pol déka ye dé Godré wakwexéké, déré yikafre hurundéte.
Wakwexékéta dé Pol déka anéngambambu tamba takandéka dé wambula yikafre ya.
9 Yandéka di du takwa xékétaka di bar hiyaakwa du takwaré atéfék hura yi Polka. Hura
yindaka dé wandéka di yikafre ya.
10-11 Pol wungi hurundéka di naniré yikafre huruta séfélak yikafre jondu di nanika hwe.
Hwendaka bafu hufuk nani wun héfambu re. Reta nani yinjoka sarékéta nani Romré
yikwa gunjambéka nani hwaké. Hwaka nani xé, Aleksandriambu yalé gunjambé hési lé.
Wule gunjambéna xi angi dé “Yétinyan Dunya.” Wumbére yétinyan bér deka yénataka god
Susna dunya bér. Némafwi mur wun gunjambé haraki hurundémboka lé wun héfambu té.
Téléka nani wule gunjambémbu yinjoka hurumbeka di wun héfambu rekwa du takwa di
satembeka hénoo jondu atéfék hérae hura ye di yitembeka gunjambémbu taka. Takandaka
nani wule gunjambémbu wara yi.

Pol ye dé Romémbu xaku

12 Nani ye Sirakyusmbu xaakwa nani nukwa hufuk wumbu re.
13 Wumbu re sirakyus yatakataka nani gunjambémbu ye nani Regiumémbu xaku.
Xaakwa gan hwae ganémba raama dé yikafre mur ya. Yandéka gunjambémbu nani
wambula yi. Yimbeka nukwa yéték yindéka nani Puteolimbu xaku.
14 Xaakwa gunjambé yatakataka ye nani Jisasna hundi xékékwa du takwa nawulakré
xé, wun getéfambu. Xémbeka wandaka nani di wali nukwa angé yétiyéti angé hufuk nani
di wali re. Wumbu re raama nani héfambu yi, Romré.
15 Yimbeka di Romémbu rekwa Jisasna hundi xékékwa du nawulak di xéké, nani
yambumbu yimbeka. Xékétaka nawulak naniré xénjoka di ya. Di yandaka nani ye me
Apiusna maketmbu xaku. Xakumbeka di naniré xéndaka nani diré xé, wun hafwambu.
Nawulak di naniré xénjoka di Hwandaka Ge Hufuk wandaka hafwambu di haxéta re.
Haxéta rendaka dé Pol diré xéndéka dé déka mawuli yikafre yandéka dé Godka diména
na.
16 Diména nandéka nani di wali nani atéfék yi. Ye nani Romémbu xaku. Xakumbeka
di Romna gavmanéna du yawundu na, Pol déka hafu gembu rendéte. Rendéka dé xi
warekwa du nak déka hati, dé yaange yindémboka.

Pol dé hundi wa Romémbu

17 Nukwa hufuk yindéka dé Pol wumbu rekwa Judana néma duré wandéka yae
di hérangwanda. Yae hérangwandéndaka dé diré ané hundi wa: “Wuna nyamangu
bandingu, mé xéké. Wuni nana duré haraki saraki sémbut huruhambawuni. Wuni nana
mandékana sémbutka hu hwehambawuni. Hu hwehafi yawuka di wuniré baka huluke
di Jerusalemémbu séndé gembu takandaka wuni re. Rewuka di Romna duré wandaka di
wuniré hura yi. Hura yindaka di Romna du nawulak wuna hundi xéké.
18 Xékétaka di wa, ‘Haraki saraki sémbut male hurundét nani déré xiyambet dé
hiyatandé. Dé haraki saraki sémbut huruhambandé. Dé baka yitandé.’
19 Wungi wandaka di nana du nawulak wuni baka yiwumboka hélék di ya. Hélék
yandaka wuni wa, wuni Sisarna makambu téwut dé wuna hundi xékéndéte. Wuni déka
makambu téta déré wuna hémka haraki hundi wanjoka wahambawuni.
20 Wataka wuni angiré ya. Wun jooka sarékéta wuni guniré wa. Wuni guniré xéta
guniré hundi wanjoka wuni mawuli ye. Wuni God wasékendén duka hundi wawuka di
wuniré senmbu gindaka wuni re. Wun duka nani Judana du atéfék nani haxé.”
21 Wungi wandéka di déré wa, “Nani Judiambu nyinga nak hérahambame, ménika. Nana
du nawulak yae haraki hundi nawulak wahambandi, ménika.
22 Ané joo male nani xékélaki. Atéfék getéfambu rekwa du di Godna ximbu harékéméka
sémbutka wa, ‘Wun haraki sémbut dé.’ Wungi wandaka wungi nani xékélaki. Némbuli
ména hundi xékénjoka nani mawuli ye.” Wungi di wa.
23 Wataka di hundi bulétendaka nukwaka waséke. Waséketaka di yi. Hundi bulétendaka
nukwa yandéka ganémba di séfélak Judana du di Pol rendéka geré ya. Yae gwande
rendaka dé diré God néma du reta du takwaka jémba hatitendékaka wakweta dé némafwi

hundi diré wa. Di Jisaska jémba saréké́ndate dé Pol Mosesna hambuk hundiré akwi, Godna profet hayindan hundiré xéta dé diré wa. Ganémba wata téndéka ye nukwa nandindéka dé diré hundi wa.
24 Wungi wandéka di Judana du nawulak Polna hundi xékéta di wa, “Mwi hundi méni wa.” Wungi wandaka nawulak di wa, “Mwi hundi yingafwe.”
25 Wungi watémbéra téta yinjoka hurundaka dé Pol déka hukétéfi hundi diré wa, “Hanja Godna Hamwinya dé guna mandékaré wa, profet Aisaiana hundimbu wa. Déka hundi mwi hundi dé.
26 Aisaia dé angi wa:
Méni ye ande du takwaré angi wataméni:
‘Guni wuna hundi xékéta xékéta wun hundina moka yamba xékélakikénguni.
Xéta xéta guni xéngun jooka yamba xékélakikénguni.’
Wungi diré wataméni.
27 Wunde du takwana mawuli dé hambuk ya.
Deka waanmbu xékénjoka di hélék ya.
Deka dama di hunyi.
Di deka dama lata,
Deka waanmbu xékéta,
Di wuna hundika xékélakitandi, deka mawulimbu.
Xékélakita deka haraki sémbut yatakandat wuni diré huréhalékétawuni.
Wungi dé Aisaia hanja hayi.
28 Hayindén hundi némbuli guniré wuni we. Mé xéké. God atéfék du takwaré yikafre hurundétekaka wuni hundi wa, nak téfana du takwaré. Di wun yikafre hundi jémba xékétandi. Wungi xékélakingute wuni guniré we.” Wungi wandéka di gwande yi.
29 [Judana du wun hundi xékéta di hafu buléta watémbéra téta waru. Waruta di gwande yi.]
30 Héki hwari yéték dé Pol wun gembu re. Dé yéwa dé hwe, wun gembu renjoka. Wumbu reta dé déka yandé du takwaka yikafre mawuli yata dé di wali hundi bulé.
31 Buléta dé God néma du reta du takwaka jémba hatitendékaka dé hundi wa. Wata dé Néma Du Jisas Kraiska wakwe. Dé roohafi yata hambuk yata dé wun hundi wa, atéfék nukwambu. Wungi wandéka du nak déré watéfihambandé.

Romémbu rekwa du takwaka Pol hayindén nyinga

Pol déka jémbaka dé wa

1 Wuni Pol, Krais Jisasna jémba yakwa du wuni. God wuniré dé waséke, wuni déka
hundi hura yita du takwaré Godna yikafre hundi wawute.
2 Godna yikafre hundi angi dé: Hanja God dé déka profetré wa, “Wuni wuna du takwaré
yikafre hurutawuni. Wu mwi hundi dé. Guni wunde du takwaka hundi watanguni.”
Wungi wandéka di wun hundi hayi déka nyingambu.
3 Wun yikafre hundi wata God déka nyanka dé wa. Dé héfambu rekwa du xakundaka
maki, takwa hési lé déré héra. Héraléka dé hanja rendé néma du Devitna hémémbu dé
xaku.
4 Xakundéka God hambuk yata wandéka dé hiyae hwae dé wambula ramé. Raméndénka
Godna Hamwinya naniré dé wakwe, wu Godna nyan dé, nana Néma Du Jisas Krais dé.
5 God wandéka Jisas Krais naniré yikafre huruta wunika déka jémba dé hwe, wuni
déka hundi hura yikwa du rewute. Reta wuni déka hundi wa, atéfék héfambu rekwa du
takwa Kraiska jémba sarékéta déka hundi jémba xékéta wandéka maki yandate. Wungi
hurundat, atéfék xe Kraisna ximbu harékétandi.
6 Guniré akwi hundi wawute God dé mawuli ye. Guniré akwi God dé waséke, guni akwi
Jisas Kraisna du takwa rengute.
7 Guni Romémbu rekwa du takwa, gunika wuni ané nyinga hayi. God gunika
némafwimbu mawuli yata wandéka guni déka du takwa renguka gunika wuni hayi. Nana
yafa God akwi Néma Du Jisas Krais akwi guniré yikafre huruta, nakélak huru mawuli
hwembét guni jémba rengute wuni Godré wakwexéké.

Pol Romémbu rekwa du takwaré xénjoka dé mawuli ya

8 Tale wuni ané hundi watawuni. Atéfék héfambu rekwa du takwa di hundi saféta di
xéké, guni Jisas Kraiska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nanguka. Wungi
xékéndaka wuni gunika xékélakita wuni Jisas Kraisna ximbu wata wuna Godka wuni
diména wuni nae.
9 Wuni wuna mawulimbu, wuna hamwinyambu, wuna hambuk atéfékmbu wuni déka
jémba ye. Déka jémba yata wuni déka nyanka hundi wa. Wuni déka jémba yata dé wali
hundi buléta gunika wuni déré wakwexéké, atéfék nukwambu. Wungi wawuka God
wawun hundi dé xékélaki.
10 Wuni déré wakwexékéta ané jooka akwi wuni déré wakwexéké. Némbuli dé mawuli
yata gunika yatewuka yambu hurundét, wuni ye guniré xétawuni.
11 Wuni guniré xénjoka némafwimbu mawuli yata déré wuni wakwexéké. Guniré xéta
guni wali hundi buléwut, Godna Hamwinya gunika hambuk hweta guna mawuli yikafre
hurundéte, wuni mawuli ye. Godna Hamwinya guna mawuli yikafre hurundét, guni
Godna jémba yangute, wuni mawuli ye.
12 Dé wungi yandét, guni Godka jémba sarékéta wuna mawuli yikafre hurungut, wuni
Godka jémba sarékéta guna mawuli yikafre huruwut, nani atéfék yikafre mawuli yata
Godna jémba yatame. Wungi wuni mawuli ye.
13 Wuna nyama bandi, guni jémba xékélakingute wuni mawuli ye. Tale wuni gunika
yanjoka séfélak nukwa wuni wa. Wataka yinjoka wuni hurufatiké. Nak héfambu reta
wuni wumbu rekwa du takwaré Jisas Kraisna hundi wawuka di Kraiska jémba sarékéta
di déka du takwa xaku. Guni akwi wungi xakungute, wuni yae déka hundi wata guniré
yikafre hurunjoka wuni mawuli ye.
14 God wuniré dé wa, wuni Jisas Kraisna hundi atéfék du takwaré wawute. Wandéka
wuni Grikna hundimbu bulékwa du takwa, Grikna hundimbu buléhafi yakwa du takwa,
jémba xékélakikwa du takwa, xékélakihafi yakwa du takwa, diré atéfék Jisas Kraisna hundi
watawuni.
15 Wata wuni hafu wuni guni Romémbu rekwa du takwaré akwi wun hundi wanjoka
wuni némafwimbu mawuli ye.

Jisas Kraisna hundi Godna hambuk dé

16 Wuni Jisas Kraisna hundika wuni yikafre mawuli male ye. Mawuli yata wuni wun
hundi wanjoka wuni roohambawuni. Wun hundi Godna hambuk dé. Nawulak du
takwa wun hundi xéka Jisaska jémba saréké ndaka dé God di atéfékré dé héra, Satanéna
tambambu. Tale Judana du takwa di wun hundi xéka di Jisaska jémba saréké. Némbuli
nak téfana du takwa akwi di wun hundi xéka di Jisaska jémba saréké.

17 God Jisas Kraiska hundi wata dé naniré wakwe, du takwa déka makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa retendakaka. Di Jisas Kraiska jémba sarékéta déka hundika
“Mwi hundi dé” nae di déka makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retandi. Wun
yambu male dé re. Déka makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retembeka yambu
nak akwi rehambandé. Wun yambuka Godna nyingambu angi dé wa: “Yikafre sémbut
hurukwa du takwa di Godka jémba sarékéta déka hundika ‘Mwi hundi dé’ naata di jémba
retandi, wungi re wungi re.”

Atéfék du takwa Godka di hu hwe

18 God anwarmbu reta dé déka mawuli naniré wakwendéka nani xékélaki, God atéfék
haraki saraki sémbutka hélék yata wun sémbutka mawuli wita hurundan haraki saraki
sémbut diré hasa hwetandé. Godka hu hwekwa du takwa, haraki saraki sémbut hurukwa
du takwa, di wungi haraki saraki sémbut huruta di mwi hundiré di takatéfi. Wun mwi
hundi Godka dé wa.
19 God jémba yata dé déka sémbut fakuhambandé. Jémba yata dé atéfék du takwaré
wakwendéka di atéfék déka di xékélaki, deka mawulimbu.
20 Hanja God atéfék jondu dé hurataka. Wun huratakandén nukwa akwi némbuli akwi
du takwa di nyir, héfa, atéfék huratakandén jonduré akwi xéta di déka sémbut nawulakéka
di xékélaki. Déka sémbut xéhambandi. Déka huratakandén jonduré xe di xékélaki, déka
hambuk wungi re wungi re rendéka dé atéfék néma duré sarékéngwanda dé deka néma du
re. Wungi xékélakita Godré angi yamba wakéndi, “Nani ménika xékélakihambame.” Wungi
yamba wakéndi, huratakandén jonduré xéndanka.
21 Di Godka xékélakita di angi wandat, “God nana Néma Du dé.” Wungi wandat, wu
sékérékétandé. Wungi wahambandi. Wahafi yata di Godna ximbu harékéhambandi.
Harékéhafi yata yikafre huratakandén jonduka di Godka diména nahambandi. Di wangété
du maki di deka mawuli laréhafi yandéka di halékingambu reta jémba sarékéhambandi.
22 Sarékéhafi yata di wa, “Nani séfélak jonduka nani xékélaki.” Wungi wata di wangété
du di.
23 Wangété yata di Godka hu hwe. Nana God dé nukwa hanyikwa maki wungi re wungi
re God dé. Nana Godka hu hweta di yénataka godka wa. Hiyatekwa du maki, afwi maki,
bali maki, hambwe maki, wungina du tandan yénataka godka di wa.

Du takwa di nak maki nak maki haraki sémbut huru

24 Wungi hu hwendaka dé God diré yatakandéka di haraki saraki mawuli xékéta di
nawulak du takwa wali di deka séfimbu haraki sémbut huru. Nawulak du deka sémbutré
xe di watandi, “Di haraki sémbut hurukwa du di.”
25 Di Godna mwi hundika hu hweta di yénataka hundi di xéké. Xékéta di yénataka
godka di mawuli ye. Mawuli yata atéfék jondu huratakandé Godna ximbu harékéhafi
yata, déka jémba yahafi yata, di God huratakandén jonduka jémba yata wun jonduna
ximbu di haréké. God male yikafre dé. Nani déka ximbu wungi re wungi re harékémbet,
wu yikafre dé. Wu mwi hundi dé.
26 Di wungi Godka hu hwendaka God diré yatakandéka di haraki saraki mawuli xékéta
di haraki sémbut huru. Huruta di takwa akwi God hwendén sémbut yatakataka di du wali
hwanjoka hélék yata hési takwa wali hwanjoka di mawuli ya.
27 Du akwi God hwendén sémbut yatakataka di haraki saraki mawuli xékéta takwa wali
hwanjoka hélék yata di du wali hwanjoka di mawuli ya. Deka mawulimbu ya maki
yanéndéka duka male némafwimbu mawuli yata di du wali haraki sémbut huru. Wungi
hurundan haraki saraki sémbut deka mawuli, deka séfiré akwi, dé haraki huru. Wun
haraki saraki sémbut deka mawuli deka séfiré haraki hurutendékaka, God hanjambu dé
wa.
28 Tale di Godka xékélakitaka hukémbu di Godna ximbu harékénjoka hélék di ya. Hélék
yata di Godka hu hwendaka dé God haraki wangété duna mawuli dika dé hwe, di haraki
saraki sémbut hurundate.
29 Hwendéka deka mawulimbu haraki saraki mawuli dé sukweké. Sukweka téndéka di
angi nak maki nak maki haraki saraki sémbut huru. Di hafuka jondu héranjoka mawuli
yata, du takwaka haraki saraki mawuli yata, du takwana jonduka mawuli raméta, du
takwaré xiyaata, waru wareta, du takwaka yéna yata, du takwaré haraki hurunjoka
mawuli yata, du takwaka hungalimbu hundi buléta,
30 du takwaka yénataka hundi wata, Godka hu hweta déka mama reta, du takwaré
haraki hundi wata, deka ximbu harékéta, hurundan jooka harékéta hambukmbu wata,
haraki saraki jondu nawulak akwi hurunjoka sarékéta, deka yafa ayiwana hundi xékéhafi
yata,

31 yikafre joo hurunjoka xékélakihafi yata, wandan maki huruhafi yata, du takwaka némafwimbu mawuli yahafi yata, du takwaka saréfa nahafi yata, wungi di haraki saraki sémbut huru.
32 Wungi hurukwa du takwa di xékélaki. Hanja God dé wa, wunde du takwa hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwendét, di hiyatandi. Wungi xékélakita di wun haraki saraki sémbut yatakahafi yata di wun haraki saraki sémbut di huru. Wun haraki sémbut male huruhambandi. Angi akwi di huru. Du takwa wun haraki saraki sémbut hurundaka di diré wa, “Wu yikafre dé.” Wungi di wa.

2

God yikafre kot xékétandé

1 Guni angi guni we, “Wunde du takwa di haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di. God hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé.” Guni wun hundi wakénguni, guni akwi di hurundan haraki saraki sémbut hurungukandé. Guni wun hundi du takwaka wata guni hafuka akwi guni we.
2 Nani xékélaki. God wun haraki saraki sémbut hurukwa du takwaré hurundan haraki saraki sémbut hasa hwendét, sékérékétandé. Wungi nani xékélaki.
3 Guni mé saréké. Guni nawulak du takwa wungi hurundan haraki saraki sémbutka dika haraki hundi wata guni akwi wun haraki saraki sémbut hurungut, God guniré haraki hundi watandé, o yingi maki dé? Guniré haraki hundi wata hurungun haraki saraki sémbut guniré akwi hasa hwetandé.
4 Guni xékélaki. God gunika saréfa naata guniré dé yikafre huru. Huruta hurungun haraki saraki sémbut guniré bari hasa hwenjoka sarékéhambandé. Wun jooka guni angi wakénguni, “Wu baka joo dé. Néma joo yingafwe.” Wungi wahafi yata guni angi guna mawulimbu watanguni, “God dé nanika dé saréfa na, nani hurumben haraki saraki sémbut yatakambete.”
5 Guni Godka jémba sarékéhafi yata guni wungi wahambanguni. Guni guna haraki saraki mawuli xékéta guna mawulimbu hambuk yata haraki saraki sémbut guni huru. Huruta guni hurungun haraki saraki sémbut yatakanjoka hélék yanguka God gunika mawuli dé wi. Hukémbu God némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwambu némafwimbu mawuli wita hurungun atéfék haraki saraki sémbut guniré hambukmbu hasa hwetandé. Wun nukwambu God atéfék du takwa hurundan sémbutka xékéta hundi watandé. Wandét atéfék du takwa watandi, “Déka hundi yikafre dé. Dé jémba male dé huru.” Wungi wata déka jémbaka xékélakitandi.
6 God atéfék du takwaré hurundan sémbut hasa hwetandé.
7 Du takwa nawulak deka mawulimbu hambuk yata di wendé nahafi yata yikafre sémbut huruta Godka yindaka yambumbu di yi. Di Godna makambu néma du takwa reta di dé wali wungi re wungi re jémba renjoka mawuli yata di déka hambuk jémba ya. Wungi hurukwa du takwaré God yikafre jondu hasa hwendét, di dé wali jémba retandi, wungi re wungi re.
8 Du takwa nawulak deka séfika male sarékéta deka xi harékénjoka mawuli yata di Godna mwi hundika xékéhambandi. Xékéhafi yata di haraki saraki sémbut di huru. Wungi hurukwa du takwaka God némafwimbu mawuli wita hurundan haraki saraki sémbut hambukmbu hasa hwetandé.
9 Dé wandét haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka némafwi xakéngali xakutandé. Tale Judana du takwaka némafwi xakéngali xakutandé. Hukémbu nak téfana du takwaka akwi xakutandé. Xakundét di atéfék némafwi hangéli hératandi.
10 God yikafre sémbut hurukwa du takwaré yikafre hurutandé. Tale Judana du takwaré yikafre hurutandé. Hukémbu dé nak téfana du takwaré akwi yikafre hurutandé. Hurundét deka mawuli jémba téndét dé deka xi haréké́ndét di déka du takwa reta dé wali natafa mawuli héraata jémba retandi.
11 God wungi hurutendékaka sarékéta nani xékélaki. God atéfék du takwaré natafa hundi male dé wa.
12 Nak téfana du takwa di Moses wandén hambuk hundi xékélakihafi yata di haraki saraki sémbut hurundat, God Moses wandén hambuk hundika sarékéhafi yata deka hurundan haraki sémbutka male sarékéta wandét, di hiyatandi. Judana du takwa di Moses wandén hambuk hundi xékélakita haraki saraki sémbut hurundat, God kot xékékwa néma du reta Moses wandén hambuk hundika sarékéta hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé. Di akwi God wali yamba rekéndi.
13 Moses wandén hambuk hundi xékéta wandén maki hurukwa du takwa Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retandi. Moses wandén hambuk hundi baka

xéka wandén maki huruhafi yakwa du takwa Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa yamba rekéndi.
14 Nak téfana du takwa di Moses wandén hambuk hundika xékélakihambandi. Xékélakihafi yata deka mawuli xékéta Moses wandén maki hurundaka nani xékélaki. Hambuk hundi nak deka mawulimbu dé té. Téndéka di Moses wandén hambuk hundika xékélakihafi yata deka mawulimbu tékwa hundika xékéta di Moses wandén maki di huru.
15 Nani diré xéta nani xékélaki. God déka hambuk hundi deka mawulimbu dé wa. Wandéka deka mawuli diré dé angi wa, “Ané joo huruta yikafre joo guni huru. Wun joo huruta haraki joo guni huru.” Wun jooka xékélakindate deka mawuli sarékémbu diré dé wungi wa.
16 Nani xékélaki. God némafwi kot hurutendéka nukwambu deka mawulika sarékétandé. Wun nukwa dé wandét, dé Jisas Krais kot xékékwa néma du reta, du takwa fakundan mawuli, fakuta hurundan jonduka akwi hundi watandé. Wuni Jisas Kraisna hundi du takwaré wata, dé wungi yatendékaka wuni we.

Juda di wa, “Moses wandén hambuk hundi naniré yikafre hurutandé”

17 Guni nawulak Judana du takwa reta guni guna ximbu harékéta guni wa, “Nani Judana du takwa nani re. Reta nani Moses wandén hambuk hundi xékéta nani Godna du takwa nani re.”
18 Wungi wata guni xékélaki, God mawuli yandéka hurutenguka jémbaka. Xékélakinguka nak du guniré Moses wandén hambuk hundika wakwendéka guni xékélaki. Méta joo yikafre joo dé? Méta joo haraki joo dé? Wungi guni xékélaki.
19-20 Xékélakita guni guna mawulimbu guni wa, “Nani Moses wandén hambuk hundika nani jémba xékélaki. Xékélakita nani atéfék mo hundika akwi mwi hundika akwi nani xékélaki. Wungi xékélakita nani dama hiyandé duka yambu wakwekwa du maki, nani xékélakihafi yakwa du takwaré Godna hundika wakwetame. Ya yanéta halékingambu hanyindéka maki, nani xékélakihafi yakwa du takwana mawuliré yikafre hurutame. Hurumbet di Godka jémba xékélakitandi. Wangété du takwa, yikama nyangwal maki reta xékélakihafi yakwa du takwaré nana hundika wakwetame, di nani maki rendate.”
21 Wungi wata guni du takwaré guna hundika wakweta métaka we guni xékélakihafi ye? Guni wungi huruta haraki saraki sémbut guni huru. Guni du takwaré guni we, “Guni sélé hérakénguni.” Wungi wata guni sélé guni hérae.
22 Guni diré guni wa, “Guni nak duna takwa wali haraki saraki sémbut hurukénguni.” Wungi wata guni nak duna takwa wali haraki saraki sémbut huru. Guni diré guni we, “Guni yénataka godka hu hwetanguni.” Wungi wata guni yénataka godka harékéndaka geré wulaaye jondu sélé guni héra.
23 Guni guna ximbu harékéta guni we, “God nanika hwendén hundi dé. Wu yikafre male hundi dé.” Wungi wata guni wun hambuk hundika xékéhafi yata wandén maki huruhambanguni. Wungi huruhafi yata guni Godna xiré guni haraki huru.
24 Guni Judana du takwa wungi hurungunka Godna nyingambu angi dé wa: Nak téfana du takwa hurungun haraki saraki sémbutré xéta Godka di haraki hundi we.

God duna séfiré xéhafi yata deka sémbutré dé xé

25 Nani Judana du séfi sékémben sémbutka watawuni. Guni yikama nyangwal renguka di Moses wandén hambuk hundika xéka di guna séfi di séké. Di guna séfi sékéndat, guni Moses wandén hambuk hundi xékéta wandén maki huruta, wu Godna du retanguni. Wu yikafre dé. Wu mwi hundi dé. Di guna séfi sékéndat, guni Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yata guni nak téfana du maki guni retanguni. Godna du yamba rekénguni.
26 Nak téfambu rendaka séfi sékéhafi yandan du di Moses wandén hambuk hundika xékélakihafi yata, Moses wandén maki huruta, di Godna du retandi. Wungi reta di Godna makambu Judana du séfi sékéndan du maki retandi. Wun hundi akwi wu mwi hundi dé.
27 Wungi reta séfi sékéhafi yandan du, Moses wandén maki huruta yikafre sémbut di huru. Guni Moses wandén hambuk hundi xékélakita wandén maki huruhafi yata guni haraki sémbut guni huru. Di nak téfana du yikafre sémbut hurundaka guni Judana du haraki sémbut hurunguka di guna sémbutré xe, wafewana, angi watandi, “Wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi watandi.
28 Guni Juda guni we, “Atéfék Judana du di Godna du di. Di Judana hémémbu xaakwa di di akwi Judana du di. Di atéfék Moses wandén hambuk hundi xéka di deka dunyana séfi di séké. Di atéfék nana hambuk hundi xéka di Godna du re.” Wungi wanguka wuni angi wuni we: Wu yingafwe.
29 Judana du nawulak male di Godna du di. Wun du angi di. God deka sékéndan séfika sarékéhambandé. Deka mawulika male dé saréké. Deka mawulimbu di Godka jémba sarékéndaka Godna Hamwinya deka mawulimbu dé té. Téta dé wa, di yikafre sémbut

hurundate. Wunde du di hambuk hundika sarékéhafi yata Godna Hamwinyana hundi xékéta di Godna du di re. Wungi rendaka ané héfambu rekwa du takwa deka ximbu harékéhafi yandaka God deka ximbu dé haréké.

3

God déka hundi yamba yatakakéndé

1 Wafewana du nak wawun hundi xéka angi watandé? "God duka wungi saréké́ndéka,
di Judana du rendaka, méta yikafre joo God diré hurutandé, di yikafre du reta nak yikafre
duré saréké́ngwandéndate? Di séfi séké́ndaka dé God méta yikafre joo diré hwetandé?"
2 Dé wungi wandét, wuni déré angi watawuni, "Di Judana du rendaka, wu némafwi
joo dé. God dika nak maki nak maki yikafre joo dé hwe. Tale dé déka hambuk hundi
nyingambu haaye dé dika wun nyinga dé hwe, di déka nyingaka jémba hatita nak du
takwaré déka hundi wandate."
3 Wuni wungi wawut wafewana dé angi watandé? "Dika bu hwendé. Wu mwi hundi
dé. Nani xékélaki. Juda nawulak Godka jémba sarékéhafi yata déka hundika di yataka.
Wungi yatakandaka, wafewana God akwi déka wandén mwi hundika yatakatandé?"
4 Dé wungi wandét, wuni déré angi watawuni: "Yingafwe. Wungi yamba wakéme.
Atéfék du takwa yéna yandat, nani xékélakitame. God yéna yahafindé. Wandén maki male
hurutandé. Wandén hundi yamba yatakakéndé. Wungi hurundékaka Godna nyingambu
rekwa hundi angi dé wa:
Méni God méni hundi wamét, du takwa xéka watandi, 'Déka hundi wu mwi hundi dé.'
Wungi wandat nak du takwa kot xékékwa néma duré ménika wandat, méni wamét ména
hundi deka hundiré saréké́ngwandétandé."
5 Wafewana nawulak du angi watandi? "Nani Godna hundi yatakataka haraki saraki
sémbut hurumbet, nawulak du naniré xéta watandi, 'God yikafre male dé. Haraki saraki
sémbut hurundaka maki, dé haraki saraki sémbut huruhambandé. Yikafre sémbut male
dé huru.' Wungi wandat, wu yikafre dé. Nani wungi haraki saraki sémbut huruta Godna
yikafre sémbut nani wakwe. Wakwembet, God hurumben haraki saraki sémbut naniré
hasa hwendét, wungi haraki dé."
6 Di wungi wandat, wuni diré watawuni, "Wungi yingafwe. Dé haraki saraki sémbut
hasa hwehafi yata, yingi maki nae dé atéfék du takwaka kot xékékwa néma du retandé?"
7 Wafewana wunde du wambula wata angi watandi? "Nani yéna yambet, nawulak du
naniré xéta angi watandi, 'God dé mwi hundi wakwa du dé. Wandén mwi hundi yamba
yatakakéndé. Dé wun du yandan maki yéna yahafindé. Nani déka ximbu harékétame.' Di
wungi wandat, wu yikafre dé. Nani yénataka hundi wata nani God wandén mwi hundiré
nani wakwe. Nani yénataka hundi wambeka di Godna ximbu harékéndaka, yingi maki
nae God haraki saraki wamben hundi hasa hwetandé naniré?"
8 Wun du wungi wandat, wuni dika watawuni, "Wungi yingafwe. Wungi yamba
wakénguni." Wungi watawuni. Du nawulak yéna yata di wa, "Pol dé naniré hundi wa,
nani haraki saraki sémbut hurutame, yikafre joo xakundéte." Wungi wata yéna yandanka
God wungi wakwa du takwaré wandan haraki saraki hundi hasa hwetandé. Wu yikafre
dé.

Yikafre sémbut hurukwa du rehambwe, yingafwe

9 Wafewana wunde du wambula wata angi watandi? "Nani Juda Godna makambu
yikafre sémbut hurukwa du takwa rembeka nak téfana du takwa Godna makambu haraki
saraki sémbut hurukwa du takwa di re, o yingafwe?"
Di wungi wandat, wuni dika angi watawuni: Wungi yingafwe. Wun jooka wundé
wawu. Judana du takwa, nak téfana du takwa, atéfék du takwa di haraki saraki sémbut
huruta di wun haraki sémbutna ekombu di té.
10 Wungi témbekaka Godna nyingambu rekwa hundi angi dé wa:
Yikafre sémbut hurukwa du takwa rehambwe, yingafwe.
11 Atéfék du takwa jémba xékélakihafindi.
Godka hwakékwa du takwa rehambwe.
12 Atéfék du takwa Godna yambu wundé yatakanda.
Yatakataka di atéfék haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di re.
Yikafre sémbut hurukwa du takwa rehambwe, yingafwe.
Nani yikafre sémbut hurukwa du natafa maleka hwaka, yamba xékéme. Yingafwe.
13 Deka hundi wu hiyandé du réméndan hwandafu maki dé.
Deka tékalimbu di yénataka hundi wata di yéna ya.
Deka hundi séfimbu hambwe tindéka du hiyandaka haraki hunyi maki dé té.
14 Haraki saraki hundi deka mawulimbu dé sukweka té.

Téndéka di rékambambu wata nak maki nak maki haraki saraki hundi male di bulé.
15 Nawulak du takwaré xiyanjoka di bari fétékéra yi.
16 Wungi ye di deka yindaka yambumbu rekwa du takwaré haraki huruta wunde du takwaré néma xak di hwe.
17 Di nawulak du takwa wali jémba retendaka sémbutka xékélakihambandi.
18 Di Godka sarékéhafi yata déka roohambandi.
19 Godna nyingambu rekwa hundi wungi dé wa, nani Godna hambuk hundina ekombu rekwa du takwaka. Nani atéfék héfambu rekwa du takwa nana haraki saraki sémbutka xékélakimbete, dé wungi wa. Nani wungi xékélakita, God némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwambu, nani déka makambu téta déka hundi xékéta déka hundi hasa wanjoka, nani atéfék hurufatikétame.
20 Nani Godna hambuk hundi xékéta nani xékélaki. Nani atéfék nani haraki saraki sémbut huru. Huruta nani Moses wandén hambuk hundi xékéta wandén maki huruta, Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa renjoka nani hurufatiké. Wungi nani xékélaki.

Kraiska jémba sarékékwa du di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du retandi

21 Némbuli nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rembete, dé yambu nak naniré dé wakwe. Wun yambu Moses wandén hambuk hundi xékéndaka yambu yingafwe. Hanja Moses akwi, Godna profet akwi di naniré wa, wun yambuka.
22-23 Wun yambu angi dé. Nani Jisas Kraiska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nambet God wandét nani déka makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retame. Judana du takwa, nak téfana du takwa, nani atéfék haraki saraki sémbut nani huru. Huruta nani yikafre male God wali rehafi yata afakémbu nani re.
24 Rembeka dé naniré baka yikafre huruta angi dé wa, “Krais Jisas hiyae guniré Satanéna tambambu hérandéka guni déka jémba sarékéta némbuli wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa guni re.” Wungi dé wa.
25 God wandéka Krais Jisas gaye dé séfélak duna makambu dé hiya. Hiyandénka nani déka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nambet, déka nyéki hurumben haraki saraki sémbutré yakwanyindét, God naniré hurumben haraki saraki sémbut hasa yamba hweké́ndé. God déka yikafre male sémbut naniré wakwenjoka dé Kraisré wandéka dé hiya. Godna yikafre sémbut angi dé. Hanja God hurundan haraki saraki sémbut dé bari hasa hwehambandé. Wungi hasa hwehafi yata dé Krais nanika hiyatendéka nukwaka dé haxé. Krais Jisas hurumben haraki saraki sémbutka hiyandéka dé God naniré déka yikafre sémbut wakwe.
26 Krais Jisas hurumben haraki saraki sémbutka hiyandéka némbuli nani xékélaki. God yikafre sémbut male dé huru. Hurundéka nani Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nambeka dé naniré wa, “Guni wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa guni.” Wungi wandéka nani wungi xékélaki.
27 Guni mé xéké. Nani wungi xékélakimbet, héndé harékéte, deka hafu ximbu? Yingafwe, yamba harékékéme. Nana ximbu harékémbeka sémbut bu hényi. Méta sémbut wun sémbutré dé sarékéngwandé? Moses wandén hambuk hundi xékéta wandén maki hurumbeka sémbut wana? Yingafwe. Jisaska jémba sarékémbeka sémbut dé sarékéngwandé.
28 Sarékéngwandéndéka xékélakita nani angi wa, du nak Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yata Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata, dé Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du retandé.
29 Guni mé saréké. God Judana God male dé wana? Dé nak téfana du takwana God akwi dé wana? Yawundu. Dé wun nak téfana du takwana God akwi dé.
30 God natafa male dé. Dé natafa hundi dé wa, atéfék du takwaré. Judana du takwa Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nandat, God dika “Yikafre sémbut hurukwa du takwa” natandé. Nak téfana du takwa Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nandat, God dika akwi “Yikafre sémbut hurukwa du takwa” natandé.
31 Dé wungi watendékaka sarékéta, nani angi yamba wakéme, “Nani Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata nani Moses wandén hambuk hundika nani hu hwe.” Wungi yamba wakéme. Nani Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata wungi male nani Moses wandén hambuk hundi jémba xéké.

4

God Abrahamka dé wa, “Dé yikafre sémbut hurukwa du dé”

1 Némbuli nani Judana mandéka Abrahamka sarékétame. Dé nani maki du dé. Dé méta
jémba yandéka God dé déré yikafre huru? Wunka yingi watame?
2 Dé yikafre jémba yandéka God yandén jémbaka sarékéta déka “Yikafre sémbut hurukwa
du dé” nandét, dé hafu déka ximbu hali haréké ndé. God déka jémbaka sarékéhafi yandéka
Abraham Godna makambu téta déka hafu ximbu yamba harékéké ndé.
3 Godna nyingambu rekwa hundi angi dé wa: Abraham Godka jémba sarékéta déka
hundika “Mwi hundi dé” nandéka God dé déka “Yikafre sémbut hurukwa du dé” na.
4 Mé saréké. Nana du nak duka jémba yandéka dé déka jémbaka yéwa hwe. Hwendéka
hérandéka nani angi wahambame, “Déka saréfa naata dé yéwa hwe.” Wungi wahafi yata
nani wa, “Yandén jémbaka dé hwe.” Wungi nani wa.
5 Mé saréké. Du nak Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du renjoka mawuli
yata hambuk jémba yanjoka sarékéhafi yata Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi
hundi dé” nandét, God wun duka “Yikafre sémbut hurukwa du dé” natandé. God hafu dé
wa, haraki saraki sémbut hurundé du takwa déka makambu yikafre sémbut hurukwa du
takwa rendate.
6 Hanja rendé du Devit akwi wun jooka angi dé wa. Du takwa Godna makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa renjoka, yandan jémbaka sarékéhafi yata, Godka jémba sarékéta
déka hundika “Mwi hundi dé” naata, wunde du takwa yikafre mawuli yatandi. Wun jooka
Devit Godna nyingambu angi dé hayi:
7 Néma Du God du takwana haraki saraki mawuli huréhaléka hurundan haraki saraki
sémbut yakwanyindét, wunde du takwa yikafre mawuli yatandi.
8 Dé hurundan haraki saraki sémbutka sarékéhafi yandét, di yikafre mawuli yatandi.
Devit wungi dé hayi.
9 Nani jémba sarékétame. Devit wun hundi hayita dé séfi séké ndé duka male dé hayi,
o séfi sékéhafi yandé duka akwi wun hundi dé hayi? Dé séfi sékéhafi yandé duka akwi
dé hayi. Nani xékélaki. Abraham Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé”
nandéka God déka dé wa, “Dé yikafre sémbut hurukwa du dé re, wuna makambu.” God
wungi dé wa, Abrahamka.
10 Yimba nukwa God dé wungi wa? Abrahamna séfi séké ndén nukwambu, o déka séfi
sékéhafi yandén nukwambu? Wu, déka séfi sékéhafi yandén nukwa.
11 Tale Godka jémba sarékéndéka hukémbu dé déka séfi séké. Nawulak du xéta angi
wandate, “Abraham Godka jémba sarékéta Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du
dé re. Wu mwi hundi dé. Némbuli nani wun jooka nani xékélaki.” Wungi wandate God
wandéka dé déka séfi séké. Abraham hanja wungi hurundéka némbuli di séfi sékéhafi
yandé du Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata angi watandi, “Nani
Abraham sarékéndén maki, Godka jémba sarékémbeka Abraham wu nana mandéka dé.”
Wungi di wa. Wun duka God dé wa, “Wunika jémba sarékéta di wuna makambu yikafre
sémbut hurukwa du di re.”
12 Nana mandéka Abraham déka séfi sékéhafi yandén nukwa Godka jémba sarékéndén
maki, nani séfi sékéndé du, nani Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nani
na. Nani séfi baka sékéhambame. Nani Godka jémba sarékéta nani akwi nani wa, “Nani
Abraham Godka jémba sarékéndén maki, Godka jémba sarékémbeka Abraham wu nana
mandéka dé.”

God Abrahamré wandén hundi dé atéfék déka jémba sarékékwa du takwaka dé wa

13 Hanja God dé Abrahamré wa, “Wuni atéfék héfa hwetawuni, ménika akwi, ména
mandékaka akwi. Wu mwi hundi dé.” Wun hundi wata Abraham Moses wandén hambuk
hundi xékéta wandén maki hurundénka, God sarékéhambandé. Wun hundi wata God
dé saréké, Abraham déka jémba sarékéta déka makambu yikafre sémbut hurukwa du
rendénka.
14 Du takwa nawulak di wa, “Nani Moses wandén hambuk hundika xékéta wandén
maki hurumbet, God Abrahamka wandén joo nanika hwetandé.” Wungi wandat wungi
hurukwa du takwaka God hwendét, nani angi watame, “Nani Godka jémba sarékémbet,
wu baka joo dé. God Abrahamré wandén mwi hundi wundé yatakandé.”
15 Wungi yamba wakéme. Nani Moses wandén hambuk hundika xékéta, wandén maki
hurunjoka mawuli yata, wun hundi nak huruhafi yambet, Godna mawuli wi nanika
retandé. Moses wandén hambuk hundi rehafi yandét, nani wun hambuk hundika hu
yamba hwekéme.
16 Wun hundika sarékéta nani xékélaki. Du takwa Godka jémba sarékéta déka hundika
“Mwi hundi dé” nandat, God diré wandén maki, diré yikafre hurutandé. Hurundan
yikafre jooka sarékéhafi yata, mawuli yandéka maki dé diré yikafre hurutandé. Huruta
Abrahamna atéfék mandékaré yikafre hurutandé. Wu mwi hundi dé. Moses wandén

hambuk hundi xékéta wandén maki huruta Godka jémba sarékékwa du takwa akwi, Moses wandén hambuk hundi xékéhafi yata Abraham maki Godka jémba sarékékwa du takwa akwi, nani atéfék Abrahamna mandéka re. Rembet, God wandén maki naniré yikafre hurutandé.

17 Naniré yikafre hurutendékaka Godna nyingambu rekwa hundi angi dé wa: God dé Abrahamré wa, “Wuni wawut méni séfélak héfambu rekwa du takwana mandéka retaméni.” Wun hundi xékéta nani xékélaki. Godna makambu Abraham nani Godka jémba sarékékwa du takwana mandéka dé re. Dé Godka jémba sarékéndéka dé déré wun hundi wa. God dé hiyandé du wambula raméndate wakwa du dé. God dé rehafi yandé joo xakundéte wakwa du dé.

18 God Abrahamré dé wa, “Ména mandéka séfélak séfélak retandi.” Wungi wandéka Abraham déka hundi xékéta dé wa, “Wandén maki, wuna mandéka séfélak hém xakutandi. Wu mwi hundi dé.” Wungi wataka angi wahambandé, “Wuni gwalefa wuni. Wuni nyangwal hérahambawuni. Yingi maki nae wuna mandéka séfélak retandi? Wu yénataka hundi dé wa.” Wungi wahafi ye dé déka nyangwalka dé haxé.

19 Déka héki hwari séfélak (100 maki) yandéka dé hiyanjoka hurukwa gwalefa du maki rendéka, déka takwa Sera akwi gwalefa ye nyan hérahafi reléka dé wun jooka sarékéhambandé. Godka jémba sarékéta God wandén hundi mwi hundi xakutekwaka dé haxé.

20 Haxéta dé angi wahambandé, “Ani nyan hérahafi yata bari hiyataani.” Wungi wahafi yata dé Godka jémba sarékéndéka déka mawuli hambuk yandéka dé Godna ximbu harékéta dé angi wa,

21 “God wuniré mwi hundi wandén maki hali hurundé. Déka hundi mwi hundi yandét, wuni hambuk ye nyan hératawuni. Wu mwi hundi dé.”

22 Wungi wata dé Godka jémba male sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” dé na. Nandénka God déka dé wa, “Dé wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du dé.”

23 Wungi wandéka wun hundi dé re Godna nyingambu. Wun hundi Abrahamka male wahambandé. Yingafwe.

24-25 Wun hundi nanika akwi dé wa. God nana Néma Du Jisasré wandéka gaye dé hurumben haraki saraki sémbutka dé hiya. Hiyandéka nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rembete, God wandéka dé wambula ramé. Raméndéka nani Abraham hurundén maki Godka jémba sarékéta, déka hundika “Mwi hundi dé” nambet, dé Abrahamka wandén maki, nanika akwi watandé. Angi watandé, “Di wunika jémba sarékéta wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa di.”

5

God dé wa, “Wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa di re”

1 Nani Jisas Kraisna hundika xékékwa du takwa Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nambeka God dé nanika wa, “Wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi wandéka nana Néma Du Jisas Krais naniré yikafre hurundéka nani God wali natafa mawuli héraata jémba re.

2 Jisas Krais nanika hiyandéka nani déka jémba sarékémbeka God nanika saréfa naata naniré baka yikafre hurundéka nani déka du takwa nani re. Reta nani yikafre mawuli yata mawuli sawuli yata, nani déka larékombu dé wali wungi re wungi re jémba retembekaka haxétame.

3 Xakéngali nanimbu xakundét wun nukwa akwi nani yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatame. Angi nani xékélaki. Xakéngali nanika yandét nana mawuli hambuk yatandé, nani jémba témbete.

4 Xakéngali nanika yandét nana mawuli hambuk yandét nani jémba témbet, God nana yikafre sémbutka yikafre mawuli yatandé. Mawuli yandét, nani dé wali jémba reséketembekaka, haxétame. Wungi nani xékélaki.

5 Nani baka haxéhambame. Nani xékélaki. God déka némafwi mawuli ya dé nana mawulimbu dé bleké, déka nanika hwendén Hamwinyambu. Xékélakita nani haxéta jémba tétame.

6 Hanja nani hambuk yahafi yambeka God wandén nukwa Krais yae dé nani déka hundi xékéhafi yandé du takwaka dé hiya.

7 Mé saréké. Wafewana, du nak dé yikafre sémbut hurukwa duré yikafre hurunjoka hiyatandé wana yingafwe wana? Dé hafu wungi hurunjoka mawuli yata, wu dé wun duka hiyatandé.

8 Nani haraki saraki sémbut hurukwa du takwa rembeka Krais naniré yikafre hurunjoka dé nanika hiya. God nanika némafwimbu mawuli yata wandéka Krais dé nanika hiya. God wungi wataka dé naniré wakwe, dé nanika némafwimbu mawuli yandékaka.

9 Krais hiyandéka déka nyéki hurumben haraki saraki sémbutré yakwanyindéka nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa nani re. Krais nanika wungi hurutaka angi akwi wungi hurutandé. Dé naniré yikafre hurundét, God hurumben haraki saraki sémbutka mawuli wihafi yata naniré hasa yamba hweké́ndé. Wu mwi hundi dé.

10 Hanja Godna mama remben nukwa, dé Godna nyan hiyandéka némbuli nani Godna mama rehafi yata nani God wali natafa mawuli hérae me jémba re. Nani wungi reta nani jémba xékélaki. Godna nyan wambula raama naniré yikafre hurundéka, God hurumben haraki saraki sémbutka mawuli wihafi yata naniré hasa haraki yamba hurukéndé. Wu mwi hundi dé.

11 Wungi xékélakita nani nana Néma Du Jisas Krais nanika hiyandéka nani God wali natafa mawuli héraata jémba rembekaka sarékéta, nani Godka yikafre mawuli yata déka mawuli sawuli yatame.

Adam haraki sémbut hurundéka nani hiya. Jisas Krais naniré yikafre hurundéka nani jémba retame

12 Nani xékélaki. Hanja tale rendé du Adam haraki saraki sémbut hura hiyandéka déka hukémbu yae ané héfambu rekwa atéfék du takwa déka mandéka reta di akwi di hiya. Hiyandaka nani akwi atéfék hiyatame, nani atéfék haraki saraki sémbut hurumbenka. Wungi nani xékélaki.

13 God hambuk hundi Mosesré wahafi yandén nukwa du takwa di haraki saraki sémbut huru. Wun nukwa di wun hambuk hundika xékélakihafi yata haraki saraki sémbut hurundaka God wahambandé, “Wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.”

14 Wungi wahafi yandéka atéfék du takwa hiyandakandé. Adam rendén nukwambu take ye Moses rendén nukwambu di atéfék hiyandakandé. Wunde du takwa di Adam haraki saraki sémbut hurundén maki di huruhafi yata di atéfék akwi hiya. Adam dé déka hukémbu yatekwa du Jisas Kraisna waka maki dé re.

15 Adam hurundén haraki joo, God naniré baka hwendén joo, wumbére joo nata maki yingafwe. Natafa du Adam haraki sémbut hurundéka di séfélak du takwa di hiya. God hwendén joo Adam hurundén haraki jooré dé sarékéngwandé. God nanika saréfa nae dé Jisas Krais hwe, nanika hiyandéte. Jisas Krais nanika saréfa nandéka nani séfélak du takwa jémba re.

16 Hanja natafa du Adam haraki sémbut hurundéka God hurundén haraki sémbut hasa hweta dé du takwaka wa, “Wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi wandéka di atéfék séfélak haraki saraki sémbut di huru. Hurundaka némbuli God nak maki joo huruta, dika hiyandéte Jisas Krais hwendéka gaye dé hiya. Hiyandéka dé God nanika wa, “Wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi dé wa.

17 Hanja wun natafa du Adam haraki sémbut hurundéka dé du hiya sémbut néma du maki dé xaku. Nani atéfék wun sémbutna ekombu reta nani atéfék hiya. Wun sémbutna ekombu rembeka God nanika némafwimbu saréfa naata dé nanika hiyandéte dé du nak hwe. Wun du Jisas Krais nanika hiyandét déka sarékéta Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rembete dé Krais hwe. Nani wun hwendén duka jémba sarékéta nani dé wali jémba reta nani néma du takwa maki retame, nawulak du takwaka.

18 Adamna natafa hurundén haraki joo dé atéfék du takwaré haraki hurundéka di Godna makambu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di re. Kraisna natafa hurundén yikafre joo dé atéfék du takwaré yikafre hurundéka di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa reta di dé wali wungi re wungi re jémba retandi.

19 Hanja natafa du Godna hundika hu hwendéka God dé séfélak du takwaka wa, “Wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi dé wa. Némbuli natafa du Godna hundi xékéta wandén maki hurundéka God dé wa, nani séfélak du takwa déka makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rembete.

20 Moses Godna hambuk hundi du takwaré dé wa, di deka haraki saraki sémbutka xékélakindat, deka haraki saraki sémbut némafwi yandéte. Némafwi yandéka Godna saréfa na akwi némafwi ye dé deka haraki saraki sémbutré dé sarékéngwandé.

21 Hanja haraki saraki sémbut néma du rendéka di atéfék du takwa di hiya. God nanika saréfa nandéka nana Néma Du Jisas Krais nanika hiyandéka God nanika dé wa, “Wuna makambu di yikafre sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi wandéka némbuli Godna saréfana néma du rendéka nani Krais wali jémba retame, wungi re wungi re.

6

Nani Krais wali nani hiya

1 Guni, wun jooka sarékéta yingi guni we? “Nani haraki saraki sémbut nawulak akwi
hurumbet, Godna saréfana némafwi yatandé.”
2 Guni wungi wangut, wuni angi watawuni: Wungi yingafwe. Wungi wakénguni. Nani
wun haraki saraki sémbutka hiyae wun haraki saraki sémbut wambula yamba hurukéme.
3 Tale nani Krais Jisasna ximbu guré naande nani dé wali natafa mawuli héraata nani
dé wali nani hiya. Guni wun jooka sarékéhambanguni wana?
4 Nani guré nandimbenéna mo hundi angi dé, nani Krais wali hiyambeka di naniré
rémé, gumbu. Tale Krais hiyandéka déré rémémbéka nana yafa God hambuk ye déré
wambula husaramé. Nani dé wali wambula raama huli mawuli hérae dé wali jémba
renjoka nani déka ximbu guré nandi.

Nani Krais wali natafa mawuli héraata retame

5 Nani hiyandén maki dé wali hiyae me re, dé wambula raméndén maki nani akwi dé
wali wambula ramétame. Wu mwi hundi dé.
6 Nani wundé xékélakikwa. Nana hanja hurumben haraki mawuliré di Krais Jisas wali
xiyae di mimbu hateka. Nana séfi haraki sémbut hurunjoka mawuli yandéka di wun séfiré
xiyae di mimbu hateka, nani wun haraki sémbutna jémba wambula yambemboka. Wungi
nani xékélaki.
7 Hiyandé du haraki sémbutna jémba wambula yamba hurukéndé.
8 Wun jooka sarékéta nani wa, “Nani Krais wali hiyae nani dé wali wambula ramétame.
Raama dé wali jémba retame. Wu mwi hundi dé.”
9 Wungi wata angi nani xékélaki. Krais hiyandéka dé God déré wambula husaramé.
Husaraméndéka dé wambula yamba hiyakéndé. Du hiyandakana sémbut Kraisré
wambula yamba hulukikéndé.
10 Hanja hiyandén du takwa hurundan haraki saraki sémbut yakwanyinjoka dé hiya.
Natafa nukwa male dé hiya. Hiyandéka God hambuk yata déré husaraméndéka dé God
wali re, wungi re wungi re.
11 Wungi xékélakita guni angi watanguni, “Nani Krais wali hiyambeka haraki saraki
sémbut naniré wambula yamba hulukikéndé. Hiyambeka God naniré Krais wali wambula
husaraméndéka nani haraki sémbut huruhafi yata nani God wali jémba retame, wungi re
wungi re.
12 Wungi rengut, haraki saraki sémbut guniré huluke néma du yamba rekéndé, guna
séfimbu. Rehafi yandét guni haraki saraki mawuli xékéhafi yata guna séfimbu haraki
sémbut yamba hurukénguni.
13 Guna man, tamba, hambuk, séfi atéfék di jémba ya jondu maki di. Guni wun jémba
ya jondu haraki sémbutka yamba hwekénguni, di haraki sémbut hurundate. Tale guni
hiyandé du takwa maki renguka God guniré wambula husaraméndéka guni jémba re.
Wungi reta guni guni hafuré Godka hwetanguni. Guni guna jémba ya jondu akwi Godka
hwetanguni, di yikafre sémbut hurundate.
14 Némbuli guni Moses wandén hambuk hundina ekombu rehambanguni. Guni Godna
saréfanana ekombu guni re. Wungi rengut, haraki sémbut guniré yamba hulukikéndé.

Nani yikafre sémbutna jémba yakwa du me

15 Guni Moses wandén hambuk hundina ekombu rehafi yata guni Godna saréfanana
ekombu rengukaka sarékéta, wafewana, guni nawulak angi watanguni? “Némbuli nani
Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yata haraki sémbut hurumbet, God naniré hasa
yamba hwekéndé. Nani haraki sémbut hurumbet, wu baka joo dé.” Wungi wangut, angi
watawuni, “Yingafwe. Wungi wakénguni.” Haraki saraki sémbut yamba hurukéme.
16 Ané hundi mé xéké. Guni nak duka jémba yanjoka mawuli hurungut, dé gunika
jémba hwendét, guni déka jémba yakwa du takwa reta, déka hundi xékéta wandén maki
yatanguni. Wun hundi xékéta guni xékélaki. Guni haraki saraki sémbutka xékéta wandén
maki huruta, guni haraki saraki sémbutna jémba yakwa du retanguni. Wungi re wu
hiyatanguni. Guni Godna hundika xékéta wandén maki huruta guni Godna jémba yakwa
du takwa retanguni. Wungi re wu guni déka makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa
retanguni.
17-18 Tale guni haraki saraki sémbutna jémba yakwa du re hukémbu guni Jisas Kraiska
guniré wakwendan hundi jémba xékéta wun hundika yikafre mawuli yata wandén maki
guni huru. Guni haraki sémbutka xékéhafi yata guni Godna yikafre sémbutka xéka wandén
maki huruta guni Godna yikafre sémbutna jémba yakwa du guni re. Rengukaka sarékéta
guni Godka diména natanguni.

19 Guni Godna jémbaka jémba xékélakihafi yata héfambu rekwa jooka xékélakinguka
guniré wuni héfambu rekwa jooka hundi we. Wawut guni xékéta Godna jémbaka
xékélakitanguni. Tale guni haraki saraki sémbutka xékéta guna séfimbu haraki saraki sémbut
huruta nak maki nak maki séfélak haraki saraki sémbut guni huru. Némbuli guna man
tamba séfimbu tékwa atéfék jondu Godka hwetanguni, di Godna jémba yandate. Di Godna
jémba yandat, guni Godka yikafre sémbut male hurutanguni.
20 Tale haraki saraki sémbutna jémba yakwa du re guni Godna yikafre sémbutka xékéhafi
yata wandén maki huruhambanguni. Guni Godna yikafre sémbutna jémba yakwa du
yingafwe.
21 Guni wun haraki saraki sémbut huruta méta yikafre joo guni héra? Némbuli guni
hurungun sémbutka sarékéta guni roo. Du nak wun haraki sémbut yatakahafi yata, wu
hiyatandé.
22 Guni wun du maki yingafwe. Tale guni haraki saraki sémbutna jémba yakwa du
renguka God guniré dé héra, guni déka jémba yakwa du rengute. Wungi reta guni
Godka male yikafre sémbut guni huru. Déka jémba yakwa du re, wu guni God wali jémba
retanguni, wungi re wungi re.
23 Du nak haraki sémbutna jémba yakwa du rendét, haraki sémbut wun duka ané joo
hwetandé, dé hiyatandé. God wali yamba rekéndé. Du nak Nana Néma Du Jisas Kraiska
jémba sarékéta dé wali natafa mawuli hérandét, God wun duka ané yikafre joo baka
hwetandé, dé God wali jémba retandé, wungi re wungi re.

7

Nani huli mawuli hérae yikafre sémbut hurutame

1 Guni Moses wandén hambuk hundika xékélakikwa du, wuna nyama bandi, guniré
wuni we. Du takwa ané héfambu reta hambuk hundi xékéta wandén maki hurutandi.
Hiyae wun hambuk hundi yamba xékékéndi. Wun hundika guni xékélaki o yingafwe?
2 Nana hambuk hundi angi dé wa, “Takwa hési du wali relét, léka du hiyahafi yandét,
lé dé wali retalé.” Wungi dé wa. Léka du hiyandét, lé ye nak du wali relét hambuk hundi
yamba hulukikéndé, léré.
3 Wungi wandéka nani xékélaki. Léka du hiyahafi yandét, lé nak duka ye dé wali relét,
nani nana hambuk hundika xékéta léka angi watame, “Lé nak du wali haraki saraki
sémbut hurukwa takwa lé.” Wungi watame. Léka du hiyandét lé nak du wali relét, nana
hambuk hundi xékéta nani léka haraki hundi yamba wakéme. Léka angi yamba wakéme,
“Lé haraki sémbut hurukwa takwa lé.”
4 Wungi maki, guni, wuna nyama bandi, guni tale guni Moses wandén hambuk hundina
ekombu guni re hukémbu guni Krais wali hiya. Guni Krais wali natafa mawuli héranjoka
guni hiya. Tale Krais hiyandéka God déré wambula husaramé. Nani Godka yikafre jémba
yambete God wandéka nani Kraisna du takwa nani re.
5 Tale nana séfika male nani saréké. Sarékéta nani Moses wandén hambuk hundimbu
ané hundi nani xé: Guni séfélak haraki saraki sémbut yamba hurukénguni. Xe nani haraki
sémbut hurunjoka nani mawuli ya. Mawuli yata nani wun haraki saraki sémbut nani
huruta nani haraki hafwaré yindaka yambumbu nani yi. Wun yambumbu yikwa du
takwa hiyatandi. God wali yamba rekéndi.
6 Tale nani wungi nani re. Moses wandén hambuk hundina ekombu rembeka dé naniré
huluki. Hulukindéka nani Krais wali hiyambeka wun hambuk hundi naniré wambula
yamba hulukikéndé. Nani Krais wali natafa mawuli héraata Moses wandén hambuk
hundika sarékéhafi yata, Godna Hamwinya hwendén huli mawuli hérae, nani jémba reta
Godka jémba yatame.

Haraki saraki sémbut naniré dé haraki huru

7 Mé saréké. Wafewana nani angi watame? “Moses wandén hambuk hundi wu
haraki saraki sémbut dé.” Yingafwe. Wungi yamba wakéme. Moses dé angi wa, “Guna
mawuli nak duna jooka yamba raméké ndé.” Moses wun hundi wahafi yandét, wuni wun
haraki sémbutka yamba xékélakikéwuni. Wuna mawuli nak duna jooka raméndét, wuni
Moses wandén hundi xékéta wuni wuna mawulimbu tékwa haraki saraki mawulika wuni
xékélaki.
8 Wuna mawuli nak duna jooka raméndémboka hambuk hundi xékélakiwuka, haraki
saraki mawuli wuna mawulimbu téndéka, némbuli wuni wun jooka saréké waréké
xékéwuka wuna mawuli dé séfélak duna jooka ramé. Moses wun hambuk hundi wahafi
yandét, wuni wun haraki saraki sémbut hurunjoka yamba sarékékéwuni.

9 Tale wun hambuk hundika xékélakihafi ye wuni jémba re. Hukémbu wun hambuk
hundika xékélakita, haraki saraki mawuli wuna mawulimbu téndéka wuni xékélaki, God
wuniré hasa hwendét, wuni hiyatawuni.
10 Wuni xékélaki. God déka hambuk hundi wandéka Moses wun hundi dé wa, nani
yikafre mawuli yata jémba rembete. God wungi wandéka wuni yikafre mawuli xékéhafi
yata jémba rehambawuni. Rehafi yata wuna haraki sémbutka xékélakita wuni xékélaki,
wuni hiyatawuni.
11 Wun haraki saraki sémbut wunika dé yéna ya, wun hambuk hundimbu. Wuni wun
hambuk hundi xékéta nak maki nak maki haraki saraki sémbutka xékélakita wuni haraki
saraki sémbut hurutaka wuni wundé hiyawu.
12 Wungi xékélakita ané jooka akwi wuni xékélaki. Moses wandén hambuk hundi haraki
hundi yingafwe. God wun hundi Mosesré wandén, wu yikafre male hundi dé. Ané hundi
akwi, “Guna mawuli nak duna jooka yamba raméké ndé.” Wun hundi akwi yikafre male
dé.
13 Yingi watame? Moses wandén hambuk hundi yikafre hundi dé. Wun hundi xékétaka
wuni hiya, o yingafwe? Wu yingafwe. Wungi yamba wakéme. Haraki saraki sémbut dé
Godna yikafre hundi hurutaka wuniré haraki hurundéka wuni hiya. Wuni wun jooka
xékélakiwute God dé wun hambuk hundi wa. Xékélakita ané jooka akwi wuni xékélaki,
wun haraki sémbut dé haraki saraki sémbut male dé.

Haraki saraki mawuli nana mawulimbu téndéka nani haraki saraki sémbut huru

14 Nani xékélaki. God déka Hamwinyambu dé wun hambuk hundi Mosesré wandéka
wun hundi yikafre dé. Wungi nani xékélaki. Wuni Godna Hamwinya maki rehafi yata
wuni ané héfambu rekwa du mawuli yandéka maki huruta, haraki saraki sémbut huruta,
wuni yoombu gindan du maki re wuni haraki saraki sémbutna jémba yakwa du wuni re.
15 Wuni huruwun sémbutna moka xékélakihambawuni. Xékélakihafi yata wuni mawuli
yawuka sémbut huruhambawuni. Wuni hélék yawuka sémbut male wuni huru.
16 Wuni wun hélék yawuka sémbut huruta wuni wuna mawulimbu angi watawuni,
“Moses wandén hambuk hundi wu yawundu. Wun hundi yikafre dé.” Wungi wata
wandén maki huruhambawuni.
17 Wuni hafu haraki saraki sémbut hurunjoka mawuli yahambawuni. Haraki saraki
sémbut wuna mawulimbu wulaaye téndéka wuni wun haraki saraki mawuli xékéta haraki
saraki sémbut wuni huru.
18 Wuni xékélaki. Wuni ané héfambu rekwa du rewuka yikafre sémbut wuna
mawulimbu téhambandé, yingafwe. Wuni yikafre sémbut hurunjoka mawuli yata wun
yikafre sémbut hurunjoka wuni hurufatiké. Hurufatikéta wuni haraki saraki sémbut huru.
19 Wungi xékélakita wuni yikafre sémbut hurunjoka mawuli yata wuni yikafre sémbut
huruhambawuni. Hélék yawuka haraki saraki sémbut wuni huru.
20 Wungi hélék yata wuni wun haraki saraki sémbut huruta wuni xékélaki. Wuni hafu
wun haraki sémbut huruhambawuni. Haraki saraki sémbut wuna mawulimbu téndéka
wuni wun haraki saraki sémbut huru.
21 Wungi xékélakita ané jooka akwi wuni xékélaki. Wuni yikafre sémbut hurunjoka
mawuli yakwa du rewuka haraki saraki sémbut wuna mawulimbu dé té. Téndéka yikafre
sémbut hurunjoka hurufatikéta haraki saraki sémbut wuni huru.
22 Wuni God wandén hambuk hundi xe wuni wun hundika mawuli yata wuna
mawulimbu angi wa, “Wu yawundu. Wun hundi yikafre dé.”
23 Wungi wata wuni xékélaki, nak maki mawuli wuna mawulimbu wulaaye téndéka.
Téndéka yikafre mawuli wali wun haraki saraki mawuli wali bér wuna mawulimbu
wareta té. Warembéka wuni yoombu gindan du maki rewuka di wuna séfimbu tékwa
jondu di wun haraki saraki mawuli xékéta di haraki saraki sémbut huru.
24 Wun haraki saraki sémbut wuniré dé néma xakéngali hwe. Héndé wuniré yikafre
hurute, wuni wuna mawulimbu tékwa haraki mawuli yatakawute?
25 Nani Godka diména natame, Jisas Krais naniré yikafre hurundénka. Tale wuni hafu
rewuka wuna séfimbu tékwa jondu di haraki saraki mawuli xékéta di haraki saraki sémbut
huru. Wuni Kraismbu huli mawuli hérae, wuni Godna hambuk hundi jémba xékéta
wandén maki wuni huru, wuna mawulimbu.

8

Krais nana haraki saraki sémbut yakwanyitaka wandéka God dé déka Hamwinya hwe

1 Wungi maki God nani Krais Jisas wali natafa mawuli héraakwa du takwaka angi
yamba wakéndé, “Di haraki sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi wahafi ye dé hurumben
haraki saraki sémbut naniré hasa yamba hwekéndé.

2 Tale haraki saraki sémbut nana mawulimbu téndéka nani wun haraki mawuli male
xékéta nani yoombu gindan du maki reta nani hiyandaka yambumbu nani yi. Némbuli
nani Krais Jisas wali natafa mawuli hérambeka dé déka Hamwinya nana mawulimbu
takandéka nani déka Hamwinyana hundika xékéta yoombu gindan du maki rehambame.
Déka hundi xékéta jémba reta yikafre hafwaré yindaka yambumbu nani yi.
3 Hanja nani ané héfambu rekwa du takwa male reta haraki saraki mawuli xékémbeka
Moses wandén hambuk hundi naniré yikafre hurunjoka dé hurufatiké. Némbuli God
naniré dé yikafre huru. Déka nyanré wandéka dé nana séfi maki hura, hurumben haraki
saraki sémbut yakwanyinjoka dé ané héfaré gaya. Nana séfi maki hura gaye hurumben
haraki saraki sémbutka hiyae dé wun haraki sémbutna hambuk dé héreki. Wun haraki
saraki sémbut naniré wambula yamba hulukiké ndé.
4 Nani nana haraki saraki mawuli xékéhafi yata Godna Hamwinyana hundi xékéta,
Godna hambuk hundi wandé maki hurumbete dé God wungi naniré yikafre huru.
5 Haraki mawuli xékékwa du takwa di deka haraki saraki mawulika male di saréké.
Godna Hamwinyana hundi xékékwa du takwa di Godna Hamwinyana hundika male di
jémba xéké.
6 Du takwa deka haraki mawulika male sarékéta di hiyatandi. Di God wali yamba
rekéndi. Du takwa di Godna Hamwinyana hundika male sarékéta di God wali natafa
mawuli hérae God wali jémba retandi.
7 Du takwa deka haraki saraki mawulika male saréké ndaka deka mawuli dé Godna
mama dé re. Wungi reta dé God wandén hambuk hundika xékénjoka hélék dé ye. Hélék
yata dé God wandén hambuk hundi jémba xékénjoka dé hurufatiké.
8 Deka haraki saraki mawuli xékékwa du takwa di God mawuli yandéka jémba yamba
hurukéndi.
9 Guni wun haraki mawuli xékékwa du takwa maki yingafwe. Godna Hamwinya guna
mawulimbu dé té. Téndéka guni dé wali natafa mawuli héraata wandén maki guni huru.
Krais Jisasna Hamwinya du takwana mawulimbu wulaaye téhafi yandét, di Kraisna du
takwa yingafwe.
10 Guni haraki saraki sémbut hurunguka guna séfi dé hiya. Krais guna mawulimbu
téndét, God gunika “Di yikafre sémbut hurukwa du takwa di” nandét, guna séfi hiyandét
guna hamwinya dé wali jémba retandé.
11 Hanja Jisas Krais hiyandéka God wandéka dé wambula ramé. Godna Hamwinya
guna mawulimbu wulaaye téndét, guni akwi wungi hurutanguni. Hiyangut God wambula
wandét déka Hamwinya hambuk yandét guni akwi raama dé wali jémba retanguni.

Godna Hamwinya wandéka nani Godna nyangwal re

12 Wuna nyama bandi, Godna Hamwinya nana mawulimbu wulaaye téndékaka sarékéta
nani hasa hwetame. Nani hanja hurumben haraki saraki mawulika hasa yamba
hwekéme, wun mawuli wandén maki hurunjoka.
13 Guni wun haraki saraki mawulika némbuli xéka, guni hiyatanguni. Guni Godna
Hamwinyambu hambuk hérae némbuli hurungun haraki saraki sémbutré xiyasandataka
guni God wali jémba retanguni.
14 Godna Hamwinyana hundi jémba xékékwa du takwa di Godna nyambali di re.
15 Guni yoombu gindan du maki reta wambula roongute God gunika déka Hamwinya
hwehambandé. Guni Godna nyambali rengute dé God gunika déka Hamwinya hwe.
Hwendéka héraata nani angi wa, “Yafa, yafa!”
16 Godna Hamwinya hafu nana mawulimbu wulaaye téta wandéka nani xékélaki, nani
Godna nyambali nani re.
17 Wungi Godna nyambali rembet, God hanja wandén hwetendéka yikafre jondu
hwetandé, nanika akwi, Kraiska akwi. Krais hanja hangéli hérandén maki, nani déka
jémba yata hangéli hérambet, God wandét, nani hukémbu Krais wali reta, nani akwi dé
wali yikafre male retame.

Hukémbu nani God wali jémba male retame

18 Angi wuni wa. Nani Krais Jisasna jémba yata hangéli nani hérae. Wun hangéli, wu
yikama joo dé. Hukémbu nani déré xe nani akwi dé wali yikafre male retembeka, wu
némafwi joo dé.
19 Atéfék God huratakandén jondu di haxéta di té, God wasékendén nukwaka. Wun
nukwambu God déka nyambalika wakwendét, atéfék jondu xétandi, déka nyambalika.
Atéfék jondu di God wakwetendéka nukwaré xénjoka di némafwimbu mawuli ye.
20 Némbuli atéfék jondu haraki di re. Di hafu wungi renjoka mawuli yahambandi. God
hafu wandéka di wungi re. Wun jondu di God wasékendén nukwaka haxéndate dé God
wungi wa.

21 Atéfék huratakandén jondu haraki yanjoka reta di yoombu gindan du maki re. God
wasékendén nukwambu God déka nyambalika yikafre hurundét, di dé wali reta haanye
rendat, di atéfék huratakandén jondu di yoombu gindan du maki rehafi yata di jémba
male retandi.
22 Nani xékélaki. Takwa hési lé nyan hérawata hangéli huruta wanjiléka maki di
huratakandén atéfék joo di God déka nyambalika wakwetendéka nukwaka di hangéli
héraata wanjita di wun nukwaka haxéta té.
23 Di male yingafwe. Nani akwi nani wun nukwa bari yandéte nani haxé. God nani déka
du takwaré hukémbu yikafre hurunjoka, tale dé déka Hamwinya nanika hwe. Hwendéka
déka Hamwinya nana mawulimbu wulaaye téndéka nani nana mawulimbu wanjita nani
wa, “God wasékendén nukwa bari yandéte nani némafwimbu mawuli ye. Wun nukwa God
naniré yikafre huruta nanika ‘Wuna nyangwal di’ naata dé huli séfi hwendét, nani dé
wali reta yikafre sémbut male hurutame.” Wungi wata nani Godka haxé.
24 Tale, nani Godna yikafre jonduka sarékéta haxéta témbeka dé naniré yikafre huruta
dé naniré Satanéna tambambu dé héra. Nani angi nani huru. Huli jondu nawulak
nanika xakuhafi yandaka nani wun jonduré xéhafi yata wun jondu xakundate nani haxé.
Nawulak jondu nanika xakundaka nani wun jonduré xéta nani wun jondu xakundate
haxéhambame.
25 Wungi hurumbeka maki, nani God naniré yikafre hurutendéka nukwaré xéhafi yata,
wun nukwaka nani haxé. Yikafre mawuli yata, “wendé” nahafi yata, nani God naniré
yikafre hurutendéka nukwaka nani haxé.
26 Godna Hamwinya akwi dé naniré yikafre huru. Nani nana mawulimbu hambuk
yahafi yandéka nani Godka wanjoka nani xékélakihafi yambeka, Godna Hamwinya dé
hafu dé Godka we, nanika. Wungi wata dé Godna Hamwinya nanika saréfa naata dé
afandumbu wanji, Godka. Nanika saréfa nandékaka wanjoka nani hurufatiké.
27 Godna Hamwinya dé God mawuli yandéka maki dé Godré wa, Godna du takwaka.
Wandéka dé, atéfék du takwana mawuliré xéfuke xékwa du God, dé déka Hamwinyana
mawulika akwi dé xékélaki.
28 Ané jooka nani xékélaki. Hanja God déka mawuli yandékangalambu dé naniré waséke,
nani déka du takwa rembete. Wungi rembet, dé nanika jémba hatita naniré yikafre
hurunjoka dé atéfék jondu huru, yikafre jondu akwi, haraki jondu akwi. Wungi nani
xékélaki.
29 Hanja God wunde wasékendén du takwaka dé wa, “Hukémbu wunde du takwa di
wuna du takwa retandi. Wuni wawut di wuna dunya maki retandi. Wuna dunya maka
dunya rendét di déka bandingu retandi.”
30 Wungi wandéka déka hundi mwi hundi yandéka, nani déka hundika xékémbete
naniré dé wa. Wandéka nani déka hundika xékémbeka dé wa, nani déka makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa reta hukémbu dé wali jémba male rembete.

God nanika dé némafwimbu mawuli ya

31 Wun jooka sarékéta yingi watame? God wungi nani wali téndét, héndé haraki hurute,
naniré? Wu yingafwe.
32 God nanika némafwimbu mawuli yata hanja dé déka nyan dé wali jémba rendéte
wahambandé. Déka nyan déré yatakataka nanika gayandéte dé wa. Wataka dé nanika
hangéli hérae hiyandéte dé déka mama duka dé hwe. Dé wungi hwendéka nani xékélaki.
Dé atéfék jondu akwi nanika baka hwetandé.
33 God hafu dé naniré wa, “Guni wuna du takwa rengute gunika wundé wawu. Némbuli
guni wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa guni re.” Wungi wandét atéfék
du takwa naniré angi yamba wakéndi, “Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa
guni.”
34 Wungi wahafi yandat, nak du yamba wakéndé, God naniré hurumben haraki saraki
sémbut hasa hwetendékaka. Wungi yamba wakéndé, God naniré hasa hwetendéka joo
Krais Jisas hérandénka. Hérae dé, nanika hiyae raama, Godna yika tambambu reta Godré
nanika dé we.
35 Krais nanika saréfa naata dé nanika némafwimbu mawuli ye. Méta joo Kraisna
saréfanaré hérekitandé? Xakéngali xakundét, hangéli hérambet, nawulak du naniré haraki
hurundat, naniré hénoo yandét, nani nukwa wurka fatikémbet, haraki joo naniré
haraki hurunjoka yandét, nawulak du naniré xiyandat, wunde jondu Kraisna saréfanaré
hérekitandé? Yingafwe. Dé nanika némafwimbu mawuli yatandé. Mawuli yata dé naniré
yamba yatakakéndé.
36 Wun haraki saraki jonduka Godna nyingambu rekwa hundi angi dé wa:

Nani ména du takwa rembeka di ména jémbaka hélék yata atéfék nukwa naniré xiyanjoka di mawuli ye.
Di naniré xéta di nanika angi we, “Du sipsip baliré xiyandaka maki, diré xiyatame.”
37 Wun haraki joo nanika yae naniré haraki hurutandi, o yingafwe? Wu yingafwe.
Krais Jisas nanika némafwimbu mawuli yata nanika hambuk hwendéka wun haraki joo
naniré haraki yamba hurukéndé.
38 Angi akwi wuni xékélaki. God nanika saréfa naata dé nanika némafwimbu mawuli
ya. Nani hiyatembeka nukwa, nani hiyahafi retembeka nukwa, ensel, haraki hamwinya,
némbuli rekwa jondu, hukémbu xakutekwa jondu, hambuk hura tékwa jondu,
39 anwarmbu rekwa jondu, andélambu rekwa jondu, atéfék huratakandén jondu akwi,
wun jondu atéfék Godna saréfanaré hérekinjoka di hurufatiké. God nanika saréfa naata
wandéka nana Néma Du Krais Jisas nanika hiyandéka dé God nanika némafwimbu mawuli
yandékaka dé wakwe.

9

Pol Israelna du takwaka dé némafwimbu saréfa na

1 Wuni Krais Jisasna du reta wuni mwi hundi we. Wuni yéna yahambawuni. Wawuka
hundika sarékéta yawundu wuni nae. Godna Hamwinya wuna hundika sarékéta dé akwi
yawundu dé nae.
2-3 Wuna hém Israelna du takwa di Kraisna hundika xékéhafi yandaka wuni dika
némafwimbu saréfa naata wuna mawuli xak dé ye. Mawuli xak yandéka wuni wuna
mawulimbu wuni we: Wuna hémna du takwaré yikafre hurunjoka wuni némafwimbu
mawuli ye. Wuni diré yikafre hurunjoka wawut, Krais wuniré yatakataka diré Godna
getéfaré hura yindét, wuni yihafi yawut, wu yikafre dé. Wuni diré wungi yikafre
hurunjoka wuni hurufatiké.
4 Hanja Israelka God “Wuna du takwa di” nandéka némbuli wuna hémna du takwa
di Israelna mandéka re. Hanja God wandéka di déka nyangwal di re. Rendaka
God deka nyéndékmbu téta nukwa hanyikwa maki téndéka di xé. God diré yikafre
hurutendéka hundi akwi, hambuk hundi akwi, tempelmbu yatendaka jémbaka hundi
akwi, wasékéréké ndén hundi akwi dé
5 God hanja deka mandékanguré dé wa. God wasékendén du Krais wun mandékana
hémémbu dé xaku. Dé atéfék du takwaka akwi atéfék jonduka akwi néma du God dé re.
Rendéka nani déka ximbu wungi re wungi re harékétame. Wu mwi hundi dé.

God wandéka di déka du takwa di re

6 Wun hundi wata wuni angi wahambawuni. “God hanja wandén hundi mwi hundi
yahambandé.” Wungi wahambawuni. Mé saréké. Némbuli rekwa Israelna du takwa
nawulak di Israelna mandékana hémémbu xakuhambandi.
7 Abrahamna mandéka atéfék di Godna du takwa yingafwe. Abrahamna mandéka
nawulak male di Godna du takwa di. Hanja God dé Abrahamré wa, “Aisakmbu xakutekwa
du takwa di ména mandéka retandi.” Wungi wandéka wuni xékélaki.
8 Abrahamna atéfék mandékaka angi yamba wakéme, “Di Godna du takwa di.” Wungi
wahafi yata angi watame, “God Abrahamna mandéka nawulakéka dé wun hundi wa.
Wun hundi wandén mandéka male di Godna hundi xékéta di Abrahamna mandéka di
re.” Wungi wata nani xékélakitame.
9 Hanja God Abrahamré ané hundi dé wa, “Ména takwa Sera dunya hératalé. Mwi
hundi wuni we méniré. Wawun héki hwari natafa yindét wuni wambula yawut, lé dunya
hératalé.” Wungi dé déré wa.
10 Ané jooka akwi mé saréké. Séfélak héki hwari yindéka takwa hési, léka xi Rebeka,
dunya yéték léka biyambu bér re. Bérka yafa nana mandéka Aisak dé.
11 Wumbére dunya xakuhafi ye bér jémba nawulak yahambambér, yikafre jémba akwi,
haraki jémba akwi. Wungi yahafi rembéka dé God yambén jémbaka sarékéhafi yata dé
mawuli yandéka maki dé nakré wasékéta déka wasékendén hundika male sarékéta dé
12 Rebekaré angi wa, “Tale hératenyéka nyan dé hukémbu hératenyéka nyanéna jémba
yakwa du retandé.”
13 Wun dunya yétékéka du nak Godna nyingambu ané hundi dé hayi: God dé wa, “Wuni
Jekopka wuni némafwimbu mawuli ye. Wuni Isoka hélék wuni ye.”
14 Wungi wandénka sarékéta nani angi yamba wakéme, “God wata haraki dé huru.”
Wungi yamba wakéme.
15 Wun jooka hanja God dé Mosesré wa, “Wuni mawuli yawuka makimbu du takwa
nawulakéka saréfa natawuni. Wuni mawuli yawuka makimbu du takwa nawulakré
yikafre hurutawuni.”

16 Wungi wandéka nani xékélaki. God du takwana mawuli, yandan hambuk jooka
akwi sarékéhafi yata dé dika saréfa naata diré yikafre huru. God déka mawuli yandéka
makimbu dé dika saréfa naata diré yikafre huru.
17 Wungi xékélakita ané jooka akwi mé saréké. Hanja God dé ané hundi Feroré wandéka
dé Godna du nak Godna nyingambu hayi: Wuni wawuka méni raama méni Isipna néma
du méni re. Du takwa méniré huruwun jonduré xéta, wuna hambukéka xékélakita wunika
sarékéta atéfék héfambu saféndate, wuni méniré wawuka méni raama néma du re.
18 God wungi wandéka nani xékélaki. God déka mawuli yandékangalambu nawulak du
takwaka saréfa naata diré dé yikafre huru. God déka mawuli yandékangalambu wandéka
nawulak du takwa di déka hundika hélék ya.

God nawulak du takwaré mawuli wita dé nawulak du takwaka saréfa na

19 Wafewana, guna du nawulak wuniré angi watandi? "God wungi wata, métaka dé
naniré haraki hundi we, hurumben haraki saraki sémbutka? Héndé God wasékendén
jonduka yatakate? Wu yingafwe."
20 Wungi wandat, wuni diré angi watawuni: Wungi wata guni baka du reta guni Godré
guni haraki hundi we. Wungi wakénguni. Ané hundi mé xéké. Héfambu yatakandan
aki déré yatakandé duka angi wahafindé, "Métaka méni wuniré wungi huru?" Wungi
wahafindé.
21 Aki yatakakwa du héfa nawulak hérae aki yéték yatakanjoka déka mawuli yandéka
makimbu dé yataka. Wafewana dé nak yikafre jondu taka aki wali nak haraki jondu taka
aki wali yatakatandé? Wu, déka jémba dé.
22 Wungi yatakandéka maki, God déka mawuli yandéka makimbu hurundét, guni
déré haraki hundi watanguni o yingafwe? Wu yingafwe. God déka hambuk akwi
déka mawuli wi akwi wakwenjoka dé haraki sémbut hurukwa du takwaré dé hurataka.
Wunde du takwa di God mawuli windéka aki maki di. Wun akika hanjambu God dé
wa, diré yakindét félamétekwaka. Wun akika bari mawuli wihafi ye dé dika haraki
huruhambandé.
23 God déka mawuli yandékangalambu, nawulak du takwaka dé saréfa na. Wunde
du takwa di God saréfa nandéka aki maki di. God dika hanjambu dé waséke, di déka
yikafre téfaré ye, dé wali jémba reta, nukwa hanyikwa maki rendate. Wunde du takwa
dé wali jémba retendakaka xékélakindate, God félamétendéka du takwaka bari mawuli
wihambandé. God wungi hurundénka, guni déka haraki hundi wakénguni.
24 Nani God saréfa nandéka aki nani. Naniré God dé waséke. Nani nawulak Israelna
mandéka reta Judana hémémbu rembeka God naniré dé waséke. Judana du male
yingafwe. Nak téfana du takwa nawulakéka akwi dé waséke, déka du takwa rembete.
25 Wun jooka hanja Godna profet nak, déka xi Hosea, dé Godna nyingambu ané hundi
hayi:
Wuna hémémbu rehafi yandé du takwaka angi watawuni, "Di wuna du takwa di."
Hanja mawuli yahafi yawun du takwaré watawuni, "Wuni gunika némafwimbu mawuli
wuni ye."
26 Hanja du takwa nawulakré wuni wa, "Guni wuna du takwa yingafwe."
Wungi wawun hafwambu wuni diré angi watawuni, "Wuni God wungi rekwa God wuni.
Guni wuna nyangwal guni."
27 Hanja Aisaia dé Israelna du takwaka hambukmbu wata dé Godna nyingambu ané
hundi hayi:
Israelna du takwa séfélak ye, néma xérina tufwambu rekwa awem maki xakundat, dé
Israelna du takwa nawulakré male wambula hératandé.
28 Néma Du God wandén maki hurutandé, ané héfambu. Wun nukwambu dé du takwana
hurundan haraki saraki sémbut diré bari hasa hwetandé.
29 Wungi hayitaka hundi nak akwi Aisaia angi dé hayi:
Némafwi hambuk yakwa Néma Du God nana du takwa nawulakré jémba rendate wahafi
yandét, nani atéfék Sodomna du takwa Gomorana du takwa hiyandan maki, nani
hiyatame.

Israelna du takwa Godka jémba sarékéhafi yata di yikafre sémbut hurukwa du takwa rehambandi

30 Wun jooka sarékéta yingi watame? Nak téfambu rekwa du takwa nawulak Godna
makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa renjoka sarékéhafi yata, di Godka jémba
sarékéta déka hundika "Mwi hundi dé" di na. Nandaka God dika dé wa, "Di wungi huruta
wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa di." Dé wungi wa.
31 Di hurundan maki Israelna du takwa huruhambandi. Di deka mawulimbu di wa,
"Nani Moses wandén hambuk hundi xékéta, wandén maki huruta, nani Godna makambu

yikafre sémbut hurukwa du takwa retame.” Wungi wata di Moses wandén hambuk hundi
xékéta, wandén maki hurunjoka mawuli yata, di wungi hurunjoka di hurufatiké.
32 Guni mé saréké. Yingi maki nae di Moses wandén hambuk hundi xékéta, wandén
maki hurunjoka di hurufatiké? Di Godka jémba sarékéhafi yata deka hambukéka male
sarékéta di angi wa, “Nani hambuk yata Moses wandén hambuk hundi jémba xékéta
wandén maki hurutame.” Wungi huruta di man xatukwendaka motumbu di xatukweta
di xakri. Krais Jisas wun man xatukwendaka motu dé.
33 Wun motuka Godna nyingambu rekwa hundi angi dé wa:
Mé xéké. Saionmbu motu nak takatawuni.
Du takwa wun motumbu man xatukweta xakritandi.
Wun motuka jémba sarékékwa du takwa jémba male retandi.

10

Israel di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rehambandi

1 Wuna nyama bandi, God Israelré yikafre hurundét, di dé wali jémba rendate, wuni
némafwimbu mawuli ye wuni Godré wa, dika.
2 Wuni dika xékélakita wuni we. Di Godna jémba yanjoka di némafwimbu mawuli ye.
Mawuli yata di déka jémbaka yike di ye.
3 Di God nanika “yikafre sémbut hurukwa du takwa di” nandéka sémbutka xékélakihafi
yata di deka hambukmbu male di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa
renjoka di hurufatiké. Wungi hurufatikéta di Godna sémbut wandé maki huruhambandi.
4 Huruhafi yandaka dé Krais Jisas Moses wandén hambuk hundi atéfék xéka wandén
maki huruta dé wun hundina jémba yaséke. Yasékendéka nani déka jémba sarékéta nani
Godna makambu déka atéfék hambuk hundi wandé maki hurukwa du takwa nani re.
Rembeka God nanika “yikafre sémbut hurukwa du takwa di” dé na.
5 Hanja Moses dé wa, hambuk hundi xékéta wandén maki hurukwa du takwaka. Wun
du Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retendakaka, angi dé wa: “Atéfék
hambuk hundi xékéta wandén maki hurukwa du takwa God wali jémba retandi, wungi
re wungi re.”
6 Wungi wandéka némbuli nani Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé”
nambeka Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa nani re. Wungi reta
nani angi we, “Guni Krais guniré yikafre hurundéte guni guna mawulimbu ané hundi
wakénguni, ‘Héndé nyirré warite, Kraisré hura gayanjoka?
7 Héndé hiyandé du takwa rendaka téfaré nandite, Krais wambula raméndéte, déré hura
xalenjoka?’ Wungi wakénguni.” Wungi nani we.
8 Kraiska jémba sarékékwa du takwa angi di wa, “Godna hundi walémbambu guni wali
dé re, guna mawulimbu akwi guna hundimbu akwi.” Wungi di wa. Godna hundi dé du
takwa Godka jémba saréké ndate wakwembeka hundi dé.
9 Angi nani wa: “Guni guna hundimbu angi wata, ‘Jisas dé Néma Du dé’ wungi wata
guna mawulimbu wangut, ‘Krais hiyandéka God wandéka dé wambula ramé. Wu mwi
hundi dé.’ Wungi wangut, God guniré hératandé, Satanéna tambambu. Hérae guniré
yikafre hurutandé.” Wungi nani we.
10 Nani xékélaki. Nani nana mawulimbu Kraiska jémba sarékéta Godna makambu
yikafre sémbut hurukwa du takwa nani re. Nani du takwaka nana hundimbu Kraiska
jémba sarékémbenka wambet, God naniré Satanéna tambambu hérae déka getéfaré hura
yitandé.
11 Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: Déka jémba sarékékwa du takwa roohafi
yata jémba retandi.
12 Wun hundi dé atéfék héfambu rekwa du takwaka dé wa, Judana du takwaka akwi,
nak téfana du takwaka akwi. Di natafa hémémbu di re. Deka Néma Du natafa dé. Dé
atéfék du takwana Néma Du dé. Dé déka ximbu déka wakwa atéfék du takwaka jémba
male hatita dé diré yikafre huru.
13 Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: Du takwa Néma Duna ximbu déka wandat,
dé diré Satanéna tambambu hératandé. Hérandét, di jémba retandi.
14 Du takwa nana Néma Duka jémba sarékéhafi yata yingi maki nae di déka watandi?
Wunde du takwa déka hundi xékéhafi yata yingi maki nae di déka jémba sarékétandi? Nak
du déka hundi diré wakwehafi yandét, yingi maki nae di déka hundi xékétandi?
15 God Kraiska hundi wandéte wun duré wahafi yandét, yingi maki nae dé déka hundi
watandé? Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: Du takwa nawulak di Godna yikafre
hundi wanjoka di yi. Nani wunde du takwaré xéta mawuli yatame.

Israel di Godna hundi xékéhambandi

16 Israelna du takwa nawulak male di wun yikafre hundi xéka wandan maki huru.
Israelna du takwa séfélak xékéhambandi. Wun jooka Godna profet Aisaia hanja dé Godna
nyingambu angi hayi: Néma Du, nani ména hundi du takwaré wambeka nawulak male
di jémba xéké.
17 Wun hundi xékéta nani xékélaki. Du nawulak du takwaka Kraisna hundi wandat,
xékétandi. Xékéta di nawulak déka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” natandi.
18 Wafewana guni angi watanguni? “Israelna du takwa Godna hundi di xéké, o yingi
maki dé?” Wungi wangut, wuni angi watawuni: Wundé xékénda. Wu mwi hundi dé.
Xékéndanka Godna nyingambu angi dé wa:
Di Godka wandaka deka hundi atéfék héfaré dé yi.
Deka hundi afakémbu rekwa du takwaka akwi dé yi.
19 Wafewana guni angi watanguni? “Israelna du takwa Godna hundi di jémba xékélaki,
o yingafwe?” Wungi wangut, wuni angi watawuni: Guni hanja Moses wandén hundika
mé saréké. Wun hundi Godna nyingambu angi dé wa:
Hukémbu wuni guniré yikafre huruhafi yata wuni nak nak téfambu rekwa du takwaka
yikafre hurutawuni. Guni dika haraki mawuli xékéngute we wuni diré yikafre
hurutawuni.
Wuni wangété du takwaré yikafre huruwut, guni dika biya mawuli witanguni.
20 Hukémbu Aisaia Godna hundi wanjoka roohafi yata dé Godna nyingambu angi hayi:
Wunika hwakéhafi yandé du takwa di wuniré wundé xénda.
Wunika wakwexékéhafi yandé du takwana makambu téwuka di wuniré xé.
21 Wungi wataka dé Israelna du takwaka angi wa: “Atéfék nukwa wuni tamba yék
sale wuni dika wa, wunika yandate. Tamba yék saléwuka di wunika hu hweta di wuna
hundika hélék ye.”

11

God Israelna nawulak du takwaka dé saréfa na

1 Wun hundi xékétaka yingi guni we? Wafewana guni angi watanguni? “God déka du
takwa Israelka hu wundé hwendé, o yingi maki dé?” Yingafwe. Wungi wakénguni. Wuni
akwi wuni Israelna du wuni. Abraham wuna mandéka dé. Wuni Benjaminéna hémémbu
wuni xaku.
2 Hanja God dé nani Israelna mandékanguré wa, di déka du takwa rendate. Wataka dé
nani déka du takwaka hu hwehambandé. Guni xékélaki. Hanja Godna profet nak Elaija
Godré wandéka déka hundi Godna nyingambu dé re. Elaija Israelna du takwaka haraki
hundi wata dé Godka angi wa:
3 “Néma Du, di ména profetré wundé xiyanda. Xiyaata di ménika hamwi hwendaka
jambé di yawulendo yaki. Yakindaka wuni male andé re. Rewuka di wuniré xiyanjoka
di hwaké.”
4 Wungi Elaija wandéka God déka hundi hasa wata angi dé wa, “Méni male wuna du
yingafwe. Du nawulakéka akwi (7000) wasékewuka di akwi wuna du di re. Reta di wun
yénataka god Balka hwati séhafi yata déka wahambandi.”
5 Wungi wasékendéka nani xékélaki. Hanja hurundén maki némbuli akwi God nawulak
du takwaka saréfa naata dé dika wa, di déka du takwa rendate.
6 God wunde du takwaré baka yikafre huruta dé hurundan yikafre jooka
sarékéhambandé. Dé deka yikafre hurundan jooka saréké ndét, nani angi watame, “God
deka yikafre jooka sarékéta dé dika yikafre huru.” Wungi yamba wakéme. God diré baka
yikafre dé huru.
7 Némbuli mé saréké. Israelna séfélak du takwa Godna makambu yikafre sémbut
hurukwa du takwa renjoka mawuli yata, di hurufatiké. Déka du takwa rendate God
wasékendén du takwa, di male di déka hundi xéka di déka du takwa re. Di nawulak male
xékéndaka séfélak di deka mawuli hambuk yandéka di Godna hundi xékénjoka hélék di ye.
8 Wun hélék yakwa du takwaka Godna nyingambu angi dé wa:
God dé wa, di jémba xéhafi yata jémba xékéhafi yandat, deka mawuli yike yandéte.
Hanja wungi rendanéngala, némbuli akwi wungi reta, di jémba sarékéhambandi.
9 Devit akwi hanja dika angi dé wa:
Deka mawuli yandaka joo métaka re bu xakiféké maki, biyami maki, diré haraki hurundé.
Di wun hosofékémbu xakindat, dé diré hasa haraki hurutandé.
10 Dé wandét di dama hiyandé du maki retandi.
Dé wandét di némafwi xak yatakwa du maki, di deka bunungul hwalé hwalé nae yitandi.
Wungi dé wa.

God nak téfana du takwaré dé Satanéna tambambu héra

11 Wafewana, wunde du takwaka guni angi watanguni? “Di Godka jémba sarékéhafi
yata di wun joombu man xatukwe di wundé xakrinda, o yingafwe?” Wungi wangut, wuni
angi watawuni: Yingafwe! Di xakrihambandi. Israelna du takwa Godka jémba sarékéhafi
yandaka, God nak téfana du takwaré baka yikafre huruta, diré dé Satanéna tambambu
héra. God Israelna du takwa wun jooka xéta dika haraki mawuli xékéndate dé God nak
téfana du takwaré wungi huru.
12 Némbuli mé saréké. Israelna du takwa haraki saraki sémbut huruta Kraiska hu
hwendaka, God nak téfana du takwaré dé yikafre huru. Israelna atéfék du takwa hukémbu
Kraiska jémba saréké ndat, God déka du takwa atéfék naniré yikafre huruta naniré jémba
male hurutandé.
13 Guni Romémbu rekwa du takwa, guni Israelna du takwa yingafwe. Guni nak téfana
du takwa guni. Némbuli guniré wuni we. Hanja God dé jémba nak wunika hwe, wuni
Krais Jisasna hundi hura ye déka hundi guni nak téfana du takwaré wawute. Wuni wun
jémbaré harékéta wun jémba hambukmbu yata wuna mawulimbu angi wuni we,
14 “Wafewana, wuna hémémbu rekwa du takwa wuna jémbaka xéta haraki mawuli
xékéta angi watandi, ‘Nani akwi Godna saréfana hératame.’ Wungi wata di Kraiska jémba
sarékéta di akwi Godna du takwa retandi.” Wungi wuni we, wuna mawulimbu.
15 Némbuli God Israelna du takwaka hu hweta dé nak téfana du takwaré yikafre huru,
di dé wali natafa mawuli héraata déka du takwa rendate. Hukémbu Israelna du takwa
Kraiska jémba saréké ndat, God wandét di hiyae wambula raméndé du takwa maki jémba
retandi.
16 Ané hundika mé saréké. Guni guna yawimbu huli hénoo hérae, guni tale hérangun
hénoo nawulak Godka hwengut, guna hukémbu hérangun atéfék hénoo, wu Godna maki
dé. Wungi maki, mina méngi Godna joo rendét, wun mina batamba akwi, wu Godna dé.
17 Israelna du takwa di yawimbu sendan mi maki di. Wun mina xi oliv dé. Guni nak
téfana du takwa, guni afakana oliv mi maki guni. God yawimbu tékwa mina ba nawulak
tukwee yakitaka dé afakambu tékwa mina ba hérae hura yae dé yawimbu tékwa mina
ba nawulak xatékétaka dé yanyataka. Yanyatakandéka guni wun afakambu tékwa mina
ba guni wun yawimbu tékwa oliv mina ba wali guni mina gu hérae, wun mina yikafre
méngimbu.
18 Guni wun yawimbu tékwa mina ba maki téta guni hanja rendé baka sarékéta angi
wakénguni, “Nani diré wundé sarékéngwandékwa. God diré tukwee yakindéka di baka di
re.” Wungi wakénguni. Wungi wangut angi watawuni, “Guni ba male guni re. Wungi
reta guni wun mina méngika hambuk hwehambanguni. Guni wun mina méngimbu guni
hambuk hérae.” Wungi watawuni.
19 Wafewana guni angi watanguni? “God dé hanja téndé baré dé tukwee yaki, nani deka
hafwa hérambete.”
20 Wungi wata guni mwi hundi guni wa. Ané jooka akwi sarékétanguni. Israelna du
takwa di Krais Jisaska sarékéhafi yandaka dé God diré dé tukwee yaki. Guni Krais Jisaska
jémba sarékéta guni deka hafwa hérae guni wun mimbu té. Wungina jooka sarékéta guni
guna ximbu harékéhafi yata guni Godka rootanguni.
21 Wunde yawimbu tékwa mina ba di Krais Jisaska jémba sarékéhafi yandaka dé God
diré dé tukwee yaki. Wungi maki, guni akwi Krais Jisaska jémba sarékéhafi yangut, God
guniré akwi tukwee yakitandé.
22 God wungi hurundéka nani xékélaki. Dé nawulak du takwaka dé saréfa na. Dé
nawulak du takwaka dé mawuli wi. Déka hu hweta haraki saraki sémbut hurukwa du
takwaka dé mawuli wi. Guni déka jémba sarékéta déka hundi xékékwa du takwaka dé
saréfa na. Guni déka jémba sarékéhafi yangut, guniré akwi tukwee yakitandé.
23 Wunde mina ba Godka wambula jémba saréké ndat, God diré wambula yany-
atakatandé, mimbu. God diré wambula hali yanyatakandé.
24 Guni tale afakambu tékwa mina ba maki guni renguka dé God guniré xatéka hura
yae dé yawimbu tékwa yikafre mimbu yanyatakandéka guni wun mimbu jémba té. Wu
guna mi yingafwe. Guni wun mimbu jémba téngut, God dé wunde yawimbu tékwa mina
ba tukwee yakitaka dé hukémbu deka hafu mimbu wambula yanyatakanjoka mawuli ye,
wu diré hérae yanyatakatandé.

God atéfék du takwaka dé saréfa na

25 Guni wuna nyama bandi, guni guna ximbu harékéhafi yata angi wakénguni, “Nani
hafu Godna atéfék jémbaka nani xékélaki.” Wungi wahafi yata ané hundi xékétanguni.
Hanja God déka jémba nawulak dé faku. Némbuli wun jémbaka wandéka wuni guniré we,
guni wun jémbaka jémba xékélakingute. Israelna du takwa nawulak deka mawuli hambuk
yandéka di Krais Jisasna hundika xékénjoka di hurufatiké. Hurufatikéndaka di hukémbu

nak téfambu rekwa du takwa Kraisna hundi xékéta di God wandén maki némafwi hém xakundat, Israelna du takwa Kraisna hundika xékétandi.
26 Xékéndat, God di atéfékré wambula hératandé, Satanéna tambambu. Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa:
"Saionmbu diré yikafre hurutekwa du yatandé.
Yae wandét di Jekopna mandéka Godka wambula hu yamba hweké ndi.
27 God angi dé wa, hanja wuni di wali wasékéréké. Wun hundi angi dé:
Deka hurundan haraki saraki sémbut yakwanyitawuni."
28 Israelna du takwa di Kraisna yikafre hundika hu hwetaka déka mama du di re, God guniré yikafre hurundéte. Di déka mama du rendaka dé God deka mandékanguka sarékéta dé angi wa, "Di wuna mawuli yawuka du takwa di." Hanja God deka mandékanguré dé waséke, di déka du takwa reta déka yikafre jondu hérandate.
29 God wun hundi yamba yatakakéndé. Wasékendén maki hukémbu diré hérae dika yikafre jondu hwetandé.
30 Hanja guni nak téfana du takwa Godna hundika xékéhambanguni. Xékéhafi yanguka di Israelna du takwa Godna hundika hu hwendaka God dika hélék yata némbuli gunika dé saréfa nae. Saréfa nandéka guni dé wali jémba re.
31 God gunika wungi saréfa nandéka, hukémbu Israelna du takwa, God gunika saréfa naata dika saréfa nahafi yandékaka hélék yata, hurundan haraki saraki sémbut yatakataka Godna hundi wambula xékéndat, God dika saréfa natandé. Saréfa nandét, di akwi dé wali jémba retandi.
32 Wun jooka sarékéta nani angi xékélaki. Atéfék du takwa Godna hundika hu hwendaka dé diré yataka, di haraki saraki sémbut hurukwa du takwa rendakaka xékélakindate. God di atéfékéka saréfa naata diré yikafre hurunjoka dé wungi huru.

Godna ximbu harékétame
33 Godna xékélelaki akwi, Godna mawuli saréké akwi, wu némafwi dé. Nani déka mawulika xékélakinjoka nani hurufatiké. Nani déka atéfék jémbaka xékélakinjoka nani hurufatiké.
34 Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa:
Héndé xékélaki, Néma Duna mawulika?
Héndé wakwete, déré yandéka jémbaka?
35 Héndé déka tale jondu hwendét, dé déka hasa hwetandé?
Wungi dé wa.
36 Nani xékélaki. God wandéka atéfék jondu dé xaku. God hambuk yata wandéka atéfék jondu dé re. Atéfék jondu déka jondu male di. Nani déka ximbu harékétame, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

12

Nani nana séfi atéfék Godka hwetame
1 Wuna nyama bandi, wuni God naniré némafwimbu saréfa nandékaka sarékéta wuni guniré we. Guni guna séfi atéfék Godka mé hwe. Du Godka hamwi xiyae hwendaka maki, guni hiyahafi yata yikafre sémbut male huruta guna séfi Godka hwetanguni. Guni wawun maki hurungut, God guna hwengun jonduka mawuli yatandé. Wungi hweta guni Godna ximbu harékénguka jémba yatanguni.
2 Guni ané héfambu rekwa du takwa hurundaka maki yamba hurukénguni. Guni Godmbu huli mawuli héraata déka sarékéta guni huli du retanguni. Wungi reta guni God mawuli yandéka jonduka xékélakitanguni. Wunde jondu angi dé, yikafre jondu, yikafre sémbut, yikafre male jondu di. God wunde jonduka dé mawuli ye.

God hwendén hambuk hérae jémba yatame
3 God wuniré baka yikafre hurundéka wuni déka jémba yata wuni guni nak nakéka wuni we. Guni nak nak guna ximbu harékéhafi yata guna mawulimbu angi wakénguni, "Wuni hafu hambuk yata jémba wuni re." Wungi wahafi yata guni nak nak jémba sarékéta guna mawulimbu angi watanguni, "God wuniré yikafre hurundéka wuni Godka jémba sarékéta déka hundika 'Mwi hundi dé' nawuka dé wunika ané hambuk hwe. Hwendéka wuni déka jémba yata wuni jémba re."
4 Ané sataku hundika mé saréké. Duna séfimbu séfélak jondu di té. Man, tamba, waan, dama, nawulak jondu akwi di té. Wun jondu natafa jémba male yahambandi. Nak maki nak maki jémba yandakandé.
5 Wun hundika sarékéta nanika mé saréké. Nani Kraisna hundika xékékwa du takwa nani séfélak me. Nani duna man, tamba, waan, dama maki nani re. Reta nani Kraisna

hémémbu reta, di wali jémba reta, nani natafa duna séfi maki reta nani nak nak atéfékna dé.
6 God naniré nak nak baka yikafre huruta nak maki nak maki hambuk dé hwe. Hwendénka, nani nak nak nak maki nak maki hambuk hérae nak jémba nak jémba yatame, déka. God gunika profetna hundi wangute hambuk hwendét, guni wun hambuk hérae déka ximbu déka hundi watanguni. Déka hundika jémba saréké́nguka makimbu wungi watanguni.
7 God du takwaré yikafre hurungute hambuk hwendét, guni wun hambuk hérae diré yikafre hurutanguni. God du takwaré Godna jémbaka wakwengute hambuk hwendét, guni wun hambuk hérae guni diré déka jémbaka wakwetanguni.
8 God yikafre hundi wata nawula du takwana mawuliré yikafre hurungute hambuk hwendét, guni wun hambuk hérae guni diré yikafre hundi wata deka mawuliré yikafre hurutanguni. God du takwaka jondu hwengute hambuk hwendét, guni wun hambuk hérae du takwaka séfélak jondu baka hwetanguni. God du takwaka néma du reta dika jémba hatingute gunika hambuk hwendét, guni wun hambuk hérae wun jémbaka angi yamba wakénguni, “We jémba dé.” Wungi wahafi yata dika jémba hatitanguni. God du takwaka saréfa naata diré yikafre hurungute hambuk hwendét, guni wun hambuk hérae guni yikafre mawuli yata dika saréfa naata diré yikafre hurutanguni.

Guni dika némafwimbu mawuli yatanguni

9 Guni, mé xéké. Guni yéna yahafi yata du takwaka némafwimbu mawuli yatanguni. Guni haraki saraki sémbutka hu hweta yikafre sémbut male mé huluki.
10 Guni Krais Jisasna hundika xéka guni atéfék natafa hémémbu reta nyama bandi nyange maki guni re. Reta guni wali Krais Jisasna hundika xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli yatanguni. Guni du takwa nak nakna ximbu harékénjoka mawuli yatanguni.
11 Godna Hamwinya hwendén yikafre mawuli hérae némafwi hambuk yata nana Néma Duna jémba yatanguni. “We jémba dé” yamba nakénguni.
12 God guniré yikafre hurundéte haxéta, guni yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanguni. Gunimbu xakéngali xakundét guni hambuk ye jémba tétanguni. Guni atéfék nukwambu God wali hundi bulétanguni.
13 Godna du takwa nawulak jonduka fatikéndat, guni dika saréfa naata dika jondu hwetanguni. Du takwa nawulak gunika yandat, guni diré yikafre hurutanguni, di guni wali rendate.
14 Du nawulak guniré haraki hurundat, guni Godka watanguni, dé diré yikafre hurundéte. Dika haraki hundi wahafi yata guni Godka watanguni, diré yikafre hurundéte.
15 Du takwa nawulak yikafre mawuli yata mawuli sawuli yandat, guni di wali yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanguni. Du takwa nawulak gérandat, guni di wali gératanguni.
16 Guni atéfék natafa mawuli héraata jémba retanguni. Guna ximbu yamba harékékénguni. Harékéhafi yata néma du takwaka male sarékékénguni. Guni baka du takwaka akwi sarékétanguni. Sarékéta baka du takwa wali reta di wali hundi bulétanguni. Guni angi yamba wakénguni, “Nani xékélelakikwa du me.”
17 Du nak guniré haraki sémbut hurundét, guni déré haraki sémbut hasa hurukénguni. Atéfék du takwa di nawulak sémbutka “yikafre sémbut dé” di na. Guni wun sémbut male hurutanguni.
18 Nawula du takwa wali yamba waru warekénguni. Guni atéfék du takwa wali natafa mawuli héraata jémba male retanguni. Wungi jémba renjoka guni hambukmbu jémba yatanguni.
19 Wuna nyayikangu, guni mé xéké. Guni guniré hurundan haraki saraki sémbut hasa hurukénguni. Guni baka rengut, God dika mawuli wita gunika hurundan haraki saraki sémbut dika hasa hwetandé. Hasa hwetendékaka Godna nyingambu angi dé wa: Néma Du angi dé wa, “Wuni hafu di hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetawuni. Wu wuna jémba dé.”
20 Ané hundi akwi Godna nyingambu dé re:
Guna mama du hénooka hiyandat, guni dika hénoo hwetanguni.
Di hulinguka hiyandat, guni dika hulingu hwetanguni.
Guni wungi huruta guni ya maki joo deka anéngambambu takatanguni.
Godna nyingambu wungi dé wa.
21 Du nawulak gunika haraki sémbut hurundat, guni di hurundanéngala yamba hasa hurukénguni. Wungi hurungut, deka haraki sémbut guna yikafre sémbutré saréké́ngwandétandé. Guni yikafre sémbut male hurungut, guna yikafre sémbut deka

haraki sémbutré saréké̱ngwandétandé. Deka haraki sémbutré saréké̱ngwandénjoka guni yikafre sémbut male hurutanguni.

13

Nani Gavmanéna hundi xékéta wandan maki hurutame

1 Némbuli gavmanka watawuni. God hafu wandéka atéfék gavman atéfék kaunsol néma du reta du takwaka di hati. Di wungi hatindate, héfambu rekwa du dika wahambandé. God wungi wandénka sarékéta, nani atéfék nani gavman, kaunsolna hundi xékéta wandan maki hurutame.

2 God wunde du gavmanéna jémba yandate wandéka du nak wunde néma duna hundika hu hweta, dé Godna hundika akwi dé hu hwe. Wun du néma duna hundika xékéhafi yata wandén maki huruhafi yandét, God yawundu nandét, di déka haraki saraki sémbut déré hasa hwetandi.

3 Guni yikafre sémbut huruta guni gavmanka yamba rookénguni. Guni haraki saraki sémbut huruta guni gavmanka rootanguni. Guni dika roohafi yata jémba renjoka mawuli yata guni yikafre sémbut hurutanguni. Wungi hurungut, gavman di gunika yikafre mawuli yatandi.

4 God hafu dé wa, wunde du déka jémba yata guniré yikafre hurundate. Guni haraki saraki sémbut huruta dika rootanguni, di hambuk yata wun haraki saraki sémbut guniré hasa hwetendakaka. God haraki saraki sémbutka mawuli wita dé hafu dé wa, di déka jémba yata guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwaré hurungun haraki saraki sémbut hasa hwendate. Di wun jémba yanjoka hambuk di héra. Hambuk hérae di baka yamba rekéndi. Wun hambuk hérae di hurungun haraki saraki sémbutka hasa hwetandi.

5 Wungi maki gavman hurungun haraki saraki sémbut hasa hwendamboka, guni gavmanéna hundi xékéta wandan maki hurutanguni. Wun jooka male sarékéké̱nguni. Ané jooka akwi sarékétanguni. Guna mawulimbu guni xékélaki. Guni gavmanéna hundi xékéta wandan maki hurungut, wu yikafre dé. God wun jooka dé mawuli ye. Wungi xékélakita gavmanéna hundi xékéta wandan maki hurutanguni.

6 Wun jooka sarékéta guni gavman hératendaka yéwa hwetanguni. Gavman Godna jémba yata gunika jémba hatindakaka sarékéta guni dika yéwa hwetanguni.

7 Di gunika hatindanka guni dika angi hurutanguni. Di yéwaka wandat, guni dika yéwa hwetanguni. Di tamba yétina tambéka wandat, guni dika wun també hwetanguni. Di nawulak gunika jémba hatindat, guni deka ximbu harékéta wandan maki hurutanguni. Wungi hurungut, wu yikafre dé.

Guni guna du takwaré angi hurutanguni

8 Guni nak duka hasa hwetenguka joo gunimbu wungi yamba tékéndé. Guni diré bari hasa hwetanguni. Natafa male hasa hwetenguka joo retandé. Wun joo angi dé, guni nyémayikaka némafwimbu mawuli yata diré yikafre hurutanguni, atéfék nukwambu. Guni wungi mawuli yata guni Mosesna atéfék hambuk hundi wandén maki guni huru.

9 Hanja Moses Godna nyingambu ané hambuk hundi dé hayi: “Guni nak duna takwa wali haraki saraki sémbut yamba hurukénguni. Du takwaré yamba xiyakénguni. Sélé yamba hérakénguni. Guna mawuli nak duna jonduka yamba ramékéndé.” Hayindén hundika wundé xékélakingu. Atéfék hambuk hundi di ané natafa hundina ekombu re: “Guni guni hafuka némafwimbu mawuli yanguka maki, guni nyémayikaka némafwimbu mawuli yatanguni.”

10 Guni wun hundi xékéta guna nyémayikaka némafwimbu mawuli yata diré haraki huruhafi yata diré yikafre male hurutanguni. Guni dika wungi némafwimbu mawuli yata guni Mosesna hambuk hundi atéfékéka xékéta wandén maki guni huru.

Nani yikafre sémbut huruta jémba yitame

11 Wuni némbuli rembeka nukwaka xékélakita wuni gunika we, guni wungi yikafre hurungute. Nani tale Jisas Kraiska jémba sarékémben nukwa, dé wambula yae naniré hérae hura yitendéka nukwa dé afakémbu dé re. Némbuli déka wambula yatendéka nukwa walémba dé. Wun jooka sarékéta guni xéndi hwaakwa du, sé raama déka jémba ya.

12 Gan hunyi yalefu dé télakétandé. Nukwa bari xaletandé. Nukwa xaletendékaka sarékéta nani halékingambu hurundaka haraki sémbut yatakataka nani nukwambu reta Godna xi ware jondu hératame, nani Satan wali warenjoka.

13 Nani nukwambu téta nani yikafre sémbut male hurutame. Nani angi yamba hurukéme. Nani séfélak hénoo sata nani wangété yandaka hulingu sata wangété yamba yakéme. Nani nawula du takwa wali haraki saraki sémbut yamba hurukéme. Yikafre

joo nak duka yaata, nanika yahafi yandét, wun duka nani haraki mawuli xékéhafi yata yamba waru warekéme.
14 Nani nana haraki saraki mawuli xékéhafi yata, wun haraki saraki sémbut hurunjoka yamba sarékékéme. Sarékéhafi yata nani sanda wur sandambeka makimbu nani Jisas Kraisré sandatame. Wungi sandata nani nana Néma Du Kraismbu huli mawuli hérae, nani dé wali natafa mawuli héraata jémba retame.

14

Nak duna sémbutka yamba wakéme

1 Guni Jisas Kraisna hundika xéka déka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nanguka guna mawuli hambuk ye dé jémba té. Jisas Kraisna hundika xékékwa du takwa nawulak déka sarékéta mawuli yéték saréké́ndaka deka mawuli hambuk yahafi yata jémba téhambandé. Wungi mawuli yakwa du takwa gunika yandat, guni dika yikafre mawuli yata di wali reta hundi bulétanguni. Hundi buléta guni di wali deka mawulimbu saréké́ndaka jooka warukénguni.
2 Jisas Kraisna hundika xékékwa du takwa nawulak di wa, “Nani atéfék hamwi hénoo satame. Wungi hurumbete, God yikafre mawuli dé ye.” Wungi wandaka Kraisna hundika xékékwa du takwa nawulak, deka mawuli hambuk yahafi yata jémba téhafi yandéka, di wa, “Nani hamwi yamba sakéme. Hénoo male satame. Wungi hurumbet, God yikafre mawuli yatandé.”
3 Du nak dé hamwi sata dé hamwi sahafi yakwa du takwaka haraki mawuli yamba xékéké́ndé. Wungi male, hamwi sahafi yakwa du takwa di haraki mawuli yamba xékéké́ndi, hamwi sakwa du takwaka. Yingafwe. God dika akwi dé mawuli ye.
4 Guni héndé nak duna jémba yakwa duna sémbutré xétaka hurukwexé? Di Godna jémba yakwa du di. God wun jémbaka hatikwa du reta dé male wun jémba yakwa du takwana jémbaré xéta watandé, yikafre jémbaka akwi, haraki jémbaka akwi. Wunde du takwana mawuli hambuk yahafi yandét, God dika hu hwehafi yata diré yikafre hurutandé, deka mawuli hambuk ye jémba téndéte. Dé diré yikafre hali hurundé.
5 Du nak dé wa, “Nukwa nak néma nukwa dé. Wun nukwa atéfék nukwaré dé sarékéngwandé.” Wungi wandéka du nak dé wa, “Atéfék nukwa di wungi male nukwa di.” Wungi wandéka wuni guniré we: Guni hafu guna mawulimbu wun nukwaka sarékétanguni. Sarékéta guna mawulimbu sarékénguka maki hurutanguni.
6 Natafa nukwaka “Néma nukwa dé” naakwa du takwa di wun nukwa nana Néma Du Godna ximbu di haréké. Wu yikafre dé. Hamwi sakwa du takwa nana Néma Du God yikafre joo dika hwendénka sarékéta déka yikafre mawuli yata di déka ximbu di haréké. Harékéta di sa. Wungi yikafre dé. Hamwi sahafi yakwa du takwa di akwi nana Néma Du Godka sarékéta déka yikafre mawuli yata di déka ximbu haréké. Harékéta di hénoo se. Wungi akwi yikafre dé.
7 Du nak dé hafuré yikafre hurunjoka rehambandé. Du nak dé hafuré yikafre hurunjoka hiyahambandé.
8 Nani hiyahafi re, nani Néma Duna jémba yanjoka nani wungi re. Nani hiyaata, nani Néma Duna jémba yanjoka nani hiya. Nani hiyahafi re, nani hiyae, wu nani Néma Duna du takwa nani.
9 Wun jooka dé Krais hiyae dé wambula ramé. Hiyandé du takwaka akwi, nani hiyahafi yandé du takwaka akwi néma du renjoka dé hiyae dé wambula ramé.
10 Guni, métaka we guni guna nyama bandina sémbutré xe guni dika haraki hundi we? Métaka we guni guna nyama bandina sémbutré xe dika haraki mawuli xéké? God hafu dé nana kot xékékwa du retandé. Nani déka makambu témbet, dé hafu nana jémbaré xe watandé.
11 God wungi yatendékaka Godna nyingambu angi dé wa:
Néma Du dé wa, “Wuni néma du reta guniré wuni we.
Atéfék du takwa yae wunika hwati séta wandé datandi.
Wandé daata di wuna ximbu harékétandi.
12 Wun hundika sarékéta nani xékélaki. Nani atéfék Godna makambu tétame. Téta nani, nana hurumben sémbutka déré watame. God hafu wunde sémbutka watandé.

Nana nyama bandi haraki sémbutmbu xakrindamboka, diré yikafre hurutame

13 Nani atéfék Godna makambu tétembekaka sarékéta, nani angi hurutame. Nani du takwana sémbutka wambula baka yamba wakéme. Nani nana nyama bandika yambumbu man xatukwe xakrindaka joo yamba takakéme.
14 Wuni hafu wuni xékélaki, nana Néma Du Jisas dé atéfék hamwi hénooka dé mawuli ye. Nani wun hamwi hénoo sata nani haraki sémbut huruhambame. Wungi wuni xékélaki.

Xékélakita angi akwi wuni xékélaki. Du takwa nawulak jémba sarékéhafi yata di nawulak hamwika wa, “Nani wun hamwi sambemboka God hélék dé ye. Nani wun hamwi sata nani haraki sémbut huru.” Wungi wata di deka hundika xékéhafi yata wun hamwi sata di haraki sémbut huru, deka mawuli sarékéndanka.

15 Wungi xékélakita wuni guniré we. Guni wun hamwi sangut, wafewana guna nyama bandi guniré xéndat, guni deka mawuliré haraki hurutanguni, di dika wandan haraki sémbut hurundate? Guni wungi huruta, guni dika némafwimbu mawuli yahambanguni. Krais wunde du takwaka hiyandénka sarékéta guni sahafi yandaka hamwika sarékéhafi ye wun hamwi yamba sakénguni, deka mawuliré haraki huruhafi yanjoka.

16 “Yikafre” nangun jonduka nawula du takwa “Haraki saraki sémbut dé” nandamboka, guni deka mawuliré haraki hurundaka sémbut yamba hurukénguni.

17 Nani xékélaki. God néma du reta dé hénoo, hamwi, hulinguka akwi, angi wahambandé, “Wu néma joo dé.” Wungi wahafi yata dé wa, “Ané joo male wu néma joo dé. Wuna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndét, guni yikafre sémbut male huruta, nak du takwa wali jémba reta, guni yikafre mawuli yata wunika mawuli sawuli yatanguni. Wun joo male wu némafwi joo dé.” Wungi God wandéka wun néma jooka nani xékélaki.

18 Guni wungi reta Kraisna jémba yangut, God gunika yikafre mawuli yandét, nawula du takwa akwi gunika yikafre mawuli yatandi.

19 Wawun hundika sarékéta guni guna du takwa wali jémba renjoka wungi hurutanguni. Huruta guni deka mawuliré yikafre hurungut, di guna mawuliré yikafre hurutandi.

20 God jémba dé ye, du takwa déka sarékéta jémba rendate. Wafewana guni hamwi sata déka jémbaré haraki hurutanguni? Wungi yamba hurukénguni. Atéfék hamwi yikafre di. Haraki saraki sémbut yingafwe. Guni hamwi sangut nak du xéndét déka mawuli haraki yandét haraki sémbut guni huru.

21 Guni guna nyama bandi guna sémbutré xétaka haraki sémbut hurundamboka guni hamwi akwi, wain hulingu akwi, nawula jondu akwi sahafi yangut, wu yikafre dé.

22 Guni saréka guni atéfék satenguka hénoo yatenguka jémbaka xékélakita, guni wunde jonduka du takwa wali hundi bulékénguni. God wali hundi bulétanguni, wun jonduka. Dé wali hundi bulétaka guni nak nak angi watanguni, “Wuni xékélaki. Huruwun sémbut yikafre sémbut dé.” Wungi wata guni wun jonduka yikafre mawuli yatanguni.

23 Nani xékélaki. Nani mawuli yambeka hamwika angi wambet, “Nani wun hamwi sata nani haraki sémbut hurutame, o yingafwe?” Wungi wata nani wun hamwi sata nani haraki sémbut nani huru, jémba sarékéhafi yambenka. Nani joo nak hurunjoka mawuli yata, wun jooka “yikafre sémbut dé” nahafi yata wun joo huruta, nani haraki sémbut nani huru.

15

Krais sarékéndén maki du takwaka sarékétame

1 Nani Jisas Kraiska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nambeka nana mawuli hambuk ye dé jémba té. Jisas Kraisna hundika xékékwa du takwa nawulak di déka sarékéta mawuli yéték sarékéndaka deka mawuli hambuk yahafi ye jémba téhambandé. Téhafi yandéka di angi wa, “Nani wun joo huruta haraki saraki sémbut hurutame, o yingafwe?” Wungi wakwa du takwaka nani sarékétame. Nani mawuli yambeka maki male yamba sarékékéme. Dika sarékéta nani wun haraki nandaka sémbut yamba hurukéme.

2 Nani nak nak nana nyémayikaka sarékéta diré yikafre hurutame, di Kraiska jémba sarékéndat deka mawuli hambuk ye jémba téndéte.

3 Nani xékélaki. Krais akwi déka mawuli yandéka makimbu male huruhambandé. Déka hurundén jonduka Godna nyingambu angi dé wa: “God, di ménika haraki saraki hundi wandaka wun hundi wunika akwi dé yae.” Wungi dé wa.

4 Hanja rendé du Godna jémbaka du takwaré wakwenjoka di Godna nyingambu hundi hayi. Wungi hayita di naniré akwi Godna jémbaka wakwenjoka di hayi. Nani wun hundi xékéta yikafre mawuli yata déka jémba yata, dé naniré hérae hura yitendékaka haxémbete, di wun hundi hayi.

5 Yikafre mawuli hwekwa du God guna mawuliré yikafre huruta gunika hambuk hwendét, guni Krais Jisas wali natafa mawuli héraata, dé hurundén maki, guna du takwa wali natafa mawuli male héraata, jémba retanguni. Wungi wuni déré wakwexéké.

6 Guni atéfék wungi huruta natafa mawuli héraata natafa hundi wata nana Néma Du Jisas Kraisna yafa Godna ximbu haréké ngute, wuni déré wakwexéké.

Krais Judaré yikafre huruta dé nak téfana du takwaré akwi yikafre huru

7 Krais guniré dé yikafre huru, guni déka hundika xékétaka déka du takwa rengute.
Krais wungi huruta dé Godna ximbu haréké. Guniré yikafre hurundén maki, guni wawun
hundika sarékéta nak du takwaré yikafre hurutanguni, di guni wali rendate.
8 Guni atéfék wungi yangute guniré angi wuni we. Jisas Krais Judana du takwaré yikafre
hurunjoka dé deka jémba yakwa du dé re. God mwi hundi wandénka xékélakindate, dé
wungi re. Deka mandékaré God wandén hundi mwi hundi xakundéte, dé Jisas Krais
wungi re.
9 Nak téfana du takwa God du takwaka saréfa nandékaka xékélakita, déka ximbu
haréké ndate, Krais dé wungi re. Dé wungi rendénka Godna nyingambu angi dé wa:
Wuni nak téfana du takwa wali reta ména ximbu harékétawuni.
Harékéta wuni ména ximbu gwar watawuni.
10 Nak téfana du takwaka Godna nyingambu wambula dé wa:
Guni nak téfana du takwa guni Godna du takwa wali yikafre mawuli mé guni ya.
11 Ané hundi akwi Godna nyingambu dé wa:
Guni nak téfana du takwa atéfék, Néma Du Godna ximbu harékétanguni.
Atéfék héfambu rekwa du takwa akwi déka ximbu harékétandi.
12 Hanja Godna profet Aisaia Godna nyingambu ané hundi dé hayi:
Hukémbu du nak xakutandé, Jesina hémémbu.
Xaakwa dé nak téfana du takwaka néma du retandé.
Rendét di déka jémba sarékéta haxétandi, dé diré yikafre hurundéte.
13 Guni yikafre mawuli hwekwa Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé”
guni na. Nanguka wuni déré wakwexéké, dé wandét guni Jisas Kraisna hundika xékékwa
du takwa wali natafa mawuli héraata Godka mawuli sawuli yangut, yikafre mawuli
guna mawulimbu sukweka téndéte. Téndét God wandét déka Hamwinya gunika hambuk
hwendét, guni yikafre mawuli yata jémba haxétanguni. God guniré yikafre huruta guniré
hérae déka getéfaré hura yitendékaka jémba haxétanguni. Wungi wuni déré wakwexéké.

Pol Godna jémba yandékaka dé yikafre mawuli ya

14 Wuna nyama bandi, guni yikafre sémbut hurukwa du takwa rengukaka wuni
xékélaki. Guni Godna hundika jémba xékélakita, guni guna du takwa déka hundi xékéta
jémba rendate, diré hali wakwengu. Wungi wuni xékélaki.
15 Xékélake wuni wun hundika roohafi yata wuni wun hundi hambukmbu maki wuni
gunika hayi. Guni tale wakwewun hundika wambula sarékéngute, wuni wun hundi hayi.
Tale God wuniré dé yikafre huru,
16 wuni Krais Jisasna jémba yawute, nak téfana du takwaka. Wun jémba yata wuni pris
maki téta wuni Godna yikafre hundi wa, nak téfana du takwaka. Di wuna hundi xékéta
Jisas Kraiska jémba sarékéndat, wuni diré Godka hwenjoka wuni wun hundi wa. Hwewut,
Godna Hamwinya wandét, di Godna hémémbu xaakwa déka makambu yikafre du takwa
retandi.
17 Krais Jisas wali natafa mawuli héraata Godka wungi jémba yata wuni wun jémbaka
wuni mawuli xiyaata wuni we.
18 Krais wun jémba yawute wunika hambuk dé hwe. Nak téfana du takwa déka hundi
jémba xékéndate, dé wunika hambuk dé hwe. Wunika hambuk hwendéka yawun jémbaka
watawuni. Wun jémbaka male watawuni. Ané jémba wuni ya. Nak téfana du takwaré
Kraisna hundi wata di wali reta yikafre jémba wuni ya.
19 Godna Hamwinya hambuk wunika hwendéka wuni nak maki nak maki hambuk
jémba yata hanja xéhafi yandan jémba deka makambu wuni ya. Yata wuni Jerusalemémbu
Kraisna hundi wata wun getéfa yatakataka atéfék hafwambu yitaka yatakata déka atéfék
hundi wata wuni Ilirikumna héfambu xaku.
20 Wungi yata angi wuni mawuli ye. Kraiska xékélakihafi yakwa du takwaré male déka
hundi watawuni. Du nak nak du bakéndén hwaarmbu ge tohafi yandéka maki, wuni nak
du Kraiska wandéka du takwaré Kraisna hundi wanjoka hélék wuni ye. Wungi mawuli
yata Kraiska xékélakihafi yakwa du takwaré wuni déka hundi wa.
21 Wunde du takwaka Godna nyingambu angi dé wa:
Déka hundi xékéhafi yandé du takwa déka hundi xékétandi.
Xékéta xékélake déré xétandi.

Pol Romna du takwaré xétaka Spenré yinjoka dé mawuli ya

22-23 Wungi jémba yata, séfélak héki hwari gunika yae guni Rom guna saawi xénjoka
némafwimbu mawuli yata, gunika yanjoka wuni hurufatiké. Ané getéfambu akwi, ané
getéfana hafwambu akwi, wuna jémba wundé yasékewu.

24 Yaséketaka némbuli Spenré yitawuni. Wun héfaré yinjoka tale gunika yatawuni. Yae
guni wali reta hundi buléwut wuna mawuli yikafre yatandé. Yikafre yandét guni wuniré
yikafre hurungut wuni Spenré jémba yitawuni.
25 Tale Jerusalemémbu rekwa Godna du takwaka yéwa hwenjoka yitawuni.
26 Krais Jisasna hundika xékékwa du takwa nawulak Jerusalemémbu reta jonduka
hurufatikéndaka di Masedoniambu akwi Akaiambu akwi rekwa du takwa di yéwa
hunduwe hari hwenjoka di we.
27 Di yéwa hunduwe dika hwenjoka di mawuli ye. Tale Judana du Kraisna hundi
xékétaka di wun hundi nak téfana du takwaré wata di Godna yikafre jondu dika hwe.
Hwendaka di wun yikafre hundi xékétaka Krais wali jémba reta di wun yikafre jonduka
we hasa hwenjoka di ané héfana jondu hunduwe hari hwetandi.
28 Wuni ye wun yéwaka jémba hatitaka Jerusalemémbu rekwa Godna du takwaka
hwewut, di xékélakitandi, nak téfana du takwa akwi Godna hémémbu rendakaka. Wun
yéwa hwetaka gunika yae guniré xétaka Spenré yitawuni.
29 Wuni xékélaki. Krais wuniré yikafre hurundét, yikafre mawuli wuna mawulimbu
sukweka téndét, wuni gunika yae Kraisna hundi guni wali buléwut, Krais guniré akwi
yikafre hurundét, yikafre mawuli guna mawulimbu sukweka tétandé.
30 Wuna nyama bandi, guniré wuni we. Godna Hamwinya naniré yikafre hurundéka
nani Jisas Kraisna hundika xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli ye. Wun jooka
saréketa nana Néma Du Jisas Kraiska akwi saréketa guni wuni wali Godka hambukmbu
wakwexékétanguni, atéfék nukwambu, dé wuniré yikafre hurundéte.
31 Dé wuniré yikafre hurundét wuni Judiana héfaré yiwut wumbu reta Jisas Kraisna
hundika xékéhafi yakwa du takwa wuniré haraki yamba hurukéndi. Dé wuniré yikafre
hurundét wuni Jerusalemré ye wumbu rekwa déka du takwaka yéwa hwewut di yikafre
mawuli yata wun yéwa hératandi.
32 Mawuli yandat, dé gunika yawute mawuli yandét, wuni yikafre mawuli yata déka
mawuli sawuli yata gunika yatawuni. Yae guni wali rewut nana mawuli jémba tétandé.
God wungi wuniré yikafre hurundéte, nani atéfék déré wakwexékétame.
33 Yikafre mawuli hwekwa du God guna mawulimbu téndét, guni atéfék natafa mawuli
héraata jémba rengute wuni déré wakwexéké. Wu mwi hundi dé.

16

Pol séfélak du takwaka dé dinguna na

1-2 Guni ané hundi mé xéké. Krais Jisasna hundika xékékwa takwa hési, léka xi Fibi,
gunika yatalé. Yalét guni léka yikafre mawuli yata léré yikafre hurutanguni. Godna du
takwa nana Néma Duna hundika xékékwa atéfék du takwaré wungi hurumbet, wu yikafre
dé. Lé Senkriambu reta Krais Jisasna hundika xékékwa du takwaré yikafre huruta lé
Godna jémba ye. Lé séfélak du takwaré yikafre huruta wuniré akwi lé yikafre huru. Lé
yae jondu nawulakéka hurufatikélét, guni, naniré yikafre hurulénka saréketa, léré yikafre
hurutanguni.
3 Prisila bér Akwilaka dimbéna natanguni. Bér wuni wali Krais Jisasna jémba
yambékandé.
4 Nani wungi jémba yambeka nawula du wun jémbaka hélék yata di wuniré xiyanjoka
mawuli yandaka bér wuniré yikafre huru. Hurumbéka bérré akwi xiyanjoka di huru. Bér
wuniré yikafre hurumbénka, wuni bérka mawuli yawuka di nak téfambu yae Krais Jisasna
hundika xékékwa atéfék du takwa di akwi bérka di mawuli ye. Mawuli yata bérka nani
wa, “Dimbéna.”
5 Krais Jisasna hundika xékéta bérka gembu bér wali hérangwanda Godna hundi bulékwa
du takwaka akwi dinguna natanguni. Epainetuska diména natanguni. Déka wuni
némafwimbu mawuli ye. Esiana héfambu rekwa du takwaré saréké ngwanda dé tale Kraiska
jémba saréké.
6 Mariaka dinyéna natanguni. Lé guniré yikafre hurunjoka séfélak nukwa lé hambuk
jémba ya.
7 Wuna hémna du, Andronikus bér Juniaska diména natanguni. Hanja Kraiska jémba
yambéka Kraisna mama du wun jémbaka hélék yata bérré akwi séndé gembu takandaka
bér wumbu hwa. Bér tale Kraiska jémba saréké mbéka wuni hukémbu déka jémba saréké.
Bér Kraisna hundi hura yikwa du reta déka hundi jémba male bér wa.
8 Ampliatuska diména natanguni. Dé nana Néma Duna jémba yandéka wuni déka wuni
némafwimbu mawuli ye.
9 Kraisna hundika xéka nani wali jémba yakwa du, Urbanuska diména natanguni.
Némafwimbu mawuli yawuka du, Stakiska diména natanguni.

10 Apeleska diména natanguni. Dé Kraisna jémba jémba yandénka, nani xékélaki.
Aristobulusna gembu rekwa Kraisna hundika xékékwa du takwaka dinguna natanguni.
11 Wuna hémna du, Herodianka diména natanguni. Narsisusna gembu rekwa nana
Néma Duka jémba sarékékwa du takwaka dinguna natanguni.
12 Nana Néma Duka hambuk jémba yakwa takwa yéték, Trifina bér Trifosaka dimbéna
natanguni. Némafwimbu mawuli yambeka takwa, Persiska dinyéna natanguni. Lé séfélak
hambuk jémba lé ya, nana Néma Duka.
13 Rufuska diména natanguni. Dé nana Néma Duna yikafre jémba dé ya. Déka ayiwaka
dinyéna natanguni. Wuna ayiwa wuniré yikafre hurulén maki, Rufusna ayiwa wuniré lé
yikafre huru.
14 Asinkritus akwi, Flegon akwi, Hermes akwi, Patrobas akwi, Hermas akwi, wunde du
wali reta Krais Jisasna hundika xékékwa du takwaka akwi dinguna natanguni.
15 Filologus bér Julia, Nereus akwi, déka nyange akwi, Olimpas akwi, di wali rekwa
Godna atéfék du takwaka akwi dinguna natanguni.
16 Nani Godna du takwa hurumbeka maki, guni guna du takwaka yikafre mawuli yata
diré tamarutanguni. Kraisna hundika xékékwa atéfék du takwa gunika dinguna di nae.

Du nawulak di Krais Jisasna hundika xékékwa du takwana mawuliré haraki huru

17 Wuna nyama bandi, guni wawuka hundi jémba mé xéké. Du nawulak di Krais Jisaska
déka du wandaka xékéngun hundi xékéhafi yata di nak maki hundi wa. Wandaka du takwa
nawulak deka hundi xékéta waru wareta nak maki nak maki mawuli di ye. Yata natafa
mawuli hérahafi yata di jémba rehambandi. Guni wungi wakwa duka xékélaki naata dika
afakambu tétanguni.
18 Wungi wakwa du di nana Néma Du Kraisna jémba yahambandi. Di haraki saraki
mawuli xékéta deka séfika male di saréké. Sarékéta di haraki saraki sémbut huru. Huruta
di yénataka hundi wandaka di jémba xékélakihafi yakwa du takwa nawulak di dika wa,
“Wu yikafre hundi di we. Nana ximbu haréké ndaka nani deka hundika nani mawuli ye.”
Wungi wata di xékélakihambandi. Yéna yakwa duna hundi deka mawuliré dé haraki huru.
19 Guni Godna hundi xékéta wandén maki hurunguka, atéfék du takwa di xéké. Wungi
hurunguka wuni gunika yikafre mawuli yata mawuli sawuli wuni ye. Mawuli yata guni
angi hurungute wuni mawuli ye. Guni xékélakitanguni. Méta sémbut yikafre sémbut dé?
Méta sémbut haraki sémbut dé? Wungi xékélakita guni haraki saraki sémbutka hu hweta
yikafre sémbut male hurutanguni.
20 Nakélak huru mawuli hwekwa God, dé Satanré bari haraki hurutandé, Satan guna
man ekombu rendéte.
Nana Néma Du Jisas Krais guniré yikafre hurundéte wuni déré wakwexéké.

Du nawulak Romka di dinguna nae

21 Wuni wali jémba yakwa du, Timoti, dé gunika dinguna nae. Wuna hémna du hufuk,
Lusius, Jeson, Sosipater di akwi gunika dinguna di nae.
22 Wuni Tertius wuni Polna hundi xékétaka wuni déka ané nyinga hayi. Wuni akwi
nana Néma Duna ximbu gunika dinguna wuni nae.
23-24 Gaius dé gunika dinguna dé nae. Wuni Pol, Gaius wali rewuka dé wuniré jémba
hati, déka gembu. Dé atéfék Jisas Kraisna hundika xékékwa du takwaka akwi dé jémba
hati. Erastus dé gunika dinguna dé nae. Dé ané héfana gavmanéna yéwaka dé hati. Nana
nyayika Kwartus akwi dé gunika dinguna dé nae.

Nani Godna ximbu harékétame

25-26 Nani Godna ximbu harékétame. Dé guna mawuliré yikafre hali hurundé, guni
déka jémba saréké ngute. Jisas Kraiska hundi wata wuni Godna hambukéka guniré wuni
we. Hanja Jisas Kraisna jémbaka God hundi dé faku. Séfélak héki hwari wun hundi dé
faakwa re. Godna profet nawulak wun jooka Godna nyingambu di hayi. Hayindaka
nawulak du takwa wun jooka xékélakihambandi. Némbuli wungi rekwa God naniré dé
wa, nani Jisas Kraiska hundi wambete. Wandéka nani yitaka yatakata atéfék du takwaré
Jisas Kraiska hundi we. Di atéfék Jisas Kraiska jémba sarékéta Godna hundi xékéta wandén
maki hurundate, nani diré Jisas Kraisna hundi we.
27 God male dé atéfék jonduka xékélaki. Xékélakindéka, nani Jisas Kraisna ximbu dé wali
hundi buléta déka ximbu harékétame, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Korinmbu rekwa du takwaka Pol tale hayindén nyinga

Pol ané nyinga dé hayi

1 God wuniré wasékendéka wuni Pol Krais Jisasna aposel wuni re. Reta guniré wuni we
nyingambu. Nana nyayika Sostenes akwi dé wuni wali reta ani ané nyinga hayi gunika.
2 Guni Korinmbu reta Godna hundi jémba xékékwa du takwaka ani ané nyinga hayi.
Hanja God guniré wasékendéka Krais Jisasna hundi xéka guni hurungun haraki saraki
sémbut yatakataka guni Godna du takwa re. Guni male wungi rehambanguni. Atéfék
getéfambu rekwa séfélak du takwa di wa, "Jisas Krais dé nana Néma Du dé." Wungi wata
di akwi Godna du takwa di re. Jisas Krais deka Néma Du reta nana Néma Du akwi dé re.
3 Nana yafa God nana Néma Du Jisas Krais akwi guniré yikafre huruta, yikafre mawuli
hwendét, guni jémba rengute ani Godré wa.

Pol dé Godka diména nae

4 Gunika sarékéta wuni atéfék nukwambu Godka diména na. God Krais Jisasmbu dé
guniré yikafre huruta
5 dé gunika atéfék yikafre jondu dé hwendéka guni Kraismbu xérénjuwi du takwa re.
Reta guni yikafre hundi wata jémba guni xékélaki.
6 Guni Kraiska wamben hundi jémba xékénguka wun hundi guna mawuliré yikafre
hurundéka maki, Krais guniré dé yikafre jondu hwe.
7 Hwendéka guni Godna Hamwinya hwendéka hambuk nakéka fatikéhafi yata guni
nana Néma Du Jisas Krais yatendékaka haxéta guni jémba re.
8 Nana Néma Du Jisas Krais gunika hatindét, guna mawuli hambuk ye jémba tétandé.
Téndét wambula yatendéka nukwa guni Godna makambu yikafre sémbut male hurukwa
du takwa retanguni.
9 God wandén maki male hurutandé. Hanja dé guniré waséke, guni déka nyan nana
Néma Du Jisas Kraisna hundika xéka dé wali natafa mawuli héraata rengute.

Jisasna du takwa hémémbu hémémbu reta jémba rehambandi

10 Wuna nyama bandi, wuni guniré Nana Néma Du Jisas Kraisna ximbu wuni
hambukmbu we. Guni guna du takwa wali warukénguni. Waruhafi yata guni natafa
mawuli héraata natafa hundi buléta natafa jémba yata jémba retanguni.
11 Wuna nyama bandi, takwa hési, léka xi Kloe, léka hém di wuniré wa, guni guna du
takwa wali warungukaka. Guni guna du takwa wali warungumboka wuni we.
12 Wuni ané hundika wuni we. Guni atéfék nak nak guni nak maki nak maki hundi
bulé. Buléta nawulak guni wa, "Nani Polna du takwa nani." Nawulak guni wa, "Nani
Apolosna du takwa nani." Nawulak guni wa, "Nani Pitana du takwa nani." Nawulak guni
wa, "Nani Kraisna du takwa nani."
13 Métaka we guni wungi wa? Krais dé watémbéra té wana yingafwe wana? Wuni Pol
gunika wuni mimbu hiya wana? Guni Polna ximbu guni guré nandi wana? Wu yingafwe.
14 Wuni Krispus bér Gaiusré male wuni Krais Jisasna ximbu guré husanda. Guna
du takwa nawulakré akwi guré husandahambawuni. Wuni wumbére duré male guré
husandawunka, wuni Godka diména naata déka ximbu wuni haréké.
15 Wungi huruwuka du nawulak angi yamba wakéndi, "Wuni Polna ximbu wuni guré
nandi." Di wungi yamba wakéndi.
16 Xéxé, némbuli wuni wambula saréké. Wuni Stefanas déka gembu rekwa du takwaré
akwi wuni Kraisna ximbu guré husanda. Husandataka nakré akwi wuni Kraisna ximbu
guré husanda, o yingafwe? Yike wuni ye.
17 Wuni yitaka yatakata du takwaré guré husandawute, Krais wuniré wahambandé.
Wuni yitaka yatakata déka yikafre hundi wawute, dé wuniré wa. Guni Krais gu-
nika mimbu hiyandénka sarékéhafi yata wuna xékélelakika male sarékéngumboka wuni
xékélakikwa du wandaka maki wahambawuni. Wuni Kraisna yikafre hundi male wa.

Krais dé Godna hambuk naniré wakwe

18 Hukémbu hiyae fakutekwa du takwa di wa, "Krais mimbu hiyandén hundi wu
wangété duna hundi dé." Nani God Satanéna tambambu hérandén du takwa nani wa,
"Krais mimbu hiyandén hundi wu yikafre hundi dé. Dé Godna hambuk naniré wakwe."
19 Wun jooka du nak Godna nyingambu angi dé hayi:
Xékélelakikwa duna mawuliré haraki hurutawuni.
Xékélelakikwa du deka mawulimbu yamba xékélakikéndi.

20 God wungi wata dé du takwa Godna yikafre sémbutka xékélakihafi yandakaka dé wa.
Xékélelakikwa duna mawuli yingi maki dé? Hambuk hundika xékélakikwa duna mawuli
yingi maki dé? Ané nukwa reta séfélak hundi bulékwa duna mawuli yingi maki dé?
Godna makambu wangété du maki di re.
21 God atéfék jonduka xékélakita wandéka ané héfana jonduka xékélakikwa du deka
mawulimbu di Godka xékélakinjoka di hurufatiké. Hurufatikéndaka nani Godna nyanka
hundi wambeka di ané héfana jonduka xékélakikwa du di wa, “Wu wangété duna
hundi dé.” Di wungi wandaka dé God du takwa nawulakré angi yikafre hurunjoka dé
némafwimbu mawuli ya. Mawuli yandéka di wungi wandan wangété duna hundi xéka
Kraiska jémba saréké́ndat, God diré Satanéna tambambu hératandé, di wungi re wungi re
jémba rendate.
22 Juda nawulak di wa, “God hanja xéhafi yamben hambuk jémba yandét, nani guna
hundi jémba xékétame.” Wungi wandaka di Grikna du takwa, nak téfambu yandé du takwa
akwi di nawulak wa, “Guni jémba xékélakita guni xékélakikwa duna hundi wandat, nani
guna hundi jémba xékétame.”
23 Nani Krais mimbu hiyandénka nani hundi wa. Judana du takwaka wun hundi dé
man xatukwendaka maki joo dé. Di wun hundi yamba xékéké́ndi. Wun hundika nak
téfana du takwa di wa, “Wun hundi wangété duna hundi dé.”
24 Nani Juda nawulak, nak téfana du takwa nawulak God naniré wasékendéka xékéta
nani nani xékélaki. Krais mimbu hiyae dé Godna hambuk, Godna yikafre xékélelaki akwi
dé naniré wakwe.
25 Godna wangété maki hundi dé xékélakikwa duna hundiré saréké́ngwandé. Godna
hambuk yahafi yandén jémba dé atéfék duna hambukré saréké́ngwandé.
26 Wuna nyama bandi, guni mé jémba saréké. Guni déka hundi xékéngute God guniré
wasékendén nukwa, guni ané héfana du takwana makambu yingi maki guni re? Guna du
takwa nawulak male xékélakikwa du takwa di. Guna du takwa nawulak male hambuk di.
Guna du takwa nawulak male néma du takwa di.
27 Guni ané héfana du takwana makambu wangété du takwa maki renguka God
guniré dé waséke, ané héfana jonduka xékélakikwa du takwa deka ximbu harékéhafi
yata roondate. Guni ané héfana du takwana makambu hambuk yahafi yakwa du takwa
maki renguka God guniré dé waséke, hambuk du takwa di deka ximbu harékéhafi yata
roondate.
28 Ané héfana du takwa di gunika wa, “Di néma du takwa yingafwe. Di baka du takwa di.
Di wali yamba rekéme.” Wungi wandaka God guniré dé waséke, déka hundi xékéngute.
God baka du takwaré dé waséke, ané héfana néma du takwa baka du takwa rendate.
29 Atéfék du takwa Godna makambu téta di deka ximbu harékéhafi yandate, God dé
wungi huru.
30 God wandéka guni Krais Jisasmbu guni re. Krais dé Godna yikafre xékélelaki dé
wakwe. Nani Kraismbu reta nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa
reta nani déka du takwa nani re. Kraismbu dé God naniré Satanéna tambambu hérandéka
nani Krais wali jémba re.
31 Nani nak du hayindén maki hurumbete dé God wungi huru. Wun du dé angi
hayi, “Du takwa nak jooka deka mawuliré xiyanjoka mawuli yata di Néma Duna ximbu
harékétandi.” Wungi dé we.

2

Krais mimbu hiyandénka dé Pol hundi wa

1 Guni wuna nyama bandi, mé xéké. Wuni guni Néma Duna ximbu male harékéngute
mawuli yata, wuni guniré God fakundén hundi wanjoka yae, wuni xékélelakikwa du
wandaka maki wahambawuni.
2 Wuna mawulimbu angi wuni wa, “Wuni guni wali reta wuni nak jooka yamba
saréké́kéwuni. Wuni Jisas Kraiska male saréké́tawuni. Mimbu hiyandénka saréké́ta
watawuni.”
3 Wungi wata guni wali re wuni hambuk yahafi yata wungi roota généta re.
4 Reta xékélelakikwa du jémba wandaka maki wahambawuni. Wuni hundi wawuka
Godna Hamwinya wuni wali téta dé Godna hambuk guniré wakwe.
5 Guni angi wangute, “Xékélakikwa duna hundi xékéta nani xékélakihambame. God
hambuk yandéka xémbenka nani xékélaki. Wun hundi mwi hundi dé.” Wungi wangute
wuni wun hundi wa.

Godna Hamwinya dé nanika yikafre mawuli hwe

6 Wungi wata nani Godna hundi jémba xékékwa du takwaré nani xékélelaki hundi wa.
Wun xékélelaki hundi dé némbuli rekwa duna hundi némbuli rekwa néma duna hundi
yingafwe. Wunde du hiyae fakutandi.
7 Nani God fakundén xékélelaki hundi nani wa. Hanja God ané hundi dé faku. Hanja
God ané héfa huratakahafi yata dé wa, nani fakundén hundika jémba xékélakita dé wali
resékembete.
8 Ané héfambu rekwa néma du di God fakundén xékélelaki hundika xékélakihambandi.
Di wun hundika xékélakita di nana Néma Duré xiyae mimbu yamba hatekakéndi. Nana
Néma Du dé nukwa maki dé hanyi.
9 Hanja Godna du nak Godna nyingambu angi dé hayi:
God méta jondu dé huru, Godka némafwimbu mawuli yakwa du takwaka?
Du takwa wun jondu xéhambandi. Wun jonduka xékéhambandi.
Deka mawuli sarékémbu xékélakihambandi, wun jonduka.
Wungi dé hayi.
10 God wun jonduka dé naniré wakwe, déka Hamwinyambu. Déka Hamwinya dé atéfék
jonduka xéfuke. God fakundén mawulika akwi dé Godna Hamwinya xékélaki.
11 Héndé nak duna mawuli sarékéka xékélaki? Wun duna hamwinya hafu dé déka
mawulika xékélaki, dé wumbu rendénka. Wungi maki Godna Hamwinya hafu dé Godna
mawulika xékélaki.
12 Nani ané héfana hamwinya hérahambame. God wandéka déka Hamwinya nana
mawulimbu wulaaye dé té, nani God nanika baka hwendén jonduka jémba xékélakimbete.
13 Nani wun hwendén jonduka nani we. Nani ané héfambu rekwa xékélakikwa duna
hundi xékétaka wahambame. Godna Hamwinya naniré wakwendéka nani guniré we.
Nani Godna Hamwinyana hundi xékéta nani déka Hamwinya hura tékwa du takwaré déka
hundi wa.
14 Godna Hamwinya hura téhafi yakwa du takwa Godna Hamwinya wandén hundi
xékéhambandi. Xékéhafi yata di wa, “Wun hundi dé wangété duna hundi dé.” Wungi wata
di wun hundika yamba xékélakiséndi. Godna Hamwinya hura tékwa du takwa male Godna
Hamwinya wandén hundika jémba xékélakitandi.
15 Godna Hamwinya hura tékwa du takwa di xékélakitandi. Méta joo yikafre joo dé? Méta
joo haraki saraki joo dé? Wungi xékélakindaka Godna Hamwinya hura téhafi yakwa du
takwa di Godna Hamwinya hura tékwa du takwana mawulika xékélakinjoka di hurufatiké.
16 Hurufatikéndakaka, Godna nyingambu angi dé wa: “Héndé Néma Duna mawuli
xékélaki, déré déka jémbaka wakwenjoka?” Wungi wandéka Kraisna mawuli saréké dé
nana mawulimbu té.

3

Godna jémba yakwa du

1 Wuna nyama bandi, wuni Godna Hamwinya hura tékwa duka néma hundi wawuka
maki wuni guniré wanjoka wuni hurufatiké. Hurufatikéwuka guni Kraismbu yikama
nyangwal maki renguka wuni Godna Hamwinya hura téhafi yakwa du takwaka wawuka
maki wuni guniré wa.
2 Wawuka guni yikama nyangwal maki reta Godna néma hundi xékénjoka guni
hurufatiké. Hurufatikénguka wuni yikama nyangwal sandaka munya maki hundi wuni
guniré wa. Wun hundi néma du takwa sandaka hénoo maki yingafwe. Némbuli akwi
guni ané héfambu rekwa du takwa maki reta guni Godna néma hundi xékénjoka guni
hurufatiké.
3 Guni du takwaka haraki mawuli xékéta guni di wali waruta guni ané héfambu rekwa
du takwa maki male guni re. Métaka we guni du male du maki guni re?
4 Guni nawulak angi wa, “Wuni Polna du wuni.” Nawulak guni wa, “Wuni Apolosna du
wuni.” Wungi wata guni du male du maki guni re, o yingafwe?
5 Mé saréké. Apolos yingi maki du dé? Wuni Pol akwi yingi maki du wuni? Ani yituku
ani Godna jémba yakwa du male ani. Néma Du anika nak nak jémba hwendéka ani déka
jémba yanaka guni déka hundi jémba xéké.
6 Ani ané sataku hundi maki ani. Wuni sék wuni se héfambu. Sewuka dé Apolos wun
héfambu hulingu bleké, wun sék takélakéndéte. Wungi hurunaka God hafu wandéka dé
wun sék jémba takélaka wara.
7 Hénoo sekwa du akwi héfambu hulingu blekékwa du akwi ani néma du yingafwe. God
hafu wandéka dé sék takélaka wara. God hafu Néma Du dé.

8 Hénoo sekwa du tale jémba yandéka héfambu hulingu blekékwa du dé hukémbu jémba
yandéka bér natafa jémba male bér ya. Hukémbu God yambén yikafre jémbaka nak nakéka
hasa hwetandé.
9 God dé wun jémba anika hwendéka ani wun jémba ani yituku ani ya. Guni God sék
sendéka héfa maki guni.

Godna jémba yakwa du di ge tokwa du maki di

Guni Godna ge maki guni.
10 God wuniré yikafre huruta wunika hambuk hweta wandéka wuni déka jémba ya.
Yata wuni jémba xékélakita yikafre ge tokwa du maki wuni yikafre hwaar wuni bakétaka,
ge jémba téndéte. Bakétakawuka nak du yae dé wun hwaarmbu ge to. Atéfék du ge tonjoka
jémba saréké ndaka maki, nani Godna jémba akwi yanjoka jémba saréké tame.
11 Du nak yae nak maki hwaar yamba bakétakaké ndé. Jisas Krais hafu dé bakétakawun
yikafre hwaar dé.
12 Nawulak du di wun yikafre hwaarmbu ge tonjoka di gol motumbu, silva motumbu,
glas maki yikafre motumbu di wun ge to. Nawulak di mimbu, wi warambu, nungwe
warambu di wun ge to.
13 Hukémbu God, atéfék du takwana jémbaka hurukwexétendéka nukwa, dé ya maki
yanéta deka jémbaka hurukwexéndét, di atéfék du takwa xéta xékélakitandi, deka jémbaka.
Di yikafre jondumbu ge tondat, ya yanéndét, ge tondan jondu wungi tétandé. Di haraki
jondumbu ge tondat, ya yanéndét, wun jondu ya yanétandé.
14 Ya yanéndét nak du yandén jémba wungi téndét, God wun yikafre jémba yakwa duré
hasa hwetandé.
15 Nak du haraki jondumbu ge tondét, wun jondu yanéndét, dé yandén jémba atéfék
fakutandé. God wun du hafuré hératandé. Hérandét, déka ge yana atéfék jondu yanéndéka
wun du dé yambu wambula hérandén du maki retandé.

Jisasna hundi xékékwa du takwa di Godna tempel maki di

16 Guni Godna tempel renguka Godna Hamwinya guna nyéndékmbu dé té. Guni wun
jooka guni xékélaki o yingafwe?
17 Godna tempel wu Godna yikafre joo dé. Du nak Godna tempelré haraki hurundét,
God wun duré hasa haraki hurutandé. Haraki hurundét, wun du fakutandé. Guni hafu
Godna tempel guni.

Nani nana duna ximbu yamba harékékéme

18 Ané hundi mé xéké. Yénataka hundika xékélaki natanguni. Du nak guni wali reta
angi wandét, “Wuni némbuli rekwa duré saréké ngwanda wuni xékélelakikwa du wuni.”
Wungi wandét, déka mawuli jémba yamba tékéndé. Déka mawuli jémba téndéte, dé déka
ximbu harékéhafi yata déka xékélelaki yatakataka dé wangété du maki retandé. Reta God
hwendén mawuli hérae xékélelakikwa du retandé.
19 Ané héfana jonduka xékélakikwa du takwa di Godna makambu xékélakihafi yakwa du
takwa di re. Rendakaka Godna nyingambu déka du nak hanja angi dé hayi: “Xékélakikwa
du di deka mawuli sarékémbu di jémba yanjoka di huru. Hurundaka God diré dé huluki.”
20 Wungi hayindéka nak du akwi hanja dé dika angi hayi: “Néma Du xékélelakikwa duna
mawuli sarékéka dé xékélaki. Wu yikafre mawuli saréka yingafwe.”
21 Wun hundika sarékéta guni duna ximbu yamba harékékénguni. Atéfék jondu guna
dé.
22 Wuni Pol, Apolos akwi, Pita, ané héfa, ané héfambu renguka nukwa, hiyatenguka
nukwa, némbuli rekwa joo, hukémbu xakutekwa joo, atéfék jondu guna dé.
23 Guni Kraisna guni. Krais Godna dé.

4

Krais hafu dé déka jémba yakwa duna jémbaka watandé

1 Guni nanika watanguni, “Di Kraisna jémba yakwa du di. Krais diré hundi wandéka di
God hanja fakundén hundika jémba hate naniré wakwe.” Wungi wangute wuni mawuli
ye.
2 Du nak nak duna jémba yata déka jémba yanjoka dé déka jonduka hatita, dé wun
jonduka jémba hatitandé, déka néma du mawuli yandéte. Wungi maki, nani wun hanja
fakundén hundika jémba male hatitame.
3 Guni akwi kot xékékwa du nak akwi wuna jémbaka xékélakinjoka hurukwexéngut,
haraki mawuli yamba xékékéwuni. Wu baka joo dé. Wuni hafu wuna jémbaka
hurukwexéhambawuni.

4 Wuni wuna jémbaka sarékéta wuni huruwun haraki joo nakéka xékélakihambawuni.
Wungi sarékéta wuni Kraiska yikafre jémba wuni ya, o yingafwe? Wafewana. Nana Néma
Du Krais hafu dé wuna jémbaka hurukwexéta watandé.
5 Dé watendékaka sarékéta guni nak duna jémbaka haraki hundi yamba wakénguni.
Néma Du yatendéka nukwa yahafi yandét, guni nak duna jémbaka hundi wakénguni.
Néma Du yae dé halékingambu fakundan atéfék jondu larékombu takatandé. Dé atéfék
duna mawuli sarékéka xékélake dé wakwetandé. Wakwendét God hafu yamben jémbaka
nani nak nakré yikafre hundi watandé.

Korin di hafu deka ximbu di haréké

6 Guni wuna nyama bandi, wun hundi wata wuni Apoloska akwi wunika akwi wuni
wa, guni guna néma duka jémba sarékéngute. Guni aniré xéta Godna nyingambu rekwa
hundi male jémba xékétanguni. Xékéta guni guna ximbu harékéhafi yata yamba wakénguni,
“Nana néma du guna néma duré dé sarékéngwandé.”
7 Guni atéfék du takwa male guni. Métaka guni angi wa? “Nani néma du takwa reta nak
du takwaré nani sarékéngwandé.” God gunika atéfék jondu hwendéka guni démbu atéfék
jondu héra. Méta jondu guni hafu guni baka héra? Guni wungi héraata, métaka guni guna
ximbu haréké, God wun jondu hwehafi yandén maki?
8 Guni guna mawulimbu guni wa, “Nani mawuli yamben jondu atéfék bu hérakwa. Nani
xérénjuwi mama du takwa maki nani re. Nani Kraisna jémba yakwa duré sarékéngwanda
nani néma du takwa nani.” Guni wungi sarékénguka wuni angi saréké, “Guni néma du
takwa rengut, nani guni wali néma du reta jémba retame. Wu yikafre dé.” Némbuli nani
wungi rehambame.
9 Rehafi yambekaka, wuni angi saréké, “God dé wa, nani Jisas Kraisna aposel baka du
maki rembete. Wungi reta nani hiyambete wandan du maki nani re. Rembeka God
naniré dé hwiya hafwambu taka, atéfék naniré xéndate, du akwi, ensel akwi.” Wungi
wuni saréké.
10 Nani Kraisna hundi wambeka nawulak di nanika wa, “Di wangété du di.” Guni gunika
guni wa, “Nani Kraismbu xékélakikwa du takwa nani.” Naniré xéta di wa, “Di hambuk
yahambandi.” Guni gunika guni wa, “Nani hafu nani némafwi hambuk ya.” Du nawulak
guna ximbu haréké ndaka guni néma du takwa guni re. Nani baka du nani.
11 Némbuli akwi nani angi re. Nani hénooka, hulinguka akwi nani hiyae. Nani yikafre
nukwa wur yingafwe. Nawulak du di naniré haraki huru. Nani atéfék getéfaré yitaka
yatakata nani jémba re getéfa nak yingafwe.
12 Nani weséka jémba yata, nana tambambu jémba ya. Du nawulak naniré haraki hundi
wandaka nani Godré wakwexéké, dé diré yikafre hurundéte. Di naniré haraki hurundaka
nani diré hasa haraki huruhafi yata baka nani té.
13 Di yéna yata nanika haraki hundi wandaka nani diré yikafre hundi wa. Nani
safwahérafwa maki, ané héfana nyambem maki nani deka makambu re. Némbuli akwi
nani wungi re.

Korin Pol hurundéka maki hurutandi

14 Guna haraki saraki mawulika roongute, wun hundi hayihambawuni. Guni wuna
mawuli yawuka nyangwal maki renguka wuni gunika wun hundi hayi, guni hurungun
haraki sémbutka xékélakingute.
15 Séfélak du gunika yae Krais Jisaska guniré wakweta, di guna yafa maki yamba
xakukéndi. Wuni Krais Jisaska guniré tale wawuka guni wawun hundi xékénguka wuni
hafu guna yafa maki wuni xaku.
16 Yafa maki xaakwa wuni guniré hambukmbu wa, wuni huruwuka maki, hurungute.
17 Wungi hurungute wuni Timotiré wa, dé gunika yindéte. Kraisna hundi déré wawuka
dé jémba xéka dé wuna nyan maki rendéka wuni déka némafwimbu mawuli ye. Dé Néma
Duna jémba jémba male dé ye. Dé ye xaakwa guniré Kraiska jémba sarékéta huruwuka
sémbutka watandé. Wuni atéfék getéfambu yita Godna du takwaré wawuka maki dé
guniré watandé.
18 Guna du takwa nawulak di wunika wa, “Dé nanika yamba yakéndé.” Wungi wata di
deka ximbu harékéta wuna hundi xékéhafi ye.
19 Néma Du, dé gunika bari yawute mawuli yandét, wuni gunika bari yatawuni. Yae xéta
dika xékélakitawuni. Wuni deka hafu ximbu harékékwa du takwana hundika sarékéhafi
yata wuni deka hambukré hurukwexétawuni.
20 Du takwa Godna hémna jémba yanjoka di hundi watandi male o yingafwe? Wu
yingafwe. Di Godna hémna jémba yanjoka di Godmbu hambuk héraata wun hambuk wali
jémba yatandi.

21 Méta guni mawuli ye? Wuni gunika yae guniré rékambambu wata guniré xiyawute
guni mawuli ye o yingafwe? Wuni gunika yae gunika némafwimbu mawuli yata guni wali
jémba reta guna mawuliré yikafre huruwute guni mawuli ye o yingafwe?

5

Korinmbu rekwa du nak haraki saraki sémbut dé huru

1 Nawulak du di gunika angi wa, “Deka nyéndékmbu rekwa du nak dé haraki saraki
sémbut huru.” Wandaka wuni xéké. Guna du nak dé déka yafana takwaré héra. Godna
hundi xékéhafi yakwa du takwa di hurundén haraki saraki sémbut huruhambandi. Wu
némafwi haraki saraki sémbut dé.
2 Dé guna nyéndékmbu reta wungi hurundéka métaka we guni guna ximbu haréké?
Guni wun haraki sémbutka géraata wun haraki saraki hurundé duré guna nyéndékmbu
hérekingut, wu sékérékétandé.
3 Wuna séfi guni wali rehafi yata wuna hamwinya guni wali dé re. Wungi reta wuni
wun jooka sarékéta wuni wun duna hurundén haraki saraki sémbutka wundé wawu, guni
wali rewuka maki.
4 Wuni nana Néma Du Jisasna ximbu guniré wuni we. Guni Jisasna hundi xékékwa du
takwa atéfék hérangwanda rengut, wuna hamwinya guni wali téndét, guni nana Néma Du
Jisasna hambuk wali wun haraki saraki sémbut hurundé duré watanguni,
5 dé guniré yatakataka Satanka yindéte. Yindét Satan déka néma du reta déka séfi haraki
hurundét, wafewana wun du hurundén haraki saraki sémbutka hu hwendét dé Néma Du
Jisas wun duré Satanéna tambambu hératandé. Hérandét Néma Du yatendéka nukwa, wun
du jémba retandé.

Korin wandat wun haraki saraki sémbut hurundé du yitandé

6 Wun du guna nyéndékmbu rendéka guni guna ximbu guni haréké. Hurungun sémbut,
wu haraki dé. Wungi hurukénguni. Ané sataku hundi mé xéké. Nawulak yis bretmbu
takataka hurundaka dé wun bret atéfék némafwi dé ya. Wun jooka guni xékélaki o
yingafwe?
7 Guni huli bret maki renjoka guni wun yisngala hurundén sémbut mé guni héreki.
Pasovana nukwambu Judana du takwa sipsip baliré xiyae sandaka maki, Krais guna yiska
hérekinjoka hiyandéka guni huli bret maki guni re.
8 Nani wun hénoo hura sanjoka nani wun nyo yis wali yamba sakéme. Nani wun nyo
sémbutna yis, haraki mawulina yis, haraki saraki sémbutna yiska akwi yatakatame. Nani
huli bret maki retame. Wungi reta nani yikafre mawuli yata mwi hundi male watame.
9 Hanja wuni gunika hayi, guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wali rehafi
yata di wali buléhafi yangute.
10 Wungi hayita wuni ané héfambu rekwa haraki sémbut hurukwa du takwaka
wahambawuni. Nawulak du di takwa wali haraki saraki sémbut huru. Nawulak nak duna
jonduka di mawuli ya. Nawulak di nak duna jondu sélé héra. Nawulak di yénataka godka
wa. Dika wahambawuni. Guni di wali rehafi yanjoka mawuli yata, yimbu retanguni? Di
wali rehafi yanjoka guni ané héfa atéfék yatakataka yitanguni.
11 Wun hundi wata wuni nawulak duka wuni wa. Wunde du di wa, “Nani Krais Jisasna
hundi xékékwa du nani.” Wungi wata di angi haraki saraki sémbut huru. Nawulak
di takwa wali haraki saraki sémbut huru. Nawulak di nak duna jonduka mawuli ya.
Nawulak di yénataka godka wa. Nawulak di nak duka haraki hundi wa. Nawulak
di wangété yandaka hulingu sata wangété ya. Nawulak di nak duna jondu sélé héra.
Wungi huruta Krais Jisaska yéna yakwa duka wuni wa. Guni di wali rehafi yata di wali
buléké nguni. Di wali hénoo sakénguni.
12 Yingi maki nae wuni Kraisna hundi xékéhafi yakwa duna sémbutka watawuni? Wu
yingafwe. Nani nani wali rekwa Kraisna hundi xékékwa du takwana sémbutka male
watame.
13 God hafu dé nani wali rehafi yakwa du takwana sémbutka watandé. Wungi maki,
guni guna nyéndékmbu reta haraki saraki sémbut hurundé duré hérekitanguni.

6

Guni Kraisna hundi xékékwa du takwaré Kraisna hundi xékéhafi yakwa duna makambu yamba takakénguni

1 Guna du nawulak Krais Jisasna hundi xékékwa du nak wali waruta di Godna hundi
xékéhafi yata kot xékékwa duka di yi, wun néma du deka hundi xékéta deka jémbaka

wandéte. Wu haraki dé. Métaka we di wungi huru? Di Godna duka male yitandi, di deka jémbaka wandate.
2 Hukémbu nani Godna du takwa néma du takwa reta kot xékéta ané héfana du takwa hurundan sémbutka hundi watame. Wun jooka guni xékélaki o yingafwe? Guni wungi watengukaka sarékéta, métaka guni yikama jooka némbuli hundi wahafi ye?
3 Hukémbu nani Godna enselna hurundan sémbutka hundi watame. Wun jooka akwi guni xékélaki o yingafwe? Wungi tékwa jooka watembekaka sarékéta, métaka guni némbuli rekwa duna yikama jémbaka akwi hundi wahafi ye?
4 Guni hukémbu watengukaka sarékéta guni némbuli guna duna jémbaka hundi wanjoka huruta, métaka guni Godna hundi xékéhafi yakwa duka yi? Dika nani Godna hundi xékékwa du nani saréké, "Di baka du di." Wungi sarékémbeka métaka guni diré wa, di guna kot xékékwa néma du rendate?
5 Wuni wun hundi wa, guni hurungunka roongute. Wafewana, duna jémbaka hundi wanjoka xékélakikwa du di guni wali re, o yingafwe?
6 Métaka guni guna nyama bandi wali waruta diré duna makambu taka? Métaka guni Kraisna hundi xékéhafi yakwa duna makambu wungi té?
7 Guni guna du takwa wali waruta diré duna makambu takata guni wundé xakringu. Guna du nawulak guniré haraki hurundat, guni waruhafi yata baka téngut, wu yikafre dé. Guna du nawulak guna jondu sélé hérandat, guni waruhafi yata baka rengut, wu yikafre dé.
8 Guni wungi huruhambanguni. Yingafwe. Guni hafu guna nyama bandiré haraki hura deka jondu sélé guni héra. Guni guna nyama bandiré wungi huruta, wungi némafwi haraki guni huru.
9 Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di God néma du rendéka getéfaré yamba wulayikéndi. Wun jooka guni xékélaki, o yingafwe? Guni guna mawuliré yéna yamba yakénguni. Takwa wali haraki saraki sémbut hurukwa du, du wali haraki saraki sémbut hurukwa takwa, yénataka godka wakwa du takwa, nak duna takwa wali haraki saraki sémbut hurukwa du, hési takwana du wali haraki saraki sémbut hurukwa takwa, du wali hwaakwa du,
10 sélé héraakwa du takwa, nak duna jonduka mawuli ramékwa du takwa, wangété yandaka hulingu sata wangété yakwa du takwa, nak du takwaka haraki hundi wakwa du takwa, nak duna jondu baka héraakwa du takwa, wungi hurukwa du takwa di Godna néma du rendéka getéfaré yamba wulayikéndi.
11 Hanja guna du takwa nawulak wungi renguka nana Néma Du Jisas Krais gunika hiyandénka God guna haraki saraki mawuli wundé yakwanyindé. Yakwanyindéka guni déka du takwa guni re. Reta Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndéka dé God gunika wa, "Di yikafre sémbut hurukwa du takwa di."

Nana séfi Godna Hamwinyana ge dé

12 Guna du nawulak di wa, "Godna hambuk hundi haraki nahafi yandén joo atéfék hurutame." Wungi wandaka wuni wa, "Yingafwe. Nanika yikafre huruhafi yakwa joo akwi yamba hurukéme. Joo nak nana mawuliré haraki huruta néma du maki rendét, wun joo akwi yamba hurukéme." Wungi wuni we.
13 Hénoo biya sukwekénjoka dé re. Biya hénoo sanjoka dé re. Hukémbu God wandét hénoo, biya akwi, hényitambér. Guna séfi bér maki yingafwe. Guna séfi haraki saraki sémbut hurunjoka rehambandé. Guna séfi Néma Duna jémba yanjoka dé re. Néma Du guna séfika jémba hatinjoka dé re.
14 God nana Néma Du Jisas Kraisré male husaraméhambandé. Hukémbu dé hambuk yata naniré akwi husaramétandé.
15 Nani Kraisna man tamba séfi maki nani re. Wun jooka guni xékélaki, o yingafwe? Guni Kraisna man tamba séfi maki reta, wafewana, Kraisna séfi yambumbu tékwa takwa wali hwatandé, o yingafwe? Wu yingafwe. Wungi yamba hurukéme.
16 Du yambumbu tékwa takwa wali hwaata bér natafa séfi ye retambér. Wun jooka guni xékélaki, o yingafwe? Du bér takwaka God déka nyingambu angi dé wa: "Bér natafa séfi hérae retambér."
17 Ané hundika akwi mé saréké. Du takwa Néma Du Jisas wali reta di dé wali natafa mawuli héraata re.
18 Wungi maki guni du takwa hési wali haraki saraki sémbut yamba hurukénguni. Guni takwa du nak wali haraki saraki sémbut yamba hurukénguni. Guni wungi haraki saraki sémbut huruta guni guna séfina ekombu haraki huru. Guni nak maki haraki saraki sémbut huruta guni guna séfina hafwambu haraki huru.

19 God déka Hamwinya gunika hwendéka dé guna mawulimbu wulaaye téndéka guna
séfi dé Godna Hamwinyana tempel dé. Wun jooka guni xékélaki, o yingafwe? Guna séfi
guna male yingafwe.
20 God guniré Satanéna tambambu héranjoka dé déka nyanré wa, dé gaye gunika
hiyandéte. Dé guniré wungi hérandénka sarékéta guni guna séfimbu yikafre sémbut huruta
Godna ximbu harékétanguni.

7

Takwa héraakwa du, du humbwikwa takwaka dé Pol hundi wa

1 Guni nyingambu hayingun hundi hasa watawuni. Du, takwa hérahafi yata hawindu
rendat, wu yikafre dé.
2 Du nak takwa wali hwanjoka mawuli yata dé haraki saraki sémbut huruhafi yanjoka
mawuli yata dé takwa hési hératandé, lé déka hafu takwa reléte. Takwa akwi lé haraki
saraki sémbut huruhafi yanjoka mawuli yata lé du nakré humbwitalé, dé léka hafu du
rendéte.
3-4 Takwa léka séfika néma takwa yamba rekélé. Léka du néma du dé re, léka séfika.
Du akwi déka séfika néma du yamba rekéndé. Déka takwa néma takwa lé re, déka séfika.
Déka takwa dé wali hwanjoka mawuli yalét, dé yingafwe yamba nakéndé. Léka du lé wali
hwanjoka mawuli yandét, lé yingafwe yamba nakélé.
5 Guni du guna takwa wali natafambu reta hwaata, guni léré hu hwehafi yata guna
séfika yamba hulukikénguni. Guni takwa guni guna duré akwi hu hwehafi yata guna
séfika yamba hulukikénguni. Béni natafa mawuli héraata Godka male sarékénjoka, béna
séfi nawula nukwa hulukimbét, wu yikafre dé. Hukémbu béni natafambu reta wambula
hwatambéni. Wambula hwahafi yambét, wafewana, Satan yae béna mawuliré haraki
hurundét, béni nak du hési takwa wali haraki saraki sémbut hurutambéni wana?
6 Guni wuniré wakwexékénguka wuni yawundu na. Guni hafu xe. Wun jooka hambuk
hundi wahambawuni.
7 Atéfék du takwa wuni maki hawindu hawitakwa rendate, wuni mawuli ya. God dé
nanika nak maki nak maki hambuk dé hwe, nani nak maki nak maki jémba yambete. Dé
hwendéka du nawulak takwa hérandaka takwa nawulak di du humbwi. God nawulak du
takwaka nak hambuk hwendéka di hawindu hawitakwa re.
8 Wuni hawindu, hawitakwa, du hiyandé takwaka wuni angi we: Di wuni rewuka maki
hawindu hawitakwa rendat, wu yikafre dé.
9 Nak hundi akwi wuni we: Du nak hési takwaré héranjoka némafwimbu mawuli
yandét, wu métaka hérandé. Takwa hési nak duré humbwinjoka némafwimbu mawuli
yalét, wu métaka humbwilé. Bér wungi hurumbét, wu yikafre dé. Bér wungi
hurunjoka némafwimbu mawuli yata, wungi huruhafi yata, baka rembét, wafewana bérka
mawulimbu ya maki yanéta jémba téhafi yandét bér haraki saraki sémbut hurutambér?
10 Wuni du wali rekwa takwaka, takwa wali rekwa duka akwi, guniré wuni ané hundi
we. Ané wuna hundi yingafwe. Ané Néma Duna hundi dé. Takwa léka du yatakataka
yamba yikélé.
11 Takwa léka du yatakataka ye, lé baka retalé. Nak duré yamba humbwikélé. Lé baka
renjoka hélék yata, lé léka duka wambula ye, natafa mawuli wambula héraata, jémba
retambér. Du akwi déka takwaré yamba wakéndé, lé déré yatakataka yiléte.
12 Nawulak du takwaka wuni ané hundi we. Nana Néma Du ané hundi wahafi yandéka
wuni ané hundi wa. Kraisna hundi jémba xékékwa du Kraisna hundi jémba xékéhafi
yakwa takwaré hérandét, lé dé wali renjoka mawuli yalét, dé wule takwaré yamba
wakéndé, lé déré yatakataka yiléte.
13 Kraisna hundi jémba xékékwa takwa Kraisna hundi xékéhafi yakwa du wali relét, dé
lé wali renjoka mawuli yandét, lé déré yamba yatakakélé.
14 Guni guni xékélaki. Kraisna hundi xékéhafi yakwa du Kraisna hundi jémba xékékwa
takwaré hérae, lé wali rendét, God wule takwaka sarékéta watandé, “Wule takwa wuna
hundi xékéta wuna hémémbu xakutalé. Léka du akwi wuna dé.” Wungi maki Kraisna
hundi xékéhafi yakwa takwa Kraisna hundi jémba xékékwa duré humbwe, dé wali relét,
God wun duka sarékéta watandé, “Wun du wuna hundi xékéta wuna hémémbu xakutandé.
Déka takwa akwi wuna lé.” God wungi wata bérka nyangwalka watandé, “Di wuna du
takwana nyangwal di.” God wunde Kraisna hundi xékéhafi yakwa du takwaka wungi
wahafi yandét, déka makambu deka nyangwal Kraisna hundi xékéhafi yakwa du takwana
nyangwal maki retandi.
15 Kraisna hundi xékéhafi yakwa du Kraisna hundi jémba xékékwa takwaré hérae,
léré yatakanjoka mawuli yandét, dé léré yatakakwandé. Kraisna hundi xékéhafi yakwa

takwa Kraisna hundi jémba xékékwa du wali re, déré yatakanjoka mawuli yalét, lé déré yatakakwalé. Di guniré yatakataka yindat, guni hambuk hundika roohafi yata jémba retanguni. God déka du takwa nakélak huru mawuli hérandate dé mawuli ye.
16 Guni takwa, guni guna du wali reta déré yikafre hurungut, wafewana hukémbu dé Kraisna hundi jémba xékéta huli mawuli hératandé wana yingi wana? Wun jooka xékélakihambanguni. Guni du, guni guna takwa wali reta léré yikafre hurungut, wafewana hukémbu lé Kraisna hundi jémba xékéta huli mawuli hératalé wana yingi wana? Guni akwi xékélakihambanguni.

Nani God naniré wasékendén sémbutmbu retame

17 Wun hundi xékéta ané hundi akwi mé xéké. Néma Du wandéka guni méta jémba guni ya? Déka hundi xékéngute God guniré wasékendéka guni yingi maki guni re? Guni nak nak, wun nukwa rengun maki, némbuli akwi wungi retanguni. Wun hundi wuni atéfék getéfambu reta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaré wuni we.
18 Du nak hanja Judana du rendéka di déka séfi sékéndaka hukémbu God wun du Kraisna hundi xékéndéte déré wasékendét, wun du séfi sékéhafi yandé du maki renjoka yamba hurukéndé. Nak téfana du nak déka séfi sékéhafi yandat, dé Kraisna hundi xékéndéte God déré wasékendét, wun du di déka séfi sékéndate yamba wakéndé.
19 Séfi sékéndaka, wu baka joo dé. Séfi sékéhafi yandaka, wun akwi baka joo dé. Godna hundi jémba xékéta wandén maki hurundaka, wu némafwi joo dé.
20 Atéfék du takwa, God Krais Jisasna hundi xékéndate tale diré wasékendén nukwa rendan maki, wungi métaka renda.
21 Hanja Krais Jisasna hundi xékéngute God wasékendén nukwa, guni nak duna jémba yakwa du takwa guni re, o yingi maki dé? Reséndé. Nak duna jémba yangukaka, haraki mawuli yamba xékékénguni. Di guni diré yatakataka jémba yingute wandat, yak, diré yatakataka jémba yitanguni.
22 Guni nak duna jémba yakwa du takwa, guni wungi renguka God guniré wasékendéka guni Kraismbu jémba reta nak duna jémba yahafi yakwa du takwa maki re. Guni nak duna jémba yahafi yakwa du takwa, guni wungi renguka God guniré wasékendéka guni Kraisna jémba yakwa du takwa guni re.
23 Krais guniré Satanéna tambambu héranjoka dé hiyae déka nyéki hwe. Wun némafwi jooka sarékéta guni nak duna jémba baka yangute dé guniré hulukindéte yawundu yamba nakénguni.
24 Wuna nyama bandi, guni nak nak, God Krais Jisasna hundi xékéngute tale guniré wasékendén nukwa rengun maki, wungi retanguni.

Hawindu hawitakwaka dé Pol hundi wa

25 Guni wuniré hawitakwaka wakwexékéngun hundika Néma Du wuniré hundi wa-hambandé. God wunika saréfa naata wandéka wuni déka yikafre jémba jémba wuni ye. Wungi yata wuni wuna mawuli sarékémbu hawitakwaka hundi we.
26 Ané nukwambu rekwa xakéngalika sarékéta guniré wuni we. Guni némbuli renguka maki male retanguni. Wungi rengut, wu yikafre dé.
27 Guni takwa hérae, léré yamba yatakakénguni. Guni takwa hérahafi yata guni takwa héranjoka sarékékénguni.
28 Guni du, guni takwa hérangut, wu haraki sémbut yingafwe. Guni hawitakwa, guni du humbwingut, wu haraki sémbut yingafwe. Wun hundi wataka nak hundi akwi watawuni. Du humbwikwa takwa, takwa héraakwa du, guni wungi rengut, nawulak xak gunimbu xakutandi. Di gunimbu xakundamboka wuni wungi wa.
29 Wuna nyama bandi, angi hurungute wuni mawuli ye. Krais Jisasna jémba yatembeka nukwa nawulak male di re. Wunka sarékéta némbuli akwi hukémbu akwi guni takwa héraakwa du, guni takwa hérahafi yakwa du hurundaka maki hurutanguni.
30 Guni géraakwa du takwa, gérahafi yakwa du takwa hurundaka maki hurutanguni. Guni mawuli sawuli yakwa du takwa, mawuli sawuli yahafi yakwa du takwa hurundaka maki hurutanguni. Guni jondu héraakwa du takwa, jondu hérahafi yakwa du takwa hurundaka maki hurutanguni.
31 Guni ané héfambu rekwa jondumbu jémba yakwa du takwa, wun jémba yata wun jonduka male sarékékénguni. Nani xékélaki. Némbuli rekwa héfa hényitandé. Wungi xékélakita wuni wungi wa.
32 Guni Néma Duna jémba male yanjoka saréké ngute wuni mawuli ye. Guni xak hérangumboka hélék wuni ye. Takwa hérahafi yakwa du di Néma Duna jémbaka male di saréké, dé deka yandan jémbaka yikafre mawuli yandéte.
33 Takwa héraakwa du di ané héfana jonduka akwi di saréké, deka takwa dika yikafre mawuli yandate.

34 Sarékéta di deka mawulimbu di watémbéra re. Du yike takwa hawitakwa akwi di
Néma Duna jémbaka male di saréké, dé dika yikafre mawuli yandéte. Sarékéta, deka
mawuli deka séfi jémba téndéte mawuli yata, di déka jémba jémba yanjoka di saréké. Du
humbwikwa takwa di ané héfana jonduka akwi di saréké, deka du dika yikafre mawuli
yandate.
35 Guni jémba rengute wuni wun hundi wa. Guniré watéfinjoka wahambawuni. Guni
yikafre sémbut huruta Néma Duna jémba yanjoka male mawuli yangute, wuni wun hundi
wa.
36 Hawitakwa nawulak di du humbwinjoka mawuli ye. Mawuli yandaka deka yafa.*
Nawulak xékélakikwa du di angi saréké. Wun hundi dé takwana yafaka wahambandé.
Wun hundi dé wule takwana wasékéndan du dé wa.
37 Guni du, guni guna mawulimbu hambuk ye téngut nak du wun jooka wahafi yandat,
guni guna mawuli sarékémbu natafa mawuli sarékéta angi wangut, “Wuna takwanya
yamba humbwikélé. Lé baka reléte wuni mawuli ye.” Wungi wata jémba retanguni.
38 Wunde duka sarékéta wuni angi wa. Du déka takwanyaré nak duka hwendét, wu
yikafre dé. Nak du, déka takwanyaré hwehafi yata dé nak duna sémbutré saréké ngwanda
dé yikafre sémbut dé huru.
39 Takwa léka du hiyahafi rendét, lé léka du wali retalé. Déré yamba yatakakélé. Léka
du hiyandét, lé nak duré humbwinjoka mawuli yalét, wun du Néma Duna hundi jémba
xékéndét, wu yikafre dé. Lé déré humbwitalé.
40 Wuna mawulimbu angi wuni we: Léka du hiyandét lé baka relét, wu yikafre dé. Lé
yikafre mawuli yatalé. Wungi sarékéta ané akwi wuni saréké, Godna Hamwinya wuna
mawulimbu téta wunika dé wa.

8

Yénataka godka hwendan hamwi

1 Guni yénataka godka hwendan hamwika wakwexékéngun hundika némbuli hasa
watawuni. Guni wa, “Nani wun jooka nani xékélaki.” Wungi wata guni mwi hundi
guni wa. Ané hundi akwi mé xéké. Guni wungi wata guni hafuka sarékéta guni baka
guna ximbu haréké. Guni du takwaka némafwimbu mawuli yata deka mawuliré yikafre
hurutanguni, deka mawuli jémba téndéte.
2 Du deka mawulimbu wata, “Nani séfélak jonduka nani xékélaki.” Wungi wata di jémba
xékélakikwa yambuka xékélakihambandi.
3 Du takwa Godka némafwimbu mawuli yandat, God dika dé xékélaki.
4 Gwalinyaka hwendan hamwi sangukaka, angi wuni we. Wun yénataka god di mwi
god maki yingafwe. Di baka joo di. Natafa God male dé re. Wungi nani xékélaki.
5 Séfélak héfambu rekwa jonduka akwi, séfélak nyirmbu rekwa jonduka akwi ané
héfambu rekwa du takwa di wa, “Di nana néma du di. Di nana god di.”
6 Wungi wandaka nani xékélaki. Nana God dé nana yafa God male dé. Dé atéfék jonduna
mo dé. Nani déka jémba yanjoka nani re. Nana Néma Du natafa male dé. Dé Jisas Krais
dé. Dé jémba yata atéfék jondu dé huratakandéka nani démbu huli mawuli hérae nani
jémba re. Wungi nani xékélaki.
7 Du takwa nawulak di wun jooka xékélakihambandi. Hanja di nawulak gwalinyaka
male sarékéndaka dé. Wungi sarékéta di wun yénataka godka hwendan hamwi sa. Sataka
hukémbu nawulak di Krais Jisasna hundi xéké. Xékéndaka deka mawuli hambuk yahafi
ye jémba téhambandé. Di némbuli di wa, “Nani wun hamwi sata nani yénataka godka
hwendan hamwi nani sa. Wungi sata, wu haraki saraki sémbut nani huru.” Di wungi
wataka sataka, wu haraki sémbut di huru.
8 Yingi maki nani Godna makambu jémba retame? Wun hamwi sata Godna makambu
jémba retame, o wun hamwi sahafi yata Godna makambu jémba retame? God samben
hamwika sarékéhafi yata dé wun hamwika yamba wakéndé.
9 Guni wun jooka xékélakita yénataka godka “Wu baka joo dé” naata, mé guni xékélaki
na. Guni yénataka godka hwendan hamwi sangut, wafewana, guna hambuk yahafi yakwa
nyama bandi nawulak guniré xe haraki sémbutmbu xakritandi.
10 Wunde du takwa di Krais Jisasna hundi xékéndaka deka mawuli hambuk yahafi
ye jémba téhambandé. Wunde du takwa di wa, “Nani wun hamwi sata, haraki saraki
sémbut nani huru. Wun hamwika yakértame.” Wungi wandaka guni wun jooka “Baka joo
dé” naata, wun jooka xékélakita, yénataka godka wandaka geré wulaaye, yénataka godka

* **7:36:** wuna hundika sarékéta deka takwanya hawitakwa rendate di sarékéta diré haraki hurunjoka di hélék ya. Wunde yafaka wuni angi wa. Guna takwanya némafwi ye du nakré humbwinjoka némafwimbu mawuli yalét, yak, mawuli yanguka maki lé déré humbwitalé. Humbwilét, guni haraki saraki sémbut huruhambanguni.

hwendan hamwi sangut, di xéta wafewana, di akwi wun hamwi satandi? Wungi sata di
haraki saraki sémbut di huru, di wun hamwika yakérndanka.
11 Di wungi hurundat, guna xékélelaki deka mawuliré dé haraki huru, di haraki saraki
sémbut hurundate. Wunde du takwaka akwi Krais dé hiya.
12 Wunde du takwana mawuli hambuk yahafi ye jémba téhambandé. Guni deka
mawuliré haraki huruta diré haraki saraki sémbut guni huru. Guni Kraisna hundi
xékékwa du takwaré wungi huruta guni Kraisré akwi haraki saraki sémbut guni huru.
13 Wungi maki, wuni hamwi sawut, wuna nyama bandi wuniré xe haraki sémbutmbu
xakrindét, wuni wun hamwi wambula yamba sakéwuni. Deka mawuliré haraki huruhafi
yanjoka wuni wun hamwi yamba sakéwuni.

9

Pol Krais Jisasna jémba yata dé yéwa hérahafi yandékaka yikafre mawuli ya

1 Wuni akwi nak duna jémba yakwa du yingafwe. Wuni Krais Jisasna aposel wuni.
Wuni nana Néma Du Jisasré wundé xéwu. Wuni Néma Duna jémba yawuka guni déka
hundi wundé xékéngu. Wu mwi hundi dé.
2 Nawulak du takwa di angi wa, “Pol Krais Jisasna aposel yingafwe.” Wungi wandaka
guni xékélaki. Wuni Krais Jisasna aposel wuni. Tale wuni guni wali reta guniré wun
hundi wuni wa. Wawuka guni xékéta déka hundi wundé xékéngu. Xékéngunka, atéfék du
takwa guniré xéta wunika xékélakitandi.
3 Du nawulak wuna jémbaka haraki hundi wandaka wuni ané hundi diré wa.
4 Wuni nana Néma Du Krais Jisasna jémba yawuka di du takwa wunika hénoo hulingu
akwi hwendat, wu yikafre dé.
5 Pita akwi, Krais Jisasna aposel nawulak akwi, déka bandingu akwi, di takwa hérae,
Jisasna jémba yata di deka takwaré hura yitaka yataka. Wuni di hurundaka maki huruta,
Krais Jisasna hundi xékékwa takwa hésiré hérae, léré hura, nawulak du takwaka yinat, di
léka akwi hénoo hulingu hwendat, wu yikafre dé.
6 Ani Barnabas wali jémba yata yéwa hérae, ana hénoo ana yéwambu ani héra. Ani hafu
wungi ani huru. Krais Jisasna hundi hura yikwa nawulak du wungi huruhambandi. Ani
di hurundaka maki hurunat, wu yikafre dé.
7 Héndé xi warekwa du dé déka jémbana yéwa hérahafi yata hénoo hérahafi ye? Héndé du
dé yawi hura hénoo setaka déka yawina hénoo hérahafi ye? Héndé du déka meme balika
hatita dé déka meme balina munyambi sahafi ye?
8 Wuni du takwana hundi male xékéta wun hundi wa, o yingafwe? Wu yingafwe.
Moseska God hwendén hambuk hundi akwi wun jooka dé wa.
9 Hanja Moses ané hambuk hundi angi dé hayi: Bulmakau bali jémba yata wit sék
xakinukundat guni deka hundi séfi gikénguni. Di wit sék nawulak métaka sanda. God
wun hundi Mosesré wata dé bulmakau balika male saréké, o yingafwe? Wu yingafwe.
10 Dé wun hundi wata nanika akwi dé saréké, o yingafwe? Xéxé. Nanika akwi dé saréké.
Héfa weekwa du dé wun yawimbu sendan hénoo nawulak sanjoka dé wun jémba ya.
Hénoo héraakwa du di wun hénoo nawulak sanjoka di wun jémba ya.
11 Nani Krais Jisasna jémba yata déka hundi guniré wundé wakwa, guna mawuli jémba
téndéte. Wungi yambenka, nana séfi jémba téndéte guni hénoo nawulak hasa hwengut,
wu yikafre dé.
12 Nawulak du Krais Jisasna jémba yata déka hundi guniré wandaka guni deka jémbaka
sarékéta jondu akwi yéwa akwi hwe. Wu yikafre dé. Nani Krais Jisasna jémba yata déka
hundi tale guniré wambenka, métaka guni nana jémbaka sarékéta nanika nawulak jondu
hwehafi ya? Guni nanika hwengut, wu yikafre sémbut dé.
Nani gunimbu jondu yéwa hérambet, wungi sékérékétandé. Nani wun jondu héraata,
wafewana nani nak du takwana mawuliré haraki hurumbet di wun jooka hélék yata
Krais Jisasna yikafre hundika hu hwetandi? Wun jooka sarékéta nani xak wali jémba
yata gunimbu jondu yéwa nawulak hérahambame.
13 Godna tempelmbu jémba yakwa du di du takwa tempelré hura yandan hénoo
nawulak di se. Hamwi tuta Godka hwendaka jambémbu jémba yakwa du di du takwa
hura yandan hamwi nawulak di se. Wungi sata di yikafre sémbut huru. Guni wun jooka
guni xékélaki.
14 Di jémba yata hénoo hérandakaka, dé Néma Du Krais ané hundi wa, “Wuna jémba yata
wuna hundi watekwa du di jondu akwi yéwa akwi hératandi, deka hundi xékétekwa du
takwambu.”
15 Wuni wunde jémba yakwa du hérandaka maki hérahambawuni. Némbuli akwi wuni
di hérandaka maki gunimbu jondu héranjoka wuni ané hundi hayihambawuni. Wuni

gunimbu jondu hérahafi yawukaka wuni wuna ximbu harékéta wuni angi wa, “Wuni Krais
Jisasna jémba yata diré déka hundi wata wuni dimbu jondu nawulak hérahambawuni.”
Wuni wun hundi wambula wahafi yawut, wu haraki dé. Wuni gunimbu jondu hérahafi
yata hénooka hiyaata wun hundi wambula wawut, wu yikafre dé. Wuni wun hundi
wungi re wungi re wanjoka wuni mawuli ye.
16 Wuni Krais Jisasna hundi wata, wuna ximbu yamba harékékéwuni. God dé wunika
wun jémba hwe. Wuni hwendén jémba yahafi yawut, God wuniré haraki hundi wandét,
jémba yamba rekéwuni.
17 Wuna mawuli sarékémbu male wun jémba yawut, God yawun jémbaka wuniré yikafre
jondu hasa hwetandé. Wuna mawuli sarékémbu ané jémba yahafi yata wuni God mawuli
yandéka makimbu wun jémba yata, yak, wuni wunika hwendén jémba male wuni ya.
18 Wuni God hwendén jémba yata méta jondu wuni héra? Wuni hérawuka joo angi
dé: Wuni Krais Jisasna yikafre hundi wata dimbu Krais wandén jondu yéwa héranjoka
wahambawuni. Hanja Krais dé wa, déka hundi wakwa du yéwa hératendakaka. Wungi
wandéka wuni wun yéwa hérahafi yanjoka wuni mawuli ye.

Pol atéfék du takwaka jémba yakwa du dé re

19 Wuni déka jémba baka yawute, nak du wunika hulukihambandé. Wuni hafu wataka
wuni atéfék du takwaka jémba yakwa du wuni re. Métaka wuni wungi re? Séfélak du
takwa Krais Jisasna hundi jémba xékéndate wuni wungi re.
20 Wungi reta wuni Kraisna jémba yata Judana du takwa wali reta, di rendaka maki
wuni re, di Krais Jisasna hundi jémba xékéndate. Wuni Mosesna hambuk hundina
ekombu rekwa du takwa wali reta, wuni hafu wun hambuk hundina ekombu rehafi yata
di rendaka maki wuni re, di Krais Jisasna hundi jémba xékéndate.
21 Wuni Mosesna hambuk hundika xékélakihafi yakwa nak téfana du takwa wali reta,
wuni hafu Godna hambuk hundi yatakahafi yata Kraisna hambuk hundi xékéta wuni
Mosesna hambuk hundika xékélakihafi yakwa du maki wuni re, di Krais Jisasna hundi
jémba xékéndate.
22 Wuni hambuk yahafi yakwa du takwa wali reta wuni di rendaka maki wuni re, di
Krais Jisasna hundi jémba xékéndate. Atéfék du takwa Krais Jisasna hundi jémba xékéndat,
wawun hundimbu Krais diré Satanéna tambambu hérandéte wuni mawuli ye. Mawuli
yata wuni di wali jémba yata, deka hundi xékéta, di wali wuni hundi bulé.
23 Krais Jisasna jémba yata déka yikafre hundi wata wuni wungi huru, God wuni nak
du takwa wali naniré yikafre hurundéte.

Nani hambuk yambet God naniré yikafre hurutandé

24 Joo héranjoka fétékérékwa du atéfék hambuk yata di fétékéré. Fétékéra ye natafa male
diré sarékéngwanda dé yikafre joo héra. Wungi hérandaka maki, guni akwi wun yikafre
joo héranjoka hambukmbu fétékéra yitanguni.
25 Yikafre joo héranjoka fétékérékwa du di baka fétékéréhambandi. Di jémba fétékérénjoka,
deka séfi deka mawulika akwi di hambuk ya. Yata di fétékéré. Wun baka joo héranjoka di
fétékéré. Wun joo bari hényitandé. Nani hambuk yatame, God hukémbu hwetendéka joo
héranjoka. Wun yikafre joo wungi re wungi re reséketandé. Yamba hényiké ndé.
26 Wungi maki, wuni baka yitaka yatakahafi yata wuni wun yikafre joo héranjoka wuni
Godna yikafre yambambu hambukmbu fétékéra yi. Tambambu warekwa du di jémba
sarékéta warendaka maki, wuni wuna tamba baka yakihambawuni.
27 Wuni Godna jémba jémba yanjoka, wuna séfi wuna mawulika akwi wuni hambuk ya.
Krais Jisasna hundi du takwaré wundé wawu. God wunika hu hwendémboka, wuna séfi
wuna mawulika akwi wuni hambuk ya.

10

Haraki saraki joo nana mawuliré haraki yamba hurukéndé

1 Guni wuna nyama bandi, guni mé jémba xéké. Guni ané hundi wambula sarékéngute
wuni mawuli yata guniré we. Hanja nani Juda nana mandékangu atéfék di buwina
ekombu yitaka yatakandaka God wandéka di atéfék néma xérimbu jémba yi.
2 Di Moses wali wun buwina ekombu yindaka dé wun néma xéri hutafélaké. Di atéfék
wungi huruta Moses wali natafa mawuli hérandanka, God diré guré husandandén maki
dé huru.
3 Godna Hamwinya hwendén hénoo di atéfék sa.
4 Godna Hamwinya hwendén hulingu di atéfék sa. Godna Hamwinya jémba yandéka dé
motu nak deka hukémbu yita dé dika hulingu hwe. Wun motu Krais dé.

5 God wunde yikafre jondu atéfék du takwaka hwendéka séfélak du takwa Godna hundi
xékéhambandi. Xékéhafi yandaka God dika hélék yata wandéka di nak nak wundé hiyanda,
du rehafi hafwambu.
6 Nana mandéka wungi hurundanka, guni jémba sarékétanguni. Saréka xékélakita guni,
di haraki saraki jonduka mawuli yandan maki, nani haraki saraki jonduka mawuli
yamba yakéme.
7 Di nawulak yénataka godna ximbu di haréké. Haréké́ndanka ané hundi dé re Godna
nyingambu: “Du takwa yénataka godna ximbu harékéta reta di hénoo hulingu sa. Sataka
raama di hétihiyaata di haraki saraki sémbut huru.” Guni, hurundan maki, yénataka godna
ximbu yamba harékékénguni.
8 Guni nak du takwa wali haraki saraki sémbut hurukénguni, di nawulak deka du takwa
wali hurundan maki. Hurundaka God wandéka di natafa nukwambu 23,000 di hiya.
9 Deka du takwa nawulak Néma Duna hundika hu hweta di wa, “Naniré yikafre
hurutandé, o yingafwe?” Wungi wandaka God wandéka di hambwe diré tindaka di hiya.
Hurundan maki, Godna hundika yamba hu hwekéme.
10 Deka du takwa nawulak di Godré haraki hundi wa. Haraki hundi wandaka God
wandéka dé déka du takwaré xiyaakwa ensel nak yae diré xiyandéka di hiya. Di
hurundan maki, guni Godré haraki hundi yamba wakénguni.
11 Wun haraki saraki jondu dé nana mandékanguka ya, nani hurundan maki hurumbe-
mboka. Yandéka dé du nak wun jonduka Godna nyingambu hayi, nani wun hundi xe
wun haraki saraki sémbut huruhafi yata jémba rembete. Nani ané héfa bari hényitekwa
nukwambu reta wun jonduka xékélakita jémba male retame.
12 Guni angi wangut, “Nani haraki saraki sémbut huruhafi yambeka nana mawuli jémba
dé té.” Wungi wata xékélaki natanguni, guni akwi haraki saraki sémbutmbu xakrinjoka.
13 Hurukwexé mawuli gunika dé ya. Gunika yae hurukwexé mawuli dé atéfék du
takwaka yakwa hurukwexé mawuli maki dé. God mwi hundimbu dé wa, gunika
jémba hatitendékaka. Wataka dé guniré yikafre hurundét, wun hurukwexé mawuli
guna mawuliré haraki yamba hurukéndé. Hurukwexé mawuli guna mawuliré haraki
hurundémboka, God nak yambu guniré wakwetandé. Guniré wakwendén yambumbu
yingut, guna mawuli hambuk ye téndét, guni haraki saraki sémbut yamba hurukénguni.

Godna ximbu harékéta, Satanéna ximbu yamba harékékéme

14 Wungi maki, némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guni yénataka godna ximbu
harékékénguni. Guni yénataka godna ximbu haréké́ndaka sémbutka yaange yitanguni.
15 Wuni xékélelakikwa duka wawuka maki wuni guniré we, guni wuna hundika jémba
sarékéta xékélakingute.
16 Krais Jisas nanika hiyandénka sarékéta nani hérangwanda re. Reta Jisas déka du wali
reta hurundén maki, nani atéfék wain hulingu sanjoka huruta andé hérae Godka diména
nae wun wain hulingu sa. Sata nani atéfék Kraisna nyékimbu nani natafa mawuli héraata
re, o yingafwe? Sataka bret fukae sata nani Kraisna séfimbu nani natafa mawuli héraata
re, o yingafwe?
17 Wun bret natafa male rendéka maki, nani akwi natafa séfimbu nani re. Nani séfélak
du takwa nani natafa bretmbu sata nani natafa séfimbu nani re.
18 Guni Israelna du takwaka mé saréké. Godka hwendan hamwi di motu jambémbu
taka. Take di wun hamwi sa. Sata di God wali natafa mawuli héraata re.
19 Wun hundika némbuli wuni we. Yénataka godka hwendan hamwimbu hambuk
téhambandé. Yénataka godmbu hambuk téhambandé.
20 Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa yénataka godka hamwi hweta wu haraki
hamwinyaka di hwe. Godka hwehambandi. Nak du wun hamwi sata dé haraki
hamwinya wali natafa mawuli hératandé. Guni haraki hamwinya wali natafambu reta
di wali natafa mawuli hérangumboka, hélék wuni ye.
21 Guni Néma Du Krais Jisas wali hénoo hulingu sata dé wali natafa mawuli guni héraata
re. Reta yingi maki guni haraki hamwinya wali sata, di wali natafa mawuli héraata
retanguni? Wu yingafwe. Guni Néma Du Jisas wali haraki hamwinya wali akwi natafa
mawuli yamba hérakénguni.
22 Yingi maki dé? Guni haraki hamwinya wali sata natafa mawuli hérangut, Néma Du
gunika haraki mawuli xékéta mawuli windéte guni mawuli ye, o yingafwe? Guna hambuk
Néma Duna hambukré dé sarékéngwandé o yingafwe? Wu yingafwe.

Atéfék nukwambu Godna ximbu harékétame

23 Guna du nawulak di wa, “Godna hambuk hundi haraki nahafi yandén jondu atéfék
hurutame.” Wungi wandaka wuni wa, “Yingafwe. Naniré yikafre huruhafi yakwa jondu

akwi yamba hurukéme. Joo nak nana mawuli jémba téndéte nana mawuliré yikafre
huruhafi yandét, wun joo akwi yamba hurukéme.” Wungi wuni we.
24 Guni guni hafuré male yikafre hurunjoka yamba sarékékénguni. Guni guna
nyémayikaré yikafre hurunjoka hurutanguni.
25 Guni hamwi héranjoka maketré ye guni hamwi hwekwa duré angi yamba wak-
wexékékénguni, “Wun méta hamwi dé? Wun yénataka godka hwendan hamwi dé, o
yingafwe?” Wungi wakwexékéhafi yata wun hamwi sata guni guna mawulimbu akwi
wun jooka sarékékénguni.
26 Guni xékélaki: “Ané héfa akwi atéfék héfambu tékwa jondu akwi Néma Du Godna jondu
male dé.” Wun hundika sarékéta nani maketmbu hamwika yamba wakwexékékéme.
27 Krais Jisasna hundi xékéhafi yakwa du nak, déka gembu hénoo hamwi sangute
wandét, guni mawuli yata yitanguni. Ye gunika hwendét, atéfék hénoo hamwi satanguni.
Guni déré angi yamba wakwexékékénguni, “Wun hamwi yénataka godka hwendan hamwi
dé, o yingafwe?” Wungi wakwexékéhafi yata sata guna mawulimbu wun jooka yamba
sarékékénguni.”
28 Du nak guniré wandét, “Ané yénataka godka hwendan hamwi dé.” Wungi wandét,
guni wun duka sarékéta, déka mawulika akwi sarékéta, guni wun hamwi yamba
sakénguni.
29 Guni guna mawulika sarékéhafi yata déka mawulika sarékéta wun hamwi yamba
sakénguni.
Yingi guni saréké? Métaka we wuni nak duna mawuliré yikafre hurunjoka sarékéta
wuni mawuli yawuka maki yahafi ye?
30 Wuni wun hamwi sata Godka diména nawut, métaka we du nawulak wunika haraki
hundi wa, Godka diména nawun hamwika?
31 Guni wun hundika sarékéta angi hurutanguni. Guni hénoo, hamwi, hulingu sata,
nak jémba yata guni Godna ximbu harékétanguni. Du takwa guniré xe Godna ximbu
haréké́ndate guni yikafre sémbut male hurutanguni.
32 Guni Korin guni Judana du takwa, nak téfana du takwa, Krais Jisasna hundi xékékwa
du takwaka akwi sarékétanguni. Sarékéta, di haraki saraki sémbut hurundamboka, guni
yikafre sémbut huruta jémba male retanguni.
33 Guni wuni huruwuka maki huruta retanguni. Atéfék du takwaré yikafre hurunjoka
sarékéta wuni atéfék nukwambu hambuk jémba ye. Wuni wuna séfiré yikafre hurunjoka
hambuk jémba yahambawuni. Diré yikafre huruwut, di huli mawuli hérae God wali
jémba rendate, wuni hambuk jémba ye.

11

1 Wuni Krais Jisas hurundén maki wuni huru. Guni wuniré xéta wuni huruwuka maki
hurutanguni.

Takwa Godka wata deka anéngambaka samétandi

2 Guni atéfék nukwambu wunika sarékéta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwana
sémbut guni huru, wakwewun maki. Wungi hurunguka wuni yikafre mawuli yata guna
ximbu haréké.
3 Guni ané jooka xékélakingute wuni mawuli ye. Guna humbu guna séfimbu atéfék tékwa
jonduré sarékéngwanda dé néma du re. Wungi maki, Krais dé atéfék duna humbu maki
dé. Du nak déka takwana humbu maki dé. God dé Kraisna humbu maki dé.
4 Du nak dé déka anéngamba samétaka téta dé Godka wata profetna hundi wata, wu dé
déka humbuna ximbu harékéhambandé.
5 Takwa hési lé léka anéngamba saméhafi yata Godka wata profetna hundi wata, wu lé
léka humbuna ximbu harékéhambalé. Lé wungi huruta lé atéfék némbé séké́ndé takwa
maki lé.
6 Lé léka anéngamba saménjoka hélék yata lé léka némbé atéfék sékétalé. Lé léka némbé
sékénjoka roota, lé léka anéngamba samétalé.
7 God déngala dé du huratakandéka di du Godna hambuk nawulak wakwe. Wungi
maki du Godka wata profetna hundi wata di deka anéngamba yamba saméké́ndi. Takwa
di duna hambuk nawulak wakweta di deka duna ekombu di re.
8 Hanja du dé takwana séfimbu xakuhambandé. Takwa lé duna séfimbu lé xaku.
9 God takwaré yikafre hurunjoka dé duré huratakahambandé. Dé duré yikafre
hurunjoka dé takwaré hurataka.
10 Wungi maki, takwa léka du léka néma du rendékaka wakwenjoka lé léka anéngamba
samétalé. Godna enselka akwi sarékéta lé wungi hurutalé.

11 Nak hundi akwi mé xéké. Nani Néma Du Krais Jisasmbu reta takwa di du atéfék
yatakataka jémba yamba tékéndi. Du akwi di takwa atéfék yatakataka jémba yamba
tékéndi. Du wali takwa wali jémba yata di jémba tétandi.
12 God tale dé duna séfimbu dé takwaré hurataka. Huratakandéka némbuli takwa di
dunya héra. God hafu dé atéfék jonduna mo dé.
13 Guni hafu hundi buléta sarékétanguni. Takwa anéngamba saméhafi yata, Godna hundi
buléndaka gembu téta, Godka wandat, wu yikafre wana haraki wana? Wu haraki dé.
14 Nani du takwana sémbutka sarékéta nani xékélaki. Du nak déka némbé séményi téndét,
du takwa déka némbéré xéta angi watandi, "Wu haraki du dé."
15 Takwa hési léka némbé séményi téndét, du takwa léka némbéré xéta angi watandi, "Wu
yikafre takwa lé." God takwaka dé séményi némbé hwe, deka anéngambaré saméndéte.
16 Guni nawulak wun jooka warunjoka mawuli yangut, wuni guniré angi watawuni:
Nani atéfék nukwambu wun sémbut male huru. Nak getéfambu rekwa Godna hundi jémba
xékékwa du takwa akwi di wun sémbut male huru.

Korin hénoo wain hulingu sata di Néma Duka sarékéhafi ya

17 Némbuli guniré hambuk hundi nawulak wanjoka wuni mawuli ye. Mawuli yata
hurunguka sémbutka guna ximbu yamba harékékéwuni. Guni Godna ximbu harékénjoka
yata hérangwanda renguka nukwa, guni guna du takwaré yikafre huruhafi yata guni deka
mawuliré haraki guni huru.
18 Tale ané jooka watawuni. Du takwa nawulak di gunika angi wa: "Di Godna hundi
buléta hérangwanda reta, di natafa mawuli hérahafi yata hémémbu hémémbu reta, jémba
rehambandi." Wungi wandaka xékétaka wuni deka hundi nawulakéka "Wu mwi hundi
dé" wuni na.
19 Wuni xékélaki. Guni wungi hérangwanda reta Godna hundi buléta guni yikafre mwi
hundi wakwa duka xékélakitanguni. Xékélakingut, wu yikafre dé.
20 Wungi maki guni hérangwanda reta guni Néma Du Jisasna hénoo jémba sahamban-
guni.
21 Jémba sahafi yata guni guni hafuka sarékéta guna hénoo wain hulingu hérae hura sa.
Sanguka nak du hénooka hiyandéka nak dé wain hulingu se wangété ya.
22 Wu haraki dé. Guni hénoo hulingu sanjoka mawuli yata, métaka we guni guna gembu
sahafi ye? Guni Godna hundi xékékwa du takwaré haraki hurunjoka guni wungi huru o
yingafwe? Hénoo héra yahafi du takwa guna makambu roondate guni wungi huru o
yingafwe? Hurungun sémbutka yingi watawuni? Wuni guna ximbu harékétawuni wana?
Yingafwe. Wungi haraki saraki sémbut guni huru.

Néma Du Jisas dé déka duka bret wali wain hulingu wali hwe
Mat. 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20

23 Mé xéké. Guniré wakwewun hundi tale Néma Du Jisas dé wuniré wakwe. Wun hundi
angi dé: Judas dé Jisasré déka mamaka hwendén nukwa dé Jisas bret nak héra.
24 Hérae dé Godka diména nataka bret fukae dé déka duré angi wa, "Ané wuna séfi
dé. Guniré yikafre hurunjoka wuni wuna séfi hwe. Guni wunika wambula wambula mé
sarékéta wungi hura sa."
25 Wungi wandéka hénoo sandaka dé bret hurundén maki dé hanyandé wali
wain hulingu akwi dé héra. Héraata dé diré angi wa, "Ané hanyandémbu Godna
huli wasékéréékéndén hundika dé guniré wakwe. Wuna nyéki blekéndét guni xéta
xékélakitanguni, déka hundi mwi hundi yatendékaka. Guni ané hulingu sata wun nukwa
wunika mé saréké."
26 Wandénka wuni guniré we. Guni Néma Duka sarékéta bret wain hulingu sata, guni
dé guna Néma Du gunika hiyandénka, guni wakwe. Dé wambula yatendékaka haxéta,
guni wungi hurutanguni.

Néma Duka sarékéhafi yata bret wain hulingu baka sata di haraki saraki sémbut huru

27 Wun jooka sarékéta, wuni ané hundi akwi wuni we. Nawulak du takwa jémba
sarékéhafi yata, haraki saraki mawuli yata, bret sata wain hulingu akwi baka sata di Néma
Du Jisasna séfi déka nyékika akwi di hu hwe. Wungi huruta di haraki saraki sémbut huru.
28 Wungi hurundamboka, di tale jémba sarékéta nak nak deka mawulimbu watandi,
"Nani haraki saraki mawuli nani xéké, o yingafwe? Haraki saraki mawuli xékéta, nani
wun haraki saraki mawuli yatakatame." Wungi wata yikafre mawuli yata bret wain
hulingu satandi.
29 Du takwa Néma Du Jisas dika hiyandénka sarékéhafi yata, déka séfika déka nyékika
sarékéhafi yata, wun bret sata wain hulingu akwi baka sandat, hukémbu God wun haraki
saraki sémbut diré hasa hwetandé.

30 Guna séfélak du takwa wungi bret wain hulingu baka sanguka God guniré hasa
hwendéka guni nawulak hambuk yahafi yanguka nawulak bar hiyanguka nawulak
wundé hiyanda.
31 Guni guna mawuliré hurukwexéta yikafre mawuli wali wun bret wain hulingu
sangut, God guniré hasa yamba hwekéndé.
32 Némbuli God nana hurumben haraki sémbutka sarékéta nanika xak nawulak hwe,
nani wun haraki sémbut wambula hurumbemboka. Nani wun haraki sémbut wambula
huruhafi yambet, hukémbu God wun haraki sémbut naniré hasa yamba hwekéndé, ané
héfana du takwa wali.
33 Guni wuna nyama bandi, wun jooka sarékéta guni angi hurutanguni. Guni hénoo
hulingu sanjoka hérangwanda reta, tale guni guna atéfék du takwaka haxétanguni.
Haxéngut yandat guni atéfék reta atéfék satanguni.
34 Du takwa nawulak hénooka hiyaata, di nak du takwaka haxénjoka hélék yata, di tale
deka gembu hénoo satandi. Sataka yae guni wali retandi. God hurundan haraki saraki
sémbut diré hasa hwendémboka, di tale deka gembu satandi.
Hayingun hundi nawulak akwi dé re. Hukémbu wuni gunika yae wun hayingun
jonduka hundi watawuni.

12

Godna Hamwinya dé nak maki nak maki hambuk hwe

1 Wuna nyama bandi, némbuli hundi nawulak watawuni, Godna Hamwinya baka
hwendén hambukéka. Guni wun hambukéka jémba xékélakingute wuni mawuli ye.
2 Guni xékélaki. Hanja, guni Godna hundi xékéhafi yangun nukwa, di hundi buléhafi
yakwa yénataka godka guniré témbéra hura yi, guna mawuli yike yandét, guni yénataka
godna ximbu haréké́ngute. Di nak maki nak maki yambumbu guniré témbéra hura yi.
3 Wungi maki guni du takwana mawulimbu tékwa hamwinyaka xékélakingute wuni
guniré we. Godna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye téndét di du takwa angi yamba
wakéndi, “Jisas dé haraki saraki sémbut hura dé haraki hafwaré yitandé.” Wungi yamba
wakéndi. Godna Hamwinya deka mawulimbu tékwa du takwa male angi watandi, “Jisas
dé nana Néma Du dé.”
4 Godna Hamwinya natafa male reta dé nak maki nak maki hambuk dé nanika hwe.
5 Nana Néma Du natafa male rendéka nani déka nak maki nak maki jémba ya.
6 God natafa male reta dé nani déka du takwaka hambuk hwe, nani nak maki nak maki
jémba yambete.
7 Godna Hamwinya dé nana mawulimbu téta dé nani nak nakéka hambuk hwe, nani
Godna du takwa atéfékré yikafre hurumbete.
8 Godna Hamwinya hambuk hwendéka nawulak di xékélelaki hundi nawulak wa.
Godna Hamwinya hambuk hwendéka nawulak di Godna jémbaka nawulakéka jémba
xékélakita di hundi wa.
9 Godna Hamwinya hambuk hwendéka nawulak di Godka jémba sarékéta di huru-
tendéka jonduka “mwi hundi dé” di na, wun jondu xakundéte. Godna Hamwinya hambuk
hwendéka nawulak di bar hiyaakwa du takwaré di huréhaléké.
10 Nawulak di hanja xéhafi yandan hambuk jémba ya. Nawulak di Godna ximbu
profetna hundi wa. Nawulak di du takwana mawulimbu tékwa hamwinyaka di xékélaki.
Méta hamwinya deka mawulimbu dé té, di wun hundi wandate? Wungi di xékélaki.
Godna Hamwinya hambuk hwendéka nawulak di xékéhafi yandan hundi wa. Nawulak
di wun xékéhafi yandaka hundi yawuleka du takwaré wa.
11 Nani Godna du takwa wungi yambeka dé Godna Hamwinya male dé wun hambuk
nani nak nakéka hwe. Godna Hamwinya male déka mawuli sarékémbu dé wun hambuk
wungi hwe.

Kraisna du takwa atéfék di natafa duna séfi maki di

12 Duna séfi dé natafa male téndéka di séfélak jondu di té, déka séfimbu. Wun séfélak
jondu téndéka dé séfi natafa male dé té. Wungi male nani Kraisna hundika xékékwa du
takwa nani Kraisna séfi me.
13 Nani yingi maki me? Nani Judana du takwa nani re, o nak téfana du takwa nani
re? Nak duna hundi xékéta déka jémba yakwa du takwa nani re, o mawuli yambeka
maki jémba yakwa du takwa nani re? Reséndé. Godna Hamwinyambu nani atéfék natafa
mawuli héraata guré nandita nani natafa séfimbu nani re. Reta nani atéfék natafa male
Hamwinya nani héra.
14 Nani xékélaki. Duna séfimbu natafa joo male téhambandé. Duna séfimbu séfélak jondu
di té.

15 Duna man nak angi wandét, “Wuni tamba yingafwe. Wungi maki wuni séfina joo nak yingafwe.” Wungi wandét, reséndé. Wandén nukwa akwi dé séfina joo nak dé.
16 Duna waan angi wandét, “Wuni dama yingafwe. Wungi maki wuni séfina joo nak yingafwe.” Wungi wandét, reséndé. Wandén nukwa akwi dé séfina joo nak dé.
17 Duna séfimbu dama male téndét, yingi maki nae dé joo nak xékétandé? Déka séfimbu waan male téndét, yingi maki nae dé yama nak sékétandé?
18 Wu yingafwe. God nana séfi wungi huratakahambandé. Dé déka mawuli yandékangalambu dé atéfék jondu nana séfimbu dé jémba hurataka.
19 God séfimbu tékwa natafa joo male huratakandét, nana séfi jémba yamba tékéndé.
20 God wungi huruhambandé. Séfélak jondu dé té nana séfimbu. Téndéka nana séfi natafa male dé té.
21 Wungi maki dama tambaka yamba wakéndé, “Wuni hafu séfina jémba atéfék hali huruwu. Méni sa yi.” Wungi yamba wakéndé. Humbu akwi manka yamba wakéndé, “Wuni hafu séfina jémba atéfék hali huruwu. Méni sa yi.” Dé akwi wungi yamba wakéndé.
22 Nana séfimbu tékwa jondu nawulakéka nani wa, “Hambuk yahafi yakwa joo dé.” Wungi wambeka joo nana séfimbu téhafi yandét, nana séfi jémba yamba tékéndé.
23 Nana séfimbu tékwa nawulak jonduka nani wa, “Baka joo dé.” Wungi wata nani wun séfika nani nukwa wur gi. Nana séfimbu tékwa nak jooka nani wa, “Di wun jooré xéndamboka hélék wuni ye.” Wungi wata nani wun séfika joo nak sanda.
24 Nana séfimbu tékwa nak jooka nani wa, “Wu yikafre joo dé.” Wungi wata wun séfika nani joo nak sandahafi ye. God nana séfi hurataka dé nak joo nak joo nana séfimbu hurataka dé naniré wa, nani “Baka joo dé” nambeka jooka jémba hatimbete.
25 Nana séfimbu tékwa jondu hafu hafu téndate, wungi huruhambandé. Nana séfi natafambu reta jémba téndéte dé wungi huru. Wungi maki nana séfimbu tékwa joo dé nak séfimbu tékwa jooka jémba male hatita té. Di atéfék nak nakéka di jémba male hatita té.
26 Nana séfimbu tékwa joo nak hangéli hérandét, nana séfimbu tékwa jondu atéfék di hangéli héra. Nawulak du wun séfimbu tékwa nak joona ximbu haréréndat, wun séfimbu tékwa jondu atéfék di wun joo wali mawuli sawuli yatandi.
27 Guni Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa, guni Kraisna séfi guni re. Reta guni nak nak séfimbu tékwa nak joo guni re.
28 Renguka dé God guni déka du takwaré wa, guni nak nak déka jémba yangute. Wungi wandéka tale nawulak di aposel di re. Deka hukémbu nawulak di profet di re. Deka hukémbu nawulak di Godka wakwekwa du di re. Deka hukémbu nawulak di hanja xéhafi yandan hambuk jémba di ya. Deka hukémbu nawulak di bar hiyaakwa du takwaré huréhaléké. Deka hukémbu nawulak di du takwaré yikafre huru. Nawulak di Kraisna du takwana jémbaka hatikwa néma du re. Nawulak di xékéhafi yandan hundi wa.
29 Yingi maki dé? God wungi wandéka nani atéfék aposel nani wana? Nani atéfék profet nani wana? Nani atéfék Godka wakwekwa du wana? Nani atéfék hanja xéhafi yandan hambuk jémba nani ya wana?
30 Nani atéfék bar hiyaakwa du takwaré huréhaléké wana? Nani atéfék xékéhafi yambeka hundi nani wa wana? Nani atéfék wun hundi yawuleka nani wa wana? Wu yingafwe.
31 Wun hambuk atéfék wu yikafre hambuk dé. Nawulak di némafwi yikafre hambuk di. Guni wunde némafwi hambuk héranjoka némafwimbu mawuli yangute wuni mawuli ye.
Némbuli jémba retenguka sémbutka wakwetawuni. Wun sémbut dé atéfék sémbutré dé sarékéngwandé.

13

Nak du takwaka némafwimbu mawuli yatame

1 Yingi maki dé? Godna Hamwinya wunika hambuk hwendét, wuni atéfék héfambu rekwa du takwana hundimbu wata, Godna enselna hundimbu akwi wuni wata, wuni du takwaka némafwimbu mawuli yahafi yawut, wu haraki dé. Wungi reta wuni néma ham maki wuni re. Wuni du takwaka mawuli yahafi yata wuni séfela hurundaka mi maki wuni re.
2 Godna Hamwinya wunika hambuk hwendét, wuni profetna hundi wata, fakundén atéfék hundika xékélakita, atéfék jonduka jémba xékélakita, némburé hérekinjoka Godna hambukéka jémba male sarékéta, du takwaka némafwimbu mawuli yahafi yawut, wu haraki dé. Wungi reta wuni baka du maki wuni re.
3 Wuni jambangwe du takwaka hénoo hwenjoka wuni wuna jondu atéfék hweta, wuni Godna jémbaka male sarékéta di Godka hélék yakwa du wuna séfiré yambu tundate roohafi

yata, du takwaka némafwimbu mawuli yahafi yawut, wu haraki dé. Wungi huruwut, huruwun joo Godna makambu wuniré yikafre yamba hurukéndé.

4 Nani nak du takwaka némafwimbu mawuli yata angi hurutame. Nani diré bari rékambambu yamba wakéme. Nani diré yikafre hurutame. Yikafre joo dika yae nanika yahafi yandét, nani dika haraki mawuli yamba xékékéme. Nani hurumben jooka mawuli yata nana mawuliré yamba xiyakéme. Nani nana ximbu yamba harékékéme.

5 Nani du takwaré haraki yamba hurukéme. Nana séfika male yamba sarékékéme. Nani nak du takwaka bari mawuli yamba wikéme. Nak du takwa naniré haraki hurundat, nani wun jooka wambula yamba sarékékéme.

6 Nak du takwa haraki saraki sémbut hurundat, nani wun jooka mawuli sawuli yamba yakéme. Di yikafre sémbut huruta mwi hundi wandat, nani wun jooka yikafre mawuli yatame.

7 Nawulak du takwa naniré haraki hurundat, nani diré haraki yamba hurukéme. Du takwa yikafre sémbut hurundate nani dika jémba male sarékétame. Yikafre joo xakutendékaka haxéta jémba male retame. Nanimbu xak xakundét, nani wendé nahafi yata nana mawulimbu hambuk yata jémba tétame. Nani nak du takwaka némafwimbu mawuli yata nani wungi hurutame.

8 Nani nak du takwaka némafwimbu mawuli yambet, wun yikafre mawuli wungi té wungi té tétandé. Profetna hundi hényitandé. Nak maki nak maki hundimbu wandan hundi hényitandé. Xékélelaki akwi hényitandé.

9 Némbuli nani nawulak jonduka male nani xékélaki. God nanika nawulak wakwendéka nani profetna hundi nawulak male nani wa.

10 Hukémbu God déka jémba yasékendét, yikafre jondu male tétandé. Téndét nana nawulak male hurumben jémba hényitandé.

11 Hanja wuni nyan rewun nukwa wuni nyangwal buléndaka maki wuni bulé. Nyangwal saréké ndaka maki wuni saréké. Nyangwal mawuli yandaka maki wuni mawuli ya. Némbuli némafwi ye wuni nyangwal reta xékéwun mawuli wundé yatakawu.

12 Némbuli nani gukanyimbu hakiré xéta jémba xéhambame. Hukémbu déka saawiré jémba xétame. Némbuli nani nawulak jonduka male nani xékélaki. Hukémbu nani Godka jémba male xékélakitame, dé nanika jémba xékélakindéka maki.

13 Wun nukwa némbuli rekwa yikafre sémbut hufuk reséketandi. Wunde sémbut angi di. Nani Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nani na. Nani God wali wungi re wungi re jémba retembekaka haxéta yikafre mawuli ye. Nani du takwaka akwi Godka akwi nani némafwimbu mawuli ye. Wunde sémbut hufuk yikafre di. Du takwaka akwi Godka akwi némafwimbu mawuli yambeka sémbut, dé yéték sémbutré saréké ngwandé. Wun sémbut dé némafwi yikafre joo dé.

14

Godna Hamwinya nanika hwendén hambuk

1 Guniré wuni we. Guni hambuk yata némafwimbu mawuli yatanguni. Nak hundi akwi wuni we. Guni némafwimbu mawuli yata guni Godna Hamwinya hwendén nak maki nak maki hambuk héranjoka mawuli yatanguni. Profetna hundi wambete dé Godna Hamwinya hambuk nak hwe. Guni wun hambuk héranjoka némafwimbu mawuli yatanguni.

2 Ané jooka sarékéta wuni wungi we. Du takwa xékéhafi yandaka hundi wata, di nak du takwaré wahambandi. Di Godré di wa. Du takwa deka hundika xékélakihafi yandaka di deka hamwinyambu di God fakundén jooka hundi wa.

3 Godna du takwa déka ximbu harékénjoka hérangwanda rendaka, profetna hundi wata, di du takwaré di wa. Wandaka deka hundi xékéndaka deka mawuli hambuk yata dé jémba té. Deka hundi xékéta di yikafre mawuli ya. Yata di yikafre jémba yata di roohafi ya.

4 Xékéhafi yandaka hundi wakwa du di deka mawuliré male di yikafre huru. Profetna hundi wakwa du di Godna du takwana mawuliré yikafre huru, deka mawuli jémba téndéte.

5 Guni atéfék xékéhafi yanguka hundi wangute wuni mawuli ye. Guni atéfék profetna hundi wangute wuni némafwimbu mawuli ye. Profetna hundi wakwa du dé xékéhafi yandaka hundimbu wakwa duré dé saréké ngwandé. Du nak xékéhafi yandéka hundi wata dé wun hundi yawuleka wata, dé akwi profetna hundi wakwa du maki, dé Kraisna hundi xékékwa du takwaré wa, di Godna jémbaka nawulak akwi xékélakindate.

6 Wuna nyama bandi, mé xéké. Wuni gunika yae, xékéhafi yanguka hundi male guniré wata, yingi maki nae wuni guna mawuliré yikafre hurutawuni? Wuni gunika yae joo

nakéka wafuka wata, joo nakéka xékélakita wun jooka wata, profetna hundi wata, Godna jémbaka guniré wakweta, wungi wata wuni guna mawuliré yikafre hurutawuni.

Xékémbeka hundimbu du takwaré Godna hundi watame

7 Wuni jondu nawulakéka sataku hundi watawuni. Du nak hama jémba yohafi yandét, du takwa déka gwar jémba yamba xékékéndi. Nak du mi jémba huruhafi yandét, du takwa wun mi jémba yamba xékékéndi.

8 Du nak fuli jémba yohafi yandét, xi warekwa du jémba xékéhafi yata, xi warenjoka deka jondu yamba hérakéndi.

9 Wungi maki, guni yikafre hundimbu jémba wahafi yangut, yingi maki nae di guna hundi jémba xékétandi? Guni yikafre hundimbu jémba wahafi yata guni baka hundi male watanguni.

10 Ané héfambu rekwa du takwa di séfélak nak maki nak maki hundimbu di bulé. Buléta di deka hundi xékéta di wun hundina mo hundika di xékélaki.

11 Du nak wunika wandét, wuni déka hundina mo hundika xékélakihafi yawut, dé wunika angi watandé, “Dé nak téfambu yandé du dé.” Wuni akwi wuni déka angi watawuni, “Dé nak téfambu yandé du dé.”

12 Wungi maki, guni Godna Hamwinya hwendén hambuk héranjoka mawuli yata, guni Kraisna hundi xékékwa du takwana mawuliré yikafre hurunjoka hambukmbu mé huru.

13 Deka mawuliré yikafre hurunjoka sarékéta, xékéhafi yandaka hundi wakwa du di Godré wakwexékétandi, déka Hamwinya hambuk hwendét di deka hundi yawuleka du takwaré wandate.

14 Guni mé saréké. Wuni xékéhafi yawuka hundimbu Godka wawut, wuna hamwinya God wali hundi bulétandé. Buléndét, wun hundika xékélakihafi yawut, wuna mawuli baka tétandé.

15 Wun jonduka sarékéta métaki hurutame? Angi hurutame. Nani Godka wata nani nana hamwinya wali nana mawuli wali Godka watame. Nani gwar wata nani nana hamwinyambu akwi nana mawulimbu akwi gwar watame.

16 Guni wungi wahafi yata, guna hamwinyambu male Godka diména nangut, Godna Hamwinya hwendén hambuk hérahafi yakwa du guna hundi xéka guna hundina mo hundika xékélakihafi yata yingi maki nae dé guna hundika “Mwi hundi dé” natandé?

17 Guni wungi Godka diména naata wun hundimbu jémba wata guni wun duna mawuliré yikafre huruhambanguni.

18 Godna Hamwinya wunika hambuk hwendéka wuni séfélak xékéhafi yawuka hundimbu wata wuni guni atéfékré sarékéngwandé. Wun hundimbu wawunka wuni Godka diména na.

19 Nawuka Kraisna hundi xékékwa du takwa hérangwanda rendaka wuni di wali reta wuni nak hambukéka wuni mawuli ye. Wuni diré xékéndaka hundimbu nawulak hundi wawut, di wun hundi xéka Godka jémba xékélakindate, wuni mawuli ye. Wuni diré xékéhafi yandaka hundimbu séfélak hundi wanjoka hélék wuni ye.

20 Wuna nyama bandi, mé xéké. Guni nyangwal sarékéndaka maki sarékékénguni. Ramunya haraki saraki sémbutka yike yandaka maki, guni akwi haraki saraki sémbutka yike yangute wuni mawuli ye. Yike yahafi yata guni némafwi du takwa jémba sarékéndaka maki, guni jémba sarékéta jémba xékélakingute wuni mawuli ye.

21 Néma Du God wandéka Moses hayindén hambuk hundimbu ané hundi dé re:
“Nak maki nak maki hundimbu wakwa duna tékalimbu akwi,
nak téfambu yandé duna hundimbu akwi wuni Judana du takwaré watawuni.
Wungi diré wawut, wawun nukwambu akwi di wuna hundi yamba xékékéndi.”
Wungi dé wa.

22 Wun hundika sarékéta nani xékélaki. God Kraiska jémba sarékéhafi yakwa du takwaka déka hambuk wakwenjoka dé Godna Hamwinya hambuk hwendéka di du takwa nawulak xékéhafi yandaka hundimbu wa. Kraiska jémba sarékékwa du takwaka wakwenjoka dé wun hambuk hwehambandé. God Kraiska jémba sarékékwa du takwaka déka hambuk wakwenjoka dé Godna Hamwinya hambuk hwendéka di du takwa nawulak profetna hundi wa. Kraiska jémba sarékéhafi yakwa du takwaka wakwenjoka dé wun hambuk hwehambandé.

23 Kraisna hundi xékékwa du takwa atéfék hérangwanda reta, xékéhafi yandaka hundi wandat, Kraisna hundi xékéhafi yandé du nawulak wulaaye, wun hundi xékéhafi yata, di xékéta watandi, “Wunde du takwa di wangété di ye.”

24 Kraisna hundi xékékwa du takwa atéfék hérangwanda reta, profetna hundi wandat, Kraiska xékélakihafi yakwa du nak wulaaye dé deka hundi xékétandé. Di déka hurundén haraki saraki sémbutka wandat, dé déka haraki saraki sémbutka hélék yatandé.

25 Di déka mawulimbu fakundén jooka wafukandat, dé xakre hwaata déka saawi
takatéfita Godna ximbu harékéta angi watandé, “God guni wali dé té. Wu mwi hundi
dé.” Wungi watandé.

Di hérangwanda Godna ximbu harékéta jémba male retandi

26 Wuna nyama bandi, wun jonduka sarékéta méta hurutame? Guni Godna ximbu
harékénjoka hérangwanda reta guni atéfék angi hurutanguni. Du nak gwar watandé. Nak
guniré Godna jémbaka wakwetandé. Nak fakundén jooka wafukatandé. Nak du xékéhafi
yanguka hundimbu watandé. Nak wun hundi yawuleka guniré watandé. Wungi huruta
di nak nak du takwana mawuliré yikafre hurunjoka hurutandi, deka mawuli hambuk ye
jémba téndéte.
27 Du nawulak xékéhafi yanguka hundi wanjoka mawuli yata du yéték hufuk male
watandi. Natafa du tale wandét, nak du déka hukémbu watandé. Du nak wandét, nak
du wun hundi yawuleka guniré watandé.
28 Hundi yawulekékwa du nak rehafi yandét, xékéhafi yanguka hundimbu wakwa du
wun hundi yamba wakéndé. Dé nakélak reta dé hafuré watandé, God wali.
29 Du yéték hufuk profetna hundi watandi. Wandat wumbu rekwa du takwa xékéta
wun hundika sarékéta buléta xékélakitandi.
30 Du nak wata téndét, God nak duré nak hundi wandét dé raama tétandé. Téndét tale
wandé du nakélak retandé. Rendét, dé wun hundi watandé.
31 Wungi huruta guni nak tale nak hukémbu nak hukémbu wungi guni Godna ximbu
profetna hundi watanguni. Atéfék du takwa xékélakindat, deka mawuli hambuk yata
jémba téndéte guni wungi watanguni.
32 Profet di deka hamwinyaka néma du reta di watendaka hundika akwi hatitandi, di
hafuré.
33 Nani xékélaki. Guni Godna ximbu harékénjoka hérangwanda reta, nak maki nak maki
hundi wata nak maki nak maki jondu hurungute God hélék dé ye. Guni déka ximbu
harékéta nakélak huru mawuli yata jémba rengute, God dé mawuli ye.
34 Atéfék getéfambu reta Godna hundika xékékwa du takwa hérangwanda rendaka maki,
guni Godna hundika bulénjoka hérangwanda reta, takwa nakélak retandi. Hundi yamba
wakéndi. Di deka duna hundi xékétandi. Wun jooka Moses hayindén hambuk hundi akwi
dé wa.
35 Takwa Godna hundi nakéka jémba xékélakinjoka mawuli yata, di ye deka gembu reta,
deka duré wakwexékétandi. Guni Godna du takwa déka gembu reta déka ximbu harékéta,
takwa hési hundi wata, lé haraki sémbut lé huru.
36 Guni yingi maki guni? Godna yikafre hundi tale gunimbu dé xaku o yingafwe? God
gunika male dé déka hundi wa, o yingi maki dé?
37 Guna du nawulak angi sarékéta, “Nani Godna profet nani. Godna Hamwinya nanika
dé hambuk hwe.” Wungi sarékéta, angi akwi métaka sarékénda. Gunika hayiwuka hundi
Néma Du wandén hambuk hundi dé. Wunka yawundu natandi.
38 Guna du nawulak wun hundika hu hwendat, guni dika hu hwetanguni.
39 Wuna nyama bandi, wun jonduka sarékéta angi hurutanguni. Guni Godna ximbu
profetna hundi wanjoka némafwimbu mawuli yatanguni. Yangut guna du nawulak
xékéhafi yanguka hundimbu wanjoka mawuli yandat, guni diré yamba watéfikénguni.
40 Watéfihafi yata guni Godna ximbu harékéta jémba male retanguni. Yikafre mawuli
xékéta guni hundi watanguni. Nak tale nak hukémbu nak hukémbu wungi wata jémba
watanguni.

15

Krais hiyae dé wambula ramé

1 Wuna nyama bandi, mé xéké. Guniré wawun Kraisna yikafre hundika wambula
sarékéngute wuni mawuli ye. Guni wun hundi xékénguka guna mawuli hambuk yata
jémba dé té.
2 Guni wawun hundi hulukingut, God wun hundimbu guniré Satanéna tambambu
hératandé. Guni wun hundi baka male xékéngut, God guniré yamba hérakéndé.
3 Wuni Krais Jisasna hundi xékétaka wun némafwi hundi guniré wundé wawu. Wun
hundi angi dé: Krais Jisas hurumben haraki saraki sémbutka dé hiya, hanja Godna
nyingambu hayindan maki.
4 Hiyandéka di wekwambu rémé. Réméndaka nukwa yéték yindéka ganémbambu God
déré dé wambula husaramé, Godna nyingambu hayindan maki.
5 Husaraméndéka dé tale Krais Jisas Pitaka yindéka dé Pita déré xé. Xéndéka hukémbu
dé déka du tamba yéti man yétékéka yindéka di atéfék déré xé.

6 Hukémbu dé 500 nawulak akwi déka hundi xékékwa du takwaka yindéka di déré xé.
Wunde du takwa séfélak di hiyahafi re. Nawulak di bu hiya.
7 Hukémbu dé Jemska yindéka dé déré xé. Hukémbu Krais dé déka aposel atéfékéka
yindéka di déré xé.
8 Hukétéfi wunika yandéka wuni déré xé. Ayiwa nyan jémba téhafi ye bari héraléka nyan
yikafre yahafi yandéka maki, wuni jémba téhafi yawuka dé wunika yandéka wuni déré
xé.
9 Hanja wuni Kraisna hundi xékékwa du takwaré haraki huru. Huruwunka sarékéta du
nawulak wunika angi wandat, “Nani Polka ‘Kraisna aposel dé’ yamba wakéme.” Wungi
wandat, wu sékérékétandé. Wungi maki Kraisna aposel atéfék di wuniré sarékéngwanda
di néma du re. Wuni Kraisna aposel baka du wuni re.
10 God huruwun sémbutka sarékéhafi yata wuniré yikafre hurundéka wuni némbuli
rewuka maki wuni re. Dé wungi wuniré yikafre hurundéka dé déka jémba baka
yihambandé. Wuni Kraiska weséka jémba yawuka wuna jémba atéfék aposelna jémbaré
dé sarékéngwandé. Wuni wuna hambukmbu wun jémba yahambawuni. God wuniré
yikafre huruta hambuk hwendéka wuni wun jémba ya.
11 Wungi maki, wuni guniré Kraisna hundi wa, nak du guniré Kraisna hundi wa, yak,
nani atéfék Kraiska natafa hundi male nani wa. Wambeka guni wun hundi xéka mwi
hundi dé guni na.

Hiyandé du takwa wambula ramétandi

12 Mé xéké. Krais Jisas hiyandéka God déré wambula husaraméndénka nani guniré wa.
Wambeka guni jémba xéké. Xékéngunka yingi maki nae guna du nawulak némbuli angi
wa, “Hiyandé du takwa wambula yamba raméké ndi.”
13 Hiyandé du takwa wambula raméhafi yandat, God Krais akwi wambula
husaraméhambandé.
14 Krais Jisas hiyae, dé wambula raméhafi yandét, nani Kraiska wamben hundi baka
hundi xakutandé. Dé hiyae wambula raméhafi yandét, guni déka jémba sarékéta, wu baka
guni saréké.
15 Du nawulak di wa, “God hiyandé du takwaré wambula wambula husaraméké ndé.”
Deka hundi mwi hundi yandét, God Jisasré husaraméhambandé. Nani angi nani wa,
“Krais Jisas hiyandéka God déré dé wambula husaramé.” Wungi wambenka, God Jisasré
husaraméhafi yandét, nana hundi yénataka hundi xakutandé, Godka.
16 Deka hundi mwi hundi yandét, God hiyandé du takwaré husaraméhafi yata dé,
Kraisré akwi husaraméhambandé.
17 Dé Kraisré husaraméhafi yandét, guni Kraiska baka guni saréké. Wungi baka
sarékéta, guni Godna makambu guna haraki saraki sémbutmbu guni wungi re.
18 God hiyandé du takwaré husaraméhafi yandét, Krais Jisasna hundi jémba xéka
hiyandé du takwa di wundé fakunda.
19 Nani ané héfambu reta Kraiska jémba sarékéta dé wali retembekaka haxéta hiyambet,
God naniré husaraméhafi yandét, wu haraki dé. Nani haxéta témben joo hérahafi yata,
nani atéfék saréfa du takwaré sarékéngwanda haraki male retame.
20 Deka hundi yénataka hundi dé. Krais Jisas hiyandéka dé God déré wambula wundé
husaraméndé. Wu mwi hundi dé. God Kraisré tale wungi husaraméndénka, nani xékélaki.
Hukémbu God hiyandé du takwaré wambula husaramétandé.
21 Hanja du nak Adam, dé haraki saraki sémbut hurundéka du hiyana sémbut dé xaku.
Nak du Krais Jisas, dé nanika yikafre jémba dé ya. Yandénka, God wandét hiyandé du
takwa wambula ramétandi.
22 Nani atéfék du takwa Adamna mandéka nani re. Reta nani haraki saraki sémbut
huruta re hiyatame. Nani Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa déka hémémbu nani
re. Reta hukémbu hiyambet, God wandét, nani Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa
wambula raama dé wali wungi re wungi re jémba retame.
23 God wasékendén maki Krais Jisas dé tale wambula ramé. Hukémbu Krais wambula
yatendéka nukwa nani déka du takwa wambula ramétame.
24-26 Ramémbet hukémbu hukétéfi nukwa xakutandé. Wun nukwa Krais néma du
retandé. Reta dé déka mama atéfékré xiyasandandét di déka man mombu hwatandi.
Hukétéfi ané mamaré xiyatandé, du hiyana sémbut. Krais atéfék néma duré, atéfék
gavman, atéfék hambukré sarékéngwanda dé déka du takwa déka atéfék jondu déka Yafa
Godka hwetandé.
27 Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: “God atéfék du takwa jondu déka man
mombu takandéka dé atéfék du takwa jonduka néma du dé re.” Wungi dé wa. Nani wun

hundi xéka, nani xékélaki. Wun hundi dé atéfék du takwa jondu Kraisna man mombu rendékaka wata dé déka man mombu takandé Godka wahambandé.
28 God atéfék du takwa, atéfék jonduka akwi déka Nyanéna ekombu takandét, dé néma du reta dé dé hafuré déka ekombu takandé Godna ekombu takatandé. Rendét God hafu néma du retandé, atéfék du takwaka, atéfék jonduka akwi.
29 Hiyandé du takwa raméhafi yandat, guna du takwa nawulak hiyandé du takwaka sarékéta, Néma Duna ximbu guré nandita, di yingi maki di? Hiyandé du takwa raméhafi yandat, métaka we guna du takwa nawulak hiyandé du takwaka sarékéta, Néma Duna ximbu guré nandi?
30 Métaka we atéfék nukwambu Kraisna mama naniré haraki hurunjoka hurundaka nani Kraisna jémba wambula ya?
31 Wuna nyama bandi, guni nana Néma Du Jisas wali natafa mawuli héraata renguka, wuni gunika némafwimbu mawuli sawuli ye. Wu mwi hundi dé. Ané hundi akwi mwi hundi dé. Atéfék nukwambu wuni hiyawata re.
32 Wuni ané héfana jonduka sarékéta wuna mawuli sarékémbu male wun jémba yata haraki wasa maki Efesusmbu rekwa du wali wuni ware, hukémbu méta yikafre joo hératawuni? Hiyandé du takwa raméhafi yandat, angi hurutame: “Séri hiyatembekaka sarékéta nani séfélak yikafre hénoo séfélak wain hulingu satame.”
33 Di guniré yéna yandamboka, ané hundi mé xéké: “Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di wali yitaka yatakata yikafre sémbut hurukwa du takwana mawuliré di haraki huru, di akwi haraki sémbut hurundate.”
34 Guni wangété mawuli mé yatakataka jémba saréké. Sarékéta haraki saraki sémbut wambula yamba hurukénguni. Guna du takwa nawulak Godka xékélakihambandi. Guni wun jooka roongute wuni wun hundi we.

Hiyandé du takwa raméndat, deka séfi nak maki xakutandé

35 Du nawulak angi watandi, “Hiyandé du takwa yingi maki ramétandi? Di yingi maki séfi hura retandi?”
36 Wungi wandat wuni diré angi watawuni: Guni wangété du guni. Mé saréké. Guna sengun sék hiyandé sék maki héfa ekombu hwahafi yata, dé wambula raama huli yamba tékéndé.
37 Senguka joo wun yikama sék male dé. Wu wit sék maké sék senguka maki dé. Guni wun sékna hératendéka nyinga afa sehambanguni.
38 Guni wun sék sengut, God déka mawuli yandékangalambu dé wun sékéka séfi nyinga dé hwe. God atéfék sék nak nakéka dé nak maki nak maki séfi hwe, di hérandate.
39 Atéfék jondu di natafa séfi huruhambandi. Di nak maki nak maki séfi di hura té. Du takwa di nak maki séfi hura té. Hamwi bali di nak maki séfi hura té. Afwi di nak maki séfi hura té. Xéri hamwi di nak maki séfi hura té.
40 Nyirmbu di nak maki séfi hérae. Héfambu di nak maki séfi hérae. Nyirmbu rekwa jondu di nak maki hambuk hérae yikafre re. Héfambu rekwa jondu di nak maki hambuk hérae yikafre re.
41 Nukwa dé nak hambuk hérae jémba hanyi. Bafu lé nak maki hambuk hérae lé ganmbu hanyi. Hunkwari di nak maki hambuk hérae di akwi hanyi. Atéfék hunkwari natafa maki téhambandi. Nawulak di yikamambu hanyi. Nawulak di némafwimbu hanyi.
42 Hiyandé du takwa wambula ramétendakaka wun jondu maki dé. Du takwa hiyandaka nani deka fusa rémé héfambu. Wun fusa bari blarétandé. Hiyandé du takwa raama nak maki séfi hura téndat, wun séfi wungi re wungi re retandé. Yamba blaréké́ndé.
43 Héfambu rémémben séfi wu haraki saraki joo dé. Safwahérafwambu yakisandandan joo maki dé. Wambula ramétekwa séfi wu yikafre séfi male dé. Réméndaka séfi hambuk yahambandé. Wambula ramétekwa séfi hambuk yatandé.
44 Réméndaka fusa wu ané héfana séfi dé. Wambula ramétekwa séfi wu Godna getéfambu retekwa du takwana séfi dé. Héfana séfi dé nak maki séfi dé. Godna getéfana séfi dé nak maki séfi dé.
45 Wun jooka du nak dé angi hayi: Tale xakundé du Adam dé hamwinya hérae jémba re. Hukémbu rendé Adam dé huli mawuli hwekwa hamwinya dé xaku.
46 Nani Godna getéfambu rekwa du takwana séfi tale hura te hukémbu nani ané héfana séfi hura té, o yingi maki dé? Tale nani ané héfana du takwa nani re. Hukémbu nani hiyae wambula raama Godna getéfambu rekwa du takwa retame.
47 Tale xakundé du dé héfambu xaakwa dé ané héfana du dé. Hukémbu xakundé du dé Godna getéfambu dé gaya.
48 Ané héfambu rekwa du takwa di héfambu huratakandén du maki re. Godna getéfambu rekwa du takwa di Godna getéfambu gayandé du maki di re.

49 Nani ané héfambu reta nani héfambu huratakandén du maki nani re. Nani hukémbu
Godna getéfambu gayandé du maki retame.
50 Wuna nyama bandi, ané jooka watawuni. Du takwa ané héfana nyéki séfi hura téta, di
God néma du rendéka hafwaré wulayihafi yandat, God dika yamba hatikéndé. Blarékwa
joo dé blaréhafi yakwa jooré yamba hérakéndé.
51 Guni mé xéké. Wuni fakundéka rekwa hundi nak némbuli guniré watawuni. Nani
Krais Jisasna du takwa atéfék yamba hiyakéme. Nani nawulak hiyae nawulak hiyahafi
rembet, God wandét nani atéfék nana séfi yawuleka nak maki xakutandé.
52 Godna du hukétéfi fuli yondét nani nyir bari tulem nandéka maki, nana séfi bari hari
yawuleka nak maki xakutandé. Fuli yondét hiyandé du takwa blaréhafi yakwa séfi hérae
ramétandi. Raméndat nani akwi nana séfi yawuleka nak maki xakutandé.
53 Wungi maki blarékwa séfi blaréhafi yakwa séfi xakutandé. Hiyaakwa séfi hiyahafi
yakwa séfi xakutandé.
54 Blarékwa séfi blaréhafi yakwa séfi xakundét, hiyaakwa séfi hiyahafi yakwa séfi
xakundét, wun nukwa ané hundi, hanja Godna nyingambu hayindén hundi mwi hundi
yatandé:
God du hiyana sémbutré ware wun sémbutré saréké ngwanda wundé hérekindé.
55 Yingi maki nae du hiyana sémbut du takwaré saréké ngwandétandé?
Yingi maki nae wun sémbut du takwaka hangéli hwetandé?
56 Du hiyana sémbut hwendén hangéli angi dé, hurumben haraki saraki sémbut dé. Wun
haraki saraki sémbutna hambuk angi dé, Moses wandén hambuk hundi dé.
57 Wu nani Godka diména naata déka ximbu harékétame. God wandéka, nana Néma Du
Krais Jisas naniré yikafre hurundéka, nani nana mamaré bu saréké ngwandékwa.
58 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guni wun jooka saréké ngut guna mawuli
hambuk yata jémba tétandé. Guni mwi hundi yamba yatakaké nguni. Guni atéfék
nukwambu Néma Du Krais Jisaska yikafre jémba yatanguni. Guni xékélaki, guna jémba
baka yamba xakriké ndé. Néma du guna jémbaka guniré hasa hwetandé.

16

Jambangwe Godna du takwaka di yéwa hunduwitandi

1 Némbuli Kraisna hundi xékékwa du takwaka hunduwitenguka yéwaka hundi
watawuni. Tale wuni Galesiambu reta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaré wuni
wun jooka wa. Diré wawun maki, guni akwi angi hurutanguni.
2 Atéfék Sande guni nak nak jémba yata héranguka yéwa nawulak hafu takatanguni.
Guni séfélak yéwa héraata séfélak yéwa takatanguni. Guni hufuk yéwa héraata guni hufuk
yéwa takatanguni. Guna gembu takangut, wuni yawut, dika hwetenguka yéwaka yamba
hwakéké nguni.
3 Hunduwitenguka yéwa hura yindate, guni yikafre duré nawulak wasé ketanguni.
Wasékengut wuni yae dika nyinga haaye dika hwewut, di wun nyinga, hunduwitenguka
yéwa akwi hura yitandi, Jerusalemré.
4 Wafewana wuni akwi Jerusalemré yitawuni? “Wu yawundu” nandat, wuni akwi
yitawuni. Yiwut, di wuni wali yitandi.

Pol yita Korinré xénjoka dé mawuli ye

5 Wuni tale Masedoniana hafwambu ye hukémbu gunika yatawuni. Tale Masedo-
niambu yitawuni.
6 Gunika yae nawulak nukwa guni wali retawuni, o séfélak bafu guni wali retawuni?
Wafewana séfélak bafu re némafwi mur hurukwa nukwa akwi guni wali retawuni? Rewut
guni wuniré yikafre hurungut, wuni yitewuka hafwaré jémba yitawuni.
7 Wuni guniré xétaka bari yinjoka hélék wuni ye. Wuni guni wali séfélak bafu renjoka
wuni mawuli ye. Nana Néma Du Krais Jisas yawundu nandét, wuni wungi retawuni.
8 Tale Efesusmbu retawuni. Rewut Pentikos wambeka nukwa yandét wuni Efesus
yatakataka yitawuni, Masedoniaré.
9 Némbuli God wunika dé némafwi yambu nafwi, wuni ambu déka yikafre jémba yawute.
Séfélak du di wun jémba hélék yata di wun jémbana mama du re. Di wun jémbaré
saréké ngwandéndamboka némbuli wuni ambu retawuni.
10 Timoti, wuni yawuka maki, dé Néma Duna jémba ya. Yata dé gunika yandét, dé guni
wali jémba reta roohafi yandéte guni déré yikafre hurutanguni.
11 Dé guni wali rendét, guni déka hundi xékétanguni. Guni déka “Baka du dé” yamba
nakénguni. Nahafi yata déré yikafre hurutanguni, dé hukémbu guniré yatakataka yikafre
mawuli yata wunika wambula yandéte. Dé nana nawulak du wali wunika wambula
yatendakaka wuni haxé.

12 Némbuli nana nyayika Apoloska hundi watawuni. Dé Krais Jisasna hundi xékékwa nak
du wali gunika yindéte wuni déré hambuk hundimbu wuni wa. Wawuka dé wa, “Némbuli
dika yinjoka hélék wuni ye. Hukémbu yikafre nukwa yandét, wuni dika yitawuni.” Wungi
dé wa.
13 Guni xékélaki natanguni. Guni tale saréké ngun maki Jisaska mé jémba saréké. Du
téndaka maki guni roohafi yata hambuk yata jémba tétanguni.
14 Guni du takwaka némafwimbu mawuli yata dika sarékéta guni guna jémba atéfék
yatanguni.
15 Wuna nyama bandi, némbuli guniré wuni we. Guni Stefanas déka hémka akwi guni
xékélaki. Di Akaiambu rekwa du takwaré saréké ngwanda di tale Krais Jisasna hundi jémba
xéké. Xéka di Godna du takwaré yikafre hurunjoka di Kraisna jémba male ya.
16 Dika guniré wuni we. Guni deka hundi xékéta di wali Néma Du Jisasna jémba yakwa
duna hundi akwi xékéta, wandaka maki hurutanguni.
17 Guni wanguka di Stefanas, Fortunatus, Akaikus, wunika yandaka wuni mawuli
sawuli ye. Guni wuniré yikafre hurunjoka hurufatikénguka di guna hafwa hérae wuniré
yikafre huru.
18 Di yae wuna mawuliré akwi guna mawuliré akwi di yikafre huru. Di nana mawuliré
yikafre hurundanka guni deka ximbu harékétanguni.

Pol dika dé dinguna nae

19 Esiana hafwambu reta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa di gunika dinguna nae.
Akwila bér déka takwa Prisila, bérka gembu hérangwanda reta Krais Jisasna hundi xékékwa
du takwa akwi, di gunika dinguna nae.
20 Ané getéfambu reta Néma Du Jisasna hundi xékékwa du takwa akwi di atéfék gunika
dinguna nae. Nani Godna du takwa hurumbeka maki, guni guna du takwaka dinguna
naata diré tamarutanguni.
21 Némbuli wuni hafu gunika dinguna naata wuna tambambu ané hundi hayi: Pol.
22 Du takwa nana Néma Duka némafwimbu mawuli yahafi yata, di métaka fakunda. Di
God wali yamba rekéndi.
Nana Néma Du Jisas, méni mé ya.
23 Nana Néma Du Jisas guniré yikafre hurundéte wuni déré wakwexéké.
24 Nani atéfék Krais Jisasna du takwa nani re. Reta wuni guni atéfékéka némafwimbu
mawuli wuni ye. Wungi xékélakingute wuni guniré wa.
Wu mwi hundi dé. Wuna hundi yak.

Korinmbu rekwa du takwaka Pol hukémbu hayindén nyinga

Pol

1 God wuniré wasékendéka wuni Pol Krais Jisasna aposel wuni re. Nana bandi Timoti,
wuni wali reta ani ané nyinga hayi gunika. Guni Korinmbu reta Kraisna hundi xékékwa
du takwa, guni Akaiana hafwambu rekwa Godna du takwa atéfék, gunika akwi ani ané
nyinga hayi.
2 Nana yafa God nana Néma Du Jisas Krais akwi guniré yikafre huruta, nakélak huru
mawuli hwembét, guni jémba rengute ani Godré wakwexéké.

Pol Godna ximbu dé haréké

3 Nani nana Néma Du Jisas Kraisna Yafa Godna ximbu harékétame. God dé du takwaka
saréfa naakwa yafa dé. Dé du takwana mawuliré yikafre hurukwa God dé.
4 Xak nawulak du takwaka yandét ani diré yikafre hurumbete, dé ana mawuliré wungi
yikafre huru. Xak anika yandéka dé aniré yikafre hurundéka maki, ani wungi diré yikafre
hurunate, God ana mawuliré dé yikafre huru.
5 Hanja séfélak xak Kraiska yandén maki, némbuli séfélak xak di anika ya. Séfélak xak
yandaka maki, ani Krais wali natafa mawuli héranaka God séfélak nukwambu dé ana
mawuliré yikafre huru.
6 Du nawulak aniré haraki hurundaka ani hangéli héra gunika. Guniré yikafre hurunat,
guni God wali jémba rengute, ani wun hangéli héra gunika. Hangéli héranaka God dé
ana mawuliré yikafre huru. Guni akwi ani hangéli héranaka maki hangéli héraata, guni
aniré xéta wendé nahafi yata Kraisna jémba yatakahafi yata jémba rengute, God dé ana
mawuliré yikafre huru. Hurundét ani guna mawuliré yikafre hurutaani.
7 Ani xékélaki. Hangéli héranaka maki, guni akwi hangéli héra. Héranguka God ana
mawuliré yikafre hurundéka maki, guna mawuliré akwi dé yikafre huru. Wungi
xékélakita gunika sarékéta ana mawuli yikafre dé ya.
8 Wuna nyama bandi, ani Esiana héfambu renaka anika yandan xakéka xékélakingute,
ani mawuli ye. Némafwi xak yae dé aniré haraki hurunjoka huru. Hurundéka ani némafwi
hangéli héranaka wun xak ana hambukré dé sarékéngwandé. Sarékéngwandéndéka ani ana
mawulimbu angi wa, “Wafewana ani bari hiyataani?”
9 Wungi wata angi akwi ani wa, “Kot xékékwa néma du di wa, du nawulak bari
hiyandate. Ani wunde du maki ani re. Bari hiyataani.” Wungi ani wa. Ani ana
hambukéka sarékéhafi yata hiyandé du takwaré husaramékwa Godka male haxénate dé
wun xak anika ya.
10 Yandéka ani hiyawata renaka dé God aniré hérae yikafre hurundéka ani jémba re.
Renaka dé hukémbu akwi dé aniré hérae yikafre hurutandé. Aniré yikafre hurundénka
ani God aniré wambula yikafre hurutendékaka haxéta jémba re.
11 Guni anika Godré wata guni akwi aniré yikafre huru. Séfélak du takwa God aniré
yikafre hurundékaka sarékéta Godka diména naata déka ximbu harékéndate dé God guna
hundi séfélak du takwana hundi xéka aniré yikafre hurutandé.

Pol diré yéna yahambandé

12 Nani ané jooka xékélakita nani yikafre mawuli ye. God naniré yikafre hurundéka
nani guni wali reta, nak hafwambu rekwa du takwa wali reta, nani yikafre sémbut huruta
yikafre mawuli male yata, yéna yahafi yata nani jémba re. Nani nana mawuli sarékémbu
nani wungi rehambame. God hwendén yikafre mawuli xékéta nani wungi huruta jémba
re. Wungi xékélakimbeka nana mawuli yikafre dé ye.
13-14 Gunika hayimben hundiré guni xéta jémba xékélakingute nani hayi. Hundi nawulak
fakuhambame. Hayimben hundiré xéta guni wun hundika jémba xékélakitanguni. Némbuli
guni nana atéfék jémbaka akwi nanika akwi xékélakihambanguni. Nawulak male guni
xékélaki. Nana Néma Du Jisas wambula yatendéka nukwa guni nanika jémba xékélakingute
nani mawuli ye. Wun nukwa nani gunika yikafre mawuli male yatembeka maki, guni
nanika yikafre mawuli male yatanguni.
15-16 Guni nanika yikafre mawuli yangukaka xékélakita, wuni Masedoniaré yinjoka yita
tale guniré xénjoka wuni wa. Guniré xétaka Masedoniaré ye yatakataka wambula yae
guniré wambula xénjoka wuni wa. Wungi wata yambu yéték guniré xéta guniré yikafre
hurunjoka wuni mawuli ya. Guniré wambula xéwut guni wuniré yikafre huruta wunika
nawulak jondu hwengut wuni Judiana héfaré jémba yinjoka wuni wa.

17 Yingi guni wa, guna mawulimbu? Wungi yanjoka wataka, wungi yahafi yata, wuni
yénataka hundi wakwa du wuni re, o yingi maki dé? Wungi yanjoka wata wuni wuna
mawuli sarékémbu male wuni wungi wa, o yingi maki dé? Deka mawuli sarékémbu
hurukwa du di yéna yata di wa, “Xéxé.” Wungi wataka yahambandi. Di yéna yata di
wa, “Yingafwe.” Wungi wataka di ya.
18 God wungi maki du yingafwe. Dé wandékangalambu male dé huru. Hurundéka maki
nani angi wahambame, “Xéxé yingafwe.” Nani wambeka maki nani huru.
19 Wuni, Sailas, Timoti, wungi nani Godna nyan Jisas Kraiska guniré hundi wa. Dé
“yawundu” akwi “yingafwe” akwi wahafindé. Dé natafa hundi male wata dé gunika angi
male we, “yawundu.”
20 Hanja séfélak nukwambu God dé nana mandékaré wa, “Guniré yikafre hurutawuni.
Wu mwi hundi dé.” Wungi wandéka déka nyanmbu wun hundi atéfék mwi hundi dé ya.
Wungi yandéka nani atéfék Kraisna ximbu Godka wata Godna ximbu harékéta nani wa,
“Ména hundi mwi hundi dé.”
21 Wun God dé nanika hambuk hwe. Hwendéka nani guni wali hambuk yata Kraiska
jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nani na. Wun God dé naniré waséke, déka
jémba yambete.
22 Wun God dé nani Kraisna hundi xékékwa du takwaré dé wa, nani déka du takwa reta
yikafre sémbut male hurumbete. Dé déka Hamwinya nanika hwe, nani dé hukémbu akwi
naniré yikafre hurutendékaka xékélakimbete.

Pol dika bari yihambandé

23 God wuna mawuli xékélakita dé angi akwi xékélaki. Wawuka hundi wu mwi hundi
male dé. Wungi xékélakita dé guniré watandé. Wuni rengukaka sarékéta, gunika némafwi
xak hwenjoka hélék yata, wuni gunika wambula yahambawuni.
24 Nani guna mawuli sarékéka néma du renjoka hélék nani ye. Guni Krais Jisaska
jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nanguka guna mawuli jémba dé té. Wungi
téngukaka xékélakita, nani guna mawuliré yikafre hurumbet guni yikafre mawuli yata
guna du takwa wali jémba rengute nani mawuli ye.

2

1 Wuni wa, “Dika némbuli yamba yikéwuni. Diré wambula xéta diré wambula hambuk
hundimbu yamba wakéwuni.” Wungi wata wuni gunika yahambawuni.
2 Wuni guniré hambuk hundimbu wawut, guni xak hérangut, héndé wunika yikafre
mawuli hwete?
3 Wungi maki wuni wun nyinga gunika hayi, wuni guniré ye guniré xéta wuna
mawulimbu xak hérahafi yanjoka. Wuni guniré xe yikafre mawuli yawut, wu yikafre
dé. Wuni gunika sarékéta wuni xékélaki. Wuni yikafre mawuli yawut, guni akwi yikafre
mawuli yatanguni, yikafre mawuli yawuka maki.
4 Wun nyinga gunika hayiwuka wuna mawuli xak dé ya. Xak yandéka wuni
séfélak nukwa géra. Wun nyinga hayita, wuni gunika némafwimbu mawuli yawukaka
xékélakingute, wuni mawuli ya. Guna mawuli xak yandéte, wuni mawuli yahambawuni.

Hurundén haraki saraki sémbutka wambula sarékéké ndi

5 Wun du haraki saraki sémbut huruta dé nanika xak dé hwe. Wunika male
hwehambandé. Dé guni atéfékéka yalefu xak dé hwe. Wuni déka haraki hundi wanjoka
hélék yata wuni “Némafwi xak dé” nahafi yata, “Yalefu xak dé” wuni na.
6 Guni séfélak du takwa wun haraki saraki sémbut hurundé duré hambuk hundimbu
wata déka hu guni hwe. Wungi hurungun, bu sékéréké.
7 Némbuli déré wambula hambuk hundimbu yamba wakénguni. Déka mawulimbu
némafwi xak yandét wun xak déka mawuliré haraki hurundémboka, guni hurundén
haraki saraki sémbutka wambula sarékéhafi yata déka mawuliré yikafre huruta guni déré
yikafre hundi watanguni.
8 Wungi maki guniré wuni we. Guni déré ané hundi watanguni, “Ménika nani
némafwimbu mawuli ye.” Wungi watanguni.
9 Guniré hurukwexénjoka wun nyinga hanja wuni hayi. Guni wuna hundi atéfék xékéta
wawun maki hurutanguni, o yingafwe?
10 Du hurundan haraki saraki sémbutka hélék yata wun sémbut yatakandat, guni
“Yak” naata hurundan haraki saraki sémbutka wambula yamba sarékékénguni. Wungi
hurungut, wuni akwi wungi hurutawuni. Di wuniré haraki saraki sémbut hurundat, wuni
hurundan haraki saraki sémbutka wambula yamba sarékékéwuni. Kraisna makambu
téta guniré yikafre hurunjoka wuni hurundan haraki saraki sémbutka wambula yamba
sarékékéwuni.

11 Nani xékélaki. Satan naniré yéna yata naniré haraki hurunjoka dé mawuli ye. Wungi
xékélakita, dé naniré wungi haraki hurundémboka, di hurundan haraki saraki sémbut
yatakandat, nani hurundan haraki saraki sémbutka wambula yamba sarékékéme.

Taitusré xénjoka Pol dé mawuli ya

12 Hanja wuni Kraisna yikafre hundi wanjoka Troasré yiwuka dé nana Néma Du wunika
dé yambu nafwi, séfélak du takwa wuna hundi xékéndate.
13 Xékéndaka wuni wuna bandi Taituska wumbu hwakéfatikéwuka wuna mawuli jémba
téhambandé. Téhafi ye wumbu rekwa du takwaré yatakataka déka hwakéta wuni yi,
Masedoniana héfaré.

God hambuk hwendéka di déka jémba yakwa du hambuk yata re

14 Nani Godna ximbu harékétame. Nani Krais wali natafa mawuli héraata déka hambuk
hérae témbeka God dé naniré hura yi. Nana Néma Du Jisas Kraisna hambuk déka mamana
hambukré sarékéngwandéndéka nani dé wali hambuk yata dé wali nani jémba yi, yikafre
yambumbu. Nani atéfék getéfaré yita Kraisna hundi wambeka séfélak du takwa di déka
xékélaki. Yikafre yama xaakwa hulingu yama yitaka yatakandéka séfélak du takwa
xékéndaka maki, séfélak du takwa di Kraiska wambeka hundi xékéta di déka xékélaki.
15 Nani Krais wali natafa mawuli héraata nani Krais Godka hwendéka yikafre yama
xaakwa hulingu maki nani re. Rembeka di God hératendéka du takwa akwi, fakutekwa
du takwa akwi di naniré xéta Kraiska di saréké.
16 Fakutekwa du takwa di nana hundi xéka hélék yandaka nani deka makambu
fusambu xalendé haraki yama maki nani re. Di nana hundika xékélakita Kraiska hu hweta
di xékélaki, hukémbu di hiyae fakutandi. God hératendéka du takwa di naniré xéta nana
hundi xékéndaka nani yikafre yama xaakwa hulingu maki deka makambu rembeka di
Kraiska sarékéta di xékélaki. Di dé wali jémba retandi, wungi re wungi re. Héndé du déka
hambukmbu wun hundi wata Kraisna jémba yanjoka dé hali hurundé? Wu yingafwe.
17 Séfélak du takwa di yéna yata yéwa héranjoka di atéfék getéfaré yita Godna hundi wa.
Nani wunde du takwa maki yingafwe. God déka jémba yambete dé naniré wasékendéka
nani Krais wali natafa mawuli héraata, Godna makambu reta, yikafre mawuli yata, mwi
hundi wata, nani Kraisna hundi wa.

3

Huli hundi xékéta jémba yakwa du

1 Wungi wata, nani nana ximbu nani haréké, o yingafwe? Wafewana, guni nanika
jémba xékélakingute nani du nakéka watame, dé guniré yamben jémbaka nyingambu
hayindéte? Yingafwe, guni nanika guni xékélaki. Wafewana, guni akwi nyinga nak
hayitanguni, nawulak du takwa nanika xékélakindate? Wu yingafwe.
2 Guni hafu nana nyinga maki guni. Wun nyinga nana mawulimbu rendéka atéfék du
takwa xéta di gunika akwi yamben jémbaka akwi di xékélaki.
3 Du takwa hurungun jonduka xéta di xékélaki, guni Kraisna nyinga guni. Nani
gunika hatimbeka Krais wun nyinga dé hayi. Dé waka hayi bangi hérae wun nyinga
hayihambandé. Dé wungi rekwa Godna Hamwinyambu wun nyinga hayi. Hanja
Moses Godna hundi dé hayi motu yétékmbu. Krais wungi hayihafi yata dé du takwana
mawulimbu déka hundi hayi.
4 Nani Kraiska jémba sarékémbeka dé naniré yikafre hurundéka nani Godna makambu
jémba reta Godka yikafre mawuli yata wun hundi wanjoka roohafi ye.
5 Nani nana mawulimbu angi wahambame, “Nani nana hambukmbu déka yikafre
jémba hali yakwa.” Wungi wahafi yata God déka hambuk nanika hwendéka nani déka
yikafre jémba nani ye.
6 God dé naniré waséketa nanika hambuk hwe, nani déka jémba yata déka huli
bulésékéréké ndén hundi du takwaré wambete. Nani Mosesna hayindén hambuk hundika
jémba yahambame. Nani Godna Hamwinyaka nani jémba ye. Du takwa di Moses
hayindén hambuk hundika male sarékéta Godna makambu yikafre du takwa renjoka
di hurufatikétandi. Hurufatika hiyatandi. Godna Hamwinya du takwana mawulimbu
wulaaye téndéka di God wali jémba retandi, wungi re wungi re.
7 Hanja God némafwi ya maki haanye yae dé déka hambuk hundi dé motumbu hayi.
Moses Godmbu wun hundi hérandéka déka saawi akwi némafwi ya maki dé hanyi.
Tale némafwimbu hukémbu yalefumbu dé wungi hanyi. Hanyindéka Moses Israelna du
takwaré Godna hambuk hundi wandéka di déka saawiré xéséfu xéséfunjoka di hurufatiké.
Wun hambuk hundi du takwa hiyatendaka yambu dé wakwe.

8 God hiyatendaka yambu wakwenjoka wungi hura dé Déka Hamwinyana jémbaka
wakwenjoka dé némafwi ya maki haanye dé tale hanyindén yaré saréké́ngwandétandé.
9 Wun hundi dé nani Godna makambu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa
rembekaka wakweta dé Godna hambuk wali dé xaku. Wun hundi wungi xakundénka,
nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retembeka hundi yingi maki dé
xaku? Dé Godna némafwi hambuk wali xaakwa dé tale xakundé hundiré saréké́ngwandé.
10 Hanja nani tale wandén hundika angi saréké, “Wun hundi yikafre hundi dé.” Wungi
wataka nani Godna huli hundi xéka némbuli nani wa, “Wun huli hundi tale wandén
hundiré saréké́ngwanda dé male yikafre hundi dé.” Wungi nani wa.
11 Wun hényitekwa hundi Godna hambuk wali yandét, nani xékélaki. Déka wungi re
wungi re retekwa huli hundi némafwi hambuk wali yata dé tale wandén hundiré dé
saréké́ngwandé.
12 God wandén huli hundi wungi re retendékaka xékélakita, nani roohafi yata ham-
bukmbu wa.
13 Nani Moses hanja hurundén maki huruhambame. Déka saawi tale némafwi ya maki
hanyita hukémbu yalefu ya maki hanyindéka dé wunde du takwa wun hényikwa yaré
xéndamboka hélék yata dé déka saawi nukwa wurmbu dé samétéfi.
14 Moses dika Godna hundi wandéka, deka mawuli haraki téndéka di Israelna du
takwa Moses wandén hundika xékélakihambandi. Némbuli akwi Israelna du takwa di God
wandéka Moses wandén hambuk hundi xéta wandat, nukwa wur maki joo deka mawuliré
samétéfindét, di wun hundika jémba xékélakinjoka dé hurufatikétandi. Kraismbu male di
wun nukwa wur hali hérekinda.
15 Némbuli akwi di Moses wandén hambuk hundi nyingambu xéta wandat, wun nukwa
wur maki joo deka mawuliré dé samétéfi.
16 Du takwa hurundan haraki saraki jooka hu hwetaka nana Néma Duka jémba
saréké́ndat, dé wun nukwa wur maki joo hérekitandé.
17 Wun Néma Du dé wun Hamwinya dé. Néma Duna Hamwinya du takwana
mawulimbu wulaaye téndét di yoombu gindan du takwa maki rehafi yata di jémba re.
18 Wungi reta nani atéfék nana saawi samétéfihafi yata nani gukanyimbu xémbeka maki
nani xé, nana Néma Duna némafwi hambuk yata ya maki hanyindéka. Xémbeka dé
naniré yikafre huruta naniré yawuleké́ndéka nani déka maki yalefu nani xaku. Hukémbu
némafwi ye dé maki male retame. Wungi reta nani akwi némafwi ya maki hanyitame.
Nana Néma Du Godna Hamwinya naniré yikafre hurundét nani wungi retame.

4

Du takwa naniré xéta di Godna némafwi hambukéka saréké́tandi

1 God nanika saréfa naata dé nanika wun jémba dé hwe. Hwendéka nani wun jémba
yanjoka “wendé” nahambame.
2 Nahafi yata nani haraki saraki sémbutka akwi, roomben sémbutka akwi nani hu
hwe. Nani yéna yahafi yata nani Godna hundi jémba wa. Wata nani nak maki hundi
wahambame. Nani Godna makambu reta mwi hundi male nani atéfék du takwaré wa, di
deka mawuli saréké́mbu wamben hundi mwi hundi yandékaka xékélakindate.
3 Du takwa nawulak nukwa wur maki joo deka mawuliré saméndéka di nana yikafre
hundi yamba xékéké́ndi. Wun nukwa wur dé hiyae fakutekwa du takwana mawuliré dé
samétéfi.
4 Ané héfana néma du, Satan, dé Kraisna hundi xékéhafi yakwa du takwana mawuliré
haraki huru, di deka mawulimbu dama hiyandé du takwa maki rendate. Wungi reta
di nana yikafre hundiré xéhafi yata di God maki rekwa du Kraisna hanyikwa hambukré
akwi xéhambandi.
5 Nani du takwa nana ximbu haréké́ndate nani Godna hundi wahambame. Nani Godna
hundi wata diré angi nani wa: Jisas Krais dé nana Néma Du dé. Nani Jisasna ximbu
harékéta nani guna jémba yakwa du re, dé nanika mawuli yandéte. Wungi nani wa.
6 Hanja gan male hunye téndé nukwa God dé wa, “Halékingambu nukwa métaka
hanyindé.” Wungi wandé God dé nana mawulimbu dé hanyi. Hanyindéka nani hanja
halékingambu reta Godka xékélakihafi ye, némbuli déka larékombu reta nani Kraisna
saawiré xéta God déka némafwi hambukéka akwi nani xékélaki.
7 Nani wungi xékélakimben, wu yikafre male joo dé. Nana séfi héfa aki maki rendéka
wun yikafre male joo dé wun akimbu re. Wungi rendét nani Godna jémba yambet, du
takwa naniré xéta nanika saréké́hafi yata di Godna némafwi hambukéka male saréké́tandi.
Wungi saréké́ta angi xékélakitandi. Godna hambuk atéfék hambukré dé saréké́ngwandé.

8 Di nak maki nak maki yambumbu naniré haraki huruta di naniré
sarékéngwandéhambandi. Nani naniré hurundan haraki joona moka xékélakihafi yata
nani Kraisna jémbaka hu hwehambame.
9 Séfélak du takwa nana mama rendaka God naniré yatakahambandé. Séfélak du takwa
naniré xiyandaka nani hiyahambame.
10 Hanja Jisas hiyandén maki nani atéfék nukwambu Jisasna jémba yata déka hundi hura
yimbeka di naniré xiyanjoka hurundaka nani hiyaakwa du maki nani re, nana séfimbu.
Wungi reta hiyahafi rembeka du takwa naniré xe di xékélaki, Krais naniré huli mawuli
hwendéka nani jémba re.
11 Nani hiyahafi reta Jisasna jémba yambeka nawulak du takwa hélék yata naniré
xiyanjoka hurundaka nani hiyaakwa du maki nani re. Wun xak dé nanika ya, nak du
takwa naniré xéta Jisas nanika huli mawuli hwendékaka xékélakindate.
12 Nani Jisas Kraisna hundi wataka hiyawata rembeka guni huli mawuli hérae God wali
jémba retanguni wungi re wungi re.
13 Hanja du nak ané hundi dé Godna nyingambu hayi: “Wuni Godka jémba sarékéta
déka hundika ‘Mwi hundi dé’ wuni naata wuni wungi wa.” Wungi hayindéka nani dé
maki reta, nani akwi Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata déka
hundi wa.
14 Nani xékélaki. God Néma Du Jisasré wambula dé husaramé. God wungi husaramétaka
hukémbu naniré akwi wambula husaramétandé, nani Jisas wali rembete. God naniré
hérae guniré akwi hérae nani atéfékré hura yindét, nani déka makambu jémba tétame.
Wungi xékélakita nani Godna hundi wa.
15 Guniré yikafre hurunjoka wun jondu atéfék di re. Rendat séfélak du takwa Godna
hundi xékéta diré yikafre hurundékaka xékélakitaka hukémbu séfélak séfélak du takwa
Godka diména naata déka ximbu jémba harékétandi.

Nani aposel Godna Hamwinyambu hambuk hérae huli re

16 Wun jonduka sarékéta nani Godna jémba yanjoka “wendé” nahambame. Nana séfi
yalefu yalefu hiyanjoka huruta hambuk yahambandé. Nana mawuli hiyahafi yata atéfék
nukwa Godna Hamwinyambu hambuk héraata dé huli re.
17 Nanika yandan xak yalefu male di. Wun xak bari hényitandi. Wun bari hényitekwa
xak tale yandét hukémbu nani God wali jémba retame, wungi re wungi re. Wun joo wu
némafwi joo dé. Wun joo dé nanika yandaka atéfék xakré sarékéngwandétandé.
18 Wungi maki nani du takwa xéndaka jonduka sarékéhambame. Du takwa xéhafi
yandaka jonduka nani saréké. Du takwa xéndaka jondu di héfambu reta wungi re rehafi
yakwa jondu di. Du takwa xéhafi yandaka jondu di Godna getéfambu reta wungi re wungi
re rekwa jondu di.

5

God wali jémba retendakaka di xékélaki

1 Nani angi wundé xékélakikwa. Nana séfi dé boro ge maki dé. Di nana boro ge glaréndat
nani Godmbu huli ge hératame. Du takwa wun ge tohambandi. Wun ge Godna getéfambu
wungi té wungi té tétandé.
2 Nani ané boro gembu reta nani xak héranjoka hélék ye. Nani Godna getéfambu
hératembeka huli ge sandanjoka nani némafwimbu mawuli ye.
3 Nani hukémbu wun huli ge sandata baka yamba tékéme, nukwa wur yike du maki.
4 Nani wun boro gembu reta némafwi xak héraata wanjita re. Wungi reta nani nukwa
wur sandahafi baka renjoka hélék nani ye. Nani huli ge sandanjoka nani mawuli
ye. Mawuli yata sandambet, wun wungi té wungi té tékwa ge wun hiyatekwa geré
sarékéngwandétandé.
5 Nani wungi male rembete God dé naniré wungi hurataka. Huratakataka nanika déka
Hamwinya dé hwe, nani wungi jémba retembekaka xékélakimbete.
6 Wun jooka sarékéta nani roohafi yata nana mawulimbu hambukmbu téta nani
xékélaki. Nani ané héfana séfimbu reta nani nana Néma Du wali déka getéfambu rehafime.
7 Nani dé wandén maki wambula yatendékaka sarékéta xémben jonduka sarékéhafi yata
nani wungi xékélaki.
8 Wungi xékélakita nani roohafi yata nana séfi yatakataka nana Néma Du wali déka
getéfambu renjoka nani némafwimbu mawuli ye.
9 Mawuli yata nani angi wa: Nana Néma Du mawuli yandéka jémba male yatame. Nani
déka getéfambu dé wali reta nani mawuli yandéka jémba male yatame. Nani dé wali rehafi
yata nani mawuli yandéka jémba male yatame. Wungi wata wun jémba male yatame.

10 Nani xékélaki. Hukémbu Krais némafwi kot xékékwa néma du retendéka nukwa nani atéfék déka makambu tétame. Témbet dé ané héfana séfimbu téta hurumben jondu nani nak nakéka hasa hwetandé. Nani yikafre jondu hurumbet, dé naniré yikafre jondu hasa hwetandé. Nani haraki jondu hurumbet, dé naniré hurumben haraki jondu hasa hwetandé. Wungi xékélakita nani nana Néma Duna jémba male yanjoka nani mawuli ye, dé nanika yikafre mawuli yandéte.

Di God wali natafa mawuli héraata rendate dé hundi wa

11 Wungi xékélakita nani Godka roota du takwa Godna hundi jémba xékéndate, nani hambuk jémba ye. God nanika akwi yamben jémbaka akwi dé jémba xékélaki. Guni akwi guna mawuli sarékémbu nanika jémba xékélakingute wuni mawuli ye.

12 Nani guniré angi wahambame, “Nani yikafre sémbut hurukwa du me.” Wungi wahafi yata nani hambuk jémba ya, guni yambeka jémba yambeka mawulika akwi xékélakita wun jonduka yikafre mawuli yangute. Du nawulak di duna séfika male sarékéta duna mawulimbu sarékéhafi yata di deka ximbu harékéta nanika haraki hundi wa. Di wungi wandat guni deka hundi hasa wangute nani nana jémbaka guniré hundi wa.

13 Wafewana guni nanika angi watanguni? “Di wangété yata di wungi wa.” Wungi wangut, nani angi watame, “Nani Godka jémba yata wungi nani wa.” Wungi wambet wafewana guni nanika angi watanguni? “Deka mawuli jémba téndéka di wungi wa.” Wungi wangut nani angi watame, “Nani guniré yikafre hurunjoka nani wa.”

14 Nani Krais nanika némafwimbu mawuli yandékaka xékélakita nani mawuli yandéka maki male nani wungi huru. Nani xékélaki. Krais atéfék du takwaré yikafre hurunjoka dé hiya. Wungi maki nani atéfék nani hiya.

15 Du takwa hiyahafi reta di hafuré yikafre hurunjoka sarékéhafi yata Kraisna jémba yanjoka saréké́ndate Krais di atéfékéka dé hiya. Dé diré yikafre hurunjoka dé hiyae wambula ramé.

16 Wungi maki némbuli nani du takwaka xékélakinjoka nani deka séfika deka yéwaka deka jémbaka sarékéhambame. Tale nani Kraiska wungi sarékéta déka jémba sarékéhambame. Némbuli nani wungi sarékéhafi yata nani déka jémba sarékéta wundé xékélakikwa.

17 Wungi maki du takwa Kraiska jémba sarékéta di huli mawuli hérae huli du takwa di re. Deka nyo mawuli wundé hiyandé. Mé xéké. Deka huli mawuli wundé xakundé.

18 God wandéka nani huli du takwa nani re. Hanja nani Godna mama nani re. Rembeka God wandéka Krais gaye nanika dé hiya. Nani God wali natafa mawuli héraata, déka du takwa rembete dé Krais hiya. Nani Godna du takwa rembeka God naniré dé wa, nani nak du takwaré déka hundi wambet di akwi dé wali natafa mawuli héraata déka du takwa rendate.

19 Déka hundi angi dé. God dé Kraisré wa, dé gaye ané héfambu rekwa du takwaka hiyandét, di God wali natafa mawuli héraata déka du takwa rendate. Wandéka Krais hiyae hurundan haraki saraki sémbut yakwanyindénka, God deka haraki saraki sémbutka sarékéhafi yata dé naniré wa, nani dika wun hundi wambete. Wun hundi dé God wali natafa mawuli hératendaka yambu dé wakwe.

20 God nanika wandéka nani guniré Kraisna hundi wa. Guni Godna du takwa rengute God dé mawuli ye. Mawuli yata naniré wandéka nani guniré wa. Kraisna ximbu nani guniré wa, guni Godna mama renguka sémbut yatakataka, dé wali natafa mawuli héraata déka du takwa rengute.

21 Krais haraki saraki sémbut nawulak huruhafi yandéka God Kraiska wandéka dé Krais nana hafwa hérae dé Godna makambu haraki saraki sémbut hurundé du dé re, nani Krais wali natafa mawuli héraata Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rembete.

6

Wun jémba yata di némafwi hangéli héra

1 God naniré wungi wandéka nani dé wali jémba yata guniré nani angi wa: Mé xéké. God guniré baka dé yikafre huru. Guni wun jooka baka yamba hérakénguni, déka jémba baka yindémboka.

2 Wun jooka God dé angi wa:
Wuni gunika saréfa nanjoka wawun nukwa wuni wakwexékéngun hundi wuni xéké.
Wuni guniré Satanéna tambambu héranjoka wawun nukwa wuni guniré yikafre huru.
Wungi wandéka guni ané hundi mé xéké. Gunika saréfa nanjoka wandén nukwa wu némbuli male dé. God guniré Satanéna tambambu héranjoka wandén nukwa wu némbuli male dé.

3 Du takwa naniré xéta hurumben sémbutka hélék yata Godka hu hwendamboka, nani atéfék nukwa yikafre jémba yata yikafre mawuli yata jémba male nani re.

4 Nawulak du takwa naniré xéta, “Godna yikafre jémba yakwa du di” nandate, nani
yikafre jémba yata jémba male nani angi re. Nani xak wali jémba yata wendé nahafi ya.
Du takwa naniré di haraki huru. Xakéngali nanimbu dé xaku.
5 Séfélak nukwa di naniré xiya. Di naniré séndé gembu taka. Séfélak du takwa
hérangwanda nanika haraki hundi hambukmbu di wa. Nani weséka jémba yata, séfélak
gan Godna jémba yanjoka xéndi hwahafi ya. Nani hénooka hiya.
6 Nani yikafre mawuli yata yikafre sémbut male huruta nani God déka nyanka akwi
jémba xékélaki. Du takwa naniré haraki hurundat nani diré bari haraki hundi wahafi
yata dika nani saréfa na. Godna Hamwinya nana mawulimbu wulaaye téndéka nani du
takwaka némafwimbu mawuli yata diré nani yikafre huru.
7 Nani mwi hundi male nani wa. God nanika hambuk hwendéka nani déka jémba ya.
Nani yikafre sémbut male hurumbeka wun sémbut nana xi ware jondu maki dé. Nani
wun xi ware jondu nana yika tambambu nani aki tambambu nani hura nani jémba té.
8 Du nawulak di nanika wa, “Yikafre sémbut hurukwa du di.” Wungi wandaka nawulak
di nanika wa, “Haraki saraki sémbut hurukwa du di.” Wungi wandaka nawulak di nanika
haraki saraki hundi wa. Nawulak di nanika yikafre hundi wa. Nawulak di nanika wa,
“Di yéna yakwa du di.” Wungi wandaka nani mwi hundi male nani wa.
9 Du nawulak nanika “Di baka du di” nandaka séfélak du takwa nanika xékélakindaka
nani néma du maki re. Séfélak nukwa du nani hiyambete naniré xiyanjoka hurundaka
nani jémba re. Di naniré xiyandaka nani hiyahambame.
10 Séfélak xak nanika yandéka nani saréfa naata nani Godka yikafre mawuli yata
mawuli sawuli ya. Nani jambangwe du nani re. Reta nani du takwaré yikafre huru,
di God wali xérénjuwi du takwa maki rendate. Nani ané héfana jondu hérahafi yambeka
God nanika atéfék jondu dé hwe. Kraisna jémbaka haraki huruhafi yanjoka nani wungi
re.
11 Guni Korin, guniré atéfék hundi nani wa. Hundi nawulak fakuhambame. Fakuhafi
yata gunika nani némafwimbu mawuli ye.
12 Yambeka guni nani wali natafa mawuli hérahambanguni. Nani gunika mawuli
yambeka maki, guni nanika némafwimbu mawuli yahambanguni.
13 Yafa déka nyangwalré wandaka maki, némbuli wuni guniré we. Guni yikafre
hérangun jondu hasa hwetanguni. Nani gunika némafwimbu mawuli yambeka maki, guni
akwi nanika némafwimbu mawuli yatanguni.

Nani larékombu rekwa du takwa halékingambu rekwa du takwa wali yamba rekéme

14 Guni Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa, guni déka hundi xékéhafi yakwa du
takwa wali yamba rekénguni. Yingi maki nae yikafre sémbut hurukwa du takwa wali
haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wali natafa mawuli hératandi? Yingi maki nae
gan wali nukwa wali yituku tétambér? Wu yingafwe.
15 Yingi maki dé? Krais Satan wali dé natafa mawuli héraata re, o yingafwe? Wu
yingafwe. Kraisna hundika “Mwi hundi dé” naakwa du takwa Kraisna hundika “Yénataka
hundi dé” naakwa du takwa wali di natafa mawuli héraata retandi, o yingafwe? Wu
yingafwe.
16 Nani wungi reta Godna yikafre ge maki nani re. Wungi reta yingi maki nae nani
gwalinya wali natafa mawuli héraata retame? Wu yingafwe. Nani Godna yikafre ge maki
rembekaka Godna nyingambu angi dé wa:
“Wuni deka mawulimbu wulaaye tétawuni. Wuni deka nyéndékmbu féta yitawuni.
Wuni deka néma du God retawuni. Di wuna du takwa retandi.
17 Wungi maki guni deka nyéndékmbu gwandita diré yatakataka yita guni guni hafu
retanguni. Di wali yamba rekénguni.”
Wungi wataka dé Néma Du angi wa.
“Guni wuna hambuk hundi watéfindén jooka yamba séngétakékénguni.
Wungi huruhafi yangut wuni guniré watawuni, guni wuni wali rengute.
18 Wataka wuni guna yafa rewut, guni wuna dunya takwanya retanguni.”
Wungi dé atéfék hambuk héraakwa Néma Du God wa.

7

1 Némafwimbu mawuli yambeka du takwa, nani God naniré wasékéréké ndén hundika
sarékéta nani nana hamwinyaré haraki hurukwa jonduka akwi, nana séfiré haraki
hurukwa jonduka akwi hu hwetame. Hu hwetaka “God nana Néma Du dé” naata déka
roota yikafre sémbut male huruta déka du takwa retame.

Korin haraki saraki sémbut yatakandaka Pol dé yikafre mawuli ya

2 Nani guniré haraki joo nak huruhambame. Guna mawuliré haraki huruhambame.
Guniré yéna yata guna jondu hérahambame. Nani guni nak nakré yikafre male nani huru.
Hurumbenka guni nanika némafwimbu mawuli yatanguni.
3 Wuni wungi wata wuni guniré haraki hundi wahambawuni. Wuni angi wuni wa:
Nani gunika némafwimbu mawuli ye. Wungi wawunka, nani hiyanjoka huruta, nani
hiyahafi reta nani gunika némafwimbu mawuli yatame.
4 Mawuli yata angi wuni xékélaki. Guni yikafre sémbut hurutanguni. Wuni nawulak du
takwaré gunika wata wuni guna ximbu haréké. Wuni gunika sarékéta wuna mawuli
jémba dé té. Téndéka séfélak xak nanika yandéka wuni gunika yikafre mawuli yata
mawuli sawuli ye.
5 Hanja nani Masedoniana héfaré ye nani jémba resétohambame. Wu yingafwe. Nak
maki nak maki xak nanika dé ya. Nana taku séfimbu séfélak du nani wali warundaka
nana mawulimbu nani roo.
6 Roombeka rookwa duna mawuliré yikafre hurukwa God dé Taitusré dé wa, dé nanika
yandéte. Dé yae gunika hundi wandéka God dé nana mawuliré yikafre huru.
7 Taitus yandéka nani yikafre mawuli ya. Wun jooka male yikafre mawuli yahambame.
Ané jooka akwi nani yikafre mawuli ya. Dé gunika ané hundi wuniré dé wa. Guni wuniré
xénjoka guni némafwimbu mawuli ye. Guni hurungun haraki saraki sémbutka hélék yata
guni gérae. Guni wunika némafwimbu mawuli ye. Guni wungi hurunguka dé yikafre
mawuli ya gunika. Wun hundi wata dé nana mawuliré yikafre huru. Hurundéka wuni
yikafre mawuli male yata mawuli sawuli ye, gunika.
8 Hanja wuni gunika nyinga nak hayiwuka guni wun nyinga hérae xénguka guna
mawulimbu xak dé ya. Guni wuna nyinga xéta nawulak nukwambu xak wali renguka
wuni xéka tale hayiwunka haraki mawuli wuni xéké. Némbuli hayiwunka wuni yikafre
mawuli yata
9 mawuli sawuli wuni ye. Guna mawuli xak yangunka mawuli sawuli yahambawuni.
Guna mawuli xak yandéka guni hurungun haraki saraki sémbutka hélék yata wun
sémbutka hu hwengunka wuni mawuli sawuli ye. God mawuli yandéka maki guni wungi
xak héra, hurungun haraki saraki sémbutmbu. Wungi maki, nani nana nyingambu guniré
haraki huruhambame.
10 Nani xékélaki. God mawuli yandét, du takwa hurundan haraki saraki sémbutka
deka mawuli xak yandét, di wun haraki saraki sémbutka hu hwendat, God diré Satanéna
tambambu hératandé. Hérandét di haraki sémbutka hu hwendanka haraki mawuli yamba
xékékéndi. Hu hwendanka yikafre mawuli male yatandi. Ané héfana du takwa di haraki
saraki sémbut hurundat, deka mawuli xak yandét, di wun sémbutmbu rendat, wun sémbut
diré haraki hurundét, di hiyatandi.
11 God mawuli yandéka maki guni hurungun sémbutka guna mawuli xak yandéka wun
xak guniré dé yikafre huru. Hurundéka guni yikafre sémbut hurunjoka mawuli yata wun
haraki saraki jooka hu hwenjoka guni mawuli ya. Mawuli yata guni wun haraki saraki
sémbut hurundé duré guni haraki hundi wata, hurundénka roota, guni wun haraki saraki
jooka guni hu hwe. Hu hwetaka némbuli jémba guni re. Reta guni wuniré wambula
xénjoka guni mawuli ye. Guni wungi hurunguka atéfék du takwa di xékélaki, guni wun
hurundén haraki sémbutka yawundu nahafi yata guni yikafre sémbut male guni huru.
12 Wuni wun nyinga hayita wuni wun haraki saraki sémbut hurundé duka
sarékéhambawuni. Wuni wun nyinga hayita wuni haraki hurundén duka
sarékéhambawuni. Wun nyinga hayita gunika wuni saréké. Guni wun nyinga xéta,
wuna hundi xékéta wawun maki huruta, angi wangute, “Nani Godna makambu reta
némbuli nani xékélaki. Polka nani némafwimbu mawuli ye.” Wungi wangute wuni wun
nyinga hayi.
13 Hayiwuka guni xéta wawun maki hurunguka némbuli wun jooka nani yikafre mawuli
ye. Ané jooka akwi nana yikafre mawuli ye. Taitus gunika yae guni atéfék yikafre sémbut
hurunguka xéta dé gunika yikafre mawuli dé ye. Mawuli yandékaka nani yikafre mawuli
ye.
14 Hanja wuni gunika Taitusré wa, “Di ména hundi xékétandi. Di yikafre sémbut
hurunjoka di mawuli ye.” Wungi wawuka dé ye guniré xéndéka wuna hundi mwi hundi
dé ya. Nani tale guniré mwi hundi male wambeka maki némbuli nani Taitusré wata guna
ximbu harékémbeka nana hundi mwi hundi dé ya.
15 Hanja Taitus gunika ye wuna hundi wandéka guni atéfék wun hundi xékéta, guni
haraki saraki sémbut hurunjoka roota, wandén maki hurunjoka mawuli yanguka dé xé.
Xéta gunika dé mawuli ya. Némbuli wunika wambula yae gunika sarékéta gunika dé
némafwimbu mawuli ye.

16 Dé wuniré gunika wandéka némbuli wuni xékélaki. Guni yikafre sémbut male hurutanguni. Wungi xékélakita wuni gunika yikafre mawuli yata mawuli sawuli ye.

8

Jisas Kraisna du takwa di yéwa hunduwe hwe, jondu yike du takwaka

1 Guni nana nyama bandi, guni God Jisas Kraisna hundi xékéta Masedoniana héfambu rekwa du takwaré yikafre hurundékaka xékélakingute nani mawuli ye.

2 Némafwi xakéngali dika yandéka di jambangwe du takwa di re. Rendaka God diré yikafre hurundéka di haraki mawuli xékéhafi yata di yikafre mawuli male ye. Mawuli yata di Jisas Kraisna hundi xékékwa nak jondu yike du takwaka yéwa hwenjoka di séfélak yéwa hunduwe hwe.

3 Di wungi hwendanka wuni mwi hundi we. Di yéwa hérandaka maki di yéwa hunduwi. Wungi male yingafwe. Di wunde jondu yike du takwaka hwenjoka mawuli yata di séfélak yéwa hunduwi, di hafu mawuli yandaka maki.

4 Wun yéwa hunduwe di naniré wambula wambula wakwexéké, di akwi Judiambu rekwa Godna du takwaré yikafre hurunjoka hunduwindan séfélak yéwa naniré hwendat, nani wun yéwa Judiaré hura yimbete.

5 Hanja nani nana mawulimbu dika nani wa, “Nawulak yéwa male hwetandi.” Wungi wambeka di séfélak yéwa di hwe. Wu yikafre dé. Ané joo akwi yikafre dé. Wun yéwa hwenjoka di tale God mawuli yandéka maki di di hafuré Néma Duka akwi nanika akwi di hwe.

6 Di wungi hurundaka nani Taitusré wa, “Méni Korinmbu rekwa du takwa Godna nawulak du takwaka yéwa hwendate diré tale méni wa. Waméka di hunduwi. Némbuli méni wambula ye xétaméni. Di yéwa nawulak akwi di bu hunduwinda, o yingafwe? Di hunduwihafi yandat, di wun yikafre jémba bari yasékendate, méni diré wataméni.”

7 Wungi wataka némbuli guniré nani we. Guni séfélak jonduka guni jémba huru. Guni Jisas Kraiska jémba sarékéta déka hundika guni “Mwi hundi dé” na. Guni déka hundi jémba guni we, nawulak du takwaka. Guni Godka jémba guni xékélaki. Guni déka jémba jémba yanjoka yikafre mawuli guni ye. Guni nanika guni némafwimbu mawuli ye. Guni wun jémba jémba yanguka maki, dika saréfa naata dika séfélak yéwa hwetanguni.

8 Guni wuni mawuli yawuka maki hurungute, wuni guniré hambuk hundi wahambawuni. Guni guna mawuli sarékémbu wungi hurungute, guniré wuni wungi we. Kraisna hundi xékékwa du takwa nawulak di nak du takwaré yikafre hurunjoka mawuli yandakaka, guniré wuni we. Guni di hurundaka maki jambangwe du takwaka séfélak yéwa hunduwingut, nani xékélakitame, guni dika némafwimbu mawuli yangukaka.

9 Nana Néma Du Jisas Krais naniré yikafre hurundékaka guni xékélaki. Dé tale xérénjuwi mama du maki dé re. Re guniré yikafre hurunjoka dé déka séfélak xérénjuwi yatakataka ané héfaré gaye jambangwe du maki dé re. Guni xérénjuwi du takwa maki rengute, dé ané héfaré gaye jambangwe du dé re.

10 Wuni wun jooka angi wuni saréké. Nak héki hwari guni Jisas Kraisna hundi xéka jambangwe du takwaka yéwa hwenjoka mawuli ya. Guni atéfék Kraisna hundi xékékwa du takwaré sarékéngwanda guni tale hwenjoka mawuli yata guni tale yéwa hunduwitaka. Hunduwinguka nawulak du takwa xe di akwi hwenjoka mawuli yata di yéwa hunduwi.

11 Némbuli guni yéwa hunduwitenguka jémba yasékétanguni. Guni tale wun yéwa hwenjoka mawuli yanguka maki, némbuli wun jémba yasékenjoka, guni yikafre mawuli yatanguni. Mawuli yata guni yéwa héranguka maki yéwa hwetanguni.

12 Mé xéké. Du takwa yikafre mawuli yata yéwa hwendat, God dika dé yikafre mawuli yatandé. Dé hwendan yéwaka sarékéhambandé. God deka yikafre mawulika dé saréké. Dé xékélaki. Nawulak yéwa hérandé du takwa di séfélak yéwa hwenjoka di hurufatikétandi. Wungi dé xékélaki.

13 Wun hundi wata wuni angi wahafi ye: Guni séfélak yéwa hwetaka jonduka hurufatikéta baka rengut, di guna yéwa hérae séfélak jondu wali retandi. Wungi wuni wahafi ye. Guni atéfék nata maki rengute wuni wungi we.

14 Angi wuni we: Ané nukwa guni séfélak yéwa séfélak jondu guni hura re. Di jonduka hurufatikéta baka di re. Guni némbuli dika hwengut, wu yikafre dé. Hukémbu guni jonduka hurufatikéngut, di séfélak jondu séfélak yéwa hura re gunika hwendat, wu yikafre dé. Guni atéfék wungi hurungut, guni atéfék natafa mawuli héraata jémba retanguni.

15 Wun jooka du nak Godna nyingambu angi hayi: Du takwa nawulak di séfélak hénoo hérae séfélak hénoo hura rehambandi. Du takwa nawulak di hufuk hénoo hérae di hénooka fatikéhambandi.

Jémba yakwa du nawulak Korinré yitandi

16 God dé yikafre mawuli Taituska hwe, dé guniré yikafre hurunjoka némafwimbu
mawuli yandéte, nani guniré yikafre hurunjoka némafwimbu mawuli yambeka maki. God
wungi hwendénka nani Godka diména naata déka ximbu haréké.
17 Taitus guniré yikafre hurunjoka némafwimbu mawuli yandéka nani déré wa, dé
gunika yandéte. Wambeka dé yawundu na. Tale déka mawuli sarékémbu gunika yinjoka
dé mawuli ya. Yata hukémbu nana hundi xékéta gunika yinjoka dé yawundu na.
18 Nani Kraisna hundi xékékwa du nakré akwi nani wa, dé gunika yindéte. Dé Kraisna
hundi jémba wandéka di Kraisna hundi xékékwa séfélak du takwa di déka xékélaki.
Xékélakita di déka "Yikafre du dé" di na.
19 Wungi male yingafwe. Wun duré di atéfék getéfambu reta Kraisna hundi xékékwa du
takwa di waséke, dé nani wali Jerusalemré yita nani wali hunduwindan yéwa wumbu
rekwa du takwaka hwendéte. Nani wun jémba yambet, du takwa xéta xékélakitandi, nani
du takwaré yikafre hurunjoka mawuli yambekaka. Xékélakita nana Néma Duna ximbu
harékétandi.
20 Wafewana du nawulak nanika haraki hundi wata ané hundi nanika watandi? "Di
hunduwimben yéwaka jémba hatihambandi." Di wungi wandamboka hélék yata, nani
hafu wun yéwa hérae hura yamba yikéme. Wasékendan du akwi wun yéwa hérae hura
nani wali yitandé.
21 Nani yikafre sémbut male hurunjoka nani mawuli ye. Nani yikafre sémbut hurumbet,
nana Néma Du xétandé. Dé male yingafwe. Nani yikafre sémbut hurumbet, nawulak du
takwa xéndate nani mawuli ye. Mawuli yata ané du nani wali yitendékaka nani yikafre
mawuli me ye.
22 Jisas Kraisna hundi xékékwa du nakré akwi nani wa, dé wumbére du wali gunika
yindéte. Séfélak nukwambu wun du nanika jémba yandéka nani xékélaki, dé séfélak
yikafre jémba yandéka. Dé gunika angi wa, "Wuni xékélaki. Di Korin ména hundi jémba
xékéta wun yéwa hunduwitandi." Wungi wata dé wun jémba yanjoka dé némafwimbu
mawuli ye.
23 Wuni Taituska wuni angi we. Dé wuni wali Godna jémba yata dé wuni wali guniré
yikafre huru. Dé wali yitekwa du yétékéka wuni angi we. Nak téfambu reta Kraisna hundi
xékékwa du takwa di bérré wa, bér deka hundi hura yimbéte. Wungi huruta bér Kraisna
ximbu bér haréké.
24 Wungi wawunka wunde du hufuk yandat, guni Godna du takwaka némafwimbu
mawuli yangukaka diré wakwetanguni. Wakwengut atéfék Kraisna hundi xékékwa du
takwa xékélakitandi, guna ximbu harékéta wamben hundi mwi hundi dé.

9

Godna nawulak du takwaré yikafre hurutanguni

1 Guni guni xékélaki. Nani Judiaré ye wumbu rekwa Godna du takwaka yéwa hwetame.
Wungi xékélakingunka némbuli wuni wun jooka séménýi hundi yamba hayikéwuni.
2 Guni dika yéwa hunduwinjoka mawuli yangukaka, wuni xékélaki. Xékélakita wuni
Masedoniana héfambu rekwa du takwaré gunika wuni wa, "Akaiana héfambu rekwa du
takwa di yikafre jémba di ya. Yindé héki hwari di Godna nawulak du takwaka hwenjoka
huruta di yéwa hunduwinjoka huru." Wungi wawuka ambu rekwa séfélak du takwa di
wa, "Wu yikafre sémbut di huru. Nani akwi Godna nawulak du takwaka hwenjoka, yéwa
hunduwitame." Wungi wataka di yéwa hunduwi.
3 Wun hundi gunika wataka, wuni wunde duré wa, di gunika yae guniré xéndate.
Wawun maki guni wun yéwa atéfék hunduwinguka dé jémba re, o yingi maki dé?
Hunduwingun yéwa jémba rehafi yandémboka, wuni wunde du hufukré wa, di gunika
yae guniré xéndate.
4 Hanja wuni Masedoniana héfambu reta gunika wa, "Di wun yéwa di jémba hunduwi."
Wungi wawunka, di Masedoniana héfambu rekwa du takwa nawulak wuni wali yandat,
guni wawun maki huruhafi yata wun yéwa jémba hunduwihafi yangut, di xéndat, wuni
wun jooka rootawuni. Di wungi xéndat guni akwi rootanguni.
5 Nani wungi roohafi yanjoka, wuni wunde du hufukré wuni wa, di tale gunika yandate.
Hanja guni wa, "Nani Judiambu reta Jisas Kraisna hundi xékékwa jondu yike du takwaka
séfélak yéwa hunduwe hwetame." Wungi wangunka wunde du hufuk wun yéwa héranjoka
yatandi. Yandat guni natafambu hunduwingut, wun nukwa wuni yatawuni. Guni wungi
hurungut, nak du takwa xéta xékélakitandi. Guni guni hafuka sarékéhafi yata guni guna
mawuli sarékémbu male guni wunde du takwaré yikafre hurunjoka wun yéwa hwe.
6 Ané hundi mé xéké. Yalefu hénoo sekwa du dé yalefu hénoo male hératandé. Séfélak
hénoo sekwa du dé séfélak hénoo hératandé.

7 Guni atéfék nak nak guna mawulimbu tale sarékétanguni. Saréka mawuli yanguka maki yéwa hwetanguni. Hwengunka haraki mawuli yamba xékékénguni. Guni nak duna hundi xékéhafi yata guna mawuli yanguka maki male hwetanguni. God yikafre mawuli yata jondu hwekwa du takwaka dé némafwimbu mawuli ye.
8 God guniré yikafre huruta gunika atéfék jondu hwenjoka dé hali hurundé. Wungi hwendét atéfék nukwambu guni jonduka fatikéhafi yangut, séfélak jondu retandé, guni séfélak yikafre jémba yangute.
9 Wun jooka du nak Godna nyingambu angi dé hayi:
Dé yawulalama yaake dé jambangwe du takwaka hwe.
Dé atéfék nukwambu yikafre sémbut male hurundéka déka sémbut wungi re wungi re retandé.
10 God dé sék sekwa duka dé sék hwe. God hénoo dé hwe, du takwa sandate. God wungi huruta dé sengun sék hasa hweta dé nawulak sék akwi gunika hwetandé. Hwendét guna sengun sékmbu séfélak hénoo xakétandé. Wuni sengun sékéka wata wuni hurungun yikafre sémbutka wuni wa.
11 Dé wungi gunika hwetandé, guni yikafre mawuli yata jambangwe du takwaka hwengute. Guni wungi hurungut nani hunduwingun yéwa hérae hura ye Jerusalemémbu reta jambangwe du takwaka hwembet, di Godna ximbu harékétandi.
12 Guni wungi hweta guni jonduka fatikékwa Godna du takwaré yikafre hurutanguni. Nak yikafre joo akwi guni hurutanguni. Guni wungi hwengut, yikafre mawuli wunde du takwana mawulimbu sukweké ndét, di Godna ximbu jémba harékétandi.
13 Guni wungi hwengut, Judiambu rekwa séfélak du takwa guniré xéta angi watandi, “Korinmbu rekwa du takwa di Jisas Kraisna hundi jémba xékéta déka jémba di jémba huru. Huruta di nani jondu yike séfélak du takwaka akwi nawulak du takwaka akwi di séfélak yéwa hwe. Hwendakaka sarékéta, nani Godna ximbu harékétame.”
14 Wungi wata di God guniré yikafre huruta yikafre mawuli hwendénka xékélakitandi. Xékélakita di gunika némafwimbu mawuli yata Godré wakwexékétandi, dé guniré yikafre hurundéte.
15 God nanika némafwi yikafre joo hwendéka wun joo atéfék jonduré dé sarékéngwandé. Hwendénka sarékéta, nani déka diména naata déka ximbu harékétame.

10

Pol deka hundi hasa hweta déka jémbaka dé wa

1 Guni Korinmbu rekwa du takwa guni nawulak wunika angi wa, “Pol afakémbu reta dé naniré hundi hambukmbu wa. Dé yae nana makambu téta roota hundi nakélak male dé wa.” Wungi wanguka Krais déka ximbu harékéhafi yata hundi nakélak wandén maki, wuni Pol wuni guniré nakélak hundi wa. Wawut guni wuna hundi xékétanguni.
2 Wuni yae guniré hambukmbu wanjoka hélék yata, némbuli guniré wuni we. Guna du nawulak di angi wa, “Pol déka du wali di deka séfika male sarékéta mawuli yandaka maki di huru.” Wungi wandat, wuni yae roohafi yata diré hambukmbu watawuni.
3 Nani ané héfana séfimbu nani re. Wu mwi hundi dé. Wungi reta nani ané héfana séfimbu rekwa du xi warendaka maki, nani wungi warehambame.
4 Nani ané héfambu rekwa duna xi ware jondu hura warehambame. God nanika hambuk dé hwe, nani wareta mama rendaka hambuk geré glarémbete.
5 Du nawulak di deka mawuli sarékémbu Godka wata di deka hafu ximbu harékéta di Godka xékélakinjoka hélék di ya. Hélék yandaka nani God hwendén hambuk hérae hundi wambeka nana hundi deka hundiré dé sarékéngwandé, di Godka xékélakindate. Nani deka atéfék mawuli saréké nani huluki, di Kraisna hundi xéka wandén maki hurundate.
6 Wungi huruta guni nana hundi xékéta wambeka maki male hurungute nani mawuli ye. Guni wungi hurungut nani hambuk yata nana hundi xékéhafi yakwa du takwaré hurundan haraki saraki sémbutka hambukmbu hasa hwetame.
7 Guni wuna saawiré xéta guni guna mawulimbu guni wa, “Pol dé hambuk yahafi yakwa du dé. Yingi maki dé Kraisna du retandé?” Wungi wanguka guniré wuni wa: Wafewana guna du nak angi watandé? “Wuni Kraisna du wuni.” Wungi wandét, wuni déré angi watawuni: Méni Kraisna du reméka maki nani akwi Kraisna du re. Wun jooka yike yamba yakéméni. Wungi watawuni.
8 Nana Néma Du naniré dé wa, nani gunika jémba hatita guniré yikafre hurumbet, guni jémba téngute. Nani guniré haraki hurumbet, guna mawuli haraki téndéte dé naniré wungi wahambandé. Wuni God naniré wandénka wambula wata wuni wawun hundika yamba rookéwuni.

9 Wun hundi wuni wa, guni jémba saréké́ngute. Sarékéta guni angi wakénguni, “Nani
roombete dé wun hundi nanika hayi.” Wungi wahafi yangute wuni mawuli ye.
10 Guni nawulak angi guni wa, “Pol déka nyingambu naniré hambuk hundi dé
hambukmbu wa. Dé nanika yae nani wali reta dé hambuk nawulak yahambandé. Déka
hundi baka hundi male dé.”
11 Wungi wakwa du, guniré wuni angi wa: Nani afakémbu reta guniré nyingambu nani
hundi wa. Nani guni wali reta nani nyingambu hayimbeka maki male nani hurutame.
Wun jooka mé jémba saréké.
12 Du nawulak angi di wa, “Wunde du jémba di re. Nani diré saréké́ngwanda jémba
male nani re.” Wungi wakwa du maki nani wahambame. Di di hafuka sarékéta di deka
ximbu haréké. Nani di hurundaka maki, nana ximbu haréké́njoka hélék nani ye. Wunde
du wungi huruta di xékélakihafi ye.
13 God dé naniré wa, “Wuni gunika ané jémba wuni hwe. Guni ané jémba male
yatanguni.” Wungi wandéka nani hwendén jémba male nani ye. Yata hwendén jémbaka
male sarékéta nani yikafre mawuli yata hwendén jémbaka nana ximbu nani haréké. Nak
duka hwendén jémbaka nani nana ximbu yamba haréké́kéme. Nani hwendén jémba yata
nani guniré déka hundi we.
14 Nani guniré déka hundi wata nani God nak duka hwendén jémba yahambame. Hanja,
du nawulak Jisas Kraisna hundi gunika wahafi yandan nukwa, nani tale yae God naniré
wandén jémba yata, nani guniré wun hundi wa. Wataka némbuli nani God hwendén jémba
yambenka guni wali wambet, wu yikafre dé.
15 Nani nawulak du yandan yikafre jémbaka ané nyinga haaye nana ximbu
haréké́hambame. Nani hafu wun jémba yata nani God hwendéka yamben jémbaka male
nani wa. Nani guna nyéndékmbu jémba yata nani nana mawulimbu angi wa, “Némbuli
dika jémba hatitame. Hatimbeka di Kraiska jémba saréké́ndat, deka mawuli hambuk ye
jémba téndét, nani Krais mawuli yandéka maki nawulak téfaré akwi yitame, Kraisna hundi
wanjoka.” Wungi nani wa.
16 Guni jémba téngut, nani guna héfa yatakataka afaké téfaré ye wumbu rekwa du
takwaré Jisas Kraisna yikafre hundi watame. Nani Kraisna jémba yakwa du nakna
hukémbu ye déka hafwambu Kraisna jémba yata wun jémbaka nana ximbu haréké́njoka
hélék nani ye. Wungi maki nani Godka xékélakihafi yakwa du takwaka male ye, diré Jisas
Kraisna hundi watame.
17 Godna nyingambu ané hundi dé re: Du takwa duna ximbu haréké́njoka mawuli yata,
nana Néma Duna ximbu haréké́tandi.
18 Wun hundi xékéta nani xékélaki. Du takwa, yandan jémbaka sarékéta, deka ximbu
haréké́ta angi wandat, “Nani yikafre sémbut hurukwa du takwa nani.” Wungi wandat,
God dika yikafre mawuli yamba yaké́ndé. Nana Néma Du dé du takwa yandan jémbaka
sarékéta dika angi wandét, “Di yikafre sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi wandét, God
dika yikafre mawuli yatandé.

11

Yénataka hundi wakwa aposelka dé Pol hundi wa

1 Hundi nawulak akwi wanjoka wuni mawuli ye. Wawut guni xékétanguni. Wuni
wangété du maki hundi wawut, guni xékétanguni. Wungi wuni mawuli ye.
2 God gunika dé jémba hati, guni déka du takwa male rengute. Hatindéka maki wuni
akwi gunika hati, guni Kraisna du takwa male rengute. Guni du hératendéka wayikana
takwa maki guni. Hanja wuni natafa duka male guniré hwenjoka wuni bulésékéréké,
wuni hukémbu guniré Kraiska hwenjoka. Hwewut guni déka yikafre sémbut male
hurukwa takwa maki retanguni.
3 Gunika wungi hatita wuni roo, Satan yae yéna yata guna mawuliré haraki hu-
rundémboka. Hanja Satan hambwena mawulimbu wulaaye téta tale relé takwa Iv léré
yéna yandéka lé Godna hundika hu hwe. Satan wungi léka mawuliré haraki hurundén
maki, guna mawuliré akwi haraki hurundémboka wuni roo. Dé guna mawuliré haraki
hurundét, guni Jisas Kraiska jémba saréké́hafi yata, déka jémba yahafi yata guni déka hu
hwetanguni.
4 Guni nak maki nak maki hundi bari xéké́njoka mawuli yanguka wuni gunika wungi
roo. Nani hanja gunika yae guniré mwi hundi nani wa Jisaska. Du nawulak gunika
yae di nak maki hundi di wa. Nani Jisasna hundi guniré wambeka Godna Hamwinya
guna mawulimbu dé wulaaye té. Di nak maki hundi guniré wandaka guni xéké́nguka
dé haraki hamwinya nak guna mawulimbu wulaaye té. Nani Godka yimbeka yambuka

guniré wakwembeka guni “Mwi hundi dé” na. Di yéna yata Godka yindaka nak yambuka
guniré wakwendaka guni bari xéké.
5 Mé xéké. Guni wunde duka guni wa, “Di Jisas Kraisna aposelna néma du di.” Wungi
wanguka wuni guniré angi wa: Di wuniré sarékéngwandéhambandi. Wu yingafwe.
6 Wuni di wandaka maki hundi jémba wahafi yawuka deka hundi wuna hundiré dé
sarékéngwandé, o yingi maki dé? Reséndé. Wuni Jisas Kraiska jémba wuni xékélaki.
Xékélakiwuka wuna xékélelaki deka xékélelakiré dé sarékéngwandé. Nani séfélak nukwa
Kraiska wata déka jémba jémba yambeka wundé xéngu.
7 Wuni guni wali reta Godna hundi guniré wata wuni wun jémba yata yéwa gunimbu
héranjoka wahambawuni. Gunika sarékéta guniré wuni Godna hundi wa. Wuna séfika
sarékéhambawuni. Yingi maki dé? Wungi huruta wuni haraki saraki sémbut wuni huru,
o yingafwe? Wu yingafwe.
8 Wuni guni wali reta Godna jémba yawuka Jisas Kraisna hundi xéka nak téfambu rekwa
du takwa di wunika yéwa hwe. Hwendaka wuni sélé héraakwa du maki deka yéwa baka
héra, wuni Godna jémba yata guniré yikafre hurunjoka.
9 Guni wali reta Godna jémba yata wuni jonduka wuni fatiké. Fatikéta guni wuniré
yikafre hurungute gunimbu yéwa héranjoka wahambawuni. Jisas Kraisna hundi xéka
Masedoniambu rekwa du takwa wunika sarékéta yéwa hunduwindaka deka du nawulak
wun yéwa hura yae di wunika hwendaka wuni joo nakéka fatikéhambawuni. Hanja
gunimbu yéwa héranjoka wahambawuni. Hukémbu akwi gunimbu yéwa héranjoka yamba
wakéwuni.
10 Jisas Kraisna mwi hundi wuna mawuli dé té. Hukémbu akwi wumbu téndét,
wuni gunimbu yéwa hérahafi yawukaka wambula wata wun hundika wuna ximbu
harékétawuni. Du nak wuniré yamba watéfikéndé.
11 Yingi guni saréké? Métaka wuni gunimbu yéwa hérahambawuni? Wuni gunika hélék
yata wuni gunimbu yéwa hérahambawuni, o yingafwe? Wu yingafwe. Wuni gunika
némafwimbu mawuli yawukaka God dé xékélaki.
12 Huruwun maki wambula hurutawuni. Gunimbu yéwa héranjoka yamba wakéwuni.
Yéna yakwa du wunika hundi buléndamboka, wungi wakéwuni. Di angi wa, “Nani akwi
Kraisna aposel nani. Nani akwi yikafre du nani. Pol yandéka maki nani akwi Kraisna
jémba nani ya.” Wungi wata yéna di ya. Di gunimbu di yéwa héra. Wungi héraata di wuni
yawuka maki yahambandi.
13 Wunde du wu yéna yakwa du di. Yéna yata di guniré wa, “Nani Kraisna aposel nani.”
Wungi wata di yénataka jémba yakwa du maki di re.
14 Yéna yakwa du di hafu wungi huruhambandi. Deka néma du Satan akwi yéna dé ya.
Yéna yata nak maki xaakwa dé Godna ensel maki dé re.
15 Wungi rendéka déka jémba yakwa du akwi, dé yéna yandéka maki, yéna di ya. Guni
diré xéta angi wangute di mawuli ye, “Wunde du di Godna yikafre jémba yakwa du di.”
Wungi wangute mawuli yata di guniré yéna ye. Di haraki saraki sémbut wungi hurundaka
God diré xéta hukémbu diré hurundan haraki saraki sémbut hasa hwetandé.

Pol wun jémba yandéka séfélak xakéngali dé ya

16 Tale wawun maki wuni wambula watawuni. Wuna ximbu harékéwut, guni nawulak
wunika “Wangété du dé” natanguni. Guni wungi naata guni nahafi yata guni wuna hundi
xékétanguni. Xékéngut, wuni wangété du hurundaka maki, wuna ximbu harékétawuni.
17 Wuni wungi wawute dé Néma Du wuniré wahambandé. Wuni wuna ximbu harékéta
wuni wangété du maki wuni wa.
18 Séfélak du deka ximbu harékéta di wa, “Nani yikafre du reta ané yikafre jémba nani
ye.” Wungi wandaka wuni, di wandaka maki, watawuni.
19 Guni guna mawulimbu guni wa, “Nani xékélelakikwa du takwa nani.” Wungi wanguka
wangété du gunika yae guniré haraki hurundat guni diré hasa huruhafi yata baka té.
20 Di guniré di témbéré, guni deka hundi xékéta wandaka maki deka jémba yangute. Di
guna jondu hérae guniré haraki huruta deka ximbu harékéta di wa, “Nani néma du nani.
Guni baka du takwa guni.” Wungi wata di guna saawimbu xiya. Wungi hurundaka guni
diré haraki hundi wahafi yata deka hundi guni xéké.
21 Di guniré haraki hurundaka guni hambuk yata jémba té. Guni ténguka maki nani
baka téhambame. Wungi téta nani hambuk yahafi yakwa du maki nani té wana?
Némbuli di deka ximbu harékéta hurundan sémbutka wandaka maki, wuni akwi wuna
ximbu harékéta huruwun sémbutka watawuni. Wuni xékélaki. Wuni wungi wata wangété
du maki wuni wa. Xékélakita, guni wunika jémba xékélakingute wuni wa.
22 Wunde du di wa, “Nani Hibruna du nani.” Wungi wandaka wuni akwi Hibruna du
wuni. Di angi wa, “Nani Israelna hémémbu nani re.” Wungi wandaka wuni akwi Israelna

hémémbu wuni re. Di angi wa, “Nani Abrahamna mandéka nani.” Wungi wandaka wuni akwi Abrahamna mandéka wuni.
23 Di angi wa, “Nani Kraisna jémba yakwa du nani.” Wungi wandaka wuni akwi Kraisna jémba yakwa du wuni. Kraiska yawun jémba deka yandan jémbaré dé saréké ngwandé. Wuni wun hundi wata wangété du maki wuni wa. Mé xéké. Wuni Kraisna jémba yata séfélak weséké jémba wuni ya. Di séfélak jémba yahambandi. Yawuka séfélak nukwa Kraisna mama wun jémbaka hélék yata séndé gembu wuniré di taka. Wun yénataka aposel séfélak nukwa séndé gembu rehambandi. Séfélak nukwa Kraisna mama wuna jémbaka hélék yata di wuniré xiya. Séfélak nukwa di wuni hiyawute wuniré xiyanjoka di huru.
24 Natamba nukwambu di Judana du wuniré yoombu xiya. Xiyaata di séfélak (39) yambu wuna séfiré xiya.
25 Nukwa hufuk di Romna du wuniré bangimbu xiya. Natafa nukwambu di Judana du wuniré motumbu naake xiya. Nukwa hufuk wuni gunjambémbu yiwuka némafwi néma xéri raama waréta wunde gunjambéré di haraki huru. Natafa nukwambu gunjambéré wungi haraki huruléka wuni gan nak nukwa nak néma xérimbu xéréta dé yitaka yataka.
26 Séfélak nukwa wuni afaké yambumbu yi. Yiwuka nak nukwa hwe gwandéléka nak nukwa sélé héraakwa du wuniré xiyaata jondu baka héranjoka di huru. Wuna du takwa Juda di wuniré haraki hurunjoka huru. Nak téfana du takwa akwi di wuniré haraki hurunjoka huru. Wuni getéfambu rewuka di wuniré haraki hurunjoka huru. Wuni du rehafi hafwambu yiwuka di wuniré haraki hurunjoka huru. Wuni néma xérimbu yiwuka néma xéri raama wara dé rewuka gunjambéré haraki hurunjoka dé huru. Du nawulak yéna yata di wuniré wa, “Nani akwi Jisas Kraisna hundi xéké.” Wungi wataka di akwi wuniré haraki hurunjoka huru.
27 Wuni Jisas Kraisna jémba yata wuni weséka jémba ya. Yata séfélak gan wuni xéndi hwahambawuni. Séfélak nukwa wuni hénooka akwi hulinguka akwi hiya. Séfélak nukwa wuni hénoo sahambawuni. Séfélak nukwa wuniré yifa yandéka wuni yikafre ge yikafre nukwa wurka akwi wuni hurufatiké.
28 Wun xakéngali wunika yandéka wuni Jisas Kraisna jémba yata atéfék nukwa ané jooka akwi wuni saréké waréké. Jisas Kraisna hundi xéka nak getéfa nak getéfambu rekwa du takwa di déka jémba sarékéta jémba di re, o yingafwe? Wungi wuni saréké.
29 Du takwa nawulak Jisas Kraisna hundi xékéndaka deka mawuli hambuk yahafi ye jémba téhambandé. Wunde du takwaka wuni saréfa na. Du nawulak diré yénataka hundi wandat, di xékéta haraki saraki sémbut hurundat, wuni wun jooka wuni mawuli wi.
30 Yawun jondu nawulak di wuni hambuk yahafi rewukaka di wakwe. Guna mawuliré yikafre hurunjoka wuni wuna ximbu harékéta wuni wun hambuk yahafi yawuka jooka watawuni.
31 Wuni yénataka hundi wahafi yawuka nana Néma Du Jisasna Yafa God dé xékélaki. Nani déka ximbu wungi re wungi re harékétame.
32 Hanja wuni Damaskusmbu rewuka deka néma du wuniré huluke séndé gembu takanjoka dé huru. Néma du Aretas dé wun duré dé wa, dé wun getéfaka néma du rendéte. Wuniré hulukinjoka dé xi warekwa duré wandéka di némafwi getéfana némafwi séndémbu téndé yambumbu di wunika haxa té.
33 Haxéta téndaka wuna du di némafwi wasarambu yoo léki. Lékitaka wuniré wandaka wuni wasarambu rewuka di mur wulayindéte takandan yambumbu reta yoombu huruta di wuniré hafwaré husanda. Husandandaka wuni wasara yatakataka wuni yaange yi. Yaange yiwuka wun getéfana néma du wuniré hulukihambandé.

12

Pol janji maki hwandéka dé God déré séfélak hundi wa

1 Wunde du deka ximbu harékéndat wuni akwi wuna ximbu harékétawuni, wuni Jisas Kraisna aposel rewukaka guni xékélakingute. Wungi huruta wun hundi wuniré yikafre yamba hurukéndé. Reséndé. Wuni wungi wata wuni Néma Du hwendén janji maki jooka wafukandén hundika akwi watawuni.
2 Wuni du nakéka wuni xékélaki. Séfélak (14) héki hwari hanja wun du dé Kraisna hundi xékékwa du reta dé janji maki hwandéka God déré hérae hura dé wari, déka anwarmbu tékwa getéfa hufukré. Xékélakihambawuni. Déka hamwinya déka séfi akwi dé hérae hura wari, o déka hamwinya male dé hérae hura wari? God hafu wun jooka dé xékélaki.
3 Angi male wuni xékélaki. Dé Godna yikafre getéfaré dé wari. Wun jooka xékélakita ané jooka xékélakihambawuni. Déka hamwinya male dé wari, o séfi akwi hamwinya akwi wungi dé wari? God hafu dé xékélaki.

4 God déré wungi hérae hura warindéka dé némafwi yikafre hundi dé xéké. Ané héfambu
rekwa du wun jooka wanjoka di hurufatiké. Du nak wun hundi wandémboka God dé
watéfi.
5 Wuni wun duka God déré hurundénka akwi sarékéta wuni wun duna ximbu
harékétawuni. Wuni wuni hafuka sarékéta wuna ximbu yamba harékékéwuni. Wuni wuna
ximbu harékénjoka wuni hambuk yahafi yawuka jonduka watawuni.
6 Wuni wuna ximbu harékénjoka mawuli yata, wuni wangété du maki yamba wakéwuni,
mwi hundi wawukaka. Du takwa wuna jémba xéta wuna hundi xékéta wunika jémba
xékélakindate wuni mawuli ye. Wuni hundi wawut, di wun hundi male xékéta, wunika
"Yikafre du dé" nandamboka hélék wuni ye. Hélék yata wuni wun jooka wahafi yata wuna
ximbu yamba harékékéwuni.

Pol némafwi hangéli dé héra

7 Wuni Godna getéfaré wariwuka dé wuniré séfélak huli jonduka dé hundi wa. Wuni
wuna ximbu harékéta wun yikafre jonduka némafwimbu mawuli sawuli yawumboka,
God yawundu nandéka dé Satan déka jémba yakwa duré wa, dé wuni wali téta wuniré
xiyandéte. Xiyandéka wuni wuna séfimbu némafwi hangéli héra. Du nak némafwi ramimbu
man xiyae némafwi hangéli hérandéka maki, wuni wun joombu némafwi hangéli wuni héra.
8 Hangéli hérawuka jooka nukwa hufuk wuni Néma Duré wakwexéké, wun joo wuniré
yatakataka yindéte.
9 Wakwexékéwuka dé wa, "Yingafwe. Wuni méniré yikafre huruta ménika hambuk
hwetawuni. Hwewut méni hafu hambuk yahafi yata wunimbu hambuk hérae hambuk
jémba yamét, du takwa xéta watandi, 'Xéxé, Jisas Krais dé wun hambuk hwe.' Wungi
watandi." Wungi wandéka wuni hambuk yahafi yawukaka mawuli yata wuna ximbu
haréké, Kraisna hambuk wunimbu rendéte.
10 Wungi xékélakita wuni Kraisna jémba yata yikafre mawuli wuni ye. Wuna séfi
hambuk yahafi yandéka du nawulak wunika haraki hundi wandaka xakéngali wunika
yandéka wuni yikafre mawuli wuni ye. Mama wuniré xiyandaka nak maki nak maki
xak wunika yandaka wuni yikafre mawuli wuni ye. Wuni wuni hafu hambuk yahafi
yata Kraismbu hambuk hérae wuni hambuk ya.

Pol Korinmbu rekwa du takwana mawuliré yikafre hurunjoka dé mawuli ya

11 Wuni xékélaki. Wuni wuna ximbu harékéta wangété du maki wuni hundi wa. Guni
hafu guni we, wuni wungi wawute. Guni wuna ximbu harékéngut, wu sékérékétandé.
Guni wungi huruhambanguni. Guni wunde yéna yakwa duka guni wa, "Di Jisas Kraisna
aposelna néma du di." Wuni hafu baka du rewuka Krais wunika hambuk hwendéka wuni
hambuk jémba yawuka wuna jémba deka jémbaré dé sarékéngwandé.
12 Wuni Kraisna aposel jémba yandaka maki wuni guni wali reta Kraisna jémba yawuka
guni xé. Wuni déka jémba yata wendé nahafi yata nak maki nak maki hambuk jémba
hanja xéhafi yangun jémba yawuka guni xé.
13 Wungi huruta méta jémba wuni nak getéfambu yata wuni guna nyéndékmbu yahafi
ye? Ané male wuni huruhafi ye. Wuni jonduka fatikéta wuni gunimbu wun jondu
héranjoka wahambawuni. Wuni wungi huruta haraki saraki sémbut guniré huruwut, guni
wun jooka mawuli wihafi yata wambula sarékéhafi yangute wuni mawuli ye.
14 Hanja nukwa yéték gunika wuni ya. Bari wambula yatawuni. Wuni yae gunimbu
yéwa jondu héranjoka yamba wakéwuni. Guna jondu héranjoka hélék wuni ye. Wuni
guniré male hératawuni. Guni xékélaki. Yikama nyangwal di deka yafa ayiwaré yikafre
hurunjoka di jondu takahambandi. Yafa ayiwa deka yikama nyangwalré yikafre
hurunjoka di jondu taka.
15 Guniré yikafre huruwut, guna mawuli jémba téndéte wuni takawun atéfék jonduré
akwi wuni hafuré akwi gunika hwenjoka wuni mawuli ye. Mawuli yata gunika
némafwimbu mawuli yawut, guni wunika yalefumbu mawuli yatanguni, o yingi maki dé?
16 Guni nawulak angi guni wa, "Pol nani wali reta dé nanimbu yéwa jondu héranjoka
wahambandé. Wu mwi hundi dé." Wungi wanguka guni nawulak angi guni wa, "Dé nani
wali reta naniré yéna yata nana yéwa jondu baka dé héra."
17 Wungi wanguka wuni guniré wakwexéké: Yingi maki nae wuni wungi héra? Wuni
wuna duré wawuka di gunika yae guniré yéna yata guna yéwa jondu hérae wunika di
hwe, o yingi maki dé? Wu yingafwe.
18 Taitus, Jisas Kraisna hundi xékékwa nak duré akwi wawuka bér gunika ya. Yae Taitus
yéna yata guna yéwa jondu baka dé héra, o yingi maki dé? Wu yingafwe. Dé wuni wali
natafa mawuli hérandéka ani natafa male jémba ye. Ani wungi yanaka guni xé.
19 Guni hayiwuka nyinga xéta guni angi wakénguni, "Pol déka haraki wandan hundi
hasa wanjoka dé wun nyinga hayi, nani déka 'Yikafre sémbut hurukwa du dé' nambete."

Wungi wakénguni. Wuni wungi huruhambawuni. Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guniré wuni we. Nani Godna makambu reta Jisas Krais wali natafa mawuli hérae nani guniré wun hundi wa, nani guna mawuliré yikafre hurumbet guna mawuli jémba téndéte.

20 Wuni gunika yae guni mawuli yawuka maki rehafi yangut xénjoka hélék wuni ye. Wuni wungi yae wuni mawuli yanguka maki rehafi yawut guni wuniré xéngumboka hélék wuni ye. Wafewana guni nawulak waru wareta, nawulak guni nak du takwana jonduka mawuli yata, guni du takwaka mawuli wita, guni nak du takwaré yikafre huruhafi yata guna séfika male sarékéta, guni nak du takwaka hungalimbu yénataka hundi wata, nak du takwaka hungalimbu wata, guna ximbu harékéta, guni guna du takwa wali jémba rehafi yata, wungi guni haraki saraki sémbut huru, o yingi maki dé? Guni wungi hurungut xénjoka hélék wuni ye.

21 Wafewana wuni gunika yae guniré xéta wuni hurungun sémbutka roowut God guna makambu wuna xiré husandatandé, o yingafwe? Guni nawulak, hanja hurungun maki, némbuli akwi haraki saraki mawuli xékéta guni du nak duna takwa wali hwaata, guni takwa hési takwana du wali hwaata, nak maki haraki saraki sémbut huruta, nawulak haraki saraki sémbut akwi hurunjoka mawuli yata, o yingi maki dé? Guni wuna hundi xékéhafi yata haraki saraki sémbut némbuli akwi hurungut, wuni roota gératawuni.

13

Pol diré dé wa, di yikafre sémbut male hurukwa du takwa rendate

1 Hanja yambu yéték gunika wuni ya. Wuni wambula yatawuni. Yawut, guni ané hundika sarékétanguni, “Du yéték hufuk, nak du haraki saraki sémbut hurundét xétaka, di wun jooka kot xékékwa néma duré watandi.” Guni wun hundi xékéta wandén maki hurutanguni.

2 Hanja guniré xétaka ye wambula yae guni wali reta wuni guniré wa, guni wali reta haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wun haraki saraki sémbut yatakandate. Némbuli wuni afakémbu reta wuni guniré wambula we. Di wun haraki saraki sémbut yatakatandi. Yatakahafi yandat, wuni wambula yae hurundan haraki sémbut diré hasa hwetawuni.

3 Guni wunika guni wa, “Jisas Krais wun hundi Polré wandéka dé Pol naniré wa, o Pol déka mawuli sarékémbu male dé naniré wungi wa?” Guni wun jooka xékélakingute wuni wambula yae hurundan haraki sémbut diré hasa hwetawuni. Xékélakingut anéka akwi xékélakitanguni. Krais dé hambuk yahafi yakwa du maki guniré huruhambandé. Dé némafwi hambuk hérae guna nyéndékmbu dé jémba ya. Wungi xékélakitanguni.

4 Hanja Krais hambuk yahafi yakwa du maki hurundéka déka mama déré xiyae mimbu di hateka. Hatekandaka God némafwi hambuk yata wandéka Krais wambula raama dé God wali hambuk yata re. Dé ané héfambu reta hambuk yahafi yandén maki, nani akwi hambuk nawulak yahambame. Yahafi yambeka God nanika hambuk hwendéka nani Krais wali natafa mawuli héraata re. Reta guni haraki saraki sémbut yatakataka yikafre sémbut hurungute, nani hambuk yata guniré hambukmbu watame.

5 Guni hafu guna mawuliré mé hurukwexé. Guni Krais Jisaska jémba sarékéta déka jémba guni ya, o yingi maki dé? Dé guna mawulimbu téndékaka guni xékélaki, o yingafwe? Dé guna mawulimbu téhafi yandét, guni déka du takwa rehambanguni.

6 Nani nana mawuliré hurukwexétaka nani xékélaki, nani déka du nani re. Wu mwi hundi dé. Guni nani déka du rembekaka xékélakingute wuni mawuli ye.

7 Nani Godré nani wakwexéké, dé guniré yikafre hurundét guni haraki saraki sémbut nawulak huruhafi yangute. Nak du guna yikafre sémbutré xe nani Kraisna du rembekaka xékélakindate nani wungi wahambame. Guni yikafre sémbut male hurungute nani mawuli ye. Nani wun hambuk hérae guniré hambukmbu wambet, nak du xékélakitandi, nani Godna aposel rembekaka. Guni yikafre sémbut hurungut, nani gunika yae guniré nakélak wambet, nak du takwa God nanika hwendén hambukré xéhafi yata nani Kraisna du rembekaka xékélakihafi yandat, wu baka joo dé. Guni yikafre sémbut hurungute nani mawuli ye.

8 Nani Godna mwi hundiré haraki yamba hurukéme. Déka mwi hundiré yikafre hurunjoka nani atéfék jondu huru.

9 Huruta, nani hambuk yahafi yambet, guni Godmbu hambuk hérae hambuk yangut, nani wun jooka yikafre mawuli yatame. Nani Godré nani wakwexéké, guni yikafre sémbut male hurukwa du takwa rengute.

10 Némbuli wuni afakémbu reta wuni guniré hambuk hundimbu wuni we, nyingambu. Wuni yae, haraki saraki sémbut némbuli hurungut, xéta guniré hambukmbu haraki hundi wanjoka hélék yata, wuni wungi wa. Wuni guna néma du reta gunika jémba hatita wuni

guna mawuliré haraki huruhafi yata guna mawuliré yikafre huruwute, nana Néma Du wunika dé hambuk hwe.

Pol dika dé dinguna nae

11 Wuna nyama bandi, némbuli wuna hukétéfi hundi watawuni. Yikafre mawuli yatanguni. Guni wawun hundi xékéta wawun maki hurutanguni. Guni yikafre sémbut male hurutanguni. Guni atéfék natafa mawuli héraata waruhafi yata jémba retanguni. Guni wungi rengut némafwimbu mawuli yakwa God, nakélak huru mawuli hwekwa God guni wali retandé.

12 Nani Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwa hurundaka maki, guni guna du takwaka dinguna naata guni nak nakré tamarutanguni.

13 Ané hafwambu rekwa Godna du takwa atéfék gunika dinguna di nae.

14 Néma Du Jisas Krais guniré yikafre hurundét, God gunika némafwimbu mawuli yandét, Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndét, guni atéfék natafa mawuli héraata jémba rengute wuni Godré wakwexéké.

Wuna hundi yak.

Galesiambu rekwa du takwaka Pol hayindén nyinga

God hafu wandéka dé Pol yi

1-2 Wuni Pol Jisas Kraisna hundi hura yikwa du, wuni guniré ané hundi watawuni. Guni Galesiambu reta Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwa, guniré wuni ané hundi we. Ané héfambu rekwa du wuniré wahambandi, ané jémba yawute. Jisas Krais nana yafa God wali bér wuniré wambéka wuni ané jémba ye. Jisas hanja hiyandéka God wandéka wambula raméndénka wuni déka ximbu hundi we. Jisas Kraisna jémba yakwa du nawulak wuni wali rendaka nani gunika we.

3 Nana yafa God akwi nana Néma Du Jisas Krais akwi guniré yikafre huruta nakélak huru mawuli hwembét, guni jémba rengute wuni Godré wa.

4 Krais dé nana yafa Godna hundi xékéta nana haraki saraki mawuli yakwanyinjoka dé hiya. Ané nukwa séfélak haraki saraki mawuli xékékwa du takwa di re. Nani di hurundan maki haraki saraki sémbut hurumbemboka, dé Krais dé hafu naniré yikafre hurunjoka dé hiya.

5 Wungi yandénka sarékéta, nani Godna ximbu harékétame, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Kraisna hundi male xékétame.

6 Hanja God guniré dé waséke, Krais guniré yikafre hurundét guni dé wali jémba rengute, wungi re wungi re. Wasékendéka guni Godré bari hari guni yataka. Yatakata guni nak hundi xékéta guni wa, “Wu yikafre hundi dé. Wun hundi xékéta huli mawuli hérae jémba reséketame.” Wungi wanguka wuni gunika saréka waréké.

7 Guni nak hundika guni wa, “Wu yikafre hundi dé. Wun hundi xékéta huli mawuli hérae jémba reséketame.” Wungi wanguka wuni wa, “Wungi yingafwe. Wun hundi xékéta, guni huli mawuli hérahafi yata jémba yamba resékekénguni. Yikafre hundi natafa male dé. Wun hundi wu Krais Jisasna hundi dé. Guni wun hundi male xékéta huli mawuli hérae jémba reséketanguni.” Wawun hundi wu mwi hundi dé. Du nawulak Kraisna jémba haraki hurunjoka di guniré nak maki hundi wa. Wata di gunika yéna yandaka guni wa, “Deka hundi wu mwi hundi wana?” Wungi sarékénguka guna mawuli jémba téhambwe.

8 Mé xéké. Hanja nani Kraisna hundi wakwa du nani déka hundi guniré wa, guni huli mawuli hérae jémba resékengute. Wambeka xékéngun hundi wu mwi hundi male dé. Nani némbuli nak hundi guniré wata angi wambet, “Ané nak hundi xékéta huli mawuli hérae jémba reséketanguni.” Wungi wata nani mwi hundi wahafi ye, nani Godna makambu haraki sémbut hurukwa du re, haraki hafwaré yitame. Godna ensel nak gayae, guni Kraisna hundi yatakataka huli mawuli hérae jémba resékengute nak hundi gunika wata, dé akwi Godna makambu haraki sémbut hurukwa du re haraki hafwaré yitandé.

9 Wun jooka némbuli wambula watame. Hanja Kraisna hundi nani guniré wa, guni huli mawuli hérae jémba resékengute. Wambeka xékéta guni wa, “Wu mwi hundi dé.” Wungi wanguka wuni wa, “Nak du yae, huli mawuli hérae jémba resékengute nak hundi gunika wandét, dé wungi yata haraki saraki sémbut dé huru. Dé God wali yamba rekéndé. Dé haraki hafwaré yitandé.”

10 Wuni wun hundi wata wuni Godka wuni saréké. Ané héfambu rekwa duka sarékéhambawuni. God wunika yikafre mawuli yandéte wuni saréké. Ané héfambu rekwa du wunika yikafre mawuli yandate, sarékéhambawuni. Wuni ané héfambu rekwa du wunika yikafre mawuli yandate saréka, wuni Kraisna jémba yakwa du yamba rekéwuni.

Krais dé hafu dé Polré wa déka hundi hura yindéte

11-12 Wuna nyama bandi, guni mé xéké. Wawun yikafre hundi ané héfambu rekwa du wuniré wahambandi. Ané héfambu rekwa du nawulak wun hundika wuniré wakwehambandi. Jisas Krais dé hafu dé wuniré wun hundi wakwe.

13 Hanja huruwun sémbutka wandaka wundé xékéngu. Wuni Judana du reta Judana hambuk hundi xékéta némafwi hambuk yata Godna jémba yandé du takwaré wuni haraki huru. Haraki huruta wuni diré atéfék xiyasandanjoka wuni mawuli ya. Di Krais Jisasna hundi xékéndaka wuni hanja déka hundika hélék yata Judana hambuk hundika male mawuli yata wungi yawuka guni wundé xékéngu.

14 Nawulak Judana du wuna nyayikangu reta di akwi Judana hambuk hundi di jémba xéké. Wuna mandéka wandén hambuk hundi jémba xékénjoka némafwimbu mawuli yata wuni wuna nyayikanguré sarékéngwanda wuni Judana hambuk hundi jémba male xéké. Xékéta Judana hambuk hundika wuni jémba xékélaki.

15 Wuni hanja wungi huruwuka God wuni wungi huruwumboka hélék dé ya. Hanja
wuna ayiwa wuniré hérahafi yalén nukwambu God dé wuniré yikafre huruta dé wuniré
waséke, wuni déka du reta déka jémba yawute.
16 Waséketaka hukémbu déka mawuli sarékémbu dé déka Nyanka wuniré wakwe. Wuni
Jisas Kraisna hundi nak téfana du takwaré wawute, dé God déka nyanka wuniré wakwe.
Wakwendéka xétaka wuni nak duka yihambawuni, Jisas Kraiska hundi bulénjoka.
17 Yihafi yata Jerusalemémbu rekwa Jisasna hundi tale hura yindé duka akwi yiham-
bawuni. Wuni du rehafi afaké héfa Arebiaré wuni yi. Ye hukémbu wambula yae wuni
Damaskusré yi.
18 Hukémbu héki hwari hufuk yindéka wun nukwa male wuni Jerusalemré wari. Pitaré
xénjoka wuni Jerusalemré wari. Wara wuni dé wali nawula (15) nukwa wuni re.
19 Wun nukwa wuni nana Néma Du Jisasna bandi Jemsré xe wuni dé wali hundi bulé.
Pita bér Jemsré male wuni xé. Krais Jisasna hundi hura yikwa du nakré xéhambawuni.
20 Ané gunika hayiwun hundi wu mwi hundi dé. Yénataka hundi yingafwe. Godna
makambu reta wuni guniré ané mwi hundi we. Guni ané hundi xéka xékélakitanguni.
Héfambu rekwa du Jisas Kraisna hundi wuniré wahambandi.
21 Pita bér Jemsré xétaka Judiana héfa yatakataka wuni Siriana héfa Silisiana héfaré akwi
wuni yi.
22 Wun nukwa di Judiana héfambu reta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa wuna
saawiré xéhambandi. Xéhafi yata wunika xékélakihambandi.
23 Di ané hundi male di xéké, “Hanja dé wun du nana du takwaré xiyae, dé nana
Néma Du Krais Jisasna yikafre hundiré haraki hurunjoka dé mawuli ya. Nembuli Jisasna
hundi jémba xékéta dé déka yikafre hundi we.” Wun hundi xékéta wungi male di wunika
xékélaki.
24 Wungi xékélakita di Godna ximbu haréké.

2

Krais Jisasna hundi hura yikwa du di Polka haraki hundi wahambandi

1 Séfélak (14) héki hwari yindéka ani Barnabas wali Jerusalemré wambula wari. Warita
ani Taitusré hérae hura yi. Taitus dé Grikna du dé. Hanja di Judana hambuk hundi
xékéhafi yata déka séfi sékéhambandi, dé nak téfana du dé.
2 Wuni wun nukwa Jerusalemré wari, God wuniré wun getéfaré waréwute wandéka.
Wara wuni Krais Jisasna jémba yakwa du takwana néma du Pita, Jems, Jon, nawulak
néma du akwi di wali wungi nani hundi bulé. Nani néma du male nani hundi bulé.
Buléta wuni diré wuna jémbaka hundi wa. Judana hambuk hundi xékéhafi yakwa nak
téfana du takwaka ye, diré Krais Jisasna hundi wata, wungi yawun jémbaka wuni wunde
néma duré wa. Di wunika xékélakihafi yata, yawun jémbaka “Haraki dé” nandamboka,
wuni diré wa. Di wunika xékélakita, yawun jémbaka “Yikafre dé,” nandate, wuni diré wa.
3 Wawuka di wuniré wa, “Wu yikafre jémba méni ya.” Wungi wata di wuni wali
yandé du Taituska wahambandi. Dé nak téfana du reta déka séfi sékéndan hundi xékéhafi
yandénka, di déka séfi sékémbete wahambandi. Wahafi yata di séfi sékéndan hundi hanja
wandan maki wahambandi, naniré.
4 Yéna yakwa du nawulak di wa, “Nani Krais Jisasna jémba yakwa du me.” Wungi
wata yéna yata di remben geré wulaaye di naniré haraki hurunjoka di nana hundi
xéké. Nani Krais Jisas wali natafa mawuli yata nani déka hundi xéké. Moses wandén
hambuk hundika nani xékéhambame. Nani Moses wandén hambuk hundika xékémbet,
nani yoombu gindan du maki retame. Nani yikafre mawuli yata baka jémba nani re.
Wungi rembeka xékélakita di yéna yakwa du remben geré wulayi. Nani Moses wandén
hambuk hundika jémba xékémbete mawuli yata di yéna yakwa du wulayi. Wulaaye di
naniré wa, nani Moses wandén hambuk hundi xéka Taitusna séfi sékémbete.
5 Yéna yakwa du wungi wandaka nani deka hundi xékéhambame. Guni Galesiambu
reta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa guna mawuli yike yakénguni, nani akwi deka
hundi xékéhambame. Nani Taitusna séfi sékémbet, wafewana, guni guna mawulimbu angi
watanguni? “Nani akwi Judana du takwa yingafwe. Nani Moses wandén hambuk hundi
xékéta wandén maki hurumbet, wu yikafre wana?” Guni wungi sarékéta Kraisna hundi
yatakataka hiyangumboka, nani yéna yakwa duna hundi xékéhambame. Guni Kraisna
hundi male xékéta huli mawuli hérae jémba rengute, nani deka hundi xékéhambame.
6 Wun gembu rendé néma du di nak téfana du takwaré wawun hundi xékéta di nak
hundi akwi wuniré wahambandi. Néma du, baka du akwi, nani sékéré me re, Godna
makambu. Wungi reta wuni di néma du rendakaka sarékéhafi yata wuni diré wa.

7-9 Di néma du wuna hundi xéka di nak hundi akwi wuniré wahambandi. Di néma du
Jems, Pita, Jon angi di xékélaki. God dé Pitaré wa, dé Kraisna hundi Judana du takwaka
wandéte. Déré wungi wandén maki, God dé wunika wa, wuni Kraisna hundi nak téfana du
takwaka wawute. Wungi xékélakita di Barnabaska akwi wunika akwi di angi wa, "Béni
yikafre jémba male béni ya. Yambén maki, béni nak téfana du takwaka Kraisna hundi
watambéni. Wu yikafre dé. Pita Judana du takwaka Kraisna hundi wandéka God déré
yikafre hurundéka di séfélak Judana du takwa Kraisna hundi jémba xéké. Méni nak téfana
du takwaka Kraisna hundi waméka God méniré yikafre hurundéka di nak téfana séfélak
du takwa Kraisna hundi jémba xéké. God ménika dé yikafre mawuli hwe, wun jémba
yaméte." Wungi di wunde du wa. Wunde duka nani atéfék nani wa, "Di Jerusalemémbu
reta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwana néma du di." Wungi nani dika wa. Wunde
du Godna jémba yananka mawuli yata di Barnabaska akwi wunika akwi di tamba huru.
Huruta di wa, "Judana du takwaka Kraisna hundi watame. Nawulak téfana du takwaka
Kraisna hundi watambéni.
10 Ané huli hundi male béniré watame. Béni nak téfana du takwaka angi watambéni,
'Guni jambangwe du takwaka sarékéta diré yikafre huruta diré hénoo yéwa akwi
hwetanguni.' Wungi wata jémba yatambéni." Wungi wandaka wuni wun hundika
mawuli yata wuni wungi huru.

Pol dé Pitaka haraki hundi wa

11-12 Hanja Pita Krais Jisasna jémba ye dé yikafre mawuli ya. Yata dé Antiokmbu reta
Krais Jisasna hundi xékékwa atéfék du wali dé hénoo sa. Dé Judana du dé, dé deka hambuk
hundika sarékéhafi yata dé, Kraisna hundika sarékéta dé Kraisna du wali sa. Wungi sata
dé jémba ya. Déka mawulimbu ané hundi wahambandé, "Judana hambuk hundi xékéta
di Krais Jisasna jémba di ye, o nak téfana du di di Krais Jisasna jémba baka di ye?" Wungi
sarékéhambandé. Sarékéhafi yata dé atéfék du wali hénoo sata dé jémba ya. Yandéka
hukémbu di Judana du nawulak akwi Jerusalemémbu rekwa néma du Jems wali hundi
bulétaka di Antiokré yi. Yindaka Pita diré xétaka roota dé déka mawulimbu dé angi wa,
"Wuni nak téfana du wali hénoo sawut di Jems wali hundi bulétaka yandé du wuniré
xétaka wuniré haraki hundi wandamboka, hélék wuni ye. Wafewana di wuniré xéta
watandi? 'Dé nak téfana du wali hénoo sata dé Judana hambuk hundika hu hwe. Nani
Judana du Moses wandén hambuk hundika xékélake nak téfana du wali hénoo yamba
sakéme, di Moses wandén hambuk hundi xékéhafi yata deka séfi sékéhambandi. Pita nak
téfana du wali hénoo sandén, wu haraki saraki sémbut dé huru.' Wungi wunika watandi, o
yingi maki wana?" Di wungi wata déré haraki hundi wandamboka roo, dé Pita nak téfana
du wali wambula hénoo sahambandé. Dé di wali rehafi yata dé haraki saraki sémbut
dé huru. Hurundéka wuni Pol Antiokmbu séfélak duna makambu téta Pitaré xétaka déré
wuni haraki hundi wa.
13 Pita wungi yandéka di Antiokmbu rekwa Judana nawulak du di Krais Jisasna hundi
hanja xékéndé du di Pita yandén maki yata, di nak téfana du wali hénoo sahambandi.
Barnabas akwi di hurundan maki wun haraki saraki sémbut huruta dé nak téfana du wali
hénoo sahambandé. Hanja wun du atéfék deka mawulimbu di wa, "Nani Judana du nak
téfana du wali hénoo sambet, wu yikafre dé." Wungi wata di jémba xékélaki. Xékélakitaka
hukémbu Judana duka roota di yéna yata di xékélakindan sémbut yataka. Yatakata di haraki
saraki sémbut huru.
14 Wungi huruta di mwi hundi wali yikafre mawuli wali yatakataka haraki saraki
sémbut hurundaka, wuni xétaka deka makambu téta wuni Pitaré haraki hundi we wuni
wa, "Méni Judana du méni. Hanja Jisas Kraisna hundika wundé xékémé. Némbuli Moses
wandén hambuk hundika xékéhambaméni. Xékéhafi ye méni nak téfana du maki méni re.
Wungi yata méni jémba ya. Yata métaka méni némbuli nak maki sémbut méni huru? Méni
wungi huruméka di nak téfana du takwa Moses wandén hambuk hundika xékéta Judana
du takwa rendaka maki renjoka di saréké. Wu haraki dé. Yikafre sémbut yingafwe. Méni
wungi huruméka hélék wuni ye." Wungi wata wuni Pitaré haraki hundi wa.

Krais Jisaska jémba sarékéhafi yakwa du takwa Godna makambu yikafre du takwa yamba rekéndi

15 Nani nak téfana du yingafwe. Nana yafa ayiwa Judana du takwa rendaka nani akwi
Judana du me re. Judana du nawulak di nak téfana du takwaka wa, "Di Moses wandén
hambuk hundika xékéhafi yata Godna makambu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa
di re."
16 Wungi wandaka nani nak téfana du yingafwe, nani Judana du nani xékélaki. Du
takwa Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa xakunjoka di Moses wandén
hambuk hundika yamba sarékékéndi. Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du

takwa xakunjoka di Jisas Kraiska jémba sarékétandi. Wunka nani xékélaki. Nani Judana du Krais Jisasna hundi xékéta wungi nani xékélaki. Nani Krais Jisaska jémba sarékéta nana mawulimbu nani wa, “Krais dé nana haraki saraki mawuli huréhaléké́ndéka nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa nani re. Wu mwi hundi dé. Nani Moses wandén hambuk hundi jémba xékéta, wandén maki yata, wungi male yambet nani Godna makambu yikafre du takwa yamba rekéme.”

17 Nani Krais Jisasna hundi xékétaka nani xékélaki, nani Moses wandén hambuk hundika wambula xékéhafi yata nani Kraisna hundika jémba xékétame. Xékélakimbeka Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yata nani nak téfana du takwa maki nani re. Wungi rembet wafewana du nawulak naniré xéta angi watandi? “Mé xé. Di Moses wandén hambuk hundi jémba xékéhafi yata haraki saraki sémbut di huru. Hurundaka dé deka néma du Jisas diré dé wakwe, haraki saraki sémbut hurundate.” Wungi wandat di yénataka hundi male watandi. Nana néma du Jisas Krais yikafre sémbut male dé nanika wakwe.

18 Hanja wuni wa, “Wuni Moses wandén hambuk hundi xékéta, wandén maki yata, wuni yikafre mawuli hérae Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du retawuni.” Wungi wataka hukémbu wuni xékélaki. Wuni Moses wandén hambuk hundika xékéta, wandén maki yata, yikafre mawuli yamba hérakéwuni. Wungi xékélakita wuni yikafre mawuli héranjoka wuni Judana sémbut wuni yataka. Yatakataka yikafre mawuli héranjoka wuni Krais Jisasna hundi xéké. Xékéta wuni Moses wandén hambuk hundika wambula yamba xékékéwuni. Wuni Krais Jisasna hundika hu hweta Moses wandén hambuk hundika wambula xékéta, wuni haraki saraki sémbut hurukwa du retawuni.

19 Moses wandén hambuk hundika saréka hanja wundé xékélakiwu, wun hambuk hundika jémba xékéta Godna makambu jémba rehafi yata hiyandé du maki retewukaka. Xékélakita Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du renjoka némafwimbu mawuli yata, wuni Judana sémbut yatakataka wuni Krais Jisasna hundi wuni xéké. Xékéta wuni huli mawuli hérae Godna yambumbu wuni yi. Yita wuni déka saréké.

20 Hanja Kraisré xiyae di mimbu hateka. Xiyae mimbu hatekandaka dé hiya. Hiyandéka wuni déka jémba sarékéta wuni dé wali mimbu ani sékéré hiya. Hiyae ané héfambu reta wuni haraki saraki mawuli xékéhambawuni. Haraki saraki mawuli yatakataka wuni huli mawuli héra, Kraismbu. Hérawuka Krais wuna mawulimbu dé té. Téndéka wuni Godna nyan Kraiska sarékéta wuni jémba re. Godna nyan wunika némafwimbu mawuli yata wuniré yikafre hurunjoka dé hiya. Hiyandéka wuni déka hundi jémba xékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata jémba wuni re.

21 Wuni Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du renjoka mawuli yata, wuni Moses wandén hambuk hundika yamba sarékékéwuni. Wuni Moses wandén hambuk hundika xékéta Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du rewut, Krais hiyae dé wuniré yikafre hurunjoka hurufatikétandé. Krais Jisas hiyae wuniré yikafre hurundéka wuni Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du wuni xaku. Wuni Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du retewukaka sarékéta, wuni God wuniré hwendén du Krais Jisaska yamba hu hwekéwuni.

3

Nani Moses wandén hambuk hundi xékétame o Krais Jisaska jémba sarékétame?

1 Guni Galesiambu rekwa du takwa, guni wangété guni ya. Tale nani Jisas Kraiska guniré wakwembeka guni wundé xéngu. Xétaka wundé xékélakingu, mimbu hiyandénka. Wunka xékélake, yingi maki di du nawulak yéna yandaka guni deka hundi xéka guni wangété ye?

2 Guniré ané hundi male wakwexékétawuni. Guni méta yanguka dé God déka Hamwinya gunika hwe? Moses wandén hambuk hundika xékéta wandén maki guni huru, o Krais Jisaska jémba sarékéta guni déka hundika guni “Mwi hundi dé” guni na? Guni Krais Jisaska guni jémba sarékénguka God déka Hamwinya dé hwe gunika. Wungi guni xékélaki.

3 Xékélakita métaka guni némbuli wangété ye? Tale Godna Hamwinya guniré yikafre hurundéka guni Krais Jisasna hundi xéka guni déka du takwa xaku. Métaka guni némbuli nak mawuli héraata guni Moses wandén hambuk hundika guni angi wa? “Nani hafu hambuk yata wun hambuk hundi jémba xékéta wandén maki huruta Godna du takwa retame.” Wungi wata guni wangété guni ye.

4 Guni Krais Jisasna hundi jémba xékénguka Jisasna mama guniré haraki hurundaka guni séfélak xakéngali héra. Hanja hérangun xakéngali baka guni héra wana, o yingi maki wana? Wuni angi wuni we, baka hérahambanguni.

5 Guniré wambula wakwexékétawuni. Guni Moses wandén hambuk hundi xékénguka
God déka Hamwinya gunika hweta dé hanja xéhafi yangun hambuk jémba akwi guna
makambu dé ya, o guni Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé”
nanguka dé God wungi huru? Guni xékélaki. Wun Krais Jisaska guni jémba sarékéta déka
hundika “Mwi hundi dé” nanguka, dé God déka Hamwinya gunika hweta dé hanja xéhafi
yangun hambuk jémba ya, guna makambu.
6 Mé xéké. Guni Godka jémba sarékénguka dé guniré yikafre huru. Guniré hurundén
maki hanja dé Abrahamré yikafre huru. Abrahamka Godna nyingambu angi dé wa:
Abraham Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nandéka God dé déka
“Yikafre sémbut hurukwa du” dé na. Godna nyingambu wungi dé we
7 Guni némbuli déka hundika mé jémba saréké. Judana du takwa nawulak di wa,
“Abraham nana mandéka rendéka nani Judana du takwa Abrahamna hémémbu nani
re,.” Wungi wata di hurundén maki huruhambandi. Huruhafi ye di Godka jémba
sarékéhambandi. Nani hafu nani Abrahamna mandéka maki me re. Nani Abraham
hurundén maki Godka jémba sarékémbeka wuni wun hundi wuni we.
8 Hanja hanja God xékélake dé wa, “Hukémbu du takwa nawulak Judana du takwa
rehafi yata, nak téfana du takwa reta, wunika jémba sarékéta watandi, ‘Wun God dé
naniré yikafre huru. Wu mwi hundi dé.’ Wungi wata di wuna makambu yikafre sémbut
hurukwa du takwa retandi.” Wungi God wata dika xékélakindéka dé Godna nyingambu
angi dé wa: God dé Abrahamré wa, “Wuni ménimbu atéfék téfana du takwaré yikafre
hurutawuni.” Godna nyingambu wungi dé wa.
9 Wun hundika sarékéta nani xékélaki. Abraham Godka jémba sarékéta déka hundika
“Mwi hundi dé” nandéka dé God déré yikafre huru. Abrahamré yikafre hurundén
maki, déka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nandat, diré akwi God yikafre
hurutandé. Wunka nani xékélaki.
10 Du takwa nak maki sémbut hurundat, God diré yikafre yamba hurukéndé. Hanja
Moses wandén hambuk hundika ané hundi du nak dé hayi Godna nyingambu: Wun
hambuk hundi atéfék, déka nyingambu rekwa hundika jémba xékéhafi yata, wandén maki
huruhafi yakwa du takwa diré haraki hurutandé. God wali yamba rekéndi. Wungi
hayindéka nani xékélaki. Du takwa nawulak deka mawulimbu di wa, “Nani wun hambuk
hundi atéfék jémba xékémbet, God naniré yikafre hurundét nani jémba reséketame, dé
wali.” Wungi wata di xékélakihambandi. Di yikama hambuk hundi nak xékéhafi yata di
God wali yamba rekéndi.
11 Hanja du nak dé hundi nak Godna nyingambu angi hayi: Godka jémba sarékéta déka
hundika “Mwi hundi dé” naakwa du takwa di dé wali wungi re wungi re jémba reséketandi.
God wunde du takwaré watandé, “Yikafre sémbut hurukwa du takwa di wunika jémba
sarékéta wuna hundika ‘Mwi hundi dé’ naata di jémba retandi, wungi re wungi re.” Wungi
wandét du takwa God wali wungi re wungi re jémba reséketandi. Wun hundi hanja
hayindénka angi nani xékélaki. Atéfék du takwa Moses wandén hambuk hundika xékéta,
di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa yamba rekéndi. Moses wandén
hambuk hundi xékétaka yindaka yambu, wu Godka yindaka yambu yingafwe. Wungi
nani xékélaki.
12 Yambu yéték bér re. Natafa yambuka ané hundi dé re Godna nyingambu: Du takwa
wun hambuk hundi jémba xéka God wandén maki male hurutandi. Hura di God wali
wungi re wungi re reséketandi. Wun hundi natafa yambuka dé wa. Nani wun yambumbu
ye nani hambuk hérae, Godka jémba yamba sarékékéme.
13 Nani wun yambumbu yinjoka nani hurufatiké. Hurufatikémbeka, God nanika hu
hweta hurumben haraki saraki sémbut naniré hasa hwendét, sékérékétandé. Krais nak
yambu dé naniré wakwe. Krais nanika hiyae dé naniré héra, God nanika hu hwehafi
yata hurumben haraki saraki sémbut naniré hasa hwehafi yandéte. Krais naniré yikafre
hurundéka God dé hurumben haraki saraki sémbut hasa hweta wandéka di déré xiyae
mimbu hateka. Déré xiyae mimbu hatekandanka sarékéta dé hukémbu God nanika hu
hwehafi yata, hurumben haraki saraki sémbut naniré hasa yamba hweké ndé. Wun jooka
hanja du nak Godna nyingambu ané hundi dé hayi: Mimbu hiyandé duka God dé hu hwe.
14 Wun hundi xékéta nani xékélaki. Krais Jisas mimbu hiyandéka God Abrahamré
wandén hundi mwi hundi dé ya. Hanja God dé Abrahamré ané hundi wa, “Wuni ménire
yikafre hurutawuni.” Wungi wandéka Krais Jisas du takwaré yikafre hurunjoka mimbu
hiyandéka wun hundi mwi hundi dé ya. Krais Jisas dé nak téfana du takwaka akwi
dé hiya. Judana du takwaka akwi dé hiya. Nani déka jémba sarékéta déka hundika
“Mwi hundi dé” nambet, God hanja wandén maki naniré yikafre hurundéte nanika dé
hiya. Nani Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nambet, God déka
Hamwinya hwendét dé nanika huli mawuli hwetandé.

Moses wandén hambuk hundi Godna mwi hundiré yamba saréké̂ngwandéké̂ndé

15 Wuna nyama bandi, mé xéké. Guni wun hundika jémba xékélakingute, tale wuni ané
héfambu reta yandaka jémbaka hundi nawulak watawuni. Du yéték jémba nak yanjoka
mwi hundi gimbét nak du yae bérka hundika “Yingafwe” yamba nakéndé. Yandét nak dé
yae bérka hundika hundi nawulak akwi wakéndé, bér mwi hundi gimbénka. Bérka hundi
resé̂ketandé. Wungi nani ané héfambu rekwa du huru. Bérka mwi hundi resé̂kendét, nani
jémba xékélakitame. Godna mwi hundi resé̂ketandé, wungi re wungi re.

16 Némbuli Godka mé saréké. Hanja God ané mwi hundi dé Abrahamré wa. “Wuni
méniré akwi, ména mandékaré akwi yikafre hurutawuni.” Wungi wandénka guni mé
saréké. Dé séfélak mandékaka wahambandé. Dé natafa mandékaka dé wa. Wun hundi
wata dé séfélak duka saréké̂hambandé. Wungi wata dé natafa duka male dé saréké. Wun
hundi wata dé Krais Jisaska dé saréké.

17 Némbuli wun jooka nawulak akwi watawuni. Mé xéké. Hanja hanja God dé
Abrahamré angi wa, “Méni wunika jémba saréké̂ta wuna hundika ‘Mwi hundi dé’ namét,
wuni méniré akwi, ména mandékaré akwi yikafre hurutawuni. Wu mwi hundi wuni wa.”
Wungi wataka séfélak héki hwari (430) yindéka dé Moseska hambuk hundi nawulak hwe.
Hukémbu wandén hundi tale wandén hundiré saréké̂ngwandéhambandé. Tale wandén
hundi resé̂ketandé.

18 Nani wun hambuk hundi jémba xékémbet God naniré yikafre hurundét nani wungi
re wungi re jémba resé̂kembet, nani Abraham yandén maki yamba yakéme. Nani Godka
jémba saréké̂ta nani watame, “God wandén maki naniré yikafre hurutandé.” Wungi wata
nani xékélakitame. Nani Abraham hurundén maki nani huru, dé Godka jémba saréké̂ta
wandén mwi hundi dé xéké.

19 Hanja God dé Abrahamré wa, “Wuni méniré akwi, ména mandékaré akwi yikafre
hurutawuni.” Wungi wataka hukémbu dé Mosesré hambuk hundi wa, Judana du
takwa wandén maki yandate. Méta jooka saréké̂ta dé Mosesré wun hambuk hundi
wa? Némbuli guniré watawuni wun jooka. Atéfék du takwa hurundan haraki saraki
sémbutka xékélakindate dé wun hambuk hundi wa, dika. Wun hambuk hundi wungi re
wungi re resé̂kendéte wahambandé. Krais yandét wun hambuk hundi hényindéte dé wa.
Abrahamna mandéka Jisas Krais yatendéka nukwa wun hambuk hundi hényindéte dé
God hanja wa. Wandéka hukémbu Jisas Krais dé ya. God Abrahamré wandén maki,
God Abrahamna mandéka Jisas Kraisré dé yikafre huru. Wungi huruta dé atéfék du
takwaré yikafre huru. Hurundénka, némbuli nani Moses wandén hambuk hundika yamba
xékékéme. Nak hundi akwi mé xéké. God wun hambuk hundi wata dé héfambu rekwa
duré wahambandé. God wun hambuk hundi wata déka enselré wandéka di Mosesré wun
hundi wa. Wandaka dé Moses héfambu rekwa du takwaré wun hundi wa. Wungi wata
dé nyéndékmbu rekwa du dé re. God hundi wandéka héfambu rekwa du takwa rendaka
Moses deka nyéndékmbu dé re. Wungi reta dé diré wun hundi wa.

20 God Abrahamré wandén nukwa dé nak maki yambumbu dé wa. Wata nak duré
wahambandé, Abrahamré déka hundi wandéte. Dé hafu dé Abrahamré wa. Wungi
wandéka Abraham hafu dé xéké. God wungi wandén hundi Mosesré wandén hundiré
dé saréké̂ngwandé.

Atéfék du takwa hurundan haraki saraki sémbutka xékélakindate God wun hambuk hundi dé wa

21 Mé saréké. God Mosesré wandén hambuk hundi wun nak yambumbu dé naniré
wakwe wana? God Abrahamré wandén hundi wun nak yambumbu dé naniré wakwe?
Wu yingafwe. Hambuk hundi jémba xéka di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du
takwa rendate dé hambuk hundi wa. Du takwa wun hambuk hundi xéka déka makambu
yikafre sémbut hurukwa du takwa renjoka di hurufatiké. God wungi hambuk hundi
wahambandé.

22 Nani Godna nyingambu xéta nani xékélaki. Atéfék du takwa haraki sémbut hurukwa
du takwa di. Haraki saraki sémbut nana mawulimbu dé té. Wungi xékélakita nani ané
joo akwi nani xékélaki. Nani Jisas Kraiska jémba saréké̂ta déka hundika “Mwi hundi dé”
naata huli mawuli hérae God wali jémba resé̂ketame. Jisas Kraisré hérambete wun huli
mawulika God hanja dé Abrahamré wa, “Wuni méniré, ména mandékaré akwi yikafre
hurutawuni.”

23 Hanja Krais ané héfaré yahafi yandén nukwa Moses wandén hambuk hundika nani
xéké. Xéka nani séndé gembu rekwa du takwa maki nani re. Krais Jisas yae naniré yikafre
hurundét nani déka jémba saréké̂ta, jémba retembeka nukwaka haxéta, nani wun nukwa
séndé gembu rekwa du takwa maki nani re.

24 Nak jooka mé saréké. Hanja Moses wandén hambuk hundi nanika dé Godna jémba
nawulak wakwe. Moses wandén hambuk hundi dé nanika wakwekwa du maki dé.
Nani wun hundina ekombu nani re. Nani wun hambuk hundi xékémbeka nana mawuli
hambuk dé ya. Yandéka Krais Jisas yatendéka nukwaka nani haxé. Dé yandét nani déka
jémba sarékéta huli mawuli hérae Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa
renjoka nani déka haxé.
25 Némbuli Krais Jisas yandéka nani déka jémba sarékéta déka hundika "Mwi hundi dé"
naata nani démbu huli mawuli nani héra. Némbuli nani Moses wandén hambuk hundika
yamba xékékéme. Xékéhafi yata némbuli nani wun hundina ekombu rehafi yata, nani baka
jémba nani re.

Nani Krais Jisaska jémba sarékéta Godna nyangwal nani re

26 Guni Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika "Mwi hundi dé" nae guni atéfék Godna
nyangwal guni re.
27 Wungi reta guni Kraisna ximbu guré naande Krais wali natafa mawuli yakwa du
takwa, guni huli mawuli guni héra. Héranguka dé nukwa wur maki dé Krais guniré
samétaka.
28 Wungi saméndéka guni Krais Jisas wali natafa mawuli hérae guni natafa hémémbu
male guni re. Reta angi wakénguni, "Nani nawulak nani Judana du takwa me. Nani
nawulak nak téfana du takwa me. Nani nawulak nak duna hundi xékéta deka jémba
yakwa du takwa me. Nani nawulak nana mawuli yambekangalambu rekwa du takwa
me. Nani nawulak du me. Nani nawulak takwa me." Wungi wakénguni, guni atéfék Krais
Jisas wali natafa mawuli hérae guni re. Guni angi watanguni, "Nani atéfék Krais Jisasna
du takwa me re. Reta nani natafa hémémbu male nani re. Nak maki nak maki mawuli
yahafi yata hafu hafu rehambame."
29 Wungi wata ané hundi akwi mé xéké. Krais Abrahamna hémémbu dé xaku. Abraham
Godka dé jémba saréké. Guni Kraiska jémba sarékéta Kraisna du takwa guni re. Reta guni
Godka Abraham wali jémba saréka Abrahamna hémémbu guni re. Renguka, God guniré
akwi yikafre hurutandé, hanja Abrahamré wataka déré yikafre hurundén maki.

4

Hanja yoombu gindan du maki re némbuli Godna nyangwal nani re

1 Hundi nawulak akwi watawuni, God guniré akwi yikafre hurutendékaka. Guni jémba
xékélakingute wuni we. Yafa nak hiyanjoka hwaata, déka yikama nyanré déka jondu atéfék
hérandéte wataka, hiyandét wayika yikama nyan re wun nyan wun jondu bari yamba
hérakéndé. Hérahafi yandét néma du nak déré hura téta déka jémba hatitandé. Hatindét
wun nyan néma duna hundi xékéta yoombu gindan du maki retandé. Reta déka yafa
hwendén jonduka yamba hérakéndé.
2 Yikama nyan rendén nukwa néma du nak déka jondu déka akwi jémba hatitandé.
Hukémbu, déka yafa hanja wandén nukwa, wun dunya némafwi ye déka yafana jondu
hérae wun jonduka hatitandé.
3 Hanja nani Godna nyangwal rehafi yata nani yikama nyan maki nani re. Reta nani
ané héfambu rekwa duna hambuk hundi jémba xékéta nani yoombu gindan du maki nani
re.
4 Wungi rembeka God déka mawulimbu wandén nukwa wandéka déka nyan Krais Jisas
dé gaya. Gayandéka takwa hési lé déré héra. Lé Judana takwa reta déré héraléka dé Judana
du dé re. Judana du reta dé atéfék Juda wun nukwa yandan maki, dé Moses wandén
hambuk hundika xéké.
5 Dé naniré yikafre hurunjoka dé gaya. Nani Moses wandén hambuk hundika xékéhafi
yata nani yoombu gindan du maki rehafi yata jémba reta Godna nyangwal rembete, dé
gaya.
6 Némbuli guni Godna nyangwal guni re. Nani atéfék Godna nyangwal nani re. Rembeka
God wandéka déka nyanéna Hamwinya nana mawulimbu wulaaye dé nana mawulimbu
té. Téta naniré yikafre hurundéka nani Godka xékélakita nani déré wa, "Nana yafa." Wungi
wata nani jémba wa.
7 Godna nyanéna Hamwinya nana mawulimbu wungi téndéka Nani Moses wandén
hambuk hundika xékéhafi yata nani yoombu gindan du maki rehambame. Némbuli nani
Godna nyangwal reta nani jémba re. Hanja God déka nyangwalka wun jondu hwenjoka
wandéka nani déka nyangwal reta déka yikafre jondu atéfék hératame.

Pol Galesiaka dé saréka waréké

8 Hanja guni Godka xékélakihambanguni. Xékélakihafi yata guni wangété reta guni nak
maki nak maki yénataka godka wa. Wun yénataka god Néma Du God yingafwe. Dika wata
dika male guni saréké.
9 Némbuli guni Godka guni xékélaki. Xékélakinguka dé God gunika dé xékélaki. Wu néma
joo dé. God gunika xékélakindéka métaka guni déka hu hweta guni hanja reta wangun
jonduka wambula wanjoka guni mawuli ya? Métaka guni wambula mawuli ye wun
jonduka? Wun jondu guniré hambuk yamba hweké́ndi. Guniré yikafre huruhafi yakwa
jondu di. Guni dika wambula wanjoka mawuli yata haraki sémbut guni huru.
10 Gunika wuni saré waréké. Guni Judana baka hwa nukwaka sarékéta guni nukwa,
huli bafu, héki hwari, wun nukwaka nawulak guni wa, “Wun némafwi nukwa dé. Wun
nukwa nani Moses wandén hambuk hundi xékéta baka hwatame. Wungi hwata nani
Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retame.” Wungi wanguka guna
mawulimbu wangété guni ye guni hanja hurungun maki wambula yata guni yikafre
sémbut huruhambanguni.
11 Huruhafi yanguka wuni roota wuni wa, “Galesia wali reta Godna jémba yata déka
hundi wuni wa. Wafewana Galesia bari yike yatandi, wun hundika? Yawun jémba baka
yitandé wana?”
12-13 Guni Galesiambu reta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa, guniré wuni we.
Wuni Godka jémba sarékéta jémba rewuka maki rengute mawuli yata, guniré wuni we.
Hanja guni Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yangun maki, wuni Moses wandén
hambuk hundika némbuli xékéhambawuni. Xékéhafi yata wuni jémba re. Guni wungi
rengute mawuli yata gunika wuni we. Guni wundé xékélakingu. Hanja tale yae némafwi
bar hiyae wuni guni wali re. Reta wuni guniré Krais Jisasna hundi wa. Wawuka guni
wuniré haraki huruhambanguni.
14 Bar hiyae wuni guni wali rewuka guni wunika hu hwehambanguni. Guni wunika
wendé nahambanguni. Guni wunika mawuli yata guni wuniré yikafre huru. Godna ensel
nakré yikafre hurutenguka maki, guni wuniré yikafre huru. Guni Krais Jisasré yikafre
hurutenguka maki, guni wuniré yikafre huru.
15 Wun nukwa guni wunika akwi wuna hundika akwi guni mawuli ya. Wuni mwi
hundi wuni we. Wun nukwa guni wuniré wambula yikafre hurunjoka guni némafwimbu
mawuli ya. Wun nukwa guni wunika yikafre joo male hwenjoka guni mawuli ya. Yata
guni guna dama hwe wunika yikafre hurunjoka guni mawuli ya. Guni guna dama wuniré
hwenjoka guni hurufatiké.
16 Némbuli guni wunika hélék guni ye. Wuni guniré mwi hundi hambukmbu wawuka
némbuli guni wuna hundika hélék yanguka wuni guna mama wuni re. Wungi wuni
saréké.
17 Mé xéké. Du nawulak di guniré wa, “Guni Moses wandén hambuk hundi xékéta
yikafre sémbut hurukwa du takwa retanguni.” Wungi wata di guna ximbu haréké.
Harékéta di yéna yata di gunika hunjali. Guni wuna hundi xékéhafi yata deka hundika
némafwimbu mawuli yangute, di gunika hunjali.
18 Di guna ximbu wungi harékéta di guniré yikafre hurunjoka sarékéndat, wu yikafre dé.
Di guna ximbu harékénjoka mawuli yata, wuni guni wali rewun nukwa, wuni afakémbu
rewuka nukwa akwi, guna ximbu harékéndat, wu yikafre dé. Wuni guni wali rewun
nukwa male guna ximbu harékéndat, wu haraki dé.
19 Guni wuna hundi xéka wuna nyangwal maki rekwa du takwa, gunika wuni saré
waréké. Gunika saréka wuni gunika némafwimbu mawuli wuni ye. Nyan héranjoka
hangéli héraakwa takwa nyan bari héranjoka némafwimbu mawuli yaléka maki, guni akwi
Krais Jisas wali natafa mawuli bari hérae rengute wuni némafwimbu mawuli ye. Gunika
sarékéta wuni némafwi xak wuni héra, wuna mawulimbu.
20 Gunika sarékéta wuni némbuli guni wali renjoka wuni némafwimbu mawuli ye. Guna
saawi xéta guni wali hundi bulénjoka wuni mawuli ye. Nyingambu guniré hambukmbu
wanjoka hélék wuni ye. Méta hundi wawut guna mawuli yikafre yatandé? Yike wuni ye.

Hagar bér Seraka Pol dé sataku hundi wa

21 Guni nawulak guni wa, “Nani Moses wandén hambuk hundika xékéta, Godna
makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retame.” Wungi wakwa du takwa guni
Moses wandén hambuk hundika yike guni ye. Guni jémba xékélakingute hundi nawulak
akwi watawuni.
22 Mé xéké. Godna nyingambu hundi angi dé wa, Abrahamka. Dé nyan yéték dé héra.
Nyan nak déka jémba yakwa takwa lé héra, léka xi Hagar lé. Lé yoombu gindan takwa
maki reta lé Abrahamka jémba ya. Nyan nak déka tali takwa lé héra, léka xi Sera lé. Lé
yoombu gindan takwa maki rehambalé. Lé baka jémba lé re.

23 Abrahamka jémba yakwa takwa lé ané héfambu rekwa takwa maki lé nyan nak héra.
Déka xi Ismeal dé. Abrahamna tali takwa Sera nyan hérahafi baka lé hwa. Hwaléka God
léré mwi hundi wandén maki hukémbu lé nyan nak héra. Déka xi Aisak dé.
24 Wumbére takwana hundi wu sataku hundi dé. Wumbére takwana mo hundi angi
dé, wumbére takwa bér Godna hambuk hundi yétékéka dé wa. Hagar lé Mosesré God
wandén hundi maki lé. Moses Sainai némbumbu rendéka God déré wun hambuk hundi
dé wa. Wun hambuk hundi xékékwa du takwa di wun hambuk hundina nyangwal maki
di. Hagar lé yoombu gindaka baka jémba yakwa takwa lé. Hagar héralén nyangwal di
akwi yoombu gindaka baka jémba yakwa du takwa di. Mosesré God wandén hambuk
hundina nyangwal di atéfék yoombu gindaka nak duka jémba yakwa du takwa maki di.
25 Wuni Hagarka wata, wuni Sainai némbuka akwi wuni we. Wun némbu Arebiana
héfambu dé té. Ané nukwa tékwa getéfa Jerusalemka akwi wuni we. Jerusalem wun atéfék
Judana du takwana motéfa dé. Wunde du takwaka di Moses wandén hambuk hundika
di jémba xéké. Xéka di yoombu gindaka baka jémba yakwa du takwa maki di re.
26 Wuni Seraka wata, wuni nak getéfaka wuni wa. Wun getéfa Jerusalem maki dé. Wun
Godna anwarmbu rekwa getéfa dé. Nani Krais Jisasna hundika xékékwa du takwa wu
nana getéfa dé. Nani Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yata nani yoombu gindan
du takwa maki rehafi yata nani jémba re.
27 Hanja du nak dé ané sataku hundi Godna nyingambu hayi:
Nyéni nyan téhafi yalé takwa, nyéni mawuli sawuli yatanyéni.
Nyéni nyan hérahafi yalé takwa, yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanyéni.
Nyéna du nyéniré nawula nukwa yatakataka hési takwaré hérandét nyéni duke takwa reta
nyéni yamba rookényéni.
Hukémbu nyéna mandékangu séfélak retandi. Reta nyéna mandéka du wali rekwa
takwana mandékanguré saréké ngwandétandi.
28 Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa, mé xéké. Hanja God Abrahamré dé wa, “Méni
nyan nak hérataméni. Wu mwi hundi dé.” Wungi wandéka Abrahamna takwa Sera lé
Aisakré héra. Nanika akwi God mwi hundi dé wa. Wandéka nani Aisak maki nani re.
29 Hagar, lé makandu nyan nak héra. Godna Hamwinya léré hundi wahafi yandéka
lé ané héfambu rekwa takwa hérandaka maki lé nyan héra. Abrahamna tali takwa Sera
hukémbu lé nyan nak héra. Godna Hamwinya léré hundi waséketaka, “Wu mwi hundi dé”
nandéka, lé ané héfambu rekwa takwa hérandaka maki lé nyan héra. Héraléka hukémbu dé
makandu nyan Ismeal déka bandi Aisakré haraki huru. Hurundén maki, némbuli di nana
mama naniré di haraki huru. Nana mama di wa, “Di Moses wandén hambuk hundika
xékéndate nani mawuli ye.” Wungi wata di naniré haraki huru.
30 Hagar léka nyanka, Godna nyingambu ané hundi angi dé wa: God dé Abrahamré
wa, “Ména tali takwana nyan Aisak wamén jondu hukémbu hératandé. Yoombu gindan
jémba yalé takwana nyan Ismeal wamén jondu nawulak yamba hérakéndé. Dé wun jondu
hérandémboka, méni wamét yoombu gindan jémba yalé takwa léka nyan wali, méniré
yatakataka yitambér.” Wungi dé God wa Abrahamré.
31 Wuna nyama bandi, mé saréké. Nani yoombu gindan takwana nyan maki yingafwe.
Nani yoombu gihafi yandan takwana nyan maki me re. Reta nani Krais Jisaska jémba
saréké ta jémba nani re.

5

Nani yoombu gindan du takwa maki rehafi yata jémba retame

1 Wungi reta, nani huli mawuli hérae jémba resékembete Krais Jisas naniré yikafre
hurundénka saréké ta, guni baka jémba male retanguni. Reta guni hambuk yata Moses
wandén hambuk hundika yamba xékékénguni. Xékéhafi yata guni yoombu gindan du
takwa maki wambula yamba rekénguni.
2 Guni mé xéké. Wuni Pol guniré wawut, guni mé xéké. Guni Godna makambu yikafre
sémbut hurukwa du renjoka mawuli yata wangut, Judana du guna séfi séké ndat, guni
Moses wandén hambuk hundika xékétanguni. Wungi xéké ta guni Krais Jisasna hundika
guni hu hwe. Wungi hu hwengut Krais Jisas guniré yikafre yamba hurukéndé.
3 Guni ané hundi jémba xékélakingute wuni mawuli ye. Mawuli yata wuni guniré
wambula we. Guni Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du renjoka mawuli yata,
Moses wandén hambuk hundi nawulak xéka wangut, di guna séfi séké ndat, guni Moses
wandén hambuk hundi atéfék xékétanguni.
4 Guni nawulak Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du renjoka Moses wandén
hambuk hundi xéka guni Krais Jisasré guni yataka. Dé wali natafa mawuli hérahafi yata

guni nak mawuli sarékéta guni re. Rengut God gunika yikafre mawuli hwehafi yata
guniré yikafre yamba hurukéndé.
5 Nani wungi rehambame. Godna Hamwinya Kraisna jémbaka naniré wakwendéka
nani yikafre mawuli yata Kraiska jémba sarékéta nani wa, “Krais Jisas wambula yae
naniré hérae hura yitandé. Hura yindét, nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa
du retame. Wu mwi hundi dé.” Wungi wata nani déka haxé.
6 Nani Krais Jisasna hundi xéka dé wali natafa mawuli hérae nani re. Reta séfika
sarékéhambame. Di nana séfi di séké, o nana séfi sékéhambandi? Yingafwe. Wu yikama
joo dé. Néma joo yingafwe. Ané joo dé némafwi joo dé. Nani Krais Jisaska jémba sarékéta
déka hundika “Mwi hundi dé” naata wungi nani nawulak du takwaka akwi Godka akwi
némafwimbu mawuli mawuli yatame. Wungi yambet, wu némafwi joo dé.
7 Hanja Kraisna hundi jémba xékéta guni Galesiambu rekwa du takwa yikafre mawuli
yata jémba re. Renguka némbuli du nawulak yae guna mawuliré di haraki huru. Haraki
hurundaka guni wun mwi hundi yatakataka Moses wandén hambuk hundika guni
saréké.
8 Wungi yangute God wahambandé. God guniré dé wa, déka nyan Krais Jisaska jémba
sarékéngute. God guna mawuliré haraki huruhambandé. Wun yéna yakwa du di guna
mawuliré haraki huru.
9 Bret takandaka yiska hundi nawulakéka watawuni. Yalefu yis bretmbu takandat, dé
bret bari wula némafwi yatandé. Yénataka hundi wun bretmbu takandaka yis maki dé,
bari séfélak du takwana mawuli haraki hurutandé.
10 Wuni gunika yikafre mawuli wuni ya. Guni nani wali, nana Néma Du Krais Jisas
wali natafa mawuli hérae rengut, wunde du guna mawuliré haraki yamba hurukéndi.
Wuni xékélaki. Guna mawuli wuna mawuli maki tétandé. Téndét guni wuni wali natafa
mawuli hératanguni, wawun hundika. Héraata guni Moses wandén hambuk hundika
yamba xékékénguni. Wungi xékélakita wuni angi akwi wuni xékélaki. Guna mawuliré
haraki hurukwa du haraki saraki sémbut wungi hurundanka God wun du hurundan
haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé. Wunde du di néma du di, o baka du di?
Yingafwe. God wunde du hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé.
11 Wuna nyama bandi, mé xéké. Wuni Krais Jisasna hundi wata wuni ané hundi
wahambawuni, “Guni Moses wandén hambuk hundi xéka guna séfi sékétanguni.” Wungi
wahambawuni. Hanja yike yata wuni wun hundi wa. Némbuli wun hundi yamba
wakéwuni. Wuni séfi sékétaka Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du rendate hundi
wambula wawut, di Judana du wuniré haraki yamba hurukéndi. Wuni Krais Jisas nanika
mimbu hiyandéka nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rendate
hundi wawuka di wuna hundika hu hwe.
12 Guna mawuli haraki hurukwa du deka séfiré haraki huruta deka séfi atéfék séké ndate
wuni mawuli ye.
13 Guni wuna du takwa, guni mé jémba xéké. God guniré wandéka guni Krais Jisasna
hundi bu xékéngu. Xékéta guni Moses wandén hambuk hundika xékéhambanguni. Guni
yoombu gindan du takwa maki rehafi yata guni jémba re. angi wakénguni, “Nani mawuli
yambeka maki yatame. Yata haraki saraki jooka mawuli yata haraki saraki sémbut
hurutame.” Wungi wakénguni. Guni angi watanguni, “Nani wali Krais Jisasna hundi
xékékwa du takwaka nani némafwimbu mawuli yatame. Yata nani diré yikafre hurutame.”
Wungi wata guni dika némafwimbu mawuli yata diré yikafre huruta jémba retanguni.
14 Guni wungi yangute Moses hayindén hambuk hundi angi dé wa: Guni guna séfika
némafwimbu mawuli yanguka maki, guni nak du takwaka némafwimbu mawuli yatanguni.
Yata diré yikafre hurutanguni. Wun natafa hundi dé Moses wandén atéfék hambuk
hundiré dé sarékéngwandé. Yata jémba retanguni.
15 Guni wungi rehafi yata haraki wasa warendaka maki, guna du takwa wali waru
wareta diré haraki huruta, guni atéfék hiyatanguni.

Nani Godna Hamwinyana hundi xékéta jémba retame

16 Wun hundi wata ané jooka wuni saréké. Mé xéké. Godna Hamwinya guna
mawulimbu wulaaye téndét guni Godna Hamwinyana hundi jémba xékéta jémba retan-
guni. Wungi reta guni yikafre mawuli yata yikafre sémbut male hurutanguni. Guni haraki
saraki mawuli yahafi yata haraki saraki sémbut hurukénguni.
17 Du takwana haraki saraki mawuli wun Godna Hamwinyana mawuli maki yingafwe.
Godna Hamwinya du takwana haraki saraki mawuli wali mama du maki bér re. Rembéka
Godna Hamwinya nana haraki saraki mawuli wali nana mawulimbu téta hundi yéték
wata bér ware. Warembéka guni mawuli yanguka sémbut hurunjoka guni hurufatiké.

18 Guni Godna Hamwinya mawuli yandéka maki huruta jémba retanguni. Wungi reta
Moses wandén hambuk hundika yamba xékékénguni.
19-21 Nani du takwana haraki saraki mawulina sémbut nani bu xékélakikwa. Wun sémbut
angi dé, di nak du takwa wali haraki saraki sémbut huruta, nak maki nak maki yénataka
godka wakwexékéta, foo tuta, nak du takwa wali mama wata, waru wareta, nak du
takwaka haraki mawuli xékéta, nak du takwana joo héranjoka sarékéta, rékambambu wata,
deka hafu joo héranjoka sarékéta, nak du takwaré haraki hundi wata, natafa mawuli
yahafi yata hémémbu hémémbu reta jémba rehafi yata, wangété ya hulingu sataka wangété
yata, séfélak hénoo séfélak wangété ya hulingu akwi sata haraki saraki sémbut huruta,
wungi maki haraki saraki sémbut nawulak akwi huruta, wungi yata di haraki saraki
mawuli yata haraki saraki sémbut huru. Guniré hanja wawun maki némbuli wuni guniré
wambula watawuni. Guni wun haraki saraki sémbut yamba hurukénguni. Wun haraki
saraki sémbut hurukwa du takwa God wali yamba rekéndi.
22-23 Godna Hamwinyana hundi xékékwa du takwa yikafre mawuli yata Godna getéfaré
yitandi. Godna Hamwinya hura tékwa du takwa di angi yatandi. Di nawulak du takwaka
némafwimbu mawuli yata, yikafre mawuli yata Godka mawuli sawuli yata, nawulak du
takwa wali jémba reta, nawulak du takwa diré yandan haraki saraki sémbut diré hasa
hwehafi yata, du takwaré yikafre huruta, yikafre sémbut male huruta, wandaka maki
yata, nawulak du takwaré nakélak huruta, jémba sarékéta jémba reta, wungi yata yikafre
sémbut hurutandi. Wun yikafre yatendaka jondu atéfék du takwa dika haraki hundi
yamba wakéndi.
24 Wun yikafre sémbut hurukwa du takwa di Krais Jisasna du takwa di re di hanja
hurundan haraki saraki mawulika di wundé hu hwenda. Krais Jisas hanja mimbu
hiyandéka di hanja sarékéndan haraki mawuli hu hwetaka di mimbu di hateka.
25 Wun Godna Hamwinya dé nanika huli mawuli hwe. Nani hwendén huli mawuli
hérae Godna Hamwinya hundi xékéta nani jémba male reta yikafre sémbut male
hurutame.
26 Nani nana ximbu yamba harékékéme. Nani nana du takwana mawuli haraki yamba
hurukéme. Nani nak duna jooka yamba mawuli yakéme. Nani atéfék wungi jémba male
reta, nani Godna Hamwinyana hundi xékétame.

6

Nani diré yikafre hutame

1 Wuna nyama bandi, mé xéké. Guna du takwa nawulak Krais Jisasna hundi xéka
haraki saraki sémbut hurundat, guni Godna Hamwinya hura tékwa du takwa diré yikafre
huruta dika némafwimbu mawuli yatanguni, di Kraiska wambula yandate. Yata diré
yikafre hundi nakélak nakélak watanguni. Diré haraki hundi wakénguni. Wahafi yata
guni xékélaki natanguni, guni akwi di hurundan maki haraki saraki sémbut hurunjoka
xéta.
2 Guni guna du takwaré yikafre hurutanguni. Wungi hurungut wu yikafre dé. Krais
Jisas wungi yambete dé wa.
3 Guni guna mawulimbu angi wakénguni, “Nani néma du takwa me. Nawulak du takwa
di baka du takwa di. Nani hurundan maki haraki saraki sémbut huruhafi me.” Wungi
wata wu yéna guni ye.
4-5 Ané hundi akwi mé xéké. Nawulak du takwa guniré yikafre hurundate haxékénguni.
Xak yandét atéfék du takwa nak nak deka mawulimbu hambuk yata yikafre mawuli yata
jémba retandi. Reta yikafre jémba yatandi. God wungi dé mawuli ye. Yandénka sarékéta
wuni guniré we. Atéfék du takwa nak nak deka jémba yatandi. Yata deka jémbaka nak
nak watandi, “Wu yikafre jémba wuni ya, o haraki jémba wuni ya?” Wungi sarékéta di di
hafu yandan jémbaka yikafre mawuli yatandi. Yata nak du takwana jémbaka xéta yamba
wakéndi, “Wuna jémba yikafre dé, ména jémba haraki dé.”
6 Du nawulak yae Krais Jisasna hundi guniré wandat guni guna yikafre jondu nawulak
dika mune hwetanguni. Wungi hweta guni diré yikafre hurutanguni.
7-8 Mé xéké. God atéfék jonduka dé xékélaki. Guni Godré yéna yanjoka hurufatikétanguni.
Guni ané hundika mé jémba saréké. Du nak déka yawimbu hénoo setaka hukémbu
wun hénoo male hératandé. Hérandén maki, du takwa hurundan sémbut male hukémbu
hératandi, Godmbu. Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa deka haraki saraki mawuli
xékéta Godna Hamwinyana hundi xékéhafi yandat, God hurundan haraki saraki sémbut
hasa hweta wandét, di hiyatandi. Dé wali yamba rekéndi. Godna Hamwinya hura tékwa
du takwa yikafre male huruta déka hundi xékéndat Godna Hamwinya wandét hukémbu
di yikafre joo male hératandi. Héraata God wali jémba retandi, wungi re wungi re.

9 Wun hundika sarékéta wuni guniré we. Nani yikafre jooka yikafre jémba yanjoka
wendé yamba nakéme. Nani wendé nahafi yata yikafre joo yikafre jémba yambet Godna
makambu tétembeka nukwa dé yamben yikafre joo naniré hasa hwetandé.
10 Hukémbu hasa hwetendékaka sarékéta némbuli wuni we. Nani yikafre sémbut yikafre
jémba hurutame. Huruta diré yikafre hurutembeka nukwa yandét nani atéfék du takwaré
yikafre hurutame. Yata Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka tale sarékéta nani
hambuk yata diré yikafre hurutame.

Krais mimbu hiyandénka Pol dé déka ximbu haréké.

11 Ané nyinga mé xé. Némbuli wuni Pol wawuka hundi hayindé duna hayindén nyinga
hérae wuni wuna tambambu ané hundi hayi. Wuni hafu némafwimbu ané hundi hayi.
12 Nawulak du di Judana néma du renjoka mawuli yata di gunika guna séfi séké ngute
di we. Wungi wata di Krais nanika mimbu hiyandénka sarékéhambandi. Jisas Krais
mimbu hiyandénka sarékéta guna séfi séké ngute wahafi yandat, di Judana du diré haraki
hurutandi. Haraki hurundamboka di guna séfi séké ngute di gunika hambukmbu we.
13 Wun hundi wata deka séfi séké ndé du di Moses hayindén atéfék hambuk hundi jémba
xékéhambandi. Séfi séké na hundi, nawulak hambuk hundi akwi, wun hundi male di xéké.
Xékéta di deka ximbu haréké njoka mawuli yata di guniré we, guna séfi séké ngute. Guni
wungi yangut di nak du takwaré watandi, “Mé xé. Di nana hundi xékéta di wamben
maki yata deka séfi di séké. Nani néma du nani re.” Wungi wata deka ximbu haréké njoka
mawuli yata di guniré we, guna séfi séké ngute.
14 Di deka ximbu haréké njoka mawuli yandakangala maki, wuni yahambawuni. Wuni
wuna ximbu haréké njoka hélék wuni ye. Nana Néma Du Jisas Kraisna ximbu haréké njoka
wuni mawuli ye. Dé néma du dé. Wuni néma du yingafwe. Dé nanika mimbu hiyandénka
wuni déka ximbu haréké njoka wuni mawuli ye. Dé mimbu hiyandéka wuna haraki
saraki mawuli dé wali bu hiya. Hiyandéka ané héfambu rekwa joo wunika hambuk
hwehambandé. Wun jooka wuni wundé hu hwewu.
15 Jisas Krais mimbu hiyandénka wuni we. Nani nana séfi sékémbet, wu baka joo dé.
Nani nana séfi sékéhafi yambet, wu baka joo dé. Natafa male joo dé némafwi joo dé. God
nanika huli mawuli hwendéka nani huli du takwa rembeka, wu némafwi joo dé.
16 Guni huli mawuli hérae wawuka maki huruta huli du takwa reta Godna makambu
Israelna du takwa guni re. Guni déka du takwaka God saréfa natandé. Atéfék getéfambu
rekwa déka du takwaka saréfa natandé. Saréfa naata gunika yikafre mawuli hwendét,
guni jémba retanguni. Wungi wuni Godré wakwexéké.
17 Wuni Jisasna jémba yakwa du rewuka Jisasna mama hanja di wuniré xiya. Xiyandaka
nak du takwa wuniré xiyandan wasi haakré xéta di xékélaki, Jisasna jémba yawuka.
Jisasna jémba yawuka wuniré xiyandaka némbuli hélék wuni ye, nak du wunika wambula
xak hwendémboka.
18 Wuna nyama bandi, gunika wuni nana Néma Du Krais Jisasré wa, dé guna
hamwinyaré yikafre hurundéte. Wu mwi hundi dé.
Wuna hundi yak.

Efesusmbu rekwa du takwaka Pol hayindén nyinga

Pol

1 God wuniré wandéka wuni Pol Krais Jisasna hundi hura yikwa du reta wuni guniré
we, nyingambu. Guni Godna du takwa Efesusmbu renguka guniré andé wawi. Guni Krais
Jisasna hundi jémba xékékwa du takwa, guniré wuni we.
2 Nana yafa God gunika saréfa naata guniré yikafre huruta, yikafre mawuli hwendét,
Néma Du Jisas Krais akwi yandét, guni jémba retanguni. Wungi wuni Godka wakwexéké.

God wandéka Krais naniré dé yikafre huru

3 Nani nana Néma Du Jisas Kraisna yafa Godna ximbu harékétame. Nani Jisas Krais
wali natafa mawuli héraata rembeka God nana mawuli yikafre huruta dé atéfék yikafre
anwarmbu rekwa jondu nanika dé hwe.
4-5 Hanja God ané héfa huratakahafi yandén nukwa dé waséke, nani Jisas Krais wali
natafa mawuli héraata déka du takwa rembete. Déka du takwa reta déka makambu
yikafre sémbut hurukwa du takwa rembete, God hanja wungi dé wa. God nanika
némafwimbu mawuli yata dé déka mawulimbu wa, Jisas Krais yae nanika hiyandét nani
déka hémémbu rembete. Nani déka hémémbu rembete, God dé mawuli ya, wungi re wungi
re.
6 Wungi mawuli yandéka nani Jisas Kraisna du takwa rembeka dé Jisas naniré yikafre
hurundéka dé God nanika saréfa naata dé atéfék yikafre mawuli dé hwe, Jisas Kraisna
ximbu. Jisaska dé némafwimbu mawuli ya. God wungi nanika saréfa naata hwendénka
déka ximbu harékétame.
7-8 Krais nanika hiyandéka déka nyéki blekéndéka dé God naniré hérae hurumben haraki
saraki jondu dé yakwanyi, déka nyékimbu. Yakwanyi hurumben haraki saraki jonduka
wambula yamba sarékékéndé. God wungi sarékéhafi yata nanika némafwimbu saréfa naata
naniré yikafre huruta dé yikafre mawuli male nanika dé hwe. Wungi hweta dé jémba
male dé huru, naniré.
9 Hanja God dé wa, déka nyan Jisas Krais dé nak jémba yandéte. Tale God déka jémba
dé faku. Hukémbu dé naniré wun jémba wakwe. God Jisas yatendéka jémbaka jémba
xékélakimbete, dé God naniré wun jémba wakwe.
10 God yatendéka jémba angi dé, hanja wandén nukwa yandét God nyir, héfa, wun
hafwambu rekwa du takwa akwi, jondu akwi atéfék hérae natafambu take Kraiska
hwetandé. Hwendét, Krais atéfék jonduka néma du retandé.
11 God déka mawuli yandékangalambu dé atéfék jémba ya. Jémba yata tale dé nani
Judana du takwaré wa. Krais yatendéka jémbaka saréka wataka dé naniré déka hémémbu
takandéka nani Krais wali natafa mawuli hérae re.
12 Nani Judana du takwa tale nani Kraiska jémba saréké. Sarékémbeka God dé mawuli
ya, nak du takwa naniré xe déka ximbu jémba haréké ndate.
13 Nani tale Kraiska jémba sarékémbeka hukémbu guni nak téfana du takwa déka mwi
hundi guni xéké. Guni wun hundi xékéta guni xékélaki. Krais gunika hiyae guniré dé
yikafre huru, guni dé wali jémba resékengute. Wungi xékélakita guni déka jémba sarékéta
guni wa, “Déka hundi wu mwi hundi dé.” Wungi wanguka dé God déka Hamwinya dé
gunika hwe. Krais Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwaka déka Hamwinya hwenjoka
hanja God dé hwetendékaka “Mwi hundi dé” na. Nandén maki, gunika déka Hamwinya
hweta dé atéfék du takwaré wakwe, guni Kraisna du takwa renguka.
14 God déka Hamwinya hwendéka nani xékélaki. God dé wa, déka du takwa dé wali déka
getéfambu rendat, dika yikafre jondu hwetandé. Wandén maki dé nanika yikafre jondu
hwetandé. God tale déka Hamwinya nanika hwendéka wungi nani xékélaki. Xékélakita
nani déka yikafre mawuli yata déka ximbu harékétame.

Di jémba xékélakindate dé Pol Godré wakwexéké

15-16 God naniré wungi yikafre hurundéka guni Efesusmbu rekwa du takwaka sarékéta,
Godré wakwexékéta, déka ximbu wungi re wungi re wuni haréké. Guni nana Néma Du
Jisaska jémba sarékéta dé wali natafa mawuli héraata renguka, wuni xéké. Guni Godna
atéfék du takwaka némafwimbu mawuli yata diré yikafre hurunguka, wuni xéké. Xékéta
gunika sarékéta Godré wakwexékéta déka ximbu wungi re wungi re wuni haréké.
17 Harékéta wuni déré wakwexéké, dé gunika yikafre mawuli hwendéte. Hwendét
guni Kraiska jémba xékélakitanguni. Krais gunika hwendén atéfék jémbaka akwi jémba

xékélakitanguni. Wungi xékélakingute wuni Godré wakwexéké. God nana Néma Du Jisas Kraisna néma du dé. Dé nana yafa dé, dé némafwi ya hanyikwa du dé.

18 Dé guna mawuliré yikafre hurundét guni hérangute wandén yikafre jonduka jémba xékélakingute, wuni déré wakwexéké. Nani déka wandén hundi xékémbete, nani déka du takwa dé wali déka yikafre male getéfambu reta jémba male retembekaka jémba xékélakingute, wuni déré wakwexéké.

19-20 Déka hambuk atéfék néma duna hambukré dé saréké ngwandé. Saréké ngwandéndéka dé déka jémba sarékékwa du takwa naniré yikafre hurutendéka némafwi hambukéka jémba xékélakingute, wuni déré wakwexéké. Hanja Jisas Krais hiyandéka God wun hambuk yata wandéka dé wambula ramé. Raama dé Godna getéfaré wari. Wara dé néma du reta Godna yika tambambu dé re.

21 God hambuk yata wandéka Krais dé atéfék néma du takwa, atéfék getéfana du, atéfék hambuk yakwa du takwa, nak du takwaka hatikwa du takwa, wunde atéfék du takwaka akwi hamwinyaka akwi dé néma du re. Dé atéfék néma du takwaré, dé saréké ngwandé. Saréké ngwanda dé némbuli rekwa néma du takwaka, hukémbu retekwa néma du takwaka akwi, atéfék du takwaka akwi dé néma du re.

22 God wandéka Krais Jisas némafwi hambuk yata néma du rendéka atéfék jondu déka ekombu di re. Rendaka Krais Jisas néma du reta nani déka hundika xékékwa atéfék du takwaka jémba hatitandé.

23 Nani déka hundika xékékwa du takwa nani déka séfi me re. Dé nana humbu maki dé. Dé nana humbu reta dé nana mawuliré dé lakwa sukweké. Mawuli bu lakwa sukwekéndéka dé bleka dé atéfékéka yi.

2

God wandéka nani hiyandé du takwa maki re huli mawuli hérae Krais wali jémba retame

1 Hanja guni nak téfana du takwa guna mawulimbu haraki saraki mawuli dé wulaaye té. Téndéka guni haraki saraki sémbut guni huru. Huruta guni hiyandé du takwa yandaka maki guni Godna hundi xékéhambanguni.

2 Wun nukwa guni haraki saraki sémbut male guni huru. Ané héfambu rekwa nak du takwa yandaka maki guni ya. Yanguka atéfék haraki hamwinyana néma du Satan guna néma du rendéka guni déka hundi xéké. Némbuli akwi Satan Godna hundi xékéhafi yakwa du takwana mawulimbu dé wulaaye té. Deka mawulimbu wulaaye hura téndéka di haraki saraki sémbut di huru.

3 Hanja nani Judana du takwa akwi nak téfana du takwa akwi wungi nani re. Nani nana séfika male sarékéta nana haraki saraki mawuli xékéta haraki saraki sémbut nani huru. Godna hundi xékéhafi yata, nak téfambu rekwa du takwa haraki saraki sémbut hurundaka maki, nani akwi haraki saraki sémbut nani huru. Wun nukwa God hurumben haraki saraki sémbut naniré hasa hwenjoka dé rékambambu wa. Wungi maki God haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka deka hurundan haraki sémbut diré hasa hwetandé.

4 Némafwi saréfa naakwa Néma Du God hurumben haraki saraki sémbut hasa hwehambandé. Nanika dé saréfa naata nanika némafwimbu mawuli dé ya.

5 Mawuli yata dé hafu dé naniré Satanéna tambambu héra. Hérae huli mawuli dé nanika hwe, nani dé wali wungi re wungi re jémba resékembete. Hanja nani hiyandé du takwa yandaka maki, nani Godna hundi xékéhafi yata déka xékélakihafi yata rembeka, dé nanika saréfa naata dé nanika huli mawuli baka hwe, nani dé wali wungi re wungi re jémba resékembete. Hanja Krais Jisas hiyandéka God wandéka dé ramé. Raama God wali dé re. Rendéka nani akwi Krais wali wambula raama nani God wali jémba reséke.

6 Nani Krais Jisas wali natafa mawuli héraata rembeka God naniré akwi dé wa, “Guni Krais wali wuna getéfambu rekwa néma du takwa maki guni re.”

7 God dé wungi wa, hukémbu retekwa du takwa déka mawuli xékélakindate. God nanika némafwimbu mawuli yata nanika saréfa naata nanika jémba hatita wandéka Krais Jisas nanika hiyae naniré yikafre hurunjoka dé ya. Atéfékéka wun jondu wakwenjoka, God dé naniré wa, Krais wali rembekaka.

8 Wuni wundé wawu. Wun God dé gunika saréfa na. Saréfa naata dé guniré yikafre huruta guniré Satanéna tambambu dé héra. Hérandéka guni déka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nanguka dé gunika huli mawuli hwe. Guniré wuni wakwexéké. Guni jémba yanguka God gunika dé huli mawuli hwe wana? Wu yingafwe. God hafu dé gunika huli mawuli baka hwe.

9 Nani jémba ye huli mawuli hérae, nani nana ximbu harékétame. God hafu dé jémba yata nanika huli mawuli baka hwendét, nani nana ximbu yamba harékékéme.

10 God nanika huli mawuli baka hwendéka nani déka du takwa nani re. Reta nani
Krais Jisas wali natafa mawuli héraata re. Wungi reta nani yikafre mawuli yata jémba
reta nawulak du takwaka yikafre jémba yatame. God nanika huli mawuli dé hwe, nani
déka du takwa reta déka yikafre jémba yambete. Hanja hanja God dé waséke, nani wun
jémba yambete.

Hém yéték rembeka God wandéka némbuli natafa hémémbu nani re

11 God guniré hérandénka sarékéta, guni ané jooka akwi mé saréké. Hanja akwi némbuli
akwi di guna séfi sékéhambandi. Wun nukwa nani Judana du, nani Godna du rembekaka
wakwenjoka nani nana séfi séké. Guniré haraki hundi wata nani gunika wa, “Nak téfana
du di séfi sékéhafi yakwa du di.”
12 Wun nukwa guni nak maki mawuli yata guni Krais Jisas wali natafa mawuli
hérahambanguni. Wun nukwa guni nani Israelna du takwa wali rehambanguni. Nani
God wandén du takwa rembeka guni nak téfana du takwa, God wahafi yandén du takwa
guni re. Renguka God déka néma mwi hundi déka du takwaré wataka dé guniré wun
hundi wahambandé. Guni Godka xékélakihafi yata dé wali natafa mawuli hérahafi yata
afakémbu guni re. Wungi reta guni dé wali wungi re wungi re jémba resékenjoka guni
hurufatiké.
13 Hanja guni afakémbu guni re. Némbuli guni Krais Jisas nanika hiyandéka déka nyéki
blekéndéka guni déka jémba saréka guni nani Judana du takwa wali Godna du takwa guni
re.
14 Krais Jisas dé hafu yandéka guni nak téfana du takwa nani Judana du takwa wali
natafa mawuli héraata déka hémémbu nani re. Hanja nani Juda nak téfana du takwa wali
nani mama re. Rembeka ware mawuli nana mawulimbu dé té. Ware mawuli wun séndé
ge maki dé. Nani angé sakumbu rembeka guni angé sakumbu guni re. Reta nani hém
yéték nani re. Wungi rembeka natafa hémémbu rembete yambu hwahambandé. Hwahafi
yandéka Krais Jisas nanika hiyae wun séndé dé glaré. Glaréndéka natafa mawuli hérae
natafa hémémbu rembete yambu dé hwa.
15 Hanja nani Juda nana séfélak hambuk hundika nani xékéta wakwa maki yata, nani
nak téfana du takwa wali nani mama re. Rembeka Krais Jisas hiyandéka nani déka
sarékéta wun hambuk hundi wambula yamba xékékéme. Krais wungi dé huru, nani
Judana du takwa akwi nak téfana du takwa akwi dé wali natafa mawuli héraata natafa
huli hémémbu rembete. Dé wungi dé huru, nani mama rehafi yata warehafi yata natafa
mawuli hérae jémba rembete.
16 Dé mimbu dé hiya, nani Judana du takwa nak téfana du takwa wali mama rehafi
yambete. Dé mimbu dé hiya, naniré hérae naniré Godka wambula hura yindét nani dé
wali natafa mawuli héraata natafa hémémbu male rembete.
17 Dé yae dé nani atéfék du takwaré yikafre hundi wa. Guni nak téfambu rekwa du
takwa God wali rehafi yata afakémbu guni re. Nani Judana du takwa Godna du takwa
nani re. Krais yae dé naniré wa, nani mama rehafi yata, warehafi yata, natafa mawuli
hérae jémba rembete.
18 Krais atéfék du takwa yandan haraki saraki mawulika dé hiya, Godna Hamwinya
naniré yikafre hurundét, guni nak téfana du takwa akwi nani Judana du takwa akwi
nani atéfék nana yafa Godna du takwa reta nani dé wali wali hundi bulémbete. Godna
Hamwinya natafa male reta naniré dé yikafre huru.

Nani Kraisna du takwa Godna ge maki nani re

19 Krais wungi hurundéka guni nak téfana du takwa némbuli guni nana mama
rehambanguni. Némbuli guni afakémbu rekwa du takwa rehambanguni. Némbuli guni
nani wali natafa mawuli héraata Godna atéfék du takwa wali guni natafa mawuli héraata
re. Némbuli guni Godna hémémbu guni re.
20 Geka guni xékélaki. Tale di hwaar sé, ge jémba téndéte. Héfa geka mé saréké. Godna
hém wun ge maki dé. Guni Godna hémémbu renguka God guna mawulimbu dé re. Krais
Jisasna hundi hura yikwa du, Godna profet wali di néma du di re. Reta di tale déréndan
hwaar maki di té. Krais Jisas dé nyéndék hwaar maki dé.
21 Dé naniré hurundéka déka tambambu nani jémba re. Naniré wayika hurundét nani
dé wali jémba reséketame. Du yikafre ge wayika tondaka nak du takwa di xékélaki.
Hukémbu wun ge jémba male tétandé. Nani wayika to ge maki nani re. Hukémbu nani
jémba male reta Néma Duna yikafre ge maki retame. Nani wungi reta Godna ximbu
harékétame.
22 Guni nak téfana du takwa guni akwi nani wali retanguni. Godna Hamwinya dé jémba
ya, guni nak téfana du takwa nani Judana du takwa wali, nani atéfék Néma Du Krais Jisas
wali natafa mawuli héraata, God retendéka yikafre ge maki rembete.

3

Nak téfana du takwaré Pol Kraisna hundi dé wa

1 Wuni Pol, guni nak téfana du takwaré wuni we, Krais Jisas gunika huli yambu
hurundét guni Godna hémémbu rengute. Wun jémba gunika yawuka Krais Jisasna mama
déka hundika hélék yata wuniré séndé gembu takandaka wuni re. Reta God gunika
yandén jémbaka sarékéta wuni déré wakwexéké, dé guniré yikafre hurundéte.
2 Guni wundé xékélakingu. God wuniré dé wa, wuni ané yikafre jémba yawute. God
wuniré dé wa, wuni gunika jémba hatita gunika yandéka jémbaka guniré wawute. Wun
jooka wundé xékélakingu. Wungi wuni saréké.
3 Guniré nawulak hundi hanja wuni wa nyingambu, God wuniré wandén hundika.
Hanja fakundén hundika guni nak téfana du takwaré wuni wa.
4 Guni ané nyingambu hayiwun hundi xéta guni xékélakitanguni, wuni Kraiska God
fakundén hundika xékélakiwuka.
5 Hanja God du takwaré wun hundi wahambandé. Némbuli God wandéka déka
Hamwinya wun hundi dé wa, déka profetré akwi Kraisna hundi hura yikwa yikafre male
duré akwi.
6 Hanja fakundén hundi angi dé: Nak téfana du takwa Krais Jisaska yikafre hundi jémba
xékéta, déka hundika "Mwi hundi dé" naata huli mawuli hérae dé wali jémba resékendate,
dé God yambu nak dé huru. Nak téfana du takwa akwi nani Judana du takwa akwi
Godna hémémbu xalembete, God yambu nak dé huru. Nak téfana du takwa Krais Jisas
wali natafa mawuli héraata, nani Judana du takwa hérambete wandén yikafre jondu, di
akwi hératandi, Godmbu. Hanja nani wun hundika xékélakihafi yata nana mawulimbu
nani angi wa, "Nani Juda male Godna hémémbu wulaaye déka yikafre jondu hératame."
Wungi wataka némbuli xékélakita nani wa, "Nak téfana du takwa akwi Godna hémémbu
xale déka yikafre jondu hératandi."
7 God wunika saréfa naata wuniré yikafre huruta dé wunika wa, wun yikafre hundi
wawute. Wunika déka hambuk hweta dé wuniré wa, hambuk yata Krais Jisasna hundi
wawute.
8 Wuna mawulimbu wuni wa, "Wafewana God wandét néma du nak dé nak téfana du
takwaré Krais Jisasna hundi watandé?" Wungi wawuka dé wuni baka duka dé wun
jémba hwe. Dé wunika saréfa naata wunika wandéka wuni déka jémba yata nak téfana du
takwaré Krais Jisasna hundi wuni wa. Krais Jisas séfélak séfélak yikafre jondu dé nanika
hwe. Nani wun jondu atéfékéka jémba xékélakinjoka nani hurufatika. Wun jooka akwi
wuni nak téfana du takwaré wa.
9 Hanja God atéfék jondu dé hurataka. Huratakata tale déka hundi dé faku, hukémbu
yatendéka jémbaka. Wun hundi séfélak héki hwari faakwa dé re. Rendéka némbuli wuniré
wandéka wuni wun fakundén hundi wa, atéfék du takwa jémba xékélakindate.
10-11 God hanja wun hundi dé faku. Hanja dé nana Néma Du Krais Jisasré dé wa, naniré
yikafre hurundét nani Judana du takwa akwi nak téfana du takwa akwi déka hundi xéka
natafa mawuli héraata natafa hémémbu rembete. Nana Néma Du Krais Jisas naniré wungi
hurundét, nani wungi rembet, di Godna getéfambu rekwa atéfék enselna néma du akwi
atéfék ensel akwi xétandi. Xéta angi xékélakitandi, God nak maki nak maki yikafre mawuli
yata atéfék jonduka dé jémba xékélaki.
12 Nani nana Néma Du Krais Jisas wali natafa mawuli héraata, déka jémba sarékéta, déka
hundika "Mwi hundi dé" naata angi xékélakitame. Nani roohafi yata Godna makambu téta
dé wali hundi bulétame. Yikafre mawuli yata dé wali hundi bulétame.
13 Wungi xékélakita guni nak téfana du takwaka yawun jémbaka sarékéta wuni guniré
we. Hangéli hérawunka guni yikafre mawuli yatanguni. Wuni gunika Krais Jisasna jémba
yawuka hélék yata di wuniré séndé gembu husolotaka. Husolotakandaka wuni hangéli
héra, gunika. Hangéli hérawunka guni sarékéta wun jooka haraki mawuli xékékénguni.
Xékéhafi yata guni angi watanguni, "God nanika némafwi saréfa naata wandéka Pol nanika
yae hangéli hérandéka nawulak du takwa di nanika saréfa nandénka sarékétandi." Wungi
watanguni.

Pol Godré dé wakwexéké Krais dika némafwimbu mawuli yandénka xékélakindate

14 Wuni wundé wawu. Guni nak téfana du takwa akwi Godna hémémbu xalengute,
God yambu nak dé huru. Tale wun yambuna hundi fakutaka hukémbu wuniré wandéka
némbuli wuni guniré we. Wun yikafre yambuka sarékéta wuni gunika mawuli yata hwati
séta nana yafa Godré wuni we, gunika.
15 God dé atéfék hémna yafa re, déka getéfambu rekwa hémka akwi, héfambu rekwa
hémka akwi.

16 Yikafre jémba male dé ya. Yikafre hundi male dé wa. Yikafre mawuli male dé hwe.
Hwendén yikafre mawuli yamba hényikéndé. Reséketandé. God yikafre God rendéka déré
wuni angi we. Dé déka hambuk hwendét déka Hamwinya guna mawulimbu wulaaye
sékéréka tétandé. Téndét guni guna mawulimbu hambuk yata jémba tétanguni.
17 Godka angi wuni we: Guni Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika "Mwi hundi
dé" nangut, Krais Jisas guna mawulimbu tétandé. Téndét guni du takwaka némafwimbu
mawuli yata diré yikafre huruta hambuk ye tétanguni. Héfa mina méngiré hulukindéka
mi hambuk ye tékwa maki, guni déka némafwimbu mawuli yata guni hambuk ye tétanguni.
18 Téta guni Godna du takwa wali jémba xékélakitanguni. Krais Jisas nanika némafwimbu
mawuli dé ye. Nanika némafwimbu mawuli yandéka, wu némafwi joo dé. Atéfék némafwi
jonduré dé sarékéngwandé.
19 Guni nanika némafwimbu mawuli yandékaka jémba xékélakingute, wuni mawuli
ye. Krais Jisasna atéfék mawulika xékélakinjoka nani hurufatiké. Guni déka mawulika
nawulak xékélakita nawulak akwi xékélakitanguni. Xékélakingut Godna mawulimbu tékwa
atéfék yikafre mawuli guna mawulimbu akwi sukweka tétandé. Wungi wuni Godka we.
20 Godna hambuk atéfék néma duna hambukré dé sarékéngwandé. Déka hambuk dé
nana mawulimbu jémba ya. Jémba yandéka Godka wakwexékémbet atéfék hambuk jémba
yatandé. Sarékémbeka atéfék jémba akwi déka hambukré yamba sarékéngwandékéndé. Dé
atéfék jémba hali hurundé.
21 Hanja dé wandéka Krais Jisas nanika hiyae naniré Satanéna tambambu dé héra. Dé
nani Krais Jisasna hundika xékékwa du takwaka hambuk dé hwe. Wungi hwendénka
sarékéta, nani némbuli rekwa du takwa akwi, hukémbu retekwa du takwa akwi déka
ximbu harékétame, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

4

Nani Kraisna hundika xékékwa du takwa déka séfi maki nani re

1 God naniré wungi yikafre hurundénka sarékéta, némbuli ané hundi guniré wuni
we. Nana Néma Du Jisasna mama déka ximbu yawun jémbaka hélék yata wuniré séndé
gembu husolotakandaka wumbu reta némbuli ané hundi guniré wuni we. God guniré
wasékendénka sarékéta, guni yikafre mawuli yata jémba male retanguni. Guni déka du
takwa rengute, hanja God guniré wasékendénka sarékéta, yikafre mawuli yata jémba male
retanguni.
2 Guni guna ximbu harékéhafi yata atéfék du takwaré nakélak hurutanguni. Haraki
saraki joo gunika hurundat guni rékambambu wahafi yata wun haraki saraki joo diré
hasa hwekénguni. Hasa hwehafi yata dika némafwimbu mawuli yatanguni.
3 Godna Hamwinya yikafre mawuli hwendéka nani natafa mawuli héraata re. Wungi
renjoka mawuli yata guni hambuk jémba yatanguni. Guni Krais Jisasna hundika xékékwa
nak du takwa wali natafa mawuli héraata jémba renjoka, guni hambuk jémba yatanguni.
4 Krais Jisasna hundika xékékwa atéfék du takwa, nani natafa male séfi nani re. Godna
Hamwinya dé natafa male dé té, nana mawulimbu. God dé wa, nani atéfék natafa mawuli
héraata déka getéfaré ye me dé wali natafambu jémba rembete.
5 Nana Néma Du dé natafa male dé. Nani natafa duka male jémba sarékéta Godna
yambumbu yitame. Wun du Krais Jisas dé. Nani natafa ximbu male nani guré nandi.
Wu Krais Jisasna ximbu dé.
6 Nana yafa God natafa male dé re. Dé nani atéfék du takwaka dé jémba hati. Dé nana
mawulimbu dé té. Dé wandéka nani atéfék déka jémba ya.
7 Krais Jisas némafwi hambuk yata dé nani nak nakéka nak maki nak maki hambuk dé
hwe, nani nak maki nak maki jémba yambete.
8 Krais wun jondu hwendékaka, hanja du nak ané hundi Godna nyingambu dé hayi:
Déka hambuk déka mamana hambuk sarékéngwandéndéka dé déka mamaré hérae hura
wari, nyirré.
Wara déka du takwaka dé nak maki nak maki yikafre jondu hwe.
9 Wun yikama hundi "dé wari" wata, métaka dé wa? Ané hundika dé wa. Tale Krais
Godna getéfambu dé gaya, ané héfaré.
10 Héfaré gayandé du male dé hafu dé Godna getéfaré wambula wari. Wara dé néma
du reta atéfék héfambu rekwa jonduré nyirmbu rekwa jonduré sarékéngwanda dé atéfék
jonduré dé lakwa sukweké.
11 Wun Krais dé déka du takwaka yikafre jondu hwe. Nak maki nak maki hambuk dé
hwe. Dé nawulakéka dé nak hambuk hwendéka di déka hundi hura yi. Dé nawulakéka dé
nak hambuk hwendéka di profetna hundi wa. Dé nawulakéka dé nak hambuk hwendéka
di déka hundika xékétaka di wangété rekwa du takwaré déka hundi wa. Dé nawulakéka

dé nak hambuk hwendéka di déka hundika xékékwa du takwaka jémba hatita diré wakwe, déka jémbaka.

12 Krais Jisas wun hambuk dé hwe, nani wun hambuk hérae Godna du takwaré yikafre hurumbet, di déka jémba yandate. Wun jémba yata nani di wali déka du takwa Kraisna séfi maki rembet, déka séfi némafwi yatandé.

13 Wungi reta hukémbu nani Godna nyanka jémba male sarékéta déka jémba male xékélakita natafa mawuli male héraata reséketame. Yikama nyangwal hukémbu némafwi yandaka maki, Krais nana mawulimbu wulaaye hambuk yata téndét, nani tale Godna hémémbu yikama nyangwal maki me re, hukémbu némafwi yatame. Némafwi ye, dé maki retame.

14 Dé maki reta, nani yikama nyangwal maki yamba rekéme. Yikama nyangwal nak maki nak maki mawuli yata nak hundi nak hundi xékéta nak maki nak maki sémbut di huru. Hurundaka maki yamba hurukéme. Nawulak du yae naniré huli hundi wandat, nani yikama nyangwal xékéndaka maki, wun hundi bari yamba xékékéme. Mur yandéka réka mi ganga yitaka yatakandéka maki, nani séfélak huli hundi xékémbet, nana mawuli haraki tétandé. Nana mawuli wungi téndémboka, nak du naniré huli hundi wandat, nani deka hundi bari yamba xékékéme. Nawulak du nana mawuliré haraki hurunjoka di mawuli ye. Wunde du yae naniré yéna yata yikama nyangwalré hura yindaka maki, di naniré yamba hura yikéndi.

15 Yikama nyangwal maki yamba rekéme. Néma du takwa maki retame. Reta du takwaka némafwimbu mawuli yata mwi hundi male wata retame. Wungi reta nani Krais wali natafa mawuli male héraata hukémbu nani dé maki retame. Dé néma du dé re, Godna hémémbu rekwa atéfék du takwaka.

16 Nani Kraisna séfimali maki nani re. Dé nana humbu dé. Nani nawulak man maki, nawulak tamba maki, nawulak dama maki, nawulak waan maki me re. Nani nak nakéka némafwimbu mawuli yata yikafre jémba yambet, wun jémba Kraisna séfika hambuk hwendét wun séfi jémba téta némafwi yatandé.

Krais Jisaska jémba sarékékwa du takwa huli mawuli hérae huli du takwa retandi

17 Wawun atéfék hundika sarékéta wuni guniré nak hundi wawut guni jémba xékétanguni. Néma Duna ximbu wuni hambukmbu guniré we. Guni Godka xékélakihafi yakwa du takwa rendaka maki, wambula rekénguni. Di ané héfambu reta baka jonduka di saréké.

18 Deka mawuli yike yandéka di wangété re. Rendaka deka mawuli gan hunyi maki dé té. Wungi téta deka mawuli motu maki dé té. Téndéka di God hwendén huli mawulika yamba hérakéndi.

19 Di haraki saraki jonduka mawuli yata nak maki nak maki haraki saraki sémbut di huru. Huruta deka séfika male sarékéta di nak du takwa wali haraki saraki sémbut di huru. Huruta roohambandi, Godka.

20 Guni wungi yakénguni. Nani Kraiska guniré wakweta nani wungi yangute guniré wakwehambame.

21 Hanja guni Krais Jisasna hundika xékénguka nani guniré déka mwi hundi wakwe, guni déka du takwa reta jémba rengute. Wakwembeka guni jémba xéké. Wungi wuni saréké.

22 Wakwemben hundi angi dé: Guni yangun haraki saraki mawuli yangun haraki saraki jooka akwi hu hwetanguni. Hanja haraki saraki mawuli guna mawulimbu wulaaye téndéka guni haraki saraki jooka mawuli yata guni jémba rehambanguni. Haraki saraki mawuli haraki saraki sémbut hura guni hiyatanguni. Wungi wambeka guni guna haraki saraki mawuli wundé hu hwengu. Némbuli akwi wun haraki saraki mawuli akwi haraki saraki jonduka akwi hu hwetanguni.

23 Hu hwetaka Godré wangut dé gunika huli mawuli hwetandé. Wun huli mawuli yikafre mawuli male dé.

24 Wun huli mawuli hérae guni huli du takwa retanguni. Reta Godna hundi xékéta dé maki reta jémba male retanguni. Reta yikafre sémbut male hurutanguni.

25 Némbuli wun hundika mé saréké. Nani atéfék Godna hémémbu nani re. Reta nani natafa mawuli hératame. Héraata guni yénataka hundi yatakatanguni. Godna hémémbu rekwa du takwaka nawulak du takwaka akwi mwi hundi male watanguni.

26 Guni mawuli wita, xékélaki natanguni, guni haraki saraki joo yangumboka. Guni nak duré rékambambu wata, bari dé wali hundi buléta rékambambu wangun hundi bari yatakataka, wun duré yikafre hurutanguni. Guni rékambambu wangut, nukwa nandiké ndé. Guni mawuli wita, guni xéndi hwakénguni. Tale dé wali hundi buléta rékambambu wangun hundi bari yatakatanguni. Yatakataka guni xéndi hwatanguni.

27 Guni mawuli wita wungi rengut, wafewana Satan guniré hura yitandé. Wungi
rekénguni.
28 Sélé héraakwa du wambula yamba sélé hérakéndi. Di yikafre mawuli yata yikafre
jémba male yatandi. Yata jondu nawulak hérae jambangwe du takwaka hwetandi.
29 Guni nak du takwaka hundi wanjoka guni dika haraki hundi wakénguni. Nawulak
du takwana mawuli yikafre hurunjoka yikafre hundi male watanguni. Wata diré yikafre
hurutanguni.
30 Guni haraki mawuli yata haraki joo huruta guni Godna Hamwinyaka némafwi xak
guni hwe. Guni Godna Hamwinyaka xak hwekénguni. God déka Hamwinya dé gunika
hwe, guni déka nyangwal rengute. Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndét,
Krais Jisas wambula gayae guniré hérae hura waritandé. Hura warindét, guni dé
wali wungi re wungi re jémba retanguni. Retengukaka xékélakita guni haraki mawuli
xékékénguni.
31 Yangun haraki saraki mawuli atéfék yatakatanguni. Dika haraki xékénguka mawuli,
diré haraki hundi wanguka mawuli, rékambambu wanguka mawuli akwi yatakatanguni.
Guni di wali waru warenguka, dika haraki saraki hundi wanguka, dika haraki saraki
mawuli yanguka, wungi yanguka haraki saraki mawuli atéfék yatakatanguni.
32 Yatakataka guni guna du takwaré yikafre huruta dika saréfa natanguni. Guni Krais
Jisasna hundika xékénguka God hurungun haraki saraki sémbut yakwanyita dé wun
jonduka wambula yamba sarékéké́ndé. Sarékéhafi yandéka maki, Krais Jisasna hundika
xékékwa du takwa guniré haraki hurundat, guniré hurundan haraki jooka “Reséndé” nae,
guni wun jooka wambula sarékéké́nguni.

5

Nani larékombu reta yikafre sémbu male yatame

1 God gunika némafwimbu mawuli yandéka guni déka nyangwal guni re. Reta guna
mawuli déka mawuli maki ténjoka, guni hurundénéngala hurutanguni.
2 Krais Jisas nanika némafwimbu mawuli yata dé nanika hambuk jémba yata dé hiya.
Hiyandéka God déka jémbaka dé yikafre mawuli ya. Du nawulak hanja hamwi xiyae
déka hwendaka God yikafre yama xéka yikafre mawuli dé ya. Godka hwendan maki,
Krais Jisas dé hafuré dé hwe, Godka. God dé Krais hurundénka dé yikafre mawuli ya.
Krais Jisas yandén maki, guni du takwaka némafwimbu mawuli yatanguni.
3 Guni Godna du takwa reta guni haraki saraki mawuli yakénguni. Nak du takwa
wali haraki saraki sémbut hurukénguni. Guna mawuli nak du takwana jonduka mawuli
raméké́ndé. Wun haraki saraki sémbut huruhafi yata wun jonduka akwi bulékénguni.
4 Guni haraki jonduka buléhafi yata haraki hundi bulékénguni. Halémbangwa hundi
akwi bulékénguni. Guni wungi buléhafi yata, yikafre hundi male wata, Godka yikafre
mawuli yata déka ximbu harékétanguni.
5 Guni wundé xékélakingu. Nawulak du takwa wali haraki saraki sémbut hurukwa du
takwa haraki saraki mawuli yakwa du takwa akwi Godna getéfaré yamba yikéndi. Di
Krais wali néma du takwa yamba rekéndi. Nak du takwana jonduka mawuli ramékwa du
takwa akwi Godna getéfaré yamba yikéndi. Di Krais wali néma du takwa yamba rekéndi.
Deka mawuli nak du takwana jonduka généta di Godna ximbu harékéhafi yata di wun
jonduna ximbu di haréké.
6 Haraki saraki jooka du takwa nawulak di wa, “Wu haraki joo yingafwe. Wu yikafre
joo dé.” Wungi wata yéna di ya. Guni wun du takwana hundi yamba xékékénguni. Du
takwa haraki saraki sémbut huruta di Godna hundika hu hwe. Wun haraki saraki sémbut
hurukwa du takwaka God déka biya mawuli dé wi.
7 Wunde du takwa haraki saraki joo hurundat guni di wali yamba hurukénguni.
8 Hanja guni haraki saraki mawuli yata halékingambu guni re. Némbuli guni Néma Duna
du takwa reta yikafre mawuli yata guni larékombu guni re. Reta déka du takwa rendaka
maki, guni jémba sarékéta jémba male retanguni. Wungi reta guni haraki saraki sémbut
hurukénguni.
9 Nani jémba sarékéta jémba male reta larékombu reta, nani yikafre mawuli male yata
yikafre sémbut male huruta mwi hundi male watame.
10 Guni Néma Du mawuli yatendéka jémbaka sarékétanguni. Sarékéta xékélakita, wun
jémba male yatanguni.
11 Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wali yitaka yatakahafi yata hurundaka
haraki saraki sémbut hurukénguni. Di Satanéna haraki saraki jémba yata halékingambu di
re. Reta di nawulak du takwana mawuliré yikafre yamba hurukéndi. Guni wunde du

takwaré watanguni, hurundan haraki saraki sémbutka. Wangut God wun sémbutka hélék yandékaka xékélakitandi.
12 Fakuta hurundaka haraki saraki jooka hundi yamba bulékéme. Nani wun jooka wanjoka nani roo.
13 Nukwa xéta haléke tékwa hafwambu nukwa xéndét di atéfék jonduré jémba xéndaka maki, guni di hurundan haraki saraki jonduka wunde du takwaré wangut di wun jonduka jémba xétandi.
14 Guni wungi wangut wafewana di nawulak hurundan haraki saraki jondu yatakataka larékombu retandi? Wungi retendakaka du nawulak ané hundi di wa:
Guni xéndi hwakwa du takwa, sé ramé.
Guni hiyandé du takwa yandaka maki Godna hundi xékéhafi yata, némbuli guni sé raama Godna hundi xékétanguni.
Xékéngut, Krais guniré yikafre hurundét, guni larékombu retanguni.
Wungi di wa, halékingambu rekwa du takwaré.
15 Wawun atéfék hundi xékéta jémba sarékéta jémba male retanguni. Wangété rehafi yata Godka xékélakita jémba retanguni.
16 Ané nukwa séfélak du takwa haraki saraki mawuli yata séfélak haraki saraki sémbut di huru. Guni yikafre sémbut hurutenguka nukwa baka yindémboka guni yikafre sémbut yikafre jémba male yatanguni.
17 Yata wangété yahafi yata, God mawuli yatendéka jémbaka xékélakita, wun jémba yata jémba male retanguni.
18 Guni wangété yandaka hulingu sata wangété yakénguni, dé guna mawuli haraki hurundémboka. Guni wakwexékéngut Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye hambuk yata téta guna mawuli sukwekétandé.
19 Sukwekéndét guni Krais Jisasna hundika xékékwa nawulak du takwa wali hérangwanda reta guni Néma Du Kraiska yikafre mawuli yata déka ximbu harékéta déka gwar watanguni. Godna nyingambu rekwa hundi xéta gwar watanguni. Guna mawuli yikafre yandéte guni séfélak gwar nawulak akwi déka watanguni.
20 Yikafre joo gunika hwendét haraki saraki joo akwi gunika hwendét nana Néma Du Jisas Krais naniré yikafre hurundékaka sarékéta, guni wungi re wungi re nana yafa Godka yikafre mawuli yata déka ximbu harékétanguni.

Takwa hérandé duka akwi, du humbwilé takwa akwi, angi retandi

21 Guni Krais Jisaska jémba sarékéta déka ximbu harékéta, guni déka hundika xékékwa du takwa guni nak nakna hundi xékéta wandan maki yatanguni.
22-23 Guni takwa, guniré wuni we. Néma Du Krais déka hundika xékékwa du takwa dé wali jémba resékembete, naniré yikafre huruta nanika dé hiya. Hiyandéka nani natafa hémémbu reta déka séfi maki nani re. Krais Jisas néma du reta nani déka hundika xékékwa du takwaka jémba hatindéka maki, du di deka takwaka jémba hatitandi. Hatindat guni takwa, guni guna duna hundi xékétanguni.
24 Nani Kraisna hundika xékékwa du takwa natafa hémémbu reta déka hundi jémba xékémbeka maki, guni takwa guna duna hundi jémba xékétanguni. Xékéta wandaka maki male yatanguni.
25 Guni du, guniré wuni we. Krais Jisas nani déka hundika xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli yata nanika dé hiya. Hiyandén maki, guni du, guna takwaka némafwimbu mawuli yata diré yikafre hurutanguni.
26 Krais Jisas nani déka hundika xékékwa du takwaka dé hiya, nani déka hundika “Mwi hundi dé” nataka déka ximbu guré naande Godna makambu yikafre du takwa male rembete.
27 Krais wungi dé ya, nani déka hundika xékékwa du takwa atéfék haraki saraki sémbut atéfék haraki saraki mawuli akwi yatakataka yikafre mawuli male yata déka makambu jémba reta déka du takwa male rembete.
28 Krais Jisas nani déka hundika xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli yandéka maki, du deka takwaka némafwimbu mawuli yatandi. Du deka séfika némafwimbu mawuli yandéka maki, di deka takwaka némafwimbu mawuli yatandi. Du deka takwaka némafwimbu mawuli yata di deka séfika némafwimbu mawuli ya.
29 Du di deka séfika di jémba hati. Deka séfimbu haraki saraki jondu nawulak huruhambandi. Wungi maki du deka takwaka jémba hatitandi. Hatindaka maki, Krais nani déka hundi xékékwa du takwaka dé jémba hati,
30 nani déka séfi maki me.
31 Wawun hundika Godna nyingambu angi dé wa: Du déka yafa ayiwaré yatakataka takwa hérae bér natafambu retambér. Reta natafa séfi bér re.

32 Angi wuni we. Wun hundi dé néma hundi dé. Sataku hundi nak wun hundimbu
dé re. Wun hundi naniré dé wakwe, Krais akwi nani déka hundika xékékwa du takwaka
akwi. Du déka takwa wali natafa séfi rembéka maki, nani Krais Jisasna hundika xékékwa
du takwa dé wali natafambu nani re.
33 Wun hundi gunika akwi nanika akwi dé angi we. Guni du, guna séfika némafwimbu
mawuli yanguka maki, guna takwaka némafwimbu mawuli yatanguni. Guni takwa, guna
duna hundi xékéta deka ximbu harékétanguni.

6

Nyangwal, yafa, ayiwa, guni angi yatanguni

1 Guni nyangwal, Néma Du Krais Jisasna hundika xékéta guni guna yafa ayiwa
wambékangala hurutanguni. Wungi hurungut, wu yikafre dé.
2-3 Wungi hurutengukaka Godna nyingambu angi dé wa: Guni guna yafa ayiwana
ximbu harékéta deka hundi jémba xékétanguni. Hanja God wun hambuk hundi dé nana
mandéka Mosesré wa, Godna du takwaré wungi wandéte. Wata dé hundi nawulak akwi
angi wa, “Guni wungi yata guni jémba reta séfélak héki hwari retanguni, ané héfambu. Wu
mwi hundi dé.” Wungi dé God Mosesré wa.
4 Guni yafa ayiwa, guna nyangwalka yikafre mawuli yata jémba reta rékambambu wa-
hafi yata guni diré hambukmbu haraki hundi wakénguni, di gunika mawuli windamboka.
Guni dika jémba hatita diré Néma Du Krais Jisasna hundika wakwetanguni, di jémba
rendate.

Nak duna jémba yakwa du takwa, jémbaka hatikwa du, angi yatanguni

5 Guni nak duna jémba yakwa du takwa, guni guna jémbaka hatikwa duna hundi
jémba xékétanguni. Xékéta dika sarékéta deka ximbu harékétanguni. Kraisna hundi jémba
xékénguka maki, guna jémbaka hatikwa duna hundi jémba xékétanguni.
6 Xékéta wandaka maki yatanguni. Di gunika yikafre mawuli yandate, di gunika
xétendaka nukwa male jémba yakénguni. Gunika xéhafi yatendaka nukwa, gunika
xétendaka nukwa akwi, wandaka maki yatanguni. Wungi yata guni Kraisna jémba yakwa
du takwa reta jémba yatanguni. Yikafre mawuli yata, God mawuli yandéka maki yata,
yikafre jémba male yatanguni.
7 Guni xékélaki. Guni gunika hatikwa duna jémba male yahambanguni. Guni jémba yata
nana Néma Du Krais Jisaska akwi guni jémba ya. Wungi xékélakita guni yikafre mawuli
yata yikafre jémba male yatanguni.
8 Mé saréké. Nana Néma Du Krais wambula gayae atéfék du takwa hurundan
yikafre jémba hasa hwetandé. Nak duna jémba yakwa du takwaka akwi, deka mawuli
yandakangala jémba yakwa du takwaka akwi, yandan yikafre jémba hasa hwetandé.
Wungi hasa hwetendékaka sarékéta guni yikafre jémba male yatanguni.
9 Guni jémbaka hatikwa du, guna jémba yakwa du takwa gunika yikafre mawuli
yandaka maki, guni dika yikafre mawuli yatanguni. Mé saréké. Guna Néma Du dé deka
Néma Du akwi dé. Dé déka getéfambu reta natafa mawuli male dé ya, atéfék du takwaka.
Dé Néma Du reta atéfék du takwaka sarékéta dé dika jémba hati. Wungi hatindékaka
sarékéta, guni guna jémba yakwa du takwaka jémba hatita diré nakélak hundi watanguni.
Wungi wangut di yamba rookéndi.

Krais Jisasna hundika xékékwa du takwa xi warekwa du takwa maki di re

10 Wuni hundi angi watawuni. Mé xéké. Nana Néma Du Krais Jisas némafwi hambuk
yata dé nanika hambuk hwe. Guni dé wali natafa mawuli héraata déka hambuk hérae
guna mawulimbu hambuk yandét jémba tétanguni.
11 God nani nak nakéka dé hambuk hwe. Wun hambuk wu xi ware jondu maki dé. Wun
hambuk dé hwe, nani Satan wali warembete. Guni wun hambuk atéfék hératanguni, Satan
guniré yéna yata guniré hura yindémboka.
12 Nani mama wali nani ware. Wun mama du di ané héfambu rekwa du yingafwe.
Wun mama du di Satanéna du takwa di. Nani anwarmbu rekwa atéfék haraki hamwinya
wali nani ware. Haraki saraki joo yakwa néma du takwa, getéfana du, ané héfambu reta
halékingambu hambuk yakwa joo, di wali nani ware.
13 Wungi wareta guni God hwendén xi ware jondu atéfék mé héra. Hérae, guna mama
guniré xiyanjoka yandat, guni hambuk ye téta waretanguni. Warengut guniré haraki
yamba hurukéndi. Haraki huruhafi yandat guni hambuk yata jémba tétanguni.
14 Guni Satan wali warenjoka God hwendén xi ware jondu atéfék hérae hambuk yata
tétanguni. Xi warekwa du warenjoka di hambuk yoo yifwambu gi. Mwi hundi wun yoo
maki dé. Guni yéna yahafi yata mwi hundi male wangut, guna mawuli jémba tétandé. Xi

warekwa du warenjoka di kapambu nandan sanda wur husanda, mama xiyandat deka xi deka mawulimbu wulayindémboka. Yikafre sémbut wun sanda wur maki dé. Guni yikafre mawuli yata yikafre sémbut male hurutanguni.

15 Guni xékélaki. Krais Jisas naniré yikafre huruta nanika hiyandéka némbuli God naniré rékambambu wahambandé. Wahafi yandéka nani God wali natafa mawuli héraata jémba re. Wungi reta guni nak du takwaré wun yikafre hundi watanguni. Xi warekwa du manmbu su sande jémba téndaka maki, guni nak du takwaré wun yikafre hundi wata hambuk yata jémba tétanguni.

16 Xi warekwa du warenjoka di wakér huru, mama nakindat deka xi deka séfimbu wulayindémboka. Krais Jisaska jémba sarékénguka mawuli wun guna wakér maki dé. Satan guna mawuliré haraki hurunjoka dé guniré xiyatandé. Xiyaata dé gunika nak maki nak maki haraki saraki mawuli hwetandé. Hweta dé xi wando hérae guniré xiyandéka maki xiyatandé. Wun xi ya maki dé yané. Satan gunika hwendét haraki saraki mawuli ya yanékwa maki guna mawuli haraki hurundémboka, guni Krais Jisaska jémba sarékétanguni.

17 Xi warekwa du warenjoka di kapambu nandan joo di humbuka samé, mama deka humbumbu xiyandémboka. Guni xékélaki. Hanja God Satanéna tambambu guniré dé héra, guni dé wali wungi re wungi re jémba resékengute. God yandén jémba wun kapambu nandan humbu samé joo maki dé. Guni God yandén jémbaka sarékéta hambuk ye jémba tétanguni. Xi warekwa du warenjoka di yaré huru, mamaré xiyanjoka. Godna Hamwinya guniré dé wakwe, Godna hundika. Godna hundi wun xi ware yaré maki dé. Guni déka hundi jémba xékéta hambuk yata jémba téngut, Satan guniré haraki yamba hurukéndé.

18 Guni wungi jémba ténjoka mawuli yata God wali hundi bulétanguni, wungi re wungi re. Buléta guni déré wakwexékétanguni, dé guniré yikafre hurundéte. Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndét, wungi re wungi re God wali hundi bulétanguni. Gan nukwa yikafre mawuli yata God wali hundi bulétanguni. Dé wali hundi bulénjoka wendé yamba nakénguni. Dé déka atéfék du takwaré yikafre hurundéte, guni déré wakwexékétanguni.

19 Dé wuniré akwi yikafre hurundéte, déré wakwexékétanguni. Guni angi Godré wakwexékéngute, wuni mawuli ye. God wuniré yikafre huruta yikafre mawuli hwendét wuni roohafi yata hambuk yata, nak du takwaré God hanja fakundén hundi watawuni. Wawut di akwi wun yikafre hundi xékélakitandi, Krais Jisaska.

20 Krais Jisas dé hafu dé wuniré wa, déka hundi wawute. Wuni wawuka déka mama hélék yata séndé gembu wuniré husanda takandaka wuni séndé gembu wuni re. Reta wuni roohafi yata hambuk yata déka hundi diré jémba male wawute, guni Godré wakwexékétanguni.

God diré yikafre hurundéte Pol dé déré wakwexéké

21-22 Némafwimbu mawuli yakwa du Tikikusré wuni wa, dé gunika yindéte. Dé nani wali reta nana Néma Du Jisas Kraisna jémba yakwa du dé, déré wuni wa, dé gunika yindéte. Dé yae dé yambeka jémbaka, rembekaka akwi, dé guniré watandé. Wandét, guni nani rembekaka xékélakitanguni. Xékélakingut dé guna mawuliré yikafre hurutandé. Dé wungi yandéte, wuni déré wa.

23 Néma Du Jisas Krais guni déka hundika xékékwa du takwaka yikafre mawuli hweta nana yafa God akwi gunika yikafre mawuli hwetandé. Hwendét guni Godka jémba sarékéta guna du takwa wali jémba reta dika némafwimbu mawuli yatanguni. Wungi wuni Godré wakwexéké.

24 Nana Néma Du Jisas Kraiska némafwimbu mawuli yakwa atéfék du takwaka God saréfa naata diré yikafre hurutandé. Wungi yandéte wuni déré wakwexéké.

Wuna mwi hundi yak.

Filipaimbu rekwa du takwaka Pol hayindén nyinga

Pol

1 Wuni Pol ané nyinga wuni gunika hayi. Ani Timoti wali Krais Jisasna jémba yakwa
du reta ani gunika saréké. Sarékéta wuni guni Filipaimbu reta Krais Jisasna hundika
xékékwa du takwaka wuni hayi. Guni Filipaimbu rekwa Godna du takwa akwi, gunika
hatikwa néma du akwi, hatikwa du wali jémba yakwa du akwi, gunika wuni hayi.
2 Nana yafa God akwi nana Néma Du Jisas Krais akwi guniré yikafre huruta nakélak
huru biya mawuli hwembéte wuni Godka we.

Pol dika sarékéta dé Godna ximbu haréké

3 Atéfék nukwambu wuni gunika sarékéta wuni wuna Godka diména nae.
4 Diména naata wuni gunika yikafre mawuli yata Godka wa, dé guniré yikafre
hurundéte.
5 Hanjambu akwi némbuli akwi guni wuni wali Jisas Kraisna jémba guni ye, nawulak
du takwa Kraisna yikafre hundi xékéndate. Yangukaka sarékéta, wuni gunika yikafre
mawuli ye.
6 Mawuli yata angi wuni xékélaki. Tale God guna mawulimbu yikafre jémba yanjoka
dé huru. Wun jémba yamba yatakakéndé. Wun jémba yandéka Krais yatendéka nukwa
xakundét, dé déka jémba atéfék yaséketandé. Wungi wuni xékélaki.
7 Gunika wungi sarékéwut, wungi sékérékétandé, gunika némafwimbu mawuli yawukaka.
Wuni némbuli séndé gembu hwaata, duna makambu Kraisna hundi wata, Kraiska wandan
hundi hasa wawuka guni wuni wali wun jémba ye. God naniré yikafre hurundéka nani
wun jémba ye. Wungi yambenka wuni gunika némafwimbu mawuli wuni ye.
8 Krais Jisas gunika némafwimbu mawuli yandéka maki, wuni gunika némafwimbu
mawuli wuni ye. Yawuka God dé xékélaki, mwi hundi wawukaka.
9 Godka angi wuni we, guni Godna jémbaka jémba xékélakita, hurundan yikafre
sémbut hurundan haraki saraki sémbutka akwi xékélakingute. Xékélakita guni du takwaka
némafwimbu mawuli yangut, guna yikafre mawuli némafwi yatandé.
10 Guni wungi xékélakita guni yikafre sémbutka yawundu natanguni. Wungi nangut,
Krais wambula yatendéka nukwa dé gunika angi watandé, “Guni yikafre mawuli yata
haraki saraki sémbut huruhambanguni.”
11 Angi akwi wuni Godka we. Jisas Krais yikafre sémbut male hurundéka maki,
wun sémbut gunimbu sukwekéndét, guni yikafre sémbut male hurutanguni. Hurungut,
du takwa guniré xe Godna ximbu harékéta angi watandi, “God atéfék néma duré dé
sarékéngwandé.” Wungi watandi.

Pol séndé gembu hwandéka di Kraisna du roohafi yata Kraisna jémba ya

12 Wuna nyama bandi, guni wunimbu xakundé jooka xékélakingute wuni mawuli ye.
Wunimbu xakundé joo Kraisna hundiré watéfihambandé, yingafwe.
13 Wuni séndé gembu re Kraisna hundi wawuka di gavmanéna néma duna geka hatita
xi warekwa du atéfék, atéfék ambu rekwa du akwi di Kraisna hundi xéké. Wuni Kraisna
jémba yawuka di Kraisna mama wuniré séndé gembu takandanka, di xékélaki.
14 Krais Jisasna hundi xékékwa séfélak du takwa di séndé gembu rewukaka xékétaka
Néma Du diré yikafre hurutendéka hambukéka jémba saréké ndaka dé deka biya mawuli
hambuk ya. Hambuk yandéka roohafi téta di Godna jémba yata di déka hundi wa.
15 Wuni xékélaki. Du nawulak wunika haraki mawuli xékéta wuna jémbaré
sarékéngwandénjoka di Kraiska wa. Nawulak yikafre mawuli yata di Kraiska wa.
16 Yikafre mawuli yakwa du di xékélaki. God wandéka wuni séndé gembu re,
wuni Kraiska wandan hundi du takwaka hasa wanjoka. Wungi xékélakita di wunika
némafwimbu mawuli yata di Kraisna hundi wa.
17 Wunika haraki mawuli xékékwa du di deka ximbu harékénjoka di mawuli ya. Mawuli
yata di Kraisna jémbaka male sarékéhambandi. Di Kraiska séfélak hundi wandat, wuni
séndé gembu reta deka jémbaka xékéta haraki mawuli xékéwute di wungi Kraiska wa.
18 Wunka xékélakita angi wuni we. Atéfék du Krais Jisasna hundi di wa. Wu yikafre dé.
Di deka ximbu harékénjoka Kraiska wandat, o di Kraiska male sarékéta Kraiska wandat?
Reséndé. Di Krais Jisasna hundi wandakaka wuni yikafre mawuli yata mawuli sawuli
yatawuni.

Pol hiyahafi re Filipai wali sékéré jémba yanjoka dé wa

19 Wuni ané jooka xékélakita mawuli sawuli yatawuni. Wuni xak wali séndé gembu
rewuka guni Godré we, wunika. Wanguka Jisas Krais déka Hamwinya wunika hwendéka
dé wuniré yikafre huru. Hurundét, kot hényindét, wuni jémba retawuni.
20 Wungi xékélakita angi akwi wuni némafwimbu mawuli ye. Wunimbu xakundé
jonduka roohafi yata wuni hambuk yata Jisas Kraisna hundi watawuni, hanja hambuk
yata wawun maki. Wungi wawut nak du takwa wuniré xe Kraisna ximbu harékétandi.
Wuni Kraisna jémba yata rewut di déka ximbu harékétandi. Wuni Kraisna jémba yawut di
hélék yata wuniré xiyandat hiyawut, du takwa wuniré xe di Kraisna ximbu harékétandi.
21 Wuni hiyahafi re wuni Kraisna jémba yatawuni. Hukémbu wuni hiyae wuni Krais
wali retawuni. Wu yikafre dé.
22 Wuni ané héfambu wungi téta wuni Jisas Kraisna yikafre jémba male yatawuni. Yingi
maki yanjoka wuni mawuli ye? Ambu rewut wana, bari hiyawut wana? Wuni yike wuni
ye.
23 Yike yata wun jooka mawuli yéték wuni xéké. Wuni hiyae Godna getéfambu Krais
wali renjoka wuni némafwimbu mawuli ye. Dé wali rewut, wu yikafre dé.
24 Wuni ané héfambu téta gunika sarékéta guniré yikafre hurutawuni. Wungi akwi
yikafre dé.
25 Wuni wun jooka sarékéta wuni xékélaki. Wuni ané héfambu guni wali tétawuni. Guni
wali téta guniré yikafre hurutawuni, guni guna mawulimbu hambuk yata Kraiska jémba
saréké́ngute, wungi té wungi té. Déka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata
guni déka yikafre mawuli yatanguni.
26 Wuni gunika wambula yawut, guni Krais Jisas wunika jémba hatitendékaka
sarékétanguni. Sarékéta guni yikafre mawuli yata Kraisna ximbu harékétanguni.

Filipai Pol wali sékéré téta bu warenda

27 Guni Kraisna yikafre hundika sarékéta yikafre sémbut male hurutanguni, atéfék du
takwa guna sémbutré xe Kraisna ximbu harékéndate. Guni wungi hurungut wuni guni
wali re o afakémbu re angi xékétawuni, guni atéfék Jisas Kraiska jémba sarékéta guna
mawulimbu hambuk yata natafa mawuli héraata sékéré jémba yata guni du takwaré
Kraisna yikafre hundi wa, di Kraiska jémba sarékéndate.
28 Guni guna mama duka rookénguni. Roohafi yata guna mawulimbu hambuk yangut,
guna mama xe xékélakitandi. Di hiyatandi. Yamba rekéndi. Guni huli mawuli hérae jémba
retanguni. Di wungi xékélakitandi. God hafu gunika hatindét, jémba male retanguni.
29 God guniré dé waséke, guni Kraiska jémba sarékéta déka hundika “mwi hundi dé”
nangute. Wunka male yinga. Ané jémba akwi yangute dé waséke. Kraisna jémba yata
guni déka ximbu harékéta hangéli hératanguni.
30 Hanja wundé xéngu, wuni warewuka. Némbuli akwi andé xékéngwi, wuni wareta
téwuka. Wuni warewuka maki guni wuni wali sékéré hangéli hératanguni.

2

Guni natafa mawuli héraata di wali jémba retanguni

1 Wun hundi sarékéta ané hundi akwi mé saréké. Krais guna mawulimbu téta guna
mawuliré yikafre hurundét, Kraisna mawuli ya gunika nakélak huru mawuli hwendét,
Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndét, guni wunika mawuli yata wunika
saréfa naata,
2 wu, wuna mawuliré yikafre mé huru. Wuniré yikafre hurunjoka angi hurutanguni.
Guni atéfék natafa mawuli héraata, guni nak nakéka némafwimbu mawuli yata, guna
mawuli sékéré téta, guni atéfék natafa jémba yatanguni. Wungi hurungut, wuni gunika
mawuli sawuli yatawuni.
3 Guni guna séfika male yamba sarékékénguni. Guna ximbu yamba harékékénguni. Guni
guna ximbu harékéhafi yata nawulak du takwaka mawuli yata deka ximbu harékétanguni.
4 Guni mawuli yanguka jémbaka male sarékékénguni. Nawulak du takwa mawuli
yandaka jémbaka akwi sarékétanguni. Sarékéta guni di wali jémba yatanguni.

Krais déka ximbu harékéhafi yandéka God déka ximbu dé haréké

5 Guni Krais Jisas hulukindén maki natafa mawuli male hulukitanguni.
6 Hanja dé God maki dé re. Wungi reta dé wungi té wungi té God maki renjoka
sarékéhambandé.
7 Sarékéhafi yata dé dé hafu God maki rendéngala yatakandéka lé takwa hési déré
héraléka dé jémba yakwa du xaakwa dé du maki re.

8 Dé ané héfana duna séfi hérae reta dé déka ximbu harékéhambandé. Harékéhafi yata
dé God mawuli yandén maki male hura yawundu nandéka di du nawulak déré xiyandaka
dé hiya. Dé némafwi hangéli hérae dé mimbu hiya.
9 Krais Jisas wungi huruta hiyandéka God déka ximbu harékéta wandéka dé néma du
re. God wandéka dé déka xi atéfék néma duna xiré saréké ngwanda dé atéfék du takwa
jonduka akwi dé néma du re.
10 Godna getéfambu rekwa du takwa, ané héfambu rekwa du takwa, andéla héfakombu
rekwa du takwa, atéfék du takwa hamwinya Jisasna ximbu harékénjoka di déka hwati se
wandé datandi.
11 Wandé daata di atéfék angi watandi, "Jisas Krais dé nana Néma Du dé." Wungi wata
di nana yafa Godna ximbu harékétandi.

Nani du takwana nyéndékmbu hanyikwa ya maki tétame

12 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, hanja guni wali rewuka guni wuna hundi
xékéta wawun maki huru. Némbuli afakémbu rewuka guni némbuli akwi wawun maki
hurunjoka guni némafwimbu mawuli ye. Mawuli yata guni Godka némafwimbu roota
jémba sarékéta God mawuli yandéka maki hurutanguni. Hurungut dé guniré hérandét,
guni dé wali jémba retanguni.
13 Guni xékélaki. God guna mawulimbu téta dé jémba ye, guni déka jémba yanjoka
mawuli yangute. Mawuli yangut dé guniré hambuk hwendét, guni wun jémba male
yatanguni. Yangut, gunika mawuli sawuli yatandé.
14 Guni mé xéké. Guni jémba yata haraki hundi wahafi yata warukénguni.
15 Guni wungi wahafi ye haraki saraki sémbut huruhafi yata yikafre sémbut male huruta
Godna nyangwal retanguni. Wungi reta guni ané héfambu rekwa haraki mawuli xékéta
haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wali guni té. Di guna sémbutré xe wun sémbutka
haraki hundi yamba wakéndi. Guni deka nyéndékmbu téta guni hanyikwa ya maki guni
té, atéfék héfambu rekwa du takwaka.
16 Ya halékingambu hanyindéka maki, guni Kraisna huli mawuli hwekwa hundi diré
watanguni, atéfék du takwaré. Guni wungi hurungut, Jisas Krais némafwi kot xékéta néma
du retendéka nukwambu wuni guniré xe xékélakitawuni. Wuni Jisas Kraiska némafwi
jémba yawuka wun jémba baka yihambandé. Xékélake yawun jémbaka mawuli sawuli
yatawuni.
17 Guni Krais Jisaska jémba sarékéta, déka hundika "Mwi hundi dé" naata guni guna
yikafre mawuli Godka guni hwe. Hanja Godka hamwi hwenjoka di wun hamwi xiyae
jambémbu takataka di nawulak wain hulingu bleké, wun hamwika. Guna Godka
hwengun mawuli wun hamwi maki dé. Di wuniré xiyandat wuni hiyawut, wuna nyéki
bleka dé wain hulingu maki xakutandé. Wun nukwa akwi gunika mawuli sawuli yata
guni wali yikafre mawuli yatawuni.
18 Mawuli yawuka maki, guni akwi yikafre mawuli yatanguni. Guni wuni wali yikafre
mawuli yata mawuli sawuli yatanguni.

Timoti yitandé Filipairé

19 Nana Néma Du Jisas mawuli yandét nawulak nukwa yindét wuni Timotika watawuni,
dé gunika yindéte. Dé ye guniré xétaka wambula yae gunika saféndét wuni xékétaka
yikafre mawuli yatawuni, gunika.
20 Timoti wuni gunika mawuli yawuka maki dé gunika mawuli yata guniré yikafre
hurunjoka dé saréké. Nak du dé gunika mawuli yanaka maki mawuli yahambandé.
21 Atéfék du takwa di deka jémbaka male sarékéta Jisas Kraisna jémbaka sarékéhambandi.
22 Timoti di hurundaka maki huruhambandé. Guni déka yandén yikafre jémbaka guni
xékélaki. Dé wuni wali Kraisna hundi wata dé wuniré yikafre huru, nyan déka yafaré
yikafre hurundéka maki.
23 Wunimbu xakutekwa jooka xékélakita wuni déré wawut, dé gunika bari yitandé.
Wungi wuni saréké.
24 Angi akwi wuni saréké. Néma Du wunika yambu nafwitandé, wuni akwi gunika bari
yiwute. Wungi wuni saréké.

Epafroditus yitandé Filipairé

25 Wuni Epafroditusré wundé wawu, dé bari gunika wambula yindéte. Dé gunika bari
yindét, wu sékérékétandé. Hanja guni déré wanguka dé wunika yae dé guna ximbu jémba
ya. Yata wuniré dé yikafre huru. Huruta dé Jisas Kraisna hémémbu wuna bandi maki reta
dé wuni wali jémba ya. Xi warekwa du hambukmbu warendaka maki, dé wun jémbaka
hambukmbu ya.

26 Hanja bar hiyandénka wundé xékéngu. Dé xékéngunka haraki mawuli xéka dé guniré
wambula xénjoka némafwimbu mawuli ye.
27 Xékéngun hundi wu mwi hundi dé. Dé némafwi bar hiyae hiyafukwa dé ramé. Wungi
hwandéka dé God déka saréfa nae wandéka dé wambula yikafre ya. God déka male saréfa
nahambandé. Dé wunika akwi dé saréfa na. Wuni Epafrodituska hambukmbu géranjoka
hélék yata, dé wunika akwi saréfa na. Saréfa nae wandéka dé wambula yikafre ya.
28 Yikafre yandéka Epafroditus gunika wambula yindéte wuni némafwimbu mawuli ye,
guni déré wambula xéta yikafre mawuli yangute. Guni yikafre mawuli yangut, wuni
gunika sarékéta wuni akwi yikafre mawuli yatawuni.
29 Dé gunika ye xakundét guni Néma Duna ximbu déka yikafre mawuli yatanguni. Guni
Epafroditusna ximbu harékétanguni. Dé yandén maki jémba yakwa duna ximbu akwi
harékétanguni.
30 Dé Jisas Kraisna jémba yata hiyanjoka hiyafukwa dé ramé. Guni wuni wali rehafi
yanguka dé guna hafwa hérae wuniré yikafre huruta hiyanjoka hiyafukwa dé ramé.
Hurundénka sarékéta, guni déka ximbu harékétanguni.

3

Jisas Kraiska jémba sarékékwa du takwa di yikafre sémbut hurukwa du takwa di

1 Wuna nyama bandi, wuna hukétéfi hundi angi dé. Guni nana Néma Duka mawuli
sawuli yata yikafre mawuli yatanguni. Ané hundi gunika wambula hayinjoka wendé
nahambawuni. Guni wambula xékéngut guna mawuli hambuk yandét guni jémba
retanguni. Wunka wuni mawuli ye. Mawuli yata wuni wambula hayi, guni jémba xékéta
jémba rengute.
2 Guni haraki saraki sémbut hurukwa duka xékélaki natanguni. Di yéna yata di angi wa,
“Guni Godna nyangwal xakuwu nae guni guna séfi sékétanguni.” Wungi wandaka wuni
dika angi wuni we: Wasa joo nakré haraki hurundaka maki, di guna mawuliré di haraki
huru.
3 Di yéna yandaka wuni mwi hundi angi wa, “Nani hafu Godna nyangwal me.” Godna
Hamwinya nana mawulimbu téndéka nani Godna ximbu jémba harékéta Krais Jisas
nanika hiyandénka sarékéta nani déka yikafre mawuli ye. Mawuli yata Godna nyangwal
nani re. Séfi sékéndakaka yamba sarékékéme.
4 Du nawulak angi wandat, “Nani nana séfi sékéta nawulak hambuk hundi akwi
xékémbet, God nanika huli mawuli hwendét, nani dé wali jémba retame.” Wungi
wandat wuni guniré angi watawuni. Di nawulak hambuk hundi di xéké. Wuni diré
sarékéngwanda wuni atéfék hambuk hundi wuni xéké.
5 Wuna ayiwa wuniré héralén nukwa angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk yindéka
di nana hambuk hundi xékéta wuna séfi séké. Wuni Israelna dé. Wuni Benjaminéna
hémémbu wuni xaku. Wuna yafa ayiwa Hibruna bér. Wuni akwi Hibruna wuni. Wuni
Farisina du Godna hambuk hundi jémba xékéndaka maki wuni akwi Godna hundi jémba
xékéta Farisina du wuni re.
6 Wuni Godna jémba yanjoka némafwimbu mawuli yata wuni Krais Jisasna hundika
xékékwa du takwaré wuni haraki huru. Wuni Judana atéfék hambuk hundi jémba male
xékéta wuni wandén maki wuni huru. Yikama hundi nakéka hu hwehambawuni.
7 Hanja wun jonduka wuni wa: “Wu némafwi joo dé.” Némbuli wun jonduka wuni angi
wa: “Wu baka joo dé.” Wungi wata wun jonduka sarékéhambawuni. Némbuli Krais Jisaska
male wuni saréké.
8 Hanja wuni séfélak jonduka wuni wa: “Wu némafwi joo dé.” Némbuli wun jonduka
atéfék wuni angi wa: “Wu baka joo dé. Wu safwahérafwambu rekwa joo dé.” Wungi wata
natafa jooka male wuni saréké. Wun joo angi dé. Wuni wuna Néma Du Krais Jisaska
wuni xékélaki. Wun joo atéfék jonduré dé sarékéngwandé. Wuni Kraisré hérae
9 déka hémémbu renjoka wuni hanja mawuli yawun jonduka yatakataka wun jonduka
hélék wuni ye. Hanja wuni Godna hambuk hundi jémba xékéta wandén maki wuni huru.
Huruwun sémbutka God yamba sarékékéndé. Wuni Kraiska jémba sarékéta déka hundika
“Mwi hundi dé” nawuka God wunika angi dé wa, “Méni yikafre sémbut hurukwa du méni.”
God wungi wandéte wuni mawuli ye.
10 Wuni Krais Jisaska jémba xékélakita déka wambula raméndén hambukéka xékélakita
déka jémba yata dé wali hangéli héraata hiyandén maki wuni ané héfana jonduka
hiyanjoka wuni némafwimbu mawuli ye.
11 Wungi huruwut, God hukémbu wuniré wambula husaraméndét, wuni dé wali
retawuni. Wungi wuni némafwimbu mawuli ye.

Pol fétékérékwa du fétékéréndaka maki dé fétékéré

12 Wuni angi sarékéhambawuni: “Wuni Krais Jisas hurundén sémbut wundé hérawu.
Wuni yikafre sémbut male wuni huru.” Wungi sarékéhafi yata angi wuni we. “Wuni
Kraisna yikafre sémbut héranjoka, wuni hambuk jémba ye. Krais Jisas wuniré dé héra,
wuni déka jémba wungi yawute.”
13 Wuna nyama bandi, guniré wuni we. Wuni angi sarékéhambawuni: Wuni Krais
Jisasna sémbut wundé hérawu. Wungi sarékéhafi yata wuni natafa sémbut male wuni huru.
Wuni hanja huruwun sémbutka hu hwetaka némbuli wuni hukémbu xakutekwa jonduka
male wuni saréké.
14 Wungi sarékéta wuni fétékérékwa du fétékéréndaka maki wuni hambukmbu fétékéra
yi, wun yikafre joo héranjoka. Wun yikafre joo angi dé, Krais Jisas nanika hiyandénka,
hukémbu God wandét wuni wara dé wali jémba retawuni, wungi re wungi re.
15 Nani Krais Jisaska jémba xékélakikwa du takwa, nani atéfék wawuka mawuli
sarékémbu hurutame. Guni nak maki mawuli sarékémbu hurungut, God guniré wakwe-
tandé, wun jooka.
16 Nani déka yikafre sémbutka xékélakita, wun sémbutmbu tétame.
17 Wuna nyama bandi, guni atéfék huruwun maki hurutanguni. Guni xéta
xékélakitanguni, nani hurumbeka maki hurukwa duka.
18 Hanja séfélak nukwambu séfélak du takwaka guniré wuni wa. Wawun maki, némbuli
wambula wuni we. Wunde du takwaka wuni saréfa naata wuni gérae. Hanja di Krais
Jisasna hundi xéka némbuli di déka mimbu hiyandénka sarékéhafi yata di déka mama di.
19 Godka mawuli yahafi yata di deka haraki saraki mawuli xékéta deka séfika male di
saréké. Sarékéta di haraki saraki sémbut huru. Nak du deka hurundan sémbutré xe dé wun
sémbutka angi watandé, “Wu haraki saraki sémbut dé.” Dé wungi wandémboka roohafi
yata di wun haraki sémbutka némafwimbu mawuli ye. Yata ané héfana jonduka male di
saréké. Wungi hurukwa du takwa di haraki hafwaré yitandi. God wali yamba rekéndi.
20 Nani Godna getéfaré yitame. Nani God wali jémba retame, wungi re wungi re. Nana
Néma Du Jisas Krais Godna getéfa yatakataka wambula gaye naniré hératendékaka nani
haxé.
21 Dé gaye némafwi hambuk hwendét nana haraki séfi yawuleka déka yikafre male séfi
maki xakutandé. Jisas Krais wungina hambuk hwetandé. Déka hambuk atéfék duna
hambukré dé sarékéngwandé. Dé atéfék du takwaka akwi jonduka akwi néma du retandé.

4

Di natafa mawuli hérae yikafre mawuli yata jémba retandi

1 Wuna nyama bandi, wuni gunika némafwimbu mawuli yata guniré wambula xénjoka
wuni mawuli ye. Guni wuna jémba yata hératewuka yikafre joo maki renguka wuni
gunika mawuli sawuli ye. Guni wawun hundika sarékéta guni Néma Du Krais Jisaska
jémba sarékéta guna mawulimbu hambuk yatanguni.
2 Béni Yuodia bér Sintike, béniré wuni we. Béni Krais wali natafa mawuli héraata
waruhafi retambéni.
3 Méni wuni wali Krais Jisasna jémba yakwa yikafre du, méniré wuni we. Méni wumbére
takwa yétékré yikafre hurutaméni, bér natafa mawuli héraata jémba rembéte. Hanja
bér akwi wuni wali hambuk jémba bér ya, nawula du takwa Kraisna hundi xékéndate.
Wumbére takwa yéték, Klemen wali, wuni wali jémba yakwa nawulak du takwa akwi,
di atéfék di hambuk jémba ya, nawulak du takwa Kraisna hundi xékéndate. Deka xi God
hura rendéka nyingambu dé re. Di dé wali jémba retandi, wungi re wungi re.
4 Atéfék nukwambu guni yikafre mawuli yata Néma Duka mawuli sawuli yatanguni.
Wambula guniré wuni we. Guni déka yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanguni.
5 Guni du takwaka yikafre mawuli yata guni diré haraki hundi wahafi yata nakélak
hurutanguni, atéfék guna yikafre sémbutré xéndate. Nana Néma Du Jisas wambula
yatendéka nukwa walémba dé.
6 Nak maki nak maki jonduka sarékékénguni. Guni nawulak jonduka fatika wun
jonduka haraki mawuli yamba xékékénguni. Wun jonduka God wali hundi bulétanguni.
Buléta déka diména naata déré wakwexékétanguni, wun jonduka.
7 God nanika nakélak huru biya mawuli dé hwe. Hwendén nakélak huru biya mawuli
dé némafwi yikafre joo dé. Nani wun mawulika xékélakinjoka nani hurufatikétame. Guni
Krais Jisas wali natafa mawuli héraata God hwendén mawuli guna mawuliré akwi guna
mawuli sarékéré akwi yikafre hurutandé, guna biya mawuli jémba téndéte.
8 Wuna nyama bandi, wuna hukétéfi hundi angi dé. Guni mwi hundi, yikafre hundi,
yikafre jémbaka akwi sarékétanguni. Guni yikafre joo, yikafre mawuli, nawulak du

takwa hurundan yikafre jonduka akwi sarékétanguni. Godna ximbu haréké̂ndaka yikafre jémbaka akwi, atéfék yikafre jonduka akwi sarékétanguni.
9 Godna jémbaka guniré wakwetaka déka hundi guniré wawuka wundé xékéngu. Déka jémba yawuka wundé xéngu. Xékétaka xéngun maki, guni akwi wungi hurutanguni. Wungi hurungut, nanika nakélak huru biya mawuli hwekwa God guni wali tétandé.

Filipai Polka jondu yéwa hwendaka dé yikafre mawuli ya

10 Guni wunika mawuli yata wuniré wambula yikafre hurunguka wuni nana Néma Du Jisas Kraiska yikafre mawuli yata mawuli sawuli yata déka ximbu wuni haréké. Wuni xékélaki. Hanja guni wunika mawuli yata guni wuniré yikafre hurutenguka yambu rehafi yandéka guni hurufatiké.
11 Wuni jondu nawulakéka fatikéwukaka wahambawuni. Joo nak wunimbu xakundét, joo nak wunimbu xakuhafi yandét, yak, wun jooka mawuli yatawuni.
12 Wuni angi wuni xékélaki. Hufuk jondu héraata mawuli wuni ye. Séfélak jondu akwi héraata wun nukwa akwi mawuli wuni ye. Nak joo wunimbu xakundét, yak, wun jooka mawuli yatawuni. Séfélak hénoo sawuka biya yatakwa nukwa akwi, hénooka hiyawuka nukwa akwi, wuni yikafre mawuli male wuni ye. Séfélak yéwa hérawuka nukwa akwi, yéwa hérahafi yawuka nukwa akwi, wuni yikafre mawuli male wuni ye. Wungi wuni xékélaki.
13 Krais Jisas wuniré yikafre huruta wunika hambuk hwendéka wuni atéfék jondu hali huruwu.
14 Némbuli wuni Kraisna jémba yata nawulak xak wali rewuka guni wuniré yikafre huruta wuni wali wun jémba ye. Wu yikafre dé.
15 Guni Filipaimbu rekwa du takwa, guni hafu wundé xékélakingu. Hanja, wuni Krais Jisasna hundi tale guniré wataka guna héfa Masedonia yatakawun nukwa, guni Krais Jisasna hundika xékékwa du takwa guni male guni wuniré yikafre huru. Huruta guni jondu akwi yéwa akwi wunika hwe. Krais Jisasna hundika xékékwa nawulak du takwa, guni hurungun maki, di wunika jondu yéwa nawulak hwehambandi.
16 Wuni Tesalonaikambu reta jonduka wali yéwaka wali fatikéwun nukwa akwi guni wuniré yikafre huruta guni nawulak yéwa nak naata guni wunika hwe.
17 Wunika hwengun yéwaka male sarékéhambawuni. Guni wunika yéwa hwenguka hukémbu God hwengun yikafre joo guniré hasa hwetandé, nawulak yikafre jondu wali. Dé guniré hasa hwetendékaka wuni saréké.
18 Guni jondu wali yéwa wali hérae takanguka Epafroditus hura yandéka wuni atéfék wundé hérawu. Hérae némbuli joo nakéka fatikéhambawuni. Guni wuniré yikafre hurunguka Godna mawuli yikafre dé ye, gunika. Godka yikafre yama xaakwa jooka hwendaka maki, wunika hwengun jooka akwi God dé yikafre mawuli ye.
19 Wuna Néma Du God gunika séfélak yikafre jondu hwetandé. Guni Krais Jisas wali natafa mawuli hérae rengut, God atéfék yikafre jondu hura reta, fatikénguka jondu atéfék gunika hwetandé.
20 Nani nana yafa Godna ximbu wungi té wungi té harékétame. Wu mwi hundi dé.

Pol dika dé dinguna nae

21 Wuni atéfék Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka wuni dinguna nae. Dinguna nawukaka guni diré wungi watanguni. Wuni wali reta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa akwi di gunika dinguna di nae.
22 Ambu reta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa atéfék di gunika dinguna nae. Romna néma duna gembu jémba yakwa du takwa akwi di gunika némafwimbu mawuli yata dinguna di nae.
23 Nana néma Du Jisas Krais guna hamwinya wali téta guniré yikafre hurundéte wuni déré wa.
Wuna hundi yak.

Kolosimbu rekwa du takwaka Pol hayindén nyinga

Pol

1 God wuniré wasékendéka wuni Pol Krais Jisasna hundi hura yikwa du reta wuni
guniré we nyingambu. Nana nyayika Timoti wuni wali reta ani gunika hayi.
2 Wuni guni Kolosimbu rekwa Godna du takwaré wuni we. Guni Krais Jisasna hundi
jémba xékékwa du takwa, wuna nyama bandi guniré wuni we.
Nana yafa God gunika saréfa naata guniré yikafre huruta, nakélak huru biya mawuli
hwendét, guni jémba rengute ani déré wakwexéké.

Kolosimbu rekwa du takwa di Kraiska jémba saréké

3-4 Guni Jisas Kraiska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata dé wali natafa
mawuli héraata renguka ani wundé xékéna. Guni Godna atéfék du takwaka némafwimbu
mawuli yanguka ani wundé xékéna. Xéka ani gunika sarékéta atéfék nukwambu ani nana
Néma Du Jisas Kraisna yafa Godka diména nae.
5 Hanja guni Jisas Kraisna mwi hundi, wun yikafre hundi, tale xékéngun nukwa guni
ané hundi akwi guni xéké. God déka getéfambu rekwa yikafre jondu gunika hwetandé.
Wun hundi xékéta wun yikafre jonduka guni haxé. Haxéta guni Godna du takwaka
némafwimbu mawuli guni ye.
6 Guni Jisas Kraisna hundi tale xékéta wundé xékélakingu. God du takwaka saréfa naata
diré dé yikafre huru. Hurundékaka xékélakita, guni déka hundi jémba xékéta déka séfélak
yikafre jémba guni ya. Guni male wungi huruhambanguni. Atéfék hafwambu rekwa du
takwa akwi di Kraisna hundi jémba xékéta déka séfélak yikafre jémba yandaka Kraisna
yikafre hundi dé némafwi xaku.
7 God du takwaka saréfa naata diré yikafre hurundékaka, Epafras guniré dé wakwe.
Wakwendéka guni wun jooka xékélaki. Dé ani maki Kraisna yikafre jémba yakwa du
rendéka nani déka némafwimbu mawuli ye. Dé Kraisna jémba yata dé ani mawuli yanaka
maki dé guniré yikafre huru.
8 Dé ani wali reta rengukangalaka dé hundi wa. Godna Hamwinya guniré hura téndéka
guni nak du takwaka akwi anika akwi némafwimbu mawuli yangukaka dé aniré wa.

Pol dé Godka wa, dé diré yikafre hurundéte

9 Wun hundi xéka ani atéfék nukwambu Godré wa, gunika. Ani angi Godka wakwexéké.
Guni God mawuli yandéka atéfék jémbaka xékélakitanguni. Xékélakingut Godna Hamwinya
guna mawulimbu sukweké́ndét, guni atéfék yikafre jémbaka akwi yikafre sémbutka akwi
jémba xékélakitanguni. Wungi ani Godka wakwexéké.
10 Wun jémbaka xékélakita guni wun jémba yatanguni, nana Néma Du mawuli yandéka
maki. Jémba yangut nana Néma Du dé yatenguka atéfék jémbaka akwi, retenguka
sémbutka akwi, mawuli yatandé. Jémba yata guni yikafre mi maki yikafre sék xakétanguni.
Xakéta guni Godka akwi jémba xékélakitanguni.
11 Dé némafwi hambuk yata atéfék néma duré sarékéngwanda gunika wun hambuk
hwendét, gunimbu nak maki nak maki xak xakundét guna mawuli généhafi yata hambuk
tétandé. Téndét guni yikafre mawuli yata retanguni.
12 Hanja nana yafa God naniré dé waséke, nani wali Godna hundi xékékwa du wali
Godna yikafre hwetendéka jondu hérambete. Hérae nani Godna larékombu retame.
Retembekaka sarékéta nani Godka diména natame.
13 Hanja nani Satanéna hundi xékémbeka dé naniré hurundéka nani halékingambu nani
re. Rembeka dé God naniré yikafre huruta naniré hérae déka nyanéna du takwa wali
takandéka nani di wali rembeka dé nanika jémba hatita dé néma du re. Némbuli nani
Godna nyanéna hundi xékéta déka du takwa nani re. God déka nyanka dé némafwimbu
mawuli ye.
14 Satan naniré hura téndéka Godna nyan nanika hiyae dé Satanéna tambambu naniré
héra. Hérae hanja hurumben haraki saraki sémbut yakwanyindéka nani déka du takwa
nani jémba re.

Pol dé wa, Kraisna sémbutka akwi, Kraisna jémbaka akwi

15 Ané héfambu reta nani Godré xéhambame. Déka nyan dé God maki rendéka nani
déré xéta nani Godka xékélaki. Maka du nyan rendaka maki, Godna nyan dé atéfék
huratakandén jonduka néma du re.
16 Démbu atéfék jondu di xaku. Nyirmbu rekwa jondu akwi, héfambu rekwa jondu
akwi, xémbeka jondu akwi, xéhafi yambeka jondu akwi, wun jondu atéfék dé hurataka.

Godna getéfambu rekwa du, ensel, enselna néma du, haraki hamwinyana néma du akwi
dé hurataka. Dé atéfék jonduka néma du renjoka dé hurataka.
17 Godna nyan tale rendéka dé atéfék jondu hukémbu xaku. Déka mawuli yandéka maki
di atéfék jondu xaakwa di wungi jémba re.
18 Godna nyan Krais déka hundika xékékwa atéfék du takwaka dé néma du re. Wungi
reta dé dé humbu maki rendéka di déka hundika xékékwa du takwa déka séfi maki di
re. Hanja hiyandéka God wandéka dé wambula ramé. Raama dé wambula ramétekwa
du takwana maka du xaku. Raméndéka hukémbu hiyandé du takwa déka hukémbu
ramétandi. Dé hafu atéfék jonduka néma du renjoka dé wungi huru.
19 God déka hamwinya déka hambuk déka atéfék jondu déka nyanmbu sukweka rendate
mawuli yata dé wungi huru.
20 Ané jooka akwi God dé mawuli ya. Hanja atéfék du takwa jondu akwi di Godna
mama di. Wungi rendaka dé héfambu rekwa atéfék du takwa jondu, anwarmbu rekwa
atéfék du takwa jondu akwi, dé wali natafa mawuli hérandate dé God mawuli ya. Mawuli
yata wandéka déka nyan mimbu hiyandéka déka nyéki dé bleké. Bleké ndénka atéfék du
takwa di God wali natafa mawuli héraata di dé wali jémba retandi.
21 Guni akwi guni hanja haraki saraki mawuli xékéta haraki saraki sémbut guni huru.
Wungi huruta guni Godna mama reta afakémbu guni re, Godka.
22 Hanja wungi renguka Krais dé ané héfambu rekwa duna séfi hérae re gunika dé hiya,
guni God wali natafa mawuli hérangute. Guniré Godka hura yinjoka dé wungi hiya. Hura
yindét guni Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retanguni. Wun nukwa
nawulak du takwa hurungun sémbutka guniré haraki hundi yamba wakéndi.
23 Guni Krais Jisaska guni jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” guni na.
Wungi naata guna mawuli sarékémbu nak maki nak maki sarékékénguni. Natafa mawuli
héraata Krais Jisaska jémba sarékéta guna mawulimbu hambuk yangut, dé guniré hura
yitandé Godka. Guni Krais Jisasna yikafre hundi yatakahafi yata God guniré yikafre
hurutendékaka haxéngut, dé guniré hura yitandé Godka. Wun yikafre hundika di atéfék
héfambu wa. God wandéka wuni Pol wuni akwi Krais Jisasna hundika jémba yakwa du
wuni re.

Pol dé diré yikafre huru

24 Némbuli wuni jémba yata guniré yikafre huruta wuni hangéli hérae. Hérae wuni
yikafre mawuli yata mawuli sawuli wuni ye. Hanja Krais Jisas dé déka hundika xékékwa
du takwaka dé hangéli héra. Wunde du takwa di déka séfi maki di. Wuni akwi wuna
séfimbu wuni hangéli héra, Kraisna séfiré yikafre hurunjoka. Hangéli hérawut wuna hangéli
Kraisna hangéli wali sukwekéndét, di Kraisna séfimbu rekwa du takwa jémba retandi.
25 God wunika jémba dé hwe, wuni guni nak téfambu rekwa du takwaré yikafre huruta
gunika jémba hatiwute. Hwendéka wuni déka jémba yakwa du wuni re. God wuni atéfék
héfambu Godna yikafre hundi wawute dé wunika wun jémba hwe.
26 Hanja God déka hundi dé faku, atéfék héki hwarimbu rendé hémka. Némbuli déka du
takwaré dé wakwe, fakundén hundika.
27 Wun fakundén hundi dé God naniré yikafre male hurutendéka jooka dé wa. God
guni nak téfana du takwa akwi wun hundika xékélakingute dé mawuli ye. Wun yikafre
male joo angi dé, Krais guna mawulimbu dé té. Téndéka guni dé wali jémba retenguka
nukwaka guni haxéta jémba re.
28 Wun Kraiska nani hundi we. Wungi wata nani di haraki sémbut hurundamboka
nani hambukmbu we. God nanika yikafre xékélelaki hwendéka nani atéfék du takwaré
wakwe, di déka jémba xékélakindate. Di Kraisna hundi jémba xékéta dé wali natafa mawuli
héraata rendat, nani Godka diré hérae hura yitame. Nani diré hérae Godka hura yinjoka
nani Kraisna hundi we.
29 Di wungi rendate wuni weséka jémba ye. Krais dé wunika hambuk hwendéka déka
hambuk wuna mawulimbu téndéka wuni hambuk jémba wuni ye.

2

Nani Kraiska jémba sarékétame

1 Guni Krais Jisasna hundika xékékwa Kolosimbu rekwa du takwa, gunika weséka
yawun jémbaka xékélakingute wuni mawuli ye. Krais Jisasna hundika xékékwa Laodisi-
ambu rekwa du takwaka akwi wuni weséka jémba ya. Wuna saawi xéhafi yandé Krais
Jisasna hundi xékékwa nawulak du takwaka akwi wuni wungi weséka jémba ya.
2 Wuni wun jémba wuni ya, guni di wali roohafi yangut, guna mawuli hambuk téndéte.
Guni wungi yata guna du takwaka némafwimbu mawuli yata di wali natafa mawuli
héraata guni Krais Jisasna jémba nawulakéka akwi xékélakitanguni. Xékélakingut yikafre

mawuli guna mawulimbu sukwekétandé. Sukweké́ndét guni God hanja faakwa takandén
hundika jémba xékélakitanguni. Wungi xékélakingute wuni mawuli ye. God faakwa
takandén hundi angi dé, Krais hafu dé.
3 Atéfék God takandén yikafre jondu, déka mwi hundi akwi déka xékélelaki akwi di
Kraismbu faakwa re.
4 Du nawulak guniré séfélak hundi wata guniré yéna yandamboka wuni wun hundi
guniré we.
5 Guni wali rehafi yata, afakémbu reta, gunika sarékéta, wuni wun hundi guniré we.
Wuna mawuli guni wali dé té. Téndéka wuni hundi xéké, guni Kraiska jémba sarékéta déka
hundika “Mwi hundi dé” naata déka hundi yatakahafi yata guni natafa mawuli héraata
jémba renguka. Xékéta wuni yikafre mawuli yata mawuli sawuli yata wuni re.

Krais wali natafa mawuli héraata jémba retame

6 Guni tale Krais Jisasré héranguka maki némbuli dé wali natafa mawuli mé hérae re.
7 Reta déka jémba sarékéta guna mawulimbu déka hambuk ye retanguni, yikafre mi
héfambu méngi yake hambuk ye téndéka maki. Nani déka guniré wakwemben hundika
jémba sarékéta, guni watanguni, “Krais Jisasna hundi wu mwi hundi dé. Nani déka du
takwa wungi re wungi re retame.” Wungi wata guni Godka diména nanguka mawuli
guna mawulimbu sukweka gwanda yindé.
8 Guni xékélaki natanguni. Séfélak hundi bulékwa du takwa nawulak gunika yae guniré
yénataka hundi wata guniré témbéra harindat, guni Krais Jisasna jémbaka hu hwenjoka,
xékélaki natanguni. Wunde du takwa mwi hundi wahafindi. Yénataka hundi male di
we. Di mandékana hundi, ané héfana jonduka male di we. Krais Jisas wun hundika diré
wakwehambandé. Guni deka hundi xékénjoka xékélaki natanguni.
9 Godna atéfék hundi akwi déka atéfék hambuk akwi déka atéfék jondu akwi Kraisna
séfimbu sukweka téndéka wuni guniré wungi we.
10 Guni Krais wali natafa mawuli héranguka Godna yikafre jondu guna mawulimbu
akwi dé sukweka té. Krais dé atéfék gavmanka akwi atéfék néma duka akwi dé néma du
re.
11 Hanja Juda di Godna du renjoka di deka dunyana séfi di séké. Guni Kraismbu reta
guni séfi séké́ndé du maki guni re. Du nak déka tambambu guna séfi sékéhafi yandéka
Krais guna mawulimbu dé ané héfa séfina haraki sémbut xatéka yaki.
12 Guni Kraisna ximbu guré naande Krais hurundén maki guni huru. Dé hiyandéka di
déré wekwambu réméndaka God déré dé husaramé. Guni Kraisna ximbu guré naande
guni wambula raama xale. Guni Godka jémba sarékéta Godna hambukéka sarékénguka
God wandéka guni huli du takwa guni re.
13 Hanja guni haraki saraki sémbut huruta guna séfi sékéhafi yata guni hiyandé du takwa
maki guni re. Wungi renguka God guniré yikafre hurundéka guni huli du takwa maki
Krais wali re. Dé nana atéfék haraki saraki sémbut yakwanyita
14 naniré hasa hwetendéka haraki jondu dé héreki. Hanja nani Godna atéfék hambuk
hundi wandén maki hurunjoka nani hurufatiké. Hurufatikémbeka déka hambuk hundi
nana sémbutka haraki hundi wata dé nana mama maki re. Némbuli God wun haraki hundi
hérekita dé wun hundiré ramimbu xiyae mimbu wundé hatekandé, Krais wali.
15 Wungi huruta dé haraki hamwinyana hambuk akwi Satanéna hambuk akwi dé
héreki. Krais mimbu hiyandénka dé God diré sarékéngwandé, atéfék du takwana
makambu.

Nani Krais wali nani hiya

16 God wungi hurundéka némbuli guniré wuni we. Du nawulak gunika ye gunika haraki
hundi wakéndi, hénooka akwi hulinguka akwi yakéréngute. Wungi wandat guni deka
hundi yamba xékékénguni. Di némafwi hénoo hura sa nukwa, huli bafu gaye téléka nukwa,
baka hwa nukwa akwi guni jémba yangumboka haraki hundi wandat, guni wunde duna
hundi xékékénguni.
17 Wun jondu wu hukémbu xakutekwa jonduna haki maki male di. Wun mwi jondu
Kraismbu dé té.
18 Wunde du gunika ye yéna yata di wa, “Nani nana xi husandata enselna ximbu nani
haréké. Nani janji maki hwaata Godna jémbaka wundé xékélakikwa. Wungi xékélakita
nana ximbu harékéhafi yambeka nana yikafre mawuli guna mawuliré dé sarékéngwandé.”
Wungi wata di baka deka ximbu harékéta guna xi di husanda. Wungi wandat, guni deka
hundi xékékénguni.
19 Di nana néma du Krais Jisaska wundé hu hwenda. Krais Jisas nana humbu maki dé.
Nani déka hundi xéka nani déka séfimali maki me. Duna humbu, man, tamba, hambuk, séfi
akwi jémba téndét, wun du hambuk yata dé jémba té. Jémba téndéka maki, Krais Jisaska

jémba sarékékwa du takwa déka hundi xékéta dé wali natafa mawuli héraata hambuk yata di jémba re. God dika hambuk hwendéka di hambuk yandaka déka hém dé némafwi ya.
20 Guni Krais wali guni hiya, ané héfana hambuk hundika. Hiyae métaka guni ané héfambu rekwa du maki guni wun hambuk hundika wambula xéké? Wun hundi angi maki dé.
21 “Guni wun joo guna tambambu yamba hurukénguni. Wun hénoo yamba sakwexékénguni. Wun joo yamba séngétakékénguni.”
22 Wun hundi dé hurungut hényitekwa jonduka dé wa. Wun hambuk hundi dé duna hundi male dé. Du male di wun hundi wakwe.
23 Wakwendakaka sarékéta guni deka hundi xékékénguni. Wunde du di deka mawuli sarékémbu di Godna ximbu yéna yata harékéta, deka xi husandata, Godna mawuliré yikafre hurunjoka di deka séfiré haraki huru. Wungi hurundaka nawulak du diré xe di wa, “Wunde du xékélelakikwa du di.” Wungi wata di xékélakihambandi. Wun yénataka sémbut nana séfina haraka saraki mawuliré haraki sémbutré hérekinjoka dé hurufatiké.

3

God wandéka nani Krais wali natafa mawuli héraata re

1 Krais Jisas hiyae wambula raama dé Godna yika tamba sakumbu re. Guni Krais wali natafa mawuli hérae dé wali raama guni wun anwarmbu rekwa jondu héranjoka male mé guni saréké.
2-3 Guni ané héfana jonduka hiyae guni Krais wali wambula raama huli mawuli hérae guni huli du takwa maki jémba re. Reta guni God wali natafa mawuli héraata re. Reta guni ané héfana jonduka sarékéhafi yata wun anwarmbu rekwa jonduka male mé guni saréké.
4 Krais Jisas dé hafu dé nanika huli mawuli hwe. Hukémbu dé nukwa hanyikwa maki reta yandét atéfék du takwa déré xétandi. Wun nukwa guni dé wali reta nukwa hanyikwa maki retanguni. Rengut di du takwa déka hambuk guna hambukré akwi xétandi.

Nani huli mawuli wundé hérakwa

5 Wun jonduka sarékéta angi hurutanguni. Némbuli guni ané héfana séfimbu guni re. Guna séfina man tamba atéfék séfi di Krais wali hiyae di haraki saraki sémbut wambula yamba hurukéndi. Wun haraki saraki sémbut angi dé, du yambumbu tékwa takwa wali hwa, du takwa wali haraki saraki sémbut huru, du nak nak duna takwaka mawuli ya, takwa hési hési takwana duka mawuli ya, haraki saraki mawuli ya, nak du takwana jonduka mawuli ya, wungina haraki saraki jonduka wuni we. Du takwa nak du takwana jonduka mawuli yandéka, di Godka sarékéhafi yata di yénataka god maki jonduka di saréké. Wun haraki saraki sémbutka atéfék wuni we.
6 Du takwa wun haraki saraki sémbut hurundaka God mawuli wita dé déka hundi xékéhafi yakwa du takwaré wun haraki saraki sémbut hasa hwetandé.
7 Hanja guni ané héfana jonduka male sarékéta guni akwi wun haraki saraki sémbut guni huru.
8 Némbuli guni ané atéfék haraki saraki sémbutka hu hwetanguni. Guni rékambambu wahafi yata dika mawuli wikénguni. Guni du takwaka haraki saraki mawuli xékéhafi yata dika haraki hundi wakénguni. Guni haraki hundi bulékénguni.
9 Hanja guni xékéngun haraki mawuli akwi hurungun haraki saraki sémbutka akwi hu hwetaka némbuli guni yénataka hundi guni nak nakéka yamba wakénguni.
10 Wun jonduka hu hwetaka guni huli mawuli wundé hérangu. Hérae huli du takwa guni re. Renguka God gunimbu dé jémba ya, guna mawuli déka mawuli maki téndéte. God gunimbu dé jémba ya, guni déka jémba xékélakingute. Jémba yandét guni wun haraki saraki sémbut hurukénguni.
11 Guni Krais Jisasna hundika xéka huli mawuli wundé hérangu. Hérae guni hémémbu hémémbu rekénguni. Natafa mawuli héraata natafa hémémbu retanguni. Hanja guni hémémbu hémémbu guni re. Guni nawulak Judana hémémbu guni re. Guni nawulak Grikna hémémbu guni re. Guni nawulak Judana hém hurundan maki guni séfi séké. Nawulak séfi sékéhambanguni. Nawulak jémba xékélakihafi yata guni nawulak jémba xékélaki. Nawulak néma du takwa reta guni nawulak deka jémba yakwa du takwa guni re. Némbuli wun jooka sarékéta, guni nak maki nak maki mawuli yahafi yata, hémémbu hémémbu yamba rekénguni. Krais guna mawulimbu téndét guni Krais wali natafa mawuli héraata déka natafa hémémbu male retanguni. Krais dé hafu guna néma du dé re.

Nani du takwaka némafwimbu mawuli yatame

12 God guniré waséketaka gunika némafwimbu mawuli yandéka guni déka du takwa guni
re. Reta guni ané yikafre sémbut hurutanguni. Guni atéfék du takwaka saréfa naata diré
yikafre hurutanguni. Guni guna ximbu harékéhafi yata guni nawulak du takwaré yikafre
hundi nakélak nakélak watanguni. Di guniré haraki saraki sémbut hurundat, guni diré
hurundan haraki saraki sémbut hasa huruhafi yata guni jémba male retanguni.
13 Guni guna du takwaka yikafre mawuli yatanguni. Nana Néma Du Krais hurungun
haraki saraki sémbut yakwanyitaka wun jooka wambula sarékéhambandé. Hurundéka
maki guni akwi hurutanguni. Nak du takwa guniré haraki saraki joo hurundat, guni
“Reséndé” naata wun jooka wambula sarékékénguni.
14 Guni du takwaka némafwimbu mawuli yata diré yikafre hurutanguni. Wun hundi
némafwi hundi dé. Guni wungi huruta, di wali natafa mawuli hératanguni. Héraata jémba
retanguni.
15 God guniré wandéka guni Kraisna hundika xéka guni natafa hémémbu male guni re.
Wun hém Kraisna séfi dé. Reta guni Kraismbu nakélak huru biya héranguka wun nakélak
huru biya gunimbu téndét guni nakélak huru sémbut hurutanguni. Guni di wali jémba
male retanguni. Wungi reta Godka diména natanguni.
16 Guniré wuni we. Krais wandén hundi guna mawulimbu hambuk ye tékwandé.
Téndét guni wun hundi jémba xékéta guni wun hundika sarékéta, di wun hundika jémba
xékélakindate, guni guna du takwaré wakwetanguni. Guni Godka diména naata déka
ximbu harékéta déka gwar watanguni. Godna nyingambu hwaakwa hundi xéta déka gwar
watanguni. Guna mawuli yikafre yandéte guni nawulak gwar akwi déka watanguni.
17 Guni nawulak hundi wata nawulak jémba yata guni Néma Du Jisasna ximbu male
hurutanguni. Wungi huruta guni déka du takwa reta dé wali natafa mawuli héraata guni
nana yafa Godka diména natanguni.

Pol dé du takwa nyangwalka hundi wa

18 Guni takwa, guna duna hundi xékétanguni. Guni wungi hurungut, wu yikafre dé,
Néma Du Godna makambu.
19 Guni du, guna takwaka némafwimbu mawuli yatanguni. Yata dika haraki mawuli
xékéhafi yata diré haraki hundi wakénguni.
20 Guni nyangwal, guni guna yafa ayiwana atéfék hundi xékéta wandaka maki
hurutanguni. Guni wungi hurungut, Néma Du God guna sémbutka mawuli yatandé.
21 Guni yafa, guna nyangwalré haraki huruta diré baka haraki hundi wakénguni. Wungi
haraki hurungut di haraki mawuli xékéta jémba yamba rekéndi.

Pol jémba yakwa du takwaka akwi jémbaka hatikwa duka akwi dé wa

22 Guni nak duna jémba yakwa du takwa, guna jémbaka hatikwa duna atéfék hundi
jémba xékéta wandén maki hurutanguni. Guna taku séfimbu male wungi hurukénguni, di
guna jémba xéta mawuli yandate. Guni dika yikafre mawuli yata Néma Du Kraiska roota
guni guna jémba jémba yatanguni.
23 Guni guna jémbaka hatikwa duka male jémba yahambanguni. Guni Néma Du Kraiska
guni jémba ye. Wungi yata guni guna jémba jémba male yatanguni.
24 Guni xékélaki. Néma Du God déka du takwa hurundan yikafre joo hasa hwenjoka dé
dika déka hanja wasékendén yikafre jondu hwetandé. Wungi xékélakita ané héfambu reta
guna jémba jémba male yatanguni. Guni Néma Du Krais Jisaska guni jémba ye.
25 God haraki saraki sémbut hurundé du takwaré hurundan haraki saraki sémbut diré
hasa hwetandé. Haraki saraki sémbut hurundé atéfék du takwaré God natafa hundi male
watandé. Dé némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwa dé diré natafa hundi male
watandé.

4

1 Guni jémba yakwa du takwaka hatikwa du, guni xékélaki. Guna Néma Du God déka
getéfambu reta dé guna jémbaka hati. Wungi xékélakita guni guna jémba yakwa du
takwaka yikafre male hurutanguni. Diré haraki saraki sémbut yamba hurukénguni.

Angi hurutanguni

2 Guni atéfék nukwambu God wali hundi bulétanguni. Buléta guni nak joo nak jooka
sarékékénguni. Déka male sarékéta, wendé nahafi yata, atéfék nukwambu déka diména
naata dé wali hundi bulétanguni.
3 Guni dé wali hundi buléta nanika déré watanguni, dé naniré yikafre hurundéte.
Naniré yikafre huruta dé naniré yambu wakwendét, nani Krais Jisasna hundi atéfék du
takwaré jémba watame. Hanja God wun hundi dé faku. Némbuli dé naniré wakwe. Wuni
wun hundi hanja wuni wa. Wawuka Kraisna mama hélék yata wuniré séndé gembu
husolotakandaka wuni re.

4 Guni Godré watanguni, dé wuniré yikafre hurundét wuni wun hundi jémba wawute,
God mawuli yandéka maki.
5 Guni hafwambu rekwa du takwa wali hundi buléta guni jémba xékélakita yikafre
sémbut male hurutanguni. Hurungut guni dika Kraisna hundi bulétenguka nukwa
xakundét, guni Kraisna hundi jémba watanguni.
6 Deka mawuli jémba téndéte guni diré yikafre hundi male watanguni. Guna hundi
hunyi maki résék yatandé. Résék yandét, di guniré Kraisna hundika nawulakéka
wakwexékéndat, guni xékélakita deka hundi jémba hasa watanguni.

Pol Tikikus bér Onesimusré wandéka bér yi

7 Nana némafwimbu mawuli yambeka bandi Tikikus gunika ye wuni yawuka atéfék
jémbaka watandé. Tikikus dé yikafre jémba male yata dé nani wali nana Néma Duka
jémba yakwa du re.
8 Wuni déré wa, dé rembekaka guniré wanjoka gunika yindéte. Dé wandét xékélakingut
dé guna mawuliré yikafre hurutandé.
9 Guna getéfana du Onesimusré akwi wuni wa, dé Tikikus wali yindéte. Dé akwi Krais
Jisasna hundika jémba xéka dé nana némafwimbu mawuli yambeka bandi dé. Wun du
yéték ambu hurumben atéfék jonduka guniré watambér.

Pol Kolosika dé dinguna na

10-11 Wuni wali séndé gembu hwaakwa du Aristarkus, dé gunika dinguna nae. Ambére
du yéték akwi, Jisas déka nak xi Jastus bér Barnabasna waa Mak, bér gunika dinguna nae.
Hanja wuni gunika hundi hayi Makéka. Dé gunika yindét, guni déré yikafre hurutanguni.
Wunde du male di Judana du reta di Krais Jisasna hundi xéka di wuni wali Godna jémba
ye. Yata di wuna mawuliré yikafre huru.
12 Guna getéfana du Epafras akwi dé gunika dinguna nae. Dé Krais Jisasna jémba
yakwa du reta dé atéfék nukwambu héndék dé wesékéta Godré wa, guni guna mawulimbu
hambuk ye téngut, guni Godna hundi atéfék xékéta wandén maki hurungute.
13 Dé guniré akwi Laodisiambu rekwa du takwaré akwi, Hierapolismbu rekwa du
takwaré akwi yikafre hurunjoka dé némafwimbu mawuli ye. Wungi xékélakita wuni
guniré we.
14 Némafwimbu mawuli yambeka du, nana dokta Luk, bér Demas akwi, bér gunika
dinguna nae.
15 Laodisiambu rekwa nyama bandi akwi, nana nyange Nimfa akwi, léka gembu
hérangwandéta Godna ximbu harékékwa du takwaka akwi nani dinguna nae. Guni diré
wungi watanguni.
16 Ané nyinga xékétaka guni Laodisiambu rekwa Krais Jisasna hundika xékékwa du
takwaka nyinga hwengut, di akwi wun hundi xékétandi. Laodisiaka hayiwun hundi guni
akwi hérae xékétanguni.
17 Guni Arkipusré angi watanguni, “Méni Néma Du Krais Jisasmbu héramén jémba
sarékéta wun jémba atéfék yaséketaméni.”
18 Némbuli wuni Pol wuna hundi hayindé dumbu nyinga hérae gunika dinguna naata
wuni wuna tambambu ané hundi hayi. Guni séndé gembu hwawukaka sarékéta Godré
watanguni, wunika. God gunika saréfa naata guniré yikafre hurundéte, wuni déré wa.
Wuna hundi yak.

Tesalonaikambu rekwa du takwaka Pol tale hayindén nyinga

1 Wuni Pol, Sailas bér Timoti wuni wali rembéka wuni ané nyingambu hundi hayi. Guni
Tesalonaikambu rekwa Jisasna hundi xékékwa du takwa, gunika wuni hayi. Guni nana
yafa Godna du takwa guni. Guni Néma Du Jisas Kraisna du takwa guni. God gunika saréfa
naata baka guniré yikafre huruta yikafre mawuli hwendét guni jémba rengute nani déré
wakwexéké.

Tesalonaika di Godka jémba sarékéta yikafre mawuli yata jémba re

2 Nani God wali hundi buléta guni atéfékéka sarékéta nani Godka atéfék nukwambu
diména nambekandé, gunika.
3 Guni Godka jémba sarékéta guni yikafre jémba ya. Guni du takwaka némafwimbu
mawuli yata guni hambuk jémba ya. Guni hambuk yata nana Néma Du Jisas Krais
wambula yatendékaka guni jémba haxé. Wungi nani xékélaki. Xékélakita nani atéfék
nukwambu gunika sarékéta nana yafa Godré gunika wakwexéké.
4-5 Hanja nani guni wali reta Godna hundi guniré nani wa. Hundimbu male guniré
Godna yikafre hundi wakwehambame. Nani Godna hundi guniré wambeka dé Godna
Hamwinya nana mawulimbu wulaaye téndéka nani hambuk yata angi wa, “Mwi hundi
nani we.” Wungi wambeka guni xéké. Nani guni wali reta gunika sarékéta nani guni wali
hambuk jémba ya. Nana nyama bandi, nani wungi yambeka xéngunka nani xékélaki, God
gunika némafwimbu mawuli yata wasékendéka guni déka du takwa guni re. Wungi nani
xékélaki.
6 Naniré xéta guni hurumbeka maki guni huru. Huruta guni Néma Du hurundéka
maki wungi guni huru. Huruta Godna hundi jémba xékénguka di Godna hundika hélék
yakwa du guniré séfélak haraki saraki sémbut huru. Hurundaka Godna Hamwinya guna
mawulimbu wulaaye téta, yikafre mawuli gunika hwendéka, guni yikafre mawuli yata
mawuli sawuli ya. Wungi yata guni jémba re.
7 Renguka di Masedoniambu akwi Akaiambu akwi rekwa Jisasna hundi xékékwa du
takwa atéfék xékéndaka guni diré yikafre mawulina sémbutka guni wakwe.
8 Guni Néma Duka hundi wanguka di wun héfambu rekwa du takwa xéké. Guni Godka
jémba sarékénguka di wun héfambu rekwa du takwa, atéfék getéfambu rekwa du takwa
akwi, di xéké. Atéfék du takwa guni Godka jémba sarékéngukaka xékélakindaka nani hundi
nawulak akwi diré yamba wakéme.
9 Wunde du takwa xékétaka di hundi bulé, nani ye guni wali rembenka. Buléta di gunika
wa, “Wunde du takwa hiyandé yénataka god yatakataka waleka némbuli mwi Godna hundi
xéké. Dé wungi re wungi re rendéka di déka jémba ya.”
10 Wungi wata di hundi nawulak akwi gunika angi wa, “Godna nyan Godna getéfambu
gayatendékaka di haxé.” Wungi di gunika wa.
Godna nyan Jisas hanja hiyandéka God wandéka dé wambula ramé. Jisas naniré yikafre
hurundéka Godna hukémbu xakutekwa mawuli wi naniré haraki yamba hurukéndé.

2

Pol Tesalonaikambu reta dé ané jémba ya

1 Wuna nyama bandi, guni xékélaki. Hanja nani gunika ye guni wali reta Godna hundi
wamben nani baka wahambame.
2 Hanja Filipaimbu rembeka di naniré haraki hundi wata naniré haraki hurundaka
nani némafwi hangéli héra. Filipai yatakataka nani gunika yi. Yimbeka nana Néma Du
God yikafre mawuli nanika hwendéka nani séfélak mama duka roohafi yata hambuk yata
nani Godna yikafre hundi guniré wa. Wungi guni xékélaki.
3 Du nawulak di nanika angi wa, “Di haraki hundi xéka di wun hundi wa.” Nawulak
di wa, “Di haraki saraki mawuli xéka di wun hundi wa.” Nawulak di wa, “Guniré yéna
yanjoka di wun hundi wa.” Wungi wandan wu yéna yata di wa.
4 Hanja God nanika dé wa, “Deka mawuli wu yikafre dé. Di wuna hundi watandi.”
Wungi wandéka nani mawuli yandéka maki jémba ya. God nana mawuliré hurukwexéta
dé nanika xékélaki. Dé nanika yikafre mawuli yandéte nani hundi we. Du takwa nanika
yikafre mawuli yandate hundi wehambame.
5 Nani guni wali reta yénataka hundi wahambame, guni nanika yikafre mawuli
yangute. Nani guni wali rembeka nana mawuli guna jonduka mawuli yahafi yandéka

yénataka hundi wahambame, guni jondu nanika hwengute. God dé xékélaki. Nani mwi
hundi nani we.
6 Guni akwi, nawulak du takwa akwi, nana ximbu haréké̂ngumboka, hélék nani ye.
7 Nani Kraisna hundi hura yikwa du déka jémba nani ya. Yambekaka, nani guni naniré
yikafre hurungute hali wakwa. Wungi wahambame. Nani gunika nakélak hatita nani re,
ayiwa léka nyangwalka hatiléka maki.
8 Nani gunika némafwimbu mawuli yata nani gunika Godna hundi male wahambame.
Nani nana hamwinya akwi atéfék séfi akwi gunika hwenjoka nani mawuli ya. Nani
gunika némafwimbu mawuli yata nani wungi huru.
9 Wuna nyama bandi, guni xékélaki. Nani guni wali reta jémba yata Godna hundi wata
hambuk jémba nawulak akwi nani ya. Gan nukwa hambuk jémba nani ya, jondu hweta
yéwa héranjoka. Guniré xak hwenjoka hélék yata, nani wun hambuk jémba ya. Wun jooka
guni xékélaki.
10 Guni Jisaska jémba sarékékwa du takwa nani guni wali reta nani Godna jémba yata
guniré yikafre hundi nani wa. Wata yikafre sémbut male huruta yikafre mawuli yata guni
wali nani jémba re. Wun jooka guni xékélaki. God akwi wungi dé xékélaki.
11 Yafa déka nyangwalka jémba hatita rendéka maki, nani gunika jémba hatita re.
Wungi guni xékélaki.
12 Hatita nani guniré hambukmbu wa, God guniré wasékendénka sarékéta guni mawuli
yandéka maki huruta yikafre mawuli yata, yikafre sémbut huruta jémba rengute. God
guniré dé waséke, guni dé wali déka getéfambu rengute, wungi re wungi re.

Di Tesalonaikaré haraki hurundaka di Jisaska jémba sarékéta di hambuk yata re

13 Hanja nani guni wali reta Godna hundi wambeka guni wun hundi xékétaka guni
wa, “Wu Godna hundi dé. Ané héfambu rekwa duna hundi yingafwe.” Wungi wata mwi
hundi guni wa. Atéfék nukwa nani God wali hundi buléta gunika sarékéta, déka hundi
xéké̂ngunka nani Godka diména nae. Guni Godna hundi jémba xéké̂nguka déka hundi guna
mawulimbu dé jémba ya.
14 Hanja nana getéfa Judana du di deka getéfana du takwaré haraki huru. Haraki
hurundaka di Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa, Godna du takwa, Judiambu
hérangwanda reta di hangéli héra. Guni wuna nyama bandi, guna getéfana du di guniré
haraki huru. Haraki hurundaka guni hangéli guni héra. Guniré wungi haraki hurundaka
guni Judiana héfambu rekwa Jisasna du takwa maki guni re.
15 Hanja di Juda Godna profetré di xiya. Diré xiyataka di Néma Du Jisasré xiya.
Xiyataka di naniré haraki hurundaka nani deka héfa yatakataka nani yi. Wunde du
wungi hurundaka God dika hélék dé ya. Wunde du wungi huruta di atéfék du takwana
mama du di re.
16 Nani Godna hundi nak téfana du takwaré wanjoka nani mawuli ye, God diré yikafre
hurundét di déka hundi xékéta jémba rendate. Mawuli yambeka di Juda atéfék du takwana
mama du reta di naniré haraki hundi wa, nani nak téfana du takwaré wun hundi
wambemboka. Di wungi wata séfélak haraki saraki sémbut di huru. Hurundan haraki
saraki sémbut deka mawulimbu dé sukweka té. Di wungi hurundaka Godna mawuli wi
bu yae dimbu dé té.

Pol Tesalonaikambu rekwa du takwaré wambula xénjoka dé mawuli ya

17 Nana nyama bandi, mé xéké. Guniré yatakataka ye, nani nyan hiyandéka yafa haraki
mawuli xéké̂ndaka maki guna saawiré wambula xénjoka nani némafwimbu mawuli ye.
Ambu reta gunika sarékéta, guniré xéhafi yata, nani gunika atéfék nukwambu saréfa nae.
18 Saréfa naata nani gunika wambula yinjoka nani mawuli ye. Wuni Pol séfélak nukwa
ye guniré xénjoka mawuli yawuka, Satan yambu tatafindéka nani yihambame.
19-20 Nana Néma Du Jisas wambula yandét nani déka makambu téta, gunika sarékéta,
yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatame. Méta jooré xéndét déka mawuli nanika
yikafre yatandé? Guniré xéndét déka mawuli yikafre yatandé. Guni nana hundi xékéta
déka jémba sarékéta déka hundika guni “Mwi hundi dé” na. Gunika sarékéta nani yikafre
mawuli yata némafwimbu mawuli sawuli ye.

3

Pol dé wa, Timoti ye deka mawuliré yikafre hurundéte

1 Nani wungi sarékéta gunika hundi nawulak xéké̂njoka mawuli yata haxénjoka hélék
yata ani wuni Sailas wali ani angi wa, “Ani hafu Atensmbu haxéta renat, Timoti aniré
yatakataka dika yitandé, deka hundi xéké̂njoka.”

2 Wungi we ani Timotiré wa, gunika yindéte. Nana bandi Timoti dé ani wali yitaka
yatakata dé akwi Godna jémba yata yikafre hundi dé wa Kraiska. Déré wanaka dé gunika
ye guniré hundi wa, guni Jisaska jémba saréké ngut, guna mawuli hambuk yata jémba
téndét,
3 du nawulak guniré haraki hurundat, guni wun jooka haraki mawuli xékéngumboka.
Guni xékélaki, hanja God naniré dé waséke, nani déka hundi xékéta wun hangéli
hérambete.
4 Hanja guni wali reta naniré haraki hurutendakaka séfélak nukwambu nani wa.
Wamben maki di naniré haraki huru. Wun jooka guni xékélaki.
5 Hangéli hérangukaka sarékéta wuni rengukaka xékélakinjoka yamba haxékéwuni. Guni
Jisaska jémba saréké o yingafwe? Satan guna mawuliré haraki hurunjoka guniré
hurukwexé wana o yingi wana? Guni déka hundi guni xéké, o yingafwe? Hanja guni wali
reta nani hambuk jémba ya, guni Godna hundi xékéngute. Nani wun jémba baka nani ya
wana? Wun jooka xékélakinjoka mawuli yata, guna hundika haxénjoka hélék yata, wuni
Timotiré wawuka dé gunika yi.

Timoti wambula yae hundi wandéka dé Pol yikafre mawuli ya

6 Timoti gunika ye re némbuli dé anika wambula ya. Wambula yae dé aniré ané yikafre
hundi gunika wa: “Di Jisaska jémba saréké ndaka deka mawuli jémba dé té. Di du takwaka
némafwimbu mawuli di ye. Di atéfék nukwambu bénika sarékéta yikafre mawuli di ye. Di
béniré xénjoka di némafwimbu mawuli ye, béni diré xénjoka némafwimbu mawuli yambéka
maki.”
7 Wungi wandéka, guna mawuli jémba téndékaka hundi xékénaka, ana mawuli yikafre
dé ya. Du nawulak di aniré haraki hurundaka ani hangéli héraata guna hundi xékénaka
ana mawuli yikafre dé ya.
8 Guni Néma Duka jémba saréké ngut déka mawuli guna mawulimbu rendét, nani yikafre
mawuli yata jémba retame.
9 God guna mawulimbu jémba yandéka guni déka jémba saréké nguka nani Godna
makambu reta gunika némafwimbu mawuli sawuli nani ye. Yingi maki nae nani Godka
diména natame, dé guna mawulimbu jémba yandékaka?
10 Nani gan nukwa déré wakwexéké, nani ye guna saawiré wambula xénjoka. Guni
Kraisna hundi nawulakéka yike yangut nani yikafre hundi nawulak akwi guniré wanjoka
nani mawuli ye, guni jémba xékéta rengute. Wun jooka nani Godré atéfék nukwambu
wakwexéké.

Pol dé angi Godré wakwexéké

11 Nana yafa God hafu nana Néma Du Jisas akwi naniré yikafre huruta yambu hurumbét
nani gunika wambula yitame.
12 Néma Du hafu guniré yikafre hurundét, guni nak nakéka mawuli mawuli yata, guni
atéfék du takwaka mawuli mawuli yatanguni. Mawuli yata hambuk yata hukémbu dika
némafwimbu mawuli mawuli yatanguni, nani gunika némafwimbu mawuli yambeka maki.
13 Néma Du Jisas wandét guna mawuli hambuk ye jémba tétandé. Nana Néma Du Jisas
déka du takwa wali yandét guni nana yafa Godna makambu yikafre sémbut hurukwa
du takwa téngut dé watandé, “Di yikafre du takwa di.” Wungi watandé. God wungi
hurundéte nani déré wakwexéké.

4

Angi rembete dé God mawuli ye

1 Nana nyama bandi, némbuli wuna hukétéfi hundi watawuni. Guni mé xéké. Nani
Néma Du Jisasna ximbu nani guniré hambuk hundimbu we. Nani hanja gunika wamben
maki nani gunika wambula we. Guni yikafre sémbut huruta yikafre jémba yatanguni,
God gunika yikafre mawuli yandéte. Hanja nani wungi wambeka guni wun hundi xéka
yikafre sémbut huru. Nani guniré wambula we, guna hukémbu hurutenguka yikafre
sémbut guna némbuli hurunguka sémbutré saréké ngwandéndéte.
2 Néma Du Jisas naniré hambuk hundi wandéka wun hundi guniré wambeka xéka guni
wun hundi wundé xékélakingu.
3 Guni angi hurungute dé God mawuli ye. Guni Godna du takwa reta yikafre
sémbut male hurutanguni. Guni nawulak du takwa wali haraki saraki sémbut yamba
hurukénguni.
4 Guni wungi huruhafi yata guni guna séfiré hurutenguka yikafre sémbutka
xékélakitanguni, guna séfimbu Godna ximbu harékéta yikafre sémbut hurunjoka.

5 Godka xékélakihafi yakwa du di takwa wali haraki sémbut hurunjoka némafwimbu
mawuli ye. Guni yikafre sémbutka xékélakita guni mawuli yandaka maki mawuli yamba
yakénguni.
6 Guni guna nyayikaka sarékéta diré yéna yahafi yata déka takwa wali haraki sémbut
yamba hurukénguni. Hanja nani guniré angi wa, “Du wun haraki saraki sémbut hurundat,
Néma Du hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé. Guni wun haraki saraki
sémbut yamba hurukénguni.” Wungi nani guniré wa.
7 God naniré dé waséke, nani déka jémba yata yikafre sémbut male hurumbete. Nani
haraki saraki sémbut hurumbete dé naniré wasékehambandé.
8 Wun hundika sarékéta du takwa nawulak nana hundi xékénjoka hélék yata di duna
hundika male hu hwehambandi. Di déka Hamwinya hwekwa Godka akwi di hu hwe.
9 Guni Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwaka némafwimbu mawuli yatanguni. Di
guna nyama bandi maki di. Guni nak nakéka némafwimbu mawuli yangute God guniré
wundé wakwendé. Wakwendéka xékélakinguka wuni wun jooka guniré wambula yamba
hayikéwuni.
10 Guni wungi xékélakita guni Masedoniana héfambu reta Jisasna hundi xékékwa atéfék
du takwaka guni némafwimbu mawuli ye. Mawuli yanguka némbuli guniré nani angi
we. Guni hambuk yata dika némafwimbu mawuli yatanguni, guna hukémbu yatenguka
mawuli guna hanja yangun mawuliré sarékéngwandéndéte.
11 Guni angi hurutanguni. Guni nakélak huruta jémba reta nak duna jémbaka sarékéhafi
yata guna jémbaka male sarékéta guni hafu guna tambambu guna jémba yatanguni. Hanja
nani wun jooka guniré hundi wa.
12 Guni wungi huruta guna jémba yata guni hafu guna jondu hératanguni. Héraata nak
du takwaka yamba haxékénguni, di gunika jondu hwendate. Guni wungi rengut di Jisasna
hundi xékéhafi yakwa du takwa xéta gunika watandi, “Di yikafre du takwa di.”

Néma Du wambula yae naniré hura waritandé

13 Nana nyama bandi, mé xéké. Jisaska sarékéhafi yakwa du takwa di dé wali wungi
re wungi re retendakaka sarékéhambandi. Sarékéhafi yata di du takwa hiyandaka di
hambukmbu géra. Guni Jisaska jémba saréka hiyandé du takwaka xékélakingute, nani
mawuli ye. Guni Jisaska sarékéhafi yakwa du takwa maki hambukmbu gérangumboka,
hélék nani ye.
14 Hanja Jisas hiyae dé wambula ramé. Wungi hurundénka nani “Mwi hundi dé” na.
Jisasna hundi xékékwa du takwa hiyandat, hukémbu God wandét di wambula raama Jisas
wali wambula yatandi. Wungi yatendakaka akwi nani “Mwi hundi dé” nae.
15 Néma Du hundi wandéka nani déka hundi xékétaka, nani guniré déka hundi angi we.
Hukémbu Néma Du wambula yandét, déka hundi xékéta héfambu rekwa du takwa déka
hundi xéka hiyandé du takwaré sarékéngwanda tale yamba wariké̂ndi.
16 God hambukmbu wandét, déka enselna néma du akwi hundi wandét, dé Godna
fuli maki joo némafwimbu yotandé. Yondét Néma Du Jisas Godna getéfambu gayatandé.
Gayandét Néma Duna hundi xéka hiyandé du takwa tale wambula ramétandi.
17 Raméndat nani hiyahafi yandé du takwa nani di wali atéfék waritame. Nani Néma
Duré nyirmbu xémbet, dé di wali naniré buwimbu hura yitandé. Hura yindét nani atéfék
wara, déré xéta, dé wali jémba retame, wungi re wungi re.
18 Guni wun hundika mé saréké. Guna du nak hiyandét, guna du takwa déka
némafwimbu saréfa nandat, guni wun hundi diré watanguni, deka mawuli jémba téndéte.

5

Néma Du wambula yatendékaka jémba haxéta retanguni

1 Nana nyama bandi, guni Néma Du wambula yatendékaka xékélakinguka nani wun
nukwaka gunika hundi yamba hayikéme.
2 Guni xékélaki. Néma Du yatendéka nukwa sélé héraakwa du gan yandéka maki
yatandé. Guni wun nukwaka yamba xékélakikénguni. Wungi guni xékélaki.
3 Du takwa nawulak angi watandi, “Ané yikafre nukwa dé. Nani jémba nani re.” Wungi
wandat némafwi xakéngali dimbu bari xakutandé. Nyan héranjoka hangéli héraakwa
takwa maki, wunde du takwa hangéli bari hératandi. Wun xakéngalika yaange yinjoka
hurufatikétandi.
4 Nana nyama bandi, guni Godna hundi xékéta guni jémba re. Guni di maki
rehambanguni. Néma Du yatendéka nukwa sélé héraakwa du yandéka maki, wun nukwa
bari yandét waréngénékénguni.
5 Guni atéfék guni nukwambu reta guni larékombu guni re. Nani ganmbu rehafi yata
halékingambu rehambame.

6 Xéndi hwaakwa du démbu xakutendéka jooka xékélakihafi yandéka maki, nani xéndi
hwahafi yata nani huli reta jémba haxétame.
7 Xéndi hwanjoka du takwa gan di xéndi hwa. Wangété yandaka hulingu sakwa du di
wangété yandaka hulingu sataka gan di wangété ye.
8 Nani larékombu rekwa du takwa, wungi yamba hurukéme. Nana mawuli jémba téndét,
nani jémba retame. Xi warekwa du di hambuk nukwa wur sanda, mama xiyandat deka
xi deka séfiré wulayindamboka. Anéngambambu sandandaka joo di sandataka, mama
deka anéngambaré xiyandamboka. Wungi huruta jémba tétandi. Godka jémba sarékéta
du takwaka némafwimbu mawuli yambeka sémbut wun xi warekwa duna hambuk nukwa
wur maki dé. God naniré yikafre hurutendékaka haxéta re. Haxéta rembeka sémbut dé
xi warekwa duna anéngambambu sandandaka joo maki dé. Xi warekwa du wun jondu
sandataka jémba téndéka maki, nani wun yikafre sémbut huruta jémba tétame.
9 God naniré dé waséke, nani déka du takwa rembete, wungi re wungi re. Naniré
rékambambu wata hurumben haraki saraki sémbut hasa hwenjoka dé wasékehambandé.
Nana Néma Du Jisas Krais naniré yikafre hurundét, nani wungi re wungi re jémba
rembete dé waséke.
10 Déka hundi xéka hiyandé du takwa, déka hundi xékéta héfambu rekwa du takwa akwi,
nani Jisas wali jémba rembete, dé Jisas hiya.
11 Guni nak nak wun yikafre hundi guna du takwaré watanguni, némbuli wanguka
maki. Wangut, deka mawuli guna mawuli akwi hambuk ye jémba tétandé.

Polna hukétéfi hundi

12 Nana nyama bandi, mé xéké. Néma Du wandéka du nawulak guna néma du reta
guna nyéndékmbu hambuk jémba yata di guniré hundi wa, guna mawuli jémba téndéte.
Nani guniré nani angi we, dika. Guni wun duna hundi xékéta, wandaka maki huruta,
diré yikafre hurutanguni.
13 Huruta deka jémbaka sarékéta dika “Yikafre du di” naata, dika némafwimbu mawuli
yatanguni. Mawuli yata guni Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwa natafa mawuli
héraata jémba retanguni.
14 Nana nyama bandi, guniré nani hambukmbu angi we. Jémba yanjoka wendé naakwa
du takwaré guni hundi watanguni, di wambula jémba yandate. Rookwa du takwaré
yikafre hundi watanguni, di hambuk yata jémba téndate. Hambuk yahafi yakwa du
takwaré yikafre hurutanguni. Atéfék du takwaré yikafre hundi nakélak watanguni, deka
mawuli jémba téndéte.
15 Ané hundi mé xéké. Guna du takwaré, atéfék du takwaré akwi, guni yikafre
hurutanguni. Du nawulak guniré haraki saraki sémbut hurundat, guni wun haraki saraki
sémbut hasa yamba hurukénguni.
16 Atéfék nukwambu yikafre mawuli yata,
17 God wali hundi buléta reta,
18 atéfék jonduka Godka diména natanguni. Guni Krais wali reta wungi wangute dé
God mawuli ye.
19 Godna Hamwinyaka yamba tatafikénguni.
20 Du Godna ximbu profetna hundi wandat, guni wun hundika hu hwekénguni.
21 Tale guni atéfék hundi atéfék jonduka sarékétanguni. Sarékéta xékélakita yikafre hundi
xékéta yikafre sémbut hurutanguni.
22 Guni atéfék haraki saraki sémbutka talékata wun sémbut yamba hurukénguni.
23 Nakélak huru mawuli hwekwa God guniré yikafre hurundét, guni yikafre mawuli
yata yikafre sémbut hurukwa du takwa retanguni. Dé guna mawuli, guna hamwinya,
guna séfika, jémba hatindét, guni jémba retanguni. Wungi rengut, nana Néma Du Jisas
wambula yae gunika watandé, “Yikafre du takwa guni.” Wungi guniré wandéte nani
mawuli ye.
24 God déka hundi xékéngute dé guniré waséke. Dé mwi hundi wakwa du reta, wandéka
maki huruta, guniré yikafre hurutandé.
25 Nana nyama bandi, Godré mé guni wa, nanika.
26 Godna du takwaré tamarundaka maki, guni Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwaka
dinguna naata tamarutanguni.
27 Néma Du wuniré wandéka wuni déka ximbu wuni hambukmbu angi we. Guni ané
nyinga xéta ané hundi watanguni, Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwaka.
28 Nana Néma Du Jisas Krais gunika saréfa naata guniré yikafre hurundéte nani Godré
wakwexéké.

Wuna hundi yak.

Tesalonaikambu rekwa du takwaka Pol hukémbu hayindén nyinga

1 Wuni Pol, Sailas bér Timoti wuni wali rembéka, wuni ané nyinga hayi. Guni
Tesalonaikambu reta Néma Du Jisasna hundi xékékwa du takwa, gunika wuni hayi. Guni
nana yafa Godna du takwa guni. Guni Néma Du Jisas Kraisna du takwa guni.
2 Nana yafa God akwi nana Néma Du Jisas Krais akwi guniré yikafre huruta nakélak
huru mawuli hwendét, guni jémba rengute nani Godré wa.

Pol dika sarékéta dé Godka diména na

3 Nana nyama bandi, guni Kraiska jémba sarékéta guni nak nakéka némafwimbu mawuli
guni ye. Guna némbuli yangun mawuli guna tale yangun mawuliré sarékéngwandéndéka
xéka nani Godka diména na. Nani atéfék nukwambu gunika sarékéta Godka diména
nambet, wu sékérékétandé.
4 Néma Duna hundika hélék yakwa du guniré haraki hurundaka guni hangéli héra.
Hangéli héraata guni hambuk yata Néma Duka jémba sarékénguka guna mawuli jémba dé
té. Téndékaka sarékéta nani guna ximbu harékéta nani nak getéfambu reta Godna hundi
xékékwa du takwaré gunika nani hundi wa.

Hurumben sémbutka God hasa hwetandé

5 Guni hangéli hérangukaka sarékéta nani xékélaki, God atéfék du takwa hurundan
sémbutka diré hasa hwetandé. Hukémbu dé néma du reta gunika jémba hatitandé,
déka getéfambu. Hangéli hérangukaka God watandé, “Wuna jémba jémba yata di hangéli
hérandaka deka mawuli hambuk yata dé jémba té. Jémba téndét, di wuna getéfaré
waritandi.” Wungi watandé.
6 God angi hurutendékaka nani “Wu yawundu” natame. Hukémbu dé guniré haraki
hurukwa du takwaré haraki hasa hurundét, di némafwi hangéli hératandi.
7 Hérandat, God guni hangéli héraakwa du takwaré nani wali yikafre hurutandé, nani
atéfék hangéli wambula hérambemboka. Wun nukwa nana Néma Du Jisas déka hambuk
ensel wali ya maki hanyita Godna getéfambu gayata
8 dé Jisasna yikafre hundi xékéhafi yata Godka xékélakihafi yakwa du takwaré, hurundan
haraki saraki sémbut hasa hwetandé.
9 Hasa hwendét, di wungi re wungi re fakutandi. Di afakémbu tétandi. Godna makambu
yamba tékéndi. Téhafi yata di déka nukwa hanyikwa maki hambukré yamba xékéndi.
10 Wun nukwa Jisasna du takwa déka ximbu haréréndate dé yatandé. Dé yandét, déka
du takwa déka jémba sarékéta, déka ximbu harékétandi. Guni déka wamben hundi xéka
guni akwi déré xéta déka ximbu harékétanguni.

Pol dé Godré wa Tesalonaikana mawuli jémba téndéte

11 Nani wun jooka sarékéta, nani God wali atéfék nukwambu hundi bulé, gunika.
God guniré dé waséke, guni déka hundi xékéta déka jémba yangute. Dé gunika yikafre
hurundét, guni déka jémba jémba yangute nani Godré wa. Guni déka jémba sarékéta
yikafre mawuli yata yikafre jémba yanjoka guni mawuli ye. God hambuk yata guniré
yikafre hurundét, guni jémba reta, yikafre mawuli yata, yikafre jémba jémba yatanguni.
Wungi nani déré wa.
12 Guni wungi huruta déka du takwa reta guni nana Néma Du Jisas Kraisna ximbu
harékétanguni. Harékéngut, dé guna ximbu harékétandé. God akwi Néma Du Jisas akwi
guniré yikafre huruta bér wungi guna ximbu harékétambér.

2

Haraki saraki sémbut hurukwa du

1 Nana nyama bandi, mé xéké. Guniré wuni we. Nana Néma Du Jisas Krais yae wandét
nani hérangwanda dé wali retembekaka sarékéta, guni yikafre mawuli yatanguni.
2 Du nak angi dé wa, “Néma Du yatendéka nukwa wundé yandé.” Wungi wandéka guni
wun hundi xékéngut, guna mawuli yike yatanguni. Métaka we guni wun hundi xéké? Nak
hamwinyana hundi xékéta dé wungi wa, o nak du dé hafu sarékéta dé wun hundi wa?
Wuni nyingambu wungi hayiwunka du nak dé wa, o yingi maki dé?
3 Wuni wun hundi hayihambawuni. Wu yéna dé ya. Déka hundi yamba xékékénguni.
Ané hundi mé xéké. Tale séfélak du takwa Godka hu hwetendaka nukwa yatandé. Yandét,
haraki saraki sémbut huruta haraki hafwaré yitekwa du nak xakutandé. Hukémbu Néma
Du Jisas yatendéka nukwa yatandé.

4 Wun haraki saraki sémbut hurukwa du atéfék duna yikafre jémbaka hu hwetandé. Hu
hweta dé atéfék mawuli yandaka godka haraki hundi watandé. Haraki hundi wata déka
ximbu male harékétandé. Harékéta dé Godna tempelré wulaaye reta dé watandé, “Wuni
hafu wuni God wuni.” Wungi watandé.
5 Hanja wuni guni wali reta wuni wun jonduka hundi wa. Guni wawun hundika guni
saréké, o yingafwe?
6 Némbuli guni wun haraki saraki sémbut hurukwa duna jémbaré tatafikwa jooka guni
xékélaki. Dé wungi tatafita téndét, God wasékendén nukwambu male wun haraki saraki
sémbut hurukwa du xakundét, di déré xétandi.
7 Wun duna haraki saraki sémbut némbuli akwi dé faakwa jémba ye. Jémba yandéka dé
wun jémba tatafikwa du wun jémbaré wungi tatafita tétandé. God wasékendén nukwa dé
wun tatafikwa du hérandét, dé wun jémbaré wambula yamba tatafikéndé.
8 Tatafihafi yandét haraki saraki sémbut hurukwa du xakundét du takwa déré xétandi.
Hukémbu Néma Du Jisas nukwa hanyindéka maki hanyita yae déka yanambi yota, wun
haraki saraki sémbut hurukwa duré xiyatandé, déka hundina yanambimbu. Xiyandét
hiyandét wun duna jémba hényitandé.
9 Hundi nawulak akwi watawuni, haraki saraki sémbut hurukwa duka. Tale Satan déka
hambuk hwendét, wun haraki saraki sémbut hurukwa du yae némafwimbu hambuk yata,
yéna yata, nak maki nak maki huli jondu akwi hanja xéhafi yandan hambuk jémba akwi
yatandé.
10 Yata haraki saraki sémbut hurundét, di fakutekwa du takwa déka yénataka hundi
xékétandi. Wunde du takwa Godna mwi hundika mawuli yahafi yandat, God diré
Satanéna tambambu yamba hérakéndé, di dé wali jémba rendate. God diré hérahafi
yandét, di fakutandi. God diré yikafre yamba hurukéndé.
11 Wunde du takwa déka hundika hu hwendanka God deka mawuliré haraki huru-
tandé, di yénataka hundi male xékéndate. Xékéta di watandi, “Wun hundi wu mwi hundi
dé.”
12 Wungi wandat God wandét di déka mwi hundi xékéhafi yata haraki saraki sémbut
hurunjoka mawuli yandé du takwa atéfék fakutandi.

God dé wa guniré Satanéna tambambu hérandét guni dé wali rengute

13 Nana nyama bandi, Néma Du gunika dé némafwimbu mawuli ye. Hanja God guniré
wasékendéka déka Hamwinya guniré yikafre hurundéka, guni déka mwi hundi guni jémba
xéké, Néma Du Jisaska. Xékénguka God guniré Satanéna tambambu dé héra, guni dé wali
rengute. Guniré wasékendénka sarékéta, nani atéfék nukwambu Godka diména natame.
14 Guni wungi rengute God guniré dé waséke, guniré wamben Kraisna yikafre hundika.
Wungi rengut, hukémbu nana Néma Du Jisas Krais nukwa hanyikwa maki rendét, guni
dé wali reta nukwa hanyikwa maki hanyitanguni.
15 Guniré wakwemben sémbutka mé huluke wakwemben sémbut male huru. Wamben
hundi akwi, nyingambu hayimben hundika akwi sarékéta jémba tétanguni.
16-17 Nana yafa God naniré yikafre huruta nanika dé némafwimbu mawuli ye. Mawuli
yata naniré yikafre hundi wandéka, nana mawuli wungi té wungi té jémba téndéka, nani
dé wali jémba retembekaka nani haxé. Nana yafa God nana Néma Du Jisas Krais wali
wambét, guna mawuli hambuk ye jémba téndét, guni hambuk yata yikafre jémba yata,
yikafre hundi male bulétanguni. Wungi nani Godré wa.

3

Guni Godka mé wa, dé naniré yikafre hurundéte

1 Nana nyama bandi, némbuli wuna hukétéfi hundi watawuni. Guni mé xéké. Godka mé
guni wa, dé naniré yikafre hurundét nani Néma Duna hundi jémba wambete. Wambet,
séfélak du takwa jémba xékéta watandi, “Wun hundi yikafre hundi dé. Wu mwi hundi
dé.” Wungi watandi, guni hanja wangun maki.
2 Ané jooka akwi Godka watanguni. Séfélak du déka hundi xékéhafi yata haraki saraki
sémbut huruta di naniré haraki hurunjoka di huru. Guni Godré wangut, dé naniré yikafre
hurundét di naniré haraki yamba hurukéndi.
3 Néma Du mwi hundi wata, wandén maki hurutandé. Dé gunika hambuk hweta gunika
jémba hatitandé, Satan guniré haraki hurundémboka.
4 Néma Du naniré wandéka nana mawuli yikafre dé ye, gunika. Nani xékélaki. Guni
nana hundi atéfék xékéta wamben maki hurutanguni, némbuli hurunguka maki. Wungi
nani xékélaki.

5 Néma Du wandét guna mawuli jémba tétandé. Téndét guni xékélakitanguni, God gunika
némafwimbu mawuli yandékaka. Krais gunika déka mawuli hwendét guni yikafre mawuli
yata hambuk yata tétanguni. Wungi nani Godré we.

Atéfék du takwa jémba yatandi

6 Nana nyama bandi, mé xéké. Nana Néma Du Jisas Krais wandéka nani déka ximbu ané
hundi we. Guna du takwa nawulak jémba yanjoka hélék yata, guniré jémbaka wamben
hundi xékéhafi yandat, guni dika afakémbu tétanguni.
7 Guni hurumben maki hurutanguni. Wun jooka guni xékélaki. Hanja nani guni wali
reta nani jémba yanjoka nani wendé nahafi yata
8 nani gunimbu hénoo baka hérahambame. Guni nanika jondu hwenguka nani gunika
yéwa hwe. Nani gunimbu hénoo baka héraata guniré xak hwenjoka hélék yata nani gan
nukwa wesékéta jémba ya.
9 Nani guna nyéndékmbu Godna jémba yata gunimbu jondu baka héranjoka wambet,
wu sékérékétandé. Wungi wahambame. Guni yamben jémba xéta hurumben maki
hurungute, nani mawuli ya. Gunimbu jondu baka héranjoka hélék nani ya.
10 Wun hundi huli hundi yingafwe. Hanja nani guni wali reta nani angi wa, “Du takwa
jémba yanjoka hélék yata di hénoo yamba sakéndi.” Wungi nani wa.
11 Hundi nawulak nani xéké, gunika. Guna du takwa nawulak jémba yanjoka hélék yata
jémba nawulak yahafi yata di nak du takwana jémbaka male di saréké. Sarékéta di nak
du takwana jémbaka wanyambéta wata di baka re.
12 Wun hundi xékétaka nani Néma Du Jisas Kraisna ximbu nani wunde du takwaré
hambukmbu angi we. Guni nak du takwana jémbaka wahafi yata jémba yata guni hafu
guna hénoo hératanguni. Baka rekénguni. Wungi nani diré hambukmbu we.
13 Nana nyama bandi, mé xéké. Yikafre jémba yanjoka wendé nakénguni.
14 Du nak ané nyingambu wawun hundi xékéhafi yandét, guni déka xékélakita, déka
afakémbu tétanguni. Afakémbu téngut, dé nana hundi xékéhafi yandénka rootandé.
15 Wun duka angi watanguni, “Wun du dé nana bandi dé. Déré hambukmbu watame,
dé yikafre mawuli yata yikafre jémba yandéte.” Wungi wata wun duka, “Nana mama du
dé” yamba nakénguni.

Pol dika dinguna dé nae

16 Yak. Nakélak huru mawuli hwekwa Néma Du gunika nakélak huru mawuli hwendét,
xak yandét, yikafre joo yandét, guni jémba male rengute wuni Godré wa. Néma Du guni
wali téndéte akwi wuni déré wa.
17 Némbuli wuni Pol wuni nyinga hayindé dumbu nyinga hérae wuni hafu ané hundi
wuni hayi, wuna tambambu. Guni hayiwun waka xéta angi xékélakitanguni, Pol hafu
dé wun nyingambu hayi. Guni wungi xékélakingute wuni ambu hayi, atéfék nyingambu
hayiwuka maki.
18 Nana Néma Du Jisas Krais guni atéfékré yikafre hurundéte wuni déré we. Wungi wuni
mawuli ye.
Wuna hundi yak.

Pol Timotika tale hayindén nyinga

1 Wuni Pol ané nyinga hayi. Hanja naniré Satanéna tambambu héraakwa God wali,
wambula yae naniré hura yitekwa du Krais Jisas wali, wuniré hambuk hundimbu
wambéka wuni Krais Jisasna aposel wuni re.
2 Reta wuni méni Timoti, ménika wuni hayi. Hanja méni wuna hundi xékétaka méni
Krais Jisaska jémba saréké. Saréké́ta wuna nyan maki reméka méniré wuni we.
Nana yafa God wali nana Néma Du Krais Jisas wali méniré yikafre huruta ménika saréfa
naata ménika nakélak huru mawuli hwembéte wuni Godré wakwexéké.

Yénataka hundi yamba xékékéme

3 Hanja wuni Masedoniana héfaré yinjoka huruta wuni méniré wa, méni Efesusmbu
reméte. Némbuli akwi méni wun getéfambu reméte wuni mawuli ye. Du nawulak di
Kraiska yénataka hundi du takwaré wakwe. Méni diré hambukmbu wataméni, di ména
hundi xéka wun yénataka hundi wambula wahafi yandate.
4 Wunde du di sarsaf, mandékana xika akwi, némafwi hundi di buléta re. Di wun jooka
buléndat, du takwa deka hundi xéka wun jooka waruta di Godna jémbaka xékélakihafi yata
déka jémba yahafi ye. Du takwa wun jémba yanjoka di Kraiska jémba sarékétandi.
5 Nana wamben hundi deka hundi maki yingafwe. Nani du takwaré Kraiska nani
wakwe, deka mawuli jémba téndét di yikafre mawuli yata Godka jémba sarékéta du
takwaka némafwimbu mawuli yandate.
6 Du nawulak yikafre mawulika hu hwetaka wangété yata di baka hundi male di bulé.
7 Buléta di du takwaré Godna hambuk hundika wakwenjoka mawuli yata di wa, “Nani
jémba nani xékélaki. Nana hundi mé xéké.” Wungi wata di Godna hundika jémba
xékélakihafi yata, wandan hundika akwi xékélakihambandi.
8 Nani xékélaki. God hambuk hundi du takwaka dé hwe. Di wun hambuk hundi xékéta
yikafre jémba yandat, wu yikafre dé. Wungi nani xékélaki.
9 Hambuk hundi hweta God dé yikafre sémbut hurukwa du takwaka dé saréké, o
yingafwe? Wu yingafwe. Hambuk hundi hweta dé haraki saraki sémbut hurukwa du
takwaka dé saréké. Wunde du takwa di hundi xékéhafi yata, haraki saraki mawuli xékéta,
Godna hundi xékéhafi yata, Godna hundika hu hweta, Godka haraki hundi wata, yafa
ayiwaré xiyaata, nawulak du takwaré xiyaata,
10 nawulak du takwa wali haraki saraki sémbut huruta, du nak du wali hwaata, du
takwaré sélé ye hura yita, yéna yata, yénataka hundi Godna ximbu wata, wungi huruta di
Godka wakwemben yikafre hundika hu hwekwa sémbut nawulak akwi huru.
11 Wun wakwemben yikafre hundi dé Godna yikafre nukwa hanyikwa maki hanyikwa
hundika dé. Hanja harékémbeka God wuniré dé waséke, wuni wun yikafre male hundi
wawute.

Néma Du déka saréfa nandénka Pol déka diména dé na

12 Nana Néma Du Krais Jisas angi dé wa, “Pol wuna jémba jémba male yatandé.” Wungi
wataka wuniré waséketa wunika hambuk hwendéka wuni déka jémba ya. Néma Du wungi
hurundéka wuni déka diména wuni nae.
13 Hanja wuni Kraiska haraki hundi wata déka du takwaré héle nambwe diré
wuni haraki huru. Wungi huruwuka dé xékélaki, wuni déka yike yata déka jémba
sarékéhambawuni. Wungi xékélakita dé wunika saréfa na.
14 Saréfa naata Néma Du Krais Jisas wunika jémba hatita wuniré baka yikafre
hurundéka, wuni Kraismbu reta, wuni déka jémba sarékéta déka némafwimbu mawuli ye.
15 Hanja Krais Jisas nana héfaré dé gaya, haraki saraki sémbut hurukwa du takwaré
Satanéna tambambu héranjoka. Wu mwi hundi dé. Atéfék du takwa wun hundi jémba
xékéndat, wu sékérékétandé. Hanja wuna haraki saraki sémbut atéfék duna haraki saraki
sémbutré dé saréké́ngwandé.
16 Saréké́ngwandéndéka dé Krais Jisas wuniré bari xiyahambandé. Xiyahafi yata wunika
saréfa naata dé wuniré yikafre huru, du takwa nawulak akwi déka yikafre mawulika
xékélakindate. Du takwa wuniré xéta angi watandi, “Krais Jisas wun haraki saraki sémbut
hurukwa duré dé yikafre huru, dé huli mawuli hérae jémba rendéte. Naniré akwi yikafre
hurutandé. Yikafre hurundét, nani huli mawuli hérae jémba retame, wungi re wungi re.
Krais Jisas déré yikafre hurundénka nani wungi nani xékélaki.” Wungi watandi.
17 God dé nana Néma Du dé. Wungi re wungi re retandé. Dé yamba hiyakéndé. Nani
déré xéhambame. Dé hafu dé God dé. Wungi maki nani déka ximbu harékéta déka némafwi
hambukéka watame, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Timoti hambuk yata Godna jémba jémba yatandé

18 Wuna nyan Timoti, mé xéké. Hanja nani Godna ximbu profetna hundi méniré wa, hukémbu yateméka jémbaka. Wun hundika sarékéta némbuli wuni méniré wambula we, wun jémbaka. Méni hanja wamben hundika sarékéta Godna jémba jémba yataméni. Xi warekwa du hambuk yata jémba téndaka maki, méni Godna jémba yata, hambuk yata jémba tétaméni.

19 Téta méni yikafre mawuli yata Krais Jisaska jémba sarékéta God hwendén mawuliré hulukitaméni. Du nawulak di God hwendén yikafre mawulika xékéhafi yata di Krais Jisaska hu hwe. Déka hu hwetaka, déka jémba sarékéhafi yata, di gumbu haraki yandé gunjambé maki di haraki re.

20 Himeneus bér Aleksander wungi bér re. Reta bér Godka haraki hundi wa. Haraki hundi wambéka wuni wa, “Béni naniré mé yatakataka yi. Satan béna néma du reta bénika hatitandé. Béni Godka wambula haraki hundi yamba wakémbéni.” Wungi wuni wa, bér Godka wambula haraki hundi wahafi yambét bérka mawuli yikafre yandéte.

2

Guni Godré angi wakwexékétanguni

1 Ané hundi méniré watawuni. Ané jémba atéfék jémbaré dé sarékéngwandé. Guni Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa, hérangwanda reta Godka diména naata Godré wakwexékétanguni, atéfék du takwaka. Dika sarékéta mawuli yata Godré wakwexékétanguni, dé diré yikafre hurundéte.

2 Atéfék néma duka akwi, atéfék gavmanka akwi, déré wakwexékétanguni. Dé wunde néma duré yikafre hurundét, di deka jémba jémba yandat, nani atéfék God mawuli yandéka maki yikafre sémbut huruta déka jémba sarékéta nakélak huruta jémba retame.

3 Guni déré wungi wangut, wu yikafre dé. Guni déré wungi wakwexékéngut, dé naniré Satanéna tambambu héraakwa God xékéta mawuli yatandé.

4 Atéfék du takwa déka hundi xékéndat, God diré Satanéna tambambu hérandét, di déka mwi hundika xékélakindate, God dé mawuli ye.

5 God natafa male dé re. God angé sakumbu rendéka du takwa angé sakumbu rendaka dé du nak nyéndékmbu re. Wun duna xi Krais Jisas dé.

6 Dé wumbu reta God wandén nukwambu dé dé hafuré dé hwe, nani atéfékré Satanéna tambambu héranjoka. Hwendéka angi nani xékélaki. Atéfék du takwa huli mawuli hérae jémba rembete God dé mawuli ye.

7 Mawuli yata dé wuniré waséke, wuni Godna hundi wata Kraisna aposel reta nak téfana du takwaré Godka wakwewute. Di Jisaska jémba sarékéta mwi hundika xékélakindate, wuni diré wungi wakwe. (Wuni yénataka hundi wahambawuni. God hafu dé wuniré waséke. Wu mwi hundi dé.)

8 Wungi maki atéfék getéfambu atéfék du yikafre sémbut huruta deka tamba harékéta Godré watandi. Di mawuli wihafi yata, haraki hundi wahafi yata, dé wali hundi bulétandi. Wungi wuni mawuli ye.

Takwa angi hurutandi

9 Takwa angi hurundate akwi wuni mawuli ye. Di nukwa wur sandawu nae di yikafre nukwa wur sandatandi, deka séfi jémba samétéfita yikafre sémbut hurunjoka. Du takwa diré xéta deka ximbu harékéndate di deka némbé lékita yéwasé waréta séfélak yéwa hweta yikafre sanda wur yamba sandakéndi.

10 Di “Nani Godna takwa nani” wata di nak maki nak maki sandandaka jondu sarékéhafi yata di yikafre jémba yatandi. Wungi yandat, wu sékérékétandé.

11 Du nawulak Godna hundi wandat takwa nakélak reta wun hundi jémba xékétandi. Xékéta hundi yamba buléké ndi.

12 Wuni angi wuni we. Takwa Godna jémbaka duré yamba wakwekéndi. Takwa duka néma takwa yamba rekéndi. Di buléhafi yata nakélak retandi. Wungi wuni we.

13 Métaka we wuni wungi wa? Tale God dé Adamré hurataka. Huratakataka hukémbu dé Ivré hurataka.

14 Adam Satanéna yénataka hundi xékéhambandé. Iv hafu lé Satanéna yénataka hundi xékétaka, Godna hundi xékéhafi yata, lé haraki saraki sémbut huru. Wun jooka sarékéta nani xékélaki. Takwa duka néma takwa yamba rekéndi.

15 Wungi maki, takwa Godka jémba sarékéta, déka némafwimbu mawuli yata, haraki saraki sémbut huruhafi yata, di wungi yikafre sémbut hurundat, God diré yikafre hurutandé, nyan hératendaka nukwambu. Diré yikafre hurundét, di jémba retandi.

3

Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka hatikwa du

1 Ané hundi mwi hundi dé. Du nak Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka hatikwa
du renjoka mawuli yata, dé yikafre jémba yanjoka dé mawuli ye.
2 Du nak Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka hatikwa du renjoka mawuli yata angi
retandé. Atéfék du takwana makambu yikafre sémbut hurukwa du retandé. Dé sétafa
takwa male hératandé. Déka mawuli jémba tétandé. Dé déka séfika déka mawulika jémba
hatitandé. Dé yikafre sémbut male hurutandé. Du nawulak nak téfambu yandat, dé diré
yikafre huruta hénoo hweta watandé, di déka gembu hwandate. Dé Godna jémbaka atéfék
du takwaré jémba wakwetandé.
3 Dé wangété yandaka hulingu sata wangété yamba yakéndé. Dé nak du takwaka
hambuk yahafi yata diré nakélak hurutandé. Dé nak du wali warunjoka mawuli yamba
yakéndé. Dé yéwaka mawuli yamba yakéndé.
4 Dé déka takwa nyangwalka jémba hatitandé. Dé wandét déka nyangwal déka hundi
jémba xékéta wandén maki hurutandi.
5 Du nak déka takwa nyangwalka jémba hatihafi yata yingi maki nae dé Godna hundi
xékékwa du takwaka jémba hatitandé? Wu yingafwe.
6 Dé némbuli male Krais Jisasna hundi xékéta Kraisna hémémbu huli du reta dé deka
hatikwa du yamba rekéndé. Dé huli du reta, hatikwa du reta dé dé hafu déka ximbu
harékéta haraki saraki sémbut hurundét, God déré hurundén haraki saraki sémbut hasa
hwetandé, Satanré hasa hwetendéka maki.
7 Hatikwa du renjoka mawuli yakwa du dé yikafre mawuli yata jémba retandé. Rendét
di, Krais Jisasna hundi xékéhafi yakwa du takwa akwi déka wandat, “Dé yikafre du dé.”
Wungi wandat, dé wun du jémba rendét, du takwa déka, “Haraki saraki sémbut hurukwa
du dé,” yamba nakéndi. Nahafi yandat, dé bari Satanéna xakifékémbu yamba xakrikéndé.

Hatikwa du wali jémba yakwa du

8 Du nawulak Krais Jisasna hundi xéka wun jémbaka hatikwa du wali jémba yatandi.
Wunde du angi retandi. Di yikafre sémbutka sarékéta mwi hundi watandi. Hundi yéték
yamba buléké ndi. Séfélak wain hulingu yamba sakéndi. Di séfélak yéwa héranjoka yamba
sarékékéndi.
9 Di Krais wafukandén hundi jémba xékéta Kraiska jémba sarékéta di di hafuka angi
sarékétandi, “Nani haraki sémbut nawulak huruhambame.” Wungi sarékétandi.
10 Tale guni deka jémba hurukwexétanguni. Hurukwexéngut, di yikafre mawuli yata
yikafre jémba yata jémba rendat, wangut di hatikwa du wali jémba yatandi.
11 Takwa akwi yikafre sémbutka male sarékétandi. Sarékéta du takwaka yamba
wanyambékéndi. Jémba retandi. Atéfék jonduka mwi hundi wata wandan maki male
hurutandi.
12 Hatikwa du wali jémba yakwa du di nak nak natafa takwa male hératandi. Deka
takwa nyangwalka jémba hatitandi. Hatindat di deka hundi xékétandi.
13 Hatikwa du wali jémba yakwa du yikafre jémba yandat, Krais Jisasna hundi xékékwa
du takwa dika angi watandi, “Di Kraiska yikafre jémba di ya.” Wungi watandi. Krais
akwi dika yikafre mawuli yata diré yikafre mawuli hwetandé. Hwendét di déka du reta
Kraiska jémba sarékéta hambuk yata du takwaré déka yikafre hundi watandi.

Godna sémbut

14 Wuni bari ménika yanjoka wuni mawuli ye. Mawuli yata wuni ané nyinga hayi
ménika.
15 Wuni bari yahafi yawut, méni hayiwun hundi xéta xékélakitaméni, Godna gembu
rekwa du takwa wali reteméka sémbutka. Wunde du takwa di wungi re wungi re rekwa
Godna hundi xékékwa du takwa di. Di téréndan hwaar hambuk téndéka maki di Godna
mwi hundi hambuk huruta wun hundi haréké.
16 Nani atéfék nani xékélaki. God hanja fakutaka némbuli naniré wakwendén hundi wu
némafwi hundi dé. Wun hundi Godna sémbutka angi dé wa:
Dé duna séfi hura rendéka du takwa déré di xé.
Dé yikafre sémbut hurukwa du rendéka Godna Hamwinya déka dé naniré wa.
Godna ensel déré di xé.
Déka du di atéfék getéfambu rekwa du takwaré hundi wa déka.
Wandaka di déka jémba saréké.
God déré hura warindéka dé nukwa hanyikwa maki dé hanyi.
Wungi dé wa.

4

Yéna yakwa du

1 Godna Hamwinya angi dé wa, “Mé xéké. Hukémbu xakutekwa nukwambu du nawulak
di yéna yakwa hamwinyana hundi akwi, haraki hamwinyana wakwendan hundi akwi
xékétandi. Xékéta Krais Jisasna hundika hu hwetandi.” Wungi dé Godna Hamwinya wa.
2 Wun haraki hamwinyana hundi wakwa du di yéna yata yénataka hundi wandaka
hurundan sémbut deka mawulimbu ya maki yanéndéka dé deka mawuli hambuk motu
maki dé xaku.
3 Wunde du di ané yénataka hundi watandi: “Guni takwa yamba hérakénguni. Guni
nawulak hénoo yamba sakénguni.” Wungi watandi. Guni deka hundi xékékénguni.
God atéfék hénoo hamwi dé hurataka, nani sambete. Nani Godka jémba sarékékwa du
takwa mwi hundi xékélakita atéfék hénooka yikafre mawuli yatame. Yikafre mawuli yata
hwendén hénooka déka diména naata wun hénoo satame.
4 God huratakandén atéfék hénoo wu yikafre dé. Huratakandén hénooka nawulak
yamba yakérkéme. Yikafre mawuli yata Godka diména naata atéfék hénoo satame.
5 Nani Godna nyingambu xéta wata God wali hundi bulémbet, God satembeka hénooka
“Yikafre dé” natandé.

Timoti Kraisna yikafre jémba yakwa du retandé

6 Méni wun hundi Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaré wata méni Kraisna jémba
jémba yakwa du retaméni. Reta méni Krais Jisaska jémba sarékéndan hundi jémba xékéta,
wakwemben yikafre hundi xékémét, wun hundi ménika hambuk hwetandé, yikafre hénoo
hambuk hwendéka maki. Hwendét ména mawuli jémba tétandé.
7 Méni ané héfana du takwa saféndan sarsaf yamba xékékéméni. Wu baka hundi male
dé. Wun hundika hu hwetaka méni méni hafuré Godna yikafre sémbutka wakwetaméni.
8 Méni hambuk yata nak maki nak maki séféru gélimét ména séfi hambuk tétandé. Wungi
yata jémba retaméni. Méni Godka jémba sarékéta wandén maki hurumét, ména mawuli
jémba tétandé. Wungi yata jémba male retaméni. Ména mawuli jémba téndét, némbuli méni
jémba reta hukémbu akwi jémba retaméni, wungi re wungi re.
9 Wun mwi hundi dé. Méni wun hundi jémba xékéta wun hundika jémba sarékémét, wu
sékérékétandé.
10 Wun hundika sarékéta nani hambuk yata weséka jémba ya. Wungi re wungi re rekwa
God dé atéfék du takwaré Satanéna tambambu héra. Hérae déka jémba sarékékwa du
takwaré yikafre hurundét nani dé wali jémba retame. Wungi xékélakita nani haxé, God
wungi hurutendékaka. Haxéta nani hambuk yata hambuk jémba ye.
11 Méni wun hundi wata diré jémba wakwetaméni.
12 Du nak méni wayikana du remékaka haraki hundi yamba wakéndé. Méni yikafre
hundi wata, yikafre sémbut male huruta, du takwaka némafwimbu mawuli yata, Godka
jémba sarékéta, atéfék haraki sémbutka hu hwetaméni, atéfék Kraisna hundi xékékwa du
takwa méniré xéta wayikana du remékaka sarékéhafi yata di huruméka maki hurundate.
13 Yatewukaka haxéta méni hambuk yata angi hurutaméni. Méni Godna nyingambu
xéta du takwaka hambukmbu wataméni. Méni diré Godna hundi wataméni, deka mawuli
jémba téndéte. Godna jémbaka diré wakwetaméni.
14 Hanja du nawulak Godna ximbu profetna hundi wandaka di Kraisna du takwaka
hatikwa néma du ména makambu tamba hurundaka God déka hambuk dé ménika hwe,
déka jémba yaméte. Hwendéka méni hambuk hérae hwendén hambukéka hu yamba
hwekéméni. Hu hwehafi yata déka jémba jémba yataméni.
15 Méni wun jémba jémba yata, wawun hundi jémba xékémét, di du takwa xéta angi
watandi, “Hanja yikafre mawuli yata dé jémba re. Némbuli yandéka mawuli hanja yandén
mawuliré dé sarékéngwandé. Yikafre mawuli male dé ya.” Wungi watandi.
16 Méni méni hafuka wakwemén hundika akwi xékélaki nataméni. Xékélaki naata
wun jémbaka wendé nahafi yata wawun hundi xékémét, God méniré akwi ména hundi
xékétekwa du takwaré akwi Satanéna tambambu hératandé.

5

Godna hundi xékékwa du takwaré angi watandé

1 Méni gwalefa duré haraki hundi yamba wakéméni. Méni ména yafaré yikafre hundi
waméka maki, méni gwalefa duré yikafre hundi wataméni, deka mawuli jémba téndéte.
Méni wayikana duré yikafre hundi wataméni, ména bandinguré waméka maki.
2 Méni gwalefa takwaré yikafre hundi wataméni, ména ayiwaré waméka maki. Méni
wayikana takwaré yikafre hundi wataméni, ména nyangeré waméka maki. Di wali haraki
sémbut yamba hurukéméni.

Du hiyandé takwa

3 Nyan hérahafi takwana du hiyandat, di hawi takwa hafu rendat, guni wunde takwaka
jémba hatitanguni.
4 Du hiyandé takwana nyangwal gwalungu re, di Godna hambuk hundika sarékéta
wandén maki hurunjoka di léka jémba hatitandi, lé nyangwal rendaka dika jémba hatilén
maki. Wu deka jémba dé. Atéfék du takwa deka yafa ayiwa maambunguka akwi jémba
hatitandi. Hatindat God xéta dika mawuli yatandé.
5 Du hiyandé takwa nyan hérahafi ye hawi takwa re, lé angi watalé, "God wunika jémba
hatitandé." Wungi wata dé wali hundi buléta lé gan nukwa déré wakwexékétalé.
6 Du hiyandé takwa léka séfika male sarékéta haraki sémbut hurulét, léka séfi hiyahafi
rendét, léka mawuli bu hiya, haraki sémbut hurulénka.
7 Méni du hiyandé takwaré wun hundi wataméni, atéfék du takwa deka sémbutka haraki
hundi wandamboka.
8 Godna hundi xékékwa du takwa deka hémka jémba hatihafi yata di Godna hundi
xékéhafi yata wun hundika hu hwe. Wungi hu hwendaka deka haraki saraki mawuli
Godna hundi xékéhafi yakwa du takwana haraki saraki mawuliré dé sarékéngwandé.
9 Du hiyandé takwa dumi gwongofu (60) héki hwari yindét gwalefa ye relét méni léka xi
hayitaméni, nyingambu. Hayitaka guni léka jémba hatitanguni. Lé hanja natafa du wali
male relét, guni léka jémba hatitanguni.
10 Lé yikafre mawuli yata du takwa wali yikafre jémba yalét, di léka watandi, "Wu
yikafre takwa lé." Wungi wandat guni léka jémba hatitanguni. Lé nyangwalka hanja
jémba hatita, nak téfambu yandé du takwaka hénoo hweta, lé Godna du takwana man
yakwanyilét, guni léka jémba hatitanguni. Du takwa xak wali rendat, lé deka mawuliré
yikafre huruta di wali jémba yata, nak maki nak maki yikafre jémba yalét, guni léka xi
nyingambu hayitaka guni léka jémba hatitanguni.
11-12 Du hiyandé takwa wayikana takwa rendat, guni deka xi nyingambu hayihafi
yata dika yamba hatikénguni. Di tale watandi, "Nani hawi takwa retame. Hawi
takwa reta Krais Jisasna jémba male yatame. Mwi hundi nani wa." Wungi wataka
wafewana hukémbu nak mawuli yata, du humbwinjoka wambula mawuli yata Krais
Jisaska wasékéréké ndan hundi yatakatandi? Yatakataka Kraiska hu hwendat, watandi,
"Wu yénataka hundi wakwa takwa di." Wungi watandi.
13 Du hiyandé takwa wayikana takwa reta, jémba yanjoka wendé naata, di atéfék geré
wulaaye yita, jémba yahambandi. Yahafi yata baka reta di hundi hungalimbu wa, nak
du takwaka. Hungalimbu wata nak du takwana jémbaka sarékéta di bulé. Wungi buléta
haraki saraki hundi di bulé.
14 Wun jooka sarékéta wuni du hiyandé takwa angi hurundate wuni mawuli ye. Di
wayikana takwa reta di du nakré humbwe nyangwal hérae geka hatita jémba retandi.
Wungi wuni mawuli ye. Di wungi hurundat, nana mama du diré xéta, Krais Jisasna
hundi xékékwa du takwaka haraki saraki hundi yamba wakéndi.
15 Du hiyandé takwa nawulak némbuli Godna hundi yatakataka di Satanéna hundi xéké.
Wun jooka sarékéta wuni wun hundi méniré we.
16 Takwa hési Krais Jisaska jémba sarékélét, léka hémémbu rekwa takwana du hiyandét,
lé wule takwaka jémba hatitalé. Wu léka jémba dé. Krais Jisasna hundi xékékwa nak du
takwa wun jémba yamba yakéndi. Du hiyandé takwa nyan hérahafi ye baka relét, Krais
Jisasna hundi xékékwa du takwa léka jémba hatitandi.

Kraisna du takwaka hatikwa néma du

17 Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka hatikwa néma du nawulak di wunde du
takwaka jémba hatindat, guni deka ximbu harékéta dika yéwa hwetanguni. Di hambuk
jémba yata Krais Jisasna hundi wata, déka jémbaka guniré jémba wakwendat, guni dika
yéwa nawulak akwi hwetanguni.
18 Godna nyingambu rekwa hundi wun jooka angi dé wa, "Bulmakau bali jémba yata wit
sék akinjinyindat, guni deka hundi yamba gikénguni. Di wun jémba yata wit sék nawulak
sakwandi." Wungi wandéka nak hundi akwi dé re, "Jémba yakwa du jémba yataka yéwa
hératandi." Wungi dé Godna nyingambu rekwa hundi wa.
19 Wafewana du nak angi watandé? "Wun néma du dé haraki saraki sémbut huru."
Wungi wandét, méni wun duna hundi yamba xékékéméni. Du yéték hufuk wungi wandat,
méni deka hundi xékétaméni.
20 Hatikwa néma du nawulak haraki saraki sémbut hurundat, méni diré hambukmbu
wataméni, atéfék du takwana makambu. Atéfék hatikwa néma du xékéta di haraki
saraki sémbut hurunjoka roondate, méni haraki saraki sémbut hurundé duré hambukmbu
wataméni.

21 Méni wun hundi mé xéké. Wuni God, Krais Jisas, Godna enselna makambu téta méniré
wuni hambukmbu we. Méni wawun hundi jémba xékéta wawun maki mé huru. Méni
atéfék du takwaré natafa hundi wataméni. Ména du takwaré nak hundi, nak du takwaré
nak hundi yamba wakéméni.
22 Méni du nakéka jémba xékélakihafi yata méni deka makambu tamba bari yamba
takakéméni, méni dé wali haraki saraki sémbut huruhafi yanjoka. Méni yikafre mawuli
yata yikafre sémbut male hurutaméni.
23 Séfélak nukwa ména biya hangéli yandéka méni nak maki nak maki bar méni hiyae.
Bar hiyaménka, méni hulingu male yamba sakéméni. Nawulak wain hulingu akwi
sataméni. Samét ména biya jémba téta bar hényitandé.
24 Du nawulak haraki saraki sémbut hurundaka di atéfék du takwa xéta dika di xékélaki.
Nawulak haraki saraki sémbut hurundaka du takwa xéhafi yata di dika xékélakihambandi.
Hukémbu atéfék du takwa wun haraki saraki sémbutka xékélakitandi. Xékélakindat God
wunde duré hurundan haraki saraki sémbut hasa hwetandé.
25 Du nawulak yikafre jémba yandaka di atéfék du takwa xéta dika xékélaki. Nawulak
yikafre jémba yandaka di du takwa xéhafi yata dika xékélakihambandi. Hukémbu atéfék
du takwa deka yikafre jémba xéta xékélakitandi dika. Haraki saraki sémbut hurundé duka
xékélakindaka maki, yikafre jémba yakwa duka akwi wungi xékélakitandi.

6

Nak duna jémba yakwa du takwa

1 Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa nawulak di nak duna jémba baka yata di wun
néma duna ekombu re. Di deka néma duka angi watandi: “Di nana néma du di. Nani deka
hundi xékéta yikafre jémba yatame, dika.” Wungi wata hurundat, dika hatikwa du takwa
diré xéta di Godna xika, Krais Jisaska wakwemben hundika akwi haraki hundi yamba
wakéndi.
2 Wunde néma du Krais Jisaska jémba saréké ndat, jémba yakwa du takwa angi watandi,
“Nani atéfék Krais Jisasna hundi nani xéké. Xéka nana néma duka némafwimbu mawuli
yata deka hundi jémba xékétame. Wungi huruta nani Kraisna hundi xékékwa duré nani
yikafre huru.” Wungi wata yikafre jémba yatandi, deka néma duka. Di yamba wakéndi,
“Nana néma du akwi Krais Jisasna hundi di xéké. Xéka di nana nyama bandi maki rendaka
némbuli nani deka hundi yamba xékékéme.” Wungi wakéndi. Méni Godna hundika du
takwaré wakweta, wawuka hundi jémba wataméni, atéfék du takwaré.

Angi huruta jémba retame

3 Du nawulak di nak maki hundi wata, yikafre hundika hélék yata, nana Néma Du Jisas
Kraisna hundika hu hweta, Godna sémbut wakwekwa hundika xékéhafi yata, wu,
4 wunde du di atéfék jonduka xékélakihafi yata di di hafu deka ximbu baka di haréké.
Deka mawuli haraki ye téndéka di nak maki hundi wata yalefu hundina mo hundika
warunjoka di mawuli ye. Wungi yata nak duka yandén jooka haraki mawuli xékéta,
rékambambu wata, nak duré haraki hundi wata, deka mawulimbu haraki hundi wata,
5 wungi di atéfék nukwambu du takwa wali waruta ware. Wunde duna mawuli haraki
téndéka di mwi hundika yike ye. Yike ye di deka mawulimbu wa, “Nani Godna hundi
xékéta nani séfélak jondu hératame.” Wungi di wa.
6 Mé xéké. Nani Godna hundi jémba xékéta nak duna jooka mawuli yahafi yata, nani
xérénjuwi du maki nani re. Wu mwi hundi dé.
7 Ayiwa naniré héraléka nani jondu nawulak hura yahambame. Baka nani ya. Hukémbu
nani hiyae jondu nawulak hura yamba yikéme. Baka yitame. Wungi nani xékélaki.
8 Nani hénoo nukwa wur hura témbet, wu yak. Nawulak jondu akwi héranjoka yamba
sarékékéme.
9 Du takwa di séfélak jondu héranjoka mawuli yandat, deka mawuli haraki ye tétandé.
Téndét wangété yandat deka haraki mawuli diré hulukindét, di haraki saraki sémbut
huruta fakutandi, hamwi biyamimbu wulaaye hiyandaka maki.
10 Du takwa di yéwaka némafwimbu mawuli yata di séfélak nak maki nak maki haraki
saraki sémbut hurutandi. Du takwa nawulak yéwa héranjoka némafwimbu mawuli yata,
Godna hundika hu hwendaka dika némafwi xak yandéka di hambuk hangéli héra, deka
mawulimbu.

Méni hambuk yata jémba retaméni

11 Méni Godna du reta méni wungi yamba hurukéméni. Méni hambuk yata angi
retaméni. Yikafre sémbut huruta Godna hundi xékéta jémba retaméni. Méni Godka jémba

sarékéta du takwaka némafwimbu mawuli yataméni. Xak ménika yandét, méni hambuk yata jémba tétaméni. Méni du takwaka yikafre mawuli yata dika nakélak hurutaméni.
12 Fétékérékwa du hambukmbu fétékéréndaka maki méni hambuk yata, Godka jémba sarékéta déka jémba yataméni. God méniré dé waséke, méni déka hundi xéka huli mawuli hérae jémba reméte, wungi re wungi re. Méni wun huli mawuli mé huluki. God méniré wasékendéka méni du takwana makambu téta Krais Jisas ména Néma Du rendékaka méni yikafre hundi méni wa.
13 God atéfék jondu huratakataka dé hamwinya dika hwe, di rendate. Hanja Krais Jisasna mama déré xiyanjoka hurundaka dé Pontius Pailatna makambu téta dé déka jémbaka yikafre hundi wa. Némbuli God bér Krais rembéka ani bérka makambu téta wuni méniré ané hundi hambukmbu wa.
14 Méni Kraisna yikafre hundi xékéta wandén maki hurutaméni. Déka hundi yatakahafi yata haraki sémbut nawulak yamba hurukéméni. Yikafre sémbut huruta nana Néma Du Jisas Krais wambula yatendéka nukwaka haxétaméni.
15 God hafu wandét Jisas Krais wambula yatandé. Wun harékémbeka God dé atéfék néma duré sarékéngwanda dé hafu atéfék néma duka dé néma du re.
16 Dé hafu wungi re wungi re reta dé larékombu rendéka nani rendénmbu yamba xakukéme. Hanja akwi némbuli akwi du takwa déré xénjoka hurufatikétandi. Déka ximbu harékétame. Dé hambuk yata nana Néma Du retandé, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Xérénjuwi du takwa

17 Méni ané héfambu rekwa xérénjuwi du takwaré angi wataméni: “Guni guna ximbu yamba harékékénguni. Guni jémba renjoka mawuli yata, ané héfambu reta hényitekwa jonduka sarékéhafi yata Godka male sarékétanguni. God atéfék jondu nanika baka dé hwe, nani yikafre mawuli yata jémba rembete.
18 Guni du takwaré yikafre hurutanguni. Diré yikafre huruta séfélak yikafre jémba yatanguni. Guni yikafre mawuli yata guna jondu mune hwetanguni, nawulak du takwaka.” Wungi wataméni xérénjuwi du takwaré.
19 Di wungi huruta di hukémbu xakutekwa nukwambu jémba renjoka di yikafre jondu taka. Wun nukwa xakundét, God dika yikafre jondu diré hasa hwetandé. Hwendét di God wali jémba retandi, wungi re wungi re.

Méni Godna jémbaka jémba hatitaméni

20 Timoti, méni mé xéké. God ménika hwendén jémba jémba yataméni. Déka jémbaka jémba hatita déka hundi jémba xékétaméni. Méni Godka sarékéhafi yakwa du takwana baka hundi yamba xékéméni. Di wun hundi buléta wun hundika waruta yéna yata di wa, “Wu xékélelakikwa duna hundi dé.”
21 Du takwa nawulak wun hundi xéka wun hundika sarékéta di Kraisna hundika hu wundé hwenda.
God méniré yikafre hurundéte wuni déré wakwexéké.
Wuna hundi yak.

Pol Timotika hukémbu hayindén nyinga

1-2 Méni Timoti, ménika wuni Pol ané nyinga hayi. Kraismbu méni wuna nyan maki reméka wuni ménika némafwimbu mawuli ye. God mawuli yandéka maki wuni Krais Jisasna aposel wuni re. Reta wuni Kraisna yikafre hundi wuni wa, du takwa Kraiska jémba sarékéta di God wasékéréké ndén maki huli mawuli hérae jémba rendate, wungi re wungi re.

Nana yafa God akwi nana Néma Du Krais Jisas akwi méniré yikafre huruta ménika saréfa naata, nakélak huru mawuli hwembét, méni jémba reméte wuni Godré wakwexéké.

Godna hundi wanjoka yamba rookéme

3 Hanja wuna mandékangu yikafre mawuli yata di Godna jémba di ya. Yandan maki wuni yikafre mawuli yata Godna jémba wuni ye. Jémba yata ménika sarékéta wuni déka diména naata gan akwi nukwa akwi wuni dé wali hundi bulé, ménika.

4 Wuni hanja wunika géraménka sarékéta wuni méniré wambula xénjoka wuni némafwimbu mawuli ye. Méniré wambula xéta yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatawuni.

5 Méni Godka jémba sarékéméka wuni ménika saréké. Hanja ména maambu léka xi Lois yikafre mawuli yata lé Godka jémba saréké. Ména ayiwa Yunis akwi yikafre mawuli yata lé Godka jémba saréké. Méni akwi, bér sarékémbén maki, déka méni jémba saréké. Wungi wuni xékélaki.

6 Xékélakita wuni ané hundi méniré we: Hanja ména anéngambambu tamba huruwuka God ménika hambuk nak dé hwe, déka jémba yaméte. God hwendén hambukéka wambula sarékéta déka jémba jémba male yataméni. Wungi wuni méniré we.

7 Nani roota baka rembete dé God déka Hamwinya nanika hwehambandé. Nani hambuk yata du takwaka némafwimbu mawuli yata nana séfika nana mawulika akwi jémba hatimbete dé God déka Hamwinya nanika hwe.

8 Wungi maki méni roohafi yata yikafre mawuli yata hundi wataméni, nana Néma Duka akwi wunika akwi. Wuni déka jémba yata séndé gembu rewukaka wanjoka yamba rookéméni. God hambuk hwendét, méni hambuk yata déka yikafre hundi wata méni wuni wali hangéli hérataméni.

9 God naniré Satanéna tambambu wundé hérandé. Hérataka dé naniré wa, nani déka du reta yikafre sémbu male hurumbete. Dé yamben yikafre jémba xéta naniré dé wungi wa, o yingafwe? Wu yingafwe. Déka mawuli sarékémbu nanika saréfa naata jémba hatita dé naniré baka yikafre huru. Hanja ané héfa huratakahafi yandén nukwa God dé wa, Krais Jisas naniré yikafre hurundét, nani déka du rembete.

10 Hanja God wandén hundi faakwa rendéka Krais Jisas dé ya, naniré Satanéna tambambu héranjoka. Yandéka nani déré xétaka God hanja wandén hundika nani xékélaki. Krais Jisas yae dé du hiyana sémbutré sarékéngwandéndéka nani Kraismbu huli mawuli hérae jémba retame. Dé yae Godna yikafre hundi wandénka, nani déka hundi xékéta wungi re wungi re jémba retame. Wungi nani xékélaki.

11 God wuniré dé waséke, wuni déka aposel reta déka hundi wata déka jémbaka diré wakwewute.

12 Déka jémba yawunka xak nawulak wunika yandaka wuni hangéli héra. Wuni jémba sarékéwun Godka wuni xékélaki. Xékélakita wuni angi wuni saréké. Dé wunika akwi hukémbu wunika hwetendéka jonduka akwi jémba hatitandé. Hatindét hukétéfi nukwa yandét dé wuniré yikafre huruta wunika wun jondu hwetandé. Hwendét wuni dé wali jémba retawuni.

13 Hanja wuni yikafre mwi hundi méniré wawuka méni wun hundi jémba méni xéké. Hanja xékémén maki méni wun hundi jémba xékéta wawun maki hurutaméni. Krais Jisaska jémba sarékéta dé wali natafa mawuli héraata du takwaka némafwimbu mawuli yataméni. Wun hundi yamba yatakakéméni.

14 God déka yikafre mwi hundi dé méniré wa, méni wun hundika hatita du takwaré waméte. Méni nana mawulimbu tékwa Godna Hamwinyambu hambuk hérae wun hundika jémba mé hati, du takwa wun hundiré haraki hurundamboka.

15 Esiana héfambu rekwa du takwa atéfék di wunika hu wundé hwenda. Wun héfambu rekwa du Figelus bér Hermogenes akwi bér wunika hu hwe. Wungi wundé xékémé.

16 Di hurundan maki, Onesiforus huruhambandé. Hurundénka wuni Godka wa, dé Onesiforusna hémka saréfa naata diré yikafre hurundéte. Séfélak nukwambu wunika yae wuna mawuliré dé yikafre huru. Dé wuni séndé gembu rewukaka roohambandé.

17 Yingafwe. Dé Romémbu rendén nukwambu dé wunika hwaka hwaka hukémbu dé
wuniré xe wuni wali re.
18 Hurundénka sarékéta wuni Néma Duré wa, wun xakutekwa nukwambu Néma Du
déka saréfa naata déré yikafre hurundéte. Méni xékélaki. Hanja dé Efesusmbu reta dé
séfélak yikafre jémba dé ya.

2

Méni Krais Jisasna xi warekwa du maki jémba tétaméni

1 Wungi maki, wuna nyan, méni mé xéké. Krais Jisas naniré yikafre hurundéka nani dé
wali natafa mawuli héraata re. Méni wungi reta hambuk yataméni.
2 Hanja séfélak duna makambu téta wuni yikafre hundi wa. Wawuka méni xéké.
Xékétaka némbuli méni wun hundi wandan maki hurukwa duré wataméni. Wamét di ména
hundi jémba xékéta du takwaré jémba wakwetandi.
3 Xi warekwa du hambuk yata jémba téndaka maki, méni akwi Krais Jisasna yikafre
xi warekwa du méni. Wungi remét nawulak xak ménika yandét, méni nani wali hangéli
héraata hambuk yata jémba tétaméni.
4 Xi warekwa du warenjoka huruta di déka néma duna hundi xékénjoka dé mawuli ye.
Mawuli yata déka néma duna hundi xékéta dé xi warekwa jémba male ya. Nak maki nak
maki jémba yahambandé.
5 Du nak fétékérénjoka mawuli yata dé tale fétékérétendaka hambuk hundi xékétandé.
Xékétaka dé di wali fétékéra ye diré saréké ngwandétaka dé tale ye yikafre joo hératandé.
Dé deka hundi xékéhafi yata dé wun yikafre joo yamba hérakéndé.
6 Du nak déka yawimbu hambuk jémba yata hénoo setaka hukémbu dé atéfék du takwaré
saréké ngwanda dé tale wun yawimbu hénoo hérandét, wu sékérékétandé.
7 Wun sataku hundi hufukéka mé saréké. Sarékémét Néma Du yikafre mawuli hwendét
méni atéfék hundika jémba xékélakitaméni.
8 Jisas Kraiska wambula mé saréké. Dé hiyandéka God déré wambula husaraméndéka
dé wungi re. Dé Devitna mandéka dé. Wungi wuni Kraisna yikafre hundimbu wa.
9 Wawuka déka mama wuniré haraki huruta wuniré séndé gembu husolotaka, haraki
saraki sémbut hurukwa duré husolotakandaka maki. Wungi husolotakandaka dé Godna
hundi séndé gembu rehambandé. Dé jémba dé yi.
10 Di wuniré haraki hurundaka wuni hangéli héraata wuni roohafi yata jémba re. God
du takwaré dé waséke, di déka du takwa rendate. Di akwi Krais Jisaska jémba saréké ndat,
dé diré Satanéna tambambu hérandét, di dé wali wungi re wungi re jémba rendate, wuni
hangéli héraata hambuk yata re.
11 Ané hundi wu mwi hundi dé. Ané hundika mé saréké:
Nani dé wali hiyataka, hukémbu nani dé wali wungi re wungi re jémba retame.
12 Hambuk yata, déka jémba yatakahafi yata, hukémbu nani dé wali néma du reta du
takwaka jémba hatitame.
Nani angi wambet, “Déka xékélakihambame.” Wungi wambet, dé nanika watandé, “Dika
xékélakihambawuni.” Wungi watandé.
13 Dé wandéka maki dé huru. Nani wambeka maki huruhafi yambet, dé wandéka maki
hurutandé. Dé wandén hundi yamba yatakakéndé.

Yikafre jémba yakwa duka God mawuli yatandé

14 Méni Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaré wun hundi wataméni, di wun hundika
yike yandamboka. Méni diré angi wataméni, “Guni Godna makambu téta, hundi buléta,
nak maki yikama hundika yamba warukénguni.” Wungi wataméni. Du takwa warundat
deka mawuli jémba yamba tékéndé. Du takwa warundaka hundi xékéndat, deka mawuli
haraki yatandé.
15 Méni Godna makambu téta yikafre jémba yata, God ména jémba xéta ménika yikafre
mawuli yandéte, méni hambuk jémba yataméni. Yata diré Godna hundika jémba
wakwetaméni. Mwi hundika jémba xékélakindate, méni diré jémba wataméni. Wata Godna
makambu téta méni yamén jémbaka yamba rookéméni.
16 Du nawulak Godka saréké hafi yata di baka hundi bulé. Wungi bulékwa du takwa di
Godka di hu hweta di nawulak haraki saraki sémbut akwi hurutandi. Méni deka hundi
yamba xékékéméni.
17 Yikama wasi némafwi yata duna séfi haraki hurutandé. Deka hundi wasi yandéka
maki némafwi yandét, nak du takwa xékéndat, wun hundi deka mawuliré haraki
hurutandé. Himeneus bér Filetus bér wun hundi wata
18 bér mwi hundina yambu wundé yatakambér. Bér yéna yata angi bér wa, “Nani huli
mawuli hérambeka God naniré wundé husaraméndé. Nani hiyambet, dé naniré wambula

yamba husaraméкéndé.” Wungi wambéka Néma Duna hundi xékékwa du takwa nawulak bérka hundi xékéta, Godna hundi jémba xékéhambandi.

19 Wu yak. God téréndén hwaar dé hambukmbu té. Wun hwaarmbu dé ané hundi hayi, “Néma Du déka du takwaka dé xékélaki.” Ané hundi akwi dé hayi: “Du nak angi wata, ‘Wuni Néma Duna du wuni.’ Wungi wata dé haraki saraki sémbutka hu hwetandé.” Wungi dé hayi.

20 Ané sataku hundi mé xéké. Nak maki nak maki andé di taka, némafwi gembu. Andé nawulak di gol motumbu yataka. Nawulak di silva motumbu yataka. Séfélak yéwa hwetaka di wun yikafre male andé yataka. Nawulak yéwa hwehafi yataka di mimbu andé ta. Nawulak di héfambu yataka. Yikafre andémbu di yikafre jondu taka. Nawulak andémbu di haraki jondu taka.

21 Wungi maki du nak haraki saraki sémbut yatakataka yikafre sémbut huruta dé yikafre jondu takandan andé maki retandé. Dé deka Néma Du Godna du reta, déka jémba yanjoka mawuli yata, déka hundika dé haxé. Haxéta dé wandét, dé déka yikafre jémba yatandé.

22 Wungi maki, méni wayikana duna haraki mawulika hu hweta angi hurunjoka hurutaméni. Méni yikafre sémbut huruta, Godka jémba sarékéta, du takwaka némafwimbu mawuli yata, nakélak huru biya mawuli yata jémba retaméni. Méni yikafre mawuli yata di Néma Duré wakwexékékwa du takwa wali wungi hurutaméni.

23 Du nawulak wangété yata yike yata di baka hundi bulé. Méni xékélaki, buléndan hundi dé du takwana mawuliré haraki huru, di waruta warendate. Xékélakiménka méni di wali hundi yamba bulékéméni.

24 Néma Duna jémba yakwa du angi hurutandé. Dé warunjoka hélék yata, atéfék du takwaré yikafre hurutandé. Dé du takwaré jémba wakwetandé, Godna jémbaka. Du nak déré haraki hurundét, dé mawuli wihafi nakélak tétandé.

25 Du takwa nawulak déka hundi xékéhafi yandat, dé diré yikafre hundi nakélak watandé, di déka hundi xékéndate. Dé wungi wandét, wafewana God diré yikafre hurundét, di deka haraki mawulika hu hwetaka Godna mwi hundika xékélakitandi.

26 Di wungi xékélakita yikafre mawuli yata di Satanéna xakiféké lukwa jémba yitandi. Tale wun xakiféké diré dé huluki, di Satan mawuli yandéka maki hurundate.

3

Hukétéfi nukwambu séfélak xak xakutandé

1 Méni ané jooka xékélakiméte wuni mawuli ye. Hukétéfi nukwambu séfélak xak xakutandé.

2 Du di hafuka, deka yéwaka male némafwimbu mawuli yatandi. Di deka mawuliré xiyaata deka ximbu male harékétandi. Di nak duka, Godka akwi haraki hundi watandi. Di deka yafa ayiwana hundi yamba xékékéndi. Nak du diré yikafre hurundat, di wun duka diména yamba nakéndi. Di Godna hundi yamba xékékéndi.

3 Di deka hémka akwi mawuli yamba yakéndi. Di mawuli wita, du takwa wali wambula jémba yamba rekéndi. Di du takwaka hungalimbu watandi, diré haraki hurunjoka. Di haraki saraki mawuli xékéta haraki saraki sémbut hurutandi. Di hambuk yata du takwaré xiyatandi. Di yikafre sémbutka hélék yatandi.

4 Di deka du takwaré mamaka hwetandi. Di jémba sarékéhafi yata, mawuli yandaka maki bari hurutandi. Di watandi, “Nani hafu néma du nani re.” Wungi watandi. Di Godka hélék yata nak maki nak maki haraki sémbutka némafwimbu mawuli yatandi.

5 Di Godna ximbu harékéndaka sémbut maki huruta di wun sémbutka angi saréké, “Wun sémbut hambuk yingafwe.” Wungi di saréké. Wunde haraki saraki sémbut hurukwa duka hu hwetaméni.

6 Wunde du nawulak di nakélak yita di geré wulaaye di jémba sarékéhafi yakwa takwaré di témbéra, di deka hundi xékéndate. Wunde takwa di séfélak haraki sémbut hurundaka wun sémbut dika xak dé hwe. Di deka mawuli sarékémbu nak maki nak maki hundi xékénjoka di mawuli ye.

7 Mawuli yata atéfék nukwambu di huli jooka xékélakinjoka huruta di mwi hundika xékélakinjoka di hurufatiké.

8 Hanja du yéték Janes bér Jambres bér Mosesna hundika hélék bér ya. Mosesna hundika hélék yambén maki, wunde takwaré wakwa du di mwi hundika hélék ye. Hélék yandaka deka mawuli haraki téndéka di yéna yata angi wa, “Nani Godka jémba nani saréké.” Wungi wata jémba sarékéhambandi.

9 Hanja Janes bér Jambres bér Mosesna hundika hélék yandaka hukémbu atéfék du takwa déka yénataka sémbutka xékélake di bérka hundi wambula xékéhambandi. Di bérka jémbaka xékélakindaka maki atéfék du takwa wunde duna jémbaré xéta angi watandi,

“Haraki saraki mawuli xékéta di haraki jémba ya.” Wungi wata deka hundi wambula xékéhafi yandaka deka jémba némafwi yamba xakukéndé.

Méni hambuk yata Godna hundi jémba xékétaméni

10 Méni wungi yamba hurukéméni. Méni wuni wali yitaka yatakata jémba yawuka wundé xémé. Wuni diré yikafre hundi wakwewuka wundé xékémé. Wuni Godka yikafre jémba yanjoka mawuli yawuka wundé xékélakimé. Godka jémba sarékéta, jémba haxéta wuni du takwaka némafwimbu mawuli yawuka wundé xémé. Wuni hambuk yata Godna hundi yatakahafi yata jémba téwuka wundé xémé.
11 Di wuniré haraki hurundaka wuni hangéli hérawuka wundé xémé. Hanja wuni Antiok, Aikoniam, Listrambu akwi rewuka wuniré séfélak xak yandéka wuni némafwi hangéli hérawuka wundé xékélakimé. Di wuniré wungi hurundaka Néma Du wuniré yikafre hurundéka wuni jémba re.
12 Ané hundi mwi hundi dé. Du takwa Krais Jisas wali natafa mawuli héraata yikafre sémbut hurunjoka mawuli yandat, déka mama du diré haraki hurutandi.
13 Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa, yéna yakwa du takwa akwi haraki saraki sémbut hurutandi. Huruta di haraki saraki sémbut nawulak akwi hurutandi. Huruta di yénataka hundi wata yénataka hundi xékétandi, du takwana mawuliré haraki hurundate.
14 Méni hurundaka maki yamba hurukéméni. Hanja nani méniré yikafre hundi wambeka méni xéka wun hundika méni “Mwi hundi dé” méni na. Méni wun yikafre hundi wakwendé du takwaka méni xékélaki. Xékélakita wamben hundi hulukitaméni. Wun hundi yamba yatakakéméni.
15 Méni yalefu nyan reméka di du takwa méniré wakwe, Godna nyingambu hanja hayindan hundika. Wakwendaka wun hundi méni tale jémba xéké. Némbuli akwi wun hundi méni jémba xéké. Du takwa wun hundi jémba xékéta di Godna jémbaka xékélakitandi. Xékélakita di Krais Jisaska jémba sarékétandi. Déka jémba saréké ndat, God diré yikafre hurundét di jémba retandi, wungi re wungi re. Wungi méni xékélaki.
16 Hanja Godna Hamwinya wandéka di Godna hundi hayi, déka nyingambu. Atéfék hayindan hundi du takwaré yikafre hali hurundé. Wun hundi Godka akwi hurumben haraki saraki sémbutka akwi dé naniré wakwe. Nani wun hundi xékéta haraki mawuli yatakata yikafre sémbutka xékélakitame.
17 Nani Godna du wun yikafre hundi jémba xékéta hambuk yata jémba xékélakita atéfék yikafre jémba hali yakwa.

4

Méni Godna hundi jémba wataméni

1 Hukémbu Krais Jisas wambula yae kot xékékwa néma du reta dé hiyandé du takwa akwi hiyahafi rekwa du takwa akwi deka jémbaka watandé. Xétaka yandan jémbaka hundi watandé. Dé yae néma du reta nanika hatitendékaka wuni saréké. Sarékéta némbuli Godna makambu, Krais Jisasna makambu téta méniré wuni hambuk hundimbu we, yateméka jémbaka.
2 Angi wuni we: Atéfék nukwa méni Godna hundi wataméni. Yikafre nukwa yandét, haraki nukwa yandét, méni Godna hundi wataméni, di wun hundika jémba saréké ndate. Di haraki saraki sémbut hurundat, méni diré hambukmbu wataméni, wun haraki saraki sémbut yatakandate. Diré yikafre hundi wataméni, deka mawuli jémba téndéte. Méni wun jémba yamba yatakakéméni. Di ména hundi xékéhafi yandat, méni diré haraki hundi wahafi yata diré yikafre hundi wambula wataméni.
3 Hukémbu nukwa nak xakutandé. Wun nukwa du takwa Godna mwi hundika hélék yata di huli hundi male xékénjoka mawuli yatandi. Mawuli yata di mawuli yandan hundika wakwekwa duka hwakétandi. Hwaka xétaka di séfélak duka watandi, wunde du dika wakwendate, wunde du takwana mawuli yandaka maki.
4 Wungi huruta di Godna mwi hundi yatakataka deka mandékana sarsaf male xékétandi.
5 Méni di hurundaka maki yamba hurukéméni. Méni atéfék jondu hurunjoka jémba sarékéta yikafre mawuli yataméni. Di méniré haraki hurundat, méni mawuli wihafi yata jémba retaméni. Krais Jisaska yikafre hundi wataméni, di wun hundika jémba saréké ndate. Wata God ménika hwendén jémba jémba yataméni.

Wuna jémba bari hényitandé

6 Némbuli wuniré xiyatandi. Xiyandat wuna nyéki blekétandé, Godka hwenjoka jambémbu blekéndan wain hulingu maki. Wuni ané héfa yatakatewuka nukwa andé yae.

7 Xi warekwa du hambukmbu warendaka maki, wuni Godna jémba hambukmbu
wundé yawu. Fétékérékwa du maki wuni God wunika hwendén jémba wuni yaséke. Wuni
Kraiska jémba sarékéta Godna hundi yatakahambawuni.
8 Huruwunka hukémbu Néma Du wuniré yikafre hurutandé. Wambula yatendéka
nukwa dé kot xékékwa néma du reta yikafre sémbut male huruta dé atéfék du takwa
yandan jémbaka hundi watandé. Wata dé ané yikafre joo wunika hwetandé. Dé wuniré
watandé, “Méni wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du méni re.” Wunika male
yingafwe. Dé bari yandéte mawuli yata haxékwa du takwaka akwi, dé wun joo hwetandé.

Timoti bari yatandé, Polka

9 Méni bari hari yataméni, wuniré xénjoka.
10 Demas ané héfambu rekwa jonduka némafwimbu mawuli yata wuniré yatakataka dé
Tesalonaikaré dé yi. Kresens Galesiaré dé yi. Taitus Dalmesiaré dé yi.
11 Luk male dé wuni wali re. Méni yanjoka huruta méni Makré hérae dé wali yatambéni.
Dé yae wuniré yikafre huruta wuni wali jémba yatandé.
12 Tikikus wuni wali rehambandé. Wuni wawuka dé Efesusré yi.
13 Méni yata, méni wuna yifa yandéka némafwi sanda wur hérae hura yataméni.
Troasmbu wuni wun sanda wur taka, nana nyayika Karpusna gembu. Wuna nyinga akwi
hérataméni. Meme bali séfimbu hurundan nyinga hura yaméte wuni némafwimbu mawuli
ye. Wun séfimbu hurundan nyinga, wuna nawulak nyinga akwi, hérae hura yataméni.
14 Kapambu yatakakwa du nak déka xi Aleksander dé wuniré némafwimbu haraki huru.
Hurundén haraki saraki jooka God déré hasa hurutandé.
15 Méni akwi, wun du méniré haraki hurundémboka, xékélaki nataméni. Séfélak nukwa
wuni Krais Jisaska hundi wawuka dé hambuk yata wun hundika haraki hundi wa.
16 Wuni tale Romna duna makambu téwuka Romna néma du wunika wandaka du nak
wuni wali téta buléhambandé. Di atéfék wuniré yatakataka di yaange yi. Yindaka wuni
Godré wakwexéké, wun haraki joo diré hasa hwehafi yandéte.
17 Néma Du Jisas hafu dé wuni wali té. Téta wunika hambuk dé hwe, wuni hambuk yata
roohafi yata Godna hundi atéfék hambukmbu wawute. Atéfék nak téfana du takwa wun
hundi xékéndate dé wunika wun hambuk hwe. Hwendéka wawuka di wuniré wekwambu
yakisandahambandi, wun wekwambu rekwa layion bali wuniré sandate.
18 Di wuniré haraki hurunjoka hurundat, Néma Du wuniré yikafre huruta wuniré hérae
hura yitandé, déka anwarmbu rekwa getéfaré. Wungi wuni xékélaki. Déka getéfambu dé
néma du reta déka du takwaka dé jémba hati. Nani déka ximbu harékétame, wungi re
wungi re. Wu mwi hundi dé.
19 Hundi nawulak akwi watawuni. Wuni Prisila bér Akwilaka dimbéna wuni nae.
Onesiforusna gembu rekwa du takwaka akwi wuni dinguna nae.
20 Erastus dé Korinmbu re. Trofimus bar hiyae Miletusmbu rendéka wuni déré
yatakataka wuni yi.
21 Méni bari hari yataméni. Méni tale yamét, hukémbu wali giyaakwa nukwa yandéte
wuni mawuli ye.
Yubulus, Pudens, Linus, Klodia, Krais Jisasna hundi xéka ané getéfambu rekwa du takwa
atéfék di ménika diména di nae.
22 Néma Du ména hamwinya wali téta guniré yikafre hurundéte wuni déré wakwexéké.
Wuna hundi yak.

Pol Taituska hayindén nyinga

1 Wuni Pol Godna jémba yakwa du reta Jisas Kraisna aposel wuni re. God wasékendén
du takwa wun hundi xéka Kraiska jémba sarékéta mwi hundika xékélakindate wuni wungi
déka jémba ye. Di wun hundi xékéta God mawuli yandéka makimbu hurutandi.
2 Hanja ané héfa huratakahafi yandén nukwambu God dé wa, nani dé wali wungi re
wungi re rembete. Angi nani xékélaki. God yénataka hundi yamba wakéndé. Wungi
xékélakita wuni God wali retewukaka haxéta wun jémba ye.
3 God wandén nukwa dé God wa, déka du déka yikafre hundi du takwaré wakwendate.
Naniré Satanéna tambambu héraakwa God dé wuniré akwi hambuk hundimbu wa, wuni
déka hundi wawute.
4 Taitus, ménika wuni hayi. Hanja méni wuna hundi xékéméka ani Jisas Kraiska sékéré
jémba saréké. Sarékénaka méni wuna nyan maki méni re. Nana yafa God akwi naniré
Satanéna tambambu héraakwa du Krais Jisas akwi méniré yikafre huruta, ménika nakélak
huru biya mawuli hwembéte wuni Godré wakwexéké.
5 Hanja ani Kritna héfambu renaka wuni wumbu reméte méniré wataka méniré
yatakataka wuni yi. Wuni wungi wa, méni hanja yanan jémba yasékeméte. Méni atéfék
getéfambu hatikwa néma du nawulakré wasékeméte wuni méniré wungi wa. Wasékemét,
di Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka hatikwa néma du retandi.
6 Wunde hatikwa néma du angi retandi. Di yikafre sémbut male hurutandi, atéfék du
takwana makambu. Di nak nak natafa takwa male hératandi. Deka nyangwal Krais
Jisaska jémba sarékéta di deka yafa ayiwana hundi xékétandi. Xékéta yikafre mawuli yata
jémba retandi, atéfék du takwana makambu. Wungi rendat, wunde du hatikwa néma du
retandi.
7 Di Godna jémba yata déka jonduka hatindat, du takwa deka jémbaka yikafre hundi
male wandat, di hatikwa du retandi. Reta di deka ximbu harékéhafi yata mawuli yandaka
makimbu male yamba hurukéndi. Di bari mawuli yamba wikéndi. Di wangété yandaka
hulingu sata wangété yamba yakéndi. Di warenjoka mawuli yamba yakéndi. Di haraki
yambumbu yéwa héranjoka yamba sarékékéndi.
8 Nak téfambu yandé du deka getéfaré yandat, di dika hénoo hwetaka, hwatendaka ge
akwi hwetandi. Di yikafre sémbutka mawuli yatandi. Di yikafre mawuli yata yikafre
jémba yatandi. Di yikafre sémbut male hurutandi. Di Godna hundi jémba xékétandi. Di
haraki saraki sémbut huruhafi yanjoka, deka mawulika deka séfika jémba hatitandi.
9 Di wakwemben hundi jémba xékétandi. Xékéta wun mwi hundi yamba yatakakéndi.
Wungi huruta di mwi hundi du takwaré watandi, deka mawuli jémba téndéte.
Wun hundika hu hwekwa du takwaré akwi watandi, deka haraki saraki mawulika
xékélakindate.

Kritna héfambu séfélak yéna yakwa du di re

10 Némbuli séfélak du di néma duna hundi xékéhambandi. Wunde du di baka hundi wata
yéna yakwa du di. Wunde du séfélak di angi wa, “Nani God wandén maki hurunjoka nani
nana séfi sékétame.”
11 Di wungi wata di yéwa héranjoka di yénataka hundika di wakwe. Wungi wakweta
di haraki saraki sémbut huru. God wun hundika hélék dé ye. Di haraki saraki sémbut
hurundaka séfélak du takwa deka hém wali deka mawuli haraki dé té. Méni diré
watéfitaméni, wun yénataka hundi wandamboka.
12 Hanja deka nyéndékmbu rekwa du nak, deka jémbaka xékélakita dé wa, “Atéfék Kritna
du di yénataka hundi wata, haraki wasa maki haraki saraki sémbut huruta, jémba yanjoka
wendé naata, di séfélak hénoo sa.” Wungi dé wa.
13 Déka hundi mwi hundi dé. Méni wun hundika sarékéta diré hambukmbu wataméni,
wungi hurundamboka. Wamét di ména hundi xékéta di yikafre mawuli yata hambuk yata
Jisas Kraiska wambula jémba sarékétandi.
14 Wungi sarékéta di Judana sarsafka akwi mwi hundika hu hwekwa duna hambuk
hundika akwi yamba sarékékéndi.
15 Yikafre sémbut huruta yikafre mawuli xékékwa du takwa di atéfék jonduka angi
saréké, “Wun jondu atéfék yikafre male dé.” Wungi wandaka du takwa nawulak di Jisas
Kraiska sarékéhafi yata haraki saraki mawuli di xéké. Xékéta deka biya, deka mawuli,
deka hamwinya haraki dé té. Téndéka di atéfék jonduka di angi saréké, “Yikafre joo nak
rehambandé.”

16 Wungi wata ané hundi akwi di wa, “Nani Godka nani xékélaki.” Wungi wata yéna di
ye. Yéna yata haraki saraki sémbut hurundaka nani diré xéta nani xékélaki. Di Godka
xékélakihambandi. Di haraki saraki sémbut huruta Godna hundi xékéhafi yata yikafre
jémba yanjoka di hurufatiké.

2

Yikafre hundi wakwetaméni

1 Méni di hurundaka maki yamba hurukéméni. Méni du takwaka yikafre hundi
wataméni, di Kraiska jémba sarékéta wandén maki hurundate.
2 Gwalefa du angi hurundate méni diré wataméni. Di séfélak wangété yandaka hulingu
sakéndi. Di yikafre mawuli yata jémba retandi. Di haraki sémbut huruhafi yanjoka di
deka séfika deka mawulika jémba hatitandi. Di Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundi
xékéta, du takwaka némafwimbu mawuli yata, di Kraisna jémbaka wendé nahafi yata
jémba tétandi.
3 Gwalefa takwa angi hurundate méni diré wataméni. Di atéfék nukwambu Godka
sarékéta jémba retandi. Di du takwaka hungalimbu haraki hundi wakéndi. Di atéfék
nukwambu wangété yandaka hulingu yamba sakéndi. Di yikafre jémbaka wakwetandi.
4 Wakwendat, wayikana takwa deka hundi xékéta di deka du, nyangwalka akwi,
némafwimbu mawuli yatandi.
5 Mawuli yata di haraki sémbut huruhafi yanjoka di deka séfika deka mawulika jémba
hatitandi. Hatita di yikafre sémbut huruta, deka gembu yikafre jémba yata, du takwaré
yikafre huruta, deka duna hundi jémba xékétandi. Wunde wayikana takwa wungi
hurundat, atéfék du takwa diré xéta Godna hundika haraki hundi yamba wakéndi.
6 Wungi maki wayikana du angi hurundate diré wataméni. Di haraki sémbut huruhafi
yanjoka di deka séfika deka mawulika jémba hatitandi.
7 Méni joo nak hurunjoka yikafre jémba male yataméni, di méniré xéta, huruméka
maki hurundate. Méni diré Godna jémbaka wakweta mwi hundi male wataméni. Hwalé
bangwa hundi yamba wakéméni.
8 Méni mwi hundi wata yikafre hundi male wamét, nana mama du nanika haraki hundi
wanjoka mawuli yata, di hurumben haraki joo nakéka hwakéfatika di roota nanika haraki
hundi yamba wakéndi.
9 Nak duna jémba yakwa du takwaré angi hurundate diré wataméni. Di deka néma
duna hundi jémba xékétandi, atéfék nukwambu. Jémba xékéta wandaka maki hurutandi,
dika hatikwa du dika yikafre mawuli yandate. Di wali yamba warukénguni.
10 Deka jondu sélé hérakéndi. Di naniré Satanéna tambambu héraakwa Godka sarékéta
yikafre jémba yandat di xéta watandi, “Yikafre du takwa di. Godna hundi xékéta di yikafre
jémba ya. Godna hundi yikafre hundi dé.” Wungi watandi.
11 God atéfék du takwaré yikafre huruta wandéka déka nyan dé gaya, naniré Satanéna
tambambu héranjoka. God wungi naniré yikafre hurundénka nani xékélaki.
12 Hanja nani Godna hundi xékéhafi yata, haraki saraki mawuli yata, ané héfambu rekwa
jonduka nani némafwimbu mawuli ya. Némbuli God naniré yikafre huruta dé naniré
wakwe, ané jooka. Némbuli nani ané héfambu reta nana mawulika, nana séfika jémba
hatita, yikafre sémbut huruta, Godka sarékéta, déka hundi xékétame.
13 Wungi huruta nani naniré yikafre hurukwa God Jisas Krais yatendéka nukwaka nani
haxé. Dé nukwa hanyikwa maki haanye yandét, nani yikafre mawuli yata déré xétame.
14 Dé dé hafuré dé hwe, dé naniré Satanéna tambambu hérae nana hurumben haraki
saraki sémbut hérekinjoka. Nani huli mawuli hérae déka du takwa reta, yikafre mawuli
yata, yikafre jémba yanjoka némafwimbu mawuli yambete, dé nanika hiya.
15 Méni wun hundi wataméni, wumbu rekwa du takwaré. Méni néma du reta diré
hambukmbu wataméni, deka haraki saraki mawuli yatakataka yikafre mawuli yandate.
Di ménika hu hwekéndi.

3

Nani hambuk yata yikafre sémbut hurutame

1 Méni diré wataméni, di ané jooka wambula saréké ndate. Di gavmanéna hundi xékéta
gavmanéna jémba yakwa duna hundi akwi xékétandi. Xékéta wandaka maki hurutandi.
Di atéfék yikafre jémba yanjoka jémba tétandi.
2 Di du takwaka hungalimbu haraki hundi wahafi yata, warunjoka hélék yata,
du takwaka nakélak huruta, atéfék nukwambu atéfék du takwaré yikafre hurunjoka
sarékétandi.

3 Nani xékélaki, hanja nani akwi di hurundaka sémbut maki nani huru. Hanja nani
wangété yata, Godna hundi xékéhafi yata, yénataka hundi xéké. Nani haraki saraki sémbut
hurunjoka sarékémbeka wun haraki sémbut nana mawuliré gindéka nani nak maki nak
maki haraki saraki sémbut huru. Nani atéfék nukwambu du takwaka haraki mawuli
xékéta deka jonduka héranjoka nani mawuli ya. Di nanika hélék yandaka nani dika hélék
nani ya.
4 Nani wun haraki saraki sémbutmbu témbeka naniré Satanéna tambambu héraakwa
God dé nanika saréfa naata, nanika némafwimbu mawuli yandénka dé naniré wakwe.
5 Wakweta dé naniré Satanéna tambambu héra. Dé yamben yikafre jémbaka akwi
hurumben yikafre sémbutka akwi sarékéhafi yata dé naniré wungi yikafre huru. God déka
mawuli sarékémbu dé nanika saréfa naata naniré baka yikafre huru. Huruta dé naniré
yakwanyindéka déka Hamwinya nanika huli mawuli hwendéka nani huli mawuli hérae
jémba re.
6 Naniré Satanéna tambambu héraakwa du Jisas Krais naniré yikafre hurundéka God
déka Hamwinya nanika blekéndéka déka Hamwinya nana mawulimbu sukweka té.
7 Dé wungi bleka dé naniré yikafre huruta nanika, “Yikafre sémbut hurukwa du takwa
di” dé na. Wungi nandéka nani huli mawuli hérae jémba retame, wungi re wungi re.
Wungi retembekaka sarékéta nani yikafre mawuli ye.
8 Wun hundi wu mwi hundi dé. Méni wun hundi wanjoka roohafi yata hambukmbu
wataméni. Wungi wuni mawuli ye. Hambukmbu wamét, di Godka jémba sarékékwa du
takwa yikafre mawuli yata yikafre jémba yatandi. Wawun hundi yikafre hundi dé. Wun
hundi du takwaré yikafre hali hurundé.
9 Du nawulak di baka hundi waruta, mandékana xika buléta, nak nakéka haraki hundi
wata, Judana hambuk hundika di waru. Méni di wali yamba bulékéméni. Deka hundi
baka hundi dé. Deka hundi ména mawuliré yikafre yamba hurukéndé.
10 Du nak nak maki hundi wata du takwa wali warunjoka mawuli yandét, méni wun
duré wataméni, dé wun hundi yatakandéte. Wamét dé ména hundi xékéhafi yandét, méni
déré wambula wataméni, déka hundi yatakandéte. Wamét dé ména hundi xékéhafi yandét,
méni déka hu hwetaméni.
11 Dé ména hundi xékéhafi yandét, xékélakitaméni. Dé haraki saraki mawuli xékéta
haraki saraki sémbut dé huru. Dé hafu dé déka haraki saraki sémbut dé wakwe.
Wakwendéka méni déka hu hwetaméni.

Dika dé dinguna nae

12 Wuni Artemas bér Tikikusré wawut nak ménika yitandé. Ye xakundét méni wunika
bari hari yataméni, Nikopolisré. Wuni wumbu retawuni, wali giyaakwa nukwambu.
13 Méni Apolos bér xékélelakikwa du Senasré yikafre huruta jondu hwetaméni, bér
yambumbu ye jondu nawulakéka fatikémbémboka.
14 Nana du takwa di jondu fatikékwa du takwaré yikafre huruta dika hwetandi. Di wun
sémbut hurunjoka mawuli yandate, wuni mawuli ye. Di baka rendate hélék wuni ye.
15 Wuni wali rekwa du takwa atéfék di ménika diména nae. Méni wali reta Kraiska jémba
sarékéta nanika némafwimbu mawuli yakwa du takwaka wuni dinguna nae.
God guniré yikafre hurundéte wuni déré wakwexéké.
Wuna hundi yak.

Pol Filemonka hayindén nyinga

1 Wuni Pol Krais Jisasna jémba yata séndé gembu rewuka nana bandi Timoti wuni wali
rendéka wuni ané nyinga hayi. Némafwimbu mawuli yanaka du Filemon, ménika wuni
ané nyinga hayi. Méni nani wali Krais Jisasna jémba méni ye.
2 Ménika akwi, ana nyange Apiaka akwi, nani wali téta Kraisna xi warekwa du
Arkipuska akwi, ména gembu hérangwandéta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka
akwi, gunika wuni hayi.
3 Nana yafa God akwi nana Néma Du Jisas Krais akwi gunika saréfa naata guniré yikafre
huruta, yikafre mawuli hwendét, guni jémba rengute, wuni Godré wakwexéké.

Filemon Néma Du Jisaska jémba sarékéta dé Godna du takwaka némafwimbu mawuli ya

4 Wuni atéfék nukwambu Godka diména naata dé wali hundi buléta wuni ménika
sarékéta ménika Godré wa.
5 Wuni ménika ané hundi xéké. Méni Néma Du Jisaska jémba sarékéta déka hundika
“Mwi hundi dé” naata méni Godna atéfék du takwaka méni némafwimbu mawuli ye. Wungi
xékéta wuni Godka wungi diména na.
6 Nani Kraiska jémba sarékéta déka du nani re. Rembeka dé naniré yikafre huru. Méni
akwi Kraiska jémba sarékéta déka du reta nak duré déka hundi wata, Kraismbu hérambeka
atéfék yikafre jonduka jémba xékélakiméte, wuni Godré wakwexéké.
7 Méni Godna atéfék du takwaka némafwimbu mawuli yata diré yikafre huruméka deka
mawuli jémba dé té. Wuna nyayika, méni wungi huruméka wun jooka hundi xékéta
yikafre mawuli yawuka wuna mawuli jémba dé té.

Pol Filemonré dé wakwexéké Onesimuska

8 Wungi maki wuni hurumén sémbutka sarékéta wuni angi wuni saréké. Wuni Kraisna
ximbu méni yikafre joo huruméte méniré hambukmbu wawut, méni wuna hundi xékéta
wawun maki hurutaméni.
9 Méniré hambuk hundimbu wanjoka hélék wuni ye. Méni wunika némafwimbu mawuli
yaméka wuni ménika némafwimbu mawuli yata wuni méniré nakélak wakwexékénjoka
wuni mawuli ye. Méni wunika méni xékélaki. Wuni Pol gwalefa du reta Krais Jisas yawun
jémbaka wuni séndé gembu re.
10 Wuni wungi reta wuni méniré wakwexéké, wuna nyan Onesimuska. Hanja wuni
séndé gembu rewuka dé wuna nyan maki xaku.
11 Hanja dé ménika yikafre jémba yahambandé. Némbuli wuniré akwi méniré akwi
yikafre hali hurundé.
12 Némbuli déré wuni wa, dé ménika wambula yindéte. Wuni déka némafwimbu mawuli
ye.
13 Mawuli yata dé wuniré yatakahafi yata wuni wali reta ména hafwa héraata wuniré
yikafre hurundéte, wuni mawuli ye. Godna hundi wataka séndé gembu reta wuni mawuli
ye, dé wuni wali reta wuniré yikafre hurundéte.
14 Mawuli yata ménika wuni saréké. Méni tale yawundu namét, dé ambu reta wuniré
yikafre hurundéte, wuni mawuli ye. Méni tale yawundu nahafi yamét, wuni wungi
yamba hurukéwuni. Méni wuna hundi xékéta yikafre mawuli yahafi yata wawun maki
huruméte, hélék wuni ye. Méni ména mawuli sarékémbu wuniré yikafre huruméte wuni
mawuli ye.
15 Wafewana dé méniré yatakandén mo angi dé. Dé yatakataka ye dé bafu nawulak nak
hafwambu re wambula yae dé méni wali retandé, wungi re wungi re.
16 Dé wambula yae dé ména jémba yakwa du male yingafwe. Dé jémba yakwa duré
sarékéngwanda dé mawuli yambeka bandi xaku, wunika akwi. Dé ména jémba yata
Néma Duna hémémbu ména bandi maki rendénka méni wuniré sarékéngwanda méni déka
némafwimbu mawuli yataméni.
17 Méni angi wamét, “Wuni Pol wali Néma Duna jémba yakwa du ani sékéré re.” Wungi
wata méni wuniré yikafre huruméka maki Onesimusré yikafre hurutaméni.
18 Onesimus méniré dé haraki huru, o yingafwe? Dé wungi hurundét, méni wamét wuni
méniré yikafre hurutawuni. Dé yéwa nawulak ménimbu baka hérandét, méni wamét, wuni
ména yéwa hasa hwetawuni.
19 Mé xé. Ambu wuni hafu angi wuni hayi. “Wuni Pol hérandén jonduka ménika hasa
hwetawuni. Wu mwi hundi dé.” Wungi wuni méniré we. Wunimbu héramén jooka akwi
mé saréké. Hanja wuni méniré Godna hundi wawuka méni xékétaka huli mawuli hérae
jémba méni re. Méni wun joo hasa hwenjoka méni méni hafu wunika hwetaméni.

20 Wuna bandi, méni ani Néma Dumbu sékéré renanka sarékéta wuniré yikafre
hurumét, wu yikafre dé. Méni ani Kraisna du renakaka sarékéta wuna mawuliré yikafre
hurutaméni.
21 Wuni angi wuni saréké. Méni wawun hundi xékéta wawun maki huruta nawulak
yikafre jémba akwi yataméni. Wungi sarékéta wuni roohafi yata wuni ané nyinga wuni
hayi, ménika.
22 Nak hundi akwi watawuni. Hwatewuka ge hurutaméni. God guna wakwexékéngun
hundi xékéta wuniré yikafre hurundét, wuni gunika yatawuni. Wungi wuni mawuli ye.

Dika dé dinguna na

23 Wuni wali séndé gembu reta Krais Jisasna jémba yakwa du Epafras dé ménika diména
dé nae.
24 Wuni wali jémba yakwa du Mak, Aristarkus, Demas, Luk, di akwi ménika diména di
nae.
25 Néma Du Jisas Krais gunika saréfa naata guna mawuliré yikafre hurundéte wuni déré
wakwexéké.
Wuna hundi yak.

Hibruna du takwaka hayindén nyinga

Godna nyan nanika dé hundi wa

1 Hanja God profetmbu dé nana mandékanguré wa. Wata dé séfélak nukwambu nak
maki nak maki yambumbu dé diré wa.
2 Némbuli hukétéfi yatekwa nukwambu God déka nyanmbu dé naniré wa. God déka
nyanré dé waséke, dé hukémbu atéfék jondu hérandéte. Hanja God déka nyanmbu dé ané
héfa atéfék jondu dé hurataka.
3 Déka nyan God hanyindéka maki dé némafwi hambuk yata dé némafwimbu hanyi.
Déka sémbut Godna sémbut maki male dé. Dé wandén hundi hambuk dé. Dé wun hundi
wandéka atéfék jondu dé wungi re. Dé atéfék du takwa hurundan haraki saraki sémbut
yakwanyinjoka dé hiya. Hiyae raama Godna getéfaré dé wara dé hambuk yakwa Godna
yika tambambu dé re.

Godna nyan néma du reta Godna enselré akwi dé saréké̂ngwandé

4 Dé wumbu reta dé déka yafambu dé yikafre male xi hérandéka déka xi enselna xiré
dé saréké̂ngwandé. Saréké̂ngwandéka maki, dé hafu dé atéfék enselré dé saréké̂ngwandé.
5 Mé xéké. Méta enselka God dé angi wa?
“Méni wuna nyan méni. Ané nukwa wuni ména yafa wuni xaku.”
Yingafwe. Enselka wungi wahambandé. Wataka God dé wambula wa:
“Wuni déka yafa retawuni. Dé wuna nyan retandé.”
Wungi dé God déka nyanka dé wa.
6 God déka maka dunya ané héfaré gayandéte mawuli yata dé déka wambula angi wa:
“Godna ensel atéfék déka ximbu métaka harékénda.”
7 Wungi wataka God déka enselka dé wa:
“God wandét déka ensel di mur maki xaku.
God wandét déka jémba yakwa ensel di ya maki xaku.”
8 Wungi wataka God déka nyanka dé angi wa:
“God dé wa, ‘Méni God, méni néma du retaméni, wungi re wungi re.
Méni yikafre mawuli yata yikafre sémbut huruta néma du reta ména du takwaka jémba
hatitaméni.
9 Méni yikafre sémbutka némafwimbu mawuli yata haraki saraki sémbutka hélék méni ye.
Yamékaka God, ména God, dé méniré wel hulingu bleké, méni yikafre mawuli yata néma
du reméte, méni wali rekwa du takwaka.’ ”
10 Wungi wataka ané hundi akwi dé wa:
“Néma Du, hanja tale méni héfa ekombu rekwa motu méni hurataka, wun héfa jémba
téndéte.
Huratakataka méni nyir akwi nyirmbu rekwa atéfék jondu akwi ména tambambu méni
hurataka.
11 Wun jondu atéfék hényitandi.
Méni yingafwe. Méni wungi reséketaméni.
Wun jondu atéfék nukwa wur maki nyo xakutandi.
12 Di sanda wur maki nyo yandat, méni diré hérae hulamekétaméni.
Nani nyo nukwa wur hérekitaka huli nukwa wur nakimbeka maki méni nyir héfa, wumbu
rekwa atéfék jondu akwi hérekitaka huli nyir huli héfa akwi huratakataméni.
Méni wun jondu maki yingafwe. Méni wungi re wungi re retaméni.
Ména héki hwari yamba hényikéndi.”
13 Dé déka nyanka wungi wataka méta enselré dé angi wa?
“Méni wuna yika tambambu retaméni.
Remét wuni ména mama duré saréké̂ngwandétawuni.
Saréké̂ngwandéwut, méni ména man deka maakmbu takataméni.”
Déka enselré wungi wahambandé. Dé wungi wata dé déka nyanré wa.
14 Godna ensel angi di. Di hamwinya maki téta Godka di jémba ya. God du takwaré
Satanéna tambambu héranjoka mawuli yata dé wandéka di déka ensel ye di hératendéka
du takwaré yikafre huru.

2

God naniré Satanéna tambambu dé héra

1 Wungi maki nani Néma Duka wandaka xékémben hundika yike yahafi yata wun
hundika jémba xékétame. Nani wun hundi yatakahafi yanjoka nani wun hundi jémba
male xékétame.
2 Hanja God déka enselré déka hambuk hundi wandéka di Mosesré wun hambuk hundi
wa. Nani xékélaki. Wandan hundi mwi hundi male dé. Wun hambuk hundi xékéhafi
yandé du takwa akwi, wun hambuk hundika hu hwendé du takwaré akwi God hurundan
haraki saraki sémbut dé hasa hwe. Di hurundaka maki dé God diré hasa hwe.
3 Déka ensel wandén hundi xékéhafi yandé du takwaré God wungi hasa hwetaka, méta
yatandé, God du takwaré Satanéna tambambu hérandénka hu hwekwa du takwaré? Tale
nana Néma Du dé du takwaré wa, God diré yikafre hurutendékaka. Wandéka déka hundi
xékéndé du hukémbu di naniré wa, “Krais wandén hundi mwi hundi male dé.”
4 Wungi wandaka God di wali Kraisna hundika wakwenjoka dé nak maki nak maki
hambuk jémba, hanja xéhafi yamben hambuk jémba yata dé mawuli yandéka maki dé
wandéka déka Hamwinya nak maki nak maki hambuk dé hwe, nak maki nak maki jémba
yambete. Hwendéka xéta nani wa, “Jisasna hundi wu mwi hundi dé.”

Jisas dé naniré Satanéna tambambu héraakwa du dé

5 God déka enselré wahambandé, di hukémbu xakutekwa héfa nyirka néma du rendate.
Nani wun hukémbu xakutekwa jonduka nani wa.
6 Godna nyingambu du nak dé huli héfaka retekwa néma duka angi hayi:
“Du méta joo dé, méni wun jooka wambula sarékéméte?
Duna nyan héndé, méni wun duka saréfa naméte?
7 Méni tale waméka di ména ensel néma du rendaka dé nawulak nukwa deka ekombu dé
re.
Némbuli déka ximbu harékéta déka némafwi hambuk hweméka dé nukwa maki hanyita dé
néma du re.
8 Méni waméka atéfék jondu déka man ekombu hwandaka dé atéfék jonduka dé néma du
re.”
Wungi hayindéka nani xékélaki. God wandéka di atéfék jondu déka ekombu rendaka dé
atéfék jonduka néma du re. Nak joo baka yamba rekéndé. Wungi xékélakita némbuli nani
atéfék jondu wungi rendaka xéhafime.
9 Nani nawulak nukwa enselna ekombu rekwa duré nani xé. Wun du Jisas dé. God
naniré yikafre huruta wandéka dé Jisas atéfék du takwaka dé hiya. Dé wungi hangéli
héraata hiyandénka God déka dé némafwi hambuk hweta déka ximbu dé haréké.
10 God atéfék jondu huratakataka dé atéfék jonduka dé jémba hati. Dé wungi hatita dé
déka séfélak du takwaré hérae déka getéfaré hura yinjoka dé wandéka Jisas dé ya. Yae dé
némafwi hangéli hérae hiyae dé déka jémba yaséketaka dé yikafre sémbut male hurukwa
du dé re. Reta dé Godka yindaka yambu hura dé wun yambumbu dé tale yi. Déka jémba
sarékékwa du takwa déka hukémbu yitandi. God wun yambumbu tale yindé du wungi
hurundén, wu bu sékéréké ndé.
11 Jisas hurumben haraki saraki sémbut dé yakwanyindéka nani Godna du takwa nani
re. Nana sémbut yakwanyindé du akwi, nani dé yakwanyindén du takwa akwi, nani atéfék
natafa yafambu nani xaku. Wungi maki Jisas nanika “Wuna bandingu di” wanjoka dé
roohambandé.
12 Dé wa:
“Méni God, wuni wuna bandinguré ména xika watawuni.
Di hérangwanda téndat wuni deka nyéndékmbu téta ména ximbu harékéta ménika gwar
watawuni.”
13 Wungi wataka dé wambula wa:
“Godka jémba sarékétawuni. Dé wunika dé jémba hati. Wu mwi hundi dé.”
Wungi wataka dé wambula wa:
“Mé xé. Wuni ambu re. God wunika hwendén nyangwal di wuni wali re.”
14 Nani wunde nyangwal nani ané héfana séfi nyéki nani hura re. Nani wungi rembenka
Jisas nani hura remben maki dé ané héfana séfi nyéki dé hura re. Dé hiyae dé du hiyana
sémbutna néma duna atéfék hambuk hérekinjoka dé wungi re. Wun du hiyana sémbutna
néma du Satan dé.
15 Séfélak du takwa hiyanjoka roota di Satan yoombu gindén du takwa maki di re. Di
yikama nyangwal rendan nukwa némafwi du takwa rendan nukwa akwi di wungi re.
Jisas Satanéna atéfék hambukré hérekita dé wunde du takwaré Satanéna tambambu héra.
16 Nani xékélaki. Jisas dé Godna enselré yikafre hurunjoka sarékéhafi yata dé
Abrahamna hémré yikafre huru. Wu mwi hundi dé.

17 Wungi maki dé Godna makambu déka bandinguna atéfék prisna néma du renjoka dé déka bandingu maki male dé xaku. Déka séfi jondu nak maki yingafwe. Xaakwa dé du takwaka saréfa naata dé atéfék prisna néma du dé re. Reta dé God nani du takwana haraki saraki sémbut yakwanyindéte dé Godna makambu téta déka yikafre male jémba dé ya.
18 Jisas hafu dé némafwi hangéli hérandéka Satan déré dé hurukwexé, dé haraki saraki sémbut hurundéte. Hurukwexéndéka Jisas wun haraki saraki sémbut huruhambandé. Jisas wungi hurundénka nani xékélaki. Satan du takwa haraki saraki sémbut hurundate diré hurukwexéndét, dé Jisas diré yikafre hali hurundé, di haraki sémbut hurundamboka.

3

Jisasna jémba dé Mosesna jémbaré saréké̂ngwandé

1 Wuna nyama bandi, God guniré dé waséke, guni akwi déka du takwa reta dé wali déka getéfambu rengute. Hayiwun hundika sarékéta guni Jisaska mé saréké. Dé Godna hundi dé hura ya nanika. Dé atéfék prisna néma du dé re. Dé wungi rendéka nani du takwana makambu téta déka jémba sarékémbenka nani we.
2 God déré dé waséke, dé déka yandéte. Wasékendéka dé déka jémba jémba male ya, hanja Moses Godna gembu déka atéfék jémba jémba yandéka maki.
3 Jisas wungi hura dé némafwi xi hérandéka déka xi Mosesna xiré dé saréké̂ngwandé. Mé saréké. Du nak dé yikafre ge tondét, nani wun geré xe gena ximbu harékéhafi yata nani wun ge tondé duna ximbu nani haréké. Wun duna ximbu harékémbeka maki nani Mosesna ximbu harékéhafi yata Jisasna ximbu harékétame.
4 Nak nak ge natafa natafa du di to. Atéfék jondu tondé du God dé.
5 Moses Godna gembu dé jémba yakwa du maki reta dé Godna atéfék jémba jémba male ya. Wungi yata dé God hukémbu watendéka hundika dé wakwe.
6 Krais dé Godna dunya reta dé déka geka hatita dé God wandén maki male dé huru. Nani Kraiska jémba male sarékéta angi wambet, “Nana Néma Du naniré yikafre hurutandé.” Wungi wata nani némbuli akwi hukémbu hiyatembeka nukwa akwi wun hundi hulukita nani Godna ge maki retame.

Godna hundika hélék yakwa du takwa reséto hafwaré yamba wulayikéndi

7 Wun jooka sarékéta, nani Godna Hamwinya wandén hundi xékétame. Déka hundi angi dé:
“Guni némbuli ané nukwa Godna hundi xékéta,
8 guni wun hundika hu yamba hwekénguni, guna mandéka hanja hu hwendan maki.
Wun nukwa di du rehafi hafwambu yindaka deka mawuli motu maki rendéka di wuniré hurukwexéta wunika hu hwe.
9 Guna mandéka wumbu rendaka wuni dumi yétiyéti héki hwarimbu deka makambu séfélak hambuk jémba yawuka di xé.
Xé di wawun maki huruhafi yata wuniré di hurukwexé.
10 Wungi maki wuni wun nukwambu rendé du takwaka mawuli wita wuni dika wa,
‘Atéfék nukwa di deka mawulimbu nak maki nak maki yambuka di saréké.
Di wuna yambuka xékélakihambandi.’
11 Wungi wataka wuni dika mawuli wita wuni wa,
‘Wunde du takwa wuna reséto hafwaré yamba wulayikéndi. Wu mwi hundi dé.’ Wungi wuni wa.”
Wungi dé God wa.

Israel hu hwendan maki, Godna hundika hu yamba hwekéme

12 Wuna nyama bandi, guni mé xékélaki na. Guni nawulak guna mawuli haraki yandét, guni Godka jémba sarékéhafi yanjoka, xékélaki natanguni. Guna mawuli wungi jémba téhafi yandét, guni wungi re rekwa Godka hu hwehafi yanjoka, guni xékélaki natanguni.
13 Guni xékélaki naata angi hurutanguni. Haraki saraki sémbut guniré yéna yandét guna mawuli motu maki xakundémboka guni atéfék nukwa guni nak nakré yikafre hundi watanguni, guna mawuli jémba téndéte. Guni renguka nukwa “Némbuli ané nukwa” naata guni wungi yikafre hundi watanguni.
14 Hanja nani Jisas Kraisna hundi tale xéka nani dé wali retembekaka jémba male saréké. Nani némbuli akwi hukémbu hiyatembeka nukwa akwi wun hundi hulukita nani akwi Krais wali déka getéfambu retame.
15 Némbuli male God wandén nukwa dé. Wun nukwaka dé wa:
“Guni némbuli ané nukwa Godna hundi xékéta,
guni wun hundika hu yamba hwekénguni, guna mandéka hanja hu hwendan maki.”

16 Mé xéké. Hanja héndé Godna hundi xékétaka déka hundika hélék yata déka hu hwe?
Wun Mosesna hukémbu yita Isipna héfa yatakandé atéfék du takwa o yingafwe? Xéxé, di
male.
17 Dumi yétiyéti héki hwari God héndéka dé mawuli wi? Wun haraki saraki sémbut
hurutaka du rehafi hafwambu hiyandé du takwa o yingafwe? Xéxé, God dika dé mawuli
wi.
18 Hanja God dé mwi hundi angi wa, “Wunde du takwa wuna reséto hafwaré yamba
wulayikéndi.” Wun hundi wata héndéka dé wa? Dé dé wandén maki huruhafi yandé du
takwaka dé wa.
19 Nani wunde du takwa hurundanka sarékéta nani xékélaki. Di Godka jémba sarékéhafi
yandanka di Godna hafwaré wulayinjoka di hurufatiké.

4

Godna du takwa reséto hafwaré wulayitandi

1 Hanja God dé wa, “Guni wuna reséto hafwaré wulayitanguni. Wu mwi hundi dé.”
Wungi wandéka déka hundi némbuli akwi dé re. Nani di hurundanka sarékéta nani di
hurundan maki hurunjoka rootame. Nani di hurundan maki hurumbet, God naniré
watandé, “Guni wuna reséto hafwaré wulayinjoka guni hurufatiké.” Wungi wandémboka
guni roota xékélaki natanguni.
2 Di hanja Godna hundi xékéndan maki, nani akwi Godka wandan yikafre hundi wundé
xékékwa. Wu mwi hundi dé. Xékéndan hundi diré yikafre huruhambandé, di wun hundi
baka xékéta déka jémba sarékéhafi yandanka.
3 Nani Godka jémba sarékékwa du takwa male nani wun reséto hafwaré nani wulayi.
Wun jooka God dé angi wa:
“Wungi wataka wuni dika mawuli wita wuni wa,
‘Wunde du takwa wuna reséto hafwaré yamba wulayikéndi. Wu mwi hundi dé.’ Wungi
wuni wa.”
Nani xékélaki. God ané héfa huratakata dé déka jémba dé yaséke.
4 Godna nyinga nakmbu God dé angé yétiyéti angé hufuk nukwaka angi wa:
“God nukwa gwongofu dé déka jémba atéfék yaséke.
Yaséketaka natafa nukwa dé reséto.”
5 Tale hayiwun hundika wambula mé saréké. Wun hundi angi dé:
“Wunde du takwa wuna reséto hafwaré yamba wulayikéndi.”
6 Wungi maki God wandén mwi hundi némbuli akwi dé re, du takwa nawulak déka
reséto hafwaré wulayindate. Hanja Godna du di Israelna du takwaré Godna yikafre hundi
wandaka di wandén maki huruhafi yata di Godna reséto hafwaré wulayihambandi.
7 Di wungi wulayihafi yandaka God dé nukwa nak wambula waséke, du takwa déka
hundi xékéndate. Wasékendén nukwaka dé angi wa, “Némbuli ané nukwa.” Séfélak héki
hwari yindéka hukémbu God wandéka Devit Godna nyingambu dé wun nukwaka hayi:
“Guni némbuli ané nukwa Godna hundi xékéta, guni wun hundika hu yamba hwekénguni.”
Wun hundi tale hayiwun maki wuni wambula hayi.
8 Némbuli mé saréké. Hanja Josua wunde du takwaré Godna reséto hafwaré hura yindét,
God hukémbu nak reséto hafwaka yamba wakéndé.
9 Wun jooka sarékéta nani xékélaki. God hanja baka hwa nukwambu resétondén maki
déka du takwa reséto hafwaré wulayita resétotandi.
10 God atéfék jondu yaséketaka dé reséto. Yaséketaka resétondén maki, Godna du takwa
di déka reséto hafwaré wulayita di deka jémbaka resétotandi.
11 Nani wun hundika sarékéta nani “wendé” nahafi yata jémba yatame, nani Israelna
mandékangu hurundaka maki huruhafi yata Godna hundi xékéta wun reséto hafwaré
wulayinjoka.
12 Godna hundi dé hiyahafi reta hambuk jémba dé ya. Déka hundina némbi dé némbimbu
yéti yarré dé sarékéngwandé. Godna hundi dé duna séfiré wulaaye déka mawuli hamwinya
xatékéndéka bér hafu hafu té. Wun hundi duna séfiré wulaaye dé duna méngi afa
xatékéndéka bér hafu hafu té. Wungi xatéka Godna hundi dé mawulimbu sarékéndén
hundi akwi mawuli yandén jonduka akwi dé wakwe.
13 God huratakandén atéfék jonduka dé xékélaki. Déka damambu atéfék jondu di
fakuhafi yata hwiya hafwambu téndaka dé atéfék jondu jémba dé xé. Wungi maki nani
déré hurumben atéfék jonduka watame.

Jisas dé nana atéfék prisna néma du dé

14 Nana pris dé atéfék prisna néma du dé. Dé nyirré warita Godna getéfaré wulayita
déka makambu dé re. Wun du Godna nyan Jisas dé. Dé rendékaka sarékéta, nani déka
jémba sarékéta déka wamben hundika hulukitame.
15 Hanja nana atéfék prisna néma du dé ané héfambu rendéka Satan déka mawuliré dé
hurukwexé. Satan nana mawuliré hurukwexéndéka maki, Satan atéfék nak maki nak
maki yambumbu dé déka mawuliré dé hurukwexé. Hurukwexéndéka dé Jisas haraki
saraki joo nawulak huruhambandé. Jisas nana séfi maki hura dé xékélaki. Nana mawuli
hambuk yingafwe. Xékélakita Satan nana mawuli hurukwexéndét, dé nanika saréfa
natandé.
16 Wungi saréfa natendékaka sarékéta nani roohafi yata God wali bulétame. Naniré
yikafre hurukwa God néma duna jambémbu dé re. Haraki joo nanika yandét, nani God
rendénré ye dé wali bulémbet, dé nanika saréfa naata naniré yikafre hurutandé.

5

Prisna néma du Jisas naniré wambula hali hérandé

1 Hanja akwi némbuli akwi God dé nana nyéndékmbu rekwa duré dé waséke, di nak
nak atéfék prisna néma du rendate. God diré dé wungi waséke, di Godna makambu nana
hafwa hérae Godna jémba yandate. Di angi jémba ya. Di hwemben jondu hérae Godka
hweta di hwemben hamwi hérae xiyae Godka hwe, God hurumben haraki saraki sémbut
yakwanyindéte.
2 Wun atéfék prisna néma du nani maki du rendéka déka mawuli akwi hambuk
téhambandé. Téhafi yandéka dé Godka xékélakihafi yakwa du takwa, Godka yindaka
yambu yatakandé du takwaré akwi nakélak huruta dé dika saréfa nae.
3 Déka mawuli hambuk téhafi yandéka dé akwi dé hafu God déka hurundén haraki
saraki sémbut yakwanyindéte dé hamwi xiyae Godka hwe, nak du takwaka hamwi xiyae
Godka hwendéka maki.
4 Du nak dé hafu prisna néma duna yikafre jémba yanjoka wahambandé. God hanja
Aronré wasékendén maki dé diré wasékendéka di wun jémba ya.
5 Krais akwi dé atéfék prisna néma du dé. Dé hafu déka ximbu harékéta wungi renjoka
wahambandé. God déré waséketa dé angi wa:
“Méni wuna nyan méni. Ané nukwa wuni ména yafa wuni xaku.”
6 Wandén maki dé wambula wa. Hayindén nak hundimbu dé angi wa:
“Méni pris méni re, wungi re wungi re.
Melkisedek hanja rendén maki méni némafwi pris méni re.”
Wungi wandéka wun hundi dé re déka nyingambu.
7 Hanja Jisas ané héfana séfi hérae rendén nukwa dé God wali buléta hambukmbu
gérandéka déka damambu ménengu gayandéka dé wungi Godré wakwexéké, God déré
yikafre hurundéte. Wun nukwa God hafu dé hali hurundé, Jisasré yikafre hurundét dé
hiyahafi rendéte. Jisas wungi Godré wata God mawuli yandéka maki hurunjoka mawuli
yandénka dé God Jisasna hundi xéka dé déré yikafre huru.
8 Jisas dé Godna nyan reta wun jooka sarékéhafi yata dé Godna hundi jémba xéké. Xéka
dé némafwi xak héraata némafwi hangéli héra. Wungi héraata dé Godna hundi xékéta
wandén maki hurundéka sémbutka wundé xékélakindé.
9 Jisas wungi Godna hundi xékétaka wandén maki hurundénka God dé déré wa, “Ména
jémba jémba male méni ya. Yataka méni wamét, ména hundi xékéta wamén maki hurukwa
du takwa jémba retandi, wungi re wungi re.”
10 God wungi wata dé déré waséke, dé Melkisedek rendén maki, atéfék prisna néma du
rendéte.

Nani yikama nyangwal maki yamba rekéme

11 Nani wun jooka séfélak hundi wanjoka nani mawuli ye. Wun hundi wambet, yingi
maki nae guni wun hundika bari xékélakitanguni? Guna mawuli jémba téhafi yandéka
guni wun hundika xékélakinjoka guni hurufatiké.
12 Guni séfélak héki hwari reta Jisas Kraisna hundi guni xéké. Guni némbuli du takwaré
Godna hundika wakwengut, wu sékérékétandé. Guni diré wakwenjoka guni hurufatiké.
Némbuli guni jémba rengute du nawulak guniré wambula wakwetandi, Godka guniré tale
wamben hundika. Guni yikama nyangwal maki reta guni hambuk hénoo sanjoka guni
hurufatikéta guni munya male sanjoka guni mawuli ye.
13 Munya male sakwa du takwa di yikama nyangwal maki reta di Kraisna hundi jémba
xékéhafi yata di jémba sarékéhafi yata di yikafre sémbut hurundate wakwemben hundika
xékélakihambandi.

14 Kraisna hundi jémba xékékwa du takwa di wunde du takwa maki yingafwe. Di néma
du takwa hambuk hénoo sandaka maki, di Kraiska wakwendan hambuk hundi xéka wun
hundika sarékéta di jémba xékélaki. Méta joo yikafre joo dé? Méta joo haraki joo dé?
Wungi xékélakita di yikafre sémbut huruta jémba re.

6

Nani hambuk yata Kraiska jémba sarékétame

1 Wun jooka sarékéta nani Kraiska tale wakwemben hundi wambula wahafi yata guniré
Jisas Kraisna nawulak hundi akwi watame, guna mawuli hambuk yata némafwi du takwa
maki téndéte. Tale wamben hundika guni xékélaki. Guni hanja haraki saraki sémbut
huruta guni hiyandé du takwa guni re. Guni hurungun haraki saraki sémbut yatakataka
guni huli mawuli hérae Godka jémba sarékéta déka hundika "Mwi hundi dé" guni nae.
2 Nanguka nani guré husandambeka sémbut nawulakéka akwi, du takwana
anéngambambu tamba hurumbeka sémbutka akwi, hiyandé du takwa ramétendakaka
akwi, God némafwi kot xékéta du takwa hurundan sémbutka wungi re wungi re hasa
hwetendékaka akwi nani guniré wakwembeka guni xéké. Xékéngunka nani wun hundi
wambula wahafi yambet,
3 God yawundu nandét, nani wungi Kraisna nawulak hundi akwi watame.
4-6 Du takwa nawulak Godna hundi tale jémba xékéndaka wun hundi deka mawulimbu
dé laré. Laréndéka di God hwendén joo hérandaka Godna Hamwinya deka mawulimbu
dé té. Di Godna hundi jémba xékéta di wa, "Wun hundi yikafre dé." Wungi wata di Godna
hukémbu xakutekwa hambuk jémbaka di xékélaki. Xékélakita hukémbu wunde du takwa di
Godka hélék yata déka hu hwe. Di wungi huruta di Godna Nyanré wambula xiyae mimbu
hateka, deka hurundan sémbutmbu. Wungi hurundaka nawulak du takwa Godna Nyanka
di haraki hundi wa. Godna hundi tale jémba xéka hukémbu déka hu hwendé du takwaré
hundi wanjoka hurufatikétame, di hurundan haraki saraki sémbut wambula yatakataka
Godka yindate. Hurufatikétembekaka sarékéta nani tale wamben hundi wambula yamba
wakéme.
7 Ané sataku hundi mé xéké. Séfélak nukwa wali dé giya héfambu. Giyandéka hulingu
héfambu dé naande yi. Wun héfambu du takwa jémba yata yawi hurundat, mawuli
yandaka hénoo jémba xalendét, God wun héfaka watandé, "Wun héfa yikafre dé."
8 Wun héfambu rami yoo haraki wara male xalendét, du takwa wun héfaka watandi,
"Wun héfa haraki dé. Nani wumbu jémba yamba yakéme." Wungi wata di wun héfaka
haraki hundi wanjoka sarékétandi. Hukémbu wun héfaré yambu tutandi.
9 Némafwimbu mawuli yambeka du takwa, wun haraki héfaka hundi wata nani gunika
sarékéhambame. Wun hundi wata nani nak du takwaka saréké. Nani xékélaki. God guniré
Satanéna tambambu hérandéka guni déka yikafre jémba yata hukémbu guni dé wali jémba
retanguni.
10 Nani xékélaki, God dé du takwa hurundan maki dé diré hasa hwe. Wungi maki
dé yangun atéfék jémbaka akwi déka némafwimbu mawuli yangukaka akwi yike yamba
yakéndé. Guni déka némafwimbu mawuli yangukaka guni angi wakwe. Guni hanja akwi
némbuli akwi Godna du takwaré guni yikafre huru. God guni wungi hurungukaka yike
yamba yakéndé.
11 Guni nak nak wungi male hambuk jémba yata yikafre mawuli yangute nani mawuli
ye. Guni wungi huruta Jisas guniré hura yitendékaka jémba haxéngut, hukétéfi nukwa
xakundét, guni haxénguka yikafre jondu hératanguni.
12 Guni wungi huruta wendé nahafi yata Godna jémba yatanguni. Wungi yata guni
God wasékéréké ndén jondu héraakwa du takwa hurundaka maki hurutanguni. Wunde du
takwa di Godka jémba sarékéta wasékéréké ndén jondu héranjoka haxéta di yikafre mawuli
yata jémba re. Guni di hurundaka maki hurungute nani mawuli ye.

Godna hundi mwi hundi yatandé

13 Hanja God hundi nak dé wasékéréké Abrahamka. God atéfék néma duré
sarékéngwandéndénka dé déka hafu ximbu wun hundi wasékéréké.
14 Angi dé wa, "Wuni méniré yikafre huruwut, ména mandéka séfélak xakutandi. Wu
mwi hundi dé."
15 Wungi wandéka Abraham haxéta dé bari wendé nahafi yata dé hukémbu God
wasékéréké ndén joo dé héra.
16 Du di hundi wasékéréké njoka di néma duna ximbu wasékéréké. Wun néma duna
hambuk deka hambukré sarékéngwandéndénka sarékéta di wun néma duna ximbu
wasékéréké. Nawulak du takwa wandaka hundi mwi hundi yatendékaka xékélakindate,

di wun néma duna ximbu wasékéréké. Wungi wandaka di wun hundika wa, “Wu mwi
hundi dé.” Wungi wataka di wun hundi xéké. Wun hundika wambula yamba warukéndi.
17 Du hundi wasékéréké ndaka maki God hanja dé déka hafu ximbu wasékéréké. Dé
wandén maki male hurutandé. Déka wasékéréké ndén hundi yamba yatakakéndé. Wun
jooka wakwenjoka némafwimbu mawuli yata God dé déka hafu ximbu wun hundi
wasékéréké, déka wasékéréké ndén jondu hératekwa du takwaka.
18 Wungi wata dé God hundi yétékéka wun hundi wasékéréké. God wun hundi yamba
yawulekéké ndé. Dé déka wasékéréké ndén hundika akwi déka ximbu wandén hundika
akwi yéna yamba yakéndé. God dé wungi wa, nani haraki jooka yaange ye God wali
walémbambu rekwa du takwa wun hundi xékémbet, nana mawuli yikafre yata jémba male
téndéte. Nani God wandén hundi hulukita naniré yikafre hurutendékaka haxéta nani
wungi Godka yi.
19 Nani God naniré yikafre hurutendékaka haxémbeka sémbut dé nana mawuliré yikafre
huru, yoombu lékindan ain gunjambé yikafre téndéka maki. Du di wun lékindan ain guré
yaki, wule gunjambé yitaka yatakahafi yata jémba téléte. Jémba téléka maki, nani God
naniré yikafre hurutendékaka jémba haxémbet, nana mawuli hambuk yata jémba tétandé.
Wun yikafre mawuli tempelmbu hatekandan séményi nukwa wur nafwe wun hafwaré
wulayi.
20 Jisas dé wun hafwaré tale wulayi, nani déka hukémbu yimbete. Jisas dé atéfék prisna
néma du xaakwa dé wun hafwaré tale wulayi, naniré yikafre hurunjoka. Melkisedek
hanja rendén maki dé Jisas atéfék prisna néma du dé re, wungi re wungi re.

7

Melkisedek dé prisna néma du dé

1 Wun du Melkisedek dé Salemémbu rekwa du takwana néma du reta dé anwarmbu
rekwa Godna jémba yata dé déka pris dé re. Hanja Abraham ware nawulak néma duré
xiyataka getéfaré wambula yindéka dé Melkisedek déré yambumbu xe déré hundi dé wa,
God déré yikafre hurundéte.
2 Wandéka dé Abraham xiyandén néma duna jondu mune dé tamba yétina també nak
Melkisedekéka hwe. Nani Melkisedekna xika sarékéta nani déka sémbutka nani xékélaki.
Déka xina mo hundi angi dé: Yikafre sémbut male hurukwa néma du dé. Déka nak xi,
Salemna néma du, wun xina mo hundi angi dé: Nakélak huru mawulina néma du dé.
3 Déka yafa ayiwa rehambambér. Nani déka mandékana xika xékélakihambame. Nani
dé xakundén nukwaka akwi, hiyandén nukwaka akwi xékélakihambame. Dé Godna nyan
rendéka maki dé pris re, atéfék nukwambu.
4 Wun duka mé saréké. Hanja nana mandéka Abraham néma du reta dé déka ma-
mambu hérandén jondu mune tamba yétina natafa també Melkisedekéka hwe. Hwendén
jondu yikafre jondu male dé. Hwendénka nani xékélaki. Melkisedek akwi néma du reta
dé Abrahamré saréké ngwandé.
5 Melkisedek hérandén maki, Livaina mandéka akwi di prisna jémba yata di du
takwambu di tamba yétina natafa també héra, Moses wandén hambuk hundimbu wandén
maki. Wungi héraata di deka nyama bandimbu wungi héra, di akwi Abrahamna mandéka
rendakaka.
6 Melkisedek dé Livaina mandékambu xakuhafi yata dé God wasékéréké ndén hundi hura
rendé du Abrahamémbu tamba yétina natafa també hérae dé Abrahamré hundi wa, God
déré yikafre hurundéte.
7 Atéfék du takwa di ané jooka xékélaki. Néma du male di baka duré hundi wa, God diré
yikafre hurundéte. Baka du néma duré wungi wahambandi. Wun jooka sarékéta nani
xékélaki. Melkisedek néma du reta Abrahamré dé saréké ngwandé.
8 Némbuli nani Godka hwembeka també nani hiyatekwa priska hwe. Melkisedek di
maki yingafwe. Nani Godna nyingaré xe nani xékélaki. Melkisedek némbuli akwi dé
hiyahafi re.
9-10 Mé saréké. Hanja Abraham Melkisedekré xéndén nukwa Livai xakuhafi yata dé
déka mandéka Abrahamna séfimbu dé re. Rendéka Abraham Melkisedekéka hwendéka
Livai akwi dé natafa també Melkisedekéka hwe. Hweta dé hukémbu també hérandén du
Livai dé tale wun també Melkisedekéka hwe.

Huli du yae dé hanja rendén prisna hafwa héra

11 Mé saréké. Hanja Israelna du takwa di Moses wandén hambuk hundi héra. Wun
hundi dé Livaina du prisna jémba yandakaka dé wa. Di wun prisna jémba yandaka atéfék
du takwa Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rendat, métaka we dé God
nak duré wa, dé huli pris xakundéte? Wu yingafwe. Livaina du di prisna jémba yata du

takwa hurundan haraki sémbut yakwanyinjoka hurufatikéndaka dé God nak duré wa, dé prisna jémba yandéte, Melkisedek hanja yandén maki. Wun du dé Aron hanja rendén maki rehafi yandéka God déré dé wa, dé némafwi pris rendéte.
12 God nak hémna du yae tale rendé prisna hafwa hérandéte wanjoka dé tale nyo hambuk hundi hérekita dé huli hambuk hundi watandé.
13 Nani wun huli priska wata nani Livaina hémémbu xakundé duka wahambame. Dé nak hémémbu dé xaku. Hanja déka hémémbu rekwa du di prisna jémba yahambandi.
14 Ané hundi di hwiya hafwambu re. Nana Néma Du dé Judana hémémbu dé xaku. Hanja Moses hundi nawulak wahambandé, Judana hémémbu rekwa du prisna jémba yandate.

Jisas Melkisedek yandén maki dé prisna jémba ya

15 Ané hundi akwi hwiya hafwambu rendéka atéfék du takwa di xékélaki. Du nak xaakwa dé Melkisedek hanja rendén maki pris rendét, God dé huli hambuk hundi wa.
16 Hanja God Mosesré dé hambuk hundi wandéka Israelna du takwa xékéndaka di Livaina du prisna jémba ya. God Jisas Livaina hémémbu xakuhafi yandékaka sarékéhafi yata dé déré waséke, dé prisna jémba yandéte. God Jisasré hambuk hwendéka dé wungi re wungi re retandé. Retendékaka sarékéta God déré dé waséke, dé prisna jémba yandéte.
17 Wun jooka ané hundi Godna nyingambu dé re:
Méni Pris retaméni wungi re wungi re, Melkisedek rendén maki.
18 Krais wungi rendénka dé God Mosesré hanja wandén hambuk hundi dé yataka. Wun hambuk hundi du takwaré yikafre hurunjoka hurufatikéndénka sarékéta dé wun hundi yataka.
19 Nani xékélaki. Du takwa di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa renjoka mawuli yata wun hambuk hundi xékéta di wandén maki hurufatikétandi. God wun hundi yatakataka dé huli hundi wa, nani huli mawuli hérae dé wali retembekaka haxémbete. Wun huli hundi yikafre male dé. Dé hanja wandén hundiré sarékéngwandé. Nani wun huli hundi xékéta God wali retembeka nukwaka haxéta nani Godka ye dé wali bulétame.
20 God wun huli hundi wanjoka dé déka ximbu wun huli hundi wasékéréké.
21 Hanja dé déka ximbu wahambandé, Livaina du prisna jémba yandate. God déka ximbu dé Jisasré hundi wasékéréké ndéka du nak déka hundi angi dé hayi Godna nyingambu:
“Néma Du God déka ximbu dé ané hundi wasékéréké,
‘Méni pris retaméni, wungi re wungi re.’
Wungi wata dé nak mawuli yamba hérakéndé.”
22 Nani God Jisasré wungi wandénka sarékéta nani xékélaki. Jisas pris retandé, wungi re wungi re. Wungi rendékaka sarékéta nani xékélaki, God huli hundimbu wasékéréké ndén maki male hurutandé. Wun huli hundi dé Mosesré hanja wandén hambuk hundiré dé sarékéngwandé.
23 Ané jooka akwi mé saréké. Hanja rendé pris hiyandaka nak du deka hafwa hérae prisna jémba di ya. Yandaka séfélak du di prisna jémba ya.
24 Krais di maki yingafwe. Dé wungi re wungi re retandé. Dé prisna jémba yandéka nak du déka hafwa yamba hérakéndé.
25 Krais wungi re wungi re reta dé Godré wakwexéké, dé Kraiska jémba sarékéta Godka yinjoka mawuli yakwa du takwaré yikafre hurundéte. Dé wungi reta dé wunde du takwaré Satanéna tambambu hali hérandé, di God wali jémba rendate, wungi re wungi re.

Néma Du Jisas prisna jémba yata naniré dé yikafre huru

26 Jisas dé atéfék prisna néma du dé. Dé hafu naniré yikafre hali hurundé. Wu mwi hundi dé. Dé God mawuli yandéka makimbu male dé huru. Dé yikafre sémbut male dé huru. Dé haraki sémbut nawulak huruhambandé. Dé haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka afakémbu téta dé Godna getéfaré wara néma du dé re.
27 Hanja rendé prisna néma du di atéfék nukwa hamwi xiyae Godka hwe. Tale God hurundan haraki saraki sémbut yakwanyindéte, di déka hamwi xiyae hwe. Hwendat, God nak du takwa hurundan haraki saraki sémbut yakwanyindéte, di hamwi nawulak akwi xiyae Godka hwe. Jisas di maki yingafwe. Dé natafa nukwambu dé hafuré Godka dé hwe, God atéfék du takwa hurundan haraki saraki sémbut yakwanyindéte. Wu yak. Déka séfiré Godka wambula yamba hweké ndé.
28 Moses wandén hambuk hundi dé hambuk yahafi yakwa duré dé waséke, di atéfék prisna néma du rendate. Hukémbu dé God huli hundi dé wasékéréké. God déka ximbu

wasékéréké́ndén hundi dé déka nyanré waséke, dé atéfék prisna néma du rendéte. Déka nyan dé yikafre sémbut huruta wungi re wungi re rekwa du dé.

8

Jisas Godna getéfambu reta dé prisna jémba ya nanika

1 Wawun hundina mo hundi angi dé: Krais dé atéfék prisna néma du dé re. Dé hambuk hérae Godna getéfaré wara dé némafwi hambuk yakwa God rendéka jambéna yika tamba sakumbu reta dé néma du re.

2 Reta dé Godna ximbu harékéndaka gembu dé prisna jémba ya. Dé Godna nukwa wurmbu tondén yikafre gembu wun jémba ya. Néma Du God dé wun ge to, ané héfana du yingafwe.

3 God dé wa, héfambu rekwa prisna néma du di atéfék du takwaré yikafre hurundate. Diré yikafre huruta hura yandan jondu di hwe Godka. Hurundan haraki saraki sémbut yakwanyindéte, di hamwi xiyae Godka hwe. Hwendan maki, nana néma du Jisas prisna jémba yata dé akwi Godka dé hwe.

4 Krais dé héfambu male reta dé prisna jémba yamba yakéndé. Héfambu prisna jémba yata Godka hwekwa du di re, Moses wandén hambuk hundimbu wandén maki.

5 Wunde du di anwarmbu tékwa gena haki maki gembu di jémba ya. Hanja Moses dé Godna ximbu harékéndaka ge tonjoka hurundéka dé God déré angi wa, “Mé xé. Méni némbumbu reméka méniré wakwewuka xémén makimbu male wun jondumbu totaméni.” Wungi dé wa.

6 Krais ané héfana pris maki yingafwe. God dé Kraiska huli hundi wasékéréké, naniré yikafre hurutendékaka. Wun huli hundi dé tale wandén hambuk hundiré dé sarékéngwandé. God wun huli hundi wasékéréké́ndéka dé Krais nyéndékmbu dé té, nani God wali natafa mawuli hérae dé wali jémba rembete. Wungi téndéka déka yikafre jémba ané héfana prisna jémbaré dé sarékéngwandé.

God hukémbu wandén hundi tale wandén hundiré dé sarékéngwandé

7 Mé saréké. Tale wandén hambuk hundi yikafre male rendét, God huli hundi wanjoka yamba sarékéké́ndé.

8 Nani xékélaki. God wun hundi du takwaré yikafre huruhafi yandénka dé angi wa:
“Néma Du God dé wa, ‘Mé xé. Hukémbu nukwa nawulak xakutandi.
Wun nukwambu wuni huli hundi wasékéréké́tawuni, Israelna du takwa, Judana du takwaré akwi.
9 Wun huli hundi dé deka mandékanguré hanja wasékéréké́wun hundi maki yingafwe.
Hanja deka mandékangu Isipmbu rendaka wuni deka tambambu hura Isip yatakataka yi.
Hura yiwuka di wasékéréké́wun hundi xékéhafi yandaka wuni dika hu hwe.
10 Huli hundi angi wasékéréké́tawuni, Israelna du takwaré:
Hukémbu wun nukwa xakundat, wuni wuna hambuk hundi deka mawuli sarékémbu takatawuni.
Takata wuni wun hambuk hundi deka mawulimbu hayitawuni.
Hayita wuni deka néma du God retawuni.
Rewut di wuna du takwa retandi.
11 Reta di atéfék wunika xékélakitandi.
Néma du takwa, nyangwal akwi wunika xékélakitandi.
Xékélakita di nak nakéka yamba wakwekéndi, wunika.
Wunika xékélakindanka du déka bandiré angi yamba wakéndi, ‘Nana Néma Du Godka mé xékélaki.’ Wungi yamba wakéndi.
12 Wuni dika saréfa naata hurundan haraki saraki sémbut yakwanyitawuni.
Wuni di hurundan haraki saraki sémbutka wambula yamba sarékéké́wuni.’
Wungi dé Néma Du God wa.”

13 God wun hundika dé angi wa, “Huli hundi wasékéréké́tawuni.” Wungi wandéka nani xékélaki. Déka tale wandén hambuk hundina jémba bu hényi. Wungi hényindéka wun hundi dé nyo yandéka God wun hundiré bari hérekitandé.

9

Hanja rendé prisna néma du dé hamwina nyéki hwe Godka

1 Hanja, God tale wasékéréké́ndén hundimbu dé du takwaré wa, déka ximbu harékétendakaka. Déka ximbu harékétendaka ge totendakaka akwi dé diré wa.

2 Wandéka di nukwa wurmbu ge nak di to. Wun gena nyéndékmbu di séményi nukwa wur hateka, wun gembu hafwa yéték rembéte. Wun gena makambu tékwa hafwa dé lam

nak akwi jambé nak té. Wun jambémbu di Godka hwendan bret taka. Gena makambu
tékwa hafwaka di wa, “Godna yikafre hafwa dé.”
3 Wun hatekandan némafwi nukwa wurna angé sakumbu tékwa hafwaka di wa, “Godna
yikafre hafwana yikafre male hafwa dé.” Wungi di wa.
4 Wun hafwambu dé yikafre yama xaakwa joona gol motumbu yandan jambé nak té.
Gol motumbu tondan bokis nak akwi dé wun hafwambu té. Wun bokiska di wa, “Godna
mwi hundi hwandéka bokis dé.” Wun bokis ekombu dé gol motumbu yatakandan aki nak
re. Wun akimbu hénoo nawulak dé re. Wun hénooka di wa “mana dé.” Hanja Aronéna
séto bangimbu dé saal waré. Déka séto bangi akwi dé wun bokismbu re. Motu yéték akwi
wun bokismbu bér hwae. Godna hambuk hundi dé wun motu yétékmbu re.
5 Gol motumbu yatakandan Godna ensel maki yéték bér wun bokis takumbu re. Bérka
yék di God rendén jambéré samétéfi. God rendén jambéka di wa, “Godna saréfana rendéka
jambé dé.” Némbuli wuni wun gembu rekwa jonduka séfélak hundi yamba wakéwuni.
6 Wun jondu Godna gembu wungi rendéka di pris atéfék nukwa di gena makambu tékwa
hafwaré wulaaye di Godna jémba yata déka ximbu haréké.
7 Atéfék prisna néma du male dé gena angé sakumbu tékwa hafwaré wulayi. Dé atéfék
héki hwari natafa nukwa male dé wun hafwaré wulayi. Dé baka wulayihambandé. Dé
nyéki hérae hura dé wulayi. Wulaaye dé wun nyéki Godka hwe, God déka hurundén
haraki sémbut akwi Israelna du takwana xékélakihafi yata hurundan haraki sémbut akwi
yakwanyindéte.
8 Wun prisna néma du wungi hurundénka Godna Hamwinya dé naniré angi wakwe.
Wun nukwa wurmbu tondan ge téndén nukwambu God dé déka yikafre male hafwaré
wulayindaka yambuka wafukahafi ya.
9 Nani wun geka sarékéta, nani amba nukwa rekwa du takwa nani xékélaki. Hanja wun
gembu du takwa di nawulak jondu akwi nawulak hamwi akwi Godka hwe, déka ximbu
haréké́njoka. Hwendan jondu deka mawuli yakwanyinjoka hurufatikéndaka wunde du
takwana mawuli yikafre yahambandé.
10 Hanja Moses wunde du takwaka séfélak hambuk hundi dé wa, deka séfi yikafre
yandéte. Hénoo hulingu sandate, gu yakéndate, wungi dé diré hambuk hundi wa.
Wandéka God deka mawuli yikafre yandéte dé huli hundi wandét, di wun hambuk hundi
yatakatandi. Wungi nani xékélaki.

Krais hiyandéka déka nyéki dé bleké

11 God huli hundi wandéka Krais dé xaku. Xaakwa dé yikafre xakutekwa jonduka dé
atéfék prisna néma du re. Reta dé nukwa wurmbu tondén geré wulayi. Wun ge dé hanja
rendén nukwa wurmbu tondan geré sarékéngwanda dé yikafre male dé. Du di wun ge
tohambandi. Wun ge ané héfana ge yingafwe.
12 Krais wun geré wulayita dé meme bali bulmakau balina nyéki hura wulayiham-
bandé. Dé déka hafu nyéki hura dé Godna yikafre male hafwaré wulayi. Natafa
nukwambu dé wungi wulayindéka God dé nani atéfék hurumben haraki saraki sémbut
yakwanyita naniré hérae Kraisna tambambu dé taka. Takandénka nani dé wali jémba
retame, wungi re wungi re.
13 Hanja du nak dé Moses wandén hambuk hundimbu wandén maki huruhafi yataka
dé priska yi, di déka séfiré yikafre hurundéte. Yindéka pris dé meme bali bulmakau balina
nyéki héra, yambu yaférondé nyami bulmakau balina bo akwi hérae dé wun duna séfimbu
yaxéréké. Yaxérékéta dé wun duna séfi yakwanyindéka dé Godna makambu wun duna
séfi dé wambula yikafre ya.
14 Wun nyéki akwi bo akwi duna séfi male yakwanyi. Kraisna nyéki dé hanja hwendan
nyéki maki yingafwe. Godna wungi re wungi re rekwa Hamwinya dé Kraiska hambuk
hwendéka Krais dé hafuré dé Godka hwe. Krais haraki sémbut nawulak huruhafi yata
dé wungi Godka hwe. Hanja nani hiyandé du takwana sémbutmbu rembeka dé Kraisna
nyéki nana mawuliré yakwanyi, nana mawuli wambula yikafre yandét, nani wungi re
wungi re rekwa Godna jémba male yambete.

Kraisna nyéki bleké́ndéka nani xékélaki, Godna huli hundi mwi hundi dé

15 Krais wungi hurundénka dé Krais Godna huli mwi hundi hérae dé déka du takwaré
hura yi, di wun hundi xékéndate. Hanja du takwa di God tale wandén mwi hundina
ekombu reta haraki saraki sémbut huruta di Godna makambu haraki saraki sémbut
hurukwa du takwa re. Rendaka Krais Jisas hurundan haraki sémbut hérekinjoka dé hiya.
Hiyae hérekindéka di God wasékendén du takwa di Godna huli mwi hundi jémba xéka
di God hanja wasékéréké́ndén yikafre jondu hératandi. Wun jondu wungi re wungi re
retandi.

16-17 Angi nani huru. Du nak hukémbu hiyatendékaka sarékéta, hambuk hundi angi dé
wa, “Hukémbu wuni hiyawut, di wuna jondu mune hwetandi. Wuna jondu hératekwa
duna xi némbuli hayitaka hukémbu hiyawut, di wungi wuna jondu hératandi. Wu mwi
hundi dé.” Wungi wataka dé nyingambu wun duna xi hayi. Dé hiyahafi rendét, deka xi
nyingambu hayindén du di déka jondu yamba hérakéndi. Hukémbu wun du hiyandét deka
xi nyingambu hayindén du di déka jondu hératandi.
18 Wungi maki God hanja déka hambuk hundi Judana du takwaré hwenjoka dé nyéki
wali wun hambuk hundi hwe.
19 Tale Moses dé God wandén atéfék hambuk hundi déka atéfék du takwaré wataka dé
God wandén maki dé meme bali bulmakau balina nyéki hérae dé hulingu wali yikama
batamba wali sipsip balina yuwimbu xélindan waka yoo hérae nyékimbu husandataka dé
Godna hambuk hundi hayindén nyingaré akwi, atéfék du takwaré akwi dé yaxéréké.
20 Yaxérékéta dé wa, “Ané Godna mwi hundina nyéki dé. God dé wun hundi guniré
hambukmbu wa, guni wun hundi xékéta wandén maki hurungute.”
21 Wungi wataka dé nukwa wurmbu tondan Godna ximbu harékéndaka ge akwi, wun
gembu rekwa atéfék Godna ximbu harékéndaka jondu akwi dé nyéki yaxéréké.
22 God ané hundi Mosesré wandéka dé Israelna du takwaré wa. God angi dé wa,
“Wuni nyékiré xéta watawuni, ‘Némbuli wun jondu yikafre dé ya.’ Wungi watawuni.”
God wungi watendékaka sarékéta di séfélak jondumbu nyéki yaxéréké. Du takwaré
yikafre hurundéte nyéki blekéndat, God wunde du takwa hurundan haraki saraki sémbut
yakwanyitandé. Yakwanyitaka hurundan haraki saraki sémbutka wambula yamba
sarékékéndé. Dika nyéki blekéhafi yandat, God wunde du takwa hurundan haraki saraki
sémbut yakwanyihafi yata, hurundan haraki saraki sémbutka yike yamba yakéndé.

Krais hurundan haraki saraki sémbutka dé déka séfi déka nyéki Godka hwe

23 Ané héfambu tékwa ge akwi, wun gembu rekwa jondu akwi di Godna getéfambu
rekwa jonduna haki maki male di re. Wungi reta wun jondu Godna makambu yikafre
jondu xakundate di tale wun jondu ané héfana nyékimbu di yakwanyi. Ané héfana nyéki
dé anwarmbu tékwa ge yamba yakwanyikéndé. Yikafre male nyéki dé wun jondu hali
yakwanyindé.
24 Krais dé duna tambambu tondan Godna yikafre male hafwaré wulayihambandé.
Krais wulayindén hafwa dé anwarmbu tékwa gena haki maki yingafwe. Dé Godna
getéfaré wara dé Godna yikafre male hafwaré wulaaye dé Godna makambu té. Téta dé
nanika Godré wakwexéké.
25 Hanja atéfék héki hwari atéfék prisna néma du dé nyéki hérae hura dé Godna yikafre
male hafwaré wulayi. Wun nyéki déka hafu nyéki yingafwe. Krais wungi huruhambandé.
Dé dé hafuré séfélak nukwambu Godka hwenjoka dé Godna yikafre male hafwaré
wulayihambandé.
26 Dé séfélak nukwambu dé hafuré Godka hwenjoka dé ané héfa huratakandén nukwa
akwi némbuli akwi dé séfélak nukwambu némafwi hangéli hérae hiyatandé. Wungi
huruhambandé. Dé natafa nukwambu, God wasékendén hukétéfi nukwambu dé du
takwana makambu téta hiyae dé dé hafuré Godka hwe. Hweta dé hurumben haraki
saraki sémbut wundé hérekindé.
27 Hanja God dé wa, atéfék du takwa natafa nukwambu male nak nak hiyandate.
Hiyandat, hukémbu God némafwi kot xékékwa néma du reta diré deka hurundan sémbutka
watandé.
28 Wungi maki Krais akwi dé natafa nukwambu male dé hiya. Séfélak du takwa
hurundan haraki saraki sémbut yakwanyinjoka dé hiya. Hukémbu dé wambula yatandé.
Wambula yae dé du takwa hurundan haraki saraki sémbut yakwanyinjoka wambula
yamba hiyakéndé. Wambula yae dé déka mawuli yata haxékwa du takwaré hérae hura
yitandé, Godna getéfaré.

10

Godka hwendan hamwi dé hurundan haraki saraki sémbutré yamba hérekikéndé

1 Moses wandén hambuk hundi dé hukémbu xakutekwa yikafre jonduna haki maki dé.
Dé wun jondu maki yingafwe. Wungi rendéka du takwa wun hambuk hundi xékéta di
Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa renjoka atéfék héki hwari di wambula
wambula hamwi xiyae Godka hwe. Hweta Godna ximbu harékékwa du takwa di Godna
makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa wungi re wungi re renjoka di hurufatiké.
2 Wunde du takwa hwendan hamwi deka mawuliré yikafre hurusékendét, di Godna
makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rendat, pris wungi Godka wambula yamba
hwekéndi. Wun hwendan hamwi deka mawuliré yakwanyindét, wunde Godna ximbu

harékékwa du takwa di hurundan haraki saraki sémbut wambula yamba sarékékéndi,
deka mawuli jémba téndékaka.
3 Di wungi Godka hweta di hurundan haraki saraki sémbutka wambula saréké, atéfék
héki hwarimbu.
4 Sarékéta di xékélaki. Hwendan meme bali bulmakau balina nyéki hurundan haraki
saraki sémbutré yamba yakwanyiké ndé.
5 Wungi maki Jisas Krais ané héfaré gayata dé angi wa:
“Di hamwi hénoo ménika hwendamboka hélék méni ye.
Hélék yata méni wunika héfambu rekwa duna séfi méni hwe.
6 Di bulmakau bali xiyae wun bulmakauna hamwi atéfék yambu yaférondé hamwi
ménika hweta nawulak hamwi akwi ménika hwe, méni deka hurundan sémbut
yakwanyiméte. Hwendaka méni hwendan hamwika hélék ye.
7 Hélék yata wuni méniré wa, ‘God, mé xé. Wuni wundé yawu, méni mawuli yaméka maki
hurunjoka.’
Hanja di wunika ména nyingambu hayi.”
8 Dé wungi wata tale dé angi wa, “Di hamwi hénoo ménika hwendamboka hélék méni ye.
Di bulmakau bali xiyae wun bulmakauna hamwi atéfék yambu yaférondé hamwi ménika
hweta nawulak hamwi akwi ménika hwe, méni deka hurundan sémbut yakwanyiméte.
Hwendaka méni hwendan hamwika hélék méni ya.” Wungi dé wa. (Du takwa di Moses
wandén hambuk hundi xékéta di wungi Godka hwe.)
9 Jisas wungi wataka dé Godré wa, “Mé xé. Wuni wundé yawu, méni mawuli yaméka
maki yanjoka.” Wungi wata dé God tale wandén mwi hundi hérekita dé hukémbu God
wandén mwi hundi maki huru.
10 God mawuli yandéka maki dé Jisas Krais déka séfiré Godka hweta dé hiya. Natafa
nukwa male dé hiya. Hiyandéka God hurumben haraki saraki sémbut yakwanyindéka
nani yikafre du takwa nani re, Godna makambu.

Krais déka séfi Godka hwetaka dé hurundan haraki saraki sémbut yakwanyi

11 Atéfék nukwa atéfék pris di Godka hwendaka jambémbu téta Godna jémba ya. Yata di
wambula wambula meme bali bulmakau bali xiyae Godka hwe. Hwendaka jondu dé du
takwa hurundan haraki saraki sémbutré yakwanyinjoka dé hurufatiké.
12 Jisas Krais hurundan maki huruhambandé. Dé atéfék héki hwarimbu hurundan
haraki saraki sémbut yakwanyinjoka dé natafa nukwa dé hafuré Godka hwe. Hwetaka
dé Godna yika tamba sakumbu dé re.
13 Rendén nukwa némbuli akwi dé God déka mamaré saréké ngwandéndét Krais déka man
deka maakmbu takatendéka nukwaka dé haxé.
14 Dé natafa joo Godka hweta dé déka du takwa hurundan haraki saraki sémbut wundé
yakwanyindé, di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rendate, wungi re
wungi re.
15 Godna Hamwinya akwi wun jooka dé wa. Tale dé wun jooka angi wa:
16 Néma Du God angi dé wa: “Hukémbu wun nukwa xakundét, wuni wuna hambuk hundi
deka mawuli sarékémbu takatawuni.
Takata wuni wun hambuk hundi deka mawulimbu hayitawuni.”
17 Wungi wataka dé angi wa,
“Wuni di hurundan haraki saraki sémbutka wambula yamba sarékékéwuni.”
18 Wungi wandéka nani wun hundika sarékéta nani xékélaki. God du takwa hurundan
haraki saraki sémbut yakwanyita wun sémbutka wambula sarékéhafi yandét, du takwa
Godka wambula yamba hwekéndi, dé deka hurundan sémbut wambula yakwanyindéte.

Nani Godka jémba saréka déka yitame

19 Wuna nyama bandi, mé xéké. Jisas nanika hiyandéka déka nyéki bleké ndénka, nani
Godna yikafre male hafwaré yitame. Roohafi yikafre mawuli yata, déka yikafre male
hafwaré yitame.
20 Nani huli yambumbu Godka yitame. Wun huli yambu wungi re wungi re retandé.
Yamba hiyakéndé. Krais hafu dé wun yambu huru, Godna gembu hatekandén séménYi
nukwa wurmbu. Wun nukwa wur déka séfi dé.
21 Jisas Godna geka dé atéfék prisna néma du re.
22 Rendékaka sarékéta, nani Godka yitame. Nani mawuli yéték hérahafi yata Kraiska
jémba male sarékéta déka yitame. Krais déka nyéki dé nana haraki mawuliré
yaxéréké ndéka nana mawuli huli dé té. Dé yikafre hulingumbu dé nana séfiré yakwanyi.
23 Hanja God dé wa, naniré yikafre hurutendékaka. Dé wandén maki male hurutandé.
Nani déka hundika jémba sarékéta naniré yikafre hurutendékaka haxéta nani jémba
sarékémbekaka du takwaré hundi we. Nani wamben hundi hulukitame.

24 Wun hundika hulukita nani nani wali tékwa du takwaré yikafre hurunjoka
sarékétame, di akwi nani nak nakéka némafwimbu mawuli yata yikafre jémba yandate.
25 Nani Jisasna hundi xékékwa du takwa wali hérangwandémbeka sémbut yamba
yatakakéme, nawulak du takwa yatakandaka maki. Hérangwanda reta nani nak nakré
yikafre hundi watame, nana mawuli jémba tendéte. Nani Jisas Krais wambula yatendéka
nukwa bari xakutendékaka sarékéta nani wambula wambula natafambu hérangwanda
retame.

Nani Godna nyanka hu yamba hwekéme

26 Nani Kraisna mwi hundi xéka wun hundika hu hweta nani mawuli yambeka maki
haraki saraki sémbutmbu téta, méta joo nani Godka hwekéme, dé nana haraki sémbut
yakwanyindéte? Wu yingafwe. Nani Kraisna hundika hu hweta God hurumben haraki
sémbut yamba yakwanyikéndé.
27 Yakwanyihafi yata dé hurumben haraki saraki sémbut hasa hwetandé. Hasa
hwetendékaka sarékéta nani némafwimbu rootame. Hukémbu God kot xékékwa néma du
reta hurumben haraki saraki sémbut naniré hasa hweta wandét, nani haraki hafwaré
yitame. Wun hafwambu némafwi ya yanéta déka mamaré tusandatandé.
28 Hanja du nak Moses wandén hambuk hundika hu hweta haraki saraki sémbut
hurundéka du yéték hufuk déré xétaka kot xékékwa néma duré hundi wandaka dé deka
hundi xékéta dé wa, di wun duré xiyandate. Wun duka saréfa nahafi yata dé kot xékékwa
néma du dé wa, di wun duré xiyandate.
29 Di Moses wandén hundika hu hwendé duré wungi hurundanka, God déka nyanka
hu hwendé du takwaré méta yatandé? Dé diré wun haraki saraki sémbut hambukmbu
hasa hwetandé. Wunde du takwa di Godna nyanka haraki hundi wata hu hweta di déka
nyékika di wa, “Wu haraki joo dé.” Wungi wata xékélakihambandi. Wun nyéki dé Godna
mwi hundina nyéki dé. Wun nyéki dé diré yikafre huru, di Godna du takwa rendate. Di
wungi huruta di nanika saréfa naakwa Hamwinyaka akwi di haraki hundi wa. Wungi
hurukwa du takwaré God hambukmbu haraki hasa hwetandé.
30 Nani wun hasa hwetekwa Godka nani xékélaki. God hanja dé wa, “Wuni hafu
hurundan haraki saraki sémbut hasa hwetawuni. Wu wuna jémba dé.” Wungi wataka
dé wambula wa, “Néma Du God dé déka du takwaka kot xékékwa néma du reta hurundan
sémbutka watandé.” Wungi dé wa.
31 God wungi re wungi re retandé. Reta déka hu hwekwa du takwaré wun haraki saraki
sémbut hambukmbu hasa hwetandé. Hasa hwetendékaka némafwimbu rootandi.

Nani hambuk yata Godka jémba sarékétame

32 Guni Kraiska hu hwehafi yata hanja rengun nukwaka wambula mé saréké. Wun
nukwa guni tale Kraisna yikafre hundi xéka huli mawuli guni héra. Héranguka déka
mama guniré haraki huru, guni némafwi hangéli héraata Kraiska hu hwengute. Héraata
guni déka hu hwehambanguni.
33 Hu hwehafi yanguka nak nukwa guna mama hambuk yata wandaka guni atéfék du
takwana makambu ténguka di guniré haraki hundi wata xiya. Nak nukwa di nawulak du
takwaré wungi hurundaka guni wunde du takwa wali téta diré guni yikafre huru.
34 Jisas Kraisna hundika hélék yakwa du déka hundi xékéndé du takwaré séndé gembu
takandaka guni dika saréfa naata diré yikafre huru. Kraisna hundi xékéhafi yakwa du
gunika hambuk yata guna jondu baka hérandaka guna mawuli xak yahafi yandéka guni
yikafre mawuli ya. Guni xékélaki. Hukémbu guni yikafre male wungi re wungi re rekwa
jondu hératanguni. Wungi xékélakinguka di guna jondu hérandaka guna mawuli haraki
yahambandé.
35 Wungi retengukaka sarékéta guni yamba rookénguni. Guni Godna hundi jémba
xékéngut, God hukémbu guniré yikafre male hurutandé. Wu yikafre joo dé.
36 Guni wendé nahafi yata hambuk yata God mawuli yandén maki hurutanguni. Guni
wungi hurungut, God wasékéréékéndén maki guniré yikafre hurutandé.
37 “Nawulak nukwa male yindét, yatekwa du yatandé. Dé bari yatandé.
38 Yikafre sémbut hurukwa wuna du takwa di wunika jémba sarékéta wuna hundika ‘Mwi
hundi dé’ naata di jémba retandi, wungi re wungi re.
Di wunika hu hwendat, wuna mawuli dika yikafre yamba yakéndé.”
39 Nani Godka hu hweta haraki hafwaré yikwa du takwa maki yingafwe. God wali
yamba resékekéndi. Nani Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata nani
dé wali jémba retame, wungi re wungi re.

11

Angi huruta nani Godka jémba saréké

1 Angi huruta nani Godka jémba saréké. Nani haxémbeka jooka nani angi saréké, “Wun
joo xakutandé. Wu mwi hundi dé.” Wungi sarékéta nani xéhafi yamben jonduka angi wa,
“God wun jonduka wandéka nani xékélaki, déka hundi mwi hundi dé.”
2 Hanja rendé du nawulak Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nandaka
dé God wa, “Wunde du di yikafre sémbut hurukwa du di.” Wungi dé wa.
3 Nani wungi Godka jémba sarékéta nani xékélaki. Hanja God déka hundimbu wata dé
ané héfa akwi nyirmbu tékwa héfa akwi dé hurataka. Wungi huratakandéka xémbeka
jondu dé xaku, xéhafi yamben jondumbu.

Abel, Enok, Noa

4 Hanja Abel Godka jémba sarékéta déka God hwendén joo dé Keinéna Godka hwendén
jooré dé saréké ngwandé. Abel wungi hwendéka God déka dé wa, “Dé yikafre joo dé hwe.
Dé yikafre sémbut hurukwa du dé.” Wungi dé wa. Némbuli Abel rehambandé. Hanjambu
dé hiya. Némbuli nani Godka jémba saréké ndénka sarékéta, déka hundi nanika dé wa.
5 Hanja Enok, dé akwi Godka jémba sarékéta, déka hundika dé “Mwi hundi dé” na.
Nandéka God dé déré déka getéfaré hura wari, dé hiyahafi yandéte. God déré déka getéfaré
hura warindéka di di déka hwakéfatiké. Tale Enok God mawuli yandén maki hurundéka
God déka dé angi wa, “Déka wuna mawuli yikafre dé ye.” Wungi wataka déré dé hura
wari.
6 Du nak Godka jémba sarékéhafi yandét, God wun duka yikafre mawuli yamba yakéndé.
Du nak God wali renjoka mawuli yata dé déka mawulimbu angi watandé, “God dé re.
Wuni déka xékélakita dé wali renjoka mawuli yawut, dé wuniré yikafre hurutandé. Wu
mwi hundi dé.” Wungi wata dé God wali retandé.
7 Hanja Noa dé Godka jémba sarékéta déka hundika dé “Mwi hundi dé” na. Noa xéhafi
yandén haraki jondu bari yatendékaka dé God Noaré wa. Wandéka déka hundi jémba
xékéta wandén maki huruta dé gunjambé nak dé to, dé déka takwa nyangwal wali
jémba rendate. Dé wungi Godka jémba sarékéta dé nak du takwa haraki saraki sémbut
hurundanka dé wakwe. Noa wungi Godka jémba saréké ndéka God déka dé wa, “Noa dé
yikafre sémbut hurukwa du dé.”

Abraham

8 Hanja Abraham, dé akwi Godka jémba sarékéta déka hundika dé “Mwi hundi
dé” na. God Abrahamré wasékendéka dé Godna hundi jémba xékéta dé God déka
hwetendéka héfaré héranjoka dé déka getéfa yatakataka dé yi. Yita dé yitendéka yambuka
xékélakihambandé.
9 Godna hundi jémba xékéta dé baka yi. Ye Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi
hundi dé” naata dé God wasékéréké ndén héfambu yitaka yataka. Nak héfambu yandé du
maki yitaka yatakata dé némafwi ge tohambandé. Meme bali séfimbu hundafanéndan ge
dé to. Totaka wun ge hura yita dé wun héfambu yitaka yataka, déka nyan Aisak, déka
gwal Jekop wali. Wumbére duré akwi wun héfa hwenjoka God bér dé wasékéréké.
10 Abraham meme bali séfimbu tondén geka sarékéhafi yata dé Godna yikafre getéfaré
wulayinjoka dé haxé. Wun getéfa wungi té wungi té tétandé. God hafu dé wun getéfa
tonjoka sarékéta dé wun getéfa to.
11 Sara akwi lé Godka jémba sarékéta déka hundika lé “Mwi hundi dé” na. Lé gwalefa ye
nyan hérahafi yaléka dé God léré wa, “Nyéni nyan hératanyéni. Wu mwi hundi dé.” Wungi
wandéka lé wa, “God wandén maki hurutandé. Wu mwi hundi dé.” Wungi waléka God
léka hambuk hwendéka lé nyan héra.
12 Héraléka Abraham gwalefa ye hiyawata reta dé wun nyanéna yafa xaku. Xakundéka
hukémbu déka mandéka séfélak di re, nyirmbu tékwa hunkwari séfélak téndaka maki.
Du gu tufwambu rekwa awemré handékénéfatiké ndaka maki, du nak Abrahamna
mandékanguré handékénénjoka dé hurufatikétandé.
13 Wunde du takwa Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata re di
hiya. Di ané héfambu rendan nukwa di God wasékéréké ndén jondu hérahafi ye di deka
mawulimbu di God yikafre hurutendéka jonduré xe di wun jonduka yikafre mawuli
ya. Wun jondu afakémbu téndéka di wun jondu héranjoka haxéta di yikafre mawuli ya.
Mawuli yata di wa, “Némbuli rembeka héfa nana héfa yingafwe. Nani ané héfambu reta
nani nak téfambu yae re yikwa du takwa maki nani re. Nani hukémbu nak téfaré yitame.”
Wungi wataka Godka jémba saréka di hiya.
14 Nani xékélaki. Wungi wakwa du takwa di jémba retendaka motéfaka di hwaké.
15 Di wungi wata hanja rendan getéfaka saréka, di wun getéfaré wambula yitandi.

16 Di wungi huruhambandi. Di ané héfambu tékwa getéfaré saréké ngwandéndé getéfaka
di saréké. Di Godna getéfaka di némafwimbu mawuli ya. Mawuli yandaka God deka getéfa
dé hurataka. Huratakandéka nak du takwa Godka di wa, “God dé deka néma du God dé.”
Wungi wandaka God wun hundika yikafre mawuli dé ya.
17 Hanja Abraham Godka jémba saréké ta déka hundika “mwi hundi dé” nandéka God
déré hurukwexéndéka dé Abraham déka nyan Aisakré Godka dé hwe. Wungi huruta dé
wasékéréké ndén hundi héraakwa du dé déka natafa male nyanré Godka hwe.
18 Wun nyanka tale dé God Abrahamré angi wa, “Ména nyan Aisakmbu male ména
séfélak mandékangu xakutandi.”
19 God wungi wataka hukémbu Abrahamré dé wa, dé Aisakré Godka hwendéte.
Wandéka Abraham dé angi saréké, “Wuni Godka hwenjoka Aisakré xiyawut, dé hiyandét,
God déré wambula husaramétandé.” Wungi saréké ta dé Aisakré xiyanjoka hurundéka God
déré dé wa, dé xiyahafi yata Aisakré wambula hérandéte. God wungi wandén, wu sataku
hundi maki dé. Tale Aisak hiyandén du maki hwandéka God wandéka Abraham Aisakré
dé wambula héra.

Aisak, Jekop, Josep

20 Aisak Godka jémba saréké ta dé Godré wa, God déka nyan yété k Jekop bér Isoré yikafre
hurundéte. Dé wungi wata dé hukémbu xakutekwa jonduka dé wa.
21 Jekop akwi Godka jémba saréké ta dé hiyawata hwaata dé déka gwal yétékré wa, “God
béniré yikafre hurutandé.” Jekop déka séto bangi hérae Godna ximbu harékéta dé wun
hundi wa, Josepna nyan yétékré.
22 Josep akwi Isipmbu reta Godka jémba saréké ta hiyanjoka hwaata dé wa, “God dé
wa, guni Israelna du takwa ané héfa yatakataka guna héfaré yitengukaka. Wandén maki
yitanguni. Wu mwi hundi dé.” Wungi wataka dé diré wa, di déka fusa hérae hura ye di
deka héfambu réméndate.

Moses

23 Hanja Mosesna yafa ayiwa bér Godka jémba saréké mbéka lé Mosesna ayiwa déré
héraléka bér Mosesré xe di wa, “Dé yikafre nyan dé.” Wungi we di Godka jémba saréké ta
Ferona hambuk hundika roohafi yata bér déré bafu hufuk fakumbéka dé re.
24 Rendéka hukémbu Ferona takwanya Mosesré xe lé déré hura yi. Hura yiléka hukémbu
dé némafwi ye Godka jémba saréké ta dé wa, “Wuni Ferona takwanyana nyan yingafwe.
Wungi wakénguni.”
25 Wungi we dé Israelna du takwa wali renjoka dé mawuli ya. Wun nukwa Isipna du
di Israelna du takwaré haraki hurundaka di xak wali rendaka Moses di wali renjoka dé
mawuli ya. Dé haraki saraki sémbut huruta yikafre mawuli yanjoka hélék dé ya. Dé dé
xékélaki, wun haraki saraki sémbutna yikafre mawuli bari hényitandé.
26 Hélék yata dé God hukémbu hwetendéka jooka saréké ta dé wa, “Wuni néma du reta
Isipna yikafre jondu hérawut, wu baka joo dé. Wuni God wasékendén du Kraiska hangéli
hérawut, hukémbu God wuniré yikafre hurundét, wu némafwi joo dé.” Wungi dé wa.
27 Moses Godka jémba saréké ta dé Isip yatakataka dé yi. Isipna néma du mawuli
witendékaka roohafi yata dé yi. Dé du takwa xéhafi yandaka Godré déka mawulimbu
xéta dé wungi yi.
28 Moses wungi Godka jémba saréké ta dé God wandén maki dé Pasovana nukwa hura
dé nyéki deka gena fétémbu xalétaka, wun maka dunya xiyasandatekwa ensel deka maka
dunyaré xiyandémboka.

Séfélak Israelna du takwa di Godka jémba saréké

29 Israelna du takwa di Godka jémba saréké ndaka wun néma xéri déka xi Waka Néma
Xéri dé nyéndékmbu tutélaméndéka héfa nyéndékmbu téndéka di wun héfambu jémba yi,
néma xérina angé téfaré. Yindaka Isipna du di yindan maki yindaka dé hulingu diré
yakitéfindéka hulingu se di hiya.
30 Hukémbu Israelna du takwa di Godka jémba saréké ta di God wandén maki huruta di
Jerikoré wulayihafi yata gindan némafwi séndé hafwa sakumbu di hwarangu take jémélé
yi. Nukwa angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hwarangu take jémélé yi. Wungi yindaka
wun getéfana séndé xakrindéka di Israel Jerikoré wulayi.
31 Jerikona yambumbu tékwa takwa hési léka xi Rahap, lé Godka jémba saréké léka
Israelna du yété k wun getéfaka xékélakinjoka nakélak faakwa yambéka lé bérré yikafre
huru. Hura lé hukémbu lé Jerikombu reta Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa wali
hiyahambalé.

32 Méta hundi akwi watawuni? Wuni atéfék wungi Godka jémba saréké́ndé du takwaka
wanjoka mawuli yata wun némafwi hundi wafatikétawuni. Wunde du nawulak di Gideon,
Barak, Samson, Jepta, Devit, Samuel, Godna profet akwi di.
33 Di Godka jémba sarékéta di angi huru. Nawulak di séfélak néma du wali ware diré
saréké́ngwanda di wun néma duna héfaré héra. Nawulak di Israelna du takwaka néma du
reta di yikafre sémbut male huru. Nawulak di God wasékéréké́ndén jondu héra. Nawulak
di layionéna hundi hutémé.
34 Nawulak deka mama diré yambu tunjoka hurundaka wun ya diré yanéhambandé.
Nawulak deka mama diré yarmbu xiyanjoka hurundaka di jémba re. Nawulak hambuk
yahafi yandaka God dika hambuk hwendéka di némafwi hambuk héraata wareta, di nak
téfana xi warekwa duré xiyandaka di yaange yi.
35 Takwa nawulak Godka jémba saréké́ndaka hiyandé nyangwal hiyandé du di wambula
ramé.
Nawulak di deka mamana tambambu rendaka deka mama diré di wa, di Godka hu
hwetaka jémba yindate. Wandaka di wa, “Yingafwe. Nani Godka hu yamba hwekéme.”
Wungi wata deka mawulimbu di wa, “Di naniré xiyandat, nani hiyae nani raama God
wali wungi re wungi re jémba retame.” Wungi wataka Godka hu hwenjoka hélék yandaka
deka mama diré haraki hurundaka di némafwi hangéli hérae di hiya.
36 Nawulak deka mama dika haraki hundi wata di deka hungalina séfiré rami yoombu
di xiya. Nawulak akwi deka mama diré senmbu gitaka di séndé gembu taka.
37 Nawulakré motumbu di xiya. Nawulak deka séfiré nyéndékmbu rékindaka di hiya.
Nawulakré di hurukwexé. Nawulakré xi ware yarmbu di xiyandaka di hiya. Nawulak
deka mama diré haraki hurundaka di hangéli héraata, nukwa wur hafi sipsip bali, meme
balina séfi gita, jambangwe du takwa di re.
38 Di wungi reta di deka mamaka yaange yinjoka di yitaka yatakata di du rehafi
hafwambu akwi, némbumbu akwi, motu wekwambu akwi héfana wekwambu akwi di
re. Di yikafre sémbut hurukwa du takwa rendaka ané héfana du takwa di haraki saraki
sémbut huruta di Godna makambu di wali yamba rekéndi.
39 Wunde du takwa atéfék Godka jémba sarékéta Godna hundika “Mwi hundi dé”
nandaka God dika dé wa, “Wunde du takwa wunika jémba sarékéta di wuna makambu
yikafre sémbut hurukwa du takwa di re.” Wungi wandéka wun nukwa di God
wasékéréké́ndén yikafre jondu hérahambandi.
40 Di wun yikafre jonduka haxéta nani wali nak maki yikafre jondu hérandate God
dé mawuli ya. God nanika yikafre male jondu hwenjoka dé wungi huru. Di hafu wun
jondu hérandate God hélék dé ya. Di nani wali God wasékéréké́ndén jondu hérae Godna
makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa wungi re wungi re rendate dé God mawuli
ya.

12

Jisasré xéta déka jémba sarékétame

1 Wunde séfélak du takwa di nani wali hérangwanda téta di Godka jémba saréké́ndanka
di naniré wa. Wungi maki nani dika sarékéta di hurundan maki hurutame. Nani naniré
xak hwekwa jondu hérekitaka haraki saraki sémbut yamba hurukéme. Wun haraki sémbut
nana mawuliré dé bari haraki huru. Nani haraki sémbut huruhafi yata wendé nahafi
yata God nanika hwendén jémba hambukmbu yatame, yikafre joo héranjoka fétékérékwa
du hambukmbu fétékéréndaka maki.
2 Nani wungi hurunjoka nani Jisasré male xétame. Dé tale Godka jémba sarékéta
wandén maki huruta God wali rendéka maki, nani akwi Godka jémba sarékéta God wali
retame. Hanja Jisas God wali yikafre mawuli yatendékaka sarékéta dé hangéli hérae dé
wun hangélika wendé nahafi yata dé mimbu hiya. Du nawulak Jisaska haraki hundi wata
déré xiyae mimbu hatekandaka Jisas wun jooka roohafi ye dé hiya. Hiyae raama dé Néma
Du God rendén jambéna yika tamba sakumbu dé re.

God nana mawuliré huréhalékénjoka dé xak hwe

3 Nani Jisaska sarékétame. Hanja Jisas ané héfambu rendéka di haraki saraki sémbut
hurundé du déka mawuli wita déré di haraki huru. Hurundaka dé wendé nahafi yata dé
Godka hu hwehambandé. Du guniré haraki hurundat, guni Jisas hurundénka mé saréké.
Sarékéta guni wendé nahafi yata yikafre mawuli yata déka jémba jémba yatanguni.
4 Guni haraki saraki sémbutka hu hwenjoka guni weséka jémba ya. Jémba yanguka
nawulak du guna sémbutka hélék yata di guna nyéki bleké́ndéte, di guniré xiyahafi ye.
5 Hundi nak Godna nyingambu dé re, guni wendé nahafi yata yikafre jémba yangute.
Guni wun hundika yike guni ye. Dé gunika “wuna dunya” naata dé angi wa:

“Wuna nyan, mé xéké.
Néma Du hurumén haraki saraki sémbut méniré hasa hwendét, méni jémba sarékétaméni.
Ména mawuli jémba téndéte méniré xiyandét, méni wungi xiyandénka yikafre mawuli yataméni.
6 Néma Du némafwimbu mawuli yandéka du takwaré dé xiya, di hurundan haraki saraki sémbut wambula hurundamboka.
Dé ménika ‘Wuna nyan dé’ naata dé méniré xiyatandé, méni yikafre sémbut huruméte.
7 Mé xéké. Atéfék yafa deka nyangwalré xiyaata diré di wakwe, di yikafre sémbut hurundate. Wungi maki God gunika “Wuna nyangwal di” naata guniré xiyandéka guni nawulak xak wali guni re. Guni yikafre sémbut hurungute dé wungi huru.
8 God déka atéfék nyangwalré dé wungi wakwe. Dé guniré xiyahafi yandét, guni déka nyangwal yingafwe. Guni nak yafambu guni xaku.
9 Ané jooka akwi mé saréké. Ané héfambu rekwa nana yafambri naniré wakwenjoka naniré xiyandaka nani dika hu hwehambame. Nani deka hundi jémba xéké. Nani dika wungi huruta méta yatame, nana hamwinyana yafaka? Nani déka hu hwehafi yata déka hundi jémba male xékétame. Wungi huruta nani jémba retame, wungi re wungi re.
10 Ané héfambu rekwa yafambri mawuli yandaka maki huruta di nawulak héki hwari naniré wakwenjoka naniré di xiya. Nana yafa God naniré wakwenjoka naniré dé xiya, nani dé rendéka maki yikafre sémbut male huruta jémba rembete.
11 Di naniré wakwenjoka naniré xiyandaka nani hangéli nani héra. Hangéli hérambeka nukwambu nani hélék yata yikafre mawuli yahambame. Di wungi wakwendanka hukémbu nani yikafre sémbut hurunjoka xékélakita yikafre sémbut huruta nani nakélak biya mawuli wali re.

Nani hambuk yatame

12 Wun jooka saréketa guni yikafre mawuli yatanguni. Guna tamba hambuk yahafi yandét, guni wun tambaré yikafre hurutanguni, dé hambuk yandéte. Guna hwatiman wendé naata généndét, guni wun hwatimanré yikafre hurutanguni, dé hambuk yata jémba téndéte.
13 Guni wungi huruta Godka jémba yita guni yikafre yambu hurutanguni. Guni wun yambumbu yingut, man haraki yandé du takwa guna hukémbu yindat, deka man wambula haraki yahafi yata yikafre yatandé, di akwi jémba yindate.
14 Guni atéfék du takwa wali nakélak huru mawuli héranjoka guni hambuk jémba yatanguni. Guni Néma Du Godna du takwa reta yikafre sémbut male hurunjoka akwi hambuk jémba yatanguni. Yikafre sémbut male huruhafi yakwa du takwa di Godré yamba xékéndi.
15 Guna be du nak God naniré yikafre hurundékaka hu hwendémboka xékélaki natanguni. Guna du nak Godka hu hweta haraki mawuli xékéta dé guna mawuliré akwi haraki hurutandé. Dé wungi hurundét séfélak du takwa Godka hu hwetandi. Wun du wungi hurundémboka, guni xékélaki natanguni.
16 Guni wungi xékélaki nangut, séfélak takwa wali hwaakwa du akwi séfélak du wali hwaakwa takwa akwi Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa akwi guna nyéndékmbu yamba rekéndi. Wunde du takwa di hanja rendé du Iso maki di. Hanja dé maka du nyan reta dé hénoo héranjoka dé maka du nyan hératendéka yikafre hundi déka bandika hwe.
17 Guni xékélaki. Iso wungi hura hukémbu dé tale hurundén sémbutka hélék yata wun hundi wambula héranjoka mawuli yata wungi wata dé géra. Gérandéka déka yafa dé angi wa, “Yingafwe. Wuni wun hundi wundé wawu, ména bandika.” Wungi wandéka dé wun hundi wambula héranjoka dé hurufatiké.

Nani Saion némburé nani yi

18 Guni ané héfambu tékwa némburé yihambanguni, Israel hanja yindan maki. Hanja di wun némburé ye di xé, némbumbu némafwi ya yanéndéka géli buwi akwi halékinga akwi téndéka némafwi mur yandéka.
19 Di wun jonduré xe di xéké, fuli maki joo hambukmbu wandéka God hundi nawulak hambukmbu wandéka. Wungi xéka di Mosesré wa, “Nani wun hundi wambula xékéhafi yambete, Godré wataméni.”
20 Tale God dé diré angi wa, “Du nak sipsip bali nak bulmakau bali nak ané némburé xalendét, guni déré motumbu naake xiyangut hiyandé.” Wun hundi xékéta roota di Mosesré wungi wa.
21 Wungi wandaka Moses akwi wun hambuk jonduré xe dé wa, “Wuni némafwimbu roowuka wuna séfi dé géné.” Wungi dé wa.
22 Guni wun némburé yihafi yata guni Saion némburé warita guni wungi té tékwa Godna getéfaré guni yi. Wun getéfa anwarmbu tékwa Jerusalem dé. Guni séfélak séfélak ensel

téndakaré akwi guni yi. Di wumbu hérangwanda reta Godka yikafre mawuli yata déka ximbu haréké.
23 Godna hundi tale xékéndé du akwi di wumbu re. Hanja God deka xi dé hayi, déka getéfambu rekwa nyingambu. Guni Godka akwi guni yi. Dé némafwi kot xékékwa néma du reta atéfék du takwa hurundan sémbutka hundi watandé. Guni hanja reta yikafre sémbut hurundé du takwaka akwi guni yi. Hanja di hiyandaka deka hamwinya Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa di re, wungi re wungi re.
24 Guni Jisaska akwi guni yi. Jisas dé Godna nyéndé nana nyéndémbu téta dé Godna huli hundi naniré wa. Wungi yita guni Jisas blekéndén nyékika akwi guni yi. Jisasna nyéki dé Abelna nyéki maki yingafwe. Hanja Abelna nyéki Godka dé wa, “Wuniré xiyandé duré mé hasa xiya.” Kraisna nyéki dé nanika yikafre hundi wata dé hurumben haraki sémbut yakwanyi.

Nani xékélaki natame

25 Guni xékélaki natanguni. God guniré andé wandi. Guni déka hu yamba hwekénguni. Hanja ané héfambu rendé du Moses dé Israelna du takwaré hambuk hundimbu wa, di haraki sémbut hurundamboka. Wandéka di déka hundika hu hwendaka God hurundan haraki saraki sémbut dé diré hasa hwe. Némbuli Godna getéfambu rekwa du dé naniré hambukmbu wa, nani haraki sémbut hurumbemboka. God ané héfambu rendé duna hundi hu hwendanka diré wungi hasa hwetaka naniré yingi maki yatandé, nani Godna getéfambu rekwa duna hundika hu hwembet? Wu naniré hambukmbu hasa hwetandé.
26 Hanja God déka hambuk hundi Israelna du takwaré wandéka dé héfa géné. Némbuli God dé wa, “Natafa nukwambu wambula wawut, héfa génétandé. Héfa male yingafwe. Nyir akwi génétandé.”
27 God angi wata “Natafa nukwambu wambula.” Wungi wata dé hambuk yahafi yakwa jonduré hérekitendékaka dé wa. Dé wambula wandét, héfa nyir akwi géréndét, God huratakandén atéfék jondu hérekitandé. Hérekindét Godna getéfa géréhafi yata jémba tétandé, wungi té wungi té.
28 God néma du reta nanika jémba hatitendéka hafwa yamba génékéndé. Wun jooka sarékéta nani Godka diména natame. Naata nani God mawuli yandéka maki jémba yatame. Nani déka ximbu harékéta déka rootame.
29 Nana God dé jondu tusandakwa némafwi ya maki dé. Tusandandékaka sarékéta, nani déka roota déka ximbu harékétame.

13

Nani nak nak Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli yatame

1 Hanja yangun maki némbuli guni Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwa guni nak nakéka némafwimbu mawuli yatanguni.
2 Nak téfambu yandé du takwa guna geré yandat, guni diré yikafre hurutanguni. Hanja du takwa nawulak akwi di wun yikafre sémbut huruta di nak téfambu yandé du takwaré yikafre huru. Hurundaka Godna ensel nawulak yandaka di dika xékélakihafi yata diré akwi di yikafre huru.
3 Guni Kraisna hundi xékéta séndé gembu rekwa du takwaka yike yakénguni. Di wali séndé gembu rekwa du takwa di dika sarékéta saréfa na. Saréfa nandaka maki guni akwi dika sarékéta dika saréfa natanguni. Nawulak du di Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwaré haraki hurundaka di hangéli héra. Hangéli héraakwa du takwaka akwi yike yakénguni. Di akwi Kraisna séfimbu rendakaka sarékéta guni dika saréfa natanguni.
4 Guni takwa hérangut, wu yikafre dé. Guni du, guna takwa wali jémba retanguni. Guni takwa, guna du wali jémba retanguni. Guni nak du wali hési takwa wali yamba hwakénguni. Guni xékélaki. Du di nak duna takwa wali hwandat, takwa di hési takwana du wali hwandat, God hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé.
5 Guni yéwa héranjoka némafwimbu mawuli yamba yakénguni. Guni hura rengun jonduka angi sarékétanguni, “Yak. Wuni wun jondu hura reta wuni jémba re.” God hafu dé gunika angi wa, “Wuni guniré yamba yatakakéwuni. Wuni gunika hu yamba hwekéwuni.”
6 Nani wun hundika sarékéta roohafi yata angi watame:
“Néma Du God wuniré dé yikafre huru.
Wuni yamba rookéwuni.
Yingi maki ye héfambu rekwa du wuniré haraki hurukéndi?
Wungi watame.

Nana néma duna hundi xékétame

7 Guna néma duka wambula mé saréké. Hanja di gunika hatita guniré di Godna hundi wa. Guni yandan yikafre jémbaka saréké́ta guni di Jisas Kraiska jémba saréké́ndan maki, guni Kraiska jémba saréké́tanguni.
8 Jisas Krais wungi male dé re. Nalika akwi némbuli akwi séri akwi dé wungi male retandé, wungi re wungi re.
9 Wungi rendékaka saréké́ta guniré wuni we. Du nawulak guniré nak maki nak maki huli hundi wandat, di guniré hura yindamboka guni deka hundi yamba xékéké́nguni. Wunde du di di hénoo nawulakéka yakér, deka mawuli hambuk téndéte. Du deka mawuli hambuk téndéte hénooka yakérndat, wu haraki dé. Wungi yakérta deka mawuliré yikafre hurunjoka di hurufatiké. God guna mawuli hambuk téndéte guniré yikafre hurundét, wu yikafre dé.
10 Nani hamwi xiyae Godka hamwi hwembeka jambé nani hura re. Nukwa wurmbu tondan Godna gembu jémba yakwa pris di wun jambémbu hwaakwa hamwi yamba saké́ndi.
11 Atéfék prisna néma du, God du takwa hurundan haraki saraki sémbut yakwanyindéte, dé meme bali bulmakau bali xiyae deka nyéki hérae hura wulayi, Godna yikafre male hafwaré. Xiyandén hamwi hérae getéfa yatakataka hafwambu di yambu tu.
12 Wungi hurundaka maki, dé Jisas huru. Dé déka hafu nyékimbu du takwa hurundan haraki saraki sémbut yakwanyinjoka dé getéfa yatakataka hafwambu hambuk hangéli hérae dé hiya.
13 Jisas hurundénka saréké́ta nani nana getéfana du yatakataka Jisaska yitame. Di hanja Jisaska haraki hundi wandan maki nanika akwi haraki hundi wandat, nani yikafre mawuli yata Jisaska yitame.
14 Nani ané héfambu reta nani wungi re wungi re rekwa getéfambu rehambame. Nani wun hukémbu xakutekwa getéfaré yinjoka mawuli yata wun getéfaka nani haxéta re. Wungi maki nani Jisaska yitame.
15 Nani meme bali bulmakau bali xiyae Godka yamba hwekéme. Ané joo Godka hwetame. Nani Jisas Kraiska jémba saréké́ta atéfék nukwambu déka yikafre mawuli yata Godna ximbu harékétame. Wungi harékéta nani nana hundimbu Godka diména natame.
16 Ané sémbut akwi Godka hwetanguni. Guni du takwaré yikafre huruta guni jambangwe du takwaka jondu nawulak hwetanguni. Wungi hurungut, God hwengun sémbutka yikafre mawuli yatandé.
17 Hukémbu guna hatikwa néma du di gunika hatindakaka Kraiska watandi. Di wun jooka saréké́ta di gunika jémba hati, guna mawuli jémba téndéte. Wungi maki guni deka hundi xékéta wandan maki hurutanguni. Wungi hurungut, di yikafre mawuli yata guniré yikafre hurutandi. Wungi huruhafi yangut, di xak héraata, guniré yikafre hurunjoka hurufatikétandi.

God naniré yikafre hurundéte déré watanguni

18 God naniré yikafre hurundéte guni déré watanguni. Nani xékélaki. Nani haraki sémbut huruhafi yambeka nana mawuli jémba dé té. Téndéka nani atéfék nukwambu yikafre sémbut male hurunjoka nani mawuli ye.
19 Ané jooka akwi wuni guniré we. Wuni gunika bari wambula yawute guni Godré watanguni.
20 Hanja God dé hundi wasékéréké, naniré yikafre hurunjoka. Wun wasékéréké́ndén hundi wungi re wungi re retandé. Wungi wasékéréké́taka dé Jisasré wandéka gaye naniré yikafre hurunjoka hiyandéka déka nyéki dé bleké. Hukémbu God wandéka dé Jisas raama dé nana Néma Du re. Sipsip balika hatikwa du deka sipsip balika jémba hatindaka maki, nana Néma Du Jisas dé nani déka du takwaka dé jémba hati. Wuni wun nakélak huru mawuli hwekwa Godré wuni wakwexéké,
21 dé gunika atéfék yikafre jondu hwendét guni déka mawuli yandéka jémba yangute. Wuni déré wakwexéké, dé Jisas Kraisna hambukmbu guna mawulimbu jémba yata dé atéfék mawuli yandéka joo hurundéte. Wungi wuni Godré wakwexéké. Nani Jisas Kraisna ximbu harékétame, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Dika dé dinguna nae

22 Wuna nyama bandi, guniré wuni we. Gunika nyingambu hayiwun hundi yalefu hundi male dé. Guni wun hundi xékéta yikafre mawuli yata wawun maki hurutanguni.
23 Guni ané jooka xékélakingute wuni mawuli ye. Nana bandi Timoti dé séndé ge yatakataka némbuli dé hafwambu dé re. Dé wunika bari yandét, ani yituku gunika yataani.

24 Wuni guna néma duka akwi atéfék wumbu reta Kraisna hundi xékékwa du takwaka
wuni dinguna nae. Italimbu reta Kraisna hundi xékékwa du takwa di gunika dinguna
nae.
25 God guni atéfékré yikafre hurundéte wuni déré wa.
Wuna hundi yak.

Jems hayindén nyinga

1 Wuni Jems ané nyinga wuni hayi. Wuni God bér nana Néma Du Jisas Kraisna jémba
yakwa du wuni. Guni Israelna du takwa reta guna motéfa yatakataka ye nak nak héfambu
rekwa du takwa, gunika wuni dinguna nae.

Xak nanika yandét nani yikafre mawuli yatame

2 Wuna nyamangu bandingu, guniré wuni we. Nak maki nak maki xak gunika yandét,
guni yikafre mawuli male yatanguni.
3 Guni xékélaki. Wun xak guniré hurukwexéndét, guni Jisas Kraiska jémba sarékéta
déka hundika “Mwi hundi dé” nangut, guna mawuli hambuk yata jémba tétandé. Wungi
xékélakita yikafre mawuli yatanguni.
4 Guni wungi hambuk yata jémba téngut, guna mawuli jémba tétandé. Jémba téndét,
guni atéfék yikafre sémbut huruta jémba retanguni. Guni yikafre sémbut nakéka yamba
fatikékénguni.
5 Guna du nak yikafre xékélelakika fatikéndét, dé Godré wakwexékétandé, dé déka wun
xékélelaki hwendéte. Du takwa wungi Godré wakwexékéndat, God diré haraki hundi
wahafi yata di atéfékéka séfélak xékélelaki hwetandé.
6 Guni Godré wakwexékénjoka huruta, guni Godka jémba sarékéta guna mawulimbu
angi watanguni, “God wamben maki naniré yikafre hurutandé. Wu mwi hundi dé.”
Wungi watanguni. Mé xéké. Némafwi mur yandét, néma xérimbu tékwa hulingu raama
yitaka yatakatandé. Yitaka yatakandéka maki, du nawulak wungi Godka jémba sarékéhafi
yandat, deka mawuli jémba téhafi yata baka yitaka yatakatandé.
7 Wungi maki du di Godré wakwexékéndat, God dika yamba hwekéndé. Di wun yikafre
joo Godmbu héranjoka yamba sarékékéndi.
8 Di mawuli yéték wali reta jémba téhafi yandaka God deka hundi yamba xékékéndé.

Jambangwe du akwi xérénjuwi mama du akwi yikafre mawuli yatandi

9 Jisas Kraisna hundi xékékwa jambangwe du baka du reta di Godna makambu néma
du rendakaka sarékéta di yikafre mawuli yatandi.
10 Wungi maki xérénjuwi mama du di baka du rendakaka sarékéta yikafre mawuli
yatandi. Mawe bari réka yandéka maki di akwi bari hiyatandi.
11 Némafwi nukwa xale xéndéka séfi ya xérékékwa mur akwi yandéka dé mawe bari réka
yata héfambu xakri. Xakre héfambu reta blaréta dé yikafre yahambandé. Yahafi yata dé
bari hiya. Mawe bari réka yandaka maki, xérénjuwi mama du deka jémbaka sarékéta jémba
yata bari hiyatandi.

God nanika haraki saraki mawuli hwehambandé

12 Mawuliré hurukwexékwa joo guna du nakéka yandét, wun du haraki sémbut huruhafi
yata hambuk yata jémba téndét, God wasékéréké ndén yikafre joo wun duka hwetandé.
Hanja God dé angi wasékéréké, “Wunika némafwimbu mawuli yakwa du takwaka huli
mawuli hwetawuni. Hwewut di jémba retandi, wungi re wungi re.” Hwetendékaka
sarékéta wun du yikafre mawuli yatandé.
13 Haraki joo nak yaata guna du haraki saraki sémbut hurundéte déré hurukwexéndét,
dé angi yamba wakéndé, “God dé wuniré hurukwexé, wuni haraki saraki sémbut
huruwute.” Wungi yamba wakéndé. God haraki saraki sémbut hurunjoka mawuli
yamba yakéndé. Dé hafu dé du takwa haraki saraki sémbut hurundate diré yamba
hurukwexékéndé.
14 Wu yingafwe. Du takwa haraki saraki sémbut hurunjoka mawuli yandat, deka hafu
mawuli dé diré témbéré, di haraki saraki sémbut hurundate. Wungi témbéréta dé diré
hurukwexé.
15 Tale deka haraki mawuli dé ayiwana biyakombu tékwa nyan maki re hukémbu dé
haraki saraki sémbut dé xaku. Wun haraki saraki sémbut dé némafwi du maki xakundét,
di hiyae fakutandi.
16 Wuna mawuli yawuka nyamangu bandingu, guniré wuni we. Du nawulak gunika
yae guniré yéna yanjoka hundi wata, guni deka hundi yamba xékékénguni.
17 Atéfék yikafre hwendén jondu atéfék guniré yikafre hurukwa jondu dé Godna
getéfambu gaya. Nana yafa God dé wun jondu hwendéka di nanika gaya. Hanja God
dé atéfék hanyikwa jonduré hurataka. Dé akwi haanye wungi male dé té. Haki séményi
foo tékwa maki téhafindé. Dé wungi téndékandé.

18 God déka mawuli sarékémbu dé wandéka nani Jisas Kraiska mwi hundi jémba xékéta
nani déka hémémbu xaku. Xaakwa nani God huratakandén jonduka maka nyan maki re.

Godna hundi jémba xékéta nani God wandéka maki hurutame

19 Wuna némafwimbu mawuli yawuka nyamangu bandingu, ané hundika yike yamba
yakénguni. Guni nak du takwana hundi bari xékétanguni. Xékéta diré nakélak watanguni.
Dika bari mawuli wikénguni.
20 Du takwa di mawuli windat, di Godna yikafre sémbut yamba hurukéndi.
21 Wun jooka sarékéta guni atéfék haraki saraki mawuli wunde séfélak séfélak haraki
saraki sémbutka akwi hu hweta guna ximbu harékéhafi yata guni guna mawulimbu God
sendén hundi jémba xékétanguni. Sendén hundi guna mawuliré yikafre hali hurundé,
guni God wali jémba rengute.
22 Guni wun hundi baka xékékénguni. Wun hundi xékéta wandén maki hurutanguni.
Guni wun hundi xékéta wandén maki huruhafi yata guni guni hafuré guni yéna ya.
23 Du nak dé Godna hundi xékéta wandén maki huruhafi yata dé ané du maki dé. Wun
du dé gukanyimbu xéta déka saawiré dé xé.
24 Dé dé hafuré xétaka ye bari déka saawika yike dé ya.
25 God wandén maki hurukwa du takwa di wun du maki yingafwe. Di Godna yikafre
hambuk hundiré xe wandén maki di huru. God du takwa jémba rendate dé wun yikafre
hundi wa. Di yoombu gindan du takwa maki rendate wahambandé. Du takwa di
wun yikafre hundi yatakahafi yata wun hundika yike yahafi yata wandén maki male
hurundat, God diré yikafre hurutandé, deka atéfék jémba yikafre yandéte.
26 Guni nawulak angi guni wa, “Nani Godna ximbu nani haréké. Godna du takwa nani
re.” Guni wungi wata guna tékalimbu nak du takwaré haraki hundi wata haraki hundi
buléta guni guna mawuliré yéna guni ye. Yéna yata guni Godna ximbu baka guni haréké.
27 Guni nana yafa Godna ximbu harékéta déka makambu yikafre sémbut hurukwa du
takwa renjoka mawuli yata angi hurutanguni. Yafa ayiwa hiyandat nyangwal hafu reta
xak wali rendat, guni diré yikafre hurutanguni. Du hiyandat deka takwa baka reta
xak wali rendat, guni diré yikafre hurutanguni. Huruta guni ané héfana haraki sémbut
huruhafi yata yikafre sémbut male hurutanguni. Wungi huruta guni nana yafa Godna
makambu déka du takwa retanguni.

2

Nani atéfék du takwaka mawuli yatame

1 Wuna nyamangu bandingu, guni nana Néma Du Jisas Kraisna hundi xéka déka jémba
saréké. Dé nukwa hanyikwa maki dé hanyi. Guni déka jémba sarékéta guni nak du
rendékaka yamba sarékékénguni. Guni néma duka akwi baka duka akwi natafa mawuli
yatanguni.
2 Dika wuni angi wa. Guni Godna ximbu harékénjoka hérangwanda rengut, xérénjuwi
mama du bér jambangwe du bér gunika yambét, guni méta guni ya? Du nak yikafre
nukwa wur sandataka dé gol motumbu yatakandan joo déka tambambu sandandéka
jambangwe du gélingérémbandé nukwa wur nakindéka guni méta guni ya?
3 Guni yikafre nukwa wur sandandé duka tale sarékéta guni déré wa, “Néma du, méni
ané yikafre jambémbu sé naande re.” Wungi wataka guni jambangwe duré wa, “Méni
anémbu té. Ténjoka hélék yata méni héfambu baka retaméni.”
4 Guni wungi wata guni bérka sandambéka jonduka male guni saréké. Néma duka
yikafre mawuli yata, baka duka nak mawuli yata, guni guna haraki saraki mawuli guni
xéké. Xékéta guni yikafre sémbut huruhambanguni.
5 Némafwimbu mawuli yawuka nyamangu bandingu, mé xéké. Hanja God dé
wasékéréké, déka némafwimbu mawuli yandéka du takwa hukémbu déka getéfaré
warindate. Wasékérékétaka dé ané héfambu reta jambangwe du takwaka mawuli yata
diré dé waséke, di déka hundi jémba male xékéta déka getéfaré warindat, dé dika jémba
hatinjoka.
6 God wungi wasékendéka guni nak maki sémbut guni huru. Guni jambangwe duka hu
hweta guni xérénjuwi mama duré yikafre huru. Wun xérénjuwi mama du di guniré haraki
huruta di hafu di guniré hura yi, kot xékékwa néma duka.
7 Di Kraisna yikafre xika di haraki hundi wa. Wun ximbu God dé guniré waséke, guni
déka du takwa rengute. Di wungi wandanka métaka we guni deka ximbu haréké?
8 Ané némafwi hambuk hundi Godna nyingambu dé re, “Guni guni hafuka némafwimbu
mawuli yanguka maki guni guna nyémayikaka némafwimbu mawuli yatanguni.” Guni wun
hundi xékéta wandén maki hurungut, wu yikafre dé.

9 Guni wungi huruhafi yata xérénjuwi mama duka nak mawuli yata jambangwe duka
nak mawuli yata guni haraki saraki sémbut guni huru. Wungi hurungut, God déka
hambuk hundika sarékéta gunika watandé, “Di haraki saraki sémbut hurukwa du di.”
Wungi watandé.
10 Guni xékélaki. Du nawulak Godna atéfék hambuk hundi jémba xékénjoka mawuli yata,
wun hundi nawulak xékéta, natafa yikama hundi male xékéhafi yata di Godna makambu
atéfék hambuk hundika hu hwekwa du maki di re.
11 Hanja God dé wa, “Guni nak duna takwa wali yamba hwakénguni.” Wungi wataka ané
hundi akwi dé wa, “Guni duré yamba xiyakénguni.” Wungi dé wa. Guni nak duna takwa
wali hwahafi ye, duré xiyaata guni wungi huruta Godna hambuk hundika hu hweta guni
Godna makambu haraki saraki sémbut hurukwa du guni re.
12 Hukémbu God dé naniré lukukwa hambuk hundika sarékéta dé némafwi kot xékékwa
néma du reta hurumben sémbutka hundi watandé. Watendékaka sarékéta guni yikafre
hundi male wata yikafre sémbut male hurutanguni.
13 God kot xékékwa néma du retendéka nukwa dé nak du takwaka saréfa nahafi yakwa
du takwaka saréfa nahafi yata diré hambukmbu hasa hwetandé. Du takwaka saréfa
nandaka sémbut dé du takwaré hasa hwendaka sémbutré dé sarékéngwandétandé.

Nani Godka jémba sarékéta yikafre sémbut hurutame

14 Wuna nyamangu bandingu, mé xéké. Guni angi wangut, “Nani Godka nani jémba
saréké. Déka hundi wu mwi hundi dé.” Guni wungi wataka yikafre sémbut huruhafi
yangut, yingi maki nae God guniré yikafre hurutandé, guni dé wali jémba rengute? Wungi
yingafwe.
15 Guna nyama bandi nyange nawulak di nukwa wur hura rehafi yata wun nukwana
hénooka fatikéndat,
16 guna du nak angi wandét, “Guni yikafre mawuli yata jémba re yitanguni. Guni nukwa
wur nakitaka séfélak hénoo sata jémba retanguni.” Guni wungi wata nukwa wur akwi
hénoo akwi hwehafi yangut, yingi maki nae di jémba retandi? Wungi yingafwe. Jémba
yamba rekéndi.
17 Wun jooka sarékéta guni xékélaki. Du takwa Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi
hundi dé” naata di yikafre sémbut huruhafi yata di God wali yamba rekéndi. Di fakutandi.
18 Wafewana guni nawulak nak hundi wata angi watanguni? “Du nawulak Godna
hundika ‘Mwi hundi dé’ naata di Godna du di. Nawulak du di yikafre sémbut huruta
du takwaré yikafre huruta di akwi Godna du di.” Guni wungi wangut, wuni guniré angi
watawuni, “Guni yikafre sémbut huruhafi yata, nak du takwaré yikafre huruhafi yangut,
yingi maki gunika xékélakitawuni? Guni Godka jémba guni saréké, o yingafwe? Wuni
yikafre sémbut huruta nak du takwaré yikafre huruwuka guni wunika guni xékélaki.
Wuni Godka wuni jémba saréké.”
19 Guni mé saréké. Guni guni wa, “God natafa male dé. God yéték yingafwe.” Wungi
wangut, wu yikafre dé. Atéfék haraki hamwinya akwi di wungi wa. Wata di Godka roota
di géné.
20 Guni wangété du maki guni wa. Wafewana, guni jémba xékélakinjoka guni mawuli ye
wana, yingafwe wana? Mé xéké. Guni Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi
dé” naata guni Krais wandéka maki huruhafi yangut, yingi maki nae God guniré yikafre
hurutandé? Wungi yingafwe. Guniré yikafre yamba hurukéndé.
21 Nana mandéka Abrahamka mé saréké. Hanja méta jémba yata dé Godna makambu
yikafre sémbut hurukwa du dé re? Dé God wandén maki dé déka nyan Aisakré Godka
hwenjoka dé déka nyan motu jambémbu dé taka.
22 Mé saréké. Tale Abraham dé Godka jémba sarékéta dé déka hundika “Mwi hundi dé”
na. Hukémbu dé Godna hundi xéka dé God wandén maki yikafre joo huru. Dé wungi
Godka jémba sarékéta yikafre joo huruta dé Godna makambu yikafre sémbut hurukwa
du re.
23 Abraham wungi hurundéka dé ané Godna nyingambu rekwa hundi mwi hundi dé
ya. Wun hundi angi dé wa: “Abraham Godka jémba sarékéta, déka hundika ‘Mwi hundi
dé’ nandéka God dé déka ‘Yikafre sémbut hurukwa du dé’ dé na.” Wungi dé wa. God dé
Abrahamka wungi nataka dé Abrahamka angi wa, “Wuna nyayika dé.” Wungi dé wa.
24 Wun hundi xékéta némbuli guni xékélaki. Du takwa Godka jémba sarékéta, déka
hundika “Mwi hundi dé” naata, yikafre sémbut huruta, di Godna makambu yikafre sémbut
hurukwa du takwa retandi. Di yikafre sémbut huruhafi yata déka hundika “Mwi hundi
dé” naata male di déka makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa yamba rekéndi.
25 Rahapka mé saréké. Hanja lé yambumbu tékwa takwa reta lé Godna du Josua
wandéka yandé du yétékré yikafre hura lé bérka nak yambu wakweléka bér mamaka

faakwa bér jémba yi. Rahap wungi huruta yikafre joo wungi huruléka dé God léka wa,
“Lé yikafre sémbut hurukwa takwa lé.”
26 Nani xékélaki. Duna séfi male rendét, déka hamwinya déka séfimbu téhafi yandét, wun
du bu hiya. Wungi maki, du nak dé Godka jémba sarékéta dé yikafre jondu huruhafi
yandét déka Godka saréké ndéka mawuli dé hiyandé du maki dé re.

3

Nani nana tékalika jémba hatitame

1 Wuna nyamangu bandingu, guni mé xéké. Hukémbu God némafwi kot xékékwa néma
du reta, atéfék du takwa yandan jémbaré xéta deka jémbaka watandé. God du takwaré
Godka wakwendé duna jémbaré xéséfwa xéta deka jémbaka hambukmbu watandé. Wungi
watendékaka sarékéta guni nawulak male Godna jémbaka wakwekwa du retanguni.
Séfélak yingafwe.
2 Guni xékélaki. Nani atéfék séfélak yambumbu nani haraki sémbut huru. Du nak dé
wandén hundimbu haraki sémbut huruhafi yata dé yikafre male du dé. Dé yikafre sémbut
hurunjoka dé déka atéfék séfika jémba hali hatindé.
3 Némafwi horska mé saréké. Nani némafwi horsna hundimbu nani yikama ain taka, dé
mawuli yambeka maki yindéte. Takataka wun yikama ainmbu yoo gi. Giya nani wun
yoo hura nak sakuré témbérémbet, wun horsna hundi wun sakuré yitandé. Yindét, déka
atéfék séfi déka hundina hukémbu yita mawuli yamben sakuré yitandé.
4 Gunjambéka akwi mé saréké. Gunjambé wu némafwi joo lé. Lé némafwi murmbu
hambuk hérae lé néma xérimbu jémba lé yi. Wungi yiléka dé gunjambé hurukwa du dé
gunjambéna stia hurundéka lé gunjambé lé mawuli yandéka hafwaré lé yi. Wun stia
yikama joo male dé.
5 Némbuli nana tékalika mé saréké. Dé nana séfimbu téta yikama joo male dé té. Téta dé
yamben jémba harékéta séfélak hundi wata dé némafwi jémba ya. Guni xékélaki. Tale ya
yikama male yanéta te hukémbu némafwi ye dé némafwi afakaré yanétandé.
6 Nana tékali dé ya maki dé. Atéfék haraki saraki sémbut dé nana tékalimbu té. Téndéka
nana tékali dé nana séfimbu téta dé nana séfiré haraki huru, nani Godna makambu haraki
sémbut hurukwa du takwa rembete. Dé ya maki téta dé hurumbeka sémbut dé yané. Wun
ya haraki hafwambu rekwa du Satan hafu dé xéréké.
7 Ané hundika akwi mé saréké. Du di afakambu rekwa bali, wasa, afwi, hambwe, néma
xérimbu tékwa xéri hamwi akwi hérae, dika jémba hatita dé deka néma du re.
8 Du takwa di deka tékalika jémba hatita tékalika néma du takwa renjoka di hurufatiké.
Wun tékali dé haraki saraki sémbut hurunjoka male dé mawuli ya. Duré xiyandaka hunyi
dé tékalimbu sukweka té.
9 Nak nukwa nani nana tékalimbu nana yafa Néma Du Godna ximbu nani haréké.
Nak nukwa nani nana tékalimbu nani du takwaka haraki hundi wa. Hanja God diré dé
hurataka, di dé maki rendate. Di dé maki rendaka nani dika haraki hundi wa.
10 Wungi hurumbeka Godna ximbu harékékwa hundi akwi haraki hundi akwi dé natafa
hundimbu male dé xaku. Wuna nyama bandi, nani wungi yamba hurukéme.
11 Mé saréké. Natafa wekwambu yikafre hulingu akwi haraki hulingu akwi xakutandé,
o yingafwe? Wu yingafwe.
12 Wuna nyamangu bandingu, mé saréké. Wafewana hambingal mi dé wana sék
xakétandé, o yingafwe? Wu yingafwe. Bangwi nak dé hambingalna sék xakétandé, o
yingafwe? Wu yingafwe. Wungi maki yikafre hulingu dé hunyi gumbu xakuhambandé.

God dé yikafre mawuli hwe

13 Guna nyéndékmbu héndé dé jémba sarékéta xékélelakikwa du re? Dé déka yikafre
xékélaki wakwenjoka dé yikafre sémbut huruta nakélak male retandé. Dé wungi huruta
déka ximbu harékéhafi yandét, guni déka yikafre mawulika xékélakitanguni.
14 Yikafre joo nak duka yandét, guni wun duka haraki mawuli xékéta, guni hafu yikafre
jondu héranjoka mawuli yata guni angi wakénguni, “Wuni hafu xékélelakikwa du wuni.”
Guni wungi wata, guni mwi hundi wahambanguni. Guni yénataka hundi male watanguni.
15 Wun xékélelaki dé Godna getéfambu gayakwa xékélelaki yingafwe. Wun xékélelaki dé
ané héfambu akwi nana séfimbu akwi haraki hamwinyambu akwi dé xaku.
16 Nak duka haraki mawuli xékéta di hafu yikafre jondu héranjoka mawuli yakwa du
takwa di waruta hafu hafu reta di jémba rehambandi. Di atéfék haraki saraki sémbutmbu
di té.
17 Godna getéfambu gayakwa xékélelaki héraakwa du takwa di yikafre sémbut male di
huru. Huruta angi akwi di huru. Di nak du takwa wali di nakélak huru mawuli héraata
diré nakélak huruta deka hundi xékéta di di wali hundi bulé. Di du takwaka saréfa naata

dika di yikafre jémba male ya. Di mawuli yéték xékéhafi yata natafa hundi male di wa. Di yénataka hundi wahafi yata mwi hundi di wa. Wungi di huru.
18 Huruta di du takwa wali nakélak biya mawuli héraata jémba rendate di nakélak biya mawuli wali jémba ya. Deka jémba sék maki dé. Hukémbu wun sék takélaka wara dé yikafre male sémbut xaké.

4

Ané héfana jonduka mawuli yata guni Godna mama guni re

1 Guni mé saréké. Métaka guni waru wareta guni re? Nak maki nak maki haraki saraki mawuli guna mawulimbu téndéka guni jondu héranjoka mawuli yata guni waru wareta guni re.
2 Guni jondu nawulak mawuli yata wun jondu huruhafi yata nak duna jondu héranjoka guni déré xiyanguka dé hiya. Guni nak duna jonduka mawuli yata wun jondu héranjoka hurufatikéta guni waru wareta re. Guni mawuli yanguka jondu Godré wakwexékéhafi yata guni wun jondu hérahafi ye.
3 Guni guna haraki mawuli xékéta guni mawuli yanguka maki male hurunjoka guni jondu nawulakéka Godré wakwexéké. Wungi wakwexékéngunka, guni wun jondu hérahafi ye.
4 Guni nak du wali hwaakwa takwa maki guni. Guni guna néma du yatakataka nak duka guni yi. Ané héfana jonduka némafwimbu mawuli yakwa du takwa di Godka hélék ye. Wunka guni xékélaki, o yingafwe? Guni ané héfana jondu wali renjoka némafwimbu mawuli yata guni Godna mama retanguni.
5 Godna nyingambu ané hundi dé re: God déka Hamwinya male nana mawulimbu téndéte dé God némafwimbu mawuli ye. Wungi wandéka wafewana, guni déka hundika “Wu baka hundi dé” guni na o yingafwe?
6 Wun hundika sarékéta anéka akwi mé saréké. God guniré yikafre hurunjoka dé némafwimbu mawuli ye. Mawuli yandékaka ané hundi Godna nyingambu dé re, “God deka hafu ximbu harékékwa du takwaka dé hélék ye. God deka ximbu harékéhafi yakwa du takwaré dé yikafre huru.”
7 Wun hundika sarékéta guni guna ximbu harékéhafi yata Godna ximbu harékéta wandéka maki hurutanguni. Huruta guni Satanka hu hwengut, dé guniré yatakataka yaange yitandé.
8 Guni Godka jémba sarékéta déka yikafre yambumbu déka yingut, dé gunika sarékéta guni wali tétandé. Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa, guni guna tamba mé yakwanyi, guni haraki saraki sémbut wambula huruhafi yanjoka. Guni mawuli yéték xékékwa du takwa, guni guna mawuliré mé huréhaléké, guni Godka male sarékénjoka.
9 Mawuli sawuli yahafi yata guni hurungun haraki saraki sémbutka mé saréké. Sarékéta hélék yata guni gératanguni. Hanja guna sémbutka guni mawuli yata guni wangi. Némbuli hurungun sémbutka mawulimbu xak héraata gératanguni.
10 Géraata guni Godna makambu guna xi husandangut, God guniré harékétandé.

God dé hafu némafwi kot xékékwa néma du retandé

11 Guni wuna nyamangu bandingu, guni guna du takwaka haraki hundi wakénguni, diré haraki hurunjoka. Guna du takwa di Godna hambuk hundika sarékéta di God wandén maki hurunjoka di huru. Hurundaka guni dika haraki hundi wata Godna hambuk hundika akwi haraki hundi wa. Wata guni angi wa, “Guni wungi hurungute dé God wungi wahambandé.” Wungi wata guni God déka hambuk hundimbu wandén maki guni huruhambwe. Guni wungi wata guni wun hambuk hundika guni kot xékékwa néma du maki guni re.
12 Wun hambuk hundi hwekwa du dé natafa male dé. Wun hambuk hundika kot xékékwa néma du akwi dé natafa male dé. Dé hafu wandét, du takwa huli mawuli hérae jémba retandi. Dé hafu wandét, du takwa fakutandi. Wunka sarékéta métaka guni kot xékékwa néma du maki reta guna nyémayikaka haraki hundi we?

Nana ximbu yamba harékékéme

13 Guna du takwa nawulak di angi wa: “Séri nani wun getéfaré bari yitame. Ye natafa héki hwari wumbu retame. Reta jémba yata séfélak yéwa hératame.” Wungi wandaka némbuli guniré wuni we.
14 Mé xéké. Séri yatenguka jooka guni xékélakihambanguni. Guni retanguni, o bari hiyatanguni? Ané héfambu reta yikama buwi nukwa xéndéka bari télama yikwa maki nani akwi bari hényitame.

15 Guni wun jooka sarékéta angi watanguni, “Nana Néma Du mawuli yandét, nani wungi
reta wun jémba yatame.”
16 Némbuli guni wungi wahafi yata, guni hurutenguka jonduka wata guni guna ximbu
guni haréké. Wungi huruta guni haraki saraki sémbut huru.
17 Guni jémba mé saréké. Du takwa nawulak yikafre sémbut hurunjoka xékélakita di
wun yikafre sémbut huruhambandi. Di xékélakindan yikafre sémbut huruhafi yata wungi
di haraki saraki sémbut huru.

5

Xérénjuwi mama du takwa

1 Némbuli guni xérénjuwi mama du takwaré watawuni. Gunika xakutendaka xakéngali
sarékéngut, guna mawulimbu némafwi xak xakutandé. Xakundét guni géraata ham-
bukmbu wanjitanguni.
2 Guna jondu wundé blaréndé. Tétémbér guna nukwa wur sandaka séfélak mofo dé té.
3 Guni séfélak jondu yéwa akwi takanguka di haraki ya. Hukétéfi nukwa yandét,
atéfék du takwa guna haraki yandé jondu yéwaré xéta xékélakitandi. Guni yikafre sémbut
huruhambanguni. Wungi xékélakindat, God wandét, guna haraki yandé jondu yéwa guna
séfiré ya yanétandé. Guni ande hukétéfi nukwambu méni wunde jondu taka.
4 Guni yéna yata guna jémba yakwa du hénoo sengun héfambu jémba yandaka guni dika
yéwa hwehambanguni. Guni deka yéwa hura renguka di hambukmbu wanji. Wanjindaka
nana Néma Du God atéfék néma duré sarékéngwanda reta dé deka hundi xéké.
5 Guni ané héfambu reta guni séfélak yikafre jondu yéwa akwi hunduwe guni mawuli
sawuli ya. Du takwa séfélak hénoo balika hwendaka bali mwiwulé téta, diré xiyatendaka
nukwaka yike di ye. Sarékéhafi yandaka maki, guni séfélak hénoo sataka séfélak jondu
hura reta, guni God guniré hasa hwetendéka nukwaka yike guni ye.
6 Guni yikafre sémbut hurukwa du takwaré baka haraki hundi wata guni diré xiyanguka
di hiya. Guni diré xiyanjoka hurundaka di guniré hasa xiyanjoka di huruhambandi.

Nani nana mawulimbu hambuk yata haxétame

7 Wuna nyamangu bandingu, guniré wuni we. Xak nawulak gunika yandét, guni guna
mawulimbu hambuk yata Néma Du Jisas Krais wambula yatendéka nukwaka haxéta
jémba retanguni. Guni hénoo sekwa duka mé saréké. Yikafre mawuli yata dé wali
giyatendékaka di haxé. Yikafre mawuli yata dé yikafre hénoo xaletendékaka di haxé.
8 Guni dé hurundéka maki yikafre mawuli yata guni Néma Du wambula yatendékaka
haxétanguni. Dé wambula yatendéka nukwa walémba dé. Wunka sarékéta guna
mawulimbu hambuk yata guni yatendékaka haxétanguni.
9 Wuna nyamangu bandingu, guni nak nakéka haraki hundi wakénguni, hurungun
jooka. Guni diré haraki hundi wangut, nana Néma Du Jisas Krais kot xékékwa néma du
reta wangun hundika watandé. Dé némafwi kot xékékwa néma du reta wun jémba yanjoka
bari wambula yatandé.
10 Wuna nyamangu bandingu, guni Godna profetka mé saréké. Hanja Néma Duna
ximbu hundi wandaka nawulak du di diré haraki huru. Haraki hurundaka di hangéli
héraata deka mawulimbu hambuk yata Godka haxéta di jémba re. Guni dika sarékéta,
hurundan maki hurutanguni.
11 Nani xékélaki. Xak wali reta yikafre mawuli yandé duka nani angi wa, “God dika
dé yikafre mawuli ya.” Guni Jopna hundi wundé xékéngu. Hanja séfélak xak démbu
xakundéka dé Jop déka mawulimbu hambuk yata Godka jémba sarékéta dé jémba re. Dé
wungi rendéka God déka yikafre mawuli yata hukémbu God dé déka séfélak yikafre jondu
hwe. God wungi hurundénka nani xékélaki. Nana Néma Du God dé déka du takwaka
saréfa naata dé diré yikafre hurunjoka dé mawuli ye.

Nani deka ximbu yamba wakéme

12 Wuna nyamangu bandingu, ané néma hundi mé xéké. Guni hundi wasékérékénjoka
mawuli yata, nak du guna hundi mwi hundi yatendékaka xékélakindate, guni angi
watanguni, “Wuna hundi mwi hundi dé.” Wungi male watanguni. Guni angi yamba
wakénguni, “Godna getéfana ximbu wuni we.” Angi wakénguni, “Ané héfana ximbu wuni
we.” Nak maki nak maki jonduna ximbu yamba wakénguni. Guni “Xéxé” naata guni “Xéxé”
male watanguni. Guni “Yingafwe” naata guni “Yingafwe” male watanguni. Guni wungi
wangut, God némafwi kot xékékwa néma du retendéka nukwa haraki hundi guniré yamba
wakéndé.

Di Godka jémba sarékéta déré wakwexékéndat, dé diré yikafre hurutandé

13 Wafewana guna du nawulak xak wali di re? Di Godré watandi, dé diré yikafre
hurundéte. Wafewana, guna du nawulak yikafre mawuli di ye? Di Godka gwar huta
Godna ximbu harékétandi.
14 Wafewana, guna du nawulak bar di hiyae? Di Jisas Kraisna hundi xékékwa du
takwaka hatikwa néma duré watandi. Wandat, di yae nana Néma Duna ximbu wata di
wun duna séfimbu wel blekéta Godré watandi, déré huréhaléкéndéte.
15 Wunde néma du di God wun bar hiyaakwa duré yikafre hurutendékaka jémba
saréкéndat, God wun bar hiyaakwa duré huréhalékétandé. Huréhaléкéndét, dé wambula
yikafre yatandé. Di wungi wandat, wun du haraki saraki sémbut hanja hura bar
hiyandét, God wun haraki saraki sémbut yakwanyita wun duna haraki saraki mawuli
huréhalékétandé.
16 God wungi hurutendékaka saréкéta wuni guniré we. Guni hurungun haraki saraki
sémbutka hélék yata wun sémbutka nak nakré watanguni. Wangut di Godré watandi,
dé hurungun haraki saraki sémbut yakwanyita guniré huréhaléкéndéte. Yikafre sémbut
hurukwa du dé Godré wandét, God déka hundi xéka némafwi jémba yatandé.
17 Guni Elaijaka mé saréké. Dé nani maki dé du male du dé. Dé Godré dé wa, wali
giyahafi yandéte. Wandéka héki hwari hufuk bafu gwongofu nukwa male dé xé. Wali
giyahambandé.
18 Giyahafi yandéka wali giyandéte dé wambula Godré wa. Wandéka némafwi wali
giyandéka dé héfambu hénoo wambula xale.

Di Godna hundi yatakandamboka diré yikafre hurutame

19 Wuna nyamangu bandingu, mé xéké. Guna du nak God wandén mwi hundi
yatakataka, nak yambumbu yindét, guni déka bari ye déré yikafre hurutanguni, dé Godna
hundi wambula xékéta Godna yikafre yambumbu wambula yindéte.
20 Wungi hurungut, wun du haraki saraki mawuli yatakataka, Godna hundi wambula
xékéta, Godna yikafre yambumbu wambula yita dé God wali jémba retandé, wungi re
wungi re. Yamba fakukéndé. Hurundét God wun du hurundén séfélak haraki saraki
sémbut yakwanyitandé. Guni wungi xékélakingute wuni mawuli ye.
Wuna hundi yak.

Pita tale hayindén nyinga

1 Wuni Pita, wuni Jisas Kraisna aposel, gunika wuni hayi. Guni Jisas Kraisna hundi
xékénguka déka mama hambuk yata wandaka guna motéfa yatakataka yaange ye nak
héfambu rekwa du takwa, gunika wuni hayi. Guni Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia,
Bitinia, wun héfaré yaange ye wun héfambu renguka gunika wuni hayi.
2 Hanja nana yafa God guniré dé waséke, guni déka hundi xékéta déka du takwa rengute.
Déka Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téta dé jémba ya, guni Jisas Kraisna hundi
jémba xékéta wandén maki hurungut, Jisas déka nyéki guniré yaxéréké ndéte. Wungi
yaxéréké ndéka guni déka du takwa guni re.
God guniré yikafre huruta, nakélak biya mawuli hwendét, wun yikafre mawuli guna
mawulimbu sukwekéndéte wuni déré wakwexéké.

Nani jémba male retame Godna getéfambu

3 Nani nana Néma Du Jisas Kraisna yafa Godna ximbu harékétame. Dé nanika
némafwimbu dé saréfa na. Wu mwi hundi dé. Hanja Jisas Krais hiyandéka God déré dé
wambula husaramé. Husaraméta God dé wa, nani huli mawuli hérae déka du takwa
rembete. Wandéka huli mawuli hérae God naniré wambula hérae hura yindét, nani déka
getéfambu reta jémba retembekaka nani haxé.
4 Nani dé wali déka getéfambu reta wasékéréké ndén yikafre jondu hératame. Wun jondu
yikafre male dé, yamba blaréké ndé. Wun jondu wungi male retandé, wungi re wungi re.
God wun jondu déka getéfambu dé taka, guni hukémbu yae wun jondu hérangute.
5 Guni Kraiska jémba saréké nguka dé God hambuk yata gunika dé jémba hati. Guni déka
getéfaré ware dé wali jémba rengute dé gunika jémba hati. Hukétéfi nukwambu God déka
getéfaré waritenguka yambu wakwetandé.
6 Guni dé wali jémba retengukaka saréké ta yikafre mawuli yata mawuli sawuli guni ye.
Guni ané héfambu nawulak nukwa renguka séfélak nak maki nak maki xak gunika di ya.
Yandaka guni hangéli hérae. Wun hangélika haraki mawuli xékéké nguni. Yikafre mawuli
yatanguni.
7 Wunde xak guna mawuliré hurukwexénjoka dé gunika ya. Yae guna mawuliré
hurukwexéndat, guni hambuk yata jémba téngut, du takwa guniré xéta xékélakitandi,
guni Kraiska jémba saréké ngukaka. Guna Kraiska jémba saréké nguka mawuli yikafre
male joo dé. Gol motu dé ané héfana yikafre joo dé. Ya dé gol moturé yamba
yanéké ndé. Ané héfambu gol wungi hambuk yata hukémbu hényitandé. Godka jémba
saréké nguka mawuli dé yikafre male joo dé gol moturé dé saréké ngwandé. Guni Godka
jémba saréké ngut xak gunika yandét guna mawuli hambuk yata jémba téndét, Jisas Krais
wambula yatendéka nukwa dé gunika yikafre mawuli yata guna yikafre mawulika wata
guna ximbu harékétandé.
8 Guni Jisas Kraisré xéhafi yata guni déka némafwimbu mawuli ye. Guni déré némbuli
xéhafi yata guni déka jémba saréké ta guni wa, "Jisas dé naniré yikafre hurundéte God
wasékendén du dé. Wu mwi hundi dé." Wungi wata guni déka yikafre mawuli yata
némafwimbu mawuli sawuli guni ye. Yata guni guna mawulika hundi wanjoka guni
hurufatiké. God wun yikafre mawuli gunika hwendéka guni mawuli sawuli guni ye.
9 Guni wungi Jisas Kraiska jémba saréké nguka, dé God guna hamwinyaré Satanéna
tambambu dé héra. Guni Godmbu huli mawuli hérae dé wali jémba retanguni, wungi
re wungi re.
10 God guniré Satanéna tambambu hératendékaka, hanja Godna profet di hundi wa.
Di God guniré yikafre hurutendékaka hundi wata di wun jooka jémba xékélakihambandi.
Xékélakihafi yata di wun jooka jémba xékélakinjoka di hambuk jémba yata di nyingambu
hwaké.
11 Jisas Kraisna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye téta dé diré wa, Krais némafwi
hangéli hérandét God hukémbu wandét dé néma du reta nukwa hanyikwa maki hanyi-
tendékaka. Wandéka di wun duka akwi hangéli hératendéka nukwaka akwi jémba
xékélakinjoka di mawuli ya.
12 Mawuli yandaka God diré dé wakwe, wun joo rendan nukwambu xakuhafi yata
hukémbu renguka nukwambu xakutendékaka. Némbuli Kraisna yikafre hundi wakwa du
di guniré wun yikafre jooka wa. God wandéka déka Hamwinya Godna getéfambu gaye
deka mawulimbu wulaaye téndéka di guniré wun yikafre hundi wa, Jisas Kraiska. Godna
ensel di wun hundika jémba xékélakinjoka mawuli yata di hurufatiké.

Nani yikafre sémbut hurukwa du takwa rembete dé God naniré waséke

13 Wun jooka sarékéta du nawulak jémba yanjoka sanda wur hérekindaka maki, guni
wangété yandaka hulingu sahafi yata jémba sarékétanguni. Sarékéta guni Jisas Krais
wambula yatendéka nukwambu God guniré yikafre hurutendékaka sarékéta, guni jémba
reta Jisas Kraiska haxétanguni.
14 Hanja guni Godka xékélakihafi yata guni nak maki nak maki haraki saraki mawuli
xékéta wun mawuli wandén maki guni huru. Wun haraki mawuli wambula yamba
xékékénguni. Némbuli yikafre nyangwal deka yafana hundi jémba xékéndaka maki,
15 guni guniré wasékendé Godna hundi xékétanguni. Xékéta dé yikafre sémbut male
hurundéka maki guni akwi yikafre sémbut male hurutanguni. Guni guna atéfék jémba
yata yikafre sémbut male huruta jémba male retanguni.
16 Guni wungi hurungute ané hundi Godna nyingambu dé re: God dé wa, “Wuni yikafre
mawuli yata yikafre sémbut male wuni huru. Huruwuka maki, guni akwi yikafre mawuli
yata yikafre sémbut male hurutanguni.” Wungi dé wa.
17 Guni God wali buléta déka “Nana yafa” naata, ané jooka akwi mé saréké. Hukémbu
dé némafwi kot xékékwa néma du reta du takwa yandan jémbaka watandé. Guni nawulak
néma du takwa renguka nawulak baka du takwa renguka, reséndé. Dé guna jémbaka male
sarékéta watandé. Wungi watendékaka sarékéta guni ané héfambu nak téfambu yandé du
takwa maki reta Godka roota yikafre jémba male yatanguni.
18 Guni xékélaki. Guni ané héfana hényitekwa gol motu akwi silva motu akwi Godka
hwehambanguni, dé guniré Satanéna tambambu hérandéte. Hanja guni guna mandékana
hukémbu ye guni di rendan maki guni guniré yikafre huruhafi yatekwa sémbutmbu guni
re.
19 Guni wungi renguka dé Krais déka yikafre male nyéki Godka hwe, dé guniré Satanéna
tambambu hérandéte. Di hanja yikafre male sipsip balina nyan xiyae déka nyéki Godka
hwendan maki, Krais déka nyéki dé Godka hwe.
20 Hanja God ané héfa huratakahafi ye dé xékélaki, Krais wun jémba yatendékaka.
Xékélakindéka dé ande hukétéfi nukwambu male dé Krais ané héfambu xaku, guniré
yikafre hurunjoka.
21 Xaakwa hurungun haraki saraki sémbutka hiyandéka guni Godka jémba sarékéta déka
hundika guni “Mwi hundi dé” guni na. Jisas Krais hiyandéka God déré dé husaramé.
Husarama God dé déka hambuk hwe, dé néma du reta nukwa hanyikwa maki hanyindéte.
God wungi hurundénka guni déka jémba sarékéta guni wasékéréké ndén jonduka guni
haxé.

Nani nak nakéka némafwimbu mawuli yatame

22 Guni Godna mwi hundika jémba sarékéta wandéka maki hurunguka guna mawuli
jémba dé té. Téndéka guni Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli
guni ye. Mawuli yangukaka sarékéta, guniré wuni we: Guni yikafre mawuli yata hambuk
yata guni nak nakéka némafwimbu mawuli yatanguni.
23 Guni hanja guna ayiwana biyakombu xakunguka maki guni huli mawuli
hérahambanguni. Guna ayiwana biyakombu hérangun séfi hiyatandé. Godna wungi re
wungi re rekwa hundi guniré yikafre hurundéka guni huli mawuli hérae Godna hémémbu
guni re.
24 Wunka ané hundi dé Godna nyingambu re:
“Atéfék du takwa di wara maki di.
Deka yikafre jondu dé waranji maki dé.
Wara dé réka ya. Waranji dé baka xakri.
25 Néma Du Godna hundi wungi re wungi re dé re.”
Wun hundi guniré wamben yikafre hundi dé.

2

Néma Du Krais yikafre motu maki rekwa du dé

1 Wun jooka sarékéta guni atéfék haraki saraki mawulika hu hwetanguni. Hu hweta
yénataka hundi wahafi yata atéfék yénataka jondu akwi yatakatanguni. Séfélak jondu hura
rendé du takwaka haraki mawuli xékékénguni. Du takwaka haraki hundi wakénguni.
2 Ramunya munya sanjoka némafwimbu mawuli yandaka maki, guni Godna yikafre
male hundi xékénjoka némafwimbu mawuli yatanguni. Guni déka hundi xékéngut, guna
Kraiska jémba sarékénguka mawuli némafwi yandét, guni huli mawuli hérae wungi re
wungi re jémba retanguni.
3 Guni Néma Du Jisas Krais guniré yikafre hurundékaka xékélakingukaka guni wungi
hurutanguni.

4 Séfélak du di Jisas Kraiska hu hwe. God déka hu hwehambandé. God déka dé
némafwimbu mawuli yata dé déré waséke, déka jémba yandéte. Wandéka dé wungi té
wungi té téta dé ge tokwa yikafre motu maki dé té. Wungi téndéka guni déka ya.
5 Yae guni akwi wungi re wungi re rekwa motu maki renguka God guniré hérae dé
déka Hamwinyana ge némbuli dé to. Tondéka guni Godna pris guni re. Reta Krais guniré
yikafre hurundénka guni hamwinyana jondu Godka hwetanguni, dé hwengun jonduka
yikafre mawuli yandéte.
6 Wun jooka ané hundi dé Godna nyingambu re:
“Mé xéké. Saionmbu wuni wasékewun motu wuni taka.
Wun némafwimbu mawuli yawuka motu takumbu ge totawuni.
Wun motuka jémba sarékékwa du takwa déka yikafre mawuli male yatandi.”
7 Wu mwi hundi dé. Guni déka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nakwa du
takwa, guni déka guni wa, “Dé yikafre male dé. Déka nani némafwimbu mawuli ye.” Wungi
wanguka déka jémba sarékéhafi yakwa du takwaka ané hundi dé Godna nyingambu re:
“Ge tokwa du di yikafre motuka hwakéta natafa motuka hu hwe.
Hu hwendaka wun motu dé gembu tale takandén motu dé xaku, wun ge jémba téndéte.”
8 Dika nak hundi akwi dé re, Godna nyingambu:
“Du takwa wun motumbu man xatukwe xakritandi.”
Wunde du takwa di Godna hundi xékéhafi yata di wun motumbu xakri. Xakre di God
hanja wasékendén maki di fakutandi.

Nani Godna du takwa nani re

9 Guni wunde du takwa maki yingafwe. God guniré dé waséke, guni déka du takwa
rengute. Guni Godna gembu prisna hafwa hérae guni Godka jémba yata déka ximbu
haréké. Guni Godka jémba sarékéhafi yakwa du takwa yatakataka Godka male jémba
sarékéta guni re. Guni Godna du takwa guni re. God guniré dé waséke, déka yikafre male
jémbaka atéfék du takwaré wangute. God guniré dé waséke, halékingambu yatakataka
déka yikafre male larékombu jémba rengute.
10 Hanja guni baka du takwa guni re. Némbuli guni Godna du takwa guni re. Hanja God
gunika saréfa nandékaka xékélakihambanguni. Némbuli gunika saréfa nandékaka xékélakita
guni jémba re.

Nani Godna jémba yakwa du takwa retame

11 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guniré wuni hambukmbu we. Nani ané
héfambu reta nak téfambu yandé du takwa maki retame. Godna getéfaré ye wumbu
retembekaka sarékéta wuni guniré we. Guni ané héfana du takwa mawuli yandaka
maki, guni haraki saraki sémbut hurunjoka mawuli yamba yakénguni. Guni haraki saraki
mawulika hu hwetanguni. Wun haraki saraki mawuli guna hamwinya wali dé waru
wareta té.
12 Guni yikafre sémbut hurunjoka xékélaki natanguni. Guni Godna hundi xékéhafi yakwa
du takwa wali reta guni yikafre sémbut huruta jémba male retanguni. Némbuli wunde
du takwa di guniré xe Kraiska jémba sarékéngukaka haraki hundi wata di angi wa, “Di
haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.” Di wungi wandat, guni yikafre sémbut male
hurungut, di guna sémbutré xe hukémbu God némafwi kot xékékwa néma du retendéka
nukwambu di Godna ximbu harékétandi, hurungun sémbutka.
13 Guni Néma Du Kraiska jémba sarékéta déka hundi xékéngukaka, guni ané héfambu
rekwa du takwana néma duna hundi xékéta wandaka maki hurutanguni. Gavmanéna
néma du wandaka maki hurutanguni.
14 Gavmanéna néma du wandéka yandén duna hundi akwi xékéta wandaka maki
hurutanguni. Gavmanéna néma du wunde duré dé wa, di dé wali jémba yata nak téfambu
rekwa du takwaka jémba hatindate. Wungi yata di du takwa hurundan haraki saraki
sémbut diré hasa hweta yikafre sémbut hurukwa du takwana ximbu harékétandi. Wungi
hurutendakaka sarékéta wandaka maki hurutanguni.
15 Guni wungi huruta yikafre sémbut hurutanguni. Wungi hurungute dé God mawuli
ye. Guni wungi hurungut, Godka xékélakihafi yakwa wangété du takwa guniré xéta di
gunika haraki hundi yamba wakéndi.
16 Yoombu gindan du rendaka maki yamba rekénguni. Guni mawuli yanguka maki
jémba retanguni. Wungi reta haraki saraki sémbut huruhafi yata yikafre sémbut male
hurutanguni, guni Godna jémba yakwa du takwa maki renjoka.
17 Guni atéfék du takwana ximbu harékétanguni. Guni Jisas Kraisna hundi xékékwa
du takwaka némafwimbu mawuli yatanguni. Guni Godka roota déka hundi jémba male
xékétanguni. Guni gavmanéna néma duna ximbu harékétanguni.

Nani Krais rendén maki retame

18 Guni nak duka baka jémba yakwa du takwa, guni gunika jémba hwekwa du
takwana atéfék hundi jémba xékéta wandaka maki hurutanguni. Huruta deka ximbu
harékétanguni. Gunika jémba hatita guniré nakélak hurukwa du takwa, gunika jémba
hatihafi yata guniré haraki hurukwa du takwa akwi, deka hundi jémba xékéta wandaka
maki hurutanguni.
19 Guni haraki saraki sémbut huruhafi yata, Godna hundi xékéta yikafre sémbut
hurungut, di guniré haraki hurundat, guni hangéli hérangut, wu yikafre dé. Guni wungi
hurungut, God gunika yikafre mawuli yatandé.
20 Guni haraki saraki sémbut hurungut, di guniré xiyandat, guni hangéli héraata wendé
nahafi yata jémba rengut, wu néma joo yingafwe. Guni yikafre sémbut male hurungut, di
guniré xiyandat, guni hangéli héraata yikafre mawuli yangut, wu némafwi joo dé. Guni
wungi hurungut, God gunika mawuli yatandé.
21 God guniré dé waséke, guni Krais ané héfambu rendén maki rengute. Krais guniré
yikafre hurunjoka dé némafwi hangéli héra. Héraata dé guniré yikafre sémbut wakwe, guni
dé hurundén maki hurungute.
22 "Dé haraki saraki sémbut nawulak huruhambandé. Dé yénataka hundi nawulak
wahambandé."
23 Déré haraki hundi wandaka dé dika haraki hundi hasa wahambandé. Dé hangéli
héraata dé diré wun hangéli hukémbu hasa hwenjoka wahambandé. Dé yikafre sémbut
huruta némafwi kot xékékwa néma du Godka dé jémba saréké, dé déré yikafre hurundéte.
24 Krais wungi Godka jémba sarékéta dé déka séfimbu hurumben haraki saraki sémbut
dé yata. Yate dé mimbu hiya. Nani nana haraki saraki sémbut hurukwa mawuli hiyandét
nani yikafre sémbut hurukwa mawuli hérambete dé mimbu hiya. Dé gunika némafwi
hangéli hérae hiyae dé guniré huréhaléké.
25 Hanja guni sipsip bali yitaka yatakata yambu yatakandaka maki, guni Godka
yimbeka yambu guni yataka. Yatakataka némbuli guni Jisas Kraiska guni wambula ya. Dé
sipsip balika hatikwa du maki reta gunika jémba hatindét guna hamwinya jémba tétandé,
guni Godka jémba yingute.

3

Takwa héraakwa du, du humbwikwa takwaka dé hundi wa

1-2 Jémba yakwa du takwaré wawun maki, wun hundi akwi wuni duré humbwikwa
takwaka wuni we. Guni guna duna hundi xékéta wandaka maki hurutanguni. Guna du
nawulak di Godna hundi xékéhambandi. Guni wun duré humbwikwa takwa, guni guna
duna hundi xékéta wandaka maki hurungut, wafewana di guna yikafre sémbutré xe di
akwi Godna hundi jémba xékétandi? Di guna hundi xékénjoka hélék yata, guna yikafre
sémbutré xe, wafewana guna du akwi Godna hundi jémba xékétandi?
3 Guni, du takwana makambu yikafre takwa renjoka mawuli yata, guni séfi takumbu
sandandan jooka sarékékénguni. Nawulak takwa di némbé lékita, gol motumbu tandan
joo sandata, di yikafre nukwa wur sanda.
4 Guni di hurundaka maki hurukénguni. Guni yikafre takwa renjoka mawuli yata guni
xéhafi yandaka jooka mé saréké. Guni yikafre mawulika mé saréké. Wun yikafre mawuli
yamba hényikéndé. Guni yikafre mawuli yata du takwaré haraki hundi wahafi yata,
nakélak huruta jémba retanguni. Wungi hurungut, God guna yikafre mawuliré xe angi
watandé, "Wun yikafre sémbutka wuni némafwimbu mawuli ye."
5 Hanja rendé Godna hundi xékéndé takwa di wungi huru. Di God diré yikafre
hurutendékakaka haxéta di yikafre takwa renjoka di deka duna hundi xékéta, wandan
maki di huru.
6 Sera akwi wungi huruta lé léka du Abrahamna hundi xékéta wandén maki lé huru.
Huruta lé déka "Wuna néma du" lé na. Guni yikafre mawuli yata yikafre sémbut huruta
nak jooka roohafi yata guni Serana takwanyangu maki guni retanguni.
7 Guni takwa héraakwa du, guni akwi yikafre mawuli yatanguni. Yata guna takwa wali
jémba retanguni. Takwana séfi guna séfi maki hambuk yingafwe. Wun jooka sarékéta
guni dika sarékéta dika jémba hatitanguni. Dika akwi God huli mawuli hwetandé, di
akwi wungi re wungi re jémba rendate. Di wungi retendakaka sarékéta guni deka ximbu
harékéta dika jémba hatitanguni. Wungi huruhafi yata Godré wakwexékéngut, God guna
hundi bari yamba xékékéndé.

Nani natafa mawuli héraata jémba retame

8 Tale hayiwun hundika sarékéta wun hundika wambula watawuni. Guni Jisas Kraisna
hundi xékéta, guni natafa mawuli héraata déka hundi xékékwa du takwaka sarékéta di

wali xak sékéré yata dika némafwimbu mawuli yatanguni. Yata guni dika saréfa naata,
guna ximbu harékékénguni.
9 Nak du takwa guniré haraki hurundat, guni diré haraki hasa hurukénguni. Di guniré
haraki hundi wandat, guni diré haraki hundi hasa wakénguni. Guni wungi wahafi yata
Godré wakwexékétanguni, dé diré yikafre hurundéte. God guniré dé waséke, guni déka
hundi xékéta wandén yikafre joo hérangute.
10 Wunka ané hundi dé re Godna nyingambu:
"Du takwa di séfélak nukwambu jémba renjoka mawuli yata,
Di deka tékalimbu haraki saraki hundi wambula wahafi yata,
Deka hundi séfimbu yénataka hundi yamba wakéndi.
11 Di haraki saraki sémbutka hu hweta yikafre sémbut hurutandi.
Di nakélak biya mawuli huruta du takwa wali jémba renjoka hambuk jémba yatandi.
12 Néma Du God déka damambu dé yikafre sémbut hurukwa du takwaré xéta,
Dé déka waanmbu dé déka wandan hundi jémba xéké, diré yikafre hurunjoka.
Dé haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka hélék yata dé dika hu hwe.

Yikafre sémbut huruta nani hangélika yamba rookéme

13 Guni yikafre sémbut male hurunjoka némafwimbu mawuli yangut, héndé guniré
haraki hurute?
14 Guni yikafre sémbut male hurungut, di du takwa nawulak guna sémbutka hélék yata
guniré haraki hurundat, guni hangéli héraata yikafre mawuli yatanguni, God guniré
yikafre jondu hasa hwetendékaka. Mawuli yata guni di guniré haraki hurundakaka
roohafi yata haraki mawuli yamba xékékénguni.
15 Xékéhafi yata guni Jisas Kraiska jémba sarékéta guna mawulimbu watanguni, "Jisas
Krais dé nana Néma Du dé. Dé nanika jémba dé hati." Wungi wata Kraiska haxéngut,
di guna yikafre mawulika guniré wakwexékéndat, guni yikafre hundi wata deka hundi
nakélak hasa watanguni. Deka hundi jémba hasa wanjoka guni atéfék nukwambu jémba
sarékétanguni.
16 Guna mawuli jémba tétandé. Téndét guni Jisas Kraiska sarékéta yikafre sémbut male
hurutanguni. Hurungut nak du guniré xéta, "Wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa
di" naata di yénataka hundi watandi. Wata hukémbu di gunika wandan yénataka hundika
rootandi.
17 Mé xéké. Nani hangéli hérambete God mawuli yandét, nani wun jooka yikafre mawuli
yatame. Nani hurumbeka haraki saraki sémbutka hangéli hérambet, wu baka joo dé. Nani
hurumbeka yikafre sémbutka hangéli hérambet, wu yikafre joo dé.

Krais hurumben haraki saraki sémbut yakwanyinjoka dé hiya

18 Jisas Krais akwi dé hangéli héra. Hangéli hérae dé hiya. Du takwa hurundan haraki
saraki sémbut yakwanyinjoka dé hiya. Natafa nukwa male dé hiya. Wu yak. Yikafre
sémbut male hurukwa du dé nani haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka dé hiya.
Godka yae déka hundi jémba xékémbete dé hiya. Di déré xiyandaka déka séfi dé hiya.
Hiyandéka déka Hamwinya dé jémba re.
19 Reta dé hiyandé du takwana séndé maki geré ye dé wumbu reta hanja hiyandé du
takwana hamwinyaré dé Godka hundi wa.
20 Wunde hamwinya di Godna hundika hu hwendé du takwana hamwinya di. Hanja
Noa rendén nukwambu wunde du takwa di Godna hundika hu hwe. Noa némafwi
gunjambé tondéka God wunde du takwa déka hundi jémba xékéndate haxéndéka di déka
hundika hu hwetaka di hiya. Nawulak du takwa, du takwa angé tamba yétiyéti angé
tamba yétiyéti male di Godna hundi jémba xékéta wun gunjambémbu wulayindaka God
dé diré yikafre hurundéka di jémba re. Di hiyahambandi.
21 God hanja gumbu diré yikafre hurundén maki, némbuli nani Jisas Kraisna ximbu guré
nandimbeka wun hulingu naniré dé yikafre huru. Nani déka ximbu guré nandita nani
du takwaré wakwe, dé hiyae raama dé wungi Satanéna tambambu naniré hérandénka.
Nani Jisas Kraisna ximbu guré nandita nana séfimbu hwakwa téki yakwanyinjoka
sarékéhambame. Nani déka ximbu guré nandita nani Godka nana haraki saraki mawuli
huréhaléké ndét nana mawuli jémba téndéte nani saréké.
22 Jisas Krais Godna getéfaré wara dé déka yika tamba sakumbu re. Wumbu reta dé
néma du dé re, Godna enselka akwi atéfék néma duka akwi. Néma Du reta atéfék néma
duré dé sarékéngwandé.

4

Kraisna jémba yata nani hangéli hératame

1 Wungi maki, guni Krais déka séfimbu hangéli hérandénka sarékéta guni dé wali natafa
mawuli hératanguni. Guni akwi guna séfimbu hangéli héraata guni haraki saraki sémbut
hurunjoka mawuli yamba yakénguni.
2 Yahafi yata guni ané héfambu reta guni ané héfambu rekwa duna haraki saraki mawuli
xékéhafi yata guni God mawuli yandéka maki hurutanguni.
3 Hanja guni Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa reta guni di hurundaka maki, guni
nak maki nak maki haraki saraki sémbut huru. Wun haraki saraki sémbut angi dé: Du
hési takwa wali hwaata, takwa nak du wali hwaata, haraki saraki mawuli xékéta haraki
saraki sémbut huruta, wangété yandaka hulingu sata wangété yata, séfélak hénoo séfélak
wangété yandaka hulingu akwi sata haraki saraki sémbut huruta, Godka sarékéhafi yata
yénataka godna ximbu harékéta, wungi di haraki saraki sémbut huru. Hanja guni akwi
wungi guni huru.
4 Némbuli guni wun haraki saraki sémbut huruhambanguni. Godka sarékéhafi yakwa
du takwa di séfélak haraki saraki sémbut huruta, guni di maki huruhafi yangukaka
waréngéna, di gunika haraki hundi wa.
5 Wun jooka haraki mawuli xékékénguni. Mé saréké. Hukémbu di némafwi kot xékékwa
néma du Godna makambu tétandi. Téta di hurundan haraki saraki sémbutka Godré
watandi. Wandat God huli rekwa du takwa akwi, hiyandé du takwaré akwi hundi
watandé.
6 Wungi maki dé Kraisna yikafre hundi dé hiyandé du takwaré wa. God hanja wunde
du takwa hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwendéka deka séfi dé hiya. Di
Kraisna yikafre hundi xékéta di deka hamwinyambu huli retandi, God rendéka maki.

God hwendén hambuk hérae diré yikafre hurutame

7 Atéfék jondu hényitekwa nukwa bari yatandé. Bari yatendékaka sarékéta guni yikafre
mawuli yata jémba retanguni. Guni God wali hundi bulénjoka yikafre mawuli yata jémba
retanguni.
8 Reta ané néma jooka mé saréké. Ané joo dé atéfék néma jonduré dé saréké ngwandé.
Guni nak nakéka némafwimbu mawuli yatanguni. Guni wungi némafwimbu mawuli
yangut, guna du nak guniré haraki hurundét, guni wun jooka yamba sarékékénguni.
9 Kraisna hundi xékékwa du takwa guna geré yandat, guni diré yikafre huruta di wali
hénoo satanguni. Wun jooka haraki mawuli xékékénguni.
10 God gunika nak maki nak maki hambuk baka dé hwe. Guni wun hambukéka guni
yikafre hatikwa du maki guni re. God hwendén maki, guni wun hambuk hérae guni nak
nakré yikafre hurutanguni.
11 God gunika hundi wangute hambuk hwendét, guni déka hundi diré watanguni. God
gunika diré yikafre hurungute hambuk hwendét, guni wun hambuk hérae diré yikafre
huruta di wali jémba yatanguni. Atéfék jémba yata guni yikafre joo male hurutanguni,
nak du takwa guniré xe Jisas Kraiska sarékéta Godna ximbu haréké ndate. Dé némafwi
hambuk héraata nukwa hanyikwa maki haanye dé néma du retandé, wungi re wungi re.
Wu mwi hundi dé.

Nani Kraisna du takwa hangéli hératame

12 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guniré wuni we. Guni Jisas Kraiska jémba
sarékénguka God guna mawuli hurukwexénjoka yawundu nandéka xak gunika dé ya.
Yandéka guni némafwi hangéli héra. Hérangukaka guni haraki mawuli xékéhafi yata
waréngénékénguni. Angi wakénguni, “Métaka dé wun xak nanika male ya?”
13 Wungi wahafi yata guni yikafre mawuli yatanguni. Krais hanja némafwi hangéli
hérandén maki guni akwi hangéli héraata, guni yikafre mawuli male yatanguni. Yikafre
mawuli yangut, hukémbu dé nukwa hanyikwa maki haanye wambula yandét, guni déré
xéta yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanguni.
14 Guni Jisas Kraisna jémba yangut, du takwa guniré haraki hundi wandat, guni yikafre
mawuli yatanguni, Godna Hamwinya nukwa hanyikwa maki haanye gunimbu téndékaka.
15 Nawulak du takwa di ané haraki saraki sémbut huru. Di nak du takwaré xiyaata,
sélé héraata, nak maki nak maki haraki saraki sémbut huruta, du takwa yandan jémbaré
haraki huruta, wungi hurundaka nak du wun haraki saraki sémbut hasa hwendaka di
hangéli héra. Guni wun haraki saraki sémbut yamba hurukénguni.
16 Guni Jisas Kraisna jémba yangut, di hélék yata guniré haraki hurundat, guni hangéli
héraata guni wun hangélika rookénguni. Guni Jisas Kraisna du takwa rengukaka sarékéta
yikafre mawuli yata Godna ximbu harékétanguni.
17 God némafwi kot xékékwa néma du retendéka nukwa andé yae. God tale déka du
takwa hurundan sémbutka hundi wata hurundan haraki saraki sémbut hasa hwetandé.

Wungi hasa hweta yingi maki nae déka hundi xékéhafi yakwa du takwa hurundan haraki saraki sémbut hukémbu hasa hwetandé? Diré hambukmbu hasa hwetandé.
18 God yikafre sémbut hurukwa du takwaré hérae déka getéfaré hura yinjoka dé némafwi jémba ya.
Yandénka yingi maki nae Godka hu hweta haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di Godna getéfaré yitandi?
19 Wun jooka sarékéta guni angi hurutanguni. God mawuli yandét du nawulak guniré haraki hurundat, guni hangéli héraata guni Godka jémba sarékéta yikafre sémbut male hurutanguni. Huruta angi watanguni, “God dé naniré hurataka. Huratakataka dé nanika jémba hatitandé, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.” Wungi watanguni.

5

Guni Godna du takwaka hatikwa néma du, dika jémba hatitanguni

1 Némbuli guna nyéndékmbu reta néma duré watawuni. Wuni akwi guni wali Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwaka hatikwa néma du re. Wuni hafu Jisas Krais mimbu hangéli hérae hiyandénka xétaka wun jooka wuni hundi we. Jisas Krais wambula yatendéka nukwa dé hambuk yata nukwa hanyikwa maki rendét, wuni dé wali hambuk yata tétawuni. Wun jooka sarékéta, némbuli wuni guni hatikwa néma duré hundi wuni we.
2 Guni Godna du takwaka jémba hatitanguni. Du déka sipsip balika jémba hatindéka maki, guni wunde du takwaka jémba hatitanguni. God guniré dé waséke, guni wun jémba yangute. Wungi wasékendénka sarékéta guni wun jémba jémba yatanguni. Haraki mawuli xékéhafi yata yikafre mawuli yata wun jémba jémba yatanguni. Wun jémba yata hératenguka yéwaka sarékéhafi yata, Godna jémba jémba yanjoka sarékéta, wun jémba jémba yatanguni.
3 Hatinguka du takwaré hambukmbu wahafi yata guna ximbu harékékénguni. Diré nakélak hurutanguni. Huruta guni yikafre mawuli yata jémba retanguni. Rengut, hatinguka du takwa guniré xe renguka maki jémba retandi.
4 Guni hatikwa néma du wungi hurungut, atéfék sipsip balika hatikwa duna Néma Du wambula yae dé gunika néma du anéngambambu sandandaka yikafre joo hwetandé, guni dé wali nukwa hanyikwa maki hanyingute. Wun yikafre joo yamba hényikéndé.

Nana ximbu harékéhafi yata jémba sarékétame

5 Guni wayikana du, guniré akwi wuni we. Guni guna néma duna hundi xékéta wandaka maki hurutanguni. Guni atéfék du takwa, guna ximbu harékéhafi yata néma duna hundi xékéta nak nakré yikafre hurutanguni. Wungi hurukwa du takwaka ané hundi Godna nyingambu dé re: Deka ximbu harékékwa du takwaka God hélék yata dika dé hu hwe. Dé deka ximbu harékéhafi yakwa du takwaré dé yikafre huru.
6 Wun hundika sarékéta guna ximbu harékéhafi yata Godna hundi xékéta guni déka tambambu retanguni. Dé némafwi hambuk yata gunika jémba hatitandé. Hukémbu dé mawuli yatendéka nukwa dé guna ximbu harékétandé.
7 Dé gunika dé jémba hati. Hatindékaka sarékéta xak gunika yandét, guni déré wakwexékétanguni, dé guniré yikafre hurundéte.
8 Guni sarékéta xékélaki natanguni. Layion bali hénooka hiyandéka hambukmbu wanjita hamwika hwakéta yindéka maki, guna mama Satan atéfék hafwambu yitaka yatakata du takwaka dé hwaké, diré haraki hurunjoka. Wungi hurundékaka sarékéta guni xékélaki natanguni.
9 Guni Jisas Kraiska jémba sarékéta guna mawulimbu hambuk téta Satanka hu hwetanguni. Atéfék hafwambu reta Kraisna hundi xékékwa du takwa akwi di hangéli héra, guni hangéli héranguka maki. Hérandakaka sarékéta guni hambuk yata yikafre mawuli yatanguni.
10 Guni nawulak nukwa male wun xak wali rengut, atéfék yikafre jondu hwekwa God gunika hambuk hweta guniré yikafre hurutandé. Dé guniré dé waséke, guni Jisas Krais wali natafa mawuli héraata dé wali wungi re wungi re jémba rengute. God hafu guniré huréhalékéta guniré yikafre huruta gunika hambuk hwetandé. Hurundét guni guna mawulimbu hambuk yata jémba male tétanguni.
11 God atéfék néma duré saréké ngwanda dé atéfékéka néma du re, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Pita dika dé dinguna na

12 Wuna nyayika Sailaska wuna mawulimbu wuni wa, “Dé akwi Jisas Kraisna hundi jémba xéka dé Kraisna jémba jémba dé ya.” Wungi wawuka dé wuni wali jémba yandéka

wuni gunika nawulak hundi wawuka dé wuna hundi xékétaka dé hayi. God guniré yikafre hurundékaka xékélakingute, wuni mwi hundi wungi wa. Guni wungi xékélakita guna mawulimbu hambuk yata Jisas Kraisna jémba yangute, wuni wungi wa. Wawun hundimbu hambukmbu mé guni té.

13 Babilonmbu reta guni wali Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwa di gunika dinguna nae. God diré akwi dé waséke, di déka du takwa rendate. Wuna nyan Mak akwi dé gunika dinguna nae.

14 Guni nak nakéka némafwimbu mawuli yata dinguna naata guni nak nakré tamarutanguni.

Guni Jisas Krais wali natafa mawuli héraakwa du takwa, God gunika nakélak huru biya mawuli hwendét, guni jémba rengute wuni déré wakwexéké.

Wuna hundi yak.

Pita hukémbu hayindén nyinga

1 Wuni Saimon Pita gunika wuni hayi. Wuni Jisas Kraisna jémba yakwa du déka aposel
wuni gunika wuni hayi. Nana God Jisas Krais dé naniré Satanéna tambambu héraakwa
du dé. Dé yikafre sémbut male huruta dé guniré yikafre huru, guni nani Jisaska jémba
sarékémbeka maki, guni akwi Kraiska jémba saréké̂ngute. Guni wungi saréké̂nguka wuni
gunika hayi.
2 Guni atéfék God bér nana Néma Du Jisaska jémba xékélakingute wuni mawuli ye. Guni
Godka nawulak akwi jémba xékélakingut, God guniré yikafre huruta nakélak huru mawuli
hweta nawulak akwi hwendét guni jémba male rengute, wuni déré wakwexéké.

God wandéka nani déka du takwa re

3 God dé némafwimbu hambuk yata dé naniré yikafre huru, nani déka jémba
xékélakimbete. Wun yikafre xékélelakimbu dé nanika atéfék yikafre jondu hwe, nani
Godna ximbu harékéta yikafre sémbut male huruta jémba male rembete. God hafu dé
yikafre sémbut male huruta nukwa hanyikwa maki haanye dé naniré waséke, nani dé
wali rendéka maki rembete.
4 God wungi yikafre sémbut male huruta nukwa hanyikwa maki haanye dé nanika déka
wasékéréké̂ndén yikafre male jondu hwe, guni wun jondu hérae ané héfana du takwa
hurundaka maki huruhafi yata God rendéka maki rengute. Ané héfana du takwa di nak
maki nak maki haraki sémbut hurunjoka némafwimbu mawuli yata di haraki saraki sémbut
huru.
5 Guni wun jooka sarékéta, Godka jémba sarékéta, déka hundika “Mwi hundi dé”
naata, guni hambuk jémba yata yikafre sémbut male hurutanguni. Huruta angi akwi
hurutanguni. Godka jémba xékélakitanguni.
6 Xékélakita angi akwi hurutanguni. Guni guna mawulika guna séfika jémba hatitanguni,
guni haraki saraki sémbut huruhafi yanjoka. Hatita angi akwi hurutanguni. Xak gunika
yandét, guni bari wendé nahafi yata Kraisna hundi yatakahafi yata jémba tétanguni. Téta
angi akwi hurutanguni. Guni Godna ximbu harékéta yikafre sémbut male hurutanguni.
7 Huruta angi akwi hurutanguni. Guni Jisas Kraisna hundi guni wali xékékwa du
takwaré yikafre hurutanguni. Huruta angi akwi hurutanguni. Guni du takwaka
némafwimbu mawuli yatanguni.
8 Wunde yikafre sémbut guna mawulimbu téta némafwi yandat, guna mawuli jémba
male tétandé. Téndét guni nana Néma Du Jisas Kraiska nawulak akwi xékélakita guni baka
rehafi yata déka séfélak yikafre jémba yatanguni.
9 Wun yikafre sémbut huruhafi yakwa du takwa di dama hiyandé du takwa maki di. Di
God hanja hurundan haraki saraki sémbut yakwanyindénka wundé yike yanda.
10 Wuna nyamangu bandingu, wun jooka sarékéta guniré wuni we. God guniré dé
waséke, guni déka du takwa rengute. Wasékendénka guni hambuk yata jémba male
retanguni, guni hukémbu dé wali renjoka. Guni wunde yikafre sémbut huruta guni haraki
saraki sémbutmbu yamba xakrikénguni.
11 Wunde yikafre sémbut hurungut, God wandét, guni déka yikafre yambumbu yita
déka getéfaré wulayitanguni. Wulayingut dé naniré Satanéna tambambu héraakwa du
nana Néma Du Jisas Krais gunika jémba hatindét, guni dé wali wungi re wungi re jémba
retanguni.
12 Guni wawun hundika jémba xékélakita, Godka wandan mwi hundi xékéta, yikafre
mawuli yata guna mawulimbu hambuk yata jémba guni re. Wu mwi hundi dé. Guni
wawun hundika yike yangumboka wuni wun hundi atéfék nukwambu guniré wambula
watawuni.
13-14 Wuni xékélaki. Ané héfana séfiré yatakatewuka nukwa bari yatandé. Nana Néma Du
Jisas Krais wun jooka wuniré wandéka wuni xékélaki. Xékélakita wuna séfimbu hura ané
héfambu reta guni wawun hundika yike yangumboka, wuni wun hundi atéfék nukwambu
guniré wambula watawuni.
15 Séfélak nukwa guniré wun hundi watawuni. Wuni hiyawut guni wawun hundika
wambula saréké̂ngute, némbuli hambuk jémba yata séfélak nukwa guniré wun hundi
wambula watawuni.

Jisas Krais nukwa hanyikwa maki rendéka nani xé

16 Nani nana Néma Du Jisas Kraisna hambukéka guniré wundé wakwa. Wambula
yatendékaka akwi guniré wundé wakwa. Nani nana yikafre xékélelakimbu sarsaf nawulak
wahambame. Nani nana damambu déka némafwi hambuk xétaka mwi hundi nani wa.

17-18 Nani Jisas wali yitaka yatakandé du nani Jisas wali God gayandé némbumbu té.
Téta nani hafu nani xéké, Jisasna yafa God déka nyan Jisasna ximbu haréké́ndéka. God
nukwa hanyikwa maki reta némafwi hambuk yata déka hambuk Jisaska hwendéka dé
akwi nukwa hanyikwa maki rendéka nani xé. Nani nana waanmbu nani xéké, némafwi
hambuk yakwa Godna hundi Godna getéfambu gayandéka. God angi wandéka nani xéké:
“Ané wuna nyan dé. Déka wuni némafwimbu mawuli ye. Déka wuna mawuli yikafre dé
ye.”
19 Wun hundi xékétaka wun joo xétaka nani jémba xékélaki. Godna profet hanja
Jisas Kraiska hundi wata di mwi hundi di wa. Xékélakimbeka guni deka hundi jémba
xékétanguni. Deka hundi dé téméngara maki dé. Téméngara halékingambu yanéta
hanyindéka nani jémba xémbeka maki, guni deka hundiré xéta jémba sarékétanguni.
Sarékéngut, guna mawulimbu xitélakénjoka ganémbambu xalekwa hunkwari xaletandé.
20-21 Ané hundika mé jémba saréké. Hanja Godna nyingambu Godna profet di Godna
hundi hayi. Wunde du deka mawuli sarékémbu wun hundi hayihambandi. Godna
Hamwinya deka mawulimbu wulaaye téndéka di Godna hundi xékéta di wun hundi hayi.
Wungi hayindanka sarékéta nani xékélaki. Nani nana mawuli sarékémbu male Godna
nyingambu rekwa profetna hundika jémba xékélakinjoka nani hurufatiké.

2

Yénataka hundi wakwa du
Jut 4-13

1 Hanja yénataka profet di Israelna du takwana nyéndékmbu xakundaka maki, némbuli
akwi yénataka hundi wakwekwa du guna nyéndékmbu xakutandi. Xaakwa di Godka nak
maki nak maki yénataka hundi nakélak nakélak wata di du takwana mawuliré haraki
hurutandi. Di wungi wata ané haraki saraki sémbut akwi hurutandi. Di nana Néma Du
Jisas Krais diré Satanéna tambambu hérandénka jémba sarékéhafi yata déka hu hwetandi.
Di wungi hurundat, God wun haraki saraki sémbut diré bari hasa hwetandé.
2 Di nak maki nak maki haraki saraki sémbut hurundat nawulak du takwa diré xéta,
haraki saraki sémbut hurundaka maki, di akwi wun haraki saraki sémbut hurutandi.
Hurundat nak du takwa diré xéta di mwi hundina yambuka haraki hundi watandi.
3 Wun yénataka hundi wakwa du di guna jonduka mawuli yata di guniré yénataka hundi
watandi, guni yéwa dika baka hwengute. Hanja God dé wa, dé némafwi kot xékékwa néma
du reta hurundaka haraki saraki sémbut diré hasa hwendét, di fakundate. Wataka diré
dé xé. Xéta hurundan haraki saraki sémbut diré bari hasa hwetandé.
4 Hanja Godna ensel nawulak haraki saraki sémbut hurundaka God diré wahambandé,
“Reséndé. Hurungun sémbut baka joo dé.” Wungi wahafi yata dé wandéka di ya yanékwa
hafwaré yi. Ye di halékingambu wumbu re. Di wun hafwambu reta séndé gembu re maki
reta, God némafwi kot xékékwa néma du retendéka nukwaka di haxé.
5 Hanja Noa rendén nukwa du takwa Godna hundika hu hwendaka God wahambandé,
“Reséndé. Hurungun sémbut baka joo dé.” Wungi wahafi yata dé wandéka lé némafwi hwe
deka héfambu gwandéléka di atéfék hiya. God dé di yikafre sémbut male hurundate diré
wandé du Noaré male yikafre huru, wali déka du takwa angé tamba yétiyéti angé tamba
hufuk male hiyahafi re di jémba rendate.
6 Hanja Sodomémbu rendé du takwa akwi, Gomorambu rendé du takwa akwi di Godna
hundika hu hwendaka God hurundan haraki saraki sémbut diré dé hasa hwe. Hasa hweta
wumbére getéfa tusandandéka wun hafwambu bo male dé re. God diré dé wungi hasa
hwe, hukémbu du takwa nawulak deka héfaré xe di God déka hundika hu hwekwa du
takwaré hasa hwetendékaka xékélakindate.
7 Wumbére getéfa tusandata dé God yikafre sémbut hurukwa du Lotré male dé yikafre
huru. Wumbu rekwa du di Godna hambuk hundika xékéhafi yata di séfélak du takwa
hwaata di wungi haraki saraki sémbut huru. Hurundan sémbut dé Lotka némafwi xak
hwe.
8 (Lot dé deka nyéndékmbu rendéka bér xéndén haraki sémbut bér xékéndén haraki hundi
akwi bér déka yikafre sémbut hurukwa mawulika némafwi xak hwe. Wumba rekwa du
takwa di atéfék nukwambu Godna hambuk hundi xékéhafi yata haraki saraki sémbut
hurundaka dé Lot déka mawulimbu némafwi xak héra.)
9 Nana Néma Du God wungi hurundénka nani xékélaki. Nana mawuliré hurukwexé
joo nani déka du takwaka yandét, dé nani jémba rembete naniré yikafre hurunjoka dé
xékélaki. Anéka akwi God dé xékélaki. Déka hundi xékéhafi yakwa du takwaré hurundan
haraki saraki sémbut hasa hwenjoka dé xékélaki. Xékélakita diré hasa hweta hukémbu dé

némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwa dé diré hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé.
10 Haraki saraki sémbut angi hurukwa duré hambukmbu hasa hwetandé. Di deka haraki saraki mawuli xékéta séfélak du takwa wali hwaata, néma duna hundika hu hwendaka, God wunde duré hambukmbu hasa hwetandé. Wunde du di deka ximbu harékéta mawuli yandaka maki male huruta di Godna enselka haraki hundi wata di dika roohafi ye.
11 Wunde du wandaka maki Godna ensel di diré haraki hundi hasa wahambandi. Di némafwi hambuk yandaka deka hambuk dé yénataka hundi wakwa duna hambukré dé saréké ngwandé. Saréké ngwandéndéka di wun ensel di Néma Du Godna makambu téta di hurundan haraki sémbutka haraki hundi wahambandi.
12 Wunde yénataka hundi wakwa du di wangété yata di bali maki di. Bali mawuli yandaka maki yita, jémba saréké hafi yata hafekwambu naande hiyandaka maki, wun yénataka hundi wakwa du di xékélakihafi yandaka jonduka haraki hundi wata di hiyae fakutandi.
13 Di haraki hurundanka God diré dé haraki hasa huru. Di nukwambu séfélak hénoo séfélak wangété yandaka hulingu sata nak maki nak maki jondu akwi di huru. Wungi hurundakaka di yikafre mawuli ye. Géli joo wama nukwa wurré haraki hurundéka maki, di guna nyéndékmbu reta di guna xiré di haraki huru. Di guniré yéna yata Kraiska sarékémbeka hénoo guni wali sata di séfélak hénoo séfélak wain hulingu sa. Sata di guniré yéna yandanka mawuli sawuli ye.
14 Di haraki saraki mawuli xékéta di atéfék nukwa nak duna takwaré xéta di wali hwanjoka di mawuli ye. Di atéfék nukwambu haraki saraki sémbut hurunjoka di mawuli ye. Di mawuli hambuk yahafi yakwa du takwaré témbéré, di akwi haraki saraki sémbut hurundate. Di nak duna jonduka mawuli yata di wun jondu héranjoka di saréké. Wungi hurukwa duka God dé wa, di hiyae fakundate.
15 Wunde du di yikafre yambu yatakataka di baka yitaka yatakata di Beorna nyan Balam hanja yindén yambumbu di yi. Balam haraki saraki sémbutna yéwa héranjoka dé némafwimbu mawuli ya.
16 Mawuli yandéka God wandéka dé Balamna donki dé du buléndaka maki dé Balamré hambuk hundimbu wa. Guni xékélaki, donki di hundi buléhafindi. Hambuk hundimbu wandéka dé wun profet Balam dé déka wangété mawuli yatakata dé haraki saraki sémbut huruhambandé.
17 Némafwi nukwa xéndéka hutémbu hulingu téhafi yakwa maki, wunde du di yikafre jooka wata di wun joo hwehambandi. Némafwi mur yandéka buwi bari yitaka yatakandéka maki, wunde duna mawuli dé baka yitaka yataka. God hurundan haraki sémbutka sarékéta dika dé wa, némafwi halékingambu tékwa hafwaré yindate.
18 Hurundan haraki sémbut angi dé. Di deka ximbu harékéta di baka hundi bulé. Haraki saraki mawuli xékéta di hési takwa wali haraki saraki sémbut hurunjoka mawuli yata di wun haraki saraki sémbutka wa. Wungi wata di haraki saraki sémbutka hu hwetaka Jisas Kraisna hundi xékékwa huli du takwaré, di témbéré, di akwi haraki saraki sémbut hurundate.
19 Wunde yéna yakwa du di yéna yata angi wa, “Guni nana hundi xéka guni atéfék mawuli yanguka jondu huruta jémba retanguni.” Wungi wata di hafu di haraki saraki sémbutna jémba yakwa du reta di yoombu gindan du maki re. Nak duré saréké ngwandéndé joo dé wun duka néma du re. Rendéka wun du dé wun joona jémba yakwa du re.
20 Wunde du di naniré Satanéna tambambu héraakwa Néma Du Jisas Kraiska xékélakita, ané héfana haraki saraki sémbutka hu hweta yatakataka hukémbu haraki saraki sémbutmbu wambula xakre rendat, wun haraki saraki sémbut deka mawuliré saréké ngwandéndét, di haraki male retandi. Tale di Kraiska xékélakihafi ye di haraki re. Hukémbu di Kraiska hu hweta di haraki saraki male di re.
21 Mé xéké. Di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du retendaka yambuka xékélakihafi yandat, wu haraki dé. Di wun yambuka xékélakitaka hukémbu God wandéka dika hwemben hambuk hundika hu hwendat, wu némafwi haraki joo dé.
22 Wungi hurundakaka sarékéta wambeka hundi yétékéka sarékétame. Angi nani wa, “Wasa gwiyataka ye wambula yatandé, gwiyandan joo wambula sanjoka.” Nak hundi angi, “Bali gu yakétaka lé gukaré xakriléka hafwaré wambula yitalé, gukaré xakrinjoka.”

3

Néma Du wambula yatandé

1 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, némbuli wuni gunika nyinga nak akwi hayi.
Wun nyinga yéték hayita wuni wun hundi wambula wata guna yikafre mawuliré wuni
yikafre huru,
2 guni Godna profet hanja wandan hundika wambula saréké̂ngute. Hanja nani Jisas
Kraisna aposel nani nana Néma Du wandén hambuk hundi guniré wa. Dé naniré
Satanéna tambambu dé héra. Guni déka hambuk hundika akwi wambula saréké̂ngute
wuni wun hundi gunika wambula hayi.
3 Tale guni ané jooka xékélakingute wuni mawuli ya. Hukétéfi nukwambu séfélak
bangwa hundi wakwa du yae di bangwa hundi wata mawuli yandaka maki di haraki
saraki sémbut hurutandi.
4 Wungi huruta angi watandi, “Yingi maki dé? Hanja Krais dé wambula yatendékaka
dé wa. Dé yimbu dé re? Yinga nukwa yatandé? Hanja tale God nyir héfa atéfék jondu
huratakandéka dé atéfék jondu wungi re. Nana mandéka rendan nukwa atéfék jondu
wungi male dé re. Némbuli akwi atéfék jondu wungi male dé re. Nak maki yahambandé.”
5 Wungi wata di ané jooka sarékéhambandi. Hanja tale God hundi wandéka dé atéfék
nyirmbu rekwa jondu xakundaka dé God hulingu hérae dé héfa huratakandéka dé héfa
hulingumbu xaku.
6 Hukémbu God dé wun hulingu hura dé némafwi hwe takata dé wun héfaré haraki huru.
7 God wungi wandén, némbuli tékwa nyir, héfa, wumbu rekwa atéfék jondu akwi,
hukémbu ya yanétandé. God némafwi kot xékékwa néma du retendéka nukwa, dé haraki
saraki sémbut hurundé du takwaré hurundan haraki saraki sémbut hasa hweta wandét
nyir, héfa, wumbu rekwa atéfék jondu akwi, ya yanétandé. Guniré haraki hundi wakwa
du wun jonduka sarékéhambandi.
8 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guni ané jooka sarékétanguni. Ané jooka yike
yamba yakénguni. Nana Néma Du Godna mawulimbu natafa nukwa dé séfélak séfélak
(1,000) héki hwari maki dé. Séfélak séfélak (1,000) héki hwari di natafa nukwa male maki
di.
9 Du takwa nawulak di nana Néma Du Jisaska wa, “Dé bari wambula ya-
tendékaka wataka dé bari wambula yahambandé. Wayika yakéndé.” Wungi wata di
xékélakihambandi. Nana Néma Du Jisas dé du takwa fakundamboka hélék dé ye. Atéfék
du takwaka saréfa naata, di haraki saraki sémbut yatakataka déka jémba saréké̂ndate dé
mawuli ye. Mawuli yata dé dika haxé.

Ané nyir héfa akwi hényitandé

10 Mé xéké. Nana Néma Du Jisas Krais wambula yatandé. Wu mwi hundi dé. Sélé
héraakwa du yatendéka nukwaka xékélakihafi yandaka maki, di atéfék du takwa nana
Néma Du wambula yatendéka nukwaka yamba xékélakikéndi. Wun nukwa némafwi ham
wandét, nyir akwi nyirmbu rekwa atéfék jondu akwi ya yanéta hényitandé. Héfa akwi,
héfambu rekwa atéfék jondu akwi ya yanéta hényitandé.
11 God atéfék jonduré haraki hurutendékaka sarékéta guni méta maki sémbut hurutan-
guni? Guni Godna hundi xékéta wandén maki huruta yikafre sémbut male hurutanguni.
12 God wungi hurutendékaka sarékéta guni wun nukwaka haxétanguni. Haxéta guni
wun nukwa bari yandéte guni yikafre jémba male yatanguni. Wun nukwa nyir ya
yanésékendét nyirmbu rekwa atéfék jondu némafwi ya yanéséketandé.
13 Wun jooka yamba rookéme. Hanja God huli nyir huli héfa akwi xakundéte dé hundi
wa. Wun huli nyir huli héfambu akwi yikafre sémbut male retandé. Nani déka hundika
sarékéta nani huli nyir huli héfaka haxétame.

Nani yikafre mawuli yata Néma Duka haxétame

14 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guniré wuni we. Guni wun xakutekwa huli
jonduka haxéta, guni wendé nahafi yata hambuk jémba yatanguni, God guniré xéta angi
wandéte, “Di nakélak huru mawuli héraata yikafre sémbut male huru. Deka sémbutka
haraki hundi yamba wakéwuni.” Wungi wandéte guni hambuk jémba yatanguni.
15 Yata guni guna mawulimbu angi watanguni, “Atéfék du takwa hurundan haraki
saraki sémbutka hu hwendate, nana Néma Du Jisas Krais dé haxé. Di huli mawuli
hérae déka hundi xéké̂ndate dé haxé. Haxéta dé bari wambula yahambandé.” Wungi
watanguni. Wun jooka Jisas Kraisna hundi xékékwa némafwimbu mawuli yambeka du
Pol, dé nyinga hayi gunika. God déré yikafre xékélelaki hwendéka dé wun jooka wungi
hayi.
16 Dé déka atéfék nyingambu hayindén maki dé gunika wun jooka hayi. Déka hayindén
hundi nawulak xak dé. Nani wun hundi jémba xékélakinjoka nani hambukmbu jémba ya.
Jémba xékélakihafi yakwa du takwa nawulak deka mawulimbu hambuk yahafi yata di wun
hundi xékéta wun hundika yénataka hundi wa, mawuli yandaka makimbu. Atéfék Godna

nyingambu rekwa hundika yénataka hundi wandaka maki di Pol hayindén hundika yénataka hundi di wa. Wungi wata di hiyae fakutandi.

17 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, di wungi hurutendakaka xékélakita, guni xékélaki natanguni. Wun yénataka hundi wata haraki saraki sémbut hurukwa du takwa yae guniré yénataka hundi wandat, guni deka hundi xéka hambuk téhafi yata Kraisna hundi yatakahafi yanjoka, guni xékélaki natanguni.

18 Guni jémba male renjoka sarékéta xékélaki natanguni. Nangut, naniré Satanéna tambambu héraakwa nana Néma Du Jisas Krais guniré yikafre hurundét, guni déka nawulak akwi xékélakitanguni. Dé néma du reta nukwa hanyikwa maki hanyindéka nani déka ximbu harékétame. Némbuli harékéta wungi re wungi re déka ximbu harékétame. Wu mwi hundi dé.

Wuna hundi yak.

Jon tale hayindén nyinga

Jisas dé huli mawuli hwekwa hundi dé

1 Nani hanja tale xakundé jooka némbuli rekwa jooka, xékémben jooka, nana damambu
xémben jooka, nani gunika hayi. Nani déré jémba xéta déka séfi huruta nani déka guniré
hayi. Dé huli mawuli hwekwa Hundi dé.
2 God dé wun huli mawulika naniré wakwendéka nani déré xe déka nani mwi hundi
wa, guni nana hundi xékéngute. Hanja wun huli mawuli dé God wali rendéka God dé
déka naniré wakwendéka nani wun wungi re wungi re rekwa huli mawulika guniré
hambukmbu wa.
3 Nani xémben jooka xékémben jooka guniré hambukmbu wa, guni nani wali natafa
mawuli héraata nani wali jémba rengute. Nani nana yafa God déka nyan Jisas Krais wali
natafa mawuli héraata bér wali nani jémba re.
4 Nani wun jooka guniré nani hayi, yikafre mawuli nana mawulimbu sukweké ndéte.

Nani déka larékombu féta yitame

5 Hanja dé ané hundi wandéka nani xékétaka némbuli nani wandén hundi guniré we.
God dé hanyikwa ya male dé. Godmbu halékinga rehambandé.
6 Nani angi wata, “Nani God wali nani natafa mawuli héraata re.” Nani wungi wata
halékingambu féta yimbet, nana hundi yénataka hundi male dé. Nani wungi huruta nani
mwi hundina sémbutmbu rehambame.
7 God dé hafu dé larékombu dé re. Nani wun larékombu féta yita, nani nak nak wali
natafa mawuli héraata jémba retame. Wungi rembet, déka nyan Jisas Kraisna nyéki dé
atéfék hurumben haraki saraki sémbut yakwanyitandé. Yakwanyindét, nani yikafre male
xakutame.
8 Nani angi wata, “Nani haraki saraki sémbut huruhambame.” Wungi wata nani nani
hafuré yéna nani ya. Yéna yambeka mwi hundi nana mawulimbu téhambandé.
9 Nani hurumben haraki saraki sémbutka hélék yata hurumben sémbutka Godré
wambet, God wandén maki huruta yikafre sémbut male huruta dé hurumben atéfék
haraki saraki sémbut yakwanyita nana mawuliré huréhalékétandé.
10 Nani angi wata, “Nani haraki saraki sémbut nawulak huruhambame.” Wungi wata
ané hundi maki nani wa, “God haraki saraki sémbut hurumbenka wata yéna dé ya. God
dé yéna yakwa du dé.” Wun hundi maki nani wa. Wungi wambet, Godna hundi nana
mawulimbu téhambwe.

2

Jisas Krais dé naniré yikafre hurukwa du dé

1 Wuna nyangwal guniré wuni ané hundi hayi, guni haraki saraki sémbut huruhafi
yangute. Guni nawulak haraki saraki sémbut hurungut, nana sakumbu tékwa du Jisas
Krais guniré yikafre huruta nana yafa Godré wakwexékétandé, gunika. Dé Godna hundi
xékéta yikafre sémbut male dé huru.
2 Dé dé hafuré dé Godka hwe, nana hurumben haraki saraki sémbutré hérekinjoka. Dé
nana haraki saraki sémbut male hérekihambandé. Dé atéfék hafwambu rekwa du takwana
haraki saraki sémbutré dé héreki.
3 Yingi maki nae nani déka jémba xékélakitame? Nani déka hundi jémba xékéta wandén
maki huruta nani déka jémba xékélakitame.
4 Du takwa nawulak di déka hundi xékéhafi yata wandén maki huruhafi yata di angi
wa, “Wuni déka wundé xékélakiwu.” Wungi wata yéna di ya. Mwi hundi deka mawulimbu
téhambandé.
5 Du takwa nawulak di déka hundi jémba xékéta wandén maki huru. Wunde du takwa di
Godka némafwimbu mawuli ye. Wu mwi hundi dé. Yingi maki nae nani Godna hémémbu
rembekaka xékélakitame? Angi dé.
6 Du nak angi wata, “Wuni Godna hémémbu wuni re.” Wungi wata dé Jisas Krais ané
héfambu reta hurundén maki male hurutandé. Wungi hurundét, nani xékélakitame. Dé
Godna hémémbu dé re.
7 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, wuni huli hambuk hundi guniré hayihambwe.
Hayiwuka hundi dé nyo hambuk hundi dé. Hanja guni tale Jisasna hundi xéka guni wun
hambuk hundi xéké. Wun nyo hambuk hundi dé tale xékéngun hundi dé.

8 Wungi wata ané akwi wuni we. Hayiwuka hundi dé huli hambuk hundi dé. Wun
hambuk hundi dé Kraismbu gunimbu akwi dé mwi hundi ya. Mé xéké. Halékinga némbuli
male hényitandé. Némbuli male yikafre male ya dé hanyita té.
9 Du nawulak di angi wa, “Wuni déka larékombu wuni re.” Di wungi wata deka nyama
bandika hélék yandat, nani xékélakitame. Di halékingambu male di re.
10 Deka nyama bandika némafwimbu mawuli yakwa du takwa di larékombu di re.
Wumbu reta di yamba xakriséndi.
11 Deka nyama bandika hélék yakwa du takwa di halékingambu reta halékingambu di féta
yi. Wun halékinga dé deka damaré haraki hurundéka deka dama hiyandéka di yitendaka
hafwaka xékélakihambandi.
12 Yikama nyangwal, Jisas Kraisna ximbu dé God hurungun haraki saraki sémbut wundé
yakwanyindé. Yakwanyindéka gunika andé hayiwi.
13 Guni yafa, guni God héfa huratakahafi yandén nukwa rendé du Jisas Kraiska
xékélakinguka gunika andé hayiwi.
Guni wayikana du, guni haraki saraki du Satanré saréké ngwandénguka gunika andé
hayiwi.
Guni nyangwal, guni nana yafa Godka xékélakinguka gunika wuni hayi.
14 Guni yafa, guni God héfa huratakahafi yandén nukwa rendé du Jisas Kraiska
xékélakinguka gunika wuni hayi.
Guni wayikana du, guni hambuk yanguka Godna hundi guna mawulimbu rendéka guni
haraki saraki du Satanré saréké ngwandénguka guniré wuni hayi.

Ané héfana haraki saraki sémbutka mawuli yamba yakéme

15 Ané héfaka ané héfambu rekwa jondu akwi némafwimbu mawuli yamba yakénguni.
Du nak dé ané héfaka némafwimbu mawuli yata, dé déka mawulimbu dé nana yafa Godka
némafwimbu mawuli yahambandé.
16 Ané héfambu hurundan haraki saraki sémbut atéfék angi dé. Du takwa di haraki
saraki mawuli xékéta haraki saraki sémbut hurunjoka mawuli yata, nak duna jondu xéta
wun jondu héranjoka mawuli yata, deka jonduka sarékéta deka ximbu harékéta, wungi
huruta di haraki saraki sémbut huru. Wun sémbut yafa Godna sémbut yingafwe. Dé ané
héfana sémbut dé.
17 Ané héfa, ané héfana haraki saraki sémbut akwi, du takwana haraki saraki mawuli
akwi bari hényitandé. God mawuli yandéka maki hurukwa du takwa retandi, wungi re
wungi re.

Jisas Kraisna mama wundé yanda

18 Wuna nyangwal, mé xéké. Ané nukwa hukétéfi nukwa dé. Hanja Kraisna jémba
yakwa du di Kraisna mama du yatendékaka guniré wandaka guni wun hundi wundé
xékéngu. Xékéngun maki némbuli séfélak Kraisna mama du di xaku. Xakundaka nani
xékélaki. Ande nukwa hukétéfi nukwa di.
19 Wunde du di tale nani wali di reta di nani wali natafa mawuli hérahambandi. Hérahafi
yata di naniré yatakataka di yi. Di nani wali natafa mawuli héraata di nani wali retandi.
Di naniré yatakataka yindaka nani xékélaki. Di nani wali natafa mawuli hérahambandi.
20 Guni di maki yingafwe. Gunika Jisas Krais dé Godna Hamwinya dé hwe. Hwendéka
dé guna mawulimbu wulaaye téndéka guni mwi hundika guni xékélaki.
21 Guni mwi hundika xékélakihafi yanguka wungika ané nyinga hayihambawuni. Guni
mwi hundika xékélakinguka wuni ané nyinga guniré wuni hayi. Guni xékélaki. Yénataka
hundi dé mwi hundimbu xakuhambandé. Wungi xékélakinguka wuni ané nyinga hayi.
22 Yénataka hundi wakwa du héndé? Yénataka hundi wakwa du di angi wa, “Jisas dé
God wasékendén du Krais yingafwe.” Wungi wata di Jisas Kraisna mama du di re. Reta
di Godka akwi déka Nyanka akwi di hu hwe.
23 Godna Nyanka hu hwekwa du takwa di yafa Godka akwi hu hwendaka God deka
mawulimbu téhambandé. Du takwa angi wandat, “Jisas dé naniré yikafre hurundéte God
wasékendén du Krais dé.” Wungi wandat, Jisasna Yafa akwi deka mawulimbu tétandé.

Godna Hamwinya dé naniré mwi hundika wakwe

24 Guniré wuni we. Jisasna hundi tale xékéngun hundi guna mawulimbu tékwandé.
Wungi wuni mawuli ye. Tale xékéngun hundi guna mawulimbu wungi téndét, guni Nyan
déka Yafa wali natafa mawuli héraata bérka hémémbu retanguni.
25 Dé hafu dé naniré wa, “Wuni huli mawuli hwetawuni, guni hérae wungi re wungi re
jémba rengute. Wu mwi hundi dé.” Wungi dé naniré wa.
26 Du nawulak di guniré yéna yanjoka di mawuli ye. Gunika wuni wun hundi hayi,
guni dika xékélakingute.

27 Guni di maki yingafwe. Krais dé yikafre joo gunika hwe. Hwendén joo guna
mawulimbu dé té. Nak du guniré yamba wakwekéndé, mwi hundika xékélakingute.
Godna Hamwinya guna mawulimbu téta dé hafu atéfék jonduka guniré wakwe. Dé mwi
hundi dé wa. Yénataka hundi yingafwe. Wakwendén maki guni Krais wali natafa mawuli
héraata retanguni.
28 Wuna nyangwal, guni Kraismbu reséketanguni. Wungi reta ané héfaré wambula
yatendéka nukwa nani déré xéta yikafre mawuli yata roohafi yata déka fakunjoka yamba
sarékékéme.
29 Guni xékélaki. Dé yikafre sémbut male dé huru. Wungi xékélakita angi akwi
xékélakitanguni. Atéfék yikafre sémbut hurukwa du takwa di déka nyangwal di re.

3

Némbuli nani Godna nyangwal nani re

1 Ané yikafre hundi mé xéké. Nana yafa God dé nanika némafwimbu némafwimbu
mawuli ye. Némafwimbu mawuli yata dé nanika wa, “Guni wuna nyangwal guni.” Wungi
wandéka nani déka nyangwal nani re. Wu mwi hundi dé. Nani wungi rembekaka ané
héfana du takwa di Godka xékélakihafi yandaka maki di nanika akwi xékélakihafi ye.
2 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, mé xéké. Némbuli nani Godna nyangwal nani
re. God nani hukémbu xakutembekaka naniré wakwehafindé. Angi male nani xékélaki.
Jisas Krais wambula yandét, nani déré xéta déka jémba xékélakita nani dé maki retame.
3 Dé maki retembekaka haxékwa du takwa di yikafre sémbut male di huru, Krais yikafre
sémbut male hurundéka maki.
4 Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di Godna hambuk hundi xékéhambandi.
Haraki saraki sémbut dé Godna hundi xékéhafi yandaka sémbut dé.
5 Guni xékélaki. Dé du takwana haraki saraki sémbut hérekinjoka dé gaya. Démbu haraki
saraki sémbut rehambandé. Dé yikafre sémbut male dé huru.
6 Kraismbu rekwa du takwa di haraki saraki sémbutmbu téhambwe. Haraki saraki
sémbutmbu tékwa du takwa di déré xéhafi yata déka xékélakihambandi.
7 Wuna nyangwal, du nawulak guniré yéna yandamboka guni xékélaki natanguni. Mé
xéké. Jisas Krais yikafre sémbut hurukwa du rendéka maki, atéfék nukwambu yikafre
sémbutmbu tékwa du takwa di yikafre sémbut hurukwa du takwa retandi.
8 God héfa huratakandén nukwa Satan dé haraki saraki sémbut huru. Némbuli akwi
dé haraki saraki sémbut huru. Wungi hurundéka du takwa di atéfék nukwambu haraki
saraki sémbut huruta di Satanéna du takwa di re. Ané moka dé Godna nyan ané héfaré
gaya. Dé Satanéna jémba hérekinjoka dé gaya.
9 God dé du takwaka huli mawuli hwendét, di déka nyangwal xaakwa di séfélak
nukwambu haraki saraki sémbutmbu yamba tékéndi. God hwendén huli mawuli deka
mawulimbu rendéka di haraki saraki sémbutmbu yamba tékéndi.
10 Nani Godna nyangwalka akwi Satanéna nyangwalka akwi xékélakinjoka nani ané
jooré xéta xékélakitame. Du takwa nawulak di yikafre sémbut huruhafi yata deka nyama
bandika némafwimbu mawuli yahafi yata di Godna nyangwal yingafwe. Di Satanéna
nyangwal di.

Nani dika némafwimbu mawuli yatame

11 Ané hundi mé xéké. Nani nak nakéka némafwimbu mawuli yatame. Guni Jisasna
hundi tale xékéngun nukwa guni wun hundi xéké.
12 Nani Kein hurundén maki yamba hurukéme. Dé Satanéna du reta dé déka bandiré
xiyandéka dé hiya. Métaka we dé déka bandiré xiya? Dé haraki saraki sémbut hurundéka
déka bandi yikafre sémbut hurundéka dé Kein déré xiya.
13 Wungi maki wuna nyama bandi, ané héfana du takwa di gunika hélék yandat, guni
yamba waréngénékénguni.
14 Nani Jisasna hundi xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli yata nani xékélaki. Nani
hiyandé du takwa maki rehafi yata nani huli mawuli bu hérakwa. Hérae God wali jémba
retame, wungi re wungi re. Wungi nani xékélaki. Némafwimbu mawuli yahafi yakwa du
takwa, di hiyandé du takwa maki di re.
15 Deka nyama bandika némafwimbu hélék yakwa du takwa di duré xiyaakwa du takwa
di. Guni xékélaki. God hwendéka wungi re wungi re rekwa huli mawuli dé duré xiyaakwa
du takwana mawulimbu yamba tékéndé.
16 Jisas Krais dé nanika némafwimbu mawuli yata dé nanika hiya. Hiyandénka sarékéta
nani du takwaka némafwimbu mawuli yandénka nani xékélaki. Xékélakita, dé yandén maki,
nani Jisasna hundi xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli yatame. Yata diré yikafre
hurutame. Diré yikafre hurunjoka hiyambet, wun yikafre dé.

17 Xérénjuwi du takwa Jisasna hundi xéka Jisasna hundi xékékwa jambangwe du takwaré
xéta, di dika saréfa nahafi yata diré yikafre huruhafi yata yingi maki nae wun xérénjuwi
du takwa angi watandi, “Nani Godka nani némafwimbu mawuli ye.”? Wu yingafwe. Wungi
yamba wakéndi.
18 Guni, wuna nyangwal, mé xéké. Nani du takwaka némafwimbu mawuli yambekaka
hundimbu male yamba wakwekéme. Nani diré yikafre hurumbet, di xéta angi watandi,
“Di nanika némafwimbu mawuli ye. Wu mwi hundi dé.” Wungi watandi.

Nani Jisas Kraiska jémba sarékéta roohafi yata Godna makambu tétame

19-20 Nani wungi huruta angi xékélakitame. Godna mwi hundi nana mawulimbu téndéka
nani déka du takwa nani re. Reta nani déka makambu téta, nana mawulimbu hanja
hurumben haraki saraki sémbutka sarékéta hélék yata, nani déka du takwa rembekaka
sarékéta roohafi yata, yikafre mawuli yatame. God néma du reta nana mawuliré
sarékéngwanda dé atéfék jooka dé xékélaki.
21 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guni mé xéké. Nana mawulimbu wun jooka
sarékéta nani angi wata, “Nani Godna makambu jémba tétame.” Wungi wata nani Godna
makambu téta, roohafi yata, yikafre mawuli yatame.
22 Mawuli yata déré wakwexékémbet, dé nani déka hambuk hundi jémba xékéta mawuli
yandéka maki hurumbekaka sarékéta, dé wakwexékémben jondu atéfék hwetandé.
23 Godna hambuk hundimbu dé naniré angi wa, “Guni wuna nyan Jisas Kraiska
jémba sarékéta déka hundika ‘Mwi hundi dé’ naata guni nak nakéka némafwimbu mawuli
yatanguni.” Wungi dé God naniré hambuk hundimbu wa.
24 Godna hundi xékéta wandén maki hurukwa du takwa di Godmbu rendaka God dimbu
dé re. God déka Hamwinya nanika hwendéka dé nana mawulimbu wulaaye téndéka nani
xékélaki. God nana mawulimbu dé té.

4

Godna Hamwinya deka mawulimbu dé té o yingafwe?

1 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, mé xéké. Némbuli séfélak yénataka hundi
wakwa profet di ané héfambu yitaka yataka. Wun jooka sarékéta du takwa gunika yae
wandat, “Godna Hamwinya nana mawulimbu wulaaye téndéka nani Godna ximbu hundi
wa.” Wungi wandat, guni deka hundi bari yamba xékékénguni. Tale deka hundika
sarékétanguni. Sarékéta xékélakitanguni. Godna Hamwinya deka mawulimbu dé té wana,
haraki hamwinya deka mawulimbu dé té wana?
2 Godna Hamwinya du takwana mawulimbu téndét, di watandi, “God wandéka déka
nyan Jisas Krais héfambu rekwa duna séfi hura dé nana héfaré gaya. Wu mwi hundi dé.”
Wungi wandat, guni xékélakitanguni. Godna Hamwinya deka mawulimbu dé té.
3 Di Kraiska wungi wahafi yandat, guni xékélakitanguni. Godna Hamwinya deka
mawulimbu téhambandé. Wun hundi wahafi yakwa du takwa di Jisas Kraisna mama
du wandéka hundi di xéké. Hanja guni hundi xéké, Jisas Kraisna mama du yatendékaka.
Némbuli dé yae ané héfambu re.
4 Wuna nyangwal, mé xéké. Guni Godna du takwa guni. Godna Hamwinya guna
mawulimbu dé té. Satan dé ané héfana du takwana mawulimbu dé té. Godna
Hamwinyana hambuk Satanéna hambukré sarékéngwandéndéka maki, guni ané héfana
du takwaré wundé sarékéngwandéngu.
5 Di ané héfana du takwa di re. Wungi reta di ané héfana jonduka male di hundi wa.
Wungi wandaka ané héfana du takwa di deka hundi xéké.
6 Nani Godna du takwa nani re. Godka xékélakikwa du takwa di nana hundi xéké.
Nawulak du takwa di Godna du takwa rehafi yata di nana hundi xékéhambandi.
Xékéhafi yandaka nani angi xékélaki. Nana hundi xékékwa du takwana mawulimbu
Godna Hamwinya dé mwi hundi wata dé té. Nana hundi xékéhafi yakwa du takwana
mawulimbu Satan dé yénataka hundi wata dé té.

God dé nanika némafwimbu mawuli yakwa du dé

7 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, mé xéké. Du takwaka némafwimbu mawuli
yambeka sémbut dé Godmbu dé xaku. Xakundékaka sarékéta nani nak nakéka
némafwimbu mawuli yatame. Du takwaka némafwimbu mawuli yakwa du takwa di Godna
nyangwal reta di Godka jémba xékélaki.
8 God dé némafwimbu mawuli yambeka sémbutna mo dé. Wungi maki, du takwaka
némafwimbu mawuli yahafi yakwa du takwa di Godka xékélakihambandi.
9 God nanika némafwimbu mawuli yata dé déka mawulika naniré wakwenjoka dé angi
huru. Dé déka natafa male nyanré wandéka dé ané héfaré gaya, nani démbu huli mawuli
hérae jémba rembete, wungi re wungi re.

10 Méta sémbutka wuni we? Nani Godka némafwimbu mawuli yambekaka wuni we
wana, God nanika némafwimbu mawuli yandékaka wuni we wana? Wu God nanika
némafwimbu mawuli yandékaka wuni we. Dé nanika némafwimbu mawuli yata déka
nyanré wandéka dé gaya, dé hafuré Godka hweta hiyae nana haraki saraki sémbut
hérekinjoka.
11 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, mé xéké. God wungi nanika némafwimbu
mawuli yandékaka sarékéta nani nak nakéka némafwimbu mawuli yatame.
12 Du takwa atéfék nani akwi Godré xéhambame, hanja akwi némbuli akwi. Xéhafi yata
nani nak nakéka némafwimbu mawuli yambet, God nana mawulimbu retandé. Rendét
nani déka némafwimbu mawuli yatame, dé nanika némafwimbu mawuli yandéka maki.
Wu mwi hundi dé.
13 God déka Hamwinya nanika hwendéka nani xékélaki. Nani Godmbu rembeka dé
nana mawulimbu dé re.
14 God déka nyanré dé wa, dé gaye atéfék du takwaré Satanéna tambambu hérandéte.
Wandéka gayandéka wundé xékwa. Xétaka nani hundi we.
15 Du takwa angi wandat, “Jisas Godna nyan dé. Wu mwi hundi dé.” Wungi wandat,
God deka mawulimbu téndéka di Godmbu di re.
16 Nani God nanika némafwimbu mawuli yandékaka xékélakita nani nana mawulimbu
wa, “God nanika dé némafwimbu mawuli ya. Wu mwi hundi dé.” Wungi nani wa.
God dé némafwimbu mawuli yambeka sémbutna mo dé. Nani atéfék du takwaka akwi,
Godka akwi, némafwimbu mawuli yambeka sémbutmbu téta nani Godmbu rembeka dé God
nana mawulimbu dé re.
17 God nana mawulimbu rendét, nani dé mawuli yandéka maki du takwaka akwi Godka
akwi némafwimbu mawuli yambet, dé némafwi kot xékékwa néma du retendéka nukwa
yandét, nani déka makambu téta roohafi yata yikafre mawuli yatame. Nani ané héfambu
reta nani Krais rendéka maki nani re. Rembekaka nani Godna makambu téta yikafre
mawuli yatame.
18 God nanika némafwimbu mawuli yandékaka xékélakita nani yamba rookéme. God dika
némafwimbu mawuli yandékaka xékélakikwa du takwa di atéfék jonduka yamba rookéndi.
Rookwa du takwa di angi wa, “God hurumben haraki saraki sémbut hasa hwetandé.”
Wungi wata God dika némafwimbu mawuli yandékaka xékélakihambandi. Xékélakihafi yata
di roo.
19 Tale God dé nanika némafwimbu mawuli ya. Mawuli yandénka nani déka akwi nak
nakéka akwi nani némafwimbu mawuli ye.
20 Du takwa deka nyama bandika hélék yata angi wandat, “Nani Godka némafwimbu
mawuli nani ye.” Wungi wandat, xékélakitame, di yénataka hundi wakwa du takwa di.
Di xéndaka du takwaka némafwimbu mawuli yahambandi. Di wungi mawuli yahafi yata,
yingi maki nae di xéhafi yandaka Godka némafwimbu mawuli yatandi? Wungi yingafwe.
21 Jisas ané hambuk hundi dé naniré wa, “Guni Godka némafwimbu mawuli yakwa du
takwa, guni guna nyama bandika akwi némafwimbu mawuli yatanguni.” Wungi dé naniré
wa.

5

Godna Nyanka jémba sarékékwa du takwa

1 Du takwa deka mawulimbu wandat, “Jisas dé God wasékendén du Krais dé. Wu mwi
hundi dé.” Wungi wandat, God deka yafa rendéka di déka nyangwal di re. Di deka yafa
Godka némafwimbu mawuli yata di déka nyangwalka akwi némafwimbu mawuli yatandi.
2 Nani Godka némafwimbu mawuli yata wandén maki huruta, nani xékélakitame. Nani
déka nyangwalka akwi nani némafwimbu mawuli ye.
3 Nani Godka némafwimbu mawuli yata nani déka hambuk hundi jémba xékéta wandén
maki hurutame. Wu mwi hundi dé. Wandén hundi nanika xak hwehambandé.
4 Godna nyangwal di ané héfana haraki saraki sémbutré sarékéngwanda di wun
sémbutka hu hwetandi. Yingi maki nae di wun sémbutré sarékéngwandétandi? Di
Kraiska jémba sarékéta déka hundi “Mwi hundi dé” naata di ané héfana haraki sémbutré
sarékéngwandétandi.
5 Jisasna hundi xékékwa du takwa Kraiska jémba sarékéta di wa, “Dé Godna nyan dé.
Wu mwi hundi dé.” Wungi wakwa du takwa male di ané héfana haraki saraki sémbutré
sarékéngwanda wun sémbutka hu hwetandi.
6 Jisas Krais hafu dé gumbu nyékimbu dé xaku. Dé gumbu male xakuhambandé. Dé
hulingu wali nyéki walimbu dé xaku.

7 Godna Hamwinya dé wun jooka angi wa, “Wu mwi hundi dé.” Godna Hamwinya dé
hafu dé mwi hundi dé.
8 Ané jondu hufuk di Jisasna jémbaka mwi hundi wa. Godna Hamwinya akwi, wun
hulingu akwi, déka nyéki akwi. Wun jondu hufuk di natafa hundi male di wa.
9 Du takwa angi wandat, “Nani mwi hundi nani we.” Wungi wandat, nani deka hundi
xékétame. God mwi hundi male dé wa. Déka hundi deka hundiré dé saréké ngwandé. Dé
déka nyan Jisaska mwi hundi dé wa. Nani du takwana hundi xékéta, God wandén hundi
jémba xékétame.
10 Du takwa Jisaska jémba saréké ndat, God wandén mwi hundi deka mawulimbu
tétandé. God dé déka Nyanka mwi hundi wa, nani déka jémba xékélakimbete. Du takwa
nawulak di God wandén hundika jémba saréké hafi yata di deka mawulimbu angi wa,
“Jisas Godna nyan yingafwe. God wungi wata dé yénataka hundi wa.” Wun hundi maki
di wa.
11 God déka Nyanka mwi hundi wata dé angi wa, “Wuni gunika huli mawuli wundé
hwewu, guni wungi re wungi re jémba rengute. Guni wun huli mawuli wuna Nyanmbu
hératanguni.” Wungi dé God naniré wa.
12 Godna nyan wali natafa mawuli héraakwa du takwa di huli mawuli wundé héranda.
Hérae wungi re wungi re jémba retandi. Godna nyan wali natafa mawuli hérahafi yakwa
du takwa di huli mawuli hérahafi yata, wungi re wungi re jémba yamba rekéndi.

Huli mawuli hérae jémba retembekaka xékélakitame

13 Guni Godna Nyanéna xika jémba sarékékwa du takwa, wuni wun hundi guniré wuni
hayi, guni huli mawuli hérae wungi re wungi re jémba retengukaka jémba xékélakingute.
14 Nani jémba xékélaki. Nani Godna hundi xékéta mawuli yandéka maki huruta déré
wakwexékémbet, dé nana hundi xékétandé. Wungi xékélakita déka roohafi yata yikafre
mawuli yatame.
15 Nani déré wakwexékémbeka hundi xékétendékaka xékélakita angi akwi xékélakitame.
Déré wakwexékémben maki, naniré yikafre hurutandé. Wungi nani xékélaki.
16 Haraki saraki sémbut nak dé du takwana mawuliré haraki huru, di hiyandate.
Guna nyama bandi wun hiyandate mawuliré haraki hurukwa sémbut huruhafi yata
nak haraki saraki sémbut hurundat, guni diré xe guni dika Godré wakwexékétanguni.
Wakwexékéngut, God wun haraki saraki sémbut hurukwa nyama bandika huli mawuli
hwetandé, di dé wali jémba rendate. Guna nyama bandi wun hiyandate mawuliré
haraki hurukwa haraki saraki sémbut hurundat, guni dika Godré wakwexékéngute,
wahambawuni. Di wun haraki saraki sémbut huruta di hiyatandi.
17 Atéfék God mawuli yahafi yandéka sémbut dé haraki saraki sémbut dé. Nawulak
haraki saraki sémbut dé du takwana mawuliré haraki huruhambandé, di hiyandate.
18 Nani xékélaki. Godna nyangwal di haraki saraki sémbutmbu téhambandi. Godna nyan
Jisas dé dika jémba hatindéka dé haraki saraki sémbut hurukwa du Satan diré haraki
yamba hurukéndé.
19 Nani xékélaki. Nani Godna nyangwal nani re. Ané héfana atéfék du takwa di Satanéna
tambambu rendaka dé deka néma du re.
20 Angi akwi nani xékélaki. Godna nyan Jisas wundé gayandé. Gaye dé nanika yikafre
mawuli hwe, nani mwi Godka jémba xékélakimbete. Nani déka nyan Jisas Kraismbu reta
nani mwi Godmbu nani re. Jisas hafu dé mwi God dé. Dé hafu dé nanika huli mawuli
hwe, nani wungi re wungi re jémba rembete.
21 Wuna yikama nyangwal, gwalinyaka xékélaki natanguni. Dika hu hwetanguni.
Wuna hundi yak.

Jon hukémbu hayindén nyinga

1 Wuni Jisasna hundi xékékwa du takwaka hatikwa néma du nak reta wuni ané nyinga
hayi. Nyéni, God wasékendén takwa, nyéna nyangwal akwi, gunika wuni ané nyinga hayi.
Gunika wuni némafwimbu mawuli ye. Wu mwi hundi dé. Wuni male yingafwe. Atéfék
Godna mwi hundika xékélakikwa du takwa akwi di gunika némafwimbu mawuli ye.
2 Godna mwi hundi nana mawulimbu téta wungi re wungi re tétandé. Téndékaka nani
gunika némafwimbu mawuli ye.
3 Nani Godna mwi hundi xékélakita nak nakéka némafwimbu mawuli yambet, Yafa God
akwi déka nyan Jisas Krais akwi nanika saréfa naata naniré yikafre huruta nanika nakélak
biya mawuli hwembéte wuni Godré wakwexéké.

Nani dika némafwimbu mawuli yatame

4 Guna nyangwal nawulak mwi hundi jémba xékéta Yafa God hambuk hundimbu
wandén maki hurundaka wuni xéké. Xéka wuni yikafre mawuli ye.
5 Yika takwa, nyéniré wuni ané hundi we. Nani nak nakéka némafwimbu mawuli yatame.
Hayiwuka hundi huli hambuk hundi yingafwe. Hanja nani Jisasna hundi tale xéka nani
wun hundi xéké.
6 Nani angi Godka némafwimbu mawuli yatame. Nani déka hambuk hundi jémba xékéta
wandén maki hurutame. Hanja guni Jisasna hundi tale xéka guni wun hundi xéké, guni
wandén maki huruta nani nak nakéka némafwimbu mawuli yanjoka.

Nani Jisas Kraisna hundi jémba xékétame

7 Némbuli séfélak yéna yakwa du di atéfék getéfaré yitaka yataka. Wunde du di wa, “Jisas
Krais héfambu rekwa duna séfi huruhafi yata dé ané héfaré gayahambandé.” Wungi wata
di yéna yakwa du reta di Kraisna mama du di re.
8 Guni xékélaki natanguni, guni deka hundi xékéngut, yamben yikafre jémba baka
xakrindémboka. Guni wun jémba yatakahafi yangut, hukémbu God yangun yikafre jémba
guniré hasa hwetandé.
9 Du takwa nawulak Kraisna hundi xéka di nak hundi akwi xéké. Wungi xéka di Krais
wakwendén hundimbu rehafi yandaka God deka mawulimbu téhambandé. Du takwa
nawulak Krais wakwendén hundi male xéka di wun hundimbu re. Wungi rendaka Yafa
God akwi déka Nyan akwi bér deka mawulimbu bér té.
10 Du takwa nawulak gunika yae Krais wakwendén hundi male xékéhafi yata, nak hundi
wandat, guni di wali guna gembu yamba bulékénguni. Buléhafi yata guni dika dinguna
yamba nakénguni.
11 Guni dika dinguna naata guni di wali deka haraki saraki sémbut hurutanguni.

Jon dika dé dinguna na

12 Guniré séfélak hundi wanjoka wuni mawuli ye. Wun hundi nyingambu hayinjoka
hélék wuni ye. Hélék yata gunika yae guna saawiré xéta guni wali hundi bulénjoka wuni
mawuli ye. Wungi buléta nani atéfék yikafre mawuli yata jémba retame.
13 God nyéna nyangeré akwi dé waséke. Léka nyangwal di gunika dinguna nae.
Wuna hundi yak.

Jon hukétéfi hayindén nyinga

Jon

1 Wuni Jisasna hundi xékékwa du takwaka hatikwa néma du reta wuni ané nyinga hayi.
Méni, Gaius, ménika wuni hayi. Ménika wuni némafwimbu mawuli ye. Wu mwi hundi dé.
2 Némafwimbu mawuli yawuka du, wuni Godré wakwexéké, dé méniré yikafre hurundét,
méni bar hiyahafi jémba male reméte, ména mawuli jémba téndéka maki.
3 Jisasna hundi xékékwa du nawulak yae di wuniré wa, Godna mwi hundi ména
mawulimbu rendékaka. Di méni Godna mwi hundi jémba xéka wandén maki hurumékaka
wandaka wuni xéka yikafre mawuli wuni ya.
4 Wuna nyangwal Godna mwi hundi jémba xékéta wandén maki hurundat, wuni deka
yikafre sémbutka xéka wuni yikafre mawuli yata mawuli sawuli wuni ye. Nak hundi
xékéta wuni wungi mawuli yahambawuni.

Gaius yikafre jémba dé ya

5 Némafwimbu mawuli yawuka du, méni Jisasna hundi xékékwa du takwaré yikafre
huruta méni yikafre jémba male méni ye. Méni dika tale xékélakihafi yata méni diré wungi
yikafre huru. Wu yikafre dé.
6 Méni diré yikafre huruméka di naniré ménika hundi wa. Wandaka nani Jisasna hundi
xékékwa du takwa, ané getéfambu hérangwanda reta, nani xéké, méni dika némafwimbu
mawuli yata diré yikafre huruméka. Di nak hafwaré yinjoka yandat diré wambula
yikafre hurutaméni, di yambumbu jémba yindate. Di Godna jémba yandakaka sarékéta,
méni diré yikafre hurumét, wu yikafre dé.
7 Di Jisas Kraisna ximbu hundi wanjoka di yitaka yatake. Di Kraisna du takwambu
male jondu hérae. Di Jisasna hundi xékéhafi yakwa du takwambu hénoo yéwa héranjoka
hélék di ye.
8 Dimbu hérahafi yandakaka sarékéta nani diré yikafre huruta dika jondu yéwa
hwetame. Wungi huruta nani di wali Godna mwi hundina jémba yatame.

Diotrefes dé haraki jémba ya

9 Hanja wuni ména getéfambu reta Kraisna hundi xékékwa du takwaka nyinga nak wuni
hayi. Hayiwuka dé Diotrefes, déka ximbu male harékéta dika néma du renjoka mawuli
yata, dé wuna hundi xékéhambandé.
10 Xékéhafi yandékaka wuni yae dé hurundén atéfék sémbutka watawuni. Dé guniré
yénataka hundi wata nanika dé haraki hundi baka wa. Wun haraki saraki sémbut male
yingafwe. Angi akwi dé huru. Jisasna hundi xékékwa du takwa yandat, dé diré yikafre
huruhambandé. Huruhafi yata dé wunde duré yikafre hurunjoka mawuli yakwa du
takwaré dé watéfi. Watéfita dé diré wa, “Nani Godna hundi bulénjoka hérangwanda rembet,
guni nani wali yamba rekénguni, guni wunde duré yikafre hurunjoka mawuli yangunka.”
Wungi dé Diotrefes wa.

Demitrius dé yikafre jémba ya

11 Némafwimbu mawuli yawuka du, mé xéké. Méni Diotrefes hurundéka maki, haraki
saraki sémbut yamba hurukéméni. Méni yikafre jémba male yataméni. Haraki saraki
sémbut hurukwa du takwa di Godka xéhafi ye. Yikafre sémbut hurukwa du takwa di Godna
du takwa di re.
12 Atéfék du takwa akwi mwi hundi akwi di Demitriuska yikafre hundi wa. Wungi
wandaka nani akwi déka yikafre sémbutka xékélakita déka yikafre hundi nani wa. Guni
xékélaki. Wamben hundi mwi hundi dé.

Jon déka dé dinguna na

13 Méniré séfélak hundi wanjoka wuni mawuli ye. Nyingambu hayinjoka hélék wuni ye.
14 Bari yae méniré xénjoka wuni mawuli ye. Ména saawiré xéta sékéré reta hundi
bulétaani.
God ménika nakélak huru mawuli hwendét méni jémba reméte wuni déré wakwexéké.
Nana nyayikangu di ménika diména nae. Wuni méni wali rekwa nyayikanguka wuni
dinguna nae. Wungi nawukaka méni di nak nakré wataméni.
Wuna hundi yak.

Jut hayindén nyinga

1 Wuni Jut wuni Jisas Kraisna jémba yakwa du wuni. Wuni Jemsna bandi wuni. Wuni
guni God wasékendén du takwaka wuni hayi. Nana Yafa God gunika némafwimbu mawuli
yata dé gunika jémba hati, guni Jisas Kraisna du takwa rengute.
2 God gunika némafwimbu saréfa naata, gunika nakélak huru mawuli hweta, gunika
némafwimbu mawuli yandéte wuni déré wakwexéké.

Jisas Kraisna jémbaka yénataka hundi wakwa du
2Pi. 2:1-18

3 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, tale wuni God nani atéfékré Satanéna
tambambu hérandénka gunika nyingambu hayinjoka wuni saréké. Sarékéta nawulak
hayitaka wuni xéké, du nawulak gunika yae di Kraiska yénataka hundi wandaka.
Xékétaka némbuli wuni gunika nak jooka nyingambu hayi, guni deka hundi xékéhafi yata
di wali waruta tale xékéngun Kraisna yikafre hundi male xékéngute. Krais déka yikafre
hundi wundé wandé, déka du takwaka. Dé nak huli hundi yamba wakéndé, nak duka.
4 Godna hundi xékéhafi yakwa du nawulak di faakwa yae yénataka hundi wata guni wali
re. Hanja wunde duka God dé waséke, di hiyae fakundate. Wunde du yéna yata di angi
wa, “God nanika saréfa naata naniré yikafre huruta dé hurumben atéfék haraki saraki
sémbut dé yakwanyi, Kraismbu. Yakwanyindéka nani séfélak takwa wali hwambet, dé
naniré hasa yamba hweké ndé.” Wungi wata di nana natafa male Néma Du Jisas Kraiska
hu hwe.
5 Guni atéfék jonduka wundé xékélakingu. Xékélakinguka wuni guniré wambula we,
guni jondu nawulakéka wambula saréké ngute. Hanja Israelna du takwa Isipmbu rendaka
Néma Du God diré yikafre hurundéka di wun héfa yatakataka jémba yi. Hukémbu yikafre
hurundén du takwa nawulak di déka jémba sarékéhafi yandaka dé diré xiyasanda.
6 Hanja God dé ensel nawulakéka jémba hwe, di nawulak jonduka néma du rendate.
Hwendéka di nawulak jondu akwi néma du renjoka mawuli yata di deka yikafre hafwaré
yatakataka di Godka hu hwe. Hu hwendaka God diré wungi re wungi re rekwa hambuk
yoombu gindéka di némafwimbu haléke tékwa hafwambu di re. God némafwi kot xékéta
néma du retendéka nukwa yandét, dé hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé.
7 Sodomémbu rendé du takwa Gomorambu rendé du takwaka akwi mé saréké. Wun
getéfa wali walémbambu téndé getéfambu rendé du takwaka akwi mé saréké. Hanja
wunde du takwa, némbuli guni wali reta Godka hu hwekwa du hurundan maki, di nak
maki nak maki haraki saraki sémbut huruta wunde du di du wali hwa. Di wungi haraki
saraki sémbut hurundaka God hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hweta dé deka
getéfaré tusanda. Atéfék du takwa deka héfaré xe di God haraki saraki sémbut hurukwa
du takwaré wungi re wungi re yanékwa yambu hasa hwetendékaka saréké ndate dé God
deka getéfaré wungi tusanda.
8 Guni wali reta yénataka hundi wakwa du di wun haraki saraki sémbut huru. Di nak
maki nak maki janji hwae di angi huru. Di deka séfimbu du takwa wali haraki saraki
sémbut huruta di nana Néma Duna hundi xékéhafi yata di Godna enselka haraki hundi
wa.
9 Di wungi wata di némafwi haraki saraki sémbut huru. Enselna néma du Maikel hanja
dé Satan wali waru. Bér Mosesna fusa héranjoka bér waru. Wun nukwa Maikel Satan wali
hundi buléta dé déré haraki hundi wahambandé. Ané hundi male dé déré wa, “Néma Du
God méniré haraki hundi métaka wandé.”
10 Wungi male dé wa. Guni wali reta yénataka hundi wakwa du di dé hurundén maki
huruhambandi. Di xékélakihafi yandaka jonduka haraki hundi wa. Wasa bali jémba
sarékéhafi yata nawulak jondu hurundaka maki, wunde du di jémba sarékéhafi yata di
mawuli yandaka haraki sémbut huru. Wungi huruta di hafuré di haraki huru.
11 Dika wuni saréfa nae. Di némafwimbu hangéli hératandi. Di Kein hanja hurundén maki
di huru. Balam hanja séféla hurundén maki di bari séféla huru. Di Kora hanja hurundén
maki di Godna hundi xékéhafi yata Godka hu hwetaka di hiyae fakutandi.
12 Guni guna du takwaka némafwimbu mawuli yata, di wali natafa mawuli héraata,
guni di wali hénoo sanjoka natafambu hérangwanda renguka wun yénataka hundi wakwa
du di guni wali reta sata guna yikafre mawuliré di haraki huru, géli joo wama nukwa
wurré haraki hurundéka maki. Deka séfi deka biyaka male sarékéta, séfélak hénoo séfélak
hulingu sata, nak du takwaka sarékéhafi yata, roohafi yata di guna yikafre mawuliré di
haraki huru. Di haraki saraki sémbut hurukwa du di. Di wali giyahafi yandéka géli nyir

maki di. Mur yandéka wun buwi baka yitaka yatakata dé héfaré yikafre huruhambandé.
Di sék xakéndéka nukwambu sék xakéhafi yakwa mi maki di. Di yambu yétékmbu di hiya.
Di mi méngi féléndaka réka ye hiyandé mi maki di.
13 Hwe gwandéléka biyar hérangwandéndéka xémbeka maki, hurundan haraki saraki
sémbutré nani xé. Nani wun haraki saraki sémbut hurunjoka nani roo. Wunde
yénataka hundi wakwa du di yitaka yatakakwa hunkwari maki di. God dé wa, di
némafwimbu haléke tékwa hafwambu wungi re wungi re rendate. Wun hafwambu nukwa
hanyihambandé.

God hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé

14 Wunde duka hanja Enok, dé Adamna gwalna gwalna gwal dé, dé profetna hundi angi
wa, “Mé xé. Néma Du God déka séfélak séfélak yikafre ensel wali andé yae,
15 dé némafwi kot xékéta atéfék du takwa yandan jémbaka hasa hwenjoka. Hweta dé déka
hundi xékéhafi yakwa du takwa hurundan haraki saraki sémbutka diré watandé. Wunde
du takwa di Godna hundi xékéhafi yata di wungi haraki saraki sémbut huru. Wunde
Godna hundi xékéhafi yata haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di Godka haraki hundi
wa. God wandan haraki hundika akwi diré hambukmbu watandé.” Enok wungi dé wa,
yénataka hundi wakwa duka.
16 Wun yénataka hundi wakwa du di atéfék nukwambu yikafre mawuli yahafi yata
haraki hundi wata, di hura rendaka jonduka yikafre mawuli yahafi yata, di deka séfika
male sarékéta mawuli yandaka maki male di huru. Di hambukmbu wata deka ximbu
haréké. Di nak duna jondu héranjoka mawuli yata yéna yata wun joo hurundé duna
ximbu wun nukwambu male di haréké.

Godka jémba sarékétanguni

17 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guni nana Néma Du Jisas Kraisna aposel
hanja wandan hundika wambula sarékétanguni.
18 Di guniré angi di wa, “Hukétéfi nukwambu Godna hundika bangwa hundi wakwa
du nawulak xakutandi. Di Godna hundi xékéhafi yata deka haraki saraki mawuli male
xékéta mawuli yandaka maki male hurutandi.”
19 Wungi wandan hundika sarékéta wun yénataka hundi wakwa duka xékélakitanguni.
Di Godna hundika yénataka hundi wandaka du nawulak deka hundi xékéta Godna
hémémbu rekwa du takwa di watémbéra re. Di ané héfana jonduka male sarékéndaka
dé Godna Hamwinya deka mawulimbu téhambandé.
20 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guni wun yénataka hundi wakwa du
hurundaka maki yamba hurukénguni. Guna Godka jémba male sarékétanguni, wun
yikafre male mawuli hambuk yata némafwi yandéte. Némafwi yandét guni Godna
Hamwinyambu God wali hundi bulétanguni.
21 God gunika dé némafwimbu mawuli ye. Wun jooka sarékéta guni déka hundi
xékétanguni. Déka hundi yamba yatakakénguni. Nana Néma Du Jisas Krais gunika saréfa
naata huli mawuli hwendét, guni God wali wungi re wungi re jémba retanguni. Dé wungi
bari yatendékaka guni mawuli yata haxétanguni.
22 Du takwa nawulak di wa, “Godna hundi mwi hundi dé wana yénataka hundi wana?”
Wungi sarékékwa du takwaka guni saréfa naata deka mawuliré yikafre hurutanguni.
23 Du takwa nawulak haraki saraki sémbut hurutaka ya yanékwa hafwaré yindamboka,
guni diré bari yikafre hurutanguni. Huruta hambuk jémba yatanguni, di haraki saraki
yambumbu wambula yindamboka. Haraki saraki sémbut hurundé du takwaka saréfa
naata diré yikafre hurutanguni, di nawulak Godna hundi jémba xékéndate. Guni
diré yikafre huruta xékélaki natanguni, deka haraki mawuli guna mawuliré haraki
hurundémboka. Guni hurundan atéfék haraki saraki sémbutka hélék yatanguni. Di haraki
sémbut hurundaka sandandan nukwa wurka akwi hélék yatanguni.

Godna ximbu harékétame

24 Nani Godna ximbu harékétame. Dé haraki saraki sémbutmbu xakringumboka guniré
yikafre hali hurundé. Wungi hurundét, guni déka makambu téta yikafre mawuli
yatanguni. Dé nukwa hanyikwa maki hanyindét, guni déka makambu haraki sémbut
huruhafi yakwa du takwa retanguni.
25 Nani nana natafa male Godna ximbu harékétame. Dé nana Néma Du Jisas Kraismbu
dé naniré Satanéna tambambu héra. Dé némafwi hambuk yata, nukwa hanyikwa maki
hanyita, atéfék néma duré sarékéngwanda dé atéfék du takwana néma du dé re. Hanja tale
wungi male dé re. Némbuli akwi wungi male dé re. Hukémbu akwi wungi male retandé.
Wu mwi hundi dé.
Wuna hundi yak.

Jisas Krais Jonré wafukandén hundi

1 Ané Jisas Krais wafukandén hundi dé. Tale God dé wun hundi déka hwe, dé déka jémba
yakwa duré bari xakutekwa jonduka wakwendéte. Hwendéka dé déka enselré wandéka
dé wunika gaya. Wuni déka jémba yakwa du Jon wuni. Dé wunika gaye dé wuniré wun
hundi wakwe.
2 Wakwendéka wuni Godna hundi ané nyingambu hayi. Wun hundi Jisas Krais wandén
mwi hundi dé. Wuni xéwun jondu atéfékéka wuni ané nyingambu hayi.
3 Hayiwun jondu bari xakutandé. Xakutendékaka sarékéta guni ané nyingambu
hayiwun hundi xéta wangut, God guniré yikafre hurutandé, guni yikafre mawuli yangute.
Ané nyingambu hayiwun hundi xékéta wawun maki hurukwa du takwa diré akwi God
yikafre hurutandé, di yikafre mawuli yandate.

Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwaré dé wa

4-5 Wuni Jon ané nyinga wuni hayi gunika. Guni Jisas Kraisna hundi xéka Esiana
héfambu rekwa du takwaka wuni hayi. Guni getéfa angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk
wun getéfambu reta Godna ximbu harékénjoka guni hérangwandé.
God dé hanja rendé, némbuli rekwa, hukémbu wungi retekwa God dé. Déka rendéka
yikafre jambéna makambu déka Hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di té.
Jisas Krais dé Godna atéfék hundi jémba male dé wa. Dé hiyae raama dé hiyandé du
takwana maka du dé. Dé héfambu rekwa atéfék néma duna néma du dé. God akwi, déka
Hamwinya akwi, Jisas Krais akwi guniré yikafre huruta nakélak huru mawuli hwendét,
guni jémba rengute, wuni Godré wakwexéké.
Jisas Krais dé nanika némafwimbu mawuli yata dé déka nyékimbu hurumben haraki
saraki sémbut dé héreki.
6 Wungi hérekindéka nani déka du takwa rembeka dé nana néma du dé re. Wungi
rendéka nani déka Yafa Godka jémba yata nani pris maki nani re. Krais nukwa hanyikwa
maki hanyita atéfék du takwaka néma du retandé, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.
7 Mé xé. Jisas Krais buwi wali nyirmbu gayatandé. Gayandét atéfék du takwa déré
xétandi. Déré xiyandé du akwi déré xétandi. Dé wambula yandét, atéfék héfambu rekwa
hémna du takwa déré xéta saréfa naata gératandi. Wu yawundu. Wu mwi hundi dé.
8 Nana Néma Du God angi dé wa, “Wuni talena hundi wuni. Wuni hukétéfina hundi
wuni. Wun wungi rekwa, hanja rendé, hukémbu xakutekwa God wuni. Wuna hambuk
atéfék hambukré sarékéngwandéndéka wuni néma du re.” Wungi dé wa.

Jon Jisas Kraisré dé xé

9 Wuni guna nyama Jon, wuni guni wali Jisasna hémémbu rembeka di déka mama
naniré haraki huru. Jisas nana néma du reta nanika hatita dé naniré yikafre huru,
di naniré haraki hurundat nani haraki mawuli xékéhafi yata wendé nahafi yata jémba
témbete. Hanja wuni Godna hundi wata Jisaska mwi hundi we wuni néma xérimbu tékwa
héfa Patmosmbu wuni re.
10 Wumbu rewuka Néma Duna nukwambu Godna Hamwinya dé wuna mawulimbu
sukweka téndéka wuni xéké, némafwi hundi nak wuna hukémbu fuli yondaka maki
wandéka.
11 Wun hundi dé wa, “Xéteméka atéfék jondu nyingambu haaye méni getéfa angé tamba
yétiyéti angé tamba hufukmbu reta wuna hundi xékékwa du takwaka hwetaméni. Méni
Efesus, Smerna, Pergamum, Taiataira, Sardis, Filadelfia, Laodisia, wun getéfambu reta
wuna hundi xékékwa du takwaka hwetaméni.”
12 Wun hundi xékétaka wuni wuniré hundi wakwa duré xénjoka wuni yawuleka.
Yawuleka wuni xé, gol motumbu yatakandan lam angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk
téndaka.
13 Téndaka dé duna nyan maki du nyéndékmbu téndéka wuni xé. Dé séményi nukwa wur
sandandéka déka manré dé takatéfi. Déka mawulimbu dé gol motumbu yatakandan yoo
dé gi.
14 Déka humbu akwi déka némbé akwi bér wama male bér. Bér sipsip balina wama yuwi
maki bér. Bér wama buwi maki bér. Déka dama xérékékwa ya maki dé.
15 Déka man dé yikafre male bras ain maki dé. Du di bras ain yambu tuwa xiyandaka
wun bras ain dé jémba hanyi. Déka hundi gu némafwimbu safuruta waakwa maki dé wa.
16 Déka yika tambambu dé hunkwari angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hura té.
Némbi yéték tékwa xi warendaka yar nak dé déka hundimbu xale dé té. Déka saawi dé
hambukmbu hanyi, nukwa hambukmbu hanyikwa maki.

17 Wuni déré xéta roota déka man mombu xakre wuni hiyandé du maki wuni héfambu
hwa. Hwawuka dé déka yika tambambu wuniré huruta dé wa, “Rookéméni. Wuni tale
wuni. Wuni hukétéfi wuni.
18 Wuni wungi rekwa du wuni. Hanja wuni hiya. Mé xé. Hiyae wuni raama wungi re
wungi re retawuni. Wuni néma du reta ki wuni hura té, du takwa hiyandaka yambuna
ki akwi, hiyandé du takwa rendaka hafwana ki akwi.
19 Xémén jonduka némbuli hundi hayitaméni. Némbuli rekwa jonduka akwi hukémbu
yatekwa jonduka akwi hayitaméni.
20 Wafukandéka xémén jonduna mo hundika watawuni. Hunkwari angé tamba yétiyéti
angé tamba hufuk wuna yika tambambu téndaka méni xé. Gol motumbu yatakandan lam
angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk akwi méni xé. Wun lam di getéfa angé tamba yétiyéti
angé tamba hufuk wumbu reta wuna hundi xékékwa du takwa maki di. Wun hunkwari
di wunde getéfambu reta wuna hundi xékékwa du takwana ensel maki di.”

2

Efesuska wandén hundi

1 Wataka dé angi wa, “Méni Efesusmbu reta wuna hundi xékékwa du takwana enselka
angi hayitaméni:
“Wuni hunkwari angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wuna yika tambambu wuni
hura té. Téta wuni gol motumbu yatakandan lam angé tamba yétiyéti angé tamba hufukna
nyéndékmbu wuni féta yi. Wungi téta wuni méniré angi we.
2 Wuni xékélaki. Méni weséka jémba ya. Haraki jondu ménika yandaka méni wendé
nahafi yata méni jémba re. Méni haraki saraki sémbut hurukwa duka hélék méni ye. Yéna
yakwa du nawulak di wa, ‘Nani akwi Jisasna aposel nani.’ Wungi wandaka méni diré
hurukwexé méni dika wa, ‘Di Jisasna aposel yingafwe.’ Wungi wuni xékélaki.
3 Méni wuna ximbu jémba yaméka du nawulak méniré haraki hurundaka méni haraki
mawuli xékéhafi yata méni wendé nahafi yata méni wuna jémba ya.
4 Wungi xékélakita ané hurumén sémbutka hélék wuni ye. Méni tale némafwimbu mawuli
yamén maki némbuli némafwimbu mawuli yahambaméni.
5 Méni tale némafwimbu mawuli yamén sémbutka wambula mé saréké. Tale hurumén
sémbut yikafre dé. Méni némbuli huruméka sémbut mé yatakataka tale hurumén maki,
wambula yikafre sémbut huru. Méni némbuli huruméka sémbut yatakahafi yamét, wuni
ménika yae ména lam hérae déka hafwambu hérekitawuni.
6 Ané huruméka yikafre sémbutka wuni yikafre mawuli ye. Méni Nikolayatanéna du
takwa hurundaka haraki saraki sémbutka némafwimbu hélék méni ye. Wuni akwi di
hurundaka sémbutka némafwimbu hélék wuni ye.
7 “Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du takwaré wa. Guna waan téndét,
guni wun hundi mé jémba xéké. Saréké ngwandékwa du takwaré watawuni, di huli mawuli
hwekwa mina sék sandate. Sata di wungi re wungi re jémba retandi. Wun mi dé Godna
yikafre male héfambu té.”

Smernaka wandén hundi

8 Wungi wataka dé angi wa, “Méni Smernambu reta wuna hundi xékékwa du takwana
enselka angi hayitaméni:
“Wuni tale wuni. Wuni hukétéfi wuni. Wuni hanja hiyae wambula ramékwa du wuni
méniré angi we.
9 Wuni xékélaki. Xakéngali ménika yae méniré haraki hurundéka méni jambangwe du
méni re. (Wu yingafwe. Méni xérénjuwi mama du méni.) Ména getéfambu rekwa du takwa
nawulak di Godka haraki hundi wata di angi wa, ‘Nani Judana du takwa nani.’ Wungi
wata di Godna du takwa yingafwe. Di Satanéna du takwa di. Wungi wuni xékélaki.
10 Méni bari hangéli hératamén. Hératemékaka sarékéta méni rookéméni. Mé xé.
Satan guna mawuliré hurukwexénjoka dé guna bena nawulakré séndé gembu takatandé.
Takandét guni nukwa tamba yéti némafwi xak wali retanguni. Di méniré xiyanjoka
hurundat, méni wunika hu hwehafi yata hiyamét, wuni ménika néma du anéngambambu
sandandaka yikafre joo hwetawuni, méni wungi re wungi re wuni wali jémba reméte.
11 Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du takwaré wa. Guna waan téndét,
guni wun hundi mé jémba xéké. Saréké ngwandékwa du takwa di hiyae jémba retandi. Di
wambula hiyae yamba fakukéndi.”

Pergamumka wandén hundi

12 Wungi wataka dé angi wa, “Méni Pergamumémbu reta wuna hundi xékékwa du
takwana enselka angi hayitaméni:

“Wuni némbi yéték tékwa xi warendaka yar wuni hura té. Wun yar némbi dé. Wuni wun yar hura tékwa du wuni méniré angi we.
13 Wuni reméka getéfaka wuni xékélaki. Satan dé wun getéfambu néma du rendéka déka néma du rendéka jambé wun getéfambu té. Téndéka méni wuna ximbu hulukita wunika jémba sarékéta wuna hundika hu hwehambaméni. Hanja wunika mwi hundi wandé du Antipas dé guna nyéndékmbu dé re, Satan rendéka getéfambu. Re dé wuna jémba jémba yandéka du nawulak déré xiyandaka dé hiya. Hiyandén nukwa méni ména mawulimbu hambuk yata méni wuna hundika hu hwehambaméni.
14 Wungi xékélakita wuni hurumén sémbut nawulakéka hélék wuni ye. Ména du nawulak di Balam wakwendén hundi xéka di wandén maki huru. Hanja Balam dé Balakré wakwe, dé Israelna du takwana yambumbu man xatukwe joo takandéte. Wakwendéka dé haraki joo deka yambumbu taka, di Israelna du di gwalinyaka hwendan hamwi sata di takwa wali haraki saraki sémbut hurundate.
15 Hanja hurundan maki ména du nawulak akwi di Nikolayatanéna du wakwendén hundi xéka wandén maki di haraki saraki sémbut huru.
16 Méni wun haraki saraki sémbutka mé yataka. Méni wun sémbutka yatakahafi yamét, wuni bari yae wunde du wali ware diré xiyasandatawuni, wuna hundina yarmbu.
17 “Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du takwaré wa. Guna waan téndét, guni wun hundi mé jémba xéké. Wuni sarékéngwandékwa du takwaka fakuwun mana hénoo hwetawuni. Hweta di nak nakéka yikama wama motu nak hwetawuni. Wun motumbu wuni huli xi nak hayiwut, nak du wun xika yamba xékélakiséndi. Wun motu hératekwa du takwa male xékélakitandi.”

Taiatairaka wandén hundi

18 Wungi wataka dé angi wa, “Méni Taiatairambu reta wuna hundi xékékwa du takwana enselka angi hayitaméni:
“Wuni Godna nyan wuni. Wuna dama xérékékwa ya maki dé. Wuna man yikafre male bras ain jémba hanyindéka maki dé jémba hanyi. Wuni méniré angi we.
19 Wuni méni yaméka atéfék jémbaka bu xékélakiwu. Méni du takwaka akwi Godka akwi méni némafwimbu mawuli yata wunika jémba sarékéta wuna jémba jémba méni ye. Jémba yata méni du takwaré yikafre huru. Séfélak xak ménika yandéka méni ména mawulimbu hambuk yata jémba té. Wungi téta ména némbuli yaméka jémba dé tale yamén jémbaré dé sarékéngwandé.
20 Wungi xékélakita wuni hurumén sémbut nakéka male hélék wuni ye. Wule takwa Jesebel ména du takwa wali reléka méni léré wahambaméni, lé méniré yatakataka yiléte. Lé yéna yata lé wa, ‘Wuni hafu Godna profet hési wuni.’ Wungi wata lé yéna yata wuna du takwaré lé wakwe, di wuna yikafre yambu yatakataka nak yambumbu yindate. Wakweléka di nak du takwa wali haraki saraki sémbut huruta gwalinyaka hwendan hamwi sa. Léré hérekihafi yamékaka wuni méniré haraki hundi we.
21 Tale wuni léré bari hasa hwehambawuni, lé léka haraki saraki sémbut yatakaléte. Bari hasa hwehafi yawuka lé léka haraki saraki sémbut yatakanjoka hélék lé ye.
22 Mé xéké. Wuni léré hasa hweta léré haraki hurutawuni, lé némafwi bar hiyaata jambémbu male baka hwaléte. Lé wali haraki saraki sémbut hurukwa du takwa akwi di hurulén haraki saraki sémbut yatakahafi yandat, wuni diré akwi hasa hwetawuni, di akwi némafwi hangéli hérandate.
23 Wuni léka nyangwalré akwi haraki hurutawuni. Haraki huruwut, di némafwi bar hiyaata hiyatandi. Hiyandat, wuna hundi xékékwa du takwa xéta angi xékélakitandi. Wuni atéfék du takwana mawuli sarékéré xéfuke wuni xékélaki. Wuni atéfék du takwa nak nakéka deka yandan jémba hasa hwetawuni, di yandan maki. Wungi xékélakitandi.
24 “Guni Taiatairambu reta wule takwana hundi xékéhafi yakwa du takwa, guniré wuni ané hundi we. Wule takwana hundika du nawulak di wa, ‘Wun hundi Satan fakundén hambuk hundi dé.’ Wungi di wa. Guni wun hundi xékéhafi yangut, yak, wuni guniré nawulak hundi akwi yamba wakéwuni.
25 Ané hundi male watawuni. Hanja xékéngun hundiré mé guni huluki. Hulukingut, wuni yatawuni.
26 Sarékéngwandékwa du takwa di wuna jémba male yandat, hukétéfi nukwa yandét, wuni dika hambuk hwetawuni. Hwewut, di néma du takwa reta atéfék héfambu rekwa du takwaka hatitandi.
27 Wuna yafambu hérawun maki di némafwi hambuk héraata atéfék héfambu rekwa du takwaka hambuk yatandi. Du hambuk yata héfambu yatakandan aki fikésékendaka maki, di wuna mamaré xiyasandatandi.
28 Xiyasandandat, wuni dika sérénjuwi hunkwari hwetawuni.

29 “Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du takwaré wa. Guna waan téndét,
guni wun hundi mé jémba xéké.”

3

Sardiska wandén hundi

1 Wun hundi wataka dé angi wa, “Méni Sardismbu reta wuna hundi xékékwa du
takwana enselka angi hayitaméni:
“Wuni Godna Hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hura téta wuni
hunkwari angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wuni hura té. Hura téta wuni ané hundi
méniré we. Wuni yamén atéfék jémbaka wuni xékélaki. Du nawulak ménika angi di wa,
‘Dé huli du maki dé re.’ Wungi wataka xékélakihambandi. Méni bu hiya.
2 Yamén jémba dé Godna makambu téta wun jémba haraki dé té. Ménimbu nawulak
yikafre jondu dé re. Méni sé raama wun yikafre jonduré yikafre huru, di jémba téndate.
Méni diré yikafre huruhafi yamét, wun yikafre jondu akwi hiyatandi.
3 Wungi maki méni hanja xékéta héramén hundika wambula mé saréké. Sarékéta wun
hundi hulukita némbuli hurumén haraki saraki sémbut yatakataméni. Méni raméhafi
yamét, wuni sélé héraakwa du yandaka maki yatawuni. Wuni ménimbu xakutewuka
nukwaka yamba xékélakikéméni.
4 Ména du takwa nawulak di méni wali Sardismbu reta di haraki saraki sémbut huruhafi
yata di deka nukwa wurmbu gélingali takahambandi. Di yikafre sémbut male hurundanka
hukémbu di wama nukwa wur sandata wuni wali féta yitandi.
5 Saréké ngwandékwa du takwa wama nukwa wur sandatandi. Deka xi dé re Godna
nyingambu. Wun nyingambu God wali retekwa du takwana xi dé re. Wunde xi yamba
hérekikéwuni. Wuni wuna yafa God akwi déka ensel akwi deka makambu téta wunde du
takwaka angi watawuni, ‘Di wuna du takwa di.’
6 “Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du takwaré wa. Guna waan téndét,
guni wun hundi mé jémba xéké.”

Filadelfiaka wandén hundi

7 Wun hundi wataka dé angi wa, “Méni Filadelfiambu reta wuna hundi xékékwa du
takwana enselka angi hayitaméni:
“Wuni Godna du reta wuni yikafre sémbut male huru. Wuni mwi hundi wuni we. Wuni
Devitna ki wuni hura té. Wuni yambu nafwiwut, nak du wun yambu yamba téfikéndé.
Wuni yambu téfiwut, nak du wun yambu yamba nafwikéndé. Wuni ané hundi méniré
wuni we.
8 Wuni yamén atéfék jémbaka wuni xékélaki. Méni yalefu hambuk héraata wuna hundi
xékéta wawun maki huruta roohafi yata méni angi wa, “Wuni Jisaska wuni jémba saréké.”
Waménka wuni yambu nak wuni nafwi, ména makambu. Du nak wun yambu yamba
téfikéndé.
9 Du takwa nawulak di angi wa, ‘Nani Judana du takwa reta nani Godna nyangwal
nani re.’ Wungi wata di yénataka hundi wa. Di Satanéna hémémbu di re. Mé xéké. Wuni
wunde du takwaré watawuni, di ménika yae ména man mombu hwati séndate. Hwati
séta di wuni ménika némafwimbu mawuli yawukaka xékélakitandi.
10 Hanja wuni méniré hambuk hundimbu wa, du nawulak méniré haraki hurundat,
méni wendé nahafi yata jémba téméte. Méni wungi téménka ané héfambu rekwa atéfék
du takwaré hurukwexétewuka nukwa xakundét, wuni méniré yikafre hurutawuni, méni
jémba reméte.
11 Wuni ménika bari yatawuni. Méni héramén jonduré mé huluki, du nak hérateméka
anéngambambu sandandaka yikafre male joo hérandémboka.
12 Wuni wawut saréké ngwandékwa du takwa hwaar maki tétandi, Godna tempelmbu. Di
wun tempelmbu God wali jémba tétandi, wungi té wungi té. Wumbu téndat, wuni wuna
Godna xi deka séfimbu hayitawuni. Wuni Godna getéfana xi Huli Jerusalem akwi deka
séfimbu hayitawuni. Hukémbu God wandét wun getéfa Jerusalem Godmbu gayatandé.
Wuna huli xi akwi hayitawuni.
13 “Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du takwaré wa. Guna waan téndét,
guni wun hundi mé jémba xéké.”

Laodisiaka wandén hundi

14 Wun hundi wataka dé angi wa, “Méni Laodisiambu reta wuna hundi xékékwa du
takwana enselka angi hayitaméni:

"Wuni mwi hundi wakwa du. Godna hundika wuni mwi hundi male wuni we. God wuniré wandéka maki male wuni we. God huratakandén atéfék jondu wunimbu dé tale xaku. Wuni méniré angi we.
15 Wuni yamén atéfék jémbaka wuni xékélaki. Méni nu hulingu maki yingafwe. Méni yanéndé hulingu maki yingafwe. Méni nu hulingu yanéndé hulingu maki témété wuni mawuli ye.
16 Méni nu hulingu maki téhafi yata yanéndé hulingu maki téhafi yaménka wuni wuna hundimbu méniré gwiyatawuni. Gwiyaata ménika hu hwetawuni.
17 Méni angi méni we, 'Wuni xérénjuwi mama du wuni. Wuni séfélak yéwa jondu bu hérawu. Joo nakéka fatikéhambawuni.' Wungi wata méni xékélakihambaméni. Méni Godna makambu haraki reta xak wali reta jambangwe du méni re. Méni dama hiyandé du maki méni re. Méni nukwa wur sandahafi du maki méni re.
18 Wungi reméka wuni méniré ané hundi we. Méni mé yae yéwa hweta yikafre male ya yanéndé gol motu wunimbu héra, méni xérénjuwi mama du renjoka. Méni yéwa hweta wama nukwa wur akwi wunimbu mé héra, méni wun nukwa wur sandamét, du takwa ména séfiré xéhafi yandat, méni roohafi yanjoka. Méni yéwa mé hweta yikafre marasin akwi wunimbu héra, méni ména damambu takata jémba xénjoka.
19 Wuni némafwimbu mawuli yawuka du takwaré wuni hambuk hundimbu wata wuni diré xiya, di yikafre sémbut male hurundate. Wunka sarékéta méni hurumén haraki saraki sémbut yatakataka yikafre sémbut male hurunjoka némafwimbu mawuli yataméni.
20 "Mé xéké. Wuni gena fétémbu téta guniré wuni wa, guni wun yambu wunika nafwingute. Du nak wuna hundi xékéta gena yambu nafwindét, wuni wulaaye dé wali retawuni. Reta wuni dé wali hénoo sawut, dé wuni wali satandé.
21 Hanja wuni némafwi hambuk yata Satanéna hambukré wundé sarékéngwandéwu. Sarékéngwanda némbuli wuna yafa wali wuni re, déka néma du rendéka jambémbu. Sarékéngwandékwa du takwaré watawuni, di wuna néma du rendéka jambémbu wuni wali rendate.
22 "Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du takwaré wa. Guna waan téndét, guni wun hundi mé jémba xéké."

4

Godna getéfambu di déka ximbu haréké

1 Wun hundi wandéka xékétaka wuni Jon janji hwae wuni xé, Godna getéfambu gena fété nak nafwe téndéka. Xéta wuni tale xékéwun hundi wambula xékéwuka dé wun hundi fuli yondaka maki wata wuniré angi wa, "Méni angiré mé xalemét, wuni hukémbu xakutekwa jonduka méniré wakwetawuni."
2 Wungi wandéka Godna Hamwinya bari wuna mawulimbu sukweka téndéka wuni xé, Godna getéfambu néma duna jambé nak téndéka dé wun jambémbu rendéka.
3 Dé wumbu rendéka déka séfi dé yikafre waka maki motu jaspar maki dé, yikafre waka motu konilian maki akwi dé. Rendéka jambé tékwambu dé hotékanyi nak té. Déka jambé dé wun hotékanyina larékona nyéndékmbu té. Wun hotékanyi dé yangar maki dé hanyi, wun yikafre glas motu emeral maki dé.
4 Dé nyéndékmbu rendéka dumi yéték tamba yétiyéti néma du rendéka jambé di déré hatimbanga re. Wunde jambémbu néma du dumi yéték tamba yétiyéti di hatimbanga re. Di wama nukwa wur sandata gol motumbu yatakandan néma du anéngambambu sandandaka joo deka anéngambambu sandataka di re.
5 Nyéndékmbu rekwa néma duna hafwambu dé nyir tulem nandéka jar ham wandéka wuni xéké. Néma Du rendéka jambéna makambu dé téméngara angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk xérékéta té. Wunde téméngara Godna Hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di.
6 Wun néma duna jambéna makambu tukweseke maki joo nak dé té. Wun tukweseke dé yikafre glas maki dé. Hamwinya tékwa jondu yétiyéti di wun néma duna jambé tékwa hafwambu hatimbanga di té. Wunde jonduna séfimbu séfélak séfélak dama di té, biya sakumbu akwi, hungalimbu akwi.
7 Wun joo nak laion maki dé. Nak bulmakau balina nyan maki dé. Nak déka saawi dé duna saawi maki dé. Nak dé némafwi mu afwi nyirmbu wura yikwa maki dé.
8 Wun hamwinya tékwa joo nak nak deka yék gwongofu dé té. Séfélak dama deka atéfék séfina hafwambu akwi yékna ekombu akwi dé té. Atéfék gan nukwa di gwar wata di té. Téta di angi wa:
"Néma Du God dé yikafre male dé. Dé yikafre male dé. Dé yikafre male dé. Dé atéfék hambukré sarékéngwanda dé néma du re.

Dé hanja rendé, némbuli rekwa, hukémbu wungi retekwa God dé.”
9 Wungi wata di wun néma duna jambémbu rekwa Godna némafwi hambukéka wata
déka ximbu harékéta di déka diména nae. Dé wungi re wungi re wungi male dé re.
10 Di wungi déka ximbu harékéndat, wumbu rekwa néma du dumi yéték angé tamba
yétiyéti di néma duna jambémbu rekwa Godna makambu xakre héfambu hwaata di wungi
re wungi re rekwa Godna ximbu harékéta di gol motumbu yatakandan anéngamba sanda
joo rafwe di rendéka jambéna makambu yaki, déka ximbu harékénjoka. Yakita di angi
wa,
11 “Méni God méni nana Néma Du méni.
Méni atéfék jondu méni hurataka.
Ména mawuli yaméka makimbu méni wun jondu huratakaméka di wungi re.
Wungi huruménka sarékéta nani ména némafwi hambukéka wata ména ximbu harékéta
atéfék jonduka néma du remékaka watame.”
Wungi di wa.

5

Hundaméndén nyinga dé Jon xé

1 Wuni xé, wun néma duna jambémbu rekwa Godna yika tambambu nyinga nak
rendéka. Wun nyingana yéték sakumbu dé séfélak hundi sukweka té. Hanja dé bi maki
joo angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hérae dé wun nyingaré hundamé.
2 Wun joo xétaka wuni xé, hambuk yakwa ensel nak téta hambukmbu wandéka. Wata
dé wa, “Yikafre sémbut male hurukwa du male dé wun bi maki joo hérekitaka wun nyinga
latandé. Héndé wun nyinga late?”
3 Wungi wandéka nyinga lae awulambu xétekwa du nak rehambandé. Nyirmbu akwi,
héfambu akwi, héfana ekombu akwi di wun nyinga yamba hali landa.
4 Di yikafre sémbut male hurukwa duka hwaka xéhambandi, dé wun nyinga lae
nyingambu xéndéte. Xéhafi yandaka wuni hambukmbu géra.
5 Gérawuka dé néma du nak wuniré wa, “Méni gérakéméni. Mé xé. Judana hémémbu
xakundé laion andé yae. Dé Devitna mandéka dé. Dé Satanré sarékéngwanda dé wun
nyingambu hundaméndé bi maki joo angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hérekitaka dé
wun nyinga hali landé.” Wungi dé wa.

Jon Sipsip Balina Nyanré dé xé

6 Wun hundi xékétaka wuni xé Sipsip Balina Nyan nak téndéka. Dé néma du rendéka
jambé tékwambu dé té. Dé hamwinya tékwa jondu yétiyéti, hatimbanga rekwa néma du,
deka nyéndékmbu dé té. Dé xiyandaka hiyae raméndé Sipsip Balina Nyan maki dé té.
Déka hara angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk dé té. Déka dama angé tamba yétiyéti
angé tamba hufuk dé té. Wun hara wun dama akwi di Godna Hamwinya angé tamba
yétiyéti angé tamba hufuk di. God wandéka wunde hamwinya di ané héfambu rekwa
atéfék hafwaré di yi.
7 Wun Sipsip Balina Nyan yae dé wun nyinga héra, néma duna jambé rekwa Néma Duna
yika tambambu.
8 Hérandéka di hamwinya tékwa jondu yétiyéti, néma du dumi yéték angé tamba yétiyéti
akwi di Sipsip Balina Nyanéna makambu xakre héfambu hwa. Wunde néma du nak nak
di gita maki joo huruta di gol motumbu yatakandan andé akwi huru. Wun andémbu dé
ya xéréké ndéka yaki xaleta yikafre yama xaakwa joo sukweka re. Wun yaki Godna du
takwa déré wandaka hundi dé.
9-10 Di wungi huruta di huli gwar nak angi wa:
“Méniré xiyandaka ména nyéki dé blekéndéka méni hiya.
Hiyae méni du takwaré héra, di Godna du takwa rendate.
Di nak maki nak maki hémémbu reta, nak maki nak maki hundi buléta, nak maki nak
maki séfi téta, nak maki nak maki héfambu rendaka méni diré héra.
Hérae waméka di Godna du takwa reta di déka pris di re. Rendaka dé God deka néma du
reta dika dé hati.
Hukémbu di ané héfambu rekwa du takwaka néma du takwa retandi.
Méni wungi huruménka méni wun nyinga hérae hundaméndé bi maki joo hérekitaka méni
wun nyinga lataméni.”
Wungi di wa.

Sipsip Balina Nyanéna ximbu di haréké

11 Wun hundi xékétaka wuni wambula xéta wuni xéké, séfélak ensel gwar wandaka.
Wunde ensel di séfélak di. Dumi dumi dumi. Di Néma Du rendéka jambéna hafwambu

akwi, hamwinya tékwa jonduna hafwambu akwi, wunde néma du rendan hafwambu akwi di hatimbanga té.
12 Téta di hambukmbu gwar angi wa:
“Hanja xiyandaka hiyandé Sipsip Balina Nyan dé yikafre sémbut male huruta dé re.
Reta dé néma du reséketandé.
Reta dé séfélak yikafre jondu, yikafre xékélelaki, némafwi hambuk akwi Godmbu hératandé.
Hérandét atéfék du takwa déka ximbu harékétandi.
Harékéta déka hambukéka hundi wata déka yikafre mawuli yatandi.”
13 Wungi wandaka wuni xéké, God huratakandén atéfék jondu hundi wandaka. Nyir, héfa, héfakombu, wumbu rekwa jondu, néma xérimbu hwaakwa jondu, di atéfék hundi wandaka wuni xéké. Di angi wa:
“Néma duna jambémbu rekwa Néma Du bér Sipsip Balina Nyan bér némafwi hambuk yata bér nukwa hanyikwa maki hanyi.
Nani bérka yikafre mawuli yata bérka ximbu harékétame, wungi re wungi re.”
14 Wungi wandaka di hamwinya tékwa jondu yétiyéti di angi wa, “Wu mwi hundi dé.” Wungi wandaka God rendéka jambé tékwambu hatimbanga rekwa néma du di xakre héfambu hwaata bérka ximbu haréké.

6

Sipsip Balina Nyan dé nyingambu hundaméndé bi maki joo héreki

1 Wuni xé wun Sipsip Balina Nyan wun nyinga hura téta hundaméndé bi maki joo nak hérekindéka. Xétaka wuni xéké, hamwinya tékwa joo nak hundi buléndéka. Dé jar wandéka maki wata dé wa, “Mé ya.”
2 Wungi wandéka wuni xé, wama hors nak téndéka. Wun horsmbu rekwa du dé xi wando hurundéka dé du nak dé yikafre anéngambambu néma du sandandaka joo déka hwe. Hwendéka hérae dé yi, déka mamaré sarékéngwandéta di atéfékré sarékéngwandénjoka.
3 Wun Sipsip Balina Nyan nyingambu hundaméndé bi maki joo nak akwi hérekindéka wuni xéké, nak hamwinya tékwa joo angi wandéka, “Mé ya.”
4 Wungi wandéka dé waka hors nak ya. Wun horsmbu rekwa duka di xi warendaka némafwi yar nak hwe. Hwendaka dé God wun duré wa, “Méni hambuk hérae du takwana yikafre mawuliré haraki hurutaméni. Hurumét di waru wareta di nak nakré xiyatandi.” Wungi dé wa.
5 Wun Sipsip Balina Nyan nyingambu hundaméndé bi maki joo nak akwi hérekindéka wuni xéké, hamwinya tékwa joo nak akwi wandéka, “Mé ya.” Wungi wandéka wuni xé géli hors nak yandéka. Wun horsmbu rekwa du dé joo handékénékwa joo nak déka tambambu huru.
6 Hurundéka wuni xéké hamwinya tékwa jondu téndan nyéndékmbu hundi nak angi wandéka, “Méni wamét, du takwa hénoo héranjoka séfélak yéwa hwetandi. Du natafa nukwa jémba yataka wun jémbana yéwa hérae hwetaka dé natafa male lita wit sék hératandé. Du natafa nukwa jémba yataka wun jémbana yéwa hérae hwetaka hufuk male lita barli sék hératandé. Méni olivna wel wain hulinguka akwi yamba wakéméni. Bér métaka baka témbé.” Wungi dé wa.
7 Wun Sipsip Balina Nyan nyingambu hundaméndé bi maki joo nak akwi hérekindéka wuni xéké, hamwinya tékwa joo nak akwi wandéka, “Mé ya.”
8 Wungi wandéka wuni xé, haklafu maki hors nak yandéka. Wun horsmbu rekwa du déka xi Hiyandé Du dé. Dé yandéka déka hukémbu nak du dé ya. Déka xi Hiyandé Du Takwa Rendaka Hafwa dé. God wandéka di ané héfambu rekwa atéfék du takwa di hém yétiyéti di re. Rendaka dé bérré wa, “Nak hémré béni hambuk yata diré xiyasandatambéni. Béni wambét, nawulak xi warendaka yarmbu wareta hiyaata, nawulak hénooka hiyaata, nawulak némafwi bar hiyaata, nawulakré afakambu tékwa bali hamwi tindat hiyaata di atéfék hiyatandi.” Wungi dé bérré wa.
9 Wun Sipsip Balina Nyan nyingambu hundaméndé bi maki joo nak akwi hérekindéka wuni xé, Godka joo hwendaka jambéna ekombu hiyandé du takwana hamwinya téndaka. Hanja wunde du takwa Godna hundi xékéta wata nak du takwana makambu téta Jisas Kraiska di hundi wa. Wandaka déka mama deka hundika hélék yata di diré xiyandaka di hiya. Hiyae deka hamwinya wumbu téndaka wuni xé.
10 Xéwuka di hiyandé du takwana hamwinya hambukmbu wata di wa, “Néma Du, méni yikafre sémbut male méni huru. Méni mwi hundi male méni we. Héfambu rekwa du di naniré xiya. Tale nukwa hatika yindét, méni némafwi kot xékékwa néma du reta du takwa

hurundan sémbutka hundi wata méni naniré hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetaméni?”
11 Wungi wakwexékéndaka God dé di nak nakéka wama nukwa wur hwetaka dé diré angi wa, “Guni tale nukwa nawulak baka hwatanguni. Wuni wuna du takwaka nawulakré akwi wuni waséke, di akwi hurungun maki wuna hundi xéka Jisaska hundi wandate. Wandat héfambu rekwa du guniré xiyandan maki, diré akwi xiyandat, di hiyae guni wali téndat, hukémbu wuni guniré hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetawuni.” Wungi dé God wa.
12 Wun Sipsip Balina Nyan nyingambu hundaméndé bi maki joo nak akwi hérekindéka wuni xé, némafwi nono héfambu hurundéka. Hurundéka dé nukwa nak maki ye dé géli xaku, géli wur maki dé. Xakundéka bafu nak maki ye lé nyéki maki waka xaku.
13 Xakuléka dé nyirmbu tékwa hunkwari di héfambu xakri, némafwi mur hurundéka huli ambatékér sék xakrindaka maki.
14 Di nyinga mwendaka maki dé nyir télama mwe harana dé yi. Yindéka atéfék némbu, atéfék néma xérimbu tékwa héfa akwi di téndan hafwa yatakataka di yi.
15 Yindaka di héfana néma du, getéfana néma du, xi warekwa duna néma du, xérénjuwi mama du, némafwi hambuk yakwa du, nak duka jémba yakwa du takwa, deka hafu jémba yakwa du takwa, wunde du takwa atéfék di yaange ye di motumbu tékwa wekwambu akwi, némbumbu rekwa némafwi motumbu akwi di faku.
16 Faakwa wakwexéka di némburé akwi moturé akwi angi wa, “Guni mé xakre naniré samétéfi. Néma duna jambémbu rekwa Néma Du naniré xéndémboka hélék nani ye. Wun Sipsip Balina Nyan nanika mawuli wita naniré xiyandémboka hélék nani ye.
17 Bér nani hurumben haraki saraki sémbutka mawuli wita naniré hasa hwetembéka némafwi nukwa wundé yandé. Yingi maki nani bérka makambu tétame?” Wungi di wa.

7

Séfélak Israelna du

1 Wun joo yindéka wuni xé, ensel yétiyéti héfana wambumbu téndaka. Téta di héfambu hurukwa mur yétiyétiré hulukindaka mur huruhambandé. Héfambu akwi, néma xérimbu akwi, mimbu akwi mur huruhambandé.
2 Hanja God dé wunde enselré wa, di héfaré akwi néma xériré akwi haraki hurundate. Wungi wandéka némbuli téta di murré huluki. Hulukindaka wuni xé, wungi re wungi re rekwa Godna ensel nak akwi nukwa xalekwa sakumbu xalendéka. Dé Godna xi hayikwa joo hura yandéka wuni xé. Yae dé ensel yétiyétiré hambukmbu wata dé angi wa,
3 “Guni héfaré akwi, néma xériré akwi, miré akwi bari haraki hurukénguni. Tale nani nana Néma Du Godna xi déka jémba yakwa duna makambu hayitame. Hayimbet hukémbu guni wun jonduré haraki hurutanguni.”
4 Wungi wandéka wuni xéké, di Godna xi 144,000 duna makambu hayindaka. Di Israelna atéfék hém deka du nawulak hérae deka makambu di Godna xi hayi. Angi di hayi:
5 Judana hémémbu 12,000. Rubenéna hémémbu 12,000. Gatna hémémbu 12,000.
6 Aserna hémémbu 12,000. Naptalina hémémbu 12,000. Manasena hémémbu 12,000.
7 Simeonéna hémémbu 12,000. Livaina hémémbu 12,000. Isakarna hémémbu 12,000.
8 Sebulunéna hémémbu 12,000. Josepna hémémbu 12,000. Benjaminéna hémémbu 12,000. Wunde du atéfék deka makambu di Godna xi hayi.

Séfélak du takwa di Godna ximbu haréké

9 Di wungi hayindaka wuni xé, séfélak séfélak du takwa hérangwanda téndaka. Du wunde du takwaré handékénénjoka hurufatikétandé. Wunde du takwa di atéfék héfambu akwi atéfék hémémbu akwi di ya. Di nak maki nak maki séfi téta nak maki nak maki hundi di bulé. Wunde du takwa néma du rendéka jambéna makambu téta akwi Sipsip Balina Nyanéna makambu akwi di té. Di séménýi wama nukwa wur sandataka di téfana téméngara deka tambambu hura té.
10 Téta di hambukmbu wata di angi wa, “Néma duna jambémbu rekwa God, nana Néma Du God bér wun Sipsip Balina Nyan bér Satanéna tambambu naniré wundé hérambé. Hérambéka nani bér wali jémba re.”
11 Wungi wandaka di Godna ensel atéfék di néma duna jambé tékwa hafwa, wunde néma du dumi yéték tamba yétiyéti, hamwinya tékwa jondu yétiyétina hafwambu di hérangwanda té. Téta di wun néma duna jambéna makambu xakre héfambu hwaata di Godna ximbu haréké.
12 Harékéta di angi wa, “Wu mwi hundi dé. Nani nana Néma Du Godka yikafre mawuli yatame. Dé nukwa hanyikwa maki dé hanyi. Dé atéfék xékélelaki dé héra. Nani déka

diména naata déka ximbu harékétame. Dé némafwi hambuk héraata dé atéfék néma duré sarékéngwandé. Wungi déka ximbu harékétame, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.” Wungi di wa.

Wunde du takwaka di hundi wa

13 Di wungi wandaka dé néma du nak wuniré wa, “Wun séménýi wama nukwa wur sandandé du takwa héndé? Di yimba getéfambu di ya?”

14 Wungi wakwexékéndéka wuni déré angi wa, “Néma du, méni hafu méni xékélaki.” Wungi wawuka dé wuniré wa, “Wunde du takwa di wun némafwi xakéngalimbu xakukwa du takwa di. Xaakwa di wun Sipsip Balina Nyanéna nyékimbu deka nukwa wur yakwanyindaka deka nukwa wur wama ya.

15 Wungi hurundanka di God rendéka jambéna makambu téta di gan nukwa déka tempelmbu téta di déka ximbu haréké. Harékéndaka dé wun néma duna jambémbu rekwa God di wali téta dika jémba hatitandé.

16-17 Wun Sipsip Balina Nyan dé néma duna jambé nyéndékmbu téta dika jémba hatitandé, du déka sipsip balika hatindéka maki. Hatita dé diré hura yindét, di héfambu xalekwa hulingu satandi. Sata di wungi re wungi re jémba retandi. Dé dika jémba hatindét, di wambula hénooka hiyahafi yata di wambula hulinguka yamba hiyakéndi. Dé dika jémba hatindét, nukwa deka séfimbu hambukmbu wambula xéhafi yandét, ya deka séfimbu wambula yamba yanékéndé. Di gérandat, God deka damambu tékwa ménengu létékéndét, jémba male retandi.” Wungi dé wuniré wa.

8

Jisas dé nyingambu hukétéfi hundaméndé bi maki joo héreki

1 Wun Sipsip Balina Nyan nyingambu hukétéfi hundaméndé bi maki joo hérekindéka nyirmbu hundi nawulak buléhambandi. Nawulak nukwa (1/2 aua) di atéfék nakélak male di té.

2 Téndaka hukémbu wuni xé, Godna makambu tékwa ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wumbu téndaka. Di fuli maki joo angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di héra.

3 Hérandaka dé nak ensel akwi yae dé Godka jondu hwendaka jambé walémbambu dé té. Dé gol motumbu yatakandan andé nak hura dé té. Wun andémbu dé yikafre yama xaakwa joo husandandéka hwandéka ya xéréké ndéka yaki waréta dé yikafre yama xe. Hura téndéka di wun yikafre yama xaakwa joo séfélak déka hwe. Dé wun joo akwi du takwa Godré buléndan hundi akwi gol motumbu yatakandan jambémbu takandéte di déka hwe. Wun jambé dé God rendéka jambéna makambu dé té.

4 Hwendaka takandéka dé yikafre yama xaakwa yaki akwi du takwa Godré buléndan hundi akwi dé Godka wari, wun enselna tambambu.

5 Warindéka wun ensel yikafre yama xaakwa joo rendéka andé hérae, Godka jondu hwendaka jambémbu rekwa ya hérae, dé wun andémbu taka. Take dé ya ané héfaré yakisanda. Yakisandandéka séfélak jar hambukmbu wandéka nyir tulem nandéka dé némafwi nono xaku.

Ensel di fuli maki joo yo

6 Ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di fuli maki joo angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hura téta di yonjoka huru.

7 Ensel nak dé déka fuli yo. Yondéka hambuk wali giyandéka maki, dé ais akwi, nyéki akwi, ya akwi dé héfambu xakri. Xakre dé ané héfana també nakré, wun tambéna miré akwi dé tusanda. Tusandata dé també yétékré tusandahambandé. Atéfék héfambu rekwa yikafre wararé dé tusanda.

8 Ensel nak akwi dé déka fuli yo. Yondéka ya yanékwa némafwi némbu maki joo yakisandandaka dé néma xérimbu xakri. Xakrindéka dé néma xérimbu nak també dé nyéki xaku. Néma xérina també yéték baka dé jémba té. Wumbére també nyéki maki xakuhambambér.

9 Néma xérimbu tékwa atéfék xéri hamwi també hufuk rendéka nak també dé hiya. Hiyandéka també yéték jémba di re. Hiyahambandi. Atéfék gunjambé també hufuk rendaka nak també dé haraki ya. Yandéka també yéték jémba di re. Haraki yahambandi.

10 Ensel nak akwi dé déka fuli yo. Yondéka dé némafwi hunkwari nak téméngara ya yanékwa maki yanéta nyir yatakataka dé xakri. Xéri, héfambu xalekwa gu akwi també hufuk rendaka dé natafa tambémbu xakri. Xakrindéka també yéték jémba dé té. Wun hunkwari wun també yétékmbu xakrihambandé.

11 Wun hunkwarina xi Nyingi yakwa joo dé. Wun hunkwari héfambu tékwa gu nak tambémbu xakrindéka wun tambémbu tékwa gu nyingi dé ya. Yandéka séfélak du takwa wun hulingu sataka di hiya. També yétékmbu tékwa gu jémba dé té. Nyingi yahambandé.
12 Ensel nak akwi dé déka fuli yo. Di nukwa, bafu, atéfék hunkwari també hufuk rendaka wun ensel yondéka natafa també géli dé xaku. Xakuta haraki dé ya. Yandéka nukwa, bafu, atéfék hunkwari també yéték jémba dé té. Haraki yahambandé. Yahafi yandéka nukwa, bafu, hunkwari jémba hanyihambandi. Gan nukwa akwi, nukwa, bafu, hunkwari nawulak hanyihafi yandaka dé haléke té.
13 Haléke téndaka wuni xé, barokwaru nak anwar nyirmbu wura yiléka. Xéta wuni xéké lé hambukmbu angi waléka, “Saréfa. Saréfa. Saréfa. Ensel hufuk deka fuli némbuli male bari yotandi. Di yondat, héfambu rekwa du takwa némafwi hangéli hératandi. Héfambu rekwa du takwaka wuni saréfa nae.” Wungi lé wa.

9

Ensel nak akwi dé fuli yo

1 Ensel nak akwi déka fuli yondéka wuni xé, hunkwari nak héfambu téndéka. Hanja wun hunkwari nyirmbu yae dé héfambu xakre dé wumbu té. Wun hunkwari dé némafwi wekwambu nandikwa yambuna féténa ki di héra. Du di wun wekwambu yasande xéta andélambu tékwa héfa xénjoka di hurufatikétandi.
2 Hérae dé wun némafwi wekwana fété nafwindéka dé séfélak yaki wun wekwambu xale, némafwi yana yaki xalendéka maki. Xale wun wekwana yaki dé nukwa nyir tatéfindéka bér géli xaku.
3 Xakumbéka wun yakimbu di séfélak hawuluki xale di héfaré naande yi. Naande ye di hambuk héra, di ané héfana hula du takwaré tindaka maki tinjoka.
4 Hérae di ané hundi akwi héra, “Guni wara, nyaa, miré akwi haraki hurukénguni. Guni deka makambu wuna xi rehafi yakwa du takwaré male haraki hurutanguni.
5 Guni du takwaré tingut, di yamba hiyakéndi. Guni diré tingut, di némafwi hangéli hératandi. Guni bafu natamba du takwaré titanguni, di némafwi hangéli hérandate.” Wun hundi hérataka di wunde hawuluki du takwaré tindat, di hangéli hératandi, hula tindaka hangéli hérandaka maki.
6 Wun nukwa du takwa hiyatendaka yambuka hwakéfatikétandi. Di hiyanjoka némafwimbu mawuli yata di yamba hiyakéndi.
7 Wuni hawuluki angi yandaka wuni xé. Di warenjoka yikwa hors maki di té. Deka anéngambambu gol motumbu yatakandan sandandaka maki joo dé té. Deka saawi duna saawi maki di.
8 Deka némbé takwana séménýi némbé maki dé. Deka némbi laionéna némbi maki, némbi tufu dé.
9 Deka mawulimbu kapambu yatakandan nukwa wur maki di sanda. Di wura yindaka deka yékna ham dé séfélak karis yindaka maki dé. Wun ham dé séfélak hors warenjoka fétékéra yindaka maki dé.
10 Deka géni hulana géni maki dé. Wun génimbu némbi nak dé té. Deka hambuk dé deka génimbu dé té. Di deka génimbu bafu natambambu du takwaré titandi, di némafwi hangéli hérandate.
11 Deka néma du dé wun wekwaka hatikwa ensel dé. Hibruna hundimbu wun enselna xi Abadon dé. Grikna hundimbu déka xi Apolion dé. Wun xina mo hundi angi dé, Atéfék Jonduré Haraki Hurukwa Du dé.
12 Tale yandé haraki joo bu hényi. Mé xé. Haraki joo yéték akwi yatambér.

Ensel nak akwi dé déka fuli yo

13 Ensel nak akwi déka fuli yondéka wuni xéké, Godka jondu hwendaka jambéna wambu yétiyétimbu hundi nak wandéka. Wunde wambumbu nak nak dé bulmakau balina anéngambambu tékwa maki hara nak dé té. Wun gol motumbu yatakandan jambé dé Godna makambu té.
14 Wun hundi wata dé fuli yondé enselré wa, “Némbuli ensel yétiyéti di yoombu gindan du maki re, néma xéri Yufretisna hafwambu. Méni sa ye wunde enselré luku.” Wungi dé wa.
15 Hanja God wunde ensel yétiyéti dé hurataka, di wasékendén nukwambu wasékendén héki hwarimbu xakundate. Huratakandéka wun fuli yondé ensel diré dé luku, di ye ané héfana atéfék du takwana nak tambéré xiyasandandate. Xiyasandandat, nak també hiyandat, també yéték baka tétambér.
16 Wunde ensel yétiyéti yindaka deka hukémbu yikwa horsmbu rekwa du séfélak séfélak di. Nak diré handékénéndéka wuni xéké, di 200 milion di.

17 Wun janji maki jooré xéta wuni xé hors, horsmbu rekwa du akwi angi yandaka.
Du di kapambu yatakandan sanda wur mawulimbu sandandaka wun nukwa wur dé
nawulak waka, ya yanékwa maki, nawulak géli, nukwa xéndéka nyir géli tékwa maki,
nawulak haklafu wungi di ya. Horsna humbu laionéna humbu maki dé. Ya yanéta dé
yaki wali horsna hundimbu xale yi. Ya yanékwa haklafu motu akwi dé deka hundimbu
xale yi.
18 Wun ya, yaki, haklafu motu akwi xale ye di ané héfambu rekwa du takwana natafa
tambéré di xiyasanda. També yéték jémba di re.
19 Wun horsna hambuk dé deka hundimbu akwi génimbu akwi dé té. Deka géni hambwe
maki dé. Deka génimbu humbu nak dé té. Wun humbumbu di du takwaré haraki huru.
20 Wun haraki jondu dé ané héfana du takwana natafa hémré male dé xiyasanda.
Hiyahafi rekwa du takwa di wun jondu xétaka di deka tambambu hurundan haraki saraki
sémbutka hu hwehambandi. Hu hwehafi yata di haraki hamwinyana ximbu harékéta,
gol motu, silva motu, bras motu, baka motu, mimbu akwi tandan gwalinyana ximbu di
haréké. Wunde yénataka god xéhafi yata, hundi xékéhafi yata, yitaka yatakahambandi.
21 Wunde du takwa di du takwaré xiyaata, foo tuta, nak du takwa wali haraki saraki
sémbut huruta, jondu sélé héraata, wungi huruta di haraki saraki sémbut huru. Di
hurundan haraki saraki sémbutka hu hwehambandi.

10

Ensel Jonka nyinga hwendéka dé sa

1 Wun jonduré xétaka wuni xé, Godna getéfambu re hambuk yakwa ensel nak
gayandéka. Dé buwi maki nukwa wur sandandéka dé hotékanyi nak déka anéngambambu
re. Déka saawi dé nukwa maki dé. Déka man ya yanékwa hwaar maki dé.
2 Déka tambambu dé yikama nyinga nak lae dé re. Rendéka dé déka yika man néma
xérimbu xakita dé aki man héfambu xaki.
3 Xakita dé laion hambukmbu wandaka maki dé hambukmbu wa. Wandéka dé jar angé
tamba yétiyéti angé tamba hufuk déka hundi hasa wa.
4 Hasa wandaka wuni jarna hundi hayinjoka huru. Huruwuka dé hundi nak Godna
getéfambu angi wa, “Wun jar wandén hundi ména mawulimbu male métaka téndé.
Nyingambu yamba hayikéméni.” Wungi dé wa.
5 Wandéka dé Godna getéfambu gaye néma xérimbu xakita héfambu xakita téndéka xéwun
ensel dé déka yika tamba Godna getéfaré harékéta
6 dé angi wa, “God wungi re wungi re retandé. Dé nyir akwi nyirmbu rekwa atéfék
jondu akwi dé hurataka. Dé héfa akwi héfambu rekwa atéfék jondu akwi dé hurataka. Dé
néma xéri akwi wumbu rekwa atéfék jondu akwi dé hurataka. Wuni déka ximbu wuni
we. Dé hanja wandén maki némbuli male hurutandé. Wu mwi hundi dé.
7 Ensel nak akwi déka fuli némbuli male yotandé. Yondét, wun nukwambu God hanja
fakundén jémba yaséketandé. Hanja déka jémba yakwa profet di wun fakundén jémbaka
wa. Wandan maki némbuli hurutandé. Wu mwi hundi dé.” Wungi dé wa.
8 Wandéka dé Godna getéfambu gayandéka xékéwun hundi dé wuniré wambula wa,
“Méni sa ye méni wun nyinga néma xérimbu xakita héfambu xakita tékwa enselna
tambambu héra.”
9 Wungi wandéka wuni wun enselka ye wuni déré wa, dé wun yikama nyinga wunika
hwendéte. Wawuka dé wuniré wa, “Méni mé hérae sa. Samét, ména hundimbu résék
yatandé. Sataka témét, ména biyambu nyingi yatandé.”
10 Wungi wandéka wuni wun yikama nyinga déka tambambu hérae wuni sa. Sata
téwuka dé wuna hundimbu résék dé ya. Sataka téwuka dé wuna biyambu nyingi ya.
11 Yandéka dé wuniré wa, “Méni profetna hundi wambula wataméni. Séfélak nak maki
nak maki séfi tékwa du takwaka, séfélak nak maki nak maki héfambu rekwa du takwaka,
séfélak nak maki nak maki hundi bulékwa du takwaka, séfélak néma duka akwi profetna
hundi wataméni.” Wungi dé wa.

11

Du yéték bér Godna jémbaka hundi wa

1 Wun hundi wandéka di wunika jondu handékénékwa bangi nak hwe. Wun bangi
séto bangi maki dé. Wun bangi hweta di wuniré wa, “Méni sé raama ye Godna tempel
handékénéta Godka jondu hwendaka jambé akwi handékéné. Wumbu téta Godna ximbu
harékékwa du takwa akwi handékénétaméni.
2 Méni tempelka séndé gindan hafwa yamba handékénékéméni. Wun hafwa baka
métaka téndé. Wun hafwa dé nak téfana du takwaka hwendén hafwa dé. Di dumi

yétiyéti angé tamba yéték bafu wun yikafre getéfambu xakélaki sakélakita haraki hurutandi, mawuli yandaka maki.

3 Wuni wuna jémbaka hundi watekwa du yétékéka hambuk hwetawuni. Hwewut bér 1,260 nukwambu profetna hundi watambér. Bér wungi wuna hundi wata bér kofina bek wur maki nukwa wur male sandatambér." Wungi dé God wuniré wa.

4 Wumbére du yéték bér oliv mi maki bér, ané héfana Néma Duna makambu tékwa lam yéték maki bér té.

5 Du takwa nawulak bérré haraki hurunjoka mawuli yandat, bérka hundimbu ya gwande bérka mamaré atéfék ya yanétandé. Bérré haraki hurunjoka mawuli yatekwa du takwa wungi male hiyatandi.

6 God bérka dé hambuk hwe, bér wambét, profetna hundi watembéka nukwambu wali giyahafi yandéte. Nawulak hambuk akwi dé bérka hwe. Bér wambét, héfambu tékwa gu nyéki maki xakutandé. Bér mawuli yata wambét nak maki nak maki haraki saraki jondu ané héfambu rekwa du takwaka yatandé, mawuli yambéka maki.

7 Bér bérka jémba yaséketa hundi wambét, wun némafwi wekwambu xalekwa ximbali bér wali waretandé. Ware bérré saréké̂ngwandéta bérré xiyatandé. Xiyandét, bér hiyatambér.

8 Hiyambét bérka fusa néma getéfana yambumbu baka hwatambér. Hanja wun getéfambu di bérka Néma Duré xiyae mimbu hatekandaka dé hiya. Nani sataku hundi wata wun getéfana xi angi wa: Sodom akwi Isip akwi.

9 Wumbére du yétékna fusa nukwa hufuk també yambumbu rendét, di nak maki nak maki séfi tékwa du takwa, nak maki nak maki hémémbu rekwa du takwa, nak maki nak maki hundi bulékwa du takwa, nak maki nak maki héfambu yandé du takwa wungi di bérka fusaré xétandi. Xéta watéfitandi, du nawulak bérka fusa wekwambu réméndate.

10 Wungi watéfita ané héfambu rekwa du takwa hiyambénka mawuli sawuli yatandi. Hénoo hulingu sata nak nakéka jondu hweta mawuli sawuli yatandi, dika hangéli hwendé profet yéték hiyambénka.

11 Nukwa hufuk també yindéka dé hamwinya hwekwa yanambi dé Godmbu gaye bérré wulayi. Wulayindéka bér raama bérka manmbu té. Témbéka di du takwa bérré xéta di némafwimbu roo.

12 Roondaka bér xéké, hundi nak Godna getéfambu gayata hambukmbu wandéka. Wata dé angi wa, "Béni angiré mé xale." Wungi wandéka bér Godna getéfaré buwimbu warimbéka di bérka mama xé.

13 Wun nukwa némafwi nono dé huru. Hura dé wun getéfana hafwa nakré dé haraki huru. Hurundéka wun getéfana hafwa angé natamba angé tamba yétiyéti jémba dé té. Wun nono hurundéka séfélak (7,000) du takwa di hiya. Hiyandaka di hiyahafi rendé du takwa némafwimbu roota di anwarmbu rekwa Godna ximbu di haréké.

14 Wumbére haraki joo yéték wundé yimbé. Nak akwi bari yatandé.

Ensel nak akwi dé déka fuli yo

15 Ensel nak akwi dé déka fuli yo. Yondéka di Godna getéfambu hundi nawulak hambukmbu di angi wa, "Némbuli nana Néma Du déka wasékendén du Krais wali dé ané héfambu rekwa atéfék du takwaka néma du re. Dé atéfék du takwaka néma du retandé, wungi re wungi re." Wungi di wa.

16 Wandaka di Godna makambu rekwa néma du dumi yéték angé tamba yétiyéti di rendaka jambémbu raama di deka saawimbu xakre hwaata Godna ximbu haréké̂ta di wa,

17 "Nana Néma Du God, ména hambuk atéfék hambukré dé saréké̂ngwandé. Hanja re némbuli akwi méni re.

Méni némafwi hambuk héraata némbuli male méni néma du reta atéfék héfambu rekwa du takwaka méni jémba hati. Hatiméka nani ménika diména nae.

18 Hanja ané héfambu rekwa du takwa ménika mawuli di wi.

Némbuli méni dika mawuli witeméka nukwa wundé yandé.

Némbuli méni némafwi kot xékékwa néma du reteméka nukwa wundé yandé.

Yandéka méni hiyandé du takwa hurundan sémbutka hundi wataméni.

Némbuli ména jémba yandé du takwa yandan yikafre jémba hasa hwetaméni.

Hasa hweta méni ména profetka akwi, ména hundi xéké̂ndé du takwaka akwi, ména ximbu haréké̂ndé du takwaka yikafre jondu hasa hwetaméni.

Di néma du takwa reta baka du takwa rendat, wunde du takwa yandan yikafre jémba némbuli hasa hwetaméni.

Némbuli méni ané héfaré haraki hurundé du takwaré haraki hasa hurutaméni.

19 Di wungi wandaka dé Godna getéfambu tékwa déka tempelna yambu dé nafwi.
Nafwindéka wuni xé, déka wasékéréké́ndén hundina yikafre male bokis wun tempelmbu
téndéka. Téndéka nyir tulem nandéka némafwi ham nawulak wandaka jar xiyandéka nono
nak dé huru. Hurundéka dé némafwi wali ais maki dé giya.

12

Takwa bér némafwi hambwe

1 Wun joo yindéka wambula xe wuni xé, néma joo nak nyirmbu yandéka. Wun joo
angi dé: Takwa hési lé re. Lé nukwa lé sanda, sanda wur maki. Bafu léka man ekombu lé
re. Léka anéngambambu hunkwari tamba yéti man yéték dé re, anéngambambu samé joo
maki dé.

2 Lé nyan téta nyan héranjoka huruta lé némafwi hangéli héra. Hangéli hérae lé
hambukmbu wanjita lé nyan héranjoka huru.

3 Huruléka dé nak joo akwi nyirmbu ya. Wun joo angi dé: Némafwi waka hambwe
maki joo nak dé re. Déka humbu angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wungi di té.
Déka humbu nak nakmbu dé néma du anéngambambu sandandaka yikama joo nak dé re.
Démbu dé bulmakau balina anéngambambu tékwa hara tamba yéti di té.

4 Déka génimbu wun hambwe dé nyirmbu tékwa hunkwari també nak témbéra dé ané
héfaré yakisanda. Yakisandandéka dé nyirmbu tékwa hunkwari també yéték jémba dé té.
Wun hambwe yae dé nyan héranjoka yakwa takwana makambu té. Wule takwa nyan
héralét, dé wun nyanré bari sanjoka dé té.

5 Téndéka lé nyan nak héra. Lé dunya héra. Hukémbu wun nyan néma du reta némafwi
hambuk yata ané héfambu rekwa atéfék du takwaka jémba hatitandé. Wule takwa nyan
héraléka God dé wun nyanré bari hura wari, rendéka jambéré.

6 Hura warindéka lé takwa du rehafi hafwaré lé yaange yi, God lé jémba reléte
huratakandén hafwaré. Wun hafwambu lé 1,260 nukwa relét, di léka hénoo hwetandi.

7 Wule takwa yaange yiléka di Godna getéfambu ware. Maikel déka ensel akwi di
némafwi hambwe déka ensel akwi wali di ware.

8 Wareta Maikelna hambuk wun hambwena hambukré sarékéngwandéndéka di wun
némafwi hambwe déka du akwi Godna getéfambu wambula renjoka di hurufatiké.

9 Maikel dé wun némafwi hambwe déka du wali diré dé héfaré yakisanda. Wun némafwi
hambwe dé hanja rendé hambwe dé. Nani déka angi wa, “Yénataka hundi wakwa du
Satan dé.” Wungi nani wa. Dé ané héfana atéfék du takwaré dé yéna ye. Maikel wun
némafwi hambweré akwi, déka enselré akwi dé yakisanda.

10 Yakisandandéka wuni xéké, Godna getéfambu hundi nak hambukmbu wandéka.
Wata dé wa, “God némafwi hambuk yata dé Satanré sarékéngwanda dé déré héfaré
yakisanda. Tale Satan dé Godna makambu téta gan nukwa dé Jisasna hundi xékéndé
du takwaka haraki hundi wa. Némbuli dé dika haraki hundi wambula yamba wakéndé.
Némbuli God némafwi hambuk yata yae dé déka du takwaré héra, Satanéna tambambu.
Nana Néma Du God yae dé atéfék du takwaka néma du re. Reta dé déka nyan Jisas Kraiska
hambuk hwe, dé atéfék du takwaka néma du rendéte.

11 Wun Sipsip Balina Nyan hiyandéka déka nyéki dé bleké. Blekéndéka di du takwa
nawulak di wun Sipsip Balina Nyanka jémba sarékéta di déka yikafre hundi wa. Déka
jémba yanjoka di hiyanjoka roohambandi. Wungi maki di Satanré sarékéngwandé.

12 Sarékéngwandéndanka sarékéta guni Godna getéfambu rekwa du takwa yikafre
mawuli yata mawuli sawuli yatanguni. Satan héfaré naande ye dé xékélaki. Dé nawulak
nukwa male retandé. Dé wungi xékélakita dé némafwimbu mawuli wi. Mawuli windékaka
nani guni héfambu rekwa du takwaka akwi, néma xérimbu rekwa jonduka akwi nani
saréfa nae.” Wungi dé wun hundi wa.

13 Wun némafwi hambweré héfaré yakisandandéka héfambu rendékaka xékélakita dé
dunya héralé takwaré nambwe.

14 Nambwandéka God dé wule takwaka némafwi barokwaruna yék yéték hwe, lé wura
du rehafi héfaré ye léka hafwambu xakuléte. Lé wumbu relét, di léka hénoo hwetandi.
Héki hwari hufuk també wumbu jémba retalé.

15 Wule takwa wumbu reléka dé wun némafwi hambwe déka hundimbu dé séfélak
hulingu gwiya, némafwi xéri maki. Wun hulingu némafwi hwe gwande ye lé wule takwaré
nambwe yi. Wun hwe gwande léré hura yilét fakuléte dé hambwe mawuli ya.

16 Mawuli yandéka dé héfa wule takwaré yikafre huruta dé déka taak sénata dé némafwi
hambwe gwiyandén atéfék hulingu nyéréké.

17 Nyéréké́ndéka dé wun némafwi hambwe wule takwaka mawuli wita dé léka
mandékangu wali warenjoka mawuli ya. Léka mandékangu di Godna hambuk hundimbu

wandén maki huruta Jisasna hundi hulukikwa du takwa di. Di wali warenjoka dé wun némafwi hambwe yi.
18 Ye dé néma xéri tufwana awemémbu té.

13

Ximbali maki joo yéték bér xale

1 Téndéka wuni xé, ximbali maki joo nak néma xérimbu xalendéka. Déka hara tamba yéti dé. Déka harambu di néma duna anéngambambu sandandaka joo tamba yéti di re. Déka humbu angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di. Déka maka nak nakmbu dé hayindan xi nawulak hwa. Wunde xi di Godka haraki hundi wandaka xi di.
2 Xéwun ximbali lepat maki dé. Déka man beana man maki di. Déka hundi laionéna hundi maki dé. Wun ximbalika dé némafwi hambwe Satan déka hambuk hwe. Hwetaka dé déré wa, “Méni wuna hambuk hérae ané héfambu rekwa du takwaka néma du retaméni.” Wungi wandéka dé hambuk yata dika néma du dé re.
3 Wun ximbalina humbu nak xiyandaka hiyae dé té. Téndéka wun makambu téndé wasi réka yandéka dé humbu wambula yikafre ya. Yandéka di héfambu rekwa atéfék du takwa wun ximbaliré xéta warénganéna di déka hukémbu yi.
4 Wun némafwi hambwe ximbalika déka hambuk hwendéka di du takwa némafwi hambwena ximbu haréké. Harékéta di ximbalina ximbu akwi haréké. Harékéta di wa, “Héndé wun ximbali maki dé? Héndé wun ximbali wali wareta déré sarékéngwandétandé? Wu yingafwe.” Wungi di wa.
5 Wun ximbali hambuk hérae dé déka hafu ximbu harékéta dé Godka haraki hundi wa. Wun némafwi hambwe dé déka hambuk hwendéka dé atéfék du takwaka dé néma du re, dumi yétiyéti angé tamba yéték (42) bafumbu.
6 Reta dé Godka akwi, Godna xika akwi, Godna yikafre geka akwi dé haraki hundi wa. Godna yikafre ge dé déka getéfambu rekwa du takwa dé.
7 Dé hambuk hérae dé wun ximbali Godna du takwa wali ware dé diré sarékéngwandé. Wun némafwi hambwe dé déka hambuk hwendéka dé atéfék hémka akwi, atéfék nak maki nak maki séfi tékwa du takwaka akwi, atéfék nak maki nak maki hundi bulékwa du takwaka akwi, atéfék héfambu rekwa du takwaka akwi dé néma du re.
8 Héfambu rekwa du takwa déka ximbu harékétandi. Hanja God ané héfa huratakahafi yandén nukwa dé nyinga nakmbu déka du takwana xi hayi, di dé wali wungi re wungi re jémba rendate. Wun nyinga dé xiyandaka hiyandé Sipsip Balina Nyanéna nyinga dé. Wun nyingambu deka xi hayihafi yandén du takwa wun ximbalina ximbu harékétandi.
9 Du takwa deka waan téndét, di ané hundi métaka xékénda.
10 God du takwa nawulakré dé wa, deka mama diré séndé gembu takandate. Wandét, di séndé gembu retandi. God du takwa nawulakré dé wa, deka mama diré xi warendaka yarmbu diré xiyandate. Wandét, di diré xi warendaka yarmbu xiyatandi. Guni Godna du takwa wunka sarékéta guni Godna jémbaka bari wendé nahafi yata Godka jémba sarékétanguni.
11 Ximbali nak akwi héfambu raama xalendéka wuni xé. Déka hara yéték dé, sipsip balina nyan maki. Dé némafwi hambwe buléndéka maki dé hundi bulé.
12 Tale yandé ximbali hukémbu yandé ximbalika hambuk hwetaka wandéka dé tale yandé ximbalina makambu téta dé déka jémba ya. Yata dé atéfék héfambu rekwa du takwaré wandéka di tale yandé ximbalina ximbu haréké. Hanja humbu nak xiyandaka hiyae téndéka wun humbumbu téndé wasi réka yandéka dé humbu wambula yikafre yandé ximbalina ximbu di haréké.
13 Hukémbu yandé ximbali dé nak maki nak maki hanja xéhafi yandan hambuk jémba dé ya. Nak yandén hambuk jémba angi dé. Dé atéfék du takwana makambu téta wandéka ya nyir yatakataka dé héfaré gaya.
14 Hukémbu yandé ximbali dé tale yandé ximbalimbu hambuk hérae dé hanja xéhafi yandan hambuk jémba yata dé héfambu rekwa du takwaré yéna ya. Yéna yata dé diré angi wa, “Guni gwalinya tatanguni. Wun ximbali hanja xi warendaka yarmbu xiyandaka dé huli re. Guni wun ximbali maki gwalinya tatanguni. Tae guni déka ximbu harékétanguni.” Wungi wandéka di ta.
15 Tandaka dé hukémbu yandé ximbali hambuk hérae dé wun tale yandé ximbali maki gwalinyaka hambuk hwe, wun gwalinya yanambi yondéte. Hwendéka dé wun gwalinya yanambi yota dé hundi akwi bulé. Buléta dé wa, “Wuna ximbu harékéhafi yakwa du takwaré guni xiyatanguni.”
16 Wungi wataka dé wa, “Guni wuna hundi nak hayitanguni, atéfék du takwana yika tambambu. Tambambu hayihafi yata deka makambu hayitanguni. Néma du takwa,

baka du takwa, xérénjuwi mama du takwa, jambangwe du takwa, nak duka jémba yakwa du takwa, deka hafu jémba yakwa du takwa, atéfék du takwambu wuna hundi wungi hayitanguni.
17 Hayingut, du takwa wuna hundi hura téhafi yata di nak du takwambu joo yamba hérakéndi. Wuna hundi hura téhafi yakwa atéfék du takwa jondu hwetaka nak du takwaré yéwa yamba hérakéndi." Wungi dé wun gwalinya wa. Wandéka wungi di déka hundi hayi. Hayindan hundi wu ximbalina xi dé. Hayindan hundi wu ximbalina namba dé.
18 Guni xékélelakikwa du takwa, mé saréké. Guni jémba sarékéta wun ximbalina nambaka xékélakitanguni. Wun namba wu duna namba dé. Wun namba 666 dé.

14

Séfélak (144,000) du di huli gwar wa

1 Wambula xe wuni xé, wun Sipsip Balina Nyan Saion Némbumbu téndéka. Wun Sipsip Balina Nyan téndéka di 144,000 du di dé wali té. Hanja wunde duna makambu dé déka xi déka Yafana xi akwi dé hayi.
2 Wunde du téndaka wuni xéké, hundi nak Godna getéfambu wandéka. Wun hundi gu némafwimbu safuruta wandéka maki dé wa. Dé jar xiyaata wandéka maki dé wa. Xékéwun hundi gita xiyandaka wandéka maki dé wa.
3 Di wun hundi wata di God rendéka jambéna makambu téta di huli gwar wa. Di hamwinya tékwa jondu yétiyéti, wumbu rekwa néma du akwi, deka makambu téta di huli gwar wa. Wunde 144,000 du di wun gwarna moka xékélaki, wun gwar wanjoka. Nak du takwa wun gwar wanjoka di hurufatiké. Hanja God ané héfambu dé wunde duré héra.
4 Wunde du di takwa wali hwahafi yata di Godna makmbu yikafre male du di re. Di wun Sipsip Balina Nyanéna hukémbu yikwa du di. Dé nak héfaré yindét, di déka hukémbu yitandi. Hanja wunde du di séfélak duna nyéndékmbu rendaka God diré dé héra. Du takwa hanja Godka tale hérandan hénoo Godka hwendaka maki, wunde du di God bér Sipsip Balina Nyan tale hérambén du di.
5 Di yénataka hundi nawulak wahambandi. Di haraki saraki sémbut nawulak huruhambandi.

Ensel hufuk di hundi wa

6 Wambula xe wuni xé, ensel nak anwar nyirmbu wura yindéka. Dé Kraisna wungi re wungi re rekwa yikafre hundi wanjoka dé yi. Dé nak maki nak maki héfambu rekwa du takwaré, nak maki nak maki hémémbu rekwa du takwaré, nak maki nak maki hundi bulékwa du takwaré, nak maki nak maki séfi tékwa du takwaré, ané héfambu rekwa atéfék du takwaré wanjoka dé yi.
7 Yita dé hambukmbu angi wa, "God némafwi kot xékékwa néma du retendéka nukwa wundé yandé. Yandénka guni Godka roota déka ximbu harékétanguni. God nyir, héfa, néma xéri, xéri akwi huratakandénka sarékéta guni déka ximbu harékétanguni."
8 Dé wungi wandéka dé ensel nak akwi tale yandé enselna hukémbu dé ya. Yae dé wa, "Némafwi getéfa Babilon wundé xakrilé. Hanja lé atéfék héfambu rekwa du takwana mawuliré lé haraki huru, di haraki saraki mawuli xékéta lé wali haraki saraki sémbut hurundate. Lé wundé xakrilé."
9 Dé wungi wandéka dé ensel nak akwi bérka hukémbu ya. Yae dé hambukmbu angi wa, "Ximbalina ximbu harékékwa du takwa, ximbali maki tandan gwalinyana ximbu harékékwa du takwa akwi, bérka ximbu harékéta ximbalina hundi makambu, yika tambambu hérandé du takwa,
10 wunde du takwa di Godna mawuli wina wain hulingu satandi. Wun wain hulingu hambuk dé. Dé diré hambukmbu haraki hurutandé. Di Godna ensel akwi Sipsip Balina Nyan akwi deka makambu téta di yambu, ya yanékwa haklafu motumbu akwi némafwi hangéli hératandi.
11 Wun ximbali bér ximbali maki tandan gwalinyana ximbu harékéndé du takwa, bérka ximbu harékéta ximbalina hundi deka séfimbu hérandé du takwa akwi di yambu némafwi hangéli hératandi, wungi re wungi re. Gan nukwa baka yamba hwakéndi." Wungi dé wa.
12 Guni Godna du takwa, wunka sarékéta guni roohafi yata guna mawulimbu hambuk yata Godna hundi jémba xékéta wandén maki hurutanguni. Huruta Jisaska jémba sarékéta déka hundi hulukitanguni.
13 Godna getéfambu hundi nak gayandéka xékéwuka dé angi wa, "Méni angi hayitaméni. Néma Du Jisas wali natafa mawuli héraakwa du takwa di némbuli hiyandat hukémbu hiyandat, God diré yikafre hurutandé. Hurundét di jémba male retandi." Wungi wandéka dé Godna Hamwinya wa, "Wu mwi hundi dé. God diré yikafre hurundét, di resétotandi,

deka némafwi jémbaka. Deka yandan yikafre jémba di wali yitandé, God diré yikafre hurundéte.” Wungi dé wa.

Héfambu hénoo héraakwa nukwa

14 Wuni wambula xe wuni xé, wama buwi nak hwandéka. Wun buwimbu duna nyan maki du dé re. Déka anéngambambu dé gol motumbu yatakandan néma du sandandaka joo nak dé re. Déka tambambu dé hénoo hérandaka dakéndé yar dé huru. Wun yar némbi tufu dé.

15 Hurundéka dé ensel nak akwi Godna tempelmbu gwande dé buwimbu rekwa duré némafwimbu wata dé wa, “Héfambu rekwa du takwa di akwe hénoo maki di té. Némbuli wun akwe tékwa hénoo hérateméka nukwa wundé yandé. Méni sa ye ména yarmbu hénoo xatéka héra.”

16 Wungi wandéka dé buwimbu rendé du déka yar hura yaake dé héfana akwe hénoo atéfék xatéka héra.

17 Hérandéka dé ensel nak akwi Godna getéfambu tékwa tempelmbu gwande dé té. Dé akwi hénoo hérandaka dakéndé némbi tufu yar nak dé huru.

18 Hurundéka dé ensel nak akwi Godka jondu hwendaka jambé yatakataka dé ya. Wun ensel dé yaka dé néma du re. Dé yae dé yar hura téndé enselré hambukmbu angi wa, “Héfambu tékwa wain sék némbuli akwe dé té. Méni ména yar hura sa ye méni wun wain sék xatéka héra.”

19 Wungi wandéka dé wun ensel déka yar hura héfaré gaye dé akwe wain sék xatéka héra. Hérae dé motumbu xandan wain sék xakinjinyindaka némafwi wekwambu dé wun wain sék yakisanda. Wun wekwa dé Godna mawuli wi dé.

20 Yakisandandéka di wun wekwambu wain sék xakinjinyi. Wun wekwa dé getéfana hafwambu dé té. Di wun wain sék xakinjinyindaka dé wun wekwambu séfélak nyéki dé xale. Xale gwande dé afaké hafwambu dé yi (300 kilomita maki). Yita dé wara héfambu tékwa duna maka yakitéfinjoka dé huru.

15

Ensel di xakéngali hura té

1 Wungi hurundéka wuni némafwi joo nakré wuni xé. Wun jooré xéta wuni saréké waréké. Wun joo angi dé. Ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wumbu téta di némafwi xakéngali angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hura té. Wun xakéngali di hukétéfi xakéngali di. Wun xakéngali yindat, Godna mawuli wi hényitandé.

2 Wambula xe wuni xé némafwi tukweseke maki joo nak téndéka. Wun joo dé ya wali glas wali takandan joo maki dé. Wun tukweseke walémbambu du takwa nawulak di té. Wunde du takwa di ximbaliré akwi, ximbalina gwalinyaré akwi, wun ximbalina xina nambaré akwi saréké ngwandétaka di wumbu té. Téta di God hwendén gita maki joo hura té.

3 Wunde du takwa wumbu téta di Godna jémba yakwa du Moses bér wun Sipsip Balina Nyanéna gwar wa. Angi di wa:
Néma Du God, méni némafwi jémba méni ya.
Nani yamén yikafre jémbaré xéta waréngéna nani saréké waréké.
Ména hambuk atéfék hambukré saréké ngwandéndéka méni néma du re.
Méni yikafre sémbut male huruta méni mwi hundi male méni wa.
Méni atéfék héfana du takwaka néma du méni re.
4 Nana Néma Du, méni hafu yikafre sémbut male méni huru.
Méni yikafre male jémba yaméka atéfék di xé.
Xéndanka atéfék héfambu rekwa du takwa yae ména ximbu harékétandi.
Héndé ménika roohafi yata ména ximbu harékéhafi ye? Wu yingafwe.
Wungi di wa.

5 Wun gwar xékétaka wambula xe wuni xé, Godna mwi hundi rendéka nukwa wurmbu tondén yikafre ge déka getéfambu téndéka. Wun gembu déka tempel nafwe téndéka wuni xé.

6 Xéwuka ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di xakéngali hura te di tempel yatakataka gwande yi. Huli huli wama nukwa wur sandataka gol motumbu yatakandan yoo mawulimbu gitaka di gwande.

7 Gwandendaka dé hamwinya tékwa joo nak gol motumbu yatakandan andé angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk dé dika hwe. Wungi re wungi re rekwa Godna mawuli wi dé wunde andémbu sukweka té.

8 God némafwimbu hambuk yata dé némafwimbu hanyindéka dé déka hambukmbu dé yaki xale dé tempelmbu sukweka té. Yaki wungi téndéka di atéfék du takwa wun

tempelré yamba hali wulayinda. Ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hura téndaka xakéngali angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hényindat, du takwa wun geré wulayitandi.

16

Godna mawuli wi rekwa andé

1 Tempelmbu hundi nak xalendéka wuni xéké. Dé ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufukré hambukmbu angi wa, “Guni sa ye wun andémbu rekwa Godna mawuli wi héfambu gurikésandatanguni.”

2 Wungi wandéka dé ensel nak ye dé déka andémbu rekwa joo héfaré gurikésanda. Gurikésandandéka séfélak du takwaré némafwi haraki wasi dé xaku. Di ximbalina xi deka séfimbu hayindan du takwa, di ximbali maki tandan gwalinyana ximbu harékékwa du takwa, diré némafwi haraki wasi dé xaku.

3 Xakundéka dé ensel nak akwi ye dé déka andémbu rekwa joo néma xérimbu gurikésanda. Gurikésandandéka dé néma xéri hiyandé duna nyéki maki dé xaku. Xakundéka néma xérimbu tékwa atéfék jondu di hiya.

4 Hiyandaka dé ensel nak akwi ye déka andémbu rekwa joo xérimbu akwi héfambu xalekwa gumbu akwi dé gurikésanda. Gurikésandandéka wun hulingu atéfék dé nyéki xaku.

5 Xakundéka wuni xéké wun hulinguna ensel angi wandéka, “Hanja re némbuli akwi méni re. Méni hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hweméka, wu yikafre dé. Méni yikafre God méni. Wungi hasa hweta méni yikafre sémbut méni huru.

6 Hanja wunde du di ména profet ména nawulak du takwaré akwi xiyandaka deka nyéki dé bleké. Némbuli méni ména du takwaré xiyandé duré méni nyéki hwe, di sandate. Wu yawundu.” Wungi dé wa.

7 Wandéka wuni xéké, hundi nak Godka jondu hwendaka jambémbu xale wandéka. Dé angi wa, “Wu mwi hundi dé. Néma Du God, ména hambuk atéfék hambukré sarékéngwandéta méni néma du re. Méni hurundan haraki saraki sémbut wungi hasa hweta méni wamén maki huruta yikafre sémbut male méni huru.” Wungi dé wa.

8 Wandéka ensel nak akwi ye déka andémbu rekwa joo nukwambu dé guriké. Gurikéndéka dé nukwa hambukmbu xétékwe, du takwana séfiré tunjoka.

9 Tundéka deka séfimbu némafwi ya yanéndéka di du takwa di némafwi hangéli héraata di Godka haraki hundi wa. God dé wun xakéngalika hambuk ye néma du rendéka di déré haraki hundi wa. Wata di hurundan haraki saraki sémbut yatakahafi yata di Godna ximbu harékéhambandi.

10 Harékéhafi yandaka dé ensel nak akwi déka andémbu rekwa joo wun ximbali rendéka néma duna jambémbu gurikésanda. Gurikésandandéka ximbalina du takwana hafwambu dé gan hunyi. Hunyindéka wunde du takwa némafwi hangéli hérae di deka tékaliré di ti.

11 Di deka séfimbu téndé wasika akwi némafwi hangéli hérandanka di Godka haraki hundi wata di hurundan haraki saraki sémbut yatakahambandi.

12 Yatakahafi yandaka ensel nak akwi ye dé déka andémbu rekwa joo némafwi xéri Yufretismbu gurikésanda. Gurikésandandéka dé wun xérina hulingu atéfék héliké. Héliké ndéka dé némafwi yambu nak re. Nukwa xalekwa sakumbu rekwa néma du di wun yambumbu yatandi.

13 Wambula xe wuni xé, gélékeké maki haraki hamwinya hufuk xalendaka. Némafwi hambwena hundi, ximbalina hundi, yénataka hundi wakwa profetna hundimbu akwi xalendaka wuni xé.

14 Wunde haraki hamwinya Satanéna hém di. Di xale ye di hanja xéhafi yandan nak maki hambuk jémba di ya. Di ané héfambu rekwa atéfék néma duka di yi. Wunde néma du natafa hafwaré yae warendate di haraki hamwinya dika yi. Atéfék néma duré sarékéngwandékwa God wasékendén némafwi nukwambu warendate di haraki hamwinya wunde néma duka yi.

15 Yindaka nana Néma Du dé angi wa, “Mé xéké. Wuni sélé héraakwa du yandaka maki yatawuni. Guni wunika haxéta huli reta guna nukwa wurka jémba hatita, wu guni yikafre mawuli yatanguni. Guni wungi huruhafi yata guni baka séfi téngut, du takwa guna séfiré xéndat, guni rootanguni.” Wungi dé naniré wa.

16 Wun haraki hamwinya hufuk ané héfambu rekwa néma duré wandaka yae di hérangwanda té, natafa hafwambu. Wun hafwaka di Hibruna hundimbu angi wa, Armagedon. Wun xina mo hundi angi dé, Magedo némbu.

17 Ensel nak akwi ye dé murmbu déka andémbu rekwa joo guriké. Gurikéndéka dé
tempelmbu rekwa God rendéka néma duna jambémbu hundi nak hambukmbu angi wa,
“Yak. Bu hényi.”
18 Wungi wandéka nyir tulem nandéka dé ham nawulak wandéka jar xiyandéka dé
némafwi nono nak dé huru. Wun nono némafwi nono male dé. Hanja du takwa ané
héfambu xakundé nukwa némbuli akwi wungi maki nono héfambu huruhambandé.
19 Hurundéka wun némafwi getéfa dé félama també hufukmbu té. Nono hurundéka
atéfék héfambu tékwa getéfa xakre di haraki ya. God dé wun némafwi getéfa Babilonka
yike yahambandé. Dé wule getéfaka sarékéta dé déka némafwi mawuli wina wain hulingu
rekwa hanyandé dé léka hwe.
20 Hwendéka néma xérimbu tékwa atéfék héfa di guré nandi. Némbu nak rehambandé.
21 Rehafi yandaka dé némafwi ais motu wali dé giya. Nak ais motuna xak angi dé, 50
kilo maki dé. Wun ais motu nyirmbu gaye dé du takwaré xiyae diré haraki huru. Wun
ais wali némafwi xakéngali dé. Wali diré haraki hurundékaka sarékéta di héfambu rekwa
du takwa Godka haraki saraki hundi wa.

17

Némafwi yambumbu tékwa takwa

1 Wun andé hura tékwa ensel nak wunika yae dé wuniré angi wa, “Méni mé ya. Wuni
séfélak xérimbu tékwa némafwi getéfa hési méniré wakwetawuni. Wule némafwi getéfa
yambumbu tékwa takwa maki lé. God hurulén séfélak haraki saraki sémbut léré hasa
hwetendékaka méniré wakwetawuni.
2 Ané héfana néma du di lé wali hwaata di haraki saraki sémbut huru. Wule takwa
hurulén haraki saraki sémbut wain hulingu maki dé. Lé wun wain hulingu ané héfambu
rekwa du takwaka hweléka sataka di wangété ya.”
3 Wungi wandéka Godna Hamwinya wuna mawulimbu sukweka téndéka dé ensel
wuniré du rehafi hafwaré hura yi. Hura yindéka wuni xé, takwa hési waka ximbalimbu
reléka. Wun ximbalina séfimbu séfélak Godka haraki hundi wandaka xi di re. Wun
ximbalina humbu angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di. Déka hara tamba yéti di.
4 Wule takwa lé waka akwi géli akwi nukwa wur lé sanda. Lé séfélak gol motumbu
yatakandan jondu, séfélak yikafre glas maki motu akwi léka séfimbu lé sanda. Séfélak
yikafre yéwasé akwi lé waré. Léka tambambu lé gol motumbu yatakandan hanyandé
huru. Wun hanyandémbu dé wule takwa hurulén atéfék haraki saraki sémbut akwi
hurulén haraki jondu akwi dé sukweka té.
5 Hanja léka makambu di sataku hundi nak angi hayi, “Némafwi getéfa Babilon lé. Lé
atéfék yambumbu tékwa takwana ayiwa lé. Lé ané héfambu rekwa atéfék haraki saraki
sémbutna ayiwa lé.”
6 Lé Godna du takwana nyéki sata, Jisasna hundi wanjoka hiyandé du takwana nyéki
sataka wangété yaléka wuni xé. Xétaka waréngéna wuni saréké waréké.
7 Sarékéwuka dé ensel wuniré wa, “Métaka méni saréké waréké? Wuni wule takwana
sataku hundina mo hundika watawuni. Reléka ximbalina sataku hundina mo hundika
akwi watawuni. Wun angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk humbu tamba yéti hara tékwa
ximbalika watawuni.
8 Xémén ximbali hanja re némbuli rehambandé. Hukémbu wun némafwi wekwambu
xalendét, God déré xiyandét, dé fakutandé. Hanja God ané héfa huratakahafi yandén
nukwa dé God dé wali wungi re wungi re retekwa du takwana xi dé hayi nyinga nakmbu.
Wun nyingambu xi hayihafi yandén du takwa di wun hanja re némbuli rehafi ye hukémbu
yatekwa ximbaliré xéta waréngénétandi.
9 “Xékélelakikwa du di wun jooka jémba xékélakitandi. Wun humbu angé tamba yétiyéti
angé tamba hufuk di némbu angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di. Wule takwa lé wun
némbumbu re.
10 Wun humbu di néma du angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk akwi di. Wunde
néma du natamba bu hiya. Nak dé némbuli re. Nak hukémbu xakutandé. Hukémbu dé yae
nawulak nukwa male retandé.
11 Wun ximbali hanja re némbuli rehambandé. Wunde néma du angé tamba yétiyéti
angé tamba hufuk tale rendat dé deka hukémbu néma du retandé. Dé wunde néma du
angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk nakmbu xakutandé. God wandét dé fakutandé.
12 “Xémén hara tamba yéti di néma du tamba yéti di. Di néma du rehafi ye. Di wun
ximbali wali hambuk hérae dé wali natafa aua male néma du retandi.
13 Di natafa joo hurunjoka mawuli yata sékéré tétandi. Téta deka hambuk ximbalika
hwendat, dé deka néma du retandé.

14 Di wun Sipsip Balina Nyan wali warendat, wun Sipsip Balina Nyan diré sarékéngwandétandé. Dé atéfék némafwi duna némafwi du dé, dé atéfék néma duna néma du reta dé diré sarékéngwandétandé. Dé wali tékwa du takwa di déka hundi xékéndate wasékendén du takwa di. Di déka jémba male sarékéta wandén maki hurukwa du takwa di." Wungi dé wa.
15 Wataka dé wuniré wa, "Wule yambumbu tékwa takwa lé séfélak xérimbu téléka méni xé. Wun xéri di nak maki nak maki séfi tékwa du takwa akwi, atéfék hémémbu rekwa du takwa akwi, nak maki nak maki héfambu rekwa du takwa akwi, nak maki nak maki hundi bulékwa du takwa akwi di.
16 Xémén hara tamba yéti wun ximbali wali di wule yambumbu tékwa takwaka némafwimbu hélék yatandi. Hélék yata léré haraki huruta léka nukwa wur atéfék lafitandi. Lafita léka séfi nawulak sataka léré yambu tusandatandi.
17 Hanja God dé wun mawuli saréké taka, wunde néma duna mawulimbu, di God mawuli yandéka maki hurundate. Takandéka di natafa joo hurunjoka mawuli yata sékéré téta di deka hambuk wun ximbalika hwetandi. Godna wandén jondu atéfék xakundéte di deka hambuk ximbalika hwetandi.
18 Wule xémén takwa lé némafwi getéfa lé. Lé ané héfana atéfék néma duka lé néma takwa lé re." Wungi dé wa.

18

Némafwi getéfa Babilon haraki wundé yalé

1 Wambula xe wuni xé, ensel nak akwi Godna getéfa yatakataka gayandéka. Wun ensel némafwi hambuk yata dé nukwa hanyikwa maki dé héfambu hanyi.
2 Dé gaye némafwimbu wata dé wa:
Némafwi getéfa Babilon haraki wundé yalé. Lé haraki male lé té.
Némbuli wule getéfa lé Satanéna haraki hamwinya rendaka hafwa lé.
Lé atéfék haraki hamwinya akwi rendaka séndé ge lé.
Némbuli wule getéfa lé sahafi yambeka afwi, haraki afwina rendaka séndé ge lé.
3 Atéfék héfambu rekwa du takwa di léka haraki saraki sémbutna wain hulingu sa.
Ané héfambu rekwa néma du di lé wali haraki saraki sémbut huru.
Lé haraki saraki sémbut huruta séfélak jondu héranjoka mawuli yaléka di ané héfana jémba yakwa du di léka jondu hweta yéwa héraata di xérénjuwi mama du re.
Di atéfék wungi hurundaka némbuli Babilon haraki wundé yalé.
4 Dé wungi wandéka wuni xéké, hundi nak akwi Godna getéfambu gayata wandéka. Angi dé wa:
Wuna du takwa, guni lé wali haraki saraki sémbut huruhafi yanjoka guni wule getéfa yatakataka gwandetanguni.
Guni lémbu rehafi yangut, lémbu xakutekwa xakéngali gunimbu yamba xakukéndi.
5 Lé séfélak haraki saraki sémbut lé huru. Di hurulén haraki saraki sémbut natafambu takandaka dé Godna getéfaré xale.
God hurulén haraki saraki sémbutka yike yamba yakéndé.
6 Guni lé guniré haraki huruléka maki léré haraki hasa hurutanguni.
Lé guniré haraki joo nak hurulét, guni léré haraki joo yéték hasa hwetanguni.
Hurulén haraki saraki sémbut andémbu tékwa wain hulingu maki dé. Némbuli wun andé yéték léré hasa hwetanguni.
7 Lé léka mawulimbu lé wa, "Wuni séfélak du takwaka néma takwa wuni re. Wuni du hiyandé takwa yingafwe. Wuni jémba male reta yamba gérakéwuni."
Wungi wata léka ximbu lé haréké. Harékéta mawuli yaléka atéfék jondu huruta lé haraki saraki sémbut huru.
Lé lé hafuré yikafre hurulén maki némbuli guni léré haraki hasa hurutanguni, lé némafwi hangéli héraata hambukmbu géraléte.
8 Lé wungi léka ximbu harékélénka, léka xakéngali natafa nukwambu male lémbu xakutandi.
God léka hwetendéka xakéngali angi dé. Némafwi bar hiyaata, hambukmbu géraata, hénooka hiyalét, God léré yambu tusandatandé.
Hurulén haraki sémbut hasa hwekwa Néma Du God hambuk dé.
9 God léré yambu tundét, ané héfana néma du di wun yana yakiré xéta saréfa nae gératandi. Hanja di wule getéfa wali haraki saraki sémbut hurutaka di léré tundéka yanékwa yakiré xéta gératandi.
10 Di lé wali némafwi hangéli héranjoka roota di afakémbu téta angi watandi:

“Saréfa. Saréfa nae, némafwi getéfa Babilonka. Wule hambuk getéfa lé. Natafa nukwambu male di nyéna hurunyén haraki saraki sémbut hasa hwetekwa jondu nyénika bari hari di ya.”
Wungi watandi.
11 Ané héfambu reta jondu hweta yéwa héraakwa du wule getéfaka saréfa naata gératandi, wule getéfambu rendé du takwa dimbu séfélak jondu wambula hérahafi yandanka.
12 Hanja wule getéfambu rekwa du takwa di ande jondu dimbu héra: gol motu, silva motu, glas maki yikafre motu, yikafre male yéwasé, wama nukwa wur, géli nukwa wur, yikafre nukwa wur, waka nukwa wur, nak maki nak maki yikafre yama xaakwa mi, elefanéna némafwi harambu tandan yikafre jondu, mimbu tandaka séfélak yéwa hérandan jondu, brasmbu yatakandan jondu, ainmbu yatakandan jondu, yikafre wama motumbu tandan jondu,
13 sinamon, kari maki joo, ya xéréka yikafre yama xaakwa joo, yikafre yama xaakwa hulingu, frankinsense, wain hulingu, olivna wel, yikafre flawa, wit sék, bulmakau bali, sipsip bali, séfélak hors, hors témbéréndaka hwari, nak duna hundi xékéta wandéka maki jémba yakwa du takwa deka séfi deka hamwinya akwi, wungi di wule getéfa Babilonmbu rendé du takwa dimbu héra.
14 Jondu hweta yéwa héraakwa du wule getéfaka angi watandi, “Sanjoka némafwimbu mawuli yanyéka yikafre mi sék nyénika afakémbu di té. Nyéna yéwa, yikafre hénoo, atéfék yikafre jondu bu hényi. Du nak nyénimbu yikafre joo nakéka hwakéfatikétandé.” Wungi watandi.
15 Wun jondu hweta séfélak yéwa hanja hérandé du di wule getéfa wali némafwi hangéli héranjoka roota di afakémbu téta léka saréfa naata hambukmbu gératandi.
16 Géraata angi watandi:
“Saréfa. Saréfa nae, wule némafwi getéfaka. Hanja lé yikafre wama nukwa wur, géli nukwa wur, waka nukwa wur lé sanda.
Lé léka séfimbu gol motu, glas maki motu lé sanda. Lé yikafre male yéwasé lé waré.
17 Wu yak. Natafa nukwambu male léka atéfék yikafre jondu bari haraki wundé yanda.”
Wungi watandi.
Gunjambéna néma du, gunjambémbu reta nak getéfaré yikwa du takwa, gunjambémbu jémba yakwa du, gunjambémbu joo takata yéwa héraakwa du, wunde du takwa atéfék afakémbu di té.
18 Téta wule getéfa ya yanéta yaki warindéka xéta hambukmbu wanjita di wa, “Wule getéfa némafwi getéfa lé. Lé atéfék némafwi getéfaré lé saréké ngwandé.”
19 Wungi wata di wun getéfaka saréfa naata héfa hérae deka makambu di ya. Yata hambukmbu géraata wanjita angi watandi:
“Saréfa. Saréfa nae wule némafwi getéfaka. Hanja gunjambéna yafa di wule getéfaka jondu hwetaka séfélak yéwa héra.
Natafa nukwambu male lé haraki wundé yalé.”
Wungi watandi.
20 Guni Godna getéfambu rekwa du takwa, guni wule getéfa haraki yalénré xéta yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanguni. Guni Godna du takwa, Jisasna aposel, Godna profet akwi, guni yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanguni. God guniré haraki hurulénka wundé wandé, léré hasa hwenjoka. Hasa hwendénka sarékéta guni yikafre mawuli yatanguni.
21 Wambula xe wuni xé némafwi hambuk yakwa ensel nak némafwi motu hérandéka. Wun motu wit sék akinjényindaka némafwi motu maki dé. Wun motu hérae dé néma xérimbu yakisanda. Yakisandata dé wa, “Wun motu yakisandawun maki di wule némafwi getéfa Babilonré hérae hambukmbu yakisandatandi. Yakisandandat, di wule getéfaré wambula xénjoka hwakéfatikétandi.
22 Wule getéfambu gita maki joo xiyaakwa du akwi, gwar wakwa du akwi, hama yokwa du akwi, fuli maki joo yokwa du akwi di wumbu gwar wambula yamba wakéndi. Nak maki nak maki jémba yakwa du di wulé getéfambu deka jémba wambula yamba yakéndi. Wule getéfambu takwa di bret humbwinjoka wit sék wambula yamba akinjényikéndi.
23 Wule getéfambu lam wambula yamba hanyikéndé. Wule getéfambu du di takwa wambula yamba hérakéndi. Takwa du wambula yamba humbwikéndi. Hanja wule getéfambu du nawulak jondu hweta yéwa hérae di ané héfana néma du re. Hanja wule getéfambu rendé du nawulak di foo tuta di atéfék héfana du takwaré yéna di ya, di haraki saraki sémbut hurundate.
24 “Wule getéfambu dé profetna nyéki, Godna du takwana nyéki dé re. Atéfék héfambu xiyandaka hiyandé Godna du takwana nyéki akwi dé wule getéfambu re. Wungi maki God léré haraki wundé hurundé.” Wungi dé wun ensel wa.

19

Babilon haraki yaléka di mawuli sawuli ya

1 Wungi wandéka wuni xéké, Godna getéfambu rekwa séfélak du takwa hambukmbu wandaka. Di angi wa:
"Haleluya. Nani Godna ximbu harékétame.
Dé naniré Satanéna tambambu dé héra.
Dé némafwimbu dé hanyi.
Déka hambuk némafwi dé.
2 Dé hurulén haraki saraki sémbut hasa hweta dé mwi hundi wata yikafre sémbut male dé huru.
Hanja wule némafwi getéfa lé yambumbu tékwa takwa maki reta lé séfélak haraki saraki sémbut huru.
Huruta lé atéfék héfana du takwana mawuliré haraki huru, di akwi haraki saraki sémbut hurundate.
Lé Godna jémba yakwa du takwana nyéki blekélénka, God dé léré hasa haraki huru."
3 Wungi wataka di wambula angi wa,
"Haleluya. Nani Godna ximbu harékétame.
Lé yambu yanéléka léka yaki wungi re wungi re waritandé."
4 Wungi wandaka di wunde néma du dumi yéték angé tamba yétiyéti akwi wunde hamwinya tékwa jondu yétiyéti akwi wungi di wun néma duna jambé rekwa Godna makambu xakre héfambu hwaata déka ximbu harékéta di angi wa, "Wu mwi hundi dé. Haleluya. Godna ximbu harékétame."
5 Wungi wandaka God rendéka néma duna jambémbu dé hundi nak xaakwa dé angi wa, "Guni Godna jémba yakwa du takwa, guni Godka roota déka ximbu harékékwa du takwa guni nana Godna ximbu harékétanguni. Guni néma du takwa, baka du takwa akwi, guni nana Godna ximbu harékétanguni." Wungi dé wa.

Sipsip Balina Nyan takwa hérandét, di némafwi hénoo satandi

6 Wun hundi wandéka wuni xéké, séfélak du takwa hérangwanda wandaka maki hundi wandéka. Deka hundi gu némafwimbu safuruta wandaka maki dé wa. Deka hundi jar hambukmbu xiyaata wandaka maki dé wa. Wun hundi wata di wa:
"Haleluya. Nana Néma Du Godna ximbu harékétame.
Déka hambuk atéfék hambukré sarékéngwandéndéka dé atéfék du takwaka néma du re.
7 Wun Sipsip Balina Nyan takwa hératendéka nukwa wundé yandé.
Déka takwa léka jondu wundé huratakalé, déré humbwinjoka.
Wunka nani yikafre mawuli yata mawuli sawuli yata Godna ximbu harékétame.
8 God dé léka yikafre huli huli wama nukwa wur hwendéka lé wun nukwa wur sanda."
Wungi di wa. (God hwendén yikafre wama nukwa wur wu Godna du takwa hurundan yikafre sémbut dé.)
9 Ensel dé wuniré wa, "Méni ané hundi mé hayi: God séfélak du takwaré dé wa, di yae wun Sipsip Balina Nyan takwa hératendéka hénoo sandate. Wunde du takwa yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatandi." Wungi wataka dé wuniré wambula wa, "Wun hundi Godna mwi hundi dé."
10 Wungi wandéka wuni déka man mombu xakre héfambu hwa, déka ximbu harékénjoka. Huruwuka dé wuniré wa, "Yingafwe. Méni wungi yamba hurukéméni. Wuni Godna jémba yakwa du wuni. Wuni méni wali Jisas wandén mwi hundi hulukikwa du takwa wali wungi nani Godna jémba ya. Méni Godna ximbu male harékétaméni. Nani xékélaki. Jisas wandén mwi hundi wu profetna hundina hamwinya dé." Wungi dé wa.

Wama horsmbu rekwa du

11 Wambula xe wuni xé, Godna getéfa nafwe téndéka, mé xé, wama hors nak téndéka. Wun horsmbu rekwa duka di angi wa, "Wandéka maki hurukwa du dé. Mwi hundi wakwa du dé." Wungi di wa. Dé kot xékékwa néma du reta yikafre hundi male dé wa. Déka mama wali wareta dé yikafre sémbut male huru.
12 Déka dama xérékékwa ya maki dé. Néma du anéngambambu sandandaka séfélak joo dé déka anéngambambu sanda. Dé hafumbu dé xi nak hayi. Dé hafu dé déka xika dé xékélaki. Nak du wun xika xékélakihambandé.
13 Sandandén séménýi nukwa wur dé hanja nyékimbu husanda. Di déka xika angi wa, "Godna Hundi dé."
14 Godna getéfambu reta xi warekwa du di deka séfimbu yikafre huli huli wama nukwa wur sandataka di nak nak wama horsmbu reta di déka hukémbu yi.

15 Déka hundimbu dé yar nak té. Wun yar némbi tufu dé. Wun yarmbu dé ané héfambu
rekwa séfélak du takwaré xiyasandatandé. Xiyae dé ain bangi hérae hambuk yata deka
néma du retandé. Dé atéfék hambukré saréké ngwandékwa Godna mawuli wina wain sék
xakinjinyitandé, motumbu xandan wekwambu.
16 Déka nukwa wur déka manmbu akwi hayindén xi dé re. Wun xi angi dé, “Atéfék
Némafwi Duna Némafwi Du dé. Atéfék Néma Duna Néma Du dé.”
17 Wambula xe wuni xé, ensel nak nukwambu téndéka. Téta dé anwar nyirmbu
wurékwa afwiré némafwimbu wata dé wa, “Guni mé yae natafambu hérangwandé, God
hwetendéka némafwi hénoo sanjoka.
18 Guni néma duna séfi, xi warekwa duna néma duna séfi, némafwi hambuk héraakwa
duna séfi, horsna hamwi, horsmbu rekwa duna séfiré mé yae sa. Guni atéfék du takwana
séfi satanguni. Guni nak duna jémba yakwa du takwa akwi, deka hafu jémba yakwa
du takwa akwi, néma du takwa akwi, baka du takwa akwi, guni di atéfék deka séfiré
satanguni.” Wungi dé wa.
19 Wandéka wuni xé, wun ximbali, ané héfana néma du deka xi warekwa du wali yae
hérangwandéndaka. Di horsmbu rekwa du wali wareta, déka xi warekwa du akwi wali
warenjoka di wungi hérangwandé.
20 Di warendaka dé horsmbu rekwa du déka xi warekwa du wali di wun ximbali bér
yénataka hundi wakwa profetré di huluki. Hanja wun profet dé ximbalina makambu
téta hanja xéhafi yandan hambuk jémba yata dé du takwaré yéna ya. Ximbalina xi séfimbu
hayindan du takwa, ximbali maki tandan gwalinyana ximbu harékékwa du takwa, wunde
du takwaré dé yéna ya. Horsmbu rekwa du déka xi warekwa du wali di wun ximbali bér
yénataka hundi wakwa profetré hulukindaka bér hiyahafi rembéka di bérré hura ye ya
yanékwa tukwesekeré yakisanda. Wun tukwesekembu ya yanékwa haklafu motu akwi
dé yané.
21 Yakisandataka dé horsmbu rekwa du déka hundimbu tékwa yarmbu dé bér wali tékwa
atéfék duré xiyasandandéka di hiya. Hiyandaka di atéfék afwi yae wunde duna séfiré
sandaka deka biya dé sukweké.

20

Satan 1,000 héki hwari dé némafwi wekwambu re

1 Wun joo yindéka wuni xé, ensel nak Godna getéfa yatakataka gayandéka. Déka
tambambu dé némafwi wekwana féténa ki huru. Némafwi sen nak akwi dé déka tambambu
hura té.
2 Wun ensel gaye dé némafwi hambweré huluki. Wun némafwi hambwe wu hanja rendé
hambwe déka xi Satan dé. Satan atéfék haraki hamwinyana néma du dé. Ensel wun
némafwi hambweré huluke dé némafwi senmbu déré gi, dé 1,000 héki hwari wekwambu
rendéte.
3 Gitaka dé déré némafwi wekwambu yakisandataka dé wun wekwana fété jémba tatéfi,
Satan du takwaré wambula yéna yahafi yandéte. Tatéfitaka dé wifa takambeka maki dé
bi maki joo wun fétémbu taka, nak du wun yambu nafwindémboka. Tale wun hambwe
1,000 héki hwarimbu wun wekwambu retandé. Rendét hukémbu dé nafwindét, Satan xale
nawulak nukwa male du takwaré wambula yéna yatandé.
4 Wambula xe wuni xé néma du rendaka jambé nawulak rendéka di kot xékékwa néma
du nawulak wumbu rendaka. Hanja God dé diré wa, di du takwa hurundan sémbutka
wandate. Wambula xe wuni xé, hanja hiyandé du takwana hamwinya wumbu téndaka.
Hanja wunde du takwa nawulak di Jisasna mwi hundi wata Godna hundi akwi wandaka
Godna mama deka hwali xatéké ndaka di hiya. Wunde du takwa di wun ximbalina ximbu
harékéhafi yata ximbali maki tandan gwalinyana ximbu akwi harékéhambandi. Deka
makambu deka tambambu akwi di wun ximbalina hundi hayihambandi. Wunde du
takwa wambula raama di Krais wali du takwaka néma du takwa retandi, 1,000 héki
hwarimbu.
5 Wunde du takwa di tale wambula ramé. Nawulak hiyandé du takwa wun nukwambu
raméhambandi. Wun 1,000 héki hwari yindét, di nawulak hiyandé du takwa wambula
ramétandi.
6 Tale ramétekwa du takwa di yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatandi. Wunde du
takwa di yikafre sémbut male hurukwa du takwa di. Di wambula yamba hiyakéndi. Di
God bér Kraisna pris reta Krais wali néma du takwa retandi, 1,000 héki hwarimbu.

God Satanré yakisandandéka dé némafwi hangéli héra

7 Wun 1,000 héki hwari yindét, dé Satan rendé séndé gena fété nafwe déka sen
lukutandé.

8 Lukundét, Satan wun wekwa yatakataka xaletandé, atéfék héfambu rekwa atéfék du
takwaré yéna yanjoka. Xale yéna yandét, wunde du takwa, Gok bér Magokna du takwa,
di déka hundi xékéta wandén maki di natafambu hérangwandétandi, God wali warenjoka.
Wunde du takwa séfélak di. Du nak diré handékénénjoka hurufatikétandé.
9 Wunde du warenjoka yae di atéfék héfambu yae Godna du takwa rendaka getéfaré ye
God némafwimbu mawuli yandéka getéfaré akwi ye hérangwandé di té. Téndaka ya Godna
getéfambu gaye wunde duré tusanda.
10 Tusandandéka Satan hanja diré yéna yandénka dé God Satanré ya yanékwa tukwesek-
eré yakisanda. Ya yanékwa séfélak haklafu motu akwi wun tukwesekembu dé re. Hanja
di wun ximbali bér yénataka hundi wakwa profetré akwi tukwesekeré yakisanda. Bér
Satan wali di wun tukwesekembu reta gan nukwa némafwi hangéli hératandi, wungi re
wungi re.

Némafwi kot dé xaku

11 Wambula xe wuni xé, néma duna némafwi wama jambé nak rendéka néma du nak
wumbu rendéka. Rendéka xéwuka nyir héfa yaange ye bér hényi. Bér nak hafwambu
wambula yamba rekéndi.
12 Nyir héfa hényindéka wuni xé, hanja hiyandé néma du takwa baka du takwa akwi ye
God rendéka jambéna makambu téndaka. Téndaka dé nawulak nyinga lae dé nak nyinga
akwi la. Wun nyinga nakmbu dé God wali retekwa du takwana xi dé hayi. Nawulak
nyingambu hanja di hiyandé du takwa ané héfambu reta hurundan atéfék sémbutka hayi.
God wun nyingambu xéta kot xékékwa néma du reta dé wundé du takwaré hasa hwe, di
hanja haraki hurundaka maki.
13 Wambula xe wuni xé, néma xérimbu hiyandé du takwa, hwandafumbu hwaakwa du
takwa, hiyandé du rendaka hafwambu rekwa du takwa, wunde du takwa atéfék déka
yandaka. Di yae déka makambu téndaka God kot xékékwa néma du reta dé diré hasa hwe,
hanja hurundan maki.
14 Hasa hweta dé du takwa hiyandaka sémbut akwi hiyandé du takwa rendaka hafwa
akwi hérae dé ya yanékwa tukwesekeré yakisanda. Tale du takwa ané héfambu di hiya.
Hukémbu di wun ya yanékwa tukwesekembu hiyae retandi.
15 Dé wali retekwa du takwana xi hayindén nyingambu God dé xé. Xéndéka du
takwana xi wun nyingambu rehafi yandét, God diré hérae ya yanékwa tukwesekeré
yakisandatandé.

21

Huli nyir, huli héfa

1 Wambula xe wuni xé, huli nyir, huli héfa téndéka. Tale téndé nyir héfa bu hényi. Néma
xéri akwi bu hényi.
2 Wuni Godna huli getéfa huli Jerusalemré xé. God wandéka wule getéfa nyir
yatakataka gayaléka wuni xé. Wule getéfa lé jémba male té, takwa hési du humbwinjoka
huruta, yikafre jondu sande jémba téléka maki.
3 God rendéka néma duna jambémbu hundi nak hambukmbu wandéka wuni xéké. Dé
angi wa, “Mé xé. Némbuli God rendéka ge du takwana nyéndékmbu dé té. God di wali
rendét, di déka du takwa retandi. God hafu deka nyéndékmbu retandé.
4 Dé deka damambu tékwa ménengu létékétandé. Di wambula yamba hiyakéndi. Di
wambula yamba gérakéndi. Di deka mawulimbu xak wambula yamba hérakéndi. Di
hangéli wambula yamba hérakéndi. Tale rendé jondu atéfék bu hényi.” Wungi dé wuniré
wa.
5 Néma duna jambémbu rekwa God dé wa, “Mé xé. Wuni huruwuka atéfék jondu di huli
xaku.” Wungi wataka dé wa, “Wun hundi mwi hundi dé. Yénataka hundi yingafwe. Méni
wun hundi mé hayi.”
6 Wungi wataka dé wuniré wa, “Yak. Wun jémba wundé yasékewu. Wuni talena hundi
wuni. Wuni hukétéfina hundi wuni. Wuni talena wuni. Wuni hukétéfina wuni. Hulinguka
hiyaakwa du takwaka wuni huli mawuli hwekwa xérina hulingu hwetawuni, di wungi
re wungi re rendate. Di wunimbu baka hératandi. Wun hulingu sanjoka yéwa yamba
hwekéndi.
7 Sarékéngwandékwa du takwa di wun jondu hératandi. Hérandat, wuni deka God rewut
di wuna nyangwal retandi.
8 Du takwaka rookwa du takwa akwi, wunika jémba sarékéhafi yakwa du takwa akwi,
haraki du takwa akwi, duré xiyaakwa du takwa akwi, nak du takwa wali haraki saraki
sémbut hurukwa du takwa akwi, foo tukwa du takwa akwi, yénataka godna ximbu
harékékwa du takwa akwi, yénataka hundi wakwa atéfék du takwa akwi, wunde du takwa

di wun yikafre jondu yamba hérakéndi. Di ya yanékwa tukwesekeré nanditandi. Séfélak ya yanékwa haklafu motu akwi wun tukwesekembu dé re. Wumbu reta di wambula hiyatandi.” Wungi dé God wuniré wa.

Huli getéfa Jerusalem

9 Hanja ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di andé angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hura téndaka wuni xé. Wun andémbu dé hukétéfi xakéngali sukweka té. Némbuli wun ensel nak wunika yae dé wa, “Méni mé ya. Wuni méniré wun Sipsip Balina Nyan hératendéka takwaka wakwetawuni.”

10 Wungi wandéka Godna Hamwinya wuna mawulimbu sukweka téndéka dé wuniré anwarmbu tékwa némafwi némbu nakré hura yi. Ye dé Godna yikafre male getéfa Jerusalemka wuniré wakwe. God wandéka wule getéfa nyir yatakataka gayaléka wuni xé.

11 Godna hambuk wule getéfambu rendéka lé wule getéfa némafwimbu hanyi. Séfélak yéwambu héraakwa motu maki lé hanyi. Wun yikafre motu jaspar maki lé hanyi.

12 Wule getéfambu gindan séndé anwarmbu dé té. Wun séndémbu gena fété tamba yéti manmbu yéték dé té. Téndéka di wunde fété nak nakmbu dé ensel nak té. Israelna hém tamba yéti manmbu yétékna xi nak dé nak nak fétémbu dé re.

13 Wun séndéna nukwa xalekwa sakumbu di fété hufuk di té. Wun séndéna mur yakwa (not) sakumbu di fété hufuk di té. Wun séndéna mur yikwa (saut) sakumbu di fété hufuk di té. Wun séndéna nukwa nandikwa sakumbu di fété hufuk di té.

14 Hanja wun séndé hambuk ye jémba téndéte di némafwi motu tamba yéti manmbu yéték taka. Wunde motu nak nakmbu Sipsip Balina Nyanéna aposel tamba yéti manmbu yétékna xi nak dé re.

15 Wuni wali téta bulékwa ensel dé jondu handékénékwa bangi nak hura té. Wun bangi gol motumbu yatakandan bangi dé. Wun bangimbu dé wule getéfa, gena fété, séndé akwi handékénénjoka dé yi. Handékéna dé xé.

16 Wule getéfana séményi, téfweké bér natafa male bér. Dé wun bangimbu wule getéfa handékéna dé xé. Léka séményi, léka téfweké, léka anwar di atéfék 2,400 kilomita maki di.

17 Wule getéfana séndé akwi dé handékéné. Handékéna dé xé, wun séndé 72 mita némafwi téndéka. Ensel handékénékwa bangi dé héfambu rekwa du jondu handékénékwa bangi maki dé.

18 Wule getéfa di gol motumbu to. Wun gol yikafre male dé, glas maki dé. Wun getéfana séndé di waka maki jaspa motumbu to.

19 Séndé hambuk yata jémba téndéte di némafwi motu hanja taka. Wun motumbu di séfélak nak maki nak maki yikafre motu di sanda. Nak motu jaspa dé. Nak géli nyir maki motu sapaia dé. Nak wama motu aget dé. Nak yangar glas maki motu emeral dé.

20 Nak waka wali wama wali motu sadonikis dé. Nak waka maki motu konilian dé. Nak haklafu glas maki motu krisolait dé. Nak géli maki glas maki motu beril dé. Nak maki haklafu glas maki motu topas dé. Nak yangar maki motu krisopres dé. Nak maki géli séfi maki glas maki motu haiasin dé. Nak géli glas maki motu ametis dé.

21 Séndémbu tékwa fété tamba yéti manmbu yéték di néma xérimbu hérambeka yéwasé maki di. Fété nak nak natafa némafwi yéwasé maki joombu dé huru. Getéfambu hwaakwa yambu yikafre gol motumbu hurundéka dé glas maki ya.

22 Xe wuni xé, tempel nak wule getéfambu téhambandé. Némafwi hambuk héraakwa Néma Du God bér wun Sipsip Balina Nyan bér wule getéfana tempel bér.

23 Wule getéfambu rekwa du takwa jémba xénjoka di nukwa bafuna larékombu rehambandi. God némafwimbu hanyindéka wule getéfa déka larékombu lé té. Téléka wun Sipsip Balina Nyan dé wule getéfana hanyikwa lam maki dé.

24 God bér wun Sipsip Balina Nyan wule getéfambu wungi hanyimbét, atéfék héfana du takwa léka larékombu jémba féta yitandi. Yindat, ané héfambu rekwa néma du di bérka ximbu harékénjoka yikafre jondu wule getéfaré hura yitandi.

25 Nukwambu di wule getéfana fété yamba téfikéndi. God bér wun Sipsip Balina Nyan wungi hanyimbét, wule getéfambu gan yamba hunyikéndé. Wungi maki di wule getéfana fété yamba téfikéndi.

26 Atéfék hémna du takwa di deka xérénjuwi akwi deka yikafre jondu akwi wule getéfaré hura wulayitandi.

27 Wule getéfaré haraki saraki jondu hura yamba wulayikéndi. Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa, yénataka hundi wakwa du takwa di wule getéfaré yamba wulayikéndi. Hanja dé wali retekwa du takwana xi God dé hayi, wun Sipsip Balina Nyanéna nyingambu. Wunde du takwa male wule getéfaré wulayitandi.

22

Nak maki xéri, nak maki mi

1 Ensel dé xéri nak wuniré wakwe. Du takwa wun xérimbu hulingu sata wungi re wungi
re retandi. Wun hulingu yikafre glas maki dé. Wun xéri God bér Sipsip Balina Nyan
rekwa jambémbu xale dé
2 wule getéfambu hwaakwa yambuna nyéndékmbu dé yi. Xéri tufwa yétékmbu di mi
nawulak té. Du takwa wun misék sata wungi re wungi re jémba retandi. Wun mi atéfék
héki hwari dé yambu tamba yéti manmbu yéték dé sék xaké. Atéfék bafu nak nak dé sék
xaké. Wun mi ganga atéfék héfambu rekwa du takwaré dé huréhaléké.
3 Du takwaré haraki rendate wandén hundi wumbu yamba rekéndé. God bér wun
Sipsip Balina Nyan rembéka jambé wule getéfambu tétandé. Wule getéfambu Godna jémba
yakwa du takwa déka ximbu harékétandi.
4 Di déka saawiré xétandi. Déka xi deka makambu hwatandé.
5 Wule getéfambu gan wambula yamba hunyikéndé. Nana Néma Du God wumbu haanye
rendéka wule getéfambu rekwa du takwa di déka larékombu retandi. Reta di nukwana
larékombu lamna larékombu renjoka yamba sarékékéndi. Godna larékombu reta di néma
du takwa retandi, wungi re wungi re.

Jisas bari yatandé

6 Ensel wun joo wakwetaka dé wuniré wa, “Wun atéfék hundi mwi hundi dé. Wandén
maki xakutandé.” Wungi dé wa. Nana Néma Du, profetka déka Hamwinya hwekwa
God, dé enselré dé wa, dé Godna jémba yakwa du takwaré bari xakutendéka jonduka
wakwendéte.
7 Jisas angi dé wa, “Mé xéké. Wuni bari yatawuni. Hukémbu xakutekwa jonduka ané
nyingambu rekwa profetna hundika sarékéta wandén maki hurukwa du takwa yikafre
mawuli yata jémba retandi.” Wungi dé wa.
8 Wuni Jon wun hundi xékéta wuni wun jonduré xé. Wuni wun hundi xékéta wun
jonduré xétaka wuni wun jonduka wakwendé enselna man mombu xakre héfambu hwa,
déka ximbu harékénjoka.
9 Harékénjoka huruwuka dé wuniré wa, “Yingafwe. Méni wungi yamba hurukéméni.
Méni wali, Jisasna hundi xéka profet wali, ané nyingambu rekwa hundi xéta wandéka
maki hurukwa du takwa wali, wuni wali, nani atéfék Godna jémba yakwa du takwa nani
re. Méni Godna ximbu male harékétaméni.”
10 Wataka dé wuniré wambula wa, “Ané nyingambu rekwa hukémbu xakutekwa
jonduka hundi yamba fakukéméni. Wun jondu xakutendéka nukwa bari yatandé.
Xakutendékaka wun jonduka wataméni.
11 Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa haraki saraki sémbut wambula métaka
hurunda. Haraki sémbutmbu tékwa du takwa wun sémbutmbu tékwandi. Yikafre sémbut
hurukwa du takwa yikafre sémbut wambula métaka hurunda. Godna mawuli yandéka
maki hurukwa du takwa némbuli God mawuli yandéka maki hurutandi.” Wungi dé
wuniré wa.
12 Jisas dé wa, “Mé xéké. Wuni bari yatawuni. Hwetewuka jondu wuni hura yatawuni.
Yae wuni atéfék du takwa hurundan sémbut diré hasa hwetawuni.
13 Wuni talena hundi wuni. Wuni hukétéfina hundi wuni. Wuni talena wuni. Wuni
hukétéfina wuni. Hanja wuni re. Hukétéfi nukwambu retawuni.” Wungi dé Jisas wa.
14 God déka hundi xékéta wandén maki hurukwa du takwaré watandé, di wule getéfana
yambumbu wulaaye wun huli mawuli hwekwa mina sék sandate. Watendékaka sarékéta
wunde du takwa yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatandi.
15 Haraki wasa maki rekwa du takwa hafwambu male retandi. Foo tukwa du takwa,
nak du takwa wali haraki saraki sémbut hurukwa du takwa, duré xiyaakwa du takwa,
yénataka godna ximbu harékékwa du takwa, yénataka hundi wanjoka mawuli yata wun
hundi wakwa atéfék du takwa, wunde du takwa atéfék di hafwambu male retandi.
16 “Wuni Jisas wuni wuna ensel nakré wawuka dé ménika yae méniré wun hundi wa,
méni wuna hundi xékékwa du takwaré waméte. Wuni Devitna hémémbu xaakwa wuni
déka mandéka wuni re. Wuni hanyikwa sérénjuwi hunkwari wuni.”
17 Godna Hamwinya bér Sipsip Balina Nyan hératendéka takwa bér wa, “Mé ya.” Ané
hundi xékékwa du takwa akwi watandi, “Mé ya.” Guni Godna hulingu sanjoka mawuli
yakwa du takwa, guni mé yae wun hulingu sa. Sata guni huli mawuli hérae jémba
retanguni, wungi re wungi re. Guni wun hulingu héranjoka mawuli yangut, God wun
hulingu baka hwetandé. Yéwa yamba hérakéndé.

18 Wuni guni ané nyingambu rekwa hundi xékékwa du takwa guniré wuni mwi hundi
we. Hayiwun hundi male métaka rendé. Guni hayiwun hundi nak hundi akwi hayingut,
God ané nyingambu hayiwun xakéngali gunika hwetandé.
19 Guni ané nyingambu hayiwun hundi nawulak hérekingut, God ané nyingambu
hayiwun yikafre male getéfambu guniré hérekitandé. Hérekindét, guni hayiwun huli
mawuli hwekwa misék yamba sakénguni.
20 Wun jonduka mwi hundi wakwa du Jisas dé wa, “Wuni bari yatawuni. Wu mwi
hundi dé.” Wungi wandéka wuni wa, “Wu yawundu. Néma Du Jisas, mé ya.”
21 Nana Néma Du Jisas guni atéfékré yikafre hurundéte wuni déré wa.
Wuna hundi yak.